

מאמר א' לשבת פְּרֻשַׁת שְׁקָלִים (נושא המאמר).

זה יתנו כל העובר על הפקודים מחצית השקל בשקל הקודש. (שמות כ"א י"ג).

מסורה נעשה ונשמ"ע, ונשמ"ע קולו בבואו אל הקודש, ונשמ"ע פתגם המלה וכו' כי רבה היא (הובא בבעל הטורים סדר תצונה). איתא במס' מגילה (דף י"ג ע"ב) אם על המלה טוב יכתב לאבדם ועשרת אלפים כפר כסף אשקול ע"י עושי המלאכה אמר ריש לקיש גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל לפיכך הקדים שקליהן לשקליו והיגיו דתנו באחד באחד משמיעין על השקלים ועל הפלאים.

ע"כ: והדבר פלא מאוד מה התייחסות ושייכות יש לשקלי ישראל עם שקלי המן? וכבר חקרו בזה גדולי המפרשים ע"י להרב בינה לעתים דרוש כ'. ואשר אחזה לי בע"ה.

א הנה הטעם מדוע צוה ה' יתעלה לתת כל אחד מחצית השקל ולא שקל שלם האריכו כפר בזה גדולי המפרשים ז"ל כ"א לפי דרכו ואענה גם אנכי חלקי כפי רוח מבינתי וכיד ה' הטובה עלי, אחרי שגדייק בדברי המן שאמר ועשרת אלפים כפר כסף אשקול ע"י עושי המלאכה להביא אל גנזי המלה, ולא אמר ועשרת אלפים כפר כסף אתן ע"י עושי המלאכה וממילא גזע דמסתמא דבר הניתן למלה הוא עפ"י מידה ומשקל ולא יחסר קורטוב אף נראה פיון דכבר אמרו חז"ל לית דינע לישראל בישראל, וא"כ נאמר דגם בזה כוונן פונה גדולה להגדיל רשעתו ולהסטיין על ישראל, דהנה ידוע שקל עיקר סמיכת ישראל על כל צרה שלא תבוא הוא רק שושענים על זכות אבות וקמו שגאמר "ונזכרתי להם ברית ראשונים" וכל כתבי הקודש והתפלות שתקנו לנו אנשי כנה"ג מלאים מזה ואף למותר להאריך בזה, והנה איתא במדרש פ' יתרו (פכ"ז) וזה לשונו וישמע יתרו הד"ד (משלי כ"ז) רעה ורע אביה אל תעזוב, רעה זה הקב"ה כמה דאמר (תלים קכ"ב) למען אחי ורעי, ורע אביה זה אברהם שגאמר ישע"י מ"א) זרע אברהם אוהבי, אל תעזוב ואם עזבת תן דעתה שלא תפנס בבית אחיה ביום אידך זה ישמעאל ועשו עכ"ל המדרש, ולכאורה דברי המדרש אינם מובנים כלל, מה שסיים, ואם עזבת תן דעתה שלא תפנס בבית אחיה זה ישמעאל ועשו.

אמנם במעט עיון יבואר דברי המדרש כמין חומר בפשיטות ונמשך למה שהובא במדרש לעיל פ' וישלח (פ' ע"ו) על פסוק ויאמר יעקב אלהי אבי אברהם ואלהי אבי יצחק "הא לעשו לא? אלא הבוחר בדרךיהם ועושה כמעשיהם אני מתקיים עליו ושאינו בוחר בדרךיהם ואינו עושה כמעשיהם אני מתקיים עליו" עכ"ל.

ממוצא דברי המדרש נלמוד דמי שבוחר בדרך אבות ועושה רצונו ית' לזה מועיל זכות אבות אבל מי שאינו בוחר בדרך אבות ואינו עושה רצונו ית' לזה לא מהני זכות אבות, ע"כ עשו וישמעאל שאינן בוחרין בדרך אבות לא מהני להם זכות אבות, אמנם אם גם ישראל אינם הולכים בדרך אבות אז יש לעשו ולישמעאל חלק בזכות אבות בשונה עם ישראל בממ"ג, ומעתה יבואר דברי המדרש הנה כמין חומר רעה ורע אביה אל תעזוב רעה זה הקב"ה ורע אביה זה אברהם אל תעזוב, ר"ל תראה להשתדל לילך בדרך האבות אז יועיל לה זכות אבות, ואם עזבת ר"ל שלא תלך בדרך אבות ואעפ"כ תסמוך

על זכות אבות תתן דעתך שלא תפנס לבית ישמעאל ועשו שגם להם יש זכות אבות כמותך ושיון לה וא"ש ודו"ק.

ונה הוי פננת המן שרצה להסטין על ישראל אף ידע פי המה נשענים על זכות אבות, ע"כ רצה הוא להסטין עליהם שאין להם זכות אבות, ונהה ידוע פי ישראל לא היו אז במדרגת השלימות ולא הלכו בדרך אבות שהשתחו לאלם ונהנו מסעודתו של אותו רשע, וא"כ פיון דאין הולכין בדרך אבות אין להם סמיכה על זכות אבות, אמנם עדיין לא הונח להמן בזה פי מה שהשתחו לאלם לא הי' אלא לפנים ולא באמת, ומה שנהנו מסעודתו של אותו רשע זה הוי רק אנשי שושן לבד כמאמרם ז"ל בפ"ק דמגילה (דף י"ב).

(ע"כ מצא המן תחבולה אחרת לעורר עליהם שטנה ממקום אחר ולהראות שאין בותרים בדרך אבות ע"כ תמה זכות אבות מהם, ע"כ אמר עשרת אלפים פפר כסף אשקול ונהינו עפ"י מה דאיתא בפיוט במוסף של שבת שקלים דודי זכור לי שקלי עפרון אשר שקל אב במכפל חברון' והדבר יפלא בעיני כל רואה מה זכות יש לאברהם מה ששקל לעפרון השקלים, הלא הי' מוכרח לקבור את שרה ומה טובו של הזכות הזה להזכר לנו? אמנם המדרש גילה לנו רז זה, דהנה בפ' וארא על פסוק וארא אל אברהם וגו', ושמי הי' לא נודעתי להם הביא רש"י את המדרש וזה"ל לפי שאמר משה למה הרעוניתה אמר לו הקב"ה חבל על דאבדין ולא משתפחין יש לי להתאוונן על מיתת אבות הרבה פעמים נגליתי עליהם באל שדי וכו' וכשביקש אברהם לקבור את שרה לא מצא קבר עד שקנה בדמים מרובים ולא הרגרו אחרי מדותי ואתה אמרת למה הרעוניתה וכו' עכ"ל, ובמדרש רבה נאמר בבבאור יותר וזה"ל אמרתי לאברהם קום התהלך בארץ לארפה לרחבה (בראשית י"ג) ביקש לקבור את שרה ולא מצא עד שקנה בדמים ולא הרגרו אחר מדותי עכ"ל, הרי מבואר מזה בפירוש דמה ששקל אברהם לעפרון את השקלים ולא הרגרו אחר מדותיו ית' שהבטיח לו קום התהלך בארץ לארפה ולרחבה פי לה אתנה נחשב לאברהם זכות גדול, ע"כ שפיר אמר הפייטן דודי זכור לי שקלי עפרון אשר שקל אב במכפל חברון, אמנם מצינו שישראל לא נהגו כן והרגרו אחרי מדותיו ית' ולא הלכו בדרך אבותם, ואימתי? בימי אחשורוש, דהנה ידוע מאמרם ז"ל דאחשורוש עשה הסעודה מחמת דחשב וטעה במנין וסבר שפבר פלו הע' שנים של גלות בבל ולא נגאלו, ע"כ סבר שלא יגאלו עוד לכן עשה הסעודה, וביותר מצינו שאמרו חז"ל במגילה דגם דניאל חשב וטעה וגם כל ישראל חשבו וטעו וסברו שלא יגאלו עוד, וכן נאמר בפירוש בפיוט של פורים בברכת האל הקדוש וזה"ל "גוי פנואש מלהגאל" וא"כ הרגרו אחרי מדותיו ית' שהוא הבטיחם שיגאלם לסוף שבעים שנה ולא קיים הבטחתו היפוח מדרך אבותם ובראשם אברהם שהבטיח לו הקב"ה קום התהלך בארץ וגו' פי לה אתנה ובסוף הי' מוכרח לקנות מעפרון קרקע בדמים יקרים ולא הרגרו אחרי מדותיו ית', ולא נתיאש מן ההבטחה חלילה, וזה רצה המן בשקליו לעורר זכות אברהם בשקלי עפרון שלא הרגרו אחר מדותיו ית' והמה עושים להיפוח ונתיאשו מן הגאולה ומהרגרים אחרי מדותיו וכיון שאין בותרין בדרךיהם ואין עושין כמעשיהם תמה להם זכות אבות, וכיון דבאברהם נאמר "וישקול אברהם" לעפרון לכה זכר המן נמי לשון משקל ואמר אשקול ע"י עושי המלאכה".

ובזה יבואר הפסוק במגילת אסתר "ויגד לו מרדכי את כל אשר קרהו ואת פרשת הכסף אשר אמר המן לשקול על גנזי המלך ביהודים לאבדם" וכתב רש"י פרשת הכסף, פירוש הכסף ולכאורה אין הבנה לדברי רש"י הללו, אמנם לפי הנ"ל עולה דברי הפסוק עפ"י פונת רש"י ז"ל פפתור נפרח, ור"ל שאמר לו הפירוש והפונה מה שנתפנון המן דוקא בשקלי פסוף הוא רק כדי לעורר זכות אברהם בשקלי עפרון ולהסתיין בזה על ישראל שאין להם זכות הנה, וזה הוא ביאור הפסוק "ויגד לו מרדכי את כל אשר קרהו ואת פרשת הכסף אשר אמר המן לשקול על גנזי המלך" ר"ל הפירוש והפונה מה שרצה דוקא לשקול שקלים הוא ביהודים לאבדם כדי שיהי' ביכולתו ליקח מהם זכות אבות וישלוח בהם לאבדם.

ודו"ק פי הענין נחמד. ב אמנם באמת הכל יפצה פיהו של המן הרשע ולשוא שקד לאבד מישראל זכות אבות פי היא לא תצלח דאף דאין עושין רצונו של מקום ואינם שומרים התורה פראוי מ"מ יש להם זכות אבות יותר מעשו וישמעאל, והטעם כיון שאמרו נעשה ונשמע, וא"כ אף אם נעשה לא שמרו פראוי, עכ"פ הקבלה במה שאמרו נשמע וקבלו התורה זה הזכות יש עדיין בידם בנדאי, לא כן עשו וישמעאל שהחזיר הקב"ה התורה על כל אומה ולשון ולא רצו לקבלה ושאלו מה פתיב בה, עיין בילקוט ברכה על פסוק ונרח משעיר למו עיי"ש, וא"כ עכ"פ זכות אבות יש להם הרבה יותר מן ישמעאל ועשו, וכן איתא בתוס' רפ"ק דע"ז על מה דאמרינן שם שמים וארץ נוגעים בעדותן הן והקשו בתוס' שם הרי חזינו דשמים וארץ קימים הם א"כ זהו גופא לאות ומופת שקיימו התורה, ותיקצו דה"א דהתנאי הוי על הקבלה לבד עכ"ד, א"כ מוכח בפירוש מדבריהם דקבלה לבד הוא זכות גדול ודי בזה לקיום העולם, ועתה תראה פי כל דברינו אלה מבוארים במדרש באר היטב, וזה"ל מדרש רבה כפ' עקב ד"א שמע ישראל רבנו אמרו למה הדבר דומה למלך שקידש מטרוניא בשני מרגליות אבדה אחת מהן אמר לה המלך אבדת אחת שמרי את השניה כה קידש הקב"ה את ישראל בנעשה ונשמע אבדו את נעשה וכו' אמר להן משה אבדתם את נעשה שמרו את נשמע הוי שמ"ע ישראל, עכ"ל.

ועוד בכמה מקומות איתא פן במדרש, הרי מבואר כדברינו ממש דעכ"פ אף דאינם מקיימין התורה ואבדו נעשה עכ"פ נשאר בידם נשמע דהיינו הקבלה ע"כ עדיין אנו אוחזין מעשי אבותינו בידינו עכ"פ במקצת ויש לנו זכות אבות הרבה יותר מן ישמעאל ועשו ודו"ק: ג ומעתה הוא הדבר אשר צנה לנו הבורא י"ת לתת מחצית השקל לכפר על נפשותינו ולא שקל שלם דאם היו ישראל שומרים נעשה ונשמע הי' רמז לשקל שלם אבל כיון שאבדו נעשה ונשאר רק מחצה ונשמע, זהו רמז למחצית שקל, והנה מרע"ה עמד תמיד בפרץ על ישראל והתפלל בעדם כל היום וכל עיקר תפלתו הי' שהקב"ה יסלח להם בזכות אברהם יצחק ויעקב וכמו שאמר (שמות ל"ב) זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדי, ואיתא במדרש רבה פ' עקב, כיון שהזכיר משה זכות אבות מיד אמר הקב"ה סלחתי כדבריה, כיון שעמד שלמה וראה שהזכיר משה שבעים ושבעה צדיקים חיים ולא הועיל כלום אלולי שהזכיר זכות שלשת אבות שהיו מתים התחיל ואמר (קהלת ד') ושבת אני את המתים שפבר מתו מן החיים אשר הם חיים עדנה, עכ"ל המדרש, הרי מבואר דעיקר תפלת משה הי' רק בזכות שלשת אבות.

וכינן שזכות אבות לא מהני לישראל רק אם בותרים בדרךיהם ועושים כמעשיהם, אבל אם אינם בותרים בדרךיהם לא מהני זכות אבות, ולא די שלא יועיל להם זכות אבות אז אלא אדרבא מיגרע גרע וכמו שפירש הרב השל"ה ז"ל הפסוק וזכרתי את בריתי יעקב וגו', והקשה הוא ז"ל מאי שייכות זה הפסוק באמצע הקללות הלא ברכה הוא ולא קללה ? ותירץ דאם אדם חוטא והוא בן גדולים וטובים עוד יגדל רשעתו שבעתים ונמצא גם זה לקללה יחשב עיי"ש ודפח"ח ויש"י (והארבתי בענין זה במק"א).

ע"כ פיון שראה הקב"ה שמרע"ה ממליץ בעד ישראל רק בזכות אבות בשעה שהם חוטאים ואין בותרים בדרךיהם ירא מאוד שיתן עוד בזה פ"פ להמשטין שישטין עליהם ביתר שאת, ולא די שיועיל להם אז זכות אבות אלא אדרבא תתהפך להם לרועץ, לכן צוה הקב"ה למשה שבעת שישאל ישראל יהיו חוטאים יתנו מחצית השקל לרמז אף אם אבדו נעשה עכ"פ לא אבדו נשמע ועדיין בותרים בדרךיהם ועושים כמעשיהם עכ"פ במקצת ויועיל להם זכות אבות, ומעתה זהו פונת הפסוק המבואר לעיל בנושא דרושינו, זה יתנו כל העובר על הפקודים מחצית השקל בשקל הקדש, ר"ל זה יתנו כל העובר על הפקודים שעבר על התורה ובמה יהי זכות אבות בידו, לכן יתן מחצית השקל לרמז אף אם אבדו נעשה יש בידו נשמע ועדיין זכות אבות לא תמה ודו"ק: ד ומעתה יבואר המאמר במגילה המוצג בפתח הדרוש, אמר ר"ל גלוי וידוע לפני מי שאמר והי' העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל, ר"ל לשקול שקלים כדי לעורר חרון אף על ישראל לומר שאין הולכין בדרך אבותיהם ולא יועיל להם זכותן כמו שאין מועיל זכות אבות לעשו וישמעאל (וכמו שאיתא במד"ר פ' וישלח שהבאתי לעיל), לפיכך הקדים הקב"ה שקליהם לשקליו לרמז פי אין להם דמיון לעשו וישמעאל דנהי דאבדו נעשה עכ"פ נשמע יש להם היינו הקבלה וע"כ לזה בא הרמז של מחצית השקל כמ"ש, וא"כ עדיין נקראים הולכים בדרךיהם ועושים כמעשיהם ויועיל להם זכות אבות, משא"כ ישמעאל ועשו שלא רצו כלל לקבל התורה, לכן אבדו זכות אבות לגמרי, ותקנת המן הרשע עלתה בתוהו ונאבדה ודו"ק.

וא"ש: ה ומעתה הנה נבוא לבאר המסורה העומד בפתח דברינו, ויתבאר בזה מדרש פליאה הובא במפרשים ז"ל (והוא מבואר בתדב"א) "פיון שאמרו ישראל נעשה ונשמע מיד אמר הקב"ה ויקחו לי תרומה" ולכאורה אין הבנה להמדרש הנ"ל, אף לפי דברינו האמורים למעלה יבוא על נכון, דהנה מצינו במדרשים דחודש ניסן הוא זמן מסוגל להזכרת זכות אבות, והיינו מטעם פיון שאמרו חז"ל בפ"ק דר"ה בניסן נולדו האבות בניסן מתו האבות בניסן נולד יצחק ע"כ, גם יצ"מ הי' בניסן דהוי זמן מוכשר לגאולה שיועיל להם זכות אבות, ע"כ אמרו חז"ל" בניסן נגאלו ובניסן עתידין לגאול.

והפל עולים בקנה אחד, והנה מצינו דגם הכה"ג מה שזכה ליכנס לקה"ק הוא ג"כ בזכות אבות, והוא מדרש רבה בפ' אחרי מות וזה"ל בזאת יבוא אהרן אל הקודש ר' יודן פתר קריי' בכה"ג בכניסתו לבית קה"ק חבילות חבילות של מצות יש בידו וכו' בזכות שבטים (בראשית מ"ט) וזאת אשר דבר להם אביהם" עכ"ל הרי מבואר דגם בכניסתו של כה"ג לפני ולפנים הי' בזכות אבות, לפי"ז הזכרת זכות אבות בניסן מועיל ג"כ לכה"ג ביוה"כ שזכנס לפני ולפנים לבית קה"ק, ומי גרם להם שיועיל זכות אבות הוא רק המחצית

השקל כְּאִשֶׁר אָמְרָנוּ לְעֵיל דְלִכְאוּרָה הַיָּאָף יוֹעִיל זְכוּת אָבוֹת פִּינֵן שְׂאִין אָנוּ בּוֹחֲרִין בְּדַרְכֵיהֶם וְעוֹשִׂים כְּמַעֲשֵׂיהֶם לְכֵן צָוָה הוּא ית' לְתַת מַחְצִית הַשְּׁקָל בְּנִיסֵן לְרַמֵּז כִּי עַכ"פ מְחַצֵּה וְנִשְׁמַע יֵשׁ לָנוּ וְרֵאוּי לְהַזְכִּיר זְכוּת אָבוֹת יוֹעִיל גַּם זֶה לְהַכְנִסֵת כַּה"ג בִּיּוֹה"כ (הַגַּם שְׂבָאֶתָד בְּאֶדְר מִשְׁמִיעִין עַל הַשְּׁקָלִים אִף עֵיקָר נְתִינַת הַשְּׁקָלִים לְמַקְדָּשׁ הִי' בַּר"ח נִיסֵן כְּדֵאִתָּא בַּמַּס' מְגִילָה דַּכ"ט ע"ב א"ר טָבִי א"ר יֵאֻשְׁיָה דַּא"ק זֹאת עוֹלַת הַיָּדֵשׁ בְּחֻדְשׁוֹ אֲמָרָה תוֹרָה חֻדְשׁ וְהָבֵא קָרְבָן מִתְרוּמָה חֻדְשָׁה וְכִינֵן דְּבַנִּיסֵן בְּעֵי אַקְרוּבִי מִתְרוּמָה חֻדְשָׁה קְדָמִינוּ וְקָרִינוּ בְּאֶתָד בְּאֶדְר כִּי הֵיכָא דְלִיתוּ שְׁקָלִים לְמַקְדָּשׁ עֵי"ש) אִף כ"ז יֵשׁ לוֹמַר אִם הַקְדִּימוּ נַעֲשֶׂה לְנִשְׁמַע וְאֲמָרוּ נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע א"כ נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע שְׁנֵי דְבָרִים בְּכַרְדִּים, לְכַף אִף אִם אָבְדוּ נַעֲשֶׂה סְגִי עַכ"פ בְּנִשְׁמַע לְחֻדְשָׁה אֲבָל אִם הָיוּ אוֹמְרִים לְהִיפּוּף נִשְׁמַע וְנַעֲשֶׂה א"כ הָיוּ רַק דְּבָר אֶחָד, ר"ל נִשְׁמַע מֵה שְׂאֲמַר אִזּוּ וְנַעֲשֶׂה נִמְצָא אִם נִשְׁמַע קָאֵי עַל וְנַעֲשֶׂה מִמִּילָא אִם אָבְדוּ נַעֲשֶׂה וְלֹא קִיִּימוּ הַתּוֹרָה מִמִּילָא בְּטַל גַּם וְנִשְׁמַע פִּינֵן דְּהַשְׁמִיעָה הָיוּ רַק צוּרָף עֲשִׂיָה, רַק בְּאֶמַת הַקְדִּימוּ נַעֲשֶׂה לְנִשְׁמַע לְכַף הָיוּ וְנִשְׁמַע עֲנִין בַּפ"ע וְלֹא קָאֵי עַל וְנַעֲשֶׂה, א"כ אִף שְׂאֲבְדוּ נַעֲשֶׂה נִשְׂאָר בְּיָדָם זְכוּת וְנִשְׁמַע וְזֶה בְּרוּר, וַא"כ פִּינֵן שְׂיֵשׁ לָהֶם זְכוּת הַקְבָּלָה הֵינּוּ וְנִשְׁמַע יוֹעִיל לָהֶם זְכוּת אָבוֹת ע"כ צָוָה הוּא ית' עַל מַחְצִית הַשְּׁקָל, וְזֶה הוּא פְּנִינַת הַמַּדְרָשׁ בַּתְּדַב"א הַנֶּ"ל פִּינֵן שְׂאֲמָרוּ יִשְׂרָאֵל נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע וְהַקְדִּימוּ נַעֲשֶׂה לְנִשְׁמַע, מִמִּילָא אִם אָבְדוּ נַעֲשֶׂה נִשְׂאָר בְּיָדָם וְנִשְׁמַע מִיָּד אֲמַר הַקַּב"ה וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה, הֵינּוּ כְּדֵי לְתַת מַחְצִית הַשְּׁקָל יוֹעִיל לָהֶם זְכוּת אָבוֹת וַיּוּכַל גַּם אַח"כ הַכַּה"ג לִיכְפֹּס לְמִשְׁכָּן לְקַה"ק וְהַפֵּל בְּזְכוּת אָבוֹת וְדו"ק.

נִמְצָא דַּע"י שְׂאֲמָרוּ נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע אִף שְׂאֲבְדוּ נַעֲשֶׂה וְנִשְׂאָר רַק מַקְצֵת וְנִשְׁמַע אַעפ"כ יוֹעִיל לָהֶם זְכוּת אָבוֹת, וְזֶהוּ הַרְמֵז שֶׁל מַחְצִית הַשְּׁקָל וְהוּא שְׁעָמַד לְהַכַּה"ג שְׂיִזְכֶּה לִיכְפֹּס לְקַה"ק וְגַם עָמַד לָהֶם בְּעַת הַמָּן שְׂרָצָה לְבַטֵּל מֵהֶם זְכוּת אָבוֹת וּלְהַעֲלוֹת חֲרוֹן אָף עַל יִשְׂרָאֵל בְּשִׁקְלוֹ לְפִיכַף הַקְדִּים הַקַּב"ה שְׁקִלְיָהֶם לְשִׁקְלוֹ, וְהִנֵּה יָדוּעַ מֵאֲמָרָם ז"ל בַּמַּס' מְגִילָה דְּכָל מְקוֹם שְׂנַאָמַר בְּמְגִילָה מְלָךְ סֵתָם קָאֵי עַל מְלָךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקַּב"ה, וְהִנֵּה אִתָּא בְּמַדְרָשׁ רַבָּה בְּמְגִילָה עַל פְּסוּק וְנִשְׁמַע פְּתָגָם הַמְּלָךְ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה בְּכָל מַלְכוּתוֹ כִּי רַבָּה הִיא, וְזֶה"ל "פְּתָגָם רַב אָנוּ שׁוֹמְעִין מִזֶּה שְׂנַכְנִסָה לְמַלְכוּת שְׁמַחָה וְשִׁשׁוֹן לִיְהוּדִים" וּבְזֶה יְבִנְיָא דְּבָרֵי הַמְּסוּרָה הַנֶּ"ל כְּפִתוּר וְפִרְחַת, נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע ע"י שְׂהַקְדִּימוּ יִשְׂרָאֵל נַעֲשֶׂה לְנִשְׁמַע, נִמְצָא אִף שְׂאֲבְדוּ נַעֲשֶׂה נִשְׂאָר בְּיָדָם נִשְׁמַע יוֹעִיל לָהֶם זְכוּת אָבוֹת, כִּי עַל כֵּן לְרַמֵּז זֶה צָוָה הַקַּב"ה לְתַת מַחְצִית הַשְּׁקָל, נִמְצָא עֵי"כ וְנִשְׁמַע"ע קוֹלוֹ בְּבֹאוֹ אֶל הַקְּוֹדֵשׁ ר"ל כַּה"ג בִּיּוֹה"כ בְּשַׁעֲרָה שְׂבָא לְבֵית קַה"ק, וַא"כ מִמִּילָא עֵי"ז וְנִשְׁמַע"ע פְּתָגָם הַמְּלָךְ כִּי רַבָּה הִיא.

הֵינּוּ פְּתָגָם הַמְּלָךְ מְלָכּוֹ שֶׁל עוֹלָם כִּי רַבָּה הִיא שְׂיַעֲשֶׂה עֵי"כ נִס גְּדוֹל לִיְהוּדִים בְּיַמֵּי הַמָּן שְׂרָצָה לְעוֹרֵר חֲרוֹן אָף עַל יִשְׂרָאֵל וּלְאַבֵּד מֵהֶם זְכוּת אָבוֹת ע"י שְׁקִלְיוֹ, לְכֵן הַקְדִּים הַשֵּׁם יִתְעַלֶּה שְׁקִלְיָהֶם לְשִׁקְלוֹ לְרַמֵּז כִּי עֲדִינֵן זְכוּת אָבוֹת בְּיָדָם וְהַפֵּל ע"י שְׂאֲמָרוּ נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע.

וְדו"ק הֵיטֵב כִּי הָעֲנִין נִחְמָד: ו' וַעפ"י דְּבָרֵינוּ הָאֲמוּרִים לְמַעְלָה יֵשׁ לְפָרֵשׁ הַפְּסוּקִים הָאֲמוּרִים בַּפ' מְשֻׁפְּטִים "וְאֵל מֹשֶׁה אָמַר עֲלֶה אֵל ד' אֲתָה וְאַהֲרֹן נָדָב וְאַבִּיהוּא וְשִׁבְעִים מִזְקֵנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם מִרְחוֹק וְנִגַּשׁ מֹשֶׁה לְבַדּוֹ אֵל ד' וְהֵם לֹא יִגָּשׁוּ וְהָעָם לֹא יַעֲלוּ

עמו" ויש לדייק על סוף הפסוק מ"ש והעם לא יעלו עמו דלכאורה הוי ליי לכתוב והעם לא יעלו עם דהרי אהרן ונ"ו עלו ג"כ, ומדוע נאמר לשון יחיד והעם לא יעלו עמו, ונקדים תחלה שני מסורות שהביא הבעה"ט שם באותו פסוק.

א', ונגש משה לבדו. ב', ונגש הכהן.

ג', ונגש חורש בקוצר (עמוס ט). מסורה ב', א' והם לא יג"שו, ב' אָחַד בָּאֶחָד יג"שו (איוב מ"א) (והבעה"ט נדחק שם ביישובם ע"ש) אָמַנְם עפ"י הַנְּצַעְתִּינוּ יבואר הפל כמין חומר עפ"י מה דאיתא במדרש רבה ריש פרשה תזריע בפסוק אָשָׂא דְעָה לְמַרְחֹק "מחשבין אנו לשמו של אברהם שכתוב בו ויֵרָא אֶת הַמָּקוֹם מְרַחֵק הָרִי דְהַמְדַרְשׁ מְרַמֵּז בְּלִשׁוֹן מְרַחֵק שְׁקָאֵי עַל אַבְרָהָם שְׁנֹאֲמַר בּוֹ וַיֵּרָא אֶת הַמָּקוֹם מְרַחֵק, וּבַמְדַרְשׁ רַבָּה פ' תָּרוּ (פכ"ח) אֵיתָא וְזַה"ל, שְׁמַעוּ הָרִים אֶת רִיב ד' וּמִשָּׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים עָלָה בְּעֵנָן וַיֵּרָד בְּעֵנָן וּזְכוּת אַבּוֹת עוֹלָה וַיּוֹרֶדֶת עִמּוֹ עַכ"ל, מְדַבְּרֵי הַמְדַרְשׁ נִלְמֹד דְּגַם מִשָּׁה בְּשַׁעַה שְׁעָלָה לְמָרוֹם הָיָה צָרִיף ג"כ לְזְכוּת אַבּוֹת, וְלִכְאוּרָה הַדְּבָר יִפְלֵא מִדּוּעַ הָיָה צָרִיף מִשָּׁה לְזְכוּת אַבּוֹת.

הלא כבר אמרו חז"ל (במס' תולדות פ"ט ע"א) גדול מה שנאמר במשה יותר ממה שנאמר באברהם, וגם מצינו שזכה משה שניתן התורה על ידו מה שלא זכו כל האבות, א"כ מדוע הנה צריף לזכות אבות.

אָמַנְם הַדְּבָר נִכּוֹן דְּבִאֲמַת מִשָּׁה מִצַּד עִמּוֹ לֹא הָיָה צָרִיף לְזְכוּת אַבּוֹת דְּגַם בְּזְכוּת עִמּוֹ לְבַד הָיָה מִשָּׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים, אִף כִּינֵן שְׁגַם נָדַב וְאַבְיָהוּא הָיוּ עִמּוֹ וְהֵם לֹא הָיוּ בְּמַדְרָגָה גְּדוּלָה כ"כ כְּמוֹ מִרְע"ה ע"כ הָיוּ צָרִיכִים לְזְכוּת אַבּוֹת כְּדֵי שְׂיִזְכּוּ לְעֵלוֹת אֶל ד'.

והנה בפ' ויֵרָא נאמר שְׁאָמַר אַבְרָהָם אָבִינוּ ע"ה שְׁבוּ לָכֶם פֶּה עִם הַחֲמוֹר וְאָנִי וְהַנֶּעֱרַר נִלְכָה עַד פֶּה וְנִשְׁתַּחֲוֶה וְנִשְׁוֹבָה אֲלֵיכֶם הָרִי דְזָכַר גְּבִי אַבְרָהָם הַשְׁתַּחֲוֶה, וְאֵיתָא שָׁם בְּמַדְרָשׁ פ' וַיֵּרָא (פנ"ו) אָמַר ר' יִצְחָק הַפֶּל בְּזְכוּת הַשְׁתַּחֲוֶה וְאַבְרָהָם לֹא חָזַר מֵהַר הַמְּוֹרָה בְּשָׁלוֹם אֲלָא בְּזְכוּת הַשְׁתַּחֲוֶה שְׁנֹאֲמַר וְנִשְׁתַּחֲוֶה וְנִשְׁוֹבָה אֲלֵיכֶם, וְגַם הַתּוֹרָה לֹא נִתְּנָה אֲלָא בְּזְכוּת הַשְׁתַּחֲוֶה שְׁנֹאֲמַר וְהַשְׁתַּחֲוִיתֶם מְרַחֵק עַכ"ל, וּמַעֲתָה יְבוֹאֵר הַפְּתוּב שְׁלִפְנֵינוּ שְׁפָדֵי שְׁלֵא לְשָׂאֵל לְחַקוֹר בְּאִיזָה זְכוּת יִזְכּוּ לְעֵלוֹת בְּמַדְרָגָה גְּבוּהָ כ"כ, ע"ז אָמַר וְהַשְׁתַּחֲוִיתֶם מִרְחוֹק ר"ל בְּזְכוּת הַשְׁתַּחֲוֶה וּבְזְכוּת מִי שְׁנֹאֲמַר בּוֹ וַיֵּרָא אֶת הַמָּקוֹם מְרַחֵק, הוּא אַבְרָהָם שְׁשָׁם נֹאֲמַר ג"כ הַשְׁתַּחֲוֶה וְהַפֶּל בְּזְכוּת הַשְׁתַּחֲוֶה, וּבְזְכוּתוֹ תִּזְכּוּ לְעֵלוֹת כְּדַבְּרֵי הַמְדַרְשׁ בִּפ' תִּזְרִיעַ הַנָּ"ל עַל פְּסוּק אָשָׂא דְעֵי לְמַרְחֹק, אָמַנְם שְׁלֵא נִטְעָה לֹאמַר כִּי גַם מִשָּׁה צָרִיף לְזְכוּת אַבְרָהָם וּבְלַעֲדוֹ לֹא יוּכַל לְעֵלוֹת, לָכֵן אָמַר הַפְּתוּב וְנִגְשׁ מִשָּׁה לְבַדוֹ אֶל ד' ר"ל מִשָּׁה הִי בְּמַדְרָגָה גְּדוּלָה כ"כ עַד שְׁגַם בְּלַעֲדֵי זְכוּת אַבְרָהָם הִי עוֹלָה אִף וְהֵם לֹא יִגְשׁוּ ר"ל אֶהְרֹן נָדַב וְאַבְיָהוּא שְׁלֵא הָיוּ בְּמַדְרָגָה גְּבוּהָ כ"כ כְּמוֹ מִרְע"ה הֵם לֹא יִגְשׁוּ בְּלֵי זְכוּת אַבְרָהָם, רַק כ"ז אֶהְרֹן נ"ו שְׁהֵם הָיוּ בְּמַדְרָגוֹת הַשְּׁלִימוֹת אִם אָמַנְם לֹא כְּמַדְרָגַת מִשָּׁה עַכ"פ בְּצִירוֹף זְכוּת אַבְרָהָם יִעָלוּ ג"כ אִף וְהָעַם לֹא יִעָלוּ עִמּוֹ, ר"ל וַיִּתֵּר הָעַם לֹא יִעָלוּ עִמּוֹ אִפִּי בְּצִירוֹף זְכוּת אַבְרָהָם לֹא יִזְכּוּ לְעֵלוֹת בְּמָרוֹם הָרִים אֲשֶׁר שָׁם חֲבִיזוֹן עִזּוֹ כִּי הֵמָּה אֵינָם בְּמַדְרָגוֹת הַשְּׁלִימוֹת כ"כ כְּמוֹהֶם וּמְדוּנֵיק תִּיבַת עִמּוֹ.

ודו"ק: ז וּבְזֶה דִּהְיָה יָבֵא עַל נִכּוֹן דְּבַרֵי הַמְּסוּרֶת הַנִּזְכָּר לְמַצִּינֵנוּ בְּמִדְרָשִׁים דְּאַבְרָהָם אָבִינוּ ע"ה נִקְרָא אֶחָד שְׁנָאֲמַר אֶחָד הִיא אַבְרָהָם וְאִשׁ הַמְּסוּרָה הַשְּׂנִיָּה, וְהֵם לֹא יִגְשׁוּ וּפְיֵרוּשׁ הַמְּסוּרָה שְׁלֹא נִטְעָה לֹא מְרַשָּׁא יִגְשׁוּ כָּלֵל לְכֹן בָּא הַמְּסוּרָה אַח"ד בְּאַח"ד יִגְשׁוּ ר"ל בְּזִכּוֹת אַבְרָהָם יִזְכּוּ לְעֵלוֹת, רַק הַפְּיֵרוּשׁ וְהֵם לֹא יִגְשׁוּ בְּלִי זִכּוֹת אַבְרָהָם, וּמַעֲתָה יוֹבֵן דְּבַרֵי הַמְּסוּרָה הִרְאִישׁוּנָה, דִּהְיָה אִתָּא בְּמִדְרָשׁ רַבָּה פ' וַיִּשְׁלַח וְזֵה"ל, וְיִוְתֵר יַעֲקֹב לְבָדוֹ וְכו', מָה הַקַּב"ה כְּתוּב בּוֹ וְנִשְׁגַּב ה' לְבָדוֹ בְּיוֹם הַהוּא אֲפִי יַעֲקֹב וְיִוְתֵר יַעֲקֹב לְבָדוֹ עַכ"ל, וְדְבַרֵי הַמִּדְרָשׁ אֵינָן מוּבָנִין כָּלֵל, וַיֵּשׁ לֹא מְרַשָּׁא דִּידוּעַ דְּגֵאוּלָּה הֶעֱתִידָה לֹא יֵהִי עוֹד בְּזִכּוֹת אַבּוֹת כְּמֵאֲמָרָם ז"ל (בְּמַס' שְׁפַת דִּנְיָה), תָּמָה זִכּוֹת אַבּוֹת, וְכַתִּיב לְמַעֲנֵי לְמַעֲנֵי אֲעֲשֶׂה, ע"כ אָמְרוּ חז"ל, כ"ז שְׁיִשְׁרָאֵל לֹא יַעֲשׂוּ תְּשׁוּבָה לֹא יִהְיוּ נִגְאָלִין וְאָמְרוּ חז"ל, עֲתִיד הַקַּב"ה לְהַעֲמִיד עֲלֵיהֶם מְלָךְ כְּהֶמֶן לְהַחֲזִירָם לְתְּשׁוּבָה וְהֵינּוּ מִטַּעַם הַנִּזְכָּר, כִּינּוֹן דְּלֹא יוֹעִיל עוֹד זִכּוֹת אַבּוֹת צָרִיכִין הֵם בְּעֲצָמָם לְתַקֵּן מַעֲשֵׂיהֶם שְׂיִהְיוּ רְאוּיִם לְהִגָּאֵל, וְזֵה פְיֵרוּשׁ הַפְּסוּק וְנִשְׁגַּב ה' לְבָדוֹ בְּיוֹם הַהוּא ר"ל גְּאֻלָּה הֶעֱתִידָה לֹא יֵהִי עוֹד בְּזִכּוֹת אַבּוֹת רַק וְנִשְׁגַּב ה' לְבָדוֹ עַד"כ לְמַעֲנֵי לְמַעֲנֵי אֲעֲשֶׂה.

וְא"כ בְּיַעֲקֹב כִּינּוֹן שְׁחִזֹר בְּשִׁבִיל פְּפִים קַטְנִים מֵא"י לְגִבּוֹל ח"ל, וְאָמְרוּ חז"ל בְּסִנְהֶדְרִין, דִּהְיוּלָךְ מֵא"י לַח"ל אִפִּי זִכּוֹת אַבּוֹת אֵין עוֹמְדָת לּוֹ ע"כ אָמַר בְּעַת הַהוּא וְיִוְתֵר יַעֲקֹב לְבָדוֹ ר"ל בְּלִי זִכּוֹת אַבּוֹת.

וְנִהוּ פְּנִינַת הַמִּדְרָשׁ וְיִוְתֵר יַעֲקֹב לְבָדוֹ מָה הַקַּב"ה כְּתִיב בִּי וְנִשְׁגַּב ד' לְבָדוֹ ר"ל דְּלַעֲתִיד יֵהִי הִגְאֻלָּה הֶעֱתִידָה בְּלֹא זִכּוֹת אַבּוֹת רַק לְמַעֲנֵי לְמַעֲנֵי אֲעֲשֶׂה אֲפִי יַעֲקֹב וְיִוְתֵר יַעֲקֹב לְבָדוֹ אֲז בְּלִי זִכּוֹת אַבּוֹת כִּינּוֹן שְׁהֵלָךְ מֵא"י לַח"ל וְא"ש.

וְהִנֵּה יְדוּעַ דְּקוֹדֵם בִּיאַת מְשִׁיחֵנוּ יָבֹא אֵלֵיהוּ וְכִמוֹ שְׁנָאֲמַר בְּסוּף מְלֵאכֵי הַיָּהּ אֲנִכִּי שְׁוֹלַח לְכֶם אֵת אֵלֵיהוּ הַנְּבִיא לְפָנַי בּוֹא יוֹם ד' וְכו', וְאָמְרוּ חז"ל בְּמַס' ב"מ דְּאֵלֵיהוּ כִּהֵן הוּא וְדָרְשׁוּ בְּמִדְרָשׁ פְּנִיחָס זֵה אֵלֵיהוּ וְהִנֵּה הַפְּסוּק (בְּעָמוֹס ט) וְנִגְשׁ חוֹרֵשׁ בְּקוֹצֵר דָּרְשׁוּ בְּמִדְרָשׁ רַבָּה פ' וַיִּגְשׁ דְּזֵה קָאֵי עַל מְשִׁיחַ בְּן דָּוִד וּמְשִׁיחַ בְּן יוֹסֵף.

וְזֵה פְּנִינַת הַמְּסוּרָה, וְנִגְשׁ מְשִׁיחַ לְבַד"ו ר"ל כְּמוֹ שְׁמַעְשֶׂה נִגְשׁ לְבָדוֹ בְּלִי זִכּוֹת אַבּוֹת כִּינּוֹן ה"ג וְנִגְשׁ הַכֹּהֵן כְּשִׁיבָא אֵלֵיהוּ וְכֵן וְנִגְשׁ הַחוֹרֵשׁ בְּקוֹצֵר ר"ל כְּשִׁיבָא מְשִׁיחַ ב"ב יֵהִי נָמִי בְּלִי זִכּוֹת אַבּוֹת רַק וְנִשְׁגַּב ה' לְבָדוֹ בְּיוֹם הַהוּא וְדו"ק.

וַיִּהְיוּ נָא אֲמָרֵי פִי לְרִצּוֹן וּיְקוּיִם בִּי וְזִכּוֹת אַבּוֹת לְבָנִים תִּזְכְּרוּ וְיָבֹא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל וְהַשִּׁיב לֵב אַבּוֹת עַל בָּנִים וְלֵב בָּנִים עַל אַבּוֹתָם אָמֵן. וְהִנֵּה בְּפִרְשַׁת שְׁקִלִים הַנִּזְכָּר אֲמָרְתִּי ג"כ הַל"ת גְּדוֹל בְּפִלְפוּל רַב בְּסוּגְיָא דְּנִשְׁבָּעִין לְגוֹזְפָרִין בְּב"מ דִּנ"ח, וְלִהְעֲתִיק כָּאֵן כְּלוֹ א"א לְגוֹדֵל אַרְיִכוֹת אֲמָרְתִּי לְצִיּוֹן סָנְסוֹן קָטָן מְזֵה.

א.

לִיִּישׁב דַּעַת הַמְּרַדְכֵי פ' הָאֲנִינִין הַתְּמוּהָ וְז"ל וְשָׁלִיחַ שְׁהִי נוֹשֵׂא אֲגָרַת בְּשִׁכָּר וּמְצָא תַּגָּר וְחִזֹר בּוֹ נִרְאָה דְּהוּי פְּסִידָא דְּפוּעֵל וְכו' דל"ד לְשׁוֹכֵר אֵת הַחֲמוֹר וּמֵת בְּחֲצֵי דֶרֶךְ וְכו' אָבֵל הֵכָא לֹא נִהְיָה כְּלוּם, וְהִקְשׁוּ הַקְּדָמוֹנִים מְסוּגְיָא דְּכָאֵן דְּמִקְשִׁינֵן עַל הַמְּשִׁנָּה דְּתַנּוּ דְּבִהְקָדָשׁ ש"ח אֵינוּ נִשְׁבָּע ש"ש אֵינוּ מְשַׁלֵּם מֵהָךְ מִתְּנִיתִין דְּבִנֵי הָעִיר שְׁשׁוּלְחִין שְׁקִלְהֵן וְכו' וּמְשַׁנֵּי שְׁמוּאֵל הֵכָא בְּנוֹשֵׂא ש"ש עָסְקִינֵן וְנִשְׁבָּעִין לִיטוּל שְׁכָרָן וּפְרִיָךְ נִהִי דְּשְׁלוּמֵי לֹא מְשַׁלְמֵי

אגרייהו מיהו ליפסוד ומשני אבדו ונגנבו בלסטים מזונין וכו' דהוי אונס דל"ש ומגיע להם שְׂכָר וְהַשְׁתָּא קָשָׁה לְסַבְרַת הַמְרָדְכִי דָאם אִירַע לְשַׁלִּיחַ אֹנָס וְלֹא הוּעִיל לְבַעֲלִים פְּלוּם אֵינוּ נוֹטֵל שְׂכָרוֹ א"כ תִּינַח בְּרִישָׁא שְׂאָם נְתַרְמָה הַתְרוּמָה שְׁפִיר מְגִיעַ לְהֵם שְׂכָר פִּינּוּן דְּפִטוּרִים מְלִיתוּן שְׁקָלִים אַחֲרִים א"כ נְהֵנוּ הַבְּעֵלִים מְשַׁלְיחוֹתוֹן שְׁפִיר מְגִיעַ לְהֵם שְׂכָר בְּדִאִתְנִיס וּבְלִסְטִים מְזוּנִין אָבֵל בְּסִיפָא אִם עַד שְׂלֵא נְתַרְמָה הַתְרוּמָה דְּאִזּוּ בְּנֵי הָעִיר מְחַוְּבִים לְהִבִּיא שְׁקָלִים אַחֲרִים נְמָצָא לֹא נְהֵנוּ בְּנֵי הָעִיר מְשַׁלְיחוֹתָם וּמְדוּעַ יִטְלוּ שְׂכָרָם ע"כ תּוֹכוֹן קוֹנְשֵׁיתָם.

ונלע"ד דהנה בירושלמי פ' האומר בקידושין איתא האומר להאשה הרי את מקודשת לי אם מכנסיה ליום פלן ואי לא מכנסיה ליום פלן לא תהי מקודשת ואתא יום פלן ואירע אונס ר' יוחנן אמר אונסא כמאן דלא עביד ור"ל אמר אונסא כמאן דעביד ופירש שם הק"ע ויתר המפורשים דר' יוחנן ס"ל דטענות אונס אינו מקיים התנאי ואין טענות אונס בקידושין ור"ל סובר דיש טענות אונס בקדושין כמו בגיטין ואונס מקיים התנאי עיי"ש.

והנה הש"ך בחו"מ סימן כ"א הביא דברי הירושלמי הנ"ל וחילק שם בין אם אירע אונס לזה שחייב עצמו ובין אם אירע אונס לזה שנתחייב לו דאונס רחמנא פטריה אמרינן אבל אונס רחמנא חייביה לא אמרינן עכת"ד עיי"ש וא"כ לפי"ז ה"ה בנדון דהמרדכי שהוא שלח שליח לעשות שליחותו ע"מ שיהי' נהנה בשליחתו א"כ אם השליח לא קיים התנאי ולא הגיע הנאה למשלח מן השליחות אף שהי' ע"י אונס מ"מ פטור מן השכירות דאונס רחמנא חייבי' לא אמרינן דאין אונס מקיים התנאי כמו התם דאינה מקודשת ועיין בחיבור מ"ק על יו"ד מאת אמו"ר הגאון ז"ל סימן קס"ב שם ביאר הדבר ע"נ דבדבר שגוף הענין תלוי בו א"צ לומר תנאי מפורש והביא פמה ראיות לזה עיי"ש ודו"ק] וא"כ אפי' דמירי שנגנבו בלסטים מזונין או שטבעה ספינתו ביים דהוי אונס גמור כמ"ש רש"י ז"ל אינו מגיע להם שְׂכָר פִּינּוּן דָאִין אֹנָס מְקַיֵּים הַתְּנַאי וְכַוְ"ל.

והא דמתרץ שמואל הכא בנושא ש"ש עסקינן ונשבעין ליטול שְׂכָרוֹ הִינּוּ מְשׁוּם דְּשְׁמוּאֵל יִסְבּוּר כְּרִישׁ לְקִישׁ שָׁם בִּירוּשַׁלַּיִם דְּאֹנָס מְקַיֵּים הַתְּנַאי וְהִיא מְקוּדָּשֶׁת אִף שְׁגִילְתָּה דַעֲתָה שְׁהִיא נְהִינִית דְּנָקָא אִם יִכְנִיסָה לְיוֹם פְּלָן אַעפִּי"כ מְקַיֵּים הָאֹנָס הַתְּנַאי ה"ה נמי הכא מגיע שְׂכָר לְהַשְׁלִיחַ אִף שְׂלֵא גָמַר שְׁלִיחוֹתוֹ אִם הִי' ע"י אֹנָס לְכֹךְ מְתַרְץ שְׁפִיר נִשְׁבַּעִין לִיטוֹל שְׂכָרוֹ אָבֵל ר' יוֹחָנָן לְשִׁיטָתוֹ דַּס"ל דָאִין אֹנָס מְקַיֵּים הַתְּנַאי וּלְכֹךְ לֹא מְצִי לְתַרְץ דְּנִשְׁבַּעִין לִיטוֹל שְׂכָרוֹ דְּלִשְׁיטָתוֹ אֵינוּ מְגִיעַ לְהֵם שְׂכָר אִף בְּאִירַע לְהֵם אֹנָס לְכוּן מְוַכְרַח לְדַחוּק א"ע דְּמִתְנִיתִין אֲזֵלָא אֵלֵיבָא דַר"ש דְּאָמַר קְדָשִׁים שְׁחֲיִיב בְּאַחֲרֵיּוֹתוֹן נִשְׁבַּעִין עֲלֵיהֶם וַא"כ לְדִידוֹן דְּקִי"ל דְּהִלְכָה כַר' יוֹחָנָן שָׁם בִּירוּשַׁלַּיִם דָאִין אֹנָס מְקַיֵּים הַתְּנַאי שְׁפִיר פְּסַק הַמְרָדְכִי דְלְדִידוֹן אֵינוּ מְגִיעַ לְהַשְׁלִיחַ שְׂכָר פְּלָל וְדו"ק הֵיטֵב פִּי נְכוּן הוּא (וְאֵין לְהַקְשׁוֹת מְדוּעַ קִי"ל לְהִלְכָה בַחוּ"מ סִימָן ס"ו דָאם נִשְׁבַּעִין שְׁשֻׁמְרוּ פְּרָאוֹי יֵשׁ לְהֵם שְׂכָר ז"א דְּהֵתָם שְׁאֵנִי שְׁהַבְּטַחְתָּ הַשְׂכָר לֹא הִי' בְּעֵבוֹר הַשְׁלִיחוֹת רַק בְּעֵבוֹר הַשְׁמִירָה וְהִרִי בְּזֵה עָשׂוּ שְׁלִיחוֹתוֹן וְשֻׁמְרוּ פְּרָאוֹי עַד שְׁעַת הָאֲבִידָה וְדו"ק וְקַצְרִיתִי): ב' וְבַהֲכִי א"ש לִישְׁנָא דַש"ס בְּתַלְמוּדֵינוּ דְּפִרְיָה וְהָא נְגַבּוּ אוּ אָבְדוּ קְתָנֵי וּש"ש בְּגִיבָה וְאָבְדָה חֵיבֵי מִחֲיִיב וְה"נ נְהִי דְשְׁלוּמֵי לֹא מְשַׁלְמֵי אַגְרִייהוּ מִיְהוּ לִיפְסוּד? אָמַר רַבָּה נְגַבּוּ בְּלִסְטִים מְזוּנִין, וְהֵנָּה לְשׁוֹן הַקּוֹנְשֵׁיא הַזֶּה אֵינָה מוֹכַנְתָּ דְמָה בְּכֹךְ שְׁבַעֲלָמָא ש"ש חֲיִיב בְּגו"א

בשביל זה יפסיד פאן השכר מה ענין זה לזה? והנה הריטב"א ז"ל הוכח בשטמ"ק נראה דהרגיש בזה ופירש פוננת הש"ס פנין שנתן לו רק שכר פדי לשומריו מגניבה ואבידה א"כ פנין דלא שפרו אינו מגיע לו שכר זה פוננתו עיי"ש, אבל לישנא דהש"ס אינו סובל פירושו דא"כ לא הי' לו לתלות במה שבעלמא בגניבה ואבידה חיובא מחייב.

אף לפידברי המרדכי מתקו דברי הש"ס דהכי פריה פנין דכאן לא עשו שליחתן באמת לא הי' מגיע להם שכר כלל רק דשמואל דסובר דנשבעין ליטול שכרן לשיטתו אזיל דס"ל כר"ל בירושלמי דאונס פמאן דעביד ואונס מקיים התנאי א"כ תינח אם הי' באונס אבל בגניבה דלאו אונס הוא למה יטלו שכרן פנין דאין הבעלים נהנים בשליחתו, אף הי' אפשר לומר דגם גניבה ואבידה נחשב אונס ואף זה מקיים התנאי והשפא א"ש לישנא דהש"ס והא נגבבו קתני וזה אינו אונס פנין דבעלמא ש"ש בגניבה ואבידה חיובי מחייב א"כ מוכח מזה דגו"א לאו אונס הוא דאי נחשב אונס הרי ש"ש פטור מאונסין א"כ פנין דלא נחשב אונס תו ליכא למימר אונס מקיים התנאי א"כ אגרייהו מיהו ליפסד פנין דהבעלים לא נהנו בשליחותם ולמה ישלמו שכרן ומתריץ רבה אבדו בלסטים מזנין דהוי אונס גמור ושמואל לטעמו דאונס מקיים התנאי ודו"ק היטב פי נכון הוא: ג ובהכי עמדתי על דברי הירושלמי בריש פ' שני דשקלים התמיהין וז"ל שם בני העיר ששולחין שקליהם וכו' א"ר אר"א דר"ש היא דר"ש אומר קדשים שהיא חייב באחריותו פנכסיו הם א"ר יוחנן ד"ה היא משום שבועת התקנה ע"ד דר"י ניחא נשבעים לגזברים ואם לא נשבעים לבני העיר ובני העיר שוקלין אחרים תחתייהו משום שבועת התקנה אלא לר' לעזר נשבעין לבני העיר הדין הוא דר"ש נשבעים לגזברים גזברים מאי עבידתיהו? ומשני נשבעין לבני העיר במעמד גזברים פי היכא דלא ליחשדנהו א"נ דלא נשנה להו פושעים ע"כ.

ופירשו הק"ע והפ"מ דמשני דר' אלעזר ס"ל כשמואל הכא בנושא ש"ש עסקינן ונשבעין ליטול שכרן עיי"ש והדבר יפלא מאוד פנין דר"א אית לי האי תירוץא דשמואל דנשבעין ליטול שכרן א"נ מאי צריף לדחוקי לאוקמי גם כר"ש דקדשים שחייב באחריותו נשבעין עליהו הא בלא"ה ניחא דנשבעין ליטול שכרן.

עוד יש פאן שינוי בין ש"ס דילן לירושלמי דבש"ס דילן מתריץ ר' יוחנן דמוקי כר"ש דבקדשים שחייב באחריותו נשבעין עליהם ור' אלעזר מתריץ דתקנות חכמים הוא שלא יזלזלו בהקדשות ובירושלמי הוא להיפוך דר' אלעזר מוקי כר"ש דקדשים שחייב באחריותו נשבעין עליהם וכנכסיו הם ור' יוחנן מתריץ דחכמים תקנו שבועת התקנה? ע"כ יש לתרץ דכל אחד לשיטתו אזיל דהנה באמת קשה לי על הש"ס דילן דמוקי ר' יוחנן הא מני ר"ש הוא דאמר קדשים שחייב באחריותו יש להם אונאה ונשבעין עליהם ופריף הש"ס התינח עד שלא נתרמה התרומה משנתרמה התרומה קדשים שאין חייב באחריותו ניהו? וכו' וקשה לי מאי פריף נימא דגם ר' יוחנן ס"ל פתירוץו דשמואל דהכא בנושא ש"ש עסקינן ונשבעין ליטול שכרן אלא דקשה לי גושית הש"ס נהי דשלומי לא משלמי אגרייהו מיהו ליפסוד ולא ניחא להו תירוץ דרבה דבנגבבו מיירי ובלסטים מזנין שטבעה ספינתו ביים דזה דוחק וא"כ יש לומר דכל עיקר הקושיא אגרייהו מיהו ליפסד הוי קשה להו רק אסיפא פנין דחייבין בני העיר לשלם אחרים א"כ לא נהנו

הם משליחתן ומדוע מגיע להם שְׂכָר פְּדֻעַת הַמְרָדְכִי ע"כ שפיר מוקי הסיפא כר"ש וא"כ צריכין לישבע עבור הקרן אבל ברישא דמשנתרמה התרומה תו א"צ לתת אחרים תחתיהן א"כ נהנו הם משליחתן ע"כ מגיע להם שְׂכָר ונשבעין ליתול שְׂכָרן פְּדֻעַת שְׂמוּאֵל.

והיא היא הפנונה בירושלמי ה"ל דר' אלעזר מוקי הרישא פשמואל דנשבעין ליתול שְׂכָרן והסיפא כר"ש דקדשים שתיב באחריותן פנכסיו הם. אף א"כ קשה מדוע באמת לא מתרץ הש"ס דילו בן אליבא דר' יוחנן.

אמנם לפי ה"ל א"ש דהכא מוקי ר' יוחנן כר"ש ולידידן' שפיר מקשה הש"ס דמשנתרמה תרומה קדשים שאין חייב באחריותן ניהו ולא מצי לתרץ דנשבעין ליתול שְׂכָרן דז"א דר"י לשיטתו אגיל דס"ל אונסא כמאן דלא עביד ואין מגיע להם שְׂכָר אף באונס ובע"כ מוקי ר' יוחנן בין הרישא ובין הסיפא כר"ש ולכך פריה שפיר דברישא אם משנתרמה התרומה קדשים שאינו חייב באחריותן ניהו, אבל בירושלמי מתרץ ר' יוחנן משום תקנה ור' לעזר הוא דמשני דמוקי כר"ש לר"א שפיר י"ל דס"ל פשמואל דאונסא כמאן דעביד ומקנים התנאי ולכן שפיר משני דנשבעין ליתול שְׂכָרן והינו פינו שנהנו אבל בסיפא שלא נהנו אז חייבי מתיבי בגניבה וא"ש לומר אונסא מקנים התנאי.

ודו"ק היטב כי קצתתי לרוב המהירות והארכתי בכל הסוגיא בדברים נחמדים הלא פתובים עמדי וכאן א"א להאריף וגם זה המעט הוא בקיצור גדול: מאמר ב' לפ' פרה. נושא המאמר) ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת (במדבר יט).

זאת חוקת הפסח. זה שאה"כ יהי לבי תמים בחוקיה למען לא אבוש וכו' ד"א יהי לבי תמים בחוקיה זה חוקת הפסח וחוקת פרה אדומה למה ששניהם דומין זה לזה בזה נאמר זאת חוקת הפסח וזה נאמר זאת חוקת הפרה ואי אתה יודע איזה חוקה גדולה זו מזו משל לשני מטרוניות דומות שהיו מהלכין שתיהן פאחת ונראות שוות מי גדולה מזו, אותה שתברתה מלנה אותה עד ביתה והולכת אחריה כף בפסח נאמר בו חוקה ובפרה נאמר בה חוקה ומי גדולה הפרה שאוכלי פסח צריכין לה שנאמר ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת הוי כל בן נכר לא יאכל בו (מדרש רבה פ' בא פ' יט).

והנה המדרש הזה כולו אומר פליאה וצנח דרשוני, א' במה שאמר ולא עוד שעושי פסח צריכין לה הכי לא יצויר שלא נטמא ולא יצטרף לאפר חטאת להזות עליו. ב' מה שהביא ראיה מהפסוק ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת וכי אנו לא ידענו דהטמא צריף לעפר שרפת החטאת א' אחרי שהדבר ידוע ומפורסם שתורתנו הקדושה כוללת שני חלקים חלק העיון וחלק המעשה, חלק העיון ר"ל המחשבה, וחלק המעשה רצונו גוף עשיית המצוה בפועל מעתה יש לחקור אם שניהם נחוצים לשלימות כל מצוה ואם יחסר אחד מהם כאילו לא קיים המצוה, או בחדא מינייהו סגי ושניהם הוא רק על צהיו"ט, וכמו שהקב"ה משפיע לאדם טובו על צד היו"ט, וכמו שפירשו גדולי המפרשים ז"ל הפסוק (משלי כ) עין רואה ואזן שמעת ד' עשה גם שניהם עין רואה ר"ל אם הנה בורא ה' ית' את האדם בעין אחת ג"כ הנה רואה, ואזן שומעת וגם אם הנה נכרא באזן אחת ג"כ הנה שומע.

ואעפ"כ ה' עשה גם שניהם פי רצונו ית' להשפיע לנבכראים על צד היותר טוב. וא"כ גם אנחנו מחנכים להודות ולהלל לו ית' ולעבדו בעיון ובמעשה ג"כ על צד היותר טוב אבל לא לעכובא, פן יש לתקור.

והנה כבר עמד על תקירה זו החכם החוקר אלקי מוהר"י מוסקאטי ז"ל בספרו הנכבד נפוצות יהודא דרוש ח"י, ומסיים בסוף הדרוש וזה"ל, פלל הדברים פי העצה היעוזה נכונה וישרה שיבנר לו האדם שישתדל בעיונו כפי פחו אם מעט ואם רב, ובמעשה המצות יחזיק בכל תוקף וכו' עכ"ד ז"ל, אשר ממוצא דבריו נלמוד דתרונייהו צריכי העיון והמעשה, ומה נעמו הדברים ששמעתי מפי הרב הגאון הפננת מוהר"ר ליבוש נ"ז זצ"ל מבערזאן בבניאור מאמרם ז"ל במס' סוטה (דף מ"ד ע"ב) סח בין תפלה לתפלה עברה היא בידו וחוזר עליה מעורכי המלחמה, ופרש"י ז"ל סח בין תפלה לתפלה בין הנחת תפילין של יד לתפילין של ראש עכ"ל, ואמר הרב ז"ל בבניאור דברי חז"ל הללו, דהנה נחזי אנו עפ"י משל אצל מלחמה יש שר הצבא ויש אנשי חיל והנה שר המצביא העומד בראש החיל הוא חושב מנמות האויף לערוך המלחמה וכל תחבולות ותכסיסי המלחמה נחשכין על פיו והחיל מוציאים מפת אל הפועל מחשבת שר המצביא.

והנה אם יהיו אנשי חיל לבד בלא שר מצביא ומושל בראשם אז בלי ספק לא יעמדו על רגליהם במלחמה ולא יצליחו למלחמה יען כי אין אתם יודע עד מה, וכן להיפוך אם יהי רק שר המצביא לבד ויחסרו אנשי המלחמה בנדאי לא תעשנה ידי שר המצביא תושיה פי מה בצע לו בכל המחשבות אשר הוא חושב אחרי פי אין איש להוציא מחשבתו למעשה ולפעולת אדם, נמצא שר המצביא הוא המחשבה ואנשי חיל המה המעשה וא"א זה בלא זה.

והנה ידוע דתפילין של ראש מורה על המחשבה ותפילין של יד מורה על המעשה, ונהו פונת מאמרם ז"ל סח בין תפלה של ראש לתפלה של יד, ואומר פי המחשבה והמעשה אין צריכין זה לזה ואפשר בהנדא מינייהו חוזרין עליו מעורכ"י המלחמ"ה ר"ל מראין לו עורכי מלחמה דמזה מוכח ומבואר היפוך מדבריו עכ"ל ודפח"ח, הינצא לנו מזה דתרונייהו צריכי העיון והמעשה.

ב' ומעתה נשאר לנו לבאר ולחקור אינה מהם הוא העיקר אם העיון רצוני המחשבה או המעשה, והנה יש אומרים שהעיקר הוא המחשבה והאמונה שבלב אז די וא"צ עוד למעשה המצות וזו דעת המינים ואפיקורסים וכבר הפה על קדקדם במאה עוכלי החכם החוקר אלקי מוהר"י אלבו בספרו הנכבד העיקרים (מאמר ג' פכ"א) ופירש בזה הפתובים (תהלים קיט) פרו לי ודים שיחות אשר פתורתיה כל מצותיה אמונה שקר רדפוני עזרני כמעט פלוני בארץ ואני לא עזבתי פקודיה, כחסדה חניני ואשמרה עדות פיה.

וכתב הוא ז"ל לבארם. אמנם הוא מקצר פנרפו ואני ארחיב הדברים בעזה"י, פי יש הרבה מינים האומרים אחרי פי מעשי המצות הוא רק לקבוע אמונה בלב איש ישראל פמו ציצית ותפילין על יצ"מ שבת על חידוש העולם וכדומה, א"כ כשאנחנו מאמינים גם בלא זה הלא אין אנו צריכין למעשה המצות הללו ודי במחשבה שבלב.

אָמַנְם בְּאַמַת הַכֵּל יִפְצֶה פִּיהֶם, דִּהְנֶה נִחְזִי אֲנִי דִּהְתּוֹרָה נִקְרָאת עֲדוּת כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בַּתּוֹרָה פְּרֻשַׁת תְּרוּמָה וְאֵל הָאָרוֹן תִּתֵּן אֶת הָעֲדוּת, וְנֶאֱמַר אִם יִשְׁמְרוּ בְּנִיָּה אֶת בְּרִיתִי וְעֲדוּתִי זֹאת אֲלַמְּדֵם וְהִרְבֵּה כְּדוּמָה וְהִטְעַם מֵה שֶׁנִּקְרָא הַתּוֹרָה עֲדוּת הוּא כִּי, כְּמוֹ שֶׁאִם אֲנִי מִקְבָּלִין עֲדוּת מִפִּי עֲדִים צָרִיכִין אֲנִי לְקַבֵּל דְּבָרֵי הָעֲדוּת כְּמִשְׁמַעֵם וְלֹא לַעֲשׂוֹת כְּפִנּוֹת בְּדַבְּרֵי הָעֲדִים מֵה שֶׁלֹּא נִתְּכַנְּנוּ כָּלֵל, לְמַשָּׁל אִם בָּאוּ עֲדִים וְאָמְרוּ רְאוּבֵן הֲרֵג אֶת שְׁמֵעוֹן בְּיוֹם פְּלוּנִי וּבִמְקוֹם פְּלוּנִי וְאִם כֹּפְאוּ עֲדִים אַחֲרַיִם וְהִזְמִינּוּ, אֲזַי בְּלִי סֶפֶק הָעֲדִים נִהְרָגִין וְאִין אֲנִי רִשְׁאִין לְהַצִּיל אֶת הָעֲדִים בְּמֵה שֶׁנֶּאֱמַר לְהוֹצִיא דְּבָרֵי הָעֲדִים מִפְּשׁוּטָן וְלַעֲשׂוֹת לָהֶם כְּפִנּוֹת אַחֲרוֹת דְּמֵה שֶׁאָמְרוּ בְּיוֹם א' הֲרֵג פְּלוּנִי אֶת פְּלוּנִי הִינְנוּ בְּיוֹם א' לְשִׁמִּיטָה וּמֵה שֶׁאָמְרוּ רְאוּבֵן הֲרֵג אֶת שְׁמֵעוֹן כְּפִנּוֹתֵם שֶׁלְקַח מִמֶּנּוּ פְּרֻסְתּוֹ וְכְדוּמָה אֲסוּר לַעֲשׂוֹת כֵּן כִּי צָרִיכִין לְקַבֵּל דְּבָרֵי הָעֲדוּת כְּמִשְׁמַעֵן, כֵּן אֲנִי צָרִיכִין לְקַבֵּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה כְּמוֹ עֲדוּת, הִינְנוּ שֶׁבַתּוֹרָה נֶאֱמַר וּקְשַׁרְתֶּם לְאוֹת עַל יָדֶיךָ הִינְנוּ תְּפִלִּין שֶׁל יָד מִמֶּשׁ וְלֹא לַעֲשׂוֹת בָּהֶם כְּפִנּוֹת אַחֲרַת שֶׁכְּפִנּוֹתֵם לְקַשְׁרָם עַל לוּחַ לְבוֹ וּלְהַאֲמִין, וְכֵן שֶׁבַת לְשִׁמּוֹר הַשֶּׁבַת כְּדָת מְחַלְלוֹ בְּפוּעַל וְכֵל הָאוֹמֵר בְּהִיפּוּף עוֹבֵר בְּשִׁאֲט נֶפֶשׁ עַל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה, לְכֹן מִטְעַם זֶה נִקְרָאת הַתּוֹרָה עֲדוּת, וְזֶה כְּפִנּוֹת דְּוֹד הַמְּלִיךְ ע"ה כְּרוּ לִי זְדִים שִׁיחוֹת אֲשֶׁר לֹא כְּתוּרְתִיךָ, וּמֵהוּ הַשִּׁיחוֹת אֲשֶׁר לֹא כְּתוּרְתִיךָ בְּאֶמְרָם כָּל מִצְוֹתֶיךָ אֲמוּנָה, ר"ל שֶׁאוֹמְרִים כִּי א"צ לְמַעֲשֵׂי הַמִּצְוֹת רַק עֵינֵי הַמִּצְוֹת הוּא רַק אֲמוּנָה בְּלִבְד, שֶׁקָּרַדְפוּנִי כְּמַעַט פְּלוּנִי בְּאַרְצִי, ר"ל בְּזֶה הַשֶּׁקֶר שֶׁאוֹמְרִים הִמָּה רוֹדְפִים אוֹתִי, ע"כ מְסִיִּים דְּוֹד הַע"ה וְאֲנִי כְּסֻדְדֵךְ תְּחִינִי וְאֲשַׁמְרָה עֲדוּת פִּיךָ, ר"ל שֶׁאֲשַׁמְרֵךְ הַתּוֹרָה כְּעֲדוּת לְקַיִם גַּם מַעֲשֵׂה הַמִּצְוֹת כְּמִשְׁמַעֵן וְכְמִדְרָשׁוֹ, כֵּן תו"ד וּדְפַח"ח וְש"י מִד"נ.

ג' מְכַל דְּבָרֵינוּ הָאֲמוּרִים לְמַעַלָּה נִלְמוּד דְּבַכָּל מִצְוָה צָרִיכִים שְׁנִיָּהֶם הַמַּעֲשֵׂה וְהַמְחַשְׁבָּה. אָמַנְם אִיזָה מֵהֶם הוּא הָעֵינֵי הַנִּי אוֹמֵר זֶה הַמַּעֲשֵׂה, צֹא וּלְמַד מ"ש הַגְּאוּן מו"ה חַיִּים מוּוּאֵלֵאזִין זצ"ל בְּהַקְדָּמָתוֹ לְש"ע או"ח שֶׁל הַג"ר זצ"ל שֶׁהֵבִיא רְאִיָּה נִפְלְאוֹת דְּבַכָּל מִצְוֹת הַמַּעֲשֵׂה הוּא הָעֵינֵי וְלֹא הַמְחַשְׁבָּה מֵמֵה דְּאֶמְרִינֵן בְּמִס' נְזִיר (דכ"ג ע"א) אָמַר רַבב"ח אָמַר ר' יוֹחָנָן מ"ד כִּי יִשְׂרָיִם דְּרַכִּי ה' צְדִיקִים יִלְכוּ בָּם וּפְנוּשְׁעִים יִפְשְׁלוּ בָּם, מְשָׁל לְשִׁנֵּי בְּנֵי אָדָם שֶׁצְלוּ אֶת פְּסַחִיהֶן אֶחָד אֶכְלוּ לְשֵׁם מִצְוָה וְאֶחָד אֶכְלוּ לְשֵׁם אֶכִּילָה גִּסָּה זֶה שֶׁאֶכְלוּ לְשֵׁם מִצְוָה צְדִיקִים יִלְכוּ בָּם וְזֶה שֶׁאֶכְלוּ לְשֵׁם אֶכִּילָה גִּסָּה פּוֹשְׁעִים יִפְשְׁלוּ בָּם, א"ל ר"ל הַאִי רִשְׁעֵה הוּא קָרִית לִי, נִהִי דְלָא עֲבִיד מִצְוָה מִן הַמְּוִבְחָר פְּסַח מִיָּהָ קַעֲבִיד' ע"כ הַגַּמ', נִמְצָא מוּכַח אִף מִי שֶׁלֹּא הִיָּה מְחַשְׁבָּתוֹ כָּלֵל לְשֵׁם פְּסַח רַק לְשֵׁם אֶכִּילָה גִּסָּה עכ"פ יָצָא יְדֵי חוֹבַת פְּסַח רַק דְלָא עֲשֵׂה מִצְוָה מִן הַמְּוִבְחָר, וְא"כ נִחְזִי אֲנִי לְהִיפּוּף אִם אֶחָד לֹא עֲשֵׂה פְּסַח כָּלֵל רַק יְכוּיִן בְּמַחְשְׁבָתוֹ כָּל כְּפִנּוֹת שֶׁבְּעוֹלָם לְשֵׁם פְּסַח בְּוֹדָאֵי רִשְׁעֵי מְקַרִי וְחַיִּיב כְּרַת, הַרִי נִגְלָה וְנִרְאָה בְּעֵלִיל דְּהַמַּעֲשֵׂה הִיא עֵינֵיךָ לֹא הַמְחַשְׁבָּה וּדְפַח"ח.

ד אָמַנְם אֲנִי הוֹכַחְתִּי וְהִבְאֵתִי רְאִיָּה בְּרוּרָה מִן הַתּוֹרָה דְּמוּכַח דְּהַמַּעֲשֵׂה הִיא עֵינֵיךָ וְלֹא הַמְחַשְׁבָּה. וְזֶה מוּכַח מִפְּרָה אֲדִנְמָה דְהַקַּב"ה הָעֲלִים הִטְעַם, וּמִי לְנוּ גְדוֹל מְשַׁלְמָה הַמְּלִיךְ ע"ה שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ וַיִּחַכְּם מִכָּל הָאָדָם, וְאֵעִפ"כ אֵינִי בְּמִדְרָשׁ פ' חֻקֹּת וְז"ל ר' יִצְחָק פְּתַח, כָּל זֶה נִסִּיתִי בְּחֻקָּה אֲמַרְתִּי אֲחַכְמָה וְהִיא רְחוּקָה מִמֶּנִּי (קִהְלֵת ז) אָמַר שְׁלֵמָה עַל כָּל אֵלֶּה עֲמַדְתִּי, וּפְרֻשָׁה שֶׁל פְּרָה אֲדִנְמָה חֻקְרִיתִי וְשִׁאֲלֵתִי וּפְשָׁפְשֵׁתִי אֲמַרְתִּי אֲחַכְמָה וְהִיא רְחוּקָה מִמֶּנִּי עכ"ל, וְא"כ כִּינּוֹן שֶׁהָעֲלִים הִטְעַם לִיכָּא מְחַשְׁבָּה וְכִנּוּנָה רַק הַמַּעֲשֵׂה, וְזֶה כָּלֵל גְדוֹל עַל כָּל הַתּוֹרָה דְּהָעֵינֵיךָ הוּא הַמַּעֲשֵׂה וְלֹא הַמְחַשְׁבָּה.

וְזֶה פִּירוּשׁ הַפְּסוּק, זֹאת חֲנוּקַת הַתּוֹרָה ר"ל דְּהַחֲנוּקָה הַזֹּאת שֶׁל פָּרָה אֲדוּנָמָה הוּא כָּלֵל גְּדוּל על כָּל הַתּוֹרָה דְּהַמַּעֲשֵׂה הוּא הָעֵינְקָר, וְזֶה הוּא כּוֹנֵן הַפְּסוּק הָעוֹמֵד בְּנוֹשֵׂא דְרוֹשֵׁינוּ, וְלִקְחוּ לְטָמָא מַעֲפָר שְׂרֵפֶת הַחֲטָאִת, ר"ל וְלִקְחוּ לְטָמָא, לְהַאִישׁ הָאוֹמֵר דְּהַמְחַשְׁבָּה הוּא הָעֵינְקָר וּא"צ לְמַעֲשֵׂה הַמְצוֹת לְזֶה נְבוֹא וְנִקְחָ רְאִיָּה מַעֲפָר שְׂרֵפֶת הַחֲטָאִת דְּמַשֵּׁם מוֹכַח וּמְבֹנָאָר לְהִיפּוּד דְּהַמַּעֲשֵׂה הוּא הָעֵינְקָר וּז"ב וְדו"ק: ה' וּעפ"י הוֹצְעוֹת הִלְלוּ יוֹבֵן דְּבָרֵי בַעַל הַמַּגִּיד בְּהַגְדָּה ש"פ.

רָשָׁע מָה הוּא אוֹמֵר מָה הָעֵבֹנָה הַזֹּאת לָכֶם, לָכֶם וְלֹא לוֹ וּלְפִי שֶׁהוֹצִיא אֶת עַצְמוֹ מִן הַכָּלָל כִּפְר בְּעֵינְקָר וְאַף אֶתְּהָ הַקָּהָה אֶת שִׁינּוֹ וְאַמְרָר לוֹ בְּעֵבֹר זֶה עָשָׂה ד' לִי לֹא לוֹ אֵלּוּ הִיָּה שָׁם לֹא הִיָּה נִגְאָל, וְהִנֵּה הַמַּאֲמָר הִנֵּה נִפְלָא, רֵאשִׁית קְנוֹשִׁיּוֹת הַמְפָרְשִׁים מָה בֵּין שְׁאֵלֹת הָרָשָׁע לְשְׁאֵלֹת הַחֲכָם הֲלֹא גַם חֲכָם אוֹמֵר מָה הַדְּבָר אֲשֶׁר צָוָה ד' אֶלְקֵינוּ אֶתְכֶם, וְהַשְׁנִית הֲלֹא הָרָשָׁע הִנֵּה הוּא רַק כּוֹפֵר וְאֵינוּ מַאֲמִין בִּיצ"מ, וּא"כ מְדוּעַ מְכַנֵּה אוֹתוֹ בְּשֵׁם. כִּפְר בְּעֵינְקָר הֲלֹא דְבָר הוּא. אֲמַנָּם לְפִי דְבָרֵינוּ הִנְ"ל יְבוֹאָר כְּמִין חוֹמֵר.

דְּהִנֵּה מְצִינוּ דְּגַם בְּמַצְרִים מָה שֶׁזָּכּוּ לְגִאֲוִלָּה הִי ע"י עֲשִׂיּוֹת שְׁנֵי מְצוֹת דָּם פְּסוּחַ וְדָם מִיֵּלָה כִּינּוֹן שֶׁהָיוּ עִירוֹם וְעָרִיָּה מִשְׁאָר הַמְצוֹת, וְכִמוֹ שֶׁהִבִּיא רַש"י ז"ל בַּפ' בָּא עֵי"ש, וּא"כ אִם הָיוּ עוֹשִׂים שְׁתֵּי מְצוֹת הִלְלוּ רַק בְּמַחְשְׁבָּה וְלֹא בְּמַעֲשֵׂה בְּלִי סִפְק לֹא הָיוּ נִגְאָלִים, כִּי גַם הַקַּב"ה הִנֵּה מוֹדֵד לָהֶם כְּמִידָתָם וְהִי גוֹאֲלָם רַק בְּמַחְשְׁבָּה וְהָיוּ נִשְׁאָרִים בְּמַצְרִים עַד שֶׁהָיוּ מְשֻׁנְקָעִים בַּמ"ט שְׁעָרֵי טוֹמְאָה כְּנוֹדָע, לֹא כֵן עָתָה שֶׁעָשׂוּ שְׁתֵּי הַמְצוֹת כְּפֹעֵל וּבְמַעֲשֵׂה מְשֻׁנְקָעִים זָכוּ שֶׁנִּגְאָלוּ כְּפֹעֵל מְשֻׁנְקָעִים, וְהוּא הוּא כּוֹנֵן הַמַּגִּיד, שֶׁשְׁאֵלֶת הָרָשָׁע הוּא, מ"ה הַעֲבוּד"ה הַזֹּאת לְכ"ם ר"ל לְמָה לָכֶם הָעֲבוּדָה וְהַעֲשִׂיָּה הֲלֹא דִי בְּמַחְשְׁבָּה לְבַד וּמַכ"ש בְּאִמְרָה וְלִמָּה לָכֶם עוֹד הַמַּעֲשֵׂה לָכֶם וְלֹא לוֹ, וּלְפִי שֶׁהוּא כּוֹפֵר בְּמַעֲשֵׂה א"כ כּוֹפֵר בְּעֵינְקָר ר"ל בְּעֵינְקָר הַמְצוֹנָה דְּעֵינְקָר הַמְצוֹנָה הוּא רַק הַמַּעֲשֵׂה, וְאַף אֶתְּהָ הַקָּהָה אֶת שִׁינּוֹ וְאַמְרָר לוֹ בַּעֲבוּר ז"ה עַש"ה ר"ל בְּעֵבֹר הַמַּעֲשֵׂה עָשָׂה ד' לִי נִס לְהוֹצִיאֵנוּ מִמַּצְרִים דְּהָיוּ מַעֲשֵׂה מוֹל מַעֲשֵׂה, אֲבָל אֵלּוּ הִנֵּה שָׁם לֹא הִנֵּה נִגְאָל ר"ל כִּינּוֹן דְּהוּא לֹא הִי מְקַיֵּים הַמְצוֹנָה רַק בְּמַחְשְׁבָּה.

א"כ גַּם הַגִּאֲוִלָּה שֶׁלוֹ לֹא הִי רַק בְּמַחְשְׁבָּה וְלֹא בְּמַעֲשֵׂה וְלֹא הִי נִגְאָל מֵעוֹלָם, וְדו"ק הֵיטֵב כִּי הָעֵנִין נְחַמְד: ו' וּמַעֲתָה נְבוֹא לְבָאָר הַמְדַרְשׁ הָעוֹמֵד בְּרֵאשׁ דְּרוֹשֵׁינוּ, דְּהִנֵּה תְּמַצִּית הִינְצָא מִדְּבָרֵינוּ דְּמַפְרָה אֲדוּנָמָה מוֹכַח דְּבַמְצוֹנָה הַמַּעֲשֵׂה הוּא הָעֵינְקָר וְלֹא הַמְחַשְׁבָּה, וּמִזֶּה נִלְמֹד לְכָל הַתּוֹרָה כְּוָלָה וְה"ה לְעֵנִין קָרְבֵן פְּסוּחַ כַּנ"ל, וְהִנֵּה בַּגְמ' דְּקִידוּשִׁין (דַּמ"א ע"ב) אֲמַרִּין דְּשְׁלִיחוֹת בְּקַדְשִׁים מַנ"ל נְפָקָא לִיָּה מְדַרְיב"ק דְּאָמַר רִיב"ק מְנִינִין שֶׁשְׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וּשְׁחַטוּ אֹתוֹ כִּי קָהֵל עֲדַת יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעֲרֵבִים וְכִי כָּל הַקָּהֵל שׁוֹחֲטִין, וְהֲלֹא אֵין שׁוֹחֲטִין אֶלָּא אֶחָד אֶלָּא מִכָּאן שֶׁשְׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ, וְהִנֵּה הַתּוֹס' שָׁם בַּד"ה נְפָקָא, הַקְּשׁוּ וְזוּ"ל וְא"ת וְאִמַּאי לֹא לִיָּה דְּשְׁלִיחוֹת מְהַיֵּי בְּקַדְשִׁים מְשַׁחֲטִית פְּרוּ שֶׁל אֲהָרֹן מְדַאִיטְרִיָּדוֹמֵר שֶׁהוּא בְּבָעֵלִים כְּדִכְתִּיב וְשַׁחֲט אֶת פֶּר הַחֲטָאִת אֲשֶׁר לוֹ מִכָּל דְּבִשְׁאָר קַדְשִׁים לֹא בְּעֵינֵי בְּעֵלִים עַכ"ל, וְתִירֵץ הַפ"י דְּבְקַדְשִׁים לֹא בְּעֵינֵי שְׁלִיחוֹת כָּלֵל רַק בְּפִסְחַ בְּעֵינֵי שְׁלִיחוֹת עֵי"ש מְלִתָּא בְּטַעֲמָא, וְהִנֵּה יָדוּעַ דְּמִלִּי לֹא מִמְסָרִי לְשְׁלִיחַ וּבְכַרְטַ עַל מַחְשְׁבָּה בְּוֹדָאֵי ל"מ שְׁלִיחוֹת, וְהִנֵּה הִיכָּא נוֹכַל לְלַמּוֹד מִן שְׁחַטוֹ וְכִי כָּל הַקָּהֵל שׁוֹחֲטִין וְהֲלֹא אֵין שׁוֹחֲטִין אֶלָּא אֶחָד דְּמוֹעִיל שְׁלִיחוֹת רַק אֵי נִימָא דְּהָעֵינְקָר הוּא הַמַּעֲשֵׂה

אבל אי נימא דהעיקר הוא המחשבה ולא מועיל שליחות כלל א"כ לא מוכח מן הקרא דנשחטו דין שליחות כלל רק מוקי קרא דנשחטו פדדריש ר' יונתן שם דכל ישראל יוצאין בפסח אחד עיי"ש, אף פינו דכבר ידעינן מפרה אדנמה דבכל המצות וה"ה בפסח המעשה הוא העיקר ובמעשה יש שליחות אז שפיר מוקמינן הקרא דנשחטו אותו דשלוחו של אדם פמותו אבל אי נימא דהעיקר הוא המחשבה לא יועיל שליחות כלל בפסח והוי מוקמינן הקרא דנשחטו דכל ישראל יוצאין בפסח אחד, ומעתה זהו פונת המדרש המוצג לעיל בפנת דברינו, ומי גדולה הפרה שאוכלי פסח צריכין לה ומפרה נלמוד דהמעשה הוא העיקר, וא"כ ילפינן שפיר שליחות בפסח מנשחטו, ומביא שפיר ראיה לזה מן הפסוק ולקחו לטמא, ר"ל האומר דהמחשבה הוא העיקר ולזה נביא ראיה מעפר שרפת החטאת דמזה מוכח דהמעשה הוא עיקר ועיי"ז מועיל בפסח שליחות דילפינן מנשחטו, ודוק פי קצרת, ובזה תמו דברי בעזה"י: והנה ערכת פה שני מאמרים אשר אקנה בעזה"י פי דברי אלה יפיקו רצון מאת כל המעינים ואם אמנם לא יוכלתי להאריך כפי מטרת חפצי ולצייר הענינים בששר המליצה והגיון פדרכי בעזה"י, יען פי המדפיס וגם המביאים לבית הדפוס אצים עלי לאמר פלה מעשיך.

אף אקנה לד' פי דברי אלה המעטים ימצאו חן בעיני המשפילים והנבונים ויברכו אותי אשר עשיתי להם מטעמים הללו, ויהי נועם ד' עלי להוציא לאור חיבורי "דברי חכמים" על דרוש ואגדתא שמה ישבעו עונג ונחת פפלים לתושביה פעתירת.

בן המחבר הלכות שחיטה סימן א פיו"ד סעיף א' בהגה"ה ואם בפקו אינה שו"ב ונמצא שאינו יודע. אם נטל פעם אחד קבלה אין מטריפין למפרע מה ששחט.

דאמרינן השתא הוא דאיתרע וכו' הנה הרב רמ"א הכריע פן להשוות דברי האגודה עם התשובת רשב"א ומפרש דהרשב"א מייירי בלא נטל קבלה. והנה הפמ"ג בס"ק זיי"ן בשפתי דעת הביא שהכנה"ג כתב דהרשב"א מייירי ג"כ בנטל קבלה.

שהרי מייירי משוחט שהיה ממנה לקהל ייע"ש. והנה בזה צדקו דברי הפ"מ מג שפתי שהרי הרשב"א כתב שמה לא למד ולא ידע מעולם משמע דמייירי שלא הי' ידוע כלל אם ידע, אף לפ"ז באמת קשה מה שהעיר הכנה"ג דאיהו הי' שוחט ממנה לקהל אם לא בפקוהו כלל, ובפרט דאטו בראשיעי עסקינן וכינן דקיי"ל דכל שהוא לפנינו ונדאי צריך לבדקו אם הוא מןמטה האיה מינו אותו לשוחט הקהל ושחט ולקחו מבשרו בלי בדיקה.

גלל פן נלפע"ד לפרש פנונת הרשב"א דזה ונדאי אמת דכל דהשוחט לפנינו צריכין אנו לבדקו אם הוא מןמטה דכל היכא דאיכא לברורי לא סמכינן ארנפא אף נראה דהבדיקה ע"י א' די וא"צ דנוקא שפדקוהו שנים ויעידו שהוא מןמטה.

רק אם בפקו עד אחד והעיד שהוא מןמטה די וא"צ עוד בדיקה פינו דהוי מקלתא דעביד' לגלויי די בע"א, ובפרט דהכא איכא עוד חזקה דרוב מצויין ונהי דהיכא דאיכא לברורי צריכין לברר מ"מ זה נקרא ברור ע"י ע"א.

אף היינו דנוקא פל שלא נולד ריעותא אבל היכא שנולד ריעותא שפדקוהו ונמצא שאינו יודע בזה אמרינן דהוכיח סופו על תחלתו שגם מתחלה לא ידע והעד שקר העיד פינו

דחוקת איסור דבהמה ונהרי לפניו וחקתו דמעיקרא שלא נולדה לו הידיעה מבטן ע"י צירוף כ"ז אמרינו דהוכיח סופו על תחלתו שהעד שקר העיד.

וכ"ז בע"א אבל אם יש שני עדים שהי' מןמחה תחלה ונדאי שני עדים אי אפשר להכחיש בשום ענין בעולם ולכך הוחזק על ידם למןמחה ומוקמינו ליה אחוקתו דמעיקרא שעמה שקח. ולפ"ז הרשב"א מייירי שלא נבדק רק ע"י אחד בלבד ולכך אף שמתחלה הי' מותר להיות שוחט פשנמצא שאינו יודע אמרינו שלא למד ולא ידע אבל הרמ"א מייירי שנטל קבלה משנים.

או אפשר דזה דומה למה דקיי"ל בח"מ סי' מ"ו דיחיד מןמחה מקיים השטר ביחיד ונחשב כשולשה כן נמי לענין זה אם יש לו קבלה מהרב אז דומה הרב לשני עדים ולכך אמרינו דעד השתא ידע זה נראה ביאור דברי הרשב"א והרמ"א.

והנה הט"ז הקשה על דין זה מהתוס' ייע"ש וכבר הארכתי בחדושי מכבר ליישב בכמה אופנים ותירוץ אחד פתבתי שם משום דחוקת הספין הוי חזקה העשויה להשתנות משא"כ חזקת השוחט אף עתה נראה שא"א לומר כן.

והוא דלכאורה קשה לי בש"ס פ"ק דחולין (דף יו"ד ע"ב) גבי לא כרב חסדא ולאכשורי בתרייתא א"ה תבעי נמי בדיקת חכם ומשני ע"א נאמן באיסורין וכו' משמע דה"ס ד"ש"ס הוי דלכך בעינן בכל דוכתא בדיקה מחכם מפח דאין נאמנות לשוחט לבדו וא"כ קשה מה אריא דווקא לר"ח דהבדיקה הוא לפני השחיטה והלא נמי לרב הו"א דס"ל דהבדיקה הוא בשביל קמייתא ג"כ תקשי דלבעי בדיקה לחכם ולמה יהא השוחט נאמן ונהרי עדיין לא ידע דע"א נאמן באיסורין, ואדרבה אף לפי מה דמסיק קשיא דהרי קיי"ל באמתחוק איסורא אין ע"א נאמן ומה שנאמן גבי שחיטה היינו מפח דהוי ביזו ולפ"ז תינח בדיקה דלפני שחיטה הוי ביזו אבל בדיקה דלאחר שחיטה לא הוי ביזו למתן למפרע וא"כ למה באמת יהי' נאמן השוחט אלא ונדאי דחוקת הספין הוי חזקה מעליא ולפ"ז אם לא בדקו הספין קודם שחיטה אף שבדקו אחר השחיטה ונמצא יפה מ"מ אין השוחט לבד נאמן רק צריף שנים שיבדקוהו דכיון דזה לא הוי ביזו אין השוחט לבד נאמן.

ודו"ק היטיב] כמו חזקת איסור דבהמה, ולכך בבדיקה שלאחר שחיטה כיוון דחזקה דבהמה איתרע שהרי שור שחוט לפניו ודומה למ"ש התוס' בעלמא גבי ספק קרוב לו ספק קרוב לה דאיתרע חזקת פנוי' כיון דנרק לה הקדושין כן ה"נ איתרע חזקת הבהמה כיון ששחטה ולכך כל זמן שלא נודע שהספין פגום דאז החזקה של הספין לא איתרע וחקת הבהמה איתרע א"כ עדיף חזקה דספין מחזקת דבהמה ויש כאן חזקת היתר והיא דיש חזקת היתר ידע הש"ס דע"א נאמן בה אבל בבדיקה שלפני שחיטה ניהו דיש כאן חזקת הספין דהוא יפה מ"מ יש כאן חזקת איסור דבהמה העומד להשחט דעדיין לא איתרע וא"כ יש כאן חזקה נגד חזקה ודומה פאלו אין כאן לא חזקת איסור ולא היתר וס"ד דבכה"ג אין ע"א נאמן באיסורין ושפיר פריף ולכך משני הש"ס דע"א נאמן באיסורין.

ולכך א"ש מה שלא מסיים הש"ס הכא פדפריף בעלמא אימר דאמרינו ע"א נאמן באיסורין כגון בדבר דלא אתחזק איסורא אבל הכא אתחזק איסורא וכו' והו"ל לשנויי

דְּשֵׁאנִי הֶכָּא שְׁהוּא בְּיָדוֹ וְלָמָּה קִיָּצַר הַש"ס פֶּאן אֱלָא וְנִדְאֵי דְכָאן לֹא נִצְרָה לְזֵה פִּינּוּ דְיִשׁ
חֻזְקַת הַסְּפִין נִגְדַּח חֻזְקַת הָאִסּוּר הָוֵי כְּלִיפָא חֻזְקָה כְּלָל וְלִכְּה מְשַׁנֵּי בְּקִיצוֹר דַּע"א נֶאֱמָן
בְּאִסּוּרִין.

וְלִכְּה נְמִי אִם נִמְצָא פְּגוּם הַסְּפִין לְרַב הוּנָא דְקִי"ל פְּנוּתִי הָוֵי סְפֵק נְבִילָה לֹא וְנִדְאֵי מִפְּחַ
הַחֻזְקָה דְּבַהֲמָה הִיָּנוּ פִּינּוּ דְיִשׁ חֻזְקַת הַסְּפִין לְהִיפּוּף וּשְׁנִיָּהֶם אִיתְרַעֵי בְּשׁוּה דְחֻזְקַת בְּהִמָּה
אִיתְרַע מִפְּחַ הָרִי שְׁחוּטָה לְפָנֶיהָ וְכוּ חֻזְקָה דְסְפִין מִפְּחַ הָרִי פְּגוּם לְפָנֶיהָ לְכָה הִדְר הָוֵי לִי
שְׁקוּלִין וְהוּי סְפֵק נְבִילָה.

אָף לַפ"ז תְּקֻשָּׁה מ"ט לֹא יוֹעִיל ס"ס לְדִידוֹן וְלֹא שְׁיָיָה לּוֹמַר מ"ש שֵׁם בְּחֻדוּשֵׁי הַטַּעַם מִפְּחַ
דְּהוּי ס"ס בְּאַתְחֻזֵּק אִסּוּרָא שְׁהָרִי יֵשׁ פֶּאן חֻזְקָה לְהִיפּוּף, וְצָרִיף לּוֹמַר אוֹ כַּמ"ש הַש"ף
בְּנִקְה"כ פֶּאן וּבְסִי"ק"י בְּדִינֵי ס"ס שְׁזֵה לֹא נִחְשָׁב ס"ס דְּדָרָה לְחֻתְנוּף בְּכָל הַסְּפִין וְת"ל
קִיָּמְתִי זֶה מְסַבְּרָא דְנִפְשָׁאֵי אוֹ י"ל פִּינּוּ דְקִי"ל דַּס"ס שְׁאִינּוּ מִתְהַפֵּף לֹא הָוֵי ס"ס א"כ
ה"נ הָרִי תִּיכּוּף אֶפְשָׁר לְהִתְחִיל וְלּוֹמַר שְׁמָא בְּמִקּוּם הַסִּימָנִים הָוֵי הַסְּפִין פְּגוּם אוֹ לֹא
וְשׁוּב אֵי אֶפְשָׁר לּוֹמַר סְפֵק הַשְּׁנִי אֵת"ל שְׁבְּמִקּוּם הַסִּימָנִים הָוֵי הַסְּפִין פְּגוּם שְׁמָא בְּמִפְּרָקַת
נִפְגָּמָה וְכו' וַא"כ לֹא הָוֵי ס"ס הַמְתַּהַפֵּף אָף זֶה גְּבִי הַסְּפִין שְׁאִין הַשְּׁחוּט בְּעֶצְמוֹ יוֹדַע אִימַת
נִפְגָּם וּבְאִיזָה מְקוּם שְׁחַט לְכָה אֶפְשָׁר לְהִתְחִיל הַסְּפֵק שְׁמָא שְׁחַט בְּפִגּוּמָה וְלֹא הָוֵי מִתְהַפֵּף
אַבְל בְּשְׁחוּט אֵי אֶפְשָׁר לְהִתְחִיל וְלּוֹמַר שְׁמָא אִירַע לוֹ פְּסוּל בְּשְׁחִיטָה אוֹ לֹא שְׁהָרִי זֶה
הַשְּׁחוּט עוֹמֵד וּמַעִיד שְׁלֹא אִירַע לוֹ שׁוּם פְּסוּל לְעוֹלָם וַע"א נֶאֱמָן בְּאִסּוּרִין אָף דְּכָאן
שְׁהַחֲשֵׁשׁ שְׁמָא זֶה אִינּוּ יוֹדַע הַדִּין וְטוֹעָה א"כ צְרִיכִין אֲנַחְנוּ לְדוֹן בְּתַחֲלָה עַל הַשְּׁחוּט אִם
יוֹדַע וְלִכְּה צְרִיכִין אֲנוּ לְהִתְחִיל בְּזֵה הַסְּפֵק שְׁמָא עַד עַתָּה יוֹדַע וְשְׁפִיר נִקְרָא ס"ס וְכַמ"ש
הַש"ף כְּעִין זֶה בְּדִינֵי ס"ס יַע"ש נִגְמַם זֶה נְכוּן.

וְשׁוּב מְצִאתִי בְּהֵרָא"ש פ"ק דְּחֻלִּין בְּדָף יוֹד ע"ב שְׁכַתְּבַת בְּתוּף דְּבָרֵינוּ וְנ"ל ה"נ פִּינּוּ
שְׁשְׁחַט בְּסְפִין בְּדוּק לֹא שְׁכִיחַ שְׁנִפְגָּם בְּעוֹר אוֹ בְּמִפְּרָקַת וְכוּ כְּתַב שֵׁם עוֹד דְּבַגְיָעָה כ"ש
וְכו' לֹא שְׁכִיחַ דְּפָגִים וְלֹא מְחֻזְקִינּוּ רִיעוּתָא יַע"ש מוּכַח מְדְּבָרֵינוּ כַּמ"ש שְׁחֻזְקַת הַסְּפִין
הָוֵי חֻזְקָה מְעֻלְיָא וְלֹא נִקְרָא חֻזְקָה הַעֲשׂוּיָא לְהַשְׁתַּנּוּת כַּמ"ש לְעִיל וְדו"ק עוֹד נִרְאָה לִינְיָשׁב
קְוִשׁוֹת הַט"ז וְהוּא דְלִכְאוּרָה הוּקְשָׁה לִי הָא דְקִי"ל דְּכָל שְׁלֹא נּוֹדַע ע"י בְּדִיקָה שְׁהוּא
מְנוּמָה אִסּוּר וְלָמָּה לֹא יְהִי דִי אִם הוּא אוֹמַר שְׁהוּא מְנוּמָה וּבְקִי בְּדִינִים פִּינּוּ דְקִי"ל
דַּע"א נֶאֱמָן בְּאִסּוּרִין כְּמוֹ שְׁנֶאֱמָן לּוֹמַר שְׁשְׁחַט יָפָה כֵּן יְהִי נֶאֱמָן שְׁהוּא מְנוּמָה וּבְזֵה אִין
לּוֹמַר הַטַּעַם פִּינּוּ דְאִיכָּא לְבָרוּרֵי דְהָרִי חֻזְקָת דַּע"א נֶאֱמָן אָף בְּמִקּוּם דְאִיכָּא לְבָרוּרֵי
דַּל"כ יְהִי נִצְרָה שְׁשְׁחַט בְּפָנֵי שְׁנֵי עֲדִים לְכַתְחֻלָּה פִּינּוּ דְאִיכָּא לְבָרוּרֵי אֱלָא וְנִדְאֵי דַּע"א
נֶאֱמָן בְּאִסּוּרִין אָף בְּאִיכָּא לְבָרוּרֵי א"כ יְהִי נֶאֱמָן נְמִי שְׁהוּא מְנוּמָה.

וְלִכְאוּרָה הִי נִרְאָה דְזֵה שְׁאִנֵּי פִּינּוּ דְבְּזֵה מַעִיד עַל עֶצְמוֹ וְאִין אָדָם נֶאֱמָן עַל עֶצְמוֹ וְאִינּוּ
דוּמָה לְמָה שְׁמַעִיד שְׁשְׁחַט יָפָה דְהֵתָם הָוֵי הַעֲדוֹת עַל הַבְּהִמָּה לֹא עַל עֶצְמוֹ מִשָּׂא"כ אִם
אִמַר שְׁהוּא מְנוּמָה שְׁהוּא מַעִיד עַל עֶצְמוֹ וְאִין אָדָם נֶאֱמָן עַל עֶצְמוֹ אָף קֻשָּׁה הָרִי כְּתָבו
הַתּוֹס' בְּגִיטִין וּיְבִמּוֹת דְּעִיקָר נֶאֱמָנוֹת ע"א בְּאִסּוּרִין נִלְמַד מְנוּסְפָּרָה לְהַעֲצָמָה שְׁהַתּוֹרָה
הָאִימִנְתָּה עַל סְפִירְתָּה פִּינּוּ שְׁהוּא בְּיָדָה א"כ הָרִי הֵתָם מַעִידָה עַל עֶצְמָה שְׁסָפָרָה וְהִיא
טְהוּרָה א"כ חֻזְקָתָה שְׁאָף עַל עֶצְמוֹ אָדָם נֶאֱמָן בְּמָה שְׁבִידוֹ א"כ לָמָּה לֹא יְהִי פֶּאן נֶאֱמָן
לּוֹמַר שְׁהוּא מְנוּמָה וְלָמָּה לִי בְּדִיקָה, וְצָרִיף לּוֹמַר דְּהַלְיָמוּד לְהִיּוֹת מְנוּמָה לֹא חֲשִׁיב בְּיָדוֹ

ואינו דומה לספירת נדה שבנידה לספור אבל ללמוד להיות מומחה לא חשוב בידו שהרי אחז"ל במסכת מגילה דהא דיגעתי ולא מצאתי אל תאמין היינו לעיוני אבל לאוקמא גירסא סייעתא דשמיא וא"כ פיון דהלכות שחיטה צריכין להיות שגורן בפיו ובע"פ הוי לאוקמא גירסא והוא בידי שמים לא בידו ולכך אינו נאמן להעיד על עצמו שהוא מומחה, אף זה דווקא בלא לא נודע שהי' מומחה מעולם אבל אם ידוע שנטל קבלה א"כ חזינון שפבר הי' מומחה ובקי רק לענין הספק שמה שכתב בזה ודאי הוי בידו דאם הי' חוזר על למודו ודאי לא הי' שוכח א"כ זה ודאי הוי בידו ונאמן להעיד על עצמו שלא שכת רק עתה מקרוב.

ולפ"ז א"ש דברי הרמ"א והאגודה שוודאי אם השוחט עצמו אמר שפבר שכת זמן רב ודאי מזמן שאמר השוחט ששכת ודאי יש להטריף הכלים למפרע רק שהרמ"א מייירי שהשוחט אמר שלא שכת רק עתה לא מקודם ובהו יש חילוק דבלא נטל קבלה אינו נאמן רק אמרינו שלא ידע מעולם אבל בנטל קבלה נאמן להעיד שעתה שכת ולפ"ז א"ש שאינו דומה לספין דהתם ליפא עד המעיד להכשיר לכך אסור מספק משא"כ פאן שהשוחט מעיד שעתה שכת.

ומה שהוצרך האגודה להביא ראיה דספין אתרעי בהמה לא אתרעי היינו דודאי סברת הט"ז אמת דדרף לשפוח מעט מעט אף באמת כמו דע"א נאמן נגד חזקה במה שהוא בידו ה"ה נמי דנאמן נגד רוב אף היינו דווקא נגד אחד מהם אבל בצירוף רוב וחזקה י"ל דאין ע"א נאמן אף בידו ועיין בפרי מגדים בריש ה' שחיטה שנסתפק בזה ייע"ש ולכך א"ש דברי האגודה שלולי הראי' דספין אתרעי בהמה לא אתרעי אז הוי אמרינו דיש פאן חזקת איסור של בהמה מסייעא להרוב ואף דהרי שחוט לפניה הרי השחיטה אתרעי וכלא שחוט דמי וישפאן חזקה מעליא בהדי רוב ואין ע"א נאמן נגדם אבל פיון דספין אתרעי בהמה לא אתרע א"כ הדר חזקת איסור פמאן דליתא ששחוט לפניה שוב נגד רוב לבד נאמן ע"א, ולכך אף דקיי"ל דס"ס לא מהני התם היינו דלא הוי ס"ס מעליא כמ"ש האחרונים או אף דנגד חזקה גריעא פזו לא מהני ס"ס מ"מ הכא עדיף דע"א בדבר שבידו עדיף מס"ס ותדע שהרי בזה א"צ לברורי פלל כמ"ש לעיל וכיון דזה עדיף נאמן אף שהוא נגד הרוב פיון דליפא חזקה אלימתא בהדי הרוב נאמן הוא לומר שעתה שכת.

כנלפע"ד נכון. ולפ"ז העולה ממ"ש לדינא שהכלים פשירים עד זמן הבדיקה ממש לא מבעיא לפי התירוף שפכתתי עכשיו אף לפי התירוצים הראשונים שפכתתי מפת ס"ס נראה דאף זה נכנס לספק אולי לא שכת אלא עתה אף דדרף לשפוח מעט מעט הרי התוס' כתבו גבי ספין דהוי ס"ס שמה לא שחט במקום הפגימה אף דדרף לחתוף בכל הספין אלא ודאי דלס"ס נצטרף אף מיעוט הענין ה"ה נמי הכא נצטרף זה הספק שמה עתה שכת ואף דבספין קיי"ל דלא הוי ס"ס היינו כמ"ש בתרוצים הראשונים או דא"י להתהפך או כמ"ש בחבורי דהוי נגד החזקה יע"ש אבל פאן בשוחט דהוא מתהפך פנ"ל גם אינו נגד החזקה פיון דיצא הדבר בהיתר כמ"ש בחבורי האחר שפיר נחשב ס"ס.

ואף דהתב"ש כתב דלפי אומד השכחה ודאי אסור היינו דהוא החזיק בתירוף של הנקה"כ דלכך לא מהני ס"ס לדין בספין משום דדרף לחתוף בכל הספין א"כ גם בשוחט אי אפשר לעשות ספק שמה שכת פיון דדרף לשפוח מעט מעט הדר דינו פדין הספין

לְכָה ס"ל דְּלֹא הָיוּ ס"ס וְאָסוּר אֲבָל לַפּמ"ש תִּירוּצִים אַחֲרֵים נִרְאָה אַף כַּה"ג מִן מוֹתֵר וַיֵּשׁ
לְסִמּוּךְ בְּהַפְסֵד מִרְנוּבָה עַל הַרמ"א וְהַש"ף הַמְתִירֵין לְגַמְרֵי.

כֵּן נִלְפַעַנ"ד וְדו"ק: וְעַתָּה נָשׁוּב לְסַפֵּק אִם מוֹתֵר לְהַשׁוּחַט שְׂיִלָּה וְיִלְמוּד שְׁנִית דִּינֵי שְׁחִיטָה
עַד שְׂיִהֵי' בְּקִי אוֹ אִם הַפְסִיד חוּשׁ הַרְגָּשָׁה וְהַשְׁחָזָה וְנִמְצָא שְׂאִינוֹ אֲנִינֵי יָד אִם מוֹתֵר לוֹ
לִיִּלָּה לְלִמּוּד וְלִקְבֻלוֹ שְׁנִית לְהִיּוֹת שׁו"ב.

וּמְקוֹם הַסַּפֵּק הוּא אִם נִימָא דְמָה שְׂשֻׁכַח נִחְשָׁב אֲנִינֵי וְלֹא פְּשִׁיעָה וְלִכְּהָ אֵין בְּיָדוֹ אֲשֻׁמָּה
וְהוּא בְּחֻזְקַת פְּשָׁרוֹת לְכָה פְּשִׁילְמוּד הַדָּר לְאוֹמְנָתוֹ אוֹ נִימָא פִּינֵן דְּלֹא הִי' נִזְהָר לְחֻזְרָה עַל
לְמוֹדוֹ וְאוֹמְנָתוֹ שְׂלֹא יִשְׁפַח א"כ נִחְשָׁב פּוֹשֵׁעַ וְקָל וְלִכְּהָ אֵין לוֹ נִאֲמָנוֹת עוֹד לְהִיּוֹת שׁו"ב
דְּהוּי חֲשׂוֹד לְאוֹתוֹ דְּבָר.

וְהִנֵּה מְדַבְּרֵי הַתּב"ש בְּסִי' זֶה ס"ק כ"ו מוֹכַח דַּס"ל דְּשׁוֹכַח לֹא נִקְרָא חֲשׂוֹד לְמַפְרַע דְּלִבֵּי
אוֹנְסוֹ וְהִבִּיא רֵא"י מִתְּשׁוּבַת הָרֵא"ש הִבִּיא ב"י סִי' קי"ט וּמַש"ע שְׁם סְעִיף י"ח דְּמִי
שְׂאִינוֹ בְּקִי לֹא נִחְשָׁב פּוֹשֵׁעַ ל"ש לֹא לְמַד ל"ש לְמַד וְשֻׁכַח וְלֹא אֲמָרִינוּ דְּהוּי פּוֹשֵׁעַ מִחֻמַּת
שְׂלֹא שְׂקֵד עַל לְמוֹדוֹ, אִךְ מוֹכַח בְּדַבְּרֵינוּ שְׁם דְּתְּשׁוּבַת בֵּית יַעֲקֹב סִי' צ"ו ס"ל דְּזֶה נִקְרָא
חֲשׂוֹד וְהִנֵּה סֵפֶר הַגָּ"ל אֵינוֹ בְּיָדֵי לְעִינֵינוּ: וְהִנֵּה מִן הַש"ס דַּמַּס' שְׁבוּעוֹת גְּבִי תִלְמִידֵי דְרַב
דְּקָאָמֵר שְׁם אֶתְּ לְבָהּ אֲנִינֵי אֵין רֵא"י דְּשֻׁכַח הָיוּ אֲנִינֵי דְהֵתָם לֹא קָאָמֵר עַל גּוּף הַשְׁכָּחָה
רַק עַל הַשְׁבוּעָה שְׂהִיְתָה אַחַר הַשְׁכָּחָה דְּלֹא עָבַר עַל הַשְׁבוּעָה פִּינֵן שְׂפָכָר שְׁכַח מִמִּילָא
הִיָּה.

נִדְמָה בְּלִבּוֹ כֵּן א"כ עַל הַשְׁבוּעָה שְׁפִיר הָיוּ אֲנוּס אֲבָל עַל גּוּף הַשְׁכָּחָה וְדִאי י"ל דְּהוּי
פּוֹשֵׁעַ וּבְזָה נִדְחָה הָרֵא"י שְׂהִבִּיא הַתּב"ש מִתְּשׁוּבַת הָרֵא"ש שְׂהִבִּיא בְּב"י סִי' קי"ט וּבַש"ע
שְׁם סְעִיף י"ח דְּהֵתָם מִיִּירֵי בְּשׁוּחַט שְׂלֹא יָדַע מַעֲוֹלָם וְלֹא הִי' צָרִיף לְחַלֵּק שְׁם בְּהִדְיָא
דְּהוּא דְּדַבֵּר הַגָּלְמָד מַעֲנִינֵנוּ דְּבָא לְפָסוּל אוֹתוֹ שְׁם בְּשִׁבִיל הַטְרִיפוֹת שְׂהוּצִיא מַת"י מִשְׁמַע
אֲבָל לוּלֵי הַטְרִיפוֹת לֹא הִי' בְּיָדוֹ אֲשֻׁמָּה מַה שְׂאִינוֹ יוֹדַע ה' שְׁחִיטָה וְהִינֵנוּ מִחֻמַּת שְׂלֹא הִי'
בְּקִי מַעֲוֹלָם א"כ עַל גּוּף הַדְּבָר מַה שְׂאִינוֹ בְּקִי אֵין לְהֵאֲשִׁים אוֹתוֹ פִּינֵן שְׂלֹא לְמַד מִתְּחִלָּה
וְלֹא יָדַע כָּלֵל אִיף שׁוּחַט צָרִיף לְהִזְהָר בְּדִינֵי שְׁחִיטָה רַק שְׂיֵשׁ לְהֵאֲשִׁימוּ מִפְּחַ הַטְרִיפוֹת
שְׂהוּצִיא מַת"י בְּזָה שְׁפִיר הַשִּׁיב הָרֵא"ש דְּעַל הַטְרִיפוֹת שְׁפִיר הָיוּ אֲנִינֵי פִּינֵן שְׂעַל גּוּף
חֲסָרוֹן הִדְיָעָה אֵינוֹ חֲשׂוֹד מִמִּילָא גַם עַל הַטְרִיפוֹת שְׂהוּצִיא אַח"כ מַת"י ג"כ אֵינוֹ חֲשׂוֹד
פִּינֵן שְׂמָה שְׂעוֹשָׂה אַחַר הַשְׁכָּחָה וְדִאי לִבּוֹ אוֹנְסוֹ פָּמוֹ בְּתִלְמִידֵי דְרַב אֲבָל בְּשׁו"ב שְׂיָדַע
מִתְּחִלָּה ה' שׁו"ב וּבְמָה שְׂצָרִיף הַשׁוּחַט לְהִזְהָר שְׂיִהֵי' שְׂגוֹרֵין בְּפִיו א"כ הו"ל לְרַמְיָא
אֲדַעְתִּי' וְלְחֻזְרָה עַל לְמוֹדוֹ וְלִכְּהָ אִם שְׁכַח נְהִי שְׂאִם הוּצִיא אַח"כ טְרִיפוֹת מַת"י אֵין
לְהֵאֲשִׁימוּ עַל הַטְרִיפוֹת דְּלִבּוֹ אוֹנְסוֹ מ"מ עַל גּוּף הַשְׁכָּחָה יֵשׁ לְהֵאֲשִׁימוּ דְּפּוֹשֵׁעַ הוּא בְּמָה
שְׂשֻׁכַח הֵן אֲמַת שְׂבִיו"ד לְקַמֵּן סִי' רל"ב סְעִיף י"ב בְּהַג"ה מְבִיא שְׁם הַרמ"א דְּעַת הַר"ן
דְּשֻׁכַח חֲשִׁיב אֲנוּס וְאִף לְהַדְעָה הַשְּׁנִי' דְּלֹא הָיוּ אֲנוּס מִשְׁמַע שְׁם מְדַבְּרֵי הָאֲגוּדָה שְׂהִבִּיא
הַט"ז וְרֵאֲזִיתוּ שְׁם שְׂעִיקָר טַעְמוֹ הוּא דְּהוּי יְכוּל לְסַלֵּק לוֹ מִקְוֵדָם הַיּוֹם הַזֶּה וְלִכְּהָ אִף
אֲנוּס מִמַּשׁ לֹא מְהִי לְדִידֵי' מִשְׁמַע אֲבָל בְּלֹא"ה אִם הִיָּה מוֹעִיל שְׁם אֲנוּס מִמַּשׁ אִף שְׁכָחָה
חֲשׂוֹב אֲנוּס וְלֹא אֲמָרִינוּ בְּלֹא"ה דְּשֻׁכַח לֹא הָיוּ אֲנוּס דְּהו"ל לְרַמְיָא אֲנַפְשֵׁי' רַק הָיוּ אֲנוּס
לכ"ע רַק שְׂמְחָלְקִין שְׁם אִם גַּם אֲנוּס גְּמוּר מְהִי אֵי לֹא.

נראיתי במג"א א"ח סי' ק"ח ס"ק י"א דהוכיח שם דשכחה מקרי אונס וכתב מה שהמחבר
כתב ב"ד סי' רל"ב שגני דיעות משום דבשבועה קש לחומרא ודבריו תמוהין דאין פאן
שגני דיעות פלל [ועיין לקמן בסוף הדיבור פתבתי שלק"מ על המג"א וא"ש דבריו ע"נ
ייע"ש] רק לכ"ע הוי אונס רק דהכא טעמא אחריןא איפא דס"ל לאגודה דאף אונס ממש
לא מהני אבל מודה דהיכא דאונס מהני אף שכחה חשיב אונס.

אך נראה דאין השפחות דומות זה לזה מתרי טעמי חדא דכמו שכתבו התוס' גבי שבועות
עדות דבזמן קרוב לא חיישינן לשכחה אבל בזמן מרובה חיישינן לשכחה, א"כ ה"נ
בשלא א"כ גבי תפלה או שבועה שישלם היום הזה כיון דבתחלת היום הוי זכור א"כ אין
בידו אשם על שלא פ"ע שפ"ע ב"סוף היום כיון דבזמן מועט לא שכיח שכחה א"כ
לא הו"ל לחשוש כיון שראה שזוכר בתחלת היום כל הענין, או בתחלת הזמן תפלה זוכר
שחייב להתפלל לא הו"ל לאסוקי דעתא לשכחה דזמן מועט ולכך לא נחשב פושע מה
שלא התפלל תיכף או שלא פ"ע תיכף ואם זה לא הוי פשיעה א"כ מה שפ"ע שפ"ע
אח"כ ניצא מדעתו הוי אונס דשכחה נקרא אונס אבל בשחיתות דבזמן מרובה נדאי שכיח
שכחה א"כ אף דגוף השכחה הוי אונס מ"מ זה הוי פשיעה מה שלא חזר בכל פעם על
למודו שלא ישפח והו"ל לחשוש לשכחה דבזמן מרובה.

ועוד דבשלא בתפלה ושבועה דאינו מחויב רק להתפלל פעם אחד או לפרוע פ"א א"כ
מצד העיקר הדין כל שיש שהות עדיין להתפלל או לפרוע אינו מחויב לפרוע דוקא
בתחלת היום או להתפלל בתחלת הזמן וא"כ כיון שעל זה מה שלא התפלל תיכף או לא
פ"ע תיכף אין להאשימו דלא היה מחויב בכך כיון דהי' לו עדיין שהות.

וכיון דזה עצמו לא הוי פשיעה ממילא גוף השכחה ששכח אח"כ ג"כ לא הי' פשיעה
דשכחה עצמה הוי אונס אבל בשחיתות כיון דמחויב תמיד לחזור על למודו ואינו דומה
מי ששנה פרקו מאה פעמים למי ששונה מאה פעמים ואחד א"כ אף בלי השכחה שאח"כ
ג"כ הוי פושע כל שאינו חוזר בכל פעם על למודו כיון שאין שיעור לדבר מחויב לחזור
תמיד, א"כ ניהו דעל גוף השכחה אין להאשימו דשכחה נקרא אונס מ"מ זה הוי פשיעה
מה שלא חזר בכל פעם על למודו ולא הי' בא לידי השכחה ובפרט לדעת האגודה הנ"ל
ב"ד סי' רל"ב דס"ל דאף אונס ממש לא מהני דהו"ל לשלם קודם היום נדאי ה"ה
בשחיתות כה"ג דלא מהני טענת אונס דהו"ל לחזור קודם שפ"ע לידי שכחה.

ויש להביא ראי' לזה ממה שאיתא בא"ח ה' יו"ט סי' תקכ"ז גבי עירוב תבשילין מבואר
שם בט"ז לפרש"י דאף ששכח מקרי פושע והמג"א ביאר הענין שם יותר דשכחה מחמת
עצלות הוי פושע א"כ הרי בשו"ב נדאי הוי פשיעה מחמת עצלות שלא חזר על למודו.

ועוד ראי' ממה דאמרינן בפ"ג דאבות דכל השוכח ד"א ממשנתו מעלה עליו הכתוב כאלו
מתחייב בנפשו ואם שכחה הוי אונס הרי אונס רחמנא פטרה ולמה מתחייב בנפשו אלא
נדאי דבכה"ג הוי פושע.

ואף דאמרינן יכול תקפה עליו משנתו וכו' מ"מ גבי שו"ב נדאי אם היה חוזר על למודו
הי' בקי רק מחמת עצלותו שלא חזר על למודו שכח א"כ הוי בכלל עד שישב ויסירם
מלבו ולא בכלל תקפה עליו משנתו וא"כ אם מיטה חייב ולא מהני טענת אונס מכ"ש

לחזור לאומנתו דלא הוי בזה טענת אונס ובפרט דהבית יעקב ג"כ מחמיר כמו שהביא התב"ש עצמו וטעמו לא ראיתי ובפרט אם לא נזהר בהשקות הספין ובהרגשותו פראוי ובפרט בדורות הללו שרבו המתפרצים ודאי ראוי להחמיר ולקנסו שלא לשוב לאומנתו עוד.

כנלפע"ד נכון ודו"ק היטב: ועיין בדברי התויו"ט פ"ג דאבות ד"ה פל השוכח משמע ג"כ כדברי. שוב עיינתי שמה שהקשיתי על המג"א לק"מ דכוננתו באמת להקשות על המחבר דגם בתפלה הו"ל לומר דאף דשקחה מקרי אונס מ"מ הו"ל לאסוקי אדעתין ולהתפלל בתחלת הזמן מפת חששא שמא ישכח אח"כ וכמו בשבועה ממש דאמרינו פן וא"ש דברי המג"א.

מיהו בחבורי בא"ח פתבתי בסי' ק"ח שגם זה לק"מ ושאני תפלה משבועה ייע"ש: ובחדושי מפבר הארכתי ג"כ בזה והנני מעתיקו פאן. וז"ל ואם בידקו איזה שו"ב ונמצא שאינו יודע אם נטל פעם א' קבלה אין מטריפין למפרע מה ששחט וכו' הנה הרב רמ"א הוציא דין זה מהאגודה והט"ז הקשה עליו הרי אנו קיי"ל דבעינו דווקא שיבר בה עצמות ובלא"ה לא סמכינן אס"ס ייע"ש שהאריה, ולכאורה הנה נראה ליישב קושיותו בפשיטות ע"פ מה דקיי"ל סי' י"ח סעיף י"ג באם לא בידק הספין לאחר השחיטה ונאבד קודם שיבדקנו ואח"כ מצאו ונמצא פגום שמוטרם מטעם שהואיל ויצא הדבר בהיתר יצא [ושם הראו לי שפספר משנת חכמים על משניות מתרץ פן ות"ל פנונתי לדעתו ולא ביאר פל הצנרף כמו שביארתי ת"ל] ועיין בט"ז ונ"ש"ף שם בזה ועיקר החילוק שם דהיכא דלא נאבד אז פינו דהדין גותן שצריף לבדקו אחר שחיטה א"כ פל שלא בידקו עדיין לא אמתחוק הדבר בהיתר ולכך אסור פינו שנמצא פגום אבל אם נאבד שאז הי' מותר לאכלו כף שובאיתחוק ויצא בהיתר ולא איכפת לנו אם אח"כ נמצא פגום ייע"ש ולהמתיק דבריהם יותר נראה דעיקר הטעם מה שאנו קיי"ל דאסור ולא אמרינו דהוי ס"ס דלמא בעצם המפרכת איפגים ודלמא לא שחט במקום הפגימה כמ"ש התוס' בסוגיא היינו משום דהוי ס"ס באיתחוק איסורא וכמ"ש הט"ז לקמן בסי' ק"י, ולפ"ז זה דווקא פל שלא יצא הדבר בהיתר שלא הותרה הבהמה שעה אחת אז לא איתרע פלל חזקת איסור עדיין והוא עדיין במקומו עומד לכך לא מהני ס"ס אבל אם כבר נאבד הספין והיתה הבהמה מותרת באכילה כבר איתרע חזקת האיסור ונהי פאלו נסתלק החזקת איסור ושוב מהני ס"ס להתירה אף אם נמצא פגום.

ולפ"ז א"ש פאן שבשולמא בספין שפל שהוא לפנינו לא יצאה הבהמה בהיתר ולא איתרע חזקת האיסור לכך לא מהני ס"ס במקום חזקה אבל בשוחט שנבדק ונמצא שאין יודע לענן הפלים דלמפרע מה שפבר נאכל בהם פינו דהבהמות ששחט כבר יצאו בהיתר שלא הי' מחויב לבדקו פלל פינו שנטל קבלה פעם א' א"כ יצא הדבר בהיתר ושוב אף שנולד אח"כ ריעותא שפיר סמכינן אס"ס ובלא נטל קבלה יש פאן חזקה אחרת דמעיקרא בודאי לא ידע ולכך לא מהני ס"ס וא"ש דברי הרמ"א.

שוב ראיתי שדברי הט"ז ברור מללו נאדרבא בזה מדויק דבריו על נכון דכבר התעוררו אחרונים על דבריו דלמה הוצרף להאריף להקשות מדברי התוס' ולא הקשה בפשיטות שהאגודה מביא ראיה מדברי ר"ח ונאנו קיי"ל פרב הונא אף לפי הנ"ל א"ש שבלא"ה

לא מצי להקשות דכאן שאני דיצא הדבר בהיתר ולכך הקשה שהרי התוס' הקשו ממקנה שנמדד כל הטירות שנעשו על גביו טמאות למפרע וכו' משמע שם דעיקר קושיותם לרב חסדא אבל לרב הונא דס"ל דאסור הוי ניחא להו במקנה ולא קשיא להו מידי ואמאי הרי גם לרב הונא תקשה שע"כ לא קאסר רב הונא רק באם לא יצא הדבר בהיתר אבל אם יצא הדבר בהיתר כגון שנאבד קודם הבדיקה מודה רב הונא דמותר וא"כ הרי במקנה שנמדד הטירות שנעשו ע"ג למפרע כבר יצא בהיתר דהוי להו להיות מותר לכ"ע והו"ל להקשות קושיותם לכ"ע ולא לרב חסדא, אלא ודאי דס"ל להתוס' דיצא הדבר בהיתר לא נקרא רק נאבד כיון שאינו לפנינו ואי אפשר לבדוקו אבל כל שישנו בעולם אף שא"צ לבדוקו כגון גבי מקנה אף שלא הי' צריך לבדוקו כיון שמתחלה הוי ידוע שהוא שלם, מ"מ כיון שהוא לפנינו ואי אפשר לבדוקו לא מיקרי יצא הדבר בהיתר ודומה לספין שנמצא פגום ולכך הקשו דוקא לרב חסדא ולא לרב הונא.

א"כ ממילא נמי לדידן בשוחט שנטל קבלה שפיר דומה למקנה ולא מקרי זה יצא בהיתר. כן נראה פונותם.

מיהו באמת לפמ"ש הטעם שלכך מהני יצא הדבר בהיתר דאז מועיל ס"ס גם מזה אין קושיא דנדאי לפי הס"ד של התוס' שלא ידעו דכאן איכא ס"ס באמת לא הוי חילוק כלל בין יצא בהיתר או לא והוי לרב הונא אסור בכל גונוי ולכך הקשו דווקא לרב חסדא רק לפי מה שחדשו דכאן איכא ס"ס ממילא צריך לומר הטעם דלרב הונא לא מהני ס"ס מפח דאיתחזק איסורא שוב היכא שיצא הדבר בהיתר כבר איתרע חזקת האיסור ומהני ס"ס משא"כ במקנה שנמדד דליכא ס"ס אבל להס"ד של התוס' דלא ידעו מס"ס לא הוי חילוק בין יצא בהיתר או לא, אף שבש"ס עצמו מבואר שרב הונא דאמר כשמעתין היינו דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת וכו' מ"מ יש חילוק בדבר דלהס"ד לא בעינן דוקא שיהי' פאן חזקה לאיסורא רק כל דליכא חזקה להתיירא שוב הוי ספק דאורייתא ואולינו לחומרא וכוננת הש"ס דאמר דשמעתין הוא רק לאפוקי אם נשחטה הותרה דאז יש פאן חזקת היתר רק כיון דבהמה בחייה יש לה חזקת איסור לכך אף פשיצא הדבר בהיתר זה אינו מועיל רק לגרע כח החזקת איסור ולשוני' כמאן דליתא, ומ"מ אין כח בזה לעשותו חזקת היתר כיון דיש פאן חזקה להיפוך דמעיקרא הוי בחזקת איסור לכך דומה כאלו אין פאן חזקה לא לכאן ולא לכאן והוי ספק לחומרא וכן נמי במקנה ולכך לא הקשו לרב הונא אבל לפי מה שתרצו דיש פאן ס"ס אז היכא דליכא חזקה ודאי מהני ס"ס ובעינן דוקא חזקה לאיסורא ושפיר קיי"ל דיש חילוק בין יצא הדבר בהיתר דאז עכ"פ איתרע חזקת האיסור ושוב מהני ס"ס ובמקנה ליכא ס"ס ובשוחט איכא ס"ס ויצא הדבר בהיתר לכך מותר ושפיר פסק האגודה: ועוד נראה ליישב דעתו ע"פ מה דקיי"ל בכל דוכתא דחזקה העשויה להשתנות אין חזקה א"כ א"ש דנהי דקיי"ל דס"ס במקום חזקה לא מהני מ"מ באם יש פאן גם חזקה המסייע לס"ס שוב אמרינן אוקי חזקה בהדי חזקה והוי כדבר דליכא חזקה כלל ומהני ס"ס.

ולפ"ז בשלמא בספין כיון דבהמה בחייה יש לה חזקת איסור לא מהני ס"ס ולא אמרינן הרי יש פנגדו חזקת הספין להעמידו אחזקתו הראשונה שעמה נפגם במפרקת כיון דחתיכה מקלקל להספין וזרפו כן א"כ הוי חזקה העשויה להשתנות ולא הוי חזקה והוי

ס"ס באיתחזוק איסורא אבל בשוחט ניהו נמי שמדדך האדם כל שאינו חוזר על למודו להשפית למודו מעט מעט מ"מ לא הוי חזקה העשויה להשתנות פיון דאנו אמרינו דרוב מצוין אצל שחיטה מומחין הו אף שלא נודע כלל אם למד מעולם מכ"ש פשידוע שלמד מתחלה שדרכו להזהר ולחזור על למודו תמיד שיהי' מומחה וחזקה זו אינה העשויה להשתנות לכך העמיד חזקה זו, דרוב מצוין נגד חזקת איסור דבהמה ושוב מהני בי' ס"ס וא"ש: ושוב מצאתי קצת בפרי מגדים רמז מזה שנתפנון למ"ש אלא שקוצר בדבר.

ובהכי א"ש מה שהי' קשה לי עפ"י דעת האגודה פפי מה שמחלק התב"ש בין אנומד השכחה מאיזה זמן התחילה קשה לי על הש"ס דפ"ק דחולין דקאמר שם רבינא הכל שוחטין הכל מומחין שוחטין בד"א שיודע לומר ה' שחיטה אבל אם אין יודעין בו שיודע לומר ה"ש לא ישחוט ואם שחט בודקין אותו וכו' וכולן ששחטו אהי' קאי וכו' ומשני דליתא קמן למבדק' ייע"ש ולכאורה קשה למה להש"ס לכל האריכות הנה ולמה לא משני כף דהכל שוחטין היינו הכל מומחין כמו שאמר רב הונא דכל שבדקוהו שהוא מומחה מותר על אותו סמוך לשחוט תמיד לכתחלה ושחיטתו פשיטה היינו שאף אם בדקוהו ונמצא שאינו יודע ששכח הל' שחיטה מ"מ שחיטתו פשיטה למפרע פיון דינדינו שיהי' מומחה אוקמינו לי' אחזקתו דמעיקרא שידע אף היינו דווקא בזמן שאי אפשר לומר שלא יצא מחזקתו שהשכחה התחילה אח"כ אבל בזמן קרוב להבדיקה או בשאר איזה ענין שמסתמא התחילה השכחה מקודם אז שחיטתו אסורה למפרע אף שהי' מומחה אבל פיון ששחטו ואחרים רואין אותו שחיטתו פשיטה דאף אם נאמר שבדוע שאין מומחה לא מהני אחרים רואין אותו פאן הרי הי' מומחה תחלה רק שהתחיל לשפוח בזה מהני אחרים רואין ששחט פהוגן דאז תלינו שעדיין זכר את השחיטה פיון דיש עדים ששחט פהוגן אמרינו דלא שכוהו רק אח"כ לכך שחיטתו פשיטה ולכאורה צ"ע דלמה לא משני הש"ס פו, אף לפמ"ש א"ש דמה שהשחיטה פשיטה לדעת האגודה הוא רק מפח דרוב מצוין אצל שחיטה מומחין הם לכך לא הוי חזקה העשויה להשתנות ומהני נגד חזקת בהמה אבל רבינא דלא ס"ל חזקה דרוב מצוין הם לא מהני חזקת מומחה נגד חזקת הבהמה פיון דחזקת המומחה עשויה להשתנות שדרכו לשפוח יום יום ורוב מצוין לא סבירא לי' לכך הוי ס"ס נגד החזקה וס"ל כרב הונא דלא מהני לכך לא משני פו וא"ש ודו"ק.

ועוד נראה בשוב זה בקיצור לפי מה שרוצין האחרונים לחלק דהיכא דחזקה סותר שני הספקות לא מהני ס"ס נגד החזקה אבל אם סותר רק ספק אחד מהני ס"ס א"כ א"ש הכא שבשלקמא בסכין שני הספקות אנו עושין במקום החזקה שספק שמא לא שחט במקום הפגימה הוי ספק בשחיטה עצמה וכן ספק שמא במפרקת איפגם ג"כ בספק זה עצמו אנו אומרים שהסימנים שחט יפה רק שבעצם איפגים א"כ בספק זה סותר החזקה תיכף לכך לא מהני ס"ס אבל בשוחט הרי ספק אחד אם יודע אז ה' שחיטה או לא ובזה אין אנו מדברין מגוף הבהמה הנשחטת רק מן האדם השוחט אם הנה ראוי אז לשחוט או לא ולא הוי ספק בגוף השחיטה עצמה רק באדם השוחט ואין ספק זה בעצמו סותר החזקה כלל ולכך אף שהספק השני את"ל שלא ידע שמא שחט שפיר הוי במקום חזקה בשחיטה עצמה שוב הוי רק ספק אחד נגד החזקה ומהני אף באיתחזוק איסורא כנלפע"ד.

עוד עלה בְּדַעְתִּי פְּמָה תִּירוּצִים וּמַצָּאתִים ת"ל בנקה"כ ובכו"פ ייע"ש: תְּשׁוּבָה ב הָרַב ר' לִיבוֹשׁ אַבְד"ק סְטְרִיזׁוֹב. ע"ד אֲשֶׁר שָׁאַל בְּעִיר קַטְנָה שְׁהִיָּה שָׁם שׁו"ב מְוַמָּחָה וּמוֹחֲזָק מִפְּמָה שְׁנַיִם וְנִתְעוֹרַר עָלָיו קַטְט מִפְּמָה אֲנָשִׁים אֲשֶׁר אֵינּוּ מֵרָאָה סְכִינּוּ לְחֻכְמָם בְּשׁוּם פְּעַם וּמִפְּחַז זֶה נִתְגַּלְגֵּל וּבָא לְפָנַי הָרַב דַּק"ק דְּיֵנוֹב וְהֵרָאָה לְפָנָיו סְכִינּוּ וְלֹא נִמְצָא יָפָה בְּעֵינַי הָרַב הַנִּי' וּמִפְּחַז זֶה פְּסָקוֹ בְּנֵי עִירוֹ מְלַאֲכָל מִשְׁחִיטָתוֹ.

וְאַח"כּ בָּא הַשּׁוֹחֵט הַזֶּה לְפָנַי פְּמָה רַבָּנִים אַחֲרֵים וְהֵרָאָה לְפָנֵיהֶם סְכִינּוּ וְנִמְצָא יָפָה. וְע"ז שָׁאַל פְּדַת מַה לַעֲשׂוֹת בְּשׁו"ב הַזֶּה אִם מוֹתֵר לְאַכְלֵל מִשְׁחִיטָתוֹ אוֹ לֹא: תְּשׁוּבָה הַגָּה מִתְחַלְקָה וְדַבֵּר עַל גּוֹף הַדִּין אִם נֶאֱמַן הַחֻכְמָם לומר שְׁאֵין סְכִינּוּ יָפָה לְהַעֲבִירוֹ.

הַגָּה אִם הַסְּכִינּוּ לְפָנֵינוּ וְאֲפֹשֶׁר עֲדִינּוּ לְהֵרָאוֹתוֹ לְאַחֲרֵים וְדַאי דְנֶאֱמַן וּכמ"ש בִּי"ד ס' קכ"ז דְבִאֲמַר לוֹ ע"א בָּא וְאַרְאָה נִתְנַסֵּף יִינָה צְרִיף לְחַוֵּשׁ לְדַבְרֵינוּ. וְעֵינֵינוּ בְּש"ף שָׁם דְש"ס מְפֻנְרֵשׁ הוּא דְהִיכָא דְאִיכָא לְבְרוּרֵי נֶאֱמַן וְעֵינֵינוּ בִּט"ז ס' א' מ"ש בְּכִיּוּצָא בְּזֶה דְסוּחַט הָנִי פְּסוּלוֹ בְּיַחֲדָא דְאוֹמַר לוֹ בָּא וְאַרְאָה שְׁאִינָה יוֹדַע ה"ש ע"ש א"כ מְפֻנְרֵשׁ יוֹצֵא מִשְׁמַדְהִיכָא דְאִיכָא לְבְרוּרֵי נֶאֱמַן אִף הִיחִיד לְאַסְרוֹ אִף אִם נֶאֱבַד הַסְּכִינּוּ וְאֵינּוּ לְפָנֵינוּ הִי' נִרְאָה דְאֵין חֻכְמָם נֶאֱמַן לְאַסְרוֹ אֵת הַשּׁוֹחֵט וְכֵן מוֹרָה דַעַת הַט"ז שָׁם דְאִם לִיכָא לְבְרוּרֵי הָנִי פְּסוּלוֹ בְּשְׁנַיִם וְכֵן מְפֻנְרֵשׁ שָׁם בְּסִימָן ב' דְשׁוֹחֵט שְׁהַעִיד עָלָיו ע"א שְׁשַׁחַט שְׁלֹא כְּהוֹנֵן וְהוּא מְכַחֵשׁוּ שְׁהוּא כְּשֶׁר.

וּלְכַף נִרְאָה דְאִם הַשּׁוֹחֵט אוֹמַר שְׁהִיָּה הַסְּכִינּוּ יָפָה וְהַחֻכְמָם אוֹמַר שְׁלֹא הִי' יָפָה דְהַשּׁוֹחֵט נֶאֱמַן מִפְּחַז מ"נ דְאִם נֶאֱמַר דְהַשּׁוֹחֵט מִבֵּין פְּמוֹ הַחֻכְמָם וּבְשִׁקְרָה הוּא דוֹבֵר א"כ הָנִי חַד לְגַבֵּי חַד וּמוֹקְמִינוּ לְהַשּׁוֹחֵט בְּחֻזְקַת פְּשׁוּרוֹת וְכַדִּין שְׁהַעִיד עָלָיו ע"א שְׁשַׁחַט שְׁלֹא כְּהוֹנֵן וְכו' וְאִם נֶאֱמַר דְהַשּׁוֹחֵט אֵינּוּ מְרַגֵּישׁ וְהַחֻכְמָם מְרַגֵּישׁ ג"כ רְאוּי לומר מַה אֲוֹלְמָא דְהָדָּ מְהָדָּ, וְמָה חֻזַּת לומר שְׁהַשּׁוֹחֵט אֵינּוּ מִבֵּין וְהַחֻכְמָם מִבֵּין דְלָמָּא לְהִיפּוֹף הַחֻכְמָם אֵינּוּ מִבֵּין.

וְהַשְׁכָּל גּוֹזֵר כֵּן דְהַשּׁו"ב אוֹמְנָתוֹ בְּכַף וְרַגִּיל בְּזֶה תְּמִיד אַבְל הַחֻכְמָם אֵינּוּ רַגִּיל בְּזֶה, וְא"כ עכ"פ לֹא עֲדִיף הַחֻכְמָם מִן הַשּׁוֹחֵט וְא"כ מִיֵּדִי סְפִיקָא לֹא נִפְקָא אֵיזְהוּ מוֹמָחָה וְאֵיזְהוּ אֵינּוּ מוֹמָחָה וְרְאוּי וְנָמִי לְאוֹקְמֵי בְּחֻזְקַת הַיִּתֵּר.

וְא"ל דְהַשּׁוֹחֵט נוֹגַע בְּדַבְרֵי ז"א דְהָרֵי קי"ל ע"א בְּהַכְחָשׁת בַּעַל דְבָר אֵינּוּ נֶאֱמַן. וְהַגָּה לִפ"ז מָה אִם נֶאֱבַד הַסְּכִינּוּ אֵין הַחֻכְמָם נֶאֱמַן לְאַסְרוֹ כ"ש בְּמֵרָאָה אַח"כּ סְכִינּוּ לְחֻכְמָם וְנִמְצָא יָפָה וְאֲפִילוֹ פְּמָה חֻכְמִים כְּנֻלָּם מְגִידִים שְׁהוּא יָפָה וְדַאי דְלֹא נֶאֱסַר עִפ"י הַחֻכְמָם שְׁאוֹמַר שְׁלֹא הִיָּה יָפָה.

הֵן אֲמַת דְקֻשָּׁה לִי בְּמֵאֵי דְקֻאֲמַר הַש"ס דָּף י"ח אר"ח הֵהוּא טַבְחָא דְלָא סָר סְכִינָא קִמִּי חֻכְמָם מְשַׁמְתִּינוּ לִיָּה וְרַבָּא אֲמַר מְעַבְרִינוּ לִי וּמְכַרְזִינוּ עַל בְּשָׂרָא דְטְרִיפָה הוּא וְלֹא פְּלִיגֵי כָּאן בְּשִׁנְמִצָּאת סְכִינּוּ יָפָה כָּאן בְּשָׁלֹא נִמְצָאת סְכִינּוּ יָפָה וְקֻשָּׁה מִנ"ל כֵּן דְלָמָּא מִיֵּרֵי שְׁנֵיהֶם בְּשָׁלֹא נִמְצָאת יָפָה וְר"ה מִיֵּרֵי דְנֶאֱבַד הַסְּכִינּוּ וְלֹא עֲבִידָא לְגִלוּיֵי וּלְכַף אֵין הַחֻכְמָם נֶאֱמַן לְאַסְרוֹ כֵּינּוּ דִישׁ לְהַשּׁוֹחֵט חֻזְקַת הַיִּתֵּר הָנִי פְּסוּלוֹ בְּשְׁנַיִם דְּנֻקָּא, וְכַדִּין הַשּׁוֹחֵט שְׁהַעִיד עָלָיו ע"א שְׁשַׁחַט שְׁלֹא כְּהוֹנֵן מִיָּהוּ לְשַׁמְתִּי' נֶאֱמַן דְלִזְהָ אִף ע"א נֶאֱמַן וּכמ"ש בְּש"ס ב"ק וּש"ע חו"מ ס' י"א דְשְׁלִיחַ ב"ד נֶאֱמַן פְּדֵי לְנִדְוֹתוֹ אַבְל לֹא לְכַתּוּב עָלָיו פְּתִיחָה שְׁלֵשׁ שְׁמֵתָא מִפְּחַז דְהוֹצָאת מְמוֹן בְּעֵינֵינוּ שְׁנַיִם, א"כ מוֹכַח דְשְׁלִיחַ ב"ד אֵין דִּינוֹ רַק

פִּיחִיד וּאֵעֶפ"כ לְשִׁמְתִּי נֶאֱמַן א"כ ה"נ בְּאֵם הֶחֱכַם אוֹמֵר שְׁלֵא נִמְצָא יָפָה וְאִין הַסְפִּין
לְפָנֵינוּ לְכֹף דִּינוּ פִּיחִיד וְנֶאֱמַן לְשִׁמְתוֹ אֲבָל לֹא לְאֹסְרוֹ.

אֲבָל לְעוֹלָם בְּאֵם נִמְצָא יָפָה אֶפְשָׁר דְּאִין מְשִׁמְתִּין אוֹתוֹ וּמִנ"ל דְּבִנְמִצָּא יָפָה לְשִׁמְתִּי.
וּא"ל דַּא"כ מֵאִי אִירֵיָא דְלֹא סָר סְפִינוּ קָמִי חֲכָם דְּנִקֵּט רַב הוּנָא דְמִשְׁמַע דְּרַפּוֹ הָוִי כְּפֹ
דְלֹא סָר סְפִינוּ קָמִי חֲכָם תִּיפּוּק לִיהּ דְּאֶפִּילוּ לִיהּ דְּרַכּוֹ לְהִרְאוּתוֹ לְחֲכָם אִם לֹא נִמְצָאֵת
יָפָה רְאוּי לְשִׁמְתִּי.

אִךְ ז"א חֲדָא מִנ"ל דְּכּוֹנֵנַת ר"ה דְּאִין דְּרַכּוֹ תְּמִיד לְהִרְאוּת סְפִינוּ לְחֲכָם דְּלָמָּא הַכּוֹנֵנָה רַק
דְּעֵתָה לֹא הִרְאָה סְפִינוּ לְחֲכָם דְּאֵם הִרְאָהוּ עֵתָה לְחֲכָם לֹא פִּשְׁע מִיַּדִּי דְּהָרִי גַם הֶחֱכַם טְעָה
בְּכֹף וְאִנּוּס הוּא אֲבָל אִם לֹא סָר סְפִינוּ בְּעֵתוֹ לְפָנֵי חֲכָם א"כ פּוֹשְׁע הוּא לְכֹף מְשִׁמְתִּינוּ לִי
דְלַעֲגֵנוּ זֶה נֶאֱמַן הֶחֱכַם, גַּם אִף אִם יֵהִי כּוֹנֵנָתוֹ דְּאִין דְּרַכּוֹ תְּמִיד לְהִרְאוּתוֹ לְחֲכָם נְמִי א"ש
דִּי"ל דְּנִדְּאִי הַשּׁוֹחֵט שְׁהֵעִיד עָלָיו ע"א שְׁשִׁחַט שְׁלֵא כְּהוֹנֵן אִף לְשִׁמְתָא אִינוּ נֶאֱמַן
וּכְמִשְׁמַעוֹת לְשׁוֹן הַפּוֹסְקִים דְּאִף אִין מְשִׁמְתִּין אוֹתוֹ רַק בְּכַה"ג דְּחִזְזִינוּ רִיעוּתָא דְלֹא הָוִי
דְּרַכּוֹ לְמִסַּר סְפִינוּ לְפָנֵי חֲכָם אִם אַח"כ אוֹמֵר הֶחֱכַם שְׁלֵא נִמְצָא יָפָה הָוִי רַגְלִים לְדַבְּרָ
שְׁדַבְּרֵי הֶחֱכָם אָמַת וּלְכֹף נֶאֱמַן הֶחֱכָם לְעֵנִין שְׁמַתָּא כְּמוֹ הַתָּם הַשְּׁלִיחַ ב"ד שְׁנֶאֱמַן לְשִׁמְתָא
מֵהֵאִי טְעָמָא דְּהָוִי רַגְלִים לְדַבְּרָ כִּינּוּן שְׁלֵא בָּא וּלְכֹף מְשִׁמְתִּינוּ אוֹתוֹ וְה"ל לֹאמֵר דְּשִׁנְיָהּ
בְּלֹא נִמְצָאֵת יָפָה וּמִדְּלָא מְשַׁנֵּי כֵּן יֵהִי מוּכַח שְׁהֶחֱכַם נֶאֱמַן אִף לְהַעֲבִירוֹ מִיָּהוּ מְשִׁיטַת
הָרִי"ף יֵהִי מוּכַח לְהִיפּוּף דְּהָרִי הָרִי"ף הַשְּׁמִיט מִלְתָּא דְּרַבִּינָא וְכַתְּבֵי הַב"י דְּטַעְמוֹ דַּס"ל
דְּרַבִּינָא פְּלִיג וְס"ל בְּנִמְצָאֵת יָפָה פְּלִיגִי אֲבָל בְּלֹא נִמְצָאֵת יָפָה קְנִסִּינוּ לִי שְׁלֵא יִמְכּוֹר אִפִּי
לְנִכְרִים וְכִינּוּן דְּהָוִי פְּלוּגְתָּא וְסָפֵק מְמוֹן קו"ל לְקוֹלָא יִיע"ש וְאִם נֶאֱמַר דְּהֶחֱכַם נֶאֱמַן אִף
לְאֹסְרוֹ קִשְׁיָה מִנ"ל לְהָרִי"ף דְּפְלִיגִי דְלָמָּא רַבִּינָא נְמִי ס"ל דְּלֹא פְּלִיגִי וְיֵהוּ דְּרַבָּא קְאָמַר
דְּמַכְרִיזִין עָלָי דְּמִשְׁמַע רַק לִישְׁרָאֵל וְרַבִּינָא אוֹסֵר אִפִּי לְנִכְרִים הִינּוּ דְּשִׁלְשָׁה חֲלוּקִים
יֵשׁ בְּזֵה דְּאֵם הֶחֱכָם מוֹדָה דְּנִמְצָא יָפָה מְשִׁמְתִּינוּ וְלֹא מְעַבְרִינוּ וּמִזָּה מִיָּרִי ר"ה וְאִם לֹא
נִמְצָא יָפָה אִף שְׂאִין יְדוּע בְּעֵדִים רַק שְׁהֶחֱכַם אוֹמֵר כֵּן וְנֶאֱבַד הַסְפִּין וְאִינוּ לְפָנֵינוּ בְּזֵה
מְעַבְרִין אוֹתוֹ אֲבָל אִין קוֹנְסִין אוֹתוֹ אֶפִּילוּ לְנִכְרִים כִּינּוּן דְּזֵה הָוִי הוֹצֵאת מְמוֹן כַּמ"ש
הַב"י וְלִמְמוֹן אִינוּ נֶאֱמַן וּמִזָּה מִיָּרִי רַבָּא אֲבָל רַבִּינָא מִיָּרִי שְׁהַסְפִּין לְפָנֵינוּ וְיְדוּע שְׂאִינוּ
יָפָה בְּזֵה מַכְרִיזִין וְקוֹנְסִין אוֹתוֹ דְּאֶפִּילוּ לְנִכְרִים לֹא מְזַדְּבִין וּמִמִּילָא אִין פְּלוּגְתָּא כְּלָל וְכָלֵל
וּמִנ"ל לְהָרִי"ף דְּפְלִיגִי כְּלָל.

וּבַע"כ דְּסָבִירָא לִי לְהָרִי"ף דְּאֵם אִין יְדוּע כֵּן בְּעֵדִים אִינוּ נֶאֱמַן כְּלָל לְהַעֲבִירוֹ וּבַע"כ רַבָּא
שְׁהַעֲבִירוֹ מִיָּרִי בְּיְדוּע שְׂאִינוּ יָפָה וְא"כ לְמָה לֹא קְאָמַר דְּמְעַבְרִין אוֹתוֹ וְאִפִּי לְנִכְרִים
לֹא מְזַדְּבִין. וּבַע"כ דְּרַבִּינָא מְפָרֵשׁ דְּרַבָּא מִיָּרִי בְּנִמְצָאֵת יָפָה וּכְדַבְּרֵי הַב"י וְיֵהִי מוּכַח
מְשִׁיטַת הָרִי"ף לְדַעַת הַב"י דְּאִין הֶחֱכָם לְבַדּוֹ נֶאֱמַן לְהַעֲבִירוֹ, וְהִנֵּה אִף כִּי מְקוֹשְׁיָא
הִרְאִשׁוּנָה מוּכַח לְהִיפּוּף מ"מ כִּינּוּן דְּאִיכָּא לְמִיזְדַּק הָכִי וְאִיכָּא לְמִיזְדַּק הָכִי יַחְזוֹר לְעִיקָר
הַדִּין וְאִין לְנוּ אֵלָּא מְשִׁמְעוֹת הַפּוֹסְקִים וְהַש"ע דַּע"א אִין נֶאֱמַן לְפָסוּל אֵת הַשּׁוֹחֵט כ"א
בְּשָׁנִים וְכֵן מוֹרָה לְשׁוֹן הַרִש"ל שְׁהִבִּיא הַפ"מ גַּבְּשִׁפְתִּי דַּעַת סִימֵן י"ח ס"ק לְמ"ד בְּשֵׁם
הַרִש"ל עֵי"ש וְהִנֵּה מְלִשׁוֹנוֹ שֵׁם מ"ש לוֹ מַה לָּךְ עֶסֶק בְּנִסְתְּרוֹת וְכו' עַד שֶׁהִי שֵׁם זְקוֹן
אַחַד מְנוּמָחָה וּבְדַק וּמְצָא פְּגִימָה וְכו' מְשִׁמְע שֵׁם נְמִי דְּעַל בְּדִיקַת הַרִש"ל שֶׁהִי אוֹמֵר שְׁיֵשׁ

בו פגימה לא היו חוששין זולת אחר שגם הזקן מצא פגימה משמע שאין החכם נאמן לאסור את השוחט לומר שאין מרגיש בפגימה.

ולכך נראה דלא מבעיא למי שאין החכם נאמן בעיניו כבי תרי שמונתר לו לאכול משחיטתו, רק אף גם למי שהחכם נאמן בעיניו כבי תרי מ"מ מותר בזה לאכול משחיטתו כיון דקיי"ל כ"מ שאפשר ליישב דברי שני עדים שלא יהיו מוכחשים מיישבין ותלינן דאחד טועה וכדמוכח בפ"ק דפסחים גבי ע"א אומר בשנים ואחד אומר בשלשה דאמרין דאחד טועה או שניהם טועים א"כ ה"נ ראוי לתלות טפי בטעות שאחד טועה ממה שנאמר שמכחישין זא"ז, ולפ"ז אם האחד טועה ודאי מסתבר טפי לתלות את הטעות בהחכם שאינו רגיל בו כ"כ מלתלות בטעות השוחט ובפרט כיון דבע"א אומר ששחט שלא כהוגן כשיקרה שחיטתו ובע"כ הטעם מכת דיש להשוחט חזקת היתר ואוקמינן אחזקה א"כ ה"נ כיון דהספק הוי מי הטועה ראוי לאוקמי' אחזקת היתר ולומר שהחכם טועה ולא השוחט ובזה לא שייך לומר דמהימן לי' כבי תרי כיון דטועה לכה אף למי דמהימן לי' מותר השוחט: והנה דברי הר"ף שהשמיט הך דרבינא הי' נראה ליישב באופן נאות עפ"י מ"ש הטור והש"ע סימן קי"ט סעיף ד' דהחשוד לד"א אינו חשוד לדברים אחרים אבל כל מה שצריך לאותו דבר חשוד גם עליו כגון מי שהי' חשוד למפור חלב במקום שומן והי' מרגיל הנערים לקנות ממנו באגוזים שהי' נותן להם קונסין אותו שלא ימכור אפי' אגוזים והט"ז תמה דבש"ס מפורש החשד בענין אחר ששם נקט החשד שהי' משבש לפני הטבחים באגוזים והיו גונבים.

חלב מאביהם ייע"ש ותירץ הט"ז דתיתי בעיניו שיהי' אותו הענין מרגילו תחלה לחטוא וגם יהי' חשש על להבא דהיינו שיהי' בדבר זה חשד איסור בפ"ע וגם שע"כ נעשית המכירה עיי"ש ולפ"ז א"ש דהנה מה דאוסר רבינא וקונסו שלא למכור אפילו לנכרים קשה נמי קושית הש"ס דבכורות שם דאם ס"ל כר"י אפי' כל דבר נמי לא ואם כר"ש למה לא ימכור טריפה לנכרים ובע"כ צריך לומר דלעולם כר"ש סבירא לי' רק דטריפה לנכרים אוסר מפח שזה מרגילו לעבירה דאם יעסוק במכירת הבשר שלא ימכור גם לישראל כיון שהוא עוסק במו"מ של מכירת בשר טריפה שמה ימכור לישראל שלא ידע מן הקנס שקנסוהו מלקנות ממנו לכך קנסוהו אף למכור טריפות, וא"כ תינח חשש זה שמרגילו לעבירה יש כן אבל חשש השני שבזה עצמו עושה איסור זה ליכא כן דהרי בטריפות לנכרים ליכא איסור ואינו דומה לאגוזים ששם עושה בהם איסור שנותן לקטנים שגונבים מאביהם אבל במכירת טריפות לנכרים הרי במה שמוכר לנכרים אין כן איסור.

ואם נאמר דנהי במה שמוכר לנכרים אינו עושה איסור עכ"פ בגוף הבשר עשה איסור שמכר טריפות לישראל ונחשב עושה איסור בגופו, שוב י"ל להיפך דעכ"פ חשד להבא ליכא שלא במה שמוכר לנכרים גורם למכור לישראל כיון שמכריזין עליו ודאי לא יקנו ממנו עוד.

ולכך נראה ברור דבקנס דרבינא למכור טריפות לנכרים ליכא אלא חזא והיינו דרבינא ס"ל דבחדא סגי וקנסין התיירא אטו איסורא אבל כיון דהט"ז מוכיח מסוגיא דבכורות מלשון הש"ס דתיתי בעיניו ובלא"ה לא קנסין לי', וא"כ בע"כ דרביא פליג בזה עם

רבינא וכיון דהש"ס לא הביא דברי רבינא בבכורות מוכח דס"ל לסתמא דגמרא פרכא דקיי"ל בכמה דוכתי דסוגיא דאתמר במקומו עדיפא.

וא"כ נהי לענין דין טבח שלא הראה ספינו הוי מקומו בחולין היינו רק לגוף הדין טבח אם מעבירין לי בכף. אבל לדין אם קנסינו לי גם בהתירא אטו אסורא הוי עיקר דינו בבכורות בפלוגתא דר"י ור"ש שם וכיון שלא הביא שם הש"ס דברי רבינא ס"ל הלכה פרכא דלא קנסינו לי רק פגון מעשה אגוזים דאיפא תרתי ובפרט דבאגוזים פינו דהוי הדרה למכור ע"י קטנים ובזה יש חשש שיעשו עוד פן דקטנים לא ישמעו להכרזה דדעתם קלה ויקנו עוד ממנו ויכפרו לפני אביהם אבל למכור טריפות לנכרי אין חשש תקלה בכף לישאל דגדולים ישמעו להכרזה ולכף קיי"ל פרכא ולא פרכא ולכף השמיטו הרי"ף כנלע"ד בזה נכון: ובגדון מה שהקשינו לעיל דלמה לא מוקי הש"ס דשניהם מייירי בלא נמצאת יפה אף ר"ה מייירי בא"א לברר זה לכף נאמן לשמתי ולא לאסרו ורכא מייירי בענין דאפשר לברר לכף נאמן אף לאסרו.

י"ל כף דהנה דעת הרא"ש וסייעתו דאין ע"א נאמן לאסור בדבר שיש לו היתר. והש"ף ביו"ד פתב דזה תליא בבעיא דיבמות באם ע"א נאמן להתיר נגד חזקת איסור ולכף נהי דהתם קיי"ל לחומרא מ"מ להיפך נמי חיישינו לחומרא ונאמן נגד חזקת היתר ייע"ש והארחנו בזה בעה"י בכמה דוכתא וכעת נראה דהדין עם הרא"ש דלו יהא דהוי בעיא דלא איפשטא והוי ספק לנו שוב נמי ראוי לילך בתר החזקה, ולכף בשלמא בעד המתיר נגד חזקת איסור א"ש פינו דספיקא הוי אם נאמן או לא לכף מוקמינו לי אחזקתו ואסור מספק אבל בדבר שיש לו חזקת היתר פינו דספק הוי אם נאמן ע"א ראוי לאוקמי אחזקתו שיש לו חזקת היתר א"כ הדר דינו שהוא מותר וכדעת הרא"ש.

ובהיות פן י"ל דנדאי אי הוי אמרינו דע"א נאמן לאסור הוי נאמן ע"א לאסור את השוחט באם מעיד ששחט שלא פהוגן דזה יש לו דין ע"א נאמן באיסורין ואינו דומה לדין לפסול לעדות דבעינו שנים דזה אינו פסול רק לאסרו לשחיטה ויש לו דין ע"א נאמן באיסורין ואם היה ע"א נאמן נגד חזקת היתר הוי נאמן ע"א לאסור את השוחט, רק פינו דבדין זה קיי"ל הא בעיא לקולא ואין ע"א נאמן לאסור דבר שיש לו חזקת היתר לכף ממילא קיי"ל דאין ע"א נאמן לפסול את השוחט.

ולכף א"ש דתינח לדין דהוי האבעיא לקולא אבל הש"ס לא מצוי לתרץ פן דתרונוייהו בלא נמצאת יפה דא"כ תפשוט הך אבעיא דיבמות ותפשוט מני דאין ע"א נאמן נגד החזקה דהיתר דאם נאמן יהי נאמן אף להעבירו ולכף דוחה הש"ס דלעולם לא תפשוט וי"ל דע"א נאמן אף לאסור נגד חזקת היתר ורב הו"א מייירי בנמצאת יפה, אבל לעולם לדין דנשאר האבעיא דיבמות בספק וממילא בזה קיי"ל האבעיא לקולא דאין ע"א נאמן לאסור נגד חזקת היתר ממילא אין ע"א נאמן לאסור השוחט.

וה"ה דאין החכם נאמן לומר דלא הוי ספינו יפה: ובזה י"ל פרפרת אחת דהנה דעת הרא"ש וסייעתו הוא דבנמצא יפה יכול החכם למחול ודעת הרמב"ם דאין בידי החכם למחול וכתב התב"ש ראי' להרמב"ם ממה דקמ"ל ר"ה דמשמתינו אותו ואם הפונוה רק משום פבודו של חכם פשיטא דמנדין על פבוד הרב וכבר שנינו פן בברכות וע"כ דקמ"ל

דאין ביז העקם למחול, והנה לכאורה זה הוי קושיא גדולה לשיטת הרא"ש דס"ל דיכול העקם למחול דמה קמ"ל ר"ה.

ולפי מה שפתי י"ל פה דנדאי הרא"ש מודה דדברי ר"ה אתי לאשמעינן דאין ביז העקם למחול רק דזה הוי ספק אי מייירי ר"ה בנמצאת יפה או בלא נמצאת יפה וזה תליא ביה מלתא דאבעיא ביבמות אם ע"א נאמן נגד התקנה או לא דאם ע"א נאמן נגד התקנה א"א לומר דר"ה מייירי בלא נמצאת יפה דא"כ אף מעבירין אותו ולא די במשמתינן וע"כ מייירי בנמצאת יפה ומוכח דאף בכ"הג משמתינן ולא מהני מחילת העקם, אבל אם נימא דאין ע"א נאמן נגד חזקת היתר שפיר י"ל דר"ה מייירי נמי בלא נמצאת יפה רק שצאבד בזה משמתינן ואין העקם נאמן להעבירו ובזה אין יכול העקם למחול אף בנמצא יפה י"ל דיכול העקם למחול.

ולכך א"ש דהש"ס דמוקי לה דר"ה מייירי בנמצא יפה היינו רק פדי שלא לפשוט מזה האבעיא דע"א אינו נאמן נגד חזקת היתר לכך דוחה דר"ה מייירי בנמצא יפה אבל לדין דנשאר האבעיא בספק שפיר נשאר הספק אם ר"ה מייירי בנמצא יפה ובלא נמצא יפה מעבירין אותו אף על פי ע"א או מייירי בלא נמצא יפה ואין מעבירין אותו עפ"י ע"א ובאם נמצא יפה לא מייירי וממילא יכול העקם למחול.

וכיון דספיקא הוי ומספק אין משמתינן לכך פסק הרא"ש דבנמצא יפה יכול העקם למחול ובלא נמצא יפה וידוע פן אף מעבירין אותו ובלא נמצא יפה ואין ידוע פן רק על פי העקם אז משמתינן אותו ואין יכול העקם למחול אף אין מעבירין אותו ג"כ וא"ש לשיטת הרא"ש כנלפע"ד: ועכ"פ נחזור לדינא לנגידון דידן דנראה דאף אם לא נראה לחכמים אחרים אין נאמנות לחכם לאסור את השוחט ואף מי שמהימן לי' העקם כפי תרי שא"צ לחוש לדבריו כה"ג דתלינן בטעות ואמרין טפי שהעקם טעה ולא השוחט דתלינן במצוי פדוע ובפרט דינש לו חזקת היתר להשוחט.

וכ"ש בנידון דידן שהראה ספינו לחכמים אחרים ואמרו שהוא יפה דנדאי השוחט כשר ומשנתנו הוא זה שפן מפנרש בש"ס חולין דף י"ח דמר זוטרא ור"א בדקוהו לספינו ונמצא יפה ואכשרי', וא"ל דמייירי שלמד אח"כ מחדש דא"כ למה שאלו שם ולא חייש מר לסבא ואי מייירי שלמד מחדש אין בזה בזיון לסבא, ובפרט למעיין בפרש"י שם שפירש שהוא העבירו ואתה מכשירו משמע דבא לומר שלא הוי פוננתם במה שמכשירו שלא מדעתו דנדאי אם לא הי' מעבירו לא הוי חושש לכבודו להמלה בו והנה מכשירו שלא מדעתו רק כיון שהוא העבירו חושש שנגע בכבודו ואם אח"כ למד מחדש אין זה נגיעה בכבודו של ר"ח ובע"כ מייירי שלא למד מחדש ואעפ"כ הכשירוהו ובזה הוי שפיר נגיעה בכבוד ר"ח שעשה עצמו פטועה או משקר.

וא"כ מוכח שם דלא למד מחדש ואעפ"כ הכשירוהו א"כ היינו ממש שאלתינן, ואף דמשמע דלולי שהשיב דשליחותא קעבידנא לא היו מתירין לו מפני כבודו היינו רק התם דאתרי' דר"ח הוי אבל במקומות אחרים נדאי אין להשגיח על כבוד העקם לאסור את זה לעולם.

ובפרט בענין הפגימה הנה התב"ש בסי' ח"י הביא בס"ק י"ז דברי הבית יעקב שהפריז על המדה באם השוחט ירא שמים שאף שנמצא אחריו פגימה דקה אין מעבירין אותו, ולא ידעתי למה הביא רומ"ע זה בשם ספר מאמר מרדכי וספר הזה אינו נמצא בדין ולמה לא הביא דברי הבית יעקב שהביא התב"ש שכל דיני שחיטות ובדיקות נחתכין על פיו וא"כ הבית יעקב מיקל לגמרי, ואף התב"ש המחמיר גם הוא מודה דאם יש פמה אנשים עמו שאין מרגישים אף שהיחיד אומר שהוא מרגיש לא משגיחין ביה א"כ ה"נ בזה וממ"נ אם יאמר החכם שמצא פגימה שהוי פגימה שכל אדם ראוי להרגיש בה א"כ הרי הוא מןכחש מפי שאר החכמים כנז'.

ואם יאמר שהוי פגימה דקה והוא מרגיש מה שאין שאר חכמים מרגישים א"כ אף אם האמת כדבריו לא נאסר השוחט. ולכך העולה לדינא דהשוחט הזה אם הוא מוחזק לירא שמים מכבר אין לאסרו בשביל כך ואף למי שהחכם נאמן לו כפי תרי מותר לאכול משחיטתו אף ליתר שאת הנה אם כבר הראה ספינו לשלשה חכמים מה טוב ואם לא יראה ספינו עוד וישחיו לפני כל אחד מחדש הספין להיות הפל בכלל לפני שלשה חכמים ואז פינו דהחזק שלשה פעמים והשחיו הספין ונמצא יפה נדאי שהוא מבין ובקי בהשחיות הספין והשוחט הזה נשאר בכשרותו.

כן נראה לפענ"ד נכון לדינא וד' יצילני משגיאות ויראני נפלאות אמן: תשובה ג לק"ק לבוב מאיש אחד ממדינת אוגנאריין ושמו מוה' שלמה מאיר פילצער. ע"ד שאלתו ונ"ל עובדא אירע בקהילתנו במדינת אוגנאריין בק' ליסקא שלקחו שוחט ממדינת פולין ע"פ הרמנא דרב דק' טאלטשנוע שהוא קרוב חצי מיל פדרפם בכל השוחטים מן קדמת דנא וגם הרב הגיד שהשוחט הוא קרוב שלו והי' אצלו עוד פמה קבלות מפמה רבנים של מדינת פולין והיה מתגורר בק' ליסקא הנז' קרוב לערף שנה ולא נמצא בו עול ועתה לפני פמה שבעות נקרה שהשוחט הנז' ל בא לק' טאלטשנוע והראה הספין להרב דשם וצנח הרב שהספין מלא פגימות ושאבד ההרגשה מהשוחט ושלח תיכף שליח לק' ליסקא שלא יאכלו עוד משחיטה שלו ונכמרו רחמי אנשי ק"ק ליסקא על השוחט כי הוא צרום ובחוסר כל ואין לו פסות וכו' וטפלי תלויין בו וישבו הלומדים דשם ונסו אותו ויכשירוהו ופערו פיהם נגד הרב מק"ק טאלטשנוע שאין לפקוד אותם כי הוא נכון למועדי רגל לג' שוחטים עשה פן בזמן קצר וכו' ולא נופל הם ממנו כי יש להם לב פמוהו בהרגשה וכששמע הרב דברים אלו צנה הרב להכריז במתא שאל יקחו בשר מליסקא שהבשר נבילה הוא ואח"כ בא השוחט עוד פעם א' להרב הנז' ונסה אותו פעם ב' והרב עודנו עומד בדבריו הראשונים ונסע השוחט לק' טשעטשוויץ והביא קבלה מרב פשר שיש לו הרגשה טובה וזה היה במשך ב' ימים.

ועתה יש לעיין במשפט הבשר מהשוחט הנז' ל בג' מקומות בק' ליסקא ובק' טאלטשנוע ומקומות הסמוכין בב' צדדים. ע"כ שאלתו והאריף רו"מ ולפי דעתו הבשר אסור: תשובה הנה על דבר פיוצא בזה ממש נשאלתי זה איזה שנים ממדינתנו מק' סטריסוב ושם פתבתי להכשיר מטעמי ונימוקי בעז"ה (עיין לעיל ס"ב) וכאן אשיבנו בקצרה.

לדעתי אל יעלה על לב שום אדם לפסול השוחט וגם לא הבשר והפלים דהנה שלחן ערוך בדיניו דשוחט שהעיד עליו ע"א ששחט שלא כהוגן והוא מכחישו דע"א בהכחשה

לאו פלום הוא נאותה השחיטה מותרת לכ"א ג"כ ואף למחרש"ל וב"ח דאוסרין היינו רק אותה השחיטה אסורה מפח דהתם מעיד האוסר על הבהמה דבהמה זו אסורה וכיון דהעדות על הבהמה שינה לומר אוקי חד לגבי חד ובהמה בחייה בחזקת איסור עומדת אבל בנ"ד אינו מעיד על הבהמה רק על השוחט שאינו יודע ההרגשה ונהרי השוחט יש לו קבלות וכבר שחט כמה זמני א"כ יש לו חזקה טובה ואין ע"א נאמן נגד החזקה בפרט בהכחשה דהשוחט אומר דהספין טוב ויודע ההרגשה ולכך אף אם לא היו אנשי ק"ק ליסקא ונהרי דק"ק טשעטשוויץ מעידין להיפך נמי לא הי' הרב דק"ק טאלטשווע נאמן לקפלו.

מיהו אם לא היו הם אז הי' לו נאמנות להרב הנ"ל מפח דאיכא לברורי וכמ"ש בסי' קכ"ז בהג"ה והש"ך כתב שהוא דין מפוךש בש"ס גבי שלוף ואחוי ובחידושינו שם דברנו הרבה מזה ה"נ פ"ן דאפשר לברר הדבר להראות הספין לאחרים נאמן גם ע"א.

אף לפ"ז פ"ן דכמה אנשים מעידין דהספין טוב אם פן אם נאמר דכמה בני אדם יש להם הרגשה ויכולין לדעת זה כמו הרב דק"ק טאלטשווע ונהוי איכא לברורי ונאמן הרב לאסרו הרי שוב יש כמה אנשים אומרים שפסין שלו טוב ואין דבריו של אחד במקום שנים פלום ואם נאמר דהרגשה ענין קשה הוא ורוב בני אדם אין יכולין להבין זה ונהרי דק"ק טאלטשווע יש לו הרגשה שאינו מצוי לרוב בני אדם א"כ שוב לא נחשב זה איכא לברורי, ונהרי עיקר דין זה נצמח מדין שלוף ואחוי שאמה בע"מ ונ"ל דדונקא בזה דהוי מילתא דעבידא לגלויי לכל דלראות המום כל עין תראהו בזה לא משקרי אינשי ונאמן ע"א אבל בדבר דרוב ב"א א"י לעמוד עליו לא נחשב עבידא לגלויי דהרי אם יכחישוהו רבים יאמר פי אין להם הרגשה וא"כ שוב אין לנו ראיה דע"א נאמן דהרינו לכלל דאין ע"א נאמן נגד החזקה בפרט בהכחשת בע"ד נראה דזה נדאי כמו דאמרינו רוב מצוין אצל שחיטה מומחין הו' ומחזקין ה"נ אמרינו דרוב מצוין אצל בדיקת הספין מומחין הם ולכך הרב דק"ק טשעטשוויץ מן הסתם הוא בקי כמו הרב דק"ק טאלטשווע ונהוי עד נגד עד ואוקי גברא אחזקתו פ"ן דנטל קבלה בנדאי פשר גם מרגיש הוא כמ"ש פעין זה בסי' א', ומכ"ש גם הלומדים דק"ק ליסקא נמי דרפם להיות השוחט מראה להם הספין פעם בפעם א"כ המה בקיאים בדבר א"כ הוי יחיד נגד רבים דאין בדבריו פלום.

והנה אם פי הדבר פשוט אצלי שחוש הרגשה הוא ענין נקל ויכולין לעמוד עליו רוב בני אדם ומכ"ש אם אומרים שהם מבינין על הדבר דנאמנין הם וראוין לסמוך עליהם נגד אחרים, אף גם שלא להוציא הדבר אביא ראי' לזה מן הש"ס פ"ק דחולין דמפלפל שם לתרוצי מתניתין דקאמר וכולן ששחטו באחרים רואין אותן וכו' וקאמר שם כולוהו פרבינא לא אמרי רוב מצוין אצל שחיטה מומחין הם ולעלופי לא חיישינו ולכולם פריף שם וכולן ששחטו אהייא וכו' בבודקין אותו סגי וקשה מ"ט לא מוקי כף הפל שוחטין הפל מומחין ובקיאין בבדיקת הספין שוחטין ושחיטתן פשירה אם לא בדקו אותו תחלה אם מרגישין ויש להם הרגשה בדקו אותו אח"כ שיש להם הרגשה אז שחיטתן פשירה ואח"כ קמ"ל דכולן ששחטו באחרים רואין אותם שחיטתן פשירה וקמ"ל דלא מבעיא בבדיקה עתה לפנינו שיש לו הרגשה נדאי דמהני רק דקמ"ל דאף אם אחרים ראו הספין ששחט בה ואומרים שהי' יפה דהוי ס"ד אולי אותן אחרים בעצמן אין להם הרגשה ומה

מהני ראיות קמ"ל דאף ראיות אחרים מפבר מהני בזה, ובע"כ מוכח דאדרבא הרגשה הוא ענין קל ביותר ואם אמרינו רוב מצויין אצל שחיטה מןמחים הם מכ"ש דהני מןמחין לענין הרגשה וגם אם בבדיקה סגי פשיטא דראיות אחרים מהני ואין בזה צד רבותא לומר דאולי אחרים אין מבינין בהרגשה רק רוב בני אדם מבינין הרגשה וזה דבר קל.

והנה מחמת טרדתי אין להאריך בזה ואין הדבר צריך אריכות כי הדין פשוט דהשוחט והבשר פשוט וכל ישראל יכולין לאכול ממנו יאכלו עניים ויתענגו על רוב שלום. כנפש הפותח הטורד ידידו נצח: תשובה ד והנה חזר השואל והשיב לי וזה אשר השבתי לו הנה דבריו קבלתי והנה מ"ש דכאן לא נחשב ע"א בהכחשה כי הרב אומר שהשוחט אינו מרגיש, הנה פה יעשה לי אלקים אות לטובה וכה יוסף דבעת פתחי תשובה ראשונה ידעתי שכה יאמר אף הנה הדבר לשחוק בעיני ולא חשתי לבארו כלל כי סברתי שירגיש זה בעצמו וכעת שלא חלי ולא מרגיש מוכרח אני לבאר הדבר.

הנה זה טעות מכמה טעמי חדא דע"א בהכחשה דלאו פלום הוא אינו דוקא במכחישו בבירור רק גם באומר איני מאמינה נחשב נמי הכחשה עיין ביו"ד סי' קכ"ז וט"ז ופ"ד שם דוק ותשפח שפך הוא.

ועוד זה נדאי הכחשה גמורה הוא דאל"כ יכול הרב הנה למפסל לכולי שוחטים ויאמר לכולם שנאבד מהם ההרגשה והם לא יוכלו להכחישו כי יאמר שהוא מבין והם אין מבינין וזה מבואר הביטול ולמה באמת לא יהי נאמן פינן דליפא הכחשה ואיתחזק איסורא ובע"כ דהכחשתם נחשבה הכחשה והם אומרים שמרגישין כדמעיקרא ולא נאבד מהם החוש אז מוקמינו להו אחזקתיהו וא"כ מה לי ב' מה לי ע"י ע"א עכ"פ ע"א בהכחשה נקרא וזה ברור ופשוט ומ"ש על מ"ש דכאן אין העדות על הבהמה רק על השוחט וליפא חזקת איסור וכתב ר"מ דהרי אין נ"מ רק על הבהמה וכו' הנה נעלם ממנו דברי הרמב"ם פט"ז מסנהדרין דכתב דלא בעינן עדות בד"נ רק בשעת מעשה אבל קודם מעשה די אפ"י בחזקה או בע"א ייע"ש ונהרי אין נ"מ במה שהחזקו בכה רק לד"נ וא"כ נימא דהרי בד"נ בעינן ב' ורוב לא מהני בחזקה בע"כ דלא אמרינו כן רק דסוף סוף פינן דהשתא אין אנו דנין על דיני נפשות רק על האדם בטר השתא אזלינו כן ה"נ פינן דעתה אנו דנין על השוחט אם יש לו הרגשה או לא ואם פשוט הוא להיות שוחט ואין אנו דנין על הבהמה דעדיין לא נשחטה בטר השתא אזלינו וכן יש סמך לזה מדברי התוס' יבמות [דף פ"ב].

[גבי ב' גופות שהקשו דנוקמא הקופה בחזקת היתר ותירצו דאלו הסאין שנפלו אין להם חזקת היתר הרי דעיקר חזקה בטר הגורם ולידת הספק אזלינו וזה הגורם לנו הספק אין לו חזקת היתר אף דנ"מ בזה עתה הני רק לענין התערובות וזה יש לו חזקת היתר מ"מ אנו הולכין אחר עיקר הדבר שאנו דנין עליו וא"כ ה"ה נמי להפוך נמי הני כן אם עיקר הדבר שגורם הספק ומה שאנו דנין עליו יש לו חזקת היתר בחזקה טובה אף שהנמשך ממנו אין לו חזקה בטר מה שאנו דנין עליו אזלינו.

וז"ב בסברא וכיוצא בזה מוכח בכמה דוכתא אלא שאני טרוד מאד ואין פנאי לשום לבי אחר זכרוני כי הדבר פשוט אצלי מאד אף בלי ראי' והנה בזה עלה ברעיוני לישב דברי הרי"ף בפ"ק דחולין שכתב והיכא שראה אחד ששחט והלה לו ואין אנו יודעים אם הוא

לנו הספק על השוחט אם הוא פֿשר לשחוט גם פֿינן דהי' לִפְנֵי וְהי' שִׁינָה לְדוֹן עָלָיו אִם
הוא פֿשר לשחוט שוב הַחֲזוּק הַרְבֵּי רַב פְּנֻדָּי וְכַשִּׁינָה אִתְּכֶם הַבְּהֵמָה.

וְדָבָר זֶה נִכּוֹן מְאֹד בְּעוֹ"ה בְּדָבָרֵי הָרִי"ף הַפְּנֹף בְּהַפְּנֹף בְּהַ. וּמ"ש רו"מ דְּהַרְבַּ רֹזְחָה
עֲדִינָן לְבַרְר לִפְנֵי אֲנָשִׁים תְּמָה אַקְרָא הָרִי פְּכָר הָרְאָה סְכִינֹו הַשּׁוֹחֵט לִפְנֵי כְּמָה אֲנָשִׁים
וּתְרִי כְּמָה נְעַד כְּמָה נְטְרִיחוֹ וְנִזְוֹל הָרִי אֵין לְדָבָר סוּף וּבְנֻדָּי לֹא נִחְשָׁב זֶה אִיכָּא לְבָרוּרִי
פֿינן שְׂפָכָר רְאוּהוּ אֲנָשִׁים וְהַעֲיָדוּ לְהִפּוּף: יִז לֹא מְצָאֵתִי בְּדָבָרִיו מְעַנֶּה שִׁינָה בּוֹ הַצְּטָרְכוֹת
תְּשׁוּבָה כִּי אַחַר הַמְּחִילָה אֵינֹו רַק כְּמַתְעַקֵּשׁ לְהִפּוּף אֵינִי אוֹמֵר רַק דְּעַתִּי וְלֹא קַבְלוּ דְּעַתִּי
יְהִי לוֹ אֲשֶׁר לוֹ וְאֵנִי עֲמוּס הַטְּרַדָּה: תְּשׁוּבָה הַ תְּשׁוּבָה מֵהַ שְׂהַשְׁבָּתִי לִק"ק סַאמְבוּר.

הֵנָּה ע"ד שְׂאֵלְתוֹ בְּשׁו"ב שֶׁהִי לוֹ נְעֵרָה מְשַׁרְתָּת וְהוֹצִיאָו עָלֶיהָ קוֹל שֶׁהִיא הָרָה מְמַנּוּ
וְהַשּׁוֹחֵט טוֹעֵן שֶׁשְׂקָר הוּא וְאוֹיְבֵיו לְמַדוּהָ פֶּה לְהַטִּיל בּוֹ דְּנָפִי אַבְל אֵין הַדָּבָר מְמַנּוּ אִף זֶה
נֹודַע שְׂכָמָה פְּעָמִים כְּשֶׁנִּסְעָה אִשְׁתַּ הַשּׁוֹחֵט מִבֵּיתוֹ נִתְיַחַד עִם הַנְּעֵרָה הַזֹּאת בְּלִילָה, וְעוֹד
נְעֵרָה אַחַת שֶׁהִיָּתָה יְשִׁינָה שָׁם, אִף הִיחֹוד הִי' בְּחֻדְרָה הַפְּתוּחָה לְבֵית שֶׁהָיוּ אֲנָשִׁים יְשֻׁנִים
שָׁם.

וְהֵנָּה מִפְּחַ כ"ז עֲמָדוֹ קֶצֶת אֲנָשִׁים מְעַרְעָרִים לְפִסּוּל הַשּׁוֹחֵט הֵנָּה מְאוּמָנְתוֹ וְדַעַת רו"מ
לְהַכְשִׁירוֹ וְטַעְמוֹ וְנִימוּקוֹ אֲשֶׁר כָּתַב בְּמַכְתָּבוֹ וּבִיקְשָׁה מִמֶּנִּי לְחִוּוֹת דְּעַתִּי בְּזֶה: וְהֵנָּה אִם
אֲמַנָּם כִּי אֵין לִי פְּנָאִי כָּלֵל אִף שְׁלֹא לְהַשִּׁיב פְּנֵיו רִיקָם אֲשִׁיב כְּפִי אֲשֶׁר תִּשְׁיֵג יָדִי.

וְהֵנָּה דָּבָר זֶה נִחְלַק לִג' חֲקִירוֹת אִם יַחֲוֹד נִדְּהָ אֶסוּר מִן הַתּוֹרָה אוֹ לֹא. וְהִב' אִם זֶה שֶׁהָיוּ
שׁוֹכְבִים בְּחֻדְרָה הַפְּתוּחָה לְהַבִּיתָ אִם זֶה נִחְשָׁב יַחֲוֹד אוֹ לֹא.

וְהִג' אִם יִנְפֹסֵל בְּהַרְבֵּי יַחֲוֹד לְשַׁחֲטָה אוֹ לֹא. וְהֵנָּה בְּמָה דְּסִימְנָא אֲפַתַּח.

הֵנָּה זֶה וְדָאִי בְּשִׁבִיל מְאָמַר הַמְּעַנְבְּרָת שְׂאוּמָרְתַּ שְׂמַמְנּוּ בְּזֶה וְדָאִי אֵינֹו נְפֹסֵל. פֿינן דְּהוּא
מְכַחֵישׁ אוֹתָהּ כְּמוֹ דְּמִשְׁמַע מִכְּמָה דְּנוֹכְתָא וְאֵין צְרִיף לְהַאַרִיף בְּזֶה, רַק בְּשִׁבִיל הַיַּחֲוֹד
שְׂמוּדָה עַל כֶּף וְיָדוּעַ זֶה וְדָאִי לְדַעַת שְׂאָר הַפּוֹסְקִים דַּס"ל בַּסִּי' ב' דְּהִיכִי דְּהוּי מוֹמֵר לְשְׂאָר
עֲבִירוֹת פֿשר לְשַׁחוּט וּא"צ בְּדִיקַת הַסְּכִין פֿשִׁיטָא דְּכָשָׁר בְּזֶה אִף לְשִׁיטַת הָרַמְבַּ"ם דַּס"ל
דְּמוֹמֵר לְשְׂאָר עֲבִירוֹת צְרִיף בְּדִיקַת הַסְּכִין יֵשׁ לְעֵינֵין בְּזֶה, דְּנָהִי דְּהִיכָא דְּפִסּוּל לְעַדוֹת
מוּדָה הָרַמְבַּ"ם דַּא"צ בְּדִיקַת הַסְּכִין מ"מ הִיכִי דְּהוּי מוֹמֵר וְהֵינֹו דְּמוֹחֲזָק בְּכָף בְּעֵי בְּדִיקַת
הַסְּכִין וְכִינּוּ דְּזֶה הוּא מוֹחֲזָק לְיַחֲוֹד הָיוּ כְּמוֹמֵר לְכָף וַי"ל דְּבְּעֵי לְהָרַמְבַּ"ם בְּדִיקַת הַסְּכִין.

וְהֵנָּה הֵן אֲמַת שְׂהַרְמ"א כְּתַב בְּחו"מ ס' ל"ד סְעִיף כ"ה וְכֵן אֵינֹו נְפֹסֵל בְּקוֹל וְחֲשָׁד בְּעֵלְמָא
כְּגוֹן מִי שֶׁחֲשׂוֹד עַל עֲרִיּוֹת שְׂרָגִיל עִם עֲרִיּוֹת וּמִתְיַחַד עִמָּהֶם וְקוֹל יוֹצֵא עָלָיו פֿשר לְכָל
עַדוֹת, א"כ מְזָה מִשְׁמַע בְּעַבּוּר יַחֲוֹד לֹא נְפֹסֵל לְעַדוֹת אִף בְּאֲמַת הַמְּעַיִן בְּמַקְנָה בְּקַדוּשִׁין
סִימָן מ"ב כְּתַב שָׁם שְׂמ"ש הָרִי"ף שְׂמַתְיַחַד עִם עֲרִיּוֹת לָאוּ הֵינֹו יַחֲוֹד מִמֶּשׁ דָּאִם הָיוּ
יַחֲוֹד מִמֶּשׁ הָיוּ פִּסּוּל מִן הַתּוֹרָה אִם יַחֲוֹד עֲרִיּוֹת מִן הַתּוֹרָה וְאִם הָיוּ מְדַרְבְּנָן פִּסּוּל מְדַרְבְּנָן.

וְכֵן כְּתַב הַב"ש שָׁם בְּסִימָן מ"ב דְּהַמְּתַיַּחַד עִם עֲרִיּוֹת פִּסּוּל לְעַדוֹת וּמְדַכְּתַב סְתָמָא מִשְׁמַע
דַּס"ל דְּפִסּוּל לְכָל הָעַדוֹת קְאָמַר. וְעוֹד נִרְאָה דָּאִף אִם כְּשֶׁר לְעַדוֹת אוֹ כְּגוֹן שְׂאֵינֹו מִתְיַחַד
מִמֶּשׁ כְּדִין יַחֲוֹד רַק שֶׁחֲשׂוֹד בְּעֵלְמָא בְּאִוְפֵן שְׂקִי"ל שְׂכָשָׁר לְעַדוֹת מ"מ הֵינֹו רַק אִם רְאָה
כְּפָר הָעַדוֹת אִז מְקַבְּלִין מְמַנּוּ אַבְל אֵין מוֹסְרִין לוֹ עַדוֹת לְכַתְחֻלָּה וְכֵן מוֹרָה לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם
בַּסִּי' ל"ד סְעִיף כ"ה שְׂתַחֲלָה כְּתַב שָׁם בַּהֲג"ה דַּמ"מ אֵין מוֹסְרִין לוֹ עַדוֹת לְכַתְחֻלָּה וְסִימָן

אח"כ וכן אין נפסל ע"י קול נחשד בעלמא וכו' מהו שיניף בזה לשון וכו' בע"כ פנונתו דכן אין נפסל ע"י קול נחשד בעלמא ומ"מ ג"כ אין מוסרין לו עדות לכתחלה.

וכן פתב הרמ"א שם לעיל גבי ראוהו קושר ומתיר בשבת דמ"מ אין עושין אותו עד לכתחלה וא"כ לפי"ז לשחוט הוי כמו שמוסרין לו עדות לכתחלה שקהרי מוסרין לו לשחוט ומאמינין לו על בדיקת הספין לכה הוי בזה כמוסרין לו עדות לכתחלה דאין מוסרין לו ונהי דבאיסורין קיל מעדות נחשוד בדבר אחד נאמן להעיד בדבר אחר מ"מ פיון דבמומר לעבירה משאר עבירות ס"ל להרמב"ם דצריף בדיקת הספין, א"כ ה"נ ביחוד אם הוי מומר לייחד עם העריות בעינין בדיקת הספין להרמב"ם פיון דעכ"פ אין מוסרין לו עדות לכתחלה.

ואף אם לא נאמר בן רק נאמר דאף לכתחלה מוסרין לו עדות מ"מ נראה דדין שחיטה לא תליא בדין עדות כלל שקהרי חזינו דאף אם פסול לעדות מ"מ לא בעינין בדיקת הספין אף להרמב"ם רק במומר לכה וא"כ לפ"ז במומר י"ל דאף שאינו נפסל בכה לעדות מ"מ לשחיטה אין מוסרין לו לכתחלה לשחוט בלי בדיקת הספין דבע"כ הטעם של הרמב"ם דמצריף בדיקת הספין אף דלשחיטה נאמן היינו דאע"פ דאינו עשוי לקלקל במזיד מ"מ אינו טורח לתקנו וכדמשמע להדיא מלשון הרמב"ם שם א"כ ה"נ אף בחשוד על עריות או על היחוד נהי דלעדות פשר היינו פיון שלהעיד הוי דבר שאין בו טרחא לכה אינו עשוי לקלקל במזיד להעיד שגר ונהי כמו נאמנות על השחיטה דנאמן אף להרמב"ם אבל לענין בדיקת הספין י"ל פיון דעכ"פ הוי מומר לייחד עם העריות ונהי עבירה של תורה חשוד הוא שלא יטרח לתקן הספין נמי פיון דחשוד הוא לעבור עבירה להנאתו ולא טרח לתקנו.

לכה נראה דאם הוי מומר לכה לייחד עם העריות נדאי בעינין בדיקת הספין להרמב"ם, ואין לומר דלא משמע לי' איסורא בהכי הנה לומר דגוף דין זה ביחוד לא משמע ליה איסורא זה נדאי אינו דהנה מלשון הש"ע שפתב בסעיף כ"ד והוא שעשה דברים שפשט איסורו בישראל וכו' וכן סיים שרוב העם אין יודעים בדברים אלו משמע דווקא בדברים שרוב ישראל אין יודעין שהוא אסור אבל בדברים שרוב ישראל יודעין בו אינו יכול לומר שלא ידע שהוא איסור א"כ ה"נ באיסור יחוד הדבר ידוע לרוב העולם שאסור להתניחוד איש ואשה ולכה אין להתנצל בזה שלא ידע שיש בזה איסורא.

והו אמת שבהדושי הר"ן בסנהדרין פתב שם סברא זו די"ל דלא משמע לי' איסורא בהכי ונהי כמו גנב ניסן וכו' מ"מ הוא לא פתבו רק לדעת ר' נחמן דמכשיר לי' לעדות אשה ג"כ אבל לדין דקיי"ל דפסול לעדות אשה א"כ בע"כ דמשמע לי' איסורא בכה א"כ בע"כ מה דבשאר עדות פשר לאו מטעמא דלא משמע לי' איסורא דא"כ מ"ש עדות אשה ומ"ש שאר עדות בע"כ הוי רק טעמא מפח דיצרו תקפו א"כ בשלמא בעריות ממש אם בא על הערונה שיניף לומר יצרו תקפו אבל במיחוד לבד לא שיניף לומר יצרו תקפו א"כ בזה הדר הוי לי' כשאר עבירות א"כ מ"ש עדות אשה ומ"ש שאר עדות ולכה נראה באמת דבזה פסול לכל עדות, ואף אם נאמר דכשר לשאר עדות בע"כ הטעם דלעדות אשה הוי חשוד לאותו דבר אבל עדות אחרים לא נחשב לאותו דבר וכיון דלהרמב"ם אף שאינו חשוד לאותו דבר פיון דהוי מומר לדבר אחד בעינין בדיקת הספין עכ"פ א"כ

נראה דה"ה במומר על היחוד בעינין בדיקת הספין ובפרט פנין דביחוד ליכא יצרו תקפו ואעפ"כ הוי מומר לו א"כ נדאי שייקו בי חשש של הרמב"ם פן לא יטריח עצמו אף לבדיקת הספין לכו נראה דהמומר ורגיל להתניחז עם עריות בעי בדיקת הספין להרמב"ם ז"ל.

והנה א"ל דנהי דביחוד ממש א"א לומר דלא משמע לי איסורא בהכי כמ"ש מ"מ אפ"ש דהי יחוד דהתדר הוי פתוח לבית לא משמע לי דהוי יחוד בהי. אף ז"א תדא דאם הוי סבא לומר פה למה הוצרך המקנה לפרש דמ"ש הר"ה והרא"ש דמייירי בנתייחז עם העריות היינו במקום דליכא איסור יחוד הו"ל לומר דמייירי במקום שיש איסור יחוד וכסתם לשון ונתייחז עם עריות רק במקום דלא משמע לי איסורא בהי יחוד ובע"כ דאין סבא לחלק בין יחוד ליחוד רק אם הוי איסור יחוד דבר הפשוט לישראל בכל מקום שיש איסור יחוד הוי דבר גלוי ומפורסם ואין לחלק בזה.

ובאמת דגוף דברי המקנה תמוהין מה שהוכיח דלא מייירי הר"ה ביחוד גמור דא"כ פסול לעדות מן התורה ומה קושיא הרי י"ל דטעם מאן דמכשיר הוי מפת דלא משמע לי איסורא בהכי וכמ"ש הר"ה בחדושי' בשם הבעל המאור ונעלם מן המקנה דברי הר"ה בשם הר"ה בזה דלדברי הר"ה שם מייירי ביחוד ממש ואעפ"כ מכשיר ר"נ מפת דלא משמע לי איסורא בהכי ור"ש פוסל באמת מה"ט לכו אין דברי המקנה מוכרחין, מיהו זה משמע עכ"פ מדברי המקנה שלפי דעתו דמשמע לי דביחוד פשיטא דפסול ולא שייקו בזה פלוגתא נדאי משמע לי איסורא בהכי א"כ בכל מקום דשייקו איסור יחוד שייקו ה"ט ואין לחלק בין מקום למקום ולכו הוצרך המקנה לפרש פלוגתתם לדעת הר"ה והרא"ש היינו במקום דליכא איסור יחוד.

ובפרט דנראה דאין לתלות מסבא לומר בזה דלא משמע לאינשי איסורא בהכי רק בדבר המפורש בש"ס ופוסקים או דידעינו בבירור שרוב העולם אין תופסין זה לאיסור אבל אם לא ידענו בבירור שרוב העולם תופסין זה להיתר אין תולין לומר דזה הוי ס"ל דאין בזה איסור, ואף דכל היכי דהוי ספק אם הוא פסול או לא מוקמינן לי בחזקת פשרות היינו אם רק ספק אם עבר עבירה כלל או לא דהוי הספק בגוף עבירה אבל אם נדאי עבר רק ספק אם משמע לי איסורא או לא, לא מכשרינן לי לעדות מפת ספק זה רק אם ידענו בבירור שרוב עולם אין תופסין זה לאיסור אבל בספק אם רוב העולם יודעין שזה אסור או לא אין תולין לומר דלא משמע לי איסורא בהכי ונהי דבעלמא חיישינן ללאו כ"ע דינא גמירי מ"מ לענין עדות לא מתפשר לעדות מפת הי סבא והפול פה הוא דהנה יש לדייק בלשון הש"ע בחו"מ סי' ל"ד בסעיף כ"ד דתחלה פתב והוא שעשה דברים שפ"ט איסורו בישראל שהם עבירה משמע דבעינן שיהיה ידוע שברוב ישראל מוחזק זה לעבירה הא אם אין מוחזק זה ברוב ישראל לעבירה אף שאינו מוחזק גמי להיפוך אם מוחזק לרוב להיתר לא נפסל בכו ובסוף הסעיף פתב להיפוך שסיים שרוב העולם אין יודעין דבר זה משמע דבעינן שרוב העולם לא ידעו שהוא עבירה הא במע"מ פסול העובר ולא תלינן לומר שהוא מן אלו שאין יודעין זה וא"כ סתרי דבריו אהדדי.

וּלְכֹהֵן נִרְאָה כִּי שֶׁדָּבָר שֶׁפֶל גּוֹף הָעֵבְרִי בְּכֻלָּהּ י"ל דְּלֹא מִשְׁמַע לְהוּ אִיסוּרָא בְּהִכִּי אִזְ לֹא נִפְסָל רַק אִם רֹב הָעוֹלָם יוֹדְעִין שֶׁהוּא עֵבְרִיָה אֲבָל בְּמַע"מ אִם קֶצֶת יוֹדְעִים וְקֶצֶת לֹא יָדְעוּ תְּלִינֵן שְׁנָה לֹא יָדַע וְכִשֶּׁר אִף אִם גּוֹף הָעֵבְרִיָה יָדוּעַ לְכֹל רַק שֶׁסָּפֵק אִם מִשְׁמַע לְאִינְשֵׁי שְׁגָם זֶה יְהִי בְּכֻלָּל עֵבְרִיָה זֶה אוֹ לֹא בְּזֶה פִּינֵן דְּגוּף שְׁנֵרֵשׁ הָעֵבְרִיָה יָדוּעַ בְּעֵינֵן שְׂנֵדַע שְׂרֹב הָעוֹלָם אִין מְחִזְיָקִין זֶה לְעֵבְרִיָה.

אֲבָל בְּמַע"מ אִין תּוֹלִין מְסָפֵק פִּינֵן דְּגוּף שְׁנֵרֵשׁ הָעֵבְרִיָה מְפֹרָסִים אֲמַרִּינֵן מְסַתְמָא יָדַע שְׁגָם זֶה הָיִי בְּכֻלָּל עֵבְרִיָה זֶה. וּלְכֹהֵן א"ש דְּבְרֵי שְׂא מִיָּרִי הַש"ע דְּרָאָהוּ קוֹשֶׁר וּמְתִיר בְּשִׁבְתָּ דְּהֵנָּה הָעוֹפֵר בְּמִזִּיד ע"ז אִינוּ חֵיב רַק אִם הִתְרוּ בּוֹ מִשּׁוּם זֶה מִמֶּשׁ דְּהָיִי אֲב מְלֹאכָה בַּפ"ע אֲבָל אִם הִתְרוּ בּוֹ מִשּׁוּם אַחַר אִינוּ חֵיב א"כ עֲנִין אִיסוּר הַקְּשִׁירָה וְהַתְּרָה הָיִי לֹא מִיִּחוּד בַּפ"ע וּלְכֹהֵן כֹּל שְׁנֵרֵשׁ אִיסוּר זֶה שְׂיֵהָ אִיסוּר לְקַשׁוֹר וְלִהְתִּיר בְּשִׁבְתָּ לֹא פֶשֶׁט אִיסוּרוֹ בְּרֹב יִשְׂרָאֵל א"כ בְּזֶה מוֹקְמִינֵן לִי בְּחֻזְקַת הַיִּתֵּר וְאֲמַרִּינֵן שְׂלֵא יָדַע שְׂיֵשׁ בְּזֶה אִיסוּרָא אִף בְּסִיפֵא דְּמִיָּרִי בְּמִשְׁחָק בְּקוֹבְיָא וְכַדוּמָה דְּאִיסוּרוֹ בְּזֶה הָיִי מִשּׁוּם גְּזֵל וּבְזֶה עֵינֵן אִיסוּר גְּזֵל גְּלוּי וְיָדוּעַ לְכֹל רַק שְׂאֲפֶשֶׁר שְׂאִין יוֹדְעִין שְׁנָה נְמִי בְּכֻלָּל גְּזֵל וְכִינֵן שְׂעִינֵן הִלְאוּ שְׂבוּ גְלוּי וְיָדוּעַ אִזְ בְּעֵינֵן לְהִפּוֹף שְׂנֵדַע שְׂרֹב יִשְׂרָאֵל אִין יוֹדְעִין אִיסוּר זֶה שְׁנָה בְּכֻלָּל גְּזֵל אֲבָל אִם לֹא הָיִי רֹב הָעוֹלָם שׁוֹגְגִין בּוֹ רַק מַע"מ אִזְ פְּסוּל מְסָפֵק וּלְכֹהֵן סִיִּים שְׂרֹב הָעוֹלָם אִין יוֹדְעִין שְׁנָה אִיסוּר וַא"ש.

וּבְהִיּוֹת כֵּן בְּאִיסוּר יְחוּד שְׂרֹב הָעוֹלָם יוֹדְעִין שְׂיִחוּד עִם אִשָּׁה אִיסוּר בְּפֶרֶט בְּלִילָה לִישָׁן בְּחֻזְרָא אֲחַד עִם אִשָּׁה פְּשִׁיטָא דְּגְלוּי וְיָדוּעַ הוּא שֶׁהוּא אִיסוּר וּלְכֹהֵן לְתַלּוּת וְלוֹמַר שֶׁדָּבָר זֶה אִינוּ בְּכֻלָּל הָאִיסוּר בְּעֵינֵן שְׂנֵדַע שְׂרֹב הָעוֹלָם סוֹבְרִים שְׂאִין זֶה עֵבְרִיָה, וּבְאַמַּת אִין זֶה דְּבָר בְּרוּר וְלִדְעִמֵּי הָיִי לְהִיפּוֹף דְּרֹב בְּנֵי אָדָם יוֹדְעִים דְּבְחֻזְרָא אֲחַד אִין לִישָׁן אִישׁ וְאִשָּׁה בֵּין אִם פְּתוּחַ פְּתוּחַ אוֹ לֹא וְעַכ"פ דְּבָר בְּרוּר לִיכָא לֹמַר שְׂרֹב הָעוֹלָם טוֹעִין בְּכֹהֵן וּלְכֹהֵן אִין לְהַכְשִׁירוֹ מְסָפֵק לְעַדוּת וְה"ה לְשִׁחִיטָה לְשִׁיטַת הַרְמַב"ם דַּס"ל בְּמוֹמַר לְשִׁאָר עֵבְרִיּוֹת דְּצָרִיף בְּדִיקַת הַסִּפִּין כְּנֹלְפַע"ד: וְהֵנָּה עֲתָה נָשׁוּב לְחֻזְרָה שְׁנֵיָה אִם בְּחֻזְרָא הַפְּתוּחַ לְבֵית שְׂיֵיף בּוֹ יְחוּד אוֹ לֹא.

הֵנָּה נֹלְפַע"ד בְּרוּר דְּשְׂיֵיף בְּזֶה יְחוּד בְּלִילָה וְלֹא בִּיּוֹם דְּהֵנָּה מְפֹרָשׁ בַּש"ס וְש"ע דְּבְבִית שְׂפִתְחוֹ פְּתוּחַ לְרַה"ר לֹא שְׂיֵיף יְחוּד וּמְבִנְיָא בְּבִיבֵי הַיִּטֵּב בְּשֵׁם הַכְּנֵה"ג דְּהֵינֵנוּ דְּוּוֹקָא בִּיּוֹם אֲבָל בְּלִילָה בְּשַׁעָה שְׂבִנֵי אָדָם יִשְׁנִים שְׂיֵיף יְחוּד אִף שְׂפִתְחוֹ פְּתוּחַ לְרַה"ר וְהוּא מְלִתָּא דְּמִסְתַּבְּרָא וְכֵן עָלָה בְּדַעֲמֵי טָרַם רְאִיתִי דְּבְרִיּוֹ וַא"כ ה"ה בְּזֶה דְּבִיּוֹם פִּינֵן שְׂפִתְחוֹ פְּתוּחַ לְמָקוֹם שְׂיֵשׁ בְּנֵי אָדָם לֹא שְׂיֵיף יְחוּד אֲבָל בְּלִילָה בְּזִמְנֵן שְׂבִנֵי אָדָם יִשְׁנִים פִּינֵן דְּהָיִי חֻזְרָא בַּפ"ע וְדֵאִי שְׂיֵיף בִּי יְחוּד.

וְהוּן אֲמַת דִּישׁ לְחַלֵּק דְּבִשְׂלֵמָא בְּבֵית שְׂפִתְחוֹ פְּתוּחַ לְרַה"ר פִּינֵן דְּעֵינֵן הַקְּשִׁירָה שֶׁל רַה"ר הָיִי מִצַּד שְׂשִׁכְחֵי שָׁם רַבִּים וּבְלִילָה פִּינֵן דַּכ"א יִשָּׁן בְּבֵיתוֹ א"כ לֹא שְׂשִׁכְחֵי רַבִּים כָּלֵל בְּחוּץ וְהָיִי פְּאֵלוֹ אִינוּ רַה"ר כָּלֵל עֲתָה וְהָיִי פְּאֵלוֹ עֲתָה אִין פְּתוּחַ פְּתוּחַ לְרַה"ר מִשְׂא"כ בְּנִדּוּן זֶה דְּסוּף סוּף יֵשׁ בְּנֵי אָדָם בְּחֻזְרָא שְׂמִבְחוּץ וּפְתוּחַ (הָאֲלֵקִיר) פְּתוּחַ לְחֻזְרָא שְׂיֵשׁ שָׁם בְּנֵי אָדָם, מ"מ נִרְאָה מִצַּד הַסְּבָרָא פִּינֵן שְׂהֵם יִשְׁנִים יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם יְחוּד דְּבְאַמַּת כֹּל שֶׁהוּא חֻזְרָא בַּפ"ע נִקְרָא עָלָיו שָׁם יְחוּד דְּבִשְׂלֵמָא כְּשֶׁהִרְבֵּה יִשְׁנִים בְּחֻזְרָא אֲחַד א"כ לֹא נִקְרָא יְחוּד כָּלֵל וְאִינוּ בְּכֻלָּל תְּקִנַּת חֻזְרָא אֲבָל כְּשֶׁהוּא וְאִשָּׁה בְּחֻזְרָא מִיִּחוּד שְׂיֵיף בּוֹ עֲנִין יְחוּד.

דְּהָרֵי הֵם מְיוֹחָדִים בְּחֶדֶר בַּפ"ע רַק אִם יֵשׁ בַּחוּץ אֲנָשִׁים הַרְוָאִים אוֹתָם א"כ הֵי כְּשֵׁי שׁ לָהֶם שְׁמִירָה לְכַף מְוֹתֵר פִּינּוֹן דַּא"א לְבַא לִידֵי אִיסוּרָא אַבְל בְּלִילָה שְׁבִנֵי אָדָם יִשְׁנִים וְלִיפֵא שְׁמִירָה וּבְאַמַּת הֵם בְּחֶדֶר בַּפ"ע וְהֵי בְּכָלֵל שֵׁם יַחֲוּד שְׁאַסְרוּ חו"ל לְכַף שְׁיִיף בְּזֵה אִיסוּר יַחֲוּד.

וְאִין זֶה עֲנִין כְּלָל לְהֵוּא דַא"ח ס'י נ"ה דְּכָאן הָעֵינְקֵר בָּאֵם אֶפְשָׁר לְבַא לִידֵי אִיסוּרָא אוּ לֹא תִלְיָא מְלִתָּא וְכָל שְׁהֵם רַבִּים בְּחֶדֶר אֶחָד אִזּוּ מְתִירָא לְעֲשׂוֹת אִיסוּר פֶּן יִרְגִישׁוּ בּוּ בְּנֵי בֵיתוֹ אִף כְּשֵׁהֶם בְּחֶדֶר בַּפ"ע שַׁא"א שְׁיִרְגִישׁוּ כ"כ מֵהַר הַדְּבָר וְאִף אִם אֶפְשָׁר עַכ"פ לֹא שְׁכִיחַ שְׁיִרְגִישׁוּ בְּזֵה אֵלּוּ שְׁבְּחֶדֶר אַחַר בְּפֶרֶט בְּשַׁעֲהָ שְׁהֵם יִשְׁנִים לְכַף שְׁיִיף בְּזֵה אִיסוּר יַחֲוּד.

וּבְפֶרֶט דְּנִרְאָה דְּבִלְיָלָה בְּשַׁעֲהָ שְׁבִנֵי אָדָם יִשְׁנִים הֵי רְאוּי לְאַסְוֹר אֲשֶׁה אַחַת אֶפְיִלוּ בֵּין הַרְבֵּה אֲנָשִׁים פִּינּוֹן שְׁפֹנְלָם יִשְׁנִים וְאֶפְשָׁר אִף נָשִׁים הַרְבֵּה עִם אֲנָשִׁים הַרְבֵּה הֵי רְאוּי לְאַסְוֹר פִּינּוֹן דְּכֹלָם יִשְׁנִים וְרִאָיָה לְדְבָר בְּחֶתָן שְׁפֹרְסָה אֲשֶׁה נִדָּה וּבְמַת אָבִיו שֶׁל חֶתָן וְכו' קֹאֲמַר הַש"ס הוּא יִשָּׁן בֵּין אֲנָשִׁים וְהִיא יִשְׁנָה בֵּין הַנְּשִׁים וְלִדְעַת הַרְאָב"ד שֵׁם בְּעִינּוּ שְׁנִיָּהֶם וְלִמָּה דִּינִיק הַש"ס בְּלִשׁוֹנוֹ הוּא יִשָּׁן בֵּין הָאֲנָשִׁים וְהִיא יִשְׁנָה בֵּין הַנְּשִׁים וְלֹא קֹאֲמַר סֶתָם שְׁצָרִיכִין לִישָׁן בְּמָקוֹם דְּשְׁכִיחֵי אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וּבַע"כ דְּלֹא סְמִכִינּוּ עַל זֶה רַק בְּעִינּוּ שְׁיִיָּה"י יִשָּׁן הַחֶתָן מִמֶּשׁ סְמוּךְ לְאֲנָשִׁים אוּ אֶצְלָם מִמֶּשׁ וְכֵן הַפְלָה בֵּין הַנְּשִׁים בְּאֶפְסָן שְׁאֵם יִלְכוּ זֶה אֶל זֶה בְּלִילָה יִרְגִישׁוּ בְּהֵם הַיִּשְׁנִים אֶצְלָם וְכֵן מִשְׁמַע מִלְּשׁוֹן הַרְמ"א בִּי"ד ס'י קצ"ב שֶׁהַמְנַהֵג לִיקַח קֶטֶן אֶצְלַת הַחֶתָן וְכו' מִשְׁמַע דְּבְעִינּוּ שְׁיִשְׁנוּ שֵׁם עִמָּהֶם מִמֶּשׁ וּמִוִּכַח דְּזוּלַת זֶה מָה שְׁיִשְׁנִים בְּחֶדֶר זֶה נָשִׁים וְאֲנָשִׁים לֹא מְהַנִּי אִם אִינוּ סְמוּךְ לָהֶם וְלִמָּה בְּכָל נָשִׁים דְּעִלְמָא אִין נִזְהָרִים בְּזֵה מְלִישָׁן פְּמָה אֲנָשִׁים עִם כְּמָה נָשִׁים בְּחֶדֶר אֶחָד בַּע"כ דְּהֵי רַק מִטְעָמָא דְּהֵי גִזְרָה שְׁאִין הַצְּבוּר יְכוּלִין לְעַמּוּד בָּהּ וְלְכַף בְּחֶתָן וְכִלְהָ דְּלֹא שְׁכִיחֵי כ"כ הַוָּצָרְכוּ טְרַחָא זֹו אַבְל בְּכָל אָדָם א"א לְהֵיּוֹת לַכ"א בֵּית מְיוֹחָד לְכַף לֹא גִזְרוּ בְּזֵה וְעֲשׂוּ עֵינְקֵר הָאִיסוּר ע"ש הַחֶדֶר דָּאֵם הֵי חֶדֶר מְיוֹחָד אִיסוּר וְאִם לֹא מְוֹתֵר וַא"כ כָּל שְׁשָׁמוּ חֶדֶר בַּפ"ע הֵי בְּכָלֵל תְּקַנַּת יַחֲוּד פִּינּוֹן דַּאִף בְּחֶדֶר אֶחָד הִי רְאוּי לְאַסְוֹר רַק שְׁזֵה הֵי גִזְרָה שְׁאִין הַצְּבוּר יְכוּלִין לְעַמּוּד בָּהּ אַבְל כְּשֵׁהֶם בְּחֶדֶר מְיוֹחָד וּבְזִמְנָן שְׁבִנֵי אָדָם יִשְׁנִים יֵשׁ בְּזֵה אִיסוּר יַחֲוּד כְּדִמְשַׁמַּע גְּבִי חֶתָן וְכִלְהָ דַּאֶפְיִלוּ בְּמָקוֹם שְׁהַרְבֵּה אֲנָשִׁים וְנָשִׁים יֵשׁ שְׁיִיף יַחֲוּד בְּלִילָה אִם לֹא שְׁהוּא יִשָּׁן בֵּין אֲנָשִׁים וְהִיא יִשְׁנָה בֵּין הַנְּשִׁים וְזֵה דְּבָר פְּשׁוּט לְפַעַנ"ד: אִף שְׁלֹא לְהוֹצִיא הַדְּבָר בְּלִי עֵינּוֹן כְּלָל בַּסְפָּר רְאִיתִי דִּישׁ קֶצֶת לְפִלְפֵל בְּזֵה מִש"ס דְּקִידוּשֵׁין דָּף פ"א דְּקֹאֲמַר שֵׁם רַב כְּהֵנָּא אֲנָשִׁים בַּחוּץ וְנָשִׁים בְּפָנִים אִין חוֹשְׁשִׁין מִשׁוּם יַחֲוּד אֲנָשִׁים בְּפָנִים וְנָשִׁים בַּחוּץ חוֹשְׁשִׁין מִשׁוּם יַחֲוּד בְּמַתְנִיתָא תְּנָא אִיפְכָּא עֵינּוֹן פִּירִש"י שֵׁם אָמַר אַבְיֵי הַשְּׁתָּא דַּאֲמַר רַב כְּהֵנָּא הָכִי וְתְּנָא בְּמַתְנִיתָא תְּנָא אִיפְכָּא אֲנִי נַעֲבִיד לְחוּמְרָא יִיע"ש בְּפִירִש"י.

וְלְכַאוּרָה קֶשֶׁה לִי מִנ"ל לְאַבְיֵי דְּרַב כְּהֵנָּא פְּלִיג עַל הַמַּתְנִיתָא וְלְחוּשׁ לְשְׁנֵיהֶם לְחוּמְרָא גִימָא דְּלֹא פְּלִיגֵי כְּלָל רַק פִּינּוֹן דְּמְפֹרָשׁ בַּא"ח ס'י נ"ה בְּחֶצֶר קְטָנָה שְׁנַפְרָצָה בְּמְלוּאָה לְגִדּוּלָה אִם רֹוב הַצְּבוּר בְּגִדּוּלָה מְצַטְרְפִין דְּהַמְיַעוּט נִגְרַר אַחַר הָרֹוב אַבְל אִם הָרֹוב בְּקְטָנָה אוּ מַע"מ אִין מְצַטְרְפִין וַא"כ ה"נ גִּימָא דְּהַדְּ בְּרִייתָא דְּתְּנָא אִיפְכָּא דַּאֲנָשִׁים בַּחוּץ וְנָשִׁים בְּפָנִים חוֹשְׁשִׁין מִשׁוּם יַחֲוּד מִיִּירֵי בְּחֶצֶר קְטָנָה שְׁנַפְרָצָה בְּמְלוּאָה לְגִדּוּלָה וְהִי בָּהּ

מע"מ בְּשׁוּה מְחֻצָּה אֲנָשִׁים וּמְחֻצָּה נָשִׁים הִלְכָה אֲנָשִׁים בְּפָנִים וְנָשִׁים בַּחוּץ אֵין חוֹשְׁשִׁין מִשׁוּם יְחִיד מִמ"נ דָּאם יִלְךְ אִישׁ אֶחָד מִן אֲנָשִׁים שְׂבָפָנִים אֶל הַנָּשִׁים שְׂבָחוּץ א"כ נִשְׂאָר הַמִּיעוּט בְּפָנִים וְהָרֹב בַּחוּץ וּא"כ נִגְרַר הַמוּעָט אַחַר הָרֹב וְהוּי פְּאֵלוּ הָוּי הַמִּיעוּט בְּגְדוּלָה וּא"כ הָוּי רַבִּים יְחַד לְכָה לֹא שְׂיִיף יְחִיד וְאִם תִּלְכֵּה אִשָּׁה מִבַּחוּץ לְבָפָנִים נְהִי דְאֵלוּ שְׂמַבְחוּץ לֹא נִגְרָרוּ אַחַר הָרֹב שְׂבָפָנִים מ"מ בְּאִשָּׁה אַחַת בֵּין פְּמָה אֲנָשִׁים אֵין קִפִּידָא אֲבָל נָשִׁים בְּפָנִים וְאֲנָשִׁים בַּחוּץ יֵשׁ יְחִיד דְחִיָּשִׁינָן שְׂיִלְכֵה אִישׁ אֶחָד שְׂמַבְחוּץ לְהַנָּשִׁים שְׂבָפָנִים וְהוּי יְחִיד מִמָּשׁ כֵּן יִהִי פְּנוּנַת הַבְּרִיָּתָא אִף זֶה בְּפִתַח פְּתוּחַ וּפְרוּץ אִזּוּ יֵשׁ לְחוּשׁ שְׂיִפְנִס מִבַּחוּץ לְבָפָנִים כְּמוֹ לְהִיפּוּף אֲבָל רַב פְּהֵנָא מִיָּרִי בְּפִתַח הַפְּנִימִי סְתוּם וּבָזָה לֹא נִחְשָׁב יְחִיד פִּינּוּ דְהַפְּתַח סְתוּם וְלְהַחִיצוֹן אֵין לוֹ דְרָךְ עַל הַפְּנִימִי לְכָה לְגַבִּי הַחִיצוֹן הָוּי סְתוּם מִמָּשׁ וְלֹא הָוּי יְחִיד אִף לְגַבִּי הַפְּנִימִי נִגְדַּח הַחִיצוֹן פִּינּוּ דְלִדִּידָן עֲבִיד הַפְּתַח לְפִתּוּחַ וְסוּפּוּ לְצֵאת פִּינּוּ דְנִצְרָךְ לְצֵאת דְרָךְ שֶׁם לְכָה לְדִידָהּ לֹא מְהַנִּי מַה שְׂהַפְּתַח סְתוּם וְלְכָה אִם אֲנָשִׁים בְּפָנִים וְנָשִׁים מִבַּחוּץ יֵשׁ חֲשֵׁשׁ יְחִיד פִּינּוּ דְהַפְּנִימִי עוֹבֵר דְרָךְ הַחִיצוֹן יֵשׁ חֲשֵׁשׁ שְׂיִתִּיחַד אִישׁ אֶחָד אִם נָשִׁים הַרְבֵּה וְכִינּוּ דְלֹא נִפְרֵץ לֹא נִגְרָרוּ הַפְּנִימִים אַחַר הַחִיצוֹנִים אֲבָל נָשִׁים בְּפָנִים וְאֲנָשִׁים בַּחוּץ אֵין חוֹשְׁשִׁין מִשׁוּם יְחִיד דְאִשָּׁה לְגַבִּי הַרְבֵּה אֲנָשִׁים לֹא שְׂיִיף יְחִיד וְלְהִיפּוּף שְׂיִפְנִס אִישׁ אֶחָד לְפָנִים אֵין לְחוּשׁ פִּינּוּ דְהַפְּתַח סְתוּם וְאֵין לְהֵם דְרָךְ עַל הַפְּנִימִי, וְנְהִי דַעַת הַרְמַב"ם בְּלֹא"ה בְּאֵלוּ בְּפָנִים וְאֵלוּ בַּחוּץ לֹא שְׂיִיף יְחִיד אִם לֹא נְתִיבְתָּהּ מִמָּשׁ וּא"כ אִף לְפִרְש"י דַּס"ל אִף בְּזֶה שְׂיִיף יְחִיד עַכ"פ יֵשׁ סְבָרָא לְחַלֵּק בֵּין הַפְּתַח פְּתוּחַ אוֹ סְתוּם דְבַפְּתוּחַ יֵשׁ חֲשֵׁשׁ יְחִיד אִף מִבַּחוּץ לְפָנִים אֲבָל בְּסְתוּם לֹא שְׂיִיף יְחִיד מַחוּץ לְפָנִים רַק מִבְּפָנִים לְחוּץ פִּינּוּ דְעוּמָד לְצֵאת וּבָזָה מִיָּרִי רַב פְּהֵנָא וְהַבְּרִיָּתָא מִיָּרִי בְּפִתּוּחַ וּבִקְטָנָה שְׂנַפְרָצָה בְּמִלּוּאָה וְהוּי מִמָּשׁ מִמ"מ וּבָזָה הָוּי הַסְבָּרָא לְהִיפּוּף וּמִנ"ל דְפְּלִיגוּ.

וּמִזֶּה הִי מוֹכַח דְבַפְּתוּחַ מִמָּשׁ לֹא שְׂיִיף פְּלֵל אִיסוּר יְחִיד וּבַע"כ הָךְ דִּינָא דְאֲנָשִׁים וְנָשִׁים הָוּי הַפֵּל רַק בְּסְתוּם בְּדִלְתָא וּא"כ א"א לְתַרְץ כַּנ"ל וּבַע"כ דְפְּלִיגִי אֶהְדְּדִי מִיְהוּ אִף אִם נִימָא כֵּן לֹא יִצְאָנוּ מִיָּדִי קוֹשְׁיָא זֹו דְאֶפְתִּי קוֹשָׁה דְהָרִי הַרְמַב"ם מְפָרֵשׁ פֶּל הָךְ סוּגְיָא בְּיָדוּעַ שְׂנַתִּיחַדָּהּ אִשָּׁה אַחַת אוֹ אִישׁ אֶחָד עִמָּהֶם יֵע"ש וּלְפ"ז אֶפְתִּי קוֹשָׁה דְלְתַרְץ דְהָךְ מִמְרָא דְרַב פְּהֵנָא מִיָּרִי בְּסְתָמָא וְלֹא שְׂנַתִּיחַדָּהּ בְּפִירוּשׁ וְלְכָה אֲנָשִׁים בַּחוּץ וְנָשִׁים בְּפָנִים לֹא שְׂיִיף יְחִיד וְנָשִׁים בַּחוּץ וְאֲנָשִׁים בְּפָנִים שְׂיִיף יְחִיד פֶּן יִצָּא אֶחָד מֵהֶם לְחוּץ כַּדְפִּרְש"י וְהַבְּרִיָּתָא מִיָּרִי בְּיָדוּעַ שְׂנַתִּיחַדָּהּ אִשָּׁה אַחַת כַּפִּי הַרְמַב"ם רַק דְמִיָּרִי בְּחֻצָּר קִטְנָה שְׂנַפְרָצָה לְגְדוּלָה וְהָוּי בַּה מְחֻצָּה אֲנָשִׁים בְּאֶחָד וּמְחֻצָּה נָשִׁים בְּאֶחָד וְאִם הָאֲנָשִׁים בְּפָנִימִי וְנָשִׁים בַּחוּץ וְנַתִּיחַדָּהּ אִישׁ אֶחָד מִהַפְּנִימִי בְּתוֹךְ הַנָּשִׁים שְׂמַבְחוּץ א"כ נִשְׂאָר מִיעוּט בְּפָנִימִי וְהֵם נִגְרָרִים אַחַר הָרֹב וְהָוּי פְּאֵלוּ הָוּי כְּוָלָם בַּחוּץ וְלֹא הָוּי יְחִיד וְלְהִיפּוּף אִם נְתִיחַדָּהּ אַחַת מִן הַנָּשִׁים לְתוֹךְ הַפְּנִימִי אֵין חֲשֵׁשׁ דְאִשָּׁה בֵּין פְּמָה אֲנָשִׁים שְׂפִיר דְמִי אֲבָל לְהִיפּוּף נָשִׁים בְּפָנִים וְאֲנָשִׁים בַּחוּץ אִזּוּ הָוּי יְחִיד אִם נְתִיחַדָּהּ אֶחָד מִן הַחוּץ לְפָנִים בֵּין הָאֲנָשִׁים וּמ"ט לֹא מְשַׁנִּי כֵּן.

וּבַע"כ יִהִי מוֹכַח דְזֶה אֵין לוֹ דְמִיּוֹן פְּלֵל לְדִין מ"ש בַּא"ח בְּעַנְנֵן חֻצָּר קִטְנָה וּגְדוּלָה דְלֹא שְׂיִיף בְּזֶה גְרִירָא דַּס"ס יֵשׁ פָּאן חֲשֵׁשׁ אִיסוּר וְדוּוּקָא לְעַנְנֵן צִירוּף עֲשָׂרָה דַּגוּ"ה הָוּי דְבַעֲי עֲשָׂרָה לְכָה שְׂיִיף בְּזֶה צִירוּף אֲבָל פָּאן דְטַעַם אִיסוּר יְחִיד מְפָח חֲשֵׁשׁ עֲבִירָה בְּכָה אִם נְפָרָצָה קִטְנָה לְגְדוּלָה ס"ס פֶּל דְהָוּי חֻצָּר בַּפ"ע שְׂיִיף יְחִיד פִּינּוּ דְאֶפְשָׁר לְבֹא לִידִי אִיסוּרָא.

מיהו פד דייקנין בלא"ה אין זה קונשיא דאי מייירי בענין חצר קטנה שגפרצה לגדולה מה לשון בפנים ובחויץ הרי רק בקטנה וגדולה תליא מלתא וכבר אפשר לומר דהחיצונה הוי הקטנה והפנימית הגדולה והו"ל רק למינקט אנשים בקטנה ונשים בגדולה או להיפוף ומדנקט רק פנימי וחיצון בע"כ דפליגי כפרשי"י.

ועוד הנה מקום להאריך בזה אלא שלא גרם הפנאי ולא פתבתיו רק שלא להוציא הדבר חלק לגמרי בלי עיון בספר אף הדבר פשוט מסבא דבלילה בזמן שפני אדם ישנים שייך יחוד אף דהפתח פתוח.

וז"ב לפענ"ד: והנה פעת נשוב לעיין בדין הראשון באם שייך בגדה איסור יחוד מן התורה או לא. והנה לפענ"ד ברור דנהי דאיסור יחוד פנויה הוי רק דרבנן היינו רק בפנוי' מטוהרה מנדתה אבל אם היא בגדתה כיון דגדה הוי חייבי פרייתות יש בזה איסור יחוד מן התורה, דהרי זה משמע בש"ס ופוסקים דכל עריות אף חייבי פרייתות נמי הוי בכלל איסור יחוד מן התורה, וא"כ ה"ה בגדה נמי הוי איסור תורה ונדקא בעל באשתו מותר להתניחז כיון דכבר בעל לא תקיף יצרו והוי פת בסלו בזה מותר להתניחז אף אם לא בעל עדיין כלל דאז תקיף יצרו באמת אסור להתניחז ונראה דיחוד זה הוי מן התורה וה"ה יחוד פנוי' היכי דהיא גדה יש בזה איסור יחוד מן התורה.

והרי גם בבקמה מוכח בש"ס דאסור בה יחוד זולת מ"ש התוס' והרמב"ם בפירושו ופסקיו דלדין דקיי"ל לא נחשדו ישראל על הרביעה ולא על משכב זכור ל"ח בזה ליחוד אבל באיסור גדה שחשודין עליו וכמו בשאר עריות הוי זה מן התורה.

וא"ל דעיקר איסור יחוד בעריות ילפינו מפי יסיתה אחיה בן אמה והתם הוי דבר שאין לו היתר כלל אבל דבר שיש לו אח"כ היתר לא ילפינו מהתם, ז"א דאם בעינן דומיא ממש א"כ נימא דרק בעריות דהוי מחייבי מיתות ב"ד דומיא דאמו אסור היחוד ולא בחייבי פרייתות ובעל פרתה כיון דהיחוד הוי מלתא דסבא לא בעינן דומיא ממש רק כיון דהוי גלוי מלתא בעלמא ילפינו לכל העריות כן א"כ ה"ה גדה דהוי חייבי פרייתות הוי איסור יחוד מן התורה וכיון דגם בפנוי' יש איסור גדה מן התורה, ודברי המ"י שכתב להיפוף גדה בשתי ידים בכל האחרונים וגם אני הראיתי כמה מקומות שלא כדבריו עיין בחבורי מי גדה בק"א) א"כ נדאי דאסור בה יחוד מן התורה כיון דכל הפנויות בזה"ז אין חוששות לטבול.

וכן מורה להדיא לשון הרמב"ם והטוש"ע באע"ז שפולם כתבו בלשון אחד והועתק לשונם בסי"כ ב"ב אסור כל אדם להתניחז עם ערוה מן העריות וכו' חוץ מהאם עם בנה כו' והבעל עם אשתו גדה וחתן שפרסה אשתו גדה קודם שיבעול אסור להתניחז עמה וכו' א"כ משמע להדיא דאיסור יחוד בגדה הוי בכלל איסור יחוד כל עריות רק דבעל עם אשתו מותר כיון דהוי פת בסלו אבל חתן אסור מההוא איסורא גופא דכל העריות ואח"כ כתבו פשאירע מעשה אמנון ותמר גזרו על יחוד פנוי' משמע דאיסור גדה הוי מקודם גזירת דוד ביחוד פנוי' רק הוי איסור תורה פכל העריות, ועמוד וראה מ"ש הרמב"ם וטוש"ע בלשונם שכתבו אסור להתניחז עם ערוה וכו' שדבר זה גורם לגלות ערוה ומי ביקש מדם ליתן טעם לאיסור תורה כיון דהתורה אסרה כן למ"ל טעם שלהם אף לפמ"ש מדויק ע"נ דאי לא הוי מלתא דסבא אז לא הוי בגדה איסור יחוד מן התורה

פינון דיחוד רק באמו מיירי דאין לו היתר משא"כ בנדה ואפשר בכל חייבי פרישות לא הוי בי' איסור רק בחייבי מיתות דומיא דאם ולכה פתבו פינון דזה הוי מלתא דסברא שגורם לגלות ערוה א"כ הוי רק פעין גלוי מלתא בעלמא ולכה לא בעינו דומיא ממש וילפינו מזה לכל העריות ולנדה.

א"כ מפונש בזה דאיסור יחוד בנדה הוי מן תורה: והנה אחר הודיע לנו אלקים את כל זאת נראה דהרגיל להתקד בנמינו עם פנויה הוי מומר לדבר אחד מן התורה וא"כ לדעת הרמב"ם בעינו בי' בדיקת הספין מן התורה וא"כ לדין הוי ספיקא דאורייתא וראוי להחמיר, ובפרט פינון דהוי רגלים לדבר דהרי פרישה בין שניה ואומרת שמינו הוא והיטב דבר העתם שכתב ר"מ בשמו פינון דהוי רגל"ד יש להאמינה וכמ"ש באה"ע סי' קט"ו.

ומה שדחה ר"מ דש"ה שהיא הודית שזנתה ושניא אנפשה חד"א והנה אף דלפום ריהטא יפה דיבר וכן עלה בדעתיה בהשקפה ראשונה טרם ראיתי דבריו, אף פד דייקינו הא לימא דהו אמת דהתם לא מהני רגל"ד בלתי הודאתה היינו מפת דהתם עבור רגל"ד לא היינו אוסרים אותה לבעלה לכה אין אוסרים אותה רק בצירוף הודאתה אבל בשוחט למסור לו לשחוט לכתחלה עבור רגל"ד בלבד בלתי הודאתו נמי אין מוסרין לו לשחוט וכמ"ש הרמ"א סי' ב' דאם כבר נכשל ורגל"ד מעבירין אותו משמע אף בלי הודאתו כלל רק שהוא כופר נמי מעבירין אותו א"כ פינון דבשוחט די ברגל"ד בלבד א"כ ה"נ פינון די ש רגל"ד הוי פדבר ברור ואין מוסרין לו לשחוט בלי בדיקת הספין להרמב"ם.

ולכה הו אמת דאיני פמחליט הדבר לאסור השו"ב מפת זה דבאמת הדבר תלוי בראות עיני הדיין לפי מהות השוחט אם הוי גרא ה' מרבים ומתנהג בפרישות אז ודאי אין לפסלו מפת זה אבל אם אין רואין ממנו שום פרישות אז עבור רגל"ד כזה נראה דראוי להעבירו, ולכה פינון שאני מבחין ואין השו"ב למראה עיני לא אדון אנכי בדבר זה ולא ירד בני עמכם בכה ובסודם כו' ובקהלם אל תחד פבודי ורו"מ בפנים אם יבין שהשו"ב גרא ה' מרבים ומתנהג בפרישות יתאמץ עבורו להחזיקו ואם לאו יניח הדבר לכל צד שתגבור יהי ידו על העליונה בפרט בדורות הללו אני דרפי להחמיר עוד בשו"ב אף שאין אני מפת הפרושים מ"מ פינון שבעו"ה רבתה הפרצה, והרי עינינו רואים דלדין הש"ס קיי"ל דחשוד על הגניבה לא חשוד על השחיטה ואנו רואים שהחשוד על הגניבה חשוד על כל עבירות שבתורה על כמה חמורות ולכה ה"ה בנ"ד שצריך לדקדק מאד להיות ירא שמים לכה אין רצוני להצטרף עמו בכה.

וילדעתי גם ר"מ לא יתקע עצמו לדבר הלכה אם אינו מכיר בו שהוא ירא שמים מאז ומתנהג בפרישות ואת אשר עם לבבי הגדתי לו ורו"מ בפנים כאשר יבין פו יעשה (נשמט מלעיל) שהרי המהרי"ק והגאון מהרא"ז זלה"ה הרגישו בהו דאמרינו בנדה דהוא לישנא בישא אעפ"י דאיסור לקבולי למיחוש מיהו בעי רק דדחו זה דש"ה שהי' רגל"ד להאמין א"כ תינח בנידון דידהו דלא הוי רגל"ד אבל לכאן בנ"ד שיש רגל"ד ללישנא בישא משמע מדבריהם שהם מודים דראוי לחוש לו לכה אין רצוני להצטרף בזה להיתר והנה אחר פותבי כ"ז הראני משפיל אחד דברי התוס' בסוטה דף ז' ע"א שהקשו פינון

דיחוד עריות הני מן התורה מנ"ל דיחוד נדה שרי ותמצו דש"ה דיש לה אח"כ היתר א"כ מזה מוכח דס"ל דהיכי דיש לה היתר ל"ש יחוד מן התורה.

אף פד דייקנין אין מזה ראוי דהרי בלא"ה קשיא מה התחילו להקשות הרי י"ל בפשיטות שאני כל עריות דלא בא עליהן בשום פעם עדיין לכה תקיף עליו יצרו משא"כ בנדה שפבר בא עליה ונהרי אין ראיה דיחוד שרי בנדה רק מהתם דקאמר ק"ו דמה נדה בעלה נאמן עליה סוטה לא כ"ש ונהרי זה מיירי שפבר בא עלי דבלא בא עליה באמת אין בעלה נאמן עליה שפבר הוא ישן בין האנשים וכו' ובע"כ מה דקאמר נדה בעלה נאמן עלי היינו רק כשפא עלי וק"ו שלו הוי שפיר פינן דגם בסוטה פבר בא עלי ולא תקיף ליצרו ולכה יליף ק"ו שפיר מנדה והתוס' כתבו בעצמן סברא זו שם לקמן ד"ה ואומר מים גנובים ומתקו וכו' וא"כ מה הקשו דיחוד נדה נילף מעריות הרי שם לא בא עליהן ותקיף ליצרו משא"כ בנדה.

ולכה נראה דכוננתם דגם בעריות מצינו לפעמים היכי שפבר בא עלי כגון בנשא אשה וגרשה ונשאת לאחר דנדאי אסור להתניחד עמה מן התורה או כגון שנשא אשה ומיאנה בו ונשאת לאחר והוא נשא אחותה או כגון שפא על אחות אשתו בזנות וכדומה בכל העריות אם פבר בא עליהן פ"א דכבר לא תקיף ליצרו אטו יהי מותר להתניחד מהם זה לא שמענו מעולם רק מפשט לשון הש"ס משמע בכל ענין אסור יחוד מן התורה ואין לחלק בין פבר בא עלי או לא א"כ בנדה נמי אף שפבר בא עליה יהי אסור להתניחד כמו בכל העריות דלא מפלגינן בין בעל או לא, לכה תירצו שפיר דשאני נדה דיש לה היתר והיינו דתמי בעינן היינו דכבר בעל ולא תקיף ליצרו גם יש לה אח"כ היתר אז בהצטרף תמי לא חיישינן ליחוד אבל בשאר עריות נהי דבעל מפנין דאין לו היתר או בנדה נהי דיש לה היתר פינן דלא בעל אסור בה יחוד מן התורה, וכן מבואר פיןצא בזה בדבריהם שם לקמן בתוס' ד"ה ואומר מים גנובים ומתקו שכתבו דהו סברא שפבר בעל ולא תקיף ליצרו לא מהני רק היכי דאח"כ יש לה היתר אבל היכי דאין לה היתר הוי מים גנובים ומתקו ותקיף ליצרו אף שבעל א"כ הן הנה ממש דבריהם בכאן שכתבו דבנדה פינן דיש לה היתר מהני הו סברא דבעל ולא תקיף ליצרו משא"כ מה שאין לו היתר לא מהני מה שפבר בעל להייתר יחוד והנה: כדברינו הנ"ל מוכח להדיא בתוס' סנהדרין דף ל"ז ד"ה התורה העידה עלינו סוגה בשושנים שכתבו ונ"ל וא"ת והא יחוד דאורייתא הוא והיכא אתיא קרא דד"ק למשרי מאי דכתיב באורייתא וי"ל דלא אסרה תורה אלא כעין אמו דלא עבידא דמשתרי אבל נדה סופה לקטור ומיהו היכי דלא בעל אפילו נדה אסורה להתניחד כדאמרינן בפ"ק דכתובות לא בעל הוא ישן וכו', והנה לכאורה הו לשון ומיהו אין לו המשך לדבריהם הקודמין דהרי תחלה מיירי מענין יחוד האסור מן התורה וא"כ לענין מה הביאו פאן מה שלא בעל אסורה להתניחד בע"כ מוכח דבאו לומר דבלא בעלאסור מן התורה להתניחד ולכה פתבו שפיר דלא תקשי לפמ"ש דנדה פינן דיש לה היתר מותרת ביחוד, א"כ למה אמרינן שם כשלא בעל אסורה ביחוד לכה פתבו דתמי בעינן דהו סברא דיש לו היתר לא מהני רק כשבעל ג"כ דאז פינן דלא תקיף לי יצרו' ויש לו נמי היתר אז מותר ביחוד אבל כשלא בעל נהי דיש לו היתר אסורה ביחוד מן התורה דתמי בעינן וכוננתם מבורך כמ"ש בראש דבריהם במס' סוטה.

א"כ מוכח מדבריהם דגם הם ס"ל ד'יחוד נדה כפלא בעל אסור מן התורה וא"כ מה לי אשתו מה לי פנוי' פנין דאסור נדה שנה בהו כמ"ש א"כ אדרבא יש סייעתא לדברי מדבריהם. אף לדינא הי' מקום לומר פנין דעכ"פ להרמב"ם הוי עיקר אסור יחוד מדרבנן מדברי קבלה וי"ל דלמד פן מהך סוגיא דסנהדרין דף ל"ז מקושיות התוס' שם דאיך קאמר דהתורה העידה עלינו סוגיא בשושנים איך אפשר ללמוד מד"ק נגד ד"ת ולכך י"ל דמזה הוכיח הרמב"ם דבאמת עיקר יחוד אינו מן התורה רק מדרבנן ולכך שפיר אפשר ללמוד מד"ק דבגדה שרי ליחודא.

והו אמת דיש ליישב קושיות התוס' הנ"ל אף ל"מ"ד יחוד ד"ת וי"ל דזה פוננת הטוש"ע שכתבו בלשונם שדבר זה גורם לגלות ערוה והקשיתי לעיל דמי ביקש מידם ליתן טעם לד"ת אף לפמ"ש א"ש דהנה בשלמא דין חדש אין ללמוד מד"ק נגד ד"ת אבל מה דתלוי בטבע האדם ומציאות שפיר אפשר ללמוד אף מד"ק דהרי הרוה"ק העיד שפן הוי טבע האדם ואין זה נגד ד"ת ולכך בשלמא אם הוי יחוד גז"הכ שפיר לא היה מועיל גלוי קרא דד"ק נגד ד"ת אבל פנין דעיקר טעם יחוד הוי שדבר זה גורם לגלות ערוה א"כ אם התורה העידה על ישראל דבמשך ימי נדה אפשר לו להתאפק ולא תקיף ליצרו א"כ הוי זה גלוי מלתא בטבע האדם שאפשר לו להתאפק א"כ שוב אין יחוד זה גורם גלוי ערוה ואף מדין תורה שרי לכך כתבו הך טעמא שדבר זה גורם לגלות ערוה וכיון דהוי מפת הך סברא שפיר מהני הך גלוי מלתא דד"ק דבגדה מותר להתניחז פנין דאפשר לו להתאפק.

והנה עכ"פ דעת הרמב"ם דהך יחוד של עריות הוי רק דרבנן א"כ לפ"ז י"ל דהוי בגידון כזה ס"ס חזא דלמא הלכה פרוב הפוסקים דבמומר לשאר עברות לא בעינו בדיקת הספין וא"ת להרמב"ם דצריך בדיקת הספין דלמא הלכה כדעת הרמב"ם דעיקר אסור יחוד הוי רק דרבנן ולא הוי רק מומר מדרבנן ושוב הוי ספק דרבנן ולהקל ויש לסמוך על רוב הפוסקים דמומר לשאר עברות לא בעינו בדיקת הספין וכיוצא בזה כתבו הפוסקים הך ס"ס ביו"ד סי' ס"ו סעיף ו' גבי דם בצים וגבי ציר דגים וי"ל ה"ה בזה הוי פן ולכך אפשר להקל בזה אף ברגיל להתניחז.

מיהו למעשה נראה כמ"ש דהפל לפי מה שהוא אדם ומחשבתו ניכרת מתוך מעשיו איך הוא מתנהג תמיד במעשיו כמ"ש. דברי ידיו: תשובה ו מעשה בעיר אחת שהי' שם שו"ב ואח"כ לקחו העיר עוד שו"ב והיתה שבועת ד' בין שני השו"ב וכתבו וחתמו שטר מפורש והעידו עדים בדבר איך שכ"א משני השו"ב אסור לשחוט בלתי חבירו וכל מה שישחט אחד בלא חבירו חוץ ממה שיהי' רשע ועובר על השבועה תהא שחיטתו אסורה כנבילה לפלג שליכון אותו כף מפורש בכתב ההוא ועתה נשאלתי שהשו"ב הראשון היפר ברית השבועה ושחט לעצמו פ"א בלי ידיעת חבירו ולקח לעצמו הפעות שחיטה ואח"כ נודע הדבר ועתה נשאל מאתי כדת מה לעשות בנבילה זאת.

ע"כ לשון השואל: תשובה הנה בדין פיוצא בזה בא לידי פכר בהיותי בק"ק יאזעפוף והארכתי שם בתשובה השנייכא ליו"ד סי' רל"ט וכאן מאפס הפנאי אקצר. הנה ממ"ש בשבועתו שאם יעבור יהי' שחיטתו נבילה בזה אין לאסור השחיטה מפת טעמים חזא דבגדר בעינו שיתפס בדבר הנדור ולא בדבר האסור וקיי"ל ביו"ד סי' ר"ה באומר פתו

פת עפ"ם וינינו יי"נ דלא גאָסר בְּכָהּ וְאָף בָּאָם אָמַר בְּדַרְךָ קִנְס מְבֹאָר שֶׁם דִּישׁ אוֹסְרִין מ"מ מִשְׁמַע מְדַבְּרֵי הַרְמ"א דקיי"ל כְּהַמְתִּירִין וְרַק בַּע"ה צָרִיךְ שְׂאֵלָה וְאָף בְּזָה עַכ"פ שְׂאֵלָה מְהֵנִי, וּבִפְרָט בְּגִידוֹן דִּינֵן דְּהִתָּם מֵיִירֵי שְׂאוּסֵר אֶת שֶׁל עֲצָמוֹ לְכָהּ ס"ל לִקְצַת דִּיכּוֹל לְאַסּוֹר אֶת שְׁלוֹ בְּדַרְךָ קִנְס אֲבָל פֶּאן דְּשַׁחַט בְּשֶׁל אַחֲרִים וְקִי"ל אָף בְּלִשׁוֹן נִדְר מִמֶּשׁ אֵינן יְכוֹל לְאַסּוֹר שֶׁל חֲבִירוֹ עַל חֲבִירוֹ וְאִיךָ יְכוֹל לְאַסּוֹר בְּהַמּוֹת חֲבִירוֹ עַל חֲבִירוֹ גַּם נִפְלְנוּ בְּרַבְּנוֹתָא בְּדִין אִם חָל שְׁבוּעָה וְנִדְר בְּכַתָּב אוֹ לֹא וּכְבָר הָאֲרַכְנוּ בְּמָקוֹם אַחַר דְּאָף אִם מְהֵנִי הֵינּוּ בְּכַתָּב יָד שֶׁל עֲצָמוֹ אֲבָל בַּכַּת"י אַחַר וְהוּא חֲתָם לְמַטָּה זֶה לֹא מְהֵנִי רַק בְּמִמּוֹן מִטַּעַם אוֹדִיתָא מְהֵנִי חֲתָם יָדוֹ כַּכ"י אֲבָל בְּשְׁבוּעָה וְנִדְר דִּלְאִי מְהֵנִי בְּאוֹמֵר לִשׁוֹן נִשְׁפָּעְתִּי בְּלִשׁוֹן הוֹדָאָה וְכַמ"ש גַּם הַנְּב"י בְּתִשְׁבּוּתוֹ וּמוֹכַח פֶּן בְּכַמָּה דְּוִכְתָּא וּבַסַּמ"ע וְצָרִיךְ לֹמַר בְּלִשׁוֹן אֲנִי נִשְׁפָּע וּבְזָה לֹא מְהֵנִי חֲתָם יָדוֹ רַק בְּעֵינֵן פְּתַב יָדוֹ מִמֶּשׁ וּלְכָהּ בְּזָה אִם לֹא נִשְׁפָּע בְּפִנְעַל רַק בְּמָה שֶׁנִּכְתַּב בְּכַתָּב פֶּן אִם לֹא הִי' פְּתַב יָד שֶׁל הַשּׁוֹחֵט הָעוֹבֵר אֵינן פֶּאן לֹא אִיסוּר שְׁבוּעָה וְלֹא אִיסוּר גְּבֻלָּה.

וְגַם מָה שֶׁמְדַמָּה ר"מ זֶה לְכָל מִלְתָּא דְּאָמַר רַחֲמֵנָא לֹא תַעֲבִיד אִי עֵבִיד לֹא מְהֵנִי. וּמְדַמָּה זֶה לְמ"ש הַש"ע בִּי"ד ס' ר"ל בְּשֵׁם הַמְרָדְכִי בָּאָם נִשְׁפָּע שְׂלֵא לְמַפּוֹר וְעֵבֵר וּמְכַר דִּלְאִי מְהֵנִי וּכְבָר מְבֹאָר פֶּן כָּל דְּבָרֵינוּ בְּסִפְרָ חוֹתֵם דַּעַת בְּסִי' א' מְבֹאָר שֶׁם פְּכָל דְּבָרֵינוּ בְּתִשְׁבּוּתוֹ בְּגִידוֹן הַזֶּה] הִנֵּה הַמְעֵינֵן שֶׁם בְּש"ף וְט"ז מִשְׁמַע דְּס"ל דְּקִי"ל הִתָּם דְּהַמְכִירָה הֵנִי מְכִירָה מִטַּעַם שֶׁפְּתַב הָרֵא"ש ז"ל דְּהַפְּלִל דְּעֵבִיד לֹא מְהֵנִי לֹא שְׂיִיךְ רַק בְּאִיסוּרִים שְׂאִינן לוֹ תַקְנָה אֲבָל בְּמָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ הֵיטֵר לֹא שְׂיִיךְ זֶה.

מִיָּהוּ הִנֵּה אֲפָשֶׁר לְחַלֵּק דְּדוֹנוֹקָא הִתָּם בְּגִידוֹן דִּידְהוּ שְׁהַהִיטֵר תְּלוּי בְּדַעַתָּם וְאִם רְצוֹ יְכוֹלִין לְהַתִּיר ע"י חֲכָם לְכָהּ הֵנִי הַהִיטֵר בְּיָדָם לְכָהּ דוּמָה לְמָה דְּקִי"ל כָּל שְׂפִידוֹ לְאוֹ פְּמַחְסוֹר מַעֲשֵׂה דְּמִי וְדוּמָה לְאִם הִי' לוֹ הֵיטֵר מִמִּילָא מִפְּחַ זְמַן שְׁהַעֲלָה הַש"ף בְּסִי' ר"ח דְּכָל דְּהַמְעֵשָׂה הֵנִי הֵיטֵר בְּזַמַּן אִיסוּר לֹא אֲמַרִינֵן עֵבִיד לֹא מְהֵנִי אֲבָל בְּגִידוֹן דִּינֵן שֶׁנִּשְׁפָּע לְהַקְהֵל וְלוֹלִי זֶה לֹא הִי' מְקַבְּלִין אוֹתוֹ לְשׁו"ב א"כ זֶה הֵנִי פְּנִשְׁפָּע לְחֲבִירוֹ בְּשִׁבְלֵי טוֹבָה שְׁעֵשָׂה לוֹ דְּאֵינן מְתִירִין אוֹתוֹ בְּלֹא דַעַתוֹ וְא"כ לֹא הִנֵּה יְכוֹל הַשׁו"ב לְהַתִּיר אֶת שְׁבוּעָתוֹ בְּלִי רְצוֹן הַקְהֵל, וְגַם בְּלֹא"ה קִי"ל בִּי"ד ס' ר"ג דְּאֵינן נִשְׂאֲלִין עַל הַשְׁבוּעָה אֲלֵא מְדוּחָק, וְמַה"ט אֲפָשֶׁר דִּלְאִי הֵנִי סְתָרֵי דְּבָרֵי תִשְׁבּוּת הָרֵא"ש לְדַבְּרֵי הַמְרָדְכִי וְלֹא פְּש"ף וְט"ז שְׁדַחוּ זֶה מִפְּנֵי זֶה רַק י"ל דְּהַמְרָדְכִי מֵיִירֵי בְּשְׁבוּעָה וּבְשְׁבוּעָה אֵינן נִשְׂאֲלִין רַק מְדוּחָק לְכָהּ הֵנִי פֶּאִינן לוֹ הֵיטֵר לְכָהּ אִי עֵבִיד לֹא מְהֵנִי אֲבָל הָרֵא"ש מֵיִירֵי לְהַדְּיָא בְּחֵרֵם וּבְחֵרֵם יֵשׁ לוֹ הֵיטֵר כָּל זְמַן שְׂיִרְצוּ לְכָהּ פְּתַב דְּאֵינן דוּמָה לְאִיסוּרֵי תוֹרָה דְּעֵבִיד לֹא מְהֵנִי וּבִפְרָט דִּדִּין זֶה דְּאֵינן נִשְׂאֲלִין עַל הַשְׁבוּעָה אֲלֵא מְדוּחָק הוּא מְהַמְרָדְכִי וּלְכָהּ הוּא לְשִׁיטָתוֹ אֲזִיל לְכָהּ ס"ל בְּזָה עֵבִיד לֹא מְהֵנִי וְא"ש.

וְעַכ"פ בְּגִידוֹן דִּינֵן דְּתַרְנוּנֵיהוּ הֵנִי דְּהֵנִי שְׁבוּעָה וּלְטוֹבַת חֲבִירוֹ א"כ לֹא הֵנִי בְּיַד הַשּׁוֹחֵט לְשִׂאוֹל עֲלֵיו לְכָהּ דוּמָה לְאִיסוּרֵי תוֹרָה וְאָף לְהָרֵא"ש לֹא מְהֵנִי. וּבְהַכִּי הֵנִי א"ש לְדַבְּרֵי הַרְמ"א שְׂלֵא סְתָרֵי אֶהְדִּי שְׂבִי"ד ס' ר"ל פְּסַק שֶׁם דְּהַנְּשַׁבֵּעַ שְׂלֵא לְמַפּוֹר וְעֵבֵד וּמְכַר לֹא מְהֵנִי וּבְחוּ"מ ס' ר"ח פְּסַק דְּמְהֵנִי וְהַסַּמ"ע הֵבִין שְׁפִטֵרֵי אֶהְדִּי אָף לְפִי הַג"ל א"ש, דִּישׁ לְדִיִּיק עוֹד חֲדָא לְמָה בְּחוּ"מ נִקְטַ שְׁבִעַ אוֹ נִדְר שְׂלֵא לְמַפּוֹר וּבִי"ד נִקְטַ רַק שְׁבוּעָה לְבַד וְלֹא נִדְר גַּם מִה עֵנִין דִּין נִשְׁפָּע שְׂלֵא לְמַפּוֹר לְסִי' ר"ל דְּוִנוֹקָא וְלְמָה דְּוִנוֹקָא שֶׁם צִיִּין

הרמ"א דין זה הלא גוף הסימן מיירי שם מהיתר שבועה ולמה דווקא שם פתב דין זה גם ביו"ד נקט חפץ פלוני ובחו"מ נקט סתם נשבע או נדר שלא למכור.

אף לפי הג"ל א"ש פ"ג דכתב שם הרמ"א ביו"ד תחלה דאין להתיר שבועה אלא מדוחק ולכך פ"ג דאין לו היתר לכתחילה לכך ממילא באם נשבע שלא למכור ועבר ומכר לא מהני דזה דומה לאיסור תורה פ"ג דאין לו היתר לכתחילה ולכך לא נקט נדר דבגדר פ"ג דמצינו לאתשולי לכך נדאי אי עביד מהני כמ"ש הרא"ש בחרם ולכך נמי נקט חפץ פלוני דבזה ע"פ הרוב אין בו דוחק לאתשולי עליו דאף אם הני לו שעת הדחק למעות דאין אדם מוכר חפציו אם לא מפני דוחקו מ"מ הרי יכול למכור חפץ אחר ולא זה שנשבע עליו לכך ע"פ רוב אין לו דוחק למכור דווקא זה ולכך פ"ג דאין לו היתר לכתחילה לכך אי עביד לא מהני, אבל בחו"מ נקט שבועה דומיא דנדר באופן דיש לו היתר לשבועתו לכתחילה כמו בגדר ולכך נקט סתם נשבע שלא למכור דאם נשבע שלא למכור שום חפץ כלל ואז עתה שפא למכור פ"ג דמסתמא אין אדם מוכר אלא א"כ מחמת דחקו א"כ פ"ג דאין יכול למכור שום חפץ הני לו שעת הדחק ובשעת הדחק מהני היתר לשבועה א"כ פ"ג דכחל לשאול עליו לכך אי עביד מהני וא"ש.

ובפרט דבסימן שהוא בסי' ר"ח מיירי מדין מוכר מפת המתנת מעות דהני הפל מחמת דחקו לכך כה"ג אף בנשבע אי עביד מהני וא"ש דברי הרמ"א. גם דברי תשובת הרא"ש שהקשה הט"ז ביו"ד סי' רכ"ח ס"ק מ"ד אהדדי הי' נראה דא"ש דיש חילוק בין אם יש להם פתח לעקור החרם מעיקרו אז פ"ג שפ"דו הי' לעקור האיסור למפרע להיות מעיקרא פהיתר בזה אף אם לא הותר עדיין מהני מפת דבזה אינו דומה לאיסור תורה וכעין שפ"ב ה"ש"ף בסי' ר"ח דזה נמי הני פהיתר בזמן איסור פ"ג דאם ישאל עליו יהי היתר למפרע רק בזמן שנעשה עדיין לא הותר החרם והני פהיתר בזמן איסור דעביד מהני אבל בתשובה אחרת מיירי שאין להם פתח וחרטה לעקור חרם למפרע ולכך נהי דחרם אין צריף פתח וחרטה מ"מ בזה פ"ג דאין לו היתר רק מכאן ולהבא ולא הי' בידם להתירו למפרע לכך עד הנה הני, איסור ממש ואי עביד לא מהני ועיין בש"ף סי' רכ"ח שם בס"ק.

צ"ו ותבין. והפ"ל דהפל במה שפ"ג תלוי הדבר דאם הני בידם, לעקורו למפרע לכך אי עביד מהני ואם אין בידם לעקורו למפרע אי עביד לא מהני כנ"ל וא"ש הפ"ל על נכון.

מיהו אף אי נימא כונראה דבגידון דידן אי עביד מהני שהרי הט"ז בחו"מ סי' ר"ח העלה דאף בנשבע שלא למכור ועבר ומכר נקרא היתר בזמן איסור וגם בי' עביד מהני ודעת התוס' בתמורה הביאו הסמ"ע נמי ס"ל פ"ג דבאיסור שפ"דה הוא עצמו לא אמרינן עביד לא מהני, ואף אי נימא פדעת הסמ"ע דבנשבע שלא למכור לא דמי להיתר בזמן איסור נראה דהיינו דווקא אם נשבע סתם שלא למכור סתם ולא בתורת תנאי כלל ולא הי' לו היתר כלל למכרו לכך בזה ס"ל דשייף בי' עביד לא מהני אבל באם נשבע שלא יעשה זה רק בפני פלוני פ"ג דאם הי' פלוני כאן הנה מותר לעשות מעשה זו רק פ"ג שלא הנה כאן עשה איסור זה דומה ממש להיתר בזמן איסור פ"ג דהמעשה הני היתר רק בזמן איסור שלא הי' בפני פלוני וכי"ן דאפשר להיות נעשה דרף היתר בזה נדאי עביד מהני כמו במקח הנעשה באיסור דקיי"ל שם דמהני פ"ג דאפשר להיות דרף היתר.

ונהרי דעת הט"ז דבכל ענין דומה שבועה להיתר בזמן איסור פנין דהמעשה הוי בעצמו היתר לכה אף החולקים עליו היינו באם נשבע סתם דאז ס"ל דבתר השתא אזלינו ואין דומה לשבת ויו"ט דהשתא משפחת לה דרה היתר אבל בנשבע השתא לא משפחת לה דרה היתר ולכה ס"ל דבתר השתא אזלינו ולכה אם נשבע על תנאי דווקא ואם היה פאן פלוני הי' מעשה זו היתר רק שהעבירה מצד אחר דפלוני ליכא פאן א"כ זה הוי מצד אחר והמעשה משפחת לה דרה היתר לכה לכ"ע אי עביד מהני.

ואף אם הי' נשבע סתם שלא ישחוט נראה פנין דלא נשבע רק על העיר הזאת אבל בעיר אחרת מותר לו לשחוט שלא שייך בזה עביד לא מהני דבזה דומה למקח הנעשה בשבת ויו"ט דמהני מפת דהוי היתר בזמן איסור וא"כ מה לי זמן מה לי מקום פן ה"נ פנין דלא נאסר בשחיטה רק פאן הוי היתר במקום איסור ומה לי זה או זה ולכה בזה לכ"ע עביד מהני ואינו דומה לנשבע סתם דאין לו היתר בשום מקום למפור וז"ב.

ועוד היה נראה דבשחיטה לא שייך עביד לא מהני פנין דקיי"ל דלא בעינו פנונה לשחיטה ומתעסק נמי מהני א"כ דומה לצורם אונן בכור שכתבו התוס' בתמורה פנין דממילא נמי מהני לא שייך עביד לא מהני והפנונה דכל מה שנעשה ע"י עבירה זה הוי פנטול דמי וכמאן דליתא אבל מה שלא נעשה ע"י עבירה זה לא נחשב כמאן דליתא ולכה ה"נ בשחיטה נהי דבעינו פח גברא מ"מ פנין דלא בעינו פנונה לשחיטה א"כ אינו אסור לו להפיל ספין בכחו או לנועצו בכחו ונהרי זה לא נאסר לו א"כ ממ"נ אף דשחיטה אסורה לו ועביד לא מהני מ"מ לו זהא דלא שחטו הוא אם נשחט ממילא נמי שרי ואף דבעינו פח גברא הרי הפח לא נאסר לו והוי פהשליף ספין לנועצו בפותל ונשחט ממילא דשרי לכה בכה"ג לא שייך עביד לא מהני.

והמהרי"ט דמקשה משוחט בשבת נראה דלאו משוחט חולין הקשה רק אף דמקצר בלשון פנונתו משוחט קדשים בשבת ויו"ט דמוכח בש"ס בכמה דנוכתא וברמב"ם דהוי שחיטה פשיטה דאם זרק הורצה ובקדשים בעינו שפיר פנונה לשחיטה ובזה שפיר הקשה דנימא עביד לא מהני אבל בחולין לא שייך פלל לומר בי' אי עביד דלא מהני בשחיטה [נשוב הראה לי בתשובות בית אפרים ביו"ד סי' ל"ט כתב חילוק זה להדיא וכוננתי לדעתו בזה].

מיהו פד דייקנו שפיר נראה דאף בחולין שפיר הקשה המהרי"ט דנימא בי' עביד לא מהני והוא דזה אין דומה לצורם אונן בכור, והוא דלכאורה קשה לי מה הקשה שם התוס' דנימא נ"מ בין אפיי לרבא בנשבע שלא למפור ועבר ומכר וכו' ומה קושיא הלא הוא נשבע רק שלא למפור אבל להפקיר לא נשבע וזה מותר לו וא"כ פנין דקיי"ל בחו"מ סי' קצ"ד דבקנה מנכרי ונתן פסוף ולא משוף דהנכרי פנין דקיבל פסוף נסתלק ישראל לא קנה עד דהחזיק ונעשה הפקר ויכול אחר לזכות בו א"כ ה"נ נימא דבנשבע שלא למפור ועבר ומכר פנין דעכ"פ הוא הסכים למכרו א"כ נסתלק ממנו ונעשה הפקר ועל ההפקר לא שייך עביד לא מהני דזה מותר לו להפקיר וכיון דנעשה הפקר א"כ שוב זכה הקונה בזה פקונה מההפקר וזה ליכא איסורא, ונהי דכתבנו במקום אחר בחדושי' להוכיח דכלל זה המבואר בחו"מ ה"ל בס"י קצ"ד דנכרי מפי קיבל וזוי נסתלק הוי רק בעפוי"ם אבל בישראל לא נעשה ממילא פהפקר ייע"ש מ"מ פנין דעכ"פ אפשר להיות נעשה ממילא

כך א"כ דומה לצורם און בכור שכתבו התוס' פיון דממילא נמי מהני לא שיניך עביד לא מהני אף דכעת לא נעשה ממילא פן ה"נ פיון דקניית.

זה אפשר להיות נעשה ממילא בלא הקנאת המוכר פגון שיפקרנו המוכר והוא יזכה בו מן ההפקר א"כ פיון דאפשר להיות נעשה ממילא בלא פוננת הקנאת המוכר ובפניו דליכא ביטול השבועה שוב אף אם הקנה הוא לא שיניך עביד לא מהני.

ואף אם הי' מקום לחלוק בזה קשה מה פריד הש"ס שם משנינוי קונה הרי שינוי מעשה אף אם נעשה ממילא נקנה לו דהרי קיי"ל גב טלה ונעשה איל עגל ונעשה שור קונהו א"כ לא בעינו שינוי במעשי' רק אף אם נשתנה ממילא נקנית לו ומה פריד הש"ס דנימא בי' עביד לא מהני.

וא"ל דהקושיא הוי ממה שבעינו שיתפנון לקנות דבלא פוננה לא נקנה לו ובעינו פוננה לקנות לכך נימא בי' עביד לא מהני דא"כ למה פריד משנינוי מעשה יקשה משנינוי הרשות ויאוש למה שינוי רשות קונה הרי באמת אסור לקנות דבר מהגזלן ואסור לסעדו על שינויו כמ"ש בחו"מ נימא בי' עביד לא מהני ודוחק לומר דבזה ליכא לאו מפורש על הלוקח אף העיקר נראה לפענ"ד בבאיור דבריהם בצורם און בכור פן הוא דכל דהמעשה נעשה לפנינו דחזינו שנעשה מעשה וא"צ לצרף עוד אינה ענין להכשיר מעשה זו רק כמות שהוא לפנינו נראה וניכרת נמי מהני שבזה לא שיניך לומר עביד לא מהני שיהי שור שחוט לפנינו ודחזינו המעשה לפנינו שנעשה ואיך נימא דלא נעשה אם אנו רואין אותה לפנינו שנעשה פן, אבל אם המעשה לפנינו ודאי לא הי' בה פדאי לבד להתיר הענין רק צריף לצרף עוד מעשה אחת לזה מה שאינו ניכר לפנינו בזה אמרינו כל מלתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני פיון דאין השינוי ניכר לפנינו בחוש אמרינו פיון דנעשה ע"י איסור הוי כלא נעשה.

ולכך א"ש דבצורם און בכור פיון שאנו רואין המום לפנינו ונתיי מהי תיתי פיון דישי מום לפנינו הוא מותר וא"צ לצרף שום מעשה לזה כל כה"ג אין אומרים עביד לא מהני דהרי חזינו השינוי לפנינו ואיך נימא דהוי כלא נעשה אבל בשנינוי הרי כמות שהוא לפנינו אין ראי' דנשתנה דדלמא גם מתחלה היה פן בשעת הגזילה כמו זה או דלמא לא פיון לקנות הגזלן בשנינוי זה וא"כ אין הענין ניכר לפנינו וצריכין אנו לצרף לזה שתחלה לא הי' פן וכוננתו הי' לקנות בשנינוי וכן בנשבע שלא למפור ועבר ומכר אף דהחפץ הוא השתא ביד הקונה אין ראי' מזה דקנהו דלמא הי' בפקדון וצריכין אנו לצרף לזה שהמוכר הקנהו לו בקנין והלה פיון לקנות לכך כל כה"ג דאין גוף הענין ניכר בעין אמרינו אי עביד לא מהני וא"כ הוא הדין בשחיטה פיון דכמות שהוא לפנינו שחוטא אין ראי' דדלמא נעשה בלא פח גברא פלל וצריכין אנו לצרף לזה שבאמת נעשה ע"י אדם לכך כל שאין ההיתר ניכר מעצמו אמרינו עביד לא מהני ולכך שפיר הקשה המהרי"ט מפל שוחט בשבת, לכך לפ"ז אם היה נשבע השוחט שלא ישחוט פלל בשום מקום ולא בתורת תנאי שפיר הוי מקום לדמות זה לנשבע שלא למפור וכנ"ל והי' תלוי בפלוגתא זו אף בנידון דידן פבר כתבנו דאינו דומה לכאן ומהני טעמא דלעיל רק דדומה למקח הנעשה באיסור או בשבת ויו"ט פנ"ל ולכך פשיטא דלא נעשה נבילה בזה: ועתה נשוב לענין מצד עברו על גוף השבועה שנשבע שלא ישחוט ועבר ושחט אם נפסל הנה זה פשוט ומבואר

דְּהַחֲשׂוּד לַד"א אֵינוֹ חֲשׂוּד לְדַבְרִים אַחֲרֵים וּמ"ש הֵרָא"ש בְּתוֹשֻׁבָה הֵבִיאוּ הַש"ע בִּיּו"ד
ס' א' דְּקָהַל שְׁפִסְלוּ שְׁחִיטַת הַפֶּל וּבָא אֶחָד וְנִשְׁחַט שְׁשִׁחִיטָתוֹ אֲסוּרָה כְּבָר פִּי הַתּוֹב"ש
בְּס' ב' דְּהֵתֵם מִיַּיִרִי שְׁפָרְשׁוּ הַקָּהַל שְׂאֵם לֹא יִשְׁמְעוּ לְתַקְנֹתֵם וְשִׁיחֵל שְׁחִיטָתוֹ אֲסוּרָה
וּמִצַּד קַבְּלַת הַקָּהַל נִגְעוּ בּוֹ וְכֵן כָּתַב הַנִּב"י בְּתוֹשֻׁבָה בְּזֶה וְלֹא הִנְצִיחַ רַו"מ בְּמַכְתָּבוֹ
לְהֵבִיא דְּבָרֵי הַנִּב"י כִּי בְּמַקוֹמוֹ הוּא מְפֹרָשׁ בַּתּוֹב"ש.

וּמָה שֶׁהִקְשָׁה רַו"מ בְּמַכְתָּבוֹ וּמִדְּמָה עֲנִין דִּין זֶה לִיּו"ד ס' א' וּמִפֶּתַח זֶה עָלָה בְּדַעְתּוֹ לְחַדֵּשׁ
דְּבַחֲשׂוּד אֶלְפִנֵי עוֹר בְּעִבְרִיהָ אַחַת חֲשׂוּד עַל כָּל עִבְרִיּוֹת לְהַכְשִׁיל אֶת אַחֲרֵים דְּמָה לִי עוֹן
קַל אוֹ חֲמוּר הוּא עוֹבֵר בְּשֵׁנָה עַל לָאו דְּלִפְנֵי עוֹר וּכְבָר הוּא חֲשׂוּד עַל זֶה עַכְתָּ"ד.

וְהִנֵּה זֶה נִדְּאִי אֵינוֹ וּמוֹכַח מִן הַש"ס וּפּוֹסְקִים לְהִיפּוֹף וְאַעֲתִיק לְשׁוֹן הַטּוֹר בִּיּו"ד ס' קי"ט
הַחֲשׂוּד לְדַבְרֵי אֶחָד אֵינוֹ חֲשׂוּד לְדַבְרֵים אַחֲרֵים אֲבָל כָּל מָה שֶׁצָּרִיף לְאוֹתוֹ דְּבַר חֲשׂוּד גַּם
עָלִי כִּי הוּא עוֹבֵד דְּאִתָּא בְּכּוֹרוֹת בְּטַבַּח שְׁהִיָּה חֲשׂוּד לְמַפְנֵי חֶלֶב בְּמַקוֹם שְׁוֹמֵן וְקָנְסוּ
אוֹתוֹ שְׁלֹא יִמְפָּר אֶפְיָלוֹ אֲגוּזִים מִפְּנֵי שֶׁהִי מְרַגֵּל וְכו' אֲבָל שְׂאָר כָּל הַדְּבָרִים שְׂאִין
צָרִיכִין כָּלֵל לְדַבְרֵי שֶׁהוּא חֲשׂוּד עָלָיו מִן־תְּרִין לְקַנּוֹת מִמֶּנּוּ וּמִיָּהוּ הַחֲשׂוּד לְדַבְרֵי הַחֲמוּר
חֲשׂוּד לְדַבְרֵי הַקַּל ע"כ לְשׁוֹן הַטּוֹר.

וְהִנֵּה מִלְשׁוֹנוֹ מוֹכַח דְּמִיַּיִרִי מִחֲשׂוּד לְמַפְנֵי חֶלֶב וְאַעֲפ"כ כִּפְּל וְשִׁילֵשׁ בְּלִשׁוֹנוֹ שְׂאִינוֹ חֲשׂוּד
עַל דְּבָרִים אַחֲרֵים וְכֵן מוֹכַח מִהַמְשָׁנָה דְּכּוֹרוֹת ס"פ עַד כִּמָּה דְּהַחֲשׂוּד לְמַפְנֵי תְּרוּמָה
בְּשֵׁל חוֹלִין וְכו' ר"ש אוֹמֵר כָּל שִׁישׁ בּוֹ זִיקוֹת תְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת אֵין לּוֹקַחִין מִמֶּנּוּ וּמִשְׁמַע
לְהִדְיָא שֵׁם וּבַש"ס [וּבְרַמְב"ם מִשְׁמַע יוֹתֵר וְהֵבִיאוּ נְמִי הַב"י בְּס' קי"ט שְׁכַתֵּב כָּל שִׁישׁ
בּוֹ זִיקוֹת תְּרוּמָה אֵין לּוֹקַחִין מִמֶּנּוּ אֲבָל מַעֲשֵׂר לּוֹקַחִין וְהַחֲשׂוּד עַל הַמַּעֲשֵׂר אֵין לּוֹקַחִין
מִמֶּנּוּ מַעֲשֵׂר אֲבָל תְּרוּמָה לּוֹקַחִין מִמֶּנּוּ עי"ש מוֹכַח כֵּן בְּהִדְיָא] דְּדוֹנָקָא שִׁישׁ בּוֹ זִיקוֹת
תְּרוּמָה אֲבָל מָה שִׁישׁ בּוֹ זִיקוֹת אֵיסוּר אַחַר לּוֹקַחִין מִמֶּנּוּ וּמוֹכַח דְּאַף בְּזֶה חֲשׂוּד לַד"א
אֵינוֹ חֲשׂוּד לְדַבְרֵים אַחֲרֵים, וּבִיָּאוֹר הֶעֱנִין הַיּוֹי פִּינּוֹ דִּישׁ לַכ"ע חֲזַקַת כְּשֵׁרֵי חֶלֶב כָּל מָה
דְּאַפְשֵׁר לְדוֹנּוֹ לְכַף זְכוֹת דִּיִּינִין לִי וּלְכַף אִם חֲשׂוּד לְמַפְנֵי אֵיסוּר כְּגוֹן חֶלֶב אִזְ לְאַכּוֹל
עִמּוֹ מִן־תֵּר דְּאַמְרִינּוֹ לָאו דְּלִפְנֵי עוֹר הוּא דְּקַל לִי אֲבָל לָאו דְּחֶלֶב חֲמוּר לִי וְלֹא יֵאָכֵל הוּא
מִמֶּנּוּ וּלְהִיפּוֹף לְקַנּוֹת מִמֶּנּוּ שְׂאָר אֵיסוּרִים הַחֲמוּרִים מִחֶלֶב וְדַבְרֵי שֶׁהוּא חֲשׂוּד עָלָיו
אַמְרִינּוֹ לְהִיפּוֹף דְּאוּלֵי גוֹף הָאֵיסוּר הוּא דְּקַל לִיָּה, וְעַל לִפְנֵי עוֹר לֹא נִחְשָׁד רַק מִפֶּתַח דְּגוֹף
הָאֵיסוּר לֹא מִשְׁמַע לִי לְאֵיסוּר אֲבָל בְּאֵיסוּר אַחַר דְּמִשְׁמַע לִי לְאֵיסוּרָא גַם אֶלְפִנֵי עוֹר
לֹא יַעֲבֹר אוֹ מִצַּד צִירוּף תְּרִי יַחַד דְּקַל לִי לָאו דְּלִפְנֵי עוֹר וְלָאו זֶה שֶׁל גוֹף הָאֵיסוּר
לְכַף בְּהַצְטָרַף תְּרִי נִחְשָׁד עַל זֶה אֲבָל לְאַכּוֹל בְּעִצְמוֹ אוֹ לְאַחֲרֵים בְּאֵיסוּר חֲמוּר אֵינוֹ
חֲשׂוּד דְּמוֹקְמִינּוֹ לִי אַחְזַקַת כְּשֵׁרֵי בְּמָה דְּאַפְשֵׁר.

וּמָה שֶׁהִקְשָׁה רַו"מ לְמָה כָּתַב הַש"ע דִּין זֶה כָּאֵן הִנֵּה לְפִי דְּרַכּוֹ נְמִי לֹא הִי צָרִיף לּוֹמֵר
דְּנַעֲשֵׂה חֲשׂוּד בְּלִפְנֵי עוֹר לְכָל הָאֵיסוּרִין רַק הוּא יְכוֹל לּוֹמֵר בְּפִשְׁיטוֹת פִּינּוֹ דְּהַצְבּוֹר אֲסוּרוֹ
עַל עֲצָמֵן הַשְׁחִיטָה כְּנִבְיָלָה א"כ לְהֵם יֵשׁ כֹּחַ לְאַסוֹר וְנַעֲשֵׂה כְּנִבְיָלָה כַּמ"ש בִּיּו"ד ס' רי"ג
דְּהַצְבּוֹר יְכוֹלִין לְגַזֵּר לְהִיּוֹת פֶּת כּוֹתִים וי"נ וּלְכַף פִּינּוֹ דְּשְׁחִיטָתוֹ נַעֲשֵׂה נְבִיָלָה וְהוּא
שְׁחַט וְרָצָה לְהַאֲכִילֵם לְכַף נַעֲשֵׂה כְּחֲשׂוּד לְהַאֲכִיל נְבִלוֹת וְנַעֲשֵׂה מִפֶּת זֶה חֲשׂוּד לַאו"ד
לְכַף אִף שְׁבִטְלוֹ הַתְּקַנָּה אוֹ לְעִיר אַחֲרַת אֲסוּרָה שְׁחִיטָתוֹ כְּדִין חֲשׂוּד לַאו"ד וּלְכַף שְׁיִיף
דִּין זֶה כָּאֵן דְּשִׁיף לְדִין חֲשׂוּד לַאו"ד אִף מִדְּבָרֵי הַתּוֹב"ש מִשְׁמַע הִיפּוֹף זֶה דְּלֹא נַעֲשֵׂה בְּזֶה

חשוד לאו"ד רק השחיטה פשיטה אם נתבטלה התקנה, והטעם נראה פנין דחשוד לדבר קל אינו חשוד לדבר חמור אף בענין מכירה לאחרים א"כ נדאי נבילה ממש חמורה לאדם מנבילה פזו שהיתה פשיטה רק שהם אסרו על עצמם מנבילה דזה נדאי קיל בעיני אדם מנבילה ממש לכך אם חשוד להאכיל אותם נבילה פזאת אינו חשוד להאכיל נבלות ממש.

ומיהו נ"מ אם מצאנו בידו בשר והוא אומר ששחטו אצל השוחט דמתא בזה אינו נאמן כדין מומר לתאבון ואנו חוששין שמא הוא מעצמו שחטו פי חשוד הוא להאכיל נבלות כאלו לנו לכך הוי חשוד לדבר פזה עכ"פ ולכך שייך דין זה בסי' זה.

ועוד הי' נראה לולי דברי התב"ש והנב"י דיש לומר אף אם לא קבלו פן בפירוש שיהי' נאסר שחיטות אחרים ממילא הוי נאסר והיינו דכמו שיש פח לצבור לגזור להיות פת עכו"ם ויי"נ אף דהאמת אינו פן ה"נ יש להם פח לגזור על אחד לשווי' פחשוד לאו"ד אף דבאמת אינו חשוד לכך קהל שפסלו שחיטת הכל א"כ הוי פגלי דעתיהו ששחיטת אחרים לא מהימן להם א"כ הוי פתקנו שפולם הוי פחשודים לאו"ד ולכך מה לי אם תקנו שפתם פת עכו"ם ויי"נ דיכולין לעשות דבר שאינו פן מה לי אם תקנו על הפשרים להיות אצלם דין חשודים לאו"ד לכך פנין שפסלו שחיטת הכל הוי פתקנו שפולם יהי' להם דין חשוד לאו"ד ולכך אם עבר ושחט אסורה שחיטתו ממילא כדין חשוד לאו"ד ממש, ולכך פתבו בסי' זה ללמד דאף אם אינו חשוד ממש לאו"ד אם הקהל פסלו שחיטת הכל יש בינדם פח לעשות מהכשר חשוד לאו"ד ונעשה אצלם דין חשוד לאו"ד ולכך שחיטתו אסורה אף שלא פשו שיהי' אסורה שחיטתו כדיעבד וזה ברור לפענ"ד.

וא"כ עכ"פ היצא מזה תינח אם הקהל תקנו פן אבל פאן שלא תקנו הקהל פלום רק הוא קיבל על נפשו גהי שנעשה ברצון הקהל כל שלא תקנו פן הקהל ממש לא נעשה לו דין חשוד לאו"ד ואין לו רק דין עובר על השבועה וכשר לשחיטה.

ומ"ש ששחיטתו נבילה פכר פתבנו דהוא לבדו א"י לאסור מנבילה בפרט בשל אחרים לכך השוחט הזה פשר הוא מדינא לשחוט. וגם מה שכתב מכ"ת מענין לענין כדין דקיי"ל מה שבידו נאמן, הגה אם פי אמר דבר חכמה אין שמועתו מכוננת אליבא דאמת דאם פדבריו דהפלל הוא פל שמוכרח להודות שהעד הזה פשר תחלה נאמן א"כ בקדושין דבעי עדים אם היו העדים אצל הקדושין יהי' נאמן אחד מהעדים לומר אח"כ שנתגרשה פנין דמוכרחין אנו לומר שעד הזה פשר הוא דאם לא הי' פשר א"כ לא חלו הקדושין פלל דקדושין בלא עדים לא מהני לכמה פוסקים דס"ל ע"א בקדושין לא מהני א"כ בע"כ הוי קדושין רק מכח דאמרינו שעד זה פשר הזה תחלה א"כ יהי' נאמן שנתגרשה בעדותו לבד, ובחו"מ סי' מ"ו בשני עדי השטר באחד אומר הי' תנאי ואחד אומר לא הי' תנאי דעת כמה פוסקים דצריך לישבע ש"ד נגד האומר שלא היה תנאי ואף הפוסקין שם הוי מטעם אחר סלק עד פנגד עד וכו' ומ"ט לא נאמר הרי זה שאומר לא הי' תנאי מוכרח הוא לומר שהעד השני שאומר תנאי פשר הי' שהרי הוא בא לקיים השטר שחתמו ואם פסול הוא בלא"ה בטל לי' השטר ובע"כ מוכרח לומר דכשר הוא השני שעמו ומי שאומר תנאי היה הוא אינו מוכרח להודות דהשני שעמו פשר הוא דהרי הוא בא לבטל

השטר ומסניע הוא לנתבע א"כ למה לא נאמין לזה שאומר תנאי הי' יותר וגם כשכת"י יוצא ממקום אחר יהי נאמן זה שאומר תנאי הי' וכן באומר פרוע.

וכן יש ראי' מדברי הר"ן בפ"ב דכתובות גבי ע"א אומר נתגרשה וע"א אומר לא נתגרשה דכתב שם דמירי דהיתה בחזקת פנוי' ואעפ"כ אין לו מגו וכו' וקשה אף בלא מגו הרי זה שאומר לא נתגרשה צריך להודות שהשני שעמו פשר הי' דבלא"ה אין נאמן לאוסרה פינון שהיתה בחזקת פנויה והשני שיאמר שנתגרשה א"צ לומר דהשני שעמו פשר הי' פינון שהוא בא להתירה לעלמא א"כ יהי נאמן מי שיאמר שנתגרשה יותר, דאף דלפי מ"ש ר"מ במכתבו שלענן ממון פינון דס"ל להרא"ש דאין הראשון נאמן ה"ה דבידו לא מהני וכן בערונה הוי א"ש ונדחו ראיות הג"ל אבל מה נעשה לשיטת הרמב"ן וסיעתו דס"ל אף לממון נאמן א"כ לפי טעם ר"מ הי' ראוי להיות נאמן בכל הג"ל אף ע"י ע"א פנ"ל וקא ודאי ליתא.

וגם מה שכתב ר"מ דבידו לא מהני בממון ולא באיסור ערונה הנה באמת בידו מהני אף להתיר א"א דבעל שהוא אומר גרשתי את אשתי נאמן מפיח דבידו לגרשה והאומר ראיתי אביכם שהטמין מעות וכו' כל שבידו לטלן דבריו קיימין א"כ מוכח דבממון וערונה מהני בידו, מיהו מזה אין ראי' לסתור דברי ר"מ די"ל דהתם עתה הוא בידו אבל במה שפכר הוא בידו י"ל דאינו נאמן.

מיהו מה שכתב ר"מ ראי' מאה"ע סי' קמ"א משליח הגט מזה אין ראי' די"ל דבידו דנאמן היינו אם בידו לסלק החזקה כגון שהי' בידו לנסכו או לטמאו או בעל שאמר גרשתי דבידו לגרשה וכו' וכן כל הני בידו דנאמן הוי באם הנה בידו לעשות מעשה זו ממש לקלקל גוף החזקה לאסרו או להתירו.

לכך כל שהיה בידו לקלקל החזקה ממש להיות נתבטלה באמת לכך נאמן אף דאינו בידו עתה כל שהי' תחלה בידו לקלקל החזקה אבל בשליח הגט אטו היה בידו לגרשה ממש זה אין בידו ואף בשעה שהי' הגט בידו והי' אומר בפני נחתם אם היה שקר לא היה מתקלקל החזקה בדבורו וכל שאין בידו לסתור החזקה באמת לא נקרא בידו לכך אינו נאמן אם אין עתה בידו וגם בלא"ה אין לזמות איסור ערונה לאיסורין דבאיסור דעז אחד נאמן באיסורין רק היכי דאמתחזק היתירא או איסורא אינו נאמן לסתור את החזקה בזה כל שבידו לסלק החזקה הוי פליכא חזקה לא לכאן ולא לכאן ונאמן ע"א אבל באיסור ערונה דאין דבר שבערונה פחות משנים בלא טעמא דאמתחזק איסורא רק דאין דבר שבערונה פחות משנים ועיין בפ"ק דגיטין וילכך בזה לא מהני בידו מתחלה רק היכי דהמנוהו חז"ל פשנים הימנוהו והיכי דלא הימנוהו לא הימנוהו.

וגם מה שכתב ר"מ דבנטמאו טהרותיה מוכרח החזקה להודות שתחלה פשר הי' דאל"כ ליכא חזקה דדלמא טמאין, לא ידעתי מה קאמר הלא בעודן בבית הבועלים יודעים הבועלים שאצלם לא נטמאו א"כ הוי להם חזקת טהרה לכך מוקמינן להו אחזקה הראשונה שלא טמא אותן ואף אם היו בבית שומר מתחלה הרי עכ"פ קודם שהוכשרו וכדומה לא נטמאו וכינון דנדאי הוי טהורין תחלה וספק אם נטמאו או לא] לא] חיישינן דלמא טמא אותן דמוקמינן להו בחזקת טהרה ולמה מוכרח פאן החזקה להודות שפכר היה תחלה.

וגם לפי דברי ר"מ תקשה לשיטת הרא"ש וסיעתו למה פועל אין נאמן אם לא אמר לו בפעם הראשון שמצאו והגיד לו אח"כ הרי לפי דבריו כל ע"א שמכרח התורה להודות שתחלה פשר הנה נאמן ע"א א"כ ה"נ פיון שמכרח להודות שתחלה פשר הי' אף אם הגיד לו אח"כ יהי נאמן, ולומר דבשביל שלא הגיד לו בפעם א' מוכח דמשקר כמ"ש הרשב"א וסיעתו הרי הרא"ש וסיעתו לא סבירא להו הך סברא דהרשב"א דפועל גרע מעד דעלמא רק ס"ל דפועל עדיף מע"א דעלמא דאם ס"ל סברת הרשב"א פיון דלא אמר לי' בפעם א' מגרע מנ"ל דבעד דעלמא אינו נאמן בהלה שותק ובע"כ דס"ל דלא כהרשב"א ולכך ממה דלא אמר לו בפעם א' אינו נאמן הוכיחו דעד דעלמא אינו נאמן וא"כ קשה מה"ט לא יהי נאמן פיון דליכא חזקת היתר ע"א נאמן לאסרו וא"כ עיקר ההיתר מפת חזקת היתר וצ"ל שהי' בחזקת פשר תחלה א"כ למה לא יהי' נאמן.

ועוד דא"כ בנושא אשה בעדים דהעדים בע"כ נאמנין לו דבלא"ה לא הוי קידושין או באשה שנתגרשה בעדים ונשאת לאחר דבע"כ העדים נאמנים לה וצריכה לומר שהיו פשרים דבלא"ה היא א"א וא"כ שוב יהי' אחד מהם נאמן לאסור ההיתר שלה וכדומה פיון שמכרחת היא להודות שפשר הי' תחלה לכך אין זה אלא פטומי מילין.

והעיקר הטעם דבידו מהני הוא פשוט ומבואר בהרא"ש והנמשכין אחריו פיון דהוי בידו הוי כבעלים עליו ובעלים נאמנים על שלהם הן לאיסור הן להיתר דהתורה נתנה נאמנות לבעלים על שלהם וכל שבידו הוי כבעלים עליו זה הטעם פשוט ומבואר שם.

והנה עוד הי' מקום להאריך בענינים הללו רק שאין הפנאי גורם לכך ולא פניתי רק מעט לכבודו לעינין בגוף הדין ואפ"ס קצתו בדבריו הנחמדים ומה שהעיר הש"י ברעיוני לפום ריהטא כמעט בלי עיון בספר פגל וכבר הארכתי פינוצא בזה בכמה מקומות ואולי יזכיר הש"י עוד בזמן אחר לבאר בזה, והעיקר העולה לדינא דהשוחט הנ"ל כשר לשחוט עוד.

אף זה מצד עיקר הדין אבל מצד הגדר ודאי בזמנינו ראינו שמי שחשוד לשבועת שקר חשוד על כמה ענינים ורבו המתפקדין וכוונת פינוצא בזה החק יעקב בסי' תמ"ח דלכך לא העתיק הרי"ף וסיעתו דין חמץ של עוברי עבירה דלדין פוליהו עוברי להכעיס נינהו כן ה"נ אף שמדין תורה מותר לשובע פשר לשחוט בזמנינו אנו רואין מי שחשוד על השבועה כבר הוא רשע גמור ופוקר בכמה ענינים ואדרבה חזינו שפמה קלים עונש שבועה חמור להם ומכ"ש מי שפוקר בשבועה שחשוד לכמה ענינים לכך ודאי בזמן הנה ראויה להחמיר.

ולא שמענו לקבל שו"ב בעיר הנשבע לשקר ואדרבה מדקדקין ביותר להיות השוחט מן המתדקדקין מן המתדקדקין בשכחי בזמנינו שו"ב יראי שמים מאד לכך ודאי אין לקבלו לשוחט, רק אם נראה להב"ד דשם דטפלי תלו בי' והוא צורך שעה גם ניקר ממדותיו שהוא ירא שמים ואולי משגה הי' לו לכך אם הראוי לפי דעת הב"ד להכשירו ושיקבל עליו דברי חברות הרשות בידם לעשות כפי דעתם והנלפע"ד פתבתי: תשובה ז נשאלתי מק"ק באהסלוב מהרב דשם ז"ל וזה תנורף השאלה אות באות בעירנו היו תמיד שלשה שוחטים ואח"ז כשנעדר אחד מהם רצו צד אחד מהעיר לקבל עליהם אחד מבני העיר הזאת שיש לו קבלה מהרבה שוחטים וגם כבר שחט באיזה מקומות ורצו

שְׂיֵהָהּ הוּא שׁוֹחֵט בְּמָקוֹם הָרֵאשׁוֹן אֲשֶׁר נֶעְדָר, וְהֵצֵד שְׁפָנְגֵדוֹ לֹא רָצוּ לְקַבְּלוֹ וְהִיתָה מִחֲלֹקֶת גְּדוּלָה וּכ"פ הִתְחִילוּ הֵצֵד שְׁלוֹ לְשִׁלּוֹחַ לוֹ עוֹפוֹת לְשַׁחֲנוֹת בְּפֶרֶה־סִיָּא וְהִי מְרִיבָה גְדוּלָה, וְאח"ז נִמְשְׁכוּ הֵצֵדִים לְדִין בַּד"ת לְפָנֵי דִיּוּנֵי אוֹתָהּ הָעִיר וּבֵין כֶּף לֹא יִשְׁחַט וְנִפְלָה מִחֲלֹקֶת גַּם בֵּין הַדִּיּוּנִים וְנִמְשְׁףָה הַדְּבָר וּכ"פ אָמְרוּ לוֹ הֵצֵד שְׁלוֹ שְׁרֵשְׁאֵי לְשַׁחֲנוֹת לְכָל מִי שְׂיָבֵא אֶצְלוֹ לְשַׁחֲנוֹת רַק מִחֲמַת שְׁפָל הַתְּחִלוֹת קְשׁוֹת וּבִפְרָט בְּמָקוֹם מִחֲלֹקֶת וְגַם מִחֲמַת שְׂיָרְאִים לְשַׁחֲנוֹת אֶצְלוֹ שְׁלֹא בְּמָקוֹם הַקְּבוּעַ לְהַפְּאֲחֵטִי ע"כ לֹא שְׁלַחוּ אֵלָיו לְשַׁחֲנוֹת.

אח"ז נִדְעָה שְׁשַׁחֲט לְכַמָּה אֲנָשִׁים שְׁשַׁלְּחוּ אֵלָיו לְשַׁחֲנוֹת בְּסֵתֵר מִחֲמַת הַפֶּאֱחֵטִי וּבְעִיר הַזֹּאת יֵשׁ תַּקְנָה שְׁמִכְרִיזִין בְּכָל פֶּעַם בְּלֹא ח' שְׁפָל הַבְּשָׂר חוּץ מִשׁוֹחֲטִים דְּמִתָּא הוּא אָסוּר וְעַכְשָׁיו נִתְחַזַּק הֵצֵד שְׁלֹ הַשׁוֹחֵט וְקָבְעוּ לוֹ מְקוֹם לְהַפְּאֲחֵטִי ע"כ לֹא שְׁשַׁחֲנוֹת שֶׁם לְבָנֵי אוֹתוֹ הֵצֵד וְיִהְיֶה שׁוֹחֵט דְּמִתָּא.

וְעַכְשָׁיו קָרְאוּ תִּגְרָה הֵצֵד הַשְּׁנִי אִיף שְׁאָסוּר לְאָכְלוֹ מִשְׁחִיטָתוֹ מִחֲמַת שְׁבָזָה נִעְשָׂה חֲשׂוֹד לְהֶאֱכִיל דְּבָרִים הָאָסוּרִים וְהוּא מִתְנַצֵּל א"ע שְׁלֹא נִתְכַּוֵּן ח"ו לְדַבֵּר אִיסוּר שְׂיֵהָהּ סְבוּר כִּינּוֹן שְׁהֵצֵד שְׁלוֹ הַרְשׁוּהוּ לְשַׁחֲנוֹת וְהֵם כְּמוֹ מְחַצְצָה הָעִיר וְאֶפְשָׁר לְרַב הָעִיר וְרוֹצִים אוֹתוֹ לְשׁוֹחֵט דְּמִתָּא מִתָּר לְשַׁחֲנוֹת וְלֹא דִינָא גְמִיר.

וְגַם הֵצֵד שְׁלוֹ אוֹמְרִים כִּינּוֹן שְׁבָכָל פֶּעַם מִחֲדָשִׁין הַכְּרִזָּה שְׂיִכְרִיזוּ לְאָסוּר שְׁחִיטָת אַחֲרִים חוּץ מִשׁוֹחֲטִים דְּמִתָּא בְּכַדִּי שְׁלֹא לְקַלְקֵל הַפֶּאֱחֵטִי לֹא הִיָּה כִּינּוֹן־תֶּם כָּלֵל לְאָסוּר שְׁחִיטָתוֹ עוֹד וְאִף שְׁלֹא שְׁלַחוּ אֵלָיו תִּיִקֵּף לְשַׁחֲנוֹת הוּא מִחֲמַת קְדִירָה דְּבִי שְׁוֹתְפִי.

וּבִפְרָט שְׁקָשָׁה לְקַבּוּעַ מְקוֹם אַחַר לְפֶאֱחֵטִי וְסוֹפּוֹ מוֹכִיחַ עַל תְּחִלָּתוֹ שְׁהֵעֲמִידוֹ אוֹתוֹ עַכְשָׁיו בְּפֶרֶה־סִיָּא לְשַׁחֲנוֹת ע"כ ת"ד הַשׁוֹאֵל. וְהִנֵּה זֶה אֲשֶׁר הַשְּׁבָתִי הִיּוֹת כִּי אֲנִי מִן־טֶרֶד בְּכַמָּה עֲנִינִים אַחֲרִים אֵין לִי פְּנָאֵי לְהַשִּׁיבּוֹ בְּאַרְבָּעָה אִף מִפְּנֵי כְּבוֹדוֹ פְּנִיתִי מֵעַט וְהִנֵּנִי מְשִׁיבּוֹ בְּקִצְרָה.

תְּשׁוּבָה נִרְאָה בְּרוּר דָּאֵין עַל הַשׁוֹחֵט הִנֵּה שׁוּם שְׁמִץ פְּסוּל כָּלֵל דַּע"כ לֹא כָּתַב הָרֵא"שׁ וְהַש"ע דָּאֵם פְּסוּלוֹ הַקְּהֵל שְׁחִיטָת הַכָּל וְשַׁחֲט אַחַר שְׁחִיטָתוֹ אָסוּרָה דְּהִנֵּי כְּחֲשׂוֹד לֹאו"ד רַק בְּנִידוֹן שְׁשַׁחֲט הַשׁוֹחֵט לְעֲצָמוֹ וּמְכַר לְאַחֲרִים אוֹ שְׁשַׁחֲט לְאַחַר וְהָאֲחֵר מְכַר לְאַחֲרִים וּבֵין כֶּף וּבֵין כֶּף הֵם לֹא יִדְעוּ שְׁהִי שְׁחִיטָת עֲצָמוֹ וְסָבְרוּ שְׁזָה הִנֵּי שׁוֹחֵט דְּמִתָּא לְכֶף הִנֵּי חֲשׂוֹד לֹאו"ד שְׁבִיִקְשׁ לְהֶאֱכִילֵם גְּבִילוֹת וְהֵם לֹא יִדְעוּ מֵאִיסוּרֵם אֲבָל אִם הֵם יִדְעוּ שְׁזָה הִי שְׁחִיטָתוֹ וְקָנָה מִמֶּנּוּ מָה אִיסוּר עֲשָׂה הַשׁוֹחֵט שְׁשַׁחֲט אִם לֹא נִיחָא לְהוּ לֹא לִיכְלוּ, וְאִף אִם הִי גְּבִילָה מִמֶּשׁ אִם הִי הַשׁוֹחֵט מוֹכֵר גְּבִילוֹת לְמִי שְׁמַפִּיר בּוֹ שֶׁהוּא גְּבִילָה אֶפְשָׁר דְּלֹא הִיָּה לוֹ דִּין חֲשׂוֹד לֹאו"ד כִּינּוֹן דְּמַפִּיר הַשְּׁנִי בְּזָה בְּפֶרֶט הִיכִי דְּאֶפְשָׁר לִיטְלוֹ בְּמָקוֹם אַחַר דְּלֹא שְׂיִיף בְּזָה לְפָנֵי עוֹר וְאֵין בְּזָה רַק אִיסוּרָא דְּרַבְּנָן דְּמִסְיַע יְדֵי עוֹבְרֵי עֲבִירָה דְּאִינוּ גְּפֶסֶל בְּזָה לְשַׁחֲטָה.

וְאִף גַּם אִם נִימָא דְּנִעְשָׂה בְּזָה פְּסוּל מ"מ בְּזָה שְׂאִינוּ גְּבִילָה מִמֶּשׁ רַק הַקְּהֵל שְׁתַּקְּנוּ כֵּן וּכְבָר כָּתַב הַנ"ב בְּתְשׁוּבָה שְׁעַל הָרֵאשׁוֹנִים דְּבָרֵי הָרֵא"שׁ אָנוּ מְצַטְעָרִים וְכו' לְכֶף דִּי לוֹמַר רַק בְּאֵם הָאֶכִיל אוֹתָם וְהֵם לֹא יִדְעוּ מִזָּה וְהָאֶכִילֵם בְּשׁוֹגֵג גְּבִילוֹת בְּזָה נִחְשָׁב חֲשׂוֹד לֹאו"ד אִף אִם יִדְעוּ מִזָּה וְהִסְפִּימוּ בְּכֶף אֵין לוֹ דִּין חֲשׂוֹד לֹאו"ד.

ובהכ"י א"ש לשון תשובת הרא"ש שתחלה כתב דהוי חשוד לאו"ד ואח"כ סינים מפת קנס ונעמדו בזה התב"ש והנ"ב ולפי מה שכתבתי א"ש דתחלה מיירי היכי דהם לא ידעו שזה איסור להאכיל אותם לכה הוי חשוד לאו"ד ואח"כ פתב דאפילו ידעו מזה דלא הוי חשוד לאו"ד מ"מ ראוי לקונסו, א"כ בנ"ד היכי שהוא לא שחט רק למי ששלחו אליו לשחוט והם ידעו מזה ומי הקריחם לכה אין לו דין חשוד לאו"ד.

ועוד לפי מה שמשמע מדברי ר"מ שאותו שרוצין השוחט הזה המה ג"כ פמחצה העיר וחשובין א"כ ממ"נפ ממה שהם עצמם הסכימו על הפרוז דשחיטה חוץ אסור פשיטא דנאמנים לפרש דכוננתם לא הוי על השוחט הזה דהרי עיקר איסור זה הוי מצד קבלתם שהם קבלו עליהם להיות הבשר נבילה ולא עדיף זה מנדר ממש וקיי"ל סתם נדרים להחמיר ופירושיהו להקל ונאמנים לפרש דלא פונונו על השוחט הזה, ובפרט בנידון זה דממ"נ מצד לשונם שאסרו שחיטה חוץ ודאי אין שוחט זה בכלל שהרי זה שוחט בתוך העיר ולא בחוץ, רק די"ל דקיי"ל בנדרים אין הולכין אחר הלשון רק אחר הפנונה כמ"ש בסי"ר ח"א"כ לפי הפנונה ונדאי דנאמנים לפרש דע"ז פונונו וע"ז לא פונונו וממנ"פ מצד הלשון ליכא איסור ומצד הפנונה ליכא איסור ובכה"ג ודאי דנאמנים לפרש פונונתם א"כ מצידם ליכא איסור.

ואם מצד החולקים על השוחט אף שהם פונונו גם עליו אין להם פח לאסור הבשר על אחרים פיון שאינם רוב בנין ורוב מנין. ועוד הי' נ"ל דהרא"ש לא מיירי, רק בענין שכתב בהמעשה שהי' ובשעתו שגזרו שלא ישחוט רק שוחט הקהל והוא עבר ועשה ובזה נהי דבשביל זה לבדו אם לא גזרו לאסור הבשר מותר השוחט לשחוט להבא מ"מ אם גזרו שאם ישחוט שהבשר אסור נחשב חשוד לאו"ד, דהיינו מטעם שבחבורי מה"ק הקשיתי בסי"ר זה על התב"ש מ"ט אם לא גזרו בפירוש לאסור הבשר שאין לו דין חשוד לאו"ד הרי אם גלה בטר דין נדר ממש אין פח לנודר להתפיס בדבר איסור וע"כ מה שחל אסורם הוי רק מטעם דהצבור יש להם פח לגזור להיות פתם פת פותי וינים יי"נ כמ"ש הרשב"א בתשובה ורמ"א בסי"ר ח"א"כ מה לי אם גזרין שהבשר הוי נבילה אף שאינה נבילה ומה לי אם גזרין על האדם שיהי' חשוד על השחיטה אף שאינו חשוד יש להם פח לעשותו חשוד, וכעת נראה להוסיף תבלין בדבר שמה שיכולין לגזור להיות פתם פת פותי מבואר בב"י סי' ר"ח בשם הרשב"א מקרא דיתחם כל רכושו ועיי"ש וא"כ הרי שם סינים והוא יבדל מקהל הגולה א"כ מוכח דגם על האדם יכולין לגזור להבדילו מפלל ישראל כמו על המזון ולמה על הבשר יש להם פח לגזור שיהי' נבילה ועל האדם אין להם פח לגזור להיות פסול לשחיטה.

אף עיקר הטעם הוי ודאי דאם לא גזרו בפירוש שיהי' לו דין חשוד ופסול רק שגזרו סתם שלא ישחוט לכתחלה אין ראי' שפנונתם הי' להיות לו דין פסול וחשוד די"ל דהם עצמם לא פונונו לכה וכוננתם הי' רק שלא יעשה כה לכתחלה אבל לא להיות לו דין פסול וחשוד ולכה אם עבר ושחט כשירה אף אם גזרו שאם ישחוט יאסור הבשר א"כ תזינן שהתזיקוהו לחשוד ולפסול שהרי אסרו הבשר של שחיטתו אף בדיעבד וא"כ פיון דהמה עשאוהו לחשוד לאו"ד לכה יש לו דין חשוד לאו"ד.

ובזה א"ש לשון הש"ד שפתיב דשם משמע דאפילו בלא חרם פינון ששקקהל פסלו שחיתת הכל ותמהו עליו שבהרא"ש מייירי רק אם גזרו שהבשר אסור וכו' ולפי הג"ל א"ש דמה שהוצרך הרא"ש לטעם שאסרו הבשר היינו אם גזרו רק בלשון לא ישחוט אחר ולא נתנו על האחרים שם חשוד ופסול בזה בעינינו דווקא דאסרו הבשר אבל הש"ד דייק בלשונו פינון שפסלו שחיתת הכל כגון שגזרו בלשונם שהכל הם פסולין אצל השחיטה פינון שהזכירו לשון פסול מהני אף שלא אסרו הבשר דחד טעמא הוא עם אסרו הבשר דהכל הוי רק בכת שהצבור עשאוהו לחשוד לאו"ד ויש לו דין חשוד ממש והיוצא מכ"ז דהיינו דווקא אם גזרו שלא ישחוט וגם אסרו הבשר אבל אם אסרו רק הבשר ולא גזרו עליו שהוא לא ישחוט א"כ פינון דלא הוי הגזרה על השוחט לא נעשה הוא חשוד לאו"ד ובשביל שהאכיל להם הבשר לא נעשה חשוד לשחיטה ודוקא אם גזרו גם עליו שלא ישחוט בזה אם עבר ושחט הוי כנפסל בעניני שחיטה ויש לו דין חשוד לאו"ד אבל אם לא גזרו בלשון שלא ישחוט רק על הבשר א"כ השחיטה בהיתר שחט בזה אף שהאכיל להם הבשר שאסרו על עצמם לא נחשב זה פסול לשחיטה ולא נחשב חשוד לאו"ד ובעבור מה שהאכיל להם הבשר זה אין פדאי לעשותו פדין מומר אוכל גבילות בזה.

ועוד י"ל דהרי בלא זה דברו האחרונים דאם גזרו חרם שלא ישחוט אחר די"ל דהוי בכלל כל מלתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני, והן אמת דבחיבורי מפבר הארכבו בזה דלא שייך בזה אי עביד לא מהני באיסור שבועה מ"מ היינו דוקא מן הסתם אבל פשיטא דיש פח להצבור לגזור בזה להיות עביד לא מהני כמו דיכולין לעשות פתו פת פותי וכו' פן.

נמי יכולין לגזור שלא ישחוט ואם ישחוט יהי גבילה ממש ויהי עביד לא מהני ובזה אחר תקנתם באמת הוי גבילה ממש והוי פלא נשחט באמת והאכילם גבילה ממש וכיון דחשוד אלפני עור והם לא ידעו ויש לחוש שיעשה עוד איזה פסול בשחיטה ולא יודיעם אבל אם לא גזרו על מעשה שחיטה רק על הבשר א"כ הרי גוף השחיטה בהיתר שחט רק שאח"כ גזרו להיות כגבילה בזה לאאלים איסורו כגבילה ממש ואינו חשוד עבור זה על השחיטה ולכך בנדון דילן שלא גזרו על השחיטה רק על הבשר אין חשש על השוחט.

ועוד הנה מקום לצרף עוד סניף אחד די"ל דוקא בנדון של הרא"ש שלא הי' כנונתם עבור הרנוחת ממון רק עבור גוף הענין שלא היה נאמן בעיניהם רק שוחט של הקהל בזה גלו דעתייהו ששאר השוחטים חשודים בעיניהם על השחיטה וכיון שיש להם פח לעשות מאינו חשוד להיות חשוד הוי כפסול לשחיטה ושחט ונחשב מומר לאו"ד אבל כנ"ד שעיקר תקנת שחיטה חוץ נעשה עבור הפסד הפאחט"י והוי רק עבור הרנוחת ממון אבל לא מטעם שהשוחטים חשודים בעיניהם בזה אף שאסרו הבשר הוי רק מפח קנס ולא נעשה השוחט בזה חשוד לאו"ד ולא נפסל בזה, ונהי דאין לנו ראיות מוכרחות לזה מ"מ פינון דגוף דין הרא"ש חידוש הוא כמ"ש בנ"ב והפ"ח והתב"ש הבו דלא לוסוף עלה ובפרט בצירוף כל הלין טעמי יש להקל להתיר השוחט.

ומה שהקשה ר"מ על הרא"ש למה הוי חשוד לאו"ד הרי חשוד על איסור קל אינו חשוד על החמור הנה גם אני מפבר הרגשתי בזה אף נראה לומר פינון שיש בשחיטות כמה חומרות דהוי רק מדרבנן וחומרות הפוסקים והשוחטים הלומדים זה יודעים שהם

חנמרות וא"כ אם חשוד על איסור פנה מיקל ראשו אף בשאר חנמרות שישינו בשחיטה לכה אסור לשחוט.

וגם מה שכתב ר"מ שבשמ"ח משמע שהשוחט פשר לא ידעתי מה היה לו שהרי כתב שם בשמ"ח שאם שחט השוחט הנה במקום אחר שלא הי' תקנה זו כשינה בדיעבד משמע דלכתחלה אסור לו לשחוט אף במקום אחר שאין שם תקנה זו.

והנה בענינים הללו הארכתי בעז"ה בחבורי מה"ק מפבר ואין פנאי להעתיקם עכ"פ לדינא הנני מספיק הולך שאם השוחט הנה חכם ומנמחה כמ"ש ר"מ ראוי להחזיקו רק מ"מ ראוי להוכיחו על פכה ולקבל עליו אינה דברי חברות עבור מה שעשה כה בתחלה ועבר על התקנה ודי בנה דברי או"נ וידידו: תשובה ח לק"ק זאלישטשיק הנה על דבר אשר שאלו בשו"ב שנתנו ת"כ שלא ישחטו בלתי אם יהי' מראה אחד לחבירו ספינו וגם כתבו וחתמו בכתב ע"ז וכתבו שאם יעברו על זה קבלו עליהם להיות נדחין משו"ב דשם ואף להיות באיסור גמור לאכול משחיטת בהמה זו ויהיה בהמה זו טריפה פכל הטריפות שבתורה וכו' והנה פעת יש זמן רב שעברו על זה וכעת הרגישו בנה אנשי הקהילה ונפשמ בשאלתם מה משפט השו"ב הנ"ל והשו"ב הם משיבין כי לא היה מרצונם ליתן הכתב רק מהפצרת אנשי העיר וכן נרמז בגוף הכתב, וגם ששכחו ולא ידעו אם נתנו פלל ת"כ וגם כ"א אומר שהעיקוב היה מן השני וכיון שעברו אינה פעמים נעשה להם פהיתר ע"כ תוכן תשובתם.

תשובה הנה בדברים פאלו הארכתי בתשובתי מפבר בכמה עניני' שנתדמנו פאלו לזה אין דעתי ניחא להאריך בנה ואבאר בקצרה. הנה מצד מ"ש שבהמה זו אסורה אין בנה חשש פלל ולא מטעם שנתפר במכתבם מפח דהוי פמתפיס בדבר איסור במ"ש דהוי כטריפות דמצד זה הוי עכ"פ צריך שאלה מדרבנן אף הטעם הארכתי בתשובתי מפבר דאף אם לא היו כותבין כטריפות רק סתם אסורה נמי אין פח בינדם לאסור מפח דהוי כפירות חבירו על חבירו פינו דאין הבהמה שלהם אין בינדם לאסור של חבירו על אחרים לכה אף מדרבנן לא בעי שאלה.

ובנ"ד נוסף לזה שלא כתבו שהם אוסרים בהמה זו רק כתבו להיות באיסור בהמה זו, דזה משמע דהם אין אוסרים אותה רק שתהי' אסורה ממילא ואין זה לשון נדר ושבועה, וכן כתבו עוד ויהי' בהמה זו כטריפה דמשמע הפל ממילא ואין בנה לשון נדר ואיסור, ולפ"ז הנה פל הבית מיחוש בנה הוא מפח הת"כ שנתנו ויש לנו לחוש לדעת הרמב"ם דס"ל מומר לשאר עבירות בעי בדיקת הספין הנה גם מפח זה נראה דאין בנה בית מיחוש פינו דדעת הרמב"ם דוקא למומר לכה, והנה שיעור מומר נראה דהוי ג' פעמים פינו דהב"י והש"ך נקטו בלשונם שיהי' מועד לכה ומועד לא נקרא רק בשלשה פעמים ואף דהסיוס לשונו של הב"י הוי רק פ"א אין לדייק בנה דהא בב' פעמים הוי מומר רק פנונתו לרבותא דלענין לפסול לעדות אפילו בפ"א הוי פסול לעדות וכן יהי' פנונת הש"ך אכל לעולם מומר להצריך בדיקת הספין הוי רק בג' פעמים פלשון מועד וכן מצאתי אח"כ בפמ"ג שכתב פן ולפ"ז הנה הן אמת דקי"ל דהעובר על השבועה אינו נאמן לומר שוגג היתי להכשיר עצמו אף נראה דהיינו דוקא להכשיר עצמו לעדות דבנה פינו דבפ"א נעשה פסול ולכה בפ"א דרף פל איש להיות רמאי אנפשי' באיסורא מה שנתאסר עליו

ומזהר זהיר בי' וכדאמרין בש"ס דבאיסורא מזדהר אינש לכה אינו נאמן לומר ששכח
אבל לעננו לעשותו מומר דבעינו ג"פ הנה פינו דעבר עליו שני פעמים אחז"ל פינו דעבר
עבירה ושהנה בה נעשה לו פהיתר ושוב לא רמא אנפשי' בפעם שלישי יכול לטעון
שכחתי ולא נעשה מועד לכה בג' פעמים עד שיהיה ידוע דידע שנה איסור ועשהו אבל
בלא"ה יכול לטעון ששכח פעם ג' ועיין פניצא בזה בתשובת חוט השני שדייק בעבר
עבירה אחת כמה פעמים שדי לעשות תשובת המשקל ב' פעמים ואח"כ לא בעי תשובה
פיו דנעשה לו פהיתר מכ"ש בזה דכיל לטעון שכחתי על פעם הג' ולא נעשה מועד
לכה.

ועוד נראה פיו דדעת כמ"פ דהחשוד על שבועה דלהבא אינו חשוד אלשעבר נהי דיש
חלוקים בזה ועיין בש"ס בנקה"כ מ"ש ליישב קושיות הט"ז דבמומר אפילו נשבע לא
מהני פיו דמושבע ועומד בהר סיני ייע"ש ובתב"ש, ולכה בנידון דידן לא הוי לאו"ד
וגם שאר הפוסקים ס"ל דמומר לשאר עבירות לא בעי בדיקת הספין אף דהרמב"ם
מצריף בדיקת הספין היינו רק באם הוא מומר לעשות איסור ממש דבשעת מעשה עושה
איסור תורה דעובר על שבועה כמה פעמים בשבועה דלשעבר אבל אם הוי מומר לעבור
על שבועה דלהבא והמעשה גופה היתר הוא י"ל דמודה דמומר לעבור אשבועה דלהבא
לא בעי בדיקת הספין אף להרמב"ם ולמעט בפלוגתא עדיף: ועוד נראה דאף אם נאמר
בזה דחייב לבדוק להם ספין מ"מ הרי פיו דנשבעו כבר להראות ספין זה לזה ושבעתו
פיו דהוי סתם הוי לעולם ולא בשביל שעברו נפטרו מזה א"כ עדיין בחיובם עומדין
להראות ספין זה לזה ודי בזה ודווקא בשל עצמו אינו נאמן פיו דעליו לתקנו מטרח
לא טרח אף להעיד על ספין חבירו שהוא יפה נאמן, ונהרי קיי"ל דהחשוד על הדבר נאמן
להעיד בשל אחרים ייע"ש לקמן סי' קי"ט ס"ז והן אמת דהש"ף כתב שם בס"ק י"ח
דהיינו דוקא בחשוד אבל במומר אינו נאמן לעדות אף בשל אחרים אף דבריו צ"ע
לפענ"ד דהנה כתב שם כמ"ש בסי' ב' ס"ק כ' והמענין שם יראה שלא כתב מזה פלוג
רק התם מדבר מדין הרמב"ם דבמומר לד"א בעי בדיקת הספין וא"כ הרי זה הוי רק
לדעת הרמב"ם ואינו מוסכם ורוב הפוסקים פליגו עליו וגם להרמב"ם י"ל דדווקא
בבדיקת הספין מחמיר מפת דמטרח לא טרח אבל להעיד בשל אחרים לא שייף טרחא
י"ל דמודה דנאמן ולקמן סי' קכ"ז שם כתב באמת פן דבמומר אינו נאמן בשל אחרים
אף היינו דווקא במומר לאו"ד אבל במומר לד"א י"ל אף הרמב"ם דמחמיר ובעי בדיקת
הספין היינו מפת דמטרח לא טרח אבל להעיד בשל אחרים ודאי דמודה דנאמן אף במומר
לד"א.

ומה יומתק בזה ליישב דעת הרמב"ם דס"ל דבמומר לשאר עבירות בעי בדיקת הספין
דקשה עליו למה נקט רבא מומר אוכל נבלות לתיאבון ישראל בודק ספין ונותן לו הו"ל
למינקט אפילו מומר לד"א הוי פן וקרא"ש הקשה פן ונדחק דלרבנותא נקט דאפילו
לאו"ד מהני בדיקת הספין, ולפמ"ש א"ש דהנה יש לדייק בלשון הש"ס דקאמר מומר
אוכל נבלות לתיאבון ישראל בודק ספין ונותן לו ולמ"ל תיבת ישראל פשיטא דנקרי לא
נסמוף עליו לבדיקת הספין אף דקמ"ל דלא מהני אם מומר כמותו בודק לו הספין דאף
דחשוד לאו"ד נאמן בשל אחרים אבל מומר אינו נאמן לכה אמר רבא מומר אוכל נבילות
לתיאבון ישראל שאינו מומר כמותו בודק ספין ונותן לו אבל מומר כמותו לא מהני

בדיקתו ולקח נקט שפיר מומר אוכל נבילות דהוי מומר לאו"ד הא מומר בשאר עבירות אף דגם הוא בעי בדיקת הספין מ"מ לא בעינן בדיקת ישראל רק מומר כמותו יכול לבדוק דמומר לד"א פשר להעיד בשל אחרים ודווקא מטרח לא טרח וז"ב ודו"ק היטב.

ולקח ה"נ בזה נהי דניתן להם דין מומרים מ"מ הוי רק מומרין לשבועה ולא לנבילות או לשחוט בספין פגום לקח מהני מה שכ"א יבדוק לתבירו ספינו, מיהו בזה נפלנו ברבנותא אם תיישינו לגומלין או לא דבשלמא בעלמא היכי דלא בעי בדיקת הספין ואינו רק זהירות בעלמא לא שייך חשש גומלין אבל בזה אי נימא דבעי בדיקת הספין מדינא א"כ יש לחוש לגומלין ואף דרבנן לא תיישי לגומלין מ"מ מוכח בפ"ב דכתובות דאם פלי אומנתו בידו תיישינו לגומלין וע"ש בפירש"י וה"נ להא דמאי ונהנה בזה יש לדון הרבה ועיין בזה בחיבורי ספר החיים סי' תרפ"ג מ"ש בשיטת הרמב"ם בזה, מיהו באמת אין בזה שייכא לכאן פנין דהבדיקה חומרא בעלמא דרוב הפוסקים חולקין על הרמב"ם ואף להרמב"ם י"ל דמיקל בכה"ג מטעמא דאמרינן וטעמא דמסתברא הוא לקח אף אם נחמיר לבדוק להם ספין מ"מ די שכ"א יבדוק לתבירו כפי אשר נתנו פפם תחלה.

פן הי' נלפענ"ד לדינא אף כ"ז פתבנו לעיקרא דדינא פי לא רצייתי להורות בקיצור פן יקבעוהלקח לדורות פן ולזה פתבתי להתלמד במקום אחר אולי יזכירני ה' שיתקון פרצת הדור או אם הנה מנדמן פן לאנשים מופלגים ביראה והי' בא לידם שגיא זהו ה' ראוי להקל כה"ג אבל בנ"ד לפי ערך פרצת הדור פעת בעו"ה ונהיראה דגם מתחלה לא היו מפורסמים ביראה עד שהוצרכו אנשי קהילה לקבל עליהם זה ולקח ודאי אם יש רגלים לדבר שעברו על תק"כ ג"כ דהראוי להחמיר עליהם ולהעמיד עליהם רואה אחר ולבדוק ספינם ומזקנים נתבונן מ"ש השמ"ח סי' ב' סעיף י"ב בשם הב"ה דאף דמדינא מומר אוכל נבילות לתאבון בודק ספין ונותן לו האידנא אין אוכלין ממנו שום דבר איסור וכן פתב בתב"ש שם ס"ק י"ב דעכשיו לפי פרצת הדור נשתנה הדין א"כ אנו יתמי דיתמי מה נענה בתריהו ולקח ודאי דראוי להחמיר עליהם שלא ישחטו שום בהמה בלתי שיעמוד עליהם רואה אחר ויבדוק להם ספין ובעו"ה בימים הללו מחיצת פנים בית ישראל שגפרצה אומרים גזור ולא לפרוץ ח"ו והשם יגזור פרצת עמו ישראל אין פרוץ ואין צנחה ברחובותינו פנפש הכותב: והנה אחר שולחי מכתבי לשם עלה ברעיוני עוד אינה הערות בדברי הרמב"ם והנה לכאורה הי' נראה שיצא פן להרמב"ם ממה דקאמר הש"ס שם אלא רבא מ"ט לא אמר כשמעתינה והנה התוס' שם הרגישו דהרי תרי הפל שוחטין קתני ומקי לה רבא חז באמת לאתויי מומר וכו' ונדחקו ליישב דה"פ מ"ט לא אמר הראשונה כשמעתינה והוא דחוק אף להרמב"ם א"ש דפריה פה דנימא דאתי לאתויי חז מומר אוכל נבילות לתאבון וחד מומר לשאר עבירות ואי הוי תנא רק חז הוי מפרשינן לי' אמה דמסתבר טפי אמומר לשאר עבירות אבל באוכל נבילות לתאבון אפשר דאף בדיקת הספין לא מהני לקח תנא תרתי חז לשאר עבירות וחד לאוכל נבילות לתאבון וזה הוא ראי' ברורה להרמב"ם.

מיהו שבתתי וראיתי דאדרבה מסוגיא הנ"ל יהי' מוכח דלא פרמב"ם דלשיטתו קשה מה דקאמר שם בשלמא אפני לא אמר פרב אשי דלא ס"ל הא דרבא ופירש"י רק סבירא לי' דאף בדיקת הספין לא מהני לקח תנא תרתי חז לשאר עבירות וחד לאוכל נבילות וע"י

בדיקת הספין וא"ל דלאבני אף בשאר עבירות לא מהני בדיקת ספין זה ודאי אי אפשר לומר דהרי ש"ס מפני שהוא דמומר לד"א אינו דמומר לכל התורה אם אין לו טרחה ולמה לא יהי פשר לשחיטה וא"כ ודאי לכ"ע די בנה בבדיקת הספין וא"כ אפתי למה לא מוקי אבני כר"א ובשאר עבירות ובע"כ דלאבני לא בעינן בדיקת הספין בנה וגם לאבני המחמיר דמומר לתאבון וס"ל דלא מהני בדיקת הספין מיקל דמומר לשאר עבירות דלא בעי בדיקת ספין מכ"ש לר"ב דס"ל דדי בבדיקת הספין מכ"ש דלשאר עבירות לא בעי בדיקת הספין וצ"ע ושוב ראיתי פו בספר ראש יוסף שהרגיש בנה.

והנה באמת לפמ"ש לעיל בישוב קושיות התוס' דכוננת הש"ס למה לא משני רבא דתרנויהו דמומר חד לאוכל נבילות וחד לשאר עבירות הנה בנה יתישב עוד מה דקאמר הש"ס לדבריו דאבני קאמר ולי' לא ס"ל דלתרוץ התוס' אין לו הבנה דסוף סוף קשיא מה דקאמר לקמן חד לאתויי פותי וחד לאתויי מומר ממ"נ למאן קאמר אם לדידי' יאמר דהראשון הוי לאתויי מומר והשני פותיים ואם לאבני איה קאמר השני לאתויי מומר הרי לאבני לא ס"ל דמומר מותר לשחוט ע"י בדיקת הספין וצ"ע על התוס' בנה אף להרמב"ם א"ש דקושיות הש"ס הוי למה לא משני רבא דתרנויהו דמומר חד בלתאבון וחד דמומר לשאר עבירות ולכך משני דמה דשני רבא שם חד לאתויי פותיים וחד דמומר היינו לדבריו דאבני לכך אליבני' מוקי חד בכותי וחד דמומר לשאר עבירות אכל לדידיה לא ס"ל רק הוא ס"ל דשניהם דמומר חד בנבילות וחד בשאר עבירות וא"ש.

ואמנם שבתאי וראיתי די"ל דדברי התוס' א"ש ודברבא יהי קצת ראי' לתירוץ ממה דקאמר הש"ס לדבריו דאבני קאמר ולי' לא ס"ל ונהה אם הפנה פשוטו לא שיהי לשון לא ס"ל דנה לא מצינו רק היכי דיש חלוק דין ביניהם אבל היכי דאין חלוק ביניהם בדין רק במשמעות פ"ה הסוגיא לא שיהי לא ס"ל ונהי די לומר בקיצור לדבריו דאבני קאמר, אף נראה דא"ש דהנה קושיות הש"ס הוי למה לא משני הרישא באוכל נבילות לתאבון והפנה דהנה תמיד פתא דהיתרא עדיף לי' ובמומר לתאבון שיועיל בדיקת הספין הוי רבותרא טפי ממה שיועיל פותי בכזית בשאר ולכך הו"ל למינקט תחלה דמומר אוכל נבילות וכו' אף זה דמומר לנבילות הוי סברא פיון דחשוד לאו"ד אף בדיקת הספין לא יועיל לכך הוי רבותרא דמהני בדיקת הספין אבל דמומר לשאר עבירות שיועיל בדיקת הספין זה אינו חידוש דפשיטא הוא רק הרבותרא הוי דבעי בדיקת הספין והוי הרבותרא לחומרא, ולכך א"ש דיש לומר דודאי לר"ב דמיקל דמומר אוכל נבילות לתאבון מהני בדיקת הספין לדידיה נחתינן חד דרגא וס"ל דמומר לשאר עבירות לא בעי בדיקת הספין אכל לאבני דס"ל דמומר לתאבון לא מהני בדיקת הספין ממילא דמומר לשאר עבירות בעינן בדיקת הספין אף פיון דבנה הוי הרבותרא לחומרא וכח דהיתרא עדיף לי' לכך נקט פותי תחלה דקמ"ל דמהני כזית בשאר ואח"כ קמ"ל הפל שוחטין אפילו מומר לשאר עבירות וקמ"ל דבעי בדיקת הספין ונה דמשני הש"ס דתחלה פריה למה לא אמר כשמעתין והוי לי' לתרץ דמומר אוכל נבילות תחלה לאשמעינן דמהני בדיקת הספין לכך משני לדבריו דאבני קאמר דס"ל דמומר לנבילות לא מהני ספין ולדידיה דמומר לשאר עבירות בעי בדיקת הספין לכך קאמר, חד לכותי וחד דמומר היינו לשאר עבירות וכיון דבנה הוי הרבותרא לחומרא דבעי ספין לכך נקט פותי תחלה ולי' לא ס"ל פו דהוא

ס"ל במומר לנבילות מהני ספין וממילא במומר לשאר עבירות לא בעי ספין והוי הראשון לאתויי מומר לנבילות והשני לכותי וא"ש ודו"ק פן הי נראה נכון לכאורה.

מיהו פד דייקנין אי אפשר לומר פן דבמשנה שני' אי אפשר לומר דקמ"ל דבעי בדיקת ספין דלא תנא התם ושחיטתן פשיטה כמו ברישא ואם הוי לאתויי מומר הוי הכונה להפוך וקמ"ל דמהני לו ספין וכשר לשחוט וא"כ אי אפשר לומר פפירושי לכה שוב יש מזה ראי' להרמב"ם וכפירושינו הנ' ודו"ק: והנה שבתו וראיתי דמ"ש לעיל לדייק מלשון הש"ס דקאמר ישראל בודק ספין ונותן לו דמשמע הא מומר דכונתי' לא מהני באמת בש"ס שלפנינו אין מוזכר זה רק סתם בודק ספין ונותן לו רק שהיה עולה על זכרוני לשון הטור והש"ע שכתבו בלשון הזה ישראל בודק ספין ונותן לו וכן לשון הרמב"ם סוף פ"ד מהלכות שחיטה ישראל פשר בודק ספין ונותן לו וא"כ מדהוסיפו בלשונם פן נראה שהי' גרסתם בש"ס ובפרט דיתכן דהוי להרמב"ם גירסא זו שדרכו להעתיק בלשון הש"ס ולמה פאן הוסיף בע"כ פן הוי גרסתו בש"ס אף לפ"ז יהי' סתירה לדברינו מלשון הרמב"ם דהרי הרמב"ם פלל כל המומרים לשאר עבירות ביחד ובכולן כתב דישאר פשר בודק ספין ונותן לו וא"כ משמע דבכולן בעינו ישראל פשר, אף נראה דא"ש דאדרבה לכה הוסיף עוד תיבת פשר דהיינו ישראל פשר להעיד בדבר הזה וזה שהוא פשר לעדות הוא בודק הספין וממילא נשמע כל חד פדינו דבמומר לנבילות דהוי לאו"ד דא"נ אף להעיד בפל אחרים בעינו שיהי' ישראל פשר ואינו מומר לאו"ד ובשאר עבירות דכשר להעיד באיסור אחר בזה נחשב אף הוא פשר ומותר לבדוק הספין ומדדייק הרמב"ם וכתב ישראל פשר משמע שנתפנין למ"ש וכך הוי גרסתו בש"ס.

והנה מה שכתבתי לעיל דלשון הסיפא לא משמע דמייירי במומר לשאר עבירות דבנה הוי הרבותא דבעי בדיקת הספין וזה לא נשמע מסיפא דהכל שוחטין הנה פנונתי דבשלקא רישא דנקט ושחיטתן פשיטה וכתב הט"ז בסי' א' דמשמע דצריף עוד תקון אחר לאו"ד ייע"ש, א"כ ה"נ בשלקא ברישא י"ל דקמ"ל הכל שוחטין אפילו מומר לשאר עבירות וקמ"ל העיקר בסיפא דשחיטתן פשיטה דבעי עוד תקון היינו דבודק הספין בתחלה או בסוף אבל בסיפא דלא נקט ושחיטתן פשיטה א"א לומר פן וא"ש: והנה מ"ש לעיל דהם יכולין לבדוק הספין זה לזה אין להקשות דכיון דכבר חשודין דעוברי' על שבועה בכה אף נאמנין אף זה אינו דאף אם יש להם דין מומרים הוי רק מומרים לאיסור שבועה אבל לא לאיסור נבילות ופגימת הספין ומה דלא הראו זה לזה חוץ השבועה אין זה חשד על נבילות ופגימת הספין רק הוי אומרי' דלא בעי שיראה אחד לחבירו דדי בבדיקת עצמו אבל כעת דנאמר להם דבעינו מדינא לבדוק להם ספין שוב נאמן כ"א להעיד שחבירו מראה לו ספין דעל חשש בדיקת הספין ופגימתו ודיני שחיטה ע"ז לא חשידו ונאמן כ"א להעיד שחבירו מראה לו הספין דבשל אחרים נאמן בכה"ג זולת החשש דניחוש לגומלין וזה פכר פתבנו לעיל וזה ברור ונכון לפענ"ד: תשובה ט ע"ד אשר שאל ר"מ אם מותר למסייע לשחוט בפני השוחט דמתא אם אין להמסייע קבלה הנהוג השתא: תשובה הנה הפ"מ ביו"ד במשפצות סי' א' סע"ק ג' הביא בשם התב"ש דאף בעע"ג יש לאסור אף דיעבד דהתקנה זו דחרם הוי אפילו בעע"ג והביא פן גם בשם הבל"י עי"ש והנה שמעתי מאחד שאמר שהפ"מ טעה בכוננת התב"ש

דכוננת התב"ש הוי רק בלא אחרים עע"ג ונהביא ראי' מלשון התב"ש בשמ"ח בסי' א' סעיף ה' ממ"ש ותקנו חרם שלא ישחוט שום אדם בינו לבין עצמו או לבדוק הריאה וכו' משמע דהחרם הוי דווקא בינו לבין עצמו ולא באחרים עומד על גבו ועוד הביא ראי' ממ"ש הרמ"א דאין החכם נותן לו קבלה עד שיהי' רגיל ואיך יהי' רגיל אם לא יתנו לו לשחוט לכתחלה פלל, ולדעתו צדקו דברי הפ"מג בכוננת התב"ש דהמענין בלשון התב"ש שהתחיל להשיג על החו"י וכתב שהוא לא ראה להחרם משמע דהשגתו הוי על מה שהתיר באחרים עומד על גביו בפשעת הדחק ואם איתא דס"ל דהחרם לא הוי בעע"ג הוי להתב"ש להשיג תיכף עליו למ"ל שפעת הדחק בלא זה מותר בעע"ג ול"ל להזכיר שהוא לא ראה החרם ובע"כ דסבירא ליה דהחרם הוי אפילו בעע"ג ומשיג עליו מה שהתיר במקום דחק ועע"ג משמע להדיא דהוי אסור אף בעע"ג.

ומלשון הרמ"א אין ראי' פלל די"ל דנעשה רגיל לשחוט לפלבים ולכלבים ולמזכרו לנזקרים ונהי דאסור ליתן לכתחלה לכלבים אף בעע"ג כמ"ש גם התב"ש היינו רק אם אינו יודע ה' שחיטה דאז חיישינן דאחרים לא יראו פל פך הדבר ושפא יבאו לאכול ממנו אבל אם הוא יודע ה' שחיטה ועיקר האיסור רק מפח החרם פשיטא דהחרם לא הוי רק שלא ליתן לו לכתחלה לשחוט או לאכול ממנו לכתחלה אבל אם אינרע ששחט ואכל ממנו בשוגג נדאי ע"ז לא תקנו החרם על השוגג ובדיעבד א"כ אין פאן חשש שיאכל ממנו ומותר לו לשחוט ע"מ למפור לנזקרי ולכלבים אבל להאכילו ממש אסור ליתן לו אף דעע"ג.

ומה דנקט התב"ש בסעיף ה' בינו לבין עצמו נראה או דאמר לאפוקי אם הת"ח רואה שחיטתו דדוקא על אינש דעלמא תקנו דלא יועיל עע"ג אבל אם חכם רואה שחיטתו מותר לו לשחוט דאל"כ איך יתן לו החכם קבלה אם לא ישחוט לפניו, ודחוק לומר להאכיל לכלבים דהרי כתבו האחרונים דהתרנגולים אין לחכם לאכול ממנו משמע דמותרין באכילה לכך בע"כ דעל חכם לא גזרו ולכך פתב לשון בינו לבין עצמו לאפוקי אם החכם רואה שחיטתו דנה מותר, או י"ל דלרבותא נקט בינו לבין עצמו דהוי אמינא דבעע"ג גרע פינן דהוא יודע הלכות שחיטה א"כ עיקר הטעם דלא ישחוט בלא קבלה בעע"ג פינן דהורע חזקתו דאין לו קבלה דהמנהג הוא ליקח קבלה והוא לא לקח והורע פחו ונזקתו א"כ תינח אם אחרים רואים אותו שהוא שוחט שפיר יש לנו לחוש שהוא אינו בחזקת נאמן או אופן פינן דאין לו קבלה ואין אדם יודע מה בלב חבירו אבל אם שוחט בינו לבין עצמו אם הוא יודע בנפשו שהוא פשר ושוחט יפה יהי' מותר לו לשחוט בלי קבלה פינן דמרגיש בנפשו דשפיר שחט ויהי' לו מותר לאכול גם להאכיל לאחרים ולא יודיע להם שהוא שחטו או אף אם ידעו יהי' נאמן במגו דאחר שחטו ולכך פתב התב"ש דהחרם הוי אפילו בינו לבין עצמו ואין אדם רואה ויודע בנפשו דשפיר שחט ולא ישחוט בלא קבלה.

או אפשר לומר דיש חילוק בין העע"ג שאינו מורגל לשחוט אף שבקי בדינין מ"מ אינו מורגל לשחוט בין אם העע"ג הוי נמי שוחט דמתא ורגיל מאד בשחיטה דעיקר הטעם דלא מהני אחרים עע"ג ביאר התב"ש מפח דחיישינן שלא ידקדק פל פך לראות א"כ תינח אינש דעלמא אבל שוחט דמתא המורגל מאד במלאכה זו אין חשש שלא ידקדק

כל כף ובכפרט אם הוא בעצמו מלמדו ונדאי מדקדק יפה ולכה ע"ז לא תקנו כלל ולכה דייק התב"ש בינו לבין עצמו לאפוקי בפני שוחט מןמחה ורגיל בשחיטה ובזה הוי נתנישב מנהגינו שמניחין למסייע לשחוט.

מיהו אפשר לומר עוד דדוקא אם אין החכם שבעיר מתיר למסייע לשחוט בלא קבלה אז אסור לו לשחוט אף באחרים ע"ג אבל אם יש חכם בעיר או מורה הוראה והוא נותן רשות וכח לשוחט לשחוט ע"י מסייע ויעמוד על גביו מותר ולכה נקט התב"ש בינו לבין עצמו ועל זה אף נטילת רשות מחכם לא מהני כל שלא נסוהו לפניו ונתן לו קבלה בכתב אבל אם אחרים עומדים על גביו אז יכול החכם להרשותו לשחוט לפני השוחט, אף זה שהשיג התב"ש על החו"י דנתן רשות מוכח דאף רשות מחכם לא מהני בלא קבלה ואפשר דשם התיר למקומות אחרים שלא היה שם החות יאיר רב ומורה וע"ז השיג.

אף מ"מ נראה כיון דהוי חרם יש להחמיר בכל ענין ואין לו לשחוט אף ע"י שוחט דמתא רק בקבלה ומה שצריך לו לאנמנות ד לשחוט וימכור לנכרים כנלפע"ד ברור: תשובה י תשובה להרב המאה"ג אבד"ק זאלאזי"ץ.

מכתבו קבלתי והנה אף כי אין אור עיני אתי כעת מחמת אישון לילה מ"מ פניתי לאהבתו להשיבו תיקוף אף כמה דיהי' אפשר לקצור אקצור מחמת דהדבר מוכרח להשיבו בשעה קדא וגם איני בכריאת הגוף ממש.

והנה תוכן שאלתו הוי בנידון השו"ב שהי' מעלים מן פאחט"י לשחוט בלתי ידיעתם ונודע להם ורצו להעבירו ופייסם ונתחייב בהתקשרות בכתב באלה ובשבועה ובח"ח על כמה אופנים ושפאם יעבור על אחד מהם יהי' שחיטתו נבילה וטרופה ועכשיו העידו עליו עדים שהוא עבר על שבועתו בכמה דברים וכעת מסופק מכ"ת על השו"ב הן על להבא והן על מה שלעבר שחט אם מותרת שחיטתו והפלים.

והנה שאלתו הוי שאלת חכם ויותר מחצי תשובה כי ראה והרגיש בדינים המסתעפים לזה אף שבמקצת דבריו יש לפקפק. והנה מ"ש ראי' מקהל שפסלו שחיטת הכל אין לו דמיון כלל, דהתם הקהל קבלו על עצמן דשחיטתו יהי' אסור ואדם יכול לאסור על עצמו דבר היתר אבל אין יכול לומר דשחיטתו יהי' פנבילה על אחרים.

ומ"ש ר"מ דקיי"ל אדם אוסר דבר שאינו שלו זה אין לו דמיון כלל דהתם בשוחט לע"ז או לשם קדשים דהמעשה גופא הוי באיסור או בעובד ע"ז ומשתחנה לה בזה יכול לאסור גוף הדבר, אף דקיי"ל אין אדם אוסר דשא"ש ע"י מעשה אוסר, אבל פאן גוף המעשה היתר הוא רק שזה פא לקנוס עצמו באם יעבור יהי' שחיטתו פנבילה ואם מן הדין היא שחיטתו מותרת אף יכול לאסרו על אחרים להיות פנבילה, ואין פאן חשש רק מכח נדר דאדם יכול לאסור מעשה ידיו על כל העולם בתורת נדר.

אף לפ"ז תינח אם היה אוסר גופו לשחיטתו על כל העולם אז הוי נדר מן התורה אבל באוסר שחיטתו הוי כאומר עשיתי על פלוני וקיי"ל ביו"ד סי' רי"ג דהוי דבר שאין בו ממש ולא הוי נדר מן התורה רק מדרבנן מיהו הוי עכ"פ אסורה מדרבנן.

ועוד הי' מקום לפקפק דעכ"פ על עצמו הי' יכול לאסור השחיטה וכיון דעבר על הפונקטין ועבר על התנאי חל נדרו ושחיטתו אסורה עכ"פ לעצמו וא"כ איך יאכל הוא משחיטתו ויהי' נידון פאנכל גבילות לתאבון.

אך כ"ז אם הי' אומר סתם שחיטתי אסורה היה יכול לחול מטעם נדר אבל באומר שיהי' כגבילה וטרפה א"כ הוי כמתפיס בנדר האסור וקיי"ל במתפיס בנדר האסור האומר כבשר חזיר אין פאן נדר כלל ולכך מ"ש דשחיטתו יהיה כגבילה וטרפה אין פאן איסור נדר אף לעצמו מכ"ש לאחרים.

וגם מצד מ"ש בתחלת הכתב שמקבל על עצמו שבאם יעבור על אחד מהפונקטין אז אני מקבל באלה ובשבועה שאהי' פסול לשחוט וכו', הנה אם היה אומר שמקבל באלה ובשבועה שלא ישחוט הוי שפיר שבועה דזה הוי לשון שבועה אבל באומר שאהי' פסול אין זה לשון שבועה רק לשון נדר שהוא מזכיר החפץ ושבועה בלשון נדר לכמה פוסקים לא מהני ואף להסוברים דמהני היינו אם היה מזכיר שאהי' אסור לשחוט דזה הוי לשון נדר לאסור המותר אבל לשון פסול אף לשון נדר לא הוי.

מיהו המעיין בלשון הרא"ש בפירושו לנדרים דף יוד ע"ב ד"ה לא פשר מבואר שם דאם היה נודר בלשון פסול הוי נדר דכוננתו על קדשים דשייך בי' פסלות א"כ לפ"ז מ"ש שאהי' פסול הוי כאסור א"ע על כל העולם ואת גופו יכול לאסור ואף דבזה הזכיר לשון שבועה מ"מ הוי שבועה בלשון נדר דמהני לכמה פוסקים ומצד זה יש עליו חשש שפיר אבל מצד, מ"ש דשחיטתו יהיה כגבילה אין פאן חשש כנ"ל.

ועיין ביו"ד סימן רכ"א ס"ח בנותן טבלא לאמן וכו' דא"י לאסור הטבלא על הבעלים דקיי"ל אין אמן קונה בשבח פלי וכ"ש בשחיטה דלא שייך שבח כלל ובפרט בבמה בריאה דנחשב מקלקל דאין לו פח לאסור מה ששחט בהמות חבירו לאסור שחיטתו על אחרים, וגם מצד מה שאכל הוא י"ל עוד דהוי כנדר שבטל מקצתו בטל פולו וכיון דבטל לגבי אחרים בטל לגבי נפשו, הן אמת דבזה יש דעות אם דוקא בנדר שהותר מקצתו ע"י פתח בטל פולו אבל אם מעיקרא לא חל על מקצת מ"מ על מקצת השני חל שפיר והארכתי בזה במקומות אחרים מ"מ ה"א אין צורך להאריך מטעם הנ"ל פיון דהזכיר כבשר גבילה הוי מתפיס בנדר האסור ואין חשש רק מפת מ"ש שאהי' פסול בזה יש לפקפק שפיר, והנה מ"ש מכ"ת מדין שבועה בכתב הנה בחרם בכתב העלה שם בתשובת נ"ב דמהני לכ"ע וכאן פיון דכתוב בכתב שמקבל עליו באלה ובשבועה ואלה נראה שדינו כמו חרם דהרי אמרינו בש"ס דארור בו שמתא בו גדוי וכיון דארור הוי שמתא ומהני מפי אחרים מהני נמי בכתב ולכך פיון דהזכיר אלה נראה דדינו כמו חרם, ואף אם הוי ספק למה נתפיון אם לחרם או לשבועה קיי"ל סתם נדרים להחמיר ואיסור חרם לדעת כמה פוסקים הוי איסור תורה וא"כ הוי סתם נדרים להחמיר בפרט די"ל דמילי דכדי לא הוי עביד דמה"ט היכי שנתבטל השטר לגמרי לא אמרינו יד בעהש"ט על התחונה פן ה"נ בזה י"ל דחזקה דאין אדם עושה מעשה לבטלה ואם שבועה בכתב לא מהני הוי פוננתו בתורת חרם וא"כ זה מהני בכתב.

מיהו מטעם אחר אין פאן חשש חרם ושבועה פיון שכתוב בתחילת הכתב בלשון עבר קבלתי עלי באלה ובשבועה וכן בפונקטין של הפאחט"י נאמר לשון עבר קבלתי עלי

ואין זה לשון קבלת שבועה רק לשון הודאה שהודה שנשבע וזה אינו לשון שבועה ועיין ביו"ד סי' רל"ב סעיף י"ב בהגה"ה בכתב שנשבע וטוען שלא נשבע ונותן טעם דנאמן ועיי"ש בפ"ה מ"ש דאף אם כתב שנשבע בפועל ממש אם התובע מודה מהני א"כ ה"נ לא מבעיא אם יודו הפאחט"י שלא נשבע בפועל ומכ"ש אם יהיו עדים בדבר דלא מהני מ"ש דנשבעו וקבלו אף דכתוב שם בפועל ממש, אף גם אם לא יהיו עדים ולא יודו מ"מ ה"מ מיירי לענין פתב של ממון וזה תלוי בתובע לכה אם הוא אינו מודה אינו נאמן לומר דלא נשבע בפועל היפוך הודאתו בכתב אבל בגדון דידן לענין איסור שחיטתו לכל העולם ודאי דנאמן לפרש דלא נשבע בפועל ואמתלא שלו פאן הוי גלוי וידוע למה פתב כן לפייס הפאחטרי"ס לשומרם באומנתם ודאי דנאמנין לומר דלא נשבעו בפועל ממש, ומצד הפתב ליפא לשון שבועה כיון דנכתב בלשון עבר קבלתי.

מיהו זה מועיל להכשיר השוחט דלא נעשה חטוד על השבועה מצד שפתב בתחלת הפתב דקבלתי עלי באלה ובשבועה לקיים כל האופנים וכו' וא"כ פשעבר נעשה חטוד על השבועה אף כיון שפתב בלשון קבלתי לשון עבר לא הוי זה שבועה ונאמן לומר שלא נשבע אף מ"ש אח"כ שבאם יעבור על אחד מהפונקטין אז אני מקבל עלי באלה ובשבועה וכו' שאה"ל פסול לשחוט א"כ בזה פתב לשון מקבל אני וזה שפיר הוי לשון שבועה ויה"ל תלוי בדין שבועה בכתב, אף לפי מ"ש דהוי שבועה בלשון נדר א"כ יהי ס"ס דלמא שבועה בלשון נדר לא מהני ואת"ל דמהני דלמא שבועה בכתב לא מהני, ובזה היה נתפס השו"ב השני יותר מן הראשון דהשני פתב בלשונו כל זה אני מקבל עלי באלה ובשבועה לקיים כל ה"ל א"כ פתב על הפל אני מקבל ולכה אם עבר נעשה עכ"פ חטוד על השבועה אם שבועה בכתב מהני ונפ"מ דלהרמב"ם מומר לשאר עבירות צריף בדיקת הספין אם נודע שפעברו כן פמה פעמים גם נ"מ לענין עדות ושבועה.

מיהו כ"ז לפי הבנת מכ"ת דזה תליא בדין שבועה בכתב אבל הנה בחידושי בכמה מקומות העליתי דאף להסוכרים דשבועה בכתב מהני היינו אם פותב בכתב ידו ממש אני מקבל עלי בגדר ובשבועה אבל אם אחרים פותבין והוא חותם בלשון נאום ולא מבעיא אם פתב בלשון ולראיה בא עה"ח א"כ הרי מפרש אומר דאינו חותם רק לרא' לא שיהי' נחשב דברו ממש, א"כ בשלמא לענין ממון מהני לרא' דבמודה שחייב בדבר שאינו חייב הוא מחויב לשלם אבל בשבועה דמודה דנשבע ואומר אח"כ דלא נשבע מהני א"כ מכ"ש דאינו מועיל בזה חתימתו מ"ש דחותם לרא' כיון דהוא לא פתב גוף הפתב, ואף אם לא פתב בלשון ולרא' בעה"ח רק סתם נאום נמי מה דמהני בכל השטרות חתם ידו ונאמרינו בש"ס מהו פתב ידו חתם ידו היינו רק לענין ממון דמהני ביה הודאת בע"ד יותר ממאה עדים לכה גם חתם ידו הוי כמו הודאתו והוי פעדים אבל בדבר דלא מהני הודאה ועדות לחייבו רק בענין שיאמר בפיו ממש אף אם הפתב הוי בפיו היינו רק אם פתב בעצמו ממש אבל מה שפתבו אחרים והוא חתם שמו אין זה פתבו ממש ולא מהני לגבי שבועה, וזה סברא ברורה שהרי דעת פמה פוסקים דשבועה בכתב לא מהני אף דבממון מהני מן התורה לכמה פוסקים מ"מ ס"ל שבועה שאני, ובחבורי הארכתי בזה לדינא ואכ"מ להאריף, ולכה אף להסוכרים דמהני וכן בחרם ואלה שכתבתי דמהני לכ"ע היינו רק אם פתב בכת"י ממש לא אם חתם לבד ולכה אם היה הפתב כת"י אחרים והם חתמו ודאי אין מקום לחוש בזה וגם אף אם הוי פתב ידם ממש מ"מ פכר פתבנו

דין ש"ס אולי שבועה בכתב לא מהני ואם מהני דלמא שבועה בלשון נדר לא מהני, ואף להשוות השני דכתבתי דהוי פתשוד על השבועה אם שבועה בכתב מהני מ"מ זה גופא הוי ש"ס אם מהני שבועה בכתב ואם מומר לשאר עבירות צריף בדיקת הספין לכה נראה דאין לפסול השוחטים בזה ומכ"ש דאין לאסור ממה שפכר שחטו.

ומ"ש מכ"ת לדמות זה לדברי הר"ן דלאו איהו אסיר לה אלא דלא שרי לה והוי פלא נשחטה אין לו ענין פלל לזה דהתם במחשבת ע"ז דהוי גוף המעשה באיסור רק מצד אין אדם אוסר דבר שאינו שלו אתינא עלה בזה פתב הר"ן דהיינו דווקא לאסור אין לו פת אבל מ"מ אינו פועל להתיר אבל בנגידון בזה דאין גוף המעשה איסור פלל רק אם הוא נשבע שלא ישחוט אם עבר ושחט אז זה דומה לנשבע שלא ימכור ועבר ומכר דהמכירה קיים, ומה שיש לדבר בזה מדין כל מלתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני הארכתי במקום אחר ואין פנאי לעמוד בזה פעת ובזה נדחה מ"ש מכ"ת לדחות ראית הפ"מ מהיש"ש דכוננת הר"ן דאסור מן התורה באכילה וכתב מכ"ת דהיש"ש מייירי בכינון לנחור ולעקור אבל השוחט לע"א מכונן לשחוט.

ובאמת כוננת הפ"מ הוי רק לראי' דלא נימא פיון דלא בעינו כוננה לשחיטה פלל א"כ אף אם מכונן לשם כוננה גרועה נימא מ"מ דלגוף דין שחיטה פיון דלא בעי כוננה לא אכפת לי' בזה שמוכר כוננה רעה, מהו אמרת דיועיל במחשבתו לאסור מפת דמכונן לע"ז הרי אין אדם אוסר דבר שאינו שלו לזה מביא ראי' מהיש"ש דאף דלא בעינו כוננה לשחיטה היינו רק סתמא אבל אם מכונן לנחור ולעקור פסולה הרי אף דזה הוי חולין ואין מחשבה פוסלת בו וגם מחשבת נחירה ועקירה אינו מחשבת פסול שנימא שיפסול מפת מחשבתו ובע"כ עיקר הפסול בזה דעכ"פ אי אפשר לו להתיר בכוננה זו ועכ"פ בגוף המעשה מקלקל כוננה זו דאין פת במעשה זו להכשיר א"כ ה"נ במחשב לע"ז נהי דאין מחשבתו יכול לאסרו מ"מ פיון דלשחוט לע"ז אסור הוי מחשבה זו מקלקל המעשה דאין לו פת להתיר כה"ג ובגוף דברי הר"ן הארכתי בזה במקום אחר ואכ"מ, ומ"ש מכ"ת דהוי כונני וכו' הרי בנדרי אונסין בעינו שייבטל בלבם ואם לא ביטל בלב לא מהני, ומ"ש מכ"ת אם הוי ידע שלא יוכל לקיים הוי מבטלו בלבם אין הבנה לדבריו דמה בכך סוף שפתא לא בטלו בלב ועוד מה אונס יש בזה הרי אף אם נימא דהוא אפשר לשחוט אף דגנב הפאח"ט היינו רק מצד איסור שחיטה ליכא אבל עכ"פ הפאחט"ר יכול לדחותו מן השחיטה דהרי כן הוי דינא דמלכותא וקיי"ל דד"מ דינא ויכול לדחותו מדין המלך וגם מדין ישראל פיון שהיה גזלן ומזיק לו וכיון דקיי"ל במוכס שיש לו קצבה אסור להעלים והוי גזל ממש א"כ יכול הוא לסלקו מדינא וגם מפורש בש"ס פ"ג דנדריים וביו"ד סי' רל"ב דבמוכס שיש לו קצבה אסור לשבע פנגדו ואם נשבע לא נחשב נדרי אונסין וא"כ היינו דין זה ממש דנשבע לו שלא יגנוב הפאח"ט והיינו ממש דין מוכס שיש לו קצבה ולא הוי נדרי אונסין, ועוד בכלל זה הוי נמי נדרי מצוה דאף אם פשר לשחוט להבא מ"מ קלות הוי מה שגנב הפאח"ט וכך דרכו של יצה"ר היום וכו' לכה גם נגד העיר הנה ראוי שישבע כן ולדידהו נדאי לא נחשב אונסין דראוי הנה להסירו אם לא יקבל כן ולכה אין זה נדרי אונסין.

והנה אף כי זה אין צריף ראי' פלל לומר דאם הי' יודע שלא יוכל לקיים הנה מבטל בלב מ"מ אביא פדמות ראיה לזה ממ"ש בנדרים דף ס"ה וגם במ"נ מרד אשר השביעו באלקים חיים וכו' ייע"ש וקשה הרי זה הוי ודאי נדרי אונסין דאין לה אונס גדול ממה שהי' מתנירא צדקיהו מנ"נ ולמה נענש צדקיהו ולמה לו התרה פלל אלא ודאי פיון דלא ביטל בלב צריף התרה ונהרי שם סופו לא הנה יכול לקיים השבועה וכמ"ש שם דהוי מצטער בכף וגם התוס' ופוסקים כתבו שם שהי' מתבטל מלמודו מפת זה וא"כ אם הנה יודע תחלה הנה מבטלו בלב ובעפ"כ זה לא מהני פיון דלא בטלו באמת ומוכח דלא הוי בזה נדרי אונסין.

והו אמת זה יש לדחות דנדרי אונסין לא הוי רק אם גילה לו שיאנסו על כף אבל אם לא גילה לו שיאנסו אף דהוא אונס לא נחשב נדרי אונסין וא"כ י"ל דנ"נ לא אמר לו תחילה דאם לא ישבע יאנסנו.

ובהכי עמדתי מה דינש לדייק שם דפריף הש"ס מהו מרידותו, ומנ"ל דהפרידה הוי דהשביעו על כף דלמא הפנונה כפשוטו דהשביעו שלא ימרוד בו והוא מרד בו כדריף המלכים שמשביעין הסרים למשמעתו ומה פריף מהו מרידותו, אף הוי קשה להש"ס הרי אז בשעה שנלחם נ"נ עם ישראל והמליף את צדקיהו אז הוי אונס ממש ואף דנשבע אז הוי נדרי אונסין ממש ואף דלא בטלו בלב כבר כתב הט"ז ביו"ד סי' רל"ב דבאונס מיתה לא בעינון ביטול בלב פלל וא"כ הוי נדרי אונסין ולמה נענש צדקיהו ומזה מוכיח הש"ס דהוי פאן שבועה אחרת אחר השלום, ויהי' ראי' מזה לדעת הסוברים היכי דביד המאנס לחזור ולאנסו לא נחשב אונס כל דלא אנסו פעת ולא כמהרי"ק דס"ל דהוי אונס נענין בפוסקים ובפר"ד, ולכף בשעה זו לא גילה נ"נ דעתו דיאנסנו אם לא ישבע לו לכף לא הוי בזה נדרי אונסין פלל.

מיהו לדינא ודאי בנידון דידן פיון דלא ביטל בלב לא הוי נדרי אונסין ומכ"ש דלא שניף בזה אונסין פלל ואדרבא אם הנה נשבע רק על זה לבד דלא יעלים הפאח"ט הי' מקום לומר דאין השבועה חלה פיון דד"מ דינא ואסור לגזול הוי כמו גזילה ממש ולכף הנשבע שלא להעלים הוי כמו נשבע שלא יגזול והוי נשבע לקיים המצנה דיאנה חלה השבועה.

והו אמת דמלשון הר"ן דף ח' בנדרים גבי מאי דפריף והא מןשבע ועומד מהר סיני הוא משמע שם מדבריו דשבועה חלה ע"ד מצנה בקיום מצנה לענין מלקות ואינו ממעט בש"ס פ"ג דשבועות רק מקרבן אבל מלשון הרא"ש שם והרמב"ם בה' שבועות והש"ע סי' רל"ח ורל"ט מוכח דס"ל דשבועה ע"ד מצנה בקיום מצנה אינה חלה פלל וא"כ אם עבר על שבועה כזו אינו חשוד על שבועות אחרים או על שאר איסורין.

ומה דנשבע על פריע' חוב ביום זה חלה השבועה אף דפריעת בע"ח מצנה היינו דהתם עיקר השבועה על הזמן. ונהי דמצנה לפרוע חוב אינו מצנה על אותו יום ונאקא ולכף חלה השבועה על אותו יום ושוב מפת כולל פיון דחל על אותו יום חנייל נמי אגור הפרעון אבל בנשבע רק ע"ד מצנה כגון שלא יגזול לא הוי שבועה, מיהו בנידון דידן פיון דנשבע נמי על כמה פונקטין וע"ז אם יעבור תהי' שחיטתו אסורה לכף חל השבועה בכולל והוי שבועה ממש לולי טעמים הנ"ל.

ומ"ש מכ"ת דהגוי רק בשבועה לזמן הנה כָּבֵר רָאָה מכ"ת בַּעֲצָמוּ מֵה דקיי"ל בַּיּוֹד בסי' רי"ט דאין גַּאֲמֵן לומר דְּכֻוֹנְתוּ רק לזמן. , ומ"ש מכ"ת דְּהֵכָא מְפֹרָשׁ רק לזמן זֶה אֵינוֹ דְּבִאֲמַת הָגוֹי כָּאֵן שְׁנֵי שְׁבוּעוֹת אֶחָד נִשְׁבַּע עַל הַכֶּלֶל כָּל מִי שִׁיְהֵי פֹאחַט"ר לֹא יַעֲלִים מֵהֶם.

ואח"כ נִשְׁבַּע בְּפֶרֶט אֱלֹהֵי פֹאחַט"ר שֶׁהִי אֵז בְּפִרְוֹטוֹ וְא"כ שְׁבוּעָה הַשְּׁנִי אֶל הַפֹּאחַט"ר בְּאֲמַת הָגוֹי לְזִמָּן וְגַם זֶה לֹא הָגוֹי לְזִמָּן מִמֶּשׁ דְּהָרִי פִּירֵשׁ שֶׁם כ"ז שִׁאֲהֵי אֲנִי פֹאחַט"ר א"כ כָּלֵל כָּל הַזְּמַנִּים שִׁיְהֵי פֹאחַט"ר וְזֶה הָגוֹי נִגְדַּת הַפֹּאחַט"ר, אֲבָל שְׁבוּעָה הִרְאֵנוּהָ הָגוֹי סִתָּם נִגְדַּת הַכֶּלֶל שֶׁלֹּא יִשְׁחַוֵּט בְּלִתִּי קוּוֹיטִיל מֵהַפֹּאחַט"ר שִׁיְהֵי א"כ זֶה הָגוֹי שְׁבוּעָה סִתָּם וְחָל לְעוֹלָם.

ומ"ש מכ"ת מַעֲנִין הַהֲתֵרָה הֵנָּה ע"ז יֵשׁ לְפַקֵּק פִּינוֹן דְּהָגוֹי לְדַבֵּר מִצְוָה דְּבִאֲמַת מִצְוָה ע"כ וְנִדְרָה לְדַבֵּר מִצְוָה אֵין לֹו הַתֵּרָה בְּפֶרֶט שְׁמִבְּנֹאֵר שֶׁם עוֹד עֲנִינִים בְּשְׁבוּעָתוֹ שִׁיְהֵי בְּדֶרֶךְ הַגּוֹי וְלִחְזוֹר אֶחָד לִיְמוּדוֹ וְזֶה הָגוֹי דְּבִר מִצְוָה וְאֵם נִתִּיר לֹו שְׁבוּעָתוֹ נִגְדַּת הַפֹּאחַט"ר א"כ יֵהִי נִדְרָה שֶׁהוֹתֵר מִקְצָתוֹ הוֹתֵר כְּנֹלֹו וְשׁוֹב בְּטֵל הַכֶּלֶל וְלִכְּפֹי אֵין רְאוּי לְהִתִּיר דְּהָגוֹי לְדַבֵּר מִצְוָה.

מִיְהוּ לְפַמ"ש דְּבִלֹא"ה אֵין כָּאֵן שְׁבוּעָה מִמֶּשׁ וְא"כ הַהֲתֵרָה רַק לְחֻמְרָא בְּעֵלְמָא וּבְפֶרֶט לְפִי טַעַם זֶה שְׁכַתְּבֵנוּ מִכַּח דְּהָגוֹי דְּבִר שִׁאֵין בּוֹ מִמֶּשׁ גַּם זֶה צְרִיף שִׁאֲלָה מְדַרְבְּנֵן וְגַם לְטַעַם דְּהָגוֹי מִתְּפִיס בְּדַבֵּר הָאִיסוּר יֵשׁ דִּיעוֹת דְּלִידִין כ"ע דִּיעִינִין לֵהוּ כַע"ה וְצְרִיף שִׁאֲלָה מְדַרְבְּנֵן. לְכַּף יֵשׁ לֹו לְהִתִּיר אוֹתָם עַפ"י ב"ד בְּאִנְפֵן שִׁיְשַׁבְּעוּ בְּפִנְעַל מִמֶּשׁ לְהֵבֵא עַל כָּל הָאוֹפְנִים הַנִּזְכָּרִי שֶׁם וְגַם אֵין בְּזֶה חֲשֵׁשׁ בִּיטוּל מִצְוָה פִּינוֹן דְּנִשְׁבְּעִין לְקַיָּים כֵּן מִחֲדָשׁ וְאֵין הַהֲתֵרָה רַק עַל הַעֲבֵר וְהַעֲבֵר הָגוֹי מִצְוָה לְהִפּוֹף דְּנִתִּיר שֶׁלֹּא נַעֲשֶׂה מְכַשׁוּל עַל יְדוֹ לְכַּף יֵשׁ לְהִתִּיר.

מִיְהוּ הַהֲתֵרָה אֵינוֹ מוֹעִיל רַק לְהִתִּיר הַשְּׁחִיטָה וְהַכֶּלִים לֹא אֶת הַשׁוֹחֵט פִּינוֹן דַּעַכ"פ הוּא אֲכַל מִשְׁחִיטָה עֲצָמוֹ וְאֵז עֲדִיין לֹא הִתִּיר וְנַעֲשֶׂה חֲשׁוֹד לֹאו"ד עַכ"פ וְמֵה מוֹעִיל בְּזֶה הִתִּיר סוּף סוּף הָגוֹי חֲשׁוֹד בְּתַחֲלָה וְאִיסוּרָא קְאָכִיל וְהָגוֹי חֲשׁוֹד לֹאו"ד.

וְלִכְאוּרָה הִי אֲפֻשֵׁר לומר דְּבִזְוָה לֹא הָגוֹי חֲשׁוֹד לֹאו"ד דִּי"ל דְּסַמָּה תַּחֲלָה עַל כָּף שֶׁכִּידוֹ לְהִתִּיר לֹו שְׁבוּעָתוֹ וְאֵינוֹ דוּמָה לְאִיסוּר גְּבִילָה דְּאֵין בְּיָדוֹ לְהִתִּיר לֹו אִף דְּמִדִּינָא אִיסוּר לְסַמָּה ע"ז מ"מ הָגוֹי אִיסוּר קַל וְאֵינוֹ חֲשׁוֹד עַל חֲמוּר וְאֵינוֹ דוּמָה לְקַהֵל שְׁפָסְלוֹ שְׁחִיטוֹת הַכֶּלֶל דְּהֵתָם אֵין בְּיַד הַשׁו"ב לְהִתִּיר שְׁקַהֵל תַּקְנוֹ הַחֲרָם אֲבָל כָּאֵן דְּהוּא נִשְׁבַּע יְכוֹל לְהִתִּיר לֹו, אִף ז"א מִתְּרִי טַעֲמָא חֲדָא לְמָה קִי"ל חֲשׁוֹד עַל שְׁבוּעָת בְּטוֹי הָגוֹי חֲשׁוֹד עַל שְׁבוּעָת מְמוֹן וְאִף לְהַמְקִילִין בְּשְׁבוּעָה דְּלֵהֵבֵא הִינּוּ מִטַּעַם אַחַר אֲבָל לְמָה לֹא כְּתִבוּ הַטַּעַם מִכַּח דְּעַל שְׁבוּעָת בְּטוֹי יֵשׁ לֹו הַתֵּרָה וְסַמָּה שִׁתִּירוּ לֹו בְּאֵינָה זְמַן שִׁיְרַצָּה מִשֵּׁא"כ בְּנִשְׁבַּע עַל כְּפִירַת מְמוֹן לְחַבְּירוֹ דְּלֹא מְהַי בְּזֶה הַתֵּרָה וּבַע"כ דְּאֵין לְחַלֵּק בְּזֶה, וְעוֹד פִּינוֹן דְּנִשְׁבַּע בְּשִׁבִיל טוֹבָה שֶׁעֲשֶׂה לֹו הַפֹּאחַט"ר א"כ לֹא הִי יְכוֹל לְהִתִּיר בְּלִי יְדִיעַתָּם לְכַּף אֵי אֲפֻשֵׁר לומר דְּסַמָּה ע"ז, וְלִכְּפֹי הָגוֹי כְּחֲשׁוֹד לֹאו"ד וְלֹא מְהַי רַק מִטַּעֲמִים הַנִּזְכָּרִים וְגַם כְּעַת אֵין לְהִתִּיר לֹו רַק בְּהַסְכַּמַת הַפֹּאחַט"ר פִּינוֹן דְּהָגוֹי לְטוֹבָתָם.

הן אמת די"ל כאן פנין דכבר עבר ואין תועלת להפאחט"יר לענגן להתיר לו למפרע ולענגן להבא יחזור וישבע לקד הנה מותר להתיר לו בלי הספמתם רק מ"מ אין להתיר רק בהספמתם לרווחא דמילתא.

והנה בפונקטין של הפאחט"יר נאמר שם כ"ז קבלתי עלי באלה ובשבועה וכו' דאל יועיל שום אמתלאות והתרה בעולם א"כ משמע דגם ע"ז נשבע שלא להתיר לו פלל ולקד נראה דיש להתיר תחלה מ"ש בלא שום התרה ואח"כ גוף השבועה ויתירו לו שני פעמים ועיין בש"ע סי' רכ"ט סעיף ד' מ"ש שם וכן אם נשבע וכו' בלי התרה וכו' מוכח שם דמ"ש בלא התרה קאי נמי על גוף השבועה א"כ ה"נ מ"ש שלא יועיל שום אמתלא ושוים התרה משמע דזה קאי נמי על השבועה ולקד יש להתיר להם שני פעמים, ואף דאמר בלא שום התרה בעולם ומשמע דכמה התרות לא יועיל מ"מ די בהיתר אחד כמ"ש בש"ע שם סי' רכ"ט זה נראה נכון לדינא.

ולענגן מעשה נדאי דאל"ה דטפלו תלו בי הנה ראוי להסירו מאומנתו כי בדורות הללו רבו המתפרצים ואנו חזינן דקלי הדעת מי שחשוד בהאי חשוד בהאי, ובפרט דעל העלמת הפאחט"ט בעצמו הנה ראוי להעבירו פנין דמפנרש בחרם הרבנים שעל הפאחט"י שמי שישחוט בלי רשיון הבשר והכלים אסורין וא"כ זה שפיר הוי כקהל שפסלו שחיטת הכל ונפלו בדינים של התב"ש ועיין בספר בית שמואל אחרון שמדבר בזה ואין ספרו פעת בידי לעיין בו, וא"כ עבור הפאחט"ט עצמו ראוי להעבירו וכעת הוסיף ידו שנית לעבור גם על שבועתו ואף כי לדינא פתבנו דאין כאן שבועה עכ"פ הוא לא הי' לו להקל עצמו בזה ובע"כ נזכר שמץ קלות שיש בו, ורק פנין דטפלי תלו בי גם אפשר שמכ"ת מרגיש בו שאעפ"כ הוא ירא שמים ואולי איזה שגגה נמשך לו מה שהורה לעצמו היתר בדבר ולקד אם ירצה מכ"ת יכול להכשירו והנני מצטרף עמו להכשיר רק שישגיח מכ"ת לגדרו בזה דאפשר בשמירה יתירתא וגם להעבירו על איזה שבועות וזמן מוגבל למען ידעו כי יש עליהם שופטים בארץ ולא לימא הותרה הרצועה לגמרי ואף דלא יהיה לו פרנסה יתן לו השוחט השני מחלקו כמקרא מפנרש כחלק היושב על הפלים וגו' ויעבירו מכ"ת על למ"ד יום ואח"כ יחזירונו כן דעתי נוטה ואם יסכים עמי מכ"ת הנני מצטרף עמו.

ולא יכולתי לעיין בזה בפלפולים כי כתבתים על שעה חדא פאשר יגיד עלי חתנו השנון נ"י כי הנה נחויץ עלי לזאת כתבתי רק מה דנוגע לגוף הדין. והנה אחר כתבי זאת עיינתי בדברי חתנו השנון נ"י מכתבו שפתוב אלי שגם הוא הרגיש במקצת דברים שכתבתי והנאני כי ראיתי שכולו ישר לדינא והוראה, והפתח נחרטה יהי שאם היו יודעים שיעברו לא היו נשבעים ואף דלדעת הט"ז לא מהני התרה פזו כמ"ש ביו"ד סי' שכ"ג פבר השיג עליו שם הש"ך בנקה"כ וכינון דהיתר הנה הוי רק לרווחא דמילתא פדאי הש"ך ורמ"א לסמוך בזה והנה מ"ש לעיל דאף דנשאל הוי חשוד על השבועה והבאתי ראי' לזה מחשוד על שבועה דלהבא הנה יש לדחות ראי' זו וי"ל דהרי הקשו התוס' בפ"ד דגיטין דבגזירות וכדומה למה ילקה נחויש שפא ישאל והוי התראת ספק ותימצו דמוקמינן לי אחזקה דלא ישאל פמו דלא ישאל עד הנה א"כ ה"נ בשלמא כ"ז דלא נשאל הוי חשוד ממש וא"ל דסמך שישאל אח"כ דאם איתא דהיה בדעתו לשאול הוי נשאל

בְּכָר וְכִינּוּן דָּלָא שְׂאֵל עַד הִנֵּה חִזְקָה דְּאִין דַּעְתּוֹ לְשִׂאוּל וְלֹא סָמַךְ עַל הַשְּׂאֵלָה כְּלָל אֲבָל
אִם שְׂאֵל בְּאַמְתָּא אַח"כּ אֲמָרִינּוּ הוֹכִיחַ סוֹפּוֹ עַל תְּחִלָּתוֹ דְּמַעֲיָקְרָא הִי דַּעְתּוֹ לְשִׂאוּל וְע"ז
סָמַךְ וְלֹא הָוֵי חֲשׂוּד לַד"א מִיְהוּ אַף כִּי עָשָׂה אִיסוּר וּבְזָה פִּינּוּן דְּנִשְׂאֵל פָּקַע לִי אִיסוּרָא
לְמַפְרַע אֲבָל לְעִנּוּן חֲשׂוּד לְהִיּוֹת נַעֲשָׂה חֲשׂוּד עַל ד"א זָה בְּקִלּוֹת דַּעַת תְּלִיָא מִיְלָתָא וּלְכַף
מַה בְּכַף דְּאַח"כּ נִשְׂאֵל עָלָיו מ"מ סוֹף סוֹף הוּא תְּחִלָּה פִּינּוּן לְאִיסוּרָא וְלֹא חֲשַׁשׁ עַל
הָאִיסוּר מוֹכַח דְּיֵשׁ בּוֹ קִלּוֹת דַּעַת דְּהָוֵי חֲשׂוּד עַל שְׂאָר הַדְּבָרִים וְעִנּוּן צָרִיךְ עֵינּוּן בְּזָה
לְדִינָא וְאִין פְּנָאֵי לְהָאֲרִיךְ בְּזָה פְּעַת, וּמ"ש דְּאֵלָה הָוֵי נְמִי מְטַעַם שְׂמַתָּא וְחַל בְּכַתְבָּא זָה
דְּבָר בְּרוּר הוּא דְּהָרִי עֵיקָר הַטַּעַם שֶׁל הַנ"ב דְּמַהֲגֵי חֲרָם בְּכַתְבָּא הָוֵי פִּינּוּן דְּזָה שְׂנִיף מִפִּי
אַחֲרִים שְׂנִיף נְמִי בְּכַתְבָּא א"כ בְּאֵלָה וְאָרוּר דְּשְׂנִיף נְמִי מִפִּי אַחֲרִים וְגַם הָוֵי נְמִי מְטַעַם
שְׂמַתָּא כַּמ"ש מְקַרָא אִירוּ מְרוּז לְכַף מַהֲגֵי בְּכַתְבָּא וְזָה בְּרוּר לְדַעְתִּי.

אֲבָל מַה שְׂקוּרָאִין לְפָנָיו הַלְשׁוֹן שֶׁל הַפְּתָב נִרְאָה דְּאִין זָה קַבְּלַת שְׁבוּעָה כְּלָל דְּהָרִי בְּעִנּוּן
שְׂיִכּוּנּוּן בְּלַבּוֹ לְשֵׁם שְׁבוּעָה וְלֹא מְבַעֲיָא אִם אַחֲרִים קָרְאוּ לְפָנָיו דְּאַף אִם מְכּוּנּוּן לְשֵׁם
שְׁבוּעָה לֹא מַהֲגֵי דְּשְׁבוּעָה מִפִּי אַחֲרִים כֹּל דְּלֹא עָנָה אָמֵן לֹא מַהֲגֵי אַף גַּם בְּאִם קָרָא הוּא
בְּעַצְמוֹ הַפְּתָב אִם פִּינּוּן בִּשְׁעַת קְרִיאָה שְׂיִהֵי עוֹלָה קְרִיאָתוֹ לְשֵׁם שְׁבוּעָה אִזּוֹ הָוֵי שְׁבוּעָה
אֲבָל אִם טוֹעֵן פְּעַת שְׂאֵל פִּינּוּן בְּעַת קְרִיאָתוֹ כְּלָל לְשְׁבוּעָה רַק לִידַע מַה פְּתוּב בּוֹ וְדָא
דְּנִאָמֵן וְעִדִּיף מֵאִם פְּתַב דְּהוּדָה דְּנִשְׁבַּע דְּנִאָמֵן לְפָרֵשׁ דְּלֹא נִשְׁבַּע וּכ"ש בְּזָה דְּנִאָמֵן לְפָרֵשׁ
דְּלֹא פִּינּוּן בְּקְרִיאָתוֹ לְשֵׁם שְׁבוּעָה וְזָה בְּרוּר וְנִכּוּן.

וְהִנֵּה אִם נוֹדַע שְׂגָנַב הַפּאָח"ט וּמַעַל בְּחֲרָם וְהַפּאָח"טִיר מוֹחֲלִין לוֹ מַה שְׂמַעַל אִי מוֹעִיל
מְחִילָתָן אוֹ לֹא, נִרְאָה דְּנִדָּאֵי לֹא מַהֲגֵי לְפִטְוֹר מִן הַחֲרָם דְּאַף דְּמַצִּינוּ בְּכַמָּה דְּנִכְתָּא דְּהָרִינִי
כְּאֵלוֹ הַתְּקַבְּלָתִי מַהֲגֵי הִינּוּן רַק בְּמַקּוֹם דְּאִם הִנֵּה מְקַבֵּל עַכְשָׁיו הִנֵּה מַהֲגֵי אִזּוֹ נִחְשָׁב
הַמְּחִילָה כְּאֵלוֹ קִיבֵל עַכְשָׁיו מִמֶּשׁ בִּשְׁעַת הַמְּחִילָה אֲבָל בְּדָבָר דְּאַף אִם נָתַן עַכְשָׁיו מִמֶּשׁ
לֹא הִי מוֹעִיל מַכ"ש דְּהָרִינִי כְּאֵלוֹ הַתְּקַבְּלָתִי לֹא מַהֲגֵי דְּהָרִי קִי"ל יֵאוּשׁ שְׂלֵא מְדַעַת לֹא
הָוֵי יֵאוּשׁ וּא"כ לֹא אֲמָרִינּוּ מְדַהֲשְׂתָּא נִיחָא לִיהַ לְמַפְרַע נְמִי נִיחָא לִי וְכֵן מְפִרְשׁ בַּב"ש
אֵה"ע ס' כ"ח סְעִיף ק' מ"ד דְּאַף אִם מוֹחֵל בְּפִירוּשׁ לֹא חֲלִין הַקְּדוּשִׁין לְמַפְרַע רַק מִהַשְׂתָּא
וְלֹא אֲמָרִינּוּ מְדַהֲשְׂתָּא מְחִיל מְחִיל נְמִי לְמַפְרַע א"כ פִּינּוּן דְּהָוֵי גְּזוּל וְאִם קְדוּשָׁה בּוֹ אִינָה
מְקוּדְשָׁתָא א"כ אַף הוּא נַעֲשָׂה גְּזוּל וּפְסוּל א"כ בַּת"כ שְׁבוּעָה וְחֲרָם נַעֲשָׂה חֲשׂוּד נְמִי עַל
הַשְׁבוּעָה וּא"כ ה"נ וְדָאֵי אִם הָוֵי מְשַׁלֵּם לְהַפּאָח"טִיר בְּעַת שְׂגָנַב לֹא הִנֵּה מוֹעִיל כְּלָל וְכָלֵל
דְּסוּף סוֹף תְּחִלָּה גָּנַב וְעָבַר עַל הַחֲרָם א"כ אַף אִם מוֹחֲלִין לֹא מַהֲגֵי הָרִינִי כְּאֵלוֹ הַתְּקַבְּלָתִי
רַק לְקִיָּים הָעִנּוּן מִהַשְׂתָּא וְלֹא לְמַפְרַע, וּבְפָרֵט לְפַמ"ש לְעִיל דְּאַף דְּבִהּוֹתֵר הַשְׁבוּעָה לֹא
נַעֲשָׂה חֲשׂוּד דַּע"כ פ' תְּחִלָּה לֹא הִי רִשְׁאֵי לְסָמוּךְ ע"ז מַכ"ש בְּנִידוּן זָה דְּאִין רִשְׁאֵי לְסָמוּךְ
אוּלַי יִמְחַלּוּ לוֹ הַפּאָח"טִיר וְזָה אִינוּ בְּיָדוֹ אוּלַי לֹא יִמְחַלּוּ מַכ"ש דְּנַעֲשָׂה חֲשׂוּד אַף אִם הָוֵי
מוֹעִיל מְחִילָתָן לְמַפְרַע וּז"ב.

וּמִיְהוּ בַּגּוֹף הַדִּין אִם נְפִסֵּל ע"י חֲרָם הַרְבָּנִים שֶׁל הַקְּרִיזִי שְׂפָתָבוּ אִם אֶחָד יִגְנוּב הַפּאָח"ט
יְהִי בְּשֵׁר נִבְיָלָה זָה יְהִי דִינּוֹ לְפַמ"ש הַתְּב"ש בְּדִין קְהֵל שְׂפָסְלוֹ שְׁחִיטַת הַכֹּל וּפְיָרְשׁוּ
בְּפִירוּשׁ יֵע"ש כֵּן הַדִּין כָּאֵן וּז"ב: תְּשׁוּבָה יֵא לְק"ק דּוּבְנָא לְבֵן חוּרְגִי מו"ה מְשָׁה ז"ל
מְכַתְּבוֹ קַבְּלָתִי שְׁבוּעַת הַעֲבָרָה בְּיּוֹם ה' וּבְיּוֹם ה' ו' אֲנִי טְרוּד בְּיוֹתֵר וְהַיּוֹם פְּנִיתִי לְהַשְׁיִבוֹ

תִּיכָף וְאִם כִּי בְּיָמִים הִלְלוּ אֵין עֵת הַשָּׁב דְּבָר וּבִפְרִט לְשֵׁלָא בְּעֵגְוִן אִף לְמַעַן הִבְטַחְתִּי אֲשֶׁר הִבְטַחְתִּיו לְהַשִּׁיבוּ וְזוּ רֵאשׁוּנָה לּוּ גָלַל כֵּן אֲמַרְתִּי לְהַשִּׁיבוּ בְּקֶצֶרָה.

הִנֵּה עַל מַה שְׁתַּמָּה עַל רִשׁ"י חֲוָלִין דְּרַף ג' ד"ה אֵין הַשׁוֹמֵר צָרִיף לְהִיּוֹת וּמִשְׁמַר שִׁכ' דְּרִישָׁא אֲסִיפָא לֹא תִקְשִׁי דְלֹא זֹו אִף זֹו קְתַנִּי וְע"ז הַקְּשִׁית דְּהָרִי זֹו וּא"צ לֹומֵר זֹו הִנֵּה אִם הַקְּשִׁית ע"ז לְמָה לֹא עֲמַדְתָּ עַל גּוּף הַלְשׁוֹן שְׁפַתְבּ רִישָׁא אֲסִיפָא דְהָרִי אֵינוּ סִיפָא פְּלִל יַעֲוִין תּוֹס' שְׁפַתְבוּ דְלֹא גָרְסִינּוּ אֵימָא סִיפָא אֲבָל בְּאַמַּת כְּבָר מְבֹאָרִים הַדְּבָרִים בְּהִרְיָטְב' אַ עַל חֲוָלִין וְהוּבָא בְּלֵב אֲרִי דְאֵין קוֹשְׁנִי עַל מַתְנִי דְהַמְנִיחַ רַק עַל הַרִישָׁא דְאֵין הַשׁוֹמֵר צָרִיף לְהִיּוֹת יוֹשֵׁב וּמִשְׁמַר דְּרִישָׁא שָׁם הִמְטָהֵר יִזְן שֶׁל נְכָרִי עֵי"ש.

וּמַה שְׁהַקְּשִׁית עַל רִשׁ"י דְּרַף הַנְּ"ל ע"ב ד"ה כִּי קוֹשְׁיָא דְנִקְט רִשׁ"י מִהַמְנִיחַ נְכָרִי וּבְאַמַּת הַש"ס פְּרִיף מֵאֵין הַשׁוֹמֵר כּו' הִנֵּה גַם זֶה אֲמֹר עִם הַסְּפָר רֵאשׁ יוֹסֵף שָׁם בְּמִקּוּמוֹ וּבְאַמַּת לְפַעַנ"ד שְׁנֵי הַקְּשִׁוֹת הַנְּ"ל בְּחֻדָּא הֵם מְתוּרְצִים דְּבְאַמַּת ק' לַה"ס דְּרַבָּא נְהִי דְמִשְׁמַע לִי דְהַמְנִיחַ מִשְׁמַע לְכַתְּחֵלָה עַכ"פ לְמָה עֲזַב הַרִישָׁא דְאֵין הַשׁוֹמֵר וּפְרִיף מִהַמְנִיחַ סִיפָא דְסִיפָא וְטְפִי הוּ"ל לְהַקְּשׁוֹת תִּיכָף מְרִישָׁא דְאֵין הַשׁוֹמֵר, אִף גִּרְאָה דְזֶה יְהִי רֵאִי לְדַעַת הַתּוֹס' דְאֵין צָרִיף יִתְכּוֹן לְהִיּוֹת דְמִיָּרִי בְּדִיעְבַּד וְכֵן לְשׁוֹן הַמְנִיחַ נְהִי דְדַחָה הַש"ס הַמְנִיחַ קְתַנִּי מ"מ י"ל דְהַפְּנוּנָה לְכַתְּחֵלָה כַּמ"ש הַתּוֹס' רַק דְהַש"ס דוֹחָה דְאֵין הַכְּרַח לֹומֵר דְמִיָּרִי לְכַתְּחֵלָה וְכֵן יִסְבּוֹר רִשׁ"י, וְלִכֵּן א"ש דְעֵיקָר פְּרַכַּת הַש"ס דְבַע"כ הַמְנִיחַ לְכַתְּחֵלָה מִשְׁמַע דְאֵי דִיעְבַּד לְמָה לִי דְהָרִי נִשְׁמַע מֵאֵין הַשׁוֹמֵר לְעֵגְוִן דִיעְבַּד וְבַע"כ דְהַמְנִיחַ לְכַתְּחֵלָה מִשְׁמַע וְלִכֵּן פְּרִיף רַק מִהַמְנִיחַ כִּי זֶה עֵיקָר הַקְּשִׁיָּא אִף הַמְקַשָּׁה לֹא הִבִּין כְּפִנוּתוֹ וְסִבַּר דְהַמְנִיחַ לְבַד מִשְׁמַע לְכַתְּחֵלָה וְלִכֵּן הַשִּׁיב לּוּ דְהָרִי הַמְנִיחַ י"ל דְהִגִּי דִיעְבַּד, וְלִכֵּן פְּרִיף לּוּ מֵאֵין הַשׁוֹמֵר וְאִף דְזֶה אֲפָשֵׁר לֹומֵר דְאֵין צָרִיף מִשְׁמַע דִיעְבַּד אִף א"כ קְשָׁה דַא"כ ל"ל סִיפָא דְהַמְנִיחַ תְּרַתִּי דִיעְבַּד ל"ל וְבַע"כ דְהַמְנִיחַ מִשְׁמַע לְכַתְּחֵלָה וְקוֹשְׁיָא מִסִּיפָא דְהַמְנִיחַ, וְז"כ רִשׁ"י דְלֹא תִימָא דְאֵין צָרִיף מִשְׁמַע רַק לְכַתְּחֵלָה וְהַמְנִיחַ מִשְׁמַע דְנִקָּא דִיעְבַּד וְלִכֵּן כ' רִשׁ"י דְלֹא כֵן הוּא כִּי אֵין צָרִיף אֲפָשֵׁר לְפָרְשׁוּ גַם עַל דִיעְבַּד וְהַמְנִיחַ אֲפָשֵׁר לְפָרְשׁוּ אִף אֲלִכְתְּחֵלָה וְלִכֵּן הִנֵּי לֹא זֹו אִף זֹו.

וּבְהַכִּי א"ש מַה שְׁעָשָׂה רִשׁ"י מְזַה דְרַף קוֹשְׁיָא וּמִירוּץ אִטוּ בְּלֹא זֹו לֹא מְצִינּוּ לְמִימֵר אֲלֵף פְּעָמִים כִּינְצָא בְּזֶה דְתַנָּא לֹא זֹו אִף זֹו וְדִקְאָרִי לָה מַה קְאָרִי לָה וּלְפִי מ"ש א"ש דְאֲפָשֵׁר הִי לֹומֵר דַא"צ בְּעֲצָמוֹ מִשְׁמַע לְכַתְּחֵלָה וְהַמְנִיחַ מִשְׁמַע דְנִקָּא דִיעְבַּד וְהִנֵּה זֹו וּא"צ לֹומֵר זֹו וְלִכֵּן כְּתַב רִשׁ"י לְתַרְץ דְלַהִיפּוּף הוּא וְלִכֵּן פִּירִשׁ"י דְהַקְּשִׁיָּא מִהַמְנִיחַ כִּי זֶה בְּאַמַּת עֵיקָר הַקְּשִׁיָּא וְז"פ וְנִכּוֹן לְפַעַנ' וְהִנֵּה בְהִיּוֹתִי בְּזֶה אֲזַפִּיר מַה דְקָשָׁה לִי בְמֵאֵי דְפְרִיף רְבָא לְאַבְיִי מִהַמְנִיחַ אוּ מֵאֵין הַשׁוֹמֵר וּמַה דְמִיּוֹן הוּא יי"נ לְשַׁחֲיָטָה הָרִי י"ל דִּינְצָא וְנִכְנַס אֵינוּ וְנִדְאִי דְמִירְתַת רַק רֹוב דְעַכ"פ הָרֹוב אִם יִשְׂרָאֵל הוּא יוֹצֵא וְנִכְנַס מִירְתַת הַנְּכָרִי וְהָרִי חֲזִינּוּ דְלַאבְיִי ס"ל דִּינְצָא וְנִכְנַס לֹא מִירְתַת פְּלִל וּא"כ דְנְהִי דְרַבָּא מוֹכִיחַ דִּינְצָא וְנִכְנַס מְהִי מ"מ י"ל דְאֵינוּ רַק מִטְעַם רֹוב דְעַכ"פ הָרֹוב מִירְתַת בִּינְצָא וְנִכְנַס אֲבָל הָא וְנִדְאִי דִי"ל דְאֲפָשֵׁר ע"ד הַמְיַעוּט לֹא מִירְתַת א"כ בְּשִׁלְמָא וִי"ל דְלִיכָא חֲזִיקָה לְאִסּוּר לְכֹן אֲזַלִּינּוּ כְּתַר רֹבָא וּמִוֹתֵר אִף בִּינְצָא וְנִכְנַס אֲבָל בְּבַהֲמָה פִּינּוּ דְבַהֲמָה בְּחִי' בְּחֻזְקַת אִסּוּר עוֹמְדַת א"כ אֲמַרִּינּוּ סְמוּךְ מְעוּטָא לְחֻזְקָה וְאִתְרַע לָה רֹבָא, וְהָרִי הָרֵאשׁוּנִים הַקְּשׁוּ בְרֹוב מְצוּיִן אֲצִל שַׁחֲיָטָה מִמְחִינּוּ הֵן גִּימָא סְמוּךְ מְיַעוּטָא לְחֻזְקָה וּמִרְצוֹ דְהִנֵּי מְיַעוּטָא דְמְעוּטָא וּא"כ

בזה ביוצא ונכנס י"ל דהוי מיעוט דשכיח ואמרינו סמוך מיעוטא לחזקה לכן לא מהני ביוצא ונכנס ואבני ל"ל למימר התם לא נגע הקא נגע הי' לתרץ כה"ג.

ובזה הי' אפשר ליישב קושיות התוס' ד"ה המניח קתני שכ' דאפתי קשיא לאבני ולפי ה"ל י"ל כה דהנה רבא הי' ידע דיש לחלק בין י"נ לשחיטה מפח סמוך מיעוטא לחזקה רק דפריה פה פיון דקיי"ל דלא סמכינן על הרוב היכא דאיכא לברר וא"כ כל לכתחלה נחשב איכא לברר דהרי אפשר שלא יעשה זה באופן זה שיצטרף לרוב וא"כ בע"כ מוכח דבע"כ יוצא ונכנס מטעם ודאי מהני דא"ל מטעם רוב דא"כ למה יהי מהני התם לכתחלה ולמה יעשה פן שיצטרף לבא לידי רוב ובע"כ מטעם ודאי הוא ולכן שוב אין לחלק בין שחיטה ליי"נ ולכן דוחה הש"ס דהמניח דיעבד הוא ולכן שוב י"ל דיוצא ונכנס הוא מטעם רוב ושוב יש לחלק בין שחיטה ליי"נ מפח סמוך מיעוטא לחזקה ולכן פיון דהש"ס מוכיח מאין השומר דמהני אף לכתחלה ביי"נ שוב לא מצא אבני לחלק פנ"ל ומקרח לחלק בין נגע ללא נגע.

ועפ"י דברינו אלו נראה לפרש פנונת הש"ס מה דמשני התם לא נגע הקא נגע ופירש"י דחוק דהרי כמו כן יכול לנסף אף י"ל הפנונה דהנה בחיבורי למס' ע"ז העליתי כמו דלדידן רובא דתליא במעשה לא אמרינו אף דבעלמא אזלינן בתר רובא מ"מ רובא דתליא במעשה לא מהני פן ה"נ מכ"ש לר"מ נהי דר"מ חייש למיעוטא מ"מ היכי דהמיעוט תליא במעשה מודה ר"מ דלא חיישינן למיעוטא וא"כ לפי"ז לדידן נמי דהיכא דאמרינו סמוך מיעוטא לחזקה היינו היכי דאין המיעוט תליא במעשה אבל אם המיעוט תליא במעשה לא אמרינו סמוך מיעוטא לחזקה ולפי"ז י"ל דיש חזקה שהוא על גוף טבע האדם כמו חזקה דאין האדם פורע ת"ז וחזקה דלא מוקים אינש אנפשי' וכבר כתב הת"ה דהני חזקה דאתיא מטבע האדם ומכח סברא אלים טפי משאר חזקה ומכ"ש דשוה לשאר חזקות ולפי"ז י"ל פיון דזה מפורש בפוסקים בכמה דוכתי דמשום חזבת נסף טרח ומזיני הרי מצינו דיש על הנכרי חזבת נסף ולכן יש חזקה דהנכרי לא מוקים אנפשי' ומנסף והוי כל נכרי בחזקת מנסף וא"כ פריה שפיר למה סמכינן ביוצא ונכנס נימא נמי סמוך מיעוטא לחזקה דכל נכרי בחזקת מנסף ואף דיש להניי חזקת פשרות כבר פתבתי דחזקה דאתיא מכח סברא עדיף ובע"כ דהוי מטעם ודאי לכן גם בשחיטה נאמר פן ולזה משני אבני פה דלעולם יוצא ונכנס מהני רק מטעם רוב וממילא בשחיטה לא מהני מטעם רוב משום דאמרינו סמוך מיעוטא לחזקה ומה דלא אמרינו ביי"נ סמוך מיעוטא לחזקה דהתם לא נגע והוי המיעוט תליא במעשה לכן לא אמרינו סמוך אבל כאן נגע בנדאי ולא הוי המיעוט תליא במעשה לכן אמרינו סמוך מיעוטא לחזקה וזהו פירוש פפתור ופרח בסוגיא.

ובהכי אשכחנא פתרי ליישב פירש"י ה"ל דלמה פירש פקושא מהניח והרי זה דוחה הש"ס דלא קשה והוא דנהי דרש"י לא פי' בההו תירוץא התם לא נגע כפירושינו היינו משום דס"ל לרש"י פיון דעיקר קושיות רבא מאין השומר דמוכח דאף לכתחלה סמכינן אינש ונכנס א"כ אפתי נהי דלא אמרינו סמוך מיעוטא לחזקה במיעוטא דתליא במעשה אפתי לכתחלה למה נסמוך על הרוב הרי אין הולכין אחר הרוב במקום דאיכא לברורי ולכן מוכרח לחלק כפירש"י דהתם לא נגע וכוונתו למ"ש במ"א בה"פ סי' תל"ז דהיכא

דהוי ספק אם הי' פאן איסור מעולם סמכינן פאן אחזקה ומכ"ש אחר הרוב דאיפא לברורי עיי"ש ודו"ק אכל לדינא מודה רש"י דהיכי דהמיעוט תליא במעשה.

לא אמרינן סמוך וס"ל פסברתינו הני דגם ביי"נ יש חזקת איסור דכל גוי בחזקת מנסף ולפ"ז א"ש דהרי התוס' הקשה דמה משני המניח קתני אפתי דיעבד ל"ל פזית בשור ואני פתבתי לעיל ליישב דלענין דיעבד יש חילוק בין שחיטה דאמרינן סמוך מיעוטא לחזקה ובין יי"נ דליפא סמוך מיעוטא לחזקה וצ"ל דדחינית הש"ס הוא דלענין דיעבד שפיר יש חילוק דביי"נ פנין דהמיעוט תליא במעשה לא אמרינן סמוך אכל בשחיטה לא תליא במעשה.

אף לפ"ז המעיין בבכורות רבינא הוא דמתרץ לחלק בין רנבא דתליא במעשה או לא אכל רבא ושם וביבמות דף קי"ט מוכח דלא ס"ל לחלק בין תליא למעשה או לא. וממילא דגם לענין מיעוט אין לחלק בין תליא במעשה או לא.

ולכן א"ש דלאבני משני הש"ס שפיר דהמניח קתני דיעבד ולא קשה דעכ"פ בדיעבד ל"ל פזית בשור די"ל פתירוצינו דהתם שאני דלא אמרינן סמוך דהוי תליא במעשה ובשחיטה אמרינן סמוך דלא תליא במעשה ולכן מוכרח להקשות מדין השומר כו' וזה לאבני די"ל דס"ל פריבנא בבכורות אכל לרבא עצמו דלא מחלק בתליא במעשה לדידי' נשאר הקושיא מהמניח דאף אם הוי דיעבד קשה נמי קושיות התוס' ל"ל חותף פזית בשור ולכן לא מצוי רבא לתרץ פן דהרי משמע דבדיעבד צריף עוד תקון כמ"ש הט"ז בס"א וילדידיה בדיעבד ל"ל פזית בשור הרי מוכח ה"תם דבדיעבד מותר וא"ל דהוי מטעם רוב וסמוך מיעוטא לחזקה דא"כ גם ביי"נ נימא פן ולחלק בין תליא במעשה הרי לא ס"ל לרבא ולכן א"צ לומר דכוננת הש"ס פי קושיא היינו מאין השומר ולדחוק דא"צ משמע לכתחלה וגם בזה הרי אפטר לחלק פדמחלק אבני בין נגע כו' רק י"ל טפי דרבא לשיטתו קשה לי קושיא אלימתא מהמניח וילדידי' לא שייף תירוץ הש"ס דהמניח קתני.

וא"ש שיטת רש"י על דרך הפלפול הפוך בה ונהפוך בה פי הוא עצמה עמוקה בעה"י ע"ד פלפול לדוד שכלה ושים לבה לכה. ונידון קושני' חברה לא רציתי לשום עיון בזה דלמא משקא לי שמעתא ואין הימים גורמין ואין דרכי להשיב לשום אדם דרך פלפול ב"מים הללו זולת אליה שאני ובפרט פי זו ראשונה להלהיב לבה לתורה.

דברי הפותב על שעה חדא כמעט בלי עיון כלל רק אשר פלטה קולמסי דרך פתיבה ואעפ"כ הוא נכון בעזה"י. תשובה יב לקהלה אחת.

ונה לשון הנשאלה בשו"ב אהד שפדק בדיקת הריאה בבדיקת פנים ואמר שפשרה היא ואין בה שום סרקה דבוקה ואח"כ הובא הריאה לפני הרב אב"ד לבדקה בדיקת חוץ ונמצא בה סרקה דבוקה שלא פסדרן והיתה בה מיעוץ ומשמש ובצבץ שלא במקום הסרקה והטריפה הרב אב"ד ויצאה מבית הרב בחזקת שהיא טריפה ואח"כ הלה השו"ב ה"ל שנמצא אחריו סרקה לביתו ואמר שבהמה כשירה הוא והלכו איזה אנשים וקנו הפשר מהבהמה הטריפה ורק השו"ב מתנצל ואומר שהוא לא צנה ללקחו רק הם סמכו עליו שאמר דכשירה ולקחו הפשר.

ע"כ לשון השאלה וזה תשובתי. תשובה ע"ד שאלתו בראשית השקפה תמהתי וכי מה זו שאלה ואיך יעלה על דעת אדם להכשיר שוחט כזה כי שנים רעות עשה האיש הזה אחד על העלמת הסרקה שנועלם ממנו כמ"ש לקמן וזאת שנית עשה שאחר שהטריף הרב אמר שהוא פשר ולא מבעיא שמסתמא הרב הטריף פדין ובא השוחט והכשיר הטריפה אף גם אם לא היה מטריף פדין והיה מקום להקל גם כזה עשה מעשה רשע כי קיי"ל חכם אחד שאסר אין חבירו רשאי להתיר מכ"ש במי שאין חבירו ולא חכם ולא מורה דעשה מעשה רשע ולכך לא ידעתי איך עלה על לב לאכול משוחט כזה עוד, עד שעשה ממנו רו"מ שאלה אחר קלות כזה.

אף היות שפבר ירד רו"מ לשאול מוכרח אני לבאר הנה זה פשוט שבאחת משתי אלה נפסל השוחט הזה ומה גם בהצטרפם יחד, הנה ע"ד העלמת סרקה זה נדאי קפידא גדולה לבדוק כי אף שאין אנו סומכין על בדיקת פנים ובדקין מבחוץ מ"מ צריף השו"ב לדקדק היטב בפנים כי אם אינו מדקדק בפנים יתכן להיות קורע הסרקה בידי ונא ירגיש כי אם מרגיש בה השוחט שהלכה בהכנסת ידו אז מבקשין את"כ ראשה בריאה ובדקין ולא כן הוא אם לא ירגיש כלל אם נתפרקה הסרקה ולא יחפשו אחר' כלל וגם הבדוק צריף לבדוק בשוב הדעת שלא ינתק הסרכות וכיון שהשוחט הזה עשה בלי דעת ולא הרגיש בסרקה א"כ אם בודק בלי דעת ותבונה ואינו זהיר במלאכתו אולי יפרק כמה סרכות בהכנסת ידו, ועוד לא גרע מדין אם אומר על המותר אסור ושכתב התב"ש דמעבירין אותו פיון דאין למודו עולה יפה יש לחוש שיאמר על האסור מותר פן ה"נ כזה אם אינו מדקדק על ענינים פאלו שדרף כל השו"ב לדקדק היטב עליהם אולי לא ידקדק עוד בכיוצא בזה גם בבדיקת חוץ וכדומה, גם הרי יש חשש שיהיה נאבד הריאה או ישפחו מלבדוק בחוץ דאז אם נבדק' בפנים פשרה ומותרת ובאמת אם לא נבדקה בפנים אנו מחמירין בנאבד הריאה וא"כ מוכרח הוא לבדוק בפנים פהוגן ולא לסמוך על בדיקת חוץ, ודומה לטבח שלא בדק הספין קודם השחיטה ואח"כ נמצא בו פגם דקיי"ל דמעבירין אותו אף דחייב לבדוק גם אחר שחיטה ונהרי סופו להיות בודק אחר שחיטה פדין וא"כ ירגיש את"כ בפגימה זו ולמה יהיה נאסר וע"כ פיון דיש לחוש שמא לא יבדוק אחר שחיטה ובזה פשר בדיעבד ויאכל כף ונהרי הוא באמת לא בודק קודם שחיטה לכך מעבירין אותו וא"כ הוא הדין בזה אם לא בודק בחוץ פשיגה בדיעבד והיכא דלא בודק בפנים אסורה בדיעבד א"כ הוא מוכרח לבדוק בפנים פהוגן מחשש אולי ישפח לבדוק מבחוץ ויסמוך על בדיקת פנים ואף כי אין הענינים דומין ממש מ"מ קלות כזה שלא לדקדק בבדיקת פנים הוא מכשול גדול ועבור זה עצמו פדאי להעבירו על פכה.

ובעבור השנית מה שהרב הטריף והוא אמר שהוא פשר נדאי גמי פדאי להעבירו על פכה שהורה להתיר אסור ומהגם אם מצטרף לו הגי תרתי יחד ועבירה גוררת עבירה שח"ו לסמוך עליו מכאן ולהבא.

לכך לדעתי לא ימצא איש שהוא מפלל ישראל שירצה לאכול משחיטתו של זה ומי שרוצה ללמוד עליו זכות ראוי לגערו בנזיפה אף אם אעפ"כ יש שם המחזיקים בידי השו"ב ואולי יצמח מפח זה מחלוקת וגדול השלום לכך אם יראה בעיני הרב דשם שלא סגי בלאו הכי יוכל להכשירו לשחוט עופות ודקות ולא גסות, והמרחק ביניהם הוא כף

שבעופות ונדקות לא שכיח בהו הטריפות כל כף פי אין סרכות מצונין בנדקות כל כף וכן שאר שאלות, ועל בדיקת הספין יתקן שם שלפעמים ישלח הרב בדרך מקרה איזה שוחט או מבין על הספין לתפוס מן השוחט הזה הספין קנדם השחיטה ולבדקו ולא יהיה זמן קבוע לכך רק לזמנים מחולקים ע"ד הזדמנות ואז כ"שכ הוא מירתת שלא ירגישו בו פן היום יבא הרואה לבדוק הספין ולכך אין חשש כל כף בעופות ונדקות, וגם זה אינו נשחט למפור לרבים רק כל אחד שוחט עפ"י הרוב לעצמו וכיון דידוע מלתא אם לא ניחא להו ניפרוש וישחוט אצל אחר ואם ניחא להו בו מה לנו לעשות ואף שעל דרך המיעוט מצד שישחוט דקה למפור לרבים לא מפליגינן ביניהם אבל גסה סתם גסה נמכר לרבים והבא לקנות אינו יודע מאיזה שוחט הוא נשחט ובקל יכול המוכר לרמות ופן לא ניחא להקונה כלל בשחיטתו של זה ונלכד בלא ידע ואשם, ועוד דא"ל דכל קלות שלו נמשך מצד חימוד ממון דידוע דברוב פעמים הקצבים הם קלי הדעת וטוב שבטבחים וכו' ולכך פיון דהם בהילים על ממונם משחדי לי ומקרקשין לי בזוי להיות ידו אתם להקל מעליהם עול התורה ולכן בבהמה גסה שיש בהם הפסד מרובה ועפ"י הרוב נשחט לקצבים יש לחוש לחימוד ממון ויש לו אנשים המסיתים על ככה לא כן בעופות ונדקות דההפסד מועט ועבור דבר מועט אפשר דאינו חשוד ואף אם הוא חשוד הבע"ב לא חשידי לשחדו בממון עבור כף ולהיות חוטא ולא לו בחנם אפשר דאינו חשוד על כף ועוד פיון דהפוסקים ראשונים ואחרונים פתבו דתשובה בעירו לא מהני רק שלא לחזור לאומנתו אבל לחזור לאומנתו לא מהני תשובה בעירו וא"כ אף שאין בידינו להעמיד הדת על תלו לכך עכ"פ אם אינו חוזר להיות שוחט פדרכו הוי כאלו אינו חוזר לאומנתו ומהני לי קבלת דברי חברות בעירו לא כן אם יחזור לו כבראשונה ממש.

וגם הוי זה גדר גדול על השוחטים אחרים במקומו ושא לא במקומו למען ישמעו ויראו אם יראו כי העובר ענש יענש ויש אלקים בישאל המפרסם את החנפים להשיב גמולו בראשו ולא יזידו אחרים לעשות פן לא כן אם יחזור לאומנתו ממש אז פולם ח"ו יבטחו על שקר ויטו שכם אחד עם הפושעים להחזיק בידם וישענו על המשענת קנה רצון ואף אם יודע לא יהיה נעשה להם דבר לכך חלילה וחלילה להניחו שוחט כבראשונה ואף גם על עופות ונדקות לא פתבתי רק אולי לא יהי אפשר בע"א אף על גופא דדינא ודאי אין לו היתר כלל וכלל ותמה אני על הבאים להחזיק בימינו איה סר מסנה הבושה על פניהם ליתן יד לרשע כזה ומאפס פנאי קצרתי דברי המחכה לתשועת השם להסיר כל סיג מאתנו ולהשיב שופטינו כבראשונה דברי ידידו: תשובה י"ג לק"ק קארילסבערג למדינת זיבינבערג להרב מו"ה משה פירשט נ"י.

הנה ע"ד אשר שאל רו"מ וז"ל בקיצור ה"ה הקצין מו"ה ר' יוסף מכפר וויניק מהלך יום אחד מ"ק קארילסבערג שכתר לעצמו איזה שוחט עופות ממדינת אונגאריין אשר הי' לו קבלה מרב גדול אחד דשם ועוד כמה קבלות מהרבנים מופלגים דשם כו' אולם בעבור פי לא הורשה לשום שוחט לשחוט פה מדינת זיבינבערג בלי שעמד תחלה בנסיון אצל הרב המאה"ג אב"ד דמדינה וליטול ממנו קבלה לכן השוחט היה אצל הק' הנ"ל ללמוד רק עם ילדי ביתו עד פי יתרחש לי נוסע מהתם להכא ויעמוד בנסיון אצל הרב המאה"ג דפה ובנתיים נדמן שאשתו של הק' הנ"ל הלעיטה אונזות ובאתה אונזת אחת לידי סכנה ע"י חניקת הלעטה ולא הי' ספוק בידו לשלוח האונזת לאיזה שוחט הסמוך לכפרו עד

שְׁתַּמּוּת הָאֲנוּזָה וּלְכַף בִּיקָשׁ הַק' הַנִּזְכָּר מֵאוֹתוֹ הַשּׁוֹחֵט אֲשֶׁר הָיָה לוֹ בְּבֵיתוֹ לְשַׁחֵט הָאֲנוּזָה יַעַן כִּי הָיָה שְׁעַת הַדְּחָק וְכֵן עָשָׂה הַשּׁוֹחֵט הַגָּ' לְשַׁחֵט הָאֲנוּזָה וּבִשְׁלֹו אֶת הַבֶּשֶׂר וְאָכְלוֹ אוֹתוֹ וַיְהִי אַחֵר יוֹם אֶחָד אֲשֶׁר שַׁחֵט הָאֲנוּזָה נִזְדַּמְּן לוֹ נוֹסַע מִהֶתֶם לְהִכָּא וְעַמַּד הַשּׁוֹחֵט הַגָּ' לְבִנְסִיּוֹן לְפָנָי הַרְבַּ דְּפָה וְהוֹחֶזֶק אֲצִלוֹ לְמִנְחָה וַיִּוָּדַע הַל' שְׁחִיטָה וּמִרְגִּישׁ בְּפָגִימָה דְּקָה רַק כְּשִׁשְׁחַט כַּמָּה תַרְנַגּוּלִים לְפָנָי הַשּׁוֹחֵטִים דְּמִתָּא פ"ק נִתְּנוּדַע לְהַשּׁוֹחֵטִים שְׁמוֹחֶזֶק וְרָגִיל לְהַתְעַלֵּף וְהַשּׁוֹחֵט הַגָּ' לְלַח לְעַצְמוֹ עוֹד אֵינָה תַרְנַגּוּלִים לְמַעַן נְסוּת עַצְמוֹ אִם יִתְעַלֵּף אוֹ לֹא וְנִתְּנוּדַע שֶׁהוּא מִוְחֶזֶק וְרָגִיל לְהַתְעַלֵּף.

וּבְכֵן לֹא נָתַן לוֹ הַרְבַּ דְּפָה קְבֵלָה וְהַשּׁוֹחֵט הִי' צוֹעֵק וּבּוֹכָה בְּקוֹל מֵר יִלְלָה עַל מָה עָשָׂה ד' לוֹ כִּכָּה כִּי סָר צִלוֹ מֵעֲלָיו עַד שֶׁלֹּא יוֹכֵל לְרֵאוֹת דָּם וּבְכֵן בָּא לְפָנָי הַקָּצִין כְּהַר"ר יוֹסֵף הַגָּ' לְעַם שׁוֹחֵט הַגָּ' לְשִׁאֲלוֹ אֶת פִּי אֵיךְ לְנַהַג בְּכָלִים שֶׁבִשְׁלֹו בָּהֶם הָאֲנוּזָה כִּי הַשּׁוֹחֵט הַגָּ' לְאִמֵּר בְּרִי לִי שֶׁלֹּא נִתְעַלֵּפְתִּי בְּשַׁעַת שְׁחִיטַת הָאֲנוּזָה ע"כ תוֹרַף הַשִּׂאֲלָה וְהִנֵּה הָאֲרִיף רו"מ קָצַת בְּפִלְפוּלוֹ.

וְגַם אֲנִי אֶתְנַהֵלָה לְאִטִּי לְרַגֵּל הַמְּלֵאכָה אֲשֶׁר לְפָנָי וּמֵאֵת הַחוּנֵן דְּעָה אֲבִקֵּשׁ מֵעַנְהָ לְהַשִּׁיב כְּהִלְכָה וְאֲשֶׁר יִשִּׁים ה' בְּפִי אוֹתוֹ אֲשַׁמֹּר לְדַבֵּר. וְהִנֵּה כְּבָר רָאָה רו"מ דְּבַרֵּי הַרְמ"א בְּסִי' א' ס"ג שֶׁכָּתַב שְׁמִי שֶׁדָּרְכּוֹ לְהַתְעַלֵּף וְאֲנִי יוֹדְעִים שֶׁאֵינּוּ מִוְחֶזֶק וְשַׁחֵט וְאִמֵּר בְּרִי לִי שֶׁלֹּא נִתְעַלֵּפְתִּי נֶאֱמַר מֵאַחַר שִׁיּוּדַע ה' שְׁחִיטָה וְהִנֵּה מֵה דְּנִיִּיק הַרְבַּ וְהָאֲרִיף שֶׁדָּרְכּוֹ לְהַתְעַלֵּף וְאֲנִי יוֹדְעִים שֶׁאֵינּוּ מִוְחֶזֶק וְלִכְאוּרָה הָיָה זֶה לְמוֹתֵר פִּינּוֹן דְּכָבֵר יִדְעֵנוּ שְׁרָגִיל לְהַתְעַלֵּף פְּשִׁיטָא שֶׁאֵינּוּ מִוְחֶזֶק, וְלִכְאוּרָה הִי' נִרְאָה דְּרַבּוּתָא קמ"ל דְּאֵף אִם גַּם מְקוֹדֵם שְׁנוּדַע שְׁרָגִיל לְהַתְעַלֵּף נְמִי לֹא הָיָה מִוְחֶזֶק מ"מ מִהַגִּי בְּרִי לִי אֵף א"כ הו"ל לֹא מִרְגִּישׁ אֵע"פ שֶׁאֲנִי יוֹדְעִים שֶׁאֵינּוּ מִוְחֶזֶק וְכֵן בְּד"מ בְּמִקּוּר דִּין זֶה הִעֲתִיק שֶׁם וְאֵינּוּ מִוְחֶזֶק וְלֹא כָּתַב בְּלִשׁוֹן אֵע"פ.

וּלְכַף הָיָה נִרְאָה דְּכִינּוּן בְּזָה כּוֹנֵן מִיְּחֻדָּת דְּדוּוּקָא בְּאֵינּוּ מִוְחֶזֶק מְעִיקְרָא מִיְּרִי דְּהִנֵּה דַעַת הַש"ף דְּאֵף בְּרִי לִי לֹא בְּעֵינּוּ רַק מִן הַסֵּתֶם אֲמֵרִינּוּ שְׁמִסְתַּמָּא לֹא נִתְעַלֵּף וְהָאֲחֻרּוֹנִים חִלְקוּ עֲלָיו וְכֵן הַסֵּפִים הַתּב"ש דְּדוּוּקָא בְּרִי לִי בְּעֵינּוּ וּלפ"ז י"ל דְּהַרְמ"א ס"ל לְחִלְקֵי דְּבַרְגִּיל לְהַתְעַלֵּף וְגַם מְעִיקְרָא לֹא הָיָה מִוְחֶזֶק אִזּוּ בְּעֵינּוּ דְּוּקָא בְּרִי לִי אֲבָל סֵתֶם לֹא מִהַגִּי כְּדַעַת הָאֲחֻרּוֹנִים הָאִם הָיָה מִוְחֶזֶק תַּחֲלָה שֶׁאֵינּוּ מִתְעַלֵּף אֵף דַּעַתָּה רָגִיל לְהַתְעַלֵּף בְּזָה לֹא בְּעֵינּוּ בְּרִי לִי רַק אֵף סֵתֶם נְמִי מִהַגִּי כְּדַעַת הַש"ף וּלְכַף דְּנִיִּיק וְאִמֵּר וְאֲנִי יוֹדְעִים שֶׁאֵינּוּ מִוְחֶזֶק דְּדוּוּקָא בְּכַה"ג בְּעֵינּוּ בְּרִי לִי אֲבָל בְּאִם יוֹדְעִים שֶׁהוּא מִוְחֶזֶק לֹא בְּעֵינּוּ בְּרִי לִי.

אֵף לְכְאוּרָה קָשָׁה לִי עֲדִינּוּ מֵה סְבָרָא יֵשׁ לְחִלְקֵי בֵּין אִם מִוְחֶזֶק תַּחֲלָה אוֹ לֹא פִינּוֹן דַּעַתָּה כְּבָר נִשְׁמַנָּה דִּינוֹ וְנִעֲשָׂה רָגִיל לְהַתְעַלֵּף מֵה מַעֲלָה הָיָה בְּזָה אִם הָיָה מִוְחֶזֶק תַּחֲלָה אוֹ לֹא, וּבֵין אִם הָיָה כּוֹנֵן לְחִלְקֵי בֵּין מִוְחֶזֶק תַּחֲלָה אוֹ לֹא וּבֵין אִם הָיָה כּוֹנֵן דְּרַף רַבּוּתָא קָשָׁה מֵה רַבּוּתָא וּמֵה מַעֲלָה הָיָה בְּזָה מֵה שְׁהִי' מִוְחֶזֶק מְכָבֵר פִּינּוֹן דַּעַתָּה נִעֲשָׂה מִוְחֶזֶק לְהִפּוּף וּלְכַף הִי' נִרְאָה לִי דְּהַרְמ"א מִיְּרִי בְּמָה שֶׁשַׁחֵט טָרַם שְׁנוּדַע לְנוּ שְׁרָגִיל לְהַתְעַלֵּף אִזּוּ בְּאִם הָיָה מִוְחֶזֶק תַּחֲלָה שֶׁאֵינּוּ מִתְעַלֵּף אִזּוּ בְּדוּדָא מִהַגִּי אֲמִירַת בְּרִי לִי וְאֵף בְּרִי לִי לֹא בְּעֵינּוּ רַק מִן הַסֵּתֶם נְמִי כְּשֶׁר דְּאֲמֵרִינּוּ אוֹקְמָא אֲחֻזְקָתוֹ הָרֵאוּשׁוּנָה וְעַתָּה הוּא דְּאִתְרַע אַחֵר הַשְּׁחִיטָה שֶׁשַׁחֵט רַק גַּם אִפִּי' אִם לֹא הוֹחֶזֶק מִתַּחֲלָה וְהָיָה ס"ד לֹא מִרְגִּישׁ בְּתֵר הַשְּׁתָא וְכִינּוּ דְּרָגִיל הוּא לְהַתְעַלֵּף אֵף מְקוֹדֵם הָיָה כֵּן וְלֹא יוֹעִיל בְּרִי שֶׁלּוֹ לְכַף קמ"ל דְּאֵע"כ נֶאֱמַר לֹא מִרְגִּישׁ בְּרִי

לי דלעלופי לא חיישינו לסתמא ואמרינו השתא הוא דאיתרע אכל אם רגיל להתעלה ואח"כ שחט י"ל אף ברי לא מהני דהוי כמעיד נגד התורה פינו דהתורה להתעלה.

מיהו פד דייקינו נראה דאי אפשר לומר פן דדברי הרמ"א מוכרחים מן הש"ס ומוכרח שם דאף ברגיל להתעלה ואח"כ אומר ברי לי נמי מהני דאל"כ קשה מהו פריה הש"ס ל"ב דרבינא וכולן ששחטו אהינא אהינא אחש"ו עלה קאי ואם שחטו מבעיא לי אלא אשאנו מוחזקין באומר ברי לי סגי ומהו פריה נימא דמייירי במוחזק להתעלה דאז לא מהני ברי לי ובעינו אחרים רואין ובע"כ מוכח דמהני ברי לי אף במוחזק להתעלה ומזה מוכרח דמהני ברי לי אף במוחזק לעילוף ואח"כ שחט מהני: והנה בהיותי בזה ראיתי בהרי"ף פ"ק דחולין שפכתב וז"ל והיכא דראה אחד ששחט ואזל לי לעלמא ולא ידע אי גמיר אי לא גמיר אותה שחיטה מותרת דרוב מצוין אצל שחיטה מומחין הם דמגינא הרי שפצא תרגולת שחיטה בשוק או שאמר לשלוחו צא ושחוט לי והלך ומצאו שחוט חזקתו שחוט אלמא אמרינו רוב מצוין א"ש מומחין הם עכ"ל לענינינו והנה ראיתי בהרא"ש שדקדק בדבריו למה נקט ראה הרי לפי הוכחתו מברייתא דמצא תרגולת אף בלא ראה כלל נמי פשיטה ייע"ש ששדחק בזה.

ולפענ"ד י"ל על נכון דהנה יש לומר דס"ל להרי"ף דנהי דאמרינו רוב מצויין אצל שחיטה מומחין מ"מ היינו דוקא אם מוחזק שלא להתעלה אז פינו דהוי רק חד חששא לשמא אינו מומחה מהני הך רוב דרוב מצויין אכל היכי דאינו מוחזק ג"כ א"כ יש לחוש גם לעלופי נהי דלעלופי לא חיישינו היינו מסתמא דאזלינו בטר רובא אכל עכ"פ מיעוט יש דמתעלפין ולכך פינו דמצטרפין מיעוטא שמתעלפין למיעוטא דאינו מומחין איתרע ליה הרוב פעין שפכתב הר"ן בפ"ג דחולין גבי אין לוקחין בצים מן הנכרי דמצטרף מיעוט טמאים למיעוט טריפות פן ה"נ י"ל בזה ובפרט היכא דיש חזקת איסור ג"כ לכך בעינו אחד שראה ששחט ומייירי דראה שלא נתעלה רק דלא ידענו אם הוא גמיר בזה דאין לנו רק חשש אינו מומחה מהני רוב מצויין, וכן נראה מלשונו דליכא בזה רק חשש דאינו גמיר ולא עלופי דמייירי שראה שלא נתעלה.

ומה שבהי"ף הרי"ף ראי' מברייתא דבא ומצא תרגולת שחיטה אף דשם לא הוי ראה כלל א"ש די"ל דהרי"ף סבירא לי כשיטת ר"ת שפכתבו התוס' בשמו דף ל"מ ד ע"ב ד"ה במיעוט סימנים דס"ל לר"ת דאין שיהיה בעוף מן התורה כלל רק מדרבנן ואף אם הוי שיהיה בעוף בנשט כפי האיבעיא שם מ"מ בקנה אין שיהי' בעוף כלל וא"כ פינו דעיקר חשש עלופי משום שיהי' הוא לבד וכמ"ש פל האחרונים ומפורש בב"י בריש סי' א' וא"כ בעוף לא מבעיא אם אין בו שיהי' מן התורה כלל שאין לחוש בזה לספק עלופי אף גם אם שייך שיהי' בעוף במיעוט קמא בנשט אפתי הוי ספק דלמא שחט הקנה תחלה וכבר נשחט בהכשר ודלמא לא נתעלה לכך אין בזה חשש עלופי רק חשש דלמא אינו יודע ועשה שאר פסולין ומוכח מזה דאמרינו רוב מצויין ולכך שפיר הוכיח מזה הרי"ף דמהני רוב מצויין היכא דליכא חשש עלופי וממילא נלמד לדין בהמה אם עכ"פ אחד ראה שלא נתעלה דליכא רק חשש עלופי אז סמכינן על רוב מצויין א"ש ודו"ק.

פן הנה נראה ביישוב דעת הרי"ף שייספור כר"ת אף לפי האמת א"א להאמר פן דא"כ תקשה בברייתא דמי שאבדו לו גדייו ותרגוליו המוכא בחולין דף י"ב דקאמר שם הך

טעמא דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הם ונהרי שם בבהמה נמי מיירי וא"כ בזה שפיר קשה דלחוש נמי לעלופי ובע"כ אף בלי ראה לא חיישינן לעלופי אכן נראה דאעפ"כ א"ש דברי הרי"ף עפ"י מה דקשה למה הביא הרי"ף אף ברייתא דמצא תרנגולת שחוטה ולא הביא אידך ברייתא דהרי"ף שאבדו לו גדינו ותרנגוליו וא"ל מפח דהתם יש פלוגתא ולרבינא בע"כ דפליגי אם רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הו"א"כ גם מהך ברייתא אין ראיה דדלמא אתיא כמ"ד דס"ל רוב מצויין אצל שחיטה וכו'.

לכך נראה דכוונה פינו בזה דהוי קשה לו למה בברייתא נקט רק תרנגולת ובאידך נקט גדינו ותרנגוליו לזה ס"ל להרי"ף פה, דהברייתא פינו דנקט בזה פלוגתא נקט רבותא דתרנוניהו נקט גדיים דאף דהוי בהמה ויש בזה חשש עלופי ג"כ אעפ"כ אמרינן רוב מצויין א"ש מומחין הו"א נקט תרנגולים לרבותא להאוסר שאף בתרנגולים דליכא חשש שהי' ועלופי נמי אוסר ולא אמרינן רוב מצויין א"ש מומחין הם ואידך ברייתא דמצא תרנגולת מכריע וס"ל להלכה דהיכא דליכא חשש עלופי אמרינן רוב מצויין א"ש מומחין הו"א והיכא דאיכא גם חשש עלופי לא אמרינן רוב מומחין הם וכיון דהך ברייתא מכריע והלכה כדברי המכריע לכך נדאי קיי"ל פהך ברייתא וא"כ א"ש דלהלכתא ס"ל להרי"ף דהיכא דליכא חשש עלופי אמרינן רוב מצויין א"ש מומחין הם והיכא דאיכא גם חשש עלופי מצטרפין מיעוטי להדדי ואיתרע לה רובא לכך בעינן ראה דוקא וא"ש שיטת הרי"ף על נכון ודו"ק: והנה אחר אשר העליתי פלפלת כל שהוא למען מבוקשו נבא על דבריו והנה פלפולו הוטב בעיני במ"ש הסברא לחלק בין אם החזקה עושה איזה פעולה לדחות הספק או לא ותליא באשלי רב רבי אם סד"ר לחומרא מן התורה או דרבנן והוטב בעיני ולענין בזה אם יעמדו דבריו אין דרפי להשיב על הפלפול ואין פנאי לכך פי אם נעשה כן לא גמירנא ח"ו.

אף מה שראיתי מה שדקדק בלשון הש"ס דקאמר לעלופי לא חיישינן ולא אמר דרוב אין מתעלפין הנה דקדוק זה מבואר בב"י ריש סי' א' והוכיח מזה דאפי' שאלה לא בעינן לו ולא בעינן אמירת ברי לי פלל רק דאמרינן אלו שהא או דרס לא הנה מאכילה לנו, ומזה הוכיח בב"י דאפי' ברגיל להתעלף מותרת השחיטה אפי' בלא אמירה כדברי הש"ף.

ובזה הנה מיושב מה שהקשה ר"מ למה מהני ברי לי הרי אין עד אחד נאמן באסורין ובגידו לא הוי בזה פינו דרגיל להתעלף ולפי ה"ל א"ש דזה אינו מטעם נאמנות רק מפח חזקה דאם הוי טרפה לא הנה מאכילה לנו ובזה מהני אפילו בכותי היכא דאמרינן חומרה פזית בשך ונותן לו אכלו מותר לאכול משחיטתו מפח דאם לא הוי פהוגן לא הי' אוכל הרי דסמכינן על חזקה זו שלא הנה אוכל גם נגד חזקת אינו זבוחה א"כ ה"נ מהני בישראל דחזקה אם הי' נתעלף לא הי' מאכילה לנו וא"כ אינו בגדר עדות וע"כ לא אמרינן אין ע"א נאמן באסורין רק היכי דבעינן אמירתו ובלי אמירתו הוי אסורה אכל פאן אף בלי אמירה מפח חזקה אנו מתירין שאינו נופל בגדר ע"א נאמן באסורין ואף להחולקים על הש"ף וס"ל דבעינן אמירה דוקא מ"מ נראה דגם הם מודים דיש פאן חזקה דאם הנה מתעלף הי' אומר רק דהם ס"ל דלא אלים חזקה זו מחזקת אסור דבהמה ועדיין סליק חזקה כנגד חזקה וספק אסורא לחומרא, אף לפ"ז שוב מהני עכ"פ אמירה ש'לו פינו דסלק חזקה נגד חזקה שוב הוי פאין לו חזקה ונאמן ע"א, וכיוצא בזה פתבו

התוס' בפ"ב דכתובות ד' כ"ב ד"ה הפא עלי' בא"ת קאי דתזקה דדיקא ומנסבא מרעא לה לתזקת א"א פן ה"נ תזקה זו שאם הנה מתעלף הי' אומר מרעא לתזקת אינו זבוהה ומנהי שוב אמירת פרי שלו ותימא על ר"מ שלא העיר בזה פי עכ"פ לדברי הש"ך אין פאן מקום תמיה שלו: והנה בלא"ה לא קשה מידי קושיתו מכמה טעמים חדא דבגליון הפ"מג שלי פתבתי דאין התחלה לקושיות הפמ"ג הג"ל דמפנרש בתוספות בפ"ק דגיטין דהוי בינדם ליתן לאחרים לשחוט פן הוא בתוס' פ"ק דגיטין דף ב' א"כ ה"נ הוי פן פוננת הרמב"ם דלקה די בחד ולקח גם קושיות ר"מ מניושב בזה ובחדושי שם הארכנו קצת בזה.

ועוד נראה והוא העיקר בעיני דתזקת הגוף עדיף מתזקת איסור ושאר תזקות והדבר מוכרח בש"ס בפ"ד דקידושין גבי רמי חביות אמקנה דפריה שם הש"ס אדרבא אוכי יין על תזקתו ואימור לא התמיץ ותמה שם המהרש"א דמהו אדרבא שנייה בזה הרי סוף סוף ספק איסורא להתמיר ותירץ שם הפ"י דהפוננה דתזקת יין הוי תזקת הגוף ועדיף מתזקת טבל ייע"ש והארכנו בזה בחבורינו בכמה מקומות ובספרי מי נדה ברפ"ק וא"כ ה"נ לקח קאמר הש"ס דלעלופי לא תיישינו ולא קאמר דרוב אינו מתעלפין לומר דכאן לא בעינן רוב פלל פיון דבשעת התחלת השחיטה נדאי לא הי' נתעלף דבלא"ה לא הנה מתחיל לשחוט רק בע"כ דבתחלה הי' פריא רק לחוש שמה באמצע השחיטה נתעלף והרי ראוי לאוקמא מתזקת הגוף כמו דהוי פריא תחלה פן הוי פריא אח"כ ולא נתעלף באמצע, וא"כ הך תזקה הוי תזקת הגוף ועדיף מתזקת איסור דבהמה ולקח נאמן לומר פרי לי מיהו פרי לי בעינן פיון דעכ"פ רגיל הוא להתעלף הוי פתזקה העשויה להשתנות ולקח פיון דבעלמא תזקת הגוף עדיף מתזקת איסור נהי דכאן הוי רגיל בכך והוי פתזקה העשויה להשתנות עכ"פ שנה בזה תזקת הגוף לתזקת איסור דבהמה לקח נאמן לומר פרי לי וא"ש ודו"ק: והנה בהיות פן נתחדש לי קושיא אחת דמהו פריה הש"ס ל"ב דרבינא דאמר מומחין אע"פ שאין מוחזקין דפריה שם וכולן ששחטו אהיאי וכו' אלא אשאין מוחזקין באומר פרי לי סגי ומהו פריה הרי רבינא פיון דס"ל דתיישינו לעלופי א"כ ס"ל לדזה אינו תזקת הגוף ובע"כ מה דנאמן לומר פרי לי היינו מטעם א' שכתבנו דתזקה דאם הי' מתעלף לא הי' מאכילה לנו וסלק תזקה פנגד תזקה אף לפ"ז תינח אם יודע ה"ש אבל אם אינו יודע דלא שנייה תזקה זו וכדמוכח מדברי הרמ"א פאן א"כ מה פריה נימא דרבינא להך לישנא ס"ל דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הם רק מה דקאמר הפל מומחין שוחטין דמשמע דבעינן שידע שהוא מומחה היינו מפח שאין מוחזקין דאז אם ידעינן שהוא יודע הל' שחיטה נאמן לומר פרי לי שלא נתעלפתי ואין פאן נגד תזקת איסור דתזקה פיון דידע הל' שחיטה אם נתעלף לא הנה מאכילה לנו אבל אם אין אנו יודעים שהוא מומחה אז נהי דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הם מ"מ שוב אינו נאמן לומר פרי לי שלא נתעלפתי דהוי נגד תזקת איסור מה אמרת הרי יש תזקה דאם נתעלף לא הנה מאכילה לנו דלמא אינו יודע הל' שחיטה מה אמרת הרי רוב מצויין א"ש מומחין הם מ"מ מה בכך א"כ הוי תזקה זו דלא הי' מאכילה לנו רק תזקה דאתיא מפח רובא ותזקה דאתיא מפח רובא לא מהני לכך נקט רבינא בזה דידועים שהם מומחים לכך סמכינן אחזקה דלא הי' מאכילה לנו ומנהי פרי לי, ואח"כ קאמר בסיפא דוכלן ששחטו

ולא ידענו שהיא מומחה וגם אינו מוחזק אז לא מהני ברי לי דהוי נגד חזקת איסור לקף
בעינו אחרים רואין אותו ומהו פריה.

והבין שהיא קושיא גדולה לפענ"ד ואין פנאי להאריף בזה. והנה לדינא דברי הרב רמ"א
נכון שמהני ברי לי בקל ענין ולקף גידול דידל' הוי ממש דין המפנרש בהגה"ה הנ"ל ולקף
האונזא פשרה והפלים מכ"ש דכשרים בלי חשש ופקפוק כלל.

וגדון פלפול האגודה שפתב רוי"מ הנה בדברים הללו הארכנו הרבה בחידושינו מכבר
והיות פי ראיתי פי לא נצרך לענינו לקף לא פתבנו מזה מחמת הטורדא ואין להאריף
במה שאינו נוגע לדינא דברי ידדו לנצח וכו': תשובה יד הנה חזר השואל והשיב לי על
דברי וזה אשר השבתי לו בעה"י.

הנה מה שעמד על פירושי בדברי הרמ"א במ"ש ואנו יודעים בו שאינו מוחזק ופירשתי
דמייירי לענין מה שפבר שחט קודם שנודע שדרכו להתעלף וע"ז שאל דהרי הרמ"א קאי
על דברי המחבר והמחבר מייירי לענין מה ששחט אח"כ שהרי פתב אפילו שחט לפנינו
ד' וה' פעמים וכו' ושחט אח"כ בינו לבין עצמו הרי דלענין מה ששחט אח"כ מייירי וא"כ
גם הרמ"א מייירי בזה דאל"כ מה ענינו לכאן.

הנה ידידי לא דק בהשגה זו דאני פתבתי דהרמ"א מייירי לענין מה ששחט קודם שנולד
הריעותא שדרכו להתעלף והוא מוכיח לי מלשון הש"ע שפתב ושחט אח"כ בינו לבין
עצמו דשם הוי אחר שנודע לנו המעשה ששחט כמה פעמים שחיטה ראוי' ויפה לפנינו
ע"ז פתב הש"ע דשחט אח"כ בינו לבין עצמו אבל לעולם י"ל דמייירי דהשחיטה הוי
קודם שנולד הריעותא וכוננת המחבר כף מי שידעם בו שא"י הל' שחיטה היינו דעתה
פמות שהיא לפנינו אנו יודעים בו שא"י הל' שחיטה אפילו שחט לפנינו ד' וה' פעמים
קודם שנודע לנו שא"י הל' שחיטה וראינו ששחט יפה ואח"כ שחט בינו לבין עצמו נמי
קודם שנודע לנו שא"י הל' שחיטה וא"כ הוי ס"ד לומר דאולי השתא הוא דשכח וקודם
לזה ידע ועד המסייע לו דהרי ראינו דשחט כמה פעמים יפה אעפ"כ שחיטתו פסולה
שכל שלא ידענו בבירור שיידע תחלה מוקמינן לי בחזקת שלא ידע מעולם ואפילו אומר
ברי לי לא מהני וא"כ שפיר פתב הרמ"א הך דינא עליו וכפי פירושינו.

ומה נכון יהי בזה לפירושינו במחבר גם מ"ש המחבר ואפילו אמר ברי לי ששחטתי יפה
אינו נאמן שמקוהו בה אקהיתא הט"ז והש"ף ולפי הנ"ל א"ש דקמ"ל דאפילו אומר ברי
לי שיידע אז הל' שחיטה ושחט יפה ע"פ דין רק שעתה הוא ששכח אעפ"כ אינו נאמן
פינו דלא נטל קבלה אינו נאמן לומר שלמד ושכח וא"ש.

גם מ"ש רוי"מ בהשגה זו על מה שכתבתי דאחר שהוחזק להתעלף לא מהני ברי לי דהוי
נגד החזקה וע"ז פתב רוי"מ דזה אינו נגד החזקה דאינו אלא פמברר המיעוט מן הרוב
כמ"ש הר"ן גבי קדשתי את בתי וכו', הנה לא דמי בזה כעוכלא לדנא דשם הוי החזקת
איסור רק פעין חתיכה מ"ב חתיכות דאמחזק דיש פאן תערוכת איסור אבל לא ידענו
איזהו בזה נאמן לומר מי היתר ומי האיסור דהרי אינו מעיד נגד החזקה דגם לדבריו
יש פאן איסור ויש פאן היתר ומתחלה נמי כף החזקנוהו אבל בנידון דידן הוי החזקה

בְּהַר גִּבְרָא גּוּפָא דְהָרִי אִתְחַזַּק דְּבָכְל עֵת שְׁשׁוּחַט מִתְעַלְפָּ וְעַתָּה אֹמֵר שְׁשׁוּחַט וְלֹא נִתְעַלְפָּ א"כ מַעֲיַד נִגְדַּת הַחֲזִיקָה שֶׁהִתְחַזַּק הֵהוּא גִּבְרָא גּוּפָא.

וּבְזֶה נִדְחָה נְמִי מַה שֶׁהִקְשָׁה עוֹד ר"מ עַל דְּבָרֵי דְלָמָּה בְּמִי שֶׁא"י הֵל' שְׁחִיטָה נֶאֱמָן אַחֵר עַע"ג לְהַעֲיִד שְׁשׁוּחַט יָפָה וְלָמָּה לֹא נִימָא דְהָרִי נִגְדַּת הַחֲזִיקָה וְכַתּוּב וּק"ל דְּנִדְאִי לָא עֲדִיפָא הֵךְ חֲזִיקָה שֶׁהִתְחַזַּק לְהַתְעַלְפָּ מֵהָרִי שֶׁא"י הֵל' שְׁחִיטָה דְּנִדְאִי הָרִי פְּחִיטָה שְׁאִינוּ שׁוּחַט יָפָה וְכֹו' וְדְבָרִים תְּמוּהִין אָמַר וְסוּמֵר דְּבָרֵי הַש"ס דְּאִטּוּ בְּשִׁבִיל שֶׁא"י הֵל' שְׁחִיטָה הָרִי חֲזִיקָה שְׁלֵא שְׁחַט יָפָה מִנ"ל פֶּן הָרִי מ"מ יִתְכֵן לְהִיּוֹת שְׁשׁוּחַט יָפָה פְּסוּמָא בְּאַרְוֹבָה, וְתִדַּע דְּהָרִי רַק בַּחש"ו אֶמְרִינוּ שְׁרֹוב מַעֲשִׂיָהוּן מְקוֹלְקָלִין מִשְׁמַע לְהִדְיָא הָא אַחֵר שֶׁא"י הֵל' שְׁחִיטָה מ"מ לֹא הָרִי רֹוב מַעֲשִׂוּ מְקוֹלְקָל וְהָרִי לְעִנְיָן פְּסוּי בְּעֵי פְּסוּי מְסַפֵּק וְלִכְּפָּ אָרְף שֶׁא"י הֵל' שְׁחִיטָה מ"מ יִתְכֵן לְהִיּוֹת שְׁשׁוּחַט יָפָה עַתָּה וְאִינוּ נִגְדַּת הַחֲזִיקָה מִשֶּׁא"כ בְּזֶה שְׁרָגִיל לְהַתְעַלְפָּ בְּעַת הַשְׁחִיטָה דְּנִדְאִי דָּגַם עַתָּה.

נִתְעַלְפָּ וְאִם אֹמֵר שְׁלֵא נִתְעַלְפָּ הָרִי נִגְדַּת הַחֲזִיקָה וְלִכְּפָּ אִינוּ נֶאֱמָן. וּמ"ש ר"מ דְּלוּ נִרְאָה כְּפִירוּשׁ הָרֵאשׁוֹן שְׁפַתְבְּתִי דִּישׁ לְחַלֵּק דְּבִמְחֻזָּק לֹא בְּעֵינֵי בְּרִי לִי וּבְאִינוּ מְחֻזָּק בְּעֵינֵי בְּרִי לִי אִךְ אֲנִי פְּתַבְתִּי דְּאִינוּ טַעַם לְחַלֵּק בְּזֶה, וְע"ז כְּתוּב ר"מ דִּישׁ לוֹ טַעַם הָגוֹן לְחַלֵּק וְתוֹרְף דְּבָרֵי דְּבְאִינוּ מְחֻזָּק אִין רֵאִי מִמָּה שְׁלֵא הוֹדִיעַ לְנוּ שְׁשִׁיקָה אוֹ דְּרַס דִּי"ל דְּטוֹעָה בֵּין שְׁיַעוּר לְפַחוֹת מְפָשְׁיַעוּר אֲבָל אִם הוּא מְחֻזָּק וְיִוְדַע לְהִבְחִין בֵּין שְׁיַעוּר לְפַחוֹת מְפָשְׁיַעוּר לֹא בְּעֵינֵי בְּרִי לִי דְּבִלֵּא"ה אִם הִי' נִתְעַלְפָּ לֹא הִיָּה מְאָכִילָה לְנוּ עַכְתָּ"ד.

הִנֵּה אִין בְּזֶה כְּדִי שְׁבִיעָה פִּינֵן דַּעַכ"פ יוֹדַע הֵל' שְׁחִיטָה וְדִאִי בְּקִי בֵּין שְׁיַעוּר שְׁהִי' לְפַחוֹת בְּשִׁלְמָא בֵּין יוֹדַע ה"ש לְאִינוּ יוֹדַע שְׁפִיר יֵשׁ לְחַלֵּק פֶּן אֲבָל בְּיוֹדַע הֵל' שְׁחִיטָה לָמָּה אִם הוּא רָגִיל לְהַתְעַלְפָּ אִינוּ יוֹדַע לְהִבְחִין בֵּין פְּשִׁיעוּר לְפַחוֹת מְפָשְׁיַעוּר וּבְאִם לֹא הִיָּה רָגִיל לְהַתְעַלְפָּ יוֹדַע לְהִבְחִין בֵּין אִם שְׁהָה פְּשִׁיעוּר לְפַחוֹת, דְּאִין לֹא מֵרָא לֹא הִיָּה רָגִיל לְהַתְעַלְפָּ א"כ הָרִי רָגִיל לְהַתְעַסֵּק בְּשְׁחִיטָה לְכָּפָּ יוֹדַע לְהִבְחִין בֵּין פְּשִׁיעוּר אוֹ לֹא אֲבָל אִם רָגִיל לְהַתְעַלְפָּ ג"כ אִינוּ רָגִיל בְּשְׁחִיטָה לְכָּפָּ אִינוּ יוֹדַע לְהִבְחִין אִךְ גַּם זֶה אִינוּ חִדָּא דֵּא"כ לֹא הו"ל לְמַתְלִי בֵּין אִם מְחֻזָּק שְׁלֵא לְהַתְעַלְפָּ רַק הו"ל לְחַלֵּק בֵּין אִם הִיָּה רָגִיל בְּשְׁחִיטָה תַּחֲלָה אוֹ לֹא דְהָרִי וְדִאִי אָרְף שְׁאִינוּ מִתְעַלְפָּ יִתְכֵן שְׁלֵא הִיָּה שׁוּחַט עַד הִנֵּה שְׁלֵא נִזְדַּמֵּן לוֹ לְשִׁחוּט וְא"כ הו"ל לְחַלֵּק עֵיקַר הַחִילּוּק בֵּין רָגִיל בְּשְׁחִיטָה אוֹ לֹא וְלֹא הו"ל לְמַתְלִי הַדְּבָר בְּמֻחֲזָק וְאִינוּ מְחֻזָּק, וְעוֹד וְכִי בְּשִׁבִיל שְׁרָגִיל בְּשְׁחִיטָה יִהִי יוֹדַע לְהִבְחִין בֵּין שְׁהִיָּה פְּשִׁיעוּר אוֹ לֹא אִטּוּ כָּל שׁוּחַט דְּרָכּוֹ לְהִיּוֹת שׁוּחָה זֶה וְדִאִי אִינוּ דְּאִדְרָבָא כָּל שׁוּחַט נִזְהַר מְסַתְמָא מְשִׁהִי' וְא"כ אִיךְ ע"י שְׁהִיָּה רָגִיל בְּשְׁחִיטָה יִהִיָּה יוֹדַע לְהִבְחִין בֵּין פְּשִׁיעוּר לְפַחוֹת מְפָשְׁיַעוּר אִין בְּזֶה טַעַם לְחַלֵּק כָּלֵל.

וּמַה שֶׁהִי' נִרְאָה לִי כְּעַת בְּכּוֹנוֹת דְּבָרֵי הַר"ב וְהוּא עִנְיָן מְחֻזָּדֵשׁ לְפַעַנ"ד דַּמ"ש הַר"ב וְאִינוּ יוֹדַעִים בּוֹ שְׁאִינוּ מְחֻזָּק אִין הַפּוֹנָה כָּלֵל עַל הַעֲיָלוּף רַק עַל חֲזִיקָת פְּשָׁרוֹת, וּבִיאוּר הַדְּבָר הוּא כְּפִי דְּהַש"ף הַעֲלָה לְעֵיל ס"ק ב' דְּלֹא בְּעֵינֵי בְּשׁוּחַט שְׁיִהִי' מְחֻזָּק בְּכַשְׁרוֹת וְכָל אֲדָם נֶאֱמָן אִךְ י"ל הִיָּינוּ בְּסַתְמָם שְׁחִיטָה דְּבִזְהָה הוֹלְכִים אַחֵר הָרֹוב דְּרֹוב יֵשׁ לָהֶם חֲזִיקָת פְּשָׁרוֹת וְכֹן נְמִי בְּאִישׁ שְׁרָגִיל לְהַתְעַלְפָּ לְעִנְיָן שְׁאָר הֵל' שְׁחִיטָה אִזּוֹ הוֹלְכִין אַחֵר הָרֹוב ב"א פִּינֵן דְּאִין לְפָנֵינוּ תְּרַתִּי דְּסַתְרִי אֶהְדְּדִי אֲבָל לְעִנְיָן חֲשַׁשׁ זֶה גּוּפָא דְלָמָּה נִתְעַלְפָּ וְאִין לְנוּ הִיָּתַר רַק מִפְּחַ אֵלוּ שְׁהָה אוֹ דְּרַס לֹא הִי' מְאָכִילָה לְנוּ וְהָרִי יֵשׁ לְחַוֵּשׁ דְלָמָּה אִין לוֹ חֲזִיקָת פְּשָׁרוֹת

מאי אמרת דאזלינו בתר רובא הרי חזינו דזה יצא מן הרוב דהרי רוב אינו מתעלפין וזה נתעלף וא"כ הוי לנו תרתי דסתרי אהדדי, דאם אינו רגיל להתעלף לא בעינו הך חזקה פלל דלא הנה מאכילה לנו ועיקר הצטרכות להך הוכחה הוא רק מפח דרגיל להתעלף ונהרי יצא מן הרוב שוב לא מהני רוב ב"א ולכך בזה בעינו שיהי' מוחזק בכשרות.

ולכך א"ש דבאומר פרי לי דינו פכל שוחט ולא בעינו שיהי' מוחזק בכשרות דאזלינו בתר רובא ואין זה סתרי אהדדי דאמרנו דפלגינו דבורא ונהוי זה עדות בפ"ע ואמירתו פרי לי והשחיטה הנה ענינים נפרדים ואמירת פרי לי הוי פאלו ראה איש אחר ששחט והוא מעיד עליו שלא נתעלף ואין אנו צריכין בזה לומר דהשוחט הוא עצמו מעיד דמה לנו אם הוא שחטו או אחרים לכך אין זה סתרי אהדדי לכך נאמן פדין פל ע"א באיסורין דמן הסתם הוא בחזקת פשרות ונהוי פאלו איש אחר מן השוק מעיד עליו פו ובזה אזלינו בתר רובא דיש להם חזקת פשרות ואף באינו מוחזק בכשרות נאמן אבל אם אינו אומר פרי לי רק דנסמוך על הוכחה אם שקה או דרס לא הי' מאכילה לנו בזה אנו צריכין לדון על גוף השוחט דנה ששחטו אם נתעלף לא הנה מכשיל לנו וכיון דצריכין אנו לדון על גוף השוחט איך נסמוך על זה הרי אין לו חזקת פשרות ורוב לא שייך דסתרי אהדדי לכך בזה בעינו שיהי' מוחזק לנו בכשרות.

ונה הוא פנונת הר"ב ואינו מוחזק היינו בכשרות אינו מוחזק אז בעינו פרי לי ומ"מ פרי לי מהני דפלגינו דבורו כמו בפלוני רבעני והרבה פנה אבל במוחזק בכשרות לא בעינו פרי לי.

ואף דרחוק לומר שהר"ב מכנין לכך מ"מ לדינא יש לו פנים להאמר וכבר כתב האו"ת בסי' כ"ה דאין לתמוה על זה שרוח ה' דיבר בם וכתבו אף מה שלא עלה על דעתם ייע"ש. ולדעתי הפנה בזה והפנה בזה פי היא עצמה נכונה בעז"ה:ב מה שהעיר על מ"ש בישוב דברי הרי"ף שהצריך ראה והקשה הרא"ש דלמ"ל ראה וכתבתי ליישב וע"ז הקשה דהרי הש"ס מסיק דלכ"ע אמרינו רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הם ולא פליגי בזה פלל.

הנה בזה יפה העיר דודאי קצתתי בזה ובדעתי הנה לבאר זה ובהחפזי נשמט מן הפתב ויצא הדבר מלפי וכעת נראה פה, דודאי דקדוק זה נכון הוא למה נקט בפרייטא רק מצא פרגולת ולא בהמה אף י"ל דברייתא אתיא כר"מ דחייש למיעוטא ולא מהני לדידיה רוב מצוין וכו' אף בתרגולת אתיא כמ"ד דאין שחיטה לעוף מן התורה דאין פאן רק איסור דרבנן ובדרבנן מודה ר"מ דאזלינו בתר רובא ולכך נקט פרגולת דנקא ואידך ברייתא דנקט גם גדייו אתיא פרבנן דאזלי בתר רובא ולכך מותר אף בבהמה.

אף באמת ז"א דהרי מסיק הש"ס לעיל דהיכי דלא אפשר מודה ר"מ דלא חיישינו למיעוטא א"כ הדרא קושיא לדוכתי' למה נקט באידך ברייתא רק פרגולת ובע"כ פפירושינו דמיירי באין מוחזקין, ולכך א"ש דהש"ס דקאמר דלכ"ע אמרינו רוב מצויין א"ש מומחין הם אזיל לס"ד פסוגי' לעיל דס"ל אף בלא אפשר תליא בדין אם אזלינו בתר רובא או לא ולכך י"ל דכ"ע רוב מצויין א"ש מומחין הו' ולעלופי לא חיישינו פלל פדקאמר לעיל ועדיף מרוב ומה דנקט אידך ברייתא פרגולת ולא בהמה היינו מפח דאתיא כר"מ דחייש למיעוטא ולדידי' לא מהני רוב מצויין רק בעוף דהוי מדרבנן ולכך

מסיק די"ל דלכ"ע אַמרינו רוב מצויין וכו', אַבֿל לדידן דמסיק הש"ס היכי דלא אַפְּשֵׁר
שְׂאֵנִי דאלת"ה ר"מ היכי אַכְּל בְּשָׂרָא וּא"כ פֿינן דבְּלֵא אַפְּשֵׁר אַף לר"מ אַזְלִינוּ בְּתַר רַבָּא
וּא"כ פֿינן דְּאָרְף אַם גִּדְעָה וְשֵׁהוּא מְוַמְחָה לֹא יִמְלֵט מִן הָרֹב דְּבֵלֵא"ה דְּלִמָּא בְּמָקוּם נִקְב
שְׁחַט וְכִינוּ דְּסוּף סוּף מְוַכְרְחִין אֲנוּ לְבֵא לְרֹב מְהֵנִי נְמִי רֹב מְצוּיִין א"ש מְוַמְחִין הֵם וּא"כ
שׁוּב קָשָׁה לְמָה נִקְט בְּרֵייתָא תְּרַנְגֻלְתָּ וְלֹא בְּהֵמָה בַּע"כ כּס"ד דְּש"ס דְּפִלְיָגוּ בְּרֹב מְצוּיִין
וְלַעֲלוּפִי נְמִי דְּלֹא חֵיִישִׁינּוּ הָוִי נְמִי רַק מְטַעַם רֹב וְלִכְּהֵ הַבְּרֵייתָא מְכָרִיעַ בֵּין תְּרַנְגֻלְתָּ
דְּלִיפָא חֲשֵׁשׁ עֲלוּפִי מְהֵנִי רֹב מְצוּיִין וּבְהֵמָה דִּישׁ חֲשֵׁשׁ עֲלוּפִי לֹא מְהֵנִי רֹב מְצוּיִין וְלִכְּהֵ
פְּסֻם הָרִי"ף פֿן וְדו"ק: וְהֵנָּה אַחֲרֵי הוֹדִיעַ ה' לָנוּ אֵת כָּל זֹאת נִרְאָה דֹא"צ לְבֵא פֿלֵל לְדַבְּרָ
הֵנָּה רַק י"ל בַּע"א ע"פ דְּרַף הַגָּ"ל.

דְּהֵנָּה לְכַאוּרָה יְהִי מוּכַח מְסוּנְיָא הַגָּ"ל דְּלֹא פְּהֵר"ן דּו"ס לְדְּבַהֲצֵטְרָף ב' מִיעוּטִין נַעֲשֵׂה
מַע"מ דֹא"כ קָשָׁה אֲנוּ אִיף אַכְּלִינוּ בְּשָׂרָא דְּלִמָּא בְּמָקוּם נִקְב קְשַׁחט וְאִין לֹמַר דְּאֲזִלִּינוּ
בְּתַר רַבָּא דֹא"כ אִיף סְמִכִינוּ עַל רֹב מְצוּיִין א"ש מְוַמְחִין הֵן הָרִי מְצֵטְרָפִין ב' מִיעוּטָא
מִיעוּט דְּטְרָפָה בְּמָקוּם נִקְב וּמִיעוּט דֹאִינוּ מְוַמְחִין וְנַעֲשֵׂה, מַע"מ נְהָרִי לְהַכְשִׁיר לֹא מְהֵנִי
רַק בְּהַצְטְרָף ב' רַבָּא לְהַדְדִי יַחַד וּבְהַעֲדָר אַחַד מֵהֵם טְרִיפָה וְלִהְטְרִיף דִּי בְּחַד מִיעוּט
וּא"כ נִימָא דְּמַצְטְרָפִין יַחַד וְאִתְרַע לֵה רַבָּא וּא"כ צ"ל דְּבַע"כ מוּכַח דְּלֹא פְּהֵר"ן, אִיף
י"ל דְּמִזָּה אִין סְתִירָה לְהֵר"ן דְּהֵר רֹב דְּבְּמָקוּם שְׁחִיטָה נִקְב הֵנָּה זֶה הָוִי לֹא אַפְּשֵׁר וּבַכּה"ג
אִינוּ בְּכָלִל שְׂאֵר רֹב וּבְזֵה מוֹדָה הֵר"ן דְּאֲזִלִּינוּ בְּתַר רַבָּא אַף דְּהָוִי תְּרִי מִיעוּטָא וְכִדְקָאֻמַר
הַש"ס לֹא אַפְּשֵׁר שְׂאֵנִי וְלִכְּהֵ א"ש דְּהַש"ס דְּקָאֻמַר דְּכ"ע ס"ל רֹב מְצוּיִין אֲזִיל לְהַס"ד
דְּש"ס לְעִיל דֹאִין לְחַלְק בֵּין אַפְּשֵׁר לְלֹא אַפְּשֵׁר וּמוּכַח מִזָּה דְּאֲזִלִּינוּ בְּתַר רַבָּא וּא"כ
מוּכַח דְּאָרְף בְּהַצְטְרָף ב' מִיעוּטִין אֲזִלִּינוּ בְּתַר רַבָּא וּא"כ בְּכָל שְׁחִיטָה הִיכִי דְּאֲמַרִּינוּ רֹב
מְצוּיִין הָוִי ב' מִיעוּטִי וְאֵעַפ"כ מְהֵנִי וּמָה לִי תְּרִי וּמָה לִי תְּלִתָא לְכָה אִין סְבָרָא לְחַלְק בֵּין
הִיכָא דְּהָוִי חֲשֵׁשׁ עֲלוּפִי אוּ לֹא וּבַע"כ מָה דְּנִקְט בְּאִידָהּ בְּרֵייתָא רַק תְּרַנְגֻלְתָּ הָוִי לֹא
דְּוָקָא וּמְמִילָא לְמ"ל עוֹד לְהַרְבוֹת בְּפִלּוּגְתָּא לְכָה לְמַעַט עֲדִיף וְקָאֻמַר דְּלכ"ע רֹב מְצוּיִין
הֵם וְגַם לְפ"ז י"ל דְּלַעֲלוּפִי לֹא חֵיִישִׁינּוּ פֿלֵל וְעֲדִיף מְרֹב כְּדְּקָאֻמַר לְעִיל אַבֿל אֲנוּ לְדִידִן
קִי"ל כְּדַחֲזִית הַש"ס דְּהִיכִי דְּלֹא אַפְּשֵׁר שְׂאֵנִי וּלְפ"ז י"ל דְּבַעֲלָמָא הִיכִי דְּאַפְּשֵׁר הִיכִי
דְּהָוִי ב' מִיעוּטִי לֹא מְהֵנִי רֹב וְלִכְּהֵ פְּרִיף הַש"ס פ"ג דְּחֻלִּין וְדְּלִמָּא דְּעוּף טְמָא הוּא, וּס"ל
לְהָרִי"ף דְּקִי"ל כְּהֵר סוּנְיָא דְּהִיכִי דְּהֵנָּה ב' מִיעוּטָא לֹא מְהֵנִי רֹב וְלִכְּהֵ טְפִי עֲדִיף לֹמַר
דְּפִלְיָגִי אַם אַמְרִינוּ רֹב מְצוּיִין א"ש מְוַמְחִים הֵם גַּם לֹמַר דְּמָה דְּלֹא חֵיִישִׁינּוּ לְעֲלוּפִי הָוִי
רַק מְטַעַם רֹב פֿי הִיכִי שְׂיֵהִי הֵר בְּרֵייתָא דְּמַצָּא תְּרַנְגֻלְתָּ מְדוּיָק עַל נְכוּן דְּוָקָא תְּרַנְגֻלְתָּ
קָאֻמַר וְלִהְכָרִיעַ קָאֻמַר כַּמ"ש בְּמִכְתָּבֵי הָרַאשׁוֹן וּא"ש וְדו"ק.

וְזֵה עֲצָה נְכוּנָה לְפַעַנ"ד גַּם מ"ש בְּאוֹת זֶה לְחַלְק בֵּין נִידוּן הֵר"ן לְדִידִן דְּהֵר"ן לֹא קָאֻמַר
רַק הִיכִי דְּבַעֲיָנוּ תְּרִי רַבָּא לְדַחוֹת הַב' מִיעוּטִין פְּגוֹן הֵתָם רֹב כְּשִׁירִים וְרֹב טְהוּרִים
וְלִכְּהֵ פְּרִיף וְדְּלִמָּא דְּעוּף טְמָא הוּא אַבֿל הִיכִי דְּסָגִי בְּחַד רֹב לְדַחוֹת הַב' מִיעוּטִין מְהֵנִי
דֹא"כ הָרִי שְׁם הָוִי נְמִי ב' מִיעוּטִין מִיעוּט נְבִילוֹת וּמִיעוּט טְרַפּוֹת וּבַע"כ פֿינן דְּסָגִי בְּחַד
רֹב כְּשִׁירִים לֹא אַמְרִינוּ פֿן וּא"כ ה"נ חַד רֹב הוּא דָּאֵם הֵנָּה מְתַעֲלָף לֹא הֵנָּה עוֹמֵד לְשַׁחֲט
עַכ"ת דְּבָרִיו.

הנה דבריו לא נהירין לי כלל חדא דהוי נגד השכל והסברא נותן להיפוך דאם הוי תרי רובי אז כל רוב עומד בפ"ע וכדאי לדחות המיעוט שילו אבל אם הוי רק חד רוב י"ל דלא אתי חד רוב ודוחה תרי מיעוטי.

ומה דהתם בנבילות וטרפות לא נחשב תרי מיעוטי לא כמו שדיקמה ר"מ דבחד רובא תליא מלתא רק אדרבא במיעוטיא תליא מלתא דאם המיעוט יש לו שם אחד פגון התם נבילות וטרפות חד שמה ניהו ומקרא אחד נפקא מזאת הסיה סיה אכול שאינה חי' לא תאכל לכך נחשבו פחדא וחד מיעוט הוא אבל התם בחשש דלמא דעורף טמא הוא דהוי תרי שמה, שמה טמא ושמה טרפה לכך נחשבו תרי מיעוטי וא"כ ה"נ דלמא לא ידע הל' שחיטה ודלמא נתעלה תרי שמה ניהו.

וגם לפי דברי ר"מ גם פאן הוי תרי רובא דמה ענין עלוה לאינו יודע הל' שחיטה וזה הוי רוב בפ"ע דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הו הוי ענין בפ"ע ורוב בני אדם אין מתעלפין הוי נמי רוב בפ"ע וז"ב ופשוט: ג מ"ש בישוב דברי עצמו בדקדוק שילו דמי דחקו להש"ס לעשות פלוגתא רחוקה ולומר דלדין לא חיישינו כלל לעלופי ולרבינא אפילו רוב לא הוי וע"ז כתב מ"ש הנה זה הוי דבר המתקבל אף מ"ש לתמוה על מ"ש ליישב דלכך נאמן לומר שלא נתעלה דאין זה נופל לדין אין ע"א נאמן נגד חזקת איסור דהקא לאו מטעם נאמנות הוא רק מטעם חזקה דאלו שיה או דרס לא היה מאכילה לנו והוי כמו בכותי דמהני חותף כזית בשר, וע"ז תמה ר"מ הנה דבריו לא נהירין כלל באבאר לו פעת הענין יותר.

דהנה טעם דעת הסוברין דאין ע"א נאמן נגד חזקת איסור הוא מפח דילפינו מעל פי שנים עדים יקום דבר ומבואר דנגד חזקת ממון לא מהני ע"א ולכך י"ל דגם נגד שאר חזקה אין ע"א נאמן ולפ"ז פינו דכתוב על פי ב' עדים וכתבו התוס' דלפ"ז בעינן שיהיו נאמנים בדבורם לבד בלי סיוע דבר אחר אבל היכי דבעינן עוד דבר לעדותו לא נחשבו עדים, עיין בזה בתוס' פ"ב דקידושין, ולפ"ז מוכח דלשון ע"פ ב' עדים מורה שיהיו נאמניו בדבורו לבד וא"כ דומיא דהכי ממעט ע"א דע"א אינו נאמן בדבורו לבד נגד החזקה אבל היכי דאיכא עוד דבר המסייע להאמין לו ואין הסמיכה.

על דבורו לבד בזה נאמן אף ע"א נגד חזקת איסור ולכך בשלמא שאר עד דאין עושה מעשה לאכול על ידו ואינו רק מעיד בפיו בזה נתמעט מעל פי ב' עדים ולא ע"פ אחד אבל היכי דעושין המעשה ע"י מעשה שילו א"כ לא הוי הסמיכה על פיו רק על ידי מעשה שילו ובזה מהני, אף ע"א אף דהוי נגד החזקה ולכך גם בכותי מהני חותף כזית בשר וז"ב ונכוז, ודברי ר"מ אין נראין כלל.

ומה שכת' ראי' ממה שלא תירצו המחברים פן הנה זה כבר נתיישב בדברי חז"ל פ"ק דחולין אפשר בא אסא ולא ביערום וכו': ד מה שתמה עלי על מה שתמהתי על הפמ"ג דהרי בינו ליתן לאחר לשחוט וע"ז כתב דלא ראיתי מ"ש הפמ"ג בפתיחה דשם הקשה מבהמה של חש"ו עצמן וזה אין בינו ליתן לאחר לשחוט פינו דשלקהם הוא וכו'.

הנה זה אינו פלום דדלמא האמת פן ומי הגיד לנו מזה דבכהמת של חש"ו מהני אחד
עע"ג בפלמא כפשוטו הקשה שפיר מלשון הפוסקים דמשמע דני באחד אבל בבחמות
של חש"ו עצמן מנ"ל דמהני אחד דלמא באמת בעינו ב' וז"פ.

ומ"ש ר"מ פלפול באות זה דנ"מ בין פירש"י ותוס' וישוב בפרש"י בפ"ק דגיטין הוטב
בעיני. והוא דבר נכון ומתקבל על הלב: ה"מ"ש באות זה לדחות קושיותי על הש"ס דלמא
לא משני פן לרבינא והנה ר"מ נמשך בזה למא שכתב באות ג' פן וכבר פתבתי דבריו
לא נהירין בזה.

ומ"ש לתמוה על מ"ש דרוב מצויין אצל שחיטה מןמחין הו הגי חזקה דאתא מפח רנבא
וע"ז פתב דלא פתבו הפוסקים פן רק בגבינות דהתם פיון דחזינו דהרוב פבר איתרע
א"כ ממילא החזקה נמי הבאה ממנה איתרע.

הנה זה אינו פלום דבמה איתרע הרוב טפי מן החזקה דהרי השתא הוא טריפה וכמו
דהרוב איתרע פן ה"נ החזקה וא"כ למ"ל לטעמא דהוי חזקה דאתא מפח רנבא הו"ל
לומר בפשיטות פיון דהחזקה איתרע לא אזלינן בתרה וכן הוא באמת דעת קצת מן
הראשונים דהיכי דיצאה זמן מה מהחזקה לא אזלינן פתר חזקה לעולם ואסורין הגבינות
לעולם וא"כ התוס' דכתבו הטעם דהוי חזקה דאתא מפח רנבא בע"כ לא נחתי להך
סברא דאיתרע רק ס"ל פן בלא"ה דכל חזקה דאתא מפח רנבא לא מהני, וכן מורה פשט
לשונם שכתבו דכל חזקה שלא נתבררה בשעתה לא אזלינן בתרה ולמא לא נתבררה
בשעתה הרי ע"י הרוב נתבררה תיכף ובע"כ דחזקה מפח רוב לא מהני ומדכתבו דכל
חזקה משמע דבכולם הדין פן וכן מורה עוד פשט לשון הפוסקים בזה ואין להאריך בזה
פי מוכן ממילא.

הנה את זה ראיתי להשיבו על תלונותיו על דברי וקצתתי במה דאפשר מחמת טרדתי
ועיין בתשובתי ללבוש לאיש ממדינת אונגאריין וכן ביו"ד סי' זה שם פתבתי ענין אחר
קצת בדברי הרי"ף הנ"ל [ועיין בחבורי לקמן]: ועתה אשובה נא לראש דבריו מה
שהתחיל לשאול מחדש.

ונ"ל בשפחה אחת בבית ישראל המבשלת לצורך אורחים הנקרא טראקטער הויז ונודמנו
לה אורחים הרבה והיתה צריכה לעשות הרבה תבשילין בחפזון רב והלכה השפחה
ולקחה ג' יורות האחת גדולה עד מאוד ושנים אחרים קטנים ממנה להעמידם אצל האש
לבשל בהם בשר וחתכה הבשר ועשתן לחתיכות קטנות ודקים הנקראים טאפ
גיבראטינש ובלשונם טאקאן ואס"פ הלכה וטיגנה בשר פעין ב' ליטרות על המחבת
ומתוך חפזון הלכה השפחה וטעמה ולקחה חמאה וטיגנה בו הבשר ואחר רביעית שעה
שטיגנה הבשר באתה בעלת הבית לבית והתחילה מריכה עם השפחה על שהרבתה
לטגנה יותר מדאי והלכה הבע"ב ולקחה מתוך פעס חתיכה אחת מהחתיכות שטיגנה
וחתכה אותה ג"כ לחתיכות קטנות וזרקה לתוך אחת מהשלישה יורות שעומדים שם אצל
האש ולאחר שהעריכה את השלחן והעמידה את בשר המבושל על שולחן אחד ובשר
המטוגן על שלחן אחר נתונדע מיד לזה שאכל ראשונה מן הבשר המטוגן שהיה מטוגן
בחמאה פי הרים ריח חמאה ונתגלה הדבר שהשפחה טעמה ולקחה חמאה וכו' ועתה לא
נודע לבע"ב לאיזה מ"ג יורות שזרקה בו החתיכה המטוגן בחמאה אם לתוך היורה

הגדולה שהיה בו רוב נגד כל החתיכה בבירור או שזרקה לתוך היורה הקטנה מפולם עד שאפילו רוב לא היה בה נגד החתיכה שמטונן בתמאה, פיון שלא נודעה לבע"ב אם מתחלה הי' בהיורה קטנה כל כך כמו שהיא עתה והחתיכה נפלה ליורה אחרת או שלא הי' בקטנה כל כך כמו עתה רק שנתוסף בה עתה ע"י החתיכה המטונן בתמאה אבל זאת לדעת שעכ"פ נגד התמאה שטינגנה הבשר בו היה ששים אפילו ביורה הקטנה ובצירוף ג' היורות יחד הי' ששים נגד החתיכה שזרקה בהם.

ע"כ שאלתו: והנה האריך רו"מ לפלפל בזה אם צלי בב"ח הוי מן התורה או לא והנה אין בידי לעיין בפלפולים במה שאין נוגע לדינא פי מה פוחינו להכריע לקולא במקום דחלקו בו כבר ראשונים שלפנינו ולהפיק רצונו אעתיק לו בסוף התשובה במ"ש בכתורי ליו"ד ובחידושי לש"ס פ"ב דפסחים להוכיח להיפוך דצלי הוי מן התורה בבב"ח.

והנה לדינא הביא רו"מ בסוף התשובה הדינין המבוארין בס"א קי"א בדין ב' קדרות מצטרפין שכל הנכנס בספק מסייע לבטל והעלה להקל לפי דעתו דצלי הוי רק דרבנן, והנה לבבי לא כן ידמה דלא מבעיא לפי מה שהעליתי דצלי הוי מן התורה פשיטא דאין לו ענין לזה כלל פי ידוע דבדאורייתא לא אמרינן כל הנכנס בספק מסייע לבטל רק אף גם להסוברים בצלי הוי רק דרבנן מ"מ נעלם ממנו דברי הש"ך סי' קי"א סעיף קטן ט"ז שהעלה שם דהיכי דבחד הוי ששים ובחד ליכא ששים אין מצטרפות דזה שיש בו סמ"ך אין מסייע לבטל א"כ ה"נ אין היורה גדולה נכנסה בספק כלל ונאסרו ב' הקטנות.

מיהו זה טעות דלפי דעתו דהוי רק איסור דרבנן א"כ שוב מותרין הקטנים מפח שאני אומר לזה שיש בו סמ"ך נפל, ואף גם אם מיירי דב"ב הקטנים בהצטרפות היה בהם ס' נגד האיסור מ"מ יש לדון בזה פיון דבחד לא הוי רוב ובחד הוי רוב.

עכ"פ א"כ בזה דהוי בו רוב הוי תרי דרבנן אחד דצלי דרבנן והשנית אף אם הוי צלי מן התורה מ"מ פיון דהוי רוב נגד הבשר טריפה נהרי אף בב"ח הבשר עם בשר מין במינו הוי כדמוכח בסוגיא דטיפת חלב וא"כ מן התורה די ברוב רק מדרבנן בעי ס' והוי תרי דרבנן והקטנה דאין בה רוב הוי רק חד דרבנן, ונהרי גבי חלה הוכיחו האחרוני' עיין לבושי שרד דמתרי דרבנן לחד דרבנן נחשב מפטור על החיוב או להיפוך וכן בה"פ וקידושין יש חילוק בזה א"כ י"ל ה"נ ע"כ לא אמרינן דכל מה שנכנס לספק מסייע לבטל רק אם שניהם הספק שנה בהם אז נחשבו לאחדים ולא נפל זה הספק יותר מזה.

ואף גם אי נימא דגם בזה מצטרפין מ"מ היינו דוקא אם לא נודע כלל מעולם דהרי הש"ך וט"ז שם הביאו דעת הב"ח דלדין דחנ"ג בכל האסורין לא שייך הך דינא כלל רק דהט"ז והש"ך הסכימו לדבר אחד פיון דמעולם נכנסו שניהם לספק ולא נודע מעולם לא שייך לומר חנ"ג דהוי כמעורב תיקף ייע"ש א"כ תינח התם דמיירי דנפל האיסור ממילא ולא נודע לשום אדם בזמן נפילתו א"כ לא נודע מעולם וכן מורה לשון הש"ך ס"ק י"ז בסופו דדייק וכתב פן ייע"ש אבל פאן הפעלת בית בשעת נתינתה דעצה לאיזה קדירה היא נתנה רק אח"כ שכתה א"כ פיון דעכ"פ הוי ידעה בתחלה א"כ בשעת נתינתה לא נכנסו פולם לבית הספק דהרי היה ידוע לאיזה נתנה א"כ לא נחשבו אז כמעורבין רק דאח"כ שכתה והוי כנתערבו אח"כ דבזה כ"ע מודים לדין הב"ח דאף בשאר איסורין אף דחנ"ג ודאי בהם דרבנן מ"מ אסור הפל מכ"ש בב"ח גופו אף דהוי זה דרבנן.

ואין לומר פִּינּוֹן דְּלֵא נּוֹדַע שְׁהִיָּה אִז אִיסוּר לֹא נַעֲשֶׂה נְבִילָה לֹא כֵן הוּא דְהַשְׁ"ף לְעֵיל סִי צ"ט הַעֲלָה דָאִין חִילוּק לְעַנְנֵי חַנ"נ בֵּין נּוֹדַע אוֹ לֹא וְאִף בְּלֹא נּוֹדַע שְׁיִיךְ לּוֹמַר חַנ"נ וְא"כ הַיּוֹרָה שְׁזַרְקָה בּוֹ הַחֲתִיכָה נַעֲשֶׂה נְבִילָה אִף בְּלִי יְדִיעָה וְכוּלָם לֹא נִכְנָסוּ בְּסַפֵּק דְּאִז הִיתָה יוֹדַעַת לֵאמֹר וְזַרְקָה וּלְכָף לֹא שְׁיִיךְ בְּזָה דְּכָל הַנִּכְנָס בְּסַפֵּק.

וּלְכָף לְדַעַתִּי כָּל הַחֲתִיכוֹת שְׁמִיּוּרוֹת הַקְּטָנִים אִסוּרִין רַק הַחֲתִיכוֹת שְׁמִיּוּרָה גְּדוּלָה הֵם מְוַתְּרִין שְׁהֵם לֹא נִכְנָסוּ לְסַפֵּק כָּלֵל פִּינּוֹן שְׁהִיּוּ בְּהֵם שְׂשִׁים כַּנְּלַפְעַנ"ד נִכּוֹן לְדִינָא וְאִין עַת לְהַאֲרִיךְ בְּזָה יוֹתֵר אוֹלֵי יִזְכְּיָנִי ה' בְּזִמָּן אַחַר לְפָרֵשׁ יוֹתֵר בְּזָה: תְּשׁוּבָה טו ל"ק זֵאלֵאזִיין לְהַרְבֵּי דְשָׁם הִנֵּה ע"ד שְׁאֵלְתוֹ בְּשׁוּחַט ר' אַבְרָהָם אֲשֶׁר פָּסְלֵתִי שְׁחִיטָתוֹ עֲבוּר שְׁעֵבֵר עַל הַחֶרֶם וְשַׁחַט בְּכַפְרִים בְּלִי נְטִילַת רְשׁוֹת מְהַרְבֵּי דְשָׁם וְהַפֵּאחַטְרִי"ש וּע"ז שְׁאֵל שְׁעַתָּה כְּתָבוּ הַדְּיָיָנִים ד"ק טֵאָרְנַפֵּאל שְׁכָבֵר הַסְּפִימוֹ וְהַתִּירוֹ הַפֵּאחַטְרִי"ס דְּטֵאָרְנַפֵּאל ל"כ"א לְשַׁחוּט בְּכַפְרִים וְשְׁאֵל ר"מ אִם מְוַתְּרַת הַשְּׁחִיטָה שֶׁל ר"א מְכָאן וּלְהַבָּא.

וְהִנֵּה לְחַקוֹר אִם אֵמֶת כֵּן אִם הַסְּפִימוֹ הַפֵּאחַטְרִי"ש זֶה אֵינּוּ מְוַתְּלֵי עָלֵי וְהַתּוֹרָה נִתְּנָה נְאֻמָּנוֹת לְבִי תִרִי דְעֵלְמָא וְכ"ש ל"ב"ד אִף לְגוֹפֵא דְדִינָא אִם מְהַנִּי הַתְּרַת הַפֵּאחַטְרִי"ס ל"ר' אַבְרָהָם לְשַׁחוּט ז"א פִּינּוֹן שְׁדִינּוֹ כְּחֻשׁוֹד לֵאוּ"ד וְדֵאִי לֹא מְהַנִּי הַתְּרַת הַפֵּאחַטְרִי"ש לְהַכְשִׁירוֹ.

וְאֵל יִטְעָה אוֹתוֹ לְשׁוֹן הַתּב"ש שְׁכַתְּבֵי ב"ב וְנ"ל דְּאִם שְׁחַט זֶה הַשּׁוּחַט שְׁעֵבֵר עַל הַחֶרֶם הַנִּזְכָּר בְּמָקוֹם אַחַר וְכו' זֶה אֵינּוּ דְשָׁם הַכְּשִׁירוֹ רַק בְּדִיעֵבַד. וְגַם נְלַפְעַנ"ד דְּזָה קֵאִי רַק אִסְפֵּא שְׁם דְּמִיָּרִי דְּלֹא פִּירְשׁוּ לְאַסּוֹר הַשְּׁחִיטָה בְּדִיעֵבַד דְּבָזָה מִתִּיר שְׁם הַשְּׁחִיטָה בְּמָקוֹם הַפ"מ ע"ז סְמִיךְ לִי וְכַתְּבֵי דְאִם שְׁחַט בְּמָקוֹם אַחַר שְׁלֵא בְּמָקוֹם הַתְּקַנָּה כְּשֶׁר בְּדִיעֵבַד אִף שְׁלֵא בְּמָקוֹם הַפְּסֻד מְרוּבָה אֲבָל עַל הַרִישָׁא דְפִירְשׁוּ לְאַסּוֹר הַבְּשׂוֹר בְּדִיעֵבַד דְּאִסוּר שְׁם הַבְּשׂוֹר אִף בַּהַפ"מ בְּזָה וְדֵאִי דִינּוֹ כְּחֻשׁוֹד לֵאוּ"ד וְאִף מֵהַ שְׁשׁוּחַט אַח"כ בְּהַכְּשֵׁר אִסוּר וְכֵן מוּכַח יוֹתֵר בַּתּב"ש שְׁם ס"ק מ' שְׁבִיָּאָר טַעְמוֹ מִכַּח מ"ש ב"ס"ק הַקּוֹדֵם וְהִרִי שְׁם מִיָּרִי לְהַדִּיאַר רַק מֵאִם לֹא פִירְשׁוּ לְאַסּוֹר בְּדִיעֵבַד אֲבָל הִיכָא דְפִירְשׁוּ לְאַסּוֹר אִף בְּדִיעֵבַד לִיכָא מֵאֵן דְּפָלִיג דְשְׁחִיטָתוֹ אִסוּרָה עִי"ש לְכֵן גַּם בְּמָקוֹם אַחַר אוֹ אַחַר הַתְּרָה אִסוּר, וְכֵן מְשַׁמַּע מְלִשׁוֹנוֹ ב"ס"ק מ' שְׁכַתְּבֵי פִינּוֹן דְּלֹא פִירְשׁוּ דְהַבְּשׂוֹר מְשַׁחִיטַת אַחֲרִים יְהִי אִסוּר מוּכַח הָא אִם פִירְשׁוּ כֵּן אִף בְּמָקוֹם אַחַר שְׁחִיטָתוֹ אִסוּרָה וְא"כ בְּחֶרֶם הַפֵּאחַטְרִי"ס מְפָרֵשׁ דְשְׁחִיטָתוֹ הִנֵּה נְבִילָה וְהַפְּלִים אִסוּרִים לְכֵן וְדֵאִי דִינּוֹ כְּחֻשׁוֹד לְאוֹתוֹ דְּבָר וְאִסוּר אִף לְאַחַר הַתְּרַת הַפֵּאחַטְרִי"ש דְּחֻלְק גְּבוּהָ מִי יִתִּיר.

וְאֵל יִטְעָה אוֹתוֹ לְשׁוֹן רַמ"א ב"ב א' סְעִיף י"א ע"ש ש"כ דְּאִם נִתְּבַטַּל הַתְּקַנָּה כָּל הַשּׁוּחַטִים בְּחֻזְקַת כְּשִׁירוֹת דְּכִנּוּנָתוֹ עַל הַשּׁוּחַט הִנֵּה שְׁעֵבֵר הַתְּקַנָּה דְּגַם הוּא כְּשֶׁר דְּזָה אֵינּוּ לְמַעֲיָיִן בְּפִסְקֵי מַהֲרַא"י וְהַבִּיאוּ ב"ד"מ ס"א א' סְעִיף י' דְּלֹא מִיָּרִי שְׁם כָּלֵל בְּזָה אִם עֲבַר אֶחָד רַק דְּמִיָּרִי שְׁם בְּעַנְיָן אַחַר דְּהִי' ס"ד פִּינּוֹן דְּהַקְּהֵל לֹא סְמָכוּ עַל הַתְּרַת רֹב מְצֻנְיָן וּבְקִשׁוֹ לְבָדוּק אוֹתָם דְּוָקָא א"כ הִי' ס"ד דְּאִתְּרַע חֻזְקַת כְּשִׁירוֹת דִּידְהוּ וְלֹא אֶמְרִינּוּ עוֹד רֹב מְצֻנְיָן א"ש מְוַתְּחִין הֵן לְכֵן קמ"ל דֵּאֵעַפ"כ אֶמְרִינּוּ בְּהוּ רֹב מְצֻנְיָן א"ש כו' יִיע"ש אֲבָל לֹא כָּלֵל מְזָה שְׁעֵבֵר וְשַׁחַט בְּאִיסוּר דְּזָה וְדֵאִי פְּסוּל שְׁחִיטָתוֹ אִפִּי אַחַר הַתְּקַנָּה אִם פִירְשׁוּ שְׁשַׁחִיטָתוֹ אִסוּרָה וְאִף בְּלֹא פִירְשׁוּ אִסוּר לְכַתְּחֵלָה לְשַׁחוּט כַּמ"ש הַתּב"ש, וּמְשַׁמַּע כֵּן

מלשון הרמ"א מדכ' בלשונו כל השוחטים פשירים ולא כתב בלשונו דשוחט הנה פשר לשוחט מוכח דזה נדאי פסול.

לכן העולה מזה דשחיטת ר' אברהם אסורה כבתחלה ולא מהני היתר הפאחטרי"ס בזה: ונידון שחיטת ר' יאקיל שמערערים עליו הב"ד של טארנפאל דגם הוא שחט בפפרים שלא בידעת פאכטרי"ש.

הנה מלבד מה שיפה אמר ר"מ דכיון שהיא לפסול אדם בעיני עדות בפני ב"ד והם גבו עדים שלא בפניו אף מלבד זה לא עיינו בש"ע בדין המפורש בס"ב סעיף ב' בהג"ה בשוחט שהוציא טרפה כו' דכת' הרמ"א דהפל לפי מה שהיא אדם אם אפשר לדונו בשוגג וגם כ' התב"ש סי' א' סעיף כ"ד שאם יש לדונו בשוגג כגון שהיא ממדינה אחרת שלא ידע מהתקנה מכשירין שחיטתו וא"כ ה"נ בשוחט דמתא גיכרין הדברים שאינו חשוד לעבור חרם אדבר קל ובפכרט שהוא מתירא פן יהי מרעא אומנתו בנדאי שוגג הי' שבעל הפכר הטעה אותו שפכר נתפטר עם הפאחטרי"ש ואף הש"ך החולק שם היינו בטריפה ממש לא בנידון בזה גם הש"ך מודה משא"כ שוחט זה שאינו שוחט העיר דמזיד הנה דכבר התרו בו פמה פעמים גם כיון שהיא דחוקה לפרנסתו ודין פרוטה כדן מאה וגם אין מורא ב"ו עליו כיון דאינו שוחט העיר.

גם בלא"ה המעשה רע כיון דאינו חוזר ושוקד על למודו והוא עוסק במו"מ ויהי אף בא יבא ונדעתו טרודה מן הדרך לוקח ידו ויוציא חרבו מתערה לשפוף דם חנם הס כי לא להכשיר שחיטה כזו לכן מעשיו מוכיחין עליו שבמזיד עושה גם יש לו להרגיש דאם הנה מרצון הפאחטריס כבר הנה בעל הפכר לוקח שוחט דמתא ולמה לו ליכנס לפרצה דחוקה מזה עצמו הנה לו להפיר כי גנוב הוא אתו לכן נידון כמזיד ושחיטתו אסורה.

אבל ר' יאקיל כי הוא שוחט דמתא וממחה וירא שמים וניכר גם לי היטב וכבר הוא עוסק במלאכת שמים זה פמה שנים ושמן דבר לא נמצא עליו נדאי אף אם עשה הי' בשוגג ולא במזיד וח"ו להוציא עליו שמן פסול אפי' דרוך לעז בעלמא ולא ידעתי למה הוצרך ר"מ לכתוב זה ואטו מפלעדי מכתבו מי שם להב"ד מק"ק טארנפאל לשופטים בעיר לא להם די להם להפקיע א"ע ואף אם כבר כ' לי ר"מ הנה יצוה להכריז בשמי ששחיטת ר"א אסורה כמקדם הן ברשיון הפאחטרי"י הן בלי רשיון אף שחיטת ר' יאקיל מה לתבן את הבר יכריז כי אין הדבר צריך הכרזה ומשחיטתו יאכלו ענוים וישבעו ומאן יחייב לי משחיטתו ואכלינא משופרי שופרי והמוציא אפי' לעז בעלמא הנה נידון בדין החושד בכשרים וכו' ואין להאריך: תשובה טז להרב מו"ה משה ליב בנידון התקשרות השו"ב דק"ק זיטמיר הנה פאשר נדרש נדרשתי על התקנות החדשות שעשו עם השו"ב דק"ק זיטמיר נדרשתי להודיע לכבודו הרמה אם הוטבו בעיני הנה לא ידעתי מה זו שאלה הרי זה גלוי מאמר החכם ההכרח לא ישנבז ולא יגונה אם לא יכלו בע"א נדאי אם הי' אפשר לסלקם לגמרי הנה טוב יותר כי הנה מה שנשבעו מה יושיענו זה כי מפורש בש"ע דהחשוד על הדבר א"נ עליו אפילו בשבועה דהוי מושבע ועומד מה"ס, אף אפשר לומר דהתם מיירי בשבועה דלשעבר כגון שנשבע ששחט בספין יפה בזה כיון דא"א להודע אם עבר על השבועה או לא בזה כיון דכבר הוי מושבע ועומד על הר סיני אינו נאמן אבל במה דנשבע להבא ואם יעבור יגלה עונו י"ל כעין שכתבו כל

הפוסקים הובא בחו"מ סי' ל"ז גבי ניקח לי דלא להוי רשע ולא ישלם דפירש הרשב"ם דהפוננה דלא לקרי אינשי לנה רשע וכו' פן ה"נ י"ל דלא יעבור דלא לקרי אינשי עובר על השבועה.

גם מ"ש בתקנה שכ"א יראה ספינו לחבירו הרי חבירו חשוד פמותו והו"ל לכתוב להיות מראין ספינו להשוחט הקדש שימנו, גם אם יעשו פן מה נעשה בספין של אחר השחיטה להראותו לאחר קשה הדבר ולסמוך עליו בעצמו הרי הם חשודים לאו"ד ועיין בסי' ב' בפ"ה ס"ק ד', ובאמת זה ימים עלה בלבי אם חשוד על הטריפות אם הוי חשוד על גבילות דנהי דשניהם בלאו מ"מ י"ל לדעת הרמב"ם והתוס' דס"ל דיש בגבילה גם איסור עשה דנזבחת וא"כ יש בגבילה לאו נעשה ובטריפות רק לאו בלבד, גם י"ל דבעיני העולם חמור גבילה מטריפה.

ולכאורה יש ראי' לזה ממה דבכמה דנכתא בפ"ה ס"ק נקט בלשונו מומר אוכל גבילות לתאבון ישראל בודק ספין ונותן לו ולמה לא נקט גבילות או טריפות מוכח לכאורה דבטריפות לא בעי בדיקת הספין ואינו חשוד על גבילות ולפ"ז השו"ב הג"ל חשודים רק על טריפות ואין חשודים על גבילות א"כ לא בעי בדיקת הספין דהוי גבילה.

אף יש להוכיח להיפך מן הש"ס דחולין דף י"ז ע"א דקאמר שם רבא הפל שוחטין חד לאתויי פותי וחד לישראל מומר וקשה למה לא מוקי תרנוייהו בישראל מומר וחד במומר לגבילות ע"כ בעי בדיקת הספין וחד לאתויי חשוד לטריפות וקמ"ל דבזה שוחט לכתחלה ולא בעי אף בדיקת הספין ואף לתרוץ הט"ז בסי' א' ס"ק ג' ה"א י"ל דהפל שוחטין הראשון דנקט שחיטתו פשיטה דמשמע דבעי איזה תקון זה יהי מייירי במומר לגבילות והפל שוחטין השני דלא נקט ושחיטתו פשיטה מייירי במומר לטריפות ובע"כ יהי מוכח דאין חילוק וחסוד ע"ז חשוד על זה וצ"ע פעת.

מיהו לפמ"ש בתשובה ראשונה לק"ק זיטאמיר שפכתתי דהשו"ב הו"ל דינם פחשודים לאו"ד מפח מה שאסרו שחיטתן בגבילה א"כ הווי פחשודין לגבילות ובנדאי בעי בדיקת הספין אף פיון דא"א בע"א ה' הטוב יכפר ויבא בעל הפרם ויכלה את קוציו.

דברי ידידו הטרוז וכו': תשובה י"ז לק"ק קראקא למשפיל אהד שמו פמר זאב וואלף פריינקיל נ"י הגה מכתבו קבלתי והנה תמצית דבריו ליישב דברי הרמב"ם בה' שחיטה והביאו המחבר בסי' א' סעיף ז' דבנשפתתק שוחט לכתחלה והוא סותר המשנה דאלם לא תרום לכתחלה משום הברכה ופירשו האחרונים דמייירי שאחר מברך והוא העלה והביא מחלוקת פל האחרונים אם כתב פדבור דמי או לא והעלה הוא ראי' מן הגירושלמי לפי דעתו דשליחות מהני בשבועה שאינו בבין אדם לחבירו רק פעין שבועות בטוי וא"כ פיון דשליח מהני מכ"ש כתב דעדיף טפי לפי דעתו וא"כ מייירי הרמב"ם דכותב ברכה בכתב ע"כ תמצית דבריו והנה יסוד דבריו ליתא לומר דכתב הוי עדיף משליחות דנדאי שליחות עדיף פיון דשליח של אדם פמותו וא"כ הרי פה השליח הוי פפיו ונהי השליח אומר בפה ונהי לבטא בשפתיים.

ותדע דשליח עדיף דהרי בגט בעינו מידו ליגדה ונאפילו באומר בפה טול גיטף מעג"ק לא מהני ומכ"ש אם כותב לה טול גיטף מעג"ק לא מהני ובנתן לה ע"י שליח מהני ומוכח דשליח עדיף דכגופו הוא.

ומ"ש ר"מ ראי' בשם ספר שמן הרוקח דכתב לא מהני פדבור ממה דאמרין בש"ס תמורה דכל התורה לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו חוץ מנשבע ומימר וכו' ונהרי דעת המ"מ דהיכי דשייך לאו זה ע"י מעשה אף שאין בו מעשה לוקה וא"כ ה"נ בנשבע פיון דמשפחת לה ע"י פתיכה ומעשה א"כ אף דבור הוי כמעשה ולמה חשבו בלי מעשה ייע"ש.

והנה מה שדחית אפה דבריו אין נראה לי דא"כ למה חשיב רק אלו הרי הרבה יש פנותיהו דאין בהם מעשה וסגיבין פיון דשייך גם ע"י מעשה וכמ"ש הה"מ בהם. אף העיקר מה דראיתו אין ראיה הוא דהכלל כף הוא דמה דהתורה לא פרטתה הלאו בפירוש על דבר שאין בו מעשה רק פתיכה הלאו סתם בזה שפיר כתב הה"מ דנהי דלפי אמת לא עשה מעשה פיון דמשפחת לה מעשה א"כ אף באין בו מעשה נחשב כמעשה דרחמנא אחשבי' למעשה אבל בנשבע דעיקר אסורו פתוב בי' לבטא בשפתיים ומוכח דהעיקר איסור בזה הוי הדבור ולכף אף אם נימא דכתב נמי הוי שבועה היינו רק די"ל דכתב פדבור דמי, וכמ"ש בספר החיים סי' מ"ז ראי' מן הילקוט פ' יתרו בפסוק ויאמר למשה דר"א אומר פתב שלא דמוכח דכתב נקרא אמירה ודיבור, א"כ מה דמהני שבועה בכתב היינו רק דרחמנא אחשבי' לכתב פדבור אבל עכ"פ לא עדיף מדבור פיון דעיקר אסורו בשבועה הוי הדבור והפתב אינו מועיל רק מטעם דהוי כמו דבור וא"כ אם עיקר איסור אין בו מעשה לא עדיף הדומה לו יותר ממנו ולא נחשב מעשה וכן גבי מימר פיון דעיקר איסור הקדש הוי מדין נדר ובגדר פתוב לבטא בשפתיים גם בהקדש גופי' פתוב בפ' בחוקותי איש איש כי יפלה והיינו כי יפריש וזה הוי עיקרו בפה דבלא"ה לא נקרא הפלגה וא"כ אף אם פתב מהני הוי רק כמו דבור ולא עדיף מני' וכן במקלל פיון דכתוב ונוקב שם ה' מות יומת ונוקב היינו בפה לכף בכל הני אף אם פתב הוי פדבור עכ"פ לא עדיף מדבור וכן פתבתי בתשובות שלי מכבר לענין שאלה דלכאורה אם נשבע או נדר בפתב לא יועיל שאלה פיון דעיקר הטעם בשאלה דאתי דבור ומבטל דבור ונהרי בכתב הוי מעשה וכתבתי ג"כ סברא זו פיון דעיקר האיסור בזה הוי הדבור א"כ נהי דכתב הוי פדבור מ"מ לא אלים מדבור וה"ה נמי בזה ואכ"מ להאריך בזה יותר.

והנה מה שהרגיש ר"מ על הה"מ הנ"ל מה' חמץ ומצה בחידושינו במקום אחד פתבנו בזה אף אין פנאי לחפש אחריו פעת. והנה בענין זה אם פתב הוי פדבור הארכתי בזה בעזה"י בחבורי נדרי זריזין סי' ר"י ובחלק שני הארכתי יותר בזה בכמה תשובות ה' זפניני להוציא לאורה, וכעת נראה ראי' לזה דכתיבה לא הוי פדבור מן הש"ס פ"ב דמגילה דף י"ח ע"ב הנה כותבה דורשה ומגיה אם פיון לבו יצא ה"ד אי דקא מסדר פסוקא פסוקא וכתב לה היינו ע"פ אלא דכתב פסוקא וקרי לי' ומי יצא והאמר ר"ח וכו' והנה מזה משמע דפשיטא לי' דאין יוצאין קריאת המגילה בפתב דאל"כ מנ"ל דהפנונה דהוי קמסדר פסוק' פסוק' ונהדר פתב או דכתב להיפוך פסוק' פסוק' ונהדר קרי דלמא הפונה דכתב פסוק' פסוק' וכיון לבו לצאת בהפתיכה עצמה.

והן אמת דגם ע"ז תיקשי לי דבעינו שתהי' פולה לפניו עכ"פ למ"ל להאריף לומר דקמסדר פסוקא וכתב לה או להיפוך דכתב פסוקא פסוק' וקרי לי' הו"ל מ בקיצור אילימא דכתב פסוק' ופסוק' ומי יצא וכו' מכ"ז מוכח דפשיטא לי' דאין יוצאין ידי מגילה בכתיבה וקרי שם לא פתיב לבטא בשפתים רק דילפינו זכירה זכירה מעמלק ושם גופא לא נזכר פה רק דילפינו מלא תשפח דזכור היינו בפה ודלמא גם בכתב יצא ובע"כ דכתב לא מהני רק פהרהור, ואין לומר שאני מגלה דבעי' פרסומי גיסא ולכך לא מהני פתיב' זה אינו הרי קיי"ל דבזמנה אפילו ביחיד א"כ לא בעינו פרסומי גיסא לאחרים א"כ י"ל ה"ה נמי דיוצא בזה בכתב ובצבור באמת לא יועיל כתב וכעין דיש חילוק בזה במגילה הפתובה בין הפתובים וא"כ נימא דכאן מיירי ביחיד ויוצא בכתב ובע"כ מוכח דכתיבה הוי רק פהרהור בלב וכיון דקיי"ל דילפינו זכירה זכירה דבעינו בפה לא מהני פתיב וילכך מוכח מזה דבכל דבר לא הוי כתב פדבוד ודו"ק.

ובעיקר פנונת הרמב"ם הנה נראה לי דהרמב"ם סבור דקיי"ל כמ"ד הרהור פדבור דמי א"כ יכול לברך ע"י הרהוראף ס"ל דעיקר הטעם דהרהור פדבור דמי היינו מפת פל הראוי לביקה אין ביקה מעככת בו ואין ראוי לביקה ביקה מעככת בו וא"כ בשלמא במי שיכול לדבר הוי גם הרהור פדבור ואף בעל קרי נהי דאסור לדבר, מ"מ יכול להרהר דהרי פתבו התוס' בסופה שאף מה דהוי דרך איסור נקרא ביזו א"כ ה"נ עכ"פ ראוי לברך פדבור לכך הוי גם הרהור פדבור דמי וא"כ באלם פינו דעכ"פ שומע וא"כ יכול לשמע הברכה מאחר וזה נחשב פדבור דשומע פעונה גם יש לו דין שליחות מה שחבירו מברך הוי פאלו בעצמו מברך לכך גם בהרהור מהני ומיירי הרמב"ם שמהרהר הברכה ולכך א"צ לפרש דפשיטא דהוא יודע פשאר שוחט דצריף ברכה פן נדאי האלם נמי מברך בהרהור, אבל חרש פינו דאינו שומע א"כ א"א לו להיות שומע מאחר גם חרש אין לו דין שליחות א"כ אין ראוי לביקה לדבור לכך ביה הרהור לאו כד"ד לכך אינו שוחט לכתחלה.

פן נראה גוף פנונת הרמב"ם מחילוקו וליישב דלא יסתרו דבריו המשנה דתרומות דאלם לא יתרום י"ל פך דיש לצרף בזה דברי הט"ז שמתקלקל בין ברפת השחיטה לברפת הפרשת תרומה דשם הוי על גוף המצונה ואינו שייך בכל עת אבל בשחיטה הוי ברפת הודאה ושייך בכל זמן, וא"כ י"ל בזה דהרמב"ם ס"ל דגם אלם פינו דאינו יכול לדבר לא נחשב ראוי לביקה ואף דיקול לשמוע מאחר זה אינו ביזו רק ביזו אחר אולי לא ירצה האחר לברך רק ס"ל פינו דמתחלה קודם שנשתתק הוי ראוי לברך בפה ואז הוי נחשב לו להרהור פדבור והי' יכול לברך בהרהור נהי דעכשיו נשתתק לא אבד דינו ולא נשתנה דינו ויוצא בהרהור פבתחלה אף זה לענין ברפת השחיטה ולשאר דברים דהמה סיניבין בכל עת ובכל שעה ותמיד הם שוים, א"כ פינו דמתחלה הנה יכול לברך בהרהור אזלינו פתר מעיקרא (ומצורף לזה פינו דהשתא נמי ראוי ע"י שומע פעונה ותחלה הוי ראוי לברך בעצמו נחשב גם עתה ראוי לביקה ואינו יוצא מחזקתו הראשונה פינו דמתחלה הוי ראוי לגמרי ועתה נמי ראוי ע"י שמיעה אינו יוצא מדין הראשון.

אבל להיות מתחלה ראוי לביקה ע"י שמיעה מאחר זה לא אמרינו ושאני לאוקמא אחזקתו מלהביאו לידי חזקה ודו"ק היטב) לכך בברפת שחיטה דשייכא בכל שעה ובכל

זמן פינון דהגוי ברפת הודאה לכה בזה אזלינו בטר מעיקרא וכינון דמתחלה הוי ראוי לברך בהרהור גם עתה דינו פה לברך בהרהור אבל בתרומה דהוי ברפת המצנה זה אינו חל רק בשעה שעושה המצנה ולא אזלינו בטר מעיקרא, ולכה השתא פינון דהוי אלם ואין ראוי לבילה אין די בהרהור לכה לא יתרון וחרש דהוי פן ממעי אמו ותולדותו לא הוי מעולם ראוי לבילה לכה לא הוי ביה הרהור כדבור לכה גם בשחיטה אסור ודו"ק.

ולכה דקדק הרמב"ם תחלה פתב מןמחה שגשמתק משמע דתחלה הנה יכול לדבר ובנה פתב שוחט לכתחלה אבל אח"כ פתב מי שאינו שומע היינו מתולדה זה אסור לכתחלה וי"ל דהמשנה דאלם לא יתרון מייירי ג"כ באלם מקטנותו או מתולדה אבל הרמב"ם דמייירי בגשמתק אח"כ בנה מתיר לכתחלה.

ואף דהרא"ש הספיק לדבריו והרא"ש פוסק בהרהור לאו כד"ד י"ל היינו רק בק"ש דאורייתא אבל בשאר ברכות נדאי הוי הרהור כדבור כמ"ש האחרונים וכן מצאתי בשאגת ארי' סי' ל"ו שכת' פן דבשאר ברכות י"ל אף להרא"ש הרהור כדבור דמי, גם רוצה לומר שם תחלה דעת הרמב"ם דקיי"ל הרהור כד"ד ייע"ש ולכה א"ש גם דברי הרא"ש דהוא מייירי בגשמתק לכה יכול לשחוט דיוצא בהרהור והמשנה מייירי אם הנה אלם מתחלה או י"ל דתרומה שאני דבטר השתא אזלינו פנ"ל ודו"ק היטב.

והנה עוד השקפתי וראיתי שבהצטרף דברי הט"ז לדברינו א"ש ביותר די"ל דנדאי לדינא נכונים דברי הט"ז דבשחיטה שייך לברך אחר דהוי ברפת הודאה ולא בתרומה אף פירושו דחוק לומר דהרמב"ם מייירי במברך אחר דהא פל פהאי הו"ל לפרש אף הפננה דבאמת מברך בהרהור רק בשחיטה פינון דאלו רצה שיברך אחר והוא שומע נמי הי' מותר שוב הוי לבילה וא"כ מעפכת בו לכה דיו בהרהור ובנה הרהור כד"ד אבל בתרומה פינון דאחר מברך והוא שומע אין ראוי בנה א"כ פינון דאחר יברך אין זה ראוי והוא אלם ואין יכול לברך א"כ הוי אין ראוי לבילה ושוב הרהור לאו כד"ד ולכה אסור לכתחלה בלי ברכה ודו"ק היטב.

והנה שכתתי וראיתי דמ"ש לעיל ראיה ממגילה דכתב לא הוי כדבור אינו ראוי די"ל דנדאי להס"ד דלא ידע מהו דר"ח דאסור לכתוב אות אחת שלא מן הכתב באמת הוי ס"ל פתב לא הוי כדבור וממילא אינו בכלל דברים שבכתב אין אתה רשאי לאמרן בע"פ אבל פינון דמסיק לדר"ח דאסור לכתוב אות אחת שלא מן הכתב ממילא מוכח דכתב הוי כדבור ולכה הוי פקורא בע"פ פינון דאין הספר פתוב לפננו לכה אסור לכתוב שלא מן הכתב ומוכח דכתב הוי כדבור ודו"ק היטב.

ובנה א"ש מה דקשה דקאמר שם לימא מסייע לר"ח וכו' ודחה דלמא דאתרמוי אתרמי וקשה דקארי לה מה דקארי וכי לא ידע די"ל דאתרמי אף לפי הנ"ל א"ש דהוי דוסק לו לומר דכתבה מייירי נמי דקארי לה דהו"ל לפרש ובע"כ מייירי דיוצא בכתיבה לבד ומוכח מנה דכתב הוי כדבורו לענן קריאת המגילה וממילא אסור לכתוב שלא מן הכתב דנה תלוי בנה ולכה שפיר קאמר לימא מסייע לי' לר"ח מדיוצא בכתיבה לכה דוחה דלמא דאתרמוי אתרמי ומייירי נמי דכתבה וקארי לי' אח"כ ודו"ק היטב כי הוא נכון בעזה"י את זה ראיתי להשיבו בקצרה לרוב הפצרותו ויותר אין פנאי להאריך בנה גם בגידון קושיותו השנ' לא עינתתי פלל מאפס הפנאי.

דברי ידידו: תשובה יח לק"ק סאמבור להרב מוה"ר יוסף ארי' פהנא ראפופארט נ"י האב"ד בשם ולכל בני העיר: הנה הגיעני מכתב מרבים ושלומים דק"ק הנ"ל בנידון השו"ב ר' אבלי שאסרתי אותו בקיצור אשר לפי דעתי לא הוי פדאי להעלות דברי תורה על ידו וסברתי שתחת גערה במבין מהפנות פסיל מאה וגם הלום ראיתי כי היטבתי לראות מה שקצרתי וקיימתי מאמרם ז"ל כמה גדולים דברי חכמים שאמרו חכמים הזנהו בדבריכם שמא מתוכם ילמדו לשקר כי נודע לי ע"י מכתב הרב מראווא ששלח ידו לפלפל ופסלו מפח צירוף העדים לזה נתן משנול שנתעורר צד להכשירו באמרם כי אחד מן העדים הוא פסול אם אמת פן או לא זה לא ידענו אף אני לא באתי לזה פלל רק לדעתי לפסול השוחט א"צ ב' עדים פשירים רק רגלים לדבר ובפכרט ע"א עם רגלים ל"ד מעבירין אותו פנראה מדברי מהרי"ק הביאו הש"ך ביו"ד סי' ב' וכן פתב התב"ש דעד אחד נאמן לפסלו בגיש רל"ד.

והנה שורש דבר זה הנה נראה דיש לזה מקור לזה מן הש"ס ומן התורה דברי בסוטה נאמן ע"א שנטמאה כיון דיש רגל"ד דקונא לה ונסתרה א"כ ה"ה בכל דברים הוי פן, מיהו זה יש לדחות דשאני סוטה דהיתה אסורה בלאה"נ מספק לכה מהני העד לאנסרה בודאי משא"כ בזה דהשוחט עד הנה הנה בחזקת היתר י"ל אף ברל"ד לא מהני ע"א לפסלו.

מיהו נראה כיון דעיקר דבר אנו דנין על הבהמה אם נשחטה פהוגן או לא ונהרי לבהמה יש חזקת איסור ואין לנו להתירה רק ע"י השוחט הנה ונהרי השוחט הנה יש עליו ע"א האוסרו וגם הוי רגל"ד א"כ היינו ממש פדין סוטה לכה ע"א נאמן בזה וגם מה דאין ע"א נאמן לפסול אדם הוי מפח חזקת פשרות דאלים וא"כ ברגל"ד עכ"פ איתרע חזקת פשרות שלו וכעין שפתבו הפוסקים גבי ספק קרוב לו ספק קרוב לה וכן פתבו התוס' בפ"ק דנדה דלכה ליכא בסוטה חזקת טהרה מפח דהוי רגל"ד וכו' וא"כ כיון דע"י רגל"ד איתרע חזקת פשרות שלו שוב הוי פליכא חזקה ונאמן ע"א דהיכי דליכא חזקה ע"א נאמן.

ועוד ע"א במקום חזקה הוי איבעיא דלא איפשטא וכת' הש"ך בסיומן קכ"ז דאזלינן לחומרא וא"כ קשה למה לא יהי ע"א נאמן לפסול אדם כיון דמעיד על גופו ואם הוי ב' הוי נאמנין אפילו נגד שנים כיון דמעידין על הגוף העדים וכדמוכח בפסוקא דעד זומם א"כ ה"נ בע"א המעיד למה לא יהי נאמן ניהוש לחומרא דע"א נאמן נגד החזקה ויהנה נאמן נגד חזקת פשרות של העד וצ"ל כיון דרוב ב"א פשרים שהוי פרוך ונגד הרוב נדאי אין ע"א נאמן דרוב עדיף מחזקה וא"כ תינח פליכא רגל"ד אף בגיש רגל"ד א"כ עכ"פ יצא מן הרוב בכה שפרוב ב"א ליכא רגל"ד כי הנהך נדומה למ"ש התב"ש סי' כ"ט וכיון דיצא מן הרוב נשאר רק חזקת פשרות שלו וע"א נאמן נגד החזקה לחומרא.

והנה הראיתי פנים לדעת מהרי"ק והתב"ש ובלא"ה אין דבריהם נצרכין חזוק ונהדין דין אמת דע"א ורגל"ד מהני והנה זה לא יכחישו כי לפי הגב"ע שבדודו וגם מה דנשמע קול הברה בעיר מכבר זה לא יכחיש אדם דרגל"ד הוי על ר' אבלי ובצירוף ע"א נאמן לפסלו ומכ"ש דיש הרבה בני אדם שם המאמינים לדברי העד דמהימן להו כפי תרי ואין מאכילין לאדם דבר האסור לו.

וגם נראה לי עוד דא"צ לבוא לצירוף עדים פדעת הרב מראווא רק אף בלי צירוף מהני כה"ג ונ"מ היכי דהעדים קרובים יחד ונלא מהני מטעם צירוף מ"מ מהני כל חד בפ"ע פאשר אבאר. והוא דהנה המהרש"ל ומהריב"ל החולקים על המחבר ס"ל דאותה בהמה אסורה לכל אדם באם ע"א העיד ששחט שלא פהוגן והוא מכחישו והנה להבין הטעם לחלק בין אותה בהמה לאחרת הרי גם לאחרת יש חזקת איסור כמו זו ולומר אולי עשה תשובה הוא דחזק דהרי בזה בעינן עדים דעשה תשובה כמ"ש בחו"מ סי' ל"ד, אף לדעת' נראה לי טעם נכון דהנה הראשונים הקשו למה אמרינן רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן ומ"ט לא נימא סמוך מיעוטא לחזקה ייע"שמה שתירצו ולפענ"ד נראה לומר טעם אחר נכון לפענ"ד דסמוך מיעוטא לחזקה לא אמרינן רק היכי דהמיעוט וחזקה הוי בד"א כגון רוב תנוקות מטפחין בעיפה ומיעוט אין מטפחין דהחזקה הוי בעיפה דיש לה חזקת טהרה והמיעוט והרוב נמי הוי בעיפה אם טפחו בהאי או לא, וכן ברוב נשים מתעברות ומיעוט מפילות דהך דמה דהאשה מותרת ליבם ואסורה לשוק הוי מפח הבעל שהיא עיקר חזקה שאין לו בנים כמקודם וא"כ המיעוט נמי פן דמיעוט מפילות ואין לו זרע קימא והוי המיעוט והחזקה בעינן אחד לכה מצטרפין להדדי משא"כ בשוחט החזקה הוי בבהמה בחזקת שאינו זבוהה והמיעוט הוי בהשוחט שאין מומחין ולכה אינו בעינן אחד לגוף אחד לכה לא אמרינן סמוך וז"ב לפענ"ד.

וכה"ג פתבתי בתשובה לאונגארין לנישב דברי הריב"ש דס"ל דנגד ב' חזקות לא אזלינן בתר רובא מקושיות הנו"ב וכתבתי פן לחלק דהריב"ש לא מייירי בב' חזקות לגוף אחד ורמזתי גם בפרי עץ הדר שלי וכן י"ל בזה.

ולפ"ז נראה לומר דהרי הוי ספק בש"ס אולי ע"א עדיף מחזקה א"כ נהי דלא איפשטא מ"מ אף אם חזקה עדיף מ"מ לא גרע ע"א ממיעוטא וא"כ הרי עיקר חזקת כשרות של כל אדם הוא מפח דאזלינן בתר רובא דרוב בני אדם פשרים וא"כ אם ע"א העיד עליו ששחט שלא פהוגן הרי יש חזקת איסור דבהמה וגם ע"א ונלא גרע ממיעוטא ודהרי העד העיד על גוף השחיטה שאינה פהוגן א"כ בזה הוי ענין אחד ע"כ לו יאה דהעד גרע מחזקה עכ"פ כמו מיעוטא הוי וסמוך מיעוטא לחזקת איסור ובכאן הוי בע"א לכה לא מהני הרוב דב"א פשירים הם אבל לענין שאר בהמות הרי העד אינו מעיד עליהם שהם אסורין רק על השוחט הוא מעיד שהוא חשוד א"כ שוב אינו בגוף אחד ולא שייך לומר סמוך מיעוטא לחזקה לכה שוב אזלינן בתר רובא דרוב ב"א פשירים הם, ואף אי נימא דהריב"ש סבירא ליה בב' חזקות אף דאינו בגוף אחד נמי אלים מרוב מ"מ הרי זה שוב אינו ברור לנו דע"א הוי בחזקה והוי בעינן אולי גרע מחזקה וא"כ פנין דספק אם דומה לב' חזקות שוב אזלינן בתר רוב בחזקת פשרות של השוחט לכה שאר בהמות פשרות.

ונה טעם נכון לחלק בעזה"י. ולפ"ז תינח בעד הראשון אבל אם אח"כ מעיד ע"א נמי עליו א"כ עכ"פ ע"י עד הראשון יצא מפלל הרוב ואיתרע הרוב שוב מהני עד השני להצטרף עם חזקת איסור דבהמה ואסורין פולם ואף בלי צירוף חזקה דבהמה פנין דעכ"פ ע"י הראשון איתרע חזקת פשרות שלו שוב נאמן אח"כ ע"א לאסרו ונלא בעינן צירוף רק כ"א בפ"ע מעיד ונ"מ לכמה דברים בזה.

והנה פאן מחמת הרגל"ד משאר דברים על ר' אבלי גם מבטול הפתב שהיה ביניהם ועבר ע"ז כמה פעמים מוכח שהוא מקלי הדעת ולולי ע"א נמי ראוי להעבירו ומכ"ש בהצטרף תרונותיהו וגם מפני הקול לקד הרי הדין ברור ששחיטת ר' אבלי אסורה והיא פנבילה ממש וחסילה לאכול משחיטתו דכל ערעור וערעור לבדו די לפסלו ואף פי בכנולם.

דברי ידידו וכו': תשובה יט להרב מו"ה זאב וואלף הניף גילערענטער אב"ד דק"ק קראבאבא סמוך לבוקארעשט הנה מכתבו ע"ד השו"ב דשם קבלתי ובמה דסיים אפתח. הנה אם השו"ב מחויב להראות ספינו בכל פעם לכת"ר אחר שרו"מ רוצה בכך, והנה פבר רו"מ ראה דברי התב"ש ופמ"ג מ"ש בזה דראוי להחמיר בזה בדורות הללו וחוי דבריהם פתבתי לק"ק סאסיב במדינתנו דהוא חויבא מדינא דגמרא דהפוסקים לא פתבו דהחכמים מחלו להם פבודם רק בסתם דמדינא דש"ס אף בסתם בלי גזירת הת"ח הי מחויב השוחט להראות ספינו לו ואם לאו בר נדוי הוא דהוי פמורה הלכה בפני רבו בזה פתבו דבזה"ז בסתם פל שאין הרב מקפיד אינו חייב להראות לו ספינו ומכ"ש דאינו בר נדוי אבל אם החכם אינו מוחל ותובע פבודו להראות לו הספין ודאי מחויב להראות, וכיין דאין לנו ראי' נגד דין הש"ס רק מדברי הפוסקים הנ"ל וי"ל דכוננתם רק בסתמא לא אם החכם אומר שאינו מוחל מניין לנו לבדות עוד היתר וכל הבא לשנות מדין הש"ס עליו להביא ראי', ובפרט שדבר זה בכוננת הלב תליא מלתא אם הרב רוצה דהוי צורך השעה ודאי מחויב הוא להראות לו אם אינו רוצה פושע הוא בדבר וראוי להעבירו והשוחט צריך להיות לו מורא רבו פמורא שמים גם מורא פשר נדם ואם אין בו פל אלו אסור להיות שו"ב ודבר זה תלוי בהזמן פפי הנהגת הדור.

והנה מה ששחט אנונות הפטומות וצנה להסתיר מן הרב שלא להראות לו הנושטין ונדאי מאכיל טריפות לישראל וצריך העברה וזה גרע עוד מטריפות הריאה פי בטריפות הריאה אין לנו שום גורם וראי' דיש בה ריעותא בבהמה זו רק מפח דבעולם שכיח בזה סרכות ומכ"ש בזה דאנו רואין בעורף זה ריעותא שהלעיטו אותה וזה גורם נקיבת הנשט ואנו עושין ריעותא זה בינים ודאי הוי הפדיקה חייבת ועיין בש"ף סי' ל"ג ס"ק כ"ג ואף דמהר"מ לובלין מתיר בדיעבד בהשליכו הראשים היינו רק אם השליכו בשוגג ושכחו הדבר ורק ע"ד המיעוט אבל לעשות פן במזיד ולפעמים הרבה ודאי הוי פמבטל איסור במזיד כמ"ש הש"ף בסי' ל"ט ס"ק ו' גבי ריאה ובפרט ששו"ב יעשה פן ודאי הוא קלות מאוד ושחיטתו אסורה: גם בנדון השטר מכירה של חמץ שכת' בשליחות בעל החמץ והוא עצמו החתים שמו עליו הנה זה מפורש במקור חיים ה"פ דחתימות השליח לאו פלום הוא ואין צריך לפלפול דברי רו"מ פי אף אי נימא דמצד החמץ הי מועיל השליח דהקנה לו החמץ עפ"י דברי הט"ז בסי' תל"ד ואף דדברי הט"ז תמוהין כמ"ש במק"ח מ"מ אני ישבתי דבריו בחבורי לה"פ די"ל דהוי פמפירי פהננה מ"מ היינו רק בגוף החמץ אבל הקרקע ודאי לא נקנה רק בשטר ולא סמכא דעתיה רק בשטר וזה אינו ראי' ולא קנין פיון דלא חתם בו המוכר וכיין דהקרקע לא נקנה שוב החמץ אף אם נקנה הוי עכ"פ פפקדון בבית ישראל באחריותו דהנכרי לא ישלם לו אם יהי נאבד.

גם יכול הקונה הנכרי לבטל פל המקח די"ל פיון דקנה פניחז אינו קונה זה בלא זה כמ"ש בחו"מ סי' רט"ז דעות בזה הלכה החמץ דינו פדין חמץ שעע"הפ ואף שהי' שוגג לא

מהני וגם אם הוא הפ"מ אין תקנה רק לבטלו ברוב בהיתר כמ"ש בפ"י בתשובה שפתבו האחרונים בשמו, גם מצד שכתב שמכר לו לתלוטין ואין בידו למכור לתלוטין דהוי רק מושפר לו לכה חמץ דינו פנ"ל, והשוחט הזה ראינו שהוא ע"ה גדול ודאי ראוי לאסור שחיטתו כי אף שלדני הש"ס והש"ע מותר באם מסתפק ושואל אין הזמנים שוין והפל לפי העת.

נהרי לפי דין השו"ע מי שחשוד על הגניבה אינו חשוד על השחיטה ונאכל עתה שחיטת הגנב ובה נדאי כי לפי פירצת הדור צריף שמירה וגדר ימירה לכה חס להזכיר מלאכול משוחט ע"ה פנה ובפרט דהל' שחיטות מצויין פעת ללמוד מהם.

ולזה סוף דבר הכל נשמע דבאחד מטעמים הנ"ל שחיטתו אסורה כגילה מהגם בכולן בכל הליו טעמים הנ"ל לכה חדלו לכם מלאכול משחיטתו ותזכו לאכול מסעודתו י"ת ולהשומעים ונזעם ותבא עליהם ברפת טוב פנפש המעטיר וכו': תשובה כ לק"ק פידקאמין להרב מוה' יעקב אב"ד דשם הנה ע"ד המחלוקת בנידון השו"ב הנה ראיתי תשובתו שהאריף בנה ולבבי לא כן ידמה לכל דבריו.

הנה אם כי מדינא די בשוחט אחד מ"מ הוי נדאי מצוה מן המוכח להיות ב' וכמאמר הפתוב טובים השנים מן האחד ואע"פ שאין ראוי לדבר זכר לדבר מה דאמרינן בפ"ק דיומא פיון דעבדינו ליה צרה כ"ש דנריז טפי וכבר פתבתי מזה יותר באריכות בהיותי בק"ק בא"ד בשנת תר"ג לק"ק חמעלניק לזה נדאי הוי מנהג פשר וישר להיות ב' שוחטים.

והנה מה שהאריף רו"מ לפלפל בענין חקירת הפ"מג בחש"ו דלמה יהי די באחד רואה אותו הנה דלזה אינו ענין לכאן דאטו מדינא אנו אומרים שאין די בע"א נדאי מדינא די בשוחט אחד רק המצוה מן המוכח להיות ב'.

והנה ראיתי במכתבו שכתב דהרמב"ם למד דבשוחט נקטן וחרש די באחד רואה אותו ממ"ש בש"ס חולין דף י"ב דאר"נ בראה אחד ששחט אם ראוהו מתחלה ועד סוף מותר לאכול משחיטתו וכו'.

והוא שגגה ולא ראה רו"מ דברי התוס' בפ"ק דגיטין שכתבו דבשחיטה נאמן מפח דהוי בידו ואף שא"י לשחוט יכול להשפיר לאחרים לשחוט ייע"ש א"כ מפורש היפוף מדבריו דממי שא"י ה' שחיטה אין ראוי דהתם מהני מפח דבידו להשפיר אחרים והפמ"ג שפיר הקשה דגבי קטן לא מהני בידו כמ"ש בט"ז סי' קכ"ז דבדאורייתא אין הקטן נאמן אף דהוי בידו כן פתבתי בגליון הפ"מג שלי והנה העומד ע"ג אף דהוא נאמן במה שבידו פיון דאין העורף בידו לא שיניף לומר דהוי בידו.

והנה מה שרצה לומר רו"מ דלכה נאמן ע"א פיון דעכ"פ איתרע החזקה דהרי חזינו שמטה וא"כ על איתרע החזקה יש פאן ב' השוחט והרואה ושוב על דנשחט בהכשר די ע"א פיון דהחזקה איתרע, גם זה אינו דהנה בשלמא לשיטת רש"י דס"ל ה' דבהמה בחי' בחזקת איסור עומדת היינו בחזקת אמ"ה הנה מקום לדבריו די"ל חזקת אמ"ה איתרע אבל אנו נמשכין הכל לשיטת התוס' דס"ל דחזקת אמ"ה ליפא דעכ"פ מטה ואין מחזיקין מאיסור לאיסור רק הפונה חזקת שאינה זבוחה והנה חזקה זו לא איתרע כלל

ומה הני ריעותא לתזקהזו, וגם לשיטת רש"י אין לדבריו מקום דהנה דברי הפ"י לא שייך דהיכי דאיתרע התזקה לא הני תזקה אלימתא רק אם אנו באין עתה לחוש רק מפת תזקה ראשונה בזה שייך לומר דתזקה זו איתרע אבל לשיטת רש"י דבע"כ יודה דתזקת אמ"ה ליכא דהרי מתה רק ס"ל לרש"י דמתזיקין מאיסור לאיסור וא"כ מה בכך דתזקת אמ"ה נסתלק הרי עכ"פ עד הנה הי' תזקה אלימתא דעד הנה הי' בתזקת איסור אמ"ה וא"כ מעתה מתזיקין ממנו לאסור נבילה וזה לא איתרע לכך אין לתרוצו מקום: והנה בענין זה מוזכר אצלי מכתב בכמה מקומות אין פנאי לעמוד עליהם אף שלא להיות בהמ"ד בלי חידוש נלפע"ד פעת דבר חדש דהרי חזינו דהש"ס פירק האשה רבה מבעיא לי' אם ע"א נאמן נגד התזקה הרי דיש סברא לומר דע"א עדיף יותר מתזקה וא"כ נהי דמסופק דלמא להיפוך דתזקה עדיפא מ"מ י"ל היינו דוקא בתזקה דאין ביד אדם לסלק רק ביד הבעלים עיין בר"פ האשה רבה דהפל נקט שם רק הני דאין ביד אדם לסלק התזקה רק בבעלים תליא מלתא י"ל פינו דסתירת התזקה אינו רק ביד הבעלים כן ה"ב נאמנות לסלק התזקה אין שום אדם נאמן רק הבעלים.

אבל בתזקה דביד כ"א לסלקו כגון בשחיטה דהרי אם כל אדם שחט בהמת חבירו השחיטה פשיטה וא"כ פינו דביד כ"א לסלק התזקה אף בלי הסכמת הבעלים ואף אם מוחה אם שחטו שחיטתו פשיטה לכך בזה כל אדם נאמן עליו ונחשב בידו לשחטו או ליתן לאחרים לשחטו ואף אם לפעמים אינו בידו פינו דהתזקה לא תליא ביד בעלים רק ביד כל אדם לא אלימא התזקה ונאמן ע"א, וראי' לזה יהי להרמב"ם מפ' האשה רבה דנקט שם הש"ס פמה גונוי כזה ולמה לא נקט השחיטה ג"כ אם הטעם בשחיטה מפת דבידו לשחוט או ליתן לאחרים ואם אין בידו הוא גופי' מנ"ל דקאמר פן בשאר ענינים בע"כ דבשחיטה לא בעינו בעלים דוקא וזה ראי' גדולה להרמב"ם ודו"ק והבן.

מיהו כל זה לדינא אבל דרך מצוה מן המוכרח ודאי טוב להיות שנים כמ"ש לעיל: והנה מ"ש ר"מ דבני העיר טוענין פינו דהוי בידם ליתן לו ששה רייניש אין לו טענה על המותר ורו"מ דחה זה דלא שייך בזה יד בעה"ש עה"ת פינו שצריכין עכ"פ ליתן לאחר ודומה למ"ש הש"ף בסי' צ"א בחו"מ, הנה אין הענינים דומין דשם עכ"פ מחויב הוא ועומד ליתן לזה או לזה אין בידו לפטור מזה וגם חל עליו החיוב מכתב שכתב הוא חייב אבל בזה הרי בידם שלא לשחוט כלל ולא יתנו לא לזה ולא לזה ואף אם יתנו פעת אין עליהם שום חיוב בעולם עדיין וא"כ אין עיקר הספק על שום חיוב ממון רק הספק נופל אם נשתעבדו בני העיר להשוחט שלא יקחו אחר אי לא נשתעבדו לו וא"כ הוי עיקר הספק על גופם אם נשתעבדו לו או לא נשתעבדו לו ושפיר הם המוזקין בעצמם והשו"ב נקרא בעל השטר וידו על התחונ' וגם בכל מקום דהוי ספק הוי פסידא דפועל פידוע.

מיהו בלא"ה אין דבריהם נכונים בזה דלשון השטר מוכח להיפוך דדוקא אם יהי מגרעות אז מחויבין ליתן לו ששה רייניש אבל אם יהיו מותרת הני שלו ואין בידם לסלקו בששה רייניש.

מיהו מטעם אחר הדין עם בני העיר דהרי לא נאמר בו זמן כזה יהי ביניהם דהרי נאמר רק סתם ונהרי מפרש בח"מ סי' ס' דהיכי דנכתב סתם אפילו שעה אחת במשמע רק כאן פינו דכתוב בכתב השני שיתנו לו נו"ן רייניש לשנה פינו דנזכר בו שנה א"י לדחותו

תוף השנה כמ"ש בחו"מ שם אכל אם כבר עבר עליו שנה יכולין אח"כ לשנות פיון דלא נזכר בו על עולמית ואף שכתבתי בספרי דעתה הוי פפירש על עולמית פיון דהמנהג פן אף זה שלא לדחותו לגמרי אף במקום דהוי רק א' שוחט ומתחלה גם שם הוי ב' שוחטים וגם נהגו בכל המקומות להיות ב' שוחטים א"כ ממ"נ אם גלה בטר עיקר הדין הרי לא פירשו זמן ואם נאמר דכוננו על דעת המנהג הרי שוב פיון דהמנהג הוי להיות ב' שוחטים הוי אדעתא רק שלא לדחותו לגמרי אכל לקבל עוד א' יהיו יכולין פפי המנהג.

ולכך לדעתי ודאי שיהו נחלקין בני העיר שמקצתו יקחו שוחט אחר זה אין ביז אדם שם ויפה דיבר ר"מ אף לקבל עוד שו"ב אחר לכלל העיר זה נכון לפענ"ד. והנה מ"ש מקצת בני העיר שהשו"ב הוא מחמיר זה א"א לי לדעת רק תלוי בדעת הרב המורה ובידו אם הוא מחמיר בחומרות יתרות ראוי להעבירו כי התורה חסה על ממונו של ישראל ועיקר התרת הסרכות הוי מכח זה והוא טבחה שתלי ואומני דפשיעי מסלקינו להו בלא התראה דהם מותרין ועומדין ובדאי להחמיר הרבה ממה שמבואר בספרים הוי כמו פשיעה אם רוצה לחמיר לעצמו ולא לאחרים אף זה אפשר לתמן להתרות בו ששום הוראות לא יורה בלי שאלת הרב ויראה הרב אם מחמיר ביותר או לא ואם בשביל חשש זה א"ל לקבל שוחט אחר אף אם רוצים לקבל עוד אחד לזהירות יתירא יכולין לקבל ואין ביז השוחט למחות בהם.

סוף דבר הכל נשמע כי לדעתי הדין כף שיחלקו בני העיר מקצתו לקבל אחר זה אין ביזם בשום אופן אף לקבל שוחט אחר להיות עם הראשון ביחד זה יכולין אף צריכין לקבל שו"ב פנה שיהי' מרנצה להרב ועכ"פ לרוב בני העיר אכל אם אינו מרנצה להרב או לרוב בני העיר עכ"פ אין יכולין לקבל אחר פנ"ל.

והעושה שלום במומו יעשה שלום ביניהם ויתן בלבם דעה אחת ועצה אחת לשם שמים נפש ידיו המעתייר: תשובה כא הנה זה שחזר ושאל על דברינו במ"ש דאין ראי' להרמב"ם מן הש"ס דף י"ב מכח דברי התוס' בגיטין דבידו ליתן לאחרים לשחוט וע"ז כתב שלא הבין פנונתי על מה הוי פנונתי דבידו ליתן לאחרים אם על השוחט או על הרואה הנה באמת תכן להיות הפנונה על שניהם אם על הרואה ומיירי בבהמה של הרואה שראה אחד ששחט בהמה של הרואה או של הפקר בעגן דהוי ביז הרואה ליתן לאחר לשחוט, או דבע"כ מיירי דהרואה יודע הל' שחיטה דאם גם הוא אינו יודע א"כ הוי נמי מלתא דלא רמי' עליו ולא אדעתיה ולמה נאמן ובע"כ דמיירי דהרואה יכול לשחוט א"כ הוי ביזו לשחוט בעצמו משא"כ הרמב"ם דנקט בחש"ו ששחטו בפני יודע הל' שחיטה ודקדק לפרש בפני יודע הל' שחיטה ולא כתב בפני הבע"ד ויודע הל' שחיטה משמע אף דאין הבהמה שלו מהני.

ועוד אם הבהמה שלו מה קמ"ל פשיטא דנאמן לגבי עצמו דהבעלים נאמנים על שלהם ובשלקמא הש"ס משני שפיר דקמ"ל דאפילו שחט סימן אחד יפה מ"מ חיישינו על השני אכל הרמב"ם דלא נקט פן פשיטא דהבעלים נאמנים על שלהם וכדפריה הש"ס שם פשיטא ובע"כ מיירי דאין הבהמה של הרואה דהנה אדרבא לכאורה יהי' ראי' מן הש"ס להיפוך דאין ע"א נאמן בכה"ג ממה דפריה שם פשיטא ורש"י כתב שם וז"ל פשיטא דראה מותר דהא לא שקה ולא דרס ולא ראה אסור שמא שקה או דרס עכ"ל הרי דמשמע

מדבריו דנוקא אם תרונניהו הוי פשיטא קשׁיא לי אכל אם הוי בחד צד רבונתא לא הוי קשׁיה לי די"ל אגב זה נקט השני וא"כ קשׁיה למה פריה הרי י"ל דמייירי בידוע דלא גמר וקמ"ל דבראה מותר אף דהוי חד מ"מ נאמן אף דאינו בידו ובע"כ מוכח דבאינו בידו א"נ ובע"כ מייירי בבהמה שלו ולכך פריה פשיטא.

ולדעת הרמב"ם דס"ל דבאינו בידו נמי נאמן ע"א בע"כ צריה ליישב דקושיות הש"ס הוי אם רק זה הרבונתא דנאמן אף באינו בידו א"כ הוי עיקר הרבונתא חסר מן הספר ונהנה ליה לפרש דמייירי שאין הבהמה של הרואה ומדלא פירש פן מוכח דאין זה עיקר הרבונתא אכל הרמב"ם דנקט רק דין זה אם שחטו בפני אחד שידוע הל' שחיטה נדאי דקשׁיה עליו קושיות הש"ס אם האחד ראה וידוע הל' שחיטה פשיטא דכשר ובע"כ דמייירי באין הבצלים הרואים רק אחר ומשמע זה מלשונו פנ"ל לכך הקשׁיה שפיר הפמ"ג.

ואף אם נאמר דהרבונתא הוי דהוי ס"ד דאינו בר זביחה וכדמוכח מן הש"ס ממה דלא פריה על המשנה דכולן ששחטו ואחרים רואין אותם שחיטתן פשיטה ולמה לא פריה פשיטא כמו בדרף י"ב ובע"כ דקמ"ל דהוי ס"ד דאינו בר זביחה וי"ל זה הוי רבונתא דהרמב"ם, מ"מ מלשונו נדאי משמע דמייירי שלא בפני הבצלים מדהתנה רק בפני מי שידוע הל' שחיטה ולא כתב שהוא הבצלים א"כ מוכח דגם באחר נאמן ויפה הקשׁיה הפמ"ג.

והנה אם בעינא מציינא למימר דהשוחט הוי בידו לשחוט ע"י אחרים ומ"ש ר"מ דהרי מלתא דלא רמיא עלי' דאינש לאו אדעתיה נראה לי דהנה חשש זה הוי רק דרבנן נדאי מן התורה לא חיישינן לזה רק כל שיאמר שידוע פן בבירור נאמן והו' מלתא דלא רמיא עלי' דאינש הוי רק דרבנן וא"כ ממ"נ מן התורה נאמן השוחט שלא שקה ודרס והוא נאמן מפת דבידו ליתן לאחרים ועל חשש דרבנן שוב נאמן הרואה פיון דכבר יצא מחזקתו מן התורה גם מדרבנן לא אזלינן בתר חזקה כמ"ש הר"ש בפ"ב דמקנאות.

והנה אם נאמר פדעת החו"ד דהיכי דהתחיל לעשות בו מעשה המכשיר לא שייך עוד חזקת איסור פשיטא דא"ש בשלקא בחש"ו וכדומה דלולי הרואה לא הוי ידעינן כלל אם התחילו לשחוט שפיר הוי אחזקת איסור גם י"ל בהם אף אם ראינו שהתחילו לשחוט פיון שבהם רוב מעשיהם מקולקלים א"כ בזה מודה החו"ד דהוי פלא התחיל לעשות בו מעשה המכשיר דהרי אדרבה הוי רוב להיפוך והוי חזקת איסור ממש אכל בגדול נהי שאינו יודע הל' שחיטה עכ"פ לא הוי רוב מעשיהם מקולקלים ויתכן שישחט שפיר א"כ על התחלת השחיטה נאמן השוחט בעצמו דעכ"פ התחיל לשחוט וע"ז נאמן דהוי בידו ליתן לאחרים ועל גמר השחיטה שוב נאמן הרואה פיון דעכ"פ התחיל לשחוט שוב איתרע חזקת האיסור ונאמן הרואה ודו"ק היטב פי נכון הוא בעזה"י והנה פעת נראה לי עוד די"ל דמייירי דהשוחט אומר שעשה כמושיאמר הרואה בלא שינוי ויש פאן ב' עדים ונהי דאמרינן דמלתא דלא רמיא עליה דאינש לאו אדעתיה לא הוי רק ספק וא"כ עכ"פ סליק עדותו נגד החזקה ולכך בלי רואה אסור מספק אכל ביש רואה פיון דעכ"פ עדות השוחט הוי פנגד החזקה נסלק זה פנגד זה והוי פלא הי' חזקת איסור ושוב נאמן הרואה גם לצרף עדותו עם הרואה והוי כב' עדים ובהה"ל לא חיישינן למלתא דלא רמיא עלי' דאינש כמו דאמרינן בעלמא דבב' עדים לא אמרינן כף ומיחשב פאן כב' עדים וא"ש:

ומ"ש באות ב' לפרש פנונתו מה שכתב דאיתרע החזקה ואני כתבתי דבמתה לא איתרע החזקה וע"ז כתב לפרש פנונתו מפח דהתחיל לעשות המעשה הנה זה נסתר כבר בדברינו לעיל דודאי אם ידענו דהתחיל בה לשחוט שחיטה הראויה לגמור פדינא שפיר י"ל דהתחיל בה מעשה המכשיר אבל חש"ו מי יודע אולי לא התחיל לשחוט כלל רק מתה מאליה ואף אם ראינו חתך בסימנים אולי בקוץ נעשה או חי' דרסתה ועוד בזה רוב מעשיהם מקולקלים ולא הוי ראוי מתחלה להיות נשחט בהכשר ואינו דומה לספק קרוב לה וכו' דהוי תחלה ראוי להיות נגמר בהכשר וז"ב נאמת ומ"ש באות ג' על דברינו בתירוץ חדש על קושיות הפמ"ג הנה אחר המחילה לא הבין פנונתי דרו"מ סבר דכוננתו מפח דבידו נאמן ובאמת אין פנונתי לזה כלל רק פנונתי הוי דע"כ לא בעינו הטעם דבידו רק אם אין ביד אחר לסלק החזקה רק בפעלים בזה אלים החזקה ואין ע"א נאמן רק מפח בידו אבל אם הוי ביד כל אדם לסלק החזקה ולא בעינו פעלים בזה לא אלים החזקה ונאמן כל אדם מצד עצמו ולא מפח בידו כלל דהרי הוא בעיא בש"ס אם ע"א נאמן נגד החזקה או לא הרי דיש סברא לומר דבכל חזקה נאמן ע"א א"כ נהי דמסופק נמי להפוך מ"מ למעט בסברא עדיף וי"ל דהיינו דווקא בחזקה אלימתא היכי דלא הוי ביד שום אדם לסלק החזקה רק בפעלים אבל אם תליא ביד כל אדם לסלק החזקה לא אלים החזקה ונאמן כל אדם מצד עצם הנאמנות לא מפח הטעם דבידו וזה סברא ברורה לפענ"ד גם בלא"ה אין זה דרך השגה להשיג מאיזה ספר בפרט מס' זמנינו.

ומ"ש רו"מ ראי' דאף דהוי באיסור הוי בידו פן הדבר מפורש בתוס' פ"ג דסוטה גבי אין ממעטין ביו"ט גבי כל שבידו לא הוי דחוי דאף דהוי דרך איסור נקרא בידו ייע"ש וע"ד שאלתו אם יכולין בני העיר לשפור הליפרינג מן הכשר אף דהוי הפסד להקצבים ויש בזה טובה שיהיו נצולין מחשש שחיטה חזק שיהי' תמיד בשך פשר הנה ודאי דמותרין בהסקמת רוב בני העיר עם פבוד רו"מ דזה הוי בכלל מ"ש בב"ב פ"ק דרשאיין בני העיר להסיע על קיצתו ובפרט מה דהוי תקנה לענגן חשש איסור ולכך יעשו פן נאל יחושו לצעקת הקצבים מכמה טעמים ואין להאריך בזה דברי ידידו וכו': (נשמט מלעיל) שפתי וראיתי דמעיקרא אין ראי' שלו כלום להרמב"ם מן הש"ס דף י"ב למענין שם לשון הש"ס דקאמר ראה אחד ששחט אם ראהו מתחלה ועד סוף מותר לאכול משחיטתו וכו' והנה מדלא קאמר בלשון מותרין לאכול רק מותר לאכול משמע דעל הרואה עצמו קאמר שהוא מותר לאכול והנה על עצמו ודאי דנאמן פיון שהוא ראהו בעצמו ועיקר החקירה אם ע"א נאמן בזה היינו לאחרים אבל העד על עצמו דיודע בברי ודאי נאמן א"כ מה ראי' הוי להרמב"ם לכך לא משני הש"ס דקמ"ל רבותא דנאמן מדלא קאמר מותרין דמשמע לאחרים רק מותר משמע לעצמו וזה פשוט: והנה אחר הימים נתחדש לי עוד ד"א בענין זה אמרתי אצלרנו פאן.

הנה ראיתי בס' לב ארי' הביא בפ"ק דחולין גבי הך דפריה הש"ס למ"ד אפילו טמא במקדשין בברי לי סגי ומשני דלית' קמן דנשייל' והביא קושיא בשם הרשב"א דכיון דעכ"פ סגי לי בברי לי ומכ"ש דאחרים רואין מהני ולמה קמ"ל דאם אחרין רואין מותר.

והנה תירוץ הלב ארי' מפח ספק טומאה ברה"ר אין נראה דא"כ למ"ל רואין אותו הרי אפילו אין רואין השחיטה כל דהו שם הוי ברה"ר וראי' דהרי מראיתו שם מן הש"ס

דנזיר באומר ראיתי טומאה שזנקה ביניכם בע"כ הם לא ראו הזריקה דאל"כ א"צ לאמירתו ובע"כ דהם לא ראו הזריקה והטומאה ומ"מ נחשב לרה"ר.

ומה שזנאה לי ליישב קושיות הריטב"א דהנה י"ל דדוקא נקט באחרים רואין אותן דדוקא תרתי בעיניו ובחד לא סגי והוא דהנה אנו קיי"ל דע"א נאמן באיתחזק איסורא ונהי דהוי בעיא דלא אפשריטא מ"מ קיי"ל פן אף מ"ד דמשני אפילו טמא במוקדשין הוא יספור דע"א, א"נ באיתחזק איסורא גם הנה דעת רש"י דמתזיקין מאיסור לאיסור ואף לדעת החולקים על רש"י י"ל היינו לדין והינו ע"פ מ"ש בתשובה בגלדותי ואח"כ הראה לי דגם בתשובת ב"א כתב פן שנה תליא בפלוגתא (דש"ס חולין דף ט') גבי לא בדיק דר"א בן אנטיגנוס אומר משום ר"א ב"ר ינאי דנבילה ואיסורה באכילה ובמתניתא תנא נבילה ומטמאה במשא ומפרש בש"ס דפליגי בדר"ה דאמר בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת מר סבר בחזקת איסור אמרינו בחזקת טומאה לא אמרינו ומר סבר בחזקת טומאה נמי אמרינו ונהרי בחייה לא היתה טמאה רק איסורא אבל לא מטמאה בע"כ דמ"ד בחזקת טומאה ס"ל דמתזיקין מאיסור לאיסור ומ"ד דאינה מטמא ס"ל דאין מתזיקין מאיסור לאיסור א"כ רש"י יספור כמ"ד דמטמאה וכן פסק הרמב"ם ויהי' מוכח דס"ל פרש"י דמתזיקין מאיסור לאיסור והתוס' יסברו דהלכה כמ"ד דאינה מטמאה ועכ"פ י"ל דהך מ"ד דמוקי לה בטמא במוקדשין ס"ל כמ"ד דמטמאה במשא וא"כ ס"ל דמתזיקין מאיסור לאיסור לפ"ז בשלמא באם הוא אומר ברי לי שלא נגעתי פניו דהוא הוי בידו לשמור מנגיעה פל דבידו נאמן נגד החזקה אבל באחרים רואין דהם אינו בידו דהרי אם ירצה ליגע יגע א"כ אין אחד נאמן פניו דאיתחזק איסור אמ"ה ומתזיקין מפנו לאסור טומאה וחישינו דלמא נגע ולכך בעינן דוקא תרי שיהיו ב' מעידין שלא נגע וא"כ טובא קמ"ל דהוי ס"ד כסברת ר"א דאין מתזיקין מאיסור לאיסור, וא"כ די בחד רואה לכך קמ"ל דאין די בחד רק בעינן תרי דמתזיקין מאיסור לאיסור וטובא קמ"ל.

ואדרבא בזה יהי' א"ש למה דקמ"ל זה בחולין ולכאורה לענין טמא במוקדשין שיהי' זה בזבחים אף לפי הג"ל א"ש דנ"מ מזה גם לחולין פניו דמוכח דמתזיקין מאיסור לאיסור א"כ ממילא באין ידוע אם נשחט פהוגן מטמאה גם במשא כמו דתלא במתניתא וא"ש ודו"ק.

כנלפענ"ד נכון בעז"ה: תשובה כב להרב מו"ה יואל אשפנזי אב"ד ד"ק בוקשעווי"ץ הנה ע"ד שאלתו בשוחט שאמר בתורת עדות על איש אחד שהי' שונאו שראה שהורה לעצמו הוראה באונזא להכשירה והשוחט חתכו בספין וראה שהיא טריפה ואמר בפניו ר"מ ועוד ב' שהיו שם שמגיד פן בתו"ע אף לא נתאספו בתורת כף ואח"כ נודע שלא חתכו השוחט בספין ולא הי' טריפה ושאל ר"מ מה דינו של השוחט.

והנה מה שכ' ר"מ דראוי לפסלו פניו דחשוד להעיד שקר יפה פניו וכן כתבתי אני בתשובה לק"ק דראבי"טש במהדורא וא"ו סי' קל"ד] ובתשובה לק"ק בעלדז [במהדורא הג"ל סימן קנ"ח] אף פאן לא הגיד לפני ב"ד פניו דלא הוי קבעו ושלחו אחריו לא נחשבה הגדה בפני ב"ד, אף עדיין נתחדש לנו הערה חדשה לפסלו פניו דשוחט החשוד להאכיל טרפות ודאי פסול לשחוט ונהרי אמרינו בעירפין דחמור האומר מן העושה מעשה דמאנס נותן חמשים סלע ומוציא שם רע מאה וכן מצינו במרגלים יע"ש א"כ

אם תשוב להאכיל טרפות פסול לשחוט מכ"ש המוציא שם רע על חבירו ושאכל טרפות דאסורה שחיתו דהרי האומר תמור מן העושה מעשה.

הן אמת דגיש לדחות ולומר דשאני מאכיל טרפות דהוי תשוב לאו"ד משא"כ במוציא ש"ר נהי דתמור מ"מ אין תשוב לאו"ד, אף זה אינו דהרי קי"ל התשוב לדבר תמור תשוב לדבר הקל ממנו וא"כ אם תמור המוציא ש"ר מן העושה מעשה א"כ הוי תשוב לדבר תמור תשוב לדבר הקל.

אף י"ל דעכ"פ בעיני בני אדם תמור יותר להאכיל טרפות מלהוציא ש"ר והדבר הקל בעיני הבריות אינו תשוב לדבר התמור בעיני הבריות גם הש"ף בסי' קי"ט ס"ק ג' כתב דבאינו ענין אחד אף התשוב על התמור אינו תשוב על הקל ולכך פל דלא הגיד בתו"ע בפני ב"ד פיון דאינו נפסל לעדות א"א לאסור שחיתו ומיהו עכ"פ נזכר שאינו ירא שמים ולכך עכ"פ ראוי לקנסו להעבירו על שלשים יום ולא לחשות לגמרי ורו"מ אם יכול להיות נשמר משחיתו לגמרי מה טוב ונעים ויקנים מאמר הפתוב ושמת ספין בלועז' אם בעל נפש אתה.

יותר אין להאריך דברי ידידו וכו': תשובה כג לק"ק יגאלניצא להרב מו"ה הירש שפירא אב"ד דשם בצרוף הקהל יחידי סגולה שם ת"י. הנה ע"ד שאלתם על השו"ב ר' אפרים הלל שנתקשר בכתב ושבועה ואיסור שחיתו ע"ד הרב מו"ה צבי הירש וע"ד ב' עדים שבעת שיהי' ר' שמואל בר' זאב עמו בצונותא חדא ביגאלניצא מחויב הוא בכל יום קודם שיתחיל לשחוט בהמה או עוף להראות הספין לר' שמואל בר' זאב וחקילה לו לשחוט שום בהמה מכל מיני בהמות או עוף.

עד שיראה הספין לר' שמואל שישחוט בו באותו יום ויספיק שפטר לשחוט בו וגם שלא לבדוקבדיקת חוץ בריאה עד שיהי' רואה גם ר' שמואל ולא יספיק לומר שהיא פשירה עד שייספיק ר' שמואל ואם יעבור על זה שחיתו נבילה וכו' ויש עדים ע"ז דנשבע פן בפועל חוץ חתימת ידו ואח"כ אירע שלא הי' ר' שמואל בעיר הנ"ל באותו שבוע ושחט לבדו עופות וצאן ובהמה בלי שאלת חכם.

ע"כ תוכן השאלה: תשובה היטב עשה הרב מו"ה צבי הירש שאסר שחיתו הבשר והפלים ויהי' חלקי עמו בזה מפמה טעמים אחד כי עבר על השבועה בשאט בנפש כי מה שהתנצל כי פנונתו הי' רק כשיהי' ר' שמואל עמו בעיר הנה מלבד דהרי נשבע ע"ד הרב והעדים ודעתם ודאי לא הי' לכך פיון דנחשד בעיניהם א"כ אטו אם לא יהי' שם ר"ש מותרין לאכול בשר איסור אתמהא ודאי הוי פנונתם בכל ענין וגם הלשון מה שפתוב בהכתב כ"ז שיהי' עם ר' שמואל בצונותא חדא ביגאלניצא ואם פפי דבריו הי' לו לכתוב כשיהי' ר' שמואל ביגאלניצא אבל מלשוננו שהאריך כ"ז שיהי' עם ר' שמואל בצונותא חדא ביגאלניצא משמע הפנונה דהיינו כ"ז שיהי' עמו בשנותפות שם ולא כשיהי' דוקא בעיר.

ועוד אף אם לו יתא דבריו עכ"פ הי' לו להיות נמלך תחלה בהרב אם יעשה פן או לא ומדלא נמלך פלל מוכח דאינו חושש באיסורין וגם תשוב לאו"ד דהרי הנה לו לשאול אולי אסור לו לעשות פן ונהרי הוא מאכיל דבר איסור ונהי תשוב לאו"ד, ובפרט פפי כל

העדות והקלות שהעיד ר' שלמה שו"ב על ר' אפרים הלל ונהי דהוי רק ע"א מ"מ כפר מבואר בתבואת שור דאפילו בע"א ורגליים לדבר מעבירין השוחט ולכה פיון דלא חשש לשאול ושחט בלי ש"ח ודאי אסור שחיטתו, ואף דלא הוי כתב ידו רק חתם מ"מ כפר כתבתי כמה פעמים דעכ"פ מדרבנן בעי שאלה בעם הארץ אף בנדר בדרבן שאין בו ממש וגם בזה"ז כ"ע דינם כע"ה כמ"ש ביו"ד ה' נדרים סי' ר"ה.

ואף דמ"ש דאסורה שחיטתו כנבילה הרי הוי של חבירו ואין אדם אוסר פירות חבירו על חבירו מ"מ מצד העברות השבועה הוא אסור שחיטתו וגם עכ"פ פיון דבני עירו הנוכחו לכתוב בלשון הזה א"כ מוכח דהוי חשוד בעיניהם הוי עכ"פ פקהל שפסלו שחיטת הפל והוי כנבילה לכה היטב הורה הרב שהבשר והפלים הם טריפה ומכ"ש שהשוחט אסור מפאן ולהבא ואין תרופה למפתו אחר כל המכשלות הנ"ל שהעיד עליו ר' שלמה וכעת הוסיף על חטאיו ועבר על כל שחיטה ושחיטה על השבועה א"כ עבר כמה פעמים על השבועה ואין פאן מקום להאריך יותר ולהשומעים וננעם ותבא עליהם ברפת טוב וכו': תשובה כד חזר השואל והשיב וזה אשר השבתי לו.

הנה מכתבו קבלתי והנה, צר לי מאד על אשר אני משיב בימים הללו לשום אדם אחרי שאני רואה מה שעלתה בימי שאני וחמור באבוס אחד להיות אחרי דברי שואלין מן הרב העוזר הקל שאינו יודע בהוראה בין ימינו לשמאלו דרשו בהלומדים דק"ק בנטשאטש כמה טרפות כפר האכיל שם ואין מחזיקין בידו רק פריצי הדור דשם וקולא קולא תפסי לההוא גברא כדי להיות חשוב בעיני פריצי הדור כי כל המיקל מגיד לו יגיד לנו אם שמענו ממנו עוד יראת שמים וחקמרא מן הפושע הזה שאינו יודע בהוראה בין ימינו לשמאלו וחדושי תורה שאומר מה שהוא טוב הוא גנוב אתו פאשר נתגלה רעתו בק"ק בנטשאטש ולאיש פזה ישאלו עוד שאלות מהראוי הנה לשום לפי מחסום והלעיטהו לרשע וסמכו עליו וימות אף היות שפכר נכנסתי בזה הנני עושה רצונו ומשיבו חלילה וחסמנה עליו והשוחט הזה שחיטתו אסורה כנבילה אף אם לא נשבע בפועל ממש פיתר הטעמים שכתבנו שם ובפרט לפי מכתבו עתה שהתרה בו שלא ישחוט בלי שיבא השני והבטיח לעשות כן ועבר ושחט בצנינעא ומעשיו מוכיחין שידע שהוא עבר על שבועתו שאל"כ למה שחט בצנינעא לכה כל שיש לו יראת שמים בלבו חלילה לאכול משחיטתו והעובר על דברינו לסמנה על משענת קנה הרצוץ הרב העוזר עתיד ליתן הדין ביום הדין הבע"ל והנה מ"ש ר"מ דרף אגב מה שפלפלתי מה שאסר שחיטתו על אחרים דהוי פפירות חבירו על חבירו וע"ז שאל דהרי נאמר בהכתב שאם יעבור על אחד מאופנים הנ"ל יאסור ידו לזביחה על ישראל ונהי ידו שלו הוא.

זה אינו דבאוסר ידו על חבירו אסור ליהנות ממעשיו היינו היכי דהוא נהנה ממעשיו אבל ודאי היכי דאינו נהנה ממעשיו מה אסור יש בזה ונהי בשוחט בסכין של עכו"ם מותר מכל דהוי מקלקל א"כ מוכח דאין הנאה במעשה הזביחה רק דהוי ס"ד דאוסר הבהמה גופה וע"ז כתבתי שפיר דהוי פירות חבירו על חבירו וגם כמדומה לי כי הי' פתוב בהכתב שיאסרו ידו לזביחה כנבילה והוי מתפס בדרבן האיסור ואין זה נדר: והנה מ"ש ר"מ שיש שאלו על מ"ש שיש ע"ז עדים שנשבע בפועל וע"ז שואלין הרי אני פותב בטוטו"ד דהקורא מתוך השטר אין זה שבועה בפועל דהוי רק פלומד מן הגמרא

הנה הבל פצה פיהם ויפה השיב רו"מ דודאי הכל לפי הענין אם נטלו רק לקרות מ"ש בו אין זה שבועה בפועל אף אם נותנין לו לקרות כדי שיהי' שבועה ממש ודאי הוי שבועה בפועל וא"כ אם הוי לפני ג"ע משם דנשבע בפועל ודאי אין אחר עדים פלום ויתכן להיות דנשבע ממש חוץ קריאת הכתב או עכ"פ נותנין לו לקרות בפירוש כדי שיהיה שבועה בפועל ואין אחר עדים פלום ואף אם יחזרו בהם גם העדים אין חזרתן פלום פינן דהגידו שוב אין חזרין ומגידין לכה ודאי שחיתתו אסורה לכל העולם פן נראה לי: תשובה פה לק"ק פעטשניזין הסמוך לקאלימייא להרבנים דשם הנה ע"ד שאלתו על המנהג הרע שהי' עד הנה בקהילתכם להיות שכר השוחט להיות שנתף בגוף הבהמה בחלק העשירית אם יהי' פשר לבד ובגידון גוף השוחט מה לעשות בו.

הנה מנהג זה הוא מנהג רע לא נשמע פמוהו וחס להזכיר להיות עושין עוד פן ואם יעשו עוד פן הפשר טריפה והכלים אסורים. ומה שטען השוחט שפכר קבלוהו יוצק עפר ובדיל לפיהו לומר ע"ד איסור ומעשים אשר לא יעשו לומר עליו שפכר קבלוהו.

ומה שזכר רו"מ בזה דין דכל מה דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני אין לו ענין לכאן, דאף למ"ד עביד מהני היינו מה דאין בו איסור להבא רק למפרע אבל מה דהנה להבא איסור חס להזכיר לומר דעביד מהני ומותר לו לעשות עוד איסורין לכה אף אם היה שוחט זה פשר מן הדין נמי לא היה ראוי להיות שם שו"ב רק אם יספיק לקבל שכר פשאר קהלות וגם אם יקבלו שו"ב חדש חס להזכיר מלקבלו על אופן הראשון רק פשאר קהלות.

ונגידון גוף השוחט היות כי כתבו עליו דבריו מכווערים מאד ומתפלל בכפרים בלי טלית ותפילין שאולין ועוד הרבה דברי בורות פאחד מדלת העם והרקים וגם מה שהטריף בחנם בהמות ישראל ועתה ביותר ששחט ולא רצה לבדוק הנשמע פזאת להפסיד ממון ישראל והוא פושע ומזיק ובפרט שהתרה בו והי' בידו או לגסוע משם או לשחוט ולבדוק ויעמוד לדין עם הקצבים אם מחויבין ליתן לו כף או כף, אבל פינן דהוא פושע להזיק ממון ישראל בשביל הנאתו אם אמנם לדינא קיי"ל דהחשוד על הגניבה פשר לשחיתה זה הי' בימים הראשונים אבל עתה הנשמע פזאת לאכול משחיתת גנב, והיינו דבזמן הזה חזינו דרבו קלות הדור ומאן דעביד הא עביד הא וכעין שכ' הח"י ה"פ סי' תמ"ח דבזה"ז כל הרשעים הם עוברי להכעיס ולא לתאבון ונשתנה הדין פן ה"נ בזה ועוד שאר דברים מכווערים מזה לכה שחיתתו אסורה וחלילה לאכול משחיתתו מכאן ולהבא ואנן סהדי דאיש פזה פמנהגו והיה לו חלק בבהמה ודאי האכיל טריפה ובשוחט פתר אומדנא ורגל"ד אזלינן.

והנה מ"ש רו"מ במכתבו שגרם לעשות סחורה בדבר איסור ואח"כ במכתב השני התנצל ששגגה פלטה קולמסו שהרי דבר דאיסורו מדבריהם מותר לעשות בו סחורה והנה העירני בדבר אחד שלדעתי לא שגג לגמרי דהו אמת שמבואר בסי' קי"ט שפשר בלי בדיקה הוי דבר שאסורו מדרבנן אף מ"מ אין ראי' משם די"ל דוקא התם לענין דיעבד אם אכל אם נחשב לו הנאה או לא י"ל בהנאת אדם אינו מחלק בין יש לו עיקר מה"ת או לא סוף סוף פינן דהוי מדרבנן אין לו צער אבל לענין תקנתא דרבנן לעשות בו סחורה לכתחלה י"ל דדוקא בדבר דעיקר איסורו מדבריהם ואין לו עיקר מן התורה בזה התירו

לעשות בו סחורה אבל בדיקת הריאה דיש לו עיקר מן התורה י"ל דגם בזה גזרו שלא לעשות בו סחורה לכתחלה והמחבר מיירי בסי' קי"ז רק בדבר שעיקר אסורו מדבריהם זה מותר לעשות בו סחורה, והנה באמת בטור בשם רמב"ם בסי' קי"ז מבואר דגם חלב נכרי וגבינות עפ"ם מותר לעשות בהם סחורה וזה הני עיקרו בדאורייתא, והנה מקור דברי הרמב"ם הוא מן הירושלמי הביא בב"י שם ובאמת מלשון הירושלמי היא נראה להוכיח פדעתו ד"ל שם בב"י כל דבר שאסורו ד"ת אסור לעשות בו סחורה וכל דבר שאסורו מדבריהם מותר לעשות בו סחורה והנה מדלא פתב בלשון בדבר שהוא אסור מן התורה רק פתב בלשון שאסורו מד"ת אם היא פתב בלשון שהוא אסור ד"ת אז הני משמע שעבר זה דעשה בו סחורה יהי אסור מן התורה אבל דבר שהוא אסור מדבריהם מותר לעשות בו סחורה דעיקרו דאורייתא אעפ"כ פינו דדבר זה אסור רק דרבנן מותר לעשות בו סחורה אבל מלשון הירושלמי שאסורו ד"ת משמע דגוף האיסור הני ד"ת אף שעבר זה גופא הני דרבנן פינו דעכ"פ עיקר שורש האיסור הני מן התורה אסור לעשות בו סחורה רק דבר שאסורו היינו עיקר אסורו הני דרבנן מותר לעשות בו סחורה א"כ הרי גבינת עפ"ם וחלב הני עיקרו דבר תורה הני ראוי לאסור לעשות בו סחורה ואין ראוי להרמב"ם מן הירושלמי דבגבינה וחלב אף הרמב"ם והטור מתירין גם בזה.

ובזה א"ש לי לשון הרמב"ם הובא בטור מה דסיים בין בספק בין בנדאי והנה הסמ"ע בחו"מ סי' ע"ב כ' דכל בין בין הני בין האחרון פשוט יותר מבין הראשון וכאן לפי פשוטו יתנה להיפוך דנדאי יותר מסתבר בספק דרבנן שיהי' מותר לעשות בו סחורה מנדאי איסור דרבנן וא"כ הני הבין הראשון פשוט יותר וגם בלא זה קשה הרי בספק דרבנן מותר אף באכילה ומה זה שכ' בין בספק בין בנדאי.

ואף לפי הנ"ל א"ש דהפוננה כף בין בספק היינו דאסרוהו רבנן מפח ספק פגון גבינה וחלב נכרי בין שאסרוהו בתורת נדאי בכת גזירה אטו ד"א פגון פת נכרי ובשולתי נכרים וא"כ בזה שפיר הני הבין אחרון פשוט יותר דמה שאסרוהו חז"ל מפח ספק היינו מפח ספק חשש תורה הני חמור דיש לו עיקר מן התורה ומה דאסרוהו מפח נדאי הני עיקרו דרבנן ומסתבר יותר שיהי' מותר לעשות בו סחורה והני בין האחרון פשוט יותר כדרכו תמיד.

מיהו פינו דהמחבר בש"ע השמיט הך דינא דחלב עפ"ם וגבינת נכרי גם השמיט הך דיבור בין בספק בין בנדאי נראה דס"ל להלכה דאין לעשות סחורה רק בעיקרו דרבנן ולא במה דהני עיקרו מן התורה וחולק על הרמב"ם ועוד ונולד לנו פלוגתא חדשה בין הרמב"ם והטור ובין המחבר וכינו דאין להרמב"ם ראיה מהירושלמי וכמ"ש דאדרבא מן הירושלמי מוכח להיפוך נראה להחמיר דאין לעשות סחורה בבשר שלא נבדקה הריאה.

והנה אם פי מפח זה אין לענוש השוחט אם לא אסיק אדעת' דברינו אף מ"מ אסורה שחיטתו פנבילה מפח טעמים הראשונים ואשר אינו שומע לדברינו עתיד לשמוע גבורת הדין ביום הקדוש והטהור הבע"ל והשומע ינועם ותבא עליו ברפת טוב וכתובה וחתומה טובה פנפושם ונפש המעטיר וכו': תשובה כו תשובה לק"ק נעפלימיץ להרב מו"ה נתן אייזיק אב"ד דשם הנה ע"ד שאלתו נז"ל בגליל שלי יש שו"ב אחד זה עשירים שנה והוא הולך בדרך תום ויושר ושמן דבר לא נמצא בו והוא בקי במלאכת השו"ב כאחד

המנומחים הבקיאיים ומרגיש בפגימה דקה מן הדקה וזה ששה שנים אשר אני מסתופף בצלם על פסא רבנות בא לפני לנסיון ותמיד עמד בנסיונו אף הרגשתי בו כי ידיו מרתתים ושאלתי אותו על מה זה והשיב לי דברים של טעם שהוא מפח אימת הנסיון ומורא רבו עליו ובינו לבין עצמו לא ירתת ואמת כי לא נשמע משום אדם שנאמר עליו זה וכשהיה במחנותי איזה שעה נתנישב דעתו עליו ולא רתת ידיו רק מעט מזעיר הנה ניפר לאשר ידעתי מזה כי לולי זה לא הנה נרגש לשום אדם אי לזאת הוטב בעיני אמתלא זאת והי' זה כמוס עמדי כי לא רציתי לגלות זה לשום אדם שלא לקפח פרנסתו ח"ו כי טפלא תלו בי' וכו' ואעפ"כ מורא יעלה על ראשי אולי ואולי שגיתי בזה ואמרת לנפשי אלקה אל הגדולים אשר בארץ ואשאל כבודו הרמה והנשאה שיורגיני ויתמה לבי בנידון זה.

ע"כ השאלה: תשובה לא טוב עשה ומחויב להודיע זה לעמוד על המחקר כי הוא לאפרושי מאיסורא בכל שעה ושעה ובהמה בחייה בחזקת איסור עומדת והוא הדין עוף והטעם כי אם ידיו מרתתין א"א בלי שהיני' ודברי הנוב"י מה"ת סי' א' ח' יו"ד אין ברורין בזה דבשלא היכי דדרכו להתעלה כיון דלפעמים אינו מתעלה מהני לי טענת ברי לי לומר דבשעה זו לא נתעלה אבל במי שידי מרתתין זה הני פל שעתא ושעתא מה יאמר אם יאמר דידי לא היו מרתתין בשעת שחיטה זה ראינו שהוא שקר ואם יאמר דמרתתין לא שעה גם זה אנו סהדי דמשקר דאם ידיו מרתתין אנו סהדי דא"א בלי שהיני' ואף דהני רק שהיני' משהו מ"מ הרי שהייות מצטרפין והני חשש איסור תורה ובפרט בבהמה ומה שמרגיש פגימה דקה מן הדקה אין ראי' דאין מרתתין דהתם י"ל דשעה מעט וע"כ הרגיש בפגימה גם העביר האצבע פעמים ושלש אבל בשחיטה דשהיני' פוסל נדאי חלילה לשחוט.

ויקצת ראי' לזה ממ"ש בש"ס דף י"ז בחולין אלא אמר רבא הפל שוחטין חדא לאתויי כותי וחדא לאתויי ישראל מומר וכו' ולמה לא קאמר חדא לאתויי דידי מרתתין ובע"כ דבזה אסור לשחוט בהמות וגם ממה דלא קאמר וכולן ששחטו ואחרים רואים שחיטתן פשיגה דמיירי בדי מרתתין וראו דלא שעה בע"כ דזה א"א דידי מרתתין אי אפשר בלא שהיני' ואם כי יש לפלפל בראיות הללו הדבר נכון מצד חוש השכל בלי ראי' ומחויב רו"מ להודיע זה ולעיין היטב עליו בשעת שחיטה אם ידיו מרתתין או לא ז"ז אין להאריך דברי ידיו וכו': תשובה כז למדינת אוגאריין לק"ק באלקאן והגליל להרב מו"ה יהושע ברוך אב"ד דק"ק הג"ל.

הנה ע"ד שאלתו בדבר השו"ב אשר שימש זה כמה שנים בעבודת הקודש יורד לפני התיבה בקביעות ושו"ב וזה אשתקד העיד ע"א ששחט שלא פהגן והכשיר והשוחט מכחישו והאמינו לשוחט כיון דנאמן פשנים כמ"ש ביו"ד סי' א' רק כעת יצא עליו קול ענות חלושה והוא כי אלמנת אשת אחיו אשר היא לו מחייבי פרייתות היתה הרה לזנונים וילדה ונשאלה ממי נתעברה והשיבה בפה מלא כי מאחי בעלה היא מעוברת והוא מכחיש מכל וכל.

ע"כ השאלה: והנה כת"ר הפריד השאלה לב' חלקים לענין הכשר הולד ולענין הכשר השו"ב והנה רו"מ האריך לפלפל בזה ואני לא כן עמדי כי אני מוטרד וגם חלש פח כל

ימות החורף ולולי שנה ראשונה לו וגם הביא ממרחק לא הייתי משיבו כלל אף היות כי הטריח למרחוק וגם זה ראשונה לי אשיבהו בקצרה רק לגופא דדינא שהולד ספק ממזר.

והנה כבר ראה ר"מ כל הענינים השניכין לזה, אף הנה העיקר סמיכתו על דברי ש"ב שמעתתא שכ' לחלק בין אם הוי פסול בעיר אז נחשב קבוע פנין דהוא פסול לכל הוי ניכר האיסור אבל קרוב לא נחשב קבוע פנין דאינו אסור לכל לא נחשב עיקר האיסור, והנה לדעתי אחר מחילת כתר"ה של בעל ש"ש לא נהיר ולא צהיר דאין סברא לחלק כלל דאטו הפסול ניכר בגופו שהוא פסול הרי הוא ככל אדם רק שבני אדם יודעים פסולו א"כ ה"נ כמו כן בני אדם יודעים שהוא קרוב מה לי זה או זה ואינו דומה לנחל איתן ומירוץ הר"ש מקינן דהתם אין ברי' מפיר בו אם הוא נחל איתן גם סדנא דארעא חד הוא אבל בזה פנין דהקרוב הוי איש מןפלא בפ"ע וקעולם מכירין בו ודאי נחשב ניכר האיסור והוי חשש קבוע דלמא אזלא איהי לגבייהו.

ועוד אני אומר להיפוך דקרוב גרע מפסול דהנה נראה מה דקיי"ל בין האשה נאמנת לפסלו או להיפוך דנאמנת להכשירו ברוב פשיעים היינו אם אין הפסול קרוב לה בדירתו ואינו מצוי אצלה יותר אז ראוי לילך בטר רובא אבל אם הפסול דר קרוב לה א"כ נהי דקיי"ל רוב וקרוב הולכין אחר הרוב בזה פנין דהוי גם חשש קביעא דלמא אזלא איהי לגבייהו לכן אף דאינו ניכר במקומו מ"מ מצטרף בהדי הקרוב דאזלינן בטר קרוב דאף בלי הטעם קבוע י"ל ביוחסין פנין דאיכא דיעות דבעינן תרי רובא ולכך אף להסוכרין דדי בחד רוב היינו אם ליכא קרוב כנגדו אבל אם איכא קרוב המורה להיפוך איתרע עכ"פ הרוב ולא מהני חד רוב וא"כ לא מפעיא אם הוא דר אצלה או קרוב לה ממש דהוי הולד עכ"פ ספק ממזר רק אף אל"כ הוא עכ"פ פנין דהיא גיסתו בנדאי מצוי הוא אצלה או היא אצלו יותר משאר בני אדם ראוי לתלות בו יותר ובפירט לפמ"ש בפ' לא לחפור דקרוב ומצוי עדיף מרוב א"כ ה"נ גיסה מצוי אצלה ביותר והיא מקרבת אצלו והוא אצלה וגיסה בי' מסתבר טפי דהוי מני' וזה עדיף מרוב ועכ"פ שקול הוא וסמך לזה מ"ש בש"ס ופוסקים ברייתא בדדימי מינ' ולא דיימא מעלמא דבטר דידיה שדינן לי' הרי דאזלינן בזה בטר אומדנא כן ה"נ מסתבר יותר לתלות בו מבאחר.

גם י"ל דחזקה דאשה מונה בודקת ומונה שנייה גם בזה דנדאי מנכרי אם פי ע"פ הדין הולד פשר מ"מ לגבי עלמא הוי זה איסור חמור בעיניהם יותר מבישראל ואשה לאו דינא גמירא לומר זה הוי מחייבי פרישות רק בעיני העולם הוי לנכרי יותר חמור גם מאוס בעיניה נכרי ביותר וגם לישראל אחר י"ל דאדרבה פנין שהוא שוחט וש"ץ סברא איש פשר הוא ודומה לה כי התירו פרושים את הדבר וכעין שאמרו חז"ל בזמרי כן סלוא שאמרו השבטים הניחו לו התירו פרושים את הדבר א"כ אדרבא ממנו רצו להוכיח שהתירו את הדבר כן סמכה היא עליו שהוא היתר ושנייה בזה לומר בודקת ומונה.

והנה ראיה לדברינו דלא כדעת הש"ב שמעתתא מדברי התוס' במס' נזיר דף י"ב ד"ה אסור בכל הנשים שבעולם דהקשו שם דהו"ל קבוע ונהי שם נמי אין הקרובות נאסרין רק לו ולא לכל העולם ומ"מ הוי ס"ד דהו"ל קבוע ונהי דתירצו דלא הוי לי' קבוע פנין דאין האיסור ניכר לעצמו מ"מ היינו רק שם דהיינו שאין איסור ניכר כלל לבני אדם מדלא פתבו דאין האיסור רק לו ולא לכל העולם וכתבו רק דאין האיסור ניכר לעצמו

מוכח דכוננתם אם אין האיסור גיכר בפני עצמו לא נחשב גיכר האיסור אבל אם גיכר לעצמו ואינו אסור רק למינחדים נחשב גיכר האיסור ועוד הרי אח"כ שם בד"ה אשה דלא גינדא פתבו ונהי דלא הו"ל קבוע לגמרי בדפני מ"מ דמי קצת לקבוע ויש להחמיר ע"כ א"כ ה"נ בזה ונהי כ"ש פינון דמעלה עשו ביוחסין ודאי דראוי להחמיר להחשיבו קבוע וכן מדוייק בלשון התוס' מה שפתבו ויש להחמיר ולמה סיים זה הרי האיסור מפניך בגמרא והם לא באו רק ליתן טעם לדברי הש"ס הו"ל לומר בקיצור מ"מ דמי קצת לקבוע ולשתוק לכך נראה דהם דינא קמ"ל דגם בעלמא יש להחמיר כה"ג דדמי לקבוע.

והנה בהיותי בזה פמו רגע עלה ברעיוני להקשות על דברי רוב הפוסקים שפתבו הטעם דלכך נאמנת להכשיר הנלד מפח דבלא"ה ספק ממזר מן התורה פשר אבל לפסול אין לה נאמנות דדוקא לאב נתנה התורה נאמנות וכו' וקשה ל"ל ה"ט אפילו הוי ספק ממזר דאורייתא הרי קיי"ל ע"א נאמן באיסורין וגם להיפוך לפסולו למה לא תהי' נאמנת הרי ע"א נאמן באיסורין ואפילו אשה, והנה לפי לשון הש"ע ביו"ד סי' קכ"ז דע"א נאמן להתיר ולא לאסור משמע דלהיתר יש לו יותר נאמנות מלאסור הוי א"ש פאן דבעדות זה בין אם אומרת שהוא פשר או שהוא ממזר בשניהם יש צד קולא וחומרא דאם פוסלת אותו הוי קולא דמותר בממזרת וחומרא דאוסרתו בבת ישראל ואם אומרת שהוא פשר מתרת אותו בבת ישראל ואוסרתו בממזרת וכיון דאיכא בכל צד קולא וחומרא וא"כ פינון דאין ע"א נאמן להחמיר שוב הוי עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה ואין נאמן אף להתיר ואין ע"א נאמן להתיר רק היכי דהוי רק היתר ולא צד איסור אף לדברי הש"ע בס"י קכ"ז שמוכח מדבריו שפכרש דברי המחבר בע"א ומשמע מדבריו דאין לחלק בין אם מעיד לאיסור או להיתר קשה מכאן (ויכר הארכתי ע"ד הש"ע בעזה"י בגילדותי בחבורי גונטרס ע"א נאמן באיסורין): ואפשר לומר דבר חדש דכיון דעיקר ע"א נאמן באיסורין גלמד מוספיה לה י"ל דהתורה לא האמינה לע"א רק היכי דהוי רק דבר אחר בעדותו לאיסור או להיתר אבל היכי דיש בעדותו ב' דברים לאיסור ולהיתר הב' דברים לא האמינה התורה לע"א, דומה קצת למ"ש בחו"מ סי' ל"א דהיכי דע"א הועיל לממן אינו מועיל עוד לשבועה כן י"ל בזה דאין לנו נאמנות רק היכי דאין נ"מ בעדותו רק לדבר אחר אבל היכי דנ"מ בעדותו לאיסור ולהיתר אינו נאמן כלל, והנה ע"פ דברינו נראה ליישב קושיות הב"ש באבן העזר סי' ד' ס"ק ל"ט שהקשה על הקדמונים דנתנו טעם דלכך נאמנת להכשיר מפח דבלא"ה ספק ממזר פשר וקשה הב"ש מה"ט למה אינה נאמנת לפסול הרי מן התורה ספק ממזר מותר בממזרת ומ"ש להכשיר ומ"ש לפסול ולפמ"ש י"ל כף דהם ס"ל דלא פדעת הש"ע ביו"ד רק כפשט לשון המחבר דע"א נאמן להתיר ולא לאסור ומה דהוי ראוי שלא תהי' אמו נאמנת מדין ע"א נאמן באיסורין הוי מפח עדות שבטל' מקצתה בטלה כולה וכיון דאינה נאמנת להחמיר אינה נאמנת להקל רק פינון דמדאורייתא בלא"ה ספק ממזר פשר נאמנת להכשיר, והיינו דלא שתקנו חז"ל ענין חדש לגמרי להאמין במקום שאינו נאמן מן התורה זה לא עשו חז"ל תקנה רק פינון דמה"ת ג"כ היתה ראוי' להיות נאמן מדין ע"א נאמן באיסורין רק מפח עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה אינה נאמנת בזה פינון דהוי עיקר איסורא רק דרבנן לא אמרו בזה עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה, אף מ"מ לא לגמרי תקנו כן רק הפונה כף

דמה"ת ודאי אין חילוק בין אם בטלה מקצתה או מיעוטה בכל ענין בטל פולו אבל בדרבנן אינו פה דאם מקצתה בטל ומכ"ש רובו בטל פולו אבל אם מיעוטה בטל לא בטל רובו ולכך הנה רוב נשים הם פשירות וממזרות הם מיעוט ולכך אם מעידה להכשירו בבת ישראל הוי עיקרו ורובו להיתר ואף דאוסרת אותו בממזרת ולאסור אינה נאמנת מ"מ בבטל מיעוטה לא בטל פולו ובדרבנן לא נחשב זה עדות שבטלה מקצתה בטלה פולה אבל לפסלו להתירו בממזרת פיון דאוסרתו בבת ישראל וזה הוי רוב העולם וע"ז אין לה נאמנות מן התורה דלאסור אין ע"א נאמן לכך שוב להתירו בממזרת אינה נאמנת דהעדות שבטלה רובו בעל"פולו אף בדרבנן וא"ש בעזה"י.

והנה פתבנו פלפלת כ"ש למען לא אשיב פניו ריקם ויותר אין בידי להאריך פי אין פחי עמדי בצירוף טרדומי ולדינא אני אומר דהולד הוי ספק ממזר מטעם הנ"ל שפתבנו ובגידון השוחט הנה אם הי' העדות הנה זכר ודאי הי' מקום לפלפל גם היש לצרף ב' עדים לפסלו או לא אבל פיון דהשני היא אשה ודאי אין לה דין עד א"כ פיון דאין ב' עדים לפסלו ודאי אין לפסלו מן הדין אבל ודאי לפי האמת פדי בגיון וקצף לאכול עוד משוחט פנה אילו הי' נזדמן לי שחיתתו היתי טורפו בפניו פי בימים הללו שרבו הקלות ובפרט במדינתכם פדי בגיון לאכול משוחט פנה ולשמוע תפלתו פתרוהו רדפוהו וגרשוהו פי לפי ראות עין שהאשה היא גיסתו לא תגיד עליו שקר ובפרט פי גם עוד א' המעיד על רשעו אין דעתי נוחה להכשירו.

ובדבר אשר כתב ר"מ אם העד עצמו והאשה מותרין לאכול משחיתתו הנה בהעד פבר ראה מחלוקת הראשונים ואנכי בחבורי ליו"ד פתבתי כמה פעמים בזה ובגידון האשה היא ודאי מותרת לאכול משחיתתו פי מדינא החשוד על העריות פשר על השחיתה כמו החשוד על הגניבה פי י"ל דאכילות נבילות וטרופות חמור בעיני העולם מאסור עריות עיין ביו"ד סי' קי"ט ונהרי דעת מ"ד במס' סנהדרין דהחשוד על העריות פשר לעדות די"ל יצרו תקפו א"כ נהי דלא קיי"ל פן מ"מ לשחיתה פשר די"ל דזה חמור לו מהזנות שעשה דיצרו תקפו ולכך האשה ודאי מותרת לאכול משחיתתו אף להאוסרין בע"א ביו"ד סי' א' אף כ"ז לדינא אבל למעשה אני אומר אפילו אחרים לא יאכלו ולא יתגעלו בפרק פגולו ועלינו יצרה רוח הבורא: תשובה פח לק"ק יעריסלוב להרב הקריף מו"ה סענדר וואהל בן הרב מו"ה משה יחזקאל ז"ל.

דידות מכתבו נתאחר ולא בא לידי עד יום ד' דנא ולא ידעתי על מה ואף שאני טרוד וחלוש פח זכרתי לו ברית ראשונים ז"ל והנני משיבו. הנה ע"ד השוחט שדרכו להתעלף ולהיות פאבן דומם ויש לו ר"ל חולי ח"נ הנה היטב אשר דבר שחס להזכיר לקבלו לשוחט העיר או בפפר וגם ליתן לו לשחוט פ"א על סמך שיאמר ברי לי שלא נתעלפתי חלילה לסמוך על זה דהפלל הוא פל דבדיעבד אסור בלי תקון זה חלילה לשחוט על סמך שאח"כ ישאלנו ויבורר הדבר וש"ס מפורש הוא רפ"ק דחולין ל"ב דרבינא הפל שוחטין מוחזקין שוחטין בד"א ששחט לפנינו ב' או ג' פעמים אבל אם לא שחט לפנינו ב' וג' פעמים לא ישחוט שמה יתעלף ואם שחט ואמר ברי לי שלא נתעלפתי שחיתתו פשירה א"כ מוכח דלכתחלה אסור לו לשחוט ע"ס שיאמר ברי לי והש"ס קאמר את"כ דכולהו פרכינא לא אמרו לעלופי לא חיישינו ולמה לא קאמר דאפילו לכתחלה מותר

ליהנות לו ע"ס שיאמר ברי לי ומוכח דנדאי אם הנה חשש עלופי הווי מודים דאסור ליהנות לו לכתחלה ע"ד פן רק מט"א לא ס"ל פריביןא דלעלופי לא חיישינן אבל מי שידוע שמוחזק להתעלף נדאי אסור ליהנות לו ע"ס שיאמר ברי לי וכן מורה לשון הרמ"א בסי' א'.

ובפרט דבאמת על אמירת ברי לי אנו מצטערין למה יהי נאמן הרי הוי נגד חזקת אסור ובשלמא בכל שוחט הוי בידו ללמוד ולשחוט פהגן אבל בדרפוי להתעלף זה אינו בידו ומן הש"ס אין ראי' דמהני ברי לי דשם בסתם אדם דעילוף לא שכיח דהרי קיי"ל דל"ח פלל לזה לכה נהי דרבינא חייש לי מ"מ ברי דידיה בהדי רוב מהני ועוד התי' פירש"י דעילוף הוי שא"י לראות לפניו דם א"כ בזה אם הורגל לראות שוב לא חיישינן וכדמוכח בש"ס דבשחט ג' פעמים מהני לכה הוי בידו לשחוט ג' פעמים ולהיות מורגל שלא יתעלף אבל מי שמתעלף מפח חולשתו א"כ זה אינו בידו ושכיח הוא למה יהי נאמן, ואפשר מפח דבידו ליהנות לאחר לשחוט אף עכ"פ להוסיף עוד לומר ליהנות לו לכתחלה לשחוט ע"ס דאומר ברי לי נדאי אין לעשות פן לכתחלה פיון דהוי נגד חזקת אסור.

ועוד בשלמא בעילוף של הפוסקים דמייירי פעין פירש"י ובה הוי רק חולשות פח אבל מ"מ נשאר בו דעה א"כ מהני ברי שלו דמרגיש בנפשו זה אבל אם העילוף הוא נעשה חסר דעה דכרגע נעשה חסר דעה ובעצמו אינו מרגיש ובה לא מהני גם באע"ג דאין העע"ג יכול לשער מה נעשה בקרב השוחט ובחולשות ידו לכה חס להזכיר ליהנות לו לשחוט.

והנה בהיותי בזה עלה בלבי הערה, אחת לא אמונע מלהודיע לו ואולי ירגיש בזה רוי"מ שיהעיר בזה איזה ספר ואני טרוד מלעיין בספרים עיין מ"ש בפ"ק בד"א ששחט לפנינו ב' וג' פעמים וקשה אם בב' סגי למה לי ג' ועיין פיוצא בזה בפ"י הלכות לולב סי' תרמ"ח בשם הכ"מ, ואפשר דב' פעמים לא מועיל רק ליהנות לו לכתחלה פ"א לשחוט ע"ס ברי לי שלא יתעלף ועל ג' פעמים אז מותר לו לשחוט בלי ברי לי ולהיות שוחט קבוע.

והנה יותר אין לי פנאי להאריך כי אני מונטרד וחלש פח ועמו הסליחה לזה והשי"ת ייטיב לו הפתיחה והחתימה לחיים בנפש ידיו:תשובה כט לק"ק בנטשאטש להחריף מו"ה וואלף פארילע ולהרבני המופלג מו"ה יצחק להרב מו"ה ישראל ליב נ"י.

הנה מפתחם קבלתי ואם אמנם מאז אין דרכי להשיב לקהילתכם עבור שעשו להם מסכה ובנו אשרה וכו'. אף היות כי שאלתם עתה הוא דבר קטן הנני משיבם הנה ע"ד שאלתם על השו"ב שנתן פתב לשני השו"ב שלא ישחוט במקומם וכעת רוצה להיות שו"ב במקום השוחט הנ' שלא נתן לו הפתב פלל ובגוף הפתב לא הוי פתב ידו רק שחתם למטה וכעת בני העיר בותרים בו להיות במקום השלישי.

והנה הדבר פשוט שמוותר לו להיות שו"ב בלי חשש ופקפוק פלל. אחד כבר ראו בעצמם שהייתם פיון דלא פתב בכתב ידו רק חתם למטה אין זה בכלל קבלת שבועה וחרם כאשר פתבתי בחבורי ומצאתי פן גם בנוב"י ואף דאח"כ ראיתי בתשובת ברית אברהם שחולק בזה יעינינו בחבורי החדש בק"א בקונטרס פרט ועוללות שהראיתי בעזה"י דאין ראיתי ברית אברהם פלום והדין כמ"ש הנב"י דאין בחתימה פלום והינינו הך דאם הוי מועיל

בשבוועה וחרם לשון עבר והודאה הני מועיל גם חתימה דהוי פהודאה אבל פינו דהודאה בלשון עבר לא מהני בשבוועה וחרם גם חתימה לא מהני דחתימה הוי רק פהודאה.

ובפרט די"ל דחתימה גרע מלשון עבר ואף הכרית אברהם יודה בזה. מלבד זה פינו שרו"מ אומר שתנאי הי' לו עמהם שנגד השלישי לא נמחה לו ודאי נאמן לומר זה ונדקא בשט"ח דהוי הפקעת ממון אינו נאמן לומר תנאי הוי דברינו אבל לידי שבוועה וחרם דקאיסור נוגע רק לו כל אדם נאמן על עצמו.

ומדע דהרי בשבוועה וחרם אמרה התורה לא יחל דברו הוא אינו מיחל אבל אחרים מחלין לו ומשמע דאפילו אחרים יכולין לסמוך על היתר זה ואף אם הדיר את חברו מהני לו התרה ואיך נאמן דלמא משקר ואינו מתחרט או אין לו פתח.

בע"כ דהתורה נתנה לו נאמנות ע"ז א"כ ה"נ נאמן לומר תנאי הי' עמהם דהרי הרשב"א הביאו בהח"מ סי' ל"ד דכ' רק דאם עבר על השבוועה אינו נאמן לומר שוגג הייתי משמע הא תנאי הי' דברינו נאמן ובפרט קודם שעבר ודאי נאמן.

ועוד נראה לי בלי טעם החתימה ובלי טעם תנאי הי' יכול להיות שו"ב במקום הג' פינו דבכל שבוועה אזלינן בטר אומדנא וכפי הענין דנשבע עליו כמ"ש בסי' רי"ח א"כ ה"נ פינו דנראה דמן השלישי שהי' חולה לא קיבל הודאה רק משנים האחרים א"כ לא הוי שבוועתו רק נגדם לא נגד השלישי ולא הוי פנונתם רק שלא זיק להם מפרנסתם אבל לא נגד השלישי דמה זיק להם אם זה יהי', או יהי' אחר, ולומר שאם לא יהי' הוא לא יקבלו עוד אחר אינו מוכח מן הכתב שיעלה זה על דעתם ובמה שאין בידם רק בידי בני העיר אם ירצו יקבלו אחר.

ועוד אף אם הוי דעתו גם נגד הג' מ"מ פינו דמת מותר להיות במקומו דאף אם ח"ו הי' מת אחד מאלו הנשארים הנה מותר להיות במקומו כי לא נדר רק בחייו שלא לדחותו מפרנסתו ולא אחר מיתה מכ"ש נגד הג' שיכול להיות במקומו.

מכל הנ"ל אם בני העיר בחרו בו יכולין לאכול ממנו שופרי שופרי בלי חשש ופקפוק כלל ויותר אין פנאי להאריך בפרט במה שאין הנשוא סובל. דברי ידידו וכו' תשובה ל הנה נתחדש לנו איזה הערות בעזה"י בפ"ק דחולין אעתיקנו פאן בעזה"י גרסינן בחולין דף י"א בסוגיא דמנ"ל דאזלינן בטר רובא וכו' ופריף שם ודלמא משום אבוד נשמה דהאי גיננולק' וכו' והנה הוא תמיך דהרי אדרבא אם לא גננולו לא.

נהרגנו להרוצח מכת ספק, והנה לולי פירש"י הנה נראה לפרש דהפונה בשביל אבוד נשמה של הנהרג פינו שזה אבוד נשמתו ניחא ליה דנגנול כדי לנקום מן הרוצח אף לשון דהאי הנאמר בש"ס לא משמע פן דמשמע דקאי על אחר לא אמאן דמננול גם לשון רש"י אינו מורה פן.

ולכאורה הי' נראה לי עוד הפונה דנהי דדיני אדם יפטור מכת ספק מ"מ בדיני שמים יהי' חייב אם באמת אינו טרפה א"כ טוב לו יותר להיות מקטיל בעוה"ז כדי להיות נפטר בעוה"ב וכעין שכ' המהרש"א דלקה אין מזהירין מן הדין מכת די"ל מה דחמיר אין עונשו בעוה"ז רק לעוה"ב דהוי חמיר עונשו והוי א"ש מה דקאמר הש"ס לשון איבוד נשמה

והו"ל לומר איבוד גופו או משום חזיו דהאי אף לפי הנ"ל יהי א"ש לשון נשמה דהיגו בעוה"ב אף לשון רש"י אינו מורה פן.

וכן רציתי לומר דהפננה דאף אם יפטר מן הדין מ"מ הגואל הדם מותר להרגו דלא גרע מהורג בשוגג ומצאו חוץ לעיר מקלטו פן, ה"נ הפננה משום איבוד נשמה דהאי שלא יהרגנו הגואל הדם לנולו ואז אם יהרגנו הגואל הדם לנולו להרוצח ג"כ ואם הנהרג ראשון הנה טרפה והרוצח לא יהי טריפה ינהיג נהרג גואל הדם עליו ושוב הגיד לי דבספר אחד נקרא פקודי המלך הביאו בשם הגאון המפורסם מו"ה משולם זלה"ה ות"ל פוננתי לדעתו בזה אף גם בזה מ"ש רש"י דלא לימות והתורה אמרה ונשפטו העדה והצילו העדה לא משמע פן דהרי זה בב"ד משמעו וגם ממ"ש דלא לימות ולא כתב שלא יהרגנו הגואל הדם לא משמע לפרש פן.

ומה שיהי נראה לי לפרש בזה בעוה"י לכאורה הנה נראה פן דהנה לכאורה אין ראיות הש"ס ראי' די"ל דנהי דלא אזלינן בתר רובא מ"מ י"ל דעכ"פ רגל"ד הוי דאינו טרפה א"כ י"ל הרי חזינו בסוטה דעשתה התורה ספק פנדאי א"כ י"ל ה"נ פינו דעכ"פ הוי רגל"ד עשתה התורה ספק פנדאי וקטלינן לי' מיהו בסוטה נהי דעשתה התורה ספק פנדאי מ"מ לא לחלוטין רק דא"א לברר אבל היכי דאפשר לברר ע"י השקאות מי סוטה מבררין א"כ ה"נ נהי דעשתה התורה ספק פנדאי מ"מ כל דאפשר לברר מחויבין לברר וז"ש וכת"ת דהתורה עשתה ספק פנדאי לכה קטלינן לי' ואף דבספק פנדאי מ"מ היכי דאפשר לברר מבררין דלמא ה"נ משום אבוד נשמה דהאי נגול"י והא יש חשש דלמא במקום סיף נקב הוא א"כ פינו דא"א לברר כלל לא עשתה התורה ספק פנדאי והתורה לא עשתה ספק פנדאי רק לברר ואף שלפעמים אי אפשר לברר לא פלוג פינו דברוב הפעמים אפשר לברר אבל לעשות הספק פנדאי בלי ברור מעולם לא מצינו שיהיה ספק פנדאי.

מיהו גם בזה לא א"ש לשון מ"ש והתורה אמרה ונשפטו העדה והצילו העדה. אף נראה דבאמת א"ש ות"ל יתב' כמזומה לי שעמדתי על האמת דכוננת הש"ס פן דתחלה קאמר ודלמא דבדקינן לי' ומשני דמגווניל נהדר פריה וכ"ת כמו ולטעמיה דהרי אפילו כפי מה שאמה רוצה להוכיח דאזלינן בתר רובא מ"מ ודאי בשביל איבוד נשמה דהאי נגול"י דאפ"י אם גלה בתר רובא מ"מ יצטרף לנולו מכת איבוד נשמה דהרוצח וא"כ פינו דסוף סוף בדקינן לי' שוב אין ראי' דאזלינן בתר רובא ובהי' נכון פירש"י לכה קאמר דלמא במקום סיף נקב הוי וא"כ סוף סוף א"א לבדקו.

ובהכי א"ש מה דמתרץ דלמא במקום סיף נקב הנה ומה ראי' הרי ר"מ חזיש למיעוטא ומ"מ למיעוטא דמיעוטא אף ר"מ לא חזיש כמ"ש התוס' באיזה מקומות וא"כ מה ראי' לעולם בשביל חשש שמא הוא טריפה באיזה מקום שיהי' דזה הוי מיעוט דשכיח י"ל שפיר לא אזלינן בתר רובא רק אם בדקינן לי' ואינו טרפה רק לומר דבמקום סיף נקב הנה זה הוי מיעוטא דמיעוטא לומר שהוא טרפה ושיזדמן שבמקום הנקב יהי' הסיף לכה ברוב פנה שפיר אזלינן ומה ראי' לשאר הרוב אף לפי הנ"ל א"ש פינו דכוננת הש"ס רק להוכיח דאף אם אזלינן בתר רובא נמי בזה צריף לברר משום איבוד נשמה דהאי בזה שפיר קאמר דאם אזלינן בתר רובא רק לומר פינו דאפשר לברר צריף לברר בזה שפיר

הגוי רק א"א לברר לגמרי אבל פינו דאינו אפשר לברר לגמרי דדלמא במקום סיני נקב
הגוי וסוף סוף נצטרף לילה בתר רובא שוב אין צריך לברר כלל בצירוף דוקא מנוויל
לקה אם אזלינן בתר רובא לא בדיקנן לי ומפח דמנוויל.

מיהו לפי הג"ל תקשה במה דקאמר ר"א אתיא משחיטה עצמה דבנה נשאר הקושיא ומה
ראי' במיעוטא דמיעוטא למיעוט דשכיח מיהו אפשר דלקה שאר אמוראים הוכיחו
ממקום אחר ולמה לא אסקי אדעתיהו משחיטה עצמה ובפרט פינו דכבר ידעו מהו חשש
ודלמא במקום סיני נקב הגוי הו"ל להוכיח משחיטה עצמה בע"כ מטעם הג"ל דיש לחלק
בין מיעוטא דשכיח למיעוטא דמיעוטא ור"א לא חייש לקה.

גם י"ל פינו דהתוס' כתבו דהוכחת הש"ס הגוי לומר דאפילו במקום חזקה אזלינן בתר
רובא א"כ י"ל דהם ס"ל כר"ח דלא אמרינן בהמה בחי' בחזקת איסור עומדת א"כ ליפא
בשחיטה חזקה כנגדו ואין ראי' משחיטה ור"א ס"ל כרב הונא דהוי חזקת איסור לקה
מוכיח משחיטה עצמה ודו"ק: והנה בהיותי בזה עלה בלבי בעזה"י להביא ראי' דס"ס
הגוי רק מטעם רוב ולא עדיף מרוב דאם ס"ס עדיף מרוב מה ראי' מ"ש דהרוצח חייב
מיתה דלמא התם מפח ס"ס דלמא הנרצח הי' בריא ולא טרפה א"תל שהי' טרפה דלמא
גם הרוצח טרפה והתורה אמרה ופשטו העדה והצילו העדה על אדם בריא ולא טרפה
וכגון לשאר חייבי מיתות דליפא ס"ס אבל בהרג אדם דהוי ס"ס לא שייך ופשטו העדה
ובע"כ ס"ס לא עדיף מרוב וא"כ להס"ד דלא אזלינן בתר רובא גם ס"ס לא מהני.

אף יש לדחות די"ל דשאני הכא דהוי ס"ס בשני גופין אף מזה יהי' מוכח דס"ס בשני
גופין לא מהני מן התורה דבלא"ה מה ראיה הגוי מן התורה והפ"מ ביו"ד פ"ב דהוי רק
דברבנן ולפי הג"ל יהי' מוכח דהוי מן התורה אף זה להסוכרים ס"ס עדיף מרוב לדידן
הנה מוכח דס"ס בשני גופין לא מהני מן התורה ומהתפ"ד פ"ח חותם ומהסוכרים
דס"ס הגוי רק כרוב לדידהו י"ל דגם בשני גופין מהני מן התורה רק מדברבנן לא מהני
ומיהו י"ל לכ"ע מהני מן התורה רק אם ס"ס בחד גוף עדיף מרוב ואם בשני גופין אז
הוי רק כרוב ואם רוב מהני גם בשני גופין מהני ס"ס ואם רוב לא מהני גם ס"ס בשני
גופין לא מהני אבל לומר דכאן לא נודעו ב' הספיקות יחד זה א"א לומר דהרי בכאן הוי
תמיד ב' הספיקות יחד על כל אדם אם הוא טרפה או לא ולחשב יחד ודו"ק: תשובה לא
אעתיק מ"ש איזה הערה בפ"ק דחולין להרב מו"ה אהרן שמואל אב"ד ד"ק קאטא
באונגארין הנה ע"ד אשר העיר על קושיות התוס' פ"ק דחולין דף י"א דמה ראי' ממפה
אביו ואמו די"ל דמוקמינן האם בחזקת צדיקת והקשה ר"מ הרי להבן יש להיפוך חזקה
שלא יעבור על איסור להכות את אביו.

הנה גברא חזינא ותיובתא לא חזינן כי מלבד מה שכתב בעצמו דהרי איתרע חזקתו
דלהכות לאחר נמי נקרא רשע אף בלא זה אינו התחלה לקושיתו דאטו הבן יודע שאינו
אביו הרי הבן אינו יודע זה א"כ אף אם לא אזלינן בתר רובא עכ"פ מידי ספיקא לא
נפקא וא"כ הוי ספק אביו נמי לא הוי לי' להפלותו פינו דספיקא דאורייתא לחומרא מן
התורה ואף להרמב"ם בספק פרת מודה לכמה דעות וכ"ש בספק מיתות ב"ד ועוד אף
אם הוי לקולא מן התורה עכ"פ הבן חייב בכבוד אמו ואיך יחזיק את אמו לזונה לומר
דלאו אביו הוא פבר עבר על כבוד אמו וחיוב מיתה, גם בל"ז א"ש דהש"ס שפיר מוכיח

דאָזלינגן בַּתּוֹרָה דבּלֵא"ה הָרִי מִתְחַלֵּת לַיְדֵת הַבֵּן הַגּוֹי סִפְק זֶה דִּלְמָא לָאו אָבִיו וְהוּי סִפְק זֶה מִתְחַלֵּה, וְהַתּוֹס' שְׁפִיר הַקְּשָׁה דְנֵאמַר דְּנוֹקְמָא הָאֵם בְּחֻזְקָת צְדִיקָת וְאֵז חֻזְקָה זֹו הַגּוֹי תִּיְקַרְף בְּלִידֵת הַבֵּן אֲבָל חֻזְקָה דְהַבֵּן לֹא יָכֹה אֶת אָבִיו לֹא נֹולֵד רַק בְּשַׁעַת הַכְּפֹאֶה וְהָרִי חֻזְקָה שֶׁל הָאֵם נֹולֵד תְּחִלָּה וְכִינּוּן דְכֻבֵּר הַחֻזְקָה הַגּוֹי פּוֹדָאִי וְלֹא מֵהַגּוֹי חֻזְקָה שֶׁנֹּולֵד אַח"כ לְסִתְרוֹ פְּעִין שְׂכ' הַרְמַב"ם בַּפ' ט"ו מֵה' סְנֵהְדְרִין וְכַמְּה דְוִכְתָּא, וּבְזֶה אֲזִיל לִי קוֹשְׁיָתוֹ גְּמִי מִדְּבַרֵי הַצֵּל"ח בְּפִסְחִים דְּחֻזְקָה שְׁפִטוֹר מְעוֹנָשׁ מִיּוֹשֵׁב גְּמִי בְּזֶה דְּחֻזְקָת אִינוּ טְרַפְּהָ נֹולֵד תְּחִלָּה א"ש.

וּמֵה שְׁהַקְּשָׁה לְמָה לֹא הִבִּיא רֵאִי הַש"ס מִפ' קְדוּשִׁים מֵאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת אִשְׁתּוֹ אָבִיו דְּהוּי בְּסִקְלָה וְדִלְמָא לָאו אָבִיו הוּא וְהוּי רַק אִסּוּר א"א וְהוּי בְּחֻזְקָה הִנֵּה מֵה זֶה קוֹשְׁיָא הָרִי הַש"ס מִבִּיא רֵאִי מִמְּכָה אָבִיו וְאִמּוֹ הַנְּאָמַר מִקְּוֹדֵם בַּפ' מִשְׁפָּטִים וּמֵה לִי זֶה אוֹ זֶה.

וּמ"ש אַח"כ דְּהָרִי הַגּוֹי מִמִּיתָה לְמִיתָה וְלֹא אֲזִלִּין בַּתּוֹרָה כַּמ"ש הַתּוֹס' בְּסֵנְהֵדְרִין דְּרַף פ' ע"ב אַף זֶה הַגּוֹי קוֹשְׁיָתוֹ הַגָּאוֹן מֵהר"ץ מֵה"ש וּמֵה לִי זֶה אוֹ זֶה. הִנֵּה בְּקוֹשְׁיָתוֹ הַגָּאוֹן הַנ"ל כְּמֵה שְׁנִים פְּתַבְנוּ לִיּוֹשֵׁב זֶה דְּרַף פְּלוּל נִכּוֹן בַּעֲזַה"י אַף זֶה כְּמֵה שְׁנִים וְנִשְׁפַּח מִמְּנֵי מְקוֹמוֹ.

וְהִנֵּה פְּעַת דְּבַרֵי תִירוּץ הָעוֹלָם לֹא נִיחָא לִי וְגַם תִּירוּץ שֶׁל רו"מ לֹא נִיחָא לִי לְפָרֵשׁ הַמְקַרְאוֹת רַק בְּדְרַף דְּחֻזְקָה וְאִמְצָעוֹת וּבְפִרְט לַמ"ש חֻז"ל דְּאִפְרִים מְקַשְׁאָה אָמַר בְּשֵׁם רו"מ דְּתַמָּר בְּתוֹ שֶׁל שֵׁם הִיָּתָה שְׁהִיא בַת כֹּהֵן וּלְכַף אָמַר יְהוּדָא הוֹצִיאָהּ וְתִשְׁרַף א"כ מוֹכַח בַּת כֹּהֵן סִתְּמָה גְּמִי חֲזִיקָת שְׁרִיפָה.

אֲבָל לְדַעֲתִי פְּעַת נִרְאָה דְּאִין הַתְּחִלָּה לְקוֹשְׁיָא זֹו וְזֶה"ל הַתּוֹס' בְּסֵנְהֵדְרִין דְּרַף פ' ע"ב וְתִירוּץ דְּלֹא אֲזִלִּין בַּתּוֹרָה לְחִיב אֹתוֹן שְׁהוּא זַפְּאִי מְכַל וְכַל שְׁלֹא הִרְג פְּלָל וְלֹא דְּמִי לְאוֹתוֹן שְׁהָרְגוּ בּוֹדָאִי אֲלֵא דְּהוּי סִפְק אִם טְרַפְּהָ הַגּוֹי אוֹ שְׁלָם הַגּוֹי עַכ"ל לְעַנְיֵינֵינוּ וְכַוּוֹנָתָם הַגּוֹי כְּדֵי דְּבַנְסִקְלִין בְּנִשְׁרָפִין דְּכָל חַד הַגּוֹי עֲבוּר עֲבִירָה אַחֲרֵת וְא"כ לְחִיב אֶת הַסִּפְק מִכַּח שְׁמָא הוּא מִן הַנִּשְׁרָפִין וְהִיָּנוּ דְּשְׁמָא עֲשָׂה הוּא עֲבִירָה זֹו שְׁנַתְּחִיב שְׁרִיפָה בְּזֶה פִּינּוּ דְּהוּי סִפְק אִם עֲשָׂה עֲבִירָה זֹו וְאוּלַי זַפְּאִי הוּא מְעִבְרָה זֹו לְגַמְרִי, בְּזֶה לֹא אֲזִלִּין בַּתּוֹרָה פִּינּוּ דְּאִפְשָׁר דְּלֹא עֲשָׂה מְעִשָׂה זֹו פְּלָל אֲבָל הִיָּכִי דְּעֲשָׂה מְעִשָׂה זֹו רַק דְּהוּי סִפְק אִי מִתְּחִיב עֲלֵיו מִיתָה אוֹ לֹא בְּזֶה אֲזִלִּין בַּתּוֹרָה הַש"ס בַּפ"ק דְּחֻזְלִין וְא"כ מֵה קוֹשְׁיָא מְשֻׁרְפַת בַּת כֹּהֵן אוֹ מְבָא עַל אִשְׁתּוֹ אָבִיו פִּינּוּ דַּעַכ"פ הַבַּת אוֹ הוּא עֲשָׂה מְעִשָׂה זֹו רַק דְּהוּי סִפְק אִם חֲזִיקָת עֲלֵיו מִיתָה חֲמוּרָה אוֹ קֵלָה בְּזֶה פִּינּוּ דַּעַכ"פ עֲשָׂה מְעִשָׂה זֹו אֲזִלִּין בַּתּוֹרָה וְהָרִי הַגּוֹי ק"ו מֵה אִם הַגּוֹי סִפְק אוּלַי הַגּוֹי טְרַפְּהָ דְּפִטוֹר לְגַמְרִי בְּטְרַפְּהָ מ"מ פִּינּוּ דַּעַכ"פ עֲשָׂה מְעִשָׂה זֹו אֲזִלִּין בַּתּוֹרָה מַכ"ש בְּזֶה דְּאִף אִם אִינוּ אָבִיו חֲזִיקָת מִיתָה רַק דְּהוּי סִפְק בְּאִיזָה מִיתָה דְּאֲזִלִּין בַּתּוֹרָה וְ"ו וְ"ב וְאַמַּת עַד שְׁאֲנִי תְּמַה עַל הַגָּאוֹן הַנ"ל עַל הָעוֹלָם שְׁהָרְעִישׁוּ בְּקוֹשְׁיָא זֹו וְלֹא הִבִּינוּ פְּנוּנַת הַתּוֹס' עַל בּוֹרִים: וּבְדְרַף פְּלוּל קִצָּת הִי נִרְאָה לְוֹמֵר דְּהִנֵּה קִי"ל סְפִיקָא דְּאוּרִיָּתָא לְחוּמְרָא וְנֵהִי דְּסִפְק נְפִשׁוֹת לְהַקְלִי הִיָּנוּ אִם הַגּוֹי סִפְק שְׁמָא יְהִי פְּטוֹר לְגַמְרִי אֲבָל הִיָּכִי דְּהוּי חֲזִיקָת מִיתָה רַק סִפְק בְּאִיזָה מִיתָה זֶה אִינוּ סִפְק נְפִשׁוֹת וְגִרְע מַחֲזִי שְׁעָה דְּהָתָם עַכ"פ יְחִי שְׁעָה אַחַת מִשְׁא"כ אִם יָמוּת מִיָּד רַק בְּאִיזָה מִיתָה זֶה אִינוּ סִפְק נְפִשׁוֹת לְכַף רֵאוּי לְוֹמֵר סְפִיקָא לְחוּמְרָא א"כ נֵהִי דְּבִין מִיתָה לְמִיתָה לֹא אֲזִלִּין בַּתּוֹרָה מְסִפִּיקָא גְּמִי רֵאוּי לְחִיבֵי בְּחֻזְקָה רַק הָתָם שְׁפִיר

פָּתְבוּ הַתּוֹס' דְּבִין מִיתָה לְמִיתָה לֹא אֶזְלִינּוּ בְּתַר רַבָּא דְּהֵתָם פִּינּוּ דְּהוּי וְדַאי נִסְקְלִין ג"כ א"כ בְּשִׁלְמָא אִם גַּלְדָּה בְּתַר רַבָּא א"כ הַנִּסְקְלִין יִהְיוּ בְּטָלִין בְּרוּב הַנְּשָׁרְפִין וּלְכַד אַף אִם שָׂרְף גַּם הַנִּסְקְלִין לֹא אִיסוּרָא עֲבִיד פִּינּוּ דְּהָרוּב הָוֵי נְשָׁרְפִין אֲבָל פִּינּוּ דְּבִין מִיתָה לְמִיתָה לֹא אֶזְלִינּוּ בְּתַר רַבָּא א"כ הָוֵי שְׁקוּלִין וְהָוֵי בְּכָל חַד סְפִיקָא וְאִם נֹאמַר דְּסְפִיקָא לְחוּמְרָא יִצְטָרַף לְשָׂרְף גַּם הַנִּסְקְלִין וְא"כ יַעֲשֶׂה אִיסוּר לְהִיפּוּף דְּהַנִּסְקְלִין אִיסוּר לְשָׂרְף וְכִינּוּ דְּבִין פָּה וְכִינּוּ פָּה הָוֵי סְפִיקָא אִיסוּר שׁוֹא"ת עֲדִיף פִּמּוֹ דְּאִמְרִינּוּ בְּעִירוּבֵין בְּדַם מִתָּן אַרְבַּע שְׁנֵתְעַרְב בְּמִתָּן אַחַת דַּר"י אֹמַר וְקִי"ל פְּנוּמִתָּה יִנְתְּנוּ בְּמִתָּן אַחַת פְּדִי לְהִיּוֹת שׁוֹא"ת יִיעֲשֶׂה פֶן ה"נ בְּזָה מִשָּׂא"כ בְּבַת פָּהוּ אוּ בְּבָא עַל אִשְׁתְּ אָבִיו פִּינּוּ דְּהוּי רַק אַחַת אוּ אַחַד בְּזָה נְהִי דְלֹא אֶזְלִינּוּ בְּתַר רַבָּא סְפִיקָא דְאִוְרִימְתָא לְחוּמְרָא נְמִי חֲטִיב שְׂרִיפָה מְסַפֵּק וְא"ש בַּעֲזָה"י.

וְמָה שֶׁהִקְשָׁה עוֹד עַל דְּבָרֵי הַתּוֹס' בַּפ"ק דְּחֻלִּין דְּהִקְשִׁי דְּנִלְמַד דְּאֶזְלִינּוּ בְּתַר רַבָּא מִחֻזְקָה פִּינּוּ דְּחֻזְקָה מְהִינֵי וְרַבָּא עֲדִיף וְע"ז הִקְשָׁה אִי מִתּוֹרַת ק"ו הָרִי גִימָא דִּיּוּ לְבָא מִן הַדִּין וְכו'. וְא"כ הָרִי סְפִיקָא טְמוּאָה בְּרַה"י סְפִיקָא טְמוּאָה וּבְרוּב הָוֵי טְהוֹר וְאִי מִפְּחַ דִּיּוּ יִהִי טְמוּאָה עַכְתָּ"ד הִנֵּה בְּעֵנֵי לֹא יִדְעָתִי מִי הִגִּיד לוֹ דְּבְרוּב הָוֵי בְּרַה"י טְהוֹר הָרִי קִי"ל אֶפִּילוּ כָּל סְפִיקוֹת שְׁאִתָּה מְרַבָּה בְּרַה"י טְמוּאָה וְהָרִי ס"ס דְּלִדְעַת פְּמָה עֲדִיף מְרוּב וְאִי לְאִינְדָּה עַכ"פ הָוֵי פִּמּוֹ רוּב וְלָמָּה לֹא יוֹעִיל וּמוּכַח דְּגַם רוּב לֹא מְהִינֵי בְּרַה"י וְאִי לְפִי דְּעִתּוֹ דְּרוּב מְהִינֵי הִנֵּה י"ל דְּבִטּוּמְאָה לֹא הָוֵי סְפִיקָא פְּלִל דְּמְהִינֵי רוּב פִּינּוּ דְּטוּמְאָה קִי"ל דְּאֶפִּילוּ סְפִיקָא מְהִינֵי בְּרַה"ר דְּאֶפִּילוּ סְפִיקָא טְהוֹר נְהִי דְּבְרַה"י הִחְמִירָה הַתּוֹרָה בְּסְפִיקָא עַכ"פ בְּרוּב רְאוּי לְהִיּוֹת טְהוֹר לְכַד בְּטוּמְאָה מְסַבְרָא דְּרוּב מְהִינֵי וְעִיקַר שְׁאֵלַת הַש"ס מִנ"ל דְּאֶזְלִינּוּ בְּתַר רַבָּא הָוֵי בְּאִיסוּרִין וְשִׁפִּיר הִקְשָׁה הַתּוֹס' דְּבְאִיסוּרִין גִּילְף מִק"ו מִחֻזְקָה.

וְהַדְּבָר מְנוּכָרַח פִּמּוֹ שְׂכ' דַּא"כ תִּקְשָׁה קְוִשְׁתִּינּוּ שֶׁהִקְשִׁינוּ זֶה פְּמָה שְׁנַיִם דְּלִפִּי מ"ש בְּכַמָּה דְּנוֹכְתָא דְּטוּמְאָה וְאִיסוּרִין לֹא יִלְפִינוּ זֶה מְזָה וְא"כ נְהִי דְּהַש"ס לְמַד מִפְּמָה לְמוֹדִים דְּאֶזְלִינּוּ בְּתַר רַבָּא אִפְתִּי דְלָמָּה בְּאִיסוּרִין אֲבָל בְּטוּמְאָה מִנ"ל דְּאֶזְלִינּוּ בְּתַר רַבָּא וּבַע"כ כַּמ"ש פֶּאן דְּבִטּוּמְאָה מְסַבְרָא יִדְעִינוּ דְּאֶזְלִינּוּ בְּתַר רַבָּא.

כַּנ"ל אִי זֶה הִקְשִׁינוּ בְּיַלְדוּתִי דְּמָה הִקְשִׁי דְּנִילְף מִק"ו מִחֻזְקָה הָרִי קִי"ל אִין מְזַהִירִין מִן הַדִּין וְאִם נִלְמַד רַק מִק"ו לֹא יִהִי אֶפְשָׁר לְלַקּוֹת אוּ לְעַנּוֹשׁ עַל פָּה אֲבָל אִם יִלְפִינוּ מְקַרָּא שִׁפִּיר דְּעוֹנְשִׁין עַל הָרוּב וְזֶה צ"ע כְּעַת אוּלֵי בְּסְפָרִים שְׁנֵתְחַדְּשׁוּ הַרְגִּישׁוּ בְּכַד בְּזָה יוֹדִיעֵנִי יוֹתֵר אִין לְהַאֲרִיף דְּבָרֵי יְדִידוֹ וְכו': תְּשׁוּבָה לֵב חֲזוֹר הַשּׁוֹאֵל וְהַשִּׁיב לִי וְזֶה אֲשֶׁר הִשְׁבַּתִּי לוֹ הִנֵּה מִכְתָּבוֹ קִבְּלִיתִי הַיּוֹם יוֹם א' וְאָרָא שְׁנַת תַּרְכ"א וְתִיכְפָּה בְּלִילָה פְּנִיתִי לְהַשִּׁיבוֹ בַּעֲזָה"י הִנֵּה תִיכְפָּה הַיּוֹם כְּתִבְתִּי לְלִבּוֹב לְמַהֵר לְשַׁלּוֹחַ לוֹ הַסְּפָרִים וּלְשַׁלֵּם בְּלִבּוֹב דְּמִי הַב"ד מִן הַסֵּתָם פֶּן יַעֲשׂוּ וְאִי"ה פְּשִׁיבּוּאוּ לִידוֹ יוֹדִיעֵנִי וְתַתְּעַנֵּג נַפְשִׁי פִי כָּל חִפְצֵי הוּא שְׁיִיעֲצִינוּ בְּדְבָרֵינוּ הַמוֹעֲטִים חֲכָמִים וְנְבוֹנִים אוּלֵי יִמְצְאוּ בְּהֵם דְּבָר טוֹב וְיִבְרְכוּ גַם אוֹתִי.

וְהִנֵּה מָה שֶׁהִקְשָׁה עַל דְּבָרֵינוּ שֶׁכְּתִבְתִּי לוֹ דְּמִנ"ל דְּבִטּוּמְאָה אֶזְלִינּוּ בְּתַר רַבָּא וְתָמָה עָלֵי דְּהוּא ש"ס מְפֹרָשׁ בְּגִדָּה דָּף י"ח בַּט' צְפָרְדַּעִים וְכו'. הִנֵּה אִין פֶּאן תְּמִינָה פְּלִל וְאִין רִאִי פְּלִל מְנַדָּה דְּמָה דְּאִמַר שָׁם ר' יוֹחָנָן בְּשִׁלְשָׁה מְקוֹמוֹת הִלְכוּ בּוֹ חֲכָמִים אַחַר הָרוּב וְעֲשָׂאוּהוּ כְּפִדַּי הֵתָם הָוֵי לְחוּמְרָא וְלֹא לְקוּלָּא וְאִנִּי לְקוּלָּא כְּתִבְתִּי דְּמִנ"ל דְּאֶזְלִינּוּ בְּטוּמְאָה בְּרַה"י בְּתַר רַבָּא וְהָרִי יָפָה הִקְשִׁיתִי וְאִם פְּמָה סְפִיקוֹת לֹא מְהִינֵי רְשׁוֹת הַיְחִיד וְהָרִי ס"ס לְכַמָּה

פוסקים עדיף מרוב ואף הסוברים דאין עדיף מרוב עכ"פ לא גרע מרוב ואם הי' מועיל רוב הי' מועיל ס"ס.

וממה דקאמר בט' צפרדעים בנמצא הלך אחר הרוב הנה הו' אמת דרש"י פירש שם דהפונה אם הי' ט' צפרדעים משמע דקאי על רה"י אבל התוס' אין מוכרח פן לסבור פירש"י רק שהם מפרשים דקאי רק על הרה"ר דס' טהור ובנמצא והי' ט' שרצים טמא ולעולם לקולא אין הולכים אחר הרוב פדמוכח מס"ס.

והנה אף אם נאמר כפרש"י בנדה נראה דאין ראי' די"ל דמה דברה"י ספיקא טמא וקל מהני חזקה היינו רק אם הוחזק שם טומאה רק זה הוי ספק נגע ספק לא נגע וכדומה שהוחזק טומאה באיזה שדה ולא ידע אם הלך בשדה זו או בזו דהוי כמו חתיכה מב' חתיכות דהוי אמתחוק אסורא אבל בלא אמתחוק טומאה כלל י"ל דשפיר אזלינן גם בטומאה בטר חזקה ג"כ ולכך מהני רוב ג"כ נהרי עיקר הראי' דספק טומאה ברה"י טמא הוי מסוטה ונתם אמתחוק אסורא דהבועל הי' עמה ביחוד אבל בלא אמתחוק טומאה כלל י"ל דמהני חזקה ג"כ ולכך בנמצא דלא אמתחוק שרץ כלל אזלינן בטר רובא פינו דגם החזקה הי' מהני.

והנה גם זה יפה כתב רמ"מ דמהתם אין ראי' מצפרדע דהוי רובא דאיתא קמן וע"ז לא שאל הש"ס בחולין רק על רובא דליתא קמן לזה י"ל דזה לא מהני בטומאה. ומ"ש ראי' מיו"ד סי' שע"ד סעיף ג' בהג"ה בזה דבר תמוה אמר דאטו טומאת פהו מה שמוטר לטמאות או אסור שייך לדין טומאה זה אינו דזה הוי רק כשאר אסורין והוי בכלל אסורין ואינו פדין ספק טומאה ותדע דהרי אינו מחלק בזה בין נמצא ברה"י או ברה"ר דזה הוי דין אסורין.

ועוד ממה מביא ראי' אם מרוב ישראל הרי זה הוי לחומרא ואם הרוב נכרים הרי התם הפונה שאינו מחויב לקברו וחייב לקבור מת מצנה ודאי הוי כשאר אסורין ולכך אזלינן בטר רובא אם חייב לקברו עד שאני תמה על ראיתו מה שלא הרגיש בזה רמ"מ.

ובגידון אשר שאל באוננות שנטרפו מפח נקיבת הוושטין איך מוכרין לנכרים הרי הוי אסור למפור הבני מעים לנכרים והנה האריף רמ"מ קצת בהתירים חדשים אשר אין נוחין לי להורות בזה הלכה למעשה וכבר כתב רמ"מ שפבר הרגיש בזה בעל ח"ס ביו"ד גברית אברהם.

והנה לדעתי הי' נראה בפשיטות פינו דאם יכול הנכרי לעשות פן בעצמו ליכא לפני עור ואין אסור רק מדרבנן וא"כ בזה פינו דרוב נקיבת הוושטין אינו טריפה ודאי רק ספק וא"כ הוי ספק דרבנן ובספק מותר למפור לנכרים ולא שייך בזה לומר אין עושין ספק דרבנן לכתחלה פינו דכבר נודמנו לו ואם נאסור לו למכרם יהי' לו הפסד ולכך אין זה לכתחלה לכך מותר למכרם.

והיותר נראה כי הנה דעת הרמב"ם דספק תורה מן התורה לקולא ולכך נהי' דדעת הרוב הפוסקים דהוי מן התורה היינו בישראל אבל בב"נ נהי' במה שהם נמי אסורין היינו בודאי ולא בספק וטעמא נראה חדא דבישראל הוי הלמ"מ דספיקא אסורא או אפשר לומר דבישראל ילפינן מכל חלב לרבות ספיקא כמ"ש ביומא דף פ"א דכל חלב לרבות

כּוּי וּח"ש וְהַפְּנוּנָה בְּמָה דְקָאָמַר בְּיוֹמָא אִיזְטְרִיף קְרָא לְאַתּוּנִי סְפִיקָא הֵינּוּ דְבַחְלָב פִּינּוּ דְהוּי סְפִק מוֹכַח מְאֻשָּׁם תְּלוּי דְסְפִיקָא אֶסוּרָא וּלְכֹף לָא אִזְטְרִיף קְרָא לְאַתּוּנִי סְפִיקָא וְלו' אִם אֵינוֹ עֵנְיָן לְחֵלֶב יְהִי לְשֹׁאֵר אֶסוּרִין לָא נִיחָא לְהַש"ס לּוֹמַר פֶּן וּטְפִי מְסַתְבֵּר לּוֹמַר דְהוּי אֶסְמַכְתָּא אָבֵל ר"י דס"ל ח"ש אָסוּר מִן הַתּוֹרָה בַּע"כ ס"ל דְאֵינוֹ אֶסְמַכְתָּא וּבַע"כ דס"ל דְהַפְּנוּנָה דְגַם סְפִיקָא אִזְטְרִיף קְרָא לְאַסּוּר וְהֵינּוּ בְּאִם אֵינוֹ עֵנְיָן לְחֵלֶב הוּי לְשֹׁאֵר אֶסוּרִין קמ"ל דְגַם בְּשֹׁאֵר אֶסוּרִין סְפִיקָא לְחוּמְרָא מִן הַתּוֹרָה וּמִן שֵׁבִיב קִנְיָנוֹת הַפֶּר"ח עַל הַרְמַב"ם וּבְחִידוּשֵׁינוּ יִשְׁבְּנוּ בְּעֵנְיָנִים אַחֲרֵים בַּעֲזַה"י, וְעַכ"פּ לִפ"ז בְּיִשְׂרָאֵל יִלְפִינּוּ מִפְּלַח חֵלֶב דְּאֵף סְפִיקָא אֶסוּרָה אָבֵל בַּב"נ דְּלִיכָא קְרָא אֵינוֹ אָסוּר רַק נִדְאֵי לָא סְפִיקָא וּלְכֹף סְפִק טְרִיפָה בְּשִׁחִיטָה וְכַדוּמָה מוֹתֵר לְמַכְרוֹ לְנִכְרִי.

וְעוֹד אֶסְבִּיר יוֹתֵר הַדְּבָר בַּעֲזַה"י דְּבִישְׂרָאֵל פִּינּוּ דְבִשְׁוֹגַג נְמִי הוּי חוּטָא וְיֵישׁ דְּבַעֲי קִרְבּוֹן לְכֹף אֵף סְפִיקָא אֶסוּרָה דְּדִלְמָא הוּי טְרִיפָה דְּאֵף דְּהוּא לָא יָדַע לוֹ יְהִי דְהוּי שׁוֹגֵג נְמִי עוֹשֶׂה עֲבֵרָה אָבֵל בְּנִכְרִי פִינּוּ דְדַעַת הַרְמַב"ם בְּעֵשְׂרִי מַה' מְלָכִים דַּב"נ בְּשׁוֹגֵג אֵינוֹ חוּטָא לְכֹף אֵף סְפִק מוֹתֵר לוֹ לְכֹף מוֹתֵר לְמַפְּנֹר לוֹ סְפִק נְבִילָה, וְעוֹד נִרְאֶה דְהֵנָּה רְאִיתִי בְּמַכְתָּב ר"מ שְׁמַצְדָּד לְהַקְל מִפְּחַ דְּבַנִּי מַעִים אוֹכְלִיָּהּ לָאוּ בַר אֵינֶשׁ וְאֵינוֹ קוֹנָה לְאַכִּילָהּ וּכְבָר עֵינְיָתִי בַח"ס שְׁפַתְבַּר פֶּן וְדַבְרֵיכֶם תְּמוּהִים דְּהָרִי יֵישׁ בְּעוֹף קוֹרְקוֹן וְכַבֵּד וְכַדוּמָה הַתְּלוּיִם בְּקִנְיָה וְנִשְׁט וְנָה הוּי בְּנִדְאֵי בְּכָלֵל אִכִּילָהּ וְח"ז"ל לָא אָמְרוּ רַק בְּבַנִּי מַעִים וּבְכַרְט הַח"ס מִיָּרִי אֵף בְּבַהֲמָה וְהָרִי יֵישׁ שֵׁם הַרְיָאָה וְגַם הֵלֶב וְהַכְּבֵד גַּם הַשְׁוֹמֵן הוּי בְּבַנִּי מַעִים וְהֵם נִדְאֵי חֲשׁוּבִין לְאַכִּילָהּ וּלְכֹף בַּמַּח"כ שֶׁל הַח"ס שְׁגַג בְּזָה וּלְכֹף נִרְאֶה דְּנִדְאֵי לְמַפְּנֹר לוֹ הַבְּנִי מַעִים לְבַד מַכ"ש הֵנִי דְּבָרִי שְׁזַכְרֵתִי נִדְאֵי אָסוּר לְמַפְּנֹר לְהוֹן דְּמִן הַסְּתָם קוֹנָה אוֹתָם לְאַכִּילָהּ אָבֵל בְּמוֹכַר בַּר אֶנוּנָא בְּזָה פִינּוּ דְהוּי רַק בְּהַבְּלָעָה בְּזָה שְׁפִיר י"ל דְּהַנְּכָרִי אֵינוֹ מְכַוֵּן רַק לְגוּף הָאֶנוּנָא וְלֹא לְמַה שְׁבַתּוּכָה בְּזָה י"ל שְׁפִיר דְאֵינוֹ קוֹנָה אוֹתוֹ לְאַכִּילָהּ לְכֹף מוֹתֵר לְמַפְּנֹר לוֹ בְּהַבְּלָעָה.

וְהֵנָּה בַּהַגְּנָ"ל הִי נִרְאֶה לִי לִינִישׁב מַה דְּקָשָׁה לִי בְּמָה דְּפָרִיף הַש"ס בַּפ"ב דְּפִסְחִים לַר"א הָרִי אַמ"ה וְתַנְיָא מִזִּין לָא יוֹשִׁיט אָדָם פּוֹס יִזֵּן לְנִזִּיר וְאַמ"ה לַב"נ דְּכַתִּיב וּלְפָנֶי עוֹר כּו' הָא לְכַלְבִּים שָׂרִי וְכו' מַה פְּרִיף דְּלָמָּא גַּם לְכַלְבִּים אָסוּר וּמַה דְּנִקְטָה הִלָּאוּ דְּלַפְנֵי עוֹר לּוֹמַר דְּעוֹבֵר בַּב' לָאוּיִן פְּעִין דְּאָמְרִינוּ בְּכַמָּה דְּנִקְטָא לְעַבּוֹר עָלָיו בַּב' לָאוּיִן וְא"ל דְּהוּי קָשָׁה לוֹ דַּא"כ לִיְתַנִּי דְּעוֹבֵר אֵף בְּלַפְנֵי עוֹר זֶה אֵינוֹ דְּבִשְׁבִיל נִזִּיר לָא הוּי מְצִי לְמִיתַנִּי פֶּן וּלְעוֹלָם הַפְּנוּנָה לְעַבּוֹר עָלָיו בַּב' לָאוּיִן.

וּלְפִי הַגְּנָ"ל א"ש נִדְאֵי הִיכִי דְלָא הוּי מְקוּם לְטַעוֹת י"ל דְּהַפְּנוּנָה לְעַבּוֹר בַּב' לָאוּיִן אֵף פֶּאֵן הֵנָּה בְּשִׁבִיל אִסּוּר הַנְּאָה אֵף סְפִק אַמ"ה אָסוּר לִיְתַנִּי לְנִכְרִי וְכֵן בְּהַבְּלָעָה נְמִי אֶסוּרָה אָבֵל בְּשִׁבִיל לַפְּנֵי עוֹר מוֹתֵר סְפִק אָבֵר מִן הַחִי אֵז בְּהַבְּלָעָה וְכִינּוּ דְאִיכָא לְמַטְעִי קוֹלָא מְזָה לָא הוּי לִי לְאַשְׁמְעִינוּ הִלָּאוּ דְּלַפְנֵי עוֹר וְא"ש.

וְהֵנָּה עַכ"פּ מַצֵּד הִתְרִים הֵנָּה נִרְאֶה לְהַקְל בְּזָה אֵף זֶה רַק בְּסְפִק אַמ"ה אָבֵל בְּנִדְאֵי אָבֵר מִן הַחִי אֵינוֹ לְהַקְל מִפְּחַ טַעַם הַשְּׁנִי דְּאֵף בְּהַבְּלָעָה דְּזָה אֵנִי כּוֹתֵב רַק לְסַנִּיף וְיוֹתֵר אֵינוֹ לְהַאֲרִיף דְּבָרֵי יְדִידוֹ: תְּשׁוּבָה לֵג לְמַדִּינַת פּוֹלִין לִק"ק וְאַלְיִשְׁיָן לְהַרְבְּנִים הַמְּנוֹפְלָגִים הַחֲרִיפִים הִירָאִים וְשְׁלִמִים ב"ד צָדֵק שֵׁם וּבְתוֹכָם הַרְבְּנִים הַמְּנוֹפְלָגִים הַגְּבִירִים ה"י.

הנה מפתכם קבלתי ועד היום לא הייתי בקו בריאה להיות לי פת להשיב עד הנה. והנה ע"ד שאלתם בשו"ב שנתן ת"כ להפאכטרי"ס שלא ישחוט בלי רשיון מהם ונתברר שעבר על ת"כ שלו ושחט בהפפרים בלי רשיון מהפאכטרי"ס והנה רו"מ הקשה לשאל ממיני פי במדינתנו בעירות הקרובים עלינו איני מתערב בדיני השוחטים כי בעו"ה בזמן הזה יד ידים גוברת וכל הדובר שקר ידו על העליונה לכה עת לחשות אף אתם פיון דאתם רחוקים ממדינה אחרת מוכרח אני להשיב לכם.

הנה מה שרצה רו"מ לומר דהשבועה הוי באונס שהי' גרא שיידחוהו מפרנסתו הנה ח"ו לומר זה הוי אונס, דאונס הוי רק אם רצו להורגו או ליטול ממנו מה דכבר הוי שלו אבל אם הוי רק מפת מניעת הריוח שיהיו מונעים אותו מהרוחה אין זה אונס וזה הוי כאונס דאתי מנפשי' המבואר בחו"מ סי' ר"ה וח"ו לדמה זה לאונס.

ומה שדיקמה דין זה לדין קהל שפסלו שחיטת הכל. הנה הגוף דין קהל שפסלו שחיטת הכל תמהו האחרונים ועיין בחבורי קנאת סופרים הנדפס פעת בלבוב ה' יזפני לראות גמרו במהרה ושם בסי' נ"ח ישבתי דברי הרא"ש על נכון.

אף גידון דידן אינו דומה לדין הרא"ש דשם מיירי ששחט לזה דאסרו שחיטתו ורצה להאכילם דבר שאסרו על נפשם אבל בזה בני העיר או הפאכטרי"ס אסרו על נפשם שחיטתו אבל הוא לא שחט להם רק לבני הפפרים ובני הפפרים לא אסרו על נפשם שחיטתו וזה אינו ידוע אם יקנו מהם הפאכטרי"ס להביא העירה אם לא ועכ"פ אף אם דרפם בכף אין זה ברור ומה להשוחט בכף הוא שוחט להפפרים מה לו להשו"ב לאיזה אנשים שמכרו אח"כ אנשי הפפרים, גם בלא"ה הפאכטרי"ס אינו כל הקהל או רובם בודאי אם מקצת אנשים אסרו על נפשם שחיטת השו"ב והוא שחט להם אינו פחשוד לאו"ד פיון דהם רק יחידים ובטלה דעתן ואין להם פת לאסרו לעשות שחיטתו כנבילה.

גם זה יפה פתבו מעלתכם דדין קהל שפסלו שחיטת הכל הוי רק אם פסלו בפירוש אבל כאן לא פסלו בפירוש רק שנתן ת"כ שלא ישחוט בלי רצונם אין זה בכלל קהל שפסלו שחיטת הכל ולכה הנה מדינא הי' מקום להכשירו אבל אעפ"כ אני איני נמנה עמכם להצטרף להכשירו כי הנה לא פימים הראשונים אנחנו ולהחזיר להשוחט לאומנתו תלוי בענין הזמן.

והנה אתם חוששים לאשתו וטפלו התלויים בו ואני חושש להרבה אנשים שיאכלו משחיטתו אנשים ונשים וטף שלא יכשלו בשוגג באכילת איסור ומה לנו לאשה ובני' התלויין בי' הנה דמם מידו יבוקש שהי' לו להיות ירא שמים ולעשות כמשפט התורה באנחנו נקיים.

פי הנה פימים הראשונים שהי' הרוב העולם יראי שמים ומבקשים האמת הנה מקום להקל בשו"ב ע"י תשובה וקבלת ד"ח אף שיתכן דעושה פן מכת פרנסתו מ"מ בודאי יהי' על השוחט מורא בשר נדם אולי ימצאו עוד בו רעה ולא יהי' לו עזר להועיל לא כן עתה פי בעו"ה פשעה הארץ ה' הטוב יכפר וכל שוחט קל שפקלים מוצא לו עוזרים הוא משפחתו ושאר אנשים היודעים לו ורבו אוהבי שקר ומחזיקים ידי שקר, לכה פימים הללו אין לשו"ב שום מורא בשר נדם פי בטוח בעוזריו וכמה דרכים ימצאו לו לעזרה

לְכֹה בְּזִמְנֵי הַזֶּה צָרִיף לְרֵאוֹת שְׂיִהְיֶה הַשׁו"ב יֵרָא ה' מְרַבִּים יוֹתֵר מִכֹּל אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנֵינוּ
וּבְאֵיזָה דְבָר קָל יֵהי' מֵה שְׂיִהְיֶה רְאוֹי לְדַחֲתוֹ מְאוּמָּנְתוֹ, וְעֵינֵינוּ סְמִיכֵת קִצֵּת לְזֶה בַח"י ה'
פֶּסַח סִי' תַמ"ח דַּכ' דְּבִזְמַן הַזֶּה לֹא שְׂיִיף מוּמָר לְמַאֲבוֹן דְּכֹנְלָם עוֹבְרֵי לְהַכְעִיס נִינְהוּ וְכו'
כֵּן אֲנִי בְּמִילְתָא בְּזֶה.

וְאַמְשׁוּל לְכֶם מְשַׁל הִנֵּה בְּדִין הַש"ע הַחֲשׂוֹד עַל הַגְּנִיבָה לֹא חֲשׂוֹד עַל הַשְּׁחִיטָה וּמִן
לְאַכְוֹל מְשַׁחֲטוֹ וְאַמְרוּ נָא בַזֶּה"ז אִם גָּנַב יִשְׁחַוֵּט בְּהֵמָה אוֹ עוֹף אֶף שְׂיִוְדַע הַל' שְׁחִיטָה
אִם יֵאָכְלוּ מִמֶּנּוּ וְדָאֵי אֵינּוּ כִּי הַכֹּל יוֹדְעִים דְּגַנְבִים בְּזִמְנֵי הַזֶּה חֲשׂוֹדִים עַל כָּל הַתּוֹרָה כֵּן
ה"נ הַשׁוֹחֵט בְּזִמְנֵי הַזֶּה אִם חֲשׂוֹד עַל אֵיזָה קְלוּת שְׂיִהְיֶה אִם אֵינּוּ יֵרָא ה' מְרַבִּים יוֹתֵר מִמָּה
שְׂהִי בְּדוֹרוֹת הָרֵאשׁוֹנִים אֵין לְאַכְוֹל מְשַׁחֲטוֹ לְכֹה לְדַעֲתֵי רְאוֹי לְאַסְרוֹ וְאַתֶּם מֵה שְׁתַּרְצוּ
עָשׂוּ.

יוֹתֵר אֵין לְהַאֲרִיף דְּבָרֵי יְדִידְכֶם הַמְדַבֵּר בְּאַמְת וּבְלָב תָּמִים וְכו': תְּשׁוּבָה לַד לְמַדִּינַת פּוֹלִין
לַק"ק פּוֹלִנְאָה הַנִּקְרָא גְּאוֹנֵי אֶלְפִסְנִדָּר לְהַב"ד דְּשָׁם. הִנֵּה ע"ד שְׂאַלְתֶּם שְׁבוּעַ הַעֲבָר
קַבְלֵתִי מִכְּתָב הַשְּׁנִי הַנִּכְתָּב בַּח"י ר' וְלָמַן הִירָשׁ פִּירִשְׁטֵעֲנִבֵעֲרַג טָרָם בְּאִ מִכְּתָבֵם הָרֵאשׁוֹן
וְאַח"כּ בְּיוֹם ו' עַש"ק קַבְלֵתִי מִכְּתָבֵם הָרֵאשׁוֹן וְהִנֵּה הָיִית כִּי טָרַחְתֶּם פְּעָמִים מְוֹכַרְח אֲנִי
לְהַשִּׁיב בְּקִיצוֹר.

הִנֵּה ע"ד הַתְּקִנָּה הַנִּעֲשָׂה שְׁשׁו"ב אֶחָד לֹא יִשְׁחַוֵּט בְּלִי חֲבִירוֹ אֵין בְּתַקְנָה זֹו כְּלוּם כִּי אֶף
דְּנִימָא בַזֶּט"ה בְּצִירוֹף הָרַב יְכוּלִין לַעֲשׂוֹת תְּקִנָּה וּמְחֻנְיָבִים הַכֹּל לְנִהוּג כֵּן אֶף זֶה דְּוִקָא
בְּמָה דְלֹא הָוִי חֲשֵׁשׁ אִיסוּר לְהַשְׁאָר אֶבֶל מֵה דְהָוִי חֲשֵׁשׁ אִיסוּר שְׂרַבִים נְמַנְעִים מִלְּאַכְוֹל
מְשַׁחֲטוֹ שׁו"ב אֶחָד מִכֹּחַ דְּנִרְאָה לְהֵם לְקַל בְּזֶה אֵין בְּיַד כְּוָלָם לְהַכְרִיחַ הַיְחִידִים הַנְּמַנְעִים
מְשַׁחֲטוֹ לְהָיִית מְוֹכַרְחִין לְאַכְוֹל מְשַׁחֲטוֹ כִּי אֵין מְאַכִּילִין לְאַדָּם דְּבָר הָאָסוּר לוֹ וְהָרִי
אֶפְיָלוּ בְּעַסְקֵי מָמוֹן אִם הָוִי רִינּוּחַ לְהָאֵי וּפְסִיָדָא לְהָהוּא לֹא מְהַנִּי רַק מְדַעַת כְּוָלָם כַּמ"ש
בְּרַמ"א בַּחו"מ סִי' רַל"א וּמֵה שְׁלִשׁוֹן הַרַמ"א שָׁם סָתְרוּ אֶהֱדָדִי יִשְׁבְּתִי בְּחִידוֹשֵׁינוּ מִכְּבָר
וּמַכ"ש בְּדָבָר הָאִיסוּר לְהֵם, שְׁלֹא הָוִי בְּתַקְנָתֵם כְּלוּם לְהָיִית מְוֹכַרְחִין בְּדָבָר הָאָסוּר לְהֵם
וּמֵה גַם אִם הַיְחִידִין מְפִירִין שְׁהַתְּקִנָּה הַזֶּה בְּעֶרְמָה כְּדִי לְהַכְרִיחֵם לְאַכְוֹל דְּוִדָאֵי אֵין
בְּתַקְנָתֵם כְּלוּם וְלֹא מְהַנִּי תַקְנוֹת זַט"ה רַק אִם עוֹשִׂין לְפִי תוּמָם לְתַקְנַת הָעִיר לֹא לְכוּוֹן
לְקַנְתָּר.

וּבְחִיבּוּרֵי שְׁנוֹת חַיִּים לְבַסּוֹף בְּקוּוֹנְטֵרַס פְּרִט וְעוֹלָלָת כְּתַבְנוּ עוֹד דַּזַּט"ה לֹא הָוִי רַק בְּדוֹרוֹת
הָרֵאשׁוֹנִים שְׁנַתְּמַנּוּ מִן יִשְׂרָאֵל יוֹשְׁבֵי הָעִיר אֲזַ כֵּינּוּ דְּכֹנְלָם הַסְּפִימוּ עֲלֵיהֶם הָוִי כְּאֵלוּ קַבְלוּ
עֲלֵיהֶם תַּחֲלָה שְׁפָל מֵה שְׂיַעֲשׂוּ מְחֻנְיָבִין לְתַיִּים וְאֵין בְּיַדָּם אַח"כּ לְחַזוֹר מִתַּקְנָתֵם אֶבֶל
בְּזִמְנֵי הַזֶּה שְׁפָל טוֹבֵי הָעִיר נְתַמְנוּ עַפ"י עַרְפָּאוֹת עַפ"ו אֵין לְהֵם דִּין ז' טוֹבֵי הָעִיר.

לְכֹה מִכֹּל הַלִּין טַעְמֵי וְאַף אִם יַחְסֵר אֵיזָה טַעַם מ"מ טַעַם הָרֵאשׁוֹן לְבַדּוֹ גְּמִי כְּדָאֵי וְאֵין
מְחֻנְיָבִים לְתַיִּים תַּקְנָתֵם וְיִכּוֹל הַשׁוֹחֵט הַכָּשֵׁר לְהֵם לְשַׁחֲוֵט בְּלִי הַשְּׁנִי הַפְּסוּל לְהֵם. ז"ז
אֵין לְהַאֲרִיף דְּבָרֵי יְדִידְכֶם הַטְּרוּד וְחִלוּשׁ כַּח וְכו': תְּשׁוּבָה לְהַ לַק"ק דְּאֵלִינָא לְהָרַב מו"ה
יֵאקִיל וְוִיין רַאב דְּיִין דְּשָׁם.

הנה מקתבו קבלתי היום הנה והנני משיבו על אתר פי לית דין צריף בשש ואריכות
והדבר פשוט בנידון השוחט ר' זעליג שהיה שותה שפור רק דאינו מגיע לשכרותו של
לוט ונמים ידברו פאלו פעמים שותה אקוויט א' מדה ביום.

הנה ברור הדבר אצלי ששחיתתו אסורה כנבילה ויפה דיבר ר"מ פי לא פימים
הראשונים אנתנו בזמן הנה הדור פרוץ ויראי שמים נתמעטו לקה מחיצה שגפרצה
אומרים לו גדור.

ובימים הראשונים הני דעת המקולין בשפור בדיעבד מפת דאילו הנה דורס הנה אומר
לנו פינו דלא הגיע לשכרותו של לוט אף בזמן הנה שהדור פרוץ אין לסמוך על אומדנא
פזו.

ובפרט דיש להכריע בין האוסרין אף בדיעבד והמתירין בדיעבד דפלוגתתם לא הני רק
אם שחט דרף מקרה אז סמכינו דבפעם זה לא דרס אבל להיות שוחט בעיר לשחוט
הרבה זה נדאי שחיתתו אסורה שלא ימלט שלא יבא לידי דרסה שהרי הרב אומר פן
שהרמ"א פתב שרגיל לבא לידי דרסה ונהרי קיי"ל דתולין במצוי אפילו להקל מכ"ש
להחמיר ובפרט ליתן לו לכתחלה לשחוט נדאי אסור לדעת הרמ"א ואפשר אף המחבר
לא פתב דשוחט לכתחלה רק ליחיד דרף ארעי ולא להיות שוחט דמתא ובפרט לשחוט
גפות דבנה שכים יותר לבא לידי דרסה ולהיות שוחט השור ומכה איש ומכשיל הרבים.

לקה חדלו לכם מאכול משחיתתו אשר לא יחוש לדברינו יקנים בו מאמר הכתוב הבשור
עודינו בין שניהם וגו' והשומע לדברינו ישפון בטח ויקנים בו שומע תוכחת חיים בקרב
חכמים תלין כנפש הכותב וכו': והנה נשמט מלעיל דגם מה שאינו רוצה להראות ספינו
להשוחט השני נראה שאין בו יראת שמים פי הירא שמים אדרבא להיות נהנה מזה
להראות הספין דאולי משגה הוא ומוטב שיכשר בשנים מבאחד ולקיים והייתם נקיים
מה' ומישאל ולכה אם אינו רוצה להראות ספינו להשני הני ריעותא גדולה ואף בעבור
זה ראוי להעבירו ומכ"ש בהצטרף תרנוניהו יחד דברי הנ"ל והנה מדי דברי בזה אנפיר
מה שעלה בלבי דרף הערה בעלמא להסתפק בשפור שהגיע לשכרותו של לוט ושחיתתו
אסורה אם מהני בזה אחרים רואין או לא דהנה לכאורה יש להביא רא' לדעת האוסרים
בדיעבד אפילו בלא הגיע לשל לוט במה דקשה למה לא מוקי הש"ס ברפ"ק דחולין
המשנה בכה דהפל שוחטין אבל שפור לא ישחוט אף דלא הגיע לשכרותו של לוט ואם
שחטו ואחרים רואין אותו שחיתתו כשירה ומזה מוכח לכאורה דאף אחרים רואין לא
מהני אף דלא הגיע לשל לוט מיהו זה יש לדחות די"ל אדרבה דבלא הגיע לא בעינו
אחרים עע"ג ובלא זה שחיתתו כשירה ומכ"ש די"ל פדעת המחבר ומותר לשחוט
לכתחלה.

אף קשה לאוקמא המשנה בהגיע לשכרותו של לוט דנדאי שחיתתו אסורה ובאחרים
רואין מותר מוכח דבהגיע לשל לוט לא מהני אחרים רואין ודו"ק. ואחר פתבי זה עיינתי
בפמ"ג וגם הוא פתב פן בט"ז ובש"ף ביאר יותר דלצבור נדאי אסור וכוננתי לדעתו ואני
בעזה"י ביארתי יותר בטעמים וכן ראיתי אח"כ בתב"ש שראוי להעבירו ייע"ש.

ומכ"ש בזמן הגז דרבו המתפרצים כדברינו ממש. והנה מלשון התב"ש בהגיע לשכרותו של לוט שכ' דינו פשוטה ומשמע דס"ל דע"ג מהני ולדעתי אין נראה פן ושאני שוטה דאין ידיו פבידים עליו אבל בפפור דידיו פבידים ובפרט בהגיע לשל לוט ידיו פבידים ביותר.

נראה דלא מהני אחרים ע"ג דנדאי דרס דחזינו דמשכר. כנלפענ"ד נכון לדינא: תשובה לו בש"ע יו"ד סי' ב' סעיף ה' או לחלל שבת בפרהסיא יש להסתפק אם חילל יוה"כ בפרהסיא אם דינו פשבת ונעשה מומר לכל התורה או לא.

ולכאורה מלשון המשנה דקתני אין בין יוה"כ לשבת אלא שזה זדונו במיתה וכו' ואם איתא יש חילוק ביניהו שפזה נעשה מומר ופזה לא נעשה מומר. אלא נדאי שאף פזה נעשה מומר לכל התורה, אף באמת יש לעיין פזה דא"כ תקשה לפמ"ש בסי' ד' להוכיח פן דבהתרו בו ועבר התראה נעשה מומר באותו שחיטה א"כ תקשה לכאורה קושיא למ"ד חייבי מיתות שוגגין חייבין בתשלומין אף יפרשו משנה מפונרשת במס' ב"ק דף ע"א דקתני שם גנב וטבח ביה"כ גנב וטבח בשבת לע"ז פטור וניהו דהש"ס מוקי התם כר"מ דס"ל לוקה ומשלם אית לי מת ומשלם לית לי.

מ"מ מ"נ האף מיירי אי בהתרו בו א"כ אף ביוה"כ מיפטר נהי דלוקה ומשלם אית לי מ"מ הרי דעת התוס' כמ"ש לעיל פי"ד סי' ד' ע"ש בהוכחה ברורה דבהתרו נעשה מומר באותה שחיטה וא"כ הוי שחיטתו נבילה והוי פנתנבלה פידו ואי מיירי בלא התרו בי אף בטבח בשבת חייב פי"ד דחייבי מיתות שוגגין חייבין בתשלומין אלא נדאי יהי מוכח דבשחיטת יוה"כ לא יהי נעשה מומר ואינו פשבת ומיהו לשיטת רוב הפוסקים דבשבת לא הוי מומר רק אם עובר בפרהסיא א"ש וי"ל ששחט שלא בפרהסיא דלא הוי מומר.

מיהו לדעת הרמב"ם דס"ל דאפילו שלא בפרהסיא [והיינו כמ"ש הכו"פ שהבאתי לקמן דלא בעינן עשרה רק בהתרו בו הוי פרהסיא א"ש אי מיירי בהתרו בו הוי פרהסיא ונעשה מומר ודו"ק] הוי מומר במחלל שבת תקשה ובע"כ יהי מוכח לשיטת הרמב"ם דביוה"כ לא נעשה מומר מיהו לפמ"ש (לעיל) בחידושי ליו"ד סי' יו"ד בישוב דברי הרמב"ם מקושיות הכו"פ דהיכי דבאמת שחט שחיטה מעליא רק מפח מומר נפסלה וכיון דהוא צוה לו בעצמו לעשות פן לא נפטר הגנב מחיוב בד' וה' ייע"ש, א"כ א"ש דכ"ש דשחט הוא בעצמו אותה דדוקא בנתנבלה מפילא שלא בפשיעתו או שלא שחטו באמת פלל בהא מיפטר אבל כששחט באמת מצד השחיטה עצמה הוי שחיטה מעליא וע"י מעשיו נעשה נבילה פנדון לבו לא ינפטר מד' וה' עיי"ש וליפא ראי' מהא.

והנה דעת פמה פוסקים דבאותה שחיטה לא נעשה מומר בין בשבת בין בע"ז ולכאורה קשה לי מנ"ל דבע"ז הוי פן הרי עיקר הוכחה הוא מהשוחט בשבת דשחיטתו פשיטה י"ל דדוקא בשבת פיון דבעינן בפרהסיא דוקא ובלא"ה לא הוי מומר י"ל דבאותה שחיטה כ"ז שלא גמר השחיטה אם הי' מושף יד ממנו לא הי' חייב עוד דהוי מקלקל ממש דכבר נפסלה בשחיטה א"כ כל שלא גמר השחיטה ליפא ברור להרואים שמחלל שבת ודומה קצת למה דקיי"ל לכמה פוסקים בגזלן שעשה תשובה שלא נכשר עד שזודע לב"ד שעשה תשובה פן י"ל נמי פאן להיפוף שלא נעשה מומר עד שזודע להרואים שמחלל

שבת וכ"ז שלא שחט פולה בהכשר ליפא ידיעה בקרואים לכה אותה שחיטה פשיטה דאימתי נתברר לקרואים פן והוי פרהסיא אחר ששחט אז נתפרסם להם ונעשה מומר ואז כבר נשחט אבל בע"ז שהוי מומר אפילו בצנינעא א"כ אין פסולו תלוי בידיעת אחרים רק בהמעשה עצמו י"ל דבאותו שחיטה נעשה מומר שגמר המעשה ופסולו באין יחד.

ואף די"ל שבאמת שני תירוצים הוא בפוסקים דחד תירוץ הוא דבאותה שחיטה לא הוי מומר וחד תירוץ משום דבעינו בפרהסיא א"כ לאותו תירוץ דלאותה שחיטה לא ס"ל הך תירוץ דפרהסיא לפ"ז יהיה מוכח דאף לע"ז לא נעשה מומר באותה שחיטה, אף י"ל דבאמת גם התוס' בתירוץ הזה ס"ל דדוקא בפרהסיא נעשה מומר ורק דלא הוי ניחא להו דסתמא דמתניתין דהשוחט בשבת יהיה מייירי דוקא רק בצנינעא לא בפרהסיא דכל כהאי הו"ל להתנא לפרש לכה תירצו דאף אם הוי בפרהסיא מ"מ לאותה שחיטה לא נעשה מומר.

ובזה יש ליישב מה שיש לדייק על התוספו' דהרמב"ם ס"ל דבאותה שחיטה נעשה מומר וכת' הכו"פ הטעם משמו דבמשהו הראשון נעשה מומר ולא הוי מקלקל דהוי מקלקל ע"מ לתמן ייע"ש, ולכאורה קשה על התוס' דלא ס"ל פן ולפי מה שכ' א"ש דהרמב"ם לשיטתו דס"ל דלא בעינו פרהסיא לכה ס"ל דבמשהו נעשה מומר כיון דבאמת לא משו' ידו רק גמר השחיטה לכה לא הוי מקלקל אבל התוס' דס"ל דבעינו פרהסיא לכה במשהו הראשון לא נתנדע לקרואים שחילל שבת דאולי ימשו' ידו ולא יגמור עוד ויהי' מקלקל ולא עשה מן התורה איסור כלל לכה לא נתפרסם רשעו רק בסוף גמר השחיטה אז נעשה מומר וכבר נגמרה השחיטה וא"ש.

ובזה י"ל יותר נכון מה שלא תירצו התוס' מפח פרהסיא רק מפח אותה שחיטה גם מה דאנן קיי"ל בשני התירוצים דלא נעשה מומר באותה שחיטה גם שיהא פרהסיא ולכאורה כיון דנה אינו מוכח רק מפח קושאיא זו דלמה השוחט בשבת שחיטתו פשיטה וממ"נ אי הא לא הא.

אף נראה דא"ש דנדאי שניהם צריכין די"ל דכמו דקיי"ל בחו"מ דפסולי עדות מדרבנן בעינו הכרזה אבל לאותה העדות שגפסל בשבילו ס"ל להפוסקים דלא בעינו הכרזה פן י"ל נמי לענין זה דלהיות מומר מפאן ואילך על שאר המעשיות בעינו דוקא שישלל בפרהסיא ולא בצנינעא אבל לאותו דבר עצמו שגפסל ונעשה מומר בשבילו א"צ פרהסיא כיון דבאותו דבר נעשה מומר י"ל דגרע ולא בעינו פרהסיא לכה לא מצו התוס' לתרץ מפח פרהסיא ולכה תירצו מפח דבפ"א לא נעשה מומר או באותה שחיטה לא נעשה מומר, מיהו קשה עדיין הרי על משהו הראשון נעשה מומר פדעת הרמב"ם אף בזה שוב י"ל התירוץ דהוא בעינו פרהסיא ולגבי שאר השחיטה אם מחלקינו לה הוי משהו הראשון פשאר עבירה ושוב בעינו פרהסיא ודו"ק היטב.

ובהיות פן י"ל דאף הרמב"ם מודה דבעינו פרהסיא רק הוא לשיטתו דס"ל במחלל שבת באותה השחיטה נעשה מומר ובאותה שחיטה נעשה מומר בלי פרהסיא פנ"ל. שוב ראיתי שמ"ש לעיל דהרמב"ם ס"ל דלא בעינו פרהסיא בע"ז עלה על זכרוני לפי השקפה ראשונה אף באמת נזכרתי שאין זה מבואר כלל רק הכו"פ כתב בשמו בסי' י"א כיון

דלא הזכיר פלל בדבריו פרהסיא משמע דדי באונושא מלתא לקה אף בהתראה הוי פרהסיא ייע"ש אכל מודה הרמב"ם דבעינו פרהסיא.

גם מה שהזכרתי לעיל פמה פעמים דבהתרה בו מודים הפל דנעשה מומר באותה שחיטה אין זה מוזכר בפוסקים ממש רק אני הוכחתי זה פן לעיל מדברי התוס' בב"ק דף ע"א ייע"ש ואפשר שאר הפוסקים לא ס"ל פן.

וכן בפמ"ג סי' ד' ס"ק ה' בטו"ז משמע להיפוך ייע"ש גם בעיקר הדין אם ביוה"כ הוי מומר כמו בשבת נראה דזה אינו כיון דעיקר הטעם דמחלל שבת דהוי מומר הוי מפתח דשקול' שבת פכל התורה פולה וביום הכיפורים זה אינו שייך דנדאי לא הוי פכל התורה ודינו רק כשאר עבירות ומה דלא חשבו במשנה בהדי מה דתנא אין בין יוה"כ לשבת עיין בתשובת ש"א בה' יו"כ מה שמפלפל בזה לענין דינים אחרים ושוב מצאתי בפ"מג א"ח בפתיחה שדיבר מזה ייע"ש].

ועיין בט"ז סי' ד' ס"ק ה' מוכח ג"כ כדברי דס"ל דע"י התראה נעשה מומר באותו שחיטה ובהו יתישבו דבריו על נכון ולא כהפר"מג שלא הבין פנונתו וכן הש"ך בנקה"כ שפכתב עליו שפשוט הוא ולא תמה עליו בזה דאדרבא משום מומר לא היה אסור פלל דאין מומר באותה שחיטה או בפ"א משמע דמודה לו ג"כ בזה וכן בלשון הש"ס דקאמר התיר עצמו למיתה אין לה מומר גדול מזה משמע ג"כ פן דהוי מומר ממש פכל דיניו וטעם החלוק נראה דהנה הטעם שבפ"א לא נעשה מומר די"ל אולי מקרה הוא ורוח שטות נכנס בו ואינו מוחזק להיות רשע תמיד אבל בשני פעמים פבר התחזק בכך ואף דקיי"ל פרשב"ג דבתלתא זימני הוי חזקה היינו רק היכי דאנו רוצין להתחזקו שיעשה מעשה זה עוד מה שיעשה עד הנה מעשה זה עצמה יעשה עוד פגון בשור המועד שאנו צריכין להתחזקו שייגח עוד פעד הנה בזה בעינו ג' פעמים אבל הקא לענין מומר אין אנו רוצים לדון שיהי' מוחזק לעשות עוד עבירה זו שיעשה עד הנה דלא יהא שלא יעשה עוד פן כיון שעד הנה עשה יצא מדת ישראל ואינו בר זביחה להורע חזקתו הראשונה די בשני פעמים ויצא מחזקה הראשונה שלו אבל פחד מעשה אמרינו מקרה הוא ולא איתרע חזקתו לגמרי וזה פשלא התיר עצמו למיתה אבל פשהתיר עצמו למיתה ונדאי אם הוא רשע פל פך שמוסכם למות בעבור זה זה איתרע אף בפ"א.

וגם י"ל דמקבל על עצמו למות ונדאי הוי להכעיס לא להנאתו דמה הנאה יהי' לו הרי מות ויצא שכוונו בהפסדו אלא ונדאי הוי להכעיס ונעשה בפ"א מומר די"ל דבלהכעיס מודים דבפ"א הוי מומר דדוקא היכי דנתפנוין לשם הנאה י"ל מקרה הוא.

גם אף להפוסקים דס"ל באותה שחיטה לא נעשה מומר היינו ג"כ עיקר הטעם כיון דאינו נעשה מומר עד גמר הזביחה א"כ בשעת השחיטה עצמה הי' בר זביחה עדיין ובשלמא משום ע"ז נאסר שפיר דהאיסור והשחיטה באים פאחד אבל לענין פסול אינו בר זביחה בזה בעינו שבשעת מעשה ממש לא יהי' בר זביחה וכאן בשעת שחיטה הוי בר זביחה וכשגמר נעשה אינו בר זביחה ונהרי פבר שור שחוט לפניה, לפ"ז זה דוקא פשלא התרו בו אבל אם התרו קודם מעשה וקבל עליו התראה תיכף אינו בר זביחה אף קודם שחיטה כיון דבע"ז מצטרפין מחשבה למעשה כיון דאמר שבודאי נעשה פן ומקבל על עצמו התראה בשלמא לענין שיהי' יתרג בעינו מעשה ממש ועל דיבור ומחשבה אינו נהרג

אָבֵל לַעֲנִין אֵינוֹ בֵּר זְבִיחָה וְשֶׁהוּא דָּבָר הַתְּלוּי בְּלֵב שְׂאִינוֹ מֵאֲמִין דְּשַׁחֲיטָה פִּינּוֹן שְׁהַדְּבָר תְּלוּי בְּלֵב לְכַף ע"י דְּיָבוּר וּמַחְשָׁבָה ג"כ נַעֲשֶׂה אֵינוֹ בֵּר זְבִיחָה.

מִיְהוּ אִם לֹא הָי עוֹשֶׂה אֶח"כ מַעֲשֶׂה לֹא הָיָה נֶחֱשֵׁב מוּמָר מִפְּאֵן וְאֵלֶּךְ פִּינּוֹן דְּפִירֵשׁ וְלֹא עֲשֶׂה מַעֲשֶׂה י"ל דְּמִסְתַּמָּא מִהֲדַר קַהֲדַר בֵּינָה מִמַּחְשָׁבָתוֹ הִרְאִישׁוֹנָה וְהִיכִי דְלֹא עֲשֶׂה תַחֲלָה מַעֲשֶׂה רַק מַחְשָׁבָה וְדִיבּוּר מַחְשָׁבָה מוֹצִיא מִיַּדִּי מַחְשָׁבָה וְחוֹזֵר לְכַשְׁרוֹתוֹ, וְכֵן נָמִי אִם לֹא הִתְרוּ י"ל אוֹ דְּהוּא שׁוּגֵג אוֹ י"ל דְּהוּא מִקְלִי דְּהַשְׁטָאָה פְּמוֹ שְׁקִי"ל בְּהַמוּדָה בְּלִי אַתָּם עֵינֵי דִיכּוּל לּוֹמַר מְשֻׁטָה אָנִי לְכַף כַּל כַּה"ג פִּינּוֹן דִּי"ל שְׁדַּבְּרִיו הָיִי כְּפִטוּמֵי מִקְלִי בְּעֵלְמָא לְכַף לֹא נִקְרָא אֵינוֹ בֵּר זְבִיחָה וְעַדִּינּוֹ הוּא כְּשֶׁר לְגַמְרֵי וְרַק ע"י הַמַּעֲשֶׂה נִפְסַל וְכַבֵּר נִקְדָּם הַמַּעֲשֶׂה אָבֵל בְּהִתְרוֹ בּוֹ וְקִיבַל הַתְּרָאָה מוּכַח שְׁלֵא הָיִי שׁוּגֵג גַּם לֹא הָיִי הַשְׁטָאָה פִּינּוֹן שְׁקִיבַל עָלָיו דְּבָרֵי הָעֵדִים וְהָיִי פְּאוּמַר אַתָּם עֵינֵי לְכַף ע"י אֲמִירָה לְבַד נִקְרָא אֵינוֹ בֵּר זְבִיחָה וְכִינּוֹן שְׁלֵא שָׁב מִמַּחְשָׁבָתוֹ הִרְאִישׁוֹנָה וְעֲשֶׂה אֲשֶׁר זָמַם וְנַעֲשֶׂה אֵינוֹ בֵּר זְבִיחָה מְשַׁעַת קַבְּלַת הַתְּרָאָה לְכַף כְּבָר בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה לֹא הָיִי בֵּר זְבִיחָה וְנַעֲשֶׂה מוּמָר בְּאוּ"פ וּבְאוֹתוֹ מַעֲשֶׂה כְּנַלְפַעְנֵ"ד נְכוּן וְדו"ק הִיטִיב: תְּשׁוּבָה לֹז בְּאוֹתוֹ סְעִיף בַּהֲגַה"ה מְסוּר דִּינוֹ כְּמוּמָר וְכו'.

הִנֵּה בְּזָה יֵשׁ שְׁנֵי דִיעוֹת אִם פְּסוּלָה שְׁחִיטָתוֹ אוֹ לֹא וְהִנֵּה אֵינְרַע מַעֲשֶׂה כְּזָה לִידֵי בְּשׁוֹחֲט שְׁנַתְּנוּדַע עָלָיו שְׁמֶסֶר פ"א וְהִנֵּה שְׁאֵלְתִי בְּזָה לְחַכָּם אַחַד וְהַשִּׁיב לְהַכְשִׁירוֹ מִתְּרֵי טַעְמֵי כְּמוֹ שְׁאֲבָאָר וּלְדַעֲתִי אֵין בְּדַבְּרִיו מְמֵשׁ.

וְהוּא דְּהִנֵּה הַטַּעַם הִרְאִישׁוֹן שְׁלוֹ דְּזָנָה דּוּמָה לְמָה דְּאֲמַרִּינּוּ בְּשַׁתִּי כְּתִי עֵדִים הַמְּכַחֲשׁוֹת זַא"ז דְּכ"א בָּאָה בַּפ"ע וּמַעֲיָדָה מִכַּח דְּמוֹקְמִינּוּ לִי אַחְזַקַת כְּשִׁרוֹת לַפַּעַנֵ"ד ז"א דְּהָרִי אֲדַרְבָּא קִי"ל בְּחוּ"מ סִי' ל"ד בְּסְעִיף כ"ח דָּאִם בָּאָה עֵדִים וְהַעֲדִי עַל אַחַד וְשֶׁהוּא כְּשֶׁר וּשְׁנַיִם הַעֲדִי עָלָיו שְׁהוּא פְּסוּל הָרִי סְפַק פְּסוּל אַף דְּתָרִי וְתָרִי מְדַאֲוֵרִי יִתָּא מוֹקְמִינּוּ אַחְזַקָה מ"מ הָיִי סְפַק דְּרַבָּנּוֹן פְּסוּל מְסַפֵּק וְעֵינּוֹן בְּאוּ"ת שְׁהַעֲלָה דְּגַם סְפִיקָא דְּפִלְגֶּתָא הָיִי כְּתָרִי וְתָרִי וּפְסוּל מְדַרְבָּנּוֹ.

וְכֵן נַלְפַעְנֵ"ד דְּבָאָמַת יֵשׁ לְהַבִּין הַטַּעַם דְּמ"ש בְּשַׁנֵּי פִתּוֹת הַמְּכַחֲשׁוֹת זַא"ז דְּאֲמַרִּינּוּ דְּזוֹ בָּאָה בַּפ"ע וּמַעֲיָדָה וְלֹא אֲמַרִּינּוּ דְּפְסוּלָה מְדַרְבָּנּוֹ וּבַע"כ צ"ל טַעְמָא דְּבִשְׁלָמָא תָּרִי וְתָרִי אִם נִפְסוּל אוֹתָם אֵין כָּאֵן בִּירוּר שְׁאֵנּוּ פּוֹסְלִין אֶת הַכְּשִׁירִים וְיִכּוּל לְהִיֹּת שְׁבָאָמַת הֵם פְּסוּלִין לְכַף אַף שְׁמֵן הַתּוֹרָה הֵם כְּשִׁירִים מִכַּח דְּמוֹקְמִינּוּ עַל הַחֲזַקָה מ"מ אִם הִתְקַמְּרוּ יִתְּכוּן לְהִיֹּת שְׁכּוֹן הָאָמַת בְּזָה הִתְקַמְּרוּ רַבָּנּוֹן אָבֵל בְּשַׁנֵּי פִתֵּי עֵדִים הַמְּכַחֲשׁוֹת זַא"ז אִם נִימָא לְפְסוּלָן מְדַרְבָּנּוֹ נִצְטַרְף לְפְסוּל שְׁנֵיהֶם וְא"כ נִפְסוּל אֶת כַּת שְׁהֵם כְּשִׁירִים בְּוֹדָאֵי בְּזָה לֹא הִתְקַמְּרוּ רַבָּנּוֹן בְּתַקְנָתָן (וְכַעֲיִן זֶה מְצִאתִי, אֶח"כ בַּקַּה"ח סִי' ל"ד בְּשֵׁם הַגְּהַת ט"ז בְּעַל הַחֲכָם צְבִי י"ע"ש) לְפְסוּל כְּשִׁירִים מְמֵשׁ ג"כ, וְנָהִי דְּלִהִיפּוּדָה אִם אָנּוּ מְכַשִּׁירִין אֶת שְׁנֵיהֶם הָרִי אָנּוּ מְכַשִּׁירִין פְּסוּלִין וְדָאֵי זֶה לֹא אֵיכְפַת לָנוּ דְּהָרִי בְּאָמַת מִן הַתּוֹרָה כְּשִׁירִים, כ"א בַּפ"ע לְהַעֲיִד וּלְכַף אַף שְׁמֵדַרְבָּנּוֹ הוּא רְאוּי לְפְסוּלוֹ אֵין סְבָרָא לְפְסוּל אַף כְּשִׁירִים מְמֵשׁ בְּאָמַת רַק רְאוּי לְאוּקְמָא אֲדַאֲוֵרִי יִתָּא דְּכ"א שְׁשִׁירָה בַּפ"ע וְלֹא לְהַחְמִיר לְפְסוּל שְׁנֵיהֶם.

וְעוֹד דְּלַעֲנִין הַכְּשֶׁר אֵין כְּלָל בִּירוּר שְׁאֵנּוּ מְכַשִּׁירִין אֶת הַפְּסוּלִין דְּהָרִי אַף בְּפְסוּלִין יִתְּכוּן לְהִיֹּת שְׁהַעֲדוֹת הֵנָּה שְׁהַעֲדִי עָלָיו הָיִי אָמַת, אוֹ גַּם פְּסוּל הָרִי יֵשׁ לוֹ תַקְנָה בְּתְשׁוּבָה לְכַף

אין בירור שאנו מכשירין את הפסולין אבל להיפוך אם נפסול את הפשירין אנו פוסלין פשירין ודאי דאף.

דגם פשירים יתכן להיות שאח"כ יפסלו מ"מ פיון דכ"א יש לו חזקת פשרות יתכן יותר שנתלה שהפסולין עשו תשוב' ומעידין אמת משנתלה הפשירים חטאו ומעידין שקר לקף לא החרמירו רבנן וא"כ בפלוגתת הפוסקים אם זה פשר או פסול לא שינה ה"ט וזה דומה ממש לפלוגתת דתרי ותרי.

וכן לפמ"ש בס' הפלאה בכתובות טעם לחלק בין תרי ותרי לב' פיתות המכחישות זא"ז למ"ד תרי ותרי ספיקא דאורייתא א"כ בפלוגתת הפוסקים דומה ממש לתרי ותרי ייע"ש, מיהו לפמ"ש שלקמן בביאור חלוקו יש לחלק ביניהם כמ"ש לקמן אף לפי מה דקיי"ל הוי ספיקא דרבנן נסתר חילוק ש"ל כמ"ש לקמן ובע"כ צ"ל כמ"ש וא"כ ה"ה בפלוגתת הפוסקים ממש.

והנה לכאורה ה"י נראה לי דפלוגתת רב הונא ור"ח בב' פתי עדים המכחישות זא"ז יתנה תלוי בפלוגתא זו עצמה אם תרי ותרי ספיקא דאורייתא או דרבנן, דר"ח ס"ל כמ"ד תרי ותרי ספיקא דאורייתא לקף בזה אין לחלק בין תרי ותרי לב' פתי עדים המכחישות זא"ז דבשניהם ספיקא הוי ולא מוקמינן אחזקה אף דבשני פתות המכחישות יש חד דכשר בודאי אף כמו כן להיפוך יש פת דפסולין בנודאי לקף הוי ספק ולחומרא, ורב הונא ס"ל דתרי ותרי ספיקא דרבנן שמן התורה מוקמינן אחזקה וכיון דמן התורה פשירים הם מדרבנן לא החרמירו כה"ג שיפסלו אף הפשירים כנ"ל.

מיהו מלשון התוס' ביבמות פ"ג שהקשו שם פיון דתרי ותרי ספיקא דרבנן הוא למא דחקו רבה ור"י לאוקמא מתניתין בב' פתי עדים משמע דס"ל דכוננת הש"ס דלכ"ע הוי ספיקא דרבנן וליכא פלוגתא בהא דאל"כ לא הקשו פלוגת דרבנן רבה ס"ל דהוי דאורייתא.

הן אמת דמלשונם בשאר מקומות מוכח דנחשב פלוגתא בזה ואיכא למ"ד דאורייתא אבל מלשונם ביבמות וקושיתם מוכח דס"ל דלכ"ע הוי פן וא"כ תקשה למ"ד בהדי סהדי שקרי למ"ל פיון דמן התורה אף תרי ותרי מוקמינן אחזקה למא ינפסלו ודוחק לו' מה דקאמר בהדי סהדי שקרי הוי מדרבנן דנודאי מדרבנן אין סברא לפסול אף הפשירים וכמו שמוכח לדין דקיי"ל בתרי ותרי פסולין מדרבנן ובב' פתי עדים פשירים אף מדרבנן וכנ"ל ואיך יהי' לר"ח להיפוך ואיך יפלגו בסברות הפוכות.

וכן מוכח מהתוס' ב"ק דף ע"ב שהקשו שם דלמא הוי עד זומם חידוש לר"ח דקאמר בהדי סהדי שקרי למ"ל ומה קושיתם הלא תרי ותרי ספיקא דרבנן הוא לקף לדין שפיר קאמר ר"ח דפסולין מדרבנן ומ"מ הוי מן התורה חידוש דמן התורה אזלינן בטר חזקה וכל פת באה בפ"ע ומעידה אלא ודאי ס"ל להתוס' דאין סברא לומר דיפסלו מדרבנן בב' פתות רק מדאורייתא הוא וא"כ קשה למא יגרע מתרי ותרי מיהו י"ל דהתוס' בב"ק ס"ל דר"ח יספור כמ"ד תרי ותרי ספיקא דאורייתא וכמ"ש בשאר דוכתא שיש פלוגתא בזה ודלא כמ"ש ביבמות.

מיהו העיקר נלפענ"ד כמ"ש ביבמות דלכ"ע הוי דרבנן וכמו שמשמע מלשון הש"ס דפריה ותו תרי ותרי ספיקא דרבנן היא משמע דנה הוי מלתא דפשיטא לכ"ע. ומה דס"ל לר"ח דבהדי סהדי שקרי למ"ל א"ש דהכא אין דומה לתרי ותרי דבתרי ותרי הבאין לסתור חזקה אחרת א"כ אי נימא דהאמת פדעת הפוסלין וסותרין החזקה וא"כ המעידין שפשוט הוא ומסייע לחזקה או פדומה משאר חזקות הם הפוסלין לעדות שמעידין שקר א"כ הרי אנו פוסלין העדים שמעידין לסייע החזקה ואנו מוציאים את העדים מחזקת פשרותו וגם גוף הדבר נוציא מחזקתו דמעיקרא אבל אי נימא שהאמת פדעת המסייעין להחזקה לא נופסלו רק העדים שמעידין הפכו אבל גוף הדבר נשאר בחזקתו, וכיון דלאוקמא אחזקה הוי סברא אלימתא ומן התורה לכך כל מה דאפשר למעט הוצאות החזקה ולהחזיק הרע במיעוטו ממעטינו לכך פיון דהעדים בין פה או פה הוי חד פוסלין מוטב טפי להעמיד גוף הדבר בחזקתו עכ"פ משנימא שגם זה יצא מחזקתו ונה בתרי ותרי המעידין על ד"א אבל בשני כתות המכחישות זא"ז פיון דאין אנו מוציאים שום דבר יותר מחזקתו דהרי ממ"נ חד מינייהו ודאי פוסלין ובנדאי יצא פת אחת מחזקתו ושוב לא שינה לאוקמא אחזקה ונשאר הדבר בספק תורה איזה מהם יצא מחזקתו.

ובזה מיושב מה שהקשו התוס' והבאתי לעיל למ"ד בהדי סהדי שקרי למ"ל לא הוי חידוש עד זומם ולפמ"ש א"ש דכוננת הש"ס פה דהרי קי"ל בכמה דוכתא אף בדבר דכעת חזינו שיצא מחזקתו מ"מ כל מה דאפשר למוקמא אחזקה דעד השתא הוי בחזקתו מוקמינו ואמרינו השתא הוא דאיתרע אף דהשתא בנדאי יצא מחזקתו ובפרט היכי די"ל דהשתא ממש נעשה זה ולא יצא בשום זמן למפרע בנדאי אמרינו פן לכ"ע וא"כ ה"נ בעד זומם קאמר הש"ס פה, בשלמא השתא דהמנוהו התורה להמזימין לעשות את העדים הראשונים ודאי פוסלין ולא ספק לכך פיון דהוי ודאי אין סברא לחלק בין להבא ובין למפרע לכך הנה סברא לפסול למפרע לולי הטעם דחידוש אבל פיון דבאמת חידוש הוא מה שהמנוהו התורה אחרונים לעשות אותן ודאי פוסלין ומצד הסברא ה' ראוי לומר מה חזית דציית להנה ציית להנה ויהיו שניהם רק ספק וכיון דספק הוי א"כ למפרע ודאי פשרים עדותו אף למ"ד בהדי סהדי שקרי למ"ל דהרי אי נימא שאחרונים משקרין לא איתרע החזקה רק השתא בשעה שבאו להזים אבל עד הנה ה' חזקת פשרות לתרונוהו אבל אי נימא שהראשונים פוסלין א"כ כבר איתרע חזקת פשרות שלהם מכבר משעה שהעידו א"כ אנו סותרין החזקה למפרע לכך בזה שפיר דומה לתרי ותרי דספיקא דרבנן הוא ומן התורה מוקמינו אחזקה כל מה דאפשר ה"נ בב' כתות המכחישות דנהי דמהשתא ליפא לאוקמי אחזקה פיון דבנדאי חד מינייהו יצא מחזקתו מ"מ לא גרע מאם נודע בנדאי על איזה דבר שיצא מחזקתו מ"מ לענין למפרע מוקמינו ליה אחזקה ואמרינו השתא הוא דאיתרע פן ה"נ לענין למפרע טפי עדיף להיות תולה שהאחרונים העידו שקר דאז לא איתרע חזקת פשרות רק עכשיו ולא למפרע משנימא שהראשונים העידו שקר דבזה איתרע החזקה למפרע לכך לענין למפרע מוקמינו לי' אחזקה.

ונהי דמ"מ האחרונים לא נפסלו ממש בזה מפח ראי' זו דנדאי ע"י חזקת פשרות של הראשונים למפרע א"א לפסול בזה את האחרונים ממש הרי בתרי ותרי אף דמן התורה מוקמינו אחזקה מ"מ אין אנו מחזקינן ע"י זה את הסותרין החזקה לנדאי פוסלין רק לענין גוף הדבר אנו מוקמינו אחזקה פן ה"נ למ"ד בהדי סהדי שקרי למ"ל היינו רק

לבטל עדותן מכאן ולהבא פנין דבזוה ממ"נ כ"א יצא מחזקתו לכך הוי פדברים שאין לו חזקה ויצא מחזקתו מהשפא אבל לענין לבטל עדותן למפרע אם פת אחת העידו יום ניומים מקודם העדות שבנתים לא נתבטל מוקמינו להו אחזקתו ואמרין דטפי ניקא לומר דאחרונים העידו שקר דאז לא איתרע החזקה למפרע משנימא הראשונים העידו שקר ואיתרע החזקה למפרע לכך לענין למפרע דומה ממש לספק תרי ותרי דהוי ספיקא מדרבנן וא"ש ודו"ק: והנה מדי דברי בו זכור אפכור מה שקשה לי למה נימא דתרי ותרי הוי ספיקא דרבנן מפת דמן התורה אוקמינו אחזקה הלא אם היו פאן אלה עדים המעידין בב"א לא הי מועיל לעשותן ודאי פנין דשניהם מכחישין דקיי"ל תרי פמאה א"כ למה יגרע אלה עדים מחזקה וגם בחזקה נימא פן דלא עדיפא חזקה מעדים פנין דאלו הי אלה עדים מסייעין לא הנה מועיל מפת דתרי פמאה, א"כ ה"נ פשיטא דלא עדיפא חזקה מעדים והוי פאלו עוד עדים מסייעין לחד פת דאין מועיל דשכנגדו הוי תרי פמאה וכה"ג פתבו התוספ' בעצמן בדין אחרניא במס' ב"ק דף ע"ב ע"ב ד"ה אין לה בו אלא חידושו לענין מגו דבתרי ותרי לא שייך מגו דלא עדיפא מגו מעדים ייע"ש וא"כ ה"נ בחזקה נימא פן.

והנה בזוה הי אפשר לנישב מה שהקשה בס' הפלאה בכתובות דף כ"ב לשיטת הרי"ף דס"ל תרי ותרי ספיקא דאורייתא למה בב' פתי עדים המכחישות זא"ז קיי"ל זו באה בפ"ע ומעידה וכתב לתרץ דשאני בב' פתי עדים שאין מעידין בפ"ל לפסול את העדים ייע"ש ולכאורה הוא מחוסר תבלין וביאור דמה בכך.

ולפמ"ש א"ש בשלמא במעידין בפירוש לפסול העדים אז לא שייך פלל לאוקמא אחזקה פנין דתרי פמאה ואלא עדיפא חזקה מעדים אבל אם אין פוסלין את העדים בפ"ל לא שייך בזוה לומר תרי פמאה לכך שוב אזלינן בטר חזקת פשרות ולכל אחת יש חזקה בפ"ע להקשיר.

והנה לפ"ז הי שפיר נראה פדעת הפ"מ שהביא האו"ת בסי' ל"ד שפלוגתת הפוסקים לא הוי פתרי ותרי והיינו מטעם הנ"ל דבתרי ותרי לא שייך חזקה דלא עדיפא חזקה מעדים ותרי פמאה אבל גבי פלוגתא פנין דבזוה שפיר אזלינן בטר רובא ולא נחשב גבי פלוגתא תרי פמאה לכך שפיר מועיל חזקה לסייע להמכשירין.

מיהו זה לא שייך רק למ"ד דהוי תרי ותרי ספיקא דאורייתא אבל למה דקיי"ל דהוי דרבנן א"כ מן התורה אף בזוה אזלינן בטר חזקה רק מדרבנן מחמרין ולא אזלינן בטר חזקה בזוה שפיר אין לחלק בין תרי ותרי ופלוגתא והנכון פדעת האו"ת.

מיהו גוף הדבר קשה למה יחשב תרי ותרי דרבנן ולמה יהי עדיף חזקה מעדים וצ"ע. כ"ז פתבנו לדעת החכם שרוצה לומר דלפסול לאדם לשחוט דומה לזו באה בפ"ע ומעידה.

אבל האמת נלפענ"ד דאף אי נימא דבתרי ותרי פשירים אף מדרבנן וכן במה דבשני פתות המכחישות זא"ז דכשירים אף מדרבנן מ"מ בשוחט פסול אף מן התורה. והוא דהטעם מה שמועיל חזקת פשרות של העדים להוציא ממון ולא אמרין הרי יש חזקת ממון פנגדו היינו פנין דעיקר הספק לא נולד במקום ממון רק בגופן של עדים אם הם

פְּשִׁירִין אוּ לֹא וּבְגוּפָן יֵשׁ חֲזָקַת פְּשָׁרוֹת וְכִינּוּ דְאִתְחַזְקוּ הֵם בְּעֶצְמָם לְכַשְׂרִים שׁוֹב אֶף שְׁנֵצְמַח אֲחִ"כּ לְעֵגְנִי מְמוֹן מְהֵנִי וְדוּמָה לִמ"ש הֶרְמֵב"ם בַּה' סְנֵהֲדָרִין פִּט"ז שֶׁאֲ"צ עֵדִים אֵלָא בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה אֶבֶל בְּתַחֲלָה לְהַחְזִיק הָאִסּוּר דִּי בְּחֻזְקָה וּבַע"א יֵיע"ש פֶּן ה"נ פִּינּוּ דְכִבֵּר אִתְחַזְקוּ הֵם לְכַשְׂרִים מִפְּחַ חֲזָקַת פְּשָׁרוֹת מְהֵנִי אֲחִ"כּ אֶף לְעֵגְנִי מְמוֹן, וְהֵינּוּ דְוָקֵא גְבִי עֵדוּת דְלֹא נִחְשָׁב נּוֹלֵד הַסֵּפֶק לְעֵגְנִי מְמוֹן דְאִטּוּ עֵדוּת הֵנִי דְוָקֵא לְהוֹצִיא מְמוֹן וְלֹא לְהַחְזִיק דְכִמּוּ דִּיתְכּוּן דְהַעֲיָדוּ לְהוֹצִיא פֶּן נָמִי יִתְכּוּן שְׁהַעֲיָדוּ לְהַחְזִיק וְכַדוּמָה וְכִינּוּ דְעֵינְקֵר עֵדוּת לֹא לְהוֹצִיא מִחֻזְקָה לְבַד הוּא רַק בְּכָל הָעֵנְיָנִים לֹא נִחְשָׁב נּוֹלֵד לְעֵגְנִי מְמוֹן וְחֻזְקָתוֹ רַק סֵתָם בְּכָל דְוָכְתָא לְכֹף מְהֵנִי חֲזָקַת פְּשָׁרוֹת דִּידְהוּ לְהַכְשִׁירִינְהוּ וְכִינּוּ דְאִתְחַזְקוּ לְכַשְׂרִים שׁוֹב אֶף פְּשָׁנוּלֵד לְהוֹצִיא מְמוֹן פִּינּוּ דְאִתְחַזְקוּ כְּבָר אִתְחַזְקוּ.

אֶבֶל לְעֵגְנִי שׁוֹחֲט אֶף קוֹדֵם שְׁשַׁחֲט פִּינּוּ דְתִיבְרַף שְׁאֲנוּמַתְחִילִין לְדוּן אִם מְוֹתֵר לְשַׁחֲטוּ אוּ לֹא תִיבְרַף אֲנוּ דְנִין נֶגֶד הַחֲזָקָה דְבִהְמָה בְּחֵי"ל בְּחֻזְקַת אִסּוּר עוֹמְדָת, וְא"ל דְּגַם הֵכָא הֵנִי סֵפֶק לָנוּ אִם נֶאֱמָן לְהַעֲיָד בְּדִבְרֵי שְׁאִין לוֹ לֹא חֻזְקַת אִסּוּר וְלֹא חֻזְקַת הַיָּתֵר ז"א דְהַפּוֹסְלִין שְׁחִיטָתוֹ לֹא מִטַּעַם נֶאֱמָנוּת הוּא רַק אֶף אִם יִשְׁחֲטוּ בַּפ"ע דְלֹא שְׁיִיף נֶאֱמָנוּת ג"כ אוֹסְרִין שְׁחִיטָתוֹ וּבַע"כ הַטַּעַם דַּס"ל דְהֵנִי כְּמוֹמֵר לְכָל הַתּוֹרָה וְכַמ"ש הַש"ף בְּסִי' זֶה וְא"כ לֹא הֵנִי בַר זְבִיחָה א"כ לֹא מִטַּעַם נֶאֱמָנוּת הוּא מְסַפְקִינּוּ רַק בְּעֵגְנִי גוּף הַדִּין אִם הֵנִי בַר זְבִיחָה וְא"כ סֵפֶק זֶה הֵנִי רַק לְעֵגְנִי שְׁחִיטָה וְהֵנִי בְּמָקוֹם חֻזְקָה, וּבְכַפְרֵט דְמִלְשׁוֹן הֶרְמ"א לְקַמְן סִי' קי"ט שְׁכַתְבֵּן שֶׁמֶשׁ הַש"ע שְׁחִיטָת מְסוּר פְּשִׁירָה וְנֶאֱמָן עַל הָאִסּוּרִין וְכַתְבֵּן הֶרְמ"א שִׁישׁ פּוֹסְלִין שְׁחִיטָת מְסוּר מִשְׁמַע דְרַק בְּהָא פְּלִיגִי אֶבֶל בְּנֶאֱמָנוּת מוֹדָה דְנֶאֱמָנוּת וְא"כ לֹא הֵנִי לָנוּ הַסֵּפֶק רַק בְּמָקוֹם חֻזְקַת אִסּוּר לְכֹף לֹא מְהֵנִי חֻזְקָה זֶה דְחֻזְקַת פְּשָׁרוֹת שְׁלֵהֶם נֶגֶד חֻזְקַת אִסּוּר שֶׁל הַבְּהֵמָה לְכֹף אִסּוּר לִיתָן לוֹ לְשַׁחֲטוּ לְכַתְחֵלָה.

וְהוּן אֲמַת שְׁכַתְבֵּן ש"סִי' זֶה מְסִיק פֶּן שְׁלַכְתְּחֵלָה אִסּוּר לִיתָן לוֹ לְשַׁחֲטוּ רַק בְּדִיעֵבַד שְׁחִיטָתוֹ פְּשִׁירָה וּמִלְשׁוֹן הַפּמ"ג מִשְׁמַע דְאֶף בְּדִיעֵבַד רַק בַּה"פ"מ שְׁחִיטָתוֹ פְּשִׁירָה אֶף הַחֲכָם הַנ"ל עֲשֵׂה עֲצָמוּ כְּמַחְרִישׁ וְלֹא הִבִּיא דְבַרְיָהֶם פְּלִל וּמִשְׁמַע פְּאֵלוּ בָּא לְחֻלּוֹק עַל דְבַרְיָהֶם לְהַכְשִׁירוֹ וְאִין דְבַרְיֵי צוֹדְקִין רַק מְדַבְרִיָּהֶם אִין לְזוּן.

וְעוֹד דְאֶף בְּב' כְּתוּת הַמְכַחֲשׁוֹת זַא"ז נְהִי דְקִי"ל דְזוּ בְּאָה בַּפ"ע וּמַעֲיָדָה מֵאֵן יֵאמֵר דְמוֹסְרִין לְהֵם עֵדוּת לְכַתְחֵלָה וּבְש"ס וּפּוֹסְקִים יִתְכּוּן לְהִיּוֹת הַפּוֹנָה דְעֵדוּתָן פְּשִׁירָה וְאִם רָאוּ אִיזָה דְבַר יְכוּלִין לְהַעֲיָד וְכֵן אִם נִמְסַר לְהֵם עֵדוּת מְהֵנִי עֵדוּתָן אֶבֶל לְמְסוֹר לְהֵם עֵדוּת לְכַתְחֵלָה נִרְאָה ג"כ דְאִין לְמְסוֹר לְהֵם עֵדוּת דְזֶה דוּמָה לְמָה דְקִי"ל דְאִין סוּמְכִין עַל הַחֻזְקָה הִיכִי דִיכוּלִין לְבָרֵר פִּינּוּ דְאֶפְשָׁר לְצַאֲת מִיָּדִי סֵפֶק שְׁלֵא יִצְטָרֵף לְסַמְנָה עַל הַחֻזְקָה צָרִיף לְעֵשׂוֹת פֶּן א"כ ה"נ מַה"ט אִם אֶפְשָׁר בְּעֵגְנִי אַחַר אִין לְמְסוֹר לְהֵם עֵדוּת לְכַתְחֵלָה פִּינּוּ דְאֶפְשָׁר לְעֵשׂוֹת שְׁלֵא יִצְטָרֵף לִילָף בְּתַר חֻזְקָה.

וּמַה"ט כְּתַב הֶרְמ"א בַּחו"מ סִי' ל"ד סְעִיף כ"ה בַּהֲגַה"ה גְּבִי אִין אֲדָם מְשִׁים עֲצָמוּ רְשָׁע דַּמ"מ אִין מוֹסְרִין לוֹ עֵדוּת לְכַתְחֵלָה יֵיע"ש וְהוּא מְהַטַּעַם זֶה עֲצָמוּ פִּינּוּ דְמָה דְאֶמְרִינּוּ אִין אֲדָם מְשִׁים עֲצָמוּ רְשָׁע הֵנִי מִפְּחַ דְכ"א יֵשׁ לוֹ חֻזְקַת פְּשָׁרוֹת וּלְכַתְחֵלָה אִין סוּמְכִין עַל הַחֻזְקָה בְּמָקוֹם דִיכוּלִין לְבָרֵרוּ א"כ ה"נ ה"ט דְאִין מוֹסְרִין לוֹ עֵדוּת לְמְוָכְחַשׁ מַעֲדִים וְכ"ש דְאִין לִיתָן לוֹ לְכַתְחֵלָה לְשַׁחֲטוּ דְאִין סוּמְכִין בְּכַה"ג עַל הַחֻזְקָה לְכַתְחֵלָה.

ומ"ש הַחֲכָם דְּלַפְסוּל לְאָדָם הוּי בְּדִיעֵבֵד לֹא יִדְעָנָא מַה קָאָמַר דְּהַרִי בְּכַמָּה דְּנִקְתָּא מְבֹנָאָר בְּש"ס וּפּוֹסְקִים דְּלַכְתַּחֲלָה אִין לְאַחַד לְשַׁחַט וּבְדִיעֵבֵד שְׁחִיטָתוֹ פְּשִׁירָה וְגַם בְּאִין יוֹדַע הַל' שְׁחִיטָה וְכַדוּמָה וְלֹא אָמְרִינּוּ דְּהַרִי בְּדִיעֵבֵד מַה שְׁאָמְרִינּוּ שְׂאִין לוֹ לְשַׁחַט לְכַתַּחֲלָה.

ומ"ש הַחֲכָם הַגָּ' לְדִיכוּל לְהַתְנַצֵּל וְלוֹמַר שׁוּגְג הֵייתִי פִינּוּ דְּלֹא עָשָׂה בִּפ"ע ג"כ אִין גְּרָאָה לִפְעַנ"ד וְלֹא יָכוּל לְטַעוֹן שׁוּגְג בְּשׁוּם אַנְפִּין וְכַמ"ש בַּחו"מ ס' ל"ד דַּא"י לֹמַר שׁוּגְג הֵייתִי, וּמ"ש הַחֲכָם הַגָּ' לְדַלְפְּנֵי עֵדִים שְׁאֲנֵי הֵנָּה מְלִשׁוֹן הַש"ע שְׁפַתְבּ מִי שְׂבָאוּ עֵדִים שְׁעֵבֵר עַל שְׂבֻעָתוֹ מִשְׁמַע אַף שְׂלֹא רָאָה הוּא הָעֵדִים רַק הָעֵדִים רָאוּ אוֹתָן עוֹבְרֵי עַל שְׂבֻעָתוֹ פְּגוֹן שְׁעֵמְדוֹ אַחֲרֵי הַגָּדֵר וְכַדוּמָה ג"כ נְפֹסֵל וַא"י לֹמַר שׁוּגְג הֵייתִי וְכֵן מִשְׁמַע מְלִשׁוֹן הַש"ע בַּחו"מ ס' ל"ד סְעִיף כ"ד כָּל מִי שְׁהָעִידוּ עָלָיו שְׁעֵבֵר עֲבִירָה פְּלוּגִית אַף שְׂלֹא הִתְרוּ בּוֹ שְׁהָרִי אִינוּ לוֹקָה הָרִי זֶה פְּסוּל וְהוּא שְׁפִשְׁט אִיסוּרוֹ בְּרוּב יִשְׂרָאֵל שְׁהוּא עֲבִירָה וְכו' מִשְׁמַע כָּל שְׁהָעִידוּ עָלָיו עֵדִים שְׁעֵבֵר זֶה אַף שְׁהוּא לֹא רָאָה הָעֵדִים וְלֹא הִתְפֹּנֵן לְעֵבֵר לְפָנֵיהֶם אַע"פ פְּסוּל וְלִפִּי דַעַת הַחֲכָם הַגָּ' לְפִי דַעַת הַשִּׁיטָה מְקַנְבְּצַת גְּבִי מְלוּהַ יִשְׁנֵה שְׁפַתְבּ פִּינּוּ דְּעֵבֵר לְפָנֵי עֵדִים וְכַפֵּר לְפָנֵיהֶם לֹא תְּלִינּוּ בְּמְלוּהַ יִשְׁנֵה יִיע"ש לִפ"ז כְּמוֹ דְּהֵתָם בְּעֵינָן שְׁיַעֲבֹר לְפָנֵי הָעֵדִים וְיִרְאֶה אוֹתָם דְּאָז שְׁיִיף הִטְעַם שְׁל הַש"ט מִפִּינּוּ דְּהָעִיז לְכַפֵּר לְפָנֵיהֶם אֲבָל אִם הוּא לֹא רָאָה הָעֵדִים לֹא שְׁיִיף ה"ט וְלֹא נַעֲשֶׂה מְוַחֲזֵק כְּפָרָן וְלִפ"ז אַף הָכָא הוּא בְּעֵינָן שְׁיַעֲבֹר לְפָנֵי הָעֵדִים וְיִרְאֶה אוֹתָם וְכַאֲמַת לְשׁוֹן הַש"ע לֹא מִשְׁמַע כֵּן בְּכָל דְּנִקְתָּא וְלִכְּךָ הֵתָם בְּכּוֹפֵר בְּפִקְדוֹן נְקֻטוֹ הַפֵּל בְּלִשׁוֹנָם הַכּוֹפֵר בִּפ"ע וְכַאֲן נְקֻטוֹ מִי שְׂבָאוּ הָעֵדִים שְׁעֵבֵר עַל שְׂבֻעָתוֹ וְכֵן מִי שְׁהָעִידוּ עָלָיו הָעֵדִים שְׁעֵבֵר עֲבִירָה פְּלוּגִית וְלֹא נְקֻטוֹ ג"כ מִי שְׁעֵבֵר עַל שְׂבֻעָתוֹ לְפָנֵי עֵדִים אוֹ מִי שְׁעָשָׂה עֲבִירָה בְּפָנֵי עֵדִים [וְכֵן בְּכּוֹפֵר בְּפִקְדוֹן בְּסִי צ"ב וּבְלוֹקַח מְמוֹן חֲבִירוֹ בַּחֲזָקָה לֹא נִזְכָּר שֵׁם בִּש"ע שְׁכַפֵּר לְפָנֵי הָעֵדִים וְלִקַּח לְפָנֵי עֵדִים רַק סֵתָם שְׂבָאוּ עֵדִים שְׂרָאוּ שְׁלִקַּח וְכו' אוֹ שְׂרָאוּהוּ בִּידוֹ בְּשַׁעֲהַ שְׁכַפֵּר מִשְׁמַע אַף שְׁהוּא לֹא רָאָה הָעֵדִים נְפֹסֵל וְלֹא קִי"ל גַּם בְּזֶה כְּדַעַת הַש"ט מִיִּע"ש וְדו"ק הֵיטָב] לֹא וְדַאי הֵתָם בְּפִקְדוֹן בְּעֵינָן שְׁיִרְאֶה הוּא הָעֵדִים וְיִתְפֹּנֵן לְפָנֵיהֶם וְכַאֲן לֹא בְּעֵינָן שְׁיִרְאֶה הָעֵדִים מִשׁוּם דְּהֵתָם לְתִלוּת בְּמְלוּהַ יִשְׁנֵה אֲשֶׁתְּמוּטִי דְּזֶה הוּי חֲשָׁשׁ טוֹבָא מִצַּד עֲצָמוֹ יִתְכֵּן לְהִיּוֹת כֵּן לְכָךְ בְּעֵינָן שְׁיַעֲבֹר לְפָנֵי הָעֵדִים וְאָז מְדַהֲעִיז לְעֵבֵר בְּפָנֵי הָעֵדִים הַחוֹזֵק כְּפָרָן אֲבָל הָכָא דַּאִין כָּאֵן תְּלוּג' רַק לֹמַר שׁוּגְג הֵייתִי אוֹ שְׂלֹא יִדַע הַדִּין וּבְדַבְרֵים שְׁפִשְׁט אִיסוּרָן בְּרוּב יִשְׂרָאֵל א"י לֹמַר שְׂלֹא יִדַע הַדִּין גַּם א"י לֹמַר שׁוּגְג הֵייתִי עַל גּוּף הַמַּעֲשֶׂה דְּאָדָם מוּעַד לְעוֹלָם וְהוּא בַר דַּעַת וְע"פ רוּב אִינוּ טוּעָה לְכָךְ אִין לְתִלוּת בְּטַעוֹת וּבְשִׁגְיָאָה כָּלֵל בְּשׁוּם אַנְפִּין בְּעוֹלָם מִצַּד הָעֵינָן בְּעֲצָמוֹ.

וְרָאֵנִי לְדַבְרֵי הַגָּ' לְעוֹד מִדְּבַרִי הַרְשָׁב"א בְּחֻלִּין פ"ב וְהוּבָא בְּש"ף יו"ד ס' ד'. סְעִיף ג' גְּבִי יִשְׂרָאֵל שְׁשַׁחַט בְּהֵמוֹת נְכָרִי לַע"ז יִיע"ש דְּהַקְשָׁה הַרְשָׁב"א תִּיפּוּק לִי דְּשְׁחִיטַת מוּמָר הוּא וּמְזָה הוֹכֵיחַ דְּמִיִּירִי שְׁחִיטָה הַיִּשְׂרָאֵל שְׁיִזְרוּק הַעֲכוּ"ם לְעַכּוּ"ם אוֹ בְּגִמְרָה זְבִיחָה הוּא עוֹבְדָה יִיע"ש וּמָה קוֹשֵׁי נִימָא דְּמִיִּירִי שְׁטוּעֵן שְׁשׁוּגְג הִי עַל ע"ז אוֹ אַף שְׁהוּא אִינוּ טוּעֵן כֵּן בְּפִירוּשׁ פִּינּוּ שְׁיָכוּל הוּא לְהַתְנַצֵּל וְלוֹמַר שׁוּגְג הֵייתִי לֹא הוּי מוּמָר וּמִיִּירִי שְׂלֹא שְׁחִטּוֹ לְפָנֵי עֵדִים וְלִכְּךָ לֹא נַעֲשֶׂה מוּמָר וּמִשׁוּם שְׁחִיטַת ע"ז אִיסוּר אַף בְּשׁוּגְג אַף שְׂלֹא בְּעֵדִים וּבְנֻדַאי דְּהַרְשָׁב"א לְשִׁיטָתוֹ שְׁפַתְבוֹ בְּשׁוּם בַּחו"מ ס' ל"ד דַּא"י לֹמַר שׁוּגְג הֵייתִי לְכָךְ שְׁפִיר קָשָׁה דְּנַעֲשֶׂה מוּמָר וְכֵן נִלְפַעֲנ"ד הָעֵינָן כְּדַעַת הַתְּב"ש שְׁשַׁחַטָתוֹ אִיסוּרָה עַכ"פ לְכַתַּחֲלָה כְּנִלְפַעֲנ"ד נְכוּן וְדו"ק וְהֵנָּה בְּדִין תְּרִי וְתִרִי דְּהַרִי סְפִיקָא דְּרַבְּנָן וְהַקְשִׁינוּ לְעִיל

דלמה יהי עדיף התזקה מאלף עדים כמ"ש התוס' בב"ק גבי מגו ייע"ש הנה אחר החיפוש מצאתי ב"ש שמתמא שמתמא ו' שהרגיש בזה וכת' לחלק דתזקה שאני דמוקמינן ליה כדמעיקרא לכה העלה דברוב אין הולכין אחר הרוב והוי תרי ותרי וכן נמי בתזקה דאין אדם פורע ת"ז או בתזקה דאין העדים חותמי' על השטר אא"כ נעשה בגדול דהוא תזקה דאתיא מפח סברא לא הוי ספיקא דרבנן ייע"ש ולפענ"ד אין נראה דבריו דאף תזקה דת"ז הוי תזקה דמעיקרא דהרי ראוי לאוקמא אחזקת חיוב דמעיקרא ובחזקת שלא נפרע ורק מה שלאחר זמן נאמן לומר פרעתי היינו דבזה לא שייך לילה בטר חזקת חיוב ושללא נפרע פיון דכל חוב עומד לפרעון א"כ הוי בתזקה העשוי להשתנות ולא הוי תזקה אבל תוף זמנו דכיון דאין אדם עביד לפרע ת"ז בכה"ג לא עביד להשתנות ואיכא תזקה דמעיקרא לאוקמא בחזקת חיוב ושללא נפרע וכן בתזקה אין העדים חותמי' על השטר אא"כ נעשה בגדול ג"כ הוי מפח חזקת פשרות של העדים דבאמת יש איסור להעדים לחתום שטר על קטן דהוי עולה וכמו אגמיה וכדומה וכיון דאין רשאי לעשות פו לכה יש תזקה דלא עשו פו כיון דיש להם חזקת פשרות ומסתמא עשו כהוגן ואי נימא שחתמו על קטן יצאו מחזקת פשרות דמעיקרא וא"כ הוי ג"כ תזקה דמעיקרא.

לכה נראה דאף בהנה אמרינן תרי ותרי סד"ר ומן התורה אזלינן בטר תזקה ומיהו ברוב שפיר הנה נראה כדעתו אף כד דייקין נראה דכל פהאי לא הוי סתמי הש"ס ופוסקים לומר דרוב גרע בזה מחזקה.

לכה נראה ליישב קושיתו בענין אחר, והוא דהנה קיי"ל דבדבר הגלוי לכל העולם לא אמרינן תרי כמאה כמ"ש התוס' פו בכמה דוכתא לפ"ז נראה דה"ה נמי דתזקה ורוב זה נחשב כאנו סהדי בדבר שפן הוא פיון דתזקה הוי פו או הרוב וכיון דאנו סהדי וכל יודעי דת ודין מבינין שפן הדין והוי עליו אנו סהדי לכה הוי פגלוי לכל העולם ולא אמרינן בזה תרי כמאה ועדיפא מאלף עדים, אף היינו דוקא בתזקה ורובא שייך לומר פו דבתזקה ורובא א"צ לסייע להם מדברי העדים דע"י העדאת העדים אזלינן בטר תזקה ורובא ומהודאתן נצמח התזקה ורובא רק התזקה ורובא הוי לולי העדאת העדים ג"כ לכה אמרינן אוקמא תרי בהדי תרי והוי תרנויהו כמאן דליתא וכאלו ליתניהו תרנויהו ואזלינן בטר תזקה ורובא אבל התוס' בב"ק דמייירי ממגו והרי מגו לא נצמח רק מהגדת העדים ולולי העידו העדים פלל לא הנה פאן מגו ולא הנה ידוע להעולם האמת פו רק עפ"י העדאת העדים נצמח המגו א"כ בזה לא שייך לומר דהדבר ידוע לכל העולם ולא הוי תרי כמאה דהרי פאן לולי דברי העדים אין ידוע להעולם רק ע"פ העדים נתברר המגו א"כ פיון שהמגו נצמח רק מפח העדים לא עדיפא המגו מעדים והוי רק פאלו הנה פאן עוד עדים ולא מהני תרי כמאה ועוד דלא שייך בזה לומר סלק תרי פנגד תרי ואזלינן בטר המגו הרי אם לא הנה פאן עדות העדים ויהי' נחשב כמאן דליתא א"כ אין פאן מעלת המגו ובע"כ צריכין אנו לבא להגדת העדים ושוב אמרינן פיון דהוי העדות כמאן דאיתא מה חזית דסמכינן אהני סמוף אהני ואף דלהם ליכא מגו הרי תרי כמאה אבל בתזקה ורובא אמרינן סליק תרי פנגד תרי והוי כמאן דליתניהו תרנויהו ואעפ"כ אזלינן בטר תזקה ורובא וא"ש.

ובקיות פן מְיֻשָּׁב מֵה שְׁקֻשָּׁה עַל הַתּוֹסֵף בְּכַתּוּבוֹת (דף כ') ד"ה אֵלֶּא אר"נ הָיִי תְּרִי וְתִרִי שְׁהַקְשָׁה הָרִי ר"נ ס"ל דְּזוּ בָּאָה בַּפ"ע וּמַעֲיָדָה וְכוּ' וְתִרְצוּ דְּמִיָּרִי שְׁאוּמְרִים שְׁהִי קְרוּבִים מְעוֹלָם דְּלִיכָא חֲזַקְתָּ פְּשׁוּרֵי וְהַקְשָׁה הָרָא"ה הָרִי חֲזַקָה דְּאִין הַמוֹכֵר וְהַלְנָה וְהַלְנָה חוֹתְמִין רַק פְּשִׁירִים יִיע"ש וְהוּבָא בְּשֵׁב שְׁמַעְתָּא הַנְּל'.

ולפמ"ש א"ש דְּהָדָּ חֲזַקָה לֹא נִצְמַח רַק ע"י הַשְּׁטֵר וְלוּלִי הַשְּׁטֵר מֵה יוֹסִיף לְנוּ תַת פַּח חֲזַקָה זֶה דְּאִין חוֹתְמִין אֵלֶּא פְּשִׁירִין שְׁאִין בְּחֲזַקָה זֶה שׁוּם תּוֹעֵלֶת רַק מִפִּינּוּ דְּיִשׁ שְׁטֵר לְפָנֵינוּ בְּזָה מִצְטָרֵף לְנוּ חֲזַקָה זֶה לְהַכְשִׁיר הַשְּׁטֵר וְכִינּוּ דְּחֲזַקָה זֶה מִפַּח שְׁטֵר אֲתִיָּא וּמִפַּח עֲדוּת הַעֲדִים שְׁפִיר דּוּמָה לְמַגּוּ וְלֹא מְהִי דְּתִרִי כְּמֵאָה וְכוּ' א"א לֹא מְרָא בְּזָה סְלִיק זֶה כְּנִגְדָּ זֶה וְהָיִי כְּמֵאן דְּלִיתָא דֵּא"כ מֵה מוֹעִיל חֲזַקָה זֶה אֲבָל בְּחֲזַקָה הַמוֹעֵלֶת מִצַּד עֲצָמָה בְּלִי עֲדוּת שְׁנִיָּהּ וְאֲפֹשֵׁר לֹא מְרָא בְּזָה סְלִק עֲדוּתוֹן כְּמֵאן דְּלִיתָא בְּזָה אֲמִרִינוּ שְׁפִיר דְּתִרִי וְתִרִי סְפִיקָא דְּרַבְּנָן הָיִי כְּנַלְפַּע"ד נְכוּן וְדו"ק הֵיטֵב.

וְעוֹד הָיִי הַרְבֵּה לְהַאֲרִיף בְּזָה וְאִין פֶּאן מְקוּמוֹ אוּלַי יִזְכְּרֵנִי ה' בְּזַמַּן אַחֵר. וְעִינִי בְּחַבּוּרִי בַחוּ"מ ס"ל ל"ד בְּדִינֵי מִיָּגוּ הַשְּׁיִיף לְכָאן יִיע"ש: תְּשׁוּבָה לַח בַּש"ע סִימָן ב' סְעִיף ט' צְדוּקֵי וּבִיְיָתוּסֵי וְכוּ' הִנֵּה נִרְאָה לְפַעַנ"ד בְּהָא דְּפִלְגִי בַּש"ס וּפּוֹסְקִים בְּאַחְזִיק וְלֹא פְּתִיבָא אוּ לְהִפּוּף אִם סְמִכִינוּ עַל כּוֹתֵי אוּ לֹא הִיָּנוּ דְּנוּקָא בְּדָבָר דְּאַתְחִזֵּק אִיסוּרָא אִזְ אִין כּוֹתֵי קוֹנְדָּם גְּזִירָה אוּ צְדוּקֵי וּבִיְיָתוּסֵי נְאֻמְנִין רַק בְּכַתִּיבָה אוּ אַחְזִיק לְכָל חַד כְּדִאִית לִי אֲבָל בְּדָבָר דְּלֹא אַתְחִזֵּק לֹא אִיסוּרָא וְלֹא הִתִּירָא נְאֻמְנִין אִף בְּלִי כְּתִיבָה וְאַחְזִיק דְּכוֹתֵי אִין בְּכָלִל וְדִאִי פְּסוּלִין רַק בְּכָלִל סְפִק פְּסוּלִין אִם יִשׁ לְהֵם נְאֻמְנוֹת אוּ לֹא לְכֹף בְּדָבָר דְּאַתְחִזֵּק אִיסוּרָא אִין נְאֻמְנִין לְהוֹצִיא הַדָּבָר מִחֲזַקְתּוֹ דְּאִין סְפִק מוֹצִיא מִיָּדֵי וְדִאִי אִיסוּר אֲבָל בְּדָבָר דְּהָיִי רַק סְפִק אִיסוּר אֲתִי סְפִק וּמוֹצִיא מִיָּדֵי סְפִק.

וּבְכַרְט דְּהָיִי כְּעִין ס"ס שְׁמָא בַּלֵּא"ה מוֹתֵר וְשְׁמָא זֶה מַעֲיָד כְּהַגֵּן וְאִינוּ מִשְׁם אֶחָד דְּסָפִק הִרְאִישׁוֹן מִתִּיר יוֹתֵר מֵאַחֲרוֹן דְּסָפִק שְׁמָא זֶה הַכּוֹתֵי נְאֻמְנֵי לְהַעֲיָד זֶה מִתִּירוּ לְכָל הַעֲדוּת שְׁבַע עוֹלָם וְאֵת"ל שְׁאִינוּ נְאֻמְנֵי דַעֲכ"פ שְׁמָא דְּבָר זֶה מוֹתֵר בְּלֹא עֲדוּתוֹ לְכֹף כַּל כַּה"ג שְׁפִיר נְחֻשָּׁב ס"ס וְנְאֻמְנֵי.

וּבְהִכִּי יִשׁ לִיִּשְׁב דְּבִרֵי הַתּוֹסֵף בְּגִיטִין דָּף י' ע"א ד"ה מִצַּת כּוֹתֵי שְׁהַקְשׁוּ דְּלָמָּה יִי"ח בָּהּ דְּלָמָּה לֹא שְׁמָרָה מִחֲמוּץ דְּחֻשִׁידוֹ אֲלַפְנֵי עוֹר וְהַקְשׁוּ הַמְּהַרְש"ל וְהַמְּהַרְש"א דְּלָמָּה לֹא הַקְשׁוּ עַל הַרִישָׁא דְּמִצַּת כּוֹתֵי מוֹתֵרֶת דְּנִיחוּשׁ שְׁמָא הִי חֲמִץ, וְתִירוּץ הַמְּהַרְש"ל דְּזֶה אֲפֹשֵׁר לְתַמְנֵן לְאֶכּוֹל תְּחִלָּה אֲבָל לְצִאֵת י"ח א"א לְתַמְנֵן דְּלָמָּה אֲכָל כְּבָר אוּ אֲכָל אַח"כ אִין נִרְאָה דְּאַפְתִּי יִשׁ לוֹ הִיתֵר אִם שְׁמַע מִן הַכּוֹתֵי לְפִי תְּנִמוּ שְׁאֲכָלוּ לְשֵׁם מִצְוָה כְּגוֹן שְׁבַת־תְּחִלָּה קוֹנְדָּם שְׁיַדַּע הַכּוֹתֵי שְׁיִשְׂרָאֵל יִרְצָה לְאֶכּוֹל מִמֶּנּוּ שְׁמַע שְׁהַכּוֹתֵי אוֹמֵר בְּשַׁעַת אֲכִילָה שְׁאוּכָל לְצִאֵת בּוֹ י"ח עֲצָמוּ וְאִז רִשָׁאֵי יִשְׂרָאֵל לְאֶכּוֹל אַחֲרֵי לְצִאֵת י"ח, גַּם תִּירוּץ הַמְּהַרְש"א דְּחֻק מְאֹד שְׁיִשְׂרָאֵל מְכִיר בּוֹ וְכוּ' וְלְכֹף נִרְאָה דֵּא"ש דְּאִף דְּאֲמִרִינוּ דְּחֻשִׁידוֹ אֲלַפְנֵי עוֹר אִין לְהֵם תּוֹרֵת וְדִאִי חֻשׁוּדִים רַק סְפִק חֻשׁוּדִים וְלְכֹף לְעִנְנֵי הִיתֵר אֲכִילָה כִּינּוּ דְּיִשׁ לְהַ חֲזַקְתָּ הִיתֵר שְׁהִי מִתְּחִלָּה בְּדִאִי הִי בְּחֲזַקְתָּ הִיתֵר קוֹנְדָּם שְׁנַתְּחַמֵּץ וְכִינּוּ שְׁסָפִק אִם נְאֻסְרָה אוּ לֹא יִשׁ לוֹ חֲזַקְתָּ הִיתֵר לְעִיסָה זֶה וְאִף דְּחֲזַקָה זֶה עֲשׂוּנִי לְהַשְׁתַּנּוֹת דְּדָרְדָּר עִיסָה לְהַתְּחַמֵּץ וְלֹא נְחֻשָּׁב חֲזַקָה לְהִיתֵר מ"מ גַּם לְאִיסוּר לִיכָּא חֲזַקָה לְכֹף כִּינּוּ דְּהָיִי סְפִק אֲתִי סְפִק וּמוֹצִיא מִיָּדֵי סְפִק אֲבָל לְצִאֵת י"ח כִּינּוּ דְּכּוֹדִאֵי נִתְּחַיֵּב לְאֶכּוֹל מִצָּה יִשׁ לוֹ

חזקת חיוב שוב לא אתי ספק ומוציאו מידי ודאי ולכך שפיר הקשו דחשידו אלפני עור:
ובזה י"ל מה שהקשינו בחבורי מכבר ביו"ד סי' קי"ט במה דאמרינו דהחשוד על הדבר
פסול להעיד והרי בנדה דף ל"ג אמרינו שם גבי קידם אצל אשתו וכו' ואמרו אע"פ
שצדוקים אנו מתיראים אנו חנו מן הפרושים וכו' ואמאי האמין לה הלא הוה חשידו
בדבר וכדאמרינו שם שמשלימין לדם ירוק ואמאי נאמנות והנחתה שם בצ"ע.

ולפמ"ש פאן י"ל פיון דלה הי' חזקת היתר טהרה גם להצדוקי לא הי' לו חזקת טומאה
בכה"ג נאמן דלספק איסור נאמן צדוקי וכותי להעיד דאין להם דין ודאי חשודין רק ספק
חשודין וכן מה דאמרינו בחולין והכא דכלא אחזוקי ולא פתיבא לא סמכינו עליהו היינו
רק בדבר דהוי חזקת איסור חזקת א"א וחזקת ממון וכדומה אבל שלא נגד החזקה סמכינו
עליהם אף בלא פתיבא ולא אתחזוק שכל שלא נודע שזה הוי חשוד בנדאי אין לו דין
חשוד ממש.

כן הי' נראה לכאורה מיהו דברי מהרש"א נראה מוכיחין בדברי התוס' שם שפתיבו
בתחלה דמייירי בעיסת ישראל שעשאו הכותיים ייע"ש וקשה פיון שלא גזרו על בצקות
של גוים ונדקא על פתן גזרו לא על הבצק וכמ"ש התוס' שם בפ"ק דחולין ד"ה חמץ
של עוברי עבירה א"כ הוי לי' לתרץ להיפוך דמייירי בבצק של פותים שאפאה ישראל
לכך ליכא חשש פתן ולשמה בעינו משעת לישה לכך קמ"ל דאע"פ מותרת ויו"ח בה
ולמה תירצו להיפוך שהי' הבצק של ישראל אף בע"כ משום דבעי לתרץ בזה שלא
תקשה קושיות מהרש"א פיון דחשידו אלפני עור שמה כבר נתחמץ בידי הכותיים וכיון
שלא הי' מתחלתן בידי ישראל אינו מכיר בה וילכך תירצו להיפוך שהי' הבצק של ישראל
מתחלתו וילכך מכיר בהמה שלא התחמץ לכך מותרת לכך הקשו אח"כ דנהי כן אפתי
איך יוצא בה י"ח וא"כ נראה מדברי התוס' פדעת המרש"א ולפ"ז יהי' מוכח מדבריהם
להיפוך דאף בדבר דליכא חזקת איסור ג"כ אין נאמנין וצ"ע פעת בזה.

ועוד הנה נראה להוסיף ראי' בדבר במה דאמרינו (בג"טין ד' י' ע"ב) כגון דחתם ישראל
לבסוף דאי לא דכותי חבר הוי לא הוי מחתים לי' מקמי' וקשה סוף סוף אין פאן ראי'
שהכותי חבר הוי רק מכח עד הכשר שמעיד עליו ואטו המוחזק בפסול נאמן ע"א להעיד
עליו שהוא פשר ובלא בזה צריף שני עדים להכשירו ולמה יהי' נאמן ע"א אלא ודאי
דכותי אינו חשוד ודאי רק ספק חשוד ובספק פיון דליכא חזקה לא לכאן ולא לכאן נאמן
ע"א להעיד עליו.

והתוס' דמוכח מדבריהם כמ"ש לעיל דס"ל דהוא ודאי חשוד ואף בדבר דליכא חזקת
איסור אינו נאמן ולכך פתבו דהעיסה הי' של ישראל אלו לשיטתם שפתיבו אח"כ דלא
אמרינו פאן דנפק נכי ריבועא כו' משום דמן התורה גירי אמת הם וכו' א"כ ה"ה בזה י"ל
דלכך נאמן ע"א פיון דמן התורה גירי אמת הם אבל לשיטת הסוברים דכותיים מן התורה
פסול וכמ"ש הרב ישועות יעקב ג"כ א"כ תקשי למה ע"א נאמן בע"כ כמ"ש מפח דהוי
רק ספק פסול.

מיהו יש לדחות די"ל דבשט"מ מתרץ לקושיות התוס' דהרי הוי נכי ריבועא וכו' וכת'
הרשב"א מפח פיון דהחזוק כו' א"כ ה"ה נמי לענין א"א י"ל כן, מיהו אפתי תקשי לס"ד
של התוס' והמפ' שלא ידעו מזה והקשו מפח נכי ריבועא ולא הקשו על גוף הנאמנות איך

נאמן כלל ע"א משמע דזה ניקא להו בלא"ה בלי תירוצו ובע"כ כמ"ש מפח דהני רק ספק פסול.

מיהו יש לדחות די"ל פיון דהני מלתא דעבידא לגלויי לכה נאמן ע"א פדעת קצת פוסקים דהיכי דעביד' לגלויי ע"א נאמן מן התורה פן ה"נ פיון דעביד' לגלויי אם זה הכותי חבר הני נאמן עליו מן התורה וצ"ע בהנ"ל לדינא: תשובה לט שלום לדייני ישראל הרבנים המופלגים החריפים השלימים מו"ה שלמה נ"י ומו"ה משה בר' סענדר דיינים מומחים דק"ק פרוליקא.

הנה מפתכם קבלתי עש"ק ואתחנן ותיכף היום אני משיכם יום א' עקב אף בקצרה מחמת טרדותי. הנה הספר של הרב שמביאין רומ' בדבריהם כמה פעמים ספר הזה לא ראיתי מעולם ואם הני ראיתו לא הני שמיע לי לומר דבר חדש דפגימה מן הצד לא זיק לאיזה פוסק ובפרט בלשון השאלה שלכם נאמר שהפגימה מן הצד הלך עד החוד ועד בכלל א"כ משמע דגם בחוד הי' הפגימה ואיך ס"ד להכשיר בזה.

והנה אין לנו אלא דברי הש"ס והראשונים דהספין צריף בדיקה אבשרא ואטופרא ואתלת רוחתא א"כ מדהשונה הש"ס ופוסקים מוכח להדיא כמו דהבדיקה חיובית בחוד עצמו ומזיק בכל ענין פן ה"נ מן הצדדים מזיק בכל ענין ואין שום חילוק ביניהן ולדעתי זה דבר ברור ואף אם מחזיקי בשלטה פדעת הרב הנ"ל לא אאמין שיאמר הרב הנ"ל דגם אם שלט בחוד פלשוונם ועוד בכלל אם גם זה לא זיק להרא"ש ואף אם פן הוא אפתי הני רק ספק אחד, דלומר דלמא שחט רק הקנה זה אינו ספק דמלתא דלא רמיא עלי' דאינש לאו אדעתיה והדרף לשחוט שניהם בשנה והפמ"ג לא היקל רק פשידוע שתפס הקנה לבדו בידו בזה היקל בפגם מן הצד וגם זה קולא גדולה אף לא מן הסתם דמן הסתם דרף לשחוט שניהם בשנה ותולין במצוי אפילו להקל ומכ"ש להחמיר ובפרט דקולת הפמ"ג הוא חידוש וי"ל היינו רק אם הפגם מן הצד ואינו הולך ער החוד ועד בכלל גם נ"ל דהני זה ס"ס בב' גופין וב' עניני' דספק אחד הני בספין אם נחשב זה פגימה או לא ואם מותר לשחוט בו והב' הני בעוף אם תפס הקנה לבדו בידו או לא.

ועוד הפ"מ מיירי שתפס הקנה לבדו בידו עד שגמר רוב שחיטת הקנה ולא נגע בנשט עד שנשחט רובו וגם לא שחט הנשט כלל אבל אם לא שחט רוב הקנה רק נהי שתפס הקנה לבדו בידו מ"מ אח"כ התחיל בנשט קודם רובו של קנה ועדיין הני חשש שניקב אז הנשט וגם אף אם שחט רוב קנה תחלה אם אח"כ נגע בנשט הרי קיי"ל דעיקור פסול אפילו במיעוט בתרא וא"כ ה"נ בסתם אף אם שחט הקנה תחלה מ"מ זה נדאי לא גמר רוב הקנה עד שהתחיל גם בנשט ובפרט הרי הנשט שחוט לפניו וא"כ במיעוט בתרא נמי היתה עושה עיקור לכה אין זה ס"ס ובנדאי לפי דברי השוחט הראשון העופות אסורים והנה באמת העופות כבר אינם בעולם ולדין אין נ"מ כי אפילו אם נאמר דהעופות פשרים מ"מ השוחט אסור פיון דלפי דברי השוחט הראשון שחט בספין פגום ולא דקדק לראות בספין יפה נדאי אסורה שחיטתו להבא וחלילה לאכול משחיטתו ונהי דהני ע"א בהכחשה המבואר בסי' ב' מ"מ הרי מבואר בתב"ש דהיכי דהני ע"א ורגל"ד מעבירין אותו וכאן כתבו דהני כמה ריעותות בלא"ה על השוחט הב' לכה הני ע"א ורגל"ד דמעבירין אותו וא"ל דהני דברי השוחטהא נגד ב' עדים זה אינו דהרי השוחט הג' לגבי

עצמו אין לו תורת עד וְהוּי רק עדות השוחט הב' המכחיש להשוחט הא' וא"כ הרי בלא זה י"ל דאין זה הכחשה פִּינּוֹן דקיי"ל בחו"מ סי' ל' דכל מה דאפשר ליישב דברי העדים שלא יהיו מוכחשים אפילו ע"צ הדוחק מנישבים אותם א"כ ה"נ י"ל דמתמת פּוֹכַד יד השוחט הב' ששחט ב' מאות עופות לא הרגיש בפגימה זו ונאמן הראשון יותר ואף א"תל דהוּי הכחשה מ"מ פִּינּוֹן דהוּי רק עד נגד עד א"כ סליק עד נגד עד דבהמה בְּחֵי' בְּחֻזַּת אִסּוּר עוֹמֶדֶת וְאִף דְּהוּי בְּיָדוֹ לְשַׁחֲט פּוֹהֲגֵן וְכָל שְׂבִידוֹ לְסַלֵּק הַחֻזָּה לֹא נִחְשָׁב חֻזָּה מ"מ פֶּאֶן דְּהוּי רַגְל"ד עַל הַשּׁוֹחֵט הַג' וְרַגְל"ד הוּי פְּחֻזָּה פְּדֻמוּכַח בְּסוּטָה וְכַמ"ש הַתּוֹס' בַּפ"ק דְּנִדְוָה דְּבְסוּטָה הוּי רַגְל"ד וְכֵן הוּא בְּסוּף נִזְר, וְא"כ ה"נ הַרְגַּל"ד מְסִייעַ לְחֻזַּת אִסּוּר דְּבַהֲמָה וְעוֹף וְלֹא מְהַי מַה דְּהוּי בְּיָדוֹ.

ובפּרָט דע"י הַרְגַּל"ד אִיִּתְרַע חֻזַּת פְּשׁוּרוֹת שֶׁל הַשּׁוֹחֵט וְעוֹד דְּגַבֵּי שׁוֹחֵט אֵין אָנוּ דְּנִין עַל הַשּׁוֹחֵט אִם הוּא פֶּשֶׁר רַק עַל הַבְּהֵמוֹת וְעוֹפוֹת שֶׁשָּׁחַט אִם הֵם פְּשִׁירִים וְאֵינוּ דוֹמָה לְעֵדִים דְּשָׁם אֵין אָנוּ דְּנִין רַק עַל גּוֹף הָעֵדִים אִם הֵם פְּשִׁירִים לְעֵדוֹת לְכַף רְאוּי לֹמַר אוֹקְמָא בְּחֻזַּת פְּשׁוּרוֹת אֲבָל בְּשׁוֹחֵט אֵין אָנוּ דְּנִין עָלָיו רַק עַל מַעֲשָׂיו אִם שְׁחִיטתוֹ פְּשִׁירָה אוֹ לֹא וְלַבְּהֵמָה יֵשׁ חֻזַּת אִסּוּר וְרַגְל"ד לְכַף חֲלִילָה לְאַכּוֹל מְשַׁחִיטת הַג' אֲבָל הַשּׁוֹחֵט הַרְאִישׁוֹן וְהַשְּׁנִי הֵם פְּשִׁירִים.

וְיֹתֵר אֵין פְּנָאֵי לְהַאַרְיָהּ כִּי אֲנִי מְוֹטְרָד מְאֹד בְּחֻבֵּילוֹת תְּשׁוּבוֹת לְזֶה עַתָּה לְקַצֵּר: וְהִנֵּה נִשְׁמַט מִלְעֵיל מ"ש דִּי"ל דְּהוּי ס"ס בב' גּוֹפִין אֵין לְתַמּוּהַ מְמ"ש הַתּוֹסֵפ' בַּפ"ק דְּחוֹלִין גַּבֵּי סָפִין אִיִּתְרַעֵי מ"ש דְּהוּי ס"ס אָף כְּבָר נִתְיַשֵּׁב זֶה בְּדַבְּרֵינוּ הַנִּזְ"ל דְּהֵתָם פִּינּוֹן דְּעַתָּה הוּי פְּגִימָה בְּסָפִין בּוֹדָאֵי וְאֵין לְדוֹן עַל הַסָּפִין אִם מְוֹתֵר לְשַׁחֲט בּוֹ גַּם קוֹדֵם הַשְּׁחִיטָה בְּדַקּוֹ וְהִ' יָפָה וְאֵין לְבוֹ סָפֵק רַק אִם נַעֲשֶׂה הַפְּגִימָה קוֹדֵם גְּמַר הַשְּׁחִיטָה וְשָׁחַט בְּסָפִין פְּגוּם אוֹ דְּנַעֲשֶׂה אַחַר גְּמַר הַשְּׁחִיטָה א"כ בְּשִׁנְיָהֶם הוּי סָפֵק אִם נִשְׁחַטָה פּוֹהֲגֵן אוֹ לֹא לְכַף הוּי בְּגוֹף אֶחָד.

אָף פֶּאֶן דְּהַסָּפֵק הוּי אִם זֶה פְּגִימָה אוֹ לֹא לְדַעַת הַסָּפֵר שֶׁהֵבִיאוּ א"כ זֶה הַסָּפֵק הוּי עַל הַסָּפִין אִם מְוֹתֵר לְשַׁחֲט בּוֹ אוֹ לֹא וְסָפֵק הַשְּׁנִי הוּי עַל הַבְּהֵמָה וְעוֹף לְכַף הוּי בב' גּוֹפִין. גַּם לַפ"ז י"ל דְּלֹא הוּי נוֹדְעוֹ יַחַד דְּסָפֵק אִם הוּי זֶה פְּגִימָה אוֹ לֹא נוֹדַע מִקּוֹדֵם לְהַשּׁוֹחֲטִים לְפִי דְּבָרֵי הַשּׁוֹחֵט הַרְאִישׁוֹן וְסָפֵק שְׁמָא שָׁחַט הַקְּנָה לְבַד נוֹדַע אַח"כ וְלֹא הוּי כְּמוֹ ס"ס עֵינּוּן בְּדִינֵי ס"ס וּבַמַּג"א ה"פ ס' תל"ט לְכַף אֵין זֶה ס"ס, וּבְזֶה יֵשׁ לְקַיָּים דְּבָרֵי הַט"ז בְּסִי' א' שְׁחוֹלֵק עַל דְּבָרֵי הַרְמ"א וְאֶגְוֹדָה יֵיע"ש וְלְפִי הַנִּזְ"ל יֵשׁ לְקַיָּים דְּבָרֵי דְּאָף אֵי נִימָא דְּהוּי פֶּאֶן ס"ס שְׁמָא לְמַד וְא"ת לֹא לְמַד שְׁמָא שָׁחַט פּוֹהֲגֵן דְּזֶה הוּי בב' גּוֹפִין וּב' עֲנִינִים דְּסָפֵק אֶחָד עַל הַשּׁוֹחֵט אִם מְוֹתֵר לִיתֵן לוֹ לְשַׁחֲט וְהַשְּׁנִי הוּי עַל הַבְּהֵמָה אִם נִשְׁחַטָה פּוֹהֲגֵן וְאֵין זֶה ס"ס גַּם לֹא נוֹדְעוֹ יַחַד וְאֵינוּ דוֹמָה פְּלַל לְדְּבָרֵי הַתּוֹס' גַּבֵּי סָפִין אִיִּתְרַע וְא"ש בַּעֲזוֹה וְדו"ק כִּי קַצְרֵתִי דְּבָרֵי יְדִידוֹ: תְּשׁוּבָה מ' לְהַרְבֵּה הַחֲרִיף מו"ה יוֹנָה אֲשַׁפְּנִזִי לְעִיר יֵשׁן הִנֵּה ע"ד שְׁאֵלְתוֹ בְּנִידוֹן הַשׁו"ב הִנֵּה לֹא אַעֲתִיק הַשְּׁאֵלָה כִּי הוּא בְּאַרְיֵכוֹת וְיָבִין מִמִּילָא מְתוּדָה הַתְּשׁוּבָה.

כִּי הִנֵּה לְדַעַתִּי שְׁחִיטתוֹ אִסּוּרָה כְּנֻבְלָה כִּי הִנֵּה זֶה דְּנִשְׁבַּע נִגְדוֹ הוּא עֲצָמוֹ יִצְטָרֵף לְפָסְלוֹ עִם אַחַר כַּמ"ש בַּש"ע חו"מ סי' ל"ד א"כ ה"נ נִהֵי דְּלִיכָא עַד עֲמוֹ עַכ"פ פִּינּוֹן דִּישׁ ע"א הַבַּע"ד שְׁלוֹ דְּנִשְׁבַּע כְּנֻבְלָה וְגַם הוּי רַגְל"ד שְׁנִשְׁבַּע לְשַׁקֵּר וְגַם הוּי כְּמָה רַגְלִים לְדְּבָרִים

המכונערים שפעשה ועל מה שהטריף למי שלא נתן לו שכר יותר וא"כ הרי בפירוש איתא בש"ע דעפ"י ע"א בצירוף רגל"ד מעבירין אותו וגם בלי עדות העד נראה דעיקר רגל"ד פיון דע"א בהכחשה אינו פלום א"כ העיקר העברה הוי ע"י רגל"ד א"כ ה"ה ברגל"ד בלי ע"א נמי מעבירין אותו וגם פיון דהוי על כל רעתו קלא דלא פסיק וא"כ הרי בקלא דלא פסיק ועידי פיעור מוציאין אפילו מפעלה ומכ"ש דיש לאסור שחיטתו פיון דרואים ממנו דברים מכונערים וגם הוי קלא דלא פסיק על המעשים שפעשה וגם עכ"פ רגל"ד.

וגם עפ"י ב' עדים אף אי נימא דבעלמא אין מצטרפין לפסלו מ"מ למסור לו עדות לכתחלה ודאי אין ראוי למסור לו דהרי אפילו במודה על עצמו דקיי"ל דאין אדם מע"ר ומ"מ מפורש בש"ע דאין למסור לו עדות לכתחלה ומכ"ש ברגל"ד אי קלא דלא פסיק ומה גם אם יש ב' עדים נהי דהוי עדות מיוחדת ואין לפסלו לעדות מ"מ למסור לו עדות לכתחלה אינו ראוי וא"כ ה"נ ליתן לו לכתחלה לשחוט הוי כמוסרין לו עדות לכתחלה וגם אם עכ"פ האנשים דמהימן להו בלבם ודאי אצלם נחשבין פתרי ואסורין לאכול משחיטתו ולכך הדבר ברור דאסורה שחיטתו בלי ספק.

דברי ידידו הטרווד: תשובה מא לק"ק סאמבור להדיינים דשם. האותיות שאלוני ע"ד השו"ב מו"ה געציל אם ראוי לאכול משחיטתו ושלשה הפה נפלאו ממני להיות זה בשו"ב ובפרט לרבים.

אחד שגנב במקולין פמה פעמים. והב' שהי' נגלד וצוה לנכרי אחד לעיין בצלעות ואמר הנכרי שאין בו נשבר ובסוף נודע להיפוך.

והג' הכי נכבד שפא אצל רב אחד ונתן לו הספין בחזקת יפה ונמצא פגום. הנה על שלשה פשעי ישראל כאלו ודאי משחיטתו אסורה דאפילו בשביל גניבה לבדו נמי ראוי לסלקו משחיטתו, ואף דקיי"ל דחשוד על גניבה לא חשוד על השחיטה היינו רק בדורות הראשונים אבל בדורות הללו ראינו מי שחשוד על הגניבה חשוד על הפל וכעין זה כתב הח"י ה' פסח סי' תמ"ח דלדין ליכא דין מומר לתאבון וכולהו בכלל מומר להכעיס ניהו והביא ראי' מרמ"א ביו"ד סי' קנ"ח.

ועוד אף לדין הש"ס היינו רק מי שרוצה לאכול משחיטתו מותר לו לאכול אבל להיות שוחט העיר להאכיל לרבים בעל פורחיהו אולי פמה לא ניחא להו במעשיו ודאי ראוי לסלקו. וכעין דקיי"ל דטבחא וכו' כולהו מותרין ועומדין הם ומסקינן להו בלי התראה כן ה"נ שו"ב שפעשה גנב ודאי דמותר וראוי לסלקו וכ"ש בהצטרף מה דהוי ריעותא וצריך בדיקה וסמך על הנכרי לעיין וביקש להכשיל הרבים דכל דרך שאלה אינו מסלפ"ת וסמך על הנכרי ובפרט באיסור תורה אף מסלפ"ת לא מהני והג' הכי נכבד מה שלא הי' ספינו יפה והוא ביקש לשחוט בו לכך לדעתי שחיטתו אסורה.

ואם פי ידעתי שלא יהי' דברינו נשמעים בדור הזה אשר אין דברי אמת נשמעים, והנה אם כל זה גלוי לפני לא נמנעתי מלכתוב כאשר כתבתי כן גם לדראביטש כי המקנים נפש אחד מישראל כאלו מקנים עולם מלא ואם בחיי הגוף כן מכ"ש בחיי הנפש אם אציל נפש אחד מישראל מטרפות כדי לי.

השומע ישמע והחדל יחדל וזולת זה אין להאריך מתמת טרדתי ידידם נצח: תשובה מב לק"ק שנעריף סמוך לגדידינגק להרב מו"ה משה יצחק דוב אב"ד דשם. הנה בדבר השו"ב דקהלתו אשר קיבל עליו בכתב בח"ח ושד"א שלא לשחוט בלתי רשיון מהרב המפורסם וכעת אין ביזו לקיים זה ורוצה לחזור בו.

הנה אם כבר אסרו הרב חלילה לי להתירו בשום אופן אף אם האמת בדברי רו"מ שלא אסרו הרב רק שאמר שאינו מתערב במחלוקת השו"ב. הנה לדעתי להתירו פי הנה הן אמת דנהי דשבועה בכתב לא מהני מ"מ חרם בכתב מהני כמ"ש בנ"ב מהד"ב והיינו אם כתב בלשון בינוני אני מקבל ולא בלשון עבר קבלתי וכאן כתב בו אני מקבל עלי.

גם בלא"ה דעתי בשבועה בכתב אף אם לא מהני מן התורה מ"מ בעי בע"ה שאלה ולדין בזמנינו כ"ע דינם כע"ה כמ"ש ביו"ד סי' ר"ה. אף זה הוי אם כתבו בכתב ידו ממש אבל אם לא כתבו בכתב ידו ממש רק חתם עצמו זה אינו פלום פי בחתימת ידו אינו כמדבר גוף הדברים רק כהודאה שמודה פן הוא וזה לא מהני רק בזמון אבל בשבועה אף אם מודה שנשבע אם באמת לא נשבע אינו פלום לקח אם רק חתם עצמו אין ממש בכתב הזה, אף גם אף אם כתבו בכתב ידו ממש מ"מ התרה מהני לו לכו"ע ויכול להתיר לו בשלשה ואין זה בכלל נשבע לטובת חבירו שאין לו התרה חדא דלהחיות נפשו וב"ב הוי דבר מצנה כמ"ש בה' שבת סי' רמ"ח ולדעת פמה לדבר מצנה יכול להתיר לדבר מצנה, ועוד דנשבע על דעת חבירו הוי רק בשביל טובה שעשו לו בשעת השבועה וכאן לא עשו לו טובה דאף שהשלישו לו מאה ועשרים רייניש עבור כף מ"מ הוא עשה להם טובה יותר להסתלק משחיטתו אם לא ניחא להו לאכול משחיטתו ואף דהריב"ש בתשובה הובא ברמ"א סי' רכ"ח סעי' כ' ס"ל דאם עשה לו טובה אף דהמשביע קיבל יותר טובה ממנו נחשב טובה ועיין בש"ך שם ס"ק נ"ד מ"מ לא מבטיח לפמ"ש בחדושינו מכבר שראיתו ממשה רבינו תמוה דשאני משה רבינו שהי' עניו ולו נדמה שיתרו מקבל טובה ממנו יותר וכן אחז"ל בפ' יתרו שתחלה היה משה רבינו מתכבד ביתרו ייע"ש ואף גם לדעת הש"ך הג"ל מ"מ היינו אם עכ"פ יתרו לא עשה לו רעה רק טובה או אף דיתרו קיבל יותר ממשה רבינו מ"מ מנחשב טובה אבל פאן הרי עשה לו רעה שדחאוהו מפרנסתו וא"כ הכסף הזה הוי תשלומי רעתו ולא טובה ואין כסף זה אפילו דמי נזקו.

ולכך יכול להתיר לו החרם ע"פ שלשה מחוץ לעיר שאין נוגעין שרוצים לאכול ממנו ואם יתיר לו כל הרוצה יכול לאכול משחיטתו ואין ביזו שאר בני העיר להטיל חרם בלתי הסכמת רוב העיר והחבר העיר ובלעדי זה אם יטילו חרם הוא פחרם ולא פחרם ומי שאין נפשו רוצה בו יקח ושו"ב אחר ומי שירצה לאכול יאכל ממנו בלי חשש ופקפוק.

והנה אם לא ירצה השו"ב להתיר וירצה לקיים החרם אין בידם להחזיק תרתי הקאמפראמיס גם כתב האיסור שלשון השלישות לא כן הוא וכן כתב שרי"ל השליש כתב בח"ח ושד"א עד שיעשו כתבים בדיניהם בכל תוקף ועוז א"כ מפורש אומר דהכתב לא הושלש רק עד שיעשו כתבים ולא כשיהי' נעשין הכתבים אז יוחזר לו הכתב בחרם וגם טראטי א"צ ליתן פי מ"ש בהשלישות עד שיעשו כתבים י"ל דהכנה דהרי בעיני

תחלה שטררי ברורין ואח"כ פשפסק דינו אז צריף ליתן פסק דין לכ"א אבל אין זה במשמעות שייתן גם טראטי לכך מחויב ליתן קאמפראמיס וזה יחזירו לו הפתב הזה.

ואף דכתב סתם הפתב בחרם מ"מ נהי דקיי"ל סתם חרמים להחמיר מ"מ פירושיהן להקל ואם בפירוש הוי דעתו בהחרם רק עד שייתן הקאמפראמיס נאמן הוא על כך. פן נראה לי ברור לדינא.

ושאר טענות השו"ב שהי' אונס או שטעה ולא ידע שא"א להשיג פתב מהרב זה אינו טענה ע"פ הדין ז"ז אין להאריף. והנני מחזיר לו העתקה שלו מן פתב השוחט והשלישות וחתמתי שמי עליו שלא יאמרו דשינה בשאלתו דברי ידידו: תשובה מג לק"ק קארשטשוב הסמוך לנוארשא להרב מו"ה נחום גינדזבערג אב"ד דשם.

הנה מה שעלה ונסתפק באם אחד שנוני נפשי' חד"א על חתיכה אחת ובאמת יש עדים שהיא פשיגה אם מותר לו ליתן לאחרים לאכלו והאריף רו"מ בפלפולו בזה. הנה פלפולו הוטב בעיני אף אין דרפי להשיב על פלפול דאין הפנאי גורם ג"כ ובפרט בדבר שאין בו חשש ספק ולא ידעתי מקום לספק בזה.

כי ממ"נ אם יודע בנפשו שהיא טריפה והעדים משקרים בנדאי אסור לו ליתן להם פיון דבאמת הוא אסור והרי באשה הנשאת ע"פ עדים ואח"כ נודע ששקר העידו חייבין בקרבן א"כ מוכח דהוי להם חטא בזה וא"כ בנדאי אסור ליתן להם ומה בכך שהם שוגגין ואין יודעים שהוא אסור ואין זה צריף לפנים.

ואם להיפוף שיודע בנפשו שהוא מותר רק שהוא אסור על נפשו פשיטא דמותר ליתן לאחרים פיון דיודע בנפשו שהוא מותר והרי יש סברא לומר שהוא עצמו מותר לאכול בינו לבין עצמו עיין בפמ"ג בזה ואם פן אף אם נאמר לדידך אסור בינו לבין עצמו בע"כ יהי מטעם דהוי פועל נדר או פהודאה ועכ"פ פיון דיודע בנפשו שהוא מותר וכי יהי אסור לנזיר ליתן לאחרים ממון או מי שאסר על נפשו איזה דבר האם יהי אסור לו ליתן לאחרים זה נדאי ליתא.

פן ה"נ דכונותי ממש ואין זה צריף לפנים ולא להאריף בפלפול ואין בזה ספק כלל שיצטרף פלפול וסיוע: תשובה מד לק"ק חמעלניק. הנה ע"ד שאלתו בתקנה שלא יהי שו"ב אחד רק ב' אם מותרין להיות קרובין זה לזה ורב ותלמידו.

הנה לדידי הדבר פשוט להתיר כדעת הרב מו"ה זלמן מ"ק קאמיניץ דמצד רב ותלמידו הדבר מפורש בש"ס וטוש"ע בחו"מ דהרב ותלמידו מונין להם שנים ובזה מהני אפי' היכא דקרובים פסולין כמו בב"ד ומכ"ש בשוחטים.

ומצד שהם קרובים הנה אין במשמעות התקנה לפסול קרובים דאף דהוצרכו שנים מ"מ הרי אמרינן ביבמות דהיכא דהאמינה התורה, ע"א הלך אחר הרוב א"כ משמע דאף בפסולי עדות הוי הרוב מעלה וי"ל הפנונה הוי רק לרבות בדיעות ומ"מ יכולין להיות אף קרובים וגדולה זו מפורש בהגהת רמ"א סי' ק"ג בחו"מ דג' שמאים יכולין להיות קרובים זה לזה הרי דבדיני ממונות נדאי אינו נאמן ע"א וקרובים נמי פסולין ומ"מ בדבר התלוי רק במבינת הענין מותרין להיות קרובים מכ"ש בבדיקת הספין דע"א נאמן

באִסורין וְנָהִי דְאֵלִימוּ מִלְתָּא בְּסִפִּין לֵהִיּוֹת שְׁנַיִם מ"מ פִּינּוּ דְעִיקָר חֲשֵׁשׁ בְּזָה הָוֵי רַק מִפְּחַ
חֲסָרוֹן הֶבְנָה דְּנֻדְאֵי דִי אַף בְּקִרְוּבִים.

וּמ"ש ר"מ בְּשֵׁם הַתְּב"ש דְּאִין ע"א נְאָמְן בְּאִסורין בְּבִדִיקַת הַסִּפִּין אִם פְּכִי הֶבְנַת ר"ו"מ
הָוֵי דְבָר שֶׁא"א לְאָמְרוּ דְהָוֵי נְצִיבָא בְּאַרְעָא וְגִיּוּרָא בְּשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא דְבַגּוּף הִשְׁחִיטָה ע"א
נְאָמְן אַף דְהָוֵי נְגִיד חֲזָקַת אִסוּר דְבִהֶמָּה בְּחִילֵי בְּחֲזָקַת וְכוּ' וְהִטְעַם דְהָוֵי בְּיָדוֹ ע' פּמ"ג ס'י
א' וּבְחִידוּשֵׁינוּ הֶאָרְכְּנוּ בְּזָה מַכ"ש בְּבִדִיקַת הַסִּפִּין דְבְּזָה אֵינוּ מְעִיד רַק עַל הַסִּפִּין וְלֹא עַל
הַבְּהֵמָה וְאֵינוּ סוֹתֵר בְּזָה עֲדִינּוּ שׁוּם חֲזָקָה דַּע"א נְאָמְן בְּזָה.

וְגַם מִנ"ל הֵךְ דִּינָא מַה"ת דְּאִין ע"א נְאָמְן בְּזָה הָרִי כָּלֵל גְּדוּל בְּיָדֵינוּ דַּע"א נְאָמְן בְּאִסורין
מִן־סְפָרָה לָהּ וּמִדּוּעַ נִגְרַע זֶה הַעֲדוּת מִכָּל עֲדוּת שְׁבַתוּרָה וְאַף עִיקָר הִטְעַם בְּזָה לְדַעַת
הַתְּב"ש הָוֵי רַק מְדַרְבְּנָן מִפְּחַ חֲשֵׁשׁ דְּאֹמֵר בְּדַדְמֵי פִינּוּ דְבִהֶרְגָּשָׁה קַל לֵהִיּוֹת טוֹעָה וְלֹא
כָּל אָדָם מְרַגֵּישׁ חִיּוּשֵׁינוּ לְבַדְדְמֵי, וְרָאָנִי עַל כֹּף מָמָה דְפָרִיף בְּחֻלְיִין דָּף י"ז בְּמָה דְאָמַר
ר"ח מְנִין לְבִדִיקַת סִפִּין מִן הַתּוֹרָה דְכִתְיִב וְשִׁחַטְתֶּם בְּזָה וְאֶכְלְתֶם וּפְרִיף פְּשִׁיטָא פִינּוּ
דְאֵלוּ נְקוּב טְרִיפָה בְּעֵי בְּדִיקָה וּמִשְׁנֵי לְחֻכְם קְאָמְרִינוּ וּפְרִיף וְהָאֵמַר ר"י א"צ לְהִרְאוּת
בְּדִיקַת הַסִּפִּין לְחֻכְם אֵלָּא מְפַנֵּי כְּבוֹדוֹ שֶׁל חֻכְם וּמִשְׁנֵי מְדַרְבְּנָן וּקְרָא אֶסְמַכְתָּא בְּעֵלְמָא
וּמַהוּ פְּרִיף הָרִי לְדַבְרֵי הַתְּב"ש יֵשׁ בְּזָה פְּלֻגְתָּא דָּאִם ע"א נְאָמְן בְּאִסורין בְּסִפִּין וַא"כ
נִימָא דר"ח לֹא ס"ל כר"י רַק ס"ל דְּמִדִּינָא בְּעֵי בְּדִיקָה לְחֻכְם וּמַה פְּרִיף וּבַע"כ מוּכַח דְאָף
לְהַתְּב"ש א"א לֹאמֵר דְּמִן הַתּוֹרָה לֹא הִי ע"א נְאָמְן עַל הַסִּפִּין דְּמִי גְרַע מִשְׁחִיטָה וּבַע"כ
הָוֵי רַק דְּרַבְּנָן וְהָרִי ר"ח קְרָא קְאָמַר וַא"כ יִצְטָרֵף לֹאמֵר דְּמְדַרְבְּנָן וּקְרָא אֶסְמַכְתָּא בְּעֵלְמָא
לְכֹן מִשְׁנֵי שׁוּב בְּפִשְׁיטוּת דְּמְדַרְבְּנָן וּקְרָא אֶסְמַכְתָּא בְּעֵלְמָא כו' וְאֵתְנָא אַף כר"י וַא"כ
מוּכַח דְאָף לְהַתְּב"ש רַק דְּרַבְּנָן וּמַה שְׂרָאוּ רַבְּנָן לְחֻכְם בְּזָה טְפִי מְבַשְׁחִיטָה בַּע"כ מִשׁוּם
חֲשֵׁשׁ דְּבַדְדְמֵי וַא"כ שׁוּב בְּתַרֵי י"ל דְּלֹא שְׁיִיף בְּדַדְמֵי כְּעִנְיֵן שְׂאִיתָא בַּאֵה ע"ז ס'י ט'.

וְאַף דְּהֵתֵם דְּנֻקָּא בְּעֲדִים פְּשָׁרִים הִיָּינוּ דְּהֵתֵם מִן הַתּוֹרָה בְּעִינּוּ ב' פְּשָׁרִים דְּאִין דְּבָר
שְׁבַעְרוּהוּ כו' רַק רַבְּנָן הִקְלוּ דְדִי בַּע"א וְהִכָּא דְהָוֵי חֲשֵׁשׁ בְּדַדְמֵי לֹא הִקְלוּ וְאִימָוּהוּ
אֲדִינָא דְבַעֲינּוּ ב' עֲדִים אֶבְל אִם יֵשׁ ב' עֲדִים דְמַה"ת נְאָמְנִים לֹא חֲשֵׁשׁוּ עוֹד לְבַדְדְמֵי אֶבְל
כָּאֵן דְּמִן הַתּוֹרָה דַּע"א נְאָמְן בְּבִדִיקַת הַסִּפִּין רַק דְּרַבְּנָן הִחְמִירוּ יוֹתֵר בְּשֶׁל תּוֹרָה וְלָכֵן כָּל
דְּהָוֵי תַרֵי לֹא חֲשֵׁשׁוּ עוֹד לְבַדְדְמֵי וְאִימָוּהוּ אֲדִינָא אַף שְׁהֵם קְרוּבִים וְעִינּוּ בַּק"ע אוֹת יוֹד
דב"ב לִיכָּא בְּדַדְמֵי אֶפִּילוּ בְּפִסּוּלִים יִיע"ש וְהוּא פְּדַבְרֵינוּ.

וְהוּ אַמַּת דְּדַבְרֵי הַתְּב"ש תְּמוּהִין דְּלִדִּינֵי דְבַעֲינּוּ ב' מִדִּינָא מִמֶּשׁ מַה פְּרִיף הַש"ס בְּרַפ"ק
דְּחֻלְיִין לְאֶקְוִמְתִּי דְרַב אֲשִׁי בִישְׂרָאֵל מוּמָר וְכוּלָן שְׁשִׁחְטוּ אֵהִיָּא כו' אִי דְבִדְק סִפִּין וְנוֹתֵן
לוֹ הָא אַמְרַת שׁוּחַט לְכַתְּחֵלָה כו' וְאִי דְלִיתָא לְסִפִּין כִּי אַחֲרִים רוּאִין אוֹתוֹ מַה הָוֵי וּמַה
קוּשְׁיָא דְלָמָּא כְּנוֹנַת הַמִּשְׁנָה דְלַכְתְּחֵלָה בְּעִינּוּ שְׁיַבְדְּקוּ שְׁנַיִם אֶת הַסִּפִּין וְיִתְּנוּ לוֹ וְאִם
שְׁחִטוּ וְלֹא בְּדַקוּהוּ שְׁנַיִם רַק אֶחָד נְמִי מְהֵנִי וְאִין לוּמ' דַּא"כ ל"ל אַחֲרִים רוּאִין וּמַה עֲנִין
אַחֲרִים רוּאִין לְכָאֵן הָרִי י"ל דְּהָר"ן כ' בַּפ"ג דְּחֻלְיִין גְּבִי אִין לֹקְחִין בְּצִיִם כו' דְאָף דְרֹב
כְּשִׁרוֹת הֵם מ"מ בְּהַצְטָרֵף תַּרֵי מִיְעוּטֵי לְהַדְדִי מִיְעוּט גְּבִילוֹת וּמִיְעוּט טְרַפּוֹת נַעֲשֶׂה מְחַצָּה
וְכֹן הוּא פִּינְצָא בְּזָה בְּמַס' בְּרַכּוֹת פ' ח' גְּבִי אִין מְבָרְכִין עַל בְּשָׁמִים שֶׁל ע"ז עי"ש פְּלֻגְתָּא
דְר"י וְרַבְּנָן וְהֶאָרְכְּנוּ בְּזָה בְּמַקּוּם אַחַר כֹּן ה"נ מַה דַּס"ל לְרַבָּא דְמוּמָר לְתִיאָבוֹן בּוֹדֵק
סִפִּין וְכוּ' וְסִמְכִינוּ עַל חֲזָקָה דְלֹא שְׁבַק הִתִּירָא נֹאמֵר דְלֹא עֲדִיף הֵךְ חֲזָקָה מְרַנְבָּא וּמִיְעוּטֵי

עכ"פ דחיישינו לשבוק התיירא ואם בסתם ישאל הוי רק רוב פשרים ומיעוט חשודין מכ"ש במומר למיאבון רק היכי דהוי רק חד מיעוטא סמכינן אחזקה זו דלא שביק אבל אם לא בדקוהו ב' לספין דיש לחוש דדלקא הספין לא הנה טוב והבודק היחיד טעה ואמר דבדדמי נהי דבדיעבד די ביחיד הבודק אף להתב"ש כדמוכח מראיות התב"ש בעצמו מן הש"ס דף י"ח מדקאמר פאן שנמצאת ספינו יפה פאן שלא נמצאת ספינו יפה מלשון זה מוכח דלא בעינו בדיקה תיקף אחר השחיטה דאל"כ הוי לי למימר פאן שבודקו אחריו ונמצאת יפה כמ"ש פן ברפ"ק גבי מומר וגם הוי לי לאשמעינן רבותא יותר דכאן בלא בודקו אחריו ונמצאת יפה אף דאח"כ הוי יפה נמי טריפה ובע"כ מוכח דס"ל דנמצאת ספינו יפה אפילו אחר זמן אף דזה הספין מרגע זו ששחט לא בודקו אחריו נמי פשר בדיעבד, וא"כ מה פריף הש"ס נימא דבישראל מומר תחלה בעינו שבודקו ב' הספין ואם שחט רק ע"פ בדיקת אחד אז אם אין אחרים רואין אותו אסור ומצטרפין הוה מיעוטא דדלקא לא הנה הספין יפה והאחד אמר בידמי למיעוטא דשבקו התיירא ואכלו איסורין ודלקא קילקל ולכן הוי טרפה אבל אם שחטו ואחרים רואין אותו א"כ נשאר רק החשש דדלקא לא הנה הספין יפה בזה סגי בדיעבד בבדיקת יחיד ונימא דהוה וכולן ששחטו מיירי בכה"ג דלכתחלה בעינו ב' לבדיקת הספין אף בדיעבד די ביחיד ובע"כ מוכח דלא בעינו ב' לספין.

ועוד דאם יש איזה סברא לומר דעדות הספין גרע מעדות גוף השחיטה נשאר קושיות הש"ס למה בוליהו פרבינא לא אמרי ומאי משני דס"ל רוב מצוין אצל שחיטה מומחין הוה ולעלופי לאחיישינו ואפתי דלקא רוב מצוין מהני אצל גוף השחיטה אבל להיות מעיד על גוף הספין בעינו דוקא מומחין ודאי ומחזקין ונימא דהכל שוחטין מומחין ומחזקין בבדיקת הספין פעין דמשני לרבינא ונהרי לרב אשי דמוקי בישראל מומר מיירי נמי לענו הספין פן נימא לדידן ג"כ.

וכן מאי פריף בידף י"ז בכל שוחטין לאתויי מה הו"ל לומר לאתויי אפילו אם לא בדקוהו ב' וא"ל דהתם אזיל למ"ד דבעינו באמת ב' עכ"פ הוי לי לפרש ולומר הניחא לרבי יוחנן י"ל דס"ל דהכל לאתויי אפילו אם לא בדקוהו ב' אבל למ"ד דס"ל דבעינא מדינא לחכם קשה פעין דקאמר בעלמא פן מוכח מזה דאין בזה פלוגתא כלל ולא כהתב"ש.

ועוד דאף להתב"ש מוכח דקרובים ופסולי עדות פשרים לכך דאל"כ אם נשים שוחטין יצטרף בדיקת הספין ב' אחרים והיא אינה נאמנת וכן בשוחט לעצמו דלעצמו אין לו דין עד פשר יצטרף ב' בלעדו וזה, ודאי מבואר הביטול בכמה דוכתא דמוכח משם להיפוף.

ועוד למה לא משני בסוף פ"ק דחולין דהכל שוחטין לאתויי נשים או בע"ד לעצמו ונהינו בבודקו לו הספין בב' אחרים ול"ל לשנות לאתויי מומר הרי משפחת לה בכשרים נמי דאין השוחט נאמן ובעינו בדיקת אחרים וקמ"ל דהכל שוחטין אפילו אשה ובע"ד אם בודקו אחרים להם ספין ובע"כ מוכח דזה ליתא רק אף אם בעינו ב' עכ"פ אשה ובע"ד פשרים להעיד בזה וה"ה קרובים ולכן הדבר פשוט אצלי דב' קרובים פשרים הם לשחיטה אף אחר התקנה.

[שוב ראיתי שראני זו שהבאתי לעיל ממה דלא משני הש"ס דהכל שוחטין הוי לאתויי אשה ובע"ד וכגון דבודקו להם ב' הספין זה אינו ראי' די"ל דזה פשיטא הוא דממ"נ על

השחיטה פשיטא דנאמן דאל"כ קשה זה בלי דברי התב"ש ובע"כ על השחיטה הוי פשיטא וא"כ על הספין פיון דבדקוהו ב' נמי פשיטא אף להיפוך קשה לפי מה שהוכחתי דאף להתב"ש די בקרובים קשה דליתרין דהפל שוחטין לאתווי אשה ובע"ד לעצמו וכשרים עכ"פ בדיקת יחיד דגם הם מצטרפין לספין ובע"כ מדלא משני פן מוכח דבחד סגי וא"כ פשיטא דנאמן על זה כמו על השחיטה ובנאמנות על כל האסורין ודו"ק] וגם לו יהא דהוי ספק בתקנה נמי קיי"ל כל היכי דהוי ספק בתקנה אוקמוהו אדינא.

וא"ל דדוקא בממון הוי פן ולא בתקנות אסור דזה אינו דתדא דמשמע בכמה דוקתא דאפילו להוציא ממון אמרינן פן ולהוציא ממון קשה מאיסור וכמ"ש התוס' סוף פ"ק דב"מ, ועוד הרי מפורש בנדריים דף י"ד דדברים המותרין באחרים נהגו אסור אי אתה רשאי להתירו דכתיב לא יחל דברו ומסיים שם הש"ס דלא יחל מדרבנן קאמר א"כ מוכח דתקנת הרבים באיסור בדבר המותר מדינא הוי רק דרבנן וא"כ שוב היכי דהוי ספק בתקנה הוי רק ספק דרבנן ואוקמוהו אדינא ששוחט לבדו נאמן על הספין וכנהוג עלמא מימיה מימיה דהאי שוחט יחיד וכמפורש בש"ע דלקה מחלו חכמים פבודם ולכן העיקר לדינא דמותרין להיות קרובין זה לזה ורב ותלמידו ואין בזה בית מיוחד פלל וכמ"ש לעיל דבשומא מותרין להיות קרובין מכ"ש בזה.

אמנם אני תמה עליו מה ראה על פכה לכתוב בשם התב"ש דבר שאינו ובתב"ש מפורש בלשוננו בס"י י"ח דאין זה רק מפת זהירות יתירא ואיך נאמר דמשום זהירות יתירא יפסלו קרובים ולחנם טרח והטריח בזה ומאד חרה עליו אפי בזה לתלות בוקי סריקא בהתב"ש ולהעלות המדומע והטריח אותי בחנם פי תחלה סמכתי עליו ולא הנה לי פנאי לעיין אחריו עד אשר פניתי מעט וזולת זה אין פנאי להאריך יותר פי אני כאורח נטה ללון ולזה לא בידי להרחיב הדבור יותר וגם אין צריך להרחיב דבור.

דברי ידידו: תשובה מה להרבני מו"ה שמואל לכפר ניטשליק ע"י ר' מאיר גאלד רוזין לק"ק הרימלוב הנה ע"ד שאלתו ונ"ל היות שאירע פה כפר טאלטשיק ב' פרוסאות רחוק מעיר זבאריז שפא לכאן איש הולך עני המחזיר על הפתחים ביום ד' פ' חוקת ששה שעות אחר חצות היום והי' בידו עוף שחוט ונתן העוף למשרתת למלחו ולבשלו ובשילו וכאשר השגיחה על העוף צעקה מרה על השחיטה פי לא הי' שום סימן שחיטת הסימנים באמצע הצנאר כ"א למעלה תחת הראש הי' חור קטן כמו נחירה והמשרתת הראתה את העוף לכל ב"ב וכולם ראו שהעוף לא הי' שחוט משוחט מןמחה רק העני הנה שחט בעצמו את העוף ושאלתי את העני מי שחט לו והשיב ששחט אצל ר' אייזיק שוחט בק"ק זבאריז עוד ביום ב' העבר בשבוע זו והנה נפשו בשאלתו אם פשרים הפלים או לא.

והנה מה שדימה רו"מ זה לדין מומר לתאבון שיאמר מןמחה פ' שחט לי ואח"כ מחלק בזה דשם הוי באותו המקום שהמוןמחה שם משא"כ בזה דהמוןמחה רחוק ב' פרוסאות מן העיר. הנה חלוקו נכון אבל אין זה ענין לומר לתאבון דשם ראינו אוכל נבילות אבל פאן בעני הנה נהי דראו שהנה לו ציצית פסולין וגם לא הנה לו תפילין הנה בזה לא נעשה חשוד לאכול נבילות כמו דקי"ל בס"י קי"ט דהחשוד על הקל אינו חשוד על החמור וזה ידוע דלאכול נבילות חמור בעני העולם מציצית ותפילין שאפשר בידו לשאול מאחרים או אולי נגנבו ממנו ואף דאיסור גניבה קל בעני העולם מהליכה בלי

ציצית מ"מ הרי קיי"ל בסי' א' דהקשוד על הגניבה אינו חשוד על השחיטה ואפשר נתן לאחר לשחוט ואף שלא נשחט עפ"י מומחה ובקי וגם הפירו בעוף פי לא נשתקה עדיין ג' ימים אחר השחיטה יתכן להיות שגנבו באיזה פך הסמוך ונתנו לשחוט שם לשחוט טרם נודע שגנב וכעת מתנירא לומר ששם שחטו פן ישאלו שם וינודע שהוא גנבו לכן משקר וכל מקום שיש לתרץ שלא יהי חשוד על גבילה אין מוציאין אותו מחזקת פשרות שלו ולכן נראה דמדינא הפלים פשרים ובפרט אחר מעת לעת דהוי רק דרבנן ולכן אין להחמיר בזה יותר.

תשובה מו לק"ק דראהביטש ליחידי סגולה דשם. מפתכם קבלתי יום אמש.

והנה ראשית כל אני מוסר מודעה לפניכם פי גלוי ונדוע שלא יהי דברינו נשמעים בקהילתכם ולא יעשו רשע וגלוי זה לפני תחלה ולא יטענו הטוען פי יכוון בזה לקנתרני ולצערני פי זה לפני ואיני חושש על פך וכוונתי לש"ש השומע ישמע והחדל יחדל ויקנים פי דברי יחזקאל הנביא ואתה פי הזהרת וכו' ולולי שהימים ימי בקורי ענוים וימי תשובה לא הייתי משיב כלל לכם מטעם הנ"ל אף היות פי הימים ימי עשי"ת אמרתי אולי למצוה יחשב לי וכו' יכופר עוני אם אהד מאלף יהי נשמע לדברינו ויפרוש מן האסור כדי הוא לי.

והנה לדעתי אסור שחיטת השוחטים דקהילתכם אחר הגב"ע דשם כגבילה ופי יתן בשור משחיטתם לפני הייתי חובטו בפניהם. והנה אין צורך להאריך בזה בפלפול פי מלבד שוחט על פי פלפול לא טוב הוא בעמינו ובקיים הללו כל שוחט שיש עליו שמץ כל דהוא פסול לשחיטה פי רבה מאד הקלות בקמינו אשר אין גזר גזר ועומד בפרץ וכל איש הישר בעיניו יעשה וימצא לו עוזרים פלכבו ובאמת בנידון דידהו מן הדין ראוי לאוסרו דאין לו שייכות כלל לדין ע"א שהעיד על השוחט דהתם מיירי בע"א מעיד עליו אבל פאן שכ"א מעיד על חברו והעידו בתו"ע באליו"ע א"כ ממ"נ אם האמת כדברי המעיד פסול השני ואם שקר העיד א"כ הוי עד שקר ונמי ראוי לפסול לשחיטה דאף הפסול לשאר עבירות שפתורה נמי צריך בדיקת הספין להרמב"ם.

ולדין בזה"ז נראה דפסול לגמרי מתרי טעמי אחד פיון דהדור פרוץ בעו"ה עתה הקשוד על ד"א חשוד על הכל וכעין זה מבואר ביו"ד סי' קנ"ח ובח"י ה"פ סי' תמ"ח דאף דבזמן הש"ס הוי חילוק בין לתאבון בין להכעיס עכשיו פולם עוברי להכעיס גינהו ייע"ש פן ה"נ בזה בעוה"ר בזמן הזה הקשוד לד"א חשוד לכל התורה.

ותדע דהרי בדינא דש"ס קי"ל הקשוד על הגניבה לא חשוד על השחיטה וא"כ נאכל עתה משחיטת הגנב וגם עתה בזמנינו ראינו שהקשוד על הגניבה חשוד על חלול שבת ועל הכל. ועוד הש"ע מיירי מיחיד אם מותר לאכול משחיטתו אם רוצה בו אבל למנותו לשוחט לרבים ובנדאי יש פמה אנשים שאין חפצים בו והוא חשוד בעיניהם ומאמינין לעד המעיד עליו שהוא פסול וא"כ פיון שמאמינין לו הוא באמת פסול להם ואין מאכילין לאדם דבר האסור לו ואין ראוי לכופו לאכול בע"כ במה שאסור לו ויש פמה עניים שאין סיפוק בידם לאכול רק בשר בהמה.

וגם יש לדון בזה דנהי דחשוד לשאר עבירות פשר לשחיטה מ"מ על הבדיקה אינו נאמן וטעמא דידי מסתבר בעזה"י כי הנה ע"א נאמן באיסורין הני מדין עדות רק שפנה האמינה התורה אפילו לקרוב ולע"א מנספרה לה דנלמד שהרי באמת אם חשודה על נדה אין לה נאמנות על נדה וא"כ יתכן דגם על שאר אסורין אינה נאמנת פנין דחשודה להעיד שקר רק אם היא אוכלת בעצמה אם הוא חמור מנדה י"ל החשוד לדבר קל אינו חשוד על החמור אבל אם אינה אוכלת ממנו אין לה נאמנות על שום איסור רק בשחיטה פנין דבאמת אתחזק איסורא ואין להאמין ע"א רק דנאמן מפת דבידו ומה דהוי נאמנות מפת בידו זה אינו מתורת עדות רק מתורת מגו או מתורת בעלים לכה אף דפסול לעדות מ"מ פנין דהוי בידו נאמן אבל בבדיקה דנה אינו בידו ואין השוחט נאמן בזה רק מפת ע"א נאמן באיסורין פנין דבזה לא אתחזק איסורא ובפרט בזה"ז דשכיחי טרפות פמוכשרות ובפרט אם ראינו בהם סרכות אין להפסול לעדות נאמנות לומר שהיא פשיטה דהיכי דאין בידו אינו נאמן רק מתורת עד נהרי הוא חשוד להעיד שקר.

כן נראה ברור לדעתי וא"כ פנין דממ"נ הני או דהם חשודין על הטרפות או דמעדין שקר לכה אסור שחיטתן מב' טעמים הנ"ל מפת הבדיקה. והנה אף אם יאמר האומר דאינו חושש על סברתי בלא"ה הנה פסולין בפשיטות מפת הרבה רגל"ד ובצירוף העדות של כ"א על חבירו ואף דהם שונאים הרי הדין פשוט ששונא פשר להעיד ויתבייש המשיב להשיב כי הוא שונא לו.

והנה ז"ז אין להאריך מחמת כי אין הפנאי גורם וגם א"צ בזה לאריכות לפל הרואה הגב"ע והשומע ישמע והחדל יחדל אני מכונן לש"ש אולי אמצא ח"ו עון אם אהי פמחריש ז"ז אין להאריך דברי ידידם.

ומה שהשיב אחד מדברי התוס' בגיטין טעה בפשט לשון התוס' שאין פננת התוס' דבאיתחזק ובידו ילפינו מנדה רק זה ידעינו מסברא רק דהוי קשה להו ללמוד מנדה דאפילו באיתחזק ואין בידו נאמן על זה כתבו דמזה אין ראי' דממ"נ נגד הראי' הוי לא איתחזק ונגד הטבילה בידה לטבול והיכי דהוי בידו נאמן מסברא: תשובה מז לק"ק דרהאביטש לר' אברהם יצחק שהשיב לי על הנ"ל.

הנה כתבו קבלתי ואם כי הוי מן הראוי שלא להשיב כלל כי כבר הקדמתי תחלה שיזעתי שלא יועילו דברינו שם ומה איכפת לי בזה אני עשיתי כמ"ש יחזקאל הנביא ז"ל וגם ישע"י הנביא אמר והיה אם לא תאמינו וכו' ונהרי אין התורה שלי ואם דבריו יתב' אינן נשמעין בדורות הללו ומה איכפת לי אם דברינו אינן נשמעין הרי דיו לעבד להיות פרבו ומכ"ש שפל כמוני אשר איני פדאי להיות נקרא עבד לעבדי השם.

וגם מפת טרדת הזמן הוי ראוי שלא להשיב בנמים הללו ומטעם זה על רוב דבריו לא אשיב כי הנה פטומי מילי בעלמא אף על מ"ש שנעלם ממני דברי התוס' בגיטין דף ב' הנה ע"ז מוכרח אני להשיב שלא יאמר מדשתק אנדויי אנדי ולא יאמר פביר מצאה ידם וכו' לזה אני משיבו.

הנה דברי התוס' הללו א"א להיות בהעלם עין כי הנה גלויים אפילו לבר בי' רב דחד יומא אף באמת אין פננת התוס' לומר דמה דהוי בידו ילפינו ג"כ מנדה לא כן הוא רק

כּוֹנְנֵתָם שְׁלֵא תִקְשֶׁה דְהָרִי עַכ"פּ יֵשׁ חֻזְקַת טוֹמְאָה וְאִיךְ נְאֻמָּנַת שְׁטָבְלָה וְלִזְה תִרְצוּ דְהוּי בְּיָדָה לְטָבּוֹל אֲבָל לֹא לֹמַר דְמִהֶתֶם יִלְפִינוּ זֶה וְאַף שְׁבִמְהֵרְשׁ"א פֶתֶב דְתִרְוּוּיָהוּ יִלְפִינוּ מִנְדָּה הִנֵּה אַחַר מַחֲכַת"ה אֵין דְבָרֵינוּ נִרְאִין בְּזֶה וְרָאָנִי דְהָרִי הַתּוֹס' בְּקוֹשְׁתָּם שְׁהִקְשׁוּ מִנ"ל דַּע"א נְאֻמָּן בְּאִסּוּרִין לֹא הִקְשׁוּ כָּלֵל עַל מַה שְׁנְאֻמָּן בְּדָבָר שְׁבִידוֹ וְאַתְחֻזֵּק רַק הֵם הִקְשׁוּ עַל ע"א נְאֻמָּן בְּאִסּוּרִין בְּלֹא אִימְחֻזֵּק וְהָרִי כְּבָר הִזְפִּירוּ כְּדָבְרֵיהֶם תְּחִלָּה גַם זֶה דְמַה שְׁבִידוֹ נְאֻמָּן וְלָמָּה לֹא זָכְרוּ זֶה בְּקוֹשְׁתָּם וְהָרִי אֶפְתִּי לֹא יִדְעוּ מִן הַלִּימוּד מִנְדָּה בַע"כ דְזֶה הוּי מִפְּחַ סְבָרָא.

וְרָאָנִי יוֹתֵר דְהָרִי בִיבְמוֹת שָׁם מוֹכַח לְהִדְיָא כּוֹ בַּפ' הָאֻשָׁה רַבָּה דְשָׁם צִיִּינוּ רַק עַל הַדִּין ע"א נְאֻמָּן בְּאִסּוּרִין בְּלֹא אִימְחֻזֵּק עַל זֶה פֶתֶבוּ י"מ דְיִלְפִינוּ מִנְדָּה וְלֹא פֶתֶבוּ כָּלֵל זֶה עַל מַה דְבִידוֹ נְאֻמָּן דְיִלְפִינוּ מִנְדָּה גַם הוּא נִגְדַּד ש"ס מְפֹרָשׁ בִּיבְמוֹת בַּפ' הָאֻשָׁה רַבָּה דְרוּזָה תְּחִלָּה לֹמַר דַּע"א נְאֻמָּן אַף בְּאַתְחֻזֵּק אִסּוּרָא וְאֵין בְּיָדוֹ דְסְבָרָא מִיַּדִּי דְהוּא אֶטְבָּל וְהִקְדִּישׁ וְכו' הָרִי אֹמֵר דְמִסְבָּרָא יִדְעִינוּ זֶה רַק דְדוּחָה דְלָמָּא שְׁאֵנִי הֶתֶם דְהוּי בְּיָדוֹ א"כ עַכ"פּ הֵיכִי דְהוּי בְּיָדוֹ הוּי סְבָרָא מִיַּדִּי דְהוּי טָבָל וְא"צ לְלַמּוֹד זֶה מִנְדָּה.

זֶה רֹאִי בְרוּרָה לְדָבְרֵינוּ וְלֹא כְּמִהֵרְשׁ"א וְכֹן מוֹרָה פֶשֶׁט לְשׁוֹן הַתּוֹס' בְּגִיטִין מַכ"ש בִּיבְמוֹת שָׁם יִיע"ש וְדָבְרֵינוּ בְרוּרִין בַּעֲזָה"י וְהִנֵּה לְגוּף דְבָרֵינוּ שְׁפִתְבָּנוּ דְמַה דַּע"א נְאֻמָּן בְּאִסּוּרִין הוּי מִדִּין עֲדוּת וּבְעִינֵינוּ שְׁלֵא יְהִי חֻשׁוֹד לְעֲדוּת יְהִי קִצָּת רֹאִי מִמַּה דְקִשָּׁה לִי כְּעַתְּ לְמַה דַּס"ד דְש"ס דַּע"א נְאֻמָּן בְּאִסּוּרִין אַף בְּאַתְחֻזֵּק אִסּוּרָא וְאֵין בְּיָדוֹ א"כ ל"ל קָרָא וְסִפְרָה לָהּ הָרִי הוּי ק"ו דְמַה בְּאַתְחֻזֵּק אִסּוּרָא וְאֵין בְּיָדוֹ נְאֻמָּן מַכ"ש שָׁם וּבַע"כ יְהִי מוֹכַח דְאַף לַהֲס"ד דַּע"א נְאֻמָּן נִגְדַּד הַחֻזְקָה הִיִּינוּ רַק עַד כְּפָשֵׁר וְלֹא מִי שְׁפִסּוּל לְעֲדוּת לְכַף אִיִּצְטָרֵף וְסִפְרָה לָהּ דְאַף אֻשָׁה נְאֻמָּנַת וּמוֹכַח דְאַף בַּע"א נְאֻמָּן בְּאִסּוּרִין יֵשׁ סְבָרָא לְחִלְקֵי בֵין מִי שְׁהוּא כְּפָשֵׁר לְעֲדוּת אוֹ לֹא, אַף זֶה אֵינוֹ דְהָרִי הַש"ס רוּזָה לְלַמּוֹד זֶה מְטָבָל וְקוֹנְמוֹת וְכו' וְהֶתֶם כָּל אֲדָם נְאֻמָּנִים אַף נְשִׁים לְכַף נְשִׂאָר קוֹשְׁתֵינוּ בְּדוּחְתָא לַהֲס"ד ל"ל וְסִפְרָה לָהּ לְעֲצָמָה וְצ"ע.

וְהִנֵּה זֶה אֲנִי כּוֹתֵב רַק דְרַף פְּלִיטוֹת הַקְּלָמוֹס כִּי אֵין לִי פְנָאִי אֶפְיָלוּ לְבַלְוַע רוּק רַק אֲנִי כּוֹתֵב לְבַל יִשְׁמַח לְבוֹ כִּי נַעֲלַם מִמְּנִי דְבָר פֶּשׁוּט וְלְגוּף הַדִּין הַשְׁנוּמַע יִשְׁמַע וְהַחֲדָל יִחְדָּל וְאִם אֶחָד מִנִּי אֶלְף יִשְׁמַע לִי כַּדִּי לִי כִּי הַמְקִיִּים נִפְשׁ אַחַת מִיִּשְׂרָאֵל כְּאֵלוּ קִיִּים עוֹלָם מְלֹא וְאִם בַּחֲסוּת הַגְּשָׁמִי כְּכ"ש בַּחֲסוּת הַנִּפְשׁ וְנִדִּי לִי בְּזֶה.

ז"ז אֵין לְהֵאָרִיף וְיוֹתֵר לֹא יְכַתּוּב לִי כִּי אִם יְכַתּוּב לֹא אֲשִׁיבֵנוּ וְאֲנִי מוֹדִיעוֹ תְּחִלָּה וְלֹא יֹאמֵר עוֹד מְדַשְׁתַּק אֲוִדוּיִי אֲוִדִי. יְדִידוֹ נִצָּח: תְּשׁוּבָה מַח לְעִיר נְאוּוִיּוּרְק בְּאַמְעָרִיקָא לְהֵרֵב מו"ה יוֹסֵף מִנְשָׁה רַב בְּשֵׁם הִנֵּה מְכַתְּבוּ בְּאֵלֵי, אַף גִּתְאֲחַר הַרְבֵּה עַל הַבִּי דוֹנָר.

וּבָא אֵלֵי ק"פ וְלֹא הִי לִי שְׁהוּת לְהִשְׁיב עַד הַיּוֹם וְעַתָּה אֲנִי מְשִׁיבוּ, וְזֶה"ל שְׁאֵלְתוֹ, כְּאַשֶׁר הִתְעוּ אֹתִי אֶלְקִים לְבֹא לְעִיר נְאוּוִיּוּרְק בְּמִדְיַת אַמְעָרִיקָא, מְצָאֲתִי לְכָל הָעָם הָאוּכְלִין כְּפֶשֶׁר הָעֵגְלִים הַמְדַּנְקָרִין אֵיזָה שְׁעוֹת קוֹדֵם שְׁחִיטָתוֹ, אוֹ בְּיוֹם שְׁלִפְנֵי הַשְּׁחִיטָה, וְגוּף הָעֵנִין הֵכִי הוּא כְּעִיר גְּדוּלָה הַלְזוּ הַנְּכָרִים הַקְּצָבִין אוֹ אֶפְי' אֶפְשָׁר אוֹתוֹן אֲשֶׁר בְּשֵׁם יִשְׂרָאֵל מְכּוֹנִים הַרְבֵּה מִהֶם מְחַלְלִין הַשְּׁבֵת הַמָּה וְנַעֲרִיהֶם.

והמה מבינים בהקנות הדם שיהא הבשר לכן נצח ועושים ככה לכל העגלים ובכל הזמנים, הן בקיץ הן בחורף, הן לאותם אשר ישחטו או לאותם אשר מנבלים למכרם לנכרים, ויש להם פלי ברזל חד לזה, אורף הכלי הלז לא פחות מאורף שן גדול ממפתח גדול ורחבו הוא כפלים, ולהשן שני פיות חדים משני צידיהן ועוקץ בראשה ואורפה א' צאלל ומפים בקורנס ברזל עם הכלי על הצנאר בעורק הוורידין מול הנושט, ואם לא יכוננו מעשיהם בראשונה ישנו וישלשו ומניחין לזוב דם הרבה עד שיעבור דם הקילוח ומתחיל להיות מטפטף טיף טיף ואז יודעים המה כי מתלבן הבשר, ומחר יסתמו הנקב בדבק המוכן לכך.

למען לא תמות העגל תחת ידם וכמה מהם מתים שעה או שתיים אחר הדקירה, ואח"כ כשמיניחים אותה לילה היא נחלשת עד שצריכין להעמיד אותה, וכמעט שאינה יכולה לילה ואינה אוכלת עוד מני אז, ואחר אינה שעות או למחרת שוחט אותה.

ואין פוצה פה ומצפצף, אף כי לכמה שוחטי האשפנזים היא לזרה בעיניהם, והאריף בזה באני אקצר. והנה אשיבהו בקצרה הן אמת דבחבורי טוב טעם ודעת מה"ק התרתי הבהמות הנעשה בהם הקנה.

אבל אין לו דמיון כלל לזה. והנה בנדון שלו ידעו כי המה ספק גבלות ממש.

והמה מאכילין גבלות לישראל, וכל מי שבשם ישראל מכונה ועמדו אבותיו על הר סיני חלילה לאכול מזה. ויהיו מוכדלין ממנו כמוכדל מנבלות ממש.

וכל אנכליו יאשמו רעה תבא אליהם כי המה ספק גבלות ממש, ולא מבצאי דבשביל ישראל אסורין לעשות כן רק גם בשביל נכרים אסור לעשות כן. כי המה עושים סחורה בגבלות וטרפות לכתחלה, ואין זה כגודמנו.

וכל המורים בזה להיתר המה מורים כבן סורר ומורה. , ועתידין ליתן את הדין וחלילה לסמוך על הוראתם אפילו כביעתא בכותחא.

ועלינו יערה רוח הבורא, כנפש המחפה מתי יבא ותראה האמת ויסכר פי דוברי שקר. דברי ידידו שלמה קלוגר: תשובה מט לסי' י"ח סעיף י"ח הנה התב"ש בסי' י"ח ס"ק ל"ד] כתב בשם הרש"ל ביש"ש וז"ל בזה מחמת שהבודקין אין מורים רק בדבר הפשוט היתרו וליכא חשדא ייע"ש.

והנה אפשר הוא מייירי רק בבודק ואינו שוחט. אבל אם הוא שוחט ג"כ וא"כ בזה צריף בדיקת הספין ובכונת הלב וזה אין ידוע לשום אדם רק לו ית'.

וגם צריף בדיקה גם אחר השחיטה ומי יודע מזה לכך בנדאי הוי חשדא, וחלילה לו ליטול מן הפשרות לבד, ואפי' אם לא יכשיל במזיד ממש רק שלא ידקדק לכונן בכוננת הלב וביראת שמים ממילא יבא כמה מכשולות בזה, לכך ודאי חלילה לו ליטול יותר מן הפשרות ואם התב"ש מייירי גם בשוחט הוי דבריו תמוהין והעיקר כמ"ש ובפרט בזה"ז דהדור פרוץ ביותר וצריף שמירה יתירא דחלילה לעשות כן וכן השבתי למדינת מאלדווי.

תשובה נ הקשה לי אחד במה דקאמר הש"ס פ"ק דחולין דילפינו דאזלינו בטר רובא משחיטה עצמה, וכ"ת דבדקינן לי דלמא במקום שחיטה נקב הוי, והקשה לי דמה ראי' היא זה הרי יש לומר פיון דבדקינן רוב האברים דאין בהם טרפות שוב לא תיזשינו גם למקום שחיטה דאזלינו בטר רובא דרוב אברים.

ורובא דאימת קמן ודאי אזלינן בטר רובא פדקאמר שם הש"ס לעיל, והנה בראשית השקפה השבתי לו פי אין זה רובא דהוי קבוע וכמחצה על מחצה דמיפיון דהוי בגוף אחד הוי קבוע, זה פתבתי בחיבורי ספר החיים בעזה"י בה"ר"ה גבי שופר יע"ש, אף אח"כ נמלכתי דבלא"ה לק"מ דרוב לא נחשב רק אם הוי פולו מין אחד כמו פל הרוב המזוהר בש"ס אבל היכי דהוי מינים שונים לא נחשב רוב דאטו באו"ב אם יהיו רק ג' בהמות רק שיהיו גם סוסים וחמורים עמהם אטו יועיל בזה לכבשינהו דניידי ונאמר על הבהמות פל דפריש מרובא פריש, פן ה"נ פיון דכל האברים משונים זה מזה לא נחשב רוב, ולא שייך לומר על הושט דלא היה בו נקב פיון דבשאר אברים לא היה טרפות פיון דעכ"פ במין הושט ליכא רוב לא שייך לילך בטר רובא וז"ב ונכון בעזה"י: תשובה נא לק"מ רישא להרב דשם.

הנה מכתבו קבלתי וכבודו רוצה להראות פלפולו ובאמת לא כימים הראשונים אני שאני זקן ותש פח יותר על שנותי פי אני פון מאה שנה בחולשת פחי ובצירוף עוד כמה עיגום נפש שיש לי מכמה ענינים, לכך אין בידי לפלפל רק בקיצור אני אומר פי עדות שוחט אינו כעדות אשה לאנסרה על בעלה דבעינו עדות ברורה אבל בעדות שוחט פרגלים לדבר מעבירין אותו, ולכך אחר פל הערעורים שיש על ר' שמואל מה בכך שהשוחט פעמים מכחיש ופעמים מתרץ בתירוצים דחוקים שאין מתנישבין על הלב, לכך לדעתי הוי רגלים לדבר נודאי אסורה שחיטתו.

וגם מ"ש לאסור שחיטתו על הפל, אף דאין בידי לאסור על אחרים. אף הנה מלבד דהו מצד שבועה בכתב שפכר פתבתי בחיבורי לנדרים ועוד בכמה מקומות דעכ"פ לא גרע מנודר בדבר שאין בו ממש דהוי נדר לע"ה וה"ה שבועה בכתב ועתה כ"ע כע"ה דיינין להו ודאי חל שבועה ונדר בכתב.

והו מצד לאסור על חברו נראה נמי דבע"ה הוי נדר ובזה"ז לכ"ע הוי פון. אף חוץ מזה נראה לי דמה דאין יכול לאסור על אחרים היינו רק בדבר היתר ממש, אבל בשחיטה נהי דלא בעינו פונה לשחיטה אבל עכ"פ פונה למעשה בעינו ואם נפל ספין מידו ושחט לא מהני.

וא"כ ה"ה נמי אם מכנין בפירוש שאינו מתיר בשחיטה זו ואינו עושה רק דרך נחירה נמי אסורה דלא גרע מכנין בפירוש שלא להתירה מאם נפל בעצמו דאסורה ולכך בזה ודאי אסורה, וא"כ באומר ששחיטתו יהיה אסור לכל הרי קיי"ל בכל דבר שיתבטל השטר לגמרי לא אמרינן יד בעל השטר עה"ת וכיון בסתם באופן המועיל פון ה"נ פיון דאמר שייאסור שחיטתו על הפל, ודאי הוי פוןותו שייכנין בפירוש שאינו מכנין לשחיטה המתרת רק לנחירה, דא"כ הרי לא חל פלל ובנדאי נתכנין באופן המועיל ולכך אם אח"כ עבר האכיל טרפות לישראל דאנן אמרינן דבשעת שחיטה היה פשר וכיון כמו שנתקשר תחלה וכיוון שלא לשם שחיטה רק מה ששמת אח"כ והניח לאכול להציבור השתא הוא

דאָתרע, וְהָיָה כִּי זְאֵנִי כּוֹתֵב לְסִנְיָהּ, אֲבָל הָעֵינָקֶר אֲצֵלִי שְׂאֵנִי תָמָה עַל מִי שְׂדַעְתּוֹ לְהַכְשִׁיר שׁוֹחֵט כְּזֶה שְׂיֵשׁ עָלָיו כְּמָה עֲרֵעוּרִים.

וּלְדַעְתִּי שְׁחִיטַת ר' שְׁמוּאֵל אֲסוּרָה כְּחִיטַת נְבִלָה יוֹתֵר אֵין לְהֶאֱרִיךְ וְעַמּוֹ הַסְּלִיחָה לְדוֹנֵי לְכַף זְכוּת שְׂאֵין בְּכַחֲתִי כְּעַת לְהֶאֱרִיךְ יוֹתֵר דְּבָרֵי יְדִידוֹ וְכוּ'. תְּשׁוּבָה נִב לְהֶרֶב מו"ה יוֹאֵל מִשֵּׁה סֵג"ל בַּק"ק זֶאלְקָאוּוּא.

הֵנָּה ע"ד שְׁהֵעִיר בְּדַבְרֵי הַתּב"ש בְּסוּף סִי' ג' שְׁהִבִּיא דַעַת הַיִּש"ש דַּס"ל דְּמָה דְּלֹא בְּעֵי כְּוֹנָה לְשְׁחִיטָה הַיִּינוּ מִפְּח דְּסִתְמָא לְשֵׁם שְׁחִיטָה קָאִי אֲבָל אִם מְכּוּוֹן בְּפִירוּשׁ שְׁלֹא לְשֵׁם שְׁחִיטָה פְּסוּלָה. הֵנָּה טָרָם אֲבֵא עַל סִדֵּר דְּבָרָיו אֲדַבֵּר קֶצֶת מִדְּבָרֵי הַיִּש"ש בְּעֶצְמוֹ.

הֵנָּה בְּאַמַּת בְּחִידוּשֵׁי בְּיַלְדוּתִי הִבְאֵתִי רֵאִי לְדַבְרֵי הַתּב"ש בְּשֵׁם הַיִּש"ש מִהַתּוֹס' בְּכוּרוֹת דָּף י' ב' י"ע"ש אִף כְּעַת תְּמָה אֲנִי מְאֹד עַל דְּבָרֵיהֶם אִיךְ ס"ד לֹאמֵר סִתְּם בְּהֵמָה לְשְׁחִיטָה עוֹמְדַת הָרִי קִי"ל לְהִיפּוֹף בְּשׁוֹחֵט בְּסִפִּין שְׁל עֲפוּ"ם בְּהֵמָה בְּרִיאָה דְּנִחְשָׁב מְקַלְקֵל מִפְּח בְּהֵמָה בְּחִי' לְגַדֵּל וְנִלְדוֹת עוֹמְדַת וְלֹא לְשְׁחִיטָה וּבִפְרָט מָה נַעֲשֶׂה אִם בְּאַמַּת עוֹמְדַת לְחִלְיָה אוֹ לְגַדֵּל וְנִלְדוֹת וְהָרִי מוֹכַח בְּש"ס רַפ"ק דְּבִיבְרָה דְּבֵהֵמָה הָעוֹמְדַת לְאַכִּילָה אֵינָה מְוַקְצָה וְאִם עוֹמְדַת לְגַדֵּל וְנִלְדוֹת אוֹ לְחִלְיָה הָרִי מְוַקְצָה וּמוֹכַח דְּבֵהֵמָה אֵינָה עוֹמְדַת תְּמִיד לְשְׁחִיטָה וְנִצְטָרָךְ בְּזֶה כְּוֹנָה לְשְׁחִיטָה וְזֶה לֹא שְׂמַעְנוּ מֵעוֹלָם.

וּמִלְבַּד זֶה קָשָׁה יוֹתֵר דְּהָרִי עֵינָקֶר הָךְ דִּינָא דְּבַחְוֵלִין לֹא בְּעֵי כְּוֹנָה נִלְמַד מִמָּה דְּגִלִּי רַחֲמָנָא בְּקַדְשֵׁים וְשָׁחַט אֵת כּוֹן הַבְּקָר עַד שְׁיֵהֵא שְׁחִיטָה לְשֵׁם כּוֹן בְּקָר מוֹכַח דְּבַחְוֵלִין לֹא בְּעֵי כְּוֹנָה וְאִי גִימָא דְּמָה דְּבַחְוֵלִין לֹא בְּעֵי כְּוֹנָה הַיִּינוּ בְּסִתְמָא וּמִפְּח דְּסִתְמָא לְשְׁחִיטָה עוֹמְדַת וְא"כ מָה דְּבַקְדָּשִׁים בְּעֵי כְּוֹנָה לְשְׁחִיטָה בַּע"כ שְׂיִכּוּוֹן בְּפִירוּשׁ לְשֵׁם שְׁחִיטָה וְלֹא מִהֵנִי סִתְמָא, וְקָשָׁה חֲדָא הָרִי חֲזוּינָן גַּם בְּקַדְשֵׁים מִהֵנִי סִתְמָא וְלֹא בְּעֵינָן שְׂיִכּוּוֹן בְּפִירוּשׁ לְשֵׁם הַקְּרָבָן מָה שְׁהוּא וּמִפְּח דְּסִתְמָא לְשֵׁמוֹ קָאִי כְּדִמְפָרֵשׁ בְּרַפ"ק דְּזִבְחִים וְא"כ אִם בְּחֻלִּין הַטַּעַם מִפְּח דְּסִתְמָא לְשְׁחִיטָה קָאִי מָה חִילּוּק יֵשׁ בֵּין חֻלִּין לְקַדְשֵׁים וְאֲדַרְבָּא הָרִי קַדְשֵׁים וְנֵאִי יוֹתֵר סִתְמִיָּהוּ לְשְׁחִיטָה מְחֻלִּין וְא"כ לְמָה יִפְסֹל בְּהוּ סִתְמָא כִּינּוּן דְּבַקְדָּשִׁים נְמִי מִהֵנִי סִתְמָא, וְאִף אִם נֹאמֵר דְּגִלִּי קָרָא דְּבַשְׁחִיטַת קַדְשֵׁים שְׂאֵנִי וְלֹא מִהֵנִי סִתְמָא קָשָׁה ג"כ מָהוּ פְּרִיךְ רַבָּא בַּפ"ק דְּזִבְחִים דְּלָמָּה בְּקַדְשֵׁים סִתְמָא פֶּשֶׁר וּבִגְט לֹא מִהֵנִי סִתְמָא וּמְוַכַּח לְחִלְק בֵּין קַדְשֵׁים לְאַשָּׁה דְּסִתְמָא אֲשֶׁה לֹא לְגִירוּשֵׁין קִינָא אֲבָל קַדְשֵׁים סִתְמָא לְשֵׁמָה קָאִי וּמְזָה מוֹכַח דְּבַקְדָּשִׁים בְּכָל עֲבוֹדוֹת מִהֵנִי לְשֵׁמוֹ וּמִנ"ל כּוֹן וְדִלְמָא אֵין חִילּוּק בֵּין קַדְשֵׁים לְאַשָּׁה וְאִף בְּקַדְשֵׁים לֹא מִהֵנִי סִתְמָא, וְהָרִי עֵינָקֶר הוֹכַחַת הַש"ס שֵׁם בְּסוּף הַסּוּגִיָּא דְּמִהֵנִי סִתְמָא בְּקַדְשֵׁים הוּא מִמְשַׁנָּה דְּמִיָּרִי רַק בְּזִבְחָה וְא"כ קָשָׁה דִּלְמָא שְׂאֵנִי זְבִיחָה כִּינּוּן דַּעַב"פ צָרִיךְ לְפָרֵשׁ שְׂמִכּוּוֹן לְשֵׁם שְׁחִיטָה כְּדִלְגִי קָרָא דְּבַעֲיָנָן שְׁחִיטָה לְשֵׁם כּוֹן הַבְּקָר וְא"כ כִּינּוּן דְּחֲזוּינָן שְׂשַׁחְטוּ בְּפִי לְשֵׁם שְׁחִיטָה כְּדִין קַדְשֵׁים דָּאִם הָרִי חֻלִּין לֹא הָרִי בְּעֵי כְּוֹנָה לְשְׁחִיטָה וְלַכּוֹף כִּינּוּן דַּעַב"פ אֵיכָא כָּאֵן גְּלוּי דַעַת וְאֲמִירָה לְשֵׁם קַדְשֵׁים לְכּוֹף לֹא בְּעֵינָן עוֹד לְשֵׁמוֹ וְהָרִי סִתְמָא לְשֵׁמוֹ אֲבָל בְּאַשָּׁה וְכּוֹן בְּשַׁאֲרַ עֲבוֹדוֹת דְּלִיכָא גְּלוּי דַעַת כְּלָל דְּהָרִי לְשֵׁם קַדְשֵׁים אוֹ לְשֵׁם גִּירוּשֵׁין לְכּוֹף לֹא, אֲמִירָנָן דְּהָרִי סִתְמָא לְשֵׁמוֹ.

וְאִף אִי גִימָא דְּבִנָּה אֵין סְבָרָא לְחִלְק בֵּין קַדְשֵׁים לְאַשָּׁה וְגַם י"ל דְּבִאֲשָׁה נְמִי מִשְׁפַּחַת לָהּ שְׂכִינּוּן לְשֵׁם גִּירוּשֵׁין אֲבָל לֹא לְאַשָּׁה זֹה. אוֹ דְּנִצְטָרָךְ דְּבַשַּׁאֲרַ עֲבוֹדוֹת מְגוּפָיָה מוֹכַח דְּהָרִי כְּתוּרַת קַדְשֵׁים וְהָרִי כְּפִרְשׁ בְּשְׁחִיטָה א"כ תִּקְשִׁי יוֹתֵר דְּהָרִי בַּע"כ הָךְ מִחְשָׁבָה דְּלְשֵׁם

שחיטה וזה פונה דלשמו בקרבן לשם מה שהוא תרי מילי גינהו דאם חד הוא ל"ל תרי קרא ושחט את בן הבקר שיהא השחיטה לשם בן הבקר וקרא דלשמו דיליף לה בפ"ק דזבחים ובע"כ דמשפחת לה זה בלא זה שיהי' השחיטה לשם בן הבקר ולא לשם אינה קרבן שהוא וגם משפחת לה להיפוך שיכנון לשם קרבן זה ולא לשם שחיטת בן הבקר ולכך איצטריך תרי קראי וא"כ קשה הרי משנה מפנידת בזבחים דף מ"ו ובר"פ שם לשם ששה דברים הזבח נזבח לשם זבח וייע"ש פרש"י ואם איתא הרי שבועה הוי דבעינו שיהי' זביחה לשם בן הבקר ובע"כ מוכח דבשחיטה אף דבעינו לשם בן הבקר מ"מ בזה מודה הת"ק דסתמא פשר רק בהני ששה פליג אר' יוסי וס"ל לת"ק דבהו בעינו שייאמר בן מפניד ור' יוסי ס"ל דאף בהני די בסתמא אבל בלשם בן הבקר שיכנון לשם שחיטה לכ"ע די בסתמא.

וע"ק דבתחלה רוצה הש"ס להוכיח דסתמא פשר בקדשים ממה דתנא כל הזבחים שזנבחו שלא לשמן ולא תנא שלא נזבחו לשמן וקשה מהו הוכחה הוא זה דלמא אם הוי נקט שלא נזבחו לשמן הוי ס"ד דהפונה דלא נזבחו לשם זביחה בזה נהי דכשירה לא עלו לשם חובה אבל בנזבחו לשם זביחה אף דהוי שלא לשמה עלו אף לשם חובה, או להיפוך דנימא בלא נזבחו לשם זביחה הוא דכשרים אבל בנזבחו שלא לשמן פסולים לגמרי לכך נקט שזנבחו שלא לשמן דמשמע דזביחה הוי לשם זביחה רק דלא הוי לשמן ומנ"ל דסתמא פשר.

ובע"כ לא הוי מצי לתרץ בן דלא הוי מקום לטעות לפרש דמה דתנא שלא נזבחו לשמן היינו דלא הוי לשם זביחה דבזה פשיטא דסתמא פשר ואם הוי תנא בן הוי משמע דאף סתמא פסול ובע"כ דלא קאי על פונת הזביחה רק לשמה ממש וא"כ מוכח מזה דזה א"א להעלות על הדעת לומר דבקדשים יופסל סתמא במחשבת זביחה עצמה וא"כ אם בקדשים סתמא פשר בע"כ בחולין לא בעינו סתמא ואף אם פינון לנחור גמי פשר.

לכך נראה לי ברור דלא פדעת היש"ש ותב"ש בזה: והנה מעתה נבא על סדר דבריו. הנה מה שהקשה לשיתת הר"ש של מחולין דף ל"ב למא אמרינו דלר"נ בהמה פשירה ופרה פסולה הרי בזה אין בהמה עומדת לשחיטה בסתמא דהרי יופסל הפרה עכ"ד.

והנה לפענ"ד משום הא לא איריא דאין פנונת התב"ש לומר דבעינו דהשתא תהי' עומדת לשחיטה רק בשעומדת לאכילה ולולי מעשה זו או לולי היום הנה הית' עומדת לאכילה נחשבת עומדת לאכילה ומנהי בזה סתמא ובפרט בפרה די"ל התורה אמרה כף דנשחט אותה ולא אותה ואחרת דהיינו כל שלולי הפרה הי' נחשב זה שחיטה שוב פסול הפרה ונדוקא היכי דלולי הפרה גמי לא הי' נחשב זה שחיטה כגון לרבנו זה.

לא נחשב שחיטה אבל כל שלולי הפרה הי' נחשב זה שחיטה רק מפני הפרה לא נחשב שחיטה זה נחשב שחיטה לפסול הפרה פינון דלולי הפסול דפרה הי' זה שחיטה מעליתא נחשב זה שחיטה לפסול הפרה וכינון דבין כף ובין כף פסולה הפרה שוב בהמה פשירה ונחשבת השתא לשחיטה עומדת.

מיהו העיקר נראה דלא בעינן פלל בשחיטה שיהי' עומד השתא לשחיטה רק כל דעומדת לשחיטה בשום זמן מצד גופה וד"א הוא הגורם לו שלא תעמוד לשחיטה נחשבת בזה עומדת לשחיטה ולא בעי פונה.

ויתישב בזה מה שהקשינו לעיל במה דאמרין דסתם בהמה לאו לאכילה קיימא די"ל דנדאי הבהמה מצד עצמה הוי רק לאכילה קיימא רק מצד דעת האדם דלפעמים מקצה אותה מדעתו ומקיימה לחליבה ולגדל וולדות לכה לענין מוקצה דבדעתו תליא מלתא כל שהיא הקצה אותה לגדל הוי מוקצה אבל לענין פונת השחיטה רק בקפידת התורה תליא מילתא שהצריכה פונה לשחיטה בזה אזלינן בתר דעת תורה והתורה אזלה רק מצד גוף בריאת הבהמה ובה"ל דכולן נחשבו לאכילה קיימא לכה מהני סתמא, ועוד יש להסביר הענין יותר די"ל דעיקר הקפידא הוי בשחיטה להיות שם זביחה עלה בשום פעם דבאמת לא הוי בעינן פלל בזביחה רק פיון דכתב וזבחת בעינן שיהי' שם זביחה עלה בשום פעם ולכה אם פיון לנחור בזה אין שם זביחה עליו בשום מקום לכה לא נקרא וזבחת אבל אם עושה בסתמא פיון דעכ"פ אם היתה עומדת לאכילה הוי זה זביחה א"כ נקרא סתמא בשם זביחה וכיון דמציינו דסתמא הוי זביחה מהני זה בכל בהמה אף בעומדת לגדל וולדות וזה ברור ונכון בכונת היש"ש ותב"ש ומיושב גושיתו ממילא.

והנה ע"פ דברינו הנוח לנו דקדוק אחד במשנה דחולין דף י"ד דתנא השוחט בשבת וביוה"כ אע"פ שמתחייב בנפשו שחיטתו כשירה ויש לדייק דבכ"מ הוי דרוך התנא למינקט לא זו א"ז וכאן נקט זו וא"צ לומר זו מכיון דבשבת דהוי חייב סקילה שחיטתו כשירה מכ"ש ביוה"כ דהוי רק בכרת ולפי הנה"ל נראה לומר כה שהמשנה מיירי בשחטו בלי פונת שחיטה רק סתמא ולכה קמ"ל דבשבת אף דאז אין סתמא עומדת לשחיטה דהרי אם יכווין לשם שחיטה מתחייב בנפשו דהוי מתקן וא"כ סתמא אינה עומדת לשחיטה אעפ"כ שחיטתו כשירה בסתמא לכה קמ"ל שפיר דביוה"כ שאינה עומדת לאכילה מתרי טעמי אחד מצד המלאכה האסורה והשנית מצד דהוי יוה"כ שהיא אסור באכילה והוא שפיר לא זו אף זו אעפ"כ שחיטתו כשירה בסתמא וגם בזה לא בעינן פונה לשחיטה כנ"ל, אבל לפי האמת א"א לפרש כן דא"כ למה לא הוכיח הש"ס מזה דסתמא כר"נ וא"כ מקומו להאריך בזה ועכ"פ גושיתו מתישבת בהנ"ל.

אף מה שרו"מ רצה ליישב במה דקשה לו דלמה לרבנן בנשחטה בהמה אחרת עמה פרה כשירה ובהמה פסולה דמה בכך דלא פיונון לשם שחיטה הרי גם שחיטת פרה הוי שחיטה שאינה ראויה ולא שמה שחיטה וא"כ סוף סוף נשחטה אחרת פיוצא בה ומזה רוצה להוכיח דרבנן דרשו אותה ולא אותה ואת חבירתה ונאקא דלא לבהמה אחרת אבל לר"נ דדריש למעט אף בהמה אחרת בין כה ובין כה תפסול הפרה ולכה שוב הבהמה כשירה ע"כ דבריו.

והנה בזה אחר המחילה טעה בכדי שאין הדעת טועה דא"כ תתחדש פלוגתא חדשה בין ר"נ לרבנן ומנ"ל להש"ס הך פלוגתא דלרבנן דרשו רק אותה ולא אותה וחבירתה ולר' נתן דריש אף למעט אחרת ומנ"ל להש"ס הך פלוגתא ומה ענין זה לפלוגתא דרבנן ור"נ באם שחיטה בעי פונה ואם פליגו בזה הוי ליה להש"ס לומר זה לענין בפני עצמו ומה ענין לתלות הך דינא בפלוגתא דבעי פונה או לא הרי לפי זה פסלות הפרה לאו מפח

כְּשֵׁרוֹת הַבְּהֵמָה וּפְסוּלֶתָהּ תִּלְיָא רַק מִכַּח דְּרִישׁ דְּאוֹתָהּ הֵיכִי דְרִישִׁינן לִי וּכְשֵׁרוֹת הַפֶּרָה זֶה יָדוּעַ מִמִּילָא דְלַרְבָּנָן בְּעֵי פְּנֵה וּלְר"נ לֹא בְּעֵי פְּנֵה וּבַע"כ אֵין פְּנֵת הַש"ס פְּפִירוּשׁוֹ רַק דְרִישׁ זֶה דְּאוֹתָהּ וְלֹא בְּהֵמָה אַחֲרֵת עִמָּה מִשְׁמַע לְהַש"ס דְלכ"ע דְרִישִׁינן לִי רַק דְלַרְבָּנָן פִּינָן דְלֹאוּ שְׁחִיטָה הִיא לֹא נִקְרָא אוֹתָהּ וְאַחֲרֵת עִמָּה וּלְר"נ דְלֹא בְּעֵי פְּנֵה לֹא נִקְרָא אַחֲרֵת עִמָּה וְלִיתָא לְפִירוּשׁוֹ.

וּמָה שֶׁהִקְשָׁה דְהָרִי שְׁחִיטָת פֶּרָה נְמִי לֹאוּ רְאוּיָהּ הִיא לֹא קִשְׁיָה מִיַּדִּי דְמָה דְאֲמַרִינן דְשְׁחִיטָת פֶּרָה לֹאוּ שְׁחִיטָה רְאוּיָהּ הֵינּוּ לְעֵנָן ד"א פְּגוֹן לְעֵנָן אֹנְכֵל וְכַדוּמָה לְעֵנָן פְּסוּי אָבֵל לְגַבֵּי עֲצָמָה וְדָאֵי נִקְרָא שְׁחִיטָה דְהָרִי הַתּוֹרָה קִרְאוּ וְשַׁחַט וְתַדַּע דְאִטּוּ אִם יִנְחֹר הַפֶּרָה תִּכְשֹׁר זֶה וְדָאֵי אֵינּוּ וְא"כ פִּינָן דְבְּעֵינָן שְׁחִיטָה דְוָקָא בַע"כ דְלְגוּפֵי' נִקְרָא שְׁחִיטָה א"כ בְּעֵינָן דְגַם בְּחִבְרָתָהּ יֵהִי נִקְרָא הַשְׁחִיטָה עַכ"פ שֵׁם שְׁחִיטָה בְּגוּפָהּ וּבְלִי פְּנֵה לְרַבָּנָן פִּינָן דְיִלְפִינָן מוֹזַבְחָת דְכָל דְלֹא הֵוִי פְּנֵה לֹאוּ זְבִיחָה הִיא אֵינּוּ נִקְרָא שְׁחִיטָה כָּלֵל וְאֵנָן בְּעֵינָן אַחֲרֵת דְוָמֵיָא דְאוֹתָהּ דַּע"כ פ' בְּלִשׁוֹן הַפְּתוּב יֵהִי נִקְרָא שְׁחִיטָה בְּגוּפֵי', וּמִלְבַּד זֶה אֵין לְקוֹשְׁיָתוֹ מְקוֹם לְמָאן מִקְשָׁה אֵי לְשִׁיטָת הַרְמַב"ם דַּס"ל בַּפ' י' מִשְׁחִיטָה דְפֶרָה לֹאוּ רְאוּיָהּ הִיא הָרִי הִיא פְּסוּל דְרַבָּנָן דְשְׁחִיטָה שְׁאִינָהּ רְאוּיָהּ שְׁמָה שְׁחִיטָה לְכַמָּה דְבָרִים וְאִם לְדַעַת אֵינָן פּוֹסְקִים הָרִי לֹא מְצִינּוּ מֵאֵן דִּיפְסוּק כַּר"ש דְשְׁחִיטָה שֶׁא"ר לֹאוּ שְׁמָה שְׁחִיטָה כָּלֵל וְאִם אִם נִמְצָא כֵּן הָרִי י"ל הֵם מְפָרְשֵׁי כַּפְּשׁוּטוֹ פִּינָן דְמַסִּיק הַש"ס בְּדָף פ"א בְּחֻלִּין דְפֶרֶת חֲטָאת אֵינָהּ מְשֻׁנָּה י"ל דַּס"ל דְאֵנָן קִי"ל דְפֶרֶת חֲטָאת שְׁחִיטָה רְאוּיָהּ וְעַכ"פ עַל הַש"ס אֵינּוּ קִשְׁיָה דִי"ל דְכַוְנוֹת הַש"ס דְלַרְבָּנָן דַּס"ל שְׁחִיטָה שְׁאִינָהּ רְאוּיָהּ שְׁמָה שְׁחִיטָה אִז תִּלְיָא נִשְׁחִטָה אַחֲרֵת עִמָּה בְּפִלּוּגְמָא דַּר"נ וְרַבָּנָן וְזֶה פְּשׁוּט.

וּמָה שֶׁהִבִּיא לָנוּ רֵאִי דְלֹא כַּהֲרַש"ל מִמָּה דְאֲמַרִי' בְּדָף י"ד בְּחֻלִּין וְהָעוֹלָה מִדְּבָרֵי דְבִשְׁבַת אֵינָהּ עוֹמְדָת לְשְׁחִיטָה וּבְעֵי פְּנֵה הִנֵּה זֶה כְּבָר נִתְיַשְׁב בְּדְבָרֵינוּ לְעֵיל. וּמָה שֶׁהִבִּיא רֵאִי דְלֹא כַּהֲרַש"ל מִמָּה דְחֻלִּין דָּף כ' דְאָמַר זְעִירֵי נִשְׁבְּרָה מִפְּרָקָת וְכו' עַד מְלִיקָתָהּ זֶה הִיא שְׁחִיטָתָהּ תִּהְיֶינָה לֵה סָפִין לְטַהֲרָה מִיַּדִּי נְבִילָה וְהָרִי בְּזֶה מְכַוְנִין לְשֵׁם מְלִיקָה וְהָרִי נְמִי מִתְפָּנִין לְנַחֲרֵי וְכו', הִנֵּה בְּזֶה טְעָה טְעוֹת גְּדוֹל אַחַר הַמְּחִילָה דְהִנֵּה הֵיכִי דָאֵין מְצֻנָה לְנַחֲרֵי אִם מְכַוְנִין אִז לְנַחֲרֵי הָרִי שְׁחִיטָה פְּסוּלָה אָבֵל הֵיכִי דְהָרִי מְצֻנָה לְמָלוֹךְ א"כ כְּמוֹ דְאֲמַרִינן בַּש"ס דְמְלִיקָתָהּ זֶה הִיא שְׁחִיטָתָהּ לְטַהֲרָה מִיַּדִּי נְבִילָה כֵּן ה"נ בְּמָה שֶׁפִּינָן לְשֵׁם מְלִיקָה הָרִי כְּמַכּוֹן לְשֵׁם שְׁחִיטָה פִּינָן דַּעֲמָה הָרִי זֶה בְּמַקּוֹם שְׁחִיטָה וְזֶה פְּשׁוּט וְנִכּוֹן.

וּמָה שֶׁהִבִּיא רֵאִי לְהִיש"ש מֵן הַש"ס בְּחֻלִּין דָּף פ"ה ע"ב דְמַסִּיק שֵׁם לְמ"ד צֹא נַחֲרֵי לִימָא לִי צֹא טְרוּף לֹא מְבַעֲיָא קְאָמַר לֹא מְבַעֲיָא צֹא טְרוּף וְכו' אֵלָא אִם צֹא נַחֲרֵי אֵימָא אֵין שְׁחִיטָה לְעוֹף מִן הַתּוֹרָה וְלְבְּעֵי פְּסוּי קַמ"ל וְהִקְשָׁה דְנֵהִי דָאֵין שְׁחִיטָה לְעוֹף מִן הַתּוֹרָה אַפְתִּי מִדְּרַבָּנָן אֲסוּר שְׁחִיטָה שְׁאִינָהּ רְאוּיָהּ וּמִדְּרַבָּנָן נְמִי לֹאוּ שְׁמָה שְׁחִיטָה וְהִבִּיא כֵּן בְּשֵׁם הַש"מ כְּתוּבוֹת דָּף ל"ד שֶׁכְּתוּב כֵּן לְהִדְיָא דְאִם אֵין שְׁחִיטָה לְעוֹף מִן הַתּוֹרָה נִחְשָׁב שֶׁא"ר מִדְּרַבָּנָן וְא"כ לְמָה יִצְטָרֵף פְּסוּי הָרִי יֵשׁ פַּח בִּיד חַז"ל לְעַקְרֵי ד"ת בְּשׁוֹא"ת וְלִזְה רּוֹצֵה לְפָרֵשׁ מָה דְקָאָמַר לִי צֹא נַחֲרֵי הָרִי הַפְּנֵה שֶׁיְכַוְנִין לְנַחֲרֵי דְרָף נַחֲרֵי וּבְאֲמָת יִשְׁחֲטוּ וּבְזֶה שְׁפִיר אִם אֵין שְׁחִיטָה לְעוֹף מִן הַתּוֹרָה בְּעֵי פְּסוּי דְהָרִי שְׁחִיטָה מְעַלְיָא פִּינָן דַּלפ"ז צְוֹרֵף הַשְׁחִיטָה הָרִי רַק מִכַּח מְרֵאִית עֵין וְלַמ"ע הָרִי כָּאֵן שְׁחִיטָה מְעַלְיָא עַכ"פ.

והנה אם לכאורה יפה אמר אף גם זה אין לו מקום לפי האמת דהנה גוף קונשיתו לאו קונשיתא היא דנדאי יש פח ביד חז"ל לעקור ד"ת בשוא"ת אף זה בא"א בע"א אבל היכי דאפשר שלא לבא לידי פה ולקיים גם דברי תורה נדאי טפי עדיף וא"כ פיון דאפשר לומר צא טרוף ויפטור מן התורה מפסוי למ"ל לומר צא נחור לבא לידי עקירת ד"ת בשוא"ת ולקף שפיר קאמר דאם הוי אמר צא טרוף הוי ס"ד דצא נחור פיון דאין שחיטה לעוף מן התורה וא"כ לבעי פסוי מן התורה לכף שוב טפי עדיף לומר צא טרוף לצאת ידי דאורייתא ולא לומר לו נחור לעקור ד"ת לכף קמ"ל דאף צא נחור יכול לומר דגם בזה פטור בכסוי מן התורה וז"פ בכוננת הש"ס.

ועל פירושו קשה דכמו דפריף הש"ס למ"ד צא נחור לימא לי צא טרוף פן ה"נ קשה למה אמר לו צא נחור שיכונן לנחור לימא לי נחור ממש ואי דמזה לא הוי מוכח דיש שחיטה לעוף מן התורה דדלמא אין שחיטה לעוף מן התורה ומ"מ פטור מן הפסוי מפח דמדרבנו לא הוי שחיטה ראוי' ז"א דאף אם יאמר לו נחור ממש יהי מוכח דס"ל יש שחיטה לעוף מן התורה דאל"כ קשה זה גופא לימא ליה צא טרוף פפירכת הש"ס ובע"כ קמ"ל דיש שחיטה לעוף מן התורה ובע"כ פוננת הש"ס באמת כפשוטו צא נחור ממש וז"ב ונכון: ובקונשיות התוס' שהביא לנו ר"מ במכתבו מה שהקשו דלמ"ל לרבנו ושחט אותה ולא תברתה הרי בלא"ה פסולה משום מלאכה.

הנה לכאורה עלה בלפי ליישב במה שעלה בדעתי להסתפק באם עשה איזה מלאכה דרף מקלקל ולא דרף מתקן אם נחשב זה מלאכה לגבי פרה או לא אי נימא כמו דבשבת לאו מלאכה היא לגבי פרה נמי לאו מלאכה או אפשר בשבת שאני דבעינו מלאכת מחשבת אבל בפרה אף מקלקל הוי מלאכה וכעת לא מצאתי גלוי לדיון זה וממה דאמרינו בחולין דף ל"ב בכתף דלעת י"ל דהתם מיירי שצריך לכף.

והנה אם נימא דמקלקל אף בפרה לא הוי מלאכה אשכחנא פתרי לקונשיות התוס' דהנה קיי"ל בסי' יו"ד דאם שחט בהמה בריאה בספין של עכו"ם שמוותרת דמקלקל דבחי' עומדת לגדל ולדות ולחרישה ולפ"ז י"ל דהנה דין זה אם בהמה עומדת לגדל ולדות או לשחיטה יהי תליא בפלוגתא דרבנו ור"נ דלר"נ פיון דס"ל דלא בעי פוננה והיינו מפח דסתמא לשחיטה עומדת ממילא לא נחשב מקלקל אבל לרבנו דס"ל סתמא לגדל ולדות עומדת ולא הוי סתמא לשחיטה לכף ממילא הוי מקלקל ולא תקשה ממה דקיי"ל כר"נ וקיי"ל דהשוחט בהמה בריאה נחשב מקלקל די"ל דשאני ושאני דהוא ע"ד מה דאמרינו בפ"ק דחולין דף י"ד דעומדת לגדל ולשחיטה נשחטה הוברר הדבר וכו' פן י"ל בזה דלענין סתמא בשחיטה אף אם עומדת לגדל ולדות וכו' פיון דעומדת נמי לשחיטה מהני בהו סתמא פיון דלשחיטה נמי עומדת בפרט אם נשחטה כפר הוברר הדבר דלשחיטה עומדת ומהני בה סתמא אבל לענין איסור הנאת ע"ז בזה בעינו הנאה ממש וכל דלא נהנה ממש אף דלא קלקל כל דלא תיקון שיצא שפרו בהפסדו אין פאן הנאה ולכף מה דבשוחט בספין של עכו"ם מותר היינו דלאו דוקא הפוננה דהוי מקלקל ממש רק פיון דאינו מתקן ממש ויצא שפרו בהפסדו פיון דהוי עומד נמי לגדל ולדות לכף אין פאן הנאה אבל לענין סתמא פיון דעומד נמי לשחיטה כשר סתמא וזה לר"נ אבל לרבנו דלא מהני סתמא דס"ל שאינה עומדת לשחיטה רק לגדל ולפ"ז ממילא הוי מקלקל ממש ולכף

לענון פרה אם הוי מקלקל ממש אף בפרה לא נחשב מלאכה אבל אם לא הוי מקלקל אף דלא הוי מתקן ממש נחשב מלאכה דנהי דבשבת בעינו מתקן ממש היינו מפת דבעינו מלאכת מחשבת אבל בפרה כל דלא הוי מקלקל ממש נחשב מלאכה.

ולכה א"ש דודאי לר"נ בשחט בהמה אחרת עמה פסול מטעם מלאכה דלא הוי מקלקל פינון דלשחיטה נמי עומדת דהרי לכה סתמא פשר אבל לרבנן דס"ל סתמא פסול דרק לגדל עומדת לכה לא נחשב מלאכה פינון דהוי מקלקל ממש לכה איצטרף קרא דושחט לפסול בשחט אותה וחברתה.

מיהו באמת הא ליתא דא"כ מהו פריה הש"ס פשיטא דהינו על הרישא דשחט בהמה אחרת עמה הרי לאו פשיטא הוא דקמ"ל דלרבנן נמי פסולה אף דהוי מקלקל מפת דדרשינו ושחט אותה ולא בהמה אחרת עמה.

מיהו ארנוחנא בזה ליישב דעת הרמב"ם שפסק בנשחטה בהמה אחרת שתיקן פשרות והוא נגד הש"ס דידן ונראה לומר כן, דהנה לכאורה קשה פינון דלולי דגלי קרא דושחט אותה ולא אחרת עמה הוי מסבא מכשירינו אף בשחט עמה אחרת רק דגלי קרא דאותה וא"כ דלמא לא גלי קרא רק במה דמסתבר טפי בכיוון לשחוט גם האחרת אבל בלא כיוון לשחוט מנ"ל דפסולה כה"ג, אף זה לכאורה טעות דעל פונה לשחוט לא בעי קרא דתיפוק לי מטעם מלאכה ובע"כ דגלי קרא רק במתעסק אף אי נימא דמקלקל פשר בפרה שוב י"ל אם בהמה בחי' לגדל עומדת איצטרף קרא להיכי דשחט בכונה ושלא בכונה מנ"ל.

ולפ"ז נאמר דהנה הו דינא של הרש"ל יהי תליא בהו סבא דאם לכ"ע בעינו פונה בשחיטה מצד הסבא רק דבחולין פשיטה מפת דחזינו דגלי קרא במתעסק בקדשים ממילא י"ל דאין לנו ראי' להכשיר רק בסתמא מפת דעומד לשחיטה אבל באם כיוון לנחור לא שמענו אבל אם נימא דלכה לא בעינו פונה מפת דהסבא נותן דלחולין לא לבעי פונה ומסבא הוי דלא לבעי פונה ממילא אף בכיוון לנחור פשיטה וי"ל דלכ"ע לגדל עומדת.

והנה ראיתי בשערי דעה סי' ג' שמוכיח ממה דאמרינו בש"ס בכמה דוכתא מנין למתעסק בקדשים שפסול דלא ס"ל פסוגיא דחולין דאמר דטעמא דר"נ מפת דגלי קרא בקדשים מפלל דבחולין פשר דמשמע דצריף ראי' להכשיר והתם משמע דאדרבה לפסול צריף ראי' ומסבא הוא פשר ייע"ש דממילא לא קיי"ל כהתב"ש ולפ"ז נאמר דהרמב"ם פוסק פסוגיא דחולין וכמו שנקטו כל האחרונים בטעמו מדגלי קרא בקדשים, ובזה נבא אל הביאור דהנה למעט בפלוגתא עדיף ולכה הסוגיא דחולין דקאמר שחטו בהמה אחרת עמה פשיטא זה הולך הפל לסתם הש"ס דס"ל דטעמו דר"נ דלא בעי פונה מפת דמסבא לא בעי פונה וממילא אף רבנן דפליגי היינו רק באם בעי פונה אי לא אבל כ"ע ס"ל לגדל עומדת והוי מקלקל וא"כ למה קאמר דלר"נ פרה פסולה ובהמה פשיטה מפת ושחט אותה ולא חברתה הרי י"ל דקרא דאותה היינו בכיוון לשחוט ולא בלא כיוון ואי דבמכונן ל"ל קרא הרי הוי מלאכה הרי י"ל דהוי מקלקל בע"כ דפשיטא לי דמקלקל פוסל בפרה וא"כ שוב פריה שפיר דשחט בהמה אחרת פשיטא אבל הרמב"ם ס"ל פסוגיא דחולין דטעמ' דר"נ מפת דגלי קרא בקדשים וכו' ממילא היינו דשחטו סתמא ומפת דלשחיטה עומדת וא"כ י"ל דמקלקל בפרה אינו פוסל ואיצטרף קרא דושחט אותה לפסול במכונן

לשחוט ולא קשיא דתיפוק לי' משום מלאכה די"ל דגם בפרה כל דאינו מתקן ממש לא נחשב מלאכה והיינו כמו בשוחט בספין עפ"ם דנחשב מקלקל ה"ה בפרה דלא נחשב מלאכה וכיון דאצטריף ושחט להיכי דמכוון לשחיטה ממילא להיכי דאינו מכוון אין לנו ראי' ולכך שתייהן פשרות.

כן הוי נראה לומר מיהו זה דרף פלפול גם לפמ"ש השערי דיעה דהרמב"ם פסק פרב ממילא מוכח דהרמב"ם ס"ל להיפוף מסוגיא דחולין ולא ס"ל דטעמו דר"נ הוי פלל מדגלי קרא בקדשים, אף שבתי נראיתי דלפ"ז אדרבא יתיישב דברי הרמב"ם בפשיטות דהנה באמת ממה דגלי קרא דאותה ולא בהמה אחרת עמה מזה אין ראי' לפסול במתעסק רק די"ל דגלי קרא על פרה אחרת עמה כמ"ש התוס' רק מסברא אמרינו פיון דגם במתעסק הוי שמה שחיטה הוי בכלל ושחט אותה ולא חביתה אף הא תליא אם מתעסק נקרא שחיטה בלשון תורה או לא דאם נקרא שחיטה אז הוי בכלל ושחט אותה ולא חביתה אבל אם מתעסק לא נקרא שחיטה רק דאעפ"כ פשיטה דלא הקפידה התורה שיהי' שמו שחיטה בחולין ולכך תינח להכשיר בהמה אבל לפסול הפרה בשביל שחיטת חביתה לא מפסיל פיון דמתעסק אינו בכלל שם שחיטה אינו בכלל ושחט, לכך הו' סוגיא דידן דקאמר בשחטה בהמה אחרת עמה פרה פסולה אזלא למה דקאמר לעיל דר"נ ס"ל כר' חייא בר' יוסף רק דטעמי' מדגלי קרא בקדשים ולפ"ז מוכח דמסברא בעינו פונה בחולין רק דכשירה בסתמא מכת דבסתם לשחיטה עומדת וא"כ הוי עיקר טעמא להכשירו מכת דמן הסתם הוי פפירש וא"כ שם שחיטה עלה לכך הוי בכלל ושחט אותה ולא חביתה לכך פרה פסולה אבל הרמב"ם דפסק פרב בנדה ופסק פסוגיות הש"ס דמנין דמתעסק בקדשים שפסול דמוכח דמצד הסברא הוי פשר אף בקדשים וא"כ לא בעינו פלל פונה בשחיטה ולא מכת דסתמא לשחיטה עומדת וממילא אמרינו במתעסק אין שם שחיטה עליה רק דהתורה לא הקפידה שיהי' נקרא שחיטה רק כל דנעשה מעשה שחיטה הראוי' להיות נקרא שחיטה פשיטה אבל לעולם השתא פיון דלא הוי בכונה אין שם שחיטה עליה לכך אינו בכלל ושחט אותה ולא אחרת עמה פיון דאינו נקרא שחיטה פלל לכך בנתעסק שתייהן פשרות.

כן הוי נראה לומר, מיהו גם זה לא נהירא לי דא"כ אם בנתעסק לא נקרא שחיטה ליפטר מפסוי הדם או באו"ב לדידן. לכך נראה ליישב דברי הרמב"ם בע"א והוא דהרי התוס' הקשו ל"ל לרבנן ושחט אותה תיפוק לי' משום מלאכה.

אף י"ל כף דהנה יש להסתפק פיון דבנשחטה אחרת עמה נמי פסולה פרה אם שחט עוף עמה למה דקיי"ל יש שחיטה לעוף מן התורה אם פסולה פיון דס"ל דלא דרשינן אותה ולא חביתה דומיא דידה כמ"ש התוס' א"כ י"ל אף בשחט עוף פסולה ולפ"ז אם נאמר כף יש למצוא צד שפסול משום ושחט ולא מכת מלאכה פגון שהי' בעוף חצי קנה פגום והוסיף עליו פל שהוא ובמעשה זו שחט בבהמה רק חצי הקנה ואחר שנגמר שחיטת העוף גמר שחיטת הפרה בזה מ"ל דמשום מלאכה לא מפסיל בשחיטת חצי קנה של הפרה דלו יהא דהוי חצי קנה פגום ממילא לא פסל בי' מלאכה ג"כ ומשום ושחט אותה ולא חביתה ואחרת עמה פסולה פיון דקיי"ל ישנו לשחיטה מתחילה ועד סוף וא"כ נחשב ושחט אותה ואחרת עמה לכך איצטריף ושחט אותה.

לפ"ז י"ל שיטת הרמב"ם כף דכבר פתבנו דמלשון ושחט אותה י"ל דוקא בכינון לשחוט פוסל אותה ואחרת אבל בנתעסק י"ל דלא פסלה התורה בה"ג אף הכתוב מייירי בע"כ בנתעסק דבכונה תיפוק לי' מטעם מלאכה אף י"ל דהרי משפחת לה כה"ג בתצי קנה הראשון דמשום ושחט איכא ומשום מעשה ליכא אף י"ל דלמ"ד אין לשחיטה אלא לבסוף א"כ ממ"נ במה מייירי קרא אם בתצי קנה פגום גם משום ושחט ליכא ואי בגמר שחיטה תיפוק לי' בלא"ה משום מלאכה ובע"כ קמ"ל בנתעסק לכה מוכח דבנתעסק נמי פסולה אבל למ"ד דיש שחיטה מתחלה ועד סוף שפיר י"ל דבנתעסק פשיטה הפרה וקרא מייירי רק במכנון ואי משום מלאכה נ"מ לחצי קנה הראשון, ולכה י"ל דהסוגיא אלא למ"ד אין לשחיטה אלא לבסוף ולכה קשה קושיות התוס' ל"ל ושחט אותה תיפוק לי' משום מלאכה ובע"כ דממעט נתעסק אבל לדין דקיי"ל דישנו לשחיטה מתחלה ועד סוף שפיר י"ל ושחט איצטריף לגופי' היכי דכנון לשם שחיטה ובתצי הקנה הראשון ובנתעסק אין לנו ראי' לכה פשרות שתייהן.

והנה אחר כתבי זה עיינתי בספר כו"פ וראיתי שפינון לדרה זה אף הרואה יראה מה ביני לבינו ות"ל פנונתי לדעתו ועדיפא מדידן בעז"ה למעי"ש. והנה כ"ז פתבתי רק בשעה קדא בלי עיון רב פי אין אני מופנה מפל צד רק לקיים הבטחתי לו וידעתי בו שרוצה בפלפולי פתבתי זה ותן לחכם ויחכם עוד פי יש בזה הערות רבות בעז"ה ועוד חזון למועד לטייל עמו בזמן אחר אי"ה פשיחייב ה"י לנו.

ולדינא העיקר דלא כהיש"ש והתב"ש בזה מטעם שהוכחנו לעיל בפתח דברינו ולכה השמיטוהו הפוסקים דברי ידיו וכו': תשובה נג ביו"ד סי' ד' סעיף א'. הנה מקור דין זה בש"ס חולין דף מ' וקאמר שם רב הונא היתה בקהמת חבירו רבוצה לפני ע"ז פיון ושחט בה סי' א' אסרה וכו' ופריף שם מהשוחט חטאת וכו' ומשני באומר בגמר זביחה הוא עובדה.

והנה שמעתי מקשים ומטו בה משמ' של הספר לב ארי' שהקשו למ"ד מחשבין מעבודה לעבודה א"כ מה בכה שחושב על גמר זביחה הרי חושב בתחלה לעובדה בגמר זביחה ויהי' כמו מעבודה לעבודה ייע"ש.

ולדידי לק"מ דלא מבעיא בקהמת חבירו ודאי שפיר משני דהרי קאמר הש"ס אי לאו דאמר רב הונא סי' אחד לא הוי חטאת תיובתא דזה מעשה רבה וא"כ הוי ס"ד דבמעשה זוטא לא מצי אסר פלל ולכה נהי דקמ"ל רב הונא דמעשה פל דהוא נמי אוסר היינו עכ"פ אם חושב לעבדה מיז אבל לא אם לא חושב לעבדה מיז ונהרי זה גרע דאיכא חד מ"ד דס"ל אין מחשבין מעבודה לעבודה פלל ולכה אף למ"ד מחשבין היינו בשלו אבל לאסור בשל חבירו לא מצי אסיר רק אם מכנון תיכף לאסרה במעשה זו אבל אם לא נתפנון לאסרה עתה רק אח"כ בגמר זביחה אז גרע ובנדאי לא מצי אסיר במעשה זוטא ונה פונת הש"ס דמשני באומר בגמר זביחה הוא עובדה ולא מצי לאסור של חבירו במעשה זוטא, מיהו אף בקהמה שלו נראה דלא נאסר בזה מתחלה דנהי דס"ל מחשבין מעבודה לעבודה מ"מ היינו רק אם חושב בכל העבודה פן אז פיון דעכ"פ חושב פן בכל העבודה ונהי דבר חשוב לכה מהני אף בחושב על עבודה אחרת אבל אם חושב רק במקצת עבודה לעבוד בעבודה אחרת בזה נדאי אינו אוסר פיון דמעשה זו אינו עבודה

בפ"ע ונהרי אמרינו בש"ס פ"ג דזבחים והובא ברע"ב בפירושי המשניות שם וכ' דמחשבה אינו פוסל אלא בדבר הראוי לעבודה אבל בדבר שאינו ראוי לעבודה אינו פוסל ייע"ש א"כ ה"נ בעינן שיעור הראוי לעבודה ונהי דאף במקצת עבודה נמי פוסל מחשבה היינו אם חישב לעבוד פן עתה אבל במחשב מעבודה לעבודה אינו פוסל רק אם עכ"פ יש בו חד לטיבותא שחישב פן בכל העבודה אבל אם חישב רק במקצת העבודה כיון דדבר זה אינו ראוי לעבודה ואין בו שיעור הראוי לעבודה אינו אוסר בזה לכה אם חישב בתחילת השחיטה לעבודה בגמר זביחה כיון דתחלת השחיטה בלא סופה אינו ראוי לעבודה אין פוסל בו מיד מפח מה שחישב לעבודה בגמר זביחה ואינו נאסר רק משעת הגמר ואילך וז"ב ונכון ודו"ק היטב: תשובה נד עוד אעתיק מה שהשכתי למשכיל אחד בק' פאדהייז בענין זה.

הנה ע"ד אשר הקשה בחולין דף מ"ם במה דמשיני באומר בגמר זביחה הוא עובדה ופרש"י דתחלה אומר פן לעבודה בגמר זביחה והקשה דהרי מחשבין מעבודה לעבודה אפילו ע"מ לזרוק דמה לעכו"ם הוי אסורה מיד ולמה בזה לא נאסרה מיד עכ"ד.

הנה זה הוי קושיות העולם ומטו בה משמ"י דספר לב ארי' וכבר ישבתי זה במהדורא תנינא שלי בסי' ק"ה וכעת נראה יותר נכון דהרי חזינו דאיכא לחד, מ"ד דס"ל אין לשחיטה אלא בסוף ולכה אף למ"ד דינשה לשחיטה מתחלה ועד סוף היינו רק אם פנון לשם שחיטה ואף דבחולין לא בעי פונה לשחיטה עכ"פ בעינן שיכנון לשם חתיכה ומעשה בעלמא להפילו וכדומה אבל אם לא פנון לשם מעשה פלל ומכ"ש אם פנון בפירוש לשם נחירה ולא לשם שחיטה לא הוי שחיטה וכמ"ש האחרונים בשם מהרש"ל וא"כ בזה אם פנון דאינו עובדה רק בגמר זביחה הוי פאלו מכונן שלא יהיה עליו שם שחיטה רק בסופה וכל מה שעשה עד גמר זביחה הוי רק כנחירה והוי פאלו חותף בידה וברגלה ואם מכונן פן הוי לכ"ע אין לשחיטה אלא לבסוף ומ"מ שחיטה כשירה הוי אם לא הי' מכונן לע"ז פנון דעכ"פ בגמר זביחה פנון לשם שחיטה כמו למ"ד אין שחיטה אלא בסוף וז"ב ונכון.

ומה שפירש רש"י פן ולא פירש דהתחיל לחשוב בגמר זביחה היינו דלשון הש"ס מורה פן דקאמר באומר בגמר זביחה הוא עובדה ולהפוך הו"ל לומר בגמר זביחה הוא אומר לעבודה אז הוי משמע דהאמירה הוי בגמר זביחה אבל מדקאמר באומר בגמר זביחה הוא עובדה משמע דהאמירה הוי תחלה רק דאומר על גמר זביחה ומה דהש"ס לא מוקי פן היינו דא"כ יהי' במחלוקת אם אמרינו הוכיח סופו על תחלתו שהי' פסול או לא ויהי' פתנאי ולמ"ד דאמרינו הוכיח סופו על תחלתו יהיה פסול אבל אם אומר דרק בגמר זביחה הוא עובדה לא שייך לומר הוכיח סופו על תחלתו כיון דהתנה פן בפירוש שאינו מכונן רק בגמר זביחה וא"ש ודו"ק.

את זה ראיתי להשיבו בקצרה מאפס הפנאי דברי ידידו: עוד אמרתי בחדושי מה"ק ליו"ד וז"ל והנה שאלני אחד וכן ראיתי ספר ערבי נחל פינון דקיי"ל מחשבין מעבודה לעבודה מכ"ש דבעבודה אחת יהי' נאסר מתחלתו וכיון דאומר בגמר זביחה הוא עובדה ראוי שיאסר מתחלתו והשבתי דלפענ"ד דלק"מ דאדרבה דוקא בעובד עבודה חשובה ומחשב בה אז אף שיעקר מחשבתו הוי לעשות פן באחרת מ"מ פינון דחישב בזו מהני מחשבתו

תִּיכָף כִּינּוֹן דַּעכ"פּ חִיָּשָׁב בְּעִבּוּדָה חֲשׂוּבָה אַבְּל בְּתַחֲלֵת עִבּוּדָה אַחַת וְסוּפָה הִנֵּה כֹּל דְּלֹא
גָּמַר הָעִבּוּדָה אֵין תַּחֲלָתוֹ פְּלוּם וְלֹא הָיָה דְּבָר חֲשׂוּב לְפִסּוּל עַל יָדוֹ מִיָּד.

וְלֹא מִבְּעֵינֵי לְמַ"ד אֵין לְשַׁחֲטָה אֱלֵא לְבִסּוּף דַּלְפ"ז אַף בְּחִיָּשָׁב בְּהַ מִיָּד הָיָה רְאוּי שְׁלֵא
יְהִי נֶאֱסָר וְעִיקָר אִסּוּרוֹ הָיָה דַּעכ"פּ מַעֲשֵׂה הָיָה וְנִהְיָ דְּלֹא נֶחְשָׁב שְׁחִיטָה מַעֲשֵׂה נֶחְשָׁב
וְכַמ"ש הַתּוֹסֵ' בַּמַּס' ב"ק דָּף ע"ב דַּלְפ"ז וְדַאי דַּלְק"מ דַּע"כ לֹא אֲמַרִּינוּן רַק מְחַשְׁבִּין
מַעֲבֹדָה לְעִבּוּדָה אַבְּל מְדַבֵּר שְׁאִינוּ עִבּוּדָה רַק מַעֲשֵׂה אֵין מְחַשְׁבִּין מִמֶּנּוּ לְעִבּוּדָה דְּהָרִי
לְחַד מ"ד ס"ל דְּלַגְמָרִי אֵין אָדָם אוֹסֵר דַּשֵּׁא"ש וְנִהְיָ דַּאי דָּף ס"ל דַּע"י מַעֲשֵׂה אוֹסֵר הִיָּינוּ
רַק אִם כִּינּוֹן תִּיכָף בְּאוֹתוֹ מַעֲשֵׂה לַע"ז אַבְּל אִם כִּינּוֹן עַל גָּמַר זְבִיחָה מ"מ תַּחֲלָתוֹ לֹא
עִבּוּדָה הִיא וּמַעֲשֵׂה לֹא מִהֵנִי רַק אִם חִיָּשָׁב מִיָּד וְלֹא בְּמַחְשָׁב מִמַּעֲשֵׂה לְעִבּוּדָה אַף גַּם
לְמַ"ד יִשְׁנוּ לְשַׁחֲטָה מִתַּחֲלָה וְעַד סוּף מ"מ א"ש דְּהָרִי גַּם הוּא מוֹדָה דַּאֵין הָעִבּוּדָה נִגְמַר
רַק בְּכֹל הַשַּׁחֲטָה וְאִם הָיָה פּוֹסֵל בְּאַמְצַע וְדַאי לֹא פְּלוּם עֲבִיד וְלֹא עֲשֵׂה לְמַפְרַע פְּלוּם
אַף מַה דַּס"ל דִּישְׁנוּ לְשַׁחֲטָה מִתַּחֲלָה וְעַד סוּף הִיָּינוּ ע"ד מַה דַּקִּי"ל בְּעֵלְמָא דְּחֻצֵי שִׁיעוּר
אוֹסֵר מִן הַתּוֹרָה מִפְּתַח חֻצֵי לְאַצְטְרוּפִי כֹּן ה"נ מַה דַּס"ל יִשְׁנוּ לְשַׁחֲטָה מִתַּחֲלָה וְעַד סוּף
הָיָה נְמִי מַה"ט דְּחֻצֵי לְאַצְטְרוּפִי לְהִיּוֹת בֵּין הַפֶּל שְׁחִיטָה שְׁלִימָה וִי"ל דְּפִלְגֵּתָא דִּישְׁנוּ
לְשַׁחֲטָה וְכו' וְאֵין לְשַׁחֲטָה תֵּלִיא בְּפִלְגֵּתָא דְּחֻצֵי שִׁיעוּר שְׁאִסּוּר מִן הַתּוֹרָה אוֹ מוֹתֵר אִם
אֲמַרִּינוּן חֻצֵי לְאַצְטְרוּפִי וְאֵין כָּאֵן מְקוּמוֹ לְהֵאָרִיף בְּזַה וַעכ"פּ נִרְאָה דְּטַעַם יִשְׁנוּ לְשַׁחֲטָה
מִתַּחֲלָה וְעַד סוּף הָיָה מִפְּתַח חֻצֵי לְאַצְטְרוּפִי וְהִנֵּה סְבַרְתָּ חֻצֵי לְאַצְטְרוּפִי פִּירְשׁוּ אַחֲרוֹנִים דְּזַה
הָיָה מִטַּעַם אַחְשָׁבִי יַע"ש א"כ י"ל ה"נ טַעַם דִּישְׁנוּ לְשַׁחֲטָה מִתַּחֲלָה וְעַד סוּף הָיָה מִטַּעַם
אַחְשָׁבִי אִם הוּא מְחַשְׁבוֹ לְשַׁחֲטָה נֶחְשָׁב שְׁחִיטָה אוֹ אַף בְּסַתְמָא חֲשׂוּב הוּא כִּינּוֹן דַּעֲשֵׂה
כֹּן וְשׁוּחַט וְדַעַתּוֹ לְגַמְרוֹ א"כ רוּצָה הוּא בְּכֹל מַשְׁהוּ וּמַשְׁהוּ הָיָה סְתָמָא חֲשׂוּב שְׁחִיטָה
וּמִסְתָּמָא הָיָה כְּאַחְשָׁבִי וְא"כ כ"ז דְּנוּקָא סְתָמָא אַף בְּאוּמָר בְּפִירוּשׁ שְׁאִינוּ מְחַשְׁבוֹ וְדַאי
לֹא פְּלוּם הוּא כִּינּוֹן דְּבַאָמַת אֵינוּ עִבּוּדָה רַק כְּשִׁגְמָרוּ וְלִכְּפֵי בְּזַה לַע"ז אֵין לְשַׁחֲטָה אֱלֵא
בְּסוּף וְלִזְה בְּשִׁלְמָא אִם מְחַשְׁבִי תִיכָף לַע"ז אֲמַרִּינוּן דְּאַחְשָׁבִי וְהָיָה עִבּוּדָה גַּם בְּלֹא ה"נ
עַכ"פּ מַעֲשֵׂה הָיָה וְנֶאֱסָר מִצַּד מַעֲשֵׂה אַבְּל בְּאוּמָר בְּגַמְרָה זְבִיחָה הוּא עוֹבְדָה א"כ גְּלִי דַּעַתְּי
דְּלֹא נֶחְשָׁב אֲצִלוֹ הַשַּׁחֲטָה לְעִבּוּדָה רַק בְּסוּף א"כ בְּכַה"ג תַּחֲלָתוֹ לֹא עִבּוּדָה הוּא וְאֵין
מְחַשְׁבִּין מְדַבֵּר שְׁאִינוּ עִבּוּדָה לְעִבּוּדָה וְאֵין מְחַשְׁבִּין מַעֲבֹדָה לְעִבּוּדָה אֲמַרִּינוּן וְלֹא מְדַבֵּר
שְׁאִינוּ עִבּוּדָה לְעִבּוּדָה וְהָרִי בְּלֵא"נ אֵיכָא מ"ד דַּאֵין לְשַׁחֲטָה אֱלֵא בְּסוּף א"כ לְמַעַט
בְּפִלְגֵּתָא עֲדִיף וִי"ל בְּכַה"ג דְּגְלִי דַּעַתְּי לַע"ז אֵינוּ אֱלֵא בְּסוּף וְדו"ק כִּי קַצְרֵתִי כִי אֵין
עֲסָקִי בְּזַה וְלֹא כְּתַבְתִּי רַק הִיּוֹת שְׁהוּא פְּלִל לְמַקּוּמוֹת רַבִּים: תְּשׁוּבָה נַה לְהֵרַב הַחֲרִיף
מו"ה יִשְׂרָאֵל נֶכֶד הֵרַב בַּעַל לֵב אֲרִי'.

הִנֵּה ע"ד אֲשֶׁר הֵעִיר עַל מ"ש הַש"ע בִּיּוֹ"ד סִי' ד' סְעִיף ג' וּמְקוּרוֹ מְדַבְּרִי הֶרְשָׁבִי א
בְּתַה"א שְׁאִם חִיָּשָׁב יִשְׂרָאֵל ע"מ שְׁיִזְרוֹק הָעַכּוּ"ם לְעַכּוּ"ם פְּסוּלָה וְלִמַּד הֶרְשָׁבִי א כֹּן מִן
הַש"ס פְּלוּגְתָא דַּר"י וְר"ל דָּף מ' וּמִפְּתַח דְּקָשָׁה לִי עַל ר"ל הָרִי בְּלֵא"ה הָיָה שְׁחִיטָה מוּמָר
וְעַל זֶה הַקְּשִׁית דְּהָרִי בְּסִנְהֶדְרִין דָּף ס"א אֲמַרִּינוּן דְּמוֹדָה ר"ל דְּהָעוֹבְדָה בְּסִינְיָף וְא"כ מוֹכַח
דְּמִיָּרִי בְּהוּא עֲצָמוֹ חֲשָׁב כֹּן עַכְת"ד.

וְהִנֵּה לְכַאֲוֶרָה עָלָה בְּלַבִּי שְׁתַּמוּהָ מְאֹד עַד שְׁתַּמְהֵתִי שְׁלֵא יִרְגִישׁ בְּזַה אָדָם. וְהִנֵּה לְגוֹדֵל
הַתְּמִיּה הִי נִרְאָה לִי לְפַמ"ש הֶרְשָׁבִי א בְּת"ה בְּעֲצָמוֹ דְּלִפִּי מַה דְּמַסִּיק הַש"ס בַּפ"ב דַּע"ז

דלר"ל דמיינרי באומר בגמר זביחה הוא עובדה ליפא ראי' מנה לדינא ייע"ש ולפ"ז י"ל דראיות הרשב"א הוי לס"ד דפ"ב דע"ז דלא ידע דמיינרי באומר בגמר זביחה הוא עובדה א"כ קשה להס"ד הו"ל להקשות טפי דהרי הו"ל שחיטת מומר ובע"כ מוכח דלהס"ד הוי מפרש דמיינרי בחישוב שיזרוק הנכרי לעפ"ם ואעפ"כ לר"י פסולה אבל לפי האמת דמסיק ר"ל בעצמו דמיינרי באומר בגמר זביחה הוא עובדה ולא הוי מומר שוב מיינרי שפיר בחישוב לזרוק הוא ואזיל הש"ס דסנהדרין למסקנא דמס' ע"ז דמיינרי באומר בגמר זביחה הוא עובדה ודו"ק.

ועוד עלה בלבי לומר די"ל אף אם מכונן שיזרוק הנכרי לע"ז חייב הישראל עליו מתורת שליחות דאף דאין שליחות לנכרי היינו באין לו בו שותפות אבל בינן לו שותפות בגוניה בזה כיון דמהני לשל ד"ע כמ"ש בפ"ק דב"מ בשותפין שגנבו ובקצה"ח ה' שלוחין וכן מוכח בפ"ב דקדושין דשותפות עדיף משליחות לכה"ל אף בנכרי יש לו שליחות וראי' ממ"ש בע"ז דף נ"ד גבי ישראל שזקף לבנה וכו' עד כיון דפלחי ישראל גלי דעתייהו דניחא לי ושלחותיהו קעבדי נהרי אין שליחות לנכרי ובע"כ כיון דהוי האשרה של ישראל יש להם שליחות ונכרי נמי יש לו במה שזרע כמ"ש התוס' בפ"ק דר"ה הוי כיון לו שותפות ויש לו שליחות א"כ שפיר חייב הישראל ע"י שליחות הנכרי מיהו מומר לא הוי די"ל דלא משמע לי איסורא בהכי כמ"ש הפוסקים גבי חמסן דלא תחמוד בלא דמי משמע להו דאף דלדעת קצת פוסקים אף בנותן דמים עובר בלא תחמוד מ"מ לאינשי לא משמע איסורא ואינו פסול ייע"ש פ"י ב"ל בזה אף דמחשב שהנכרי יזרוק לע"ז ויעשה שליחותו מ"מ לא משמע לי איסורא בהכי לכה"ל אין לו דין מומר ומ"מ חייב הוא עליו מיתה כיון דבזה יש שליחות.

והנה ת"ל מצאתי את שאהבה נפשי אחר שעלה בלבי פן מצאתי בתב"ש סי' ד' ס"ק י"ב שכתבפן דמצינו שליחות לנכרי בע"ז כמ"ש בע"ז דף נ"ד הנה כיון לראי' שכתבתי רק שהוא כתב דמסתברא דבזה נעשה ג"כ מומר ייע"ש ולדידי מסתבר להיפוך דהרי דעת התוס' דבלא"ה באותו מעשה לא נעשה מומר נהי דהרשב"א הג"ל לא יסבור פן היינו באם הוא מכונן שבעצמו יזרוק לע"ז ומטעם שאכתוב לקמן אבל אם חישוב שיזרוק הנכרי לע"ז נהי דחייב עליו מומר לא הוי ונהי א"ש נמי דברי הרשב"א פן עלה בלבי לפ"ר: אף אחר שובי נחמתי שאין כאן התחלת קושיא דכונת הש"ס בסנהדרין רק דנדאי ר"ל גופי' י"ל דמיינרי אם חישוב שיזרוק הנכרי לע"ז רק דהש"ס קאמר כיון דטעמו דר"ל מפתח אין מחשבין מעבודה לעבודה ממילא נ"מ אם הי' הישראל מכונן על עצמו פן הי' פטור מיתה דאין מחשבין מעבודה לעבודה וע"ז קאמר הש"ס דאין ראי' מר"ל דנהי דס"ל לר"ל דאין מחשבין מעבודה לעבודה היינו לענן איסור הבהמה מתורת זבחי מתים אבל מודה ר"ל דהעובד בסייף היינו אם הנה מחשב שהוא עצמו יזרוק לע"ז הנה הוא בסייף והבהמה לא הי' עליה זבחי מתים רק דהיתה אסורה מפתח שחיטת מומר אבל בהנאה הי' מותרת דאין עלי' זבחי מתים לאסור בהנאה רק דהרשב"א הוי קשה לי על לשון מותרת דאמר ר"ל סתם ולא פירש בהנאה לזה מפרש דמיינרי אפילו באכילה ומיינרי שחישוב שיזרוק הנכרי לע"ז אבל הש"ס בסנהדרין קאמר דאם הי' הישראל מחשב פן הנה הוא בסייף ומ"מ הבהמה היתה מותרת בהנאה דאינה זבחי מתים רק באכילה היא אסור' מפתח שחיטת מומר ונהי פונת הש"ס רק דמפלוגתא דר"ל בחישוב שיזרוק הנכרי

גלמוד לדין אם תשוב שיזרוק הוא בעצמו דאין מחשבין מעבודה לעבודה והש"ס דוחה דאין ראי' מר"ל דר"ל מיירי לענין הבהמה להיות זבחי מתים והכתוב מיירי לענין להתחייב הוא וי"ל דבזה מודה ר"ל דחייב אם הי' מחשב על עצמו כן.

וז"ב ונכון נאמת: והנה בהיותי בזה נתיישב לי נמי מה שהרגישו הפוסקים על הרשב"א דמה ראי' הוי מהתם הרי התוס' פתבו דבאותה מעשה לא נעשה מומר ולפענ"ד לק"מ די"ל דיש חילוק בין ע"ז לשבת דבשבת וכל התורה דאינו במחשבה רק במעשה ולכך ע"י המחשבה לא נעשה מומר רק ע"י המעשה וא"כ באותו מעשה לא נעשה מומר ועבור שחישב תחלה לשחוט בשבת בזה לא נעשה מומר אבל בע"ז דאף בהרהור עובר כמ"ש חז"ל בקדושין א"כ תיכף פשחישב כן לשחוט לע"ז נעשה מומר רק להתחייב מיתה או להיות הבהמה נאסרת בזה בעינו מעשה דוקא וא"כ בשעת מעשה הוי פאלו כפר נעשה מומר מקודם ע"י המחשבה והוי השחיטה פמעשה שני' פאלו כפר נעשה מומר וא"ש ודו"ק: ומה שישאל על דברי הט"ז בסי' עיי"ן שכתב דבלא שהא שיעור פבישה אם נפל הפשר תוף שיעור מליחה לציר בכלי מנוקב רק אין לציר מקום לזוב מהני מליחה שנית ועל זה הקשה מדברי הרא"ש בפ' כ"ה שכ' דבפחות משיעור פבישה נאסר כ"ק וממילא לדין הוי בסמ"ך עכת"ד ולא ידענא מהו קא קשי' לי הרי י"ל דהרא"ש מיירי אם כפר שהא שיעור מליחה ועוד י"ל דהרא"ש מיירי בכלי שאינו מנוקב ממש והט"ז מיירי בכלי מנוקב רק דאין לציר מקום לזוב, גם י"ל פונת הרא"ש הוי אם אינו רוצה למלוח שנית אז נאסר כ"ק: ומה שהקשה על הש"ס ערובין דף ל"א דקאמר שם ולא בטבל דמיירי בטבל דרבנן וע"ז הקשה דהרי ראוי בה"ש ע"י קריאת שם כמ"ש המג"א סי' ש"ז ס"ק ל"מ"ד לק"מ דהמג"א אזיל לדין דקיי"ל בסי' ש"ס"ז דכל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בה"ש אבל המשנה י"ל דאתיא פרבנן דס"ל דגזרו על שבות בה"ש וכדמשני שם דסומכוס ס"ל פרבנן וה"ה דרבנן ס"ל כן ולכך אסור אף ע"י קריאת שם.

גם י"ל הרי פיצא בזה הקשו התוס' שם בד"ה דמאי הא לא חזי לי' ותרוצו דמשמע לי' דמתניתין מיירי אפילו בליפא רק ב' סעודות מצומצמות דמשמע לי' דמיירי בכל ענין ייע"ש א"כ בזה א"ש דהרי עיקר פונת הש"ס הוי לפרש דלא תקשה בטבל פשיטא ומשני דקמ"ל אפילו בטבל דרבנן אסור וא"כ אתי שפיר דקמ"ל אפילו בטבל דרבנן אם אין בו רק ב"ס מצומצמות אין מערבין בו.

גם י"ל דמג"א אזיל ל"מ"ד והכי קיי"ל די"ב בדרבנן רק, בדאורייתא אין בריה לכה מהני בדרבנן ק"ש והיינו לדין דלא אתמר הלכתא לא פמר ולא פמר וספיקא הוי לכה בדאורייתא אין בריה וברבנן י"ב אבל ל"מ"ד גופי' דס"ל א"ב לדין' אף בדרבנן א"ב וכדס"ל לכמה אמוראים כן ומכ"ש להך תנא דס"ל א"ב הוא אינו מחלק ואף בדרבנן א"ב א"כ לא מהני ק"ש אף בדרבנן והפרשה לא מהני דאין מעשרין את הנדאי וא"ש.

את זה ראיתי להשיבו בקצרה מאפס הפנאי דברי ידיו וכו': תשובה נו למשפיל אחד מלבוב. ע"ד אשר העיר ר"מ על פרש"י בחולין דף מ"ם שפירש ד"ה היתה בהמת חבירו רבוצה דלא מבעיא הגביה והרביצה כפר קנאה בהגבהה ונעשה שולו ואח"כ פירש ד"ה עשה בה מעשה אסרה דילפינן מפלים של אחז והקשה ר"מ מנ"ל דעשה בה מעשה אסרה דלמא התם נאסר ע"י הגבהה עכ"ד.

והנה בנה יפה העיר לכאורה אף כד דייקנין א"ש מאוד מפמה טעמים תדא די"ל דרש"י לשיטתו שפוסק כר"ל דבישראל משיכה מפורשת מן התורה ובכרי פסך קונה בלא משיכה. והנה זה ש"ס מפו' בע"ז דף ע"א ע"ב דאם אין משיכה בכרי קונה אף בגזלן אינו קונה כדפריש שם להדיא ממה דאמרין ב"נ נהרג על פחות מש"פ ואי ס"ד משיכה בכרי אינו קונה אמאי נהרג יע"ש, והנה לא מפעיא לשיטת הרמב"ן שהביא האו"ת סי' קכ"ג שהקשה למ"ד פסך קונה במתנה דליכא פסך מה יקנה ותיירץ באג"ק או בחצר ומוכח דס"ל דמשיכה אינו קונה אף דליכא פסך פשיטא דא"ש אף גם לדעת התוס' דס"ל היכי דליכא פסך קנה במשיכה מ"מ מבואר בדברייהם במס' ע"ז דף ע"ב ד"ה לא ניתן להשבון דהיכי דהוי דרף איסור ודאי לא קנה במשיכה כמו במקח יע"ש וע"ש שם בחבורי, וכעת נראה להסביר הדבר כף די"ל דמשיכה לא מהני בכרי פי אם בהפקר דליכא בעלים ואין שם שייכות פסך כלל בזה מהני משיכה אבל היכי דאיכא בעלים דשייף שם פסך לא מהני משיכה רק במתנה הוי פאלו אומר הרני פאלו התקבלתי דכיון שמוחל לו על פספו נחשב פאלו הוי פאן פסך רק לענין שיקנה בזה לבד לא מהני מפיון דליכא מעשה רק דבור ובדבור א"א לקנות אבל אם איכא מעשה משיכה רק דנאמר דהפסך מעפבו מלקנות בזה מהני במתנה דמחל לו על דמי' והוי פאומר הרני פאלו התקבלתי פאלו הי' דמים ממש וא"כ בגזילה דאיכא בעלים ושייף פסך ובדאי אינו מוחל לקף ממילא לא קנה במשיכה בלי פסך, וא"כ עכ"פ א"ש פרש"י דבישראל שפיר כתב דאם הגביה ונהרביצה קנאה דבישראל לשיטתו משיכה קונה וה"ה הגביה ולא פסך אבל מפלי אחז שפיר הביא ראי' דבשלמא בהך דר"ה דעד הנה ישראל הוי רק עתה שחטה לע"ז תדא דבאותה מעשה לא נעשה מומר ואף אם נעשה מומר הרי הגביה הוי תחילה ואז הוי לי' דין ישראל עדיין ולא קנה בפסך רק במשיכה אבל בכלים של אחז שפכר הוי מומרים ויש להם דין נכרים ואין קונין במשיכה רק בפסך א"כ מה בכך שהגביהו לא נעשה בכך שלקהם ובע"כ דע"י מעשה יכול לאסור וא"ש.

ובהכי י"ל מה שהקשו התוס' שם על רש"י דמה פריש הש"ס אח"כ ממנסה הרי י"ל מדאגביה קני' ולפמ"ש י"ל כף דהנה בדברי רב הונא פרש"י שפיר לשיטתו דס"ל להלכה כר"ל דבישראל משיכה קונה ובפרט די"ל דר"ה כר"ל ס"ל ולכך שפיר כתב דמנ' בהגבהה ונעשה שלו אבל לקמן דפריש פו לרב נחמן ור"ע ור"י דאמרי אין אדם אוסר דשא"ש והנה רב נחמן ס"ל מפורש בפ' הנהב דף מ"ח פרבי יוחנן דד"ת מעות קונות ולא משיכה לדידיה פריש שפיר ממנסה דאין לומר מדאגבי' קני' דהרי לדידי' פסך קונה ולא משיכה ולא נעשה שלו ע"י הגבהה, ובפרט לפי מה שנהרא להסביר פרש"י מ"ש דקנאה בהגבהה ונעשית שלו והתוס' הקשו דאינו שלו רק לענין אונסין ולדעת י"ל כף דס"ל לרש"י דנדאי מדינא הוי ראי' לומר דכיון שהגבי' או משכו נעשה שלו לגמרי רק דא"כ יהי' חוטא נשפר דהרי הוא רוצה בכך לגזלו פדי שיהי' שלו ולכך אמרה התורה שלא יהי' חוטא נשפר לכך לטובתו שיהי' שלו כמו שרצה בזה לא אהני מעשיו אבל לענין להתחייב באונסין דהוי לרעתו בזה אהני מעשיו וקנהו בכך ולכך תינח אם הוי הקנין לטובתו ולזכותו בזה לא נעשה שלו במעשה זו ואף דאפשר אח"כ עשה לרעתו אם עכ"פ בשעת מעשה הוי נראה דהוי לזכותו לא קנהו אבל פאן דתחלת הגבהתו הוי לשחיטה לע"ז ואם יהי' שלו נאסר ויצטרף לשלם ואם לא יהי' נעשה שלו ולא יהי' נאסר

לא יצטרף לשלם א"כ הוי מה שנעשה ש'לו לדעתו לכה בזה קנהו קנן גמור ואפשר שהכרים זה עוד לרש"י מה דנקט לפני ע"ז ולמ"ל לפני ע"ז, אף י"ל פ"נ דר"ה נקט היתה רבוצה לאשמענו דאם הגביה נעשה ש'לו נהרי אם בשעת הגביה לא נראה שהיא לרעתו אף דאח"כ נעשה לדעתו לא קנהו בכה רק אם מתחלה ניפר שהיא לדעתו אז קנהו ולכה אם לא היתה לפני ע"ז אם הגביה מתחלה לא הוי ניפר אם מכנין לשחיטה לע"ז או לא ואף אם אח"כ שחטה לע"ז לא הוי נקנה לו למפרע אבל אם היתה לפני ע"ז א"כ אם הגביה נפרין הדברים מתחלה שכיין לשם ע"ז ולכה ממילא הוי קנן זה לחובתו ונעשה ש'לו שיהיה בידו לאסרו ולכה נקט היתה רבוצה לפני ע"ז וא"ש.

וא"כ פ"נ דעכ"פ טעמי' דרש"י דמפח זה קנהו קנן גמור תינח היכי דשייף משיכה אבל היכי דלא שייף משיכה נדאי דלא נעשה ש'לו ולכה שפיר פריה לר"נ לשיטתו דס"ל כסף קונה מנסה וא"ש ודו"ק.

ועוד נראה בר מן דין דלק"מ דע"כ לא כתב רש"י דבהגביה נעשה ש'לו רק בשל הדיוט אבל בשל הקדש פ"נ דכל היכא דאיתא בי גזא דרתמנא אית' בנדאי לא נעשה ע"י הגביה ש'לו, ועוד הרי עיקר מה שנעשה ש'לו ע"י הגביה היינו להתחייב באונסין כמ"ש התוס' רק דס"ל לרש"י דבמה שנעשה ש'לו להתחייב באונסין יכול לאסרו ג"כ תינח בשל הדיוט דשייף בי' דין שומרין וחיוב באחריות ומזיק בהדיוט חייב לכה ה"נ גזלן נתחייב באחריותו ודומה למזיק אבל בהקדש פ"נ דאין דין שומרין בהקדש וגם מזיק בהקדש פטור לכה לא עדיף גזלן ממזיק לכה לא נתחייב פלל באחריותו ע"י משיכה והגביה וכיין דלא קנאה בהגביה אפילו לענן אחריות פשיטא דמודה רש"י דלא נעשה ש'לו בכה שפיר מוכח מפלי אחז דע"י מעשה אדם אוסר דשא"ש וז"ב ונכון לפענ"ד.

פ"נ דעתי נוטה בקצרה מאפס הפנאי להאריך יותר: תשובה נז להחריף מו"ה אברהם שלמה נ"י ע"ד אשר הקשה בסוגיא דהמקדש מעשה ידי אשתו פ"נ דס"ל לר"מ דהמותר קדוש דהוי פאומר יקדשו ידיו לעושיהו א"כ למה ברישא מודה דעושה ואוכלת הרי פ"נ דיש לו שותפות בגני' יכול לאסור אף דבר שאינו ש'לו כמ"ש פ"נ בחולין דף מ"א ונפסק להלכה בטוש"ע ליו"ד סי' ד' הנה ידידי זה לק"מ דנדאי אף ביש לו שותפות א"י לאסור רק חלקו ולא חלק חבירו רק בבמה פ"נ דא"א לכזית בשור בלא שחיטה ואי אפשר למפלגה לכה פ"נ דנאסר ש'לו נאסר של חבירו ממילא אבל במעות פ"נ דאפשר לחלק מה הוי עיקר מע"י ומה הוי המותר א"כ בזה א"י לאסור רק ש'לו ולא שלה ואף אי נימא דאין בריה וא"א לידע מה הוי עיקר מע"י ומה הוי המותר כמ"ש בס' החיים ה' חנוכה סי' תרע"ז מ"מ אפתי הרי הקדש יש לו חילול א"כ אפשר לחלק המותר בכל מקום שהוא להיות מחולל על כה וכה וכיין דאפשר למפלגה לא נאסר חלק חבירו ועיין בתוס' חולין מבואר שם פ"נ דהקשו למה דמשני ביש לו שותפות דא"כ היינו מערב מוכח להדיא דלא נאסר בזה רק מכת מערובת.

והנה קושיותם ישבנו שם בחדושינו וקצת נראה דא"ש בפשיטות דזה דומה למה דאמרין בעלמא ה"כ בדיד' קא עביד מעשה התם בדחברי' קעביד מעשה פ"נ ה"נ בזה בשלמא בשאר מערב דא"צ לאותו דבר לעצמו רק שנוטל איסור או תרומה ומערבו בהיתר א"כ אינו עושה רק לאסור של חבירו ובדחבריה קעביד מעשה לכה שפיר חייב

לשלם אָבֵל בַּמִּנְסֵף מִמֶּשׁ עֵיקָר הַמַּעֲשֵׂה הָיָה בְּשֵׁלוֹ וְחִלְקוֹ בָּא לְאַסּוֹר רַק שָׁל חֲבִירוֹ מִמִּילָא
נְאָסֵר מִפֶּתַח תַּעֲרוֹבֶת אָבֵל עַכ"פּ בְּדִידָן קַעְבִּיד מַעֲשֵׂה לְכַף הָיָה ס"ד שְׂיָהָל פֶּטוֹר לְשֵׁלֵם
לְכַף קמ"ל דַּעַפ"כ חֲזִיב לְשֵׁלֵם וְהַש"ס פָּרִיף שְׁפִיר לְמ"ד מִנְסֵף מְעַרְב דְּהֵינּוּ מְדַמַּע
דָּאֵם פְּבָר הָיָה יי"נ וְנְאָסֵר וְאִינוּ מְעַרְבוֹ רַק לְאַסּוֹר שָׁל חֲבִירוֹ הָיָה בְּדַחְבְּרֵי קַעְבִּיד מַעֲשֵׂה
אָבֵל לְמ"ד מִנְסֵף מִמֶּשׁ אִזּוּ בְּדִידָן קַעְבִּיד מַעֲשֵׂה לְכַף קמ"ל שְׁפִיר דַּעַפ"כ חֲזִיב לְשֵׁלֵם
וּז"ב וְנִכּוֹן.

וְהֵנָּה ע"פ הַגָּ"ל הִי נִרְאָה לְכַאוּרָה לְהוֹכִיחַ מֵהָד סוּגְיָא דְּהַמְקַדִּישׁ מַע"י אֲשֶׁתּוֹ מֵה
שְׁנֵסְתַּפְק הָר"ן בְּנִדְרִים אִם קוֹנָם פְּלִי יֵשׁ לוֹ פְּדִיוֹן אוֹ לֹא וּלְפִי הַגָּ"ל י"ל כֶּף דְּהָרִי מְבֹנָאָר
שָׁם בְּסוּגְיָא בְּקוֹנָם שְׁאֵנִי עוֹשֵׂה לְפִיף דַּס"ל לַר"ע יִפְר שְׁמָא תַּעֲדִיף עֲלָיו יוֹתֵר מִן הָרְאוּי
לוֹ וְקָשָׁה בְּזֵה שְׁפִיר דְּהוּ"ל לֹמֵר דְּאֶפִּילוּ בְּשִׁבִיל חִלְקוֹ נְמִי צָרִיף לְהַפֵּר פִּינוֹן דַּעַכ"פּ יֵשׁ
לָהּ חִלְק בְּהֵינְדִים לַעֲנֹן הַמְּוֹתֵר א"כ הָיָה אֵית לִי שְׁוֹתְפוֹת בְּגוּנִי וִיכּוּלָה לְאַסּוֹר הַפֵּל מָה
אֲמַרְתָּ הָרִי אֲפֹשֶׁר לְמַפְלְגָה הָרִי אִין בְּרִירָה מָה אֲמַרְתָּ דִּיכּוּל לְחַלְל הַמַּעֲוֹת הָרִי קוֹנָם אִין
לוֹ פְּדִיוֹן וְא"כ יְכוּלָה לְאַסּוֹר הַפֵּל וּבַע"כ דְּקוֹנָם פְּלִי יֵשׁ לוֹ פְּדִיוֹן וּמִינְרִי בְּקוֹנָם פְּלִי
וּמֵה דְנִקְט קוֹנָם שְׁאֵנִי עוֹשֵׂה לְפִיף הֵינּוּ פֵל מֵה שְׁתַּעֲשֵׂה לְפִיו יְהִי קוֹנָם לְכָל הָעוֹלָם וְיֵשׁ
לוֹ פְּדִיוֹן לְכַף אִף דִּישׁ לוֹ שְׁוֹתְפוֹת לֹא נְאָסֵר שָׁלוּ, מִיְהוּ מִזֵּה אִין רֵאִי דִי"ל דַּר"ע ס"ל
כַּמ"ד יֵשׁ בְּרִירָה וְאֲפֹשֶׁר לְמַפְלְגָה כֶּף גַּם י"ל אוּלַי בְּאַמַּת פְּנוּנַת ר"ע כֶּף דִּיפֵר מִפֶּתַח חִלְקוֹ
וְהֵינּוּ מִפֶּתַח שְׁמָא תַּעֲדִיף עֲלָיו יוֹתֵר מִן הָרְאוּי לוֹ וְיֵשׁ לוֹ שְׁוֹתְפוֹת בְּגוּנִי וִיכּוּלָה לְאַסּוֹר אִף
שָׁלוּ וְיִפְר מִפֶּתַח שָׁלוּ וְאִין זֶה רֵאִי וְאִכ"מ לְהַאֲרִיף בְּזֵה אוּלַי וְנִפְיָנִי ה' בְּזִמְנֵי אַחַר לְפָרֵשׁ
יוֹתֵר בְּזֵה דְבָרֵי יָדִידוֹ וְכו': תְּשׁוּבָה נַח עוֹד הַשְּׁבִתִי בְּזֵה לְמַשְׁפִּיל אַחַד בּוּזָה"ל בְּתַשׁוּבָתִי
הֵנָּה דְבָרֵי רֵאִיתִי וְגוֹף הַדְּבָר שְׁרוּצָה לְחַדֵּשׁ דְּבָהָל לוֹ שְׁוֹתְפוֹת אוּסֵר הַפֵּל אִין זֶה חִידוּשׁ
דְּהָרִי כֵן מְבֹנָאָר בְּמַקּוֹמוֹ בְּפוֹסְקִים וּבַש"ע הִבִּיא בְּזֵה ב' דַּעוֹת וּמֵה שְׁרוּצָה לְיִישֵׁב בְּזֵה
קוֹשְׁיַת הַגְּאוֹן מו"ה מְשׁוֹלֵם ז"ל דְּנִימָא בְּזֵה בְּרִירָה כַּמ"ש הַתּוֹס' בְּתַמּוּרָה אִין בְּזֵה יִשׁוּב
פְּלָל פִי הַגְּאוֹן הַקָּשָׁה רַק עַל ל"ק בַּש"ס דְּהָנִי ס"ל דְּמַדִּינָא א"י לְאַסּוֹר דַּש"א שׁ וְלֹא
מִטַּעַם לְצַעוּרֵי דַל"ב דְּמַסִּיק מִפֶּתַח לְצַעוּרֵי קְמַכּוֹנִין לֹא מְשַׁנֵּי פְּלָל בְּאֵית לִי שְׁוֹתְפוֹת
בְּגוּנִי רַק ל"ל דְּמַשְׁנֵי כֵן וְל"ל אִין פֶּאן סַפְק וְס"ל דְּמַדִּינָא א"י לְאַסּוֹר לְכַף טַעוֹת נְזַרְקָה
לְפָנָיו בְּזֵה.

וְהֵנָּה הוּא הַזְפִּיר לִי קוֹשְׁיַת הָרַב הַגָּ"ל אִם אֲמַנָּם דָּאִין זֶה קוֹשְׁיָא פְּלָל דִּי"ל דְּאֲתִינָא כַּמ"ד
דַּל"ל בְּרִירָה וְהַתּוֹס' פְּתַבוּ בְּתַמּוּרָה רַק לְמ"ד דַּס"ל בְּרִירָה מִיְהוּ אִף לְמ"ד בְּרִירָה יְהִי
א"ש וְיִתְיַשֵּׁב בְּזֵה מֵה שְׁהַקְשׁוּ הַתּוֹס' דְּהֵינּוּ מְעַרְב וְיִתְיַשֵּׁב נְמִי מֵה שְׁעַמְדוֹ הַתּוֹס' לְמָה
חִזַּר הַש"ס לְהַקְשׁוֹת מֵה דְּכַבֵּר מְתַרְץ ל"ל דְּמִינְרִי בְּאֵית לִי שְׁוֹתְפוֹת, וּלְפִי הַגָּ"ל י"ל
כֶּף דִּי"ל דְּמִזֵּה יְהִי רֵאִי לְשִׁיטַת הַפּוֹסְקִים דַּס"ל בַּה' יי"נ דְּרַב הוּנָא ס"ל לְהַלְכָה דְּנִיְצוּק
חֲבוּר וְא"כ א"ש בְּשִׁלְמָא בְּשֶׁאֵר אֲסוּרִין דָּאִין הַהִיתֵר נְאָסֵר בְּנִגְיַעַת אִיסוּר רַק ע"י
תַּעֲרוֹבֶת מִמֶּשׁ מִחֲשָׁשׁ שְׁמָא זֶהוּ הָאִיסוּר לְכַף מִמִּילָא ע"י בְּרִירָה אֲמִרִינוּ הַנְּבָרֵר הַדְּבָר
שְׁזֵה הָאִיסוּר וְזֵה הַהִיתֵר אָבֵל בִּי"נ שְׁהַנִּיְצוּק נְמִי עוֹשֵׂה חֲבוּר אִף דְּחִזִּינוּ שְׁהַהִיתֵר עוֹמֵד
בַּפ"ע וְהָאִיסוּר בַּפ"ע מ"מ פִּינוֹן דְּנִגְעֵי לְהַדְדִי נְהַפֵּף אִף הַהִיתֵר לְהִיּוֹת אִיסוּר א"כ לֹא גָרַע
בְּמָה שְׁהִי הֵינּוּ בְּתַעֲרוֹבֶת בְּהַתְּחַבְּרוֹת עִם הָאִיסוּר מְנִיְצוּק וּמֵה מוֹעִיל בְּזֵה בְּרִירָה לֹמֵר
הַנְּבָרֵר שְׁזֵה הָאִיסוּר וְזֵה הַהִיתֵר עַכ"פּ נְגִיעָה הָיָה שְׁנִגַּע הַהִיתֵר בְּאִיסוּר וְנַעֲשֵׂה אִף הוּא
יי"נ וּלְכַף לַר"ה לְשִׁיטַתוֹ מְתַרְץ שְׁפִיר בְּאֵית לִי שְׁוֹתְפוֹת בְּגוּנִי וְלֹא שְׂיָהָל בְּרִירָה, וּמִינְשֵׁב

בְּזֶה מֵה שֶׁהִקְשׁוּ הַתּוֹס' דְּהֵינּוּ מְדַמֵּע דְּהוּי ס"ד דְּזֶה גְרַע מְדַמֵּע דְּמַדְמַע פִּינּוּ דְהִי' נִיפְר
כָּל אֶחָד בִּפ"ע תְּחִלָּה לֹא שְׁיִיף בְּרִירָה כִּמ"ש הַתּוֹס' בְּתַמּוּרָה דְּבִזְה וְדָאִי לֹא שְׁיִיף בְּרִירָה
וּא"כ פִּינּוּ דְעֶרְבוּ בְּיָדִים נְחָשָׁב מְעֵשָׂה מְמַשׁ וְהִזְק נִיפְר פִּינּוּ דְעֶרְבוּ בְּתוֹף הָאִיסוּר וְאִינוּ
בְּעִינּוּ בִּפ"ע אָבָל בְּמִנְסָף דְּהוּי בְּתַעְרוּבָת מִתְחִלָּה קוֹדֵם שְׁנַאָסֵר וְשְׁיִיף בְּזֶה בְּרִירָה א"כ
פִּינּוּ דְאֶפְשָׁר לֹאמֵר בְּרִירָה אֲנִי סְהָדִי כְּאֵלּוּ חֵלֶק חֲבִירוֹ עוֹמֵד בִּפ"ע וְלֹא עֲשָׂה בּוֹ פְלוּם רַק
שְׁנַאָסֵר מִכַּח דְּנִגְע בְּשָׁל חֲבִירוֹ הוּי ס"ד דְּנִיצוּק אִינוּ חֲבוּר וְאִם הוּי חֲבוּר עִכ"פ הוּי הִזְק
שְׁאִינוּ נִיפְר וְגַם גְרַע מְמַטְמָא דְהֵתֵם הוּא עֲצָמוּ נוֹגַע בְּטוּמְאָה בְּשָׁל חֲבִירוֹ וְכֵאֵן הוּא עֲשָׂה
רַק בְּשָׁלוֹ רַק דִּי"נ שְׁלוֹ נוֹגַע בְּשָׁל חֲבִירוֹ הוּי ס"ד דְּנִפְטָר לְכַף קמ"ל דְּחִיב וְא"ש וְדו"ק.

אִף זֶה לר"ה דס"ל נִיצוּק חֲבוּר אָבָל ר' נַחְמָן פְּרִיף לִי הֵתֵם בִּמְס' ע"ז דָּף ע"ב וּס"ל
נִיצוּק אִינוּ חֲבוּר א"כ לְדִידִי אִי אֶפְשָׁר לְתַרְץ בְּאִית לִי שְׁוֹתְפוֹת דְּקָשָׁה מִמ"נ אִי אֶתְיָא
מִתְנִי' כִּמ"ד דִּישׁ בְּרִירָה א"כ אִינוּ נֶאָסֵר כָּל חֵלֶק חֲבִירוֹ דְּנִימָא בְּרִירָה וְאִם אֶתְיָא כִּמ"ד
דל"ל בְּרִירָה א"כ שׁוּב קָשָׂא דְּהֵינּוּ מְדַמֵּע וְלְכַף חוֹזֵר הַש"ס לְהַקְשׁוֹת הַגִּי פִּירְכוֹת שְׁנִית
שְׁבָא לְהוֹכִיחַ דְּבַע"כ בִּישְׁרָאֵל מוּמָר מוּדָה ר"נ דְּלֹא שְׁיִיף לְצַעוּרִי דֹא"ל דְּבִישְׁרָאֵל מוּמָר
נְמִי שְׁיִיף לְצַעוּרִי רַק דְּמִיָּרִי בְּאִית לִי שְׁוֹתְפוֹת הַרִי קָשָׁה מְמַטְמָא וּמְדַמֵּע וּמִנְסָף וְאִין
לֹאמֵר בְּזֶה בְּאִית לִי שְׁוֹתְפוֹת דְּקָשָׁה מִמ"נ לר"נ לְשִׁיטְתוֹ דס"ל דְּנִיצוּק אִינוּ חֲבוּר וְבַע"כ
דְּמִיָּרִי בִּישְׁרָאֵל מוּמָר וּמְוָרְחַח דְּמוּמָר לֹא שְׁיִיף לְצַעוּרִי א"כ גַּם אִינְף בְּרִייתוֹת מִיָּרִי
בְּכַה"ג וּמְוָרְחַח לֹאמֵר דְּמוּדָה בִּישְׁרָאֵל מוּמָר כֵּן יְהִי פְּנֹת הַסּוּגִיָא וְדו"ק הֵיטֵב כִּי הוּא
עֲצָה נְכוֹנָה לְפַענ"ד.

וְהִנֵּה מ"ש לְעֵיל לְכַאוּרָה הוּא טְעוֹת דְּהַרִי ר"ה ס"ל אָדָם אוֹסֵר דְּשִׂא"ש רַק לל"ק נְמִי
הוּא ר"נ דְּפְלִיג וּס"ל אִין אָדָם אוֹסֵר א"כ גַּם הַתִּירוּץ קָמָא הוּי לר"נ, אִף בְּאֶמְת א"ש
וְלֹא נוֹפֵל מְלִי לְהַמְעִינּוּ בְּהִרְאִשׁוּנִים וּבְהַר"ן פְּרַק הַשׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֲלִים דְּמְחַלְקִים שָׁם
וּבְהַפּוֹסְקִים יֵשׁ ס"ל דר"ה ס"ל נִיצוּק חֲבוּר רַק מִכַּח הָרֵאָז' שְׁלוֹ מִן הַמְשָׁנָה וְכִינּוּ דר"נ
דְּחָה הָרֵאָז' מִמִּילָא גַם ר"ה ס"ל דְּאִינוּ חֲבוּר וְקִי"ל כֵּן וַיֵּשׁ ס"ל לְהִיפּוֹף דְּרַב הוֹנָא לֹא
סָמַף עַל הָרֵאָז' לְבַד רַק מְדַנְפְּשִׁי' ס"ל דְּנִיצוּק חֲבוּר רַק דְּהִבִּיא רֵאִי ג"כ וְנִהִי דְּנִדְחָה
הָרֵאָז' מ"מ הַדִּין נִשְׂאָר קִיָּים יַע"ש וּלְפ"ז בְּדַעְתּוֹ דר"נ מֵה ס"ל תְּלוּי נְמִי בְּהַף פְּלוּגְתָא
דְּלְהַסּוּבְרִים ר"ה לֹא סָמַף רַק עַל הָרֵאָז' וּמִמִּילָא מִכ"ש ר"נ דְּנִדְחָה הָרֵאָז' שְׁלוֹ מִכ"ש
דס"ל דְּנִיצוּק אִינוּ חֲבוּר אָבָל לֹאִיִּדָף דס"ל דר"ה ס"ל מְדַנְפְּשִׁי' כֵּן וְלְכַף נִהִי דְּנִדְחָה הָרֵאָז'
הַדִּין לֹא נִדְחָה י"ל לְהִיפּוֹף דָּגַם ר"נ לֹא פְּלִיג רַק דְּנִדְחָה הָרֵאָז' שְׁלוֹ וְלְכַף א"ש דְּתַחֲלָה
קוֹדֵם דְּיַדַע הַש"ס מֵהַף סְבָרָא דְּלְצַעוּרִי קְמַכּוּנּוּ הֵינּוּ מְוָרְחַח לְתַרְץ בְּאִית לִי שְׁוֹתְפוֹת
וּס"ל לר"נ נְמִי דְּנִיצוּק חֲבוּר כְּמוֹ רַב הוֹנָא וּמְדַנְפְּשִׁי' קְאָמֵר ר"ה כֵּן לֹא מִכַּח הָרֵאָז' אָבָל
פִּינּוּ דְּמַחְדָּשׁ ר"נ הַף סְבָרָא דְּלְצַעוּרִי קְמַכּוּנּוּ שׁוּב קְאָמֵר הַש"ס דְּמַעְתָּה א"צ לֹאמֵר
דְּנִיצוּק חֲבוּר רַק י"ל דְּנִיצוּק אִינוּ חֲבוּר וּר"ה וּר"נ תְּרַנּוּיָהוּ ס"ל כֵּן דְּאִינוּ חֲבוּר פִּינּוּ
דְּנִדְחָה הָרֵאָז' כִּמ"ש הַפּוֹסְקִים דְּמַסּוּגִיּוֹת הַש"ס מְפָמָה דְּנוֹכְתָא דְּמַתְפָּה ש"מ נִיצוּק חֲבוּר
מְשַׁמַּע דְּקִי"ל אִינוּ חֲבוּר וְלְכַף ה"נ מְדַיִק הַש"ס כֵּן דְּמַעְתָּה י"ל דְּנִיצוּק אִינוּ חֲבוּר רַק
דְּמִיָּרִי בִּישְׁרָאֵל מוּמָר וּבְשָׁבִיל מְטַמָּא וּמְדַמֵּע וּמִנְסָף חוֹזֵר לְהַקְשׁוֹת שְׁנִית וְא"ש
וְדו"ק: וְהִנֵּה יוֹמֵת בְּזֶה לִיִּישָׁב דַּעַת הַסּוּמ"ע בְּסִי' שְׁפ"ה שְׁמַחֲלֶק בֵּין יֵין לְבִהְמָה וְהַש"ף
תְּמָה עָלָיו וְכוּנְתּוֹ פִּינּוּ דְּהַתּוֹס' הוֹכִיחוּ זֶה דְּאָרְף בְּזֶה שְׁיִיף לְצַעוּרִי מֵמָה דְּלֹא מְשַׁנִּי בְּאִית
לִי שְׁוֹתְפוֹת בְּגוּל' א"כ גַּם בִּי"נ קָשָׁה כֵּן יַע"ש וְלְפִי הַנ"ל א"ש כְּמִין חוֹמֵר דְּבִשְׁלָמָא

בבהמה שפיר הקשו התוס' למה לא מתרץ באית לי' שנותפות כדמשני לעיל בע"כ מוכח דלא מהני בזה שנותפות ולא ניתא להו לומר דאגב מטמא ומנסף משני גם הכא כן דזה דוחק לכה הוכיחו דלא מהני בזה שנותפות אבל ביי"נ לא קשה כלל דבשלמא לל"ק דלא הוי מצי לתרץ במומר הי' מוכרח לתרץ בשנותפות ויספור ר"נ ניצוק חיבור ואף אסרו בהנאה אבל לל"ב דאפשר לתרץ במומר למ"ל לתרץ בשנותפות דא"כ יהי' מוכח דקיי"ל ניצוק חיבור ובאמת ס"ל להש"ס דקיי"ל ניצוק אינו חיבור וכדהוכיחו הפוסקים ממה דבכמה דנקתא אמר ש"מ ניצוק חיבור משמע דפשיטא לי' דקיי"ל ניצוק אינו חיבור ולכה ר"נ משני פן דניצוק אינו חיבור ושוב לא אפשר לתרץ בשנותפות דקשה ממ"נ אם כמ"ד י"ב לברור ואי א"ב היינו מדמע לכה מתרץ בישראל מומר אבל לדינא דקיי"ל א"ב ודאי חייב לשלם בשנותפות ביי"נ כדמחלק הסמ"ע וא"ש ודו"ק היטב: ועוד הוי נראה להוסיף בזה תבלין דהנה אף להפוסקים דס"ל ניצוק חיבור מחולקין בזה הפוסקים דיש ס"ל דהוי מטעם מגע ונעשה אף ההיתר יי"נ ויש ס"ל דהוי רק מפח תערובת ונ"מ אם מותר בהנאה או לא עיין בש"ס פ' השוכר את הפועלים ע"ז ובב"י ופוסקים ולפ"ז י"ל כה דהנה אי נימא דהוי ניצוק רק מפח דהוי כמעורב לא שייך סברתינו הנ"ל למ"ד י"ב פיון דלפ"ז אם הוא מעורב ממש נמי שייך ברירה א"כ מה בכה דניצוק הוי כמעורב אבל אי נימא דניצוק נאסר מטעם מגע אז י"ל שפיר ע"י נגיעה נעשה פולו יי"נ אף הרי מפורש במשנה מס' ב"ק דף ק' במסכה גפנו על תבואתו של חבירו דלא קודש דאין אדם אוסר דשא"ש א"כ מוכח דאף בממונו א"י לאסור שאינו שלו דלא עדיף ממונו מגופו אם בגופו א"י לאסור מכ"ש ממונו ולכה גם בניצוק אי נימא דהוי מטעם מגע א"י לאסור דבר שאינו שלו דלא עדיף מגופו אבל מטעם תערובת יכול לאסרו אבל מטעם תערובת שוב ראוי לומר ברירה ואם א"ב היינו מדמע.

ובזה נבא אל העיון דהנה רש"י הביא דעה דס"ל דאף לר"נ ור"ע במעשה רבה מודים דאסור רק שרש"י הקשה עלי' דמנסף הוי מעשה רבה ור"ח מתרץ דמנסף הוי מעשה פל דהוא ולפ"ז נראה דוקא מנסף בידו דאינו חיבור יפה ואינו מין במינו זה הוי רק מעשה פל דהו אבל ניצוק דהוי חיבור יפה ומין במינו ודאי הוי מעשה רבה.

והנה זה פתבו הפל דמה דמחלקין בין מעשה רבה לכל דהו היינו רק לל"ק דס"ל לגמרי אין אדם אוסר אבל לל"ב דהוי מפח לצעורי קמכוין אין חילוק בין מעשה רבה לזוטא וזה מוכן גם מסברא ולכה א"ש אף אי נימא דקיי"ל ניצוק חיבור מ"מ א"ש דבשלמא לל"ק דס"ל בפשיטות אין אדם אוסר דשא"ש ומפילא במעשה רבה אוסר דשא"ש שני שפיר באית לי' שנותפות ולא קשיא דהיינו מדמע די"ל דאתנא כמ"ד י"ב ואינו אוסר רק מפח ניצוק וניצוק הוי כמגע וזה הוי מעשה רבה לכה נאסר פולו ונעשה פולו יי"נ ולא שייך ברירה אבל לל"ב דהוי מפח לצעורי לא מצי לתרץ מפח שנותפות דקשה ממ"נ אם אין ברירה היינו מדמע ואם יש ברירה נימא הוכרח ויהי' מותר לגמרי ואין לומר מפח ניצוק הרי הוי ממ"נ אם נדון בניצוק מטעם תערובת לא עדיף מתערובת ממש ונימא ברירה ואם מטעם חיבור הרי לא עדיף ממונו מגופו ואם הוא א"י לאסור שאינו שלו מכ"ש דיינו א"י לאסור של אחרים ולפי מה דס"ל עתה אין חילוק בין מעשה רבה לזוטא ולכה מוכרח לתרץ במומר ולכה ממנסף לק"מ קושיות התוס' רק על בהמה הקשו וזה שפיר תרצו וא"ש דברי הסמ"ע שמחלק בין יי"נ לבהמה ודו"ק היטב.

שוב הוגד לי שבספר תורת גיטין הרגיש שם בגוף ה' סבא דניצוק חבור וביתר פל דברי לא הרגיש ייע"ש: תשובה נט לנאליתאיי לק"ק ראמאן למו"ה לוי יצחק מגיד נל. הנה ע"ד שאלתו אשר אירע בק"ק באקויי שיהביא איש אחד גדי לשוחט פשהתחיל למרנט בשערות אמר האיש דאס איז אקרבו ואמר לו השוחט מה אפה אומר אמר האיש איה קאב גימיינט אקרבו פסח ושחק ואומר לשחוק אמרתי ועתה נפל ספק אם מותר בהנאה פדעת הש"ך וט"ז והתב"ש בסי' ה' או פדעת הב"ח והמג"א דאסור אף בהנאה.

והנה ר"מ לא ביאר לנו אם הי' האיש הזה הגדי שלו או לא דאם לא הוי שלו פשיטא דמותר דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו בלי מעשה ומותר אף באכילה ואף דהוי ב' דעות בש"ע וקמ"א סיים ויש להחמיר מ"מ בזה כ"ע מודים דאם אומר לשחוק פונתי נאמן דעיקר טעם התב"ש מכח דהוי דברים שבלב ואינן דברים א"כ זה דוקא אם ליכא אומדנא דמוכח אבל אם הוי אומדנא דמוכח לא נחשב דברים שבלב וכמ"ש הר"ן וכדמוכח בכמה דוקתא א"כ בשאינו שלו כיון דאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו הוי זה אומדנא גדולה דכונן רק לשחוק או לצעורי מכונן ודאי נאמן לומר לשחוק פונתי אף אם הוי שלו יש לעיין בזה.

והנה ר"מ ערוב הדעות יחד אשר לא דמיין כלל להדדי הנה בש"ך אינו מבואר כלל אם מותר בהנאה או אסור רק בט"ז מבואר דאסור בהנאה והתב"ש מתיר בהנאה, ומ"ש ר"מ דעת המג"א התם בה"פ מייירי בענין אחר באם אומר בש"ך זה לפסח ולא באומר ה"ז פסח והוא דסי' ה' ביו"ד והוא דהל' פסח סי' תס"ט אינו ענין זה לזה כלל וגם המג"א וב"ח לא פליגי שם רק אם אסור בדיעבד באכילה אבל בהנאה לא מייירי כלל שם וי"ל דגם הם מודים דמותר בהנאה.

והנה לכאורה הי' נראה להתיר זה לגמרי דהש"ס ופוסקים מייירי באם פירש הקרבן פגון עולה או שלמים ופסח אז יש חשש דלמא באמת הקדישו לשם פך או מכח מראית עין אבל באומר סתם קרבן א"כ כיון דלא פירש איזה קרבן לא הוי פונתו להקדיש רק זה יש לו דין נדר כמ"ש בפ"ק דנדרים באומר ה"ז קרבן ובש"ך סי' ר"ח א"כ הוי רק פנודר הנאה ממנו ובה"ה לי' שאלה ואין זה פשוט קדשים בחוץ ואף דאמר אח"כ איה קאב גימיינט לפסח הנה זה אינו לשון הקדש דמקדישו עתה רק הוי לשון לשעבר ולשון זה גופו אינו נראה כמקדיש ולפרש פונתו מתחלה לא מהני דבזה הוי להיפוך דברים שבלב אינם דברים ולא הוי כמפרש פסח רק סתם קרבן ויש לו רק דין נדר ולא דין מקדיש, גם אינו נאמן לפרש פונתו בתחלה כיון דאסור להקדיש בזה"ז כמ"ש בש"ס והתב"ש מביאו א"כ אין אדם מע"ר ואינו נאמן לפרש פונתו למפרע לכה דינו רק פנודר ולא כמקדיש.

והנה מ"ש ר"מ דכאן איכא הוכחה דלא עשה פנודר המקדישין דלא אמר פן רק בשעת שחיטה זה אינו דאדרבא זה דרף המקדישין כמ"ש חז"ל בהלל שמעולם לא מעל אדם בעולתו רק מביאה לעזרה ומקדישה בשעת שחיטה וכן הש"ס וכל הפוסקים מייירי פן שאמר פן בשעת שחיטה ותמוה על ר"מ איה פתב להיפוך.

והנה אף אם הי' מפרש הקרבן פגון אם הי' אומר ה"ז עולה או שלמים נראה פדעת הסוברים דעכ"פ אם אומר לשחוק פונתי דמותר בהנאה דאם אינו אומר לשחוק פונתי

רק עומד בדבורו איני פדי להכניס ראשי בין הקרים הגדולים הט"ז והתב"ש וגם בזה הוי נראה דכדי התב"ש לסמוך עליו להתירו בהנאה אף אעפ"כ איני מכניס ראשי בזה מיהו זה נראה דאם אומר לשחוק פוננתי מהני עכ"פ להתירו בהנאה.

וטעם החילוק נראה פי הנה מ"ש התב"ש דדברים שבלב אינו דברים נראה דכאן הוי אומדנא דמוכח פינו דאסור להקדיש בזה"ז וגם בזה"ז לא שייך מצנה קעביד פינו דליפא בית ואין בו רק איסור הנאה וקבורה ואין אדם מפסיד מעותיו בחנם ודאי אין לה אומדנא גדולה מזו דכונן רק לשחוק.

מיהו לאכילה אמת דאינו נאמן לומר לשחוק פוננתי מדלא אשתמיט אחד מן הראשונים לכתוב דאם אומר לשחוק נאמן ולקף נראה דנדאי א"נ לו' לשחוק פוננתי פדעת התב"ש ולא מטעמיל' רק הפונה פינו דבהמה בחי' בחזקת איסור עומדת והיינו כמ"ש התוס' בחזקת שאינה זבוחה ובפרט בנולד ריעותא מחיים והנה באמת כל מילי דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני וכיון דהקדישו הוי פשוט קדשים בחוץ א"כ הוי פלא נשחטה רק מטה מאל' והוי גבלה, ובהכי י"ל קושיות התוס' בפסחים דף ע"ג גבי מה דקאמר הש"ס השוחט חטאת בשבת בחוץ לע"ז מה תיקון ומשני תיקון להוציא מידי אמ"ה והקשו התוס' למה לא קאמר להוציא מידי גבילה ייע"ש ולפמ"ש י"ל דבאמת כל מה דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני רק מה דתייב בשוחט לע"ז היינו דבהכי חייב רחמנא וא"כ תינח למה דתייב רחמנא לחומרא אבל מה דלא חייב רחמנא ובפרט להיפוך לחומרא אמרינו שפיר דעביד לא מהני והוי גבילה לקף הנכרח הש"ס לומר דתיקון מידי אמ"ה אבל מוכח דגבילה הוי בשוחט בחוץ למ"ד עביד לא מהני וא"כ ה"נ בזה פינו דאם הוי קדשים הוי גבילה השחיטה וא"כ יש להבהמה חזקת אינה זבוחה לקף אין ע"א נאמן נגד החזקה לקף אינו נאמן לומר לשחוק פוננתי לקף תינח באכילה אבל בהנאה דהוי לו חזקת היתר נדאי נאמן לומר לשחוק פוננתי כנלפענ"ד נכון.

ונה בעלמא אם מפרש הקרבן שהוא אומר אבל בנידון בזה דלא פירש הקרבן דקאמר דאם איז אקרפן אם הוי שלו אז אין לו דין תורת קדשים בחוץ רק תורת נדר ואז לא מהני לשחוק אמרתי ובלי שאלה אסור אף בהנאה ואם שאל עליו מותר אפילו באכילה כנלפענ"ד נכון לדינא והשי"ת יצילני משגיאות ויוריני בתורתו נפלאות אמן.

שוב עיינתי בצל"ח על פסחים הרגיש בתירץ הנ"ל על התוס' וכוננתי לדעתו בזה בעזה"י ויש ממנו ראי' לדברינו בעזה"י. תשובה ס' לאונגארין לק' קאלטע להרב הקריף מו"ה אהרן שמואל אסאד אב"ד.

הנה ע"ד שאלתו בעגל שנשחט תוך שמנה ימים ונאכל הבשר מה דינם של הפלים, ורו"מ הכשיר הפלים, הנה לא ירד בני עמכם, הראשון מה שהורה להתיר הפלים וסמוך על תשובת הגאון מוהר"ר חיים פהן ראפפורט והוא נגד משמעות הש"ע והאחרונים שסביבותנו, כי אם הנה מותר בדיעבד הנה מהני אמירת הנכרי במסלפ"ת לסמוך עליו לכתחלה, ומדפסק דלא מהני מסלפ"ת נדאי ס"ל דאפילו בדיעבד אסור.

ונעלם ממנו לשון הש"ע ביו"ד סי' רמ"ב דאין לחכם להתיר דבר התמוה לרבים ואף דבש"ך כתב שם דבאם מראה באיזה ספר מותר היינו בספר מפורסם מראשונים, גם אינו נגד הש"ע ורמ"א.

אבל לא על ספר זמנינו, וגם הוא נגד הש"ע ורמ"א והאחרונים אשר כל ישראל נמשכין אחריהם. לכה לא יפה עשה להתיר בזה.

ולדעתי לדינא נמי אסור בדיעבד, וה' יסלח לו וכו' ידידו וכו'. תשובה סא לק' זבאניב להרב מו"ה צבי אריה מו"צ דשם.

הנה ע"ד שאלתו בפפרים השייכים לעיר אחת פי קרובין לה ובעניני מסים שייכים לעיר הרחוקה יותר ע"פ נימוסי הקי"רה. הנה נראה לי דנהי דבספרי ראשונים ואחרונים מבואר דהשייכין לבית החיים שלקהם שייכין לכל מזלי היינו בדורות הראשונים שלא היו נימוסי הקי"רה, אבל בדורות הללו דהגוי דתי הקי"רה למי שייך כל פפר וכפר, בזה הוי דינא דמלכותא דינא ושייך הפל להעיר שנותנין לשם מס כפי דת הקי"רה, הפל שייך להעיר הזאת כפי דת הקי"רה פי דינא דמלכותא דינא בענינים כאלו, ויותר אין להאריך דברי ידידו וכו'.

תשובה סב לק' ראחמוסטרובקא להרב מו"ה יוסף ליב מו"צ דשם. הנה מכתבו קבלתי וע"ד הסכסוכים שביין הרב וביין השו"ב הנה תשובה אחת להם שהשו"ב מחויב לקבל השכירות עבור הרב מפל מה שישחוט כמאז ומקדם בלי קבלת שכר טרחה פלל וכלל.

גם אם יוסיפו העיר להרב מחויב השו"ב לקבל כפי ההוספה, ואין בידי לומר ששהוספה אינו מחויב לקבל, גם מן הפפרים השוחטים אצלו אם יתנו לו גם שכירות הרב הרי טוב, ובאם לאו אסור לו לשחוט ואין בידי לומר שילכו לשחט אחר ואם לא ישמע לדברינו שחיטתו אסורה פנבלה ממש ומחויבין בני העיר לקבל שוחט אחר שייקבל עליו כל מ"ש, ויותר אין להאריך דברי ידידו וכו' תשובה סג לק' לעשנוב להרבני מו"ה זאב שו"ב הנה ע"ד שאלתו שהובא לפניו אנונא לשחוט והיה על העור נגד מקום השחיטה תפוח מוקשה פעין גאלי עד שהוצרכתי לשחוט למטה.

והנה הרב מפה לא היה בביתו והוצרכו השוחטים לראות. והנה ראינו מעבר הפנימי של צד הסימנים והיה נקב קטן ויצא משם מוגלא וגם מעבר החיצון היה ג"כ נקב קטן ויצא משם מוגלא ואחר שייצא משם המוגלא היה ניקב מעבר לעבר וטרפנו אותה, ואחר שייצא מאתנו הלה איש אחד מפה והכשיר אותו ובעל האנונא סמוך עליו ואכל הבשר וגם השומן עירו בתוך שומן ששה אנונות.

ידעו פי הם פדין הטריפו, והמכשיר האכיל טרפות לישראל והשומן והפלים אסורים, פי מה שאומר המכשיר פי ע"י קוץ לא היה מוגלא זה שקר גמור הוא ואדרבא לפי השכל נראה פי הנקב ע"י קוץ עושה יותר מוגלא, פי הנקב ע"י קוץ כואב יותר פי נעשה ביחד מעבר לעבר לא כן ע"י חולי נעשה מעט מעט, ואינו כואב כל כף, וכל מה שפואב יותר עושה מוגלא יותר ונראה יותר דהוי ע"י קוץ ולולי זה עכ"פ מידי ספקא לא נפקא וטרפה הפל והמכשיר עתיד ליתן את הדין.

ויותר אין להאריך דברי ידידו וכו': תשובה סד לק' ענטריודאם להרב מו"ה יהודא נ"י.
הנה ע"ד שאלתו ונ"ל זה כמה שנים נתקבל להיות שוחט.

והנה כל ימיו היה איש פשוט ונראה ה' ובקי מאוד בבדיקת הספין אף זה לא כביר נתקלקלו
טופרי שלו שפדק בהם הספין והקלקול הוא שהטופרי שלו רחוק מבשר האצבע ואיזה
שוחטים אחרים אמרו שקשה מאוד להרגיש בטופריו בזה.

אף השוחט בעצמו אומר שהוא מרגיש כמאז גם בטופריו בזה. וגם כל זמן שהראה ספינו
לפני שוחטים מומחים היה הספין טוב מאוד אף השוחטים אומרים שהוא בקי בהשחטה
חדשה שהוא ע"ד זה פאשר יגמר הספין מהאבן המשחזי אז צריך להיות הספין טוב
ובכל זאת אינו ראיה ולא האמינו לו שהוא מרגיש וע"י הרגשה יודע שהספין טוב.

גם אירע פעם א' ששוחט אחד הראה לו ספינו לידע אם הוא מרגיש והיה בהספין פגימה
דקה מאוד וכאשר הלך באורך הספין הראה לו במקום אחד דהספין אינו טוב אף השוחט
אמר שבאותו מקום הוא טוב, רק שבמקום אחר היה פגימה דקה מאוד שלא הרגיש ע"כ
לשון שאלתו: תשובה הנה השוחט הזה קשה להכשירו דאינו דומה לשוחט דעלמא דשם
הוי הדבר בידו לעשותו יפה ולבדוקו.

גם רוב בני אדם בקיאים בבדיקת הספין אם ישים אל לבו להרגיש אז מרגיש, משא"כ
בשוחט הזה שאין בידו לבדוק יפה גם יצא מן הרוב בני אדם מפת שנתקלקל טופריו.
גם אינו דומה לתשובת נו"ב מהדו"ת ביו"ד סי' א'.

דכאן שוחטים אחרים מעידין שא"א לו להרגיש בבדיקה מחמת שנתקלקל טופריו גם
שוחט א' שלא הרגיש בפגימה דקה, ואף דהוי רק ע"א מ"מ הוי מלתא דעל"ג, אף היות
פי מעיד עליו רו"מ שהוא איש פשוט ונראה ה' מרבים לכה הנה דעתי להיות נשאר שו"ב,
אף באופן זה בכל בוקר השכם טרם שיסתחיל לשחוט יהיה מראה ספינו הן לגסה הן
לדקה הן לעופות להרב או לאיש המבין על זה אם יאמר לו המבין שהמה פשרים יהי
שוחט בהם כל היום, וכשלא ישחוט לא יניחם לתערם כל היום רק יהיו מונחין כף בלי
החזרה לתערן ואז הם בחזקת פשרות כל היום, וכן יעשה בכל בוקר ובוקר פי לזמן
מועט לא חיישינו לקלקול כיון שנבדקו בבוקר והיו טובים די לסמוך על בדיקת השוחט
אח"כ בו ביום, ויותר אין להאריך דברי ידידו וכו': תשובה סה לשו"ע סי' ו' בסעף א'
בהג"ה והוא שחט ואמר ברי שלא נגעתי במקום הפגימה וכו'.

עיין בט"ז מ"ש שבאם לא ידע מתחלה לא מהני ברי לי וכ"כ הש"ך לקמן סי' י"ח והוסיף
דאפילו היתה הפגימה למטה מחצי הספין ואומר ברי שלא שחט רק בחצי הספין של
מעלה לא מהני והנני מעתיק כאן מ"ש בתשובה לשו"ב לק"ק לעשניב ונ"ל.

ע"ד אשר שאל ר"מ בשו"ב ששחט עוף ובהמה לעצמו ותיקף אחר השחיטה בזמן מועט
בדק הספין ומצא בה פגימה ואומר ברי לי שלא שחטתי במקום הפגימה וקודם שחיטה
לא ידע מהפגימה רק עכשיו ואומר ברי לי שלא שחט רק בחצי הספין שאין בו פגם וע"ז
שאל רו"מ אם מותר השחיטה או לא והנה תנור פנתו הוי מפת שהקשה דברי הש"ע
אהדדי שפאן ס"ל דלא מהני ברי לי ובסי' ק"צ סעף נ"ב בהיו שלשפתן ערנות מפורש
שם בט"ז שמהני אמירת ברי לי שלא נכנסה למקום חכרתה ומתוך זה רצה להחזיק

בחלוק הנקה"כ שם דַיֵּשׁ לְחַלֵּק בֵּין מְמוֹנָא לְאַיְסוּרָא וּלְכַף מְחַלֵּק דְּאִם שׁוֹחֵט לְאַחֲרִים הָוֵי מְמוֹנָא מִפְּחַ שְׁחִיב לְשַׁלֵּם אֲבָל אִם שׁוֹחֵט לְעַצְמוֹ הָוֵי אִיְסוּרָא עַכְתָּ"ד: תְּשׁוּבָה הֵנָּה אַחַר הַמְּחִילָה לֹא דַק בְּזֶה דְּכּוֹנֶנֶת הַנְּקָה"כ הָוֵי דְּהִיכִי דְּהָוֵי רַק מְמוֹנָא אֲזִי קִיל הוּא בְּעֵינֵינוּ דְּמְמוֹנָא קִיל מְמוֹנָא וּלְכַף עַל מְמוֹן אִין דְּרַכּוּ לְדַקְדָּק וְאַמְרִינּוּ דְּמִלְתָּא דְּלֹא רַמְיָא עָלֵינוּ לֹא אֲדַעְתִּי אֲבָל בְּאַיְסוּרָא דְּחַמּוּר מְדַקְדָּק יוֹתֵר וְא"כ תִּינַח הִיכִי דְּהָוֵי רַק מְמוֹנָא וְאִין בּוֹ אִיְסוּרָא פְּלִל אֲבָל בְּשׁוֹחֵט לְאַחֲרִים אִם אֹמֵר שֶׁהִשְׁחִיטָה פְּשִׁירָה רוּצָה לְהַאֲכִיל אֶת אַחֲרִים אִיְסוּר שִׁיאֲכְלוּ עַל פִּיו וַיַּעֲבֹר אֶלְפִנֵי עוֹר וְכו' וְא"כ בְּזֶה אִיְסוּרָא נְמִי יֵשׁ בּוֹ וְאִטּוּ בְּשִׁבִיל שִׂישׁ בּוֹ גַם מְמוֹנָא מְגַרַע גְּרַע פְּשִׁיטָא דְּהַשׁוֹחֵט לְאַחֲרִים וְאֹמֵר שִׁיפָּה שְׁחַט אִם שְׁקָר הוּא עוֹבֵר אֲאִסוּרָא וְנַעֲשֶׂה חֲשׂוֹד בְּכַף וְאִם לֹא הִי' בּוֹ רַק דִּין מְמוֹן לֹא הִי' נַעֲשֶׂה חֲשׂוֹד אֲפֹד זֶה וְדַאי הַרוּצָה לְהַאֲכִיל אֶת חֲבִירוֹ וְנִבְלוֹת עוֹשֶׂה אִיְסוּרָא וְמָה בְּכַף דַּיֵּשׁ בּוֹ גַם חֲשֵׁשׁ מְמוֹן לְכַף הִי' רְאוּי לְדַמּוֹתוֹ לְדִין גְּדָה וְאִף אִם נִימָא דְּשִׁאֲנִי לֹא דְלַפְנֵי עוֹר דְּקִיל הוּא וְכִמוֹ דְּקִי"ל בְּסִי' קִי"ט דְּהַחֲשׂוֹד לְמַפְּנֵי טְרַפּוֹת מְנוֹתָר לְאַכּוֹל עֲמוֹ דְּאִף דְּחֲשׂוֹד אֶלְפִנֵי עוֹר אִינוּ חֲשׂוֹד לְאַכּוֹל בְּעַצְמוֹ וְא"כ הִי' רְאוּי לֹאמֵר דְּגַם כָּאִן בְּגִדָה נוֹגַע הָאִיְסוּר גַם לָהּ מִמֶּשׁ שֶׁתְּשַׁמֵּשׁ בְּגִדָתָהּ תַּעֲשֶׂה הִיא אִיְסוּרָא כְּמוֹהוּ בְּזֶה רַמְיָא אֲנַפְשָׁה וּמְדַכְרָה אֲבָל בְּשִׁחִיטָה כִּינּוּ דַּיַּעֲבֹר רַק אֶלְפִנֵי עוֹר לֹא רַמְיָא אֲנַפְשָׁי לְמַדְכַּר וּלְפ"ז אִם שׁוֹחֵט לְעַצְמוֹ דְּהָוֵי לוֹ אִיְסוּר חַמּוּר י"ל דְּרַמְיָא אֲנַפְשָׁי וּמְדַכַּר שְׁפִיר כְּמוֹ בְּגִדָה אֲפֹד ז"א דַּא"כ גַם בְּשׁוֹחֵט לְאַחֲרִים וְאֹמֵר בְּרִי לִי יְהִי מְנוֹתָר אִם יֹאכֵל הוּא עַצְמוֹ תְּחַלֵּה וְכִמוֹ בְּכוֹתֵי דְּחוֹתָף כְּזִית בְּשָׂר וְנוֹתֵן לוֹ וְא"כ מ"ט לֹא חִלְקוּ הַפּוֹסְקִים דְּבְאוֹמֵר בְּרִי לִי אִם יֹאכֵל הוּא עַצְמוֹ תְּחַלֵּה מִמֶּנּוּ יוֹעִיל בְּרִי שְׁלוֹ [וְאִין לֹאמֵר דַּיֵּשׁ לְדַחּוֹת רֵאִי זֹו דְּהָרִי בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה לֹא יַדַּע אִם יִתְּנוּ לוֹ לְאַכּוֹל מִמֶּנּוּ אוֹ לֹא מִשָּׂא"כ בְּשׁוֹחֵט לְעַצְמוֹ דַּיִוְדַע בְּשַׁעַת מַעֲשֶׂה שִׁיאֲכֹל מִמֶּנּוּ שִׁינָה יוֹתֵר רַמְיָא אֲנַפְשָׁי אֲבָל אִם א"י בְּשַׁעַת מַעֲשֶׂה שִׁיאֲכֹל ל"ש רַמְיָא אֲנַפְשָׁי כִּי כֹן הַקְּשָׁה בְּנֵי שִׁחִי' אֲפֹד בְּאַמַּת אִין זֶה סְבָרָא דְּהָרִי בְּאַמַּת לֹא הִי' יוֹדַע בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה אִם יֵשׁ בּוֹ פְּגָם שִׁיְדַקְדָּק אֲזִי וְל"ש כָּאִן לומ' שֶׁבְּשַׁעַת שְׁחִיטָה רַמְיָא אֲנַפְשָׁי כִּי לֹא יַדַּע עַל מָה יְדַקְדָּק פְּלִל רַק דְּאִנּוּ אֲמַרִינּוּ דְּהַשְׁתָּא שְׁטוּעֵן שְׁבָרִי לוֹ שְׁלֹא נִגַּע בְּמָקוֹם הַזֶּה אֲמַרִינּוּ שְׁטוּעָה וְאֹמֵר בְּדַדְמִי וְאִף שְׁטוּעֵן בְּרִי בְּאַמַּת טוּעָה וְאִף שְׁלֹא דַקְדָּק יָפָה אֹמֵר בְּדַדְמִי כְּדַחֲיִישִׁינּוּ בְּעֵלְמָא לְבַדְדְמִי א"כ שׁוֹב הִיכִי דְּנוֹגַע לְנַפְשָׁי אֲמַרִינּוּ דְּוִדַאי בְּרִי לוֹ הַשְׁתָּא שְׁאוֹמֵר אֲמַת וְרַמְיָא אֲנַפְשָׁי וּמְדַכַּר דְּבִלֵּא"ה לֹא הִי' אֹמֵר בְּרִי לִי וְא"כ אִף בְּשַׁל אַחֲרִים כְּשִׁיִּתְּנוּ לוֹ לְאַכּוֹל נְמִי נִימָא כֹן וְדו"ק] אֲלֵא וְדַאי דְּאִף בְּכַה"ג אֲמַרִינּוּ דְּלֹא רַמְיָא אֲנַפְשָׁי.

וְהֵנָּה בְּחַבּוּרֵי לֵה' גְּדָה שֵׁם פְּתַבְתִּי חִילּוּק אַחַר בֵּין הֵתָם בַּחוּ"מ לְדִין גְּדָה דְּהֵתָם כִּינּוּ דְּאִין נ"מ פְּלִל לְדִינָא אִם עָבֵר בְּצַד עַמּוּד פְּלוֹנִי וְאִטּוּ הִנֵּה לוֹ לְאַסּוּקִי אֲדַעְתִּי שְׁזָה יִטְעוֹן לוֹ לְסִימָן שֶׁהִלְוָה לוֹ בְּצַד עַמּוּד פְּלוֹנִי זֶה וְדַאי אִין לוֹ לְאַסּוּקִי אֲדַעְתִּי תְּחַלֵּה וְכִינּוּ שְׁכּוֹן אִין לוֹ נ"מ פְּלִל בְּמַעֲשֶׂה זֹו לְכַף י"ל דְּהָוֵי מִלְתָּא דְּלֹא רַמְיָא עֲלֵי דְּאִינֵשׁ וְלֹא אֲדַעְתִּי אֲבָל בְּגִדָה כִּינּוּ דַּיֵּשׁ נ"מ לָהּ אִם שְׁכַבָּה בְּמָקוֹם הַזֶּה אוֹ עָבְרָה שֵׁם לְעַנְנֵן מְצִיאוֹת הַפְּתָם א"כ י"ל מִתְּחַלֵּה אֲסָקָא אֲדַעְתָּה שְׁמָא תַּמְצָא שֵׁם כְּתָם וְשְׁפִיר רַמְיָא אֲנַפְשָׁה וּמְדַכְרָה יִיע"ש כֹן תִּתְּנוּ דְּבָרֵי שֵׁם בְּקַצְרָה.

וּבְהִיּוֹת כֹן הִנֵּה נִרְאָה דְּכָאן דַּיֵּשׁ נ"מ נְמִי לְנוּ לְעַנְנֵן אִם יִמְצָא שֵׁם פְּגִימָה בְּמָקוֹם הַזֶּה דּוּמָה מִמֶּשׁ לְגִדָה דְּרַמְיָא אֲנַפְשָׁי וּמְדַכַּר. מִיְהוּ בְּאַמַּת לֹא יַדַּעְתִּי מְקוֹם לְקוֹשְׁיֹוֹת הַט"ז וְהַשְׁ"ף בְּסִי' ק"צ דְּמָה דְּמִיּוֹן יֵשׁ לְהִיָּא דְּחוּ"מ דְּהֵתָם לְעַנְנֵן הַחוּזָק כְּפָרוּ דַּיֵּשׁ לוֹ חֲזַקָתָא

כפשוטו שאינו כפרן בזה אולינו בטר חזקה ואמרנו שאינו כפרן ומ"ש לא עברתי בצד
עמוד פלוני הוי מפת דלא רמיא אנפשי' ולא אדעת' אבל בנדה הוי להיפוך דהיא בחזקת
טהורה היתה עד הנה ועכשיו באנו לטמאותה בזה אמרנו להיפוך דמוקמינו לה אחזקתה
ומדכרה שפיר, ואף דבזה מטמאנו אנו הנהו האחרות מה בכך הרי אף אם נימא שלא רמיא
אנפשה נמי נצטרף להחזיק אחת לטמאה וסוף סוף נוציא אחת מחזקתה דמעיקרא לכה
טפי עדיף להיות מחזיקין את זו לטהורה אותה שאומרת ברי לי משנטמא אותה ונטהר
אחרת ועוד דאף אם לא נחזיק אותה בכרי שלא לברי ממש נמי נטמא את כולן מספק
וסוף סוף נוציא את כלם מספק מחזקה וליכה שוב אולינו בטר חזקה דמעיקרא שלא
ואמרנו דברי שלא הוי ברי ממש ולא אמרנו דלא רמיא אנפשה.

ובהיות הכא דיש חזקת איסור דבהמה בחי' בחזקת איסור עומדת ודאי דדמיא לה
דחו"מ דאמרנו דמלתא דלא רמיא עלי' דאינש אמר ולא אדעתיה מיהו לפי חלוקו של
הנקה"כ הוי קשה שפיר על הך דהכא דמ"ש מנדה.

אף לפמ"ש הפמ"ג בסי' ח"י ס"ק ח' די"ל הטעם דאמרנו לא רמיא אנפשי' מפת
דבעבידת' טרוד אבל איש אחר אף חד נמי נאמן א"ש זה דהתם בנדה דאינה עושיית
שום פעולה אחרת ולא שייך לומר בעבידת' טרוד לכה נאמנת לומר שלא עברה במקום
הזה אבל בשוחט שטרוד לעבודתו י"ל בעבידת' טרוד לכה אמרנו דלא רמיא אנפשי'
ומדכר ויהי' נפשט מקושא זה ספיקו של הפמ"ג ויהי' מוכח דאחר אפי' חד נאמן.

והנה אחר כותבי זה עיינתי בדברי התב"ש סי' ח"י ס"ק כ"ט וראיתי שהוא הרגיש שם
בהני שני סברות שכתבנו די"ל דהתם בחו"מ אין נ"מ לו פלל אם עבר בצד עמוד פלוני
או פלוני גם מסברא שני' דהתם מוקמינו לי' אחזקתו ות"ל פונתי לדבריו והתימא עליו
איה לא הביא הנהו דנדה שפיה מיושב קושיות הט"ז ונקה"כ שם ואיה שפיה דהתם
שהקשו אהדדי מוכח היפוך מדבריו.

והנה מדבריו שם בפנים סי', ח"י סעיף ג' יש ללמוד חילוק אחר בין ההוא דנדה לב"ד
ונ"ל שם ודוקא בידע קודם שחיטה וכו' אבל בדלא ידע חיישינו אפילו בדיעבד אפי'
אמר ברי לי שלא עשיתי כ"א הולכה לבד חיישינו שפיה השיב ידו מעט דכל מלתא דלא
רמיא עלי' דאינש וכו' והנה מדקדוק לשונו שכ' שפיה השיב ידו מעט משמע דבא לומר
דאם הוי תלוי הדבר במעשה ממש ודבר גדול לא הוי חיישינו לשכחה אף דלא רמיא
עלי' רק דבזה דבהשבת ידו מעט נאסר בזה פיון דהוי תרתי יחד מעשה כל דהו וגם לא
רמיא עלי' דאינש בזה חיישינו לשכחה וא"כ א"ש דההוא דנדה לעבור דרף אשה האחרת
הוי מעשה ממש וכן לשפר עצמות בספין דהוי מעשה ממש בזה לא חיישינו לשכחה
בזמן קרוב אבל במסוכסכת וכן בהי' פגימה בספין דבהשבת ידו מעט יש לחוש במעשה
כל דהו שפיר יש לחוש שפיה עשאו ולא הרגיש פיון דלאו אדעת' ומזה הי' נראה לכאורה
ללמוד חילוק אחר די"ל דוקא במסוכסכת דאם חזר והביא רק מעט אסורה בזה חיישינו
דלמא הביא ולא אדעת' וכן בפגומה מיירי הט"ז וש"ף פגון שהיתה הפגימה תיכף אחר
פלות חצי הספין והוא אומר ששחט רק בחצי הספין דבזה בהשבת ידו מעט יש לחוש
לכה במעשה כל דהו ויש לחוש דלמא השיב ידו מעט ולא אדעת' אבל אם היתה הפגימה
רק בסוף הספין סמוך אל הקתא והשוחט אומר שברי לו שלא שחט רק עד חצי הספין

בזה דאם נימא דלא הוי פן נצטרף לומר דטעה הרבה להיות מושף ידו יותר מחצי הספין עד פלות כל הספין בזה הוי מעשה ממש ולא שינף לומר כל מלתא דלא רמיא עליי פינן דהוי בזמן קצר.

פן הי' נראה לומר אף חלילה לסמוך ע"ז למעשה רק היכי דיש הפ"מ לצורך שפת יש לסמוך בזה פינן דבלא"ה הביא הפמ"ג דעת הכה"ג דמהני ברי לי גם רוצה הפמ"ג לומר דזה הוי רק מדרבנן לכה יש לצרף זה לסניף להקל בהפ"מ אבל לחלק בין לעצמו בין לאחרים אין זה סברא כלל: ועוד הי' נראה לחלק בין נדה ובין ה"כא דיש הוי רק מדרבנן דכתם דרבנן ולכה ל"ח לשכחה בזמן קרוב אבל פאן הוי איסור תורה ממש לכה חיישינן לשכחה ועל נדה שפיר הקשו מחו"מ דמה שהחזיק פפרן וגזלן פסול לשבועה הוי רק דרבנן כמ"ש התוס' בפ"ק דב"מ דף ה' ע"ב ועוד דהתם הקשו להיפוך פינן דרבנן ל"ח לשכחה גם התם לא נתלה בשכחה ונפסל מדרבנן עכ"פ ולכה הןכרחו לחלק בתלויקים אבל פאן הוי להיפוך דנהי בדרבנן ל"ח לשכחה בד"ת חיישינן לשכחה ולכה אסורה הבהמה פאן ועוד הי' נראה לומר דהוי חילוק בין נדאי איסור לספק איסור דספין פגומה או מסוכסכת נדאי קורע ולכה אם העביר הספין במקום הפגימה על הצואר הוי נדאי נבילה והוי רק ספק אחד אם העביר או לא בזה לא מהני ברי שלו נגד איסור נדאי וספק אחד אם העביר או לא וחישינן לשכחה אבל בנדה אף אם נימא דגם היא עברה שם אפתי אין הוכחה אם ממנה או מאחרת וא"כ אף אם עברה הוי נמי רק ספק איסור וכיון דהוי עוד ספק שפא עברה או לא עברה כלל בזה מהני ברי שלא נגד ספק איסור.

ואף דלא הוי ס"ס ממש פינן דהוי משם אחד מ"מ יש לדמות זה למ"ש התוס' בשם ר' שמעי' בפ"ק דערובין גבי פרוץ פעומד דאף דא"א לצמצם מ"מ הוי ס"ס שפא הוי רבוב עומד ושפא שקולין ייע"ש א"כ ה"נ הוי כה"ג דהוי פועין ס"ס שפא לא עברה כלל ואם עברה אפתי שפא מאחרת הוא ולכה פל כה"ג מהני ברי שלא ול"ח לשכחה ומחו"מ שפיר הקשו דהתם נמי הוי ס"ס דשפא אף אם לא הוחזק פפרן מ"מ הוא משקר עכשיו בטענה זו ושפא גם הוחזק פפרן בתחלה והוי פועין רוב דלמא הוחזק פפרן בתחלה ואף את"ל לא הוחזק פפרן אפתי שפא משקר עכשיו לכה בזה אין לתלות בשכחה והוצרכו לחלק בע"א.

ועוד הי' מקום להאריך בזה אלא שאין הפנאי גורם ושללא להשיבו ריקם פניתי מעט והעיקר דחלילה להורות קולא לחלק בין לעצמו בין לאחרים רק בכל ענין אסורה השחיטה. וז"ב ונכון: תשובה סו נשאלתי בהיותי יושב בק"ק בראד מן השוחטים היות בבית המטבחים דפ"ק שולט שם הרוח וכששוחטין בלילה עם גרות מתכפין מן הרוח אם יכולין לעשות עשיות שקורין לנטירנא להדליק שם שני גירות יחד ולשחוט פנגדון: תשובה גרסינן בפ"ק דחולין דף י"ג ע"ב השוחט בלילה וכו' ובש"ס שם עד דיקא נמי דקתני לילה דומיא דיום וה"כ נקט דומיא דסומא ייע"ש והנה מלשון הפוסקים משמע דבעינן דוקא אבוקה פנגדו אבל נר אחד לא מהני והתב"ש הביא בשם האליהו זוטא סי' תל"ג שכתב שתמה על הרמ"א דדיו אף בנר אחד והתב"ש כתב שם דבעינן דוקא אבוקה, והנה לכאורה הי' נראה דנקט לילה דומיא דסומא משמע דוקא דומיא שאין רואה כלל אז דוקא דיעבד אבל לא לכתחלה אבל פל דהוי נר אחד לא הוי דומיא ומותר

לכתחלה ועיניו בחו"מ סי' נ' בסמ"ע ונש"ף ומה שתמה נשם הש"ף על הסמ"ע דמביא ראיה לסתור הי' אפ"ש לנישב לפי מה דמחלקינו פאן בין שני גרות לגר אַחַד א"כ מלשון הסמ"ע משמע דמדבר אם דולקין הרבה גרות בלילה ולכך י"ל דראיות הסמ"ע הוי כמו דיש חילוק לענין קנין סודר בין אמהוי לאור הגר או לא א"כ מוכח דפסול דקנין בלילה הוי נמי מצד חסרון אור אַבְל אם יש אור מהני א"כ בדין הוי פן לגדון דידי' דבגר אַחַד לא מהני ובשני גרות אף בדין מהני.

ויקל' מוכח מזה פדעת התב"ש דלכנה לא הוי פשני גרות פיון דאמר שם דקונין לאור הגר או לאור הלכנה משמע דדין לא מהני לאור הלכנה פיון דמחלק בין דין לק"ס כמ"ש הש"ף ושני גרות מהני אף בדין ומוכח מן הסמ"ע דעדיף שני גרות מן הלכנה ייע"ש ודו"ק אף אם נבא לדייק פן יש לכאורה לדקדק מברייתא איפכא פיון דנקט לילה דומיא דיום משמע דוקא באור גדול דומיא דיום ולא בגר אַחַד אף א"כ סתרי הדיוקים אהדדי דכאן נקט דומיא דיום וכאן נקט דומיא דסומא והי' נראה פועין מ"ש הט"ז בא"ח סי' תקפ"ו בשופר של איל דשני לכתחלות יש דיש מה שיהי חייב מן הדין לכתחלה ויש דהוי רק מצוה מן המוכח על צד היותר טוב ולכך במשנה דנקט דומיא דסומא היינו אז הוי דוקא בדיעבד ולא לכתחלה אַבְל אם יש גר אַחַד מותר לכתחלה מיהו למתדרין מן המתדרין פועינן שני גרות אַבְל באם יש שני גרות אף למתדרין מן המתדרין מותר לכתחלה כמו ביום ממש ולכך נקט לילה דומיא דיום (ועיין מ"ש לקמן דינמתק בזה לשון הרמב"ם בפירוש המשניות) כמו ביום מותר לשחוט בלא הדור כלל אף למצוה מן המוכח פן ה"נ באבוקה פנגדו, אַבְל מפרש"י בד"ה בשאבוקה פנגדו שפסיים ומתניתין בלא אבוקה ולכאורה הוא מותר פיון דאמר הברייתא שמתרת היינו באבוקה פנגדו משמע ממילא דמתניתין מייירי בלא אבוקה אף פננת רש"י דלא נימא דמייירי בלא אור כלל לכך פרש"י דמייירי בלא אבוקה אף דיש לו גר אַחַד לא מהני.

אף יש להוכיח מרש"י להיפוך דיש לדייק בלשונו דסיים ומתניתין בלא אבוקה ולמה לא סיים בלא אבוקה פנגדו כמ"ש תחלה פשאבוקה פנגדו אף נראה דהוי קשה לרש"י מה דמשני פשאבוקה פנגדו ולא אמר כמו בעלמא פאן פשאבוקה פנגדו פאן באין אבוקה פנגדו ולכך מפרש רש"י דהנה גר אַחַד פנגדו בסמוך לו ואבוקה מרחוק מפנו שניהם אין אורן רב מאד ולכך אם הוי משני פאן באבוקה פנגדו פאן באין אבוקה פנגדו הי' משמע דמתניתין באין אבוקה פנגדו אף דהוי מרחוק לו אסור לכתחלה ובאמת דוקא דומיא דסומא אסור לכתחלה אַבְל אבוקה מרחוק או גר אַחַד מקרוב מותר לכתחלה ודוקא למתדרין מצוה מן המוכח פועינן אבוקה נגדו ולכך משני דברייתא פשאבוקה פנגדו אז הוי דומיא דיום ומותר אף למתדרין מן המתדרין כמו ביום ממש אַבְל המתניתין בדיעבד מייירי בלא אבוקה פלל אפילו מרחוק דדומיא דסומא נקט אַבְל אם הוי מרחוק הי' מותר לכתחלה ובע"כ דמייירי בלא אבוקה פלל וא"כ ה"ה נמי גר אַחַד מקרוב מהני דאבוקה מרחוק וגר אַחַד מקרוב שוין הם ומה דנקט רש"י אבוקה היינו פיון דהש"ס מוקי ברייתא באבוקה פנגדו הוי סד"א דמתניתין בלא אבוקה פנגדו אַבְל מרחוק הי' אבוקה ואעפ"כ דוקא דיעבד לכך פי' דמייירי בלא אבוקה פלל אַבְל אם הוי מרחוק מהני וה"ה גר אַחַד בקרוב.

כּן הִי נִרְאָה לִי נִכּוֹן כְּדַעַת אֱלֹהֵי זּוּטָא: וְהִנֵּה דְרָךְ אַגַּב אֶבְרָר מ"ש הִפְר"ח דְּלֹאֹר הֶלְבְּנָה מְהֵי כְּמוֹ אֲבוּקָה וְהִתְב"ש תְּמָה עָלָיו מִמָּה דְּלֹא מְשַׁנֵּי לֹאֹר הֶלְבְּנָה. וְלִדְעָתִי לֹאֹר רֵאִי הִיא דִּי"ל דְּמַצַּד אֹר וְדֵאִי הָיִי מְהֵי לְבָנָה כְּמוֹ אֲבוּקָה רַק דְּהַחֲשֵׁשׁ הָיִי בְּזָה מַצַּד אַחַר דְּכֻמוֹ דְּאֶסּוּר לְשַׁחֲטֵי בְּרֵאשׁ הַגַּג מִפְּחֵ דִּיאֲמָרוּ לְצַבָּא הַשְּׁמַיִם הוּא שׁוֹחֲט כְּן ה"נ בְּשׁוֹחֲט לֹאֹר הֶלְבְּנָה יֹאמְרוּ דְּלִלְבְּנָה הוּא שׁוֹחֲט וּבִשְׁלֵמָא אִם שׁוֹחֲט בִּיּוֹם לִיכָּא רִיעוּתָא לְחוּשׁ לִי דְשׁוֹחֲט לְצַבָּא הַשְּׁמַיִם אֲבָל בְּשׁוֹחֲט בְּלִילָה לֹאֹר הֶלְבְּנָה פִּינּוֹן דְּתַשְׁמִישׁ הַלִּילָה הָיִי תְּמִיד בְּגֵרוֹת א"כ אִם זֶה יִשְׁחַט לֹאֹר הֶלְבְּנָה יֹאמְרוּ דְּלִלְבְּנָה הוּא שׁוֹחֲט כְּמוֹ דְּאִם שׁוֹחֲט בְּרֵאשׁ הַגַּג דְּהָיִי רִיעוּתָא דְּחִיּוּשֵׁינּוּ לְכֹף כְּן נָמִי בְּאֹר הֶלְבְּנָה יֵשׁ חֲשֵׁשׁ זֶה, וְאָף א"כ עכ"פ אִם בָּא לְשַׁחֲטֵי נֶגְדַּד גַּר אֶחָד וְנֶגְדַּד אֹר הֶלְבְּנָה מְוֹתֵר לְכַתְּחִילָה אָף דְּבַעֲיָנוּ לְכַתְּחִילָה דְּוִקָּא אֲבוּקָה כְּנֶגְדּוֹ לְרוּב הַפּוֹסְקִים מ"מ כְּפִאן מ"מ"נ מְרֵאִית עֵינּוּ לִיכָּא כְּפִאן דְּהָרִי שְׁחַט נֶגְדַּד אֹר הַגַּר וְדְרָךְ הַעוֹלָם לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּגַר אֶחָד וּלְפִי הָאֱמֶת דְּבַעֲיָנוּ אֲבוּקָה הָיִי אֹר הֶלְבְּנָה כְּפִאֹר הָאֲבוּקָה וּמְוֹתֵר לְכַתְּחִילָה כְּן הִנֵּה נִרְאָה לְכֹאֲרֵיהּ וְאִין כְּפִאן פְּנֵאִי לְהֶאֱרִיף בְּזָה: וְהִנֵּה נְשׁוּב לְעִיקְרָא דְּדִינָא הִנֵּה הַמַּג"א הַעֲלָה בְּסִי' תל"ג בה"פ דְּנֶגְדַּד חֲלוֹן שְׁבִיכּוּכִית לַכ"ע לֹא מְהֵי וּמִזָּה הִנֵּה נִרְאָה דֵּה"ה הֶכָּא לֹא מְהֵי נֶגְדַּד עֲשֵׁשִׁית וְהִי נִרְאָה לְלִמּוּד ק"ו דְּמָה הֵתֵם דְּדִי בְּגַר יְחִידִי וְלֹא מְהֵי נֶגְדַּד חֲלוֹן שְׁל זְכוּכִית מַכ"ש הֶכָּא דְּבַעֲיָנוּ אֲבוּקָה דְּלֹא מְהֵי נֶגְדַּד עֲשֵׁשִׁית.

אָף נִרְאָה דֵּאִין רֵאִי דְּהֵתֵם דְּבַעֲיָנוּ בְּדִיקָה לְחוּרִין וְלִסְדָּקִין לְכֹף לֹא מְהֵי נֶגְדַּד חֲלוֹן שְׁל זְכוּכִית אֲבָל כְּפִאן דְּהַטְעַם שְׁלֹא יִשְׁחַט רֹב אוֹ שְׁיַחֲלִיד אוֹ יְגֵרוֹם הַכֹּל נִיכְרַר לְגַר אֶחָד דְּהַמָּה עֲנִינִים נִיכְרִים וּלְכֹף אָף בְּעֲשֵׁשִׁית דִּי וּמָה דְּכָאן בְּעֵינּוּ אֲבוּקָה הֵינּוּ מִפְּחֵ חֲשֵׁשׁ שְׁמָא יְכֻבָּה כַּמ"ש הַתְּב"ש בְּשֵׁם הַא"ז וְהֵינּוּ הֶכָּא דִּיכּוֹל לְשַׁחֲטֵי אָף בְּאַפְּיָהּ וְחוּשֵׁי וּלְכֹף חִיּוּשֵׁינּוּ שְׁמָא יְכֻבָּה וְאֵעִ"כ יִשְׁחַט וּלְכֹף בְּעֵינּוּ שְׁיֵהֵי' שְׁנֵי גֵרוֹת וְאִז לִיכָּא חֲשֵׁשׁ שְׁמָא יְכֻבָּה אֲבָל הֵתֵם דְּהָיִי בְּדִיקָה לְחוּרִין וְסְדָקִין א"כ אִם יְכֻבָּה לֹא יֵהִי אֶפְשָׁר לוֹ לְבָדוּק כָּלִל וּמַעֲצָמוֹ יִמְנַע עַד שְׁיַחֲזוֹר וְיִדְלִיקֵנוּ לְכֹף דִּי בְּגַר אֶחָד, וְעוֹד דְּכָאן פִּינּוֹן דְּאֶפְשָׁר בְּאֲבוּקָה הַחֲמִירוּ בְּאֲבוּקָה אֲבָל הֵתֵם דְּלֹא אֶפְשָׁר בְּאֲבוּקָה כַּמ"ש הֵתֵם לְכֹף אוֹקְמוּהוּ אֲדִינָא דְּדִי בְּגַר אֶחָד אֲבָל לְעוֹלָם הֵתֵם בְּעֵינּוּ אֹר יוֹתֵר פִּינּוֹן דְּהָיִי לְחוּרִין וְסְדָקִין וּלְכֹף הֵתֵם לֹא מְהֵי זְכוּכִית וְכָאן מְהֵי דְּחֲשֵׁשׁ שְׁמָא יְכֻבָּה לִיכָּא בְּעֲשֵׁשִׁית וְאֹר גְּדוֹל הָיִי אִם הָיִי זְכוּכִית צְהִיר וּבְהִיר, בְּפִרְט פִּינּוֹן דְּהָיִי בְּמָקוֹם שְׁהָרוֹת שׁוֹלֵט וְאִי אֶפְשָׁר בְּעֵינּוּ אַחַר וְכֹל שְׁעַת הַדְּחַק בְּדִיעֵבַד דְּמִי.

וְהוּן אֱמֶת דְּלִטְעַם שְׁכַתְּבֵי הַתְּב"ש תְּחִלָּה מִפְּחֵ שְׁשַׁחֲטָה נַעֲשֵׂה בְּמַהֲרֵי וְשְׁמָא לֹא תִנְהִיר כָּל כְּפֹף אוֹתוֹ זְמַן גַּם אִי אֶפְשָׁר לְהַחֲזִיקוֹ מִמֶּשׁ בְּמָקוֹם שְׁשַׁחֲטָה מִמֶּשׁ וְכו' וּמִזָּה מְשַׁמַּע דְּבַעֲיָנוּ כְּפִאן רֵאִי טְפִי בְּחוּץ וּלְפ"ז הִי נִרְאָה דְּבַעֲשֵׁשִׁית יֵשׁ נָמִי חֲשֵׁשׁוֹת הַנְּ"ל שְׁמָא לֹא יֵהִי צְהִיר כָּל כְּפֹף וְאִי אֶפְשָׁר לְקַרְבּוֹ בְּסִמּוּף מִמֶּשׁ וְלֹא הָיִי כְּמוֹ אֲבוּקָה בְּלֹא עֲשֵׁשִׁית, אָף מ"מ פִּינּוֹן דְּלִטְעַם הַא"ז מִפְּחֵ שְׁמָא יְכֻבָּה הִנֵּה נִרְאָה דְּבַעֲשֵׁשִׁית עֲדִיף פִּינּוֹן דְּלִיכָּא חֲשֵׁשׁ שְׁמָא יְכֻבָּה הִי רֵאִי לְהִיּוֹת דִּי בְּגַר אֶחָד רַק פִּינּוֹן דְּאֹרוֹ מוּעַט מִבְּחוּץ וְגֵרַע כְּשֵׁהוּא בְּפָנִים מְכֻשָׁהוּא בְּחוּץ לְכֹף בְּעֵינּוּ שְׁנֵי גֵרוֹת בְּפָנִים דְּאִז עכ"פ אֲנִי סִהְדִי דְּאֹרוֹ הָיִי כְּמוֹ גַר אֶחָד מְכֻשָׁהוּא וְשְׁנֵי גֵרוֹת יַחַד מְכֻשָׁהוּא בְּהִיר הָיִי בְּגַר אֶחָד מְכֻשָׁהוּא וְחֲשֵׁשׁ שְׁמָא יְכֻבָּה לֹא שְׁיִיף בְּזָה כְּדֵאִי הוּא הַא"ז בְּטַעְמוֹ לְסִמּוּף עָלָיו בְּשְׁעַת הַדְּחַק וּבְפִרְט דְּדַעַת אֱלֹהֵי זּוּטָא דְּדִי בְּגַר אֶחָד מִמֶּשׁ וְכֵן הוּכְחָנוּ לְעִיל מִן הַש"ס וּפִירַשׁ"י לְכֹף כְּדֵאִי הוּא לְהַתִּיר בְּשְׁעַת

הדחק לעשות עששית באופן שיעמדו שני גרות יחד פעין אבוקה ולשחוט פנגדון, ועוד
היה נראה לומר דלהפוסקים המפ' הטעם דלקה אין שוחטין במקום אפל מפח שמא לא
ישחוט הרוב וישפח מלבדוק כמ"ש הט"ז א"כ הי' נראה דאם שנים עומדים אצל
השחיטה דאז חד מדכר לחבר' לא תישינו שמא ישפח כמ"ש בהל' שבת גבי שנים
קורין בספר וכן דעת הבאר היטב בהל' פסח סי' תל"א דשנים מותרין ללמוד דחד מדכר
לחבר' פן ה"נ י"ל בזה דאם שנים עומדים אצל השחיטה לא תישינו לשחטה שמא
ישפח מלבדוק.

מיהו בעלמא לא שייך זה דבשלמא בהל' שבת דשם החפש בשעת שהם שנים יחד וכן
בהל' פסח אז אמרינו דחד מדכר לחבר' אבל פאן בלילה אי אפשר לבדוק רק ביום ואז
לא יהיו השנים יחד וליפא היתר זה אף בפ"ק דמאמינין שנים על השחיטה ועל הבדיקה
והם תמיד יחד בבית המטבחים א"כ בזה אף בשחרית חד מדכר לחבר' וליפא חפש
בזה יהי' מותר לשחוט אף במקום אפל ונהי דלכתחלה אין לסמוך ע"ז פיון דיש טעמים
אחרים בזה מ"מ בשעת הדחק כה"ג ויש פאן פמה ספיקות דלמא כהט"ז בטעמו ושמא
פדעת הא"ז או פדעת אליהו זוטא נראה להקל לשחוט פנגד עששית שקובעים בו שני
גרות יחד רק שיהי' זכוכית בהיר פן נראה נכון: תשובה סז לק"ק ראדמסק בפולין
להשוחט מומחה מו"ה מיכל שו"ב דשם הנה מכתבו קבלתי שבוע העבר פ' בחוקותי ולא
הי' לי פנאי להשיב עד היום א' במדבר והנני משיבו פעת בעזה"י אם פי אני זמן וסלש
פח אעפ"כ היות פי ראיתי פי דברינו המעטים חביבין לו ומילתא אלבישינהו יקירא לזה
ראיתי להשיבו בעזה"י ונאשר ישים ה' בפני ולבי אותו אשמור לדבר.

הנה מה ששאל אם מותר לקבל הדם בכלי למכרו הנה אם פננתו ע"י נכרי שיקבל הדם
בכלי אם פי בתב"ש סי' י"א מתיר בכה"ג לדעתי אין נראה זה. לא מפעיא להסוברים
יש שבות אמירה לנכרי בשאר אסורין א"כ ה"נ נהי דזה גופו איסור דרבנן הוא וא"כ
ע"י נכרי הוי שבות דשבות מ"מ גם זה אינו מותר רק במקום פסידא כמ"ש בהל' שבת
סי' ש"ז ובזה ליפא פסידא דהוי רק מגיעת הריוח ולא נחשב פסידא ואף להסוברים דלא
שייך שבות בשאר אסורין זה הוי רק בדבר דאסור מצד גוף הדבר שהוא אסור בזה י"ל
דע"י נכרי לא נאסר אבל בזה דהוי רק מפח גזירה דמאספו לע"ז א"כ מה לי ע"י עצמו
או ע"י נכרי.

ונראה דמייירי התב"ש אם הנכרי מאספו שלא בפני ישראל אז שפיר ליפא חשדא
דהרואה אומר דהנכרי לדעתו הוא עושה אבל אם עושה בפני ישראל פיון דהישראל
עומד ורואה ואינו מוחה מוכח דהוי לדעתו וכמ"ש בהל' שבת דאפילו מלאכה מה דהוי
ביד נכרי שאם הנכרי עושה מעצמו אין קפידא מ"מ אם הישראל רואה צריך למחות
בידו מכ"ש בזה ומה גם אף שלא בפני ישראל אינו דומה למלאכה דהוי ביד הנכרי דכאן
הפל ידעו מה טיבו של נכרי לעסוק בעופות הנשחטין או בבהמות הנשחטין דהנ"ל של
ישראל לכה ירגישו דהוי מדעת הישראל ויאמרו דישאל מקבלו לע"ז מה לי ע"י עצמו
או ע"י נכרי לכה נראה לי דלא כהתב"ש שמיקל בזה.

וגם אם הוי פננת רו"מ ליתן מים או עפר בכלי לקבל הדם הנה אם פי פן מבואר בטוש"ע
פן מ"מ אין לו הקנה פיון דאסור אפילו בחדרי חדרים וכמ"ש התב"ש דכל מקום שאסרו

תו"ל בשביל מ"ע אפילו בתדרי תדרים אסור א"כ מה מהני מה דהוי מים או עפר בכלי הרי סוף סוף הרוואה לא ידע שיש עפר ומים בכלי ויאמר לקבל הדם לע"ז הוא מכונן ואפשר דמיירי בכלי זכוכית וכדומה דנראה לחוץ המים והעפר והרוואה נראה שפן הוא.

או אפשר דמיירי בצנעא וכעין שפתיב הר"ן בביצה פ"ק בסוגיא דמוליכין סולם של שובה שמחלק דהיכי דהמעשה הוי באמת אסור אז אף בתדרי תדרים אסור אבל אם עשה דבר שהרוואה יספור שהוא אסור ובאמת אינו אסור מותר בצנעא ייע"ש.

וא"כ ה"נ בשלמא היכי דשוחט לתוך כלי דעשה מעשה איסור שגורו תו"ל ואין היתר רק מפת דהוי בצנעא בזה אסור אף בתדרי תדרים אבל ביש מים או עפר בכלי דבזה ליכא איסור וגזרת תו"ל רק דהרוואה יטעה דעושה איסור בזה מותר בתדרי תדרים דדברי הר"ן הג"ל ומיירי הפוסקים אם שוחט בצנעא.

הן אמת שמה שאוסר התב"ש לשחוט לתוך כלי אפילו בצנעא יש לעיין דבה' שבת סי' ש"א מוכח שם דבאיסור דרבנן מותר אם הוי בתדרי תדרים ולכך אין דעתי נוחה להתיר בזה רק בכלי שיש בו מים או עפר ובתדרי תדרים או בכלי זכוכית מותר אפילו בפרהסיא או ע"י נכרי ובתדרי תדרים אז מצטרף אני דעת המתירין בדרבנן בתדרי תדרים ויותר אין להתיר: ובגידון פלפולו הוטב בעיני ובקיצור אשיב לו הנה זה שהעיר על רש"י בחולין דף פ"ה ע"ב ד"ה חייב לכסותו ולא יעשה בהם צרכיו עכ"ל הנה נדאי יפה העיר בזה על פנות רש"י מ"ש ולא יעשה בהם צרכיו.

והנה לכאורה הי' נראה הפננה ע"פ מה שהעיר ר"מ דמה פריה הש"ס על ר"ח הרי י"ל דאינו צריך לכסות כל הדם וא"כ המותר יסחוט לתוך הפיתא אף באמת בפ"ב דשבת אמרינן שם דחיישינן לבזיון מצנה ואבונהו דכולהו דם דתניא ושפך וכסה שלא יהו המצות בזויות עליו ולא יכסה ברגל ייע"ש וא"כ ה"נ נהי דאין צריך לכסות רק מקצת הדם מ"מ בהמותר נמי לא יעשה צרכיו דאם יעשה בו צרכיו הוי בזוי להמצנה.

ואע"פ שאין ראוי לדבר זכר לדבר הוא ממ"ש הנביא בישע' מ"ג והוא הפטורת ויקרא חציו שרף במו אש על חציו בשר יאכל יצלה צלי וישבע אף יחום ויאמר האח חמותי ראיתי אור ושארתיו לאל עשה לפסלו יסגוד לו אף דנדאי גם העובד ע"ז אינו מחזיקו לאלוה רק לדמיון לצורת השרים של מעלה לפי שטותם אף עכ"פ בזיון הוי לו במה שחציו השתמש בו לצרכו פן ה"נ י"ל דהפננה פינון דהתורה חלקה כבוד לדם לכסותו נהי דאין צריך לכסות הכל מ"מ גם בזיון לא יעשה לו לעשות בו צרכיו דהוי בזיון להמצנה וזה שפתיב רש"י פינון דחייב לכסות א"כ נהי דאינו חייב לכסות מ"מ לא יעשה בו צרכיו דהוי בזיון להמצנה פן עלה ברעיוני בהשקפה ראשונה אף אחרי שובי נחמתי ותמה אני על ר"מ כי ראה דברי רש"י ולא ראה דבור הקודם ד"ה והיכי עביד הכי פירש"י ולא פסחו עכ"ל משמע דהקושניא של הש"ס הוי על מה שלא פיסה אותו הדם.

לזה נראה לי לפרש פנות רש"י דהנה לולי הך ברייתא הי' אפשר לומר דמה דחייבה התורה לכסות הדם הוי רק אם אינו צריך להדם אז כדי שלא יהי' הדם מונח בבזיון בזה חייבה התורה לכסות שלא יונח בבזיון וסמך לזה ממ"ש בש"ס סנהדרין דקבורה משום בזיוני וא"כ היכי דצריך לדם ולא יהי' מונח בבזיון יהי' מותר לכך פריה מברייטא

דהשוחט וצריף לדם דחייב לכסות מוכח דאף דצריף לצרכיו מחויב לכסות וז"ש רש"י דחייב לכסות ולא יעשה בו צרכיו לומר דאף דצריף לצרכיו אסור רק חייב לכסות ולכף קשה על ר"ח היכי עביד הכי וז"ב פונת רש"י.

והנה מה שהקשה ר"מ דהרי אינו צריף לכסות כל הדם גם לדידי הוי קשה ועיניתי בספר לב ארי' על חולין ששכיח במדינתנו שהרגיש בזה ותירוץ דמן הסתם רבי ס"ל פאביו רשפ"ג דס"ל לקמן דצריף לכסות כל הדם ולפענ"ד הי' נראה פיון דהתולעת אינו מרגיש רק בריח דם העוף ולא בדם בהמה וכמ"ש רש"י שם דאינו יכול לסבול ריח דם העוף ואם פן י"ל דחלוק הריח בין דם עוף לדם בהמה אינו נרגש רק בדם שהנפש יוצא בו בזה יש חילוק בין נפש בהמה לעוף אבל בשאר דם שאין הנפש יוצא בו אינו נרגש בין עוף לבהמה וא"כ פיון דחייב הפסוי הוי בדם דהנפש יוצא בו דהיינו שמתחיל לירד טיפין טיפין א"כ זה חייב לכסות פולו פיון דאינו יודע באיזה טיף הנפש יוצא ופולגת התנאים הוי רק דחד ס"ל דצריף לכסות כל הדם אף דאין הנפש יוצא בו והיינו או דס"ל דלא קפדינו דוקא על דם שהנפש יוצא בו רק כל הדם שיוצא בעת השחיטה צריף לכסות או נהי דמודה דעיקר הפסוי הוי בדם שהנפש יוצא בו מיהו אגב דם זה מחויב לכסות כל הדם ומ"ד דאין צריף לכסות כל הדם היינו דם שאין הנפש יוצא בו זה אינו צריף לכסות אבל דם שהנפש יוצא בו מודה דצריף לכסות פולו פיון דאינו יודע באיזה טיפין הנפש יוצא ולכף פיון דהתולעת אינו מרגיש רק בדם שהנפש יוצא בו שפיר פריף היכי עביד הכי דהרי חייב לכסות או י"ל דנדאי כ"ע מודים דלכתחלה מחויב לכסות כל הדם רק דפליגי בדם הנמוץ ושעל הספין דבזה פיון דכבר ניתז או על הספין ואין בו עפר למטה בזה י"ל פמו דבכסהו הרוח פטור מלכסות.

ונהי דהתם אפילו בכל הדם הוי פן היינו בכסהו של מעלה אבל בזה דרק למטה ליכא עפר ולא למעלה אז אם הוי בכל הדם מחויב לגרור ולכסות פיון דלא נדחה לגמרי אבל במקצת הדם י"ל פיון דעכ"פ נדחה דליכא עפר למטה שוב פיון דנדחה אדחי ואינו מחויב לגררו ולכסוי' והיינו אם נדחה מעפר למטה גם הוי רק מקצת הדם אינו מחויב לגררו ולכסוי' פיון דיכול לקיים פסוי בותר הדם אבל כל דעדיין לא נדחה פלל ויכול ליתן עפר למטה ולמעלה מחויב לכסות פלו לכ"ע ושם דנתן עצה לשחוט לכתחלה לתוף מים שפיר פריף היכי עביד הכי והביא ראי' מלשון הברייתא דנקט השוחט וצריף לדם חייב לכסות ולא נקט חייב לכסות מקצת הדם ולא ניחא לי' לאוקמא פתנאי דאתי' כמ"ד דחייב לכסות פולו גם הוי קשה אם כמ"ד דתמיד חייב לכסות פולו מה קמ"ל פשיטא דנדאי בשביל שהוא אינו צריף רק לדם דחייב לכסות דאטו התורה תלתה הפסוי באכילה הרי התורה סתמא קאמר דהשוחט חייב לכסות ובע"כ דקמ"ל דאף בזה חייב לכסות פולו אף דבעלמא די במקצתו היינו בנתז או על הספין אבל השוחט לכתחלה אף דצריף לדם חייב לכתחלה לכסות פולו וא"ש בעזה"י.

ובגידון המנהג הרע שבין השוחטים לא שמיעא לי פלומר לא ס"ל רק העיקר להמתין עד שיירדו טיפין וכל שאינו עושה פן שרא לי' מרי' וה' הטוב יכפר. ובגידון ספרו יתחיל להדפיסו וישר חילו ויעשה ויצליח וימצא ספרו חן בעיני אלקים ואדם ירצה יגמול לי חסד ויזכירני בתוף ספרו בכמה מקומות ותבא עליו ברכה.

ונדון לעזוב את שחיטתו אל יעשה כן אם יש רק בכוה לשחוט פי מזכה הרבים כי לא יהי נמצא שו"ב פנותי ועיין בירושלמי פרק ואו בפסחים הלכה א' א"ר יוסי בי ר' בון ח"ו דהוא בעי לה אלא דהנה אמר מאן ימר לי דחורן מקדש שם שמיא דכנותי ייע"ש מוכח סבא זו שפתבתי ייע"ש, לכה פל מה דאפשר לא יניח שחיטתו והשיל"ת יהי בעזרו שלא יצא מידו שום מכשול רק יעשה הפל בהלכה פרצונו ית' פנפשו ונפש המעתיר: תשובה סח ט"ו בסעף ג' אין סומכין על העכו"ם בגדיים וטלאים הנקחים ממנו ואומרים שהם בני ח' ימים.

סבותי אני את לפי לעיין בדין העגלים הרפים שפכר דשו בו רבים וכן שלמים. והנה דין זה נצמח מהרשב"א ז"ל דאין סומכין על עפוי"ם והוכיח הש"ך דאפילו במסל"ת אינו נאמן והנה הכו"פ הקשה ע"ד הרי התוס' במס' בכורות דף כ"א ד"ה חלב פוטר וכן ביבמות הקשו דלמה לא נלך גבי בהמה בטר רנבא דרוב ולד מעליא יולדין ייע"ש מה שתרצו דאי לא הא לא קנימא הא ולפ"ז הוי רק דרבנן וא"כ הרי בדרבנן נאמן במסל"ת, והנה מה שהקשה הכו"פ על התוס' דמה הקשו הרי הוי דשיל"מ נעלם ממנו דברי הש"ך בנה"כ שפתב שלא הוי דשיל"מ ייע"ש ולקמן נדבר בזה: והנה עתה נראה ליישב דעת הרשב"א ולכאורה הי' נראה לומר דהרי הש"ך העלה בסי' קל"ז ובסי' צ"ח וס"ט דבאיתחוק איסורא אף בדרבנן אינו נאמן מסל"ת וא"כ י"ל דה"נ גבי בהמה י"ל פיון דבשעה שנולד הוי אסור מפת ספיקא כ"ז שלא נשלם לו ח' ימים רק דהנכרי אומר שעכשיו כבר יש לו ח' ימים א"כ אף לפי דברי הנכרי פל שלא שהא ח' ימים אסור הי' לישאל א"כ הוי איתחוק אסורא ואינו נאמן לומר שעכשיו כבר ניתר שהי' לו ח' ימים דהוי איתחוק איסורא ואינו נאמן הנכרי להסיר.

מיהו זה יש לדחות די"ל דע"כ לא אמרינן באיתחוק איסורא אין הנכרי נאמן רק בהי' אסור מתחלה מפת ודאי כמו בסי' קל"ז וכמה דוכתי אבל הכא אף בלא שהא ח' ימים ג"כ אינו אסור מפת ודאי רק מפת ספק דנדאי יכול להיות שפלו לו חזדשיו לכה פיון דאף מתחלה לא נאסר רק מפת ספיקא ועכשיו שמעיד הנכרי שהי' לו ח' ימים מעיד שנתפטר למפרע שפלו לו חזדשיו ובטעות נאסר למפרע לא מקרי זה איתחוק איסורא.

אף הי' נראה לומר לפמ"ש במס' שבת דף קל"ו דכי ימות מן הבהמה אשר היא לכם לאכלה לרבות בן שמנה שאין שחיטתו מטהרתו והכי קיי"ל וכו' בספיקא הרמב"ם בהלכות אבות הטומאה וא"כ פיון שאין שחיטה מועיל לו שוב יש פאן חזקת איסור אבר מן החי כמ"ש רש"י בכמה דוכתא דמה דאמרינן בהמה בחי' בחזקת איסור עומדת היינו איסור אבר מן החי ולכה פל ספק בשחיטה אסורה א"כ ה"ה נמי אם הוא ספק אם פלו לו חזדשיו או לא הוי ספק בשחיטה עצמה ועומדת בחזקת איסור, ונכון יותר ע"פ מה שפתבו התוס' בפ"ג דמס' שבועות דבהמה בחי' בחזקת איסור היינו חזקת שאינה נבוחה ייע"ש א"כ גם לענין ספק שמא הוא נפל הוי כן פיון דאין שחיטה מטהרתו וא"כ הוי פאן איתחוק איסורא לכה אין הנכרי נאמן להעיד באיתחוק איסורא אף בדרבנן.

מיהו שבת וראיתי שזה טעות דהא דאמרינן באיתחוק איסורא אין הנכרי נאמן היינו בליכא רוב פנגדו להיתר אז אין מועיל עדות הנכרי נגד החזקה אבל הכא הרי באמת איכא רוב להיתר דרנבא ולד מעליא יולדין א"כ הרי רנבא וחזקה רנבא עדיף ונהי דאנו

מחמירין פאן מ"מ לא גרע מדבר שאין לו חזקה לא להיתר ולא לאיסור שנאמן הנכרי במסל"ת א"כ ה"נ פיון שהרוב מרעא החזקה הוי עכ"פ פליפא חזקה לא לכאן ולא לכאן שנאמן הנכרי בדרבנן והדרא קושיא על הרשב"א.

מיהו פד אתינן להכי נראה ליישב דעת הרשב"א על נכון משום דקשה על התוס' עצמן בבכורות ויבמות שהוצרכו לומר דלקף לא אזלינן בבהמה אחר רובא משום דאי לא הא לא קיימא הא ומטעם דגזרינן דלקמא יהי חולה וקרוב לפיהוק של מיתה ולמה לא תיירצו בפשיטות דהא דלא פריה הש"ס בתולין היכי אזלינן בשרא רק לר"מ ולא לרבנן משום דלא חיישינן למיעוטא היינו משום דשם ליפא חזקה בהדי מיעוטא כמו שמשמע מתחלת דבריהם שם בבכורות שגבי רוב מצוניין הקשו דיש חזקה בהדי מיעוטא משמע דבתחלה גבי היכי אזלינן בשרא א"ש דשם ליפא חזקה לאיסורא וא"כ גם בסוף דבריהם מה הקשו דלקמא גבי נפל בהמה פיון דאין שחיטתו מטהרתו הוי כמו ספק בשחיטה עצמה לקף איפא חזקה בהדי מיעוטא משא"כ גבי היכי אזלינן בשרא ליפא חזקה בהדי מיעוטא ומה מקשו.

ואפילו אם ניקא דהתוס' נמשכו למ"ש לעיל מניה שאין ראוי לפר"ת וס"ל דאף בהדי חזקה לא חיישינן למיעוטא ואין חילוק בין איפא חזקה אי לא ולקף הקשו מבהמה, ובע"כ מוכרח לומר פן שהרי עיקר תירוץ שם משמע שפאו לתרץ מה דגבי יבמה חיישינן למיעוטא משום דהחמירו תו"ל כמו גבי משאל"ס ומה הקשו הרי בתליצה ויבמה בלא"ה לא קשה מידי דהרי איפא חזקה בהדי מיעוטא חזקת היתר ליבם ואיסור לשויק אלא ודאי דעכשיו לא נחתו לחלק בין איפא חזקה בהד' או לא, מ"מ קשה דמה הקשו מבהמה הרי יש לחלק דבשלמא בבהמה הוי המיעוט באיסורא גופו שאותן המיעוט שהם הנפלים אסורין הם לישראל בכל מקומות שהם ולקף פיון דהמיעוט באיסורא גופו לקף י"ל דשפיר מצטרף בהדי חזקה לאיסורא והוי כמחצה ע"מ מן התורה אבל בשאר המיעוטים כמו גבי יבמה ואינה פגון חלב פיטר לא הוי המיעוט באיסור גופו די"ל דאותן שהם מפילות אין נזקקות להתניבם וכן הבהמות שחולבות בלי נלד לא יהי להם שייכות בבכורים שילידו נקבות וכדומה ואף אם אינרע אחד מכל העולם שהפילה והוצרכה לבא ליבם זה הוי מיעוטא דמיעוטא ול"ח לי כמו דאף ר"מ מודה במיעוטא דמיעוטא ושאר גוף המיעוט לא הוי באיסורא גופו לקף לא מהני להצטרף בהדי חזקה לאיסורא ולקף הלכו אחר הרוב ומה הקשו לקף נלפענ"ד דבאמת מ"ש לעיל שפאן בנפל איפא חזקה לאיסורא הוא רק לרבנן דס"ל במס' שבת הנ"ל שאין שחיטתו מטהרתו אבל לר"י בר"י וראב"ש דפליגי התם וס"ל דשחיטתו מטהרתו ליפא פאן חזקה לאיסורא פלל וא"כ שפיר הקשו התוס' דאין לומר דלקף פסקינן הלכה פרשב"ג מכח דאמרין סמוך מיעוטא לחזקה גבי בהמה א"כ בע"כ דרשב"ג יסבור פרבנן דאין שחיטת אמו מטהרתו וא"כ מה מבעיא הש"ס אח"כ שם אם פליגי רבנן עלי' דרשב"ג או לא ועיין בתוס' שם שהאבעיא היא בסתם ונלדות אי פליגי רבנן ייע"ש ולפ"ז מה מבעיא בע"כ דר"י בר' יהודא וראב"ש פליגי פיון דהתם ס"ל דשחיטתו מטהרתו הדר ליפא חזקה לאיסורא ולקף ודאי דלא חיישינן למיעוטא לדידהו וא"כ בנדאי יש חולקים על רשב"ג אלא ודאי דאף בלי חזקה ג"כ חיישינן גבי בהמה למיעוטא ולקף שפיר מבעיא אי פליגי רבנן עלי' ושפיר הקשו התוס' והוצרכו לחלק דאי לא הא לא קיימא הא או דגזרינן אטו חולה לפ"ז זה דווקא

לר"י בר"י וראב"ש דס"ל דשחיטתו מטהרתו אבל לדין דקיי"ל פרבנו דאין שחיטתו מטהרתו א"כ איכא פאן חזקה לאיסורא והמיעוט ג"כ הוי באיסור גופו וי"ל דנדאי מן התורה אמרינן כה"ג סמוך מיעוטא לחזקה ואיתרע לה רבא והוי ספיקא דאורייתא לכה פוסק הרשב"א דלא מהני מסל"ת ודו"ק: ועוד נראה לומר דהרי כבר כתבנו שהכו"פ הקשה דמה הקשו התוס' גלף בטר רבא הרי הוי דשיל"מ וכבר כתבנו דלא קשה מידי דאין המתיר בנדאי כמ"ש הנה"כ ולפ"ז נראה דהא דאין המתיר בנדאי לא נחשב דשיל"מ היינו רק לענין אם באנו להתמיר בדשיל"מ יותר מבשל תורה שאף בדבר שמן התורה בטיל בזה אינו בטל בזה אמרינן דבאם אין המתיר בנדאי לא מתמירין יותר משל תורה אבל בדבר שבשל תורה לא מהני רק שאנחנו באנו לומר שראוי להקל מבשל תורה מחמת שהוא דרבנן בזה אמרינן פיו דעכ"פ יכול להיות שיהי' מותר בלא"ה הדרין לכללא שעשו חז"ל חזוק פשל תורה ולכה נראה לענין מסל"ת שבשל תורה אינו נאמן רק בדרבנן הקילו ונאמן בדבר שיש לו מתירין נהי שאינו בנדאי מ"מ פשל תורה עשאו אף בזה, רק יותר משל תורה לא התמירו בדבר שאינו בנדאי אבל פשל תורה התמירו ולכה אין מסל"ת נאמן אף בדרבנן בדבר שיש לו מתירין אם שאין המתיר בנדאי.

ואף דבא"ח סי' תקי"ג מבואר דנכרי נאמן לומר במסל"ת שהבצים הללו הם מאתמול אף דהוי דבר שיל"מ היינו דהתם לולי שהוי דשיל"מ היה ראוי להיות מותר בלאו אמירת הנכרי רק מפת רוב רק דלכה לא מהני רוב דהוי דבר שיש לו מתירין וכיון דכבר נצרך הטעם דהוי דשיל"מ לענין שיהי' אסור בלא הנכרי שוב לחד סברא יש פת לדבר שיל"מ לדחותו ולא לתרתי ולכה שוב מהני עכ"פ אמירת הנכרי לפ"ת פבשא דרבנן אבל פאן בנפל אדרבא הרי לפי תירוץ התוס' הנ"ל בלא"ה לא אזלינן בטר רבא ותיישנו למיעוטא א"כ עדיין לא פעל לנו הדשיל"מ דבר לכה מועיל הדשיל"מ לענין שלא להאמין לנכרי במסל"ת דעכ"פ יהי' פשל תורה.

ועיין בך"ן בנדרי דף נ"ב סוף ע"א מ"ש גבי מבשא"מ יש מסבירתו ודבריו ג"כ ראי' וסברא לדברינו הללו ייע"ש ודו"ק היטיב. זה נראה ביאור דעת הרשב"א ועוד נדבר בזה בעזה"י באותו סעף: הנה הט"ז הקשה בלא"ה הרי איכא ס"ס ספק שמא פלו לו חדשיו ואת"ל לא פלו שמא יש לו ח' ימים ותיגר דהוי דשיל"מ ולא מהני ס"ס אף הקשה דהרי דעת הרמ"א לקמן דלצורך יש להקל בשיל"מ בס"ס ותיגר דהוי רק חד ספק שמא הוי נפל או לא ודומה לשם אונס חד הוא, והנה דבריו צ"ע לפענ"ד דהרי פאן הס' אחד מתיר יותר מחבירו שאם אמרינן שפלו לו שמונה ימים אז מותר אף לקרבן אבל אם לא פלו לו שמונה ימים אף שפלו לו חדשיו נהי שלא הוי נפל ומותר להדיוט מ"מ לגבוה אסור כמפורש בקרא וא"כ היכי דספק אחד מתיר יותר מחבירו קיי"ל דאמרינן אף שהוא משם אחד וזה עדיף מס"ס שכ' הש"ך לקמן בסי' ק"י בדיני ס"ס בשם מהרא"י גבי בכור בדין י"א וי"ב ייע"ש.

ומ"ש בתירוץ הראשון דהוי דבר שיל"מ תמה הנקה"כ שהרי אין המתיר בנדאי ייע"ש. ולפענ"ד מהא לא ארי' די"ל דהא דמבואר לקמן בסי' ק"ב דהיכי דאין המתיר בנדאי לא נחשב דשיל"מ זה דוקא לענין אם נתערב שקיי"ל דבר שיל"מ אינו בטל ברוב וס' בזה אמרינן דהיכי דאין המתיר בנדאי לא הוי דשיל"מ משום פיון דהיתר של עכשיו הוא

מפח ונדאי לא ספק שהרי קיי"ל בכל איסור תורה שנתערב בענין שבטל פדינו אז מותר
אף לאכול יחד משום דאמרין שהאיסור עצמו נהפך להיתר, ונהי דקיי"ל לקמן בסי'
ק"ט בביבש בביבש שנתבטל ברוב דאין לאכול פולן יחד היינו רק חומרא מדרבנן בעלמא
שגנאי הדבר אם אוכל כאח' שאז נזכר שאוכל את האיסור לכה הוי חומרא בעלמא שלא
לאכול פולן ביחד ונהרי המענין בטור וב"י שהרא"ש והטור מתירין לגמרי לאכלו פאחד
והסמ"ק הוא המחמיר שלא לאכול יחד ומשמע שם דהוי רק חומרא בעלמא ולפ"ז פיון
שמדינא מותר הפל מוכח שהאיסור עצמו נהפך להיתר וכמ"ש הרא"ש שם להדיא וא"כ
הוי הביטול מפח ונדאי לא מפח ספק פלל ולכה נהי דאם המתיר עתיד לבא בנדאי אמרינן
אמאי נסמך אהביטול של עצמו נמתין עד למחר ונהרי זה ג"כ הוי ונדאי שיהי' מותר
אח"כ וכיון דנדאי ונדאי הוא לכה אמרינן שאינו בטיל עכשיו אבל היכא שאין המתיר
עתיד לבא בנדאי אז לא סמכינו על ההיתר שיבא רק אמרינן פיון שעכשיו יש לו היתר
בנדאי לא שבקינן ונדאי לסמך על הספק לכה בטל הוא עכשיו.

ולפ"ז זה דנקא לענין ביטול בתערובת שהוא מפח ונדאי בלי ספק בעולם פלל אבל לענין
לילה בטר רובא דליתא קמן או בטר ס"ס דלא הוי בנדאי ממש ואין האיסור נהפך להיתר
ועדיין יש לנו ספק שמא הוא אסור רק פיון דקרוב הדבר יותר להיתר היתר' התורה זה
ובפרט לפמ"ש בשטמ"ק דהא דאזלינן בכל דוכתא בטר רובא היינו דאפתי הוי ספק רק
דהתורה היתרה ספק בזה מכ"ש בס"ס ונדאי דהוי פן דאין ס"ס נחשב בנדאי רק דהתורה
היתרה ספק בזה שיש בו שני ספיקות להקל ולכה פיון דעכ"פ אף ההיתר של עכשיו
אינו בנדאי רק מפח ספק שוב אף אם המתיר של עתיד ג"כ אינו בנדאי נחשב כדשיל"מ
דספק וספק הוא ולענין זה אף אם אין המתיר בנדאי חשוב דשיל"מ נכון דברי הט"ז
בזה.

גם מ"ש הנקה"כ דבלא"ה ליכא פאן ס"ס דאיך אפשר לומר את"ל שלא פלו לו חדשיו
שמא יש לו שמנה ימים דמה בכה שיש לו שמנה ימים סוף סוף בלא פלו לו חדשיו נפל
הוא נראה דס"ל להט"ז פדעת הפרישה הובא בתב"ש בסי' י"ג ס"ק ט"ו ובסי' זה ג"כ
דאם הוא בן ח' ושהא ז' ימים ג"כ לא הוי נפל ומותר, ונהי דהתב"ש השיג שם עליו
היינו מפח דהוא פתח זה לפשיטות ובאמת היא בעיא בש"ס מס' נדה אם בהמה יולדת
למקוטעין לשבעה ייע"ש דלא איפשטא אבל מודה התב"ש דמידי ספיקא לא נפקא דהרי
היא בעיא דלא איפשטא בש"ס וא"כ עכ"פ אפשר לצרפו לס"ס ספק שמא פלו לו חדשיו
ואת"ל לא פלו שמא יש לו ח' ימים ושמא זה נחשב ולד מעליא מפח דהוא בן ז' ואשתיה
ושפיר הוי ס"ס ואין פאן תירוץ רק מה שמתרץ הט"ז דהוי משם אחד כמו שם אונס חד
דלמא הוי נפל או לא וכבר פתבנו לעיל דהא ליתא דספק א' מתיר יותר מחבירו פנ"ל.

ולפ"ז נשאר קושית הט"ז בדוכתא דהוי ס"ס ומ"ש בענין דשיל"מ פבר סתר הוא בעצמו
דעכ"פ הוי לי' לרמ"א לבאר דלעת הצורך יש להקל אבל לפענ"ד בלא"ה לא קשה מידי
קושיות הט"ז ובמחכת"ה נעלם ממנו דברי התוס' דיבמות דף ל"ו ובבכורות דף ד' ד"ה
חלב פוטר שהקשו בלא"ה גלף בטר רובא ותירצו דאי לא הא לא קיימא הא או דחיישינן
שמא יהי' חולה פל כף עד שיהי' דומה שפיהק ומת ייע"ש א"כ גם לענין ס"ס ג"כ הוי
זה התירוץ עצמו או דגורו בבהמה אטו אדם דאי לא הא לא קיימא הא או בשביל דבפיהק

ומת ליכא ס"ס דרגל"ד ונאנן סהדי שהי' נפל לכה גזרינן אף בלא פניהק אטו שיהי' חולה הדומה לפניהק ומת ואין מקום לקושיות הט"ז פלל.

והנה בענין זה גופו אם הוי דשיל"מ הי' נראה לחקור דאיך שינה לומר דהוי דשיל"מ הלא עתה בשעת שאנו באים לאכול הנולד כבר הוא שחוט ואין לו עוד שום תקנה אם נימא שאסור לאכול עתה וא"כ למה לא נימא בי' ס"ס לפי תירוץ הט"ז שלכה אינו מועיל ס"ס משום דהוי דשיל"מ ואף לפמ"ש טעם אחר בזה מ"מ לפמ"ש ברחבורי האחר לסעיף זה בשוב קושני הכו"פ בדרה אהד שלכה לא מהני מסל"ת פאן משום דהוי דשיל"מ ייע"ש א"כ תשאר קושניא שהקשינו פאן דאיך הוי דשיל"מ הלא אחר שחיטה אין לו עוד חזקה, ובהכי ניחא מה שהקשה הכו"פ על התוס' שהקשו דנלה בתר רובא הלא לא מהני רוב בדשיל"מ ולפי הנ"ל א"ש שעיקר קושני' התוס' הוא על מה שמצינו במס' שבת קל"ו שאף בדיעבד שפבר נשחט לא רצו לאוכלו והרי אז שוב לא הוי לי' מתירין והוי להו לאכול בדיעבד ולילה בתר רובא, והט"ז פאן שפיר תירץ דלא הוי ס"ס דהוי דשיל"מ היינו משום דכאן מייירי לענין לכתחלה שעדיין לא נשחט אם נסמוך על הנכרי ליקח ממנו לשחטו בזה אמרינן דאנו בתר השתא אזלינן שעדיין חי הוא ויש לו מתירין לכה לא מהני ס"ס לשחטו וכן לפמ"ש בטעם דעת הרשב"א שלא מהני מסל"ת מפח דהוי דשיל"מ היינו ג"כ הפל דמייירי משעה שעדיין חי שפיר נקרא דבר שיל"מ ואסור לכתחלה ליקח ממנו על סמך זה, ולפ"ז י"ל דין חדש שהיכי שעבר או טעה וסמך על הנכרי מסל"ת ולקח ממנו העגל ושחטו אז י"ל דדיעבד שפיר סמכינן אס"ס והמסל"ת שהרי עתה אין לו מתירין פנ"ל, והנה הן אמת דיש להקשות דנהי דנאמר בכל דוכתא אזלינן בתר השתא מ"מ הכא הרי אף קודם שנשחט העגל העיקר מה שאנו דנין עליו הוא על שעה שאחר שחיטה שעתה בלא"ה אסור הוא רק שעיקר הספק אם יהא מותר לאחר שחיטה וא"כ הרי אז בלא"ה לא יהי' לו היתר, ובפרט דהשחיטה מצד עצמה אין בה איסור וכי אסור הוא לשחוט נפל רק האיסור הוא שלא לאכלו וא"כ עתה כ"ז שלא נשחט בלא"ה לא נאכל וכי אסור לנו לשחוט נפל וא"כ יהי' לנו רשות לשחטו ולא ע"מ לאכלו ובפרט דחולין אין צריך פננה ולאחר שיהי' נשחט שוב יהנה מותר לאכלו דעתה כבר אין לו מתירין.

ואפשר דאעפ"כ ס"ל להט"ז והרשב"א דאין לסמוך לכתחלה על הס"ס או המסל"ת פיון דיש לו היתר בלא"ה ויכול לצאת מידי הספק ולא יבא לידי הפסד על פכה אין להכניס את עצמו בחשש איסור אף שהוא בדרה רחוק פיון שיכול למצוא היתר בלא"ה אבל בדיעבד שפבר שחטו נראה דמותר עכ"פ במסל"ת, דנהי מצד ס"ס אין להתיר דבלא"ה אין ס"ס חוץ מפח דהוי דבר שיל"מ רק כמ"ש בפ"ש ס"ס ונתוס' דאי לא הא לא קיימא הא או דגזרינן אטו חלה ומצינו שחז"ל התמירו בגזרה כזו אפילו בדיעבד לכה לולי המסל"ת אף בדיעבד אסור מ"מ אם הנכרי הסל"ת נראה בדיעבד מודה הרשב"א דמותר ואינו אוסר רק לכתחלה.

ובהכי ניחא לשון המחבר שכתב אין סומכין על הנכרי בגדיים וטלאים הנקחים ממנו וכו' ולפמ"ש הש"ך דמייירי אף במסל"ת א"כ קשה מאי ארייא דנקט המחבר שאין סומכין על הגוי המוכר ולא אשמעינן אף בנכרי אחר המסל"ת לא מהני, והו' אמת לפי

דעת הכו"פ דלקה דס"ל דבדרבנן מהני מסל"ת גם פאן מהני י"ל דהמחבר נקט בכונה רק בגוי הנקח ממנו מטעם השני של הרשב"א דמתפונן להשביח מקחו אבל בשאר נכרי ס"ל דבאמת נאמן אף לפמ"ש בחבורי האחר שלכ"ע לא מהני פאן מסל"ת קשה למה פתב המחבר דוקא בגוי המוכר, ולפי ה"ל א"ש דהרי הרשב"א פתב עוד טעם שני די"ל דהגוי מתפונן להשביח מקחו ויענין ביו"ד סי' ש"ב בפ"ה שם שאף במסל"ת שנייה לחוש שמעיד להשביח מקחו ייע"ש.

ולפ"ז א"ש שהמחבר קמ"ל שפנכרי המוכר אף בדיעבד לא מהני מסל"ת דיש לחוש שמעיד להשביח מקחו אבל בשאר נכרי נהי דלכתחלה אין סומכין עליו במסל"ת מ"מ בדיעבד שפכר שחטו מהני מסל"ת בנכרי אחר ומותר לאכלו אף היינו דוקא אם עשה זה בשוגג וכה"ג או לאחרים אבל אם עשה כן במזיד אסור לו לעצמו כמו במבטל איסור לקמן בסי' צ"ט.

כן נראה לפענ"ד נכון בכל זה להלכה ולא למעשה עד שיסכימו עמי גדולי הוראה: עוד נראה דאם נראה הולד שהוא פכר גדול ונראה שיש לו בערה פמה שבועות מותר לשחטו לכתחלה אף בלי מסל"ת.

ואף שראיתי בתב"ש שכ' שאין לסמוך על סימן גדלות כמו דאמרינן במס' מנחות דף ג' פיון דאיכא בן שנה דמתחזי כבן שתיים ייע"ש מ"מ נראה לא מבעיא אם ניכר שיש לו ד' או ג' שבועות ודאי דמותר דהמענין בתוס' דנבחים דף ע"ה ע"ב ד"ה פיון דאיכא בן שנה וכו' שכתבו דהיכי דהוא בן שלש וארבע מוכר שפיר משמע דרק בנפל אפשר לטעות אבל ביותר מנפל אין דרכו לטעות א"כ ה"נ לענין השבועות לדעת התב"ש דמדמה זה לזה ג"כ י"ל כן דוקא באם נראה שיש לו בערה ב' שבועות בזה יש לחוש שפא יש לו רק נבוע אחת פחות יום אחד וכדומה אבל אם ניכר שיש לו ג' או ד' שבועות בודאי פחות מז' אין מתחזי כבן ג' או ד' שבועות ומותר לסמוך על היקר זה וז"ב.

רק אף גם אם ניכר רק שיש לו בערה ב' שבועות ג"כ נראה להחמיר בלא התב"ש נהי דאימא בפ"ס ה"ל דאיכא בן שנה וכו' מ"מ ודאי דלא הרוב הוי כן שפודאי רוב בהמות בן שנה ניכר כבן שנה וכן שתיים כבן שתיים רק פיון דעכ"פ לפעמים ע"צ המקצוע אינע שפון שנה מתחזי כבן שתיים לכך שוב לא נתנו דעתם ייע"ש אבל הכא הרי בלא"ה איכא רוב דרוב ולד מעליא ילדו ונהי דבזה חיישינן למעוטא מ"מ בהצטרף עוד רוב דאין מתחזין גדולים יותר מיומיהן א"כ יש פאן תרי רובא והוי לי' האיסור מעוטא דמעוטא ולא חיישינן כלל כמו דל"ח לר"מ במיעוטא דמעוטא.

ועוד שהרי התוס' ביבמות ובבכורות כתבו הטעם דלא אזלינן הכא בתר רובא משום דאי לא הא לא קיימא הא או משום דגזרינן אטו חולה הקרוב לפניהק ומת ולפ"ז י"ל היכי דאיכא סימן גדלות אז לא חיישינן שפא יקרה עוד כן שיהיה לו סימן גדלות ויהי' חולה ג"כ הקרוב לפניהק ומת דזה הוי מלתא דלא שכיחא שיקרה כן הפל בולד אחד לכך לא גזרינן בעבור זה, וגם לפי תירוץ הראשון דאי לא הא לא קיימא הא זה אינו שנייה רק באם נתיר בכל בהמה לסמוך על הרוב אז יש לחוש שגם בחליצה יבואו לעשות כן אבל אם בכל בהמה אסרינן רק ביש סימן גדלות אנחנו מתירין בזה אין לחוש שפא יעשה בחליצה ג"כ כן שהרי באדם ליכא סימן גדלות דבילד אין סימן להפיר אם יש לו ל' יום

או שבוע אחת דוזה אי אַפּשֶׁר להכיר בָּאָדָם דַּאינוּ נִיפָר לעין הַרואָה בֵּין יֶלֶד שֶׁל שְׁבוּעַ אחת לְמִי שְׁיֵשׁ לוֹ ד' שְׁבוּעוֹת וְלָקַף אִם נִסְמָן גַּבִּי בְהֵמָה עַל סִמָּן גְּדֵלוֹת לֹא יִמְשֶׁךְ מִזֶּה טְעוֹת לִגְבֵי אָדָם וְלָקַף שׁוֹב אֲזַלְיִנּוּ בְּתֵר רַנְבֵּא דְרוֹב וְלֹד מְעֵלִיָא יִלְדִּין וְלָקַף אַף שְׁאִין הַגְּדָלוֹת סִמָּן מְעֵלִיָא בַּפְּנֵי עַצְמוֹ מְהַנִּי מַפֵּחַ הָרוֹב דְּוִלְד מְעֵלִיָא יוֹלְדִין.

כִּן נִרְאֶה לַפְעַנ"ד נְכוּן בְּכֹל זֶה לְדִינָא. וּמַה"ט נִרְאֶה לְמִצְוָא סְמָךְ לְמִנְהַג הָעוֹלָם שְׁסוּמָכִין עַל קֶרְנִים וּשְׁנֵים אַף דְּכַבֵּר נֹדַע שְׂזָה אֵינּוּ סִמָּן מִןבְּהֵמָה מ"מ נוֹהֲגִין לִסְמָן עַל זֶה וַח"ו לֹמַר שְׁפָן לָם יַעֲשׂוּ אִיסוּר דְּאִם אֵינֶם נְבִיאִים בְּנֵי נְבִיאִים הֵם וּלְפִי הַנ"ל א"ש דְּבִהִינָר כֹּל דְּהוּ דִּי כָּאן רַק שְׁלֵא נִבָּא לְטְעוֹת מִזֶּה גַּבִּי חֲלִיצָה וַיֵּשׁ סְמָךְ לְמִנְהַג הָעוֹלָם.

כִּן נִרְאֶה לַפְעַנ"ד נְכוּן: וְהִנֵּה רְאִיתִי לְקָמָן בְּסִי' ק"ב סְעִיף י"א כְּתַב שֶׁם הַמְחַבֵּר כָּלִי סְעוּדָה שְׁבִיד עֲפוּ"ם וְאוּמַר מַסֵּל"ת שְׁחַדְשִׁים הֵם וְנִרְאֶה שֶׁהוּא כְּמוֹ שְׁאוּמַר מִןתָּר לְקִנּוּתָם מְהֵם וַעֲיִן בְּרָמ"א שֶׁם שְׁיֵשׁ מַחְמִירִין אַף בְּזֶה וַעֲיִן בְּש"ף שֶׁם שְׁפָתָם הַטְעָם כֵּינּוּ דְהוּא דְרַבִּנּוּ נְאָמָן בַּמַּסֵּל"ת וְדַבְּרִי תַמּוּהִין שֶׁהִרִי הַמְחַבֵּר סִיִּים וְנִרְאֶה שֶׁהוּא כְּמוֹ שְׁאוּמַר מִשְׁמַע דְּרַק בְּצִירוֹף שְׁנֵינָר מֵהַפְּלִים שֶׁהָאֲמַת כְּדַבְּרִי וְלָקַף מְהַנִּי מַסֵּל"ת בְּצִירוֹף הַהִינָר אֶבֶל בְּלָאוּ הַהִינָר לֹא מְהַנִּי מַסֵּל"ת.

וַא"ל שְׁמ"ש הַמְחַבֵּר וְנִרְאֶה שֶׁהוּא כְּמוֹ שֶׁהוּא יֹאמֵר לָאו דְּזֶה מַצְטָרְפִין לְאַמִּירְתּוֹ וּבִלְא"ה לֹא הִי נְאָמָן רַק אֲתִי לְאִפּוֹקִי אִם נִיפָר לְהִיפּוֹף שְׁכַבֵּר נְשַׁתְּמֵשׁ בָּהֶם דְּאֵז לֹא מְהַנִּי הַגְּדַת הַנְּכָרִי לְפִי תּוּמוֹ כֵּינּוּ דְמוֹכַח מֵהַפְּלִים לְהִיפּוֹף, דַּא"כ כֹּף הוּ"ל לְהַמְחַבֵּר לֹמַר וְהוּא שְׁלֵא יִהְיֶה נִיפָר שְׁאִינוּ כְּמוֹ שְׁיֹאמֵר דְּאֵז הוּי מִשְׁמַע דְּאִם לִיכָא הַפִּירָא לֹא לְכָאן וְלֹא לְכָאן נְאָמָן הַנְּכָרִי וּמִדְּכַתָּב לְשׁוֹן זֶה שְׁיַהֲיֶה נִרְאֶה שֶׁהוּא כְּמוֹ שְׁאוּמַר מִשְׁמַע דְּבָעִינּוּ דּוֹקָא הַפִּירָא הַמַּסִּיעַ לְדַבְּרִי הַנְּכָרִי אֵז נְאָמָן הַנְּכָרִי בְּצִירוֹף הַפִּירָא וְלָקַף אַחַר כֹּף בְּסְעִיף י"ב סְתַם הַמְחַבֵּר שֶׁם שְׁקַעְרוֹת יִרְקַרְקוֹת וְכו' הַבְּאִים מַמְדַּה"י אֵין לְקִנּוּתָן מְהָן שְׁאִינוּ חַדְשׁוֹת וְאֵין נִיפָר אִם מִשְׁתְּמֵשׁ בָּהֶם וְלֹא חִילָק בֵּין אִם הַנְּכָרִי מַסֵּל"ת אוֹ לֹא כְּמוֹ שְׁמַחֲלִק בְּסְעִיף י"א, בַּכֶּרֶט דְּקָשָׁה מַמ"נ אִם מִיָּרִי שְׁאִינוּ מַסֵּל"ת כְּבָר מִשְׁמַע מִסְעִיף הַקּוּדָם שְׁאַפִּילוּ שׁוּם כָּלִי סְעוּדָה אֵין קוּנִים רַק בַּמַּסֵּל"ת וְאִם מִיָּרִי כָּאן בַּמַּסֵּל"ת א"כ הָרִי כְּתַב הַמְחַבֵּר תַּחֲלָה שְׁבַמַּסֵּל"ת נְאָמָן אֶלָּא וְדַאי דְדַעַת הַמְחַבֵּר דַּאינּוּ נְאָמָן בַּמַּסֵּל"ת רַק בְּצִירוֹף הַפִּירָא דַּיֵּשׁ לוֹ הִינָר וְלָקַף בְּאוּתָן הַפְּלִים שְׁאִין לְהֵם הִינָר לֹא מְהַנִּי מַסֵּל"ת וְדַלֵּא כְּהַשְׁ"ף.

אַף לַפ"ז תְּקַשָּׁה בְּאֲמַת הָרִי הוּי דְרַבִּנּוּ וְלָמָּה לֹא יִהְיֶה נְאָמָן בַּמַּסֵּל"ת לְבַד וְהִנֵּה דֵין זֶה הוּא מְהַרְשֵׁב"א וְלָכֵּא וְהִנֵּה הוּי נִרְאֶה מִזֶּה רֹאֵי לְדַעַת הַכּו"פ כָּאן שְׁפָתָם דְדַעַת הַרְשָׁב"א דְּבִדְרַבִּנּוּ ג"כ לֹא מְהַנִּי מַסֵּל"ת וּלַפ"ז הוּי א"ש שֶׁהַרְשָׁב"א לְשִׁטְתּוֹ אֲזַל לָקַף ס"ל גַּם שֶׁם דְּבָעִינּוּ הִינָר.

אַף זֶה דְּחַסֵּק לֹמַר כִּן בְּדַעַת הַרְשָׁב"א דְּהָרִי בְּש"ס ב"ק דָּף קי"ד מְבַנָּאָר שְׁמַסֵּל"ת נְאָמָן בְּדַרְבָּנּוּ וְדוּחַסֵּק לְחַלָּק בֵּין קָטָן לְנָכָרִי דְתַמִּיד הֵם שְׁוֹנִים לְעִנּוּ נְאָמְנוֹת. לָקַף נִרְאֶה דְעִיקָר טְעָמוֹ דְּהַרְשָׁב"א הוּא אוֹ כְּמוֹ שְׁמַשְׁמַע מְלַקְמָן סִי' ש"ב דְּאָרְף בַּמַּסֵּל"ת שְׁיָיָף לֹמַר דְּמִתְכַּוֵּן לְהַשְׁבִּיחַ הַמְּקַח וְלָקַף ס"ל דְּבַעְגְּלִים וְכָן בְּכַלִּים אֵין הַנְּכָרִי נְאָמָן דַּיֵּשׁ לְחוּשׁ שְׁאָר כְּבַמַּסֵּל"ת אוּמַר לְהַשְׁבִּיחַ מְקַחוּ דְּגַם בְּכַלִּים וְדַאי טוֹב יוּתַר שְׁלֵא נְשַׁתְּמֵשׁ בָּהֶם כָּלִל וְעַדִּין הֵם חַדְשִׁים לָקַף שְׁיָיָף בְּזֶה לְהַשְׁבִּיחַ מְקַחוּ וְלָקַף לֹא מְהַנִּי מַסֵּל"ת, וּלַפ"ז הִיכִי דְלֵא שְׁיָיָף לְהַשְׁבִּיחַ מְקַחוּ כְּגוֹן שְׁנָכָרִי אַחַר הַגִּיד מַסֵּל"ת מוֹדָה הַרְשָׁב"א שְׁנָמָן בֵּין בַּעְגְּלִים

ובין בכלים אף בלי צירוף שאר ההיכר ולכך דייק המחבר בשני המקומות בסי' זה ובסי' קכ"ב דהפל מירי רק מגוי המוכר והיינו דאם נכרי אחר מסל"ת ודאי נאמן בשניהם.

ולפ"ז לא יפה עשה הרב רמ"א שהגיה בסי' קכ"ב שבשעת הדחק שנתאכסן בבית נכרי סומכין על הסברא ראשונה ולפי הנ"ל א"צ לכך דע"כ לא פליג רבינו יונה על הרשב"א בזה רק באם הנכרי המוכר מסל"ת אז לא מהני לדידיה צירוף הכירא וכן הרשב"א דס"ל דבעינו עכ"פ צירוף היכר הפל באם הנכרי המוכר מסל"ת אבל באם נכרי אחר מסל"ת או אף שהנכרי שהכלי שלו בעצמו אומר לפי תומו אף שלא בשעת מכירה שאין הלה רוצה לקנותו ממנו רק שנתאכסן אצלו לפי שעה ורוצה להשתמש בו דלא שייך בזה להשביח מקחו אז הנכרי עצמו יש לו דין כשאר נכרי ומהני מסל"ת לבד לכ"ע ואף בלי צירוף היכר פלל.

ובדעת הרמ"א דלא מחלק פלל נראה דס"ל דע"כ לא אמרינן דמסיח לפי תומו נאמן בדרבנן רק בדבר שאם לא יהי' נאמן אין לו תקנה לכך הוי פדיעבד פגון בס"ס דמס' ב"ק שאם נימא שאינו נאמן אסור לו לאכול בתרומה לכך הוי פדיעבד לכך נאמן בדרבנן. אבל פאן מירי לענן ליקח מהנכרי עגלים לכתחלה או פלים פיון דהברייה בידו שלא ליקחם ויכול להשיג פלים אחרים ובהמות אחרים לאכילה לכך אין לסמוך לכתחלה לקנותם על סמך מסל"ת לבד ואף דבכמה דברים קיי"ל דליקח מן הנכרי חשוב פדיעבד עיין בסי' צ"ו בהגה"ה וק"ח וקכ"ב עיי"ש מ"מ לענן זה י"ל דס"ל להרשב"א דחשיב לכתחלה ואין לסמוך לכתחלה לקנייתם על מסל"ת לבד לכך אסור בעגלים וגדיים ולכלים מתיר בצירוף הכירא לכך שפיר כתב רמ"א דאם נתאכסן בבית העכו"ם דג"כ הוי לכתחלה להשתמש בו וכלים של נכרי שאינם שלו ודאי דחשוב לכתחלה וראוי לאסור להמתמירין רק פיון דהוא שעת הדחק סומכין על הסברא ראשונה.

ולפ"ז הינצא לנו שאף אם נימא שלא נסמוך על מה שכ' לעיל שיהי' מועיל קרנים או סי' גדלות לבד מ"מ בצירוף מסל"ת ודאי מהני היכר קצת ע"י קרנים או גדלות פמו בכלים בסי' קכ"ב דמהני להרשב"א מסל"ת בצירוף הכירא ואף דרבינו יונה נהביאו הרמ"א מחמיר אף בזה מ"מ נראה דהקא מודה מהטעמים שפכתתי לעיל ולכך עכ"פ בצירוף מסל"ת מהני.

וז"ב ונכון לדינא ולמעשה ודו"ק היטיב: תשובה סט להרב מו"ה משה אבד"ק קאזלוב. הנה ע"ד אשר שאל איך להתנהג בעגלים שאין ידוע אם הם פן ח' ימים, הנה מה שראיתי במכתבו שהקשה על הש"ס ר"ה דף זי"ן דקים לן בגו' דכלו לו חדשיו הרי בלא"ה מן התורה הוי ולד מעליא ועיקר הצרכות ח' ימים הוי רק דרבנן הנה בזה פבר הרגיש בס' טורי אבן ואני בחזושי לר"ה ובחזושי שם ישבתי פך (ועיין בחבורי לאבן העזר מהדורא ז' הל' יבום ובחבורי סי' קט"ו מ"ש בע"א ייע"ש) דהרי חזינו דדעת רש"י דמתקנינן מאיסור לאיסור ונהי דהתוס' חולקין עליו אינו רק פחד חזקה היכי דליכא בלא"ה חזקת איסור אבל אם בלא"ה נמי הוי חזקת איסור מודים דע"י חזקה דמעיקרא מצא מין את מינו וניעור ונחשב כב' חזקות ולכך פיון דשחיטת נפל הוי פנבלה וא"כ יש חזקת שאינו זבוחה גם יש חזקת בכור מקודם דנעשה בעל מום עפמ"ש דהיכי דנולד במומו לא בעינו שנה רק בתם ונעשה בעל מום ומ"ש בתוס' להיפוך היינו רק בנעשה בעל מום אחר.

יום הנוולדו אַבל בַּנְעֻשָׁה בַּעַל מוֹם מִיּוֹם הַנוֹלָדוֹ מוֹנִין לוֹ מִיּוֹם הַנוֹלָדוֹ וְלַעוֹלָם הַפֶּלַח בְּתָם וְנִנְעֻשָׁה בַּעַל מוֹם אַבְל בַּנוֹלָד בְּמוֹמוֹ לֹא בְּעֵי שְׁנָה דְכִיּוֹן דְּמִיִּירֵי בְתָם וְנִנְעֻשָׁה בַּעַל מוֹם א"כ בְּשִׁלְמָא בְּעֵלְמָא שְׁפִיר מְוֹתֵר מִן הַתּוֹרָה מִפְּחַ דְּרוּב וְלָד מְעֵלְיָא יוֹלְדִין וְאַף דְרָאוּי לוֹמֵר סְמוּךְ מִיַּעוּטָא לְחֻזְקָה גַּם זֶה רַק דְרַבְּנָן וּמִן הַתּוֹרָה לֹא: אֲמַרִינָן סְמוּךְ מִיַּעוּטָא לְחֻזְקָה אַבְל הֵיכִי דְהוּי תְּרֵי חֻזְקָה לַכ"ע אֲמַרִינָן סְמוּךְ מִיַּעוּטָא לְחֻזְקָה מִן הַתּוֹרָה וְכִיּוֹן דְהִי' כָּאֵן חֻזְקַת אִיסוּר שְׁל הַבְּכוֹר וְחֻזְקַת שְׁאִינוּ זְבוּחָה אֲמַרִינָן סְמוּךְ מִיַּעוּטָא לְהִנְי חֻזְקוֹת וּבְעֵינָן מִן הַתּוֹרָה ז' מַעַל"ע עַד כָּאֵן ת"ד שָׁם.

וְהִנֵּה כְּעַת נִרְאָה לִי כְּךָ דִּישׁ לְחַלֵּק בֵּין הַפְּרִיס עַג"ק אוֹ לֹא הֵן אַמְתָּ. דְקִי"ל בַּה"ר אֵין בּוֹ מְשׁוּם רִיסוּק אַבְרִים אַף הֵינּוּ מִפְּחַ רֹב דְרוּב אֵין בְּהֵם שׁוּם רִיסוּק אַבְרִים אַבְל מ"מ מִיַּעוּטָא וְדֹאֵי יֵשׁ בּוֹ חֲשֵׁשׁ רִיסוּק אַבְרִים רַק דְאַזְלִינָן בְּתֵר רַבְּבָא וְא"כ תִּינַח בְּעֵלְמָא אַבְל, הֵיכִי דְעֵדִינָן אִינוּ יָדוּעַ אִם פְּלוּ לוֹ חֲדָשִׁיו א"כ מְצַטְרְפִין הֵנִי תְּרֵי מִיַּעוּטָא לְהִדְדֵי מִיַּעוּט נְפִלִים וּמִיַּעוּט רִיסוּק אַבְרִים וְא"כ נִנְעֻשָׁה פִּלְגָא וּפִלְגָא, וְכַעֲיִן שְׁפַתְב הֵר"ן בְּחֻלִין גְּבִי אֵין לְוַחְזִין בְּצִים מִן הַנְּכָרִים, דְלַכְךָ הֵיכִי דְהַפְּרִיס עַג"ק אֵז מִן הַתּוֹרָה לֹא בְּעֵינָן ח' יָמִים רַק מְדַרְבְּנָן אַבְל הֵיכִי דְלֹא הַפְּרִיס עַג"ק בְּעֵינָן מִן הַתּוֹרָה, ח' יָמִים.

וּבְזָה י"ל דְבְרֵי הָרַא"שׁ שְׁפַתְב דְּבְעֵינָן ג"כ שְׁיַפְרוֹס עַג"ק וְתַמְהוּ פְּוֶלָם ע"ז וְהַד"מ כַּת דְּהָרַא"שׁ קָאֵי עַל יו"ט וְהַט"ז תַּמְהָ עֲלֵיו וְהַמְרַש"ל פֶּתַב דְּכֻנַּת הָרַא"שׁ בְּלֹא פְלוּ לוֹ חֲדָשִׁיו רַק דְשִׁהָא ז' יָמִים וְהַט"ז תַּמְהָ גַּם ע"ז, וְלִפִּי הַנְּ"ל א"ש דְּדְבְרֵי הַרְש"ל וְהַרְמ"א הֵמָּה לְאַחַדִּים דְּבִלֹא פְלוּ לוֹ חֲדָשִׁיו דְּבְעֵינָן ז' יָמִים מַעַל"ע רָאוּי לוֹמֵר מְגוֹ דְאַתְקַצִּי לְבַה"שׁ אַתְקַצִּי לְכֻלָּהּ יוֹמָא כַּמ"שׁ הַמְהַרְש"א בְּבִיצָה דָּף ו' לְפִי הָאֵמַת לְדַעַתִּי רַק דְהַצֵּל"ח חוֹלֵק עֲלֵיו פִּינּוּ דְרוּב וְלָד מְעֵלְיָא יוֹלְדִין א"כ אַגְלָאֵי מְלַתָּא לְמַפְרַע דְּמֵאֲתָמוּל הוּי רָאוּי וְכוּן פֶּתַב בִּישׁוּעוֹת יַעֲקֹב עַל א"ח וּבְזָה כַּתְב הָרַא"שׁ דְּתִינַח אִם הַפְּרִיס עַג"ק וְאַז מִן הַתּוֹרָה הוּי מְוֹתֵר מֵאֲתָמוּל דְאִינוּ רַק חֲשֵׁשׁ דְרַבְּנָן בְּזָה יֵשׁ לוֹמֵר אַגְלָאֵי מְלַתָּא לְמַפְרַע וְלֹא הוּי מְוַקְצָה גַּם י"ל דְּמְוַקְצָה מִחֻמַּת יוֹם שְׁעֵבֵר מִחֻמַּת מְוַקְצָה דְרַבְּנָן לֹא אֲמַרִינָן כַּמ"שׁ הַתּוֹס' בְּבִיצָה דָּף ד' אַבְל אִם לֹא הַפְּרִיס ע"ג קַרְקַע א"כ אֲתָמוּל מִן הַתּוֹרָה הוּי אִיסוּר שְׁפִיר הוּי מְוַקְצָה מִחֻמַּת אִיסוּר תּוֹרָה וּבְזָה אַף מְוַקְצָה מִחֻמַּת יוֹם שְׁעֵבֵר אֲמַרִינָן וְלֹא אֲמַרִינָן בְּזָה אַגְלָאֵי מְלַתָּא לְמַפְרַע וְלַכְךָ אִיסוּר מִפְּחַ מְוַקְצָה.

וְדו"ק וְהִבְנָן זֶה כִּי הוּא עֲצָה נְכוּנָה. וּבְזָה א"ש הֵךְ סוּגִיָא דַר"ה דְמָה דְקָאֵמֵר דְקִים לִן בְּגוּיָה דְכָלוּ לוֹ חֲדָשִׁיו אֵין הַפְּנוּנָה בְּיָדוּעַ ע"פ עֲדִים וְכַדוּמָה רַק הַפְּנוּנָה בְּאִיזָה אִנְפוֹן שְׁיִהְי' דְאִם הַפְּרִיס עַג"ק אֵז הוּי קִים לִן ע"י רַבְּבָא דְעֵלְמָא פִּינּוּ דְרוּב וְלָד מְעֵלְיָא יָלְדוּ הוּי קִים לִן דְכָלוּ לוֹ חֲדָשִׁיו וּמִפְּחַ הָרוּב וְאִם לֹא הַפְּרִיס עַג"ק בְּעֵינָן שְׁיִהְי' יָדוּעַ בְּבִירוֹר דְכָלוּ לוֹ חֲדָשִׁיו לְכָךְ אֵמֵר סְתָם דְקִים לִן דְכָלוּ לוֹ חֲדָשִׁיו יִהְי' מֵה שְׁיִהְי' הֵן אִם הוּי עַפ"י הָרוּב אוֹ עַפ"י בְּירוֹר כָּל חַד כְּדִינוּ וּז"ב וְנִכּוּן לַפַּע"ד.

וְמָה שְׁשִׁאֵל לְמָה לֹא מְהַנִּי בְּזָה מַסְלַפ"ת הָרִי בְּאִיסוּר דְרַבְּנָן סְמִכִינָן עַל מַסְלַח"ת הִנֵּה כְּבָר רָאָה שֶׁהַפַּמ"ג הִרְגִישׁ בְּזָה וּמְתַרְץ מִפְּחַ דְהוּי חֻזְקָה בְּחֻזְקַת מְעוּבְרָת וְהַשְׁתָּא הוּא דִּילְגָה וּכְבָר: הָאֲרַכְתִּי בְּזָה בְּתַשׁוּבָה לֹאו"ח בְּדִין בַּר מְצוּנָה מְסַבְּרוֹת הַלְלוּ.

וְמָה שְׁהַקְשָׁה ר'ו"מ דַּא"כ גַּם ע"א לֹא יִהְי' נְאָמָן זֶה לַק"מ דַּע"כ לֹא מְבַעֲיָא לִן וְקִים לִן לְחוּמְרָא בַּע"א בְּמַקְיֹו חֻזְקָה רַק הֵיכָא דְלִיכָא חֻזְקָה דְהַשְׁתָּא לוֹמֵר הָרִי לְפָנֶיךָ אֵז אֵלִים

חזקת דמעיקרא ואין ע"א נאמן אבל היכי די"ל הרי לפניך פגון הכא דהרי י"ל פיון דהשתא פבר נולדה הרי לפניך דנולדה פבר קודם ח' ימים והוי חזקה להיפוך נהי דחזקה דמעיקרא עדיף מחזקה דהשתא מ"מ עכ"פ לא אלים החזקת איסור ובזה פשיטא לן דע"א נאמן פיון דחזקה דהשתא מסייע לו ולכך ע"א נאמן רק נכרי מסל"ת אינו נאמן וא"ש ובעיקר קושיות הפמ"ג הנה נראה לי דבלא"ה א"ש די"ל עפ"ד הש"מ פ"ק דב"מ גבי קפץ א' מן המנוין לתוכן שפכת דרוב הוי ספק רק דהתורה התיירה ספק בזה ע"ש א"כ י"ל דהך פללא דבדרבנן נאמן מסלפ"ת היינו רק אם מן התורה הוי מותר בנודאי בלי ספק רק רבנן אסרוהו בזה מסלפ"ת נאמן אבל אם מן התורה הוי ספק איסור רק דהתורה התיירה ספק בזה פיון דרבנן אסרוהו הדר דינו לשל תורה בזה והוי כספק איסור תורה לענין זה דנכרי עכ"פ אינו נאמן דמן התורה נמי אינו מותר בנודאי וא"ש ומכ"ש לפמ"ש דבלא הפריס עג"ק הוי באמת איסור תורה וא"כ בזה מדינא אין מסלפ"ת נאמן דלמא אתי לאחלופי ולמטעי ולא ידעי לחלק בין הפריס עג"ק או לא דמאן מפייס אם הפריס ולכך לא האמינוהו בכל ענין, זה אני אומר באומר הבא מן החדש ובחבורי ליו"ד מ"ק מילדותי פתבתי ישוב אחר לקושיות הפמ"ג ואין כאן מקומו להאריך.

ולדינא פתבתי בחיבורי להקל על הפרת בסי' גדלות וכתבתי לדחות ראיות התב"ש ממנחות דהתם אין הפוננה דהרבה איכא בן שנה דמתחזי כבן ב' דנדאי רובן לא מתחזי הכי רק ע"ד המיעוט הן פן וחישיבין למיעוטא אבל בזה פיון דבלא"ה הוי רוב דרוב ולד מעליא ילדו נהי דחישיבין למיעוטא מ"מ בהצטרף תרי רובא מותר אף מדרבנן, גם פתבתי פיון דהתוספת ביבמות כתבו הטעם דלא אזלינן בזה בתר רובא מפח דאי לא הא לא קיימא הא או מפח דגזרינן אטו חלה וא"כ תינח היכי דליכא סי' גדלות אבל ביש סי' גדלות לא שנייה גזירה אטו חליצה דבן אדם לא ניפר בין למ"ד יום או פחות ויותר לכך לא שנייה בזה חשש וכיון דבצירוף סי' גדלות לא שנייה טעות בחליצה לכך שוב אזלינן בתר רובא.

גם לפי תירוץ השני אטו חלה די"ל בזה לא שכיח להיות גנדמן שיהי' לו סי' גדלות שייחלה וימות תוך ז' ימים ועבור מלתא דלא שכיחא לא גזרו רבנן פן פתבתי להקל בזה לכך עכ"פ אם יש עוד צירוף שיניים וקרנים גם נראה שהם בני ח' ימים יש להקל ומכ"ש אם נשתהא בבית ב' ימים דידוע לכל דפחות מה' ימים לא מקרו הנכרי דיש להקל ונדאי פל מה דאפשר לזהר מה טוב אבל אין למחות ביז הנוהגין היתר עפ"י הג"ל.

דברי ידידו: תשובה ע למשפיל אחד מלבוב. הנה ע"ד אשר רצה ליישב דברי הפרמ"ג התמוהין בסי' זה מ"ש ראי' דלא בעינן מעל"ע ממה דפריף ממהיל היכי מהלינן וכתב ליישב עפ"י הקושיא דקשה מאי פריף הש"ס ממילה אממון הא טעמא דבממון אין הולכין אחר הרוב לכן בעינן למ"ד משא"כ במילה וכו', הנה ידע דתירוץ הנה הפרתי פי הוא האמור עם הספר חתם סופר שיצא לאור בימים הללו.

ובגוף הקושיא שהקשו העולם פנ"ל נמי לא קשה מידי מפמה טעמים חדא די"ל דקושיות הש"ס לרב דס"ל הולכין בממון אחר הרוב וכעין שכתבו הת"י רפ"ב דכתובות ע"ש גם י"ל דהיכי דאיכא חזקה בהדי רובא הולכין בממון אחר הרוב פיון דהיכי דהוי חזקה ורובא הוי מיעוט דמיעוטא כמ"ש התוס' רפ"ב דע"ז דף ל"ד ובזה אפ"ר ר"מ דחישי

למיעוטא לא חגיגש בנה וא"כ לא עדיפא לדין בממון מלר"מ בעלמא וכה פתב הרמב"ן ברפ"ב דכתובות דפריד שם לכ"ע מפח חזקת הגוף ולכה גובין בפשטר ואמרינו מיגו להוציא בפשטר אף דטעם מיגו להוציא לא אמרינו הוי מפח דאין הולכין בממון אחר הרוב וכמ"ש האו"ת מ"מ גבי שטר אמרינו מפח פינו דחזקה מסייע הולכין אחר הרוב וא"כ ה"נ פינו דאיכא חזקת חיים דקמו דחי עד עתה פן יחי לכה לכ"ע אזלינו אחר הרוב.

ועוד דכינו דהכי דהרוב פבר הוחזק אזלינו גם בדיני נפשות פתר רנבא דאפי' פתר חזקה אזלינו כמ"ש הרמב"ם פט"ז מסנהדרין ומכ"ש פתר רנבא וכן מבואר בכמה דוכתי א"כ ה"נ אם אירע זמן מילתו בשבת אז מלין אותו מפח רוב א"כ פבר הוחזק הרוב תחילה וכן אם אירע שיש לה יבם וכדומה דפוטרה לפ"ז מחליצה אי נימא דבעלמא אזלינו פתר רנבא א"כ פינו דכבר הוחזק מועיל גם לממון.

אף לכאורה אינו דומה דכאן אי נימא דחייב בפדיון קודם למ"ד יום א"כ חל חיובו מיד א"כ הוי נ"מ תיקף משנולד גם לענין ממון א"כ לא נחשב רוב שפבר הוחזק, אף א"ש לפי מה שמבואר בתוס' ב"ק דף י"ג גבי בכור שנטרף דאפי' דעינו שפלו לו חדשיו נמי בעינו להיות פן חודש מגזירת הפתוב ולא מפח ספק נפל וכתבנו בחדושי' שם דמצד גזירת הפתוב הוי די שיהי' פן חודש כ"ט יום י"ב תשצ"ג פדעת הש"ף רק מפח ספק נפל בעינו למ"ד יום שלמים ונ"מ אם פדאו קודם חודש ואין המעות קיימים לא מהני פלל אף אם אח"כ חי פמה אבל אם פדאו לאחר כ"ט י"ב וכו' אף אם אין המעות קיימים מהני אם חי אח"כ למ"ד שלמים דבנה אגלאי מלתא למפרע וע"ש וכתבנו פן בקיצור בחיבורי ליור"ד מה"ק סי' ש"ה א"כ לפ"ז פריד הש"ס שפיר פינו דהרוב פבר הוחזק למילה ולחליצה ולממון לא הוי נ"מ פינו דאף אי הוי פן קימא נמי אין חיוב בפדיון וא"כ פינו דכבר הוחזק הרוב קשה למ"ל אח"כ למ"ד יום להיות די בחודש וחשש נפל ליכא פינו דהרוב פבר הוחזק מקודם ודו"ק היטב והנה כ"ז לדעת הצ"צ דשייך בדין פדיון נמי אין הולכין בממון אחר הרוב אף אגני בתשובה במהד"ק חלקתי ע"ז דבלא"ה אין לו דמיון למה דקימ"ל אין הולכין בממון א"ה דאין חזקת ממון סותרו פינו דאין הממון של הפהו למפרע לא שייך פאן חזקה מה שביד האדם בחזקת שהוא שלו יעו"ש בלא"ה לק"מ קושיות העולם הנ"ל ואכ"מ להאריד בנה ומזה יהי' ראי' דלא פדעת הצ"צ רק כמ"ש ודו"ק.

תשובה עא לק' ביליקאמין להרב מו"ה מרדכי אייזק הפהו. ע"ד אשר שאל בעגל שנולד ביום ב' לפנות ערב ושחטוהו ביום השני בפוקר אם מותר או לא: תשובה הנה פבר ראיה שהפמ"ג אוסר ודבריו תמוהין בראיתו משבת דשם באדם מיירי וכבר תמהו עליו הפל.

והנה הנו"ב מה"ת [תשוב' ז'] פנו הרב ז"ל מתיר זה והביא ראי' מדברי התב"ש שמתיר, ואין ראיתו ראי' די"ל דהוא מיירי ע"ד משל שנולד ביה"ש של יום א' ליום ב' ואז מותר בתחלת ליל שמיני היינו בליל ב' בתחילתו דאז פבר הוי שבועה ימים מעל"ע, רק דהוי ס"ד דבעינו ז' מעל"ע חוץ מיום שנולד בו לכה קמ"ל דנה הוא בכלל.

והנה ראיתי בספר ישועות יעקב פיו"ד בפירוש הקצור בפשיטות שמומר והביא ראי' ממ"ש בשבת דף קל"ו דאמרי אי אתרחי עד אורתא הוי אכלינו מיניה וברי לא הוי

מעל"ע וכן מבואר בפרש"י שם עכ"ד ואין ראיתו ראי' די"ל דהש"ס נמי מיירי כה"ג שזולד בין השמשות של יום א' ליום ב' ונשחט ביום א' בפוקר ולכה אמרו אם הי' ממתיך עד לאורחא פבר הני זיי"ן מעל"ע ומ"ש רש"י דהני מקצת היום ככולו וכמו שפתיב שבעת ימים יהי' תחת אמו אין פנונתו למעט דלא בעינן מעל"ע רק פנונתו דלא תקשה דהרי רשפ"ג אמר כל שלא שקה וכו' ושמונה ימים בפהמה הרי זה נפל וא"כ מוכח דשמונה בעינן ולא מהני שבועה הלכה פתב רש"י דמקצת היום ככולו וכל שונכנס שעה אחת בשמיני נקרא שמונה ימים והביא ראי' דהרי בקרא שבעת ימים פתיב ובע"כ כל שונכנס שעה אחת בשמיני קורא ליה רשפ"ג שמיני ומה דקאמר הכתוב שבעת ימים היינו שלימים.

וא"כ אין ראי' מרש"י דלא בעינן מעל"ע ואדרבא מדיוק הנ"ל דהפתוב אומר שבעת ימים ורשפ"ג קאמר שמונה דסתרי אהדדי בע"כ דשבעת ימים שלימים בעינן והשמיני היינו מקצתו ככולו א"כ מוכח להיפוך דבעינן מעל"ע.

מיהו הנו"ב בתשובת בנו הנ"ל מביא עוד ראיות דלא בעינן מעל"ע וגם דברי הפמ"ג המה תמוהין מלבד דראיתו אינה ראי' סותר דברי עצמו שם שפתב תחלה פונת הש"ס להוכיח מן הפתוב דקרא סתמא פתיב ומיירי אף בלא פלו לו חדשיו ואעפ"כ אומר ומיום השמיני והלאה וכו' וא"כ הרי קרא סתמא פתיב מיום השמיני אף דזולד ביום א' לעת ערב מותר ביום א' השני בפוקר ומוכח דלא בעינן מעל"ע.

ולכה נראה דאין שורש לחומרא זו להחמיר לבעי מעל"ע ובפרט בדיעבד וגם הרי יש דעת פוסקים הובא בתב"ש דלא בעינן ח' ימים כלל בדיעבד דקימ"ל פרבנן לכה נהי דלא: קימ"ל פן אין להחמיר עוד ולהצריף מעל"ע לכה נהי דלכתחלה ראוי לחוש לדברי הפרמ"ג להצריף מעל"ע בדיעבד אין לאסרו מפח זה ובפרט דיש פמה מקילין בזה דלא בעינן מעל"ע לכן נראה להקל בזה בדיעבד, מיהו מה שפתב מה דאין ידוע כלל שיש לו זיי"ן ימים רק עפ"י האדון שונכתב ברייסטר שלו דא ונדאי עקא דאין לסמוך על הנכרי אפי' במסל"ת לכה מפח זה ודאי יש לאסור.

זו"ז אין להצריף: תשובה עב לק"ק יגאלניצא להרב מו"ה צבי הירש שפירא אב"ד דשם הנה ע"ד שאלתו ונ"ל קצב א' קנה מנכרי ב' עגלים ונשחטו בו ביום שקנה ואחר ג' ימים נתנוודע לנו שאחד מן העגלים הנה ספק אם שקה זיי"ן ימים והקצב אומר שהעגל הנ"ל הי' למראה עיניו פכן ד' שבועות גם אנשים אחרים הגידו והעידו לפנינו שעגל הנ"ל הי' גדול פכן אינה שבועות ועפ"י אומדנא עברו עליו זיי"ן ימים בנדאי וכן העיד איש אחד שהנכרי הנ"ל הנה במחיצתו קודם שמכר להקצב ואמר לפניו שיש לו ב' עגלים אחד פן ה' שבועות ואחד פן ט' ימים רק אחר ג' ימים שמכר העגלים אמר הנכרי שמכר עגל א' פן ה' ימים וע"כ הפסידה הפרה את חלבה ומחמת גודל הצטרכות המעות הנה מוכרח למכרו פן ה' ימים והבשר נחלק לעירנו וכבר נאכל ועקשיו באו לשאול על הפלים הקדרות והקערות והטעליר יש מהן שהן ב"י ויש שאינן ב"י והפסד גדול והפלים יקרים לכן הורה שהפלים שאינן ב"י ולא נודע להם עד עתה הם פשרים והפלים אשר הם ב"י אשר אפשר להגעיל יגעיל והקערות והטעליר פורצלייען ישהו עד אחר מעת לעת וישתמשו בהם היתר.

ועמד א' וערער עליו ורו"מ האריף קצת לבאר טעמו, הנה לדינא יפה הורה ממקצת טעמו ולא מכולם, מה שהורה שהכלים שהם בשעת ידיעה אינן ב"י מותרים וכונתו על דברי האחרונים שאף ע"י גלגול נעשה דרבנן הנה באמת זה אינו דהם מיירי בספק טרפה דאז לא נודע לנו האיסור עד שנעשה דרבנן.

אבל היכי דהוי ספק בשחיטה דאז פנין דהיה ידוע תחלה שהוא אסור בלי שחיטה רק שהיה נדמה לנו שהוא מותר ע"י שחיטה ואח"כ נודע דהוי ספק אם היה השחיטה פדין או לא, לא נחשב לא נודע פנין דהאיסור היה ידוע תחלה וההיתר הוא בטעות, גם מה דסמך על מסלפ"ת זה אינו דהעיקר פהספמת כל הפוסקים דלא מהני בזה מסלפ"ת, ובפרט היכי ד"ל דלהשביח מקחו אומר, ומ"ש רו"מ דהכא לא שייך להשביח מקחו דבריו תמוהין דהרי כל מסלפ"ת הוא פן דמספר לפי תנאו ולא נראה דמכונן לאיזה דבר ואעפ"כ חיישינן דלהשביח מקחו אומר פן, אף מה שסמך על הנטע שעשועים דסמך על האומדנא דנראה שהוא גדול ועל דעת הפ"ת זה יפה עשה ואף שבשאל תורה לא מהני אומדנא כדמוכח בכמה דוכתי מ"מ בדרבנן פנין דמן התורה מותר דאזלינן בתר רוב ולדות א"כ בדרבנן שפיר יש לסמך על האומדנא גם פנין דהוא מסלפ"ת בצירוף נדאי מהני וכמ"ש רו"מ בשם החתם סופר.

והנה אני בי לדויתי כתבתי כל זה מסבא דעל אומדנא סמכינן אם העגל גדול ומטעם דזה הוי בחזקת מיעוט דלא שכיח גם לסמך על מסל"ת בצירוף סימנים כתבתי פן. ומה שהקשה רו"מ למה גבי יבמה מהני בדיעבד ובעגל אסור והביא שהדגול מרבבה הקשה פן ומתריץ דביבמה יש חזקת היתר לשוק ובעגל הוי איתחזק איסורא וסמך מיעוטא לחזקה ורו"מ תמה עליו איך כתב דהוי חזקת היתר לשוק ובש"ס מבואר דהיא בחזקת היתר ליבם הנה אמת שפן הוא בש"ס יבמות דף ל"א אף מ"מ צדקו דברי הדג"מ דאשה זו יש לה חזקה להיתר בשניהם דליבם הוי בחזקת היתר אם ימות הבעל אבל פנין דנתעברה הנה פנין דרוב נשים ולד מעליא ילדן ומן הסתם תלד ויחיה למ"ד יום והוי לה חזקת היתר לשוק אבל בעגל אפילו יחיה בן קימא ויחיה זי"ן ימים מ"מ הוא בחזקת איסור פל זמן דלא נשחט, ועוד א"צ לומר בחזקת היתר לשוק רק בחזקת היתר לכהן דהרי אפי' תתיבם תהי' מותרת אח"כ לכהן כשימות היבם אבל עתה שילדה.

הנה ליבם נדאי אסורה פנין דעכ"פ מידי ספקא לא נפקא אולי היה בן קימא ואין לה תקנה רק בחליצה ולהצריף חליצה הרי תהי' אסורה לכהן והיא היה לה חזקת היתר לפהו, וגם מה דנקט הרג"מ חזקת היתר הוא למותר דאפ"ל אם אין לה חזקת היתר עכ"פ חזקת איסור ליכא דמה דהיתה תחלה בחזקת היתר ליבם איתרע עכ"פ פנין דעכ"פ נתעבר' ועפ"י רוב יהי' בן קימא ויחיה למ"ד יום ואתרע חזקת איסור, משא"כ בעגל אף כל בהמה בעלמא דהוי ליה חזקת שאינה זבוחה כל זמן דלא נודע דנשחט פראוי וחזקה זו לא איתרע לכך סמך מיעוטא לחזקה, ומה שהקשה עליו רו"מ דחזקת אמ"ה דחאו התוס' וחזקת שאינה זבוחה לא שייך בנפל כמ"ש בשבת דף קל"ו דאין במינו שחיטה ופסק פן הרמב"ם, בזה שגג שגגה גדולה ואדרבא בי לדויתי כתבתי פן מסבא דנפשאי וכתבתי פן ליישב למה לא מהני מסלפ"ת פנין דהוי דרבנן וכתבתי פנין דהוי איתחזק איסורא וכתבתי ראיה מש"ס הנ"ל דכונת הש"ס רק דנזבחה דמשמע דשחיטה מהני

בבהמה זה לא שייך בנפל דשחיטתו אינה שחיטה פניו דאין במינו שחיטה והינו דבנפל לא שייך שחיטה אבל על האדם דהוי מ"ע שייאכל רק זבוח ולא מה שאינו זבוח זה חל ונדאי גם על נפל פניו דאין שייכות בו שחיטה והוי בתזקת איסור שאינו זבוח והוי ספק בשחיטה לכה אסור אפי' בדיעבד.

והו אמת דעל סברא זו קשה מסוגלי שבת הנ"ל דפריה שם נפל מן הגג או אכלו ארי ד"ה חי הוא והא ר"פ ור"ה וכו' ואמרו לו אי אתריחיתו עד אורתא הוי אכלינן מיניה ומאי פריה הרי תחלה קאמר למאי נ"מ לפטור מן היבום מוכח דהוא מיירי בכן אדם, וא"כ מאי פריה דלמא דוקא באדם קאמר דד"ה חי הוא דאזלינן בתר רוב ולדות וסמוך מיעוטא לתזקה ולא מהני אפי' אכלו ארי ומה פריה וצע"ג.

והנה לכאורה עלה בלבי ראיה להיתר גם בעגל בדיעבד ממ"ש במס' שבת שם אמר רבינא לרב שרבאי באורתא אמר רבא הכי ובצפרא הדר ביה א"ל שריתיה יהא רענא דתשרי תרבא, ומה ענין זה לזה דהוא התיר יבמה לשוק הוי לי' לומר יהא רענא דתשרי א"א ומאי נקט תרבא מענין איסור אכילה אף הנה שיתחן של ת"ח צריכין לימוד דקמ"ל פניו דרבא ס"ל בדיעבד דאינה חולצת ה"ה נמי בעגל מותרים הפלים בדיעבד אם פבר נאכל הבשר וא"כ יומשוף מזה היתר אכילה ג"כ לכה אמר יהא רענא דתשרי תרבא וקמ"ל דינא דגם בעגל מותרים הפלים בדיעבד אם פבר נאכל הבשר וא"כ יומשוף מזה היתר אכילה, מיהו זה אומר אני רק לפלפולא אבל לדינא ח"ו לומר פן מיהו בדין ר"מ יפה הורה להיתר כל מה שהורה, גם זה צריף להודיע מה דסמוך בכלי פורצלייען עפ"י דעת המקילין הם מיירי רק בהטובים מאוד הבאים מלייפציג שהם פכלי זכויות ממש.

אבל פורצלייען של מדינתנו נדאי דינם פכלי חרס ואין להקל בזה בעלמא, מיהו בנדון דידיה יפה הורה ויסקר פה המערער עליו. זו"ז אין להאריף ידידו וכו': תשובה עג למאניסטריוסטיש להמשפיל מו"ה יעקב שור.

הנה מכתבו קבלתי וידעתי לפי שפלי פי לא למעשה הוא צריף רק רוצה להראות ראיתו להש"ף אף לו יהא פן פניו דנודמן לי שעה פנויה אמרתי אשיב לו. והנה ע"ד שאלתו בעגל שידוע שלא פלו לו חדשיו ושהא ח' ימים אם הלכה כהט"ז סי' ט"ו דמהני או פהש"ף בנקה"כ דלא מהני הנה זה נדאי העיקר פהש"ף כמ"ש האחרונים ונדאי לא מהני אם שהא ח' ימים ונדאי נפל הוי פמת ואפי' אירע דחי פמה לא עדיף זה מטריפה ונדאי דלא מהני י"ב חודש, הו כדעת הרשב"א דהוא דרף נס או העיקר פמהרש"ל דרובן מתים ומיעוטן חיים ה"נ הוי בנפל פן.

ומ"ש ראיה להש"ף מדברי התוס' ביצה דף ו' ד"ה וכי מה בין זה לעגל שפתבו דבלא פלו חדשיו עד היום אז לא הוי מוכן היום דביה"ש לא הוי חזי. והקשית הרי פבר פלו לו חדשיו היום אגלאי מלתא למפרע דלאו נפל הוא וא"כ מעיקרא לא הוי מוקצה הנה פבר ראיה בעצמו סתירת דבריו דכיון דעכ"פ ביה"ש לא הוי ידוע שאינו נפל לכה הוי מוקצה, ומ"ש ראיה להיפוף מן הריטב"א בסופה דף מ"ו מה שתירץ דבביצה מותר ביו"ט ב' ו' לא אמרינן דהוי מוקצה ביה"ש מפח ממ"נ אם היום קודש אתמול חול וכו', והנה טעית ונדמית ענינים נפרדים דשם מיירי בספק יו"ט ספק חול דאז אם הוי אתמול חול לא הוי מוקצה מצד היום דביום חול לא שייך מוקצה בזה שפיר הוי ממ"נ גם תיכף

ביה"ש הני ידוע ממ"נ זה ואז בתחלה בביה"ש גופו לא אתקצי לכולי יומא מפח ממ"נ הנ"ל והממ"נ הני ידוע בתחלת ביה"ש משא"כ בעגל דהיום הני ודאי יו"ט ושנייך ביה מוקצה גם אז בביה"ש לא הני ידוע אם פלו לו חדשיו או לא ויהיה באמת נפל לקה הני ביה"ש מוקצה ומוקצה לביה"ש מוקצה לכולי יומא וז"ב.

והנה בהיותי בזה עלה ברעיוני בעזה"י ראיה לדברי הש"ך מיבמות דף פ' ע"ב דקאמר שם טעמא דלא גמרו הא גמרו אמרינו האי בר זי"ן ואשתי הוא דאשתי אלא הא דעבד עובדא רבא תוספאה באשה שהלה בעלה למדה"י ואשתי עד תריסר ירחי שתא ואשתי פמאן פרבי וכו' וקשה מנ"ל דטעמא דרבי מטעמא דאשתי דלמא לעולם לא אמרינו אשתי, רק נהי דהוי נפל דהוי בן ח' בגמרו שצורו וצפוננו הוי בן קמא ומנ"ל דטעמא דרבי מפח אשתי ומנ"ל לרבא להכשיר הנלד דלמא לעולם לא אמרינו אשתי וקרוב יותר דזנתה והוי ממזר ובע"כ מוכח דהיכי דהוי נפל לא נחשב בן קמא אפי' יהיה גמרו שצורו וצפוננו וה"ה בבקמה אף דחי ח' ימים דאם בבקמה היה סברא דמהני אפי' בבו ח' דלמא גם באדם הוי בן בגמרו שצורו וצפוננו ומנ"ל דאשתי בע"כ דזה א"א בשום פעם.

ונה ראיה ברורה להש"ך בעזה"י. ואין להאריף: תשובה עד לסי' ט"ז בהג"ה סעיף נ"ו. שם ולכן גם הלוקח אסור לו לשחוט שא"י למפור רק זכות שבידו. עיין בט"ז מ"ש בזה ונ"ל ואע"ג דאדם אסור דבר שהוא שלו על חבירו אף כשיצא מרשותו וכו' והנה נשאלתי על דברי הט"ז הללו מידידי התריף מו"ה ליבוש נ"י דמה הקשה דהתם מיירי באסור להדיא על חבירו משא"כ בזה דאסור רק על עצמו עכת"ד.

והנה אחר המחילה לא ירד לכונת הט"ז דכונת הט"ז למ"ש בסי' ר"יו סעיף זיין אמר ראובן לשמעון קונם בית זה שאמה נכנס ומת או מכרו לאחר אסור ועיין בט"ז שם דאף לדעת הרא"ש דס"ל דבעינן שיפרש בחייו ובמותו מ"מ במכרו או נתנו לאחר מודה אפי' אם לא פירש אסור אף שמכרו לאחר ולדינא מסיק הט"ז אפי' אם לא פירש בחייו ובמותי דאם מת ונפלו נכסיו לפני יורשין דאסור א"כ חזינן דאף דלא פירש בחייו ובמותו או אפי' כשיצא מרשותו מ"מ אפי' כשמכרו לאחר או נפל לפני יורשיו אסור השני להנות ממנו א"כ ה"נ נימא פיון דנשבע שלא למפור חפץ זה או שלא לשחוט בהמה זו חל האיסור על החפץ דאפי' לאחר שיצא מרשותו יהי אסור השני למכרו או לשחטו.

ולזה מוכרח לחלק בין נדר לשבועה דבזה חל על החפץ ואסור לעולם ובזה חל על האדם. וע"ז אשר שאל על דברי הב"י בסי' נון ד"ה ומ"ש ואם אין דבר לתלות בו וכו' והרוקח פסק שנקב שקונדם שחיטה פתוח ולאחר שחיטה אינו פתוח וכו' הנה ודאי פונת הרוקח לפרש בלשון הש"ס על מ"ש הש"ס שם ברב משרשיא דמשמש בהו ואדמו ורוצה הרוקח לפרש במה הני השני ע"י המשמוש, ולזה מפרש כה דהנה נקב שהוא פתוח קרוב להיות דנעשה מחיים ומ"מ אין זה ברור בודאי דאפשר לאחר שחיטה נעשה וע"י משמוש הידים נעשה פתוח רק בסתם בלי הקפה לא תלינו כה"ג רק ע"י הקפה שפותחין נקב אחר וממששין בו אם נשאר פתוח כזה פשר.

וראיה לדברי מצאתי בלשון הת"ש כסי' ל"ו ובל"ש ס"ק ל"ג שכתב שם פל נקב שהיא פתוח וכו' אבל אם מרגיש הטבח בבירור שמידו נעשה פשר ולא חיישינו שמא במקום נקב נקב וכתב הל"ש שם שכ"כ היש"ש פא"ט לענין פתוח והתבו"ש מביאו שם ומשמע מדבריהם דבשאר סימנים המבוארים בפנים טרפה אפ"ל בכה"ג דהם יותר סימנים מובהקים מפתוח ותלינו שהיה תחלה נקב וע"י משמוש נתרחב הקרע עכ"ל הל"ש.

וא"כ נראה דכן יספור הרוקח. ולכך אמר שפיר דעפ"י הרוב נקב פתוח הוי מחיים ולאחר שחיטה אינו פתוח, מיהו אפשר דע"י משמוש היד גם לאחר שחיטה יהי פתוח ולכך בזה מקיפין שעושיין נקב אחר וממשמשין בו אם זה נעשה פתוח כמו הראשון מוכח דהוי אחר שחיטה ואם אינו דומה מוכח דמחיים הוא זה נראה פונת הרוקח.

מיהו בזה מחולק הרוקח עם המהרש"ל דבש"ף סי' ל"ו ס"ק י"ג מבואר דס"ל להג"מ ומהרש"ל דלא מהני הקפה בפתוח ובע"כ דס"ל דאין תולין במשמוש היד רק בידוע הטבח שמידו נעשה זאת אבל בהקפה אין סומכין כה"ג, והרוקח מיקל דגם ע"י הקפה ומשמוש היד סומכין אפ"ל בפתוח ולכך פינו דקיי"ל התם בסי' ל"ו פהרדכי ומהרש"ל לא קיי"ל פהרוקח ומ"מ פונת הרוקח נדאי הוא פנ"ל.

ומ"ש רי"מ שא"י למה לא ביאר דין זה בש"ע בבני מעיים לא ידעתי מקום לתמיהתו ממ"נ גוף הדין דמקיפין בכרס ודיקין מפונרש בסי' נון ודין זה של הרוקח הובא בסי' ל"ו בהג"ה דכל נקב שהוא פתוח הוי מחיים וכלל זה פולל כל האברים שאם הוא פתוח הוי מחיים ולמ"ל לחזור ולשנות פאן ולפי פירושינו ברוקח לא קיי"ל כנתי' פלל: ועל מ"ש ליישב דברי הרמב"ם שתמהו הט"ז והש"ף סי' ס"א שפסקו סתרו אהדדי שבמעשר פסק דבאומר ע"מ הוי מתנה עמש"ב ותנאו בטל וע"ז כתב רי"מ עפ"י מ"ש התוס' ב"ב דף ס"ג דאף ששיורי ש"יר למקום המעשר מ"מ יוכל לעשר בהם דמכר לו פח זה שיוכל לעשר בהם על חלקו יעו"ש וא"כ לפי זה בשלמא במעשר אמרינו דהיה פונתו לשי"יר מקום המעשר ומה שלא אמר חוץ משום דרצה להראות שמקנה לו פח להפריש המעשר על ש"לו, אף במתנות פהונה שהי אפשר לומר חוץ ואמר ע"מ מוכח דלא הי' פונתו לשי"יר רק לתנאי עכ"ד.

והנה לפום השקפה ראשונה הוטבו דבריו בעיני אף אחרי שובי נחמתי דגם אם הי' אומר לשון חוץ מן המעשר הנה משמע נמי דמכר לו פח זה להפריש על חלקו דאל"כ איך קראו לשון מעשר הרי אם לא יקנה לו פח להפריש מש"לו לא יחול פלל שם מעשר עליו והוי לי' לומר חוץ מעשרה כורין וכדומה ולא לשון מעשר ומדקראו לשון מעשר הרי מוכח דהקנה לו פח להפריש מש"לו וכן מצאתי בפרשב"ם ד"ה פינו דאמר לי' ע"מ וכו' וה"נ פינו דאמר חוץ מן המעשר ש"יר מקום המעשר וכו' א"כ מפונרש דאף באומר חוץ נמי הוי פן דשי"יר מקום המעשר ואעפ"כ חל דיבורו ונעשה מעשר ומוכח דאפ"ה מקנה לו פח להפריש מש"לו המעשר א"כ שוב הנה יכול לומר חוץ והוי במתנות פהונה וז"ב בעיני.

והו אמת שדברי התוס' שם בב"ב צ"ע מ"ש בלשונם אלא שמכר לו פח זה שיוכל לעשר מש"לו על חלקו למה לי מכירה זו הרי מבואר בש"ס נדרים דף ל"ו ד"כח אדם לפונש מש"לו על ש"ל חב"ו וא"כ אם הוא יכול להפריש מש"לו על ש"ל חב"ו פשיטא ד"כח ליתן

רשות לבעלים להפריש משלו על של המפריש, וא"כ למה לי מכירה ממש בזה בגילוי דעת דניחא לי בכך להפריש משלו עליו סגי ולמה לי מכירה, ולכך הנה נראה דכוננתם רק לענין המצנה דקשה להו למה אמר לשון ע"מ הוי לי לומר חוץ לכך פתבו דאם הוי אומר חוץ הי' גוף המצנה של הבן לוי רק דהוי פגלוי דעת דנותן לו רשות להפריש אותו למעשר אבל אם אמר ע"מ אז הסכים שמקנה לו פח להיות המעשר והוי המצנה של בעל התבואה וא"כ לפ"ז גם במתנות פהונה יש לומר פן אם הי' אומר חוץ מן המתנות לא הוי המצנה של בעל הפרה כלל אבל אם אמר ע"מ אז הקנה לו פח לקיים מצות נתינה לפהו והוי פמקנה לו ע"מ להחזיר דשייר גוף המתנות לעצמו רק דמקנה לו ע"מ להחזיר או עדיף מיניה רק בלשון ותחזיר דאינו הקנאה ממש רק ק"פ ומ"מ הוי המצנה שלו פינו דעכ"פ הקנאה לזמן הוי.

ועכ"פ בין במעשר בין במתנות פהונה שוין הו דבאמר חוץ למי מהני רק באומר חוץ נשאר אפי' גוף המצנה של הלוי והפנה ובאומר ע"מ הוי המצנה של הלוקח אבל גוף המעשר והמתנות הוי של פהו ולוי ואדרבא מדברי התוס' הוי תיובתא לרו"מ.

ומה שתמה על דברי הב"י בסי' נ"ה ד"ה וכיון שאם נחתה וכו' שכתב וז"ל ואפשר לומר שאע"פ שכתב שצונמת הגידין בתחתיתן סמוך לארפובה לאו למימרא שצונמת הגידין בראש העצם ממש אלא למעלה מראש העצם מעט ע"כ, וע"ז תמה רו"מ מלשון הטור בעצמו סי' נ"ו והתחלתם למעלה מהערקום וכו' הנה בזה יפה תמה רו"מ.

והי' נראה לומר בכונת הב"י או דיש חילוק בין צ"ה החיצונים לפנימים דיש לומר דחיצונים הנה מן הערקום ממש אבל הפנימים הנה מתחילין מעט למעלה מן השוק לכך בסי' נ"ו לשיטתו אגיל הטור דפוסק דהטרפות רק בחיצונים לכך פתב שם דכנגד הערקום הם מתחילין כמו שמדבר שם להדיא בחיצונים שהרי פתב דלמעלה מהערקום טרפה ובע"כ בחיצונים ולשיטתו אבל פאן בסי' נ"ה דמייירי מהפנימים דהם מתחילין למעלה מן השוק מעט ולמטה מהם נמי טרפה ביתר רגל רק שלהב"י הוי קשה שבע"כ מ"ש בסי' נ"ה שכתחיתו סמוך לארפובה הנמכרת יש צ"ה ואם בחיצונים מייירי הרי גם כנגד הערקום הוי צ"ה ומאי אריא בשוק בתחתיתו אפי' למטה מן השוק הוי צ"ה ובע"כ נמי בפנימיים מייירי ובע"כ דבשוק עד הסוף הוי צ"ה הפנימים ולזה מתרץ הב"י דהפונה מעט למעלה מן השוק והיינו הפנימיים כנ"ל.

או יש לומר הפונה דמ"ש בסי' זה דמצ"ה ולמטה ביתר טרפה הפונה רק על מקום טרפות צ"ה שממקום שמתחילין להיות נטרפין לשם קורא צונמת הגידין אבל למטה במקום שפשרים שם אינו קורא צונמת הגידין רק שהיה קשה להב"י דע"כ מ"ש בסי' נ"ה הפונה נמי רק במקום שנטרפין דבלאו הכי הרי הם אף יותר מכנגד השוק רק אפי' כנגד הערקום ולמה פתב שהם בתחתיתו של השוק בע"כ מדבר רק ממקום שנטרפין לשם קורא צ"ה א"כ מוכח דמקום הטרפות הוי כל מקום השוק לזה מתרץ הב"י דלאו דווקא בראש העצם אלא מעט למעלה, וה"ה מ"ש בסי' נ"ו דלמעלה מן הערקום טרפה יהיה נמי הפונה לאו דווקא רק מעט למעלה טרפה שם.

פן הנה נראה לי לכאורה, שוב ראיתי בב"ח שם שהרגיש בקושיות רו"מ בזה ודחה באמת פירוש הב"י מכח זה ייע"ש: ומ"ש על מ"ש הב"י בסי' נ"ה בד"ה ובשאר דברי

רבינו וכו' וכן נראה מדברי רבינו עצמו בסי' נ"ו שכתב נשבר העצם במקום צנמת הגידין ונתרפא ונקשר יפה יש אוסרין בלי בדיקה וכו' אלמא בבדיקה מתקשרא וכו' וע"ז כתב ר"מ דלא הבנתי ראיתו דודאי כשפדק צ"ה ונמצאו שלמין א"כ אין חשש רק משום נשבר העצם יצא לחוץ ובנשבר העצם פתב הטור פאן בסי' זה בשם הגאונים דכשרה כשנתרפא יפה ונקשר דכיון שנקשר יפה בידוע שלא יצא לחוץ רובו וכו' עכ"ל ר"מ.

הנה זה לק"מ ורו"מ השמיט אינה תיבות בלשון הב"י בשם הטור ולכך הנקשה לו. ובצמח לשון הב"י ובטור פה הוא, יש אוסרין בלא בדיקה דכיון שאלו בא לפנינו קודם שנתרפא הנה צריך בדיקה וכו' א"כ מוכח להדיא דאף קודם שנתרפא הנה מהני בזה בדיקה, ואם טרפה מצד העצם בעצמו מה מהני בזה בדיקה בצ"ה.

וא"ל דהבדיקה הני מפת שפא יתרפא אח"כ, דהרי אדרבא משמע בטור דעיקר הבדיקה אחר הרפואה הני רק מטעם דקודם הרפואה הנה צריך בדיקה לכך גם אחר הרפואה לא נפטר מבדיקה, משמע דעיקר חיוב בדיקה הני קודם הרפואה, ואם טרפה מצד העצם עצמו א"כ אינו שייך אז בדיקה בצ"ה פלל ולכך מזה מוכח לכאורה דע"י בדיקה מתקשרא גם קודם רפואה וז"ב ונכון.

וא"ל דמייירי כשידענו שלא יצא לחוץ דזה, א"א לידע דלמא פעם א' יצא. ועוד דא"כ למה לי נתרפא אפי' כשלא נתרפא אין לחוש כיון שידענו שלא יצא לחוץ.

ומה בין נתרפא או לא. אלמא ודאי דזה א"א להפיר רק ע"י הוכחה דנתרפא ודו"ק.

ומאפס הפנאי קצתתי רק ראיתי להשיבו בקצרה שלא ידמה לו שהשלקתי דבריו אחר גווי ידידו לנצח וכו': תשובה עה שאלה באחד שהיה לו יונה מסונפנת ושחטה ולא פרפסה אם מותרת או אסורה כדין שאר מסונפנת: תשובה הנה לכאורה הנה נראה להתיר בזה עפ"י מה דאיתא במדרש תנחומא והובא בפילקוט פ' תצנה וז"ל להנף יפה עיניך יונים מה היונה הזאת כשהיא נשחטת אינה מפרפסת אלמא פושטת צנוארה וכו' א"כ מוכח שהיונה אינה מפרפסת, א"כ לפ"ז אינה דומה למה דקיי"ל בבמה מסונפנת דאם לא פרפסה אסורה דהתם כיון דנרפו לפרפס ולא פרפס א"כ מוכח שזו נטולה נשמתה קודם גמר שחיטה משא"כ ביונה דאין לנו הוכחה זודבלא"ה אין דרפה לפרפס, ואף דאין למדין הלכה מפי מדרש היינו בדבר התלוי בדינא דלדרש המקרא לא דייק פולי האי ונקט אפי' מה דלא הוי הלכתא הכי, אבל מה דלא הוי דין רק עדות שאומר שפך וכו' דבר זה ח"ו אינו חשוד לשקר ובדאי שפן הוא א"כ מוכח שיונה אינה מפרפסת, וא"כ הנה נראה להתיר בזה.

אף כד דייקינו יש לעיין בזה מתרי טעמי אחד יש לחקור מה הפנונה של דין זה דמסונפנת בעי פרפוס אם נימא שלולי עדות הפרפוס הנה ראוי לאסור מצד עצמה כיון דהיא מסונפנת והיא בכלל ספק איסור דיש לחוש שע"י צער השחיטה תצא נשמתה קודם גמר שחיטה והפרפוס באה רק לעדות דמוכח שהיתה חיה עדיין ולפ"ז אפי' ביונה ראוי לאסור דאף שאין דרפה לפרפס מ"מ כיון דליכא הוכחה להיתר אסור מספק.

וכן מוכח לכאורה ממה דקיי"ל בשחט בלילה ולא ראה אם פרפסה אסורה, רק אם מצאו פותלים מלאין דם מותרין משמע כל היכי דליכא הוכחה להיתר אסור מספק אף דליכא

גם הוכחה לאיסור אסור וכן מורה לשון המשנה חולין דף ל"ז דקתני מסונפת אסורה עד שתפרכס משמע דהאיסור הוא מצד עצמו והפרכוס גורם היתר.

וכן מוכח בש"ס שם דפריד מסונפת מנ"ל דשרי ופרש"י אפ"י ע"י פרכוס וא"כ חזינו דס"ד דאפ"י ע"י פרכוס ראוי שיאסר בזה א"כ נהי נמי דיליף למסקנא דמוותרת היינו אם ראינו שהיא מפרכסת אבל אם לא ראינו אסורה, מיהו י"ל להיפוך פיון דרוב חולים לחיים מה לי אדם מה לי בהמה א"כ מסתמא בחזקת חיה עומדת, והפרכוס הוי רק אם חזינו דלא פרכס' א"כ חזינו שמתה קודם אבל כל דליכא הוכחה לאיסור מותרת מסתמא דרוב חולין לחיים, ולפ"ז הכא ביונה הנה ראוי להתיר פיון דהיא אין לה פרכוס וליכא ריעותא, והכי נמי מוכח ולכאורה מפ"ג דביצה דף כ"ה במשנה דבהמה מסונפת והיא משנה מפורשת ופסקוהי כל הפוסקים דבהמה מסונפת מותר לשחטתה ביו"ט, והקשה הצ"ח שם דגניחוש שמה לא תפרכס וכתבנו בחידושינו שם לנישב מפח דרוב חולין לחיים ותלינו דמסתמא תפרכס, א"כ מוכח משם דאזלינו בתר רובא דנדאי תפרכס, וממה שהבאתי לעיל ראיה, ממה דס"ד דש"ס דכל מסונפת אסורה אין ראיה די"ל דנדאי לפי דס"ד דמסונפת אסורה מפח דזאת החי אכול שאינו חיה לא תיכול, א"כ הוי סבר דמסונפת אינה בכלל חיה, ובע"כ הנה סבור דמסונפת עומדת למיתה ולא הוי בכלל חיה אכול, אבל לפי מה שמוכיח הש"ס דמסונפת מותרת בע"כ אף היא בכלל החיה, ובע"כ מוכח לפ"ז דאף דהוי מסונפת רוב חולין לחיים ונקראת בכלל חיה וא"כ מוכח דמסונפת חיה שפיר וא"כ לפ"ז יש לומר באם לא שייך פרכוס או דלא נודע אם פרכסה אזלינו בתר רובא חולין לחיים.

ומשוחט בליזה אין ראיה די"ל דהתם איכא ריעותא דאם אינו רואה דם בכתלים הוי הוכחה דלא פרכסה וגיפרין הדברים, אבל כל דליכא ריעותא כלל י"ל דמוותרת אף באמת מסתימת לשון הש"ס והפוסקים משמע דמסונפת אסורה מספק והפרכוס גורם היתר ובלא"ה אסורה מספק, והו אמת דרוב חולין לחיים, אף היינו אם לא היתה נשחטה, אבל אם נשחטה אפטר בצירוף צער השחיטה עם החולי תמות בעצמה, ולא שייך בזה רוב חולין לחיים דאטו רוב חולין נשחטים ולכך בזה ליכא רוב, ואף דמוכח דהוי בכלל זאת החיה היינו דלפי הס"ד הי' ס"ל דמסונפת מצד עצמה אינה עומדת לחיים דרובן למיתה לכך לא הוי בכלל זאת החיה ולכך ראוי שלא יועיל אפ"י פרכוס דהיא עצמה לא הוי חיה, אבל מסיק הש"ס דמסונפת מותרת והינו דמצד עצמה היתה בכלל רובן לחיים, דלענין איסור של זאת החיה זה בהתחלת השחיטה תליא מלתא, אם זולת המעשה של השחיטה הית' עומד' לחיים הוי בכלל זאת החיה, שיהי לולי היתר אכילתו לא הנה מתחיל לשחטו, ובלי מעשה השחיטה הנה חי ממש, אבל מ"מ עתה שבא לשחטו יש לחוש שע"י צער השחיטה פרוחה נשמתה ולא נגמרה השחיטה בחיים, אף לחשש זה שוב מהני אם חזינו דפרכסה א"כ היתה חיה בגמר שחיטה ומותרת, אבל אם לא פרכסה שפיר חיישינו שמה בשעת השחיטה בצירוף החולי מתה קודם גמר השחיטה ובזה ליכא רובא, אף א"כ לפ"ז נשארה הקושא הנ"ל במקומה דאף מותר לשחוט מסונפת ביו"ט שמה לא תפרכס, אף נראה דא"ש די"ל דזוקא אם כבר נשחטה ולא ראינו שפרכסה אסורה מפח דאזלינו בתר שעת מציאותו, פיון דחזינו שמתה השתא עכ"פ א"כ אמרינו הרי מתה לפניך וחיישינו שפיר כמו שהשתא מתה פן מתה מעיקרא קודם גמר השחיטה

כדאמרינו בעלמא הרי בוגרת לפניה, ואפי' למאן דלא סבר פן מ"מ פינו דאיכא תרתי לריעותא שהיה חולי תחלה וגם הרי לפניה דומה למה דאמרינו בנדה פ"ק במקנה, וכן הוא בפ"ד דקידושין דאמרינו הרי לפניה, אבל כל עוד שלא מתה לענון להבא שפא תמות לא חיישינו פינו דליכא חזקה דהשתא דהרי לפניה אזלינו בטר חזקה דמעיקרא שהיא חי עדיין ותלינו דהיה אח"כ ג"כ חיה עד אחר גמר השחיטה ותלינו אריכות החיים שיאריף כל מה דאפשר, וזה להיפוך ממש ממה דאמרינו בעלמא שפא מת לא חיישינו שפא תמות חיישינו דהתם לא חזינו אם מת או לא וליכא חזקה דהשתא לומר שמת מעיקרא, לכה לא חיישינו לשפא מת ולשפא ימות חיישינו דוקא היכי דהוי לזמן מרובה אבל לזמן מועט לא חיישינו לשפא מת כמ"ש התוס' שם אבל הכא דהוי לזמן מועט לכה לשפא ימות קודם גמר השחיטה לא חיישינו ולשפא מת חיישינו פינו דהוי חזקה דהשתא ונהרי לפניה, ולשיטת רש"י דס"ל דמה דאמרינו בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת הוי בחזקת אבר מן החי, ופרש"י הטעם דס"ל מחזיקין מאיסור לאיסור א"כ א"ש יותר דבשלמא אם כבר נשחטה וספק אם היה השחיטה פהוגו, או אולי מתה תחלה קודם גמר שחיטה אמרינו בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת עד שינדע לה במה נשחטה והיינו דמחזיקין מאיסור לאיסור היינו מאיסור אמ"ה לאיסור גבלה וזה שייך פשפכר נשחטה ומתה דעכ"פ אבר מן החי ליכא פאן, אמרינו נהי דגוף החזקה מסלקת איסור אבר מן החי מ"מ עדיין מהני להחזיק איסור גבילות, ולומר שמתה קודם גמר שחיטתה, דאם נתלה שנשחטה פהוגו כבר הותרה לגמרי, לכה מחזיקין מאיסור לאיסור לומר שנתגבלה תחילה, אבל קודם שנשחטה לחוש שפא תמות קודם גמר השחיטה, אז יש סברא להיפוך דטפי ראוי שיעיל החזקה שיהי' חי אף אח"כ כל משך זמן השחיטה, ואז כל משך זמן יהי' בחזקת אמ"ה.

אבל אם מת קודם גמר שחיטה ושוב פקע איסור אבמ"ה א"כ בזה אלים טפי חזקת איסור אבמ"ה להחזיק א"ע לומר באיסורו עומד משנימא שיתבטל איסור זה ויחול איסור אחר, לכה לא חיישינו שפא לא תפרס, אבל אם כבר נשחטה ומתה שפיר אסור מספק כל דליכא הוכחה לחיים ולכן אף ביונה דאין דרכו לפרס אסורה מספק אם לא פרס: ועוד יש לדון בזה שמה שיונה אינה מפרסת היינו קודם גמר שחיטה וכן מורה לשון הילקוט בזה וז"ל שאר עופות כשהם נשחטין מיד הם מפרסין משמע מלשון מיד תיכף קודם גמר שחיטה הם מפרסין, אבל היונה כשהיא נשחטת פושטת צנארה, אבל אחר השחיטה היא מפרסת לכה אם לא פרסה בסוף השחיטה כשאר עוף ודאי אסורה וז"ב ונכון: והנה מדי דברי בזה אנפיר מה שעיינתי בסוגיא זו דף ל"ז בחולין דמבואר שם דבגבלה יש לאו ועשה דזאת החיה חיה אכול ושאונה חיה לא תיכול יע"ש.

וא"כ קשה לי חדא על התוס' שפירשו בכמה דוכתי דלכה בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת מכח חזקת שאינה זבוחה מפח מצות וזבחת וכו'. והנה ע"ז יש לפקפק כמ"ש התוס' בשם הריצב"א פ"ג דשבועות דזבחת לאו עשה הוא, ולמה לא פירשו טפי עשה דחיה אכול שאינה חיה לא תיכול, מיהו זה לק"מ דהתם פונת התוס' לאוקמא בחזקת איסור שהיה מעיקרא.

א"כ בשלמא חזקת שאינה זבוחה הנה בו מחיים איסור זה אבל איסור שאינה חיה אדרבא כל זמן שהיה חי הי' בכלל חיה אכול א"כ בחיים לא הנה איסור זה חל עליו ומעיקרא לא הנה בו איסור זה, ועתה הרי כבר ספק אולי נשחט ומעיקרא לא חל עליו העשה ותדע שהרי מוכח בש"ס שגם בטרפה יש עשה זו דשאינה חיה לא תיכול ולמה אמרינן נשחטה בחזקת היתר עו מדת עד שינודע לה כמה נטרפה הלא יש עשה זו ובע"כ כמ"ש, אף זה קשה על הרמב"ם שפתי פט"ז ממ"א גבי חולה דצריף לאכול דמאכילין אותו הקל הקל, וביאר שם גבלה וספיקי שביעית מאכילין אותו ספיקי שביעית שהוא מד"ס משמע אבל שביעית שהוא מד"ת חמור מנגבלה, וכבר דיבר בזה הרב בעל פפות תמרים בפ' יוה"כ והרב מזאמושץ בריש ספרו משנת חכמים דבע"כ ס"ל להרמב"ם דעשה חמור מל"ת, והרא"ש דס"ל נבלה חמור ס"ל דל"ת חמור מעשה ייע"ש, ובמקום אחר פתבנו דפליגי בסברת התוס' הנ"ל אם יש בנגבלה עשה וזבחתי או בסברת הריצב"א, אף פעת קשה טובא הרי בנגבלה איכא עשה מפורשת של חיה אכול שאינה חיה לא תיכול וא"כ יש בנגבלה עשה ול"ת.

ובשביעית רק עשה ולמה שביעית חמור מנגבלה בזה, ובה נראה דאין ראיה מהרא"ש די"ל דגם הוא ס"ל עשה חמור רק בנגבלה יש עשה ול"ת פנ"ל, וצ"ע טובא בזה כי אין הפנאי גורם לי פעת לעיין בזה אולי יזכני ה' בזמן אחר לבאר זה.

דברי ידידו: תשובה עו לק"ק סיקאהל לחכם אחד. ע"ד אשר הקשה ר"מ בן חולין דף כ"ב ע"ב בבבב"א דר"ז האומר הרי עלי עולה מן התורין או מן בני היונה והביא תחלת הציהוב שפנה ושפנה מהו ספקא הוי ונפיק או דלמא פרי הוי והקשו התוס' ד"ה והביא היאך ס"ד דנפיק פניו דממ"נ הוא פסול היאך הוא יכול להקריבם ותיירצו שם ייע"ש, והקשה ר"מ דמדבריהם מוכח אף דאי אפשר להקריב מ"מ יצא ידי נדרו פניו דבעצם הדבר יכול להקריבו רק דאנחנו לא ידענו ולכך אין מקריבין אותו ותמה ר"מ מן הש"ס בב"ב דף פ"א דאמר רבה מאי קושיא דלמא ר"מ ספוקי מספקא ליה וכו' עד ודלמא בפורים ניהו לבעי קריאה וכ"ת קריאה לא מעפכת והאר"ז כל הראוי לביילה אין ביילה מעפכת בו וכו' והא ה"מ אם בפורים ניהו ראוי לקריאה מצד עצמם רק לדין ספיקא ורק מחמת הספק אינו ראוי לקריאה ונחשב אינו ראוי לקריאה, ודחק ר"מ לחלק הדבר בלי טעם, אבל לפע"ד אין ענין זה לזה כלל ומה מדמה נדבה לחובה דנדבה בטר דעתו של נזדר אזלינן פדאמרינן במנחות הרי עלי להקריב בבית חוננו וכו' דאמר עד בית חוננו טרחנא טפי לא טרחנא פן ה"נ הוי עיקר דעתו שהוא? תן לכהן וכיון שנתן לפהו והראיה נדבת לבו יצא, ומה נ"מ לו אם הקריבו או לא, סוף סוף הוא עשה את שלו ונתן לפהו אבל התם בבפורים דהוי חובה בגזירת הפתוב התורה לא רצתה רק שיהיה הפהו נהנה ממנו וכדת של תורה שיהיה קריאה ולכך לא יצא.

וראיה לדברינו דקשה על ר' זירא מה מבבב"א ליה בנדר מן התורים או מן בני היונה והביא תחלת הציהוב שפנה ושפנה ולמה לא מבבב"א ליה בכל הני שחיבין קרבן מן התורים או מן בני היונה כגון יולדות עניה או מצורע או זבה אם הביאו תחלת הציהוב שפנה ושפנה אם ספיקא הוי ונפיק או פרי הוי ולא נפיק, בע"כ דבהני דהוי חובה פשיטא דלא נפיק פניו דאין ראוי להקריבם, רק בנדר מבבב"א ליה דיש לומר דעת הנזדר הוי

רק על ההבאה לפהו, ועוד קשה מה מדמה לכתחלה לדיעבד, בחולין אמר הש"ס רק אם הביא בדיעבד אז יש לומר דסמכינן על הך סברא פיון דעכ"פ אפשר דהוי ראוי מגופו יצא ידי גדרו, אבל התם קאמר דמביא נאינו קורא דמשמע דמביא לכתחלה בזה נדאי לכתחלה אין ראוי להביא פיון דאינו ראוי לקריאה ובזה הדבר יש להסביר הענין יותר דיש לומר ב' התירווצים של התוס' הם לאחדים, דהרי התוס' תירצו בתחלה פיון דאם עבר הפהו והקריב פשר יצא ידי גדרו, ונראה לי פונתם דכיון דקיי"ל כל שפידו לאו כמחוסר מעשה דמי עיין פ"ג דקידושין, ועיין בפ"ג דסוכה בסוגיא דעלתה בו תמרה מוכח שם בתוס' דאף מה דהוי דרף אסור נחשב בידו, ולכך א"ש פיון דהוי ביד פהו להקריב ובידו הוא לעשות פו נחשבו ראוי להקרבה, אף שוב בזה לא הוי ניקח להו דנהי דביד הפהו להקריבו עכ"פ ביד הבועלים אינו בידו, וכיון דאינו בידו ולכתחלה אסור להקריבם אף יצא ידי גדרו, לכך הוסיפו לומר פיון דהוא נתנם לכהן א"כ ממ"נ מצד הנודר הרי מסרו לכהן, ומצד הפהו עצמו פיון דהוא קבלם א"כ נראה דדעתו להקריבם והיה בידו להקריבם לכך יצא ממ"נ.

אבל התם בבכורים לא מבעיא אם נאמר דהתם אם הוי קורא בדיעבד נמי לא הוי יוצא דאינו דומה למ"ש התוס' דבדיעבד אם הקריב פשר די"ל בקדשים בעינן שינה עליו הפתוב לעכב, וכל דלא שינה בדיעבד פשר, אבל גבי בכורים דהקורא הוי זר לכך לא בעינן שינה עליו הפתוב לעכב, וכיון דתחלה אין ראוי לקריאה אפי' אם קרא לא מהני, וא"כ לפ"ז נדאי אינו דומה לחולין כמובן, רק גם אם נאמר דבדיעבד אם קרא מהני מ"מ אף נאמר לו לכתחלה להביא הרי לכתחלה אין ראוי להקרבה, אף התם פיון דהפכהו קבלם והוא הביא בדיעבד והפכהו קבלם מוכח דדעתו להקריב, לכך יצא ממ"נ דהפכהו הוי בידו אף דהוי דרף אסור והבועלים די להם בנתינה לכהן ועוד יש לומר בישוב קושיותו דהתוס' פתבו פיון דעכ"פ האחד ראוי להקריבו א"כ מה דמיון הוא זה התם אם אין לו קרקע אין זה ראוי לקריאה פלל אבל בזה פיון דעכ"פ יש פאן אחד ראוי להקריבו לכך סמכינן ע"ז אף דבמעשה אין ראוי להקריבו וז"פ נאמת בלשון התוס' למכוין בהם ובנדון פלפולו בסוגיא דפ"ק דחולין לא אשיבנו פי בסוגיא זו יד הפל ממשמשין בה, וצריף אני לעיין בכל הספרים ולחפש אחריהם ואני חלש פח בנמים הללו לזה לא אשיבנו פלל דברי ידיו: תשובה עז בש"ע סי' י"ח שיעור הפגימה כ"ש וכו'.

הנה בחדושינו מכבר באו"ח סי' תפ"ו הבאתי ראיה לדברי הב"ח דבפחות משיעור חגיגת צפורן אין אסור מדברי הרמב"ם פ"א מבחירה והנה ראיתי אחר הימים בת"ש שהביא זה. והנה מ"ש בתב"ש שם בשם ס' בית יעקב לדחות זה דמ"ש הרמב"ם פספין של שחיטה הפונה דהבדיקה היא פספין של שחיטה, והנה לדעתי מוכח מן הש"ס להיפך ממה דאמר ר"ל ג' פגימות הן ור"ח אמר אף פגימת הספין ואידך בחולין לא קמייירי, ולמה ליה למימר בחולין לא קמייירי לתרץ טפי דלא נקט רק הני תלת דפגימה דידהו הוי דוקא פדי חגיגת צפורן ובפחות מזה פשר, משא"כ בספין דאף פחות מזה פסול לכך לא נקט ליה ובע"כ דשוונן המה לדינא וז"ב לפע"ד.

והנה מדי דברי בנה אנפיר מה שנשאלת בנה מחכם אחד בדין אם בדין הספין ולא מצא פגימה בבדיקת אבשרא, ואטופרא מצא פגימה ונחט בעוף את הנשט לבדו ולא את הקנה אם פשרה להב"ח דס"ל דבעינו דוקא פדי חגירת צפון.

והשפתי דנראה דטרפה אפי' להב"ח, דנראה דנהי דבעוף לא בעינו שחיטת כל הסימנים ממש מ"מ ראוי לשחיטת שניהם בעינו דומה למה דקיי"ל בעלמא כל הראוי לבילה אין בילה מעפבת וכו' וראיה לזה מדברי הפוסקים דס"ל דשמוטה אינה טרפה רק שאין שחיטה מועיל בו וא"כ קשה בעוף דהכשרו בסי' אחד לתכשר באם השני שמוט ולמה פוסל בעוף שמוטת סימן אחד בע"כ דבעינו שיהיו שניהם ראויין לשחיטה.

וכן מצאתי בתב"ש שכתב בן בסי' כ"ד, וא"כ מוכח כמו בסימנים בעינו שיהיו שניהם ראויין לשחיטה ה"נ בספין בעינו שיהי' ראוי לשחוט בו ב' הסימנים, וכל דאינו ראוי לשחוט שניהם פסול לגמרי, ואין להקשות ממ"ש הפוסקים באם יש ספק אם נגע בנושט שתופס הקנה לבדו בידו ושוחטו וא"כ בודק הנשט ונהרי אין ראוי לשחוט שניהם, אף א"ש דהחילוק בין אם המניעה מצד אחר או מגופה.

דאם הוא מגופה אין ראוי לשחיטה הן מצד הסימנים והן מצד הספין בנה בנדאי לא הוי שחיטה. אף אם אין המניעה מגופה רק מצד אחר שצריך לבדוק אם"כ בנה נחשב ראוי לשחיטה מצד עצמה וא"ש וז"ב לפע"ד ודו"ק.

והנה עפ"י ה"ל נראה לי ליישב על נכון דברי הדרישה שהביא הש"ך בכאן דלכך בעינו בדיקת הספין קודם השחיטה משום שנאמר ושחטתם בנה והש"ך תמה שהוא סותר להש"ס דף י"ז ע"ב דקאמר שם מנין לבדיקת ספין מן התורה שנאמר ושחטתם בנה ופרי' פשיטא פנין דאי ניקב טרפה בעיני בדיקה ומשני לחכם קאמרין וע"ש, ולכמ"ש יש לומר כן דעיקר פדעת הב"ח דבפחות מחגירת צפון פשרה וממילא הוי ס"ד דאם בדיקו אבשרא ולא אטופרא ורופה לשחוט בנה עוף דהכשרו בסי' אחד הנשט לבד דלא בעי בדיקה אטופרא דהא אפי' אם יהי' פגימה לא יזיק פנין ששוחט הנשט לבד ותופסו לבדו בידו.

לכך קמ"ל ושחטתם בנה דבעי לבדוק גם אטופרא מפח דבעינו שיהא הספין ראוי לשחוט בו שניהם וזה נדאי בעי קרא. אף יש לומר הש"ס דפרי' פשיטא היינו לס"ד דש"ס דלא אסיק אדעתיה מהו מימרא דר"ל שם דקאמר וכולהו כפגימת צפון והוי ס"ל בפגימה כ"ש פוסל, ובפרט לפמ"ש התבו"ש דהנה דס"ל דבדיקין במיא ובשמשא ס"ל דכ"ש פוסל, והנה להך דיעה דכ"ש פוסל לדידיה נדאי פגימה כ"ש פוסל אפי' בנושט או בקנה.

דמה דאמרין כל דבשרא וטופרא לא ירגישו גם הנשט לא ירגיש זה הוי רק מסתמא אבל אם יש פגימה כ"ש פוסל לכה זה נדאי בשניהם פוסל, לכה שלא לאוקמא דר"ח פתנאי רק ככ"ע לכה משני בדיקה לחכם קאמרין וקרא אסמכתא בעלמא אבל לדין דקיי"ל פריש לקיש דכולן אין פוסלין רק בחגירת צפון.

ובפרט לפי מה שהוכחנו לעיל ממה דלא משני דלכה לא מנאו בדיקת הספין מפח דבנה אפי' כ"ש פוסל בע"כ דס"ל להש"ס להלקתא דבפחות מחגירת צפון לא פסול אפי' בספין. ולפ"ז ממילא כל דאינו מרגיש אבשרא אף דמרגיש אטופרא אינו מזיק לנושט

ואין פוסל לנשט וכן להיפך לקנה, וא"כ הוי ס"ד אם רוצה לשחוט רק חד סימן לא לבעי בדיקה רק זה שפנגדו ולא יותר.

אבל דנימא דבעינן ראוי לשחיטת שניהם זה אינו פשיטא. לכה אצטריף ושחטתם בזה דבעינן שיהא ראוי לשחיטת שניהם ובעינן לבדוק אבשרא ואטופרא לכה אצטריף לאשמעינן קרא ושחטתם בזה, ומה"ט גופא לא משני הש"ס דלכה לא מנאו בדיקת הספין דס"ל כמ"ד דאף כ"ש פוסל, והיגו פינן דר"ח הוא דאמר אף בדיקת הספין והוא קאמר לעיל הך לימוד מנין לבדיקת ספין מן התורה שפאמר ושחטתם בזה.

ואם נאמר דר"ח פוסל אפי' כ"ש, א"כ נצטרף לדחוק דהך קרא הוי רק לבדיקת חכם וקרא אסמכתא בעלמא וזה דוחק. לכה טפי מוקי לה דר"ח ס"ל דגם בפסין בעינן דוקא כדי חגירת צפון.

לכה אצטריף לאשמעינן ושחטתם בזה לגופו דבעינן ראוי לשניהם לכה שוב פינן דגם בפסין ס"ל דבעינן חגירת צפון דוקא ולכה פריף ולחשוב נמי ומכרח לתרץ בחולין לא קמיירי.

ודו"ק היטב בכל זה: תשובה עח לק"ק פרעמישלאן. הנה מכתבם קבלתי והנה אשר התיר אחד, מאן דהו את ר' בעריל לשחוט.

רע עלי המעשה. אפי' הנה חכם גדול שבתכמים לא הנה לו לעשות כן והוא נגד הש"ס מפני חולין דף י"ח דפריף שם ולא חגיג מר למבא.

ופרש"י לרבא בר חיינא שהו העבירו ואתה מכשירו. ומשני שליחותיה קא עבידנא, ופרש"י שהרי ציננו למצוא לו זכות ועכשיו שמצינו לו זכות אין אנו צריכין לחזור ולהילף בו.

הרי מפניך אומר דמשום כבודו בלבד לא היו רשאים להכשירו אף דראו דמן הדין הוא פשר. דהרי נמצא ספינו יפה ושלם כדין העבירו רבא.

דהרי בנמצא ספינו יפה אין להעבירו רק נדוי כמ"ש בש"ע, וגם הי' טפלי תלוין בו וכמ"ש שם בש"ס ואעפ"כ פינן דהו העבירו לא היו רשאים להכשירו משום כבודו, רק מפח דהו עצמו צינה כן, לכה הכשירוהו.

א"כ בנ"ד שאינו כן ודאי צריף לחוש לכבוד הצדיק. לאסור להכשירו בלתי רצונו ולכן ודאי המתירו עתיד ליתן את הדין ומי שהו רבא שמים ודאי לא יאכל משחיטתו וכו'.

דברי ידים וכו' תשובה עט בנגידון המחלוקת בק"ק מאניסטריסטש. הנה ע"ד אשר יצא ערעור על השוחטים שאין בקיאים בהשחטת הספין אם מחויבים לעמוד לנסיון או לא.

נראה דודאי צריכין לעמוד לנסיון מחדש דאף דכבר הוחזקו לשוחטים מומחים אין סומכים על החזקה במקום דיכולין לברר. ואף שכתב הט"ז סי' ח' באו"ח לחלק דדוקא בחזקה שלא הוחזק בעצמו בזה צריף לברר, אבל בחזקה דכבר הוחזק בעצמו אין צריף

לְבַרר מִכָּל מְקוֹם הַמַּג"א שֶׁם כָּתוּב לְהִיפָּךְ וְעוֹד הָרִי הַמַּג"א פָּתַח בְּסִי' תל"ז פִּינּוֹן דְּהַבִּית
הָיָה בְּחֻזְקַת חֲמִיץ.

וּבְחֻזְקַת בְּדוּק אַתָּה בָּא לְהוֹצִיאוֹ מִחֻזְקַת חֲמִיץ בְּזֵה וְדַאי צָרִיךְ לְבַרר, א"כ ה"נ פִּינּוֹן דְּכַעַת
הַוְלָדוֹ לֹא יָדַע בְּנֻדַי מִהַשְׁחָזוֹת הַסְּפִינ, רַק דָּאֵח"פ לְמַד א"כ פִּינּוֹן דִּיש לֹו חֻזְקָה דְּמַעֲיָקְרָא
לְהִיפּוֹף שְׁלֹא יָדַע בְּזֵה וְדַאי צָרִיךְ לְבַרר, וְעוֹד הָרִי כָּאֵן יֵשׁ חֻזְקַת הַסְּפִינ לְהִיפּוֹף דְּכָל סְפִינ
קוֹנְדִם הַשְׁחָזוֹתוֹ וְתִיקוּנוֹ הוּא פְּגוּם וְהַשּׁוֹחֵט בָּא לְתַקְּנוֹ אַח"פ א"כ פְּנִיגְד חֻזְקָתוֹ יֵשׁ לָנוּ
חֻזְקַת הַסְּפִינ לְהִיפּוֹף שְׁהִיָּה פְּגוּם לְכַף בְּזֵה וְדַאי צָרִיךְ לְבַרר, וְהוּ אַמַּת דְּקִשָּׁה לִי עַל
הַש"ס דָּף י"ז דְּקָאֵמֵר שֶׁם מִנִּין לְבְּדִיקַת הַסְּפִינ מִן הַתּוֹרָה דְּכִתִּיב וַיִּשְׁחָטְתֶם בְּזֵה וְאַכְלֶתֶם
וּפְרִיָּה פְּשִׁטָּא פִּינּוֹן דְּנִיָּקָב טְרַפָּה בְּעֵי בְּדִיקָה, וּמִשְׁנֵי לְחֻכְמָא קְאָמְרִינּוּ, וּפְרִיָּה וְהָאֵר"י לֹא
אָמְרוּ לְהִרְאוֹת סְפִינּוֹ לְחֻכְמָא אֱלָא מִשּׁוּם כְּבוֹדוֹ וְכו' וּמִשְׁנֵי מְדַרְבְּנָן וְכו' וּמַהוּ פְּרִיָּה נִימָא
דְּהַפְּנִיָּה דָּאֵף דְּהַשְׁתָּא הַסְּפִינ בְּחֻזְקַת בְּדוּק וְהָיָה בְּחֻזְקַת טוֹב אַעפ"כ בְּעֵי בְּדִיקָה וּלְכַף
צָרִיךְ שְׁפִיר קְרָא דְּבִלֵּא"ה מַה בְּכַף דְּכִי נִקְיָב טְרַפָּה בְּעֵי בְּדִיקָה הָרִי יֵשׁ בְּזֵה חֻזְקָה טוֹבָה
דְּהוּי בְּחֻזְקַת טוֹב, וּלְכַף צָרִיךְ קְרָא, וְבַע"כ מוֹכַח דַּס"ל לְהַש"ס דְּלֹא סְמִיכִינוּ עַל הַחֻזְקָה
בְּמְקוֹם דִּיכּוֹלִין לְבַררוּ, וְהָרִי כָּאֵן הָיָה מְתַחֲלָה בְּחֻזְקַת טוֹב, וּמוֹכַח דְּלֹא כְּהַט"ז בַּה'ל'
צִיָּצִית סִי' ח'.

אֵף גַּם בְּזֵה קִשָּׁה מַהוּ פְּרִיָּה וְהָאֵר"י לֹא אָמְרוּ בְּדִיקַת הַסְּפִינ לְחֻכְמָא אֱלָא מִפְּנֵי כְּבוֹדוֹ שֶׁל
חֻכְמָא וּמַהוּ פְּרִיָּה נִימָא וְדַאי לְהִרְאוֹת סְפִינּוֹ לְאַחַר בְּעֵינָן מִן הַתּוֹרָה אֵף דְּהוּא עֲצָמוֹ בְּדִקּוֹ
וְרָאָה כִּי טוֹב הוּא אוֹלֵי הוּא אֵינּוּ בְּקִי, וְאֵף דְּכָבֵר הִנְחֻזַק לְבָקִי הָרִי אֵין סוּמְכִין עַל הַחֻזְקָה
בְּמְקוֹם דִּיכּוֹלִין לְבַרר.

לְכַף בְּעֵינָן לְהִרְאוֹתוֹ לְאַחַר וּקְרָא שְׁפִיר אֲצִטְרִיךְ דָּאֵף דְּהוּי כָּאֵן ב' חֻזְקוֹת חֻזְקַת הַסְּפִינ
וְחֻזְקַת הַשּׁוֹחֵט גַּם עַל ב' חֻזְקוֹת אֵין סוּמְכִין בְּמְקוֹם דִּיכּוֹלִין לְבַרר, וְאֵף דְּמַדִּינָא הוּי דִּי
לְהִרְאוֹתוֹ לְאַחַר וְלֹא לְחֻכְמָא, אֵף מַה דְּאָמְרוּ לְהִרְאוֹת סְפִינּוֹ לְחֻכְמָא דְּמִשְׁמַע דְּוָקָא לְחֻכְמָא
הוּא מִפְּנֵי כְּבוֹדוֹ שֶׁל חֻכְמָא וְזֵה פְּנִינָת ר' יוֹחָנָן אֲבָל לְאַחַר בְּעֵי מַדִּינָא וְצ"ע: וְהִנֵּה בְּהִיוֹתִי
בְּזֵה נִתְקַשְׁתִּי עוֹד בַּש"ס שֶׁם דָּף יו"ד ע"ב דְּפְרִיָּה שֶׁם אֵי הָכִי תְּבַעֵי נְמִי בְּדִיקַת חֻכְמָא
וּמִשְׁנֵי ע"א נְאָמֵן בְּאִיסוּרִין, וּפְרִיָּה אֵי הָכִי מַעֲיָקְרָא נְמִי לֹא וּמַהוּ פְּרִיָּה הָרִי יֵשׁ לוֹמֵר
בְּשִׁלְמָא מַעֲיָקְרָא דְּעַדִּין לֹא הִנְחֻזַק הַסְּפִינ בְּחֻזְקַת טוֹב לֹא מִהִנֵּי ע"א פִּינּוֹן דַּע"א לֹא עֲדִיף
מִחֻזְקָה וּכְמוֹ דְּאֵין סוּמְכִין עַל הַחֻזְקָה בְּמְקוֹם דִּיכּוֹלִין לְבַרר כֵּן ע"א אֵין נְאָמֵן בְּמְקוֹם
דִּיכּוֹלִין לְבַרר וְכָאֵן הוּי הַסְּפִינ בְּחֻזְקַת מְקוֹלְקָל לְכַף אֵין סוּמְכִין עַל ע"א בְּמְקוֹם דִּיכּוֹלִין
לְבַרר וּלְכַף בְּעֵי בְּדִיקָה לְחֻכְמָא, אֲבָל אִם כְּבָר בְּדִקּוֹ הַחֻכְמָא וְהַעֵיד שְׁהוּא טוֹב וְגַם הַשּׁוֹחֵט
בְּדִקּוֹ וְא"כ הִנְחֻזַק עַכ"פ עַפ"י ב' עֲדִים שְׁהוּא טוֹב וְכִינּוֹן דְּהוּא עֲצָמוֹ בְּחֻזְקַת טוֹב, שׁוּב
א"צ לְבַרר לְדַעַת הַט"ז בְּסִי' ח' וְה"ה בַּע"א דַּא"צ לְבַרר בְּזֵה, וּלְכַף נִגְד הַחֻשָּׁשׁ דְּשְׁמָא
נִתְקַלְקַל לְבַד פִּינּוֹן דְּכָבֵר הִנְחֻזַק לְטוֹב שְׁפִיר מִשְׁנֵי דַע"א נְאָמֵן בְּאִיסוּרִין וּלְבַרר א"צ עוֹד.

וּמַהוּ פְּרִיָּה א"ה תְּבַעֵי בְּדִיקָה לְחֻכְמָא וּמַזֵּה רְאָיָה דְּלֹא כְּדַעַת הַט"ז בְּסִי' ח' רַק דְּאֵין חִילּוּק
בֵּין אִם הוּי מְחֻזַק בְּעֲצָמוֹ אוֹ שְׁאֵר חֻזְקוֹת בְּכָל עֲנָן צָרִיךְ לְבַרר, וּלְכַף שְׁפִיר פְּרִיָּה בֵּין
בְּמִיָּתָא וּבֵין בְּתַרְיִיתָא לְבַעֵי בְּדִיקָה לְחֻכְמָא וְכו'.

וּלְכַף הָעוֹלָה מְזֵה דְּהִיכִי דִישׁ חֻשָּׁשׁ עֲרַעוֹר שְׁאֵין מְבִינִין הַשְׁחָזוֹת הַסְּפִינ צָרִיכִין לְעַמּוֹד
בְּנִסְיוֹן לְבַרר, וּבְפִרְט הִיכִי דִישׁ רְגֵלִים לְדָבֵר אִם מְסַרְבִּין לְהִרְאוֹת סְפִינָם לְאַחַר וְאֵין

רצונם לקיים והייתם נקיים מה' ומישׁרָאל א"כ יש רגלים לדבֿר לזֶה ונדאי פֿל היכי דַיִש רגלים לדבֿר צָריף לחוש להו.

דבֿרי יִדְעִים הַטְרוּד וכו': תְּשׁוּבָה פ לק"ק יארשוב הסמוך לַמֵּאֵה־לוֹב למוהר"ר פֿסח שְׁמִשׁוֹן שו"ב דָּשֶׁם. הֵנָּה ע"ד שְׁאֵלְתוֹ עַל מְנַהֵג הַשׁו"ב פְּשִׁמוֹצְאִין אֵינָה פְּגִימָה עַל הַסְּפִין אַחַר הַשְּׁחִיטָה, מְשַׁפְּשֵׁפִין הַסְּפִין עַל הַיָּד אָנָּה וְאָנָּה עַד שְׁמִסְרִין הַפְּגִימָה אִם הָיָה פְּגִימָה גְּמוּרָה אוֹ לֹא.

ומעֵלְתוֹ לֹא נִיחָא לִיה בְּזֵה. כִּי רָאָה בְּבְרִית אַבְרָהָם חֶלֶק יו"ד ס' י"ב וּבְתִשְׁבַּת חֲתָם סוֹפֵר שְׁמַחְמִירִין בְּזֵה.

וְהֵנָּה תְּמִיד הָיָה בְּלִבִּי לְהַקְלֵ בְּזֵה, כִּי לְדַעְתִּי א"א שְׁיִלְף הַפְּגִימָה ע"י שְׁפִשׁוּף בְּבִשְׁרָא וּבְשִׁסְרֵי בְּזֵה הַפְּגִימָה, וְהֵנָּה פְּעַת בְּבוֹא דְבִרְיוֹ עֵינֵינִי בְּחֲתָם סוֹפֵר ס' ט"ז וְרִאִיתִי דָּגָם הוּא הוֹרָה פֿו.

דא"א שְׁיִתְקֵן בְּזֵה הַפְּגִימָה. רַק דְּחַשְׁשׁ לְשִׁהֲיָה אוֹ עִיקוּר.

וּלְכֹף לְדַעְתִּי אֵין מְקוֹם לְהַחְמִיר מִפְּחַז זֶה דְּלַחֲוֹשׁ מִפְּחַז שְׁהֲיָה הֵנָּה אִף אִם הִי שְׁהֲיָה הָיָה רַק מִשְׁהוּ וּמִן הַדִּין בְּעֵינֵינוּ שְׁיַעֲוֹר שְׁהֲיָה, וְרַק חוּמְרָא בְּעֵלְמָא לְאַסְוֹר שְׁהֲיָה אִפִּי מִשְׁהוּ, א"כ עֵתָה דְּהוּא רַק סְפִק אִם הָיָה שְׁהֲיָה מִשְׁהוּ הוּא סְפִק דְּרַבְּנֵינוּ וְלָמָּה נַחְמִיר בְּזֵה מִסְּפִק וְחַשְׁשׁ רְחוּק וְלַחֲוֹשׁ לְעִיקוּר הֵנָּה זֶה בְּיַדוּעַ דְּכָל שְׁאִינוּ עוֹקֵץ לֹא עוֹשֶׂה עִיקוּר.

נְהִירִי אִפִּי סְפִין עוֹלָה יוֹרְדָת פְּשָׁרָה. וְלֹא אֶמְרִינוּ דְּמְקוֹם הַגְּבוּהַ עוֹשֶׂה עִיקוּר אִף שְׁהוּא גְּדוֹל מִכ"ש אֵינָה דְּבָר אַחַר כ"ש שְׁאִינוּ גְּדוֹל שְׁאִינוּ עוֹשֶׂה עִיקוּר.

נְעוּד אֲנִי מוֹסִיף רְאָיָה דְּהִירִי אִם הָיָה עוֹשֶׂה עִיקוּר לָמָּה אֵינוּ עוֹשֶׂה אֵינָה רִנְשֶׁם בְּעוֹר הַבְּשָׂר שְׁמִשְׁפִּשְׁףָּה בָּהּ. וְאֶדְרַבָּא אֲנִי אוֹמֵר דְּמַהֲנִי נְמִי הַשְּׁפִשׁוּף בְּבִשְׁרָא כִּי אִם הָיָה עוֹשֶׂה אֵינָה רִנְשֶׁם בְּבִשְׁרָא הָיָה רְאָיָה דַיִשׁ פָּגָם בְּסְפִין וּבְכִינֵינוּ דְּהַבְּשָׂר אֵינוּ מְרַגִּישׁ לֹא הִי בּוֹ בְּנוֹדַי פָּגָם.

וּלְכֹף בּוֹדְקִין אַבְשָׁרָא פְּדִי שְׁאִם יִרְגִישׁ בּוֹ פָּגָם גַּם הַנְּשִׁט יִרְגִישׁ בּוֹ וְאִם לֹא יִרְגִישׁ הַבְּשָׂר גַּם הַנְּשִׁט לֹא יִרְגִישׁ, א"כ הִכִּי נְמִי הַשְּׁפִשׁוּף בְּבִשְׁרָא הָיָה כְּעֵין בְּדִיקָת אַבְשָׁרָא. דָּאִם הִי בּוֹ פָּגָם הִי מְרַגִּישׁ הַבְּשָׂר.

וְאִם לֹא עֲשֶׂה רִנְשֶׁם אֵינוּ פָּגוּם. וּבְפִרְט דָּאִף אִם הִי פָּגָם הָיָה רַק סְפִק אִיסוּר דְּדַלְמָא בְּעֲצָם הַמְּפָרְקָת נְפָגָם.

וּר' חֲסֵדָא בְּש"ס מִתִּיר לְגַמְרִי נְהִי דְּאֲנֵן קי"ל פְּרַב הוּנָא מ"מ הָיָה רַק סְפִק וּבְכִינֵינוּ רַק ס"ס דְּלָמָּה אֵינוּ פָּגָם פְּלָל וְאִת"ל הָיָה פָּגָם דְּלָמָּה בְּמְפָרְקָת נְפָגָם וְשׁוּב א"א לְבָרַר כִּינֵינוּ דְּכַעַת הֵלֶף לוֹ הַפְּגִימָה וּמִתְהַפֵּף לֹא בְּעֵינֵינוּ דְּמִתְחַלְלָה צְרִיכִין אֲנֵנוּ לְדוֹן אִם הָיָה כָּאֵן פָּגָם פְּלָל.

וְעֵינֵינוּ בְּש"ף דִּינֵי ס"ס, וְגַם י"ל דְּבִשְׁלָמָא אִם הָיָה וְדַי פְּגִימָה וְאֵין הַסְּפִק רַק אֵימַת נְפָגָם אִם בְּעוֹר אוֹ בְּמְפָרְקָת, א"כ אֲגִלִּי מְקִלְתָּא לְמַפְרַע דְּסְפִק זֶה נוֹלַד בְּעוֹדוֹ עוֹסֵק בְּשְׁחִיטָה. וְקוֹדֵם שְׁסִלְקֵי יָדֵינוּ מִן הַשְּׁחִיטָה נְאֻז בְּאוֹתוֹ שְׁעָה עֲדִינֵינוּ הָיָה כְּעוֹסֵק בְּשְׁחִיטָה, וְלֹא שְׁיִיף לּוֹמֵר נְשַׁחֲטָה הַנּוֹתְרָה וְלֹא נְחָשֵׁב יְצָא הַדְּבָר בְּהִיתָר.

אָבֵל אַם הָיָה סֶפֶק אִם יֵשׁ פָּאן פֶּגַם א"כ סֶפֶק זֶה נֹולֵד לָנוּ עִתָּהּ שְׁפָכֵר סֶלֶק יָדָיו מִן הַשְּׁחִיטָה. וְאִזּוּ י"ל דְּכִינּוֹן דְּנִשְׁחָטָה הַתּוֹרָה פִּינּוֹן דִּינְצָא הַדְּבָר בְּהִיתָר.

וְאִם הָיָה נֶאֱבֵד הַסְּפִין הִיא מְוַתֵּרַת הַבְּהֵמָה פִּינּוֹן שְׂיֵצָא בְּהִיתָר. א"כ ה"נ פִּינּוֹן דְּהַשְּׁפָשׁוּף גַּרְם דַּא"א לְבָדוּק עוֹד מְוַתֵּרַת פִּינּוֹן דְּגַמֵּר הַשְּׁחִיטָה בְּהִיתָר לְכַף הַנֶּחַח לְהֵם מְנַהֲגִים וּבְנוֹדַי אִם רוּצָה ר"מ לְהַתְּמִיר וּבְיָדוֹ לְהַתְּמִיר תַּע"ב אָף לֹא יַעֲרַעַר בְּזוּהַ עַל אַחֲרִים וְהַנֶּחַח לְהֵם מְנַהֲגִים.

דְּבָרֵי יָדִידוֹ הַטְּרוּד: תְּשׁוּבָה פֹא לְהֵרֵב מוֹהַר"ר אַהֲרֹן שְׂמוּאֵל נִי' הֵנָּה ע"ד מַה שְׂרוּ"מ רוּצָה לְחַדֵּשׁ דְּלַגְדֵּי חֲשֵׁשׁ שְׂמָא בְּמָקוֹם נֶקֶב קָא שְׁחִיט לֹא שְׂיֵיךְ חֲזָקַת שְׂאִינוֹ זְבוּחָה הֵנָּה זֶה אִינוֹ נִרְאָה כָּלָל. חֲדָא דְזוּהַ סוֹתֵר דְּבָרֵי הַתּוֹס' בְּבִיצָה דָּף כ"ה ע"א שְׁפָתְבוּ דְחֲזָקַת אִיסוּר הָיָה חֲזָקַת אִינְהַ זְבוּחָה, וְכַתְּבוּ דְמַמָּה שְׁפָתוֹב תַּזְבַּח וְאַכְלֵת דְּרַחֲמָנָא אָמַר דְּוִוּקָא אִם יָדוּעַ שְׂהִיא זְבוּחָה א"כ מוֹכַח דְּלֹא כְּוִוּתִיָּה דְלִפִּי דְבָרֵיו לֹא הָיָה צָרִיכִין לוֹמַר מִפְּתַח קָרָא דְתַזְבַּח בְּלֹא"ה מִסְבָּרָא הָיָה כּוּן.

וְעוֹד סוֹתֵר דְּבָרֵי הַש"ס בְּשַׁחַט וְנִמְצָא הַסְּפִין פֶּגַם דַּר"ה אוֹסֵר מִפְּתַח חֲזָקַת אִיסוּר שְׂאִינוֹ זְבוּחָה, וְהָרִי שֵׁם הָיָה הַסְּפִין שְׂמָא שַׁחַט בְּסְפִין פֶּגַם. וּמ"ט לֹא אוֹקְמָא הַסְּפִין בְּחֲזָקַת אִינוֹ פֶּגַם וְהַשְּׂמָא אַחַר שְׁחִיטָה נִפְגַּם וְעֵיקָר הַחֲשֵׁשׁ שֶׁל הַסְּפִין בְּסְפִין פֶּגַם דְּעוֹשֵׂה עֵיקוּר סִימְנִין וְהָרִי רָאוּי לְאוֹקְמָא הַסִּימְנִין בְּחֲזָקַת שְׁלֵמִים שְׂלֹא נֶעְקְרוּ וְהָרִי הַשְּׁחִיטָה הָיָה וְדַאי.

וְבַע"כ כָּל דְּלֹא יָדְעִינוּ דְּנִשְׁחָטָה כְּדִין שְׁחִיטָה הָיָה חֲזָקַת אִיסוּר. וְהֵן אֲמַת דְּבַהֲיוּתֵי בְּזוּהַ קִשְׁיָה לִי לְהַרְמַב"ם דַּס"ל סֶפֶק תּוֹרָה לְקוֹלָא מִן הַתּוֹרָה לְמָה יִהְיֶה בְּהֵמָה בְּחֲזָקַת אִיסוּר מִפְּתַח דְּבַעֲיָנוּ שְׂנַדְעַ שְׁנִשְׁחָטָה לוֹ יִהְיֶה סֶפֶק הָרִי סֶפֶק לְקוֹלָא מִן הַתּוֹרָה.

אָף י"ל דְּהַרְמַב"ם סוֹבֵר כְּפִרְש"י דְּהָאִיסוּר הָיָה מְשׁוּם אַמ"ה אוּ כְּדְּבָרֵי הָאֲחֵרוֹנִים דְּהַתּוֹרָה דְּבָרָה רַק מְוַדַּי וּלְכַף סֶפֶק אִם הָיָה זְבוּחָה אִיסוּר דְּבַעֲיָנוּ שְׂנַדְעַ דְּהָיָה זְבוּחָה וּלְכַ"ע הָיָה מִן הַתּוֹרָה. וּבְאַמַּת דְּקִשְׁיָה לִי לוֹ יִהְיֶה דְּהָיָה כּוּן לְמָה תְּהִי בְּחֲזָקַת אִיסוּר לֹא יִהְיֶה רַק כְּסֶפֶק וְלְמָה תְּהִי כְּוַדַּי נְבִלָה.

וְאִין לוֹמַר דְּבְאַמַּת לֹא הָיָה רַק סֶפֶק דְּהָרִי אֲמָרִינוּ בַּפ"ק דְּחֻלִּין דָּף ט' גְּבִי לֹא בְּדַק בְּסִימְנִין דַּח"א נְבִלָה וְאַסוּרָה בְּאַכִּילָה וַח"א נְבִלָה וּמְטַמְּאָה בְּמַשָּׂא, וְקָאמַר שֵׁם דַּח"א בְּחֲזָקַת אִיסוּר אֲמָרִינוּ בְּחֲזָקַת טוֹמְאָה לֹא אֲמָרִינוּ וַח"א בְּחֲזָקַת טוֹמְאָה נְמִי אֲמָרִינוּ, וְלֹא מְבַעֲיָא לְמ"ד נְבִלָה וּמְטַמְּאָה בְּמַשָּׂא וְדַאי מוֹכַח דְּהָיָה נְבִלָה וְדַאי אֵלֶּא אַפִּי לְמ"ד נְבִלָה וְאַסוּרָה בְּאַכִּילָה מוֹכַח כּוּן מְדָלֵא אָמַר בְּקִיצוֹר אִיסוּרָה בְּאַכִּילָה וְקָאמַר נְבִלָה מוֹכַח דְּהָיָה וְדַאי נְבִלָה וְלְמָה יִחַשֵׁב עוֹד לְוַדַּי וּלְפִרְש"י א"ש דְּהוּא מְשׁוּם חֲזָקַת אַמ"ה אָבֵל לְהַתּוֹס' קִשְׁיָה, וְהֵנָּה לְכַאוּרָה רְצִיטֵי לוֹמַר דְּמָה דְּהָיָה וְדַאי הָיָה רַק הֵתָם בְּש"ס דְּלֹא בְּדַק בְּסִימְנִים וּפִירְשׁ רַש"י אִם נִשְׁחָטוּ רֹבּוֹן א"כ י"ל דְּהֵתָם הָיָה חֲזָקַת דְּמַעֲיָקְרָא דְּלֹא נַעֲשֵׂה מַעֲשֵׂה לְחַתוּנָה רֹבּוֹן וְהוּוּ הַסִּימְנִין בְּחֲזָקַת שְׂהֵם קִימִים וְלֹא נִשְׁחָטוּ רֹבּוֹן, אָבֵל בְּנִמְצָא הַסְּפִין פֶּגַם י"ל דְּלֹא הָיָה רַק סֶפֶק דְּבָזוּהַ לִיכָא חֲזָקַת לְאִיסוּר.

אָבֵל א"כ קִשְׁיָה א"כ לְמָה קָאמַר הַש"ס שֵׁם דְּפִלִּיגִי בְּדַרְבַּ הוֹנָא וּלְמ"ל לְדַרְבַּ הוֹנָא הָרִי י"ל דְּאַף ר"ח מוֹדָה בְּזוּהַ דְּדוֹקָא בְּסְפִין פֶּגַם ס"ל כּוּן מִפְּתַח דְּהֵתָם הָיָה חֲזָקַת לְהִיפּוּף דְּהַשְּׂמָא הוּא דְּנִפְגַּמָּה גַם חֲזָקַת דְּלֹא נַעֲשֵׂה עֵיקוּר בְּסִימְנִים וְרֹבּוֹן הָרִי נִשְׁחָטוּ, אָבֵל בְּלֹא בְּדַק

בסימנין דינש חשש דלא גשחטוי רופן הוי תזקה דמעיקרא גם רב חסדא מודה בזה ולמה אמר רק בדברי רב הונא וצ"ע פעת: והנה ממה שהקשינו לעיל למה נחשב ודאי הנה נראה ראיה דספק תורה מן התורה לחומרא, דהנה לשון התוס' שם בביצה שכתבו דכתיב תזבח ואכלת דבעינו שנדע דהוי זבוחה ולמה לא נקטו קרא דלעיל מגיה וזבחת ואכלת בע"כ דשם לא הוי מוכח דהוי ודאי איסור רק ספק.

אף כיון דכתבה תורה שנית תזבח דהוי למותר מוכח דגלי קרא דהוי ודאי נבלה אם אינו יודע שהיא זבוחה אף זה למ"ד ספק תורה לחומרא מן התורה א"כ מן קרא וזבחת נמי הוי ידעינו דספק אסור והוי תזבח למותר ומוכח דגלי קרא דהוי ודאי נבלה.

אבל להסוברים דספק תורה לקולא מן התורה וא"כ בלאו תורה אפי' ספק לא הוי אסור ואצטריך תורה לומר דהוי ספיקא לחומרא אבל מנ"ל דהוי ודאי ודאי נבלה. מיהו לפמ"ש האחרונים דספק עשה מודה הרמב"ם דהוי לחומרא א"כ מלשון וזבחת אף שאינו מיותר נמי הוי ידעינו דהוי ספיקא לחומרא, ולמה לי תזבח בע"כ מוכח דהוי ודאי.

ואפשר דזה פננת התוס' דנקטו קרא דתזבח לומר דמזה ילפינו דהוי ודאי בתזקת איסור. והנה לכאורה קשה לי עוד מה דקאמר הש"ס דף ט' הנ"ל דחד אמר בתזקת טומאה נמי אמרינו ונהרי כיון דבתזקת איסור הוי אמ"ה לפרש"י ונהרי אמ"ה אינו מטמא וא"כ מנין לנו תזקת טומאה.

ובשלמא להתוס' דהוי בתזקת שאינה זבוחה שפיר הוי גם בתזקת טומאה אבל לפרש"י קשה תזקת טומאה מנין. ואפשר דזה גופא הוי פלוגתת האמוראים דמאן דאמר בתזקת איסור אמרינו בתזקת טומאה לא אמרינו ס"ל דהתזקה הוי תזקת אמ"ה ומ"ד דתזקת טומאה נמי אמרינו ס"ל דהוי תזקת אינה זבוחה.

או י"ל דהוא ס"ל דמחזיקין מאיסור לאיסור ולכך ס"ל דמחזיקין מאיסור אמ"ה לאיסור טומאה, ואידך ס"ל דאין מחזיקין מאיסור לאיסור ושניהם ס"ל כפרש"י ודו"ק. הנה העליתי לפניו הרהורי דברים מה שהערוני רעיוני ובפלפולו הטוב לא עיינתי פי קשה עלי הקריאה ונכתב בקיצור מאוד.

ונא אולי ימצא מדברינו הנ"ל באיזה ספר יודיעני ואתן לו תשובת חן. ועל דבר אשר הערה על דברי הרשב"א בחולין שכתב דלכך רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הו ולא אמרינו סמוך מיעוטא לתזקה מפח שהמיעוט אינו כולו באיסור וע"ז הקשה מבכורות ומרוב גנבי ישראל, ולפע"ד א"ש דבשלמא ברוב מצויין המיעוט שאין מומחין אינו על הבהמה רק על האדם שמה אינו מומחה ולכך זה לא הוי כולו באיסור דמ"מ אולי בהמה זו גשחטה שפיר.

אבל בבכורות הספק הוי בגוף הדבר דמיעוט חולבות אף שאין יולדות א"כ אנו מזכירין גוף המיעוט שאין יולדות. וא"כ זה המיעוט הוי כולו באיסור אם אינה יולדת.

וכן ברוב גנבי ישראל ספק זה אינו בשחיטה רק מי הוא הגנב ולו יהא דבהמה עדיין חיה ונהספק הוא מי הוא הגנב ואז ודאי אזלינן בתר רובא דישראל גנבו ושוב על השחיטה אין ספק ונדאי מי שגנבו הוא שחטו ולא שייך לומר סמוך מיעוטא אם התזקה והמיעוט המה ענינים שונים ואין להם ענין זה לזה כלל, ובזה אנו דנין על שעת הגנבה

דאז עדיין חי ולא שינה לומר סמוך מיעוטא לחזקה דעדיין אין לנו שום חזקה ומשום דבשעת הגנבה הוי ראוי לילה בטר רנבא דישראל גנבו שוב אח"כ אסור מכח דנדאי הגנב שחטו.

מיהו תקשה מרוב טבחי ישראל ולא שינה תירוץ זה. מיהו העיקר נלפע"ד לתרץ דסמוך מיעוטא לחזקה לא שינה רק אם המיעוט והחזקה הם בגוף אחד.

אבל אם המיעוט והחזקה הוי בב' גופין לא אמרינו סמוך מיעוטא לחזקה ולכך א"ש ברוב מצויין וכן ברוב טבחי ישראל. אבל בכורות דהמיעוט והחזקה הוי בגוף אחד בבהמה אמרינו סמוך וכו' וזה נכון בעזה"י.

ויותר אין להאריך דברי ידידו והנה מ"ש לחלק בין גוף א' וכו' הוא מוכרח ממה שפדיינים הולכין אחר הרוב ולא אמרינו סמוך מיעוטא לחזקת ממון דאלים. ובע"כ כמ"ש דהוי בב' גופים.

מיהו לכמ"ש ר"מ בשם התוס' יבמות דף ס"ז ע"ב ד"ה א"ח דברנבא דאיתא קמן לא אמרינו סמוך מיעוטא נמי א"ש: תשובה פב לק"ק ברעסטיצקע להרב מו"ה יוסף חיים נ"י. הנה ע"ד שאלתו וז"ל באתי לשאול בנדון אשר נשאלתי מהשו"ב דפ"ק במעשה שאירע להם בנדון היות אשר שחטו בהמה דקה ואחר השחיטה בשעת בדיקת הסימנין ראו שהנשט נשחט מעור החיצון כראוי רוב שלם ומהעור הפנימי לא הי' נשחט רוב רק בצד השני של עור הפנימי הי' חתך מעט כנגד השלם של עור החיצון ובצירוף החיתוכים הי' רוב אף בעור הפנימי עכ"ל שאלתו.

והנה אומר אני לא יאונה לצדיק כל און, ויפה עשה שהטריף. כי מה שרו"מ פלפל אם ב' העורות של הנשט יש להם דין שנים אף להקל והביא בשם הפמ"ג סי' ל"ג דמוכח דאף להקל הוי ב'.

הנה זה פשוט לי אף בלי ראיה דמה"ת נידון אותם כאחד להחמיר. אף חשש אחר יש בזה מדינא דש"ס להמעין בש"ס דף למ"ד דהרי איכא מ"ד בש"ס דבעינן שחיטה מפורעת.

ולכך אף המקיל שם מ"מ למעט בפלוגתא עדיף וי"ל היינו דוקא אם עכ"פ בצירוף החיתוכים הוי מפורעת אבל אם בצירוף החיתוכים נמי לא הוי מפורעת ודאי טרפה דהרי למ"ד דבעינן שחיטה מפורעת ודאי דטרפה.

א"כ מנ"ל להקל לסמוך על אידה מ"ד. דלמא גם הוא לא הקל רק בכה"ג דעכ"פ בצירוף הוי מפורעת, משא"כ בזה דמפורעת ליכא כלל.

וכן מוכח בלשון הברייתא שם שהביא דשחט את הנשט למטה ואת הקנה למעלה או את הנשט למעלה ואת הקנה למטה שחיטתו כשרה, ומוכח שם דלא בעינן שחיטה מפורעת. וקשה למה לא אשמעינן רבותא יתירה בנשט עצמו בשחט עוד אחד למטה ועוד אחד למעלה וכה"ג.

בע"כ בנשט גופו לא מהני בזה דעכ"פ בצירוף בעינן שיהיה מפורעת. ולכן הדבר ברור לי שטריפה.

זו"ז אין פנאי להאריף דברי ידידו וכו': והנה עוד יש להוסיף בזה דשחיטה בעינן במקום שאם הי' נקב הי' טרפה ואז אם הוי רוב במקום הזה הוי שחיטה, אבל במקום שאינו עושה טריפה לא הוי שחיטה.

וכיון דבניקב בנפשט עור אחד אם תבירו מגין עליו פשר לא הוי שחיטה והוי כלא נשחט כלל ובצד השני ליכא רוב. וז"ב לפענ"ד: תשובה פג לק"ק בערשטין להרב מו"ה מאיר לנדא נ"י.

הנה ע"ד שאלתו במה שנוהגין קצת למלוח העוף שלם עם הראש ובא מורה אחד והטריפו אפי' לצלי והוא נגד הכרעת הרמ"א בסי' כ"ב והאחרונים שמקילין בזה. הנה טרם כל אומר אני שלדעת המורה טעה בדבר פשוט, דהנה מנהג כל הנשים שלוקחין גיד הצנואר מן העוף וחותרין את בשר הצנואר לכמה חתיכות ברנחב, רק שהעצם מצד התצוה נשאר שלם אבל הבשר שעל העצם בפנים נחתה לכמה חתיכות.

וא"כ נחשב זה כנחתה הראש פנין שחותר בשר הצנואר שבפנים לכמה חתיכות ודאי נחתכו כל הגידין לחתיכות והוי כנחתה הראש ומה בכך שהראש מחובר בעצם ובשר שמבחוץ אם החוטין נחתכו לגמרי.

ונה ודאי אם הי' נחתה הראש מן העוף בעצם אף שהי' נשאר מעט מחובר בבשר שחוץ לצנואר ודאי כל אדם לא הי' אוסרו. א"כ אף דגם העצם מחובר אם הבשר שבפנים ששם החיטין והנורידין אם הם נחתכו הוי פהוסר הראש, ודין להקל בזה בדבר דבלא"ה יש כמה מקילין, והנה לולי זה נמי דברי רמ"מ נכונים.

ואני אוסיף בזה בעזה"י דנדאי עכ"פ ספק הוי אם נשחטו הנורידין או לא. וכתב התב"ש דלא הוי ספק השקול וכוננתו דאם הוי ספק השקול הי' מותר דהוי ספק דרבנן דדם שמלחו דרבנן לכה כתב דאינו ספק השקול, אף לו יהא דאינו שקול עכ"פ ספק הוי והוי ס"ס דהרי הרמב"ם וסייעתו לא העתיקו הא דר"י עד שישחוט את הנורידין וא"כ הוי ס"ס דלמא פהרמב"ם ודלמא נשחטו הנורידין.

ואף דהוי בנידנו כלל שלא לצרף ספק נגד הכרעת הש"ע והרמ"א מ"מ פאן שאני דהמחבר לא כתב רק לא יצלנו שלם ולא כתב לא ימלחנו שלם משמע דבמליחה מתיר כדעת המתירין. וא"כ ממ"נ אם נלך בתר הכרעת המחבר מותר במליחה ואם לא נלך בתר הכרעת המחבר שוב הוי ס"ס דלמא פהרמב"ם ודלמא כדעת המקילין במליחה.

ועוד הרי יש פאן ג' ספיקות שמא פהרמב"ם ושמא כדעת הסוברים דאין איסור רק מפח הנורידין לבד ולא מכל החוטין שבגוף ושמא נשחטו הנורידין והוי ג' ספיקות. ובאמת מה פחי ומה אני להכריע בין הראשונים, אף באתי פיהודא ועוד לקרא לומר דנדאי הש"ס מסייע להמכשירין דהרי מבציא שם בחולין אם פוננת ר"י דבעי שחיטה ממש בפוננתין או הפוננה בנקיבה שיצא הדם, והנה אם נימא דהפוננה דבעי שחיטה ממש בע"כ פוננתו רק מפח הנורידין ולא מפח חוטין שבגוף א"כ מה"ת נאמר דאם הפוננה עד שינקוב את הנורידין תהיה הפוננה לכל חוטי הגוף דאם יהיה הפוננה בשחיטה דנקא יהא מוכח דלחוטין שבגוף לא חייש, א"כ מנ"ל להחמיר לומר דאם הפוננה.

עד ש'יגקוב ה'נורידין י'היה ח'שש ל'כל החוטינו, ל'כך ה'עיקר פ'הסוכרים ד'אין ק'פידא ר'ק ב'נורידין ו'הנה ש'לא להוציא ה'דבר ח'לק מ'פ'ל'פ'לת כ'ל ש'הוא א'כ'ת'וב א'י'נה ד'בר ה'ערה ב'ע'למ'א מה ש'נת'עורר ל'י ב'זה.

א'חד ד'ק'שה ל'י על כ'ל הפ'וסקים ש'פ'סקו כ'ר"י ד'ב'ע'י ח'תיכת ה'נורידין ו'לא ח'לקו ב'ין ג'ש'חטו ב' ה'סימ'נים כ'ולם, או ר'ק א'חד מ'הם או ג'ש'חט ר'ק ר'נ'בו. ומנ"ל כ'ן ה'רי ל'ש'ון ה'מ'ש'נה כ'ף הוא ב'ר"פ ה'ש'וחט ה'ש'וחט א' ב'ע'וף ו'ש'נים ב'ב'המ'ה כ'ש'רה ו'ר'נ'בו ש'ל א'חד כ'מוהו.

ר"י א'ומר ע'ד ש'י'ש'חוט א'ת ה'נורידין ו'ק'שה מ'נ'א להו ד'ר"י ס"ל ד'ב'כ'ל ע'נ'ן ב'ע'י ש'חיטת ה'נורידין ד'למ'א ב'ג'ש'חטו ב' ה'סימ'נים מ'ודה ד'לא ב'ע'ינו ו'נורידין כ'לל ו'מה ש'אמר ר"י ע'ד ש'י'ש'חוט א'ת ה'נורידין ז'ה ק'אי על מ'ה ד'תנ'א ר'נ'בו ש'ל א'חד כ'מוהו על ז'ה ק'אמר ע'ד ש'י'ש'חוט א'ת ה'נורידין א'ז ד'י ב'ר'נ'בו ש'ל א'חד, א'בל ב'לא ש'חט א'ת ה'נורידין א'ין ד'י ב'ר'נ'בו ש'ל א' או א'ין ד'י ב'ע'וף ב'סימ'ן א'חד א'בל א'ם ש'חט ש'ניהם ל'גמ'רי י"ל ד'ר"י מ'ודה ד'לא ב'ע'ינו ג'קיבת ה'נורידין.

ו'ב'פ'רט לה'פ'וסקים ד'ס"ל ד'ג'ם ח'תיכת מ'עט ה'סימ'נים ג'מי ה'ני להוציא ד'ם א"כ ד'למ'א ד'וקא א'ם ש'ייר מ'יעוט ס'ימ'נים ב'ע'ינו ו'נורידים, א'בל א'ם ש'חט כ'ל ה'סימ'נים ל'א ב'ע'ינו ח'תיכת ה'נורידין ר'ק או ז'ה או ז'ה ב'ע'ינו ו'צ"ע.

ו'הנה ט'עם ה'רמב"ם ש'השמיט ה'א ד'ר"י ל'גמ'רי ג'ראה ל'י ד'ב'אמ'ת ק'שה ל'י על ה'ש"ס ד'ק'אמר ת"כ ד'ר"ח ר"י א'ומר ב'ע'וף ע'ד ש'י'ש'חוט א'ת ה'נוש'ט ו'את ה'נורידין ע'כ"ל ו'ק'שה ל'י ד'אד'רב'א מ'ן ה'ף ב'ר'י'ת'א מ'וכ'ח לה'י'פ'וף ד'ה'רי ל'ר"ח פ'רי'ף ה'ש"ס ש'ם ל'ע'יל מ'מה ד'תנ'א ע'ד ש'י'ש'חוט א'ת ה'נורידין ו'מ'ש'ני ת'ני ע'ד ש'י'ג'ק'וב א'ת ה'נורידין, ו'א"כ ק'שה ת'ינ'ח ב'מ'ש'נה ד'תנ'א ר'ק ו'נורידין א'בל ב'ב'ר'י'ת'א ד'תנ'א ע'ד ש'י'ש'חוט א'ת ה'נוש'ט ו'את ה'נורידין ד'נקט ג'מי ו'נוש'ט ו'אי'ף ש'י'ף ל'מת'ני ג'יק'ב ה'רי ב'נוש'ט ה'ני ג'בל'ה, ו'בע"כ ה'ני ש'חיט'ה מ'מ'ש ו'אי'ף ג'ח'לק ל'ב' כ'פ'ונ'ות ד'ב'נוש'ט י'הי' ה'כ'פ'ונ'ה ש'חיט'ה ד'וקא ו'ב'נורידין י'היה ה'כ'פ'ונ'ה ג'קיב'ה ד'וקא, ו'ה'רי ל'ש'ון א'חד ג'אמר על.

ש'ניהם ו'אי'ף א'מר ת"כ ד'ר"ח, ל'כך ג'ראה ל'ומר ד'מ"ש ת"כ ד'ר"ח ה'ני ר'ק ד'ר"י ל'א ק'אמר א'לא ב'ע'וף, ו'ב'זה ה'ני ת"כ. א'בל ל'א מ"ש ר"ח ה'ט'עם מ'שום ש'צ'ול'הו כ'ולו כ'א'חד.

ר'ק ה'כ'פ'ונ'ה ד'ב'ע'וף ד'די ב'סימ'ן א'חד ב'ע'ינו ג'ם ו'נורידין ל'ר"י א'בל ב'ב'המ'ה ד'ב'ע'ינו ש'ניהם ל'א ב'ע'ינו ש'חיטת ו'נורידין, ו'א"כ כ'י'נו ד'מ'פ'נ'ר'ש ב'כ'מ'ה ד'וכ'תי ד'ב'ע'וף ד'י ב'ר'וב א' מ'וכ'ח ד'לא ק'י"ל כ'ר"י ב'ה'א.

ו'ע'וד ג'ראה י'ותר ד'הנה ל'ע'יל ד'ק'אמר ר"נ או ק'נה או ו'נוש'ט פ'רי'ף ה'ש"ס מ'ה'ף ב'ר'י'ת'א ד'ע'ד ש'י'ש'חוט ה'נוש'ט ו'ה'נורידין, ו'מ'ש'ני ד'נקט ו'נוש'ט ש'הוא ס'מו'ף ל'נורידין. ו'הנה ב'ש'למ'א א'י ג'ימ'א ד'ר"י ס"ל ד'נורידין ב'ש'חיט'ה א"ש ד'נקט ו'נוש'ט ש'הוא ס'מו'ף ל'נורידין ל'ש'ח'ט'ם ש'ם י'חד, א'בל א'י ג'ימ'א ד'ה'ני ג'קיב'ה ב'ע'למ'א מ'אי א'ר'י'א ד'נוש'ט ס'מו'ף ל'נורידין ה'רי ו'נוש'ט ב'ש'חיט'ה ו'ה'נורידין ב'ג'קיב'ה.

ו'בע"כ ד'ר"ג ד'ק'אמר או ו'נוש'ט או ק'נה ס"ל ד'ר"י ד'וקא ש'חיט'ה ו'לא כ'ר"ח ו'ר"ח ד'ס"ל ד'ה'ני ג'קיב'ה, ס"ל כ'מ"ד ה'ת'ם ד'וקא ו'נוש'ט ו'לא ק'נה ו'כ'י'נו ד'קי"ל כ'ר"ג ד'או ק'נה או ו'נוש'ט ל'א ק'י"ל כ'ר"ח. ו'מה ד'ס"ל ל'ר"י ד'ב'ע'ינו ב'ע'וף ש'חיטת ה'נורידין ב'זה ו'נד'אי ל'א ק'י"ל כ'פ'ונ'ת'ה

כדמוכח בכמה דוכתי וילכך השמיטו הרמב"ם, ומה דאמרי' בפרכות הזקרו בנורידין כר"י היינו דס"ל כר"ח דטעמו משום דם נאנו לא קי"ל פן רק כר"נ וא"ש שיטת הרמב"ם בעז"ה.

והנה לדינא העיקר במליחה פהמתירין אפ"ל לא חתכו בשר הצונאר לכמה חתיכות ובפרט שפן נהגו להקל ואין אחר המנהג פלום. ולא גרע זה מפמה פלוגתא בטרפות והרמ"א מביא דהמנהג להקל פחד דיעה ופסקינן פן, מכ"ש בזה דאין אחר המנהג פלום: והנה אחר פתבי נתיישבתי מעט וראיתי כי עפ"י קושיתינו הנ"ל דאיך קאמר ר"י עד שישחוט את הנפש ואת הנורידין דאיך נחלק תיבת שישחוט לב' פונות לנפש שחיתה ולנורידין נקיבה.

הנה י"ל דמזה יתנה ראיה להסוברים דגם מיעוט הסימנים בעינו נקיבה משום דם. ובה יש לישוב מה דקשה עוד איך קאמר ר"י עד שישחוט את הנפש משמע דכולו בעינו, והרי במשנה לא פליג רק על הנורידין אבל על רובו של א' פמוהו לא פליג ולמה אמר עד שישחוט את הנפש דמשמע כולו.

אף לפע"ד א"ש נחדא מתנרצת בחברתה דהאי עד שישחוט היינו עד שישחוט. וילכך קאמר הנפש היינו מיעוט אחרון של הנפש ינקוב וגם את הנורידין והוי בשניהם לשון נקיבה.

ויתישב בזה ג"כ דקשה מהו הוי ראיה לר"ח דהוי טעמא דר"י משום דם דלמא טעמא מפח שחיתה רק לכה נקט עוף דבהמה פיון דשוחט ב' סימניו, א"צ ונורידין, אבל בעוף דהוי ס"ל אחד בעינו שחיתה בנורידין ג"כ, אף לפי הנ"ל הוי רק הראיה פה דהרי במשנה נקט רובו של א' פמוהו וע"ז קאמר ר"י עד שישחוט את הנורידין מוכח דעכ"פ אם שחט הנורידין מודה ר"י דדי ברובו, ולמה קאמר עד שישחוט הנפש דמשמע כל הנפש, בע"כ כר"ח דטעמו משום דם, ומ"ש שישחוט היינו שישחוט וילכך המשנה דמירי בשחיתה מודה דדי ברובו אבל לענין נקיבה בעינו גם במיעוט בתרא דנפש.

וילכך במשנה נקט ונורידין לרבותא, ומכ"ש דמיעוט בתרא דנפש בעי נקיבה, ובברייתא מפרש פה דבעינו שישחוט הנפש המיעוט בתרא ולא מפעיא הנפש רק גם הנורידין בעינו נקיבה ומזה שפיר הוי ראיה לר"ח והוי ראיה דגם בסימניו פן.

ודו"ק דברי ידו וכו': תשובה פד לק"ק סטאניסלאווטשיק להרב מו"ה אליעזר נ"י. ע"ד אשר שאל בדין עוף שנמצא על הצונאר מבחור איזה גרר יבש, והובא אל השוחט והביט על המראה הזה ונשחט למטה.

ובדקו מבפנים ונמצא ג"כ גרר, ע"ז פאתי בבקשה איך להתנהג הו לענין לכתחלה והו דדיעבד עכ"ל. תשובתו בצדו שהוא טרפה גמורה אף בדיעבד, דזה הוי פחתה כל העור ויצא דם דטרפה לכ"ע פנראה מלשון הט"ז.

ואף גם אם לא הנה מראה הגרר כעין דם רק כעין שחין הרי ניכר ע"י פה דנחתה כל העור, ובחתה כל העור ויצא דם נמי טרפה, ומכ"ש אם לא הנה הדבר לפנינו ויש לחוש אולי יצא דם אז, ולזה נדאי דטרפה אף בדיעבד ואין מקום להתיר בזה.

דברי ידידו וכו': תשובה פה לק"ק קומפלינג להרבני מו"ה ישראל יעקב נ"י. הנה בדבר העורף הנשקט בעיו"כ נמציא בו לצד הראש חתיכות תבן והיה כפול לב' ראש אחד ארוך וראש אחד קצר והיו הראשים לצד השחיטה ובצד השני לא נמצא תבן ואמר השוחט שהוא פשר ורו"מ מפקפק בזה, הנה לפע"ד יפה הורה השוחט להכשיר בזה.

כי דברי המכתב מאליהו שהביא רו"מ ונהיאו בשחיתות השוחטים המה נכונים, ואם כי לפי דעת רו"מ גרע הוא מסובין שמקיל התבו"ש ולדעתי הוא עדיף מסובין. כי בסובין נמצא גם בצד השני ואין צריך לומר דמתזקין איסור ממקום למקום.

ואין מקום להקל רק דהספין עשה לו הפסק ביוסובין ועשה לו דרוך ולא חתכן זה הוי תלי' רחוקה, ולכן מפקפק בזה הפמ"ג אבל בתבן נמצא רק בצד אחד אם נחוש שנתתו התבן צריך לומר שהיה עוד תבן גם בצד השני ונתתו ונאבד, זה הוי להחזיק ריעותא ממקום למקום ולא מתזקין ריעותא שהיה התבן יותר ארוך ונתתו, דאין להחזיק ריעותא יותר ממה שהוא לפנינו וכמ"ש ביו"ד סי' צ"ח לענין שיעור סמ"ך וכמה דוכתי, משא"כ נמצא בשני צדדי הספין תבן א"כ חזינו לפנינו ב' חתיכות תבן א"כ הרי חזינו דס"ס נתתו לכן חיישינו שמה גם בשעת שחיטה חתכו.

גם פינו דיש דיעות דגם בעורף הוי שיעור לשהיה ובעינו שיעור א"כ הוי ס"ס ולהקל, לכן נראה דיפה הורה השוחט דהעורף מותר, ומה שנתתו מדברי רו"מ דזה הוי ריעותא מה שראש א' קצר, לדעתי אין בזה ריעותא יותר מאם הוי שני הצדדים שונים דמה תאמר.

דלכן הוי ראש א' קצר ונתתו ע"י הספין אני אומר להיפוך דיגיד עליו ריעו אם היה נתתו גם בצד השני היה נתתו. ומדנשא צד השני מוכח דלא נתתו עתה רק דכן היה נבלע ולכן הוי ראיה להיפוך ועכ"פ לא גרע ולכן העורף פשר.

ובנדון מה שהוא זקן והרי הוא כבן שבעים שנה זה נדאי תימא. ובפרט מה שהוא שוחט על הבריל זה נדאי לא יתכן, ועיין במג"א ה"פ סי' תל"ב דנגד חלון דיש בו זכויות נדאי אין לבדוק ומוכח דע"י זכויות לא נדון כאבוקה, וא"כ ה"נ בשחיטה פינו דבעינו אור שיהיה דומה לאבוקה לא מהני ע"י בריל.

אף לא אדון אנכי בזה. כי זה מוטל על הרבנים הסמוכים דישם לתמן המענות.

וזו"ז אין להאריך דברי ידידו וכו': תשובה פה לק"ק ברעסטצקע להרב מו"ה יוסף חיים נ"י. הנה דבר שאלתו קבלתי אמש, והנני להשיבו על גוף הדין.

הנה ע"ד שאלתו בעורף שהיה לו גרר על הצננאר ולא הספיקו לבדוק מעבר השני עד שנקרע הצננאר, הנה יפה הורה בזה להתיר כי מה שכתב ה"ט"ז דבעורף לא שייך נתתו חצי העורף כבן מבואר בחיבורי טוב טעם שהחוש מעיד להיפוך וכיון דאפשר שלא יהיה מעבר לעבר, א"כ נהי דקי"ל כל מקום שצריך בדיקה אם נאבד בלי בדיקה טרפה היינו אם הריעותא באותו אבר דהטרפות מצדו, אבל במה שאין הטרפות מצדו רק מפח חשש שמה הזיק לאבר אחר, בזה לא מתזקין ריעותא מעבר לעבר.

ואף להמחמירין בנמצא ריעותא בגוף העורף וספק ע"י חולי או ע"י קוץ. היינו פיון דעכ"פ ניקב עד החלל הוי פונדאי על ואזלינו בתר השכים יותר להיות ע"י קוץ מע"י חולי.

אבל בספק אם ניקב פל העור וא"כ אפשר דלא נכנס פלל לתוך חלל הצנואר הוי ברי ספק על דמותר אף דדריסה שכים יותר, גם י"ל דוקא ניקב לחלל העורף שכים יותר ע"י קוץ מע"י חולי אבל בגבר על הצנואר י"ל דלא ע"י קוץ ולא ע"י חולי רק דרף העופות בשעת אכילה מנשכין זא"ז ומזה נעשה הגרר ומ"מ פה העורף אינו דומה לקוץ להיות נכנס לפנים להיות ניקב גם הנושט לכו בזה לכ"ע מותר.

ויותר אין להאריך דברי ידידו וכו': תשובה פז להרב מהרומליב. הנה ע"ד שאלתו בשוחט שהיה חולה על רגלו ולא היה יכול לעמוד ושחט עופות בישיבה.

וצנחו עליו מפת דברי הפמ"ג בסי' כ"ד בשפ"ד אות ו' בשם הכה"ג. הנה בגוף הדין נראה היטב דיבר ר"מ דיש לחלק בין בהמות לעופות.

דבהמה המונח על הארץ קשה להיות שוחט בישיבה בלי דרסה, אבל עוף דאוחזו בידו מה לי עומד מה לי יושב והיטב אשר דיבר ר"מ בזה, אף מ"ש ר"מ ראה מן הש"ס ממה דלא מוקי בפ"ק דחולין הפל שוחטין הפל עומדין אפי' מסומכין, אבל יושב לא ישחוט ואם שחט ואמר ברי לי שלא דרסתי פשרה.

זה אינו נראה. דנהי דבעלמא יש ענינים דסמיכה בישיבה.

הינו דוקא בדברים דישיבה פוסל מצד עצמו דהוי גז"ה כבזה סמיכה נמי בישיבה. אבל בשחיטה אין הפסול מצד עצם הישיבה רק מפת המעשה דישיבה א"א לפעול פעולתו בקלות וגם חשש דרסה.

בזה תינח יושב אבל עומד רק דסומך עצמו בזה י"ל דבזה ליכא חשש דרסה והינו עומד. והו' אמת דלפי הנ"ל דיש לחלק בין עוף לבהמה היה קשה דהו"ל לתרץ פן דהפל שוחטין אפילו יושבין במה דברים אמורים בעורף אבל בבהמה לא ישחוט וכו' או הו"ל לומר בד"א במחזיק הנשחט בידו אבל אם מונח ע"ג קרקע לא ישחוט וכו'.

ולכך האמת דהוי רק חומרא בעלמא לכתחלה. והנה לכאורה הי' נראה ראה ברורה דיושב פשר לכתחלה.

דקאמר שם פ"ב דזבחים דף ט"ז מה ליושב שפן פסול לעדות מיושב, ולמה לא קאמר שפן פסול לשחוט מיושב, ומכ"ש לפמ"ש התוס' שם דבעדות נמי פשר בדיעבד, ובע"כ הפונה דקאמר מה ליושב שפן פסול לעדות הוא רק לכתחלה.

א"כ מדלא קאמר מה ליושב שפן פסול לשחוט מוכח דלשחוט אפי' לכתחלה פשר מיהו יש לדחות די"ל דלא קאמר הש"ס רק מה דפסול יושב מצד, עצמו כגון בקרבן ובעדות דאין פסול הישיבה בהם מצד ד"א רק מפת עצם הישיבה וגז"ה אבל בשחיטה אין הפסול מפת עצם הישיבה רק מפת חשש דרסה הפוסל בו ובישיבה י"ל לחוש בו טפי ואינו מצד עצם הישיבה.

ולכך א"ש מה דהפוסקים בסימנם בעצת ה' לעולם תעמוד לא מנאו לשחיטה. דלא מנאו רק מה דהוי הפסול בעצם לא מה דהוי הפסול מחמת ד"א.

אף זה תמי' לי בש"ס דנבחים למה לא קאמר מה ליושב שכן פסול בעומר וציצית ואינך כל הני דבעינו בהו עמידה ובעומר מן התורה בקמה בקומה וצ"ע והנה לדינא נראה לי בדיעבד פשר ביישיבה וממילא בשעת הדחק פשר אפי' לכתחלה דכל שעת הדחק פדיעבד דמי.

ומכ"ש בעופות שאחזו בידו ודאי ליפא חשש. ונפה עשה השוחט בזה דברי דידו וכו': תשובה פח נשאלתי במעשה שבא לידי בראש של עוף שהי' הגרגרת נחתה לשנים וחלק הגרגרת של צד הראש הי' מחובר עם הנשט פדרכו רק הי' עקור ממקומו בראש ובמקום שדרכו להיות מחובר הני שמוט.

ולא נודע אם נעשה זה לנדם שחיטה או אח"כ והאשה אומרת שלא משמשה שם ביד כלל ושאלו להשוחט והשיב שאינו זוכר מזה העוף שהי' שוחט הרבה עופות ואינו זוכר ממנו וגם אינו זוכר אם תקף אגודל.

רק שלפי דעתו הוא בטוח שלא הוציא העוף בלי תקיפת אגודל להבחין אם נשמט, ונשאלתי מה דינו של העוף בזה. וזה אשר השבתי.

הנה מה דנשחט הסימן זה אינו ראיה כלל שלא הי' שמוטה מחיים. כיון דקי"ל אפשר הוא לשחוט אפי' בשמוטה.

וכן משמעות הטוש"ע וכל הפוסקים דאין ראיה משחיטת הקנה דלא הי' שמוטה מכבר. ולסמוך על מה שדריך השוחט לתקוף אגודל, הנה אם הי' עוף אחד ושכח אם תקף אגודל או לא, הי' נראה דאין לסמוך בזה לומר דמסתמא עשה כהוגן ובדק תחלה דהרי על מה דאמרינו רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הם תמה הרא"ש בפ"ק דחולין גימא סמוך מיעוטא לתזקה דחזקת איסור רק דתירץ דזה הני מיעוטא דמיעוטא.

א"כ י"ל דנזקא ברוב מצויין אצל שחיטה אמרינו פן, אבל לבדוק אם לא הי' שמוטה הרי דעת הש"ע בהגה"ת רמ"א בסי' כ"ה דאין חיוב לבדוק אחר שמוטה, אף דעת הש"ע שם דחיוב לבדוק אחר זה וכן נהגו השוחטים עכשיו.

א"כ עכ"פ לא אלים חזקה זו לומר דנדאי עשה כהוגן ובדק תחלה ומ"ש הש"ע סי' כ"ד סעי' י"ז בהגה"ה דהשוחט נאמן לומר שלא הי' שמוטה היינו אם יודע פן בבירור לא מן הסתם, ועוד אף ברוב מצויין דמהני היינו רק אם אין ריעותא לפנינו אבל פאן דיש ריעותא לפנינו דזה הסימן שמוט פעת ואין דבר לתלות בו דנעשה אחר שחיטה, א"כ הני פאן חזקת איסור דמעיקרא והרי לפנינו והני חזקת השוחט חזא במקום תרתי דלא מהני וכמו במקנה.

ועדיף מיניה דהתם מקנה איתרע אדם לא איתרע וכאן גוף העוף איתרע והני חזא במקום תרתי. והן אמת די"ל דבזה ליפא חזקת איסור דא"כ הנה צריך בדיעבד לבדוק אחר שחיטה ולמה א"צ לבדוק בדיעבד בע"כ כמ"ש הש"ע בסי' כ"ה דבהמה לאו בחזקת שנעקרו הסימנים קיימא ואינו דומה לאם לא ראה שנשחטו רובן.

דהתם בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת, א"כ משמע דבזה ליפא חזקה זו כלל, א"כ ליפא תרתי לריעותא. אף אפתי לא הונח בזה חזא דכתב שם הש"ע דשכים הוא להיות

שמוטה בעת שחיטה א"כ נהי דבדיעבד בסתם אין לחוש היינו אם ליכא ריעותא, אבל אם נראה לנו ריעותא ובע"כ דנעקר הסימן רק דספק אימתי, וכינן דקי"ל תולין במצוי בין להקל בין להחמיר תולין במידי דשכיח, א"כ ה"נ אחר שחיטה אין מקום לתלות ובשעת שחיטה שכיח הוא וא"כ תלינן במידי דשכיח.

ועוד דבע"כ צריף להבין פגנת הש"ף דהרי אם הנה הסימן שמוט אין פאן שחיטה דאין שחיטת שמוטה שחיטה והוי גבלה א"כ גם פאן יש חזקת איסור שאינו זבוח, רק פגנת הש"ף דבאם לא נשחטו רובו הוי חזקת שאינו זבוח, ולקולא ליכא חזקה.

אבל בשמוטה יש נמי חזקה להיפוף בחזקת שלא נעקרו הסימנים דבהמה בחייה בחזקת שלא נעקרו קיימא. וסלק חזקה נגד חזקה ושוב אמרינן בשחטה הותרה.

וא"כ תינח אם לא חזינן עקורין לפנינו אבל אם הם עקורין לפנינו הדר אמרינן בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת מה אמרת נוקמא אחזקה דבהמה בחזקת שלא נעקרו הסימנים דהרי עקורין לפניה וכמו דאמרינן במקנה, והכא גוף העוף אתרע והוי חזקת במקום תרתי.

מיהו בזה הנה אפשר לומר דנצטרף לזה חזקת השוחט דמן הסתם עשה כהוגן ובדק תחלה ומצטרף בהדי חזקת הסימנים שאינו עקורין. והוי תרתי נגד תרתי, מיהו אף אם הוי ספק השקול פיון דאיכא ריעותא אסור מספק תורה לחומרא.

ובפרט דזה שכיח יותר. ועוד אפשר דלא שייף חזקה שעשה כהוגן בדבר דאיכא למיחש לשכחה, דיש לחוש שפא שכח מלבדוק אחר זה.

ועיין פיוצא בו בחו"מ סי' מ"א בסמ"ע גבי שצריף לכתוב שקרעו שטר הראשון וכו' שכתב אע"ג דלא חיישינן לב"ד טועין לשכחה חיישינן וכו' משמע דכל היכי דיש לחוש לשכחה לא שייף לומר חזקה על הב"ד שעשו כהוגן, ונהי דהש"ף שם חולק וס"ל דאף בכה"ג לא חיישינן לב"ד טועין היינו דנא בב"ד פיון דתלתא ניהו כל חד מדכר לחבריה.

ולא שכיח הוא שפך שלשתן ישכחו הענין, אבל בשוחט דיחיד הוא יש לחוש לשכחה ולמעט בפלוגתא עדיף. והן אמת די"ל סברא להיפוף דנאקא התם דאטו הב"ד מורגלין לעשות דבר כזה הלא נמחק שטרן מלתא דלא שכיחא הוא לכה חיישינן לשכחה.

אבל פאן השוחט מורגל לעשות כן שתיכף אחר השחיטה תתקף אגודל. א"כ פיון דהורגל בכף י"ל דסרכיה נקיט נאמתי.

כמו דאמרינן בק"ש דאם פתח למען ירבו ימיכם סרכא נקיט נאמתי. וכן פתב הט"ז ביו"ד סי' ס"ט לענין מליחת הבשר יעו"ש, מיהו נראה דאינו דומה דלא אמרינן סרכא נקיט נאמתי רק באם התחיל לעשות אחריו מעשה כמו התם דפתח למען ירבו או במליחה שפבר התחיל להתבשל אז אמרינן דסרכא נקיט נאמתי ולא הי' מעמידו לבשל רק אם עשה מעשה הקודם לו.

אבל אם לא עשה מעשה אחרת השייף אחר מעשה זו לא אמרינן סרכא נקיט נאמתי, רק חיישינן לשכחה. ומכ"ש אם הי' דוחק אז והרבה באים לשחוט.

ונה דוחק את זה בנדאי יש לחוש שמתוך הדחק והרעש שכח לבדוק. וכיון דיש ריעותא לפגיגו ואין לתלות שנעשה אחר שחיטה.

ובפרט דקודם שחיטה שכיח טפי נראה דהעוף טרפה כנלפע"ד ברור ונכון לדינא. ואין לדמות זה למה דאמרינן חזקה על טבח שאינו מוציא מת"י דבר שאינו מתוקן.

חזא דכאן בדיעבד פשר בלא בדיקה. ואינו דבר שאינו מתוקן כל פה ועוד דהתם ליכא ריעותא לפגיגו וכאן נולד ריעותא והרי לפגיגה.

ודו"ק היטב: תשובה פט בסי' כ"ה סעי' א' ואם לא ראה שרובן שחויטים אסור. ראיתי באחרונים שהאריכו בדין זה אם הוי נדאי גבלה או ספק או חומרא מדרבנן והתב"ש העלה פינו דמפח חזקה דמעיקרא קאמינא עלה לכך אסורה משום גבלה ואינה מטמאה יעו"ש.

ולפע"ד נראה דלדין נדאי גבלה היא ואף מטמאה והוא דבשלקמא לדינא דש"ס שפיר ולא לדין. דלכאורה קשה למה בסימנים חיישינן שמה לא נשחטו רובן ובגיד הנשה לדעת הראב"ד והטור אמרינן במי שניקר וא"י אם השלים ניקורו אמרינן דמסתמא השלים ניקורו ולמה לא נימא גם כאן דמסתמא השלים שחיטתו, ואין לומר דמוקמינן אחזקה דמעיקרא א"כ גם התם נימא כן דהרי הנה בחזקת שאינו מנוקר.

אף לק"מ דהתם אטו בעינן שיהי' הניקור פאחד. הרי רשאי לנקר חזא חזא.

לכך אמרינן דמסתמא לא הלך לו משם ולא הניחו עד שבדק וראה אם נשאר והשלים ניקורו. אבל בשחיטה דשהייה פסולה ובעינן שיהיה נשחט פאחד א"כ זה אינו בידו לגמור שחיטתו בפעם אחת, ואולי אז לא עלתה בידו לשחוט כהוגן ולא נשחטו ממש ושוב אין בידו לשחוט אס"כ ולגמור כשרואה שלא נשחטו רובן דהרי הוי שהייה בשחיטה ופסולה.

וא"כ א"ש דלדינא דש"ס דבעינן דוקא שיעור שהי' ובלא"ה פשרה. ולכך נראה דבבהמה דשיעור שהייה שלמה מרובה א"כ אמרינן כמו בניקור שמשסתמא בדק תיכף אם נשחט רובו.

ואם לא נשחטו עדיין בידו לגמור וגמרו, לכך הוי רק פסול דרבנן מפח חומרא בעלקמא, או אף אי נימא דאסור מפח דבחזקת איסור עומדת. ונימא לחלק בין הך חזקה לחזקת ניקור דהתם לא נקרא אמתחזק איסורא וכמ"ש הט"ז בסי' קכ"ז יעו"ש, מ"מ פינו דלא שייך לאוסרה רק מפח חזקה אינו ראוי לאוקמה בחזקת שלא נעשה דאדרבא פינו דהוי בידו לתקן והוא התחיל כבר לעשותו מסתבר דגמר כהלכתו ואין בזה חזקה דלא נעשה מעשה רק חזקת איסור.

לכך א"ש דינו של התב"ש דכמה דהי' דינו מעיקרא פן יקום ולא יותר לטומאה. אבל בעוף להסוברים דאף לדינא דש"ס שהייתו מועטת מאוד.

ומכ"ש לדין בין בעוף ובין בבהמה שהייה כ"ש פוסל א"כ תיכף אם נטל הספין מן הצנואר שוב אין בידו לתקן דאף דהוי חומרא מדרבנן בעלקמא מ"מ פינו שפוף סוף כבר

יהיה אסור למה ליה לתקן, ואף דיהיה נ"מ לטמא וכדומה מ"מ מזה אין ראיה דגמר הדבר.

דבשלמא בגיקור אמרינו כיון דירד לתקן לא הוציאו עד שגמר כפי פונותו ותקנו. אבל כן תחלת שחיטתו היה הפונה לאכילה ובזה לא נתקנים מחשבתו ונאסרה.

שוב אין ראיה אם עשה אח"כ לתקנו מידי דבר אחר שלא תלינו שנתפונן אליו תחלה, ולכך יש לומר כיון דכל דבר תלינו בחזקת שלא נעשה כמו בתנאי דיש חלוק בין קום עשה לשוא"ת, כן ה"נ כיון דלשחוט תחלה רוב הסימנין תיכף אין בידו.

ואין ממה שהתחיל לעשות הוכחה שגמר כן. כיון דלא הוי בידו.

לכך שוב הוי פאלו היה לנו ספק מעיקרא אם נעשה או לא דתלינו בחזקת שלא נעשה לכך הוי פנדאי גבלה, ואף מטמא כיון דלאו מפח חזקת איסור דמעיקרא אמינא עלה. דאז הוי שייך סברת התב"ש דבטומאה לא היתה כן מעיקרא.

אבל אנו אמינא עלה בחזקת שלא נעשה שכל מה שלא נתברר לנו שנעשה תלינו בחזקת שלא נעשה. ולא נשחטו רובן לכך הוי פברור לנו כן והוי גבלה נדאי ומטמא במשא.

לכך לדידן הוי נדאי גבלה ומטמא בין בעוף בין בבמה ולידנא דש"ס שאני דהיה בידו לגמרו. כן נלפע"ד נכון וברור: והנה מה שהקשיתי לעיל שם פתבתי בקיצור וכאן אבאר יותר.

דהנה באמת הרב רמ"א פסק לקמן בסי' ס"ה בשם הר"ן דאם לא ידענו שהשלים גיקורו חיישינו דלמא לא השלים הגיקור יעו"ש, אף באמת אין דין זה מוסכם אף שהרב הביאו סתם. דהמעייין בלשון הר"ן עצמו בפ' ג"ה מוכח דהוא פבא לחלוק על הראב"ד דמלשון הראב"ד והרשב"א מוכח דס"ל דאף בסתם אם גיקר והלך לו פשר ולא חיישינו שפא לא השלים רק דהר"ן חולק עליו ייע"ש, וכן נמי מורה לשון הטור יותר ונ"ל שכל ירף הינצא מתחת יד ישראל מחותכת פדרף שמתכין מנקרי פשר היא בחזקת שניטל גידה הלכך מי שפא מעלמא וניקר והלך לו וכו'.

והנה מלשון זה משמע שכל שראינו רק שהיא מחותכת פדרף שמתכין מנקרי פשר לא חיישינו פלל שפא לא השלים, רק תלינו שהשלים ופלא פדברי הר"ן רק דהר"ן הוי פחולק בזה.

ובאמת זה תליא בהטעמים שאסור ליתן ירף חתוכה לגוי בפני ישראל ולהסוכרים דהטעם הוא מפח גניבת דעת שאסור לגנוב דעת נכרי פסובר שהישראל טרח לתקנה וליתול גידה לכך בזה י"ל כסברת הר"ן דהיכי דלא ידענו שהשלים גיקורו חיישינו שפא לא השלים.

ומה דאסור לתנה לנכרי לפני ישראל, היינו מפח דיסבור הישראל כיון דאסור לגנוב דעתו של נכרי אם לא נטל ממש פל הגיד הוי פגנוב דעת הנכרי ולכך יסבור שהשלים ממש ולכך אסור.

ונה יהיה שיטת הר"ן וכן מפרש באמת הר"ן וכמ"ש הב"י בשמו. אבל לפי הטעם שכתבו הפוסקים והטור דכל ירף הינצא מת"י ישראל פשהוא חתוכה בחזקת שניטל גידה ואין

הטעם מִכַּח גְּנִיבַת דַּעַת כָּלֵל, אִז אֵין לֹמַר דֶּהֲטַעַם מִכַּח דֶּהֲרוּאָה יִטְעָה כּוֹן וְיִסְבּוֹר שְׁנִיטְל
גִּינְדָה וְשִׁרְשָׁאֵי לִסְמוּךְ ע"ז אַף שְׁאִין הִדִּין כּוֹן דֹּא"כ הֵיאָדָּה יִלְיָף מְנִיָּה הַטּוֹר לְמִי שְׁהֶלְדָּה וְא"י
אִם הוּא בְּקִי בְּנִיקוֹר.

אַלָּא וְדֹאֵי דס"ל דְּמֵן הִדִּין רִשְׁאֵי לִסְמוּךְ כְּשִׁרְוּאָה יוֹצֵא חֲתוּכָה מִיַּד יִשְׂרָאֵל. א"כ בַּע"כ
דס"ל דְּלֹא חֲתִיּוּשֵׁינֵן שְׁמָא לֹא הַשְּׁלִים הַנְּיָקוֹר וְחֹלְקַת עַל הַר"ן א"כ א"ש מ"ש לְעֵיל לְפִי
שֵׁיטַת הַרְאַב"ד וְהַרְשָׁב"א וְהַטּוֹר לְשֵׁיטְתָם הַקְּשִׁיתִי שְׁפִיר.

וְאַף לַדַּעַת הַר"ן דס"ל חֲתִיּוּשֵׁינֵן שְׁמָא לֹא הַשְּׁלִים הֵינּוּ רַק בְּנִיקוֹר שְׁצָרִיף שְׁהֵינָה וְזִמְן
מְרוּבָה לְכַד יִתְכּוֹן שְׁעֵדִינֵן לֹא הַשְּׁלִים וְגַם הָיוּ מְלִתָּא דְטְרִיחָא טוּבָא. אַבְל גְּבִי שְׁחִיטַת
סִימָנִים דֶּהֱיוּ מְלִתָּא דְלֹא טְרִיחָא כ"כ, וּבְכַרְט בְּנִיקוֹר אִטּוּ בּוֹ לְבַד תְּלוּי וְיִתְכּוֹן שְׁהֵיוּם
מְנַקֵּר הוּא הַחֲצִי וּמְחַר יַעֲשֶׂה שְׁנֵי חֲצֵי הָאֲחֵר.

אַבְל בְּשְׁחִיטָה דְצָרִיף לְהֵיוֹת נַעֲשֶׂה יַחַד בְּלִי שְׁהֵינָה מְרוּבָה דְפָסוּל לַכ"ע י"ל וְדֹאֵי הַבָּא
לְשַׁחֲטֵי רוּאָה לְגַמּוֹר הַדְּבָר כַּהֲוֹנֵן וְחִזְקָה שְׁהַשְּׁלִים שְׁחִיטְתוֹ וּבְכַרְט דֶּהֱיוּ דְבָר קַל וּבְלִי
טְרַחָא זֹולַת הַטַּעַם שְׁכַתְּבֵנוּ שָׁם לְעֵיל יִיע"ש וְדו"ק: תְּשׁוּבָה צ לסי' כ"ז סְעִיף א'.

הֵנָּה נְשַׁאלְתִּי לַפּמ"ש הַשְּׁ"ף דֶּהֵיכָא דְלֹא נִשְׁחַטָּה כְּרֹאֵי אָסוּר לְזִמְן נְכָרִי עַל בְּנֵי מַעֲיָיִם.
וְא"כ לָמָּה מְנַהֲגִינוּ בְּעוֹפּוֹת הַנְּטֵרְפִין מַחֲמַת נְקוּבַת הַנְּשֻׁט, וְכֵן בְּאַוּנוֹזוֹת שְׁמַלְעֵיטִין וְנְטֵרְפוֹ
מַחֲמַת נְקוּבַת הַנְּשֻׁט.

הֵיאָדָּה אָנוּ מוֹרִים לְמַפּוֹר לְנְכָרִי עִם הַבְּנֵי מַעֲיָיִם. וְאֵין לֹמַר שְׁאָנוּ סוֹמְכִין עַל הַפּר"ח הַלֵּא
הַתּב"ש חוֹלְקֵעָלֵיו וְלָמָּה לֹא נָחֹוש לְדַבְּרֵיו וְכו'.

וְאַח"כ פָּתַח לִי עוֹד הַחֲכָם הַשּׁוֹאֵל דִּי"ל דְסָפֵק לֹא נֶאֱסַר לְבְנֵי נַח: וְזֶה אֲשֶׁר הִשְׁבַּחְתִּי לוֹ.
הֵנָּה לְפוּם רַהֲיִטָּא גַם בְּדַעְתִּי עָלָה לֹמַר כּוֹן דְסָפֵק אִיסוּר לֹא שְׁיִיף בְּבְנֵי נַח.

בְּכַרְט לְשֵׁיטַת הַרְמַב"ם דְסָפֵק תּוֹרָה לְחוּמְרָא הָיוּ רַק מְדַרְבְּנוּ, וְרַבְּנוּ לֹא תִיקוּן רַק
לְיִשְׂרָאֵל וְלֹא לְבְנֵי נַח. אַף בְּאַמַּת הָא לִיתָא כִּינּוּן דֶּהֱיוּ בְּחִזְקַת אִיסוּר אַמ"ה וְנִהְרִי זֶה וְדֹאֵי
אָסוּר מִן הַתּוֹרָה בְּאַתְחִזֵּק אִיסוּרָא.

וְא"כ כִּינּוּן דֶּהֱיוּ מִן הַתּוֹרָה נִרְאָה דְאַף לְנְכָרִי אָסוּר דְאַטּוּ סָפֵק אִיסוּר לְחוּמְרָא הָיוּ מַצְנָה
בַּפ"ע דְנֹאמַר שְׁלִישְׁרָאֵל נְאָמְרָה וְלֹא לְבְנֵי נַח הָרִי זֶה אֵינוּ מַצְנָה בַּפ"ע רַק דְאַנּוּ אָמְרִינּוּ
כִּינּוּן דָּאִם הִי אִיסוּר הֵיָה אָסוּר לוֹ הַשְּׁתָּא דְלֹא יִדְעִינּוּ נְמִי אָסוּר מְסָפֵק שְׁמָא אָסוּר הוּא
וְא"כ גַּם בְּבְנֵי נַח הָיוּ כּוֹן, וְאַדְרָבָּא חֲזִינּוּ דְבְנֵי נַח בְּמַצּוֹת שְׁלֵהֶם חֲמוּר דִּינּוּ מְשַׁל יִשְׂרָאֵל.

דְּבָהֶם אֲזַהְרֵתֶן זֹו הִיא מִיתְתָּן. וְלֹא נְאָמְרוּ שְׁיַעוּרִין לָהֶם וְשַׁאֲר חֲנוּמְרוֹת שְׁיִיש בָּהֶם בְּמִידֵי
דְשְׁיִיכֵי בְּגוּוָה, וְעוֹד הָרִי הָאָרִיכוּ הַפּוֹסְקִים בְּדִין אַבְר הַנְּשָׁבֵר דְאַסוּר מִכַּח מַצּוֹת פְּרִישָׁה
אִם מוֹתֵר לְמַכְרֵם לְנְכָרִי אוֹ לֹא, מְזָה מְשַׁמַּע אַף בְּמָה שְׁהָיוּ גּוּף הָאִיסוּר דְרַבְּנוּ שְׁדוּמָה
לְאַמ"ה יֵש לְאָוְסְרוֹ לְבְנֵי נַח מַכ"ש סָפֵק אַמ"ה שֶׁל תּוֹרָה דְרֹאֵי שְׁיִהְיָה אָסוּר לְהוֹשִׁיטוּ
לְבְנֵי נַח.

וְטַעַם הָעוֹלָם הַמְקִילִין הֵנָּה בְּאַמַּת הַפּמ"ג הַרְגִיש בְּזָה. וְעִיקַר טַעַם הַדְּבָר נִרְאָה כִּינּוּן דְוְדֹאֵי
כּוֹדֵאֵי נְבִלָה בְּשְׁחִיטָה נְזַהְרִין הָעוֹלָם שְׁלֵא לְמַפּוֹר לְנְכָרִי הַב"ח.

אף מה דהוי מלתא דלא שכיחא להיות נתנבלה בשחיטה, ואף אם אינרע שאחד טעה ומכר אף בזה לא שייך בזה מנהג. ובאמת לא יפה עשה רק עיקר הוי באם אינרע פה ריעותא בשחיטה וכל הריעותות בשחיטה הוי רק חומרא, או ספק בשחיטה הוי.

וכיון דהוי מפת ספק א"כ הרי משמע מדברי הפמ"ג דמה דלא קי"ל כר"ל דבני מעינים לאו פמנחי בדיקולא דמ"א, הוי רק מפת ספק. אבל לעולם יכול להיות כר"ל וספיקא הוי, א"כ לענין מכירה לנכרי הוי ס"ס דלמא הוא מותר לגמרי ואת"ל אסור דלמא הלכה כר"ל דבני מעינים לאו פמנחי בדיקולא דמ"א, וא"כ שוב לא הוי אמ"ה.

וא"כ הוי ס"ס ומותר לנכרי. ואף להסוברים דס"ס באמתחוק איסורא לא מהני מ"מ נראה דלמפור לנכרי אין להחמיר בכה"ג.

ובפרט דנראה בשלמא לישראל עצמו כיון דבחייה אסורה משום אמ"ה לכה אמרינו דכל ספק בשחיטה אסור מפת דבחזקת איסור אמ"ה או בחזקת שאינו זבוחה עומדת לכל חזקת פדאית ליה, אבל למפור לנכרי כיון דקודם שחיטה הנה מותר למכרו לנכרי רק ע"י השחיטה נולד לנו ספק אם מותר למכרו לנכרי.

א"כ אדרבא עד הנה הוי בחזקת היתר למכור לנכרי רק ע"י השחיטה אנו באים לאסור למכרו לכה אדרבא בחזקת היתר עומד למכור כבתחלה והוי ס"ס בהדי חזקת היתר דמהני נגד חזקת איסור, ובפרט דבאמת קי"ל נשחטה הותרה.

רק היכי דאתייליד ריעותא מחיים כתבו הפוסקים דלא אמרינו נשחטה הותרה, וכן היכי דנולד הספק בענין השחיטה לא אמרינו נשחטה הותרה. אבל לענין למפור לנכרי דכל זמן שלא הי' נחתה רוב הסימנים הנה מותר למכור לנכרי דהוי כמו עוף חי דמותר למכור לנכרי ואימתי נחשבו כמאן דמנחי בדיקולא רק אחר שנשחטו רובן.

א"כ לענין חשש איסור מכירה לנכרי לא נולד לנו ספק אם זה הוי שחיטה או לא רק אחר שנשחטו רובן נולד הספק לנו אם הוי שחיטה ומותר למכרו לנכרי או אינו שחיטה ואסור למכרה לנכרי דהוי אמ"ה.

א"כ לענין זה לא הוי הריעותא רק לאחר שחיטת הרוב. שוב אמרינו נשחטה הותרה ולא חיישינו שמא לא הוי שחיטה לענין זה.

ולכה כיון דנשחטה הותרה, ובפרט דכאן ממ"נ קודם שנשחט רובן ליכא חשש איסור מכירה לנכרי דליכא בהו אמ"ה. ולאחר שנשחטו רובן שוב נשחטה הותרה, לכה כיון דאיכא ממ"נ בנדאי אמרינו נשחטה הותרה.

ואהא סמכינו למפור לנכרי באם אינרע איזה ספק בשחיטה. ובפרט כיון דאיכא ס"ס ג"כ.

אבל ודאי בנתנבלה בשחיטה אסור למכור הבני מעינים לנכרי כנלפע"ד ומה ששאל כת"ה להקשות במה דאמרינו במנחות דף מ"ה וכל נבלה וטרפה וכו' סד"א כיון דאשתירי מליקה לגביהו וכו' והקשה איהו ס"ד דמותר בכהנים נבלה א"כ לא שייך בהו וזבחת שאין מצווין על השחיטה, וא"כ לדידהו לא מתיר להו רק מיתה ואיהו מותרין הכהנים לאכול הבני מעינים.

ואין לומר דבאמת אסורין א"כ איך אמרה התורה ליתן השקפה לכהן ע"כ תוכן קושיותו בשם חכם אחד. ובאמת לק"מ מכמה טעמים תדא דאף לפי הס"ד אטו אין מתיר שחיטה בקדשים.

הרי עכ"פ בעינן שחיטה בקדשים א"כ עכ"פ שחיטה מתרת בהם וגם בקדשים עצמם יש בני מעיים. ולא מצינו שיהו הבני מעיים אסורים לפהגים רק הפל אמרה תורה להם לאכלו.

ועוד אף אי נימא דבני מעיים אסורין לפהגים הרי לפי האמת אסור להם גבלות וטרפות, רק לפי הס"ד לולי הקרא ה"א דמותר להם. א"כ לפי הס"ד הוי אמרינו דבאמת הא דמצווה ליתן השקפה לכהן הוי רק להנאה למכרו.

והרי ראשית הגז אינו דבר מאכל וניתן לפהו והוי להנאתו. א"כ ה"נ הרי עכ"פ בהנאה יהי מותר וקדושה אין במתנות פהגה, א"כ יתנו לכהן כדי למכרו ויקבל דמיו.

ועוד במליקה. עצמה יש בני מעיים וא"כ פיון דבני מעיים פמנחי בדיקולא דמיא אף במליקה נעשה קורקבו ובני מעיים פמנחי בדיקולא.

ומ"מ משמע שהפל הותר לפהגים. א"כ אם נימא פיון דהותר מליקה לגבייהו לא שייך בהו גבלות וטרפות באמת לא שייך בהו אסור אמ"ה ג"כ.

פיון דהותר להו הבני מעיים דמליקה. אבל פיון דגלי קרא דגבלה וטרפה אסור להו ולא לפיון ממליקה ה"ה דאמ"ה אסור בהו.

ולא הוצרך קרא לפרש דאמ"ה אסור בהו דבאמת שאר אמ"ה לא הוי אפשר ללמוד ממליקה רק לעגנו בני מעיים ה"א אפשר ללמוד דבני מעיים מותרין לכהן כמו גבלה וטרפה, והשתא דלפי האמת שייך בהו שחיטה.

א"כ שוב באמת מותר להו הבני מעיים. ושאר אמ"ה לא הוי ראיה ממליקה די"ל דשאני בני מעיים מאמ"ה ממש דנדאי יש לחלק ביניהם, לכו לא הוצרך לפרש פלל דאמ"ה אסור בכהגים.

ועוד נלפע"ד די"ל הא דאמרינו דה"א דגבלות וטרפות לא שייך בפהגים רק בקדשים פיון דעיקר הלימוד הוי מכח דהותר במליקה והתם קדשים הוי. לכו אפשר לומר דאם בהמת קדשים נתגבלה או נטרפה מותרת לפהגים.

דמ"ש בקרבנות שחיטה הוי בעבור צורך מנבח שלמנבח הוי עבודתו דרו שחיטה. כמו שאר עבודות דהקרה וזריקה פן ה"נ שחיטה הוי זה עבודה למנבח.

אבל עבור אכילת פהגים ה"ה מותר אף גבלה וטרפה דקדשים וראיה שהרי גבי מליקה בדבר דלא הוי דרו שחיטתו רק דרו מליקה מותר לפהגים, וה"ה מוכח מזה דמצד הפהגים לא הוי קפידא בשחיטה או לא.

רק מצד העבודה יש קפידא. א"כ ה"א לפהגים מותר בקדשים גבלות וטרפות כמו במליקה.

וּלְכֹהֵן קַמ"ל נְבִלָה וּטְרָפָה לֹא יֵאָכְלוּ הַפְּהָגִים שֶׁל קְדָשִׁים אֲבָל שֶׁל חֻלִּין וְדַאי הֵמָּה בְּכָלֵל וְנִבְחַתָּ. וְלֹא הֵינּוּ טוֹעִין בְּזֶה מְעוֹלָם דְּשֹׂאנֵי אֲכִילַת קְדָשִׁים דִּהְיוּ מִצְוָה.

וְשִׁינָה רַק לַפְּהָגִים לְבַד וְלֹא לְזָרִים אֲבָל בְּחֻלִּין דִּהְיוּ רְשׁוֹת וְכֵהֵן וְנָר שְׁנוּיִן בּוֹ. בְּנֹדַי בְּעֵי שְׁחִיטָה כְּמוֹ בְּזָר וְלֹא הֵינּוּ טוֹעִין בְּזֶה מְעוֹלָם.

וְאִין רְאָיָה מְנַתִּינַת הַקְּיָבָה כְּלָל וּא"ש כְּנֹלְפַע"ד נִכּוֹן וְעֵינִין בִּט"ז שְׁהָאָרִיף בָּאֵם נִשְׁבְּרָה מִפְּרָקַת בְּלֵי הַחוּט אַף טְרָפָה אֵינּוּ יִיע"ש. וְהִנֵּה מִצְאָתִי פְעֵת רְאָיָה בְּמִנְחֹת דָּף וְאוֹ ע"א בְּפֶרֶש"י ד"ה מְלִיקָה טְרָפָה לְכַתְּחִלָּה דְּחוּמָהּ שְׂדֵרָה וּמִפְּרָקַת וְכו' מִשְׁמַע דְּנֹקָא בְּחֻמָּהּ שְׂדֵרָה וּמִפְּרָקַת אִזְ הֵוִי טְרָפָה וְלֹא בְּמִפְּרָקַת לְבַד.

וְנִהְיִי דְּבַחוּט לְבַד טְרָפָה נִקֵּט נְמִי מִפְּרָקַת כְּמ"ש הֵט"ז שֶׁם בְּפִירוּשׁ מְקוּם אֶחָד כְּעֵין זֶה אֲבָל אֵם בְּכָל אֶחָד דֵּי לְטְרָפוֹת לֹא הִי נִקֵּט רִש"י תְּרַוּוּיָהּ וּא"ש. מִיָּהוּ מִפְּרֶש"י אֵין רֵאִי דְּגַם בְּחֻלִּין בְּמְקוֹמוֹ פֶּרֶש"י כֵּן וְעֵיקָר בְּנֻנַת הֵט"ז לְהוֹכִיחַ כֵּן מִן הַש"ס דִּהִלְכְּתָא פְּרֶש"י יַעו"ש בְּדַבְּרֵיו וְדו"ק: תְּשׁוּבָה צֹא לֵק"ק בְּרַעְסְטִיִצְקַע לְהֶרֶב מו"ה יוֹסֵף חַיִּים נ"י.

הִנֵּה ע"ד שְׁאֵלְתוֹ וְנ"ל נִשְׁאֵלְתִי מֵהַשׁו"ב דְּפֶה"ק דְּשַׁחַט בְּהֵמָה מְסוּפָּנֶת. וּבַתְּחִלַּת הַשְּׁחִיטָה כְּשֹׁפְשָׁה בְּזַנְבָּה מְעֻט וְלֹא מִשְׁפָּה רַק עַד קוֹנָם כְּלוֹת הַשְּׁחִיטָה בְּאֻפָּן דִּהְיוּ נְבִלָה.

וְנִסְתַּפְּקִיתִי אִם מוֹתְרִין הַבְּנֵי מְעֵיִם לְמַפְּוֹר לְנִכְרֵי מִטְעַם אִמ"ה לְדַעַת הַתְּב"ש דִּס"ל דְּכַמְנָחֵי בְּדִיקוּלָא דְּמֵיָא. רַק דְּבַשְׁחִיטָה כְּשֶׁרָה מִפְּחַ מִי אֵיכָּא מִיָּדֵי מוֹתְרִין לְמַפְּוֹר לְנִכְרֵי.

וְהֵיכָּא דְּאַפְסָלָה בְּשַׁחִיטָה לֹא שִׁינָה זֶה וּא"כ נִאָסֵר לְנִכְרֵי מִשׁוּם אִמ"ה עכ"ל שְׁאֵלְתוֹ. וְהִנֵּה ר"מ הָאָרִיף קִצַּת דְּרָף פְּלַפּוּל וְאִין דְּרָכֵי לְהַשִּׁיב עַל פְּלַפּוּל וְהַנְּגִי מְעַתִּיק לוֹ מ"ש בְּקֵינִץ הִנֵּה בְּעֵינֵינוּ זֶה.

וְהִנֵּה מ"ש ר"מ בְּנִידוֹן זֶה דִּהְיוּ ס"ס שְׁמָא לֹאוּ כְּמַנְחֵי בְּדִיקוּלָא דְּמֵיָא כְּהַפּוֹסְקִים דִּס"ל כֵּן וְשְׁמָא כְּבָר מִתָּה הַבְּהֵמָה קוֹנָם שְׁנֻחַתָּה הַקְּנָה בְּזֶה יָפָה אָמַר. וּמָה שְׁחַשְׁשׁ ר"מ דִּהְיוּ נִגְדַת הַחֻזְקָה נִרְאָה דו"א כֵּינֵן דַּעַב"פ הִיָּתָה מְסוּפָּנֶת א"כ אִתְּרַע חֻזְקַת חַי דִּינָה כֵּינֵן דִּהִיא עוֹמְדַת לְמוֹת דִּהִיא מְסוּפָּנֶת וְאֵינּוּ דוֹמָה לְסַפֵּק בְּשַׁחִיטָה דְּשָׁם אִם לֹא הֵוִי שַׁחֲטוֹ הִי חַי כְּפָה לְכֹהֵן אֵלִים חֻזְקַת אִיסוּר אִמ"ה.

גַּם לְדַעַת הַתּוֹסֵ' י"ל כֵּינֵן דִּהִתְחִיל לְשַׁחוּט כְּבָר אִתְּרַע חֻזְקַת אִמ"ה שְׁהִי מִתָּה בְּלֹא"ה אַף שְׁלֹא הִי גוֹמֵר הַשְּׁחִיטָה, רַק חֻזְקַת אִיסוּר הֵוִי שְׁאֵינּוּ זְבוּחָה וְזֶה לֹא אִיִּתְרַע כָּל כָּף דִּלֹא הִי עוֹמֵד לְהִיּוֹת זְבוּחַ מְמִילָא וּמְחַסְרָה מְעַשָּׂה, אֲבָל חֻזְקַת אִמ"ה כֵּינֵן שְׁהִי עוֹמֵד לְמוֹת מְמִילָא אִיִּתְרַע חֻזְקַת אִמ"ה.

וּבְכַרְט כֵּינֵן דִּהַשְׁתָּא כְּבָר מִתָּה הַבְּהֵמָה א"כ הָרִי לְפָנֵיהּ וְרֵאוּי לֵילָף בְּתַר הַשְׁתָּא מֵאֵי אִמְרַת דְּחֻזְקָה דְּמַעִיקְרָא הֵוִי לְהִיפּוּף הָרִי אִתְּרַע כֵּינֵן דִּהִיָּתָה מְסוּפָּנֶת. וְעוֹד נִרְאָה לִי לְצַרְף הֵיָתֵר בְּזֶה דִּהֵן אִמְתְּשַׁרְש"י כְּתַב בְּחֻלִּין דָּף ל"ב ע"ב וְהֵבִיאוּ ר"מ בְּמַכְתָּבוֹ וְהוּא פְּרֶש"י שָׁם ד"ה אֲבָל בְּבִנֵי מְעֵיִם לֹא כְּתַב רִש"י לְעוֹלָם דְּרָף הַקְּנָה לִישְׁחַט תְּחִלָּה לְפִי שְׁהוּא סְמוּךְ לְעוֹר וְהַנְּשָׁט סְמוּךְ לְמִפְּרָקַת.

וְהִנֵּה מָה שְׁרָצָה רִש"י הֵינּוּ דִּהְיוּ קָשָׁה לוֹ לָמָּה קַמ"ל רִשְׁב"ל דִּין שְׁלוֹ בְּשַׁחַט הַקְּנָה וְנִיקְבָה הָרִיָּא הו"ל לְמִנְקַט לְהִיפּוּף בְּשַׁחַט הַנְּשָׁט וְנִיקְבּוּ בְּנֵי מְעֵיִם. לְכֹה כְּתַב רִש"י

דהקנה נשחט תחלה, א"כ בפשעת שחיטת הנשט כבד נשחט הקנה תחלה וכבד הוכשר לגמרי לכד נקט בשחט הקנה וניקבה הריאה.

ולפ"ז נראה דהיינו דוקא רוב הקנה נשחט תחלה קודם רוב הנשט אבל מ"מ גמר שחיטת הקנה זה יתכן להיות אחר שחיטת רוב הנשט, ולפ"ז י"ל דפשעת שחיטת רוב הנשט הי' עדיין הקנה מחובר במיעוטו, ולא נחשב כמאן דמנחי בדיקולא.

הן אמת שרש"י כתב שם בד"ה אלמא פיון דריאה תלויה בקנה וכו' פיון דרובא נפסקת דהא פסוקת הגרגרת ברובא הוא הו"ל כמאן דמנחי בדיקולא מ"מ י"ל היינו לישראל. דבישראל פיון דבשחיטה הלכתא גמירי לה דרובא פכולה, לכד ה"נ בפסוקת הגרגרת הוי גמי רובו פכולו.

אבל בנכרי דלא שייך בו דין שחיטה לא שייך בו רובו פכולו. ונחשב עדיין מחובר אם המיעוט הקנה לא נחתה, וראיה דהרי מפורש בחולין דף קכ"ז ע"ב באבר ובשר המנדולדליו דפריה שם.

אי אין מעלין ארוכה טומאת גבלה גמי ליטמו ומשני לעולם דאין מעלין ארוכה ושאני טומאת גבלה דרחמנא אמר כי יפול עד שיפול ועיין בתוס' שם שכתבו דטומאת גבלה לאו דוקא רק טומאת אמ"ה, א"כ מוכח דאף אמ"ה לא הוי עד שיפול.

א"כ מוכח דאינו נחשב פירש עד אם פירש פולו וא"כ י"ל ה"ה באבר מן הסי פן. ואף דבש"ע סי' ס"ב מפורש באבר המנדולדל שייך בי' איסור אמ"ה היינו לישראל דביה הוי רובו פכולו אבל לא גבי נכרי לדידיה לא אמרינו רובו פכולו, גם לישראל יש לומר היינו דוקא באבר המנדולדל היינו מעט פאן ומעט פאן דזה גרע מאם הי' במקום אחד כמ"ש ביו"ד ה' שחיטה סי' כ"ד סעיף ט"ז.

וא"כ י"ל דוקא באבר המנדולדל אם אינו יכול לחיות הוי אמ"ה אבל בנשאר מחובר במקום אחר אף במיעוטו לא שייך בו אמ"ה רק בסימנים מפח דהכשר שחיטה הוי ברובו הוי בזה רובו פכולו א"כ ה"נ לחומרא הוי פן, ולכד הוי פמונח בדיקולא.

אבל לגבי נכרי דלא שייך ביה שחיטה כל דנשאר מיעוטו מחובר לא הוי כמאן דמנחי בדיקולא. ואם נאמר פן יש לנו עוד ספק שפא נשאר מיעוט הקנה קיים ולא נחתה עד ששחט רוב הנשט.

וכבר הי' מתה אז, או דהיתה חיה והוי שחיטה מעליא, לכד בצירוף כל הני ספיקא יש להקל ולמכרו לנכרים. ומ"ש ר"מ לצרף דעת הסוכרים דהיכא דאין אסור לו לא שייך לפני עור.

אין נראה לצרף דעה דחוייה פזו, ומפורש בתוס' להיפוף בפ"ק דב"מ דף יז ע"ב בד"ה פהו דאמר לישראל קדוש לי אשה גרושה. מפורש שם להיפוף ייע"ש.

גם ביו"ד סי' ק"ס בהג"ה דאפי' בריבית דרבנן הלנה עובר משום לפני עור. והרי שם הלנה הוא נותן ריבית, ואינו מלנה בריבית ואין שייך במעשה זו שום איסור.

וממ"נ אם נאמר פיון דאיכא עכ"פ איסור ריבית ללנה במעות שלו. א"כ ה"נ באמ"ה הרי איסור אמ"ה שייך גם בישראל.

ואם בַּתֵּר דְּבַר זֶה אֲזַלְיִנּוּ דַחְתִּיכָה זֹו מְוֹתֵר לְיִשְׂרָאֵל, הָרִי גַם הַלְוָאָה זֹו מְוֹתֵר לַלְוָה דְּאִינּוּ מְלוּנָה רַק לְוָה וְאִינּוּ לֹוּקֶם הָרִיבִית. וְאִם הָרִי הַמְעוֹת בְּיָדוֹ הִי מְוֹתֵר לְהַלוֹת בְּרִיבִית עַיִי שְׁלִיחַ לְדַעַת רַשׁ"י שֶׁהֵבִיא הָרַמְ"א בְּסִי ק"ס וּא"כ אַף אִם הָרִי בְּיָדוֹ וְהִי מְלוּנָהוּ בַתֵּר שְׁלִיחוֹת לְמְלוּנָה לֹא הָיָה לוֹ אִסּוּר וְלָמָּה שְׁיִינְךָ בְּזָה לְפָנֵי עוֹר, גַּם עֵינַי מֵהַ שְׁפָלְפְלוֹ, הַמְלַמֵּד לְנִכְרֵי תוֹרָה אִם עוֹבֵר לְפָנֵי עוֹר וְלִישְׂרָאֵל מְוֹתֵר.

וּבְנֻדָּי לִיתָא לְהָאֵי מְלִתָּא. וְלִדְיָנָא הַנְּגִי מְסָפִים לוֹ לְהִיתֵר בְּזָה לְמִכְרוֹ לְנִכְרֵי.

וְהָיָה שְׁבִתִי וְרִאִיתִי שֶׁהַטְּבָתִי לְרִאוֹת דְּבִאָּר וּבְשָׁר הַמְדוּלְדָּלִין לֹא שְׁיִינְךָ בְּיָה אִמ"ה. דְּהָנָה בְּמִקּוֹר דִּין זֶה בִּשְׁ"ס וְהוּבָא בְּב"י ס' ס"ב מְפָנְרֵשׁ דְּאִין זֶה רַק מְצוּוֹת פְּרוּשׁ בְּלְבָד וּקְרָא אִסְמִכְתָּא בְּעֵלְמָא א"כ וְדָאֵי דְלֹא שְׁיִינְךָ זֶה בְּנִכְרֵי וְא"ש דְּבִרֵּינוּ יוֹתֵר בַּעֲזָה"י דְּכָל שְׁמִחְוֹנָר מְעַט לִית בְּיָה מְשׁוּם אִמ"ה וְז"ב וְנִכּוֹן לְפַע"ד: תְּשׁוּבָה צַב לְק"ק טְרַנְאָפָּאל לְהַחְרִיף מו"ה מְעַנְדִּיל דְּלִנְגָאֵטֵשׁ נ"י.

הָנָה ע"ד אֲשֶׁר נִסְתַּפֵּק בְּבִהֶמָה שְׁנִתְנַבְּלָה בְּשַׁחֲיטָה אִם נִחְשְׁבִין הַבְּנֵי מְעִיִּים אִמ"ה גַּם לְיִשְׂרָאֵל וְנ"מ אִם נִתְעַרְבָה הָרִיבָא בֵּין הָרִיאוֹת אִם בְּטֵלָה אוֹ דִּינוֹ כְּדִין אִמ"ה דְּלֹא בְּטֵל. וְכַתֵּב דְּהַפְמ"ג בְּסִי כ"ז וְבַה' תְּעַרְוֹנָת כְּתֵב בְּפִשְׁטוֹת דְּהָרִי דִּינוֹ כְּאִמ"ה גַּם לְיִשְׂרָאֵל.

וְהָנָה רו"מ הָאֲרִיף בְּפִלְפוּל וְע"ז לֹא אֲשִׁיבְנוּ כִּי אִין דְּרַכִּי לְהַשִּׁיב עַל פְּלְפוּל בְּפִרְט בְּיָמִים הַלְלוּ שְׁמֵשׁ כְּחֵי וְאִנִּי מְוֹטְרָד מְאוּד שֶׁהַקִּיפוּנֵי הָרַבָּה תְּשׁוּבוֹת נְחוּצִים מְאוּד הַלְכָה לְמַעֲשֵׂה וּשְׁאֵלְתוֹ אֵינָה לְמַעֲשֵׂה רַק לְפִלְפוּלָא, וְלִדְיָנָא נְלַע"ד לְהִיפּוּף דְּלִישְׂרָאֵל לֹא הָרִי אִמ"ה וְרִאֵיהּ לְזָה מְמ"שׁ בְּחֻלְיִין דְּרַף ל"ג דְּקִאָּמֵר רַב אַחָא בְּרַ יַעֲקֹב ש"מ מְדַר"ל מְזַמְנִין יִשְׂרָאֵל עַל בְּנֵי מְעִיִּים וְאִין מְזַמְנִין נִכְרֵי עַל בְּנֵי מְעִיִּים וְלָמָּה קַמ"ל בְּנִכְרֵים הָרִי לִיָּה לֹוֹמֵר בְּיִשְׂרָאֵל גּוֹפִי ש"מ מְדַר"ל דְּאִם נִתְנַבְּלָה בְּשַׁחֲיטָה אִסּוּרִין הַבְּנֵי מְעִיִּים מְפָח אִמ"ה לְיִשְׂרָאֵל.

וְגַם עַכ"פ הו"ל לְאֲשַׁמְעִינוּ גַּם בְּזָה וְלָמָּה נִקֵּט הַדִּין בְּנִכְרֵים גְּרִידָא מוּכַח לְהַדְיָא דְּאָר לְר"ל דְּהָרִי כְּמֵאן דְּמַנְחֵי בְּדִיקוּלָא הִינּוּ רַק לְהַקֵּל אֲבָל לְחוּמְרָא לֹא נִחְשְׁבֵי כְּמֵאן דְּמַנְחֵי בְּדִיקוּלָא רַק כִּינּוּ דְּהַתוֹרָה הַתִּירָה הַשַּׁחֲיטָה, וְאַף דְּבַשְׁעָה שְׁשַׁחֲט הַנֶּשֶׁט כְּבָר הָרִיבָא כְּמֵאן דְּמַנְחֵי בְּדִיקוּלָא אַעפ"כ הַשַּׁחֲיטָה מְטַהֲרָתוֹ וְלֹא הָרִי כְּמֵאן דְּמַנְחֵי בְּדִיקוּלָא.

א"כ דְּלְחוּמְרָא לֹא אֲמָרִינוּ כֵּן א"כ מְכ"ש לְדִינוֹ דְּלֹא קו"ל כו"ל רַק אִם נִיקֵּב הָרִיבָא לְאַחַר שַׁחֲיטָת הַקְּנָה דְּטָרְפָה וְלֹא נִחְשְׁבֵי כְּמֵאן דְּמַנְחֵי בְּדִיקוּלָא דְּאִין בְּזָה אִסּוּר אִמ"ה לְיִשְׂרָאֵל. וְמ"ש רו"מ בְּשֵׁם הַפְמ"ג עֵינֵינִי בְּפַמ"ג בְּסִי כ"ז וְשֵׁם כְּתֵב רַק בְּנִתְנַבְּלָה וְחַתְּמָה מְמָנָה חֲתִיכָה קוֹדֵם שְׁמִתָּה בְּזָה אִסּוּר מְפָח אִמ"ה לְיִשְׂרָאֵל אֲבָל הַבְּנֵי מְעִיִּים כָּל זְמַן שֶׁהֵם בְּפָנִים מְוֹתֵרִים מְשׁוּם אִמ"ה.

וְטַעַם הַדְּבַר דְּהָרִי מְפָנְרֵשׁ בְּחֻלְיִין דְּרַף ס"ט ע"א גְּבִי הוֹשִׁיט יָדוֹ לְמַעַי בְּהֶמָה וְחַתְּמָה מִן הַטְּחוּל וְכוּ' דְּאִסּוּר וְיִלְיָף לָהּ מְקָרָא דְּאוֹתָהּ כְּשֶׁהִיא שְׁלִימָה וְלֹא כְּשֶׁהִיא חֲתוּכָה מְשַׁמַּע דְּאִי לֹאוֹ הַמִּיעוּט גַּם בְּזָה הָיָה מְוֹתֵר בְּאִכְלָהּ רַק דְּהַתוֹרָה מִיעֻטָּה זֶה א"כ תִּינַח אִם חַתְּמָה מְמָנָה שְׁלֹא כְּדָרְךָ שַׁחֲיטָה דְּהָרִי שְׁלֹא כְּמַצּוֹת הַתוֹרָה אֲבָל אִם הָרִי דְּרָךְ שַׁחֲיטָה כִּינּוּ דְּאִם הָיָה נֶשֶׁחֲט כְּהוֹגֵן הָרִי מְוֹתֵרִין הַבְּנֵי מְעִיִּים הָרִי דְּאִחְשְׁבִיָּה רַחֲמָנָא לְמַחְוֹבְרִין א"כ נָהִי דְּנִתְנַבְּלָה מ"מ כְּמַחְוֹבְרִים דְּמִי וְהַמִּיתָה מְהִינֵי לְהוֹ לְהַתִּירָם מְאִסּוּר אִמ"ה.

וְרֵאִיתִי מֵה שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם סֵפֶר ח"ס שֶׁהֵבִיא קוֹשֵׁי הַשּׁוֹאֵל אִיךְ פְּתִיב בְּנִבְלָה אוֹ מְכֹר לְנִכְרִי דְמַשְׁמַע גַּם ב"מ בְּכָלֵל וְהָרִי גַם נִתְנַבְּלָה בִּשְׁחִיטָה בְּכָלֵל וְאִיךְ מְוַתְרִין לְנִכְרִים. וְהַח"ס מְתַרְץ זֶה דְלִכְּוֹ נֹאמֵר לִגְר אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיהָ תִּתְנַנֵּה וְאֶכְלָה וּבְמִכּוֹר לְנִכְרִי לֹא פְתִיב וְאֶכְלָה וְהַפְּנִיָה דְבָגֵר מְוַתֵּר לְמִפְּנֵי לֹו בְּפִירוּשׁ לְאֶכִילָה וְאִין לְחוּשׁ שְׂמָא יֵאָכֵל גַּם הַבְּנֵי מְעֵינִים דְּהוּא קָבֵל עֲלֵיו שְׁבַע מִצְוֹת וּמִמִּילָא לֹא יֵאָכֵל הַבְּנֵי מְעֵינִים, אֲבָל לְנִכְרִי אֲסוּר לְמִפְּנֵי רַק סֵתָם דְּתַלְיָנָא דְקוֹנְהוּ לְשַׁאֲרֵי דְבָרִים ע"ד.

וְהִנֵּה אִם פִּי רו"מ שֶׁבְּחֻנְהוּ לֹא נִיתָן לְהֶאֱמֵר דְּהוּא נִגְדַּ ש"ס מְפֻרְשׁ בַּפ"ב דְּפְסָחִים דְּקֶאָמֵר שְׁשׁ דְּבָא הַפְּתוּב לְהַקְדִּים נְתִינָה דְגֵר לְמַכִּירָה דְנִכְרִי מְשׁוּם דְגֵר אֶתְהַ מְצַוָּה לְהַחֲיוּתוֹ וְנִכְרִי אִין אֶתְהַ מְצַוָּה לְהַחֲיוּתוֹ, וְלָמָּה לִי הָאִי טַעְמָא הִנֵּה לִיה לֹוּמֵר פֶּה, דְגֵר פִּינָן דְּלִיפֹא חֲשַׁשׁ שְׂיֵאָכְלָנוּ לְכֹה רֵאוּי לִיתָן לֹו יוֹתֵר, אֲבָל בְּנִכְרִי יֵשׁ חֲשַׁשׁ שְׂיֵאָכְלָנוּ לְכֹה מִקְדִּים נְתִינָה דְגֵר לְמַכִּירָה דְנִכְרִי מְדָלָא קֶאָמֵר כֵּן מוּכַח דְּאִינוּ פֶּה.

וְהַקּוֹשֵׁי מְעִיקָרָא לִיתָא וְגַם רו"מ פְּתַב כֵּן אִיךְ אֲנִי אֲבָרָא מְלַתָּא בְּטַעְמָא יוֹתֵר. דְּאֶדְרָבָא אִם הַבְּנֵי מְעֵינִים בְּכָלֵל אִם"ה אִינָן בְּכָלֵל נְבִלָה.

וְהָרִי הַתּוֹרָה לֹא אָמְרָה רַק דְנִבְלָה יִמְפֹּר לְנִכְרִי וְלֹא אִם"ה וּבְנֵי מְעֵינִים פִּינָן דְּהֵם בְּכָלֵל אִם"ה אִינָן בְּכָלֵל נְבִלָה. גַּם לֹוּמֵר בְּגֵר תּוֹשֵׁב לֹא שְׂיִיךְ חֲשַׁשׁ אֶכִילָה פִּינָן דְּקִיבֵל עֲלֵיו שְׁבַע מִצְוֹת גַּם זֶה אִינוּ נִרְאֶה פִּינָן דִּי"ל נְהִי דְקָבֵל עֲלֵיו הִינָנוּ שְׂלֵא לְאֶכּוֹל אִם"ה שְׁפִשׁוּט לֹו שְׁהוּא אִם"ה.

אֲבָל שְׂלֵא לְאֶכּוֹל בְּנֵי מְעֵינִים אַחֵר מִיתָה דְּהוּי כְּמוֹ דְּמַנְחִי בְּדִיקוּלָא הָרִי זֶה אִינוּ מְפֻרְשׁ בְּפְתוּב רַק מְדַבְּרִי חֲכָמִים וְדָאִי לֹא בְּקִי הֵגֵר תּוֹשֵׁב בְּזַה לְסַמּוּךְ עֲלֵיו בְּזַה. גַּם לְעַנְיָן הַבְּיָטוּל דְּפִשְׁיטָא לְרו"מ דָּאִם יְהֵא לְהֵם דִּין אִם"ה דְּאִינוּ בְּטַל בְּרוּב וּבְזַה לֹא בְּרִירָא לִי דְלֹא מְבַעֲרָא הַבְּנֵי מְעֵינִים דְּלֹא הוּי דְרָךְ אֶכִילָתָן רַק ע"י מִילוּי י"ל כְּמוֹ דְלְעַנְיָן דְּבָר שְׂפַמְנָן וְחַהר"ל פִּינָן דְּאִינוּ נְאָכֵל רַק ע"י מִילוּי אִינוּ חֲשׁוּב, פֶּה י"ל לְעַנְיָן בְּרִירָה פִּינָן דְּהוּי נְמִי רַק דְּרַבְּנָן וּמְכַח חֲשִׁיבּוֹת בְּזַה דְּאִינוּ נְאָכֵל רַק ע"י מִילוּי בְּטַל הוּא, רַק גַּם הַרְיָאָה נִרְאֶה נְמִי דְלֹא הוּי בְּרִירָה פִּינָן דְּלֹא הוּי שְׁלָם וְהַחֲלָק שְׁלַצַּד הַשְׁחִיטָה לְצַד הַרְאֵשׁ נִחְתָּה בַּפ"ע אִינוּ בְּרִירָה שְׁלָם וּבְטַל.

וְהִנֵּה אִין פְּנָאִי לְהֶאֱרִיךְ וּלְפִי דְבְּרִינוּ י"ל דְּקָדוּק אֶחָד בְּחֻנְלִין דְּקֶאָמֵר רַב"י ש"מ מְדַר"ל מְזַמְנִין יִשְׂרָאֵל עַל בְּנֵי מְעֵינִים וְאִין מְזַמְנִין נִכְרִי עַל בְּנֵי מְעֵינִים וְהֵךְ מְזַמְנִין יִשְׂרָאֵל מִלְּתָא דְפִשְׁיטָא וְמַה קָמ"ל וּמְבֹנָאֵר בְּכַמָּה דְּוֹכְתִי דְבְּנֵי מְעֵינִים וְרִירָאָה מְוַתְרִין לְיִשְׂרָאֵל.

אִיךְ נִרְאֶה דְקָמ"ל אֶפְיָלוּ הוֹשִׁיט יָדוֹ וְהוֹצִיאָו לְחוּץ קוֹדֵם גְּמַר שְׁחִיטָה נְמִי מְוַתְרִין דְּהָרִי לְר"ל אֶפְי' מְוַנְחִים בְּפָנִים הוּי כְּמַאן דְּמַנְחִי בְּדִיקוּלָא וּמְוַתְרִין א"כ ה"ה בְּהוֹצִיאָן לְחוּץ קוֹדֵם גְּמַר שְׁחִיטָה נְמִי מְוַתְרִין.

מִיָּהוּ קֹשֶׁה לְפִי דְבְּרִי רַשְׁב"ל הו"ל לְאֲשַׁמוּעִי יוֹתֵר רְבוּתָא אֶפְי' אִם חֲתָף מְפָנָה פְּנִית קוֹדֵם גְּמַר שְׁחִיטָה יְהִיָּה מְוַתֵּר פִּינָן דְּהַרְיָאָה נְמִי כְּמַאן דְּמַנְחִי בְּדִיקוּלָא וּמְוַתְרִין א"כ גַּם בְּחֲתָף מְפָנָה קוֹדֵם גְּמַר שְׁחִיטָה יְהִיָּה מְוַתֵּר וְלָמָּה לֹא קָמ"ל רְבוּתָא יוֹתֵר.

וְאִי נִימָא דְבְּאַמַּת חֲתָף גֵּרַע וְאִינוּ מְוַתֵּר רַק דְרָךְ שְׁחִיטָה אֲבָל חֲתָף מְפָנָה חֲתִיכָה גֵּרַע א"כ מִמִּילָא מוּכַח מִן הַפְּשָׁנָה הַנִּזְכָּר דְנִקְטַת הוֹשִׁיט יָדוֹ לְמַעַי בְּהַמָּה וְחֲתָף מְפָנָה מִן הַטְּחוּל ה"ז

אסור ולמה לא קמ"ל ב'שחט ונתנבלה בשחיטה דהבני מעיים אסורין מ'כח אמ"ה בע"כ ד'ה מותר באמת מ'כח ד'הוי ד'רה שחיטה.

מיהו ראיה זו יש לדחות די"ל ד'נקט ב'חמ' מן הט'חול ד'הוי ס"ד ש'היה בכלל פ'ל ש'ב'המה ת'אכלו מיהו עכ"פ זה מוכח ד'רה שחיטה ע'דיף מ'חמ'. ויותר מזה אין להארי' ד'ברי י'ד'דו וכו': ת'שובה צג בש"ע סי' כ"ח ס'ע'ף ג'.

כוי אין ש'חטין אותו ביו"ט ואם ש'חטו אין מ'כסין את ד'מו. ו'הנה ה'ש"ף ה'ביא הטעם ב'שם ה'לבוש ד'ש'מא י'טלטל ע'פר ש'לא ל'צ'ורה ד'ש'מא ב'המה הוא.

ותמה ע'ליו ה'ש"ף ד'הרי ב'ש"ס מ'שמע ד'אף אם יש לו ע'פר מוכן אין מ'כסין מ'כח ש'לא י'בא לה'תיר ח'לבו י'ע"ש, ו'הנה במ'חכת"ה של ה'ש"ף לא י'רד לע'ומק ד'ברי ה'לבוש ד'אם כ'ונתו מ'כח א'פר מ'וקצה ש'לא י'טלטל ע'פר ש'לא ל'צ'ורה הו"ל לומר ש'מא י'טלטל מ'וקצה ול'מה כ'תב ש'מא י'טלטל ע'פר ש'לא ל'צ'ורה, ול'כ' נ'ראה ד'אין כ'ונת ה'לבוש כ'ל מ'כח מ'וקצה רק א'פי' אם ה'וי מוכן מ"מ אם ב'המה הוא א"כ ט'רח ט'רחא ש'לא ל'צ'ורה.

וגם זה אסור ביו"ט, ו'הרי א'מרינו ב'ש"ס ד'יבא לה'תיר ח'לבו מ'כח ד'יאמר ד'מ'פיקא לא א'מרי ר'ב'ן ט'רח ו'כסי וכו' א"כ נ'הי ד'האמת לא ה'וי כ'ן ה'ינו ב'ס'פ'. א'בל אם ה'וי ב'המה ו'דאי ע'ביד א'סור ו'הוי ט'רחא ש'לא ל'צ'ורה.

וכן מ'צאתי לה'דיא ב'לשון ר'ש"י ב'פ"ק ד'ביצה ד'ף ח' ע"ב ד"ה לא כוי ב'לבד א'מרו ד'אין מ'כסין ביו"ט ד'דין הוא ש'לא נ'כס'הו ש'מא ב'המה הוא ו'ט'רח ט'רחא ד'לאו מ'צ'נה א'פילו ב'א'פר כ'ירה א"כ מ'ב'ואר הוא מ'מש כ'ד'ברינו.

וכ'דעת ה'לבוש מ'מש. ול'כ'אורה ה'תימה על ר'ש"י מ"ט לא פ'ירש מ'כח ה'תרת ח'לבו.

או ד'א'פר כ'ירה אין ד'עתו ל'ס'פ' כ'לשון ה'ש"ס מ'מש, א'ף נ'ראה ד'כ'ונה ג'דולה כ'ונו, ד'אם ה'וי הטעם מ'כח ה'תרת ח'לבו או מ'כח ד'א'פר כ'ירה אין ד'עתו ל'ס'פ' ק'שה מה מ'תחיל ר"ז לומר לא כוי ב'לבד א'מרו א'לא א'פילו ש'חט ח'יה וע'וף וכו' ו'ק'שה מה ע'נ'ן זה ל'זה.

ה'לא אין ט'עמם ש'נה, לא מ'ב'ע'יא ל'פי הטעם ה'תרת ח'לבו ו'דאי אין ש'י'ף ב'ת'ע'רוכ'ת ב'המה ח'יה וע'וף ד'הוי טעם א'חר מ'כח ט'רחא ש'לא ל'צ'ורה. א'ף ג'ם ל'טעם ר'בא מ'כח ד'א'פר כ'ירה אין ד'עתו ל'ס'פ'.

א"כ ה'וי הטעם מ'כח מ'וקצה ד'אין ד'עתו ל'ס'פ'. ו'ה'כא ב'נת'ע'רבו הטעם מ'שום ד'הוי ט'רחא ש'לא ל'צ'ורה.

ו'הו א'מת ד'הנה א'פ'שר לומר ד'ב'נת'ע'רבו ג"כ הטעם מ'כח ס'פ'ק ד'ה'ינו ד'מ'י'רי ש'נת'ע'רבו ד'ם ב'המה ו'ח'יה וע'וף ולא נ'ודע אם ה'יה ב'הם ה'ש'יע'ור ה'מ'ב'ואר כ'אן בש"ע ש'ח'י'ב ל'כ'ס'ות כ'ב'ר'ור ש'אם ה'יה מ'ים אם ה'יה בו מ'ראית ד'ם ש'ח'י'ב ל'כ'ס'ות ש'א"א לנו ל'ש'ער אם ח'י'ב כ'ודאי כ'כ'ס'וי או לא ל'כ'ף ה'וי ח'ח'י'וב כ'ס'וי ג"כ ס'פ'ק.

ול'כ'ף א'פר כ'ירה אין ד'עתו ל'ס'פ', כ'מו ד'הוי הטעם כ'כ'וי. ו'ה'וי ר"ז כ'ט'ע'מו ש'ל ר'בא ד'אין ד'עתו ל'ס'פ', ל'כ'ף ת'לה זה ב'זה ד'ג'ם ב'זה אין ד'עתו ל'ס'פ'ק.

והיה מְנוּשָׁב קוֹשֵׁית הַחוּס' שֶׁם שֶׁהִקְשׁוּ וְכִי יֵשׁ כַּח בְּיַד חו"ל לְעַקוֹר ד"ת וכו' ולכּמ"ש א"ש דְּהִינּוּ דִּין כּוֹי מִמֶּשׁ דְּהוּי סֶפֶק. מִיְהוּ נִרְאֶה שֶׁרִש"י לֹא הוּי מְצִי לְפָרֵשׁ כֵּן דָּאם כֵּן אִיךָ מְחַלֵּק שֶׁם אַח"כ בֵּין יָכוֹל לְכַסּוֹתוֹ בְּדַקִּירָה אַחַת אוֹ לֹא, וְלִפִּי הַטַּעַם דָּאִין דַּעְתּוֹ לְסַפֵּק אִין לְחַלֵּק בְּזֶה.

וְהוּ אַמַּת דְּהִיךָ אֶפְשָׁר לְחַלֵּק גַּם בְּזֶה דִּי"ל דְּבִשְׁלֵמָא בְּכוּי מִתְחַלֵּה לֹא הִיךָ דַּעְתּוֹ לְכָךְ. וְלִכְךָ אִיךָ אִם אִינְרַע שֶׁשְׁחַטּוֹ אֲסוּר לְטַלְטֵל הָאֶפְרָר, אֲבָל בְּדָם בְּהֵמָה חִיָּה וְעוֹף שְׁנִתְעַרְבוּ בֵּינוֹ דְּלִנְדָּאִי הוּי דַּעְתּוֹ.

א"כ בֵּינוֹ דְּתַחֲלָה הִיךָ הַדָּם שֶׁל חִיָּה בִּפ"ע א"כ אִזּוֹ הִיךָ מוּכָן הָאֶפְרָר לְכַסּוֹת אוֹתוֹ וְלָמָּה יִגְרַע אַח"כ כְּשֶׁנִּתְעַרְבוּ וְנִעְשָׂה מִמֶּנּוּ סֶפֶק, סוּף סוּף לְזֶה הַדָּם כְּבָר הִיךָ מוּכָן. רַק אִם אִין דִּי בְּדַקִּירָה אַחַת רַק בְּשִׁתִּים מִפְּחַ שְׁנִתְעַרְבוּ וְנִתְרַבָּה הַדָּם, בְּזֶה מִתְחַלֵּה כְּשֶׁהִיךָ הַדָּם חִיָּה בִּפ"ע לֹא הִיךָ מוּכָן לוֹ אֶפְרָר כָּל כָּךְ שֶׁלֹּא הִיךָ נִצְרָף לוֹ לְבַדּוֹ כָּל כָּךְ.

וְלָכֵן עֲתָה שְׁנִתְחַדַּשׁ לָנוּ סֶפֶק ע"י תַּעְרוּבָת שׁוּב הוּי מוּכָן לְנִדְּאִי וְלֹא מוּכָן לְסַפֵּק, אִיךָ זֶה שִׁינִיךָ כְּשֶׁצָּרִיךָ שְׁנֵי דְקִירוֹת. אֲבָל אִם הִיךָ דִּי בְּדַקִּירָה אַחַת אִזּוֹ גַּם מִתְחַלֵּה שֶׁהִיךָ דָם הַחִיָּה לְבַדּוֹ ג"כ הִיךָ מוּכָן לְזֶה כָּל הַדַּקִּירָה, דָּאֲטוֹ דְרָף הָאֲדָם לְצַמְצָם עֶפְרָר בְּמִנְיָן וּמִשְׁקָל בְּצַמְצוּם רַק לִפִּי הַנִּצְרָף לְחִיָּה, וּבִלֹּא"ה הוּי דְרָכּוֹ לִטְוֹל כָּל הַצְּנִיף לִטְוֹל בְּדַקִּירָה אַחַת, וְא"כ דְקִירָה זֶה הִיא מוּכָן מִתְחַלֵּה לְכָךְ עֲתָה שְׁנִתְעַרְבַּ וְנִוֹלַד לָנוּ סֶפֶק לֹא הַפְּסִיד אוֹתָהּ.

אֲבָל דְקִירָה הַשְּׁנִיָּה שֶׁלֹּא הַנִּצְרָף רַק לִפִּי לְיַדֵּת הַסֶּפֶק עֲתָה לְכָךְ לְסַפֵּק אִינוֹ מוּכָן וְלַעוֹלָם הוּי הַפְּנוּגָה בְּנִתְעַרְבוּ וְסֶפֶק לָנוּ אִם יֵשׁ בְּדָם בְּהֵמָה שֶׁיַּעוֹר שֶׁחַיִּיב לְכַסּוֹת אוֹ לֹא וּמִכֶּסֶה מִסֶּפֶק.

מִיְהוּ רִש"י לֹא נִיחָא לִיָּה בְּזֶה, וְלִכְךָ הַנִּכְרַח לְפָרֵשׁ דְּכּוֹנֵנַת ר"ז לֹא הוּי מִפְּחַ הַתְּרַת חֲלָבוֹ אוֹ מִפְּחַ מוּכָן רַק מִפְּחַ טְרַחָא דְלֹא צָרִיךָ, וְשׁוּב רְאִיתִי בִּט"ז או"ח ס"א תצ"ח שֶׁהֲרָגִישׁ בְּדַבְרֵי רִש"י הִלְלוּ אִיךָ לֹא בִיָּאֵר כָּל הַצְּנִיף.

גַּם לֹא הִבִּיא דְבָרֵי הַלְבוּשׁ בִּיּו"ד הַנ"ל. וְהִנֵּה גַם דְבָרֵי רִש"י עֲצָמוֹ סְתָרֵי אֶהְדָּדִי שֶׁמִּתְחַלֵּה פִּירֵשׁ שֶׁם בִּד"ה וְאִם אִיתָא וְנ"ל דִּישׁ עֶפְרָר שְׁמוּכָן לְכָל צָרְכֵי אָדָם אִפִּי' הוּא בְּהֵמָה לְכַסְיָן עִכ"ל, מִשְׁמַע לְהַדְיָא דְאֶפִּילוֹ הִיא בְּהֵמָה וְדָאִי אִין כָּאֵן חֲשַׁשׁ טְרַחָא שֶׁלֹּא לְצְנִיף, אִיךָ לֹא יִדַּעְתִּי מִי דְחָקוֹ לְכָךְ.

וְלָמָּה לֹא נִימָא דְבִאָמַת וְדָאִי אִם הִיךָ בְּהֵמָה הִיךָ אֲסוּר לְכַסּוֹתוֹ מִשּׁוּם טְרַחָא שֶׁלֹּא לְצְנִיף, אֲבָל בֵּינוֹ דְּהוּי סֶפֶק אִם חִיָּה אִם בְּהֵמָה הִיא, אִם כֵּן בִּשְׁלֵמָא אִם יֵשׁ כָּאֵן אִינְסוּר מְלֵאכָה מִמֶּשׁ יֵשׁ לָנוּ חֲשַׁשׁ דְלָמָּה בְּהֵמָה הִיא בְּאָמַת וְעוֹשָׂה מְלֵאכָה שֶׁלֹּא לְצְנִיף מְצוּה, אֲבָל אִם הוּי עֶפְרָר מוּכָן מִמֶּשׁ לְכָל צָרְכֵינוֹ וְאִין חֲשַׁשׁ רַק טְרַחָא שֶׁלֹּא לְצְנִיף.

וְזֶה בְּכּוֹנֵת הָאָדָם תְּלוּי בֵּינוֹ שֶׁעִכ"פ לוֹ הוּי צְנִיף אִין כָּאֵן טְרַחָא שֶׁלֹּא לְצְנִיף כָּלֵל וְלִכְךָ מוֹתֵר וְדְבָרֵי רִש"י בְּזֶה צ"ע. וְעִכ"פ לִינְשָׁב פִּרְש"י שֶׁפִּירֵשׁ בְּדַבְרֵי ר"ז מִפְּחַ טְרַחָא שֶׁלֹּא לְצְנִיף, וְכָבֵר כְּתִבְנוּ שֶׁהִיא דַּעַת הַלְבוּשׁ, וְלִהְבִּין לָמָּה נִחְשָׁב טְרַחָא שֶׁלֹּא לְצְנִיף הִלֵּא הוּי לִי צְנִיף מִפְּחַ סֶפֶק.

גם ליישב מה שהקשה הט"ז סי' תצ"ח שמהפרייתא שנקטה כדברי ר"ז מוכח דהאיסור הוא מפת טרחא ואיך יפרשו אינה מ"ד דס"ל דאינו מוכן או מפת התרת חלבו והט"ז נדחק בזה: אף לפענ"ד נראה ליישב הפל.

דהנה זה נדאי דכוי קודם שחיטה אסור ליתן עפר למטה מדינא בלי חשש התרת חלבו, או דאפשר אין דעתו לספק רק במוכן ממש אסור דקודם שחיטה הוי ס"ס ספק אם בהמה היא ואם חיה היא דלמא היא טרפה ולכה הוי ס"ס.

וכל היכא דהוי ס"ס הוי פנונדי ודאי ודאי מן התורה וכיון דפטור נדאי שוב הוי טרחא שלא לצורה ואסור מתחלה ליתן עפר למטה. וכיון שכן א"כ להך לישנא דאמרינו בש"ס בחולין ר"פ פסוי הדם דלכה פטור מוקדשין בכסוי מפת דהוי מחוסר שפיכה גרידה וכסוי.

ונהי דהוי רק מדרבנן עכ"פ כל דתיקון רבנן כעין דאורייתא תיקון, לכה פינון שלא הנה אפשר לכסות עפר למטה קודם שחיטה שוב אף אח"כ לא חייב בכסוי מדרבנן כמו מוקדשין.

ועוד אפשר אף מן התורה דנהי דהיה מותר ליתן עפר למטה תחלה מ"מ פינון דהוי ס"ס לפטור ולא חל עליו חיוב ליתן עפר למטה תחלה א"כ לא בא לידי חיוב פסוי רק אחר שחיטה ובדיקת הריאה שוב ג"כ אין בו חיוב פסוי דלא חייבה התורה בכסוי רק מי שחל בו החיוב תיקף ואינו מחוסר רק שפיכה וכסוי ולא מחוסר שפיכה גרידה וכסוי וכיון דלא חל החיוב עליו ג"כ לא נתחייב אח"כ מן התורה, לכה נהי דבחול מ"מ אם בודק הריאה מכסהו אח"כ אם נתן עפר תחלה דמה איכפת לנו אם יכסה.

אבל ביו"ט פינון דאסור טרחא שלא לצורה לכה פינון דמתחלה הנה פטור וא"כ מחוסר שפיכה גרידה וכסוי אף אח"כ אין בו חיוב פסוי פלל ושוב הוי טרחא שלא לצורה. או י"ל פינון דמבעיא בש"ס אם יש דחוי אצל מצות או לא ואף דבפ"ג דסוכה אמרינו דתפשוט דחוי מעיקרא לא הוי דחוי כבר כתבו שם התוס' דדוקא היכי דהוי בידו אבל אם אינו בידו הוי מבעיא אם יש דחוי וקו"ל לחומרא ועיין בא"ח ה' ר"ה סי' תקפ"ו בהג"ה דבעינן נתבטל מערב יו"ט ובלא"ה הוי דחוי ועיין במג"א שם ולכה שפיר ס"ל חלבוש הטעם מפת טרחא שלא לצורה דממ"נ פינון דקודם שחיטה הוי ס"ס דלמא בהמה ודלמא טרפה ושוב הרי אסור ליתן עפר למטה מפת טרחא שלא לצורה דהוי וכיון דנדחה שוב ידחה אף אחר שחיטה מלייתן עפר למטה וכיון שכן אף ליתן עפר למעלה אסור דזה תלוי בזה אם אין ראוי לבילה ונהי דכל דחוי זה הוי מדרבנן עכ"פ מדרבנן הוי דחוי לכה אף אחר שחיטה ובדיקה הוי ס"ס שמא בהמה ושמא יש דחוי אצל מצות ולכה פינון דהוי ס"ס שוב ג"כ ליכא חיוב פסוי ודאי טרחא שלא לצורה.

ובזה א"ש פרש"י בכל הסוגיא דהני דסברי מפת אפר פירה מוכן ואין דעתו לספק או מפת התרת חלבו הנה ס"ל אין דחוי אצל מצות גם יסברו פהך לישנא דר"פ פסוי הדם דמטעם אחר פטור מוקדשין מכסוי ולא קפדינו אמחוסר שפיכה גרידה וכסוי ולכה שפיר אחר שחיטה ובדיקת הריאה אין כאן רק ספק אחד שמא בהמה הוא או חיה ודאי

טרחא שלא לצורך פֿינן דלו הוי ספק ולכך הוצרכה לטעם דאינו מוכן לספק או מפת התרת חלבו.

אבל ר"ז ס"ל פה לישנא דחולין שם דיצא זה שמחוסר שפיקה גרירה וכסוי לכך כה"ג בכוי אף אח"כ לא חל חיוב פסוי או מדרבנן או אף מן התורה פנ"ל, ולכך ס"ל דהוי טרחא שלא לצורך או דס"ל דיש דחוי אצל מצות אף דחוי מעיקרא לכך שוב הוי טרחא שלא לצורך וא"ש בזה גם מה שהקשה הט"ז דאיך יפרש הברייתא דלא כוי בלבד, די"ל דנדאי גוף הברייתא אפשר לפרש דס"ל ג"כ בכוי הטעם מפת דאין דעתו לספק והינינו אף למ"ד מפת התרת חלבו י"ל דלא פליגו לענין דינא דשניהם נצרכין, דלמ"ד מפת דאפר פירה אין דעתו לספק ממילא אם התנה בפירוש והוכן לספק אז מותר אף בכסוי אבל משום התרת חלבו אף זה אסור, אף משום התרת חלבו אם שחט בביתו דצריך לנקר תצירו מותר אבל לטעם דאין מוכן לספק גם זה אסור פֿינן דבאמת הוא אינו מתפנין לנקר תצירו רק לענין התרת חלבו שפיר אמרינן פֿינן דעכ"פ ליפא חשש מראית העין דהרואה סובר לנקר תצירו הוא צריך, אבל לפי הטעם דאין מוכן לספק פֿינן דעכ"פ הוא אינו מתפנין לנקר תצירו רק לשם מצנת פסוי א"כ אדעתא דהכי אינו מוכן דאינו מוכן לספק.

ובפרט פֿינן דקי"ל מצות צריכות פונה א"כ צריך הוא לכונן לשם מצנת פסוי לא לנקר תצירו. ובשלמא לענין התרת חלבו הרואה דסובר דמספקא לא אמרי רבנן טרח וקסי אז פֿינן דלא שייך לדידה מצנת פסוי יתלה בנזיקור תצירו, אבל לפי האמת צריך לכונן לשם מצנת פסוי ולא לנקר תצירו וכמ"ש בזה באריכות באו"ח סי' תצ"ח א"כ שוב לא הוי מוכן לספק ואסור אף אם שחט באמצע התצור.

ובפרט לפי מה שנראה לי בכוננת מה דאמרו אינו מוכן לספק דלכאורה הוא אינו מוכן מה לנו בכך אם הוי נדאי או ספק סוף סוף הוא חייב בכסוי ולמה לא יהיה דעתו לכך, ובשלמא בצואה אמרינן בש"ס דהוי ספק שלא ידע אם יהיה או לא אבל בכוי סוף סוף הוא אינו יודע אם הוי חיה או בהמה, ולכך הפונה לדעתו דספק לא שכיח הוא דבהמה נדאית ונדאית שכיח יותר אבל כוי דהוא עצמו ספק לא שכיח שיזדמן לו גופו וכמו בצואה.

וא"כ מה בכך דלנקר תצירו הוא צריך סוף סוף הוא גופו לא שכיח הוא. רק לדין שפיר פסקינן פן דמהני אם שחט באמצע התצור מפת דאנן קי"ל דמוכן לספק.

אבל לפי הטעם דאין מוכן לספק א"כ אף לנקר תצרו לא הוי רשאי באפר פירה בכוי ולכך הוצרכו לדינא שני הטעמים. ולפ"ז א"ש דבאמת גוף הברייתא אפשר לפרש דס"ל ל הטעם מפת דאינו מוכן לספק ונ"מ אף באמצע התצור בענין דלא שייך התרת חלבו אסור בכוי.

ולכך שפיר אמר לא כוי בלבד אמרו דאינו מוכן לספק רק אף גם בנתערבו וכו' וכמ"ש לעיל דאפשר לפרש מטעם ספק, רק דכתבנו דרש"י הוכרח לפרש פן דלא איירי מספק ממה דמחלק בין דקירה אחת לשני דקירות.

א"כ א"ש דלרבי יוסי וכו' ויתכן דהה"ר יוסי אינו תנא והוא אינו מהברייתא רק הוא אמורא וקא לפרש דברי הברייתא, ולכך הוא בע"כ מפרש הטעם דכוי לאו מפח התרת חלבו או אינו מוכן לספק רק מפח טרחה שלא לצורך.

ולה"ט אף אם שחט באמצע הקצור ואף באפר מוכן ודאי אסור. פינן דעכ"פ הוא אינו מכוון לנקר תצירו רק למצנת פסוי ונההי טרחה שלא לצורך דניקור תצירו בדעתו תלוי אם הוי בעיניו פגרה רעי והוא אינו מתכוין לכך.

ולכך א"ש דר' יוסי סובר פטעם בחולין הנ"ל מפח מחוסר שפיכה גרידה וכסוי או דיספור דיש דחוי אצל מצות אף בדחוי מעיקרא לכך אף עכשיו אין פאן חיוב פסוי פלל מפרש הטעם בכוי מפח טרחה שלא לצורך.

ומפרש הטעם בנתערבו ג"כ מטעם טרחה שלא לצורך. ולכך מחלק בין דקירה אחת לב' ולשיטת ר' יוסי מפרש רש"י כן דברי ר"ז מפח טרחה שלא לצורך.

אבל אינה דמפרשי הטעם מפח אינו מוכן לספק או מפח התרת חלבו ס"ל דאין דחוי אצל מצות וס"ל כאינה טעמא בחולין ולא מפח מחוסר שפיכה גרידה וכסוי לכך לא שינה טרחה שלא לצורך פינן דעכ"פ ספק הוי אם חייב בכסוי לא נחשב טרחה שלא לצורך ולכך מפרשי מפח התרת חלבו או מפח אינו מוכן לספק.

ולכך לדין עכ"פ פינן דדחוי אצל מצות הוי ספק וכן הוי ספק לנו הלכתא כמאן בחולין והקא בביצה מחמרי הרמב"ם והלבוש פטעם טרחה שלא לצורך ואסור בכל ענין כן נלפע"ד ודו"ק.

ואותן דמפרשי מפח אינו מוכן לספק או התרת חלבו הרי פירשו ברייתא דר"ז ג"כ ע"ד שכתבנו לעיל באם היה בו ספק אם היה מראה דם או מים ולא מחלקי בין דקירה אחת לב'. וא"ש כל הסוגיא ולשון הפוסקים כן נלפע"ד נכון ודו"ק היטב: תשובה צד בש"ע סי' כ"ה סעיף ד' בהג"ה שחט עוף או חיה ואח"כ שחט עוד אחרת ונתנבלה בידו אם יודע שדם האחרון וכו'.

דין זה הוא מהגמ"י בשם מהר"מ וכבר תמהו עליו מ"ש משחט חיה ואח"כ שחט בהמה עליה שפטור ולזאת הוכחת הרמ"א לחלק בין אם ידוע שלא פיסה דם הראשון או לא. והנה הדוחק בזה מבואר שלמה כתבו הגמ"י לדין בפ"ע באם שחט עליה חיה או עוף ונתנבלה בידו ולא כתב בקיצור על הדין של שחט חיה ואח"כ שחט עליה בהמה שפטור הו"ל לחלק ולכתוב דהיינו דוקא אם פסה דם הראשון לגמרי אבל אם דם השני לא פיסה דם הראשון חייב לכסות ולמה כתבו לדין בפ"ע.

גם תירוצי של הט"ז כבר הקשו עליו האחרונים. לכך נראה דהנה מפרש"י והר"ן והברטנורא והרמב"ם שהביא הש"ך בס"ק י"ז שפירשו הא דקתני במשנה נתערב דם חיה או עוף וכו' בדם בהמה או חיה ופירשו רש"י והר"ן וברטנורא שהוא בדם הקנה של חיה והרמב"ם פירש בדם חיה טמאה וקשה למה לא פירשו בפשוטו כגון ששחט חיה ונתנבלה או שנודע שנטרפה לכך נראה דס"ל פדעת הגמ"י הנ"ל והוא דהטעם מה ששחט חיה ואח"כ שחט עליה בהמה שפטור היינו פינן שפירש שוב א"צ עוד לכסות כמו בכסוהו הרוח שפטור מלכסות, ועיין בפרי מגדים שמוכח מזה דאף אם פסוהו

הרוח בדבר שאינו בר פסוי ג"כ פטור מלכסות שהרי דם דבר שאינו בר פסוי הוא ייע"ש.

ולפ"ז נראה דהנה ידוע דמין במינו אינו חוצץ ולפ"ז נראה דנהי דאף בדבר שאין מכסין בו אם פסוהו הרוח פטור מלכסות היינו משום דנהי דהתורה מייעט דברים הללו לענין פסוי הדם דלא מהני דברים הללו מ"מ לפי האמת פסוי נקרא שהרי הוא מכוסה באמת ובעלמא פסוי כזה הוי פסוי ולכך גם בדם אם פסוהו בו הרוח פטור.

אבל במין במינו פיון דאינו חוצץ א"כ לא נקרא פסוי כלל בשום דנכתא והוי כאילו הוא גלוי לאויר העולם ואף בעלמא פסוי כזה לא נקרא פסוי וכזה נדאי חייב לכסות אף שנקסה ממילא.

אף לפ"ז תקשה למה בשחט חיה ושחט עליה בהמה פטור מלכסות. אף נראה דמה דאמרינן מין במינו אינו חוצץ יתקנה כמו דאמרינן מין במינו אינו בטל דבזה בעינן דנקא מינו ממש ואזלינן בתר שמה, ואם לאחד יש לו שם לניי ולאחד שם סתמא ג"כ הוי מין באינו מינו, וכן נמי אם מין אחד טהור ומין אחד טמא ג"כ הוי מין בשאינו מינו וכמו שבכלאים הוי כן דאם מין אחד טמא ומין אחד טהור הוי כלאים זה בזה דהטומאה גורם התחלקות אבל באם שניהם טהורים אף דזה מין חיה זה, וזה מין חיה זה נקרא שנה בשמה לענין ביטול היכא דאזלינן בתר שמה.

והו אמת שבפרי מגדים בהפתיחה לה' תערוכת מביא שם דיעות להיפוך מ"מ הנלפע"ד להכריע כמ"ש. ואף אם נאמר כמו שמשמע בהפרי מגדים שם כששני המינים טהורים היינו בשר שור ובשר איל ג"כ הוי חלוקין בשמן פשיטא דא"ש כאן דאף כאן לענין מין במינו שאינו חוצץ ג"כ הוי כן שאף בשני מיני חיות טהורות כל שהחיות עצמם חלוקין בשמם אז נקראו מין בשאינו מינו וחוצץ.

ומכ"ש אם מין אחד טמא ונדאי נקראו מין בשאינו מינו. רק שאני מוסיף דה"ה במין חיה אחת וזה נקרא בשם לניי וזו אין לה שם לניי ג"כ הוי מין בשאינו מינו בדברים דאזלינן בתר שמה.

כמו שמצינו בש"ס מס' סנפה דבדבר שיש לו שם לניי פסול לד' מינים שאינו בכלל מה שכתוב בתורה. וכן מצינו בכמה דוכתי.

ולכך זה ברור דזה הוי מין בשאינו מינו בדברים דאזלינן בתר שמה ולפ"ז נראה ה"ה במה דאמרינן מין במינו אינו חוצץ ג"כ נראה דאזלינן בתר שמה ובאופנים הנ"ל נקרא מין בשאינו מינו.

ולפ"ז א"ש הפל דבשחט חיה ואח"כ שחט עליה בהמה פטור מלכסות פיון שהדם אינו מינו עם דם החיה שפיר הוי חציצה ונקרא פסוי, והוי כמו פסוהו הרוח שפטור. ובשחט בהמה ואח"כ שחט עליה חיה חייב לכסות וא"צ לגרור אף שאינו עפר מלמטה מטעם המבואר בט"ז דהוי ראוי לביקלה או כמ"ש הש"ך ייע"ש.

אבל אם בהמה שחט למעלה פָּבֵר הוא מְכַנְסָה וּלְכָה פָּטוּר, אֲבָל הגמי"י מִיָּרֵי שִׁשְׁחַט עַל הַחֵיהָ הִרְאוּשׁוּנָה חֵיהָ אַחֲרַת מְאוֹתוֹ מִיֵּן עֲצָמוֹ וְנִתְנַבְּלָה בִּידוֹ כִּינּוֹן שִׁסּוּף סוּף שְׁנֵי הַדָּמִים שְׁוֹנִים בְּשָׂמָא וְשְׁנֵיהֶם מִיֵּן חֵיהָ אַחַת וּא"כ מִיֵּן בְּמִינוֹ אֵינוֹ חוֹצֵץ.

וְלֹא הָיָה פָּסוּי פְּלִל וְהָיָה פְּאֵלּוֹ עֲדִינּוֹ מְגֻלָּה לְאֹוִיר הָעוֹלָם. וּלְכָה מוֹתֵר לוֹ לְכַסּוֹתוֹ בְּעֶפֶר כְּמוֹ שֶׁהוּא דַמְמ"נ אִם מִיֵּן בְּמִינוֹ חוֹצֵץ הָרֵי פָּבֵר הוּא מְכַנְסָה וְאִם אֵינוֹ חוֹצֵץ הָרֵי הָעֶפֶר הַזֶּה פְּאֵלּוֹ מוֹנַח עַל הַדָּם פְּשָׁרָה בְּעֲצָמָה וּלְכָה חֵיב לְכַסּוֹת דָּמִין בְּמִינוֹ בְּאַמַּת אֵינוֹ חוֹצֵץ, וּלְכָה דִּיִּיקֵי הֶרֶמֶב"ם וְרַש"י וּש"פ בְּמִתְנִי' בְּדָם שֶׁל חֵיהָ שְׁנִתְנַבְּלָה דְבִּאֲמַת ס"ל כַּהֲגַמִּי"י דָּאִם שִׁחַט חֵיהָ מְאוֹתוֹ מִיֵּן אֶף שְׁנִתְנַבְּלָה חֵיב לְכַסּוֹת אֶף שֶׁהַדָּם שֶׁל גְּבִלָה לְמַעְלָה.

לְכָה אִם יִרְצוּ לְפָרֵשׁ בְּנִתְנַבְּלָה יִצְטָרְכוּ לְהֶאָרִיף לֹאמֵר שֶׁהוּא מִיֵּן חֵיהָ אַחֲרַת גַּם שְׁנִתְנַבְּלָה לְכָה יוֹתֵר טוֹב לְקַצֵּר. וּפְיִרְשׁ הֶרֶמֶב"ם חֵיהָ טְמֵאָה שֶׁג"כ הָיָה מִיֵּן בְּאֵינוֹ מִינוֹ וְחוֹצֵץ וְנִקְרָא פָּסוּי.

וְרַש"י וְהַר"ן נִקְטְוּ דָם הַקְּזָה שֶׁל חֵיהָ שְׁאֵז אֶף אִם הַחֵיהָ אוֹתוֹ מִיֵּן בְּעֲצָמוֹ שִׁשְׁחַט תְּחִלָּה כִּינּוֹן דָּדָם הִרְאוּשׁוּנָה הָיָה דָם שֶׁהִנְפֵּשׁ יוֹצֵאָה בּוֹ וְזֶה נִקְרָא בְּשֵׁם לִנּוּי דָם הַקְּזָה. א"כ אֵינוֹ שְׁוֹנִין בְּשָׂמָא וּבְזָה שְׁפִיר חוֹצֵץ.

לְכָה פָּטוּר מְלַכְסוֹת כְּמוֹ בְּכַסְהוּ הָרוּחַ שֶׁהוּא פָּסוּי וּא"ש. וְכֵן גַּלְפַּע"ד נִכּוֹן לְדִינָא שְׂאָם שִׁחַט אַחֲרַת מְאוֹתוֹ מִיֵּן עֲצָמוֹ אֶף בְּנִתְנַבְּלָה וְכִיֶּסָה כָּל דָּם הִרְאוּשׁוֹן אַעֲפ"כ חֵיב לְכַסּוֹת בְּלֵי בְּרָכָה וְדו"ק הֵיטֵב בְּכָל זֶה וְהִנֵּה הַסְּפָרִים פּר"ח וְכַדוּמָה אֵין פְּעַת בִּיָּדֵי לְעִינֵי בְּהֵם וְלְכַאוּרָה תִּימָה אֵיף גֵּימָא דְבִשְׂרָ שׁוֹר וְאֵיל וְכַדוּמָה לְהַסּוּבְרִים דְּאֲזַלִּינּוּ בְּתֵר שְׂמָא הָיָה שְׁנֵי מִינִים הֵלֵא עֵינֵקֵר הַלְּיָמוּד שֶׁל ר' יְהוּדָא דַס"ל מִיֵּן בְּמִינוֹ לֹא בְּטַל הוּא מִדָּם הַפָּר וְדָם הַשְּׂעִיר הָרֵי שֶׁהָיָה מִינִים חֲלוּקִים וְאַעֲפ"כ ס"ל דְּהָיָה מִיֵּן בְּמִינוֹ וְצ"ע גְּדוֹל פְּעַת: גַּם גַּלְפַּע"ד בָּאִם אֵינְרַע עוֹף אוֹ חֵיהָ שֶׁהוּא סְפֵק טְרֵפָה דְּצָרִיף לְשַׁחֲטָה עֲמָה חֵיהָ וְעוֹף אַחַר מִפְּחַ סְפֵק בְּרָכָה, אִם אֵי אֶפְשָׁר לְבַדּוֹק קוֹדֵם הַפָּסוּי אֲזִי נִרְאָה דְּצָרִיף לְשַׁחֲטָה כָּל א' בְּמִקּוֹם מִיֵּן חֲדָלָא זַע"ז דַּמְמ"נ אִם יִשְׁחֲטָה הַסְּפֵק תְּחִלָּה אֲזִי יֵשׁ הַחֲשֵׁשׁ סְפֵק בְּרָכָה שְׂאָם הוּא טְרֵפָה מְפָסִיק בֵּין הַבְּרָכָה וְהַשְּׁחִיטָה בַד"א שְׂלֵא מְעַנְנֵן הַבְּרָכָה וּא"כ צָרִיף לְשַׁחֲטָה הַנִּדְאֵי תְּחִלָּה, וּא"כ אִם יִשְׁחֲטָה אַח"כ הַסְּפֵק אוֹלֵי טְרֵפָה הָיָה וְהָיָה כְּדָם בְּהֵמָה לְמַעְלָה לְכָה צָרִיף לְשַׁחֲטוֹ בְּמִקּוֹם אַחַר בַּפ"ע וְדו"ק הֵיטֵב: תְּשׁוּבָה צַה לַק"ק לְעֲשֹׁנֵיב לְהֵרֵב דְּשָׁם.

הִנֵּה ע"ד שְׂאֵלְתוֹ וְתוֹכֵן דְּבָרָיו בְּקִיצוֹר שְׂתַמָּה עַל הַטּוֹר וְהַש"ע בַּסִּי' כ"ח סַעִי' נ"ג דְּפָסְקוֹ דְּמִתְכּוֹת לְאַחַר שְׁנִשְׁרָף מְכַסִּין בּוֹ דְּאֲזִי מְצָמִיחַ. וּבַע"כ עֵינֵקֵר רְאֵינֵינוּ הָיָה מִפְּחַ קוֹשִׁית הַתּוֹס' בְּחֻלִּין דָּף פ"ח ע"ב מַע"ז דָּף מ"ג ע"ב וּס"ל כְּתִירוֹץ ר"ת וְכֵן כְּתַב הַרְשֵׁב"א דְּאַחַר שְׂרָפָה מְצָמִיחַ וּא"כ מוֹכְרָחִין אֵנוּ לֹאמֵר כַּמ"ש הַתּוֹס' שֶׁם דְּמִצְוֹתוֹ תְּחִלָּה בְּשָׂרָפָה וְאַח"כ שׁוֹחֵק וְזוֹרָה לְרוּחַ.

דַּל"כ מָה הַקְּשׁוֹ רַבָּנָן אֶף הִיא נְעֻשִׁית זָבַל דְּלָמָּא מִיָּרֵי בְּלֵי שְׂרָפָה וּא"כ קִשָּׁה עַל הַטּוֹש"ע דְּפָסְקוֹ כֵּן וּבַסִּי' קַמ"ו כְּתַבוּ דְּכִיצַד מְבַעֲרָה שׁוֹחֵק וְזוֹרָה לְרוּחַ וְלֹא כְּתַבוּ דִּישְׁרוּף תְּחִלָּה עַכְת"ד. וְהִנֵּה לְכַאוּרָה יָפָה הַעִיר אֶף אַחַר הַיְשׁוּב נִרְאָה דְּלֹא קִשָּׁה.

דְּנָהֵי דְּלִדְיָנָא ס"ל לְהַטּוֹש"ע פְּדַעָה זֹו דְּאַחַר שְׂרָפָה מְצָמִיחַ מ"מ אֵינוֹ מוֹכְרָח לְדַבְּרֵי הַתּוֹס' דְּתַמִּיד מְצָוֹתוֹ בְּשָׂרִיפָה. רַק דִּי"ל דְּאֵינִן מְצָוֹתוֹ בְּשָׂרִיפָה רַק מ"מ הַשִּׁיבוּ רַבָּנָן כָּף כִּינּוֹן

דאם ישׂרפֿנו תחלה אָסור לשׂחקו ולזרות תחלה דנעשׂה זָבל א"כ אף בלי שׂרפֿה אָסור לשׂחקו ולזרות לרוח גזרה אם שׂרפֿו תחלה, ובפֿרט דלענן גוף הביעור הוי מעלה פֿל מה דמבערו יותר א"כ ילמדו ק"ו דמָה אם בלי שׂרפֿה מוֹתֵר לשׂחקו ולזרות לרוח מכ"ש אם שׂרפֿו תחלה דמבערו יותר דמוֹתֵר אַח"כ לשׂחקו ולזרות לרוח וגם יהי מלתא דרבנן פֿחוּכָא ואַטלולָא לומר דבלי שׂרפֿה מוֹתֵר לשׂחקו ולזרות לרוח ואם שׂרפֿו ג"כ יְהִיָּה אָסור לזרות לרוח וְהוּאָה לא ידע השנוי לומר דע"י שׂרפֿה מצמיח לכן ראוי לאָסרו בְּכָל עֵינָן.

ובזוה מדוייק יותר מה דסיימו שם רבנן והתורה אָמְרָה לא ידבֿק בִּיָּדָה מְאוּמָה מן החרם לָמָּה לְהוּ הָדָּ סיומא פֿינן דרבנן ס"ל דזווג אָסור בְּכָל אִיסוּרִים ל"ל לסיימ פֿה. אָף לפמ"ש א"ש דנהי דזווג אָסור היינו רק מדרבנן וא"כ שוב בלי שׂרפֿה הִיָּה ראוי להיות מוֹתֵר דְּהוּי גְזֵרָה לְגִזְרָה לכן סיימו דהתורה אָמְרָה לא ידבֿק בִּיָּדָה מְאוּמָה וא"כ היכא דמצמיח הוי אִיסור תוֹרָה לכן אף בלי שׂרפֿה אָסור דגזרינן הָא אָטוּ הָא וא"ש ודו"ק.

והנה בזה י"ל פֿרפֿרת אחת מה דהרמב"ם פ"ח מע"ז פֿתב דשוחק וזורה לרוח או מטיל לים או שוֹרֵף ומטיל לים ותמהו עליו מנ"ל פֿן, ולפי הנ"ל י"ל דהנה קשה לו קושניית התוס' וס"ל כר"ת בתירוצו דאחר שׂרפֿה מצמיח וגם ס"ל פֿהתוס' דלא משמע להו לגזור בלי שׂרפֿה אָטוּ אם ישׂרפֿנו גם לומר פֿדעת התוס' דע"ז הוי לכתחלה בשׂרפֿה לא משמע ליה פֿינן דמפֿנרש בש"ס דע"ז הוי מן הנקבֿרין לא מן הנשׂרפֿין ולזה מפֿרש פֿה דלשחוק ולזרות לרוח לא בעי שׂרפֿה אָבֿל להטיל לים בעי שׂרפֿה, וא"כ ר' יוסי דזכר סתם או מטיל לים בע"כ אחר שׂרפֿה מיירי דאם קודם שׂרפֿה הו"ל לומר או שוֹרֵף ומטיל לים ובע"כ דמיירי אחר שׂרפֿה וע"ז קאָמר או מטיל לים לכן שפיר הקשו רבנן דאחר שׂרפֿה הרי נעשׂה זָבל.

אָבֿל אם גם לים לא בעי שׂרפֿה, א"כ מָה הקשו רבנן לר' יוסי דלמא מיירי ר' יוסי בלי שׂרפֿה ובע"כ מוכח פֿדעת הרמב"ם. ודו"ק אַת זֶה ראייתי להשיבו בקצרה: תשובה צו למשפֿיל אָחֵד בלבוב.

הנה מכתבו קבלתי שבווע העבֿר ואז לא הִיָּה לי פֿנאי להשיבו אפילו מיילי בעלמא. ואף היום פֿניתי מעט ואני משיב רק אָחֵד מעשׂר הנוגע למעשׂה נחוצה מאוד וידע כי פֿלפולו הוטב בעיני אָשֵׁר ראיתי דרף ראיה בעלמא, גם מעוּדֵי אין דרפי להשיב על הפֿלפול ובפֿרט בכזה פי אין התחלה לקושנייתו בָּמָה דקי"ל דא"צ לכסות פֿל הדם מה שֵׁהקִשָּׁה מר"פ פֿסוי הדם ממקדשין חָדָא די"ל בפֿשיטות דמה"ט אין צָרִיף לכסות פֿל הדם מפֿח פֿל הָרְאוּי לביקלה אין ביקלה מעפֿכת בו, ובשׂלמא שְׁלֵא לכסות פֿלל לא שׂיָיף פֿל הָרְאוּי לביקלה דלהיות נחסר פֿל המצנה לא שׂיָיף זֶה אָבֿל בסוף המצנה שׂיָיף פֿל הָרְאוּי לביקלה וכמ"ש בחיבורינו פֿמָה פֿעמִים וּלְכָף אם מְכַסֶּה הדם בְּמַקְצָת להיות מְכַסֶּה פֿולוּ זֶה הוי סוף המצנה בָּנָה שׂיָיף פֿל הָרְאוּי לביקלה.

ומה דלס"ד שם דלא ידע מפֿל הָרְאוּי לביקלה בָּמָה דְּלֵא פֿרִיף פֿן י"ל דלפי הס"ד בָּאָמֵת הוי ס"ל דצָרִיף לכסות פֿל הדם אָבֿל לפי מה דמסיק שם מפֿח פֿל הָרְאוּי לביקלה קי"ל דא"צ לכסות פֿל הדם מה"ט גופא, אָבֿל בְּמִקְדָּשֵׁינ דאין ראוי לכסות הפֿל לְכָף מעפֿב פֿולוּ.

מיהו בר מן דין לא קשה מידי פיון דבעצמו ראה הכתוב בפ' ויקרא והנשאר בדם ימצה אל יסוד המזבח א"כ מוכח דכל הנשאר צריך אל יסוד המזבח וכן בעולת עוף שנאמר ונמצה דמו אל קיר המזבח ולשון ונמצה דמו משמע תמצית הדם יתן אל יסוד המזבח ואינו רשאי ליטול מקצת ולכסות.

ועוד פיון דכסוי בעינו שיכסה דם שהנפש יוצאה בו והינו פשמתחיל לירד טיפין טיפין וא"כ זה הדם נתנו על המזבח והשאר אינו דם הנפש, וגם איך יכול לכוון לכסות דם שהנפש יוצאה בו אם נתנו על המזבח.

ובהכי יש ליישב מה שהקשו התוס' בשחט בהמה ואח"כ חיה או להיפוך דלגררי' ולכסי' ולפמ"ש א"ש דבשלמא בדם הניתז ושעל הספין יודע מקום הדם שהנפש יוצאה בו לכה מחויב לגרור הדם וכן בשחט בהמה ואח"כ חיה אם יכול לכסות פמות שהיא הרי יש כאן דם הנפש אבל אם נגררי' הרי הוי בתערובת ומי יודע היכן הוא דם הנפש דלמא נשאר בתוף הבהמה.

והנה מידי עיוני בזה דרף הערה בעלמא עלה בלבי ליישב יותר נכון קושית התוס' בדם בהמה וחיה לגררי' ולכסי' די"ל פיון דבפ"ג דסנפה מבעיא שם אם יש דחוי אצל מצות, ורוצה לפשוט שם מחזר ונתגלה דחייב לכסות ודוחה דר"פ גופי' מבעיא ליה.

וא"כ י"ל פנ"ל בשלמא במקדשין או בדם הניתז ושעל הספין פיון דזה לא דחאו בינדים פן רק נדחה ממילא בזה אין דחוי אצל מצות ולכה בעי גרירה אבל בשחט בהמה ואח"כ חיה דהוי דחוי בינדים ודחוי בינדים גרע ויש דחוי אצל מצות וכבר נדחה מדין עפר למטה לכה לא בעי גרירה.

ובהכי יש ליישב שיטת הפוסקים דפקדו בחזר ונתגלה חייב לכסות משמע בכרחה ובש"ס משמע רק מספיקא ולפי הנ"ל י"ל דמהו סוגיא למדו פן דהוי קשה מה פריה פאן בפשיטות ולגררי' ולכסי' דלמא מה"ט מפח דיש דחוי אצל מצות וניתז על הספין שאני מפח דזה הוי ראוי לבילה ואין בילה מעפכת בו ולא הוי דחוי כלל משא"כ במקדשין דמתחלה אינו ראוי שוב נדחה ואין לומר דכונתו דא"כ תפשוט בעינין דסנפה דיש דחוי דכל כה"ג הו"ל לפרש.

ועוד מדמשני בפשיטות אין ה"נ משמע דבאמת ס"ל דגורר ולא קאמר מספיקא מוכח דס"ל בפשיטות דאין דחוי. ועוד קשה למה לי לדחוקי ומשני בקדשי בד"ה לתריז בקדשי מזבח רק הפונה כה דהמשנה אמרה דכסוי הדם ודאי נוהג בחולין אבל במקדשין אינו ודאי רק ספק אם יש דחוי או לא כדמסיק פן בסנפה מדלא משני פן מוכח דס"ל בפשיטות דאין דחוי אצל מצות כמו פסוי ולכה פסקו פן וא"ש.

פן עלה בלבי דרף הערה בעלמא ואח"כ פתחתי ספר לב אריה וראיתי שהרגיש במקצת דברינו בענין דחוי ולא בכנלו ייע"ש ויותר אין פנאי להאריה דברי ידידו הטורוד: תשובה צז לק"ק זראווי להרב הגאון מו"ה יצחק שמעלקיש נ"י.

הנה בד"ת שלו לא עינתתי היטב, פי אני מותרד מאוד אף ראשית דבריו ראיתי מ"ש ליישב דברי הרמב"ם גבי השוחט בשבת דכתב דמזירי בשוגג דאילו במזיד כבר נעשה

מומר בפעם ראשון ותמהו עליו דהרי בסי' הראשון הוא מקלקל ורו"מ תירץ דתיקון אם יהיה נקב בריאה דכיון דאם נשחט הקנה אם נקבה הריאה פשרה עכת"ד.

והנה אחר המחילה הוא טעות בתרתי חדא דתיקון בשבת לא הוי רק אם עכשיו הוא מתקן אבל אם עתה הוא מקלקל מה שלפעמים אם היה מזדמן היה מתקן זה לא נחשב תיקון כיון דעתה אינו מתקן וזה מוכח בכמה דוכתי וא"כ ה"נ כיון דעתה לא ניקבה הריאה אינו מתקן.

ועוד יותר הוי טעות דהא דבניקבה הריאה פשרה היינו אם גמר השחיטה אז אף דניקבה הריאה מקודם הגמר פשרה, אבל אם פסק מלשחוט כבר נטרפה הבהמה בכללה והוי אפי' גבלה א"כ בשחט סי' הראשון מה תיקון הרי בידו שלא לגמור השחיטה ולא תיקון כלום אדרבא קלקל ואיך נחשב מומר כיון דבידו שלא ישחוט יותר ואיך יהיה מומר בזה לקף לא הועיל בתרופה זו לרפאות.

דברי ידידו הטרווד תשובה צח לסי' כ"ח סעי' ב' בהג"ה מי ששחט פעם הראשון מברך שהחיינו על הפסוי מ"ש בתשובה א' לק"ק הרומליב בענין זה. ע"ד אשר שאל במה שנוהגין הנשים שמברכין שהחיינו בטבילה הראשונה שקודם הנשואין ולא הוטב בעיניו הדבר ושאלאם הדין עמו והנני להשיבו על סדר דבריו בפרט.

הנה הביא דברי התב"ש סי' כ"ח שכתב לדחות ראיות האחרונים שאין מברכין שהחיינו על הפסוי כמו דאין מברכין על אירוסין ונשואין וע"ז דחה התב"ש דשאני קידושין ונשואין דאפשר דתתקדור ביה האשה והדבר תלוי בדעת אחרים, וע"ז תמה עליו רו"מ דא"כ איך מברכין ברפת אירוסין ונשואין קודם המעשה נישואין שמה תחזור בה, ומה"ט ס"ל להראב"ד באמת כן דמברכין אח"כ יע"ש בפ"ג מה"א אבל אנו דנוהגין פהרמב"ם דמברכין קודם בע"כ לא חיישינו להך חששא ותמה מאוד על התב"ש.

וכתב דהרמב"ם למד כן מפ"ק דפסחים דלא חיישינו דלמא מקלקלא דא"כ תקשה מילה גמי ייע"ש ומזה מוכיח הרמב"ם דלא חיישינו לקלקול. הנה גוף הדבר שמה למד הרמב"ם מבואר כן במגדול עוז שם במקומו ובאמת דברים תמוהים הם.

דבשלמא כל הני דתולין בדעת עצמם אין לחוש לקלקול דרוב המצוין אצל שחיטה ומילה מומחין הם ודרי אפילו נגד איסור גבלה דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת סמכין על הך חזקה דרוב מצוין מכ"ש לענין ברכה לבטלה דלא אתחזק איסורא להיפוך משא"כ בקידושין דהדבר תלוי ביד אחרים, ואפשר דכונתו ודאי עפ"י הרוב לא הדר בהו וכדחזינו כן באמת רק דהוי סברא לומר דמפח חומר לא תשא נישואין למיעוטא או כיון דאפשר לברוכי אח"כ לא נסמוך ארובא לכן הביא ראיה דהרי חזינו דבשחיטה ומילה סמכין ארובא גם לענין ברכה כן, ה"נ בזה סמכין ארובא.

גם מ"ש המגדול עוז שם דל"ד למילה דמילה עבידא דמקלקלא וכו' דבריו תמוהין דהרי הש"ס מסיק דלא חיישינו במילה לקלקול. ועל הראב"ד יש לתמוה שם שכתב דזה הטעם לברכת האב שמברך להכניסו בביתו של אברהם אבינו וכו' משמע דס"ל דחיישינו במילה לקלקול ובש"ס מפורש דל"ח ליה, אף נראה לישב הענין כף דודאי בברכה שמברכין על גוף עשיית המצוה כגון על השחיטה ומילה וביעור חמץ דבזה בעינינו דוקא

שִׁיחָא עוּבְרָא לְעִשְׂיָתָן בְּזֵה נְחֻשְׁבַּת כְּלָא אֶפְשָׁר בַּע"א דְּאָף דְּאֶפְשָׁר לְבָרָךְ אַח"כּ מ"מ מְצוּנָה זֹה לְהִיּוֹת עוּבְרָא לְעִשְׂיָתָן לֹא יִקְיָיִם וְנִחְשָׁב כַּא"א בְּעֵינֵי אַחַר וּלְכֹךְ פִּינּוּ דְלֹא אֶפְשָׁר סְמִיכֵינוּ אַרְבָּא דְרוּב מְצוּנֵינוּ אֶצְל מִילָה מְנַחֲמִין הֵם וְלֹא חִיְיָשִׁינוּ לְקַלְקוּל מִשְׁא"כ בְּרַפְתָּ לְהַכְנִיסוּ בְּבְרִית שְׂחֵא וְהוּדְאָה לֹו י"ת וְשָׁבַח זֵה תְּמִיד שְׁיָיְךָ בְּכָל עֵת וְזִמְנָן וְכַמ"ש הַב"י בְּשֵׁם ר"ת כֵּן בְּפִירוּשׁ וּלְכֹךְ לֹא שְׁיָיְךָ בְּזֵה עוּבְרָא לְעִשְׂיָתָן.

וְאָף דְּמִלְשׁוֹן הַט"ז בִּינ"ד ס"א א' מִשְׁמַע דְּגַם בְּבְרַפְתָּ הַשְּׁחִיטָה הָיִי כֵּן אֵינוּ נִרְאָה וְדָבְרִי הֶרָאב"ד יִהְיִי תִּיּוּבְתָא שְׁמוּכַח מִמְּנוּ לְהִפּוּךְ דַּא"כ קִשְׂיָא מ"ש בְּרַפְתָּ עַל הַמִּילָה מִבְּרַפְתָּ לְהַכְנִיסוּ בַּע"כ דְּהֵי בְּרַכּוֹת שְׁמִבְּרַכִּין עֲלֵיהֶם בְּלִשׁוֹן עַל גַּם מְזַפִּיר גוּף הַמַּעֲשֵׂה וְדַאי הָיִי הַבְּרַכָּה עַל גוּף הַמַּעֲשֵׂה לֹא הוּדְאָה עַל הָאִסוּר הַמוּנָע וְכַמוּ בְּבְרַפְתָּ לְהַפְרִישׁ תְּרוּמָה שְׁפַתְבָּ הַט"ז וְכֵן ה"נ הַשְּׁחִיטָה וְהַמִּילָה הָיִי הַבְּרַכָּה עַל גוּף הַמַּעֲשֵׂה וּלְכֹךְ בְּעֵינֵינוּ שְׁיָיְךָ עוּבְרָא לְעִשְׂיָתָן מִשְׁא"כ בְּרַפְתָּ לְהַכְנִיסוּ דְּאֵינוּ רַק שְׁבַח וְהוּדְאָה וְשְׁיָיְךָ בְּכָל עֵת וְזִמְנָן לְכֹךְ לֹא בְּעֵינֵינוּ בְּזֵה עוּבְרָא לְעִשְׂיָתָן רַק מ"מ הָיִי רְאוּי לְבָרְכוּ בְּתַחֲלָה כְּמוּ דַאי בִּיבְמוֹת שְׁהוּי מְצוּנָה לֹא מְשַׁהֲיָנוּ וְזִרְיָנוּ מְקַדִּימִין לְמַצּוֹת, אָף בְּזֵה פִינּוּ דַּע"כ פ' י"ג לְחוּשׁ לְמִיעוּטָא דְלִמָּא מְקַלְקַל וְכָל הִיכָא דְּאִיכָא לְבָרוּרִי לֹא סְמִיכֵינוּ אַרְבָּא לְכֹךְ מְבָרָךְ.

אַח"כּ וְלִכֵּן נִרְאָה דְּבְזֵה פְּלִיגִי הֶרְמַב"ם וְהֶרָאב"ד לְפַמ"ש הַט"ז דְּלְכֹךְ בְּאִירוּסִין הִתְחַתְּנוּ מְאָרְס וְהָרַב מְבָרָךְ מִפְּחַ דְּהָיִי בְּרַפְתָּ הוּדְאָה וְשָׁבַח עַל אִסוּר עֲרִיּוֹת וְכו' וַא"כ הֶרְמַב"ם לְשַׁטְתּוֹ שֵׁם שְׁפַתְבָּ דְּצָרִיךְ לְבָרָךְ הִתְחַתְּנוּ בְּעַצְמוֹ הוּא אִוּ שְׁלוּחוֹ אִם שְׁלוּחוֹ מְקַדֵּשׁ, א"כ ס"ל דְּהַבְּרַכָּה הָיִי עַל גוּף הַמַּעֲשֵׂה כְּמוּ שְׁחִיטָה וְמִילָה לְכֹךְ בְּעֵינֵינוּ עוּבְרָא לְעִשְׂיָתָן וּלְכֹךְ לֹא נִחְשָׁב אֶפְשָׁר לְבָרוּרִי לְכֹךְ סְמִיכֵינוּ אַרְבָּא וּמְבָרָךְ קוּנְדָם אַבְל הֶרָאב"ד שְׁתַּמָּה עָלֵינוּ מִפְּחַ מְנַהֲגֵינוּ דְּאֵין אָנוּ נוֹהֲגִין כֵּן הֵינּוּ דְּאָנוּ נוֹהֲגִין שְׁאֲחַר מְבָרָךְ וְבַע"כ דְּאָנוּ מְחַזְּקִין דְּאֵינוּ בְּרַפְתָּ גוּף הַמַּעֲשֵׂה רַק הוּדְאָה וְשָׁבַח וְכַמ"ש הַט"ז א"כ לֹא שְׁיָיְךָ בּוֹ עוּבְרָא לְעִשְׂיָתָן לְכֹךְ נְחֻשְׁבַּת אֶפְשָׁר לְבָרוּרִי וּלְבָרָךְ אַחַר כֵּן.

לְכֹךְ מְדַמָּה לָהּ לְבְרַפְתָּ לְהַכְנִיסוּ. וּבְזֵה חִיְיָשִׁינוּ לְמִיעוּטָא דְלִמָּא הִדְרָה בָּהּ.

וְהֵנָּה בְּזֵה מְמִילָא נְסַתְלַק תְּמִיחַת ר'ו"מ עַל הַתב"ש, דְּבִשְׁלָמָא שְׁהַחֲיָנוּ דְּבָאָה עַל שְׁמַחַת לְבוֹ שֶׁל אָדָם בְּזֵה שְׁפִיר כְּתַב דַּע"כ פ' אֵין שְׁהַחֲיָנוּ בָּאָה רַק עַל שְׁמַחַת אָדָם בְּלָבוֹ וְלוֹ אֵין שְׁמַחָה דְלִמָּא הִדְרָא בָּהּ.

אַבְל בְּרַפְתָּ אִירוּסִין וְנִשְׁוֹאִין אִפִּי' אִם תְּהַדַּר בָּהּ אֵין כָּאֵן בְּרַכָּה לְבַטְלָהּ פִּינּוּ דְּהָיִי בְּרַפְתָּ הוּדְאָה וְשָׁבַח, וְשְׁיָיְךָ בְּכָל עֵת וְזִמְנָן רַק שְׁחַכְמִים קְבַעוּהוּ בְּשַׁעַת נִשְׁוֹאִין. אַבְל בְּרַפְתָּ שְׁהַחֲיָנוּ דְּאֵין לֹו מְקוּם רַק בְּשַׁעַת שְׁמַחַתוֹ וְאִם תְּחַזְּרוּר בָּהּ לֹא יִגְמַר הַשְּׁמַחָה וְהָיִי בְּרַכָּה לְבַטְלָהּ.

וַא"ש דְּמָה שְׁאָנוּ נוֹהֲגִין כְּהֶרְמַב"ם לֹא מְטַעְמִיָה דַּל"ח שְׁמָא תְּחַזְּרוּר בָּהּ, רַק מִפְּחַ דְּנוֹהֲגִין דְּאַחַר מְבָרָךְ, וְבַע"כ הַטַּעַם דְּאָנוּ מְחַזְּקִין זֵה לְבְרַפְתָּ הוּדְאָה בְּעֵלְמָא. וּלְכֹךְ אֵין כָּאֵן חֲשֵׁשׁ בְּרַכָּה לְבַטְלָהּ מִמ"נ.

וְעוֹד בְּר' מִן דִּין נִרְאָה דַּא"צ לֹוֹמַר דְּהֶרְמַב"ם לְמַד כֵּן מִפ"ק דְּפִסְחִים רַק ש"ס מְפוּרְשׁ הוּא בַּפ"ב דְּקִדְוּשִׁין גְּבִי הוּא אָמַר לְקָרוּבֵי וְכו' וּמְסִיק הַש"ס הֵתָם דְלֹא חִיְיָשִׁינוּ שְׁמָא

חזר בו ונתרצה לקרובו, מפח דשארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב, וקי"ל פן בא"ע סי' ל"ז.

וא"כ אם להתיר א"א לעלמא ולבטל קידושין השניים סמכינן ע"ז דשארית ישראל לא יעשו עולה ולא תישיבון לחזרה, מה"ת ניהוש לענן ברכה לדלמא תחזור בה. ולכך מזה למד הרמב"ם דלא תישיבון לחזרה.

ואין לומר דזה דומה לשמא מת לא תישיבון שמא ימות תישיבון פן ה"נ התם לחוש שמא פבר חזר בו בזה סמכינן אחזקה דשארית ישראל. אבל פאן החשש שמא תחזור בה בזה לא סמכינן אהך חזקה.

מיהו ז"א דהתוס' פתבו שם בקידושין דדוקא משום דסופו למות אמרינן פן, אבל בעלמא אין לחלק. א"כ לא תישיבון בזה לחזרה.

ונה הוי פונת התב"ש דבשלמא בברכת אירוסין ונשואין דעיקר החשש הוי משום ברכה לבטלה, בזה אזלינן בתר החזקה ורנבא דלא הדרא בה משום דשארית ישראל לא יעשו עולה אבל ברכת שהתיינו דבלבו הדבר תלוי אם שמח לבו או לא, א"כ ברכה התלוי בלבבו של אדם שפיר אמרינן דעכ"פ הוא אינו שמח דהוא חושש למיעוטא דלמא תהדר בה.

לכך לא שייך לו ברכת שהתיינו וז"ב לפענ"ד. והנה בזה נראה דפליגי הרמב"ם והראב"ד בפלוגמת התוס' והפוסקים אם מברך ברכה לבטלה אם עובר בלא תשא או לא.

דדעת התוס' דדרך ברכה לא שייך לא תשא ואינו רק דרבנן וכן דעת הרמב"ם. ולכך פינו דאין בזה רק חשש דרבנן לא תישיבון לדלמא הדרא בה.

דמה לענן אשת איש דאורייתא סמכינן על חזקה דשארית ישראל מכ"ש על חשש לא תשא דהוי רק דרבנן דסמכינן על החזקה. אבל הראב"ד סובר דלא תשא הוי דבר תורה אפי' דרך ברכה.

ולכך הוי להיפוך דנהי נגד איסור א"א סמכינן על הך חזקה דשארית ישראל. אבל משום חומר לא תשא לא סמכינן על זה.

וכמו שנסתפק הפמ"ג בפתיחה אם סמכינן על ס"ס נגד חומר לא תשא, ה"ה חזקה ורנבא לא מהני בזה. ועכ"פ דברי התב"ש נכונים בזה ולק"מ עליו קושיות ר"מ מברכת אירוסין ונשואין וק"ל ומה שהרגיש ר"מ על ה"מ בדברי התוס' בפ"ק דפסחים ד"ה חוץ מטבילה וכתב דזה סותר דברי הגמרא שם.

הנה זה פבר נתיישב בדברינו לעיל דבשלמא לענן חשש קלקול בזה לא תישיבון לקלקול דכמו דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין גם לענן מילה ותקיעת שופר אמרינן פן אבל לענן בעיתותא דמיא ממנע ולא טביל בזה אין פל המימות שוין ולא פל השעות שוין, לכך לא שייך בזה רנבא וחזקה לכך תישיבון שפיר דלמא מפח ביעתותא דמיא לא טביל וז"פ.

ומה שהקשה ר"מ משבת דף קל"ו על מה דקאמר שם ממהל היכי מהלינו ממ"נ וכו' אי נפל הוא מחתף בשך בעלמא הוא וע"ז הקשה דאפתי איה יעשה עם הברכה, ובזה האריך לפלפל אם מברכין על ספק תורה וכו'.

ובאמת אין התחלה לקושיא זו. דהרי מן התורה נדאי אין חשש כלל דרוך נשים ונד מעליא ילדו כמפורש בש"ס ופוסקים.

אבל עיקר החשש נפל בזה אינו אלא מדרבנן. וא"כ א"ש דבשלמא לענין מילה גופה דאפשר לברורי ולהמתין עד שיצא מפת ספק נפל, לכה פריה שפיר היכי מהלינו.

ומשני דמהלינו ממ"נ וכיון דמהלינו ממילא מברך דאזלינו בטר רובא דנדל מעליא הוא ושוב לא נחשב אפשר לברורי כיון דאם לא יברך עכשיו לא אפשר לברך אח"כ כיון שפבר מל לכה אזלינו בטר רובא.

ואין לומר דמשום הברכה גופה נמתין עד אח"כ, ז"א דנדאי בשביל החשש ברכה לבטלה אין לבטל מצות ביום השמיני ימול וכל מה דמפורש בתורה אין ביד חז"ל לאסרו וכן כתב הט"ז בה' ר"ה כעין זה ייע"ש.

ועוד אם נייחוש לברכה לבד מעולם לא יברכו בשמיני, או לא ימולו בשמיני אפי' בחול א"ו בזה לא חששו ואזלינו רק בטר גוף הדין דמהלינו ליה וכיון דמהלינו ממילא הוי לענין ברכה לא אפשר, דשוב לא יברך אח"כ ולכה אזלינו בטר רובא.

והנה מדברינו הנ"ל הנה נראה להביא ראיה לדעת הש"ך בסי' י"ט. דהיכי דהוי ראוי לברכה תחלה ולא בירך לא מהני לברך אח"כ דאל"כ קשיא הרי חזינו דהש"ס קאמר ממהל היכי מהלינו ומאי קושיא דלמא במקום מצוה לא העמידו חז"ל דבריהם ואזלי בטר רובא אלא נדאי כיון דאפשר לברורי לא סמכינן ארובא, וקשה הרי לא אפשר לברורי דיבטל מ"ע של וביום השמיני ימול, ובע"כ נהי דיבטל המצוה בזמנו כיון דאפשר למול אח"כ נחשב אפשר לברורי, וא"כ למה רפ"ק דפסחים קאמר כל הברכות מברך עובר לעשייתן ולא חיישינו לקולא בע"כ דאזלינו בטר רובא מצויין מומחיו הו.

ובע"כ מפת דבעינו עובר לעשייתן נחשב ליכא לברורי, ולמה יהיה נחשב מעלת עובר לעשייתן דהוי רק דרבנן יותר ממעלת ביום השמיני דהוי מן התורה, ובע"כ דמילה כיון דעכ"פ גוף המצוה יוכל לקיים נחשב אפשר לברורי.

אבל לענין עובר לעשייתן דאם לא יברך עכשיו לא יברך אח"כ לכה נחשב ליכא לברורי. ואף דהיכי דלא חזי קודם יוכל לברך אח"כ, היינופגון גר דלא חזי לברך פלל.

אבל בזה דבאמת יש פאן רוב דנדל מעליא הוא, לכה מן התורה הוי רשאי לברך לכה נחשב גברא דחזי ולכה אם לא יברך עתה לא יוכל לברך אח"כ פלל. לכה מברך קודם ומוכח כדעת הש"ך.

והנה בכל זה יש מקום להאריך רק מאפס הפנאי פתבנו רק דרך העברה בעלמא ועיינתי בו רק רגע חדא ומה שהרגיש ר"מ על גוף ברפת פלה לטבילה דאינו רק חשש בעלמא וכו'. הנה לא ידעתי למה לא תמה על בעלת הפתם דמן התורה טהורה ואף רבנן הקילו

בכמה ענינים מפתח דתלינו דמעלמא בא ומ"מ מברכין, ובע"כ פיון דהוי תקנת חכמים
עשאווהו בנודאי וז"פ וברור: והנה אחר שיעניתי קצת בדבריו נשיב לו על גוף הדין.

אם שפיר עבדי לברך שהחיינו על הטבילה או לא הנה נראה דנודאי יפה הורה ר"מ דאין
לברך ברכה זו. דעל הראשונים אנו מצטערין על ברפת שהחיינו על פסוי דם, כמה קהו
בהא קהינתא הש"ך והאחרונים ז"ל והמה באו להוסיף עלינו את החדשים, ובפרט לפי
דברי רמ"א אין ראיה לנ"ד לפמ"ש בספר החיים בסי' כ"ה לנישב קושית הש"ך
דשהחיינו אינו שייך רק בבא מזמן לזמן, וכתבתי דבדבר שאינו שנה בכל אדם והבאה
לו ע"י טרקא נחשבת פאינו שנה בכל זמן, ולכך בכסוי דעיקר חיובו מתחלה על השוחט
ואינו שנה בכל אדם ובא לו ע"י טורח זה נחשב כמזמן לזמן.

אבל מצוה דשייכא בכל אחד בשנה נודאי אינו מברך שהחיינו ייע"ש, וא"כ בטבילה זו
דשייכא בכל הנשים נודאי לא שייך ב' ברפת שהחיינו. גם לפי מה שחלקתי שם בין
ציצית לתפילין, דגבי תפילין דהוי מוכרח וחייבא עליו דוקא.

לכך הוי מצות לאו ליהנות ניתנו ולא שייך ברפת שהחיינו דשייכא על הנאת האדם.
אבל גבי ציצית דאינו חובת גברא.

ולכך גבי מצוה דאינה מוכרחית לו ליהנות נתנו ולכך מברך שהחיינו, וכן פסוי הדם
אינו חובה עליו דלא ישחוט ולא יכסה לכך שייך ביה ברפת שהחיינו. וא"כ בטבילה
דהוי חובה עליה אע"ג דאשה אינה מצוה על פ"ו מ"מ מצוה על שבת יצרה.

א"כ לאו ליהנות נתנו, ואין בו שמחה ולא שייך בזה שהחיינו. הן אמת דלפי דעת בעה"מ
דס"ל במצוה דרבנן אמרינן ליהנות נתנו א"כ ה"נ פיון דעל פ"ו אינה מצוה ועל שבת
הוי רק דרבנן.

לכך תברך על טבילה ראשונה שהחיינו. מיהו נראה דאין לחדש בזה ברכה.

דלא מצינו ברפת שהחיינו רק בדברים שהם באים בתורת קנין לאדם. ולא דרך סלוק
נזק.

דציצית או פסוי וכדומה, וכן כהן העומד להקריב מנחה, הפל הוי קנינים חדשים לכך
נחשב בזה שמחה ושייך שהחיינו. אבל טבילה מטומאה אינו רק סלוק נזק וטפי הנה
ניחא לה דלא תטמא ולא תצטרך לטבול.

וא"כ כל מצות הטבילה אינו רק סלוק נזק ולא נחשב בזה הנאה לכך לא שייך בזה ברפת
שהחיינו ואפי' הוי ספק אין לברך מספק. ומ"ש ר"מ בשם הב"ח דבשהחיינו לא שייך
ספק ברכות להקל והביא ראיה מפ"ח דברכות בפרש"י שם וכתב שגם הצ"ח בברכות
כתב כן בסוגיא דקנה וסור וקנה וכו'.

הנה על דברי הצ"ח הרגשתי בחידושי פ"ק דביצה, ולפע"ד מלבד דאין לחלק בין ברכה
לברכה ואין זה אלא דברי נביאות, אף הוא תמוה מגמ' עירובין דף מ"ם ע"ב גבי מה
דמבעיא שם אם אומר זמן בר"ה וי"כ ומסיק שם דאמרו ליה רבנן לר"י סבא ליזיל מר
לגבי ר"ח לראות היכי עביד וראה דנקיטא ליה פסא ובינה זמן ומסיק דאומר זמן בר"ה
ויו"כ.

וקְשָׁה אִם הִיא עֵיקָר שְׁלִיחוּתָם לר"ח לראות אִיךָ יַעֲשׂוּ הֵם לָמָּה לָהֶם שְׁלִיחוּת זֶה הָרִי מְסַפֵּיקָא נְמִי רְאוּי לְבָרַךְ. וְאִם הָיוּ הֵם רוֹצִים לִידַע הַדִּין בְּנִדְאֵי א"כ מֵאֵי קְאָמְרִי תָּא חֲזִי מַה קְעֵבִיד, דְּלָמָּא גַם לֹו מְסַפֵּיקָא לֵיהּ וּבִיבְרַךְ מְסַפֵּק וּמַכ"ש דְּקָשָׁה עַל הַסּוֹבְרִים דְּשִׁהֲחִינְנוּ הָנִי רְשׁוּת וּרְו"מ תַּמָּה עֲלֵיהֶם מְנָא לֵהוּ פֻּן, וְאֲנִי תַּמָּה בְּיוֹתֵר דְּאֵי הָנָה רְשׁוּת א"כ לָמָּה שְׁלַחוּ לר"ח לראות הִיכִי עֵבִיד יְבָרְכוּ וְיִבְרְכוּ דְהָרִי הָנִי רְשׁוּת, וְגַם מָה רְאֵיָה דְחֲזִינָא לר"ח דְּבִיבְרַךְ דְּלָמָּא מְשׁוּם רְשׁוּת עֵבִיד פֻּן וּמֵאֵי רְאֵיָה דְהִלְכְתָּא הִכִּי.

וְהִנֵּה זֶה אֲפֻשֵׁר לִינִישְׁב דְּלֹא לְחֲנָם נֶקֶט הַש"ס מַה שְּׂאָמֵר ר"ח לר"י סְבָא דְלִיּוּה לְרְטִיבָא רְפֻסָא לִיהּ בְּדוֹכְתָא וּפְרַש"י שֵׁם פְּלוֹמֵר לֹא עַל חֲנָם בְּאֵת לְכָאן, וְלָמָּה לִיהּ לְהַזְפִּיר זֶה אַף הַפְּנוּנָה דְּבִלֹא"ה הָנִי אֲפֻשֵׁר לֹוּמֵר דְּמַפְחַת רְשׁוּת מְבָרַךְ זְמַן.

אַף כִּינּוּן דְּר"ח הִרְגִישׁ שְׂלֹא לְחֲנָם בָּא לְכָאן בְּנִדְאֵי בָּא לְדַעַת הַדִּין אִם מְבָרְכִין זְמַן אוּ לֹא א"כ אֲדַרְבָּא אִם אֵיתָא דְהָנִי רְשׁוּת הו"ל שְׂלֹא לְבָרַךְ פְּדִי לְהִרְאוּת חִידוּשׁ שְׂאִינוּ חוֹבָה, וּמִדְּבִיבְרַךְ זְמַן בַּע"כ דְּהָנִי חוֹב לְבָרַךְ זְמַן.

אַף זֶה קָשָׁה דְשֵׁם קְאָמֵר רְשׁוּת לֹא קְמַבְעֵיָא לִי חוֹבָה מֵהוּ א"כ מוּכַח דְּזַמְנֵן דְּרַגְלִים וְנִדְאֵי הָנִי חוֹבָה. א"כ מַה לִּי זְמַן דְּרַגְלִים מַה לִּי שְׂאָר שְׁהֲחִינְנוּ הַבָּא מְזַמְנֵן לְזְמַן, וְהִיכֵן מְצִינוּ חִיּוּבָא בְּזַמְנֵן דְּרַגְלִים יוֹתֵר מִשְׂאָר בְּרַפְתָּ שְׁהֲחִינְנוּ.

רַק דְּהַפְּלֵל כֹּף כִּינּוּן דְּעֵיקָר בְּרַפְתָּ שְׁהֲחִינְנוּ הָנִי בְּדַבְרֵי הַבָּא מְזַמְנֵן לְזְמַן. לְכֹף דְּבָרִים שְׁעֵיקָרוּ תְּלוּי בְּזַמְנֵן וְאִין שְׂאָר דְּבָרִים גּוֹרְמִים לֹו רַק הַזְמַן לְבַד בְּזֵה וְנִדְאֵי הָנִי הַזְמַן גּוֹרֵם חִיּוּב לְבָרַךְ שְׁהֲחִינְנוּ מִשָּׂא"כ אֲקָרָא חֲדָתָא דְּאִין הַזְמַן לְבַד גּוֹרֵם הַבְּרָכָה רַק הַפְּרִי וּלְכֹף הָנִי רְשׁוּת.

וּא"כ נִרְאֵה בְּמַצְנָה שְׂאָדָם מְתַחַנְנָה בָּהּ בְּתַחֲלָה כִּינּוּן דְּזֵה הָנִי בְּדַבְרֵי הַבָּא מְזַמְנֵן לְזְמַן. הָנִי בְּרָכָה זֹו חוֹבָה, וְנוֹקָא בְּרָכָה דְּשְׁהֲחִינְנוּ דְּשִׁיבָא בִּיהּ כַּמָּה פְּעָמִים פְּעַם אַחַר פְּעַם וְאִינוּ מְזַמְנֵן לְזְמַן פְּגוֹן פְּרִי וְכֻלִּים חֲדָשִׁים הָנִי רְשׁוּת אֲבָל בְּרַפְתָּ זְמַן דְּאִינוּ רַק בְּתַחֲלַת עֲשִׂייתוֹ לְהַתְחַנְנָה בּוּ הָנִי כְּמוֹ לְזְמַן בְּזֵה וְנִדְאֵי הָנִי חוֹבָה.

וְכִינּוּן דְּהָנִי חוֹבָה הִיכִי דְּשִׁיבָא בִּי בְּרָכָה דִּינוּ כְּכֹל הַבְּרָכוֹת וּמִמִּילָא אִם נוֹלַד סְפֵק אֲמַרִינּוּ סְפֵק בְּרָכוֹת לְהַקְלֵל וּלְכֹף נִרְאֵה דְּנִדְאֵי רְאוּי לְבַטֵּל בְּרָכָה זֹו אַף דְּנִהְגוּ בָּהּ לֹא עֲדִיף זֶה מְכַמָּה בְּרָכוֹת שְׁהוּבָא בְּרִאשׁוֹנִים וּבְטָלוּם.

וּבַפְּרָט מַה דְּלֹא נִהְגִּינוּ בְּשׁוּם מְקוּם בְּטָלָה דְּעַתָּן אֲצֵל כָּל אָדָם. וּבַעֲנָנֵן שְׂאֵלְתוּ הַשְּׁנֵיָה מַה שְּׁנִהְגוּ הַפְּלוֹת לְהַדְלִיק גְּרוֹת בְּחוּל וּלְבָרַךְ הִנֵּה זֶה א"צ לְפָנִים דְּהָנִי דְּבָרֵי בּוֹרוֹת וּמ"ש אַחַד הַטַּעַם דִּיו"ט שְׂלָה וְגַם בְּחֲתוּנָה מְצָנָה לְהַדְלִיק גְּרוֹת.

הִנֵּה דְבָר זֶה מְבִיא לִידֵי גִיחוּף גְּדוֹל וְהַבֵּל יַפְצָה פִּיהוּ. וְלֹא הָנִי כְּנִדְאֵי שְׂרו"מ יַעֲלֶה זֹאת בְּכַתֵּב וְהֵאִישׁ הִנֵּה בְּדָה לֹו דְּבָרִים מְלַבּוּ וַיִּשְׁתַּמְקַע הַדְּבָר וְלֹא יֵאמֵר.

וְהִנֵּה עַפ"י דְּבָרֵינוּ לְעֵיל נִתְיַשְׁב לְשׁוֹן הִירוּשָׁלַיִם דְּבְרָכוֹת שְׂכַתֵּב דְּכָל הַקִּידוּשִׁין בְּעֵי קִידוּשִׁין בְּבְרָכָה חוּץ מִקִּידוּשִׁין בְּבַעֲיָלָה יִיע"ש. וְהִנֵּה לֹא נוֹדַע הַטַּעַם מ"ש קִידוּשִׁין בְּבַעֲיָלָה וְנִדְחַק הַה"מ שֵׁם לִיתָן טַעַם בְּדַבְרֵי.

והוא דוחק גדול. ובפרט דאין הדין פון דהא אפילו ק"ש מותר לקרות פשהוא עם אשתו והופך פניו ממנה.

ומה טעמא לא יהיה רשאי לברך ברכה כה"ג. והנה בפשיטות הוי נראה פוננתם לשיטת הרמב"ם דס"ל בהל' ברכות דעל איסור ואפילו איסור דרבנן אין מברכין כלל.

וכן פסק באו"ח סי' קצ"ו ויליף לה ממ"ש בש"ס הרי שגזל סאה חיטין וכו' אין זה מברך אלא מנאץ א"כ ה"נ פיון דאסרו רבנן לקדש בביאה ורב מנגיד למאן דמקדש בביאה לקח אסור לברך עליו.

ונה פוננת הירושלמי שלא לברך כלל על קידושי ביאה, ואף אם נפרש פוננת הירושלמי כהבנת הה"מ דכונתו הוי שאין מברכין עליו מקודם לעשייתו נראה דא"ש מאוד עכמ"ש לעיל, דלקח ס"ל להרמב"ם דמברכין עובר לעשייתו ולא חיישינן שמא תחזור בה, מפח דסמכינן אהזקה דשארית ישראל לא יעשו עולה א"כ תינח היכי דהוי הקידושין בהיתר אז תזקה דמסתמא לא תחזור בה, לכה מותר לברך עובר לעשייתו אבל היכי דהוי הקידושין דרף עבירה לו יהא דהוי עבירה דרבנן, עכ"פ הוא נגד חזקת פשרות, וא"כ יש לאוקמא בחזקת פשרות להיפוך דמסתמא תחזור בה ולא תרצה לעבור על איסור דרבנן א"כ שוב סלק חזקה נגד חזקה ונפיר חיישינן שמא תחזור בה, לכה אין לברך עובר לעשייתו בזה פון נראה פוננת הירושלמי.

והנה בזה א"ש מה שהרמב"ם השמיטו והה"מ נדחק בדבר ולפע"ד א"ש דיש לומר כן. דהנה הרמב"ם וטוש"ע פולם כתבו בסי' כ"ו בא"ע דהמקדש בביאה מפין אותו מכות מרדות משמע אבל לא אותה משמע שאין עליה שום איסור.

והנה בהשקפה ראשונה תמהתי מנ"ל פון ודלמא פוננת הש"ס דמכין שניהם, ואחר החיפוש ראיתי בספר ישועות יעקב שהרגיש בזה, וכתב דהרמב"ם למדו ממ"ש ביבמות דף קי"ח במקדש אחת מה' נשים וא"י איזו קידש דקונסין אותו ליתן פתובה לכל א' מפח דעביד אסורא דקידש בביאה וע"ש ולמה אין קונסין אותה בע"כ דאין עליה איסור רק עליו ייע"ש ונהנה לפ"ז נראה דהנה קי"ל הנושא חייבי לאוין בהכיר בה יש לה פתובה ושניות דרבנן אין להם פתובה, ופליגי ביבמות דף פ"ה בטעמו דרשב"א ס"ל דהללו דאורייתא ואין צריכין חזוק והללו דרבנן וצריכין חזוק ורבי ס"ל הטעם מפח דבח"ל שפוסל אותה הוא מרגיל אותה ושניות דרבנן שאין פוסל אותה היא מרגילתו לכה אין להו פתובה.

והנה אנו קי"ל פרבי מפח מרגילתו עיין בא"ע סי' קט"ז. והנה ראיה הנ"ל להרמב"ם לא יהיה רק לפי מה דקי"ל דהוא מרגילתו, א"כ במקדש בביאה דלא פוסל אותה היא מרגילתו והוי להו לקנוס אותה כמו בשניות, בע"כ מוכח דמקדש בביאה לא הוי איסור עליה רק עליו, אבל לטעם רשב"א מפח דרבנן צריף חזוק אין זה ראיה דיש לומר כל מה דאפשר לעשות יותר חזוק לרבנן עשו ולכה במקדש אשה אחת אם יתן פתובה אין זה קנס דכן מגיע מן הדין לכה עשו חזוק דאין לה פתובה, אבל במקדש אשה אחת מה' נשים וא"י איזו קידש הוי להיפוך אם נקנוס אותה דאין לה פתובה הוי הקנס רק לאשה א' וכתובה אחת דהמותר מדינא אין להם פתובה דלא קדשם, אבל אם נקנוס שיתן פתובה

לכל א' אף אם יהיו חמש בספק או אלהי יתן פתובה לכ"א לכה הוי טפי הקנס שייתן לכ"א והוי חיזוק יותר, ויש לומר דלעולם הוי איסור דביאה גם עליה, וא"כ א"ש דהירושלמי פדעת רשב"א דהטעם הוי משום דהא דאורייתא והא דרבנן וממילא יספור דהאיסור דמקדש בביאה הוי גם עליה, א"כ אסור לברדביאה מקודם, שמה תחזור בה דלא שינוי בזה חזקה דשארית ישראל דאיפא חזקת פשרות להיפוד.

גם ממ"נ אם לא תחזור בה הרי אתרע חזקת פשרות דינדה דדעתה לעבור על איסור דרבנן, וכבר ידוע מ"ש הפמ"א הובא באחרונים. דהיכי דאתרע חזקת פשרות מדרבנן גם מדאורייתא אתרע ולא אזלינן בתר חזקת פשרות, לכה שוב יש לחוש שפיר דלמא תחזור ולכה אין לכה על קידושי ביאה קודם לעשייתו, אבל הרמב"ם דפוסק פרבי מפח מרגילתו, א"כ הו"ל גם במקדש בביאה לומר כן דטפי נקנוס אותה.

ובע"כ מוכח פדעת הרמב"ם והפוסקים דרק מפין אותו ולא אותה דאין עליה איסור, א"כ שוב הוי קידושי ביאה ככל קידושין דלא חיישינן לחזרה דשארית ישראל לא יעשו עולה. וממ"נ למי נחוש שמה יחזור הוא לא חיישינן שהוא המכה והוא בידו שלא לחזור.

ולשמה תחזור היא אין לחוש כמו ככל הקידושין מפח דשארית ישראל לא יעשו עולה, ומש"ה השמיטו הרמב"ם, וזה עצה נכונה בעזה"י. והנה בזה עמדתי על שיטת רש"י ביבמות דף קי"ח ע"ב ד"ה דקדיש בביאה דגינה אותה יע"ש והוא תמוה למה לי זה הרי חז"ל אסרו לקדש בביאה משום פריצותא ולמה לי הטעם דגינה אותה.

אף נראה דרש"י יספור דלא פהרמב"ם רק לשניהם מפין על קידושי ביאה א"כ הוי קשה ליה למה לא קנסו אותה ואם ס"ל פרבי מפח מרגילתו א"כ כאן למה לא קנסו אותה ולזה יש לומר פדעת התוס' ביבמות שם שפכתבו דאף דבלא"ה נפסלה מן הפהונה מ"מ היכי דהוי ביאה של זנות גנאי הוא לה ולא מרגילתו.

לכה פרש"י דגינה אותה וכיון דגנאי הוא לה הוא מרגיל אותה ולא היא אותו והוי כמו חייבי לאוין לכה קנסו אותו ולא אותה וזה ברור ונכון פונת רש"י בזה. והנה פתבנו פלפלת כ"ש, ולדינא הדין אמת כאשר אמר ר"מ ויבטל ברפת שהחיינו לגמרי.

ולענין הדלקת גרות של הפלה יש ללמוד זכות עליהם דהוי רק דרף לימוד שמלמדין אותה איך לעשות והוי כמו מלמד תינוקות שמוטר ללמד להם הברכות. לכה בזה לא יבטל להם מנהגם, רק יודיע להם שיאמרו להפלה זה דרף לימוד איך תכרה בשבת ויו"ט ולא לכונן לשם.

ברכה עכשיו כנלפע"ד נכון דברי ידו: סליק הלכות שחיטה בעזה"י: א"ה יען לא מצאנו רק מעט מזער בפתיבים על הלכות טרפות לאשר רובי תורת הגאון המחבר ז"ל בהלכות אלו כבר באו בדפוס בספריו: בשו"ת טוב טעם ודעת מהדורא קמא ומהדורא תנינא ובספר קנאת סופרים, לכן להגדיל כבוד הספר הנוכחי ולהאדיר תועלתו לכל רב ומורה הוראה עשינו קיצור מפסקי רבינו מכל השו"ת הנוגעים להל' טרפות הנמצאים בשלשה ספרים הנזכרים.

וּנְקָנָהּ כִּי יִבְרַכּוּנוּ טוֹבִים כָּל בְּאֵי שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה, וַיּוֹשְׁבִים עַל כְּסָאוֹת לְמַשְׁפָּט וְהוֹרָאָה. בְּעֶרְוֶה לְפָנֵיהֶם ע"פ סֵדֶר הַשּׁו"ע קְבוּצַת תְּשׁוּבוֹת וְהוֹרָאוֹת רַבּוֹת לְהַלְכָה וּלְמַעֲשֵׂה וְגַם מֵאֵלֶּה אֲשֶׁר זָכוּ לְהַשְׁיֵג אֶת הַסְּפָרִים הַנּוֹ' הַקְּלָנוּ כְּעַת טֶנְרַח הַחִיפּוּשׁ אֲחֵרֵי הַשּׁו"ת הַמְדַבְּרִים בְּהַלְכַת טְרַפּוֹת הַנְּפוּצִים ע"פ כָּל הַשְּׁלֵשָׁה סְפָרִים הַנּוֹ' בְּלִי סְדָרִים וּבְלִי מִפְתָּחוֹת לָהֶם וְעַתָּה יִתְעַנְּגוּ עַל טוֹב טַעַם וְתוֹרַת רַבֵּינוּ הַמּוֹכֵן וּמְסוֹדֶר לְפָנֵיהֶם דְּבָר דְּבָר עַל מְקוֹמוֹ כְּסֵדֶר הַשּׁו"ע.

וְהִיא זֶה שְׁכָרֵינוּ: קִיצוֹר דִּינִים מֵהַלְכוֹת טְרַפּוֹת הָעוֹלָיִם מִסְפָּר טוֹב טַעַם וְדַעַת מֵהַדוּרָא קַמָּא. תְּשׁוּבָה מ"ב (שְׁיִיף לִי"ד ס' ל"ג) בְּאַנּוּזוֹת שְׁמַלְעִיטִין אוֹתָן בְּטַעֲרַקְשֵׁי וְנוֹיִצִין חֵיִן אֲשֶׁר אֵינָם מְבוֹשְׁלִין וַיֵּשׁ בָּהֶם בְּכָל אֶחָד כְּמִין קוֹץ אִם מְהֵנִי בְּדִיקַת הַנֶּשֶׁט אִם לֹא שֶׁלֹּט הַחֹלִי מֵעֵבֶר לְעֵבֶר אוֹ לֹא.

הִנֵּה זֶה יְדוּעַ דִּישׁ חִילּוּק בֵּין אִם הַנֶּקֶב הוּא ע"י חֹלִי אוֹ ע"י קוֹץ דַּע"י חֹלִי לֹא חֵיִשִּׁינּוּ שְׁמָא הִבְרִיא וְאִם הוּא מִחֲמַת קוֹץ חֵיִשִּׁינּוּ שְׁמָא הִבְרִיא. אִף אִם נִמְצָא קוֹץ מְנוּחַ בְּנֶשֶׁט וְלֹא תָחוּב וּבְנֶשֶׁט נִמְצָא נֶקֶב וְלֹא יִדְעִינּוּ אִם נַעֲשֶׂה מִן הַקוֹץ אוֹ ע"י חֹלִי הַשְּׂכִיחַ לְתַלּוֹת בּוֹ, הִנֵּה הֶרַמ"א פֶּתַח בְּסִי' ל"ג דְּכָל שְׁיֵשׁ לְחוּשׁ אִם נַעֲשֶׂה ע"י קוֹץ חֵיִשִּׁינּוּ שְׁמָא נַעֲשֶׂה ע"י קוֹץ וּטְרַפָּה, וַיֵּשׁ לוֹמֵר דְּטַעְמוֹ כִּינּוּן דְּחֹלִי לֹא שְׂכִיחַ וְקוֹץ שְׂכִיחַ תְּלִינּוּ טְפִי בְּמִדֵּי דְשְׂכִיחַ וְכַמ"ש הַשּׁו"ע בְּנֵהק"כ בְּסִי' מ"ט דְּטַעְמוֹ מִשּׁוּם דְּשְׂכִיחַ, א"כ תִּינַח אִם הַחֹלִי לֹא שְׂכִיחַ וְהַקוֹץ שְׂכִיחַ אֲבָל הֵיכָא דְגַם הַחֹלִי שְׂכִיחַ אִזּוּ מוֹתֵר מִשּׁוּם ס"ס, א"כ ע"י הַלְעָטָה דְכַמָּה פּוֹסְקִים אוֹסְרִים הַלְעָטָה מוֹכַח דַּע"י הַלְעָטָה שְׂכִיחַ לְקוֹתָא א"כ הוּי זֶה מַעֲלָה דְדַלְקָא בָּא הַלְקוֹתָא ע"י חֹלִי הַהַלְעָטָה א"כ הַצְדָדִים שְׂקוּלִים וְלִכּוֹן נִרְאָה לִי לְהַתִּיר בְּאִם לִיכָא רִיעוּתָא בְּחִיצוֹן זוּלַת אִם תָּחוּב הַחֵיטִין עִם הַקוֹץ לְצַד פְּנִים אִזּוּ טְרַפָּה אֲבָל בְּאִינוּ תָּחוּב יֵשׁ לְהַתִּיר ע"י בְּדִיקַת הַחִיצוֹן: תְּשׁו' מ"ג (שְׁיִיף לִסִי' הַנּוֹ') הִנֵּה ע"ד שְׂאֵלְתוֹ בְּפֶרֶה שְׂפָאֵלָה חֲתִיכָה גְדוּלָה שֶׁל קְאָרְטָאֶפְלִיעַ וְחִנְקָה בְּגֵרוּנָה וְכִשְׂרָאוּ שְׂאִין כִּיּוּלִים לְעֶזְרָה שְׁלַחוּ אַחַר הַשּׁוֹחֵט וְשִׁחְטוּהָ וְהַכְשִׁירָהּ, וְאָמַר שְׂבָדַק הַנֶּשֶׁט בְּפְנִים וּבְחוּץ וְלֹא הִיָּה בּוֹ רִיעוּתָא, וְהֵרַב רוּצָה לוֹמֵר שֶׁהִיא טְרַפָּה לְגַמְרֵי כִּי נִסְתַּם חֲלָל הַנֶּשֶׁט וְא"י הַנֶּשֶׁט לְפַעֲוֹל פְּעוּלְתוֹ כְּמוֹ בְּבוּעוֹת בְּדִקּוּן דִּישׁ לְבָדוּק אִם לֹא נִסְתַּמוּ הַדְּקִין.

הִנֵּה לְחוּשׁ לְזֶה הוּי חוֹמְרָא יִתְרָה דְאִין מְדַמִּין בְּטְרַפּוֹת וּבְפֶרֶט דְאִין לוֹ דְמִיּוֹן דְהֵתָם הַבּוּעוֹת הַנִּי ע"י חֹלִי וְזֶה אִי אֲפֻשֶׁר שְׂיִתְרַפָּא כְּמוֹ רַגַע וְהוּי סוּפָה לְמוֹת מִשְׂא"כ בְּזֶה דְהוּי דְרָב מִקְרָה א"כ י"ל דְבִקֵּן לִלְהָ יַעֲבֹר וַיּוֹרֵד לְמַטָּה אִם יִתְעַפֵּל קָצַת וּבְשִׁעָה חֲדָא לֹא תָמוּת וְגַם הֶרַמ"א לֹא פֶתַח שָׁם אִם לֹא בְדָקוּ הַדְּקִין שֶׁהוּא טְרַפָּה, רַק פֶּתַח דְלִכְתָּחֲלָה יֵשׁ לְבָדוּק וּמוֹדָה שָׁם לֹא בְדָק שֶׁהִיא כְּשִׂרָה.

א"כ לֹא מְבַעֲיָא עַתָּה שֶׁלֹּא בְדָקוּ הַנֶּשֶׁט שֶׁהוּא כְּשִׂרָה רַק אִפִּי לְכַתְּחֲלָה לֹא הִיָּה צְרִיף לְבָדוּק דֹּא"א לְהַתְּבַרֵר אַחַר שְׁחִיטָה מִשּׁוּם דְנֶשֶׁט גְּמָדָא וּפְשָׁטָה לִי' וְאוּלַי בְּחִיִּים הִיָּה מְנוּחַ בְּמִקּוֹם יוֹתֵר רַחֵב אוֹ שְׁמָא עַתָּה גְּתַפְנוּיָן וּבְחִיָּה הִיָּה רִינוּחַ יוֹתֵר הוּי כֹּא"א לְבָדוּק וּכְשִׂרָה.

גַּם מֵה דְהַשּׁוֹחֵט בְּדָק אִם אֵין בּוֹ נֶקֶב הוּא חוֹמְרָא יִתְרָא דְבְדָבָר רַחֵב לֹא חֵיִשִּׁינּוּ לְנֶקֶב א"כ הַבְּדִיקָה בְּזֶה הוּא חוֹמְרָא יִתְרָא וַיֵּשׁ לְהַתִּיר זֶה בְּכָל עַנְיָן וְדו"ק: תְּשׁו' מ"ה (שְׁיִיף לִסִי' הַנּוֹ') מַעֲשֵׂה בְּאַנּוּזָא שְׂנִשְׁחֲטוּ בָּהּ ב' סִימְנִין קִנְהָ נֶשֶׁט וְאַחַר הַשְּׁחִיטָה נִמְצָא תָּחוּב בְּעוֹר הַצְּנָאָר לְמַעֲלָה מְעַט מְמִקּוֹם שְׁחִיטָה קִנְהָ נּוֹצָה אַחַת וְנִצְרַר הַדָּם וְלֹא נִתְחַב מֵעֵבֶר

לעבר אף כְּאִשֶּׁר הִפְכוּ עוֹר הַצִּנּוֹאֵר הִיָּה נֶצְרָר הַדָּם נֶגֶד מְקוֹם הַתְּחִיבָה הַנִּזְלָה וְהֵטְרִיף רו"מ וְאֶחָד בָּא וְהִכְשִׁירוּ, הִנֵּה יִשְׂרָאֵל פָּחוּ וְחִילוּ וְהֵטְרִיף וְכֵן נוֹהֲגִים רַבֵּי מוֹרֵי הוֹרָאוֹת הַבְּקִיָּאִים בְּהוֹרָאָה חֲדָא דְהַתְּב"ש מִפְּרִשׁ דְּבְרֵי הַש"ף בְּגִתְחַב בְּפִנְיֵנוּ מְהֵנִי מְקוֹם יְדוּעָא אֲבָל שְׂלֵא בְּפִנְיֵנוּ אֵין אֲנִי בְּקִיָּאִים וְאֶפְרָיִם אִם נֶפְרִשׁ פְּנִינָת הַש"כ כִּפְּשׁוּטוֹ דְּבְקוּזָא תְּחִיב הָיִי מְקוֹם יְדוּעָא הִיָּנוּ בְּתַחֲוֵב בְּגוּף הַנֶּשֶׁט דְּלֵא שְׂיָיָה בְּזָה לֹמַר גְּמַדָּא וּפְשִׁטָּה לִי אֲבָל אִם גִּתְחַב בְּעוֹר הַצִּנּוֹאֵר מוֹדָה הַש"ף דְּאֵין אֲנִי בְּקִיָּאִין דְּזָה לֵא הָיִי מְקוֹם יְדוּעָא פִּינְוֹן דְּגַמְדָּא וּפְשִׁטָּה לִי כְּמוֹ בְּצִנּוֹאֵרוֹ מְלֻכְלָהּ בְּדָם לֵא הָיִי מְקוֹם יְדוּעָא, גַּם פִּינְוֹן דְּאֵין דְּרָהּ נוֹצָה לִינְקָב א"כ יֵשׁ לְחוּשׁ שְׂמָא מִפְּבָר הִיָּה בּוֹ נֶקֶב וְאֶחָד כ"פ נֶכְסֵי בּוֹ הַנוֹצָה א"כ גְּרַע מִצִּנּוֹאֵרוֹ מְלֻכְלָהּ בְּדָם וְלָכֵן הַדְּבָר בְּרוּר שֶׁהוּא טְרַפָּה גְּמוּרָה וְהַפְּלִים אֲסוּרִין מְדִינָא וְדו"ק: תְּשׁוּ' מ"ט (שְׂיָיָה לְסִי' כ"ה) אִם גִּתְחַבְּלָהּ הַאֲרוֹנָה וְעָבָה מִשְׂמָא הִיָּנוּ שְׁנִיתְפְּצָל הַהָר מִן הַאֲרוֹנָה מְאֻמְצָעִיתָה מִשְׂמָא וְיְדוּעָא לְהַשׁוֹחֲטִים דְּמִצּוּי, וְלֵא הִיָּה לָהּ תְּנֹאֵר או"ע בְּלֵא זָה הַפְּצִיּוֹל וְאֵין לְהַחֲשִׁיבוֹ לִיתְרָת כְּלָל רַק הוּא פְּצִיּוֹל בְּלֵא גְּנָמָא.

הִנֵּה לְדִינָא הוּא טְרַפָּה אִף כִּי מַהֲד"מ מוֹכַח דְּבָלִי גְּנָמָא כְּשֶׁר וְכֵן מְבֹאֵר בַּפּ"ג דְּבִישׁ לֹו שְׁוֹרֵשׁ חֲזַק יֵשׁ לְהַקְלֵ מ"מ יוֹתֵר נוֹטָה הַסְּבָרָא וְהַמְנַהֵג לְהַטְרִיף, וְגַם דִּישׁ ס"ס לְהַחֲמִיר דְּלָמָא יְתֵרָת מִשְׂמָא טְרַפָּה וְדִלְמָא הָיִי פְּצִיּוֹל וְלֵא יְתֵרָת וּס"ס עֲדִיף מִחֲזַקָּה.

גַּם יֵשׁ לֹמַר טְפִי דְּהַשְׁתָּא יִצָּאָה מִן הָרֹב וְנִתְפָּצָל וְלֵא הָיִי יְתֵרָת מִבְּטוֹן וְאֶפְרָיִם לְקוּלָּא אֲזִלִּינֵן בְּתֵר הַשְׁתָּא מִכ"ש לְחוּמְרָא לֹמַר דְּעָתָה יִצָּאָה מִן הָרֹב וְלֵא מִבְּטוֹן, לָכֵן הַבְּשׂוֹר שְׂשִׁינּוֹ עֲדִינֵן בְּעֵין אֲסוּר וְהַפְּלִים שְׂרָאוּי לְהַגְעִיל יִגְעִיל וְשִׂאִינוֹ רָאוּי לְהַגְעִיל יִשְׁהִנוּ מִעַל"ע עַכ"פ.

וְהו"צ שְׂלֵא שָׁמַע וּמְכַר הַבְּשׂוֹר רָאוּי לְקוֹנְסוֹ: תְּשׁוּ' נ"ב (לְסִי' הַנִּזְלָה) בְּרִיאָה שְׁנִיתְפָּצָת הַאֲרוֹנָה וְעָבָה כְּפּוּפָה כְּוֹלָה מִמֶּשׁ לְצַד גַּב הָאוּנָה וְשׁוֹכְכָת עָלָיו עַד שְׁמִדְוִחַק רְבִיצָתָהּ שָׁם נַעֲשֶׂה כְּעֵין גְּנָמָא בְּהַאֲוָנָא.

וְהִנֵּה בְּטַעַם הַטְּרַפּוֹת בְּאֲטוּם מִחֲמַת מוֹגְלָא כְּתִב הַש"ח מְשׁוּם שְׂאִינָה יְכוּלָה לְהַנִּיף עַל הַלֵּב וְהָיִי כְּחִסְרָה הָאוּנָה, וְא"כ ה"נ פִּינְוֹן שְׂהָאוּנָה כְּפּוּפָה לְצַד גְּבָהָה אֵין מַגִּיעַ מִמֶּנָּה לְצַד דְּרֵי דְּאֲוָנָא הִיָּנוּ לְצַד הַלֵּב שֶׁהוּא שׁוֹכֵן קְרוֹב לְדְרֵי דְּאֲוָנָא, הִנֵּה נִרְאָה בְּרוּר בְּזָה שֶׁהִיא טְרַפָּה דְּנֹדָאֵי דְּמִי מִמֶּשׁ לְצַמְקָה אֲוָנָא דְּמִי יוֹדֵעַ אִם בְּרִיחֻק מְקוֹם יְכוּלָה לְהַנִּיף עַל הַלֵּב וְגַם אוּלַי אֵין דִּי לָהּ בְּהַנְפָּה בְּרִיחֻק מְקוֹם וּמָה דְּכָשֶׁר בְּנִתְעַקְמָה הִיָּנוּ אִם נִשְׂאָר כַּט"ד עוֹמֵד בְּדְרֵי וְהַשְׂאָר נִתְעַקֵּם מִשָּׂא"כ כָּאֵן בְּנִתְעַקֵּם כְּוֹלוֹ וְאֵין בּוֹ כַּט"ד וְלִדְעָתִי הָיִי זָה כְּחִסְרָה אֲוָנָא מִמֶּשׁ.

וְגַם יֵשׁ לְחוּשׁ אוּלַי תְּתַחֲבֵהּ בְּצַלְעוֹת וְהָיִי פִּיתְרָת מְגָבָא, וְא"כ לֵא מִבְּעֵינָא כְּמַעֲשֶׂה הַנִּזְלָה פְּשִׁיטָא דְּטְרַפָּה וְאֶפְרָיִם אִם נֶכְפְּפָה לְמַטָּה כְּעֵין מַעֲשֶׂה הַנִּזְלָה וְלֵא יְהִי נִשְׂאָר כַּט"ד מְשׁוּדָּה כְּדִרְפָּה נְמִי טְרַפָּה מִטַּעַם הַא' דְּהָיִי כְּחִסְרָה מִמֶּשׁ וְכְשִׁינָה מְקוֹמוֹ דְּמִי.

וְזָה בְּרוּר: תְּשׁוּ' נ"ד (עוֹד לְסִי' הַנִּזְלָה) בְּרִיאָה שְׂהִיָּה בָּהּ וְרָדָא קְטַנָּה שְׂלֵא הִי גְּדוּלָה רַק כְּצַפּוֹרֵן וְהַתְּב"ש כְּתִב דִּישׁ לְהַחֲמִיר כְּשִׁיעוֹר רֹחַב אֲגוּדָל אִם יֵשׁ לֹמַר בְּזָה ס"ס שְׂמָא חֲסֵר וְרָדָא כְּשֶׁר וְשְׂמָא דִּי בְּשִׁיעוֹר הִנֵּה.

הנה לא כן הוא דהא טעמא דתב"ש דס"ל דבעינן רוחב אגודל משום דאם הוא קטן מזה הוי חסר ונרדא וא"כ הוי חד ספקא אם חסר ונרדא פשר או לא וטרפה. ובדין אם הי' שומא על הריאה ולא היתה אפשר לקלוף בנסת רק בכח תלשו מפשר הריאה ואיפא נקב תחתון, הנה אין להחמיר בזה דהיכא דיש לתלות דנעשה בכח ודאי עכ"פ הוי פנאבד בלי בדיקה וכשרה: תשו' נ"ה (שייף לסי' ל"ט) בריאה אחת היתה ביה סרסא ממקום למקום והיתה מתחלה על הבועא והבועה היתה על הקמט דהיינו שהקמט הי' כמין גומא סביבות הבועא ונמשך עגן הקמט גם על חוד האונא עד שגכפף החוד בעבור הקמט אף הבועא בעבור משמוש ידא דטבחא הוסר הגבהות ונשאר כמין מורסא, והסרסא הי' מתחלה על המורסא הנ"ל ועל הקמט עד החוד אף הלה בקליפה כמנהג מדינתנו ולא נתפשט הקמט.

הנה זה נדאי טרפה דנהי דמצד הבועא אינו טרפה דיכולה להיות חי אפ"ל בבועא מ"מ הרי היא טרפה מצד הקמט שיהיה נשאר כף ואינו עולה בנפיקה א"כ הוי ס"ס דלמא לא תתרפא ואם תתרפא אולי לא הוי מחמת הבועא, א"כ הוי תר"ל ממ"נ אם נדון כמו שהיתה הבועא מתחלה הוי בועא וסרסא, ואם נדון אותה כמורסא א"כ שוב אין לתלות הקמט כמורסא דהרי הקמט נשאר א"כ הוי סרסא וקמט וממ"נ הוי תר"ל וטרפה.

ואף דהנו"ב מכשיר בהסירו הסירסא ונשאר הקמט מנהג כל ישראל רק כהתב"ש ע"כ לדעתי היא טרפה גמורה וז"ב: תשו' נ"ו (שייף לסי' ל"ו) בדין אם צמקה אונה שלימה ארוכה ועבה וחזרה לברייתה ע"י המיעוץ כדרך השו"ב ששמעין באונה שלימה שצמקה אפ"ל אם אינה חוזרת לברייתה מכל וכל רק שתחזור לברייתה שיהי' נראה שתוכל להניף על הלב, ובגידון זה פאשר חזרה לברייתה ועוד ניכר בהאונא מעט צימוק היתה הארוכה ועבה זו קטנה מהאמצעית.

הנה לדעתי היא כשרה דיש לומר דאם היתה חיה היתה מתרפאת לגמרי והיתה ארוכה כמקודם וכן נראה מלשון הפוסקים שכתבו שתחזור לברייתה ולא כתבו שתחזור לקדמותה מוכח דלא בעינן כמקדם ממש רק כל שהוא בריא ויכולה לפעול לפעולתה די.

ובצמקה אונא שלימה כיון דאין הטרפות רק מצד חסרון אונא וכל שתחזרה במקצת אף דלא חזרה כולה מ"מ חסרון אונא שלימה ליכא דהרי חזרה במקצת ולחומר א בעלמא בעינן חזרה ברובא לכך בזה סומכין על בדיקתנו וא"ש: ובדין שהי' חסר בהנרדא כל עגולה וקלישתה ונשאר השורש עם החריץ והתואר כדרך גידולה והיתה מונחת בפ"ס כדרך וגובה השורש לא הי' פענבי אצבע במקום הרחב והשאלה הי' אצל טלה, הנה לדינא נראה לי עיקר כמנהג השו"ב שיהי' בגובה השורש פענבי אצבע, היינו דכל בשר הנרדא הי' כט"ד ותואר הנרדא די פענבי אצבע במקום הרחב והשורש בגבהו הי' כן, ושיעור המדידה הי' כן אם לא היתה עדיין חיה יב"ח אז יש להחמיר בעגן המדידה בשיעור היותר גדול, אבל היכי דכבר חי יב"ח אז יוכל לשער בשיעור הקטן שבכולם וזולת זה יש להחמיר בזה כמ"ש ודו"ק תשו' נ"ז (לסי' הנז') מה ששכיח פשהבמות חולים מקינים להם האומנים דם בצדדי הצואר בנורידים אם הם מותרים לשחיטה או אולי יש בזה חשש נקיבת הנפש.

הנה נראה בזה לא מבעיא לדעת הט"ז דהאיסור בתתה מקצת העור ויצא דם הוא רק מטעם דבעור ליכא דם ובדאי הוא מן הנפשט, א"כ הכא בנורידין דשכיח בהם דם נדאי

אין לחוש פנין דעכ"פ לא ידענו אם ניקב מעבר לעבר, ואף גם לדעת מהר"מ פדנאה דס"ל דמשום גזרה אסור במריטת הנוצות מ"מ נראא דלא שייך הקא גזרה זו רק במריטת הנוצות דא"א לו לדקדק כ"כ ואולי לפעמים יהי נעשה איזה נקב, אבל הקא דנעשה ע"י אמן בכונה בנדאי משים אל לבו לדקדק שלא יחתוך מעבר לעבר, ועוד פנין דהקנה הוי מן הצדדים ובצדדים ליכא סימנין כדמוכח בש"ס ושו"ע א"כ יש לצרף זה לסברתינו הנ"ל להתיר, וכל זה בדיעבד אבל לכתחלה נדאי אסור לעשות פן לסמוך על התיירים הללו.

ודו"ק: תשו' נ"ח (שייך לסי' ל"ז) הנה נמצא בועה ובמשך הבועה יש מקומות קטנים שבמקומות הללו הוא כמין פנוים קטנים היינו שכל הבועה הקרום עכור ובמקומות הללו הקרום נהעור קלויש נדק ובמשמוש היד בקל נפתחים וילדעתו זה המקום נגלד עור התחתון ונגלד עור התחתון של הבועה הוי תר"ל הנה לדעתי יש להכשיר בזה פנין דאינו נדאי לו שנגלד עור התחתון רק ספק לו ואף דהוי ספק בתסרון ידיעה מ"מ נחשב ספק בתר"ל דאפי' אם ידענו דנגלד התחתון לא הוי רק חומרא דתר"ל א"כ ביש ספק יש להכשיר.

וכל זה אם ידוע שלא נקלף העליון אבל אם נקלף העור העליון וספק אם נגלד גם התחתון בזה הוי טרפה אפי' בהפ"מ ובמעשה שלו יש להכשיר וז"ב: תשו' נ"ט (שייך לסי' ל"ו) בריאה שיש עליה בשר בלוי וקלפו אותה והי' הבשר שלם ויפה ולא הי' שום זיעה יוצא ממנה פשהיתה גפוחה אף אח"כ פשהניחו מנפיחתה התחילה להיות מזיעה טיפי דמים מה דינו בזה.

הנה דין זה בריאה שמזיע טיפי דמים הל"ש דעתו להקל והפרי תבואה חולק עליו בזה, והנה בשר בלוי לא הוי רעותא לדעת הט"ז ס"ס ל"ט ונהי דהתב"ש ובל"י השיגו עליו מ"מ יש פאן ס"ס דלמא בשר בלוי אינו ריעותא ואם אפי' מצטרף לתר"ל יש לצרף סברת הל"ש דיש לומר אולי מזיע הוא ואין פאן נקב פלל ואת"ל דיש פאן נקב דלמא העליון לבדו הוא שניקב בפרט דיש ראי' מה שאינו מבצבץ יש לסמוך כה"ג לקולא ולומר דהוי זיעה ולא דם, ובפרט בנ"ד יש לומר דאף הב"א מודה דע"כ לא פליג רק אם בשעת הנפיחה יוצא ממנה אז יש לחוש דמחמת נקב הוא אבל אם בשעת הנפיחה אינו יוצא פלום רק אחר הנחת הנפיחה זה נדאי זיעה הוא, ובזה אני מסכים היכי דיש נגלד תחת אותו קרום אפי' ברחוק קש ומזיע בזה י"ל דהקרום הוי ריעותא אחת והנגלד ריעותא אחרת הו"ל תר"ל בזה, ובזה אני מסכים דטרפה משום דזה הוי קולא גדולה להקל בזיעה.

ונראה לי עצה אם מזיע יחזרו ויבחנו במים אם מבצבץ או לא ואם אינו מבצבץ אחר הזיעה אז יש להקל בהפ"מ וז"ב ובענין אטום בריאה הנה העיקר כהתב"ש להחמיר דאין להשהות הפושרים בתוך הקנה רק מעט: תשו' ס"ב (לסי' ל"ז) בדין בועה הנקלפת שכתב הל"ש בשם האחרונים שהיא טרפה הטעם הוא דנדאי חילוק גדול יש בין אם נעשה קרום פשוט או אם נעשה כמין פיס מלא מים.

דיש לומר זה שכים דיהי' נעשה מלחלוחית הריאה קרום מתוח אבל שיהי' נעשה ממנה בועה מלאה מים זה א"א להיות מלחלוחית הריאה ומש"ה טרפה וז"פ: תשו' ס"ג (שייך

לסי' ל"ט) מעשה שהיה סרְכָא דְקָה בְחוּד הָאֹנָא, וגם דלדול המצוי בשפולי ריאה רחוק ערף ד' אצבעות מן הסרְכָא הדקה והדלדול הנ"ל הוא פֶּשֶׁר ל"ע כמבואר בל"ש וקלף שו"ב חוט אָחַד דַּק מִן הַסְרְכָא הַנִּלְל לְצַד הַדְלָדוּל וְהַסִּיר הַדְלָדוּל הַנִּלְל וּבְצַבֵּץ סְמוּךְ לַהַדְלָדוּל מִגַּב הַרְיָאָה וְלֹא רָאוּ בָּהּ קְרוּמֵי הַסְרְכָא הַמְבֹאָרִין בל"ש וְרוֹב הַסְרְכָא הַנִּלְל קָלֵף אוֹתָהּ לְצַד אַחַר וּבְדַק אוֹתָהּ פְּדִינוּ וְלֹא הָיָה מְבַצֵּבֵץ.

והנה שו"ב א' אָמַר כִּי זֶה הַקְרוּם הַדַּק שְׁנִתְרַחַב עַד הַדְלָדוּל הוּא קְרוּם הַמְצוּי עַל כָּל חִלְקֵי הַרְיָאָה וְיֵמָּה בְּכַף שְׁמִבְצֵבֵץ רְחוּק ד' אַגוּדְלִין מִן הַסְרְכָא כִּי נִקְלַט עִמּוֹ קְרוּמֵי הַרְיָאָה, וְהַשְׁנִי אָמַר שֶׁאִי אִם יֵשׁ קְרוּם דַּק עַל כָּל חִלְקֵי הַרְיָאָה.

הנה רואה אני דברי המתיר הן אמת שצריך לקלוף כל מקום הסרְכָא ואם בצבֵץ טרפה זה הוא רק אם ראינו שעור הסרְכָא נמשכת להלן אבל אם הוא ספק אם הוא עור הסרְכָא או שאר עור והוי ספק פשיטא דכשרה ובפרט דרוב הסרְכָא היתה נקלפת לצד השני יש לילף בטר רובא ומן הסתם הוא מצד השני.

וגם שכיח הרבה קרומין על הריאה ויש לתלות בזה וז"ב: תשו' ס"ה (לסי' הנז') מעשה שפנחו ריאה ועלתה בנפיחה רק מקום אחד לא עלה בנפיחה פהוגן ועל אותם מקום הנה סרְכָא דבוקה לשומן הלב והסרְכָא עברה ע"י מיעוץ ומשמוש ומקום הסרְכָא לא עלתה בנפיחה פהוגן כמו כל הריאה, הנה לדעתי היא נדאי טרפה אף שדעת הפמ"ג ולב"ש דאם נאבד בלי בדיקת פושרין פשרה, היינו אם הנה ממש פדעת הראשונים אבל בקליפה שלנו זה אין לו היתר רק מפת מעשה דריינוס לכה בעיני ע"י פושרין להוכיח ואם נאבדה בלי בדיקת פושרין טרפה, ועוד פינו דאינו עולה בנפיחה הוי תר"ל וז"פ וברור: תשו' ס"ו (לסי' הנז') בריאה אחת שהיה בקצה אונה עליונה של ימין קצת ממנה נקמט ונקפל לצד גב האונא והשו"ב קורין לזה קאפליטשליף והי' יוצא סרְכָא קצה אחד מאותה חתיכה שהיה נקפל וקצה השני מהסרְכָא נדבק באונא עצמה ומצד אחר הוסר הסרְכָא בקל ע"י מיעוץ ומשמוש ובדיקה בפושרין ותיקף פשהוסר הסרְכָא מאותו צד הוגבה אותה החתיכה מלהיות נקפל ונתפשט הקמט עד שלא נשאר שום שינוי ובכה"ג הוי מועיל בה מיעוץ לכ"ע אמנם הסרְכָא שם היתה רחבה ונדבקה בחונק והיו חוששין אולי לא תעבור מאותו צד ע"י מיעוץ ותהי' טרפה א"כ יותר טוב להניחה פה מאחר דבצד הא' עברה ע"י מיעוץ מוכח דהסרְכָא לא היתה מעכבא הקמט מלהתפשט בחייה דהרי מצד האחר עברה והיה יכול להתפשט שפיר וא"כ הוי רק פדין סרְכָא תלויה, הנה לדעתי נראה בזה דהנה המיעוץ הנהוג בזה"ז הוא הקליפה א"כ נהי דדעת הנו"ב להקל בדין קמט עם סרְכָא ע"י מו"מ היינו דוקא מיעוץ הנהוג בימים הראשונים או אפילו במיעוץ דידן אם נשאר האטום דאינו טרפה רק משום תר"ל יש לומר דאין זה תר"ל, אבל אם ע"י הסרְכָא נקמט ובעבור הסרְכָא נתפשט הקמט אם לא עברה רק ע"י קליפה בזה אין היתר רק מפת מעשה דריינוס והתם גופיה אם הוי מקמיט מפת זה הוי טרפה לכה נראה דקליפה דידן לא מהני באם הוי קמוט ונתפשט בהסרת הסרְכָא.

אף אם נשאר הקמט אחר הסרת הסרְכָא מותר גם ע"י קליפה דידן אם הוי הקמט בשפולי אונא דהכי רביתיהו ואפילו אם לא עברה רק מצד אחד פן נראה לפע"ד וז"ב: תשו' ס"ז (לסי' הנ"ל) סרְכָא היוצאת למטה מחציין בין אונא לאונא ובין אונא לאונא

ובתחתיית הסרָכא יש קמט אם מהני לה מיעוּף, והנה בלי חלון פשיטא שפּשֵׁר למטה מתצטין רק ביש חלון צריף מיעוּף ואם יוצא מתוך הבועא טרפה וא"כ פּינן דהלב"ש מדמה קמט לבועא ודאי טרפה ולא מהני מיעוּף, או דלמא מתוך הקמט צדיף פּינן דדומה כמו קמט בתולדה ובתולדה לא הוי ריעותא.

הנה לדעתי ודאי היא טרפה ואין לתלות בתולדה, ולדעתי עוד גרע קמט מבועא, לכה נראה דבין אונא לאונא ויש חלון או בין אונא לאומא אפילו בלי חלון טרפה ולא מהני בזה מיעוּף אבל בין אונא לאונא בלי חלון פּשֵׁר אפי' בלי מיעוּף כן נראה נכון לדינא.

ובדין אם נמצא על אומא סטרונוס הנקרא זייגר ובתחתייתה יש נגלד והולכת ע"י מיעוּף ולא בצבץ רק בתחתייתה לא שנה לשאר הריאה רק שנמוך מעור הריאה אם יש לקורא למקום שהוא קמט על הנגלד או לא.

הנה לדעתי זהו פּשֵׁר דקמט לא נקרא רק אם חסר מגוף הריאה אבל מה ששראה נמוך מעט העורות זה מזה לא נקרא קמט, ונגלד פּוֹרְתָא נמי אינו ריעותא כ"כ לכה בכה"ג יש להכשיר וזה תלוי בראות עיני הבודק.

וז"פ וברור: תשו' ס"ח (שייף לסי' מ"א) כמה פעמים קרה שנמצא נקב בחצר הכבד ובתוך הנקב נכנס מבשר הכבד ונעשה פּמין כפתור בבשר הכבד וכפתור הזה נכנס בהנקב וסתמו היטב מפל הצדדין ועל הכפתור הזה נמצא ג"כ כמו קרום פרום והקרום הזה הולך על פני כל הנקב אלא שבחצי השטח הי' דבוק הקרום לשפתו וחצי הקרום הי' מנותק מהצדדים.

הנה לדינא נראה דטרפה דאין תולין ניתוק הקרום במשמוש יד הטבח פּינן דהנקב הוא ודאי ולהוציא מריעותא צריף ברור גמור ולא ספק, גם לא מהני לומר דהנקב בתולדה ולסמוך על הט"ז דהט"ז לא אמר כן רק בטחול דהיא טרפה מחמת עצמו יש חילוק בין אם הנקב בתולדה או לא, אבל הכא שאין פסולו מגופו רק שע"ז יהי' מזיק לדבר אחר אין חילוק בין אם הנקב בתולדה או לא סוף סוף כל דיש אור יזיק לאבר השני לכה ברור לי דבזה הט"ז מודה דטרפה וז"ב מאוד: תשו' ס"ט (לסי' ה"ל) בה"כ שהי' נסרף ונגדו מחט תחוב אף שלא הי' נסרף לגוף בה"כ כ"א לחלב שעליו והמחט הי'.

תחוב פנגדו בקמטין וכמו חוט השערה הנה תפוס מעור הלכן של הבה"כ וכמעט נראה שנתחבה שם ממשמוש היד וקלפו הבה"כ מפל הצדדין מחלב הקמטים ולא הנה ניכר שום רושם אדמיות או חלודה כלל והי' שעת הדחק והפ"מ ולכבוד שבת, הנה נראה להכשיר בזה פּינן דאין הסרָכא על גוף בה"כ רק על השומן וכמו במעשה דריינוס שאם נסרף הקרום למקום אחר פּשֵׁר פּינן שאין הסרָכא מגוף הריאה פּשֵׁר ה"ה בזה יש להכשיר: ובדין אונא שיש על צנארה גרר יבש ונפוח הצנאר הנה בזה ודאי צריף בדיקה בעבר השני אחר השחיטה אם לא ניקב העור מעבר לעבר ואם לא עשה כן הוי כמכשיל ומאכיל טרפות וז"ב: תשו' ע' (לסי' ה"ל) בסרָכא בטרפּש הכבד אם יש לסמוך על הוראת הכו"פ בזה, הנה העולם לא נהגו כן מיהו אפילו לדברי הכו"פ פּינן דהכא הבשר מבחוז רף ומקולקל ואינו יפה והרי אין אנו בקיאים בבשר שהרופא גורדו לכה ודאי דטרפה והבו דלא לוסוף עלה פי בלא"ה דברי הכו"פ חידוש הוא לכה אין להקל עוד

יותר וילדעתי הוא טרפה וז"ב: תשו' ע"א (שייף לסי' מ"ד) מעשה שנמצא בב' פוליות של שור גדול ב' בועות ובתוף הבועות הנה עצמות קטנות הרבה והי' נראה דהכי רביתיהו, ומצד הבועות לא הי' ספק פי לא הנה מגיע לתריץ וגם המים היו זפים רק מלוחים קצת ועיקר הספק מחמת העצמות.

הנה זה פשר בפשיטות פיון שכתב הר"ן בתשובה שדרך הפליות לגדל אבנים א"כ ממילא מה לי אבנים מה לי עצמות ואטו יש ציור לאבנים הנ"ל ואפ"ל להט"ז האוסר בעצם הנמצא בתוף הלב מטעם דחיישינן לנקיבת הלב והו' בלב פיון דנקב מטריף בי' משא"כ בזה לכך נראה ברור להכשיר.

ובדין העגל שקנה יהודי אצל נכרי ואמר לו שמיום לידת העגל עד עתה לא הנה יכול לעמוד ואח"כ נמצא ברגל אחד שבר שלא במקום צומת הגידין באופן שמצד השבירה הי' פשר, הנה בזה נדאי דטרפה דפשיטא דהכא יש לחוש לדברי מהרש"ל דנהי דאמרין ביה"ר אין בו משום ריסוק איברים והיינו אפילו בדאיכא ריעותא דאינו הולף היינו אם לא הנה חשש נפילה אמרין שגרונא נקטה, אבל אם נראה נפולה תיכף בשעת לידה א"כ כל שיש חשש נפולה כמו הכא דהוי בו שבר רגל חזינו דהוי פאן נפילה מביה"ר וליכא חזקת היתר נדאי לכ"ע חיישינן לריסוק איברים וחיישינן לדברי מהרש"ל ולכך העגל טרפה וז"ב ופשוט: תשו' ע"ב (לסי' מ"ו) מעשה בבקמה שנהפכו בני מעי' קצת והי' הפ"מ וכ"ש.

הנה באם לא יצאו לחוץ ונמצאו מהופכין קצת יש להכשיר פיון דרא"כ ביה מתיר לגמרי בלא יצאו ונמצאו מהופכין יש לומר אפילו הפוסקים המחמירין היינו בנהפכו לגמרי אבל בלא יצאו לחוץ ונהפכו רק קצת מודים דכשרה רק ביצאו לחוץ אז אפ"ל בנהפכו קצת טרפה ואפילו אם בחיים לא הטילה הבקמה גללים אין זה נקרא נולד ריעותא מחיים דאולי דבר אחר גרם לה זה לכך נראה להכשיר בזה אם לא יצאו לחוץ מחיים וז"פ: תשו' ע"ג (עוד לסי' הנ"ל) הנה יקרה לפעמים אשר הדרא דכנתא במקצת בהמות היא פמין עולה ויורד והיא רק במיעוטא דמיעוטא והטבחים יקראו לה חזירשה מנוסה פי יאמרו שאצל החזירים הדרא דכנתא כתבנית הנה ובכמה מקומות יש מורים לאיסור ויש מורים להיתר.

הנה לענין או"ה אין ללמוד טהור מטמא כלל ובפרט להקל על המתיר להביא ראיה, וגם יש לומר תינח אם ידענו שזה הוי מתחלת ברייתו אבל מנין לנו לדעת פן דלמא אח"כ נתהפכו וכיון דעכ"פ יצאו מן הרוב יש לומר דהשתא הוא דאיתרע ועתה הוא דיצא מן הרוב ואפילו לקולא אמרין פן מכ"ש לחומרא ראוי לחוש פן, לכך נראה נדאי דטרפה בזה וזה ברור ונכון: תשו' ע"ה (לסי' מ"ח) בפרה שחלתה מחמת רבוי אכילה ודקרו לה ספין פנגד הפרס ויצא ממנה הכל ופרש ואח"כ נתרפאה וחייתה יב"ח וגם ילדה ולד והחלב פבר נמפר, הנה לדינא פיון דכבר ילדה וגם חייתה יב"ח נראה נדאי דמותר החלב ומכ"ש דאין הפלים אסורין למפרע פיון דבניקב הפרס הפנימי אין ברור שהוא טרפה וגם משום מחט בחלל הגוף יש לצדד, והואיל והכא איכא תרתי דחייתה יב"ח וגם ילדה יש לסמוך אהמכשירים ולהתיר החלב וגם הפלים דלמפרע ועוד מעשה בפרה שחלתה מחמת שאכלה יותר מדאי ותחבו ספין בצלעותי' שאצל הבאקי שלא פנגד הרואה ויצא

הרויח מבטונה ונתרפאה מה דינה של הפרה, הנה נראה בזה פיון דלא ידענו אם עברה המחט לתוך החלל או עמדה בשונה לבשר בפנים ולא הי' בולט לתוך החלל יש לומר בזה דהוי ס"ס כמו בספק על או לא על, לכה נראה דאם הוי הני ג' למעליותא אם הנה התחובה בידי אדם וגם דאין ידוע אם בלט הספין הרבה לפנים או הוי בשונה לבשר, וגם דהי' מקום הנקיבה רחוק מן המעינים כגון למעלה בצלעות שלפי האומדנא הנה רחוק מן המעינים, וגם שלא היתה נפוחה במעיה דאם היתה נפוחה בפנים ניפר שהיו המעינים קרובים לכל צד ואם הנה כל האופנים אלו ויש הפ"מ ושעת הדחק לעני יש להקל ולהכשיר כה"ג פן נראה לי נכון:וע"ד השאלה בפרה שקפצה על הגדר בנוי מעצים הנעוצים בקרקע ונקרע קצת מבטנה על עץ אחד מהגדר ויצא דם ממקום המפה ובשעת מעשה לא השגיח בעל הפרה אם עבר הקרע לתוך החלל רק אחר איזה שבועות נודע לו שזה צריף לשאול ושאל ואמר אשר כעת יש על מקום המפה נפוח כמו אגרוף אדם קטן ועל העור במקום הקרע יש גלד גדול וכשקרע הגלד מעל העור ראה שהבשר שלם ולא ניקב לתוך החלל.

הנה לדינא הנה נראה דאין להחזיק ריעותא יותר ממה שראינו וכיון דהבשר לא הי' נקרע מעבר לעבר א"כ הוי כמו ספק על וספק לא על ואין לחוש שפא נתרפא פיון דחזינו דמקום הקרע עדיין ניפר ולא נתרפא אם איתא דנקרע יותר נמי לא הנה נתרפא ומוכח דלא הנה נקרע מעולם וכיון דבבשר החופה את הפרס יש פלוגתא הפוסקים והוי רק ספק לכה בזה הוי לי' ס"ס וכדי להקל בזה ומוקמינו לי' בחזקת היתר פנ"ל נכון: תשו' ע"ו (לסי' מ"ד) בכוליא שנמצא בה בועץ על הלונן ופתחו הבועץ ונשפה מה שהי' בתוכה.

הנה בזה יש להטריף פיון דיש מטריפין בעכורים וסרוחין אפ"ל לא הגיע ללונן ואפילו לדעת המכשירים היינו אם לא הגיע ללונן כלל, אבל באם הגיע למקום הלונן יש לומר דשדא תכלא בכולה.

ולכה אם הוי ידענו שהיו עכורים הי' טרפה ודאי לכ"ע, לכה אם לא בדקו הוי פספק טרפה שנאבד בלי בדיקה וטרפה. הן אמת דבכו"פ משמע דבעינו שישלונט גם בלונן אף אין דבריו נראין בזה, דכונת הש"ך דאם הוי מונח למעלה על הלונן אפ"ל לא הגיע לתוך הלונן נמי טרפה וז"ב: תשו' ע"ז (לסי' מ"ח) מעשה שנמצא בקורקבן חתיכת מחט בענבי הבשר ולהלן מסוף המחט הי' ג"כ שבייל עד סמוך לסוף פלות הבשר והי' שלם ויפה מבפנים ומבחוץ בלי שום היפר.

הנה דין זה מבואר ברמ"א סי' מ"ח שמיקל בזה בהפ"מ, אף דהכא יש חשש להחמיר פיון דהשבייל הנה מתפשט לחוץ יותר מאנרף החתיכות מחט א"כ יש לומר דהיתה המחט שם וחזרה ויש לומר דהיתה גם בחוץ וחזרה.

כאן אין לומר פן מתרי טעמי אחד פיון דהוי רק חתיכות מחט א"כ יש לומר דמקצת מחט נתעפלה דגם מין ברזל מתעפל מן החמימות כמו שעיני ראו מעשה כזה, וא"כ יש לומר דהמחט לא חזרה כלל רק דנתעפל קצת וממילא היכא שלא ראינו שבייל לא הי' שם מחט.

ועוד יש לומר דהשביל לא נעשה מחמת שהיה שם מחט רק מחמת פאב המחט נרקב
הבשר שם א"כ פינו דבמקום שהיתה המחט איכא שביל ובחוי לא ניכר פלל מוכח דלא
היתה שם פלל ואפי' הל"ש מודה בזה דכשר, גם הוי ס"ס דלמא לא ניכב לחוי פלל
ושמא נתרפא בפנים קודם שניקב לחוי.

ולכך יש להתיר בזה בהפסד מרובה וכן אני מורה תמיד בכה"ג להקל בהפ"מ. וז"ב:
תשו' ע"ט (לסי' נ"א) בפ"ה אחת שאכלה והתחילה לנפוח ולקח עפו"ם ספין ודקרוה
בין העלעות ויצא ריח ולא פ"ש ונ"תרפא' מה דינה של הפ"ה.

הנה פ"ר פתבתי פ"ה פעמים להיתר בזה אם לא ראינו שניקב הפ"ר דכאן אינו דומה
למחט בחלל הגוף דשם לא הוי רק ספק אחד שמא ניקב אחד מהאברים הפנימים או לא
אבל כאן הוי ספק שמא לא נכנס הספין שניקב בו לפנים רק נשאר העונק עומד בשנה
לצלעות א"כ הוי זה כמו ספק על ספק לא על ואת"ל על שמא לא ניקב הוי ס"ס ומותר
בזה.

גם יש לומר דהאנמיים בקיאים בכך והם נזהרים שלא ליגע בפנים פן יטריפנה לכך
לדעתי מותרת הפ"ה ועכ"פ למוכרה לנכרי בנדאי מותר בלי חשש ופקפוק. אבל אם
היינו רואים ש"יצא הפ"ש וניקב הפ"ר אז מודה אני שהיא טרפה ואז אסור למוכרה
לנכרי.

פן נראה לי ברור ודו"ק: ובדין השאלה שאיש אחד הי' מחזיק אנונות בקאמיר ומקאמיר
זו הי' פתח פתוח לקאמיר אחרת ושם הי' לו פלוב עם עופות ונכנס טחור לקאמיר
הראשון ופצע להאנונות ולא נודע אם הוי גם בקאמיר השני.

הנה בתשובת פ"ח התיר אפי' אם הי' הדורס באותו חדר רק דלא ידוע אם נכנס לכלוב
דגם זה הוי כספק על, ואני פוסק יותר דאפי' נמצא עוף נדרס בכלוב רק שראשו או
צוארו חוי לכלוב יש להקל בזה דהוי ספק על ספק לא על דאפשר דהעוף הוציא ראשו
לחוי ושם דרסו ולא פשט ידו לפנים, א"כ ה"א בנ"ד פשיטא דהעופות מותרין וז"ב
ופשוט: תשו' פ"ב (שי"ף לסי' נ"ה) מעשה שנמצא אחר אכילה בעצם הקולית של עוף
תוף קשר אגודל שבירה ונקשר שבר על שבר והי' לכבוד שבת וגם הוי הפ"מ ובשעת
אכילה לא ראו שום ריעותא בעור ובשר.

הנה דבר זה אם הי' חוי לקשר אגודל אף דלא דקדקו לראות אם הי' יפה הבשר או לא
אף דהוי מלתא דלא רמ"א עלי' דאינשי מ"מ התרתי, אף פאן דהי' תוף קשר אגודל ויש
חשש של הניבים מ"מ יש להתיר פאן דאף דהט"ז ס"ל דאין להקל תרי קולא בהפ"מ
מ"מ דוקא בהפ"מ לבדו אבל לכבוד שבת והפסד מרובה שוב אף דהוי תרי קולא פינו
דהוי תרתי למעליותא כ"ש והפ"מ סלק תרתי נגד תרתי, גם יש לומר דהט"ז לא אמר
רק היכי דהוי ב' הריעותות במקום א' פנודון דידיה אבל ה"א דמצד חשש איעפול ניבין
אין עיקר הטרפות במקום השבירה רק במקום הניבין והחשש שמא יצא לחוי הוי
במקום השבירה ממש לכך פל חד נדון בפ"ע והוי פאלו אירע ב' שאלות שונים דבכל
חד פדי להקל בהפ"מ ומודה הט"ז בזה, לכך נראה ברור בזה להכשיר בכה"ג וז"ב: תשו'
פ"ג (לסי' נ"ו) ע"ד השאלה איש אחד שהי' לו על העליה בביתו פלוב מלא עופות ולא

נשמע קול צווחה ביניהם רק בפוקר פשהלכו ליתן מזונות לפנייהם מצאו ראש של עוף אחד קטוע וכריסו נקרע והשליבות היו רחוקים זה מזה פערך ג' או ד' אצבעות, הנה נראה דל"מ אם מתחלה הי' הפלוב שלם ועתה הוא שנמצא שבור ודאי אסורין פולם דהרי יש לומר דעד עתה הי' שלם ועתה הוא שנשבר אחר שדרס והוי ס"ס לחומרא ספק שמא עתה נשבר ואת"ל מקודם נשבר שמא דרס גם אחרים לקה בנדאי אסורין פולם.

ואפי' אם הי' מעיקרא שבור נראה ג"כ דיש לחוש דאפי' לדעת הר"ן דספקא לקולא היינו רק באם הי' ידוע דהי' עמהם אז תולין לומר פיון דקטע ראשו של אחד מהם נח רוגזין אבל בלא ידעינו שהי' עמהם מנין לנו לתלות שנכנס עמהם וגם קטע זה תחלה ואין להתיר רק באם הי' כל השליבות רחוקים זה מזה דיכול לפנס מפל צד אבל אם רק במקום אחד פתוח לא מקילינו שמא נכנס במקום הזה לקה נראה אם אינו רחב מפל צד פשיטא דכולם טרפות.

ורק אם הנדרס נמצא בפנים אבל אם נמצא משוף לצד חוץ יש לתלות דלא הכניס הדורס ידו לפנים והוי ספק על וכולם מותרין וכמו שהביא הפמ"ג בשם הב"ח וז"פ: תשו' פ"ד (לסימן הנ"ל) ע"ד השאלה בדיר מלא כבשים או בפלוב מלא עופות ונשמע קול צעקה ובפוקר מצא כמה נדרסים בפצע ונחבורה והדבר מצוי לתלות בזאב או בברדלס וכדומה דהנדרסים ודאי יש לאסור דתולין במצוי אף אם יש להתיר השאר מפח דלא ראינו דורס לפנינו רק דתולין במצוי ולעגנן האחרים הוי תרי מיעוטי אולי לא הי' שם דורס וגם אולי לא דרס אחרים.

הנה הדבר ברור בזה דאסורין פולם, כמו שכתב הט"ז דבדרוסה אפי' כמה ספיקות אסורה ורק בספק על אנו מתירין אבל הקא דתולין במצוי רק לצרף ספק שמא לא דרס אחרים זה לא מהני בדרוסה.

ולכן אסורים פולם דאנו קיי"ל ספק דרוסה אסורה. וז"ב ונכון: תשו' פ"ז (עוד לסי' הנז') אחר שראה חתול דרס לתרנגולים פדין דרוסה האסורה דהיינו שרדף החתול בכעס והפה בידו על עוף א' ולא נודע הדבר לבעל העופות ואח"כ לקח הב"ב עוף הדרוס עם שאר עופות ושלחם לעיר אחרת על סעודת ברית מילה ושחטו שם העופות וערכו הכלים בכל העיר על הסעודה ואח"כ נתנודע בבירור שא' מן העופות הנשלחים לשם הי' הנדרס מה הדין של הכלים.

הנה נראה להתיר בזה דאנו קיי"ל דאין ע"א נאמן באיסורין היכא שיש לו חזקת היתר ואינו נאמן בזה שאומר שראה שדרס העוף מיהו בזה אין די להתיר דהא אם מהימן לי' ודאי ע"א נאמן וגם מה דלא הגיד להם מיד זה לא מהני רק בפועל לא באיש אחר, אף נראה לצרף עוד היתר ונדאי הוי הקא רוב שלא נדרסו ובטל ברוב מן התורה דהא קיי"ל דחתולין שלנו הם בני תרבות רק היכא דראינו דרדף והפה חוששין אבל כל דלא ראינו אין לחוש א"כ לא נאסר רק זה לבדו ואפי' זה אינו אסור רק מפח ספק דאפי' ודאי דרוסה יש לו היתר בבדיקה אם היינו בקיאים א"כ הוי ס"ס שמא אינו טרפה ואת"ל טרפה שמא אינו זה.

ונהי דהוי ספק א' בגופו וספק א' בתערובת מ"מ כל דלא נודע עד אחר שנתערב יש להקל בהפ"מ כמ"ש הש"ך ופמ"ג בדיני ס"ס ומה שנודע לאחר לא נחשב נודע רק לבעלים. ולכך אם לא נודע להם עד אחר שישוהו הכלים מעת לעת יש להכשיר הכלים בפשיטות כנ"ל נכון: תשו' פ"ח (לסי' ה"ל) בעה"ב אַחַד ה' לו יותר משלשים תרגולים בלול אחת ובבוקר קשׁבא ליתן לפניהם מזונות מצא קטוע ראשו של אַחַד מהם ולא הי' נשמע מקודם קול צווחה והוא הפ"מ.

הנה נראה לי אף דקיי"ל תולין במצוי היינו לענין אותו דבר עצמו דאֲתִינְלִיד בי' ריעותא כגון אונזא דמסמס קועי' דמא אַבְל אַחֲרִים שְׁלֵא רֵאִינוּ בְּהֵם רִיעוּתָא כְּלָל אֵין תּוֹלִין בְּמִצּוֹי א"כ הוי ס"ס שְׁמָא לֵא ה' ע"י דורס כְּלָל ואת"ל ע"י דורס שְׁמָא לֵא דָרס אַחֲרִים וס"ס עדיף מרוב ומכ"ש ממצוי, גם אם אֲזִלִּין בְּתֵר מְצוֹי הֵלֵא זֶה ג"כ מְצוֹי שְׁהַדוּרס יְהוּג הַדְרָסוֹנְהָא לֵא נִיכָר שׁוּם רִישׁוֹם בְּהַאֲחֲרִים וְהָא בְּעִיָקָר הָאִסוּר הָוִי מִכַּח מְצוֹי א"כ הוי ממ"נ להתיר, לכך אין לחוש להשאָר וכן אֲנִי מוֹרָה תְּמִיד לְהַכְשִׁיר אִם לֵא יִדְעִין אִם נַעֲשֶׂה ע"י דורס או לא.

וגם יש לצרף בזה דעת המהר"ם מלובלין דהיכא דהוי רוב שלא נדרסו אפי' אם המיעוט נדרסו בטליו ברובא מן התורה והוי ספק דרבנן ולהקל וז"ב. ובגדון מה שהשו"ב שְׁכַר אֵת הַמָּכֶס מִהַקְהָל שְׁקָצְבוּ מִהַכְשָׁרוֹת לְבַד חֵס לְהַזְכִּיר זֶה וְחִלְיָה לְהִיּוֹת שׁוֹחֵט אִם יִחְזִיק זֶה הַמָּכֶס כִּי הוּא אִסוּר גָּמוּר וּמִמְכָּשִׁילֵי הַרְבִּים וְלֵא יִזְכַּר וְלֵא יִפְקֹד.

וז"ב ונכון: תשו' צ' (לסי' נ"ט) בהמה שגוררת רגליה דכשרה דתלינן דשגרונא נקטה אם אח"כ נפלה בענין דחוששין מחמת נפילה והלכה אח"כ הילוף ד"א כמו שהולכת קודם בגרירה מה היא דינה, הנה לדינא נדאי נראה כיון דנולד ריעותא אי אפשר להתירה בלי הוכחה לקולא.

דהרי אם נפלה ולא בדקוה כְּלָל אִם יְכוּלָה לִילֵף וּשְׁחֹטוּהָ נְדָאי דְטָרְפָה, א"כ מוכח דאף דלא חזינו ריעותא טרפה מספק כל דלא ראינו מעלה, א"כ ה"ה בגוררת רגלי' נהי דתחלה נמי היתה גוררת מ"מ מעלה ליכא וטריפה דהוי כמו נשחטה בלי בדיקה כְּלָל, וכן איתא בד"מ בשם או"ה דעתה אין להתיר רק פשהלכה ד"א בטוב ולא נראה שום שינוי בהליכתה ממה שהיתה הולכת מקודם.

הרי מפורש כמ"ש, וז"ב: ומה שהקשה על הפמ"ג בניקב פיס הנרדא שכתב בסי' ל"ה במ"ז אות ג' דכשר וראייתו ממ"ש בסי' ל"ט דאם נסרף פיס הנרדא לשאר איברים דכשר וכיון דאין סרְכָא בלי נקב א"כ מוכח דגם נקב אין פוסל בו, והקשה הוא דהרי במקום שאין הנקב פוסל מצ"ע רק מצד אבר אחר דמהני סתימה ע"י סרְכָא א"כ ה"נ אין הנקב פוסל רק מצד הנרדא והסרְכָא סותמתו א"כ פשרה.

הנה יש לומר דכונת הפמ"ג לאידך דיעה דסרְכָא טרפה מטעם סופו לנקוב א"כ ה"נ טרפה מטעם זה ובשלמא בטורפיש הכבד דאינה מתנענע אנה ואנה אין סוף הסרְכָא להתפרק והסרְכָא סותם הנקב אבֵל הריאה דמרחפת תמיד, א"כ הכיס מתנענע עמו וסופה להתפרק ולמה פשרה ובע"כ דאין הנקב פוסל בפיס וא"ש: קיצור דינים מהלכות טרפות העולים מספר טוב טעם ודעת מהדורא תניינא תשו' א' מה שחקר הפרי מגדים בהקדמה

להל' טרפוט שפּתב יראָה לי שאַם הי' פּאן ב' קדרות א' אַסור וּא' הַיִתר וּנפּל אַסור דרַבְנָן לתוֹף א' מֵהֶם דְּתַלְיִנָּה שְׁלֵתוֹף אַסור נפּל כְּמִבְנֵי אַרְבַּי בְּסִי' קו"א וְאַח"כּ נפּל עוֹד אַסור שְׁאִינוּ מִיַּן הָאִסוּר הָרֵאשׁוֹן וְנִשְׁפָּף וּמִתְחַלֵּה הִי בְּקִדְרַת הַיִתר נ"ט תְּלָקִים זִיתֵי הַיִתר וּא"כ פְּשָׁנֶפֶל הָאִסוּר הֵב' דְּרַבְנָן לתוֹף הַיִתר אֵין בּוֹ שְׁשִׁים, וְאַמְנָם אִם נֹאמַר דְּהָאִסוּר הֵא' ג"כ נפּל לְכָאן תּוֹ יֵשׁ בְּכָאן ס"א זִיתִים נ"ט שֶׁל הַיִתר וּב' שֶׁל אַסוּר וּא' מִבְטֵל חֲבִירוֹ אֲמַרְיִנוּ כּוֹן דְּכָל בְּדַרְבְּנָן תּוֹלִין לְהַקְלֵי יַע"ש.

וּלְדַעְתִּי אַסוּרָה הַקְדִירָה כְּמוֹ דְקו"ל בְּסַפֵּק דְּרַבְנָן בְּאַתְחִזֵּק אַסוּרָה אַסוּר הָרִי דְלֹא מֵהַיִ סַפֵּק דְּרַבְנָן נֶגֶד חֲזָקָה א"כ ה"ה נְמִי לְהִיפּוֹף פִּינּוֹן דְּמִקְוֵדָם שְׁנַפְל הָרֵאשׁוֹן הִי הַקְדִירָה בְּחֻזְקַת הַיִתר וְאֵי נִימָא עֲכָשְׁיוּ הָרֵאשׁוֹן נפּל לְכָאן א"כ נְחֻזֵיק אֹתָהּ בְּחֻזְקַת שְׁהִיָּתָה אַסוּרָה עַד הֵנָּה וּבְטַעוֹת הַחֻזְקוֹנִיהַ בְּהִיָּתַר, א"כ לְהוֹצִיאַ' עַד הֵנָּה מִחֻזְקַת הַיִתר בְּזֵה לֹא אֲמַרְיִנוּ סַפֵּק דְּרַבְנָן לְקוֹלָא וְאֲזַלְיִנוּ בְּתַר חֲזָקָה דְּמַעֲיָקְרָא וְהוּי סַפֵּק דְּרַבְנָן נֶגֶד חֲזָקָה וְאַסוּרָה הַקְדִירָה יַע"ש: תְּשׁו' ב' (שְׁיִיף לְסִי' ל') בְּנִידוֹן מַה שְׁשָׂאֵל עַל דְּבָרֵי הַתְּב"ש בְּסִי' לְמִ"ד ס"ק זִי"ן מַה שְׁתַּמָּה עַל הַרְמַב"ם מְלִשׁוֹן הַרְמַב"ם יַע"ש וְהַקְשָׁה הַשּׁוֹאֵל דְּהָרִי נְתַרְוֹצֵץ אִינוּ נֶקֶב כְּמ"ש הַש"ף וְהַסְפִים כּוֹן הַתְּב"ש עֲצָמוֹ עַכ"ל.

הֵנָּה בְּאַמְתַּת הַתְּב"ש ס"ק א' פְּתַב לְהִיפּוֹף דְּשְׁיִיף לְשׁוֹן רְצִיָּצָה גַם בְּשִׁבְרָה בְּנֶקֶב רַק דְּהוֹכִיחַ מְלִשׁוֹן הַש"ס דְּכָאן הוּי הַפְּנִיָּה בְּלִי נֶקֶב אִף הַרְמַב"ם פִּי"א מַה' שְׁחִיטָה תְּחַלֵּה פְּתַב לְשׁוֹן שְׁנַחֲבָסָה וְאַח"כּ פְּתַב בְּהַלְכָה ד' נְתַרְוֹצֵץ בַּע"כ הַפְּנִיָּה דְּנַחֲבָסָה הוּי בְּלִי נֶקֶב וְנְתַרְוֹצֵץ הִינּוּ בְּנֶקֶב דּוֹקָא זֵה פְּנִיַת הַתְּב"ש.

וּמַה שְׁהַקְשָׁה מִסוּטָה דְּבִטְלוּ הַנּוֹקֵפִין דְּמִקְרִיב טְרַפּוֹת לְמַזְבֵּחַ שְׁמָא נִיָּקֵב קְרוּם שֶׁל מוֹחַ א"ש דָּאִם כְּבָר הִנְכַתָּה אֵין לְחוּשׁ שְׁמָא נִיָּקֵב דְּאֲזַלְיִנוּ בְּתַר רַוְבָּא. אָבַל שְׁם מִיָּרִי לְהַכּוֹת לְכַתְּחַלָּה וְדָאִי רָאוּי לְחוּשׁ שְׁמָא יִנְקֹב דְּלִהְבָּא לֹא מֵהַיִ רַוְב וְאַ"ש: תְּשׁו' ג' (שְׁיִיף לְסִי' ל"א) בְּפַמ"ג בְּשִׁפְתֵי דַעַת סַק"א בְּמ"ש וְדַע שְׁיֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק בְּבַר אַוּוֹזָא דְּמַסְמַס קוֹעִיָּה דְּמָא דְּאִסוּר מְחַשֵּׁשׁ נִיָּקֵב הַוּוֹשֵׁט אֵי מֵהַיִ שְׁהִיּוֹת י"ב חוֹדֵשׁ דְּאִיפָּא חֲזָקָה בְּהַמָּה בְּחִיָּיָהּ כָּל שְׁנִיָּקֵב בְּמִקוּם שְׁחִיטָה הוּי נִבְלָה וּמִיעוּטָא דְּחִיּוֹת הֵנָּה, א"כ יֵשׁ לְאַסוּר אִפִּי חִיּוֹת י"ב חוֹדֵשׁ.

הֵנָּה נְעַלְמַם מְמַנּוּ דְּבָרֵי הַש"ף לְעֵיל סִי' כ"ג ס"ק י"ט דְּאִף בְּחַשֵּׁשׁ נִיָּקֵב הַנּוֹשֵׁט מִתִּיר לְהַשְׁהוֹת כ"א יוֹם עַד שְׁתַּתְּעַבֵּר וְאֵין לְחַלֵּק בֵּין עֵיבוּר לְחִי' י"ב חוֹדֵשׁ. תְּשׁו' ד' (לְסִי' ל') בְּדִין עֲצָם הַגְּלָגוֹלָתַת שְׁיֵשׁ בּוֹ חֲטוּטָרַת בְּרֵאשָׁם.

הֵנָּה לְדִינָא צְרִיף לְבָדְקוֹ אִם יֵשׁ נֶקֶב בְּעֲצָם, וְאִף אִם לֹא נִמְצָא בְּהֶם נֶקֶב רַק אַחַר הִיבְשׁוּת ג"כ יֵשׁ לְהַטְרִיף אִם יֵשׁ בְּהֶם חֲטוּטָרַת רַק הַחַיּוּב לְבָדְקוֹ הוּא רַק בְּעוֹדֵן לְחַיִּים אָבַל לֹא אַחַר שְׁנִתְיָבְשׁוּ. וְאִם אֵין בְּהֶם חֲטוּטָרַת אֲזַי אִם בְּדָקוֹ כְּשִׁהוּא לַח וְנִמְצָא נֶקֶב טְרַפָּה, וְאִם אַחַר הִיבְשׁוּת נִמְצָא בְּהֶם נֶקֶב אֲמַרְיִנוּ דְּהָכִי רְבִיתִיָּהוּ רַק מִכַּח חוֹלִי אוֹ ד"א נְעַשֵּׂה הַנֶּקֶב כּוֹן הוּא נִכּוֹן לְדִינָא וּבְהַשְׁמָטוֹת (תְּשׁוּבָה ט') אִם הַחֲטוּטָרוֹת גְּבוּהַ מְהַעֲצָם וְהַעוֹר דְּבוּק שְׁם לְהַעֲצָם וְדָאִי יֵשׁ שְׁם נֶקֶב וּטְרַפָּה.

תשו' ו' (שייף לסי' ל"ב) ע"ד שאלתו בפרה חולבת שהפכו אותה במקל על רוחב השדרה הפאה רבה עד פי נחלתה ונפלה ואחר איזה ימים חזרה לאיתנה אם מותר לשמות החלב לכתחלה, פי חשש לדעת המחמירין דלא מהני הילוף ד"א לבד רק הילוף ובדיקה.

הנה לדינא החלב מותר לכתחלה פי סגי בהילוף לבד נהי דהיכי דאפשר לברר ולבדוק ראוי להחמיר ולבדוק עכ"פ בא"א לברורי פגון הקא לענן החלב מחיים ודאי יש להתיר. וחקילוק יש בין ביצה ספק טרפה דביצת העוף נחשב מגופה דעובר ירה אמו הוא ולקף פינו דבתרנגולת נולד ספק טרפה אתרע הרוב וחקת דילה.

אבל החלב אינו מגופה רק הוא ענן בפ"ע א"כ בספק נהי דהפרה אתרע מ"מ החלב לא אתרע לקף מותר לשמות החלב לכתחלה פנ"ל נכון: תשו' ה' (שייף לסי' ל"א) מעשה בתרנגול שהי' דרכו להיות סובב והולך בעיגול במרוצה פמה פעמים והי' החשש שמא הוא חולי שקורין שווינדול, ואח"כ נשחט ובא לפני מורה אחד והטריף פי הבל"י כתב בסי' ל"א דאין אנו בקיאים בעוף פנה ואח"כ בא שו"ב אחד והעיד שראה הפכשים שיש להם חולי זה והם מקיפין במקומם ולא רצים במרוצה וע"ז סמך המורה והכשיר ועשה מעשה ואכל כדי לברר הוראתו.

הנה לא טב הורה ואין ראיה מעדות השו"ב. ואף אם עפ"י הדין לא נחוש בזה למים בראש דהתם מבואר הסימן שמנענעת בראשה אבל לא שמקפת א"כ אין זה ראיה ואין לחוש מספק אף מ"מ אולי פעת נשתנו הטבעיים ואין דרכם לנענע רק להקיף א"כ התרנגול ספק טרפה וישאל בזה להבקיאים בדבר אם פעת דרכם לנענע או להקיף וז"ב.

והמורה דסמך תחלה על חשש זה והטריף ואח"כ סמך על עדות השו"ב מאומדנא בלי ראיה ואכל ממנו לא יפה עשה פנ"ל: תשו' ז' (שייף לסי' ל"ג) בדין אם הי' מכה בצנואר למעלה ממקום שחיטה ובדקו המכה ע"י גרידה וראו שלא שלט בנושט עצמו הביא באשל אברהם בדין זה דאסור דנימוס הני פניטל והוי פנדלדלו הסימנים, הנה נראה להתיר בזה פינו דהקא אין הטרפות מצד עצמו לא אמרינו נימוס הני פניטל, וכיון דהסימנים מחוברים יפה לצנואר ואין מדולדלים אין להחמיר בזה.

ומכ"ש אי נימא פדעת הסוברים דנעקרו הסימנים אינו טרפה רק שאין שחיטה מועלת בהם, אבל פאן שהם מדובקים בחונק ממש הוי שחיטה ואפ"ל להסוברים שהוא טרפה נראה להקל פנ"ל: תשו' ח' (לסי' הנ"ל) אם נמצא תולעת בקרום הנושט מבפנים וניקב עור החיצון והפנימי לא ניקר אם ניקב או לא, אם דומה לתולעת הנמצא בריאה דקי"ל לאחר שחיטה פריש או יש חלוק בדבר.

הנה לדינא בכה"ג דיש נקב בחיצון והספק אימתי נעשה הוי חקת איסור ממש דטעם מרחפת לא שייף בנושט, וגם הטעם לבקש חמימות דלמא אינו מצוי כ"כ ואף בכרס ודקין רבו המחמירין דלא אמרינו לאחר שחיטה פרישמכ"ש בנידון זה ועמה אין היתר רק מפח דהפנימי לא ניקב אם מהני בדיקתנו להתיר, הנה התב"ש הביא בשם הפר"ח בדין כה"ג בנמלה שנמצא בנושט ואכלה חצי בשורו והעלה שם להקל, והתב"ש חולק עליו להחמיר והאחרונים הסכימו לדעת הש"ף דבמקום ידוע מהני לנושט בדיקה מבפנים, וזה דעת הפר"ח דמכשיר וכל חיישינו שמא נתרפא וגם התב"ש הכריע אח"כ להקל

מטעם שני של הפר"ח לכך נראה לדינא להקל בזה בהפ"מ לסמוך על הבדיקה בעור הפנימי אבל באין הפ"מ אין להקל.

ואם נמצא התולעת מונח בנושט ולא תחוב בו כלל הנה לא גרע תולעת מקוץ ובאין קורט דם כלל פשר בנמצא מונח. ובגיש קורט דם בפנימי באין הפ"מ יש לאסור פדעת הט"ז בסי' ל"ג בקוץ ובהפ"מ פדאי הוא הש"ך לסמוך עליו להקל הו בקוץ הו בתולעת, וכל זה אם נמצא מונח בתוך חלל הנושט.

אבל אם נמצא מונח בין שני העורות בזה אפי' ליפא קורט דם כלל טרפה ממ"נ, אם ניקב הפנימי אין לנושט בדיקה מבחוץ, ואם דרך החיצון בא א"כ צריך הפנימי בדיקה ואין אנו בקיאים בבדיקת כל הנושט.

ולשמה ניקב חיישינו לדין. א"כ אפי' בהפ"מ אסור אבל אם נראה שהתולעים באו מגוף הנושט ומיניה קא רבו כמו המעשה שארע פ"ק בראד ואין ניקר שום ריעותא בשני העורות בזה נראה דיש להקל והכל לפי ראות עיני המורה ולפי בחינת הזמן והענין: בהשמטות (תשובה ו') אם נמצא הנושט נקוב שלא במקום ריעותא ולא במקום שחין וקמט תלינו במשמוש היד כמו בריאה.

תשו' ט' במעשה בעור שנמצא בתוכו תולעים בחלל הגוף והעור הי' מעופש בתוכו וסרחון שפכר שהיה יומים שלא נטלו משם הדקין ובפתחו נמצא בו תולעים מונחים בחלל הגוף בזה פשר בהפ"מ ולכבוד שבת מטעם ס"ס שמה מבחוץ בא ואת"ל מבפנים שמה לאחר שחיטה.

ובפרט די"ל מיני' קא רבו ע"כ יש להכשיר לכבוד שבת: תשו' י' (עוד לסי' ל"ג) בדין פרה שקרעה בקרן שלה צנאר של עור אינדיק אם דינו פקוץ ומחט או דינו בקנה רחב דמהני ליה בדיקה, הנה לדעתי הדבר ברור דדינו פקנה רחב ויש לו בדיקה מיהו צריך לתפוס הקנה לבדו ואח"כ יהפוך הנושט ויבדקנו מבפנים.

דאף שכתב הט"ז דאין אנו בקיאים בזה בכה"ג יש לסמוך על הש"ך שמתיר אפי' בזה"ז בכה"ג וכן הוא נכון לדינא. ובהשמטות (תשובה ז') בסוס שנשא בצנאר אונזא ועדיין לא נגע בסימנים רק נשאר עור דק העלה ג"כ דכשר דדבר רחב אינו עושה נקב כ"ש: תשו' י"א (לסי' הנז') באנוזות שיש להם על עור צנארן הנקראים העלזליך כמו בועות קטנות הרבה מאוד והם גדולים כמו עדשים ואין שום היקר מבפנים רק מבחוץ ניקר קצת בליטתם גבוהים וקשים והעור שלם רק כאשר פתח אותם נמצא בהם מוגלא לבנה ובכמה מהם מצאו מוגלא ונוצה מקנפלת ומבפנים לא נראה שום ריעותא.

הנה לדינא פיון דבפנים אין שום ריעותא ניקר א"כ מחמת הבעות עצמם אין איסור פיון דלא הוי מעבר לעבר ועיקר החשש הוא רק מפח הנוצות המונחים בפנים שמה ניקבו הסימנים, נראה פיון שהעידו הב"ח והט"ז והרב מהר"א אשכנזי וכמה אחרונים לקמן בסי' נ"א שנוצות הנמצאים באנוזות בפנים מותרין מפח דהוי מרוב שומן אין להם פח לגדל בחוץ וגדלו בפנים א"כ ה"נ בצנאר הוי פן דמרוב שומן נתגדלו בפנים א"כ פיון דהלקה רונחת בישראל פדעת הב"ח א"כ גם בנידון דידן יש להתיר: תשו' י"ד תגרץ על קושית השואל על חילוק הש"ך ביו"ד סי' ל"ג ס"ק כ"א דיש חילוק בין אם תחוב הקוץ

לפנינו אז פיון דראינו דאינו נקוב לחוץ יש לנפשט בדיקה מבחוץ משא"כ באם אינו תחוב לפנינו יע"ש וע"ז הקשה מן הש"ס דפריה לעולא דאמר ישב לו קוץ בנשט אין חוששין שמא הבריא ופריה מ"ש מספק דרוסה ואמאי לא משגי דהתם הקוץ תחוב לפנינו.

והארירי ליישב דהכא בתחוב לפנינו עכ"פ בעי בדיקה אם אינו נקוב מעל"ע ועולא אמר אין חוששין משמע דארף בדיקה לא בעי ולכך פריה מ"ש מספק דרוסה דבעי בדיקה: תשו' ט"ו (לסי' הנ"ל) ע"ד המעשה לאחר שנמכר במקולין פל הבשר נמצא אצל איש אחד בתוך הלשון שלקח מן המקולין בועה קטנה וסביב בועה הי' הבשר שלם ויפה ושאלו הטבח והכשירו בפשיטות ואמר שאין זה שאלה כלל.

ואח"כ עמד אחד וערער עליו והרעיש עליו העולם מטעם דנימוק הלשון עם המטולטלת טרפה ואולי הי' נימוק גם המטולטלת. הנה אין זה שאלה וא"צ לחוש לזה כלל ואפי' מי שאינו אוכל משאלת חכם מותר לאכול מזה כי הוא אינו בגדר שאלה כלל: תשו' ט"ז (עוד לסי' ל"ג) תרנגולת שבלעה חוטים מצמר גפן ונשאר ראש אחד מן החוט תלוי מפיה לחוץ ודרסה ברגלה על החוט ונתלש מפיה הלשון עם העצמות שהם א' מצד זה וא' מצד זה וכמעט בלא טפה דם והתרנגולת לא חלי ולא מרגיש ואוכלת פדרפה אף השתיה אינה פדת כ"כ כמקדם והלחיים הם שלמים והיא בריאה כשאר תרנגולת עכ"ל.

הנה להלכה התרנגולת היא טרפה אף דהתרנגולת אוכלת פדרפה מזה אין ראיה דהלא ידוע דטרפה אף דחיתתה י"ב חודש היא טרפה. ותלינו דהוי דרף נס.

והרוקח כתב דנימוק הלשון עם המטולטלת טרפה משמע ודאי טרפה ולא ספק ולכך גם שהיית י"ב חודש לא מהני בזה. עוד לסי' הנ"ל בהשקטות תשובה ה'.

מעשה באחד ששחט אונזא ולא הרגישו בו יותר דבר רק אח"כ נפל חתיכת עצ מן הצנור שקורין העלזיל ולא נודע אם הי' בנשט או לא. הנה לדעתי פשוט שהוא פשר דמבואר בש"ס דעולא מתיר אפילו בתחוב קוץ בנשט ואף אגן דלא קי"ל פן בתחב אכל בנמצא בתוך הנשט לכ"ע פשר.

ואין לומר דוקא בהמות שכיחי דאכלי קוצים אבל עופות אין דרפם לאכול קוצים מדלא חלקו הפוסקים בזה מוכח ודאי דאין לחלק בין עוף לבהמה לכך נראה שהוא מותר בפשיטות שהוא פשר אפי' בלי הפ"מ.

רק לרונחא דמלתא יבדקו הנשט כי בזה הוי מקום ידוע ומהני בדיקה: תשו' י"ט (שנייה לסי' ל"ה) שם בסעף ג' בהג"ה הנרדא דרפה להיות בכיס. והנה אם ניקב הכיס לא נתבאר מה דינו ולכאורה נראה לי לפי הפלל דקי"ל בסי' נ' דכל שחסר טרפה גם בניקב טרפה א"כ גם הכא פיון דחסר הכיס טרפה אף ניקב טרפה ודומה לטרפיש הפכד דג"כ לא הוי טרפה מצ"ע רק מטעם נטילת הפכד ואעפ"כ טרפה בניקב ה"ה נמי טרפה בכיס בניקב כמו בחסר, מיהו אם סרקא סותמתו פשרה כמו בטרפיש הפכד לקמן דכל דבר שאין טרפות מצד עצמו רק מצד דבר אחר מהני סתימת הסרקא.

וז"ב ונכון: תשו' כ' (לסי' הנז') באונה ארוכה ועבה אם נמצא בה פיצול מקמא ואין גומא ממש תחתיה רק שנשתנה קצת צורתה אם הי' ניטל יתרת זה. נראה בזה דכשר דארף

המטריפין פיצול מקמא אינו אלא מטעם שמא תתפרק וא"כ הני ס"ס שמא הוא אינו פיצול פיון דלית לי גנמא רק יתרת ויתרת מקמא פשר ושמא אין סופו להתפרק אף דהוי פשם אחד מ"מ יש להקל כה"ג והפל לפי ראות עיני המורה: תשו' כ"א (עוד לס' הנ"ל) באונה של שמאל שחסרה וכנגד הקריין שהי' ראוי להיות אונא נמצא פנגדה משוכה למטה אונה והשורש שלה הי' מקמא ממש אף פנגד הקריין שהי' ראוי להיות פשם, בזה נראה פיון דאינה עומדת בקרי דאוני אינה משלמת החסרון אע"ג שעומדת נגד הקריין ואף שפתב הלב"ש דאם חיה י"ב חודש פשרה משום דהוי פלוגתא דרבנותא הרי כתב הפרי מגדים דאם רוב מטריפין ומיעוט מכשירין לא מהני יב"ח.

נכאן הרי כמה פוסקים מטריפין יתרת מקמא. ואף המכשירין ס"ל דלהשלמה לא מצטרף א"כ הוי רוב מטריפין ומיעוט מכשירין ובכה"ג לא מהני י"ב חודש: תשו' כ"ב (לס' הנ"ל) בריאה א' שנתפצלה הארובה ועבה במקום שיש באונה ההיא פעין הר והולך משם א' מקנוקנות בעיגול פעין קשת ונתפצל מן האונה החלק ההוא ושהוא פעין הר מתחת סמפון הנ"ל עד שנשארו פיצול ההוא עגול ותלוי מקמא והדבר נראה לעין שחלק הזה הוא חסר מן הארובה ועבה, גם סמוך לפיצול זה יש למטה רחוק מפיס הנרדא עוד פעין פיס אחד קטן רק שהשוחטים אומרים שאין זה פיס ממש, הנה בדין גוף הפיצול נראה להקל.

ובענין מה שהיה עגול קצת וכיס סמוך לו ג"כ נראה להקל פיון דאין תואר נרד ממש, מיהו משום יתיר פיס לבד, אם השו"ב אומרים שיש פיס נמי ראוי להקל לסמוך עליהם בזה אבל אם אומרים שהוא פדמות פיס אם הוא סמוך ממש ואין רוחב קש ביניהם יש להטריפו מפח תרתי לריעותא מפח יתיר פיס פסברת מהר"ם ז"ל אבל אם יש רוחב קש ביניהם יש להכשירו בהפ"מ ודו"ק: בהשמטות (תשובה י"ב) אם האו"ע נתקטנה מאונה אמצעית והאו"ע צמקה במקצת יש להכשיר דיש לתלות הקטנות הוי מפח הצימוק והדרא בריא: תשו' כ"ד (עוד לס' הנ"ל) באם שני האנמות היו שוין והי' על אחת מהן עוד ריעותא אם יחשב לתרתי לריעותא דמאן יימר דזאת היא שהחליפה צורתה בגידולה שמא האחרת החליפה צורתה, ובפרט פי בזה.

נראה פי צדקו דברי הלב"ש פי חלופ לא בכלל נקב הוא. הנה לדינא נראה דכל חד הוי עליו שם יתר א"כ בשני אנמות שוין הוי פל חד ריעותא.

זו יש בה ריעותא, וזו יש בה ריעותא דאינה קטנה לכך בכל אחת יש שם תר"ל ודו"ק: תשו' כ"ה (שייף לס' הנ"ל) בגדי יונק שהי' אונה אמצעית של ימין פחותה מט"ד אם לסמוך על הסמפון או לא והראש אפרים כתב כה"ג לסמוך על היתר סדק.

הנה הוכחת הסמפון לא מהני רק אם אם יהי' באונא הסמוכה ב' סמפונות אבל אם בהקטנה הוי סמפון אז אדרבא זה הוכחה דהוי אונא ולא תלתולי בשר והיא פחותה מט"ד וטרפה (עוד לס' הנ"ל) באונה ארובה ועבה שנתפצלה מקמא ואין ידוע אם הוי פיצול או יתרת הנה נראה להקל בזה.

ומה שהי' לו פיס אדרבא זה הו' מעלה דאפי' המטריפין בב' פיסין היינו רק אם הם ביחד במקום הנרדא אז הו' פאלו נטלו שתיקו אבל אם הי' פיס עומד בפ"ע שלא במקום הנרדא ודאי דקשר.

א"כ פינו דלא הו' ריעותא מחמת הפיס אדרבא הו' עוד מעלה דהחשש הוא אולי הו' פיצול ולא יתרת א"כ הפיס מעיד עליו דיתרת מקמא הו' וכשר מדנה הו' יתרת ה"ה גוף החתיכה פנ"ל ודו"ק: תשו' כ"ז (שי"ף לסי' ל"ה) ע"ד השאלה בסרכא ממקום למקום בריאה וקצרה מבשר הריאה עד שהבשר מקמי תחת הסרכא, והסרכא לא עברה ע"י מיעוץ רק ע"י קליפה ובדק השו"ב ברוך ובצבצה והשו"ב הטריף אותה פדיון כל סרכא של"כ דמבצבצה, והמורה אמר שפשרה היא וטעמו פינו דעברה הסרכא ע"י שהשוחט מצא בריחוק מקום מהסרכא קרום דק וקלף הקרום והוא וגם הסרכא עברה עם קליפת הקרום, א"כ הרי הוא מתורת מעשה דריינוס וסרכא היוצאת ממנה פשרה ובמעשה דריינוס אין הנפיחה מעכב והבצבוץ תלינו בחנוק יד הטבח.

הנה לדעתי היא טרפה גמורה דהנפיחה מעכבת בדיעבד א"כ ממ"נ אם קלפיה בנחת א"כ מניו נקב זה ודאי הו' מעיקרא ואם קלפיה בחנוק שוב מעכבת הנפיחה והקא א"א לבדוק וטרפה: תשו' כ"ח (עוד לסי' הנז') בריאה שהיה אונה אמצעית שנה לתחתונה והיה עוד ריעותא שהיה יוצא ממנה סרכא פסדרו למטה מחציין והיה בה חלון הדבר פשוט דטרפה הן מטעם הרש"ל שהביא הט"ז סי' ל"ה ס"ק ב' והש"ף ס"ק כ"ב והן מטעם תרתי לריעותא פדעת התב"ש והמשבצות סי' ל"ז: תשו' כ"ט (עוד לסי' הנ"ל) בריאה שהיה חסר מקצת מן הנרדא והיה בה פיצול מקמא ורצה השו"ב להכשיר לומר דנה שייך להשלמה.

הנה לדינא טרפה דלא אמרינו דמשלים רק אם היא כעין יתרת ולא אם הו' כעין פיצול איך נאמר דנה הו' השלמת הנרדא לכוף היא ודאי טרפה. תשו' ל' (עוד לסי' הנ"ל) באונה ארוכה ועבה שנתפצלה מקמא והי' להפיצול פיס.

הנה אם הי' להארוכה ועבה התואר שלה בלי הפיצול פשוט שפשרה. דהפיס יגיד שפשרה כמו דהפיס יתר הוא פן זה הו' יתרת ואף להמחמירין בפיצול מקמא היכי דאין לה תואר רק עם הפיצול מ"מ ב"ש לו פיס עדיף דמוכח מזה דהו' יתרת ובהשמטות (תשובה י"ג) בריאה שהי' בה כעין פיצול באומה בצד שפנגד שופן היורד בין ב' ערוגות וגומא תחתיו ונפחו הריאה והי' הפיצול מונח בגומא.

הנה נראה דנה הו' בכלל מקמא דאם שורש הפיצול הו' למטה מחובר לערוגה וסופו הו' למעלה אז דרוף הפיצול להתפרק וטרפה. עוד בהשמטות (תשו' י"ד) בריאה שהתחיל להתפצל חוד האונה סמוך לשרשה ונמשך האונה אל תוף האומה והי' יוצא עד נגד אונה שבצדה וחלק הפיצול שבתוף האומה הי' גומא תחתיו גם החלק שסמוך לאומה ניכר שהוא פיצול כי נחסר שם מן החוד וכשמצטרפין ראש הפיצול נשלם החסרון.

הנה זה ודאי טרפה דהגומא מעיד שהוא פיצול וטרפה בתשו' ל"ה בריאה שהי' יוצא מן האונה באמצע יתרת מקמא ויש לזה תואר נרד לדברי הש"ף שפוסק דיתרת נרדא אפי' בשמאל טרפה.

הנה זה דוקא אם היטר נרד יוצא מגוף הריאה פענן מוצא האונות או האנמות אבל אם יוצא היטר מן האונה או מן האנמה הוי רק דלדול וכשר ואף דיש לה פיס כה"ג נמי פשר וז"ב ובהשמות (תשו' ט"ז) בריאה שהי' הכל פדרפה רק האונה אמצעת היטה גדולה מן הארופה ועבה, הנה זה טרפה באמת דאם רק אחת נשתנה אף דהשניה לא נתקנה מדרפה הוי חליף וטרפה עוד שם (בתשו' י"ז) אם נמצא שתי נרדות בכיס א' ושורש א' רק שגובה השורש אינו גבוה רק כל דהו ואחת רחוקה מתברתה פשיעור רוחב עובי אצבע נראה בזה שפשרה כיון דמונחין בכיס א' אף דגובה השורש אינו אלא כל דהו כיון דהוי בכיס א' מורה דהם לאחדים לכך פשר עכ"פ בהפ"מ או לכבוד שבת ויו"ט ודו"ק.

עוד שם (תשו' י"ח) באונה של ימין הסמוכה לגרירת נמצא פעין יתרת בדרי נוטה לגבה למטה מחציה פשיעור ציפון אגודל ובשיפולי היתרת הי' קצת צימוק והרוח נכנס בו אף שלא עלה בשנה לשאר הריאה.

לדעתי הוא טרפה דהצימוק מקטין היתרת ומתחכך וסופו להתפרק וטרפה: תשו' ל"א (לסי' ל"ו) האריף ללמד זכות על הנוהגין להקל בנקבי מורנא לחפש אחר מורנא בפנים ואפי' בלא בדיקה כי י"ל בימי רגמ"ה עדיין לא נבחנו הני נקבים אם ממורנא ניהו אבל עכשיו כבר נבחן ונתנסה דהנהו מורנא דרפן לבקש חמימות ויכולין לסמוך ע"ז תמיד וכן אם נמצאו על היד או על הבגד מכ"ש דיש להקל ובע"כ מן הריאה היא.

וע"ד הנרדא שנתפצלה לשנים באורפה יותר מרוחב אגודל ואחר הנפיחה לא נתקרבו הפיציולים להדדי והי' סרפא מפיציול לפיציול. הנה אם אין להם שורש א' טרפה בלי הסרפא מטעם יתיר נרדא ואם יש להם שורש א' כעובי אצבע הוי נרדא א', א"כ אם הסרפא הוא פענן שבין אונא לאונא לא הוי פעי מיעוץ ומשמוש ה"ה הקא לא פענן ואם הוי שלא פסדרן גם כאן פעי מיעוץ: ובהשמות (תשו' כ"ג) סרפא היצאת מן הריאה לשון הלב וכפתור יוצא מתוף הסרפא והסרפא הלכה ע"י קליפה ובתוף הפפתור הי' מוגלא נראה דטרפה דסרפא תלויה לאו ריעותא היא לכך גם הפפתור היצא ממנה אינו מזיק אבל בדבוקה הוי ריעותא וצריכה בדיקה והפפתור מרע הבדיקה לכך נשארה בחזקת טרפה.

עוד בהשמות (סי' כ"ז) אם היו החיתוכים שבין עליונה לאמצעית ולשלישית הולכין באלקסון באופן שהשורש של האמצעית הי' עומד בפנים מן העליונה ושם הי' סרפא מחיתוף לחיתוף.

הנה זה ברור דהוי שלא פסדרן כיון דדרף מקרה אירע שנתעקמו וסופן להיות חוזרים לקדמותן וסופן להתפרק וטרפה. עוד שם (סי' כ"ח) בעגלים וגדים אם יש בהם סרפא תלויה או מנה ובה יש להכשיר כמו בגסה אבל סרפה דבוקה שהלכה בהכנסת יד הטבח יש להטריף דבעגלים כיון דעדיין רפה מתנתקת אפי' בנחת לכך יש להטריף בזה.

עוד שם (תשובה ל"א) בשתי אונות דבוקות יחד ואין שם היכר סדק אף בתחתית האונות בשפולם נפרדו ממש פשיעור טרפא דאסא ובתוף מקום הפירוד יש שם סרפא מחיתוף לחיתוף בין אונא לאונא למטה מחציון נראה ברור דהוי שלא פסדרן משום דהוי פלמעלה

מחציתו וטרפה וז"ב: תשו' ל"ד מעשה בריאה שהי' בה בשר בלוי למעלה וקלפיהו והי' יפה רק שהי' תחתיו נגלד פורתא ובדקויהו ולא הי' מבצבץ ולדעת התב"ש הוי זה תרתי לריעותא דבשר בלוי הוי ריעותא וגם נגלד הוי ריעותא וצריף בדיקה הנה אין זה תרתי לריעותא מפמה טעמי חדא דכדאי הוא הט"ז לסמוך עליו דבשר בלוי לא הוי ריעותא וגם כדאי הוא הש"ף וסיניעתו דס"ל נגלד פורתא לא הוי ריעותא וא"צ בדיקה וכדאי הם לסמוך עליהם בהפ"מ ואפ"י בלא הפ"מ נראה להתיר דהרי אם יש רוחב קש ביניהם לא מקרי תר"ל כן, ה"נ בנגלד פורתא והבשר בלוי שניהם הם על עור העליון והחשש הוא בעור התחתון שמא ניקב ונהרי בשני אין בו ריעותא כלל ומעור לעור לא מחזיקינו ריעותא ואפ"י בלא הפ"מ בשר: ועוד בעובדא כעין זה בריאה של בהמה שהי' בה בשר בלוי סמוך למקום הנגלד פורתא ואחרי אשר קלפו הבשר בלוי נתקלף על מקום הנגלד ובצבצה במקום הנגלד והבודקים אמרו שלא הי' בשר בלוי רק קרום רחב.

הנה ל"מ לדעת התב"ש פשיטא דטרפה דהוי תר"ל ואפ"י לדעת הט"ז דבשר בלוי לא מקרי ריעותא מ"מ כיון דהי' בשר בלוי וגם נגלד עכ"פ בעי בדיקה מדינא וכאן דיש נקב לא מהני בדיקה ולא תלינו ביד הטבח וטרפה בלי ספק וז"ב: בהשמות סי' ל"א) מה שנוהגין השו"ב לשפוף פושרים על הסרסא בעת המיעוץ יפה הם עושים דהוא רק שלא תתקורר הסרסא: עוד שם (סי' ל"ב) דבעגלים הרפים נמי לא די בבדיקת פנים רק צריף לבדוקו נמי בחוץ ואדרבא בהו צריף יותר לבדוק מבחוץ יע"ש: תשו' ל"ה (לסי' ל"ו) אם נמצא מורנא בריאה הנקרא מאטיליצע.

זה היא טרפה גמורה אחרי שהנקבים שחורים וגם בלוי סביבם וצוררות דם דזה ניכר דהוי מחיים בנדאי וטרפה תשו' ל"ח (עוד לסי' הנז') באונה שצמקה מקצתה והיא אטום כ"כ שאין הרוח נכנס בה כלל אם יש להכשיר פדין צמקה מקצתה או הוי פדין אטום בריאה.

הנה להלכה היא טרפה אם אין הרוח נכנס בה פדעת הנקה"כ רק בהפ"מ וצורף גדול הרוצה להכשיר עכ"פ בעי בדיקה, אם יהי' סימן דהוי ב"ש אז יוכל להכשיר אכל בלי בדיקה אין להכשיר כלל בזה, ואם יש עוד ריעותא טרפה אפי' בהפ"מ וצו"ג תשו' ל"ט (לסי' הנ"ל) אם נמצא תולעים בתוך הריאה לא סמוך לנקב והשו"ב מפירין היטב שהם ניקבי מורנא יש להכשיר דהפוסקים לא דברו רק באין ניכרין הנקבים ממה הם אכל בניכר היטב תולין במצוי.

ובענין זיעת הריאה המנהג שאם רואין פעם א' מקנחין אותה ואם חוזר ומזיע מטריפין ואם לאו מכשירין. ואם סרסא מנה ובה מבועה מ"ז דינה פדין תלוי' מבועה מ"ז: תשו' מ' (עוד לסי' הנ"ל) נגלד פורתא והוא נקב דק שאינו ניכר אם ניקב גם השני נראה דמהני בזה בדיקת פושרים כיון דאין מחזיקין ריעותא מעור לעור כמ"ש האחרונים לכן עכ"פ בדיקה מהני, גם אם נקרע השני תלינו בחוזק הנפיחה להש"ף דנגלד פורתא לא הוי ריעותא אין ראיה ומשמוש מעכב בדיעבד לכן יש להקל בזה: בהשמות (סי' י"ט) בריאה שהי' במקום א' נגלד מקצת ועל אותו נגלד הי' קרום פרוס עליו מלמעלה ונדרף השו"ב להכות ביד על הריאה כדי שתפעלה היטב בנפיחה ואח"כ קלפו הקרום ובצבץ

הנגלד ואמרו השו"ב שהוא מתמת ההפאה נקרע הקרום ובנגלד מקצת אין הבדיקה מעכב.

הנה זה אינו דיוקא במשמוש יד הטבח תלינו דע"י הצפון נעשה נקב אבל בחוץ דלא נגע רק ברוחב היד לא תלינו ובפרט דעכ"פ הראיה מעכב והכא הוי הראיה להיפוף ובפרט דעור פרוס על הריאה הוי סרסא תלויה וכינון דהוי נגלד פורתא הוי תרתי לריעותא בודאי טרפה.

עוד בהשמות (פי' ס"ט) קצב שנטל הדקין של בהמה והניח אותם על הספסל ויצא מהם קלוח גדול של פרוס ואח"כ ראו בהם ב' נקבים עגולים ופתוחים ואח"כ נמצא על הספסל ב' תולעים.

הנה זה ודאי טרפה דאף בריאה אין להתיר רק אם נמצאו בתוך הנקבים או ע"י בדיקת השמש אבל בלא"ה אין להתיר ונהי דעכשיו נהגו לחפש בריאה אחר מורנא כבר כתבתי טעם לזה וזה הוא רק בריאה אף לא בכרס ודקין לקף חלילה להתיר בזה.

עוד שם (בסי' ע') בענין הריאה שמויעה טיפי דם כבר כתבתי שפעם הראשון מקנחין היטב ויחזור לנפוח במים אם מבצבץ ודאי טרפה ואם לאו מוכח דהוא רק זיעה והיא פשר וזה עצה נכונה בעזה"י: עוד שם באם הריאה נסרקה לצלעות ולשומן ומפרידין הסרסא מן הצלעות רואין שהריאה מחותכת לאונה ואומות והסרסא מתפשטת על פני פל הריאה וגם בין החתוכים, לדעתי היא טרפה גמורה פי מעשה דרינוס גופו חידוש ואין לה בו אלא חידושו רק אם אינו נסרף לשום מקום אבל אם נסרקה לצלעות הוי פתתי לריעותא וטרפה נאפי' מיעוף ומשמוש לא מהני: ובדין צמקה במקצת ודאי צריף בדיקת גפיחה לראות אם עולה בגפיחה להוציא מחשש יוכש ואטום, ואם סרסא של"כ עומדת אצל הצמקה פרוסב קש ונקלפת על הצמקה נחשב פאלו עמדה על הצמקה ממש ומצטרפת לתר"ל דאולי משם הוי עיקר הסרסא אפי' אם עברה ע"י מיעוף וכ"ש ע"י קליפה: עוד בהשמות (סי' ע"ז) אם האונה קטנה רק כט"ד וצמקה מקצתה בזה נראה לי דכשירה פינון דרק מקצתה צמקה הדרא בריא וכינון דדינו של בה"ג חידוש הוא אין לה בו אלא חידושו ולא בצמקה מקצת אונא וז"ב: תשו' מ"ב (לסי' ל"ו) באונה עליונה הסרוכה לשומן הלב בסרסא רחבה ועברה ע"י מיעוף בקלות בלי שום דוחק פלל ונמצא תחתיו נקבי מורנא והתולעת בתוך הנקב ובהבל הפה ע"י חום קצת יצא מהנקב.

הנה אם לא עברה הסרסא רק ע"י קליפה הנהוג אף דהמורנא בתוך הנקב טרפה. דאז הבדיקה חיובית וכאן א"א לבדוק, ואם עברה הסרסא ע"י מיעוף בקלות אז אם אין מורנא בנקב טרפה ואם יש מורנא בנקב עצמו אז מהני בדיקת השמש וכשרה אבל בלי בדיקות החום ודאי טרפה בזה.

תשו' מ"ג (לסי' הנז') ריאה שהי' בה יתרת בדרא ולכולם הי' סמפון ונפחוהו והי' אונא א' נוטה לגבה והוי ספק אם היא הי'תרת או לא. הנה התב"ש ופמ"ג מכשירין בכה"ג בספק איזה הי'תרת וידעתי היא טרפה בודאי דעל פולם הוי שם יתרת וא"כ בודאי טרפה ואם ירצו לסמוך על התב"ש ופמ"ג איני אומר קבלו דעתי תשו' מ"ד (לסי' הנ"ל) ריאה

שהיא ביה מראה ונקודות אדומות ומחמיהן נקבים דקים והמראה הלכה לה והנקבים אין רוח יוצא מהם.

בזה יש להכשיר אף שהחמיר התב"ש היינו אם לא בדיק פלל אז לא שיניו לומר נשחטה הותרה פיון דיצא מן הרוב דיש לו נקבים אדומים אבל אם בדיק ולא בצבץ אז איכא תרי רובא רובא דכשרות ורוב נקבים אינם מבצבצין ומש"ה פשרה: תשו' מ"ו (לסי' הנ"ל) אם בדיקו מקצת מן הריאה ולא היא מזיע ואם"פ התחיל לבדוק החלק השני וראה שחלק הראשון יוצא זיעת דם, הנה כ"ז שהריאה עדיין בידי הבודק לבדוקה לא נחשב יצא הדבר בהיתר והכא עדיין לא בדיקו החלק הב' לכה הוי דינו פאלו ראו מיד זיעת דם ואין לחלק בזה: בהשמות (סי' נ"ח) אם היא קרום פרום על מקצת הריאה ועל מקום א' היא לקותא של שחור קצת לא פמראה זפת וקלפו הקרום בנחת ובצבץ במקום השחור והבדקים אמרו שהיא נגלד, הנה זה הוא הוי טרפה גמורה דאפי' לא היא מבצבץ המראה שחור הוי ריעותא ועם נגלד הוי תרתי לריעותא ומכ"ש בבצבץ דמוכח דנקבו ב' הקרוים אין לה טרפה הימנו וזה אליבא דכ"ע טרפה תשו' מ"ז (לסי' הנ"ל) ריאה שנמצא ע"ג פיצול וגומא תחתיו והפיצול שנה למדת הגומא, רק הגומא אשר תחת הפיצול עמוקה הרבה יותר מעובי הפיצול אשר על פו הפיצול עומד באויר ואינו מגיע עד תחתיתו להיות נוגע בבשר הריאה והחסרון אשר תחת הפיצול מחזיק הרבה יותר מכ"ף פפופה שהוא שיעור אצבע אגודל אמנם לא הגיע לשיעור רביעית.

נראה בזה דטרפה פיון דאיכא דעת כמה פוסקים להטריף בחסרון בפנים וגם יש שהטריפו פיצול בזה הוי תר"ל וטרפה וז"ב: תשו' מ"ח (לסי' הנ"ל) אם נודמנו על הריאה מראות אדומות מנהג השוחטים שקולפין את עור הריאה ובדק את העור נגד השמש אם יש נקבים אז הוא טרפה דאין לתלות הנקבים בהקליפה ומשמוש יד הטבח אם רואה דהנקבים הם עגולים דזה אין דרכו לבוא ע"י משמוש היד, ואפי' אם לא בצבץ מתחלה אין ריאה דזה דוקא אם אין רואים בו נקב דאז יש חשש שמה ניקב ושמה נסתם אז סומכין על הבדיקה אם אינו מבצבץ, אבל אם רואין נקב אין סומכין על בדיקת הפושרין אולי אז נסתמו הנקבים רק השו"ב שאינו מפיר ומבין על הנקבים די לו בבדיקת פושרין.

ונה אין צריף לפנים: תשו' מ"ט (לסי' הנ"ל) ריאה שהיה בה מקום הנקב שהוא ממאטיליצע א' והיה מקצתו בחוץ ומקצתו בפנים ואצל נקב זה היה עוד ב' נקבים שחורות אשר ניקב שהמה ג"כ מן ממאטיליצע.

זה היא טרפה גמורה אפי' מהנקב הא' כי בנקבי המאטיליצע אין לתלות לאחר שחיטה שהמה שחורים והעור נלקה ודוקא מורנא לאחר שחיטה פריש ולא ממאטיליצע ואין כל הטבעיים שונים וכבר האריף בתשובה אחת בדין המאטיליצעם שהיא טרפה גמורה מן הדין ולא מהני בדיקת השמש בזה.

בהשמות (סי' ע"ב) באונה עליונה הימנית שכית שם רירין הרבה הנמוחין במשמוש היד וכל הרירין נמוחו רק ריר א' הנה חזק ועבר ע"י מיעוה ונבדק ולא בצבץ רק הנה גומא תחתיו והגומא הנה יפה ובריאה פשאר הריאה.

הדין עם המכשיר בזה לומר אם נשחטה הותרה ואין לחוש שפא היתה דבוקה פינו דעכשיו לפנינו היא תלויה וכל דבר מוקמינו ליה כמו שהיא לפנינו ובפרט דהלכה ע"י מיעוד ולא בצבץ דאפי' אם היתה דבוקה פשרה רק דעם הגומא הוי תרתי לריעותא וכאן דהוי ספק אם היתה דבוקה הוי ספק תר"ל וכשר.

תשו' נ"ב (לסי' ל"ו) ריאה א' שהיה נראה בהקרום שלה למעלה שריטות אדומות ותחתיו נגד אותו מקום רובץ תולעה אשר איננה כמו מורנא כפי בקיאת המומחים ולא מיניה דריאה קא גביל דאתי מעלמא וזה שמו שריי"בער שדרכו להעלות שריטות אדומות משונות למעלה כעין פתב נגד מקום שכינתו והבקיאים אמרו שדרכו לעולם לקלוף עור התחתון במקומו.

הנה זה היא טרפה גמורה ובפרט מ"ש שדרכו לקלוף עור התחתון א"כ אפי' אי חזינו דקרום התחתון שלם אולי הוי קרום מחמת מפה וכינו דהוי אודם חזינו דמחיים הוא וא"כ אין לצדד בזה להקל כלל: תשו' נ"ג (שינו' לסי' ל"ז) בדין חסרון בפנים אם מצטרף לריעותא אחרת להיות תד"ל, והתב"ש דעתו בסי' ל"ו דמצטרף לחסרון בחוץ ולריעותא אחרת לא מצטרף להיות תר"ל והלב"ש תמה עליו בזה דחסרון בחוץ וחסרון בפנים המה משם א' ממש.

נראה לי דנדאי עם חסרון בחוץ אינו מצטרף דהוי משם א' ממש, אבל עם ריעותא אחרת מצטרף לתרתי לריעותא נהי דכתב הש"ך דחסרון בפנים אין עליו שם ריעותא היינו אם החסרון ממולא במוגלא ואינו חסרון רק בפשר אבל אם המקום ריקן מצטרף לתר"ל פינו דאפשר לו לבוא לידי טרפה גמורה אם יתנה נחסר יותר מרביעית אף דעתה הוא פחות מרביעית שם ריעותא עליו וטרפה אבל לחסרון בחוץ אין מצטרף דהוי משם א' ממש.

ובדין אם מפה בדופן ויש מראה אדומה בהריאה כנגדה אם קלפו הקרומים ואין המראה רק בבשר הריאה בזה נדאי פשר דאם איתא דמכח המפה היא הנה לו לשלנט גם בהקרומים הסמוכים להמפה לא בפנים.

גם בדין פרות זקנות שידיע הוא אשר מחמת זקנה נמצא על הריאה אצל הנרדא או על שיפול האונות והאנמות או על שיפולי הנרדא מראות קטנות מאוד כמראה בלאה והמראות אינם רק על בשר הריאה, ועפ"י הרוב על אותן המראות נראין סרכות דקות ועוברים ע"י מיעוד ומשמוש, הדבר ברור דהוי תר"ל פינו דסרכא מטעם נקב הוי כסמוכות הריעותות אהדדי וז"ב לדינא.

גם במה ששכיח למצוא על הריאה נקודות אדומות ובאמצע הנקודה נראה כנקב קטן ואינו מבצבץ כאשר יתנו עליו מים פושרין ויש אומרים כי הנקודה היא דם הנצטרך ולכן אינו מבצבץ כי סותם הנקב ויש שקולפים הקרומים מעל הריאה וישאר בקרומים נקב נראה.

הנה זה נראה ברור שהיא טרפה מטעם תרתי לריעותא ואף דראה דאין המראה בקרומים דומה למראה בקרום העליון דהנקב שם אפשר דקודם שניקב הנה שם המראה ואין אנו בקיאים בבדיקה בכל מקום הצריך בדיקה וכינו דתר"ל במקום א' הוא יש לחוש שפא

גיבוב גם השני במקום אחר או בסמוך לו ממש לכה היא טרפה: תשו' ס"א (שי"ף לסי' ל"ו).

תירוץ על הקושיא על הפמ"ג במשפחות סי' ל"ו ס"ק ט"ו באם המחט תחובה מקצתה בסמפון ומקצתה בפשר טרפה, והקשה מדברי הב"ח והט"ז בסי' מ"ג באם מחט בפ"ס וטחול באם נשתייר פ'עובי דינר ז'בה פשרה, והט"ז חולק עליו דאין הטחול סותם נקב הפרס האם הוי סותם הוי פשר וס'תרי אהדדי.

הנה פננת הפמ"ג דאם המחט פ'ולה בפשר הריאה הוי פשר דהבשר יתרפא ויסתום הנקב, אבל אם תחובה מקצתה בסמפון אין פ'ח בפשר לדחות המחט ש'בסמפון ואז גם בפשר ישאר המחט ולא הדרא פריא אבל אם הנה נשאר פשר שלם פנגד פי המחט מודה שהיא פשר: שם וע"ד השאלה שיש מקומות מקילין בסרכא שדבוקה לשוןמן ובתוכה לחלוחית דם ואפשר דם ממש, רק שהיא סרכא קלה ובנפיחה בעלמא לא נודעת והריאה פריאה ושלמה תחתייה.

הנה זה היא טרפה גמורה דמה ש'מקילין בסרכא עוברת ע"י מיעוץ הוא מ'פ'ח דכל זמן דלא חזינו נקב לא ח'ישינו לריעותא, ואזלינו פ'תר ר'פא. א"כ תינח אם ליפא דם ב'הריר, אבל אי איפא דם הרי זה מעיד על נקב לכן היא טרפה: שם וע"ד השאלה אם מ'חויב לבדוק אם נסרף הטרפ'ש להמסס.

הנה להלכה אינו מ'חויב לחפש אחריו פ'דרף שאין בודקין אחר פ'ל ח"י טרפות, אבל אם יוכל לפתוח הבהמה בענגן שיוכל לראות היטב אם נסרף ולא עשה פ'ן הוי פ'מעלים עין מאיסור, דנהי דאינו מ'חויב לחפש אחר פ'ל ח"י טרפות, אבל אין רשאי להעלים עין מאיסור פ'ל מה דאפשר ש'ירגיש ממילא וזה הוא ברור: תשו' ס"ג (לסי' ל"ו) ריאה שהנה על קרום העליון נגלד פורתא ועל מקום א'חד הנה קרום של פשר פ'לוי וקלפו הפשר פ'לוי והנה תחתיו ג"כ נגלד קרום העליון פ'ורתא ושמו רוק על מקום הנגלד שהנה עליו הפשר פ'לוי ובצפ'ן המקום ההוא.

הנה זה ודאי טרפה פי הפשר פ'לוי עם הנגלד הוי תר"ל. גם בלא"ה פ'ינן דריעותא גדולה הוי וב'עי בדיקה, וכ'ינן ד'ב'עי בדיקה ובצפ'ן ודאי דלא תלינן ב'חזק הנפיחה או במשמוש יד הטבח וטרפה פ'ינן ד'חזינו ריעותא דמבצפ'ן: תשו' ס"ד (לסי' ל"ז) בועה בש'פולי אף לא היתה עומדת על הש'פולי ממש, רק עיקר הבועה הי' רק מצד א' רק שהי' נמשך למטה עד שהי' בולט מן הש'פולי לחוץ, ובצד השני של הריאה לא היתה הבועה בולטת רק היתה ש'נה לשאר הריאה והי' מ'כוסה.

וש'פולי ריאה הי' יפה פ'דרף הש'פולי רק היתה פ'מונח על הבועה ש'הבועה היתה פ'בולטת לחוץ ר'חוק יותר מן הש'פולי, אם דינה פ'בועה בש'פולי או פ'חוט פ'שר מקרי, נראה דל"מ לטעם דמתחזי פ'ת'תי בועי דסמיכי פ'שיטא דכשרה דכאן הבועה נראת רק מצד א' ולא מתחזי פ'ת'תי בועי דסמיכי.

ואפ' לטעם דהמוגלא מ'כבידה נמי פ'שרה ד'נה לא מ'כביד פ'ינן דהוא רק בצד א'חד. הלכ'ה לדינא אם הבועה אצל הש'פול והש'פול נראה יפה מצד א' והריאה מ'כוסה מצד א' ב'נה יש להקל אפ'י בלא הפ"מ, אבל פ'בועה הבולטת משני הצדדים והחוט פ'שר מ'ובלע בתוך

הבועה אם יש חוט בְּשֵׁר מִפְּסִיק בְּכָל צַד בֵּין הַשְּׁטַח וּבֵין הַשְּׁיפּוּל אִזּוּ שְׂלֵא בַּהֲפ"מ יֵשׁ לְהַטְרִיף, אֲבָל בַּהֲפ"מ וְכַה"ג יֵשׁ לְהַקֵּל מִכָּל הַגֵּי טַעְמֵי דְאַמְרָן.

עוד נראה להוסיף בְּזֶה אִם נִמְצָא בּוֹעָה בְּשִׁפּוּלֵי אוֹנָה בְּמִקּוֹם שְׂאִינָה תְלוּיָה לְמַטָּה רַק בְּשִׁפּוּל זֶה שְׁבִין אוֹנָה לְאוֹנָה בְּזֶה וְדַאי מְהֵנִי אִם יֵשׁ חוּט בְּשֵׁר בְּצַד הַבּוֹעָה בְּמִקּוֹם הַשְּׁיפּוּל דַּמְמ"נ כְּשֵׁר דְטַעַם דְּמַכְבִּיד לֹא שְׂיִיף פֶּאן רַק דְיֵשׁ לְחוּשׁ לְטַעַם הַב' וְלִזֶּה וְדַאי מְהֵנִי חוּט בְּשֵׁר מִפְּסִיק וּז"ב: בְּהַשְּׁמָטוֹת (ס"א א') בְּשֵׁר וְנִגְלַד פְּנֻרְתָּא הַבֵּית אֲפֻרִים בְּתֻשְׁבָּה הַחֲמִיר בְּזֶה וְהַשְּׁחִטִין מְקִילִין בְּזֶה וְסוּמְכִין עַל בֵּית יִצְחָק שְׁמַתִיר וְלִדְעָתִי יָפָה הֵם עוֹשִׂין דַּמָּה"ת נְחֻזִיק רִיעוּתָא לִיתָן עֲלֵיו תוֹאֵר סְרְכָא אַחַר אֲשֶׁר מְרָאֵהוּ כְּמִרְאָה סְרְכָא וְא"כ הֵי סְפַק תַּר"ל דְּמֻתָּר.

וּבְדִין הַנְּקֻדוֹת אֲדוּמוֹת וְנִגְלַד עוֹר הָעֲלִיוֹן בְּמִקּוֹם הָאֲדוּמָה הֵנָּה בַּלְב"ש ס"א ל"ח מְבֻנָּאָר שְׂצָרִיף לְבִדּוּק אַחַר נְקֻבִים אִף אִם בְּדָקוּ כְּמָה פְּעָמִים וְלֹא נִמְצָא נְקֻבִים מִתִּיר אַח"כ פְּבִלֵי בְּדִיקָה אִף הוּא לֹא מִיִּירֵי רַק בְּנִקְוֹדוֹת אֲדוּמוֹת לְבַד אֲבָל בְּנִגְלַד הֵי תַר"ל לְכַף נִרְאָה לִי אִם הֵי הַנְּקֻדוֹת אֲדוּמוֹת וְגַם נִגְלַד הֵי תַרְתִּי לְרִיעוּתָא.

עוד שָׁם (ס"א כ') בְּכַנְנַת הַפַּמ"ג בְּס"א ל"ז ס"ק"ז דָּאָם הֵי רְחוּב קַשׁ אוּ ב' חוּטֵי שְׁעַר בַּהֲפ"מ כְּשֵׁרָה אִם מִיִּירֵי בְּשִׁפּוּל לְהַדְדִי אוּ בְּלֹא שְׁפָכוּ לְהַדְדִי. הֵנָּה פְּנֻתוֹ הֵי בְּשִׁפּוּל לְהַדְדִי דְהֵנָּה אִף דְהֵי ב' פִּיסִין וְשִׁפּוּל לְהַדְדִי אִין הַכְּרַח לְנִקִּיבַת הַרְיָאָה רַק חֲשִׁשָׁא בְּעֻלְמָא אִף אִי הֵי ב' פִּיסִין וְשִׁפּוּל לְהַדְדִי מוּכַח דְהֵי ב' בּוֹעוֹת וְהֵי תַרְתִּי לְרִיעוּתָא אֲבָל אִם רְחוּקִים פְּרוּחַב קַשׁ אִזּוּ לֹא הֵי סְמִיכֵי כָּלֵל וּבְשִׁבִיל שְׁפָכֵי לְחוּד לֹא חִיִּישִׁינן לְנִקֻּבַת הַרְיָאָה וּז"ב לַפַּע"ד: עוד שָׁם (ס"א כ"א) אֲבַעְבוּעוֹת הַנִּמְצָאִים בְּרִיאָה שֶׁל עוֹף הֵנָּה אֲנִי מְטְרִיף אִפִּי בְּבוֹעָה אַחַת, דְּהַבּוֹעוֹת בְּרִיאָה שֶׁל בְּהֵמָה הַשְּׁיֻנוּי מְרָאָה הוּא מַחֲמַת הַמְּוִגְלָא אֲבָל מְרָאוֹת בּוֹעוֹת הַעוֹפוֹת הוּא לְבָן מִמֶּשׁ וְנִיכָר שְׂאִינוּ מִכַּח הַמְּוִגְלָא וְשִׁינּוּי מְרָאָה לְבַד נְמִי טְרַפָּה גַם מְפֻנֵי שְׂרִיאָה שֶׁל עוֹף הֵי זָק וְאוּלַי שֶׁלֹּט עַד הַסְּמִפּוֹן וְנִרְקַב גַם הַסְּמִפּוֹן לְכַף הוּא טְרַפָּה גְּמוּרָה לַפַּע"ד: עוד שָׁם (ס"א כ"ה) אִם נִמְצָא עַל הַרְיָאָה בּוֹעָה קִטְנָה גְּבוּהָ מְמֻגְלָא עוֹמְדָת עַל הַקְּרוּמִים מְגַבָּה בּוֹלֵט עַל הַקְּרוּמִים כָּל הַבּוֹעָה רַק דְקִצָּה אֶחָד מִהַבּוֹעָה כְּחוּט הַשְּׁעָרָה הוּא נְדָבֵק עַל הַקְּרוּמִים בְּאֻפּוֹן שְׁנוּיָר שְׂאִין מְמַנָּה בְּתוֹף הַרְיָאָה כָּלֵל וּבְקַל הֵי נִקְלָפַת מִן הַקְּרוּם הָעֲלִיוֹן וְתַחַתוֹן שְׁלֵם וְיָפָה בְּלִי רוּשָׁם כָּלֵל, הֵנָּה נִלְפַעַנ"ד לְהַכְשִׁיר דְנִרְאָה לְעִין דְּהַבּוֹעָה מְעֻלְמָא אֲתִי כִּינּוּן שְׁפֻלוֹ הֵי בַחוּץ רַק שְׁנוּגָע בְּקִצָּה אֶחָד זָק עַל הַקְּרוּם נִרְאָה שְׁמַעֲלָמָא נְדָבֵק בּוֹעָה לְכָאן עַל קְרוּם הַרְיָאָה עַכ"ל הַשּׁוֹאֵל.

הֵנָּה אֲנִי מְשִׁיבוּ בְּקִצָּרָה כִּי לְדַעָתִי הֵי טְרַפָּה גְּמוּרָה דְכַמוּ בְּבוֹעָה הַנִּקְלָפַת מֵעַל הַרְיָאָה לֹא תְלִינן דְּמַעֲלָמָא אֲתִי מִכַּח חֻזְקָה כְּאִן נִמְצָא כְּאִן הִי"ה ה"ה הַכָּא נְמִי אִם קִצָּה א' נוֹגַע בְּהַרְיָאָה אֲמִירִינן כַּנְכ"ה וּמִן הַרְיָאָה בְּאָה וּמִש"ה טְרַפָּה.

כִּן נִרְאָה לִי. עוד שָׁם בְּהַשְּׁמָטוֹת (ס"א ס"א) אִם יֵשׁ בּוֹעָה וּבְרַחוּק מְמֻקּוֹם הַבּוֹעָה נִצְמַח סְרְכָא וְעוֹבְרַת מְמֻקּוֹם לְמֻקּוֹם ע"ג הַבּוֹעָה.

נִרְאָה דְכְּשֵׁרָה כִּינּוּן דְּמִקּוּמוֹת הַסְּרְכָא מְכָאן וּמְכָאן רַחוּק מִן הַבּוֹעָה, א"כ לֹא הֵי תַר"ל כִּינּוּן דָּאִין סְמוּכִין וְהַעֲבָרָה שְׁנַתְּפֻשְׁטָה עַל הַבּוֹעָה זֶה אִינוּ מְזִיק רַק הַתְּחַלַּת מְקוֹם הַסְּרְכָא א"כ אִינוּ תַרְתִּי לְרִיעוּתָא וְכְשֵׁרָה: תְּשׁו"ס"ה (לְס"א ל"ז) בּוֹעָה מְעַבֵּר לְעַבֵּר בֵּין הַחִתּוּכִים

על החוד ממש רק שְהִיָּה חוט בְּשֵׁר מְקִיף, נִרְאֶה דְכָשֵׁר נְהִי דֶהֱתַב"ש פְּתַב שְׁבִין הַחִיתוּכִים בְּמָקוֹם הַקְצוּוֹת אִף סְמוּךְ לַחֲדוּד טְרַפָּה מ"מ הֵינּוּ רַק סְמוּךְ לַחֲדוּד אֲבָל עַל הַחֲדוּד מִמֶּשׁ כְּשֵׁר.

תְּשׁו' ס"ב אִישׁ אֶחָד הוֹצִיא דִקְוִין מִבְּהֶמָה וְרָאָה בָּהֶם בּוֹעוֹת הַרְבֵּה. וְאָמַר לוֹ הֲשׁו"ב שְׂצָרִיף לִילֵף אֶל הַמּוֹרָה לְשֵׁאוֹל ע"ז, וְהִטְבַּח לֹא הִשְׁגִּיחַ וּמְכַר הַבְּשֵׁר בְּלֹא שְׂאֵלָה וּבִשְׂלוֹ הַבְּשֵׁר.

וְאִח"כ נִודַע הַדְּבָר מֵהַ מְשַׁפֵּט הַכֹּלִים וְהַבְּשֵׁר הַנּוֹשֵׂא וְהוּא הַפֶּסֶד מְרֻבָּה. נִרְאֶה לְהַלְכָה דְזֶה הָיָה סֶפֶק אִם הָיוּ הַבּוֹעוֹת מֵעֵבֶר לְעֵבֶר לְכֹף אֶפְשֵׁר לֹא מְכַר הַבְּהֶמָה בְּחֻזְקַת כְּשָׁרוֹת דְּאִית לָהּ חֻזְקַת הַגּוֹף.

רַק הַבְּשֵׁר שְׁיִשְׁנוּ בְּעֵין תַּחַת יָד הַטְּבַח אֲסוּר כִּינּוּן דֶּהוּא הַשְּׁלִיף הַדְּקִין בְּמִזִּיד בְּלִי בְּדִיקָה רְאוּי לְקוֹנְסוֹ לְאֲסוּר הַבְּשֵׁר. אֲבָל מֵהַ שְׂפָכָר נֶאֱכַל כִּינּוּן דְּמִן הַדִּין הִי' מוֹתֵר וְאִין אֲסוּר רַק מִטַּעַם קִנְס א"כ הָיָה רַק כְּאִסוּר דְּרַבָּנָן וּבְאִסוּר דְּרַבָּנָן אִם מְכַר וְנֶאֱכַל א"צ לְהַחְזִיר הַדָּמִים.

וְכִינּוּן דְּלֹא שְׁיִיף בֵּיהַ הַקִּנְס גַּם הַכֹּלִים מוֹתֵרִים וְא"צ שׁוּם הַכְּשֵׁר, וּבְפֶרֶט דְּלֹא שְׂכִיחַ כ"כ אֲשֶׁר הַבּוֹעוֹת בְּדִקְוִין יִהְיוּ מֵעֵבֶר לְעֵבֶר לְכֹף הָיָה רֻב לְהַכְשִׁיר: תְּשׁו' ס"ז (שְׁיִיף לְסִי' ל"ו) בְּרִיאָה שֶׁל עוֹפוֹת אֲשֶׁר שְׂכִיחַ בָּהֶם בּוֹעוֹת וְהֵם בּוֹעוֹת קַטְנוֹת וְאֲחַר הַבְּדִיקָה נִתְּנוּדַע אֲשֶׁר בְּכָל בּוֹעָה יֵשׁ תּוֹלַע, וְאִין בָּהֶם מוֹגְלָא רַק מִמֶּם וְהַתּוֹלַע.

וְלִפְעָמִים נִמְצָא עַל הַרִיָּאָה רוֹחֲשִׁים בְּסוּף הַבּוֹעָה וְלֹא יוֹצְאִים לְחוּץ, וְנִמְצָאִים אוֹתָם בּוֹעוֹת רַק תַּחַת הַרִיָּאָה לְצַד הַצְּלָעוֹת וְגַם עַל הַצְּלָעוֹת נֶגֶד הַרִיָּאָה. וְהַבּוֹעוֹת אִינּוּ בְּעוֹמֵק רַק נִקְלָפִים מִן הָעוֹר וְהָעוֹר שְׁלֵם תַּחְתִּיהֶן, הֵנָּה נִרְאֶה לְהַלְכָה דְּטְרַפָּה מִחֻזְקַת כְּפָה טְעָמִים נְהִי דְּבּוֹעוֹת כְּשָׁרִין אִפִּי' בְּעַכּוּרִין וְסְרוּחִין הֵינּוּ דְּנֹקָא בְּבִהֶמָה אֲבָל בְּעוֹף שְׁעוּרוֹ דִּק דְּלִמָּא הָיָה עוֹר הָעֵלְיוֹן כְּכֶשֶׁר שְׁהַרּוּפָא גוֹרְרוּ מִחֻזְקַת מִפָּה.

גַּם אוֹלֵי נִתְקַלְקַל הַסְּמָפוֹן וְאִין אֲנוּ בְּקִיָּאִין. גַּם מִחֻזְקַת שְׁנִמְצָא בָּהֶם תּוֹלְעִים אִף שְׁהִבִּיא הַלַּב"ש בְּשֵׁם ס' גְּבַעַת שְׂאוֹל לְהַכְשִׁיר תּוֹלַע בְּתוֹךְ הַבּוֹעָה מִטַּעַם דֶּהֱכִי רַבִּיתִיהוּ הֵינּוּ דְּנֹקָא בְּבִהֶמָה אֲבָל בְּעוֹף חֲזִינּוּ דְּלֹא שְׂכִיחַ בְּתוֹכָהּ תּוֹלְעִים וְאִף בְּבִהֶמָה נִרְאֶה לִי לְהַטְרִיף אִם יֵשׁ תּוֹלַע בְּתוֹךְ הַבּוֹעָה דִּישׁ לְתַלּוֹת דֶּהֱתוֹלַע עֲשֵׂה נֶקֶב וְהָיָה קְרוּם מִחֻזְקַת מִפָּה וְכָל דְּאִיָּא רִיעוּתָא חֲזִינְשִׁין אֲבָל אִם נִמְצָאִים הַבּוֹעוֹת בְּצְלָעוֹת לֹא בְּרִיאָה וְדֹאִי דְכָשֵׁר דְּלֹא מִחֻזְקַת אֲסוּר מִמְּקוֹם לְמִקוֹם וְאִם נִמְצָא עַל הַרִיָּאָה שְׂבָצַד הַצְּלָעוֹת וְדֹאִי טְרַפָּה וְלֹא מְהִנִּי כְּלָלִסְתִּימַת הַצְּלָעוֹת דֶּהֱבּוֹעוֹת מִגְּבִיָּהֵן הָעוֹר וְאִין מְנִיחִין לְהַדְּבִק יָפָה וְאִין סוֹתָם וּפְשִׁיטָא דְּטְרַפָּה כַּנ"ל: תְּשׁו' ס"ט (שְׁיִיף לְסִי' הַנ"ל) מְעַשֵּׂה בְּרִיאָה שְׂבָדַק הֲשׁו"ב בְּדִיקַת פְּנִים וְאָמַר שְׂלֹא הִרְגִּישׁ בָּהּ סְרָכָא, וְאֲחַר שְׁהוֹצִיאָהּ לְחוּץ לְבּוֹדְקָה רָאוּ שְׁהִי' בָּהּ בְּאוֹנָה עֵלְיוֹנָה שְׁוֹרִיָּקִי סוּמְקִי כְּמוֹ חוֹט דִּק מְאוּד וּמִמְנָה דָם יוֹצֵא וְאֲחַר שְׁקַנְחוּהָ הוֹסִיף עוֹד לְצִאֵת כְּמִים הַנְּגָרִים.

הֵנָּה זֶה הוּא טְרַפָּה, וְלֹא תְלִינּוּ בְּמִשְׁמוּשׁ יָד הַטְּבַח רַק בְּהַעֲבִיר יָדוֹ בְּכַח אוֹ הַמְּקוֹם דְּחוּק אֲבָל אִי לֹא יִדְעִינוּ לֹא תְלִינּוּ שְׁהַעֲבִיר, וּבְפֶרֶט דֶּהֱנִקְבִים הָיוּ עֲגוּלִים וּקְטָנִים כְּנִקְבֵי מַחַט דְּזֶהוּ פְּשִׁיטָא דְּלֹא תְלִינּוּ בְּיַד הַטְּבַח דְּאִזְ אִין דְּרָף הַנִּקְבִים לְהִיּוֹת עֲגוּלִים ע"כ אִין בְּזֶה

שום צד להקל: תשו' ע"א בדין אם היא בועה ונתרפא ונשאר מקומה קמט ועלה בה סרפא נראה דטרפה ממ"נ דאם נדון בתר מעיקרא הוי סרפא על הבועה דטרפה ואי בתר השתא הוי סרפא ממקום למקום מתוך הקמט, ולא עדיף הקמט מדבר דאתי מתמתו: תשו' ע"ב (שייף לסי' ל"ה) ריאה דדמיא לאופתא ויש בה סימנים פדינא ויש על מקום זה תר"ל ביחד אם נדון זה בתרתי לריעותא או לא.

הנה גם הפמ"ג חקר בזה בסי' ל"ז דיני תר"ל אות י"ב] ונראה דיש ט"ס בהפמ"ג במ"ש או מראה פשרה וצ"ל ומראה פשרה דמספקא לי' אם יש על מקום המחובר בועה ומראה פשרה או סרפא תלוי' ובועה אם נדון בתרתי לריעותא או דינו כב' אונות והיינו ספיקא.

והנה לעיקר הדין נראה דטרפה דע"י החיבור נחשב אחד והוי תרי ריעותות קרובים יחד דהאונות אין סופן להתפרק וכחד נחשבו וטרפה וז"ב ונכון, ואף דבועה ומראה לא נחשב תרתי לריעותא היינו אם ליכא ריעותא אחריתי אז תלינו דהמראה באה מפח הבועה, אבל אם יש ריעותא אחריתי כגון הקא דסריכא בכסדרן יש לומר דהסרפא גרמה לה להמראה והיא והוי המראה והסרפא חדא ריעותא ובהצטרף עוד ריעותא דבועה הוי תרתי לריעותא: תשו' ע"ד (עוד לסי' ה"ל) בדין סרפא על הבועה אם נתפסה הבועה במראה ריאה מהני מיעוץ.

אף דהנוב"י כתב דסרפא על חסרון בפנים לא מהני מיעוץ דעל מה שנתרועע אין הסרפא חזקה. שאני חסרון בפנים מבועה, דבועה אין המקום ריקן, ועכ"פ יש פאן מוגלא ולכן הסרפא חזקה פשאר סרכות רק בזה העיקר הוא הבדיקה בפושרים ואם נאבד בלי בדיקה אז יש להטריף וז"ב: תשו' ע"ה (שייף לסי' ל"ו) ריאה שהי' עליה מורסא כמין בליטה קטנה ונדמה לשומא והתחילו לקלפה מעל הריאה וראו שהי' הקרום העליון ומתחתיו הי' בועה ומוגלא ומזה הי' הבליטה שהמוגלא הגביה את העור העליון ומתחתיו נשאר שלם ויפה בהקרום התחתון ובדקו בבדיקת נפיחה ואין מבצבץ.

הנה נראה דאין פאן שם תרתי לריעותא ואף אם היו רואין שניקב קרום התחתון הוי נמי פשר. דכפי הנראה הי' הקרום העליון יפה רק דהבועה הייתה בין הקרומים ואין נדון בתרתי לריעותא מה דהנה בפנים דכל היכא דאין ריעותא בעליון לא הוי תרתי לריעותא וז"ב: תשו' ע"ו ריאה שהי' באונא המשוכה כחץ לצד אונה עליונה בועה הנפרכת מעבר לעבר, ובתוכה מים עכורים, והיתה למעלה ד' אצבעות מתחתיתה אף היתה בצד הדק.

הנה בזה הדבר ברור שהיא טרפה דמוכח בלב"ש דכל שיפול שאינו למטה טרפה בועה מעבר לעבר ואין אנו יודעים היכן התחלת הסמפונות ומסתברא נראה דהוי שם התחלת הסמפונות ומש"ה טרפה: תשו' ע"ז (שייף לסי' ה"ל) ריאה שצמקה במקצת אומה מעבר לעבר ומחמת משמוש עלתה מעבר אחד.

ובעבר השני ג"כ עלה הצימוק ע"י משמוש, רק בתוכו הי' קמט גדול ועל הקמט הי' בועה המליאה ליחה עכורה ועל המורסא או הבועה הי' סרפא תלוי' ואזלה ע"י מיעוץ כנהוג, ואחר דאזלה במיעוץ משמש בה הרבה והשו"ב אמר שעלה עלי' מראה ריאה והמורה אמר שאינו מראה ריאה רק קצת לנכון.

הנה נדאי מה שהי' הכחשה בין המורה ובין השוחט נדאי אין השוחט נאמן דבכה"ג דחזינו ריעותא רק לומר דנשתנה נדאי אינו נאמן. ובעיקר הדין פשיטא דטרפה פינו דחזינו דצימוק אי אפשר לו לתזור לברייתו מוכח דהקמט הוי מחמת חולי.

גם מורסא על הקמט נמי טרפה פינו דעכ"פ בעי בדיקה ובמורסא אי אפשר לבדוק הקמט ובפרט בשביל סרסא וקמט יחד נדאי דהבדיקה מדינא והמורסא מעכב הבדיקה נדאי טרפה בלי ספק.

וז"ב ונכון: בהשקטות (סי' כ"ב) בסרסא מתוך בועה בין אונה לאונה למטה מחציון פבר פתבתי דהעיקר כהתב"ש לב"ש דלא מהני מיעוה בזה. ובדין הסרסא שהיתה סרוכה לדופן ועברה ע"י מיעוה רק אח"כ נמצא שהי' נגלד פורתא במקום הסרסא זה נדאי טרפה חוץ ממה דהוי פתבתי לריעותא רק בלא זה טרפה דטעם תר"ל לא בעינו רק לפי מה שהיו נוהגין למעוה אבל לדין דאנו מקילין בקליפה די אם נקלף יפה אבל אם נגלד פורתא א"כ לא הוי קליפה טובה ומש"ה טרפה: תשו' ע"ח (שייף לסי' ל"ח) אם יש מראה פסולה על הריאה ואין שום דבר לתלות בו פגון שער שחור או נצרר הדם לא מהני בדיקה בהקרומים לראות אם שלטה המכה רק בבשר הריאה לא בהקרומים לא מבעיא לדעת הט"ז דס"ל דאף בקרום העליון לבד טרפה, ואף להחולקים עליו ה"קא נדאי טרפה דדרף המראה לילף מחוץ לפנים וא"כ אם אין דבר לתלות בו טרפה.

וכן הוא בת"ש סי' ל"ח יע"ש ומ"ש הוא נכון בעז"ה. תשו' ע"ט (שייף לסי' הנז') ריאה שהי' עליה נקודות שחורות הרבה, ונפחיה היטב עד אשר נפרד העור מעל הבשר ומחמת מיעוה ומשמוש הי' נראה שהמראות הם על הבשר רק שנראה גם בשעת נפיתה דרף הקרומים מראות שחורות פאלו.

הנה בזה טרפה לא מבעיא לדעת התב"ש דאוסר בהיה המראה על הבשר ולא נכנס לקרומים, ואפי' לדעת הפ"ת דמתיר במקום צ"ג היינו אם נבדקו שניהם ולא הי' בהם המראה אבל אם לא נבדק רק העליון וספק אם יש גם בתחתון המראה טרפה אפי' לצנרף גדול.

גם פינו דלא חזרה המראה רק ע"י נפיתה הרבה א"כ פינו דחזינו ריעותא אמרינו דבחייה לא היתה נפוחה כ"כ וה"קא לא ניכר אם יש ריעותא בקרום התחתון טרפה. ואם בלי קליפה רק ע"י נפיתה פדרפה הלכה המראה אז פשיטא דכשרה ולידינא העיקר כהתב"ש וכמ"ש: תשו' פ' (עוד לסי' הנ"ל) בדין המראה פסולה אם נגבהים למעלה מן הבשר ולא נראה עליהם המראה בזה פשיטא דכשר, והא דלא מהני אם קלפוהו לקרומים ולא נראה עליהם המראה משום דהריאה פשהיא נפוחה דינין לה אבל אם ע"י נפיתה חזינו עליהם המראה פשיטא דכשר.

תשו' פ"ב ע"ד הריאה שבקצה האונא הי' יוצא מראש האונה סרסא ונסרף במקום אחר מנה ובה והחידוד ממש קצה התחתון הי' משוה למעלה לצד שנדבקה הסרסא למקום אחר ואחר המיעוה והמשמוש ובדיקה שלא בצבצה עדיין נשאר החידוד נוטה למעלה רק הי' עומד באלכסון וכל צד גוף האונה הי' שוה ממש ולא הי' בה קמיטה.

אם יש לדונו פדין סרְכָא מתוּף הקמט או לא. הנה אף שלפי הדין סרְכָא מתוּף הקמט טרפה היינו דוקא אם הקמט הוא פֻעִין מתפּוּוּיָן ונעֲשֶׂה קמטים קמטים אַבְל לא היכי שְהַרְיָא מתעַקְמַת מַעַט וְאִין בְּה פּוּוּצִים.

ובפּרְט הָכָא דְכָל הַרְיָאָה שְלָם רַק שְמַתְעַקְמַת מַעַט לְמַעְלָה או לְצַדְדִין דְאִין בְּזָה חֲשֵׁשׁ כָּלל אִם הַעֲקוּם קִצַּת בְּקִצָּהוּ. וְגַם מִכַּח תַּרְתִּי לְרִיעוּתָא אִין זָה רִיעוּתָא כָּלל מַה שְהַאֲנָא מַתְעַקְמַת לְמַעְלָה קִצַּת וְיִש לְהַקְל ע"י מִיעוּף אַבְל אִם הָוִי הַקְמַט בְּאֲמָצַע הַרְיָאָה אִז אִם הַסְרְכָא מַתוּף הַקְמַט מִמַּשׁ אִין לְהַקְל בְּמִיעוּף רַק אִם הַקְמַט חוּזַר אַח"כ אַבְל אִם אִינוּ חוּזַר אִין לְהַקְל אִפִּי' בַּהפ"מ אַבְל בַּהפ"מ וְלְכַבּוּד שְבַת דְהָוִי תַרְתִּי יִש לְסַמּוּךְ עַל מַהר"מ חֲרִיף ז"ל וּבַעַל הַנוּב"י.

ובסְרְכָא תְלוּי' מְבוּעָה וְחִסְרוֹן שְלֹא מְקַמַּט יִש לְהַקְל ע"י מִיעוּף בַּהפ"מ וז"ב: תְשׁו' פ"ד (שְׁיִיף לְסִי' ל"ט) מַעֲשֶׂה שֶהִי סְרְכָא עִם עוֹד רִיעוּתָא אַחֲרַת יַחַד וְנִפְל הַכְחָשָׁה בֵּין הַבּוּדֵק וְהַמּוּרָה אִם הִי עוֹד רִיעוּתָא בְּצִירוּף הַסְרְכָא דְשְלֹא כְסֻדְרוֹ הַבּוּדֵק אָמַר שֶהִי סְרְכָא שְלֹא כְסֻדְרוֹ עִם רִיעוּתָא אַחֲרַת וְהַמּוּרָה אָמַר שְלֹא הִי רִיעוּתָא אַחֲרַת כָּלל וְיִש שְרוּצִים לוֹמַר דְמַעֲמִידִים הַבְּהִמָּה בְּחֻזְקַת הַיָּתֵר, וְיִש רוּצִים לוֹמַר דְכִינוּ דִיש כָּאֵן וְדַאי סְרְכָא שְלֹא כְסֻדְרוֹ וְסַפֵּק אִם יִש בְּה עוֹד רִיעוּתָא אֲסוּרָה מְסַפֵּק.

הנה נראה פדעת המתירין דכינון דהסרְכָא עֲבָרָה ע"י מִיעוּף וְהַסַּפֵּק הוּא אִם הָוִי רִיעוּתָא אַחֲרִיתִי או לא הָוִי כְמוֹ אִם סַפֵּק אִם הִי כְסֻדְרוֹ או לא דְמַעֲמִידִין אוֹתָהּ בְּחֻזְקַת הַיָּתֵר ה"ה הָכָא וְסַפֵּק תַרְתִּי לְרִיעוּתָא כְּשֶׁר וז"ב: בְּהַשְׁמָטוֹת (סִי' פ') כְּמָה בְּהַמּוֹת שְהִיו הַרְיָאוֹת שְלֵהֶם בְּמַרְאוֹת פְּסוּלוֹת גְּעָהֵל וְקַלְפוֹ הַקְרוּמִים וְהִי מְרַאֲיָהוּ מְרַאֲהַרְיָא מִמַּשׁ רַק מְקוֹדֵם הִי הַמְרַאֲהַרְיָא פְּסוּלָה שְמַבְשֵׁר הַרְיָאָה נְרַאֲיַת דְרַף הַקְרוּמִים.

לפע"ד ודאי כְּשֶׁרָה הוּא כִינוּן דְשִׁנּוּי מְרַאֲהַרְיָא הָוִי מִכַּח מְרַאֲהַרְיָא שְבַפְשֵׁר הַרְיָאָה וְלֹא בְּגוּף הַקְרוּמִים, וְאִף זֶה תַב"ש אוֹסֵר בְּכַה"ג הִנֵּה הוּא מִיָּרִי בְּאֲנָפֵן שְלֹא הִי מְרַאֲהַרְיָא בְּבִשֵׁר הַרְיָאָה אַחֲרֵי הַסֵּרַת הַקְרוּמִים בְּזָה אֲמַרִינוּ שְהַסֵּרַת הַקְרוּמִים מִן הַרְיָאָה גְרָמָה שִׁנּוּי הַמְרַאֲהַרְיָא.

אַבְל אִם יִש עַל הַבְּשֵׁר הַמְרַאֲהַרְיָא אִז כִינוּן דְהָוִי תַרְתִּי לְטִיבוּתָא דִיש דְבַר לְתַלוּת בּוֹ הַמְרַאֲהַרְיָא וְגַם עַל הַקְרוּמִים לֹא נְרַאֲהַרְיָא עֲתָה שׁוּם מְרַאֲהַרְיָא, תְלוּיִן הַמְרַאֲהַרְיָא בְּבִשֵׁר הַרְיָאָה. וְאִם הָוִי בְּהַרְבֵּה מְקוּמוֹת אִז צְרִיף עַל כָּל הַשְׁטַח וְלֹא סָגִי לְבִדּוֹק בְּג' מְקוּמוֹת לְבַד וְאִם בְּרוּב הַרְיָאָה נְרַאֲהַרְיָא פְּסוּלָה דְרַף הַקְרוּמִים אִז אֲנִי מוֹדָה דְטַרְפָּה אִפִּי' הַמְרַאֲהַרְיָא רַק דְרַף הַבְּשֵׁר.

וז"ב: תְשׁו' פ"ה מַעֲשֶׂה בְּאֲחָד שְבָא לְפָנֵי הַמּוּרָה וּבִידּוֹ קוֹרְקָבֵן וּמַחַט וְאָמַר שְהַמַּחַט הִי תַחֲבוּבָה בּוֹ מַעֲבָר לְעֵבֵר, וְאַח"כ כָּא הַשְׁנִי וְהַכְחִישׁוּ שְלֹא הִי תַחֲבוּב בּוֹ כָּלל רַק הַיָּתֵה מְוַנַּחַת בּוֹ בְּעִנְיָן שְאִם הִי כָּף הַיָּתֵה כְּשֶׁרָה.

הנה אף שְבָאוֹ זֶה אַחֲרֵי זֶה לֹא אֲמַרִינוּ כָּאֵן אִין דְבָרֵינוּ שְלֵ א' בְּמְקוֹם שְנַיִם דְזָה דוּקָא אִם לְפִי הַעֵד הַרְאִישׁוֹן הָוִי וְדַאי אֲסוּר אַבְל הָכָא דְאִפִּי' לְדַבְרֵי הַעֵד הָא' אִינוּ רַק סַפֵּק טַרְפָּה דְאִפִּי' נִתְחַב מַעֲבָר לְעֵבֵר אִם אִין קוֹרְט דֵם סְבִיבוֹ כְּשֶׁר מְדִינָא רַק אֲנוּ מְנַהֲגִינוּ לְהַטְרִיף וְהָוִי רַק סַפֵּק.

וילקף אם בא עד אחד והכחישו נאמן להתיר דע"א נאמן בדבר שאין בו חזקת איסור והיתר והגוי הקא ס"ס דלמא פדברי השני דלא הי' תחוב כלל ואפי' לדברי הא' דלמא אחר השחיטה דחק ועבר הלכף נראה להתיר העוף בזה: שם (שייף לסי' ל"ו) בריאה שהי' ביה סרְכא ממקום למקום ואצלה קמט והסרְכא היתה רחוקה מן הקמט פרוחב קש ויותר והתחיל השו"ב לקלוף הסרְכא בנחת והיתה נקלפת בפ"ע, אף בהגיע סמוך להקמט פרוחב קש התחיל לקלוף מעט מעור העליון של הריאה ונמשך כ"כ עד להקמט ממש וחוצה לו.

ועוד מעשה בשו"ב שפדק עגל בפנים ונדמה לו פאלו פגע בסרְכא וריר והלכה לה ע"י משמוש היד אף לא ידע זה בבירור והגוי ספק לו אם הגוי סרְכא שם או לא. הנה בדין א' אם לא הי' מתחיל לקלוף הסרְכא הנה יותר טוב דברי סרְכא ממקום למקום דינה פדין סרְכא תלוי' דאין ריעותא כלל והקמט הי' פרוחב קש ויותר אף עתה אם הי' נקלוף הסרְכא עד הקמט הי' נראה דהסרְכא סמוכה ממש לקמט, אף עתה שמרחוק פרוחב קש התחיל העור העליון למשוך עמו בזה אגלאי מלתא דבמקום הנה התחלת הסרְכא ושו"ב פיון דעד הנה היתה נקלפת בפ"ע ועכשיו התחילה להמשך עם עור הריאה מוכח דבמקום הנה התחלת הסרְכא א"כ מוכח דשו"ב הסרְכא הגוי רחוק מן הקמט פרוחב קש, ואין בזה בית מיחוש לדונה פתיתי לריעותא.

ואפי' בלא זה הי' נראה להקל פאן פיון דהסרְכא התחילה להלן רחוק מן הקמט אף דמתפשטת גם על הקמט מה"ת נחזיק ריעותא דעל הקמט היו עיקר הסרְכא ובפרט דמהר"מ חריף מתיר לגמרי אף דהתב"ש חולק עליו פדאי הוא לסמוך עליו להקל בכה"ג כל דאין עיקר הסרְכא מתחיל מן הקמט ומותרת וז"ב.

ובענין השאלה הב' נראה דהנה מפח מה אמרינו דבעגלים לא מהני מיעוץ ומשמוש לומר דהגוי ריר בעלמא הוא מפח דרוב עגלים אין בהם סרכות וזה נדאי סרכה גמורה היא א"כ ה"נ לא חיישינו שפא הגוי סרְכא רק אזלינו בתר רובא והגוי פנאבדה הריאה דכשרה בעגלים וז"ב: תשו' פ"ו (שייף לסי' ל"ט) מי שרוצה לשחוט פרה ולא לבדוק הריאה ורוצה להתיר לו החלב של בהמה זו שנתערבה בכמה חלב של בהמות אחרות.

אם מותר לעשות כן. הנה זה מותר מן הדין מטעם דבדיקת הריאה רק דרבנו ולא עשו תקנה רק היכי דהגוי חשש של תורה פגון לענין הבשר או החלב בלא מערובות אבל פנתערבה אף אם הי' טרפה הנה מותר מן התורה דחד בתרי בטל רק מדרבנו צריף ס' ועבור איסור דרבנו לא תקנו לבדוק הריאה דתקנתא לתקנתא לא עבדינו וזה ברור להתיר.

ובדין אם נודע שהיא טרפה ומקודם נתערב החלב היקל הפמ"ג בהפ"מ אם הוא ספק טרפות דהרי לא נודע עד אחר שנעשה דרבנו פדין מהריב"ל, ולידעתי נראה דיש לאסור בזה דהתם נעשה מעצמו דרבנו אבל הקא לא נעשה דרבנו רק ע"י המערובת, ונהרי כל זמן שלא נטרפה הגוי היתר בהיתר ולא בטל אימת נתבטל מפי נודע שנטרפה א"כ נודע קודם שנעשה דרבנו א"כ יש לאסור בזה אפי' בהפ"מ וז"ב: תשו' פ"ז (שייף לסי' ל"ז) פדין סרְכא דבוקה מבועה והבועה עליה מראה ריאה דעת התב"ש דהגוי תר"ל דהגוי סרְכא לגבשושית.

וילדענדיג נראָה להתיר בהפ"מ וצ"ג דשאני זה מגבשושית דגבשושית נהי דאין שם יתרת
עליה מ"מ יש לו שם גבשושית ובהצטרף עם הסרָא הוי תרתי לריעותא אכל הכא בנ"ד
בבועה מלא מוגלא וכולט לחוץ ועור הריאה מכסה אותה ואין הסרָא על הגבשושית
רק על עור הריאה נראָה להקל בכה"ג.

ורק בהפ"מ וצנרף שבת וצנרף גדול בהצטרפם יחד אפשר להקל וז"ב: תשו' פ"ח (שייף
לסי' ל"ט) בדין קרום הנמצא על הריאה ועשוי כמין פנותא הנקרא שפיגליף או זייגיר
ונפחו הריאה ועלה הקרום שהוא בנפיקה למעלה פעין אבעבוע אם הוי קרום זה קרום
הריאה ממש או דינו כדין סרָא תלוייה שעולה בנפיקה דטרפה.

הנה לדינא יש חילוק בין סרָא תלוייה שעולה בנפיקת הריאה דזהו באמת טרפה אכל
אם אינו רק קרום פרום על הריאה א"כ יש לומר אדרבא ע"י הרוח שנקנס בין הקרומים
מוגבה הקרום שהוא ונעשה פעין אבעבוע מפת דהוי עור הריאה לכך נראָה להכשיר בזה
בפשיטות וכן הוא נכון לדינא: תשו' פ"ט (לסי' הנז') מעשה שהי' בצד ימין ד' אונות והי'
ניפר שיקאונה הסמוכה היא היתרת שלא הי' לה סמפון ועוד סימנים אחרים שהיא היתרת
ומן היתרת הי' סרָא דקה לשון הלב ועברה ע"י מיעוץ ומשמוש.

בזה הדבר פשוט שהיא טרפה גמורה כדין כל תרתי לריעותא. דתולין הקלקלה במקלקל
דנדאי הוי מן היתרת ואין יוצא מחזקת טרפה אפ"י ע"י מיעוץ ומשמוש, ואף לדעת
הלבושי שרד דמתיר נסרָכה מהיתרת לאונא אחרת היינו דוקא שם אכל הכא דנסרָך
לשון הלב פינון דסרָכות בריאה שכיחי א"כ תולין במצוי ומסתבר טפי דהוי מן הריאה
ואינו בגדר ספק.

וז"ב ונכון לדינא: תשו' צ' (לסי' הנז') בסרָא מנה ובה על בועה אי מהני ביה מיעוץ
ומשמוש כדעת התב"ש בסרָא תלוייה מבועה או לא מהני. העלה לדינא דצריף בדיקה
מדין הש"ס וא"כ לדין דאין אנו בקיאים בבדיקה טרפה ויש לו דין תרתי לריעותא.

אף אעפ"כ בהפ"מ וצ"ג אין לאסור וכדאי הם המתירין לסמוך עליהם בהפ"מ ועל דעת
הנוב"י מהד"ק שהעלה דע"י מיעוץ ומשמוש לא נחשב תרתי לריעותא וכדעת מהר"מ
חרף בזה ודו"ק בהשמטות (סי' ע"ג) אם מותר למשמש בקמט ולמעכו להשוותו ח"ו
זה לא יעשה בישראל.

אף אם אומר השוחט שאינו קמט רק שריטה של הריאה נראָה דיכול לסמוך עליו בזה
דסרָא מתוף הקמט אינו אסור רק מפת תרתי לריעותא וכיון דהוי ספק אם הוי קמט
הוי ספק תר"ל ומותר לכך נאמן השו"ב בזה: עוד שם (סי' ע"ה) ע"ד הסרָא שאירע
כמה פעמים בעגלים הרפים שהיא כמו ריר בעלמא כמעט אין בהם ממש ולא היו יכולין
לראות הסרָא מחמת דקות רק נגד השמש וגם בהשורש היא דקה כמו למעלה.

הנה זה שפיר תלוי במראית העין ואם השוחט י"ש ועיניו יחזו אשר אינם כדמות סרָא
דעלמא יש להכשירם ועכ"פ לחומרא בדוק בפושרים דכל מה דאפשר למיעבד מחויב
לעשות. וז"ב: תשו' צ"א (שייף עוד לסי' הנ"ל) סרָא דבוקה קלפה השו"ב ממקומה
ולהלן ועדיין נשארה דבוקה רק שהעתיקה ממקום למקום, והוצרף השו"ב להעביר
הסרָא משם לקלפה מן הריאה לגמרי וצ"ל העברה קלטה עור הריאה הקרום העליון

וכשעביר את הסרְכָא לגמרי נמצא נגלד קרום העליון והשו"ב אמר שאולי נעשה מחמת שמשוף את הסרְכָא ממקום שעמדה כשהעתיקה משם וקלטה את העור העליון ועי"ז נגלד גם במקום מציאת הסרְכָא.

העלה שיהא טרפה גמורה. דהרי קודם שנפרדה הסרְכָא היתה בתוקת טרפה וכיון שקלטה את העור העליון מקרומי הריאה הרי ראינו שמתוכה נסרְכָת.

הנה זה נראה דהוי ספק תר"ל דהרי ספק אם הי' ריעותא דנגלד מחיים או אח"כ והוי ספק תר"ל וכשרה. גם הוי ממ"נ אם שורש הסרְכָא נצמח ממקום הנגלד א"כ פינו דכבר הוסרה קודם שנודע הנגלד א"כ כבר יצא הדבר בהיתר ואם הוי מקום הסרְכָא ושורשה במקום אחר א"כ שוב לא הוי הנגלד כאן תר"ל.

לכף יש להתייר ממ"נ וז"ב: ובדין השני היכא דהוי ספק אם היתה הקליפה פהוגן או משוף עמו עור העליון אי בזה שומעין להקל או להחמיר יש לומר דאפשר דלא הי' כאן נגלד רק ע"י קליפת הסרְכָא א"כ י"ל דזה הוי עדות דלא הוי נגלד מקום הסרְכָא רק ע"י קליפת הסרְכָא בזה והוי רק חדא לריעותא.

א"כ היכי דיש עוד צד קולא נראה לצרף לזה להקל, ולכף שלא במקום הפ"מ טרפה ובהפ"מ יש להכשיר. ובדין סרְכָא ממקום למקום במים זכים ולא נבדקה כלל במיעוץ ומשמוש נראה נמי דבלא הפ"מ טרפה, אבל בהפ"מ הסומך על הסוכרים דבמקום למקום דינה כסרְכָא תלויה, ומצורף דעת הש"ך דמים זכים לא הוי תרתי לריעותא כלל לא הפסיד.

ועכ"פ המקיל בזה בהפ"מ אין מנחיחין אותו: תשו' צ"א (עוד לסי' ה"ל) באנונא שנמצא בתוף השומן סמוך למעיים כמין פפתור של שומן וכשפתח הפפתור נפל ממנו עצם דק ועגול והוא כמו קשקשת של דגים מעט גדול מקשקשת של דג אם יכולין לתלות שנקלה.

מן העצם של הכשר שקורין בייליג. הנה פינו דהתב"ש כתב בעצם הנמצא מונח על הריאה דוקא אם מונח לרחבה אבל אם מונח לארפה אין לחוש דלא תלינו שנהפך ובא לכאן, א"כ ה"נ פינו דלא נמצא נגד הבייליג א"כ אין לתלות שנהפך ובא לכאן.

ומטעם זה הי' נראה לי להחמיר. מיהו יש לומר דהתב"ש לא מיירי רק בנדון עצם שיש לו עוקץ דבזה הוי ס"ס לאיסורא שמא דרף הנשט בא לכאן ואת"ל שזה נקלה מן הצלעות דלמא עשה איזה.

נקב באברים הפנימים ולכף יש לנו איסור זולת אם דבוק לרחבה של ריאה. אבל אם הוי עצם עגול דאם בא מבפנים אין לחוש לשום נקב דבדבר עגול לא שכיח לנקוב, ואין בזה חשש רק שמא אתי דרף הנשט ואין בזה רק ספק אחד ע"כ תלינו שמבפנים בא דכל החלל נקרא קרוב, ורוב הנבלעים דרף הנשט לא שנייה בזה פינו דיש לומר דאינו בולע כלל תלינו טפי דמבפנים בא.

ומ"מ פינו דיש בו נקבים וזה הוי דבר חידוש בדוק אחר קשקשים גדולים מן דגים הנקראים קרפון אם דומין לאלו יש לחוש שמא בלעה קשקשים ובאם לאו מותר: תשו'

צ"ג (עוד לסי' הנ"ל) ריאה שגממא עליה כמו בשר בלוי וכשקלפוהו גממא שם קצת נגלד והי' מבצבץ בגפיקה.

ואחד מן המורים אמר שיש לתלותו במשמוש יד הטבח. הנה היכא דיש לתלות ביד הטבח ודאי לא גרע מנאבד בלי בדיקה ולא נחשב ריעותא קלל דבועה ודאי מצטרפת לתרתי לריעותא ואפ"ה תלינו שם ביד הטבח ובע"כ דמשמוש יד הטבח לא נחשב ריעותא קלל והוי פנאבד בלי בדיקה, אף נראה דהיינו דוקא אם ידעינו שהעביר ידו בכת אכל היכי דלא ידעינו שהעביר ידו בכת הנה הט"ז החמיר בזה בסי' ל"ז והוי ס"ס לאיסורא דלמא כהתב"ש דהוי תר"ל או דבעי בדיקה ואסור בלא בדיקה.

ואת"ל פדעת המקילין דלמא פדעת הט"ז דבעי דוקא דידעינו שהעביר ידו בכת ואם לא ידעינו שהעביר ידו בכת טרפה. וכן הוא נכון לפע"ד: תשו' צ"ו (שי"ף לסי' ל"ו) ריאה של עגל שגממא עליה מקמא סרסא תלויה פשהוציא הריאה והשוחט לא הרגיש בה בשעת הבדיקה וחושש אולי דבוקה היתה.

נראה להתיר מפת דנשחטה הותרה ומעמידין בהמה בחזקת היתר ואין לנו להחזיק ריעותא יותר ממה שראינו בעיינינו והוא ברור להכשיר. ובדין אם גממא סרסא ועברה ע"י מיעוץ ולא בצבצה במקומה ובצבצה במקום אחר נראה להכשיר דהרי אפשר דהוי במשמוש יד הטבח ולכך הוי ס"ס דלמא הוי במשמוש יד הטבח ואת"ל מן הסרסא דלמא כמ"ד יש סרסא בלי נקב לכך נראה להכשיר בזה.

ואע"ג דלא תלינו ביד רק היכי שהעביר בכת, היינו בדרך שלקח שהי' העברת הסרסא רק במשמוש אכל עתה בקליפה מסתמא יש לומר דהנה בידא דטבחא ויש להכשיר: תשו' צ"ח (עוד לסי' הנ"ל) אם בעינו העברת הסרסא מפל המקומות גם בדיקת פושרין בכנולו ואם לא עשה פן מעכב אפ"ל בדיעבד, הנה בזה ודאי צריך לקלוף הסרסא מפל וכל דדוקא בזמן הקודם שהי' דרפן להעביר הסרסאות רק ע"י מיעוץ א"כ החלק מעיד על הפלל וממקצתה ניקר שפולו ריר הוא בעלמא והוי כאלו אין כאן ריעותא קלל.

אבל אי לא אזלא ע"י מיעוץ רק ע"י קליפה א"כ חזינו דהוי עור ממש לכן בעינו הסרת פל הסרסא ושאיני מיעוץ מקליפה וז"ב: תשו' צ"ז (לסי' הנ"ל) אם הסרסא לא בצבצה במקומה ובצבצה במקום, אחר נראה לי להכשיר.

ודאי להסוברים אין סרסא בלא נקב אין לחלק אף להסוברים הטעם משום סופה להתפרק וע"י המיעוץ ניקר דהוי רק הפשטת ליחה א"כ יש להכשיר מטעם ס"ס דלמא פדעת הפוסקים הנ"ל ואת"ל פדעת הסוברים אין סרסא בלי נקב דלמא הוי זה ע"י משמוש יד הטבח ע"כ יש להכשיר בזה.

ודו"ק: תשו' ק' (לסי' הנ"ל) ע"ד סרסאות קטנות המתנתקות מן הריאה זה תלוי בראיית עיני השוחט אם רואה דהוי דרף ניתוק ולא דרף קליפה ודאי טרפה, ואם הלכה דרף קליפה הנה זה אינו ידוע איזה עיקר מקום הסרסא נהי דבעינו הסרה מפל המקומות מ"מ הוי ס"ס דלמא הוי דרף קליפה ואת"ל דהוי דרף ניתוק דלמא אין זה עיקר מקום הסרסא, א"כ בזה יש לסמוך על אומדן דעת השוחט וכל שאין ידוע דהוי דרף קליפה בברור הוא טרפה, וזה נכון: תשו' ק"א (לסי' ל"ז) אם הי' מורסא בריאה אחת והי' סביב המורסא

קרום דק וקלפו השוחטים הקרום עד המורסא ומה שהי' מן הקרום על המורסא לא רצו השו"ב לנסות לקלוף מיראתם שלא יקלקלו.

הנה בזה לא מהני קליפה רק מיעוה ומשמוש פדין סרסא מנה ובה על המורסא וחרה אפי על השוחטים שהורו בזה להכשיר עכ"ל השואל. הנה לדעתי ודאי השוחטים עשו שלא פדין שעברו על הוראת החכם שאסר להם פה ע"י קליפה אף מ"מ על גוף הדין לא ידעתי מה חרה לו עליהם הלא בזמנינו כל הסרת הסרסא הוא רק ע"י קליפה.

ומה גם דיש מי שהורה דמורסא אין דינה כבועה, גם יש לומר דהני קרומים אינם אפי כסרסא תלויה וא"כ מי שהורה להקל בזה אין מזחיחין אותו אבל השוחטים פשעו מה שעברו על דעת החכם המורה שאסר.

ודו"ק בהשמות (סי' ל"ט) אם הי' סרסא בטורפיש הפכד וינגדו בפנים הנה גבשושית וחתכו הגבשושית והי' שם נקב אף לא מעבר לעבר. הנה זה היא טרפה גמורה נהי דבדקו ולא מצאו שם מחט פשר היינו באם לא ראינו שום ריעותא אבל אם יש שום ריעותא היינו שיש בו נקב מצטרף עם הסרסא והוי הוכחה שהי' שם מחט ונאבדה או לא בדקו היטב: עוד (שם סי' מ"ב) אם הי' בפכד של תרנגולת ב' מרות ונאבדה בלי בדיקה, בזה ודאי טרפה מספק דלא הוי רק ספק אחד להכשיר דלמא הוי שפכי להדדי, ויש ס"ס להיקף דלמא הלכה כמ"ד חסרה המרה טרפה ואת"ל פשרה דלמא כל יתר פנטול דמי ובניטלה המרה כ"ע מודים דטרפה לכך הוא טרפה מספק עוד שם בדין דקין מבהמה שהי' בידק אחד מן הדקין שלשה נקבים עגולים.

נראה אף אם הי' מתעסק שמה בספין טרפה פי נקבים עגולים פאלו אין לתלות ביז או בספין אפי' נקב א' ומכ"ש ג' נקבים ע"כ לדעתי היא טרפה וכל הפלים שבשלו בהם מזה הם טרפה ודו"ק: תשו' ק"א (שינוי לסי' ל"ו) ע"ד השאלה אשר לפעמים אחר קליפת הסרסא נראה לעין שקרום העליון נאחז עם הסרסא פעין נגלד פורתא, ופעמים יותר.

הנה אין להקל בזה, דאין עיקר הכשר הסרסא מה שאין מבצבץ, דעיקר היא הקליפה בנחת דאז אמרינו דריר בעלמא היא. אבל פאן דחזינו דלא נפרדה בנחת רק נאחזה בסבב הרואה אין ראייה להכשירו.

וכ"ז אם שני צדדי הסרסא הם בריאה עצמה, אבל אם צד א' מהסרסא הוא במקום אחר אז יש לצדד בהפ"מ ולהכשיר אם אינו מבצבץ אף אם נגלד עמו קרום העליון דהוי ס"ס שפא עיקר הסרסא אינו מהריאה, ואת"ל מהריאה דלמא רק מקרום העליון לבד.

וכ"ה נכון: תשו' ק"ג (עוד לסי' ה"ל) בריאה שנסרקה האונה עליונה למעלה מהשיפולי לשמונית ואחר המיעוה והמשמוש נמצא אינה ענין ונסתפקו בו אם הוא דמות נחלק או אם הוא גומא, והשו"ב אמר אף אם הוא גומא מכיר אותו היטב שהוא מתולדה, והשני אמר אפי' שהוא מתולדה לא מהני בסרסא שלא פסדרו.

הנה בזה שאמר שהיא מתולדה זה אי אפשר להפיר, ואינו נאמן, רק פיון דאין הסרסא יוצאת מתוך הקמט, רק ב' צדדי הסרסא רחוקים מן הקמט פרוחב קש אין זה תר"ל. ואפי' אם השו"ב השני אמר שהיה מתוך הגומא נהי דאמירת השו"ב הא' שאמר שהיא מתולדה אינו ודאי אבל ספק עכ"פ יחשב והוי ספק תר"ל וכשר.

ונה ברור להתיר. תשו' ק"ד (שייף לסי' ל"ה) אם נסרקה סרקה פסדון ומתפשטת גם למעלה והנה שלא פסדון נראה להכשיר אם הני בפנים פסדון דעיקר הנקב הנה בפסדון ושמך סותם הנקב והשאר אינו אלא ריר בעלמא.

כן נראה לי להכשיר בזה בלי בדיקה: תשו' ק"ה (שייף לסי' ל"ו) האריף בג' דינים. הא' מה שאמר השו"ב דהסרקה היתה פסדון ולמטה מחציין והבהמה אינה לפנינו אף אם מכחישין אותו מעמידין אותה בתוקת היתר, רק שהשו"ב בדבריו הוא נתפס דא"כ מה הנה לו לקרוע הסרקה יותר טוב הנה לו להיות מתון בדבר זה והנה מראה זה להרב דמתא.

ובדין השני בצמקה במקצת והנה עליה סרקה. הנה דעת הפמ"ג דצמקה במקצת מצטרף לתר"ל, ואפי' לדעת הלב"ש דחולק ומכשיר בזה מודה דטרפה פינו דהמיעוץ קולא גדולה ובפרט הקליפה הנהוג רק דהצימוק הדרא בריא ע"י פושרין הכריעו האחרונים להקל.

מיהו בנ"ד משמע דלא הדרא בריא רק ע"י חתיכה בריאה ולכן הוא נדאי טרפה ובפרט דא' מעיד דנשארה קצת הסרקה והני ס"ס לאיסורא וטרפה. ובדין הג' דשו"ב א' אמר שהנה צימוק והשני אמר שהוא אטום וקרע הריעותא ולא נבדקה אם הני אטום או צימוק אף שהשו"ב הג' אמר שהוא רק דלדול.

פינו דלדברי שניהם לא הנה דלדול ולא נבדקה פבר מבואר בפמ"ג דכל היכי דהני ריעותא ונאבד בלי בלי בדיקה טרפה. וא"כ ה"נ ברור הוא דטרפה פינו דלדברי שניהם אין פאן דלדול וע"ד השו"ב שסמך עצמו בעגלים על בדיקת פנים לבד ולא הוציא הריאה לחוץ.

הנה הנה אפשר לחלק בין עגלים לגדיים, דבעגלים גדולים דשכיח בהו סרכות וגם יש בהם מיעוץ נדאי ראוי לאסור הכל אף בקטנים דלא שכיח בהו סרכות אם עבר ולא בדק בחוץ יש להקל.

אף פינו דמבואר בפמ"ג דבדיקת חוץ לא הני מפח סרכות רף מפח מראה פסולה. א"כ אין לחלק בין גדיים לעגלים ואסור הכל, וראוי לקנוס השו"ב להעבירו על ד' שבועות ולהזהירו שלא יעשה עוד פן מהיום והלאה: תשו' ק"ז קבע מסמרות חזקים לבלי תת לשום זוכחי זבח הם או משרתיהם אשר לו יד ונגיעה בהזביחה לעמוד בעת בדיקת הריאה בחוץ, רק הנזכר הריאה הוא ולא אחר, גם בעת אשר השו"ב עם הרואה נותנים ונושאים בדבר לא יהיה שום א' מהם, ואם הז"צ נדומה לו אינו רוצה לצאת אז לא יתחילו לבדוק הריאה בשום אופן: תשו' ק"י (שייף לסי' ל"ו) שו"ב שהרגיש בפנים שהיתה סרקה באינה מקום בריאה שנסרף בדופן, והפרידה בידו מן הדופן.

וכשהוציא הריאה מפיר היטב החתיכה שהנה בה הסרקה אף הסרקה נאבדה ואינו ניכר שום מקום שהנה בה הסרקה, ודעת הבית אפרים לבדוק בכל המקום הנה בפושרין, דמה שהלכה הני כמו מיעוץ, וכן עשו ובדקוה בפושרין והנה מבצבץ אף לא ידעו אם הנה במקום הסרקה.

הנה בזה הדין אם היה מבצבץ אף שלא ידעו אם הוא מקום הסרכא טרפה. די"ל דתולין השלקלה במקולקל דע"י הסרכא בצבצבא ואין לתלותו בידא דטבחא, וזה גרע מספק תר"ל וטרפה: תשו' קי"א בעיר אחת שהיתה תקנה עפ"י הרב המפורסם שלא ישחוט שו"ב א' ולא יבדוק בלי השני והנה שחטו שניהם בהמה א' ובשעת הבדיקה הלך א' והשני לא המתין עליו והתחיל לבדוק הריאה ונקלף סרכא אחת וקודם גמר השליפה בא השני והנפיקה היה בשניהם וראו שהיה מבצבץ באיזה מקום ואמר השו"ב שלא בצבץ תחת עיקר הסרכא רק תחת הדלדול ותולין במשמוש היד.

הנה זה ברור אשר הסרכא העוברת צריכה שלא תבצבץ בשום מקום. ובפרט לדין דנוהגין בקליפה ודאי זה עיקר גדול בכל מקום, וכל שאינו עושה פן מאכיל טריפות לישראל, גם התקנה נגד השו"ב הוי כהונגן ומה בכך דבא הב' לבסוף מי יודע מה עשה הראשון קודם שבא הב', והוי כחשוד לאו"ד והרי זה הוי פנאבדה בלי קליפה א"כ בזה ודאי אסורה הבהמה.

ונה ברור להלכה ולמעשה תשו' קי"ב באונה ששחלקה בסופה והיה בה סרכא מנה ובה. הנה אם הסרכא עוברת על מקום ששחלק אף דלדינא נחשב כאונא אחת מ"מ בזה טרפה דהוי כמו מאונא לאונא מגב לגב דסופה להתפרק דמ"מ נחלק מהדדי.

אבל אם עוברת הסרכא למעלה שלא במקום ששחלק אז הוי דינה כמו מנה ובה וכדין סרכא תלויה וכן נכון לדינא: תשו' קי"ג (שייף לסי' ל"ו) בסרכא ממקום למקום באונא או באומה ויוצאה מבועה.

אי מהני מיעוץ והפמ"ג מסתפק בזה. הנה אין זה ספק דטרפה כיון דאפי' תלויה מבועה לא מהני מיעוץ דנהי דהתב"ש מתיר במיעוץ בתלוי מבועה היינו במיעוץ שלהם אבל במיעוץ שלנו דהוי קולא גדולה לתלות במעשה דריינוס, א"כ אם יוצאת מבועה יותר יש לתלות בבועה מבמעשה דריינוס.

ואפי' גם במיעוץ שלהם יש להתמיר בזה. דמקום למקום חמור מתלויה מבועה וכיון דלדעת פנה פוסקים אפי' בתלויה מבועה מחמירין עכ"פ ממקום למקום בבועה יש להטריף, ומכ"ש במיעוץ שלנו: ובדין השאלה השנייה בקרום רחב הנקלף מעל הריאה בנחת ולפעמים שפתתיו נגלד ושם יעמוד הקרום שהוא, ואינו סר משם רק בחוץ וד' ואח"כ מבצבץ במקום שהוא.

הנה לדינא נראה דטרפה, הו אמת דתיתי לריעותא לא הוי דזה הוי חדא תיקון לתבירו דנהי דניקב העור העליון הקרום סותמו, גם הוי משם א' דשניהם מטעם נקב ולא הוי תר"ל. אף בלא זה טרפה בהנזמן יחד פל זה הוי הוכחה גדולה לנקב והוי פדין סרכא דבוקה ובעי מיעוץ וכיון דנתפרק פבר טרפה אף אם אינו מבצבץ: שם (שייף לסי' ל"ה) פדין קרום הנמצא בין אונא לאונה והוא עולה בנפיקה, ולפעמים הוא למעלה מחציין בלי פילוש.

הנה אם הוא למעלה מחציין היא טרפה גמורה אבל למטה מחציין פשרה אבל למעלה מחציין דאינו פשר מפח סרכא רק מפח קרום בזה טרפה אם היא עולה בנפיקה ונדאי נקבה הריאה אף למטה מחציין אם עולה בנפיקה פשרה דחברתה סותמה אבל פדין

דְּהִקָּא טְרַפָּה בְּלִי סֶפֶק וּז"ב: תְּשׁוּ' קי"ד (שְׁיִיף לְסִי' ל"ו) בְּבוּעָה בְּשִׁיפוּלֵי וְעֲלִיהָ בְּשׂוֹר
בְּלוּי וְלֹא הָיָה חוּט מְקִיף גַּם מִרְאָה הַקְרוּמִים שְׁחֹר וְקִלְפוֹ הַבְּשׂוֹר בְּלוּי מֵעַל הַבוּעָה וְעִי"ז
נַעֲשֶׂה חוּט בְּשׂוֹר מְקִיף, וְגַם לְהַמְרָאָה שְׁחֹרָה לֹא עָשִׂתָּה רִוְשָׁם שְׁקִלְף הַקְרוּמִים וּמָצָא
בְּתוֹכָהּ מְאֻטְלִיצֵע וְרַחֲץ הַקְרוּמִים עַד שֶׁהִלְכָה הַמְרָאָה, וְהַבוּעָה הָיְתָה מֵעַבְרָ לְעַבְרָ רַק
שְׂלֵא הָיְתָה בְּמִקוֹם הַסְמָפוֹנוֹת.

הִנֵּה בְּזָה בְּרוּר דְּטְרַפָּה דְּנָהִי דְהַלְב"ש מִיְקַל בְּהַפ"מ בְּבְשׂוֹר בְּלוּי דְלֹא הָוּי רִיעוּתָא לְהַצְטָרְף
לְתַר"ל הָיְנוּ אִם הַבְּשׂוֹר תַּחְתּוֹ שְׁלֵם וְיָפָה וְהָכָא הָוּי תַּחְתּוֹ בּוּעָה וְכָל לְקוּי הָוּי כְּנִרְקָב,
וּמכ"ש מֵצֵד הַמְרָאָה שְׁחֹרָה הַסְמוּף לֹו, וְאַף כִּי הַמְרָאָה הָיָה מֵצֵד הַמְאֻטְלִיצֵע זֶה גּוֹפָא
הָוּי רִיעוּתָא דִּי"ל דְּהַתּוֹלֵעַ עָשָׂה הַנְּקָב בְּרִיאָה וְהַעֲלָה הַבוּעָה א"כ בְּהַצְטָרְף כ"ז יַחַד
הַבְּשׂוֹר בְּלוּי עִם הַתּוֹלֵעַ וְדָאִי נִחְשָׁב רִיעוּתָא לְהַצְטָרְף עִם הַבוּעָה וְהָוּי תַר"ל.

וְגַם דְּהַתְב"ש וְיִתֵּר הָאֲחֵרוֹנִים סוּבְרִים דְּבְשׂוֹר בְּלוּי לְבַדּוֹ הָוּי רִיעוּתָא וְדָאִי עִם הַתּוֹלֵעַ
נִחְשָׁב רִיעוּתָא גְמוּרָה וְהָוּי טְרַפָּה בְּלִי סֶפֶק: תְּשׁוּ' קס"ז בְּדִין אִם הָיָה הָאוּנָה עֲלִיוֹנָה נְכַפְף
לְמַעַלָּה וְהָיָה נְדָבָק הָרֵאשׁ לַגּוּף הָאוּנָה ע"י הַפְּשֻׁט לִיחָה וְאַח"כּ כְּשֶׁשְׁקִלְפוּהוּ קִלְפוֹ גַּם
הַעוֹרוֹת שֶׁל רִיאָה וְעִי"ז לֹא יִכְלוּ לְבָדְקוּ בְּפוֹשְׁרִין.

הִנֵּה זֶה וְדָאִי טְרַפָּה דָּאִין נֶאֱמָנִין שֶׁהָיָה רַק הַפְּשֻׁט לִיחָה מִדְּהַנְּצָרְכוּ לְקִלְפוֹ בְּחֻזְקָא וְדָאִי
הָוּי סְרָכָא גְמוּרָה, וְאַף שְׂאֵנִי מִיְקַל בְּסְרָכָא מִתּוֹף הַקְמָט אִם הַקְמָט נִשְׂאָר מ"מ אִם נִפְשֵׁט
הַקְמָט אַחַר הַסְרַת הַסְרָכָא וְדָאִי טְרַפָּה: תְּשׁוּ' קי"ז (שְׁיִיף לְסִי' מ') מַעֲשֶׂה בְּלֵב הָעוֹף
שֶׁבַחֻץ הָיָה נִרְאָה לֵב מִמֶּשׁ אִף כְּשֶׁלְקַחוּ הַיֵּטֵב לְמִרְאָה הָעֵינַי הָיָה נִרְאָה שֶׁהוּא נִחְלַק
מִבְּפָנִים לְשָׁנִים וְשִׁישׁ קְרוּם עָלָיו לְמַעַלָּה וְהוֹצִיאָו אוֹתוֹ מִהַקְרוּם וְהָיָה נִחְלַק לְשָׁנִים מִמֶּשׁ
רַק שְׂלֵא הָיוּ שְׁנֵי הַצְדָּדִים שְׁנֵי רַק הָיָה כְּעֵין קְרִיעָה בְּלֹא כּוֹנֵה שְׁנִקְרַע לְשָׁנִים וְהַכִּיס
שֶׁלְמַעַלָּה הָיָה שְׁלֵם בְּכָל צְדָדָיו, וְכִשְׁחֻזְרוּ וְשִׁמוּהוּ בְּתוֹף הַקְרוּם הָדָר הִנֵּה כְּבָרֵאשׁוֹנָה
בְּתוֹף הַכִּיס שֶׁהָיָה פְרוּס עָלָיו.

הִנֵּה זֶה פְּשׁוּט פִּינּוֹן שְׁנַחְלַק לְשָׁנִים מִמֶּשׁ א"כ גֵּרַע מְנִיקָב, וְאִם נִיקָב לְחַלּ לְטְרַפָּה כ"ש
אִם נִקְרַע לְשָׁנִים וְאַף אִם הָיָה קְרוּם הֵלֵא אִין הַקְרוּם סוּתָם. אִף דִּישׁ לֹוֹמֵר דְּזֵהוּ בְּטְרַפְּשָׂא
דְּלָבָא אִין סוּתָם, אִף.

בְּעוֹף אִין טְרַפְּשׁ לְלֵב וּא"כ זֶה הָוּי כְּבְשׂוֹר בְּלוּי וְכַקְרוּם שֶׁעֲלָה מִחַמַּת מְכָה, וְאַף שֶׁהָיָה
מְקוֹם לְצַדָּד בְּזָה אוּלֵי הוּא עוֹר הַלֵּב עֲצָמוֹ שְׁנַקְלָף לְמַעַלָּה וְאִם אִינוּ עוֹר הַלֵּב דְּלָמָא
נִתְרַסַּק בְּמִשְׁמוּשׁ יְדָא דְּטַבְּחָא וְלִכְף הָוּי רֵאוּי לְהַקְל בְּזָה.

מִיָּהוּ אִף שְׂאֵנוּ מְדַמִּין לֹא נַעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה וְלֹא לְהַקְל בְּדָבָר שְׂאִינוּ מְבֹאָר בְּפוֹסְקִים וְזֵה
נְכוּן: תְּשׁוּ' קי"ח (עוֹד לְסִי' הַנְז"ח) אִם לֹא נִמְצָא לֵב בְּתַרְנַגְנֻלָּת, וְאִין בְּמָה לְתַלּוֹת שְׁתִּיקָף
שְׁנַפְתָּחָה רֵאוּ שְׂאִין בְּהַ לֵּב דְּעַת הַח"צ לְהַתִּירוֹ וְכָל הָאֲחֵרוֹנִים חִלְקוּ עָלָיו, וְהִנֵּה אִם
הַעֲדִים שֶׁהַעֲדוּ עַל חֶסְרוֹן הַלֵּב נֶאֱמָנִין לֹו כְּבִי תָרִי כ"ע מוֹדֵי דְּטְרַפָּה דְּלֹא גֵרַע מֵעַכּוּ"ם
דְּוְדָאִי לֹא מְהִימֵן לְאַסּוֹר וְאַפ"ה אִי מְהִימֵן לִיָּה אָסוֹר וְה"נ וּבַכַּה"ג אִפ"י אִי הוֹרָה הַמּוֹרָה
לְהַתִּיר מְהִדְרִינּוּ עוֹבְדָא, וְאִי לֹא מְהִימֵן לִיָּה הָעֵד אִי הוֹרָה לְהַתִּיר לֹא מְהִדְרִינּוּ עוֹבְדָא.

אָבֵל לְכַתְחֻלָּהּ יֵשׁ לְהִטְרִיף בְּכָל עֲנָנוּ הַיְכִי דְלִיפָא לְמַתְלֵי בְּמִיָּדֵי אַחֲרִינָא וּז"ב: תְּשׁוּ קִי"ט (שְׁיִיָּד לְסִי' מ"א) בְּדִין אִם נִמְצָא מַחֲט בְּכַבֵּד לְאַחַר בְּיָשׁוּל, דַּעַת הַצ"צ בְּתִשְׁבּוּבָה לְהַתִּיר מִס"ס וְהַתְּב"ש חוֹלֵק עָלָיו.

וְהִנֵּה נִרְאָה פְּנֵי הַצ"צ דְּכִינּוּן דְּקִי"ל נִשְׁחָטָה הַנּוֹתְרָה רַק הַיְכִי דְהֶאֱסוּר שְׁכִיחַ טְפִי לָא אֲמַרִּינוּ נִשְׁחָטָה הַנּוֹתְרָה כִּמ"ש בְּש"ף סִי' נו"ן, וְהֵכָא אִי אֲפֻשֶׁר שְׁיִתְעַסְקוּ בְּהַכְּבֵד בְּשַׁעַת הַדְּחָה וְצִלְיָה וְחִתִּיכָה וְלֹא יִרְגִישׁוּ בְּהַמַּחֲט וְכִינּוּן דְּהוּי לָא שְׁכִיחַ לְאַסּוּר נְהִי דְלְתַלּוֹת שְׁמָא מְהֻאָשָׁה נָפֵל ג"כ לָא שְׁכִיחַ מ"מ פִּינּוּ דְשִׁקּוּלִין הַמָּה, וְאִין זֶה שְׁכִיחַ יוֹתֵר מִזֶּה אֲמַרִּינוּ נִשְׁחָטָה הַנּוֹתְרָה.

א"כ בנ"ד בהפ"מ יש לסמוך על הצ"צ ולהתיר, מיהו דוקא במחט שרגילים הנשים להשתמש בהם, אבל אם אינה רגילה בהם אין לתלות כלל, והפל מודים דטרפא כ"נ נכון וברור, גם יש לחלק בין תחובה במקצת בין תחובה מעבר לעבר: תשו' ק"כ (לסי' ה"ל בש"ע סעיף ח' ניקב טרפא הפכד כו' טרפא אבל אם נסרקה בסרקה בצלע פשרה).

נראה דוקא אם נסרקה בסרקה אבל אם הבשר רע ונרקב שם מעבר לעבר או שהי' שם מפה מלאה מעבר לעבר בזה נראה דטרפא אף שפעת הוא סתום, פינן דקי"ל כל מקום שהבשר רע ונרקב דינו כניקב והטעם פינן דנתמסמס כ"כ סופו לנקוב, א"כ ה"נ מה בכך דאין טרפא מצ"ע מ"מ פינן דסופו לנקוב הוי כניקב עכשיו ואינו דומה לסרקה וטרפא ממש.

ומ"ש בש"ע דקרום מחמת מפה מהני בזה היינו דוקא בקרום שהוא חזק ואינו נרקב רק דניקר דנעשה מחמת מפה אבל מ"מ אינו נקבון בשר אבל ברקבון בשר סופו להתקלקל כולו וטרפא לכ"ע וז"ב: תשו' קכ"א (עוד לסי' ה"ל) בדין פכד נפוחה הנה אני מורה בה להטריף.

ואין בזה שום צד להכשיר דזה הוי כמו חסרה הפכד והוי ניטל הפכד וטרפא. ועפ"י הרוב בפכד נפוחה יראה אם יקרע הפכד ימצא בתוכה הבשר רע והוא גישוואלין.

וקי"ל כל מקום שהבשר רע ונרקב דינו כניקב ונימוק וז"ב: תשו' קכ"ב (עוד לסי' ה"ל) בחצר הפכד שניקב והפכד עצמו סותמו שנסרף לו אם הוי בזה סתימה. הנה בזה נראה אם השני זתים סותמים הנקב אז טרפא דסופו שינטלו אלו הב' זתים או מטעם החנם שנקנס להפכד או מטעם המים שינקנסו להפכד וסופו להנטל ה"ה הכא דהטרפות תלוי באלו הב' זתים.

אבל אם הפכד באמצע סותם הנקב, אז פשרה דאף אם ינטל מה שנקגד הסתימה ישארו הב' זתים שלימים דלא אמרינו דשדא תכלא בכולה: בהשמטות (סי' ל"ה) אם נסרף טרפא הפכד לבה"כ ובפנים יש מפה נמי טרפא כמו במחט בפנים: תשו' קכ"ג (שייך לסי' מ"ו) ע"ד המחט הנמצא בשונן של בהמה והאשה המוכרת השונן לא הרגישה בהמחט בשעת מכירת השונן אף כי הייתה עוסקת בזה לעשות ממנו עגולים קטנים למכור, וגם האשה אשר קנתה השונן לא הרגישה שום דבר בשעת הדחת ומליחת השונן, אף כאשר רצתה לתתו בקזרה מצאה המחט בהשונן והי' המחט תחובה במקצת השונן.

אף שלא ראינו שום רושם או קורט דם במקום הנחת המחט והמחט הייתה חלודה במקצת. מה משפט הבשר והפלים שנתבשל בהם והוא הפסד רב.

הנה במחט תחובה בפכד כה"ג הצ"צ מתיר מטעם ס"ס והתב"ש חולק עליו מטעם דרוך הנבלעים דרוך הנשט וס"ל דס"ס לא אלים פרוב או עכ"פ שנים המה, מיהו בזה יש להתיר מתרי טעמי תדא דכאן הוי עוד ספק דאפילו באה דרוך הנשט וניקבה שמה הי' השומן סותם הנקב.

א"כ יש פאן ג' ספיקות שמה דרוך הקנה ואפ"י דרוך הנשט דלמא השומן סתם הנקב ודלמא מעלמא אתי ונתחב לתוף השומן ובוה אף התב"ש מודה להקל. וגם דהוי הפ"מ ודאי יש לדון ולהכשיר בזה מהני טעמי דכתיבנא: (עוד לסי' הנ"ל) אם מחויב לבדוק בחצר הפכד אחר נקב זה פשוט דאינו מחויב לבדוק.

ואינו דומה למה דחיישינן בסרכות דהתם סרכא לבדה טרפה אבל הכא סרכא בלי מחט הרי אינה טרפה וא"כ צריף לחוש לתרונויהו שמה יש בה סרכא ושמה ימצא בה מחט וזה לא חיישינן.

ואם במקום אחד החמירו על עצמם לבדוק אח"ז ואם לא נבדק טרפה אז נהי דמדינא אין טרפה מיהו הוי כדברים המותרים באחרים נהגו בהם איסור דאסור להתיר להם, ואם בשר הנשחט במקום אחר בלי בדיקה אסור להם הנה זה אינו בכלל דברים המותרים דלא קבלו עליהם רק לבדוק לכתחלה אבל לא לאסור בדיעבד וא"כ מה ששחטו במקום אחר מותר הבשר להם.

והוא נכון וברור לדינא תשו' קכ"ה (שייף לסי' מ"א) במנהג שנהגו הטבחים בעת שחיטת הבהמות גסות היכי דפרעי טבחי אין פותחין אותו הקרום רק השו"ב מכניס ידו למעלה מאותו קרום וקורע אותו מן חצר הפכד ודרו שם בודק ולא יוכל להרגיש אם יש נקב בחצר הפכד ואם יש סרכא מהטרפיש לבה"כ אם נכון לעשות כן.

הנה אמת דלא בדקינן אחר כל י"ח טרפות דסמכינן ארובא, רק שמה הוא שכ"ח פעת במדינה אחת יש להם לנהוג כף שלשים יום יפתחו כפשוטו ויראו אם שכ"ח ריעותא זו, ואם לא ימצא במשף זמן הנה אז יחזרו למנהגם.

אף מ"מ פיון דא"צ לעשות מעשה חדש בשביל חשש טרפות זה ודרו כל אדם לעשות כן לפתוח בענין שיוכל לראות א"כ אין זה בכלל בדיקה אחר טרפות ומחויב כ"א לעשות כן ואם לאו הוי כמעלים עין מאיסור.

זה נראה לי ברור ונכון לדינא: תשו' קכ"ו (שייף לסי' מ"ו) בדין מחט התחובה בקמטים בבה"כ מונח לאורו הדופן באם נמצא סרכא כנגד המחט טרפה: תשו' קכ"ז (לסי' מ"ב) בפכד של עוף שהי' לו שני מרות והיו מרוחקין זו מזו דהמרה הייתה לא עמדה סמוך למרה העיקרת רק רחוקה ממנה וקלפו המרה הייתה מן הפכד ונקלפה לגמרי ולא הי' בה שום פה יוצא מסמפון הפכד רק הייתה שלקמה הפכד בכל צד.

נראה דכשרה מפמה טעמים תדא דמוכח דלאו מרה היא רק מפה אף שיהיה ירוקה וטעמה מר מ"מ הא אינה יוצאת מהפכד והסמפונות פלל. גם מטעם הסוכרים פל יתיר פנטול הוא לבד או הוא ומקומו א"כ פשר ברחוקין זה.

מזה נאפילו לדין דלא קי"ל פן מ"מ בצירוף דעת המתירין בחסרה המרה וה"ה פיש לה שמים יש לצרף גם הא והוי ס"ס להקל, ובפרט כה"ג דרבו המכשירין מפמה טעמי נראה דהוא מותר מפח טעמים הנ"ל ודו"ק: תשו' קכ"ח בדין טעימת הפכד מהני בכל מקום שטועם טעם מר אפי' טעמו במקום אחר תלינן שהי' המרה שם ונבלע' במקומה וכיון דלכמה פוסקים פשר בחסרה המרה יש להקל בכה"ג תשו' קכ"ט בדין אם חסרה המרה ונתנו לנכרית לטעום ואמרה שיש בה טעם מר, הנה אף שפתב הנו"ב דהיכי שיש רגל"ד סמכין על עפ"ם אפילו באינו מסל"ת אבל הקא הוי רגל"ד להיפוף דרוב פעמים אין בהם טעם מר כמ"ש בכו"פ וא"כ הוי רגל"ד דשקורי משקר לכך אין זה דומה לקפילא ולכך אם סמכו עלי' אסור הבשר והפלים פן נראה נכון וברור: (לסי' הנ"ל) אם חסרה המרה וטעמו הפכד ולא הי' בה טעם מר ואח"פ טעמו הבני מעינים וטעמן מר אם מהני הטעימה.

זה פשוט דלא מהני בזה, ופשיטא דאפילו בפכד לא מהני הטעימה בחוץ רק צריך לקורעה ולקודקה בפנים א"כ לא מהני בבני מעים אם טעמו בחוץ דהרי י"ל דנקבה המרה ובאה על הבני מעים.

דעיקר הטעם דטעימת הפכד מהני משום דכבד פועס ומרה זורקת טפה וא"כ בכה"ג הרי לא ביטל פועס, ופשיטא דלא מהני פלל טעימת הבני מעינים פלל וז"ב ונכון לדינא: תשו' קל"א (בסי' מ"ב סעיף ב') אם נקבה המרה ונקבה הפכד ג"כ פנגדה טרפה.

בזה טרפה אף שאינו ניקב מעבר לעבר אעפ"כ טרפה דהרי אינו סותם דהרי עכ"פ אינו סביף והפמ"ג כתב דבעינן סביף בבשרא פמו בריאה א"כ אפילו הפכד אינה נקובה מעבר לעבר פנגדו טרפה והוא פשוט וברור תשו' קל"ב (עוד לסי' הנ"ל) בדין אם חסרה המרה ונמצא טעם מר בדיקין הנה זה פשוט דטרפה דמה מהני טעימת הדקין כי זה עיקר החשש שפא נתמסמס המרה ויצא הליחה ולכך לא מהני הטעימה ע"ג פכד וה"ה בזה, ואף אם נאמר דנקרע או ניקב מפח ידה הי' לו להיות הפיס נשאר במקומו רק שיהי' קרוע ומדלא ניכר שום רישם ממרה אין לתלות בידה לומר דנתמעף לגמרי לכך נראה לי דטרפה ובדין הב' טחולים שנמצא בהם נקב בצד הדק שבבעב בזה נראה דטרפה כי דוקא בעגלים התיר הט"ז אף בשונרים לא שכיח שיהי' בהם נקב בטחול וליפא למימר דהכי רביתיהו ובנדאי לא היו נסתמין ולכך טרפה עכ"פ מספק: תשו' קל"ג (לסי' הנ"ל) בדין בשר מבהמה א' שנמכר לאחדים וגם בשלו הבשר שהוא ואח"פ לקח הטבח לעצמו הפכד מהבהמה ומצא ריעותא בהמרה שנתרוקנה והפיס נשאר קיים כמעשה שהביא הפר"ח ומצאו בהפיס עוד מי המרים אבל לא היתה מלאה, אבל הי' עוד ריעותא אחרת שהי' הפיס מנוקב לצד פנים של הפכד והפכד פנגדה ג"כ היתה מנוקבת מעט עד שנשאר פזית ויותר ברנחב אבל בעומק הי' הולף הנקב עד כאצבע ומשם והלאה היתה הפכד בריאה נחזקה בלי שום ריעותא פלל.

הנה זה פשוט דמרה שנקבה וכבד סותמתה פשרה אף בעינו שיהי סביה אבל בלא"ה טרפה. גם התב"ש מטריף בנקב הסמפון אם הפשר נקב ג"כ פנגדו אף דאינו מעבר לעבר ואפי' אי נימא דלא כהתב"ש מ"מ בכה"ג טרפה דבשלמא בסמפון דהנקב מצ"ע טרפה א"כ באינו מפולש לאויר פשר אבל במרה עיקר הטרפות דנקב הוא מלח המרה ששפף ממנה אם אינו סביה סוף סוף נשפף המרה לחוץ ואינו בפנים, אבל בהפ"מ י"ל דכשר בזה אם לא נקב מעבר לעבר דקי"ל בפתסרה המרה טועמין הפכד אם יש בה טעם מר א"כ מוכח דאפשר לחיות בזה מה דהמרה נבלעה בהפכד ודוקא אם נשפפה למקום אחר טרפה אבל אם נבלעה בהפכד פשרה א"כ יש להכשיר בהפ"מ: תשו' קל"ד (לסי' מ"ג) בטחול שניקבה והעור מבחוץ שלם המנ"י והפמ"ג מקילין בהפ"מ ונראה דאם פותחין המפה ומשערין הפשר שפשיני הצדדים שאם יצטרפו יחד יהי פמחצה עובי הטחול פשר אף בלי הפ"מ דמצטרף הפשר יחד והוי פעובי דינר זהב, דהרי בעלמא די פשיור משהו כגון בקורקבו אם אינו מפולש פשר וכאן הוי חידוש דבעי עובי דינר זהב א"כ י"ל אף בנשתייר בב' הצדדים פעובי דינר זהב נמי הדר פריא וכיון דחידוש הוא אין לה בו אלא חידושו א"כ יש להכשיר אפילו הפ"מ, אבל אם בהצטרף שניהם יחד ליפא מחצה אלא קרוב לו פחות מעט יש להכשיר רק בהפ"מ: תשו' קל"ה (עוד לסי' הנו') בדין טחול של בהמה גסה שיש בה נקב בצד העב וכבר נמפר הפשר למקומות אחרים.

הנה אם נמצא בצד הדק שבועב אז אם כבר נמפר הפשר יש להקל בהפ"מ אף דהט"ז מכשיר לגמרי הלא שאני בהמה גסה מעגל אף כינו דהוי הפ"מ אפשר להתיר אם נמצא בצד הדק שבועב.

אף אם נמצא בצד העב ממש אז אין להכשיר אפילו בהפ"מ בבהמה גסה כי בבהמה גסה אין דרף להמצא כף לכף בזה ודאי טרפה ולא מהני הפ"מ אכן בתשובת אכן השוהם מיגל בזה בהפ"מ אף בשור יע"ש בסי' מ"ב: תשו' קל"ו (לסי' ה"ל) נטל הטחול פשרה עיין כו"פ שפכת לדעת הש"ע לקמן בנטלו הפליות פשרה דהיינו דוקא ביז אבל ע"י חולי פינו שיקטינה נאסרה ואיך תחזור להכשירה א"כ ה"ה בטחול הוי פן לדעת הש"ע נהביאו הפמ"ג לק' סי' מ"ד.

והנה יש ראי' לזה מדברי הרמב"ם פ"ו מה' ביאת מקדש שכת' דאין פוסל באדם רק מומין שבגלוי אבל מומין שבחלל הגוף כגון נטלו פליותיו של אדם או הטחול או שנקבו מעיו אע"פ שנעשה טרפה עבודתו פשרה, א"כ צ"ע מ"ש אעפ"י שנעשה טרפה והרי נטלו הפליות והטחול פשרה, ובע"כ מוכח דהרמב"ם מייירי בניטל ע"י חולי וז"ב.

והנה בדין צד הדק אם מודדין אותו לארכו וכל הדק דינו פדין הדק שא"צ עובי דינר זהב, או מודדין אותו לרחבו ובחצי חלק העב אף הדק שאצלו דינו פדק שבצד העב וטרפה כמ"ש הט"ז.

הנה זה פשוט דמודדין אותו לרחבו. ובטור משמע פן להדיא דכל דהוי בצד העב ואפי' פדק שבו טרפה פדעת הט"ז וז"ב ונכון לדינא: תשו' קל"ט (לסי' מ"ד) בכוליא שנמצא בה מים עכורים והגיע על הלחבן והמפה הי' נראה מבחוץ רק שבלחבן עצמו אין בו שום לקותא.

הנה זה פלוגתת הפוסקים אם אינו טרפה עד שתשלח בלון עצמו או אם די שיגיע עד הלון, עוד יש ריעותא דמים עכורים או סרוחים טרפה אפי' לא הגיע ללון. והנה הדין נחלק לשלשה חלוקים היכי דליפא שעת הדחק או הפ"מ אז טרפה בחד מהני, או במוגלא אפי' לא הגיע למקום חריץ, או במפת חרב והגיע לחריץ אף שלא שלט בלון ממש רק סמוך ללון כמ"ש, ואם הוי שעת הדחק או הפ"מ יש להתיר בזה.

אבל בהצטרף תרתי דהינו מוגלא והגיע למקום חריץ ממש דהוי תר"ל וגם ס"ס לאיסורא יש להטריף אפי' בהפ"מ ושעת הדחק. מיהו אם טעה בזה המורה והורה להיתר לא מהדרינו עובדא בדיעבד כפשט לשון הש"ע.

אף בנ"ד דהיתה מפה בולטת גם למעלה יש לנו דעת רש"ל המטריף ויש בזה ג' ריעותות אפילו אי טעה המורה והורה להיתר מהדרינו עובדא אפי' בדיעבד פי היא טרפה גמורה, זולת אם כבר נאכל הבשר ולענין הפלים יש להקל בשהיות מעל"ע עכ"פ מידי איסור תורה.

כנלענ"ד בזה והוא נכון: תשו' קמ"א (שייף לסי' הנז') בדין בוועה בפוליא על הלון ממש והי' כמראה פרפומי וקלפיה וראה שהיה גם על הלון עצמו והטריפו הרב ואח"כ הלך השו"ב למורה אחר והכשירו ואמר שלא שלט בלון, והושיב הרב ב"ד על זה ולא הכחישו השו"ב ואח"כ חזר לאולתו והכשיר הבהמה הנה לדעתו ברור שהבשר והפלים אסורים.

דמי פרפומי כתב הרמ"א דהמנהג לדונו בעכורים וסרוחים ונהרי עכורים וסרוחים דעת פל הפוסקים שהיא טרפה, ובפרט בכה"ג בנ"ד שהי' הבועה על הלון בולט לחוץ בזה דעת מהרש"ל דאפי' לא הגיע ללון נמי טרפה, ואית בזה תלתא דלמא פדעת הרב שאמר שהגיע עד הלון נאפי' לדברי המכחיש דלמא טרפה בעכורים אפי' בלא הגיע ללון, ואת"ל דאף בזה בעינו הגיע ללון דלמא פדעת מהרש"ל דהיכי דבולט לחוץ טרפה אפי' לא הגיע עד הלון ולכך הדבר פשוט דהפלים נמי טרפה, וזה ברור לדניא: תשו' קמ"ב (לסי' הנז') אם נמצא מים זכים בבועה אף היו מלוחים אם דינם פמים זכים או בעכורים.

הנה זה תליא בפלוגתת הפוסקים אם הוי כמראה דבש אי הוי פשר או לא וטעם המכשירים מדאי' בש"ס עכורים וסרוחים משמע דוקא אבל כמראה דבש פשר. א"כ לדידהו אף במלוחים נמי פשר מדלא מנאו בהדי עכורים וסרוחים, אבל להאוסרים בכרפומי פשיטא דטרפה נמי במים מלוחים כמו בריאה.

ועיקר להלכה נראה לאסור דהוי כמראה פרפומי מיהו היכי דהוי הפ"מ פיון דבכרפומי גופא יש ב' דיעות רק המנהג פדעת הרמ"א, מ"מ כה"ג יש לומר דזה עדיף מכרפומי לכך בהפ"מ או בשעת הדחק יש להקל במים מלוחים ובלא"ה אין להקל כלל.

כנלפע"ד למעשה: תשו' קמ"ה (לסי' הנ"ל) בדין פוליא של פרה שהיתה מבחוץ לקויה ביותר והי' בה בוועה של מים זכים רחוק מהלון ומהלון עצמו יוצא מוגלא, והטבח אומר שפך רגילות לצאת מן הגיד שבלון ובדקו פמה פעמים ולא מצאו כדבריו והבשר כבר נאכל.

הנה דעת הט"ז דלקותא בפנים פשר אפי' בטחול והביא דעת הרש"ל בס"מ דאף בכוליא פשר חסרון מבפנים, א"כ פיון דדעת רש"ל להכשיר וכן דעת הפר"ח והפמ"ג דבהפ"מ אינו אומר לא איסור ולא היתר א"כ נהי דהתב"ש מחמיר פדאי הני פוסקים להקל בהפ"מ, ובפרט לענין הכלים ושהו פבר מעל"ע שפבר יצאו מספק איסור תורה לדברנו נהי דנפל הספק בשל תורה פדאי הם הפוסקים המתירין לסמוך עליהם בכה"ג.

ובפרט דהכו"פ כתב דאם הלקותא בלונן עצמו בעינו שיהי' ברוב הלונן אף שהפמ"ג כתב דלא קי"ל פנותיה בזה מ"מ יש לצרף דעתו לדעת המכשירים. פן נלפע"ד להכשיר בזה ולהכשיר הכלים עד אחר מעל"ע: תשו' קמ"ו (עוד לסי' ה"ל) בכוליא שהי' בה בועה רחוק מן הלונן וחתכו הבועה והי' בה מים זכים אף פשנתנו אותם לתוך צלוחית היו עכורים קצת.

אף יש לתלות דנעשו פן מחמת שהכלי לא הי' נקי, וטעמו המים ואחד אמר שהם מתוקים ואחרים אמרו שהם מלוחים. הנה נראה בזה להחמיר פיון דדעת הש"ע פיון שלא הגיע ללונן אפי' במים עכורים פשרה נהי דאנו קי"ל להחמיר פדעת הט"ז והש"ע היינו דוקא פודאי עכורים וסרוחים אבל בספק אם הם עכורים יש להקל דהוי ס"ס דלמא לא הוי עכורים ואת"ל הוי עכורים דלמא אפי' בעכורין יש להכשיר פל שלא הגיע ללונן.

ומצד שהיו אומרים שהם מלוחים ג"כ אין לאסור דכבר הוכחתי דלא גרעו מכפנמי אף דיש בזה שני דיעות מ"מ הוי ס"ס ולהקל, וכ"ז אם לא הגיע ללונן אבל אם הבועה במים מלוחים הוי סמוך ללונן ממש אז יש להטריף.

אבל אם לא הגיע ללונן יש להכשיר בזה אפי' שלא במקום הפ"מ וה"ה במראה הדבש. וז"ב ונכון: תשו' קמ"ח (עוד לסי' ה"ל) בכוליא שהי' בה מים זכים עד הלונן ולא יותר ובתוף הלונן מצאו אבן וכבר אכלו הפשר והיה הפ"מ.

בזה נדאי דכשר אפי' אם ראו דהאבן נראה מגוף הכוליא מ"מ פדאי הם המתירין לסמוך עליהם בכה"ג. אף אם הי' בא השאלה טרם שאכלו הפשר אז יש לראות אם אין האבן מגוף הכוליא ולא נראה פנגדו חסרון בכוליא אז פשרה וכן אם נאבד ולא נודע אם הוי חסרון בכוליא נמי פשרה אבל אם ניכר חסרון בגוף הכוליא אז טרפה פדעת התב"ש.

פן הוא נכון לדינא: תשו' קמ"ט (עוד לשם) בכוליא שהי' בה מכה והיא פמראה הדבש ולא הגיע עד הלונן והוא הפ"מ. פשוט להחמיר מטעם ס"ס דלמא פמראה הדבש פשר דלא הוי פמוגלא ואפי' לדעת המחמירין דלמא אפי' פמוגלא בעינו שגיע למקום הלונן.

וז"ב: תשו' קנ"א (שייף לסי' מ"ה) פדין שורים המשתינים דם פסק בלחה"פ דצריף פדיקה אם ניקב פיס השתן או לא. והנה לענין החלב של הפרה המשתנת דם אם מותר החלב נלפע"ד פרוור דהחלב מותר.

דהחלב יש להחמיר מס"ס דהלחה"פ בעצמו כתב די"ל דהדם אינו בא מן נקב הפיס רק מן הגידים הסוככים שמה, א"כ י"ל דלמא לא ניקב פלל רק בא מן אחד מהגידין ואת"ל דניקב הפיס דלמא פדעת הפוסקים דאפי' ניקב פשרה.

ולא שׂינף פּאן לומר איפּא לברורי דְּזֵה הוּי ליפּא לברורי דְּהַפְּרָה עוֹמְדַת לְחַלִּיכָה וְאֵם יִשְׁתַּטְּטָה וְיַסְדִּינָה וּמַקְלֵקל מִמַּשׁ נְחָשׁב וְעוֹד דְּהוּי ע"י טְנַרְח גְּדוּל לְכָּה מְוֹתֵר מִטַּעַם ס"ס הַנְּ"ל. וּבַפְּרִט דֵּיז לְחַלֵּק בֵּין פְּרָה לְשׁוֹנֵרִים דְּבַפְּרָה יֵשׁ לְתָלוֹת בְּמַחְוֵי הַנְּלוּד וְלֹא תְּלִינּוּ בְּכִיס הַשְּׂתֵן.

כְּנ"ל וְדו"ק תְּשׁוּ' קנ"ב (לְסִי הַנּוּ') בְּעוֹף שְׂנַמְצָא בְּגוּפָה שְׁלַחוּפִית מְלֹא מִים וְנִסְרָף לְהַשְׁלֵל שֶׁל בְּצִים וּבְאוֹתוֹ מְקוּם נִיְקַב מְקַצֶּת הַשְּׁלִיָּא וְהִי ע"ש וְשַׁעַת הַדְּחָק. הַגָּה זֶה פְּשוּט לְהִתְרַם אֶף דָּאֵם נִיְקַב דָּאֵם אִינוּ מְוֹתֵר רַק בַּהַפ"מ וְכֵן אִם נִמְצָא מִים בְּתַרְנַגְלוֹת נְמִי אִין מְוֹתֵר רַק בַּהַפ"מ וְא"כ הוּי תְּרִי קוּלִי וְלֹא מְקִילִינּוּ בַּהַפ"מ מ"מ הָכָא הוּי תְּרִתִי לְטִיבוּתָא ע"ש וְשַׁעַת הַדְּחָק.

גַּם י"ל דְּהַשְׁלַחוּפִית אִינוּ רִיעוּתָא דְּאַפְשָׁר הוּא בִּיעָה שְׁלֹא נִגְמְרָה, גַּם הוּא סוֹתָם הַנְּקַב בְּשֶׁלֶל הַבִּיצִים וְשׁוֹב אִין בּו רִיעוּתָא דְּהוּי דְּכָר הַסּוֹתָמוֹ. וְז"ב וְנִכּוּן: תְּשׁוּ' קנ"ג (שׂינף לְסִי מ"ו) אִם נִמְצָא מְכּוֹת וּבּוּעוֹת בְּדַקִּין הַמְּוֹרְגְלוֹין לְהִיּוֹת מִתְּמַת חוּלִי הַנְּקַרְאִין פְּאִקִּין אִם צְרִיף לְבְּדוּק פֶּל בּוּעָה וּבּוּעָה בַּפ"ע אוּ דִי לְבְּדוּק ג' מְהָם, נִרְאָה דְּסָגִי אִם בּוּדְק ג' מְהָם וְנִרְאָה בְּעֵבֶר הַשְּׂנִי שְׂאִין בּוּ שׁוּם לְקוּתָא וְתְּלִינּוּ שְׁפַל הַבּוּעוֹת הֵם כָּף.

מִיהוּ נִרְאָה דְּכ"ז רַק בַּהַפ"מ אוּ לְכַבּוּד שְׁפַת וְא"א לְבְּדוּק פְּוּלָם פִּינּוּ דֵּיז הַרְבֵּה מְהָם אִז דִּי בְּבְדִיקַת ג' מְהָם אָבַל בְּאִין הַפ"מ אִז אִינוּ פְּשָׁר רַק בְּאִם לֹא נִמְצָא רַק ג' אוּ ד' בּוּעוֹת וּבְדַק אוֹתָם וּמְצָא אוֹתָם יְפִין בְּצַד הַשְּׂנִי בְּזָה א"צ לְחוּשׁ לְבְּדוּק אוּלִי יִמְצָא עוֹד יוֹתֵר אֶף דָּמֵן הַדִּין בְּמְצָא ג' הַחֲזוּק שְׂיֵשׁ יוֹתֵר מ"מ פּאן יֵשׁ לְהַקְל שְׁלֹא צְרִיף לְבְּדוּק פִּינּוּ דְּאֵלוּ הִיו יְפִין בְּצַד הַב'.
אָבַל אִם נִמְצָא יוֹתֵר אִז מְחֻיָּב לְבְּדוּק פְּוּלָם בְּאִין הַפ"מ אָבַל בַּהַפ"מ דִּי בְּבְדִיקַת הַג' וְלֹא מְבַעֲרֵי אִם בְּדַק הַגְּדוּלִים שְׂפָהֶם פְּשִׁיטָא דְּמַהְנִי וְאַפְּי' אִם פְּוּלָם שְׁוִין מ"מ דִּי בְּבְדִיקַת ג' דְּהוּי כַּא"א לְבְּרורי דְּהוּי טְנַרְח גְּדוּל.

וְז"ב: תְּשׁוּ' קנ"ז (שׂינף לְסִי הַנּוּ') בְּדִין בּוּעָה שְׂנַמְצָא בְּמַעֲי בְּהַמָּה וְהִי בּוּעָה גְּדוּלָה וּבְכַפְּנִים לְצַד הַרְעִי הִי אֲדוּם הַרְבֵּה וְחֲתַכּוּ פֶּל הַבּוּעָה וְנִשְׂאָר רַק מְעֻט מְעוֹר הַחֲצוֹן דַּק מְאוּד וְהִי תְּלוּי כְּמִין פִּיס קָטֵן דַּק מְאוּד הַגָּה הַדְּכָר פְּשוּט לְהִתְרַם דְּהַשְׁ"ף וְהַט"ז פְּתַבוּ דְּאֶף ע"י חוּלִי דִּי אִם נִשְׂאָר מְעֻט מְעוֹר הַחֲצוֹן א"כ ה"ה הָכָא דִּי אִם נִשְׂאָר מְעֻט מְעוֹר הַחֲצוֹן.

אֶף זֶה דְּוָקָא אִם מְעֻט הָעוֹר הַנִּשְׂאָר נִמְשָׁף בְּשׁוּנָה עִם שְׂאָר עוֹר הַמַּעֲי וְנִרְאָה שֶׁהוּא מְמָנוּ וּמְגוּפוֹ זֶה כְּשֶׁר אָבַל אִם מְעֻט הַנִּשְׂאָר נִרְאָה כְּמִין פִּיס תְּלוּי וּבּוּלַט לְחוּץ אִז נִרְאָה שְׂאִינוּ מְגוּף הַמַּעֲי רַק עוֹר הַבּוּעָה הוּי נְהוּי קְרוּם שְׁעָלָה מִתְּמַת מְכָה וְאִינוּ קְרוּם וּטְרַפָּה, וְזֶה אִם כְּבָר נְאָכַל הַבְּשָׁר.

וּלְעַנְנֵן הַפְּלִים יֵשׁ לְהוֹרוֹת לְהַשְׁהוּתָן מֵעַל"ע בַּהַפ"מ אוּ בְּשַׁעַת הַדְּחָק אֶף אִם תְּלוּי כְּמִין פִּיס קָטֵן פִּינּוּ דְּסוּפְסוּף יֵשׁ לומר דְּהוּי עוֹר הַמַּעֲי מִמַּשׁ וְכִינּוּ דְּכָבֶר נִעֲשֶׂה דְּרַכְּנָן יֵשׁ לְהַקְל כַּה"ג וְדו"ק: תְּשׁוּ' קנ"ה (עוֹד בְּעַנְנֵן זֶה) בְּחַלְחוּלַת שְׁהִיָּה יוֹצֵא מְאֻמְצָעִיתָה כְּמִין כְּפַתוֹר וְכַפְּתוֹר זֶה הִנֵּה פְּתוּחַ לְפָנָיִם לְתוּף הַחַלְחוּלַת שְׁהִרְעִי בּוּ, וּמִרְאָה הַכְּפַתוֹר זֶה הִי פְּעִין פִּיס תְּלוּי יוֹצֵא מִן הַחַלְחוּלַת וּגְוִין הָעוֹר שְׁלוּ לֹא הִי כְּמוֹ הָעוֹר שֶׁל הַחַלְחוּלַת רַק הִי לוֹ

וּלְעַנְנֵן הַפְּלִים יֵשׁ לְהוֹרוֹת לְהַשְׁהוּתָן מֵעַל"ע בַּהַפ"מ אוּ בְּשַׁעַת הַדְּחָק אֶף אִם תְּלוּי כְּמִין פִּיס קָטֵן פִּינּוּ דְּסוּפְסוּף יֵשׁ לומר דְּהוּי עוֹר הַמַּעֲי מִמַּשׁ וְכִינּוּ דְּכָבֶר נִעֲשֶׂה דְּרַכְּנָן יֵשׁ לְהַקְל כַּה"ג וְדו"ק: תְּשׁוּ' קנ"ה (עוֹד בְּעַנְנֵן זֶה) בְּחַלְחוּלַת שְׁהִיָּה יוֹצֵא מְאֻמְצָעִיתָה כְּמִין כְּפַתוֹר וְכַפְּתוֹר זֶה הִנֵּה פְּתוּחַ לְפָנָיִם לְתוּף הַחַלְחוּלַת שְׁהִרְעִי בּוּ, וּמִרְאָה הַכְּפַתוֹר זֶה הִי פְּעִין פִּיס תְּלוּי יוֹצֵא מִן הַחַלְחוּלַת וּגְוִין הָעוֹר שְׁלוּ לֹא הִי כְּמוֹ הָעוֹר שֶׁל הַחַלְחוּלַת רַק הִי לוֹ

מראה אחרת ועור דק, הגה הבאר היטב ולחה"פ הביאו תשובת רדב"ז בענין זה ושם מיירי שהי' עור הפיס כגוון עור של החלחולת והעור הי' שלם מבחוץ והכשירה.

אף הוא ס"ל דבדק הינצא מן הדקין פשר לכה תלה זה באם הוי כגוון העור הוי דק הינצא מן הדקין אבל אנו הא קי"ל פדעת הפוסקים דאף בדק הינצא מן הדקין אינו פשר רק בהפ"מ אבל שלא בהפ"מ טרפה א"כ מה בכך שהוא כגוון העור.

א"כ הפלל הוא לדינא אם לא הוי כגוון עור החלחולת אז חזינו דהוי קרום מחמת מפה וטרפה אפי' בהפ"מ. אבל אם הוי כגוון העור מוכח דהוי רק הינצא מן הדקין ובהפ"מ פשר ופלא במקום הפ"מ טרפה.

וז"ב ונכון: תשו' קנ"ו (שם בש"ע סעיף ב' והוחזרו מאליהן פשרה) הפמ"א הביא בשם מהרש"ל דאפי' בהוחזרו מאליהן טרפה דא"א שוחזרו מאליהן ע"י מקום צר. ולדידי נראה להכשיר בזה פינו דהראב"ה סובר דאף בהוחזרו מאליהן ונמצאו מהופכין פשר אף דאנו לא קי"ל פראב"ה מ"מ היכא דלא חזינו שהם מהופכין נראה דכשר דמה בכך שנהגב צר סוף חזינו שהוחזרו ואמרינו חזקה שלא נתהפכו א"כ גם בתרגולת הוי חזקה זו.

לכה הי' נראה הדבר לדינא להתיר. אף פינו שיצא הדבר מפי המהרש"ל לאיסור נראה דיש להשהותו כ"א יום עד שתטיל ביצים ובזכר י"ב חודש פינו דעכ"פ לא גרע מספק מועיל שהייה, גם נראה דמהרש"ל לא מיירי רק ביצאו דרוף פי הטבעת דזה הוי מקום צר אז מטריף אפי' בהוחזרו מאליהן אבל דרוף נקב בדופן או הפ"מ פשר בהוחזרו מאליהם.

וז"ב בסב"א: תשו' קנ"ז (שייף לסי' ה"ל סעיף ד' מחט שנמצא בדקין טרפה דחיישינו שפא ניקב) עיין באחרונים שהעלו דבהפ"מ פשר אף לדעתו יש לחלק בין דקין של בהמה לשל עוף דאפי' המכשירין לא הכשירו רק בשל בהמה בין גסה בין דקה דרחבין הם ולכה לא חיישינו לשפא ניקב אבל בדקין של עוף שהם קצרים ובפרט במחט שהוא דבר גדול ודאי מסתברא פינו שהולכת במקום צר יש לחוש שפא ניקבה ומלתא דמסתבר הוא.

ומעשה באשה שפאה לבדוק בעוף אם תטיל ביצים והרגישה מחט במעי האחרון סמוך למקום שהרעי יוצא משם. ולכאורה י"ל דחיינו הדין של מחט הנמצא בדקין, אבל אפשר לצדד בזה די"ל דנתחבה מבחוץ ע"י חיכוך בכותל ובאה לפנים ולא מן הנשט ולא עשה שום נקב ואינו דומה למחט שנמצא בשלל של ביצים דטרפה דכינו דהוי בחלל הגוף חיישינו שפא נקבה דשאני התם דהשלל מונח מן הצד א"כ פינו דנטתה דרוף עצלתון חיישינו לניקב וטרפה.

אבל בנ"ד שהיתה המחט בחלל המעי ולא נטתה אנה ואנה שפיר י"ל דיש להקל ודוקא בהפ"מ וכבוד שבת וכדומה וזולת זה יש להחמיר וז"ב: תשו' קנ"ח (לסי' ה"ל) מעשה בבהמה אחת שנבדקה ואח"כ מצאו שם בועות על הדקין והטבח לא הודיע לשום אדם ומכר הבשר ואחר שנודע פבר אכלו הבשר מה הדין של השומן הנשאר והכלים.

הנה מלשון הרמ"א משמע דדוקא אם ע"י בדיקה נודע שנסתמו המעינים אז הוא טרפה אבל קודם בדיקה אינו בחזקת טרפה מוכח מזה דאין הבדיקה חיובית אפי' בבועות גדולות מכ"ש בבועות קטנות שפשרין בדיעבד, גם בבהמה לא נשכיח אפי' אחד ממאה שיהיו נטרפות ע"י הפאקין שעור הבהמה עב היא ואין בועות קטנות פאלו שולטות מעבר לעבר א"כ נראה שפשר בנאבד בלי בדיקה, ועוד יש לצדד בזה דאחר שהיית מעל"ע הכלים הנה רק דרבנן והוי ספק דרבנן ואף דמצד אחר בא לו שהוא דרבנן מ"מ קא לא נודע עד שנעשה דרבנן יש לסמוך על דעת מהרש"ל דמתיר בכה"ג וסמכינן ע"ז בהפ"מ, אבל לענין השומן דזה נוגע רק להטבח יש לקנסו ולאסור אפי' בהפ"מ, אבל אם נאבדו הבגדי מעים בשוגג אז יש חילוק בין עוף לבהמה.

דבהמה יש להתיר בהפ"מ אם נאבד בשוגג אבל בעוף בנאבד יש לאסור אף בהפ"מ והכלים יש להתיר אחר מעל"ע כמ"ש. כנלפע"ד נכון: תשו' קנ"ט בדין בועות הנמצאין בדקין הנקראין פאקין כבר העליתי דיש לבדוק ג' הגדולים שבהם ואם לא נמצא בהם ריעותא מעבר לעבר מכשירים אותה וא"צ לבדוק פולם דמוקמינן להו אחזקתיהו שאינן נקובים.

כן נלפע"ד נכון וברור: תשו' ק"ס (עוד לסי' הנ"ל) הנה בדין בועות הדקין כבר פתבתי כמה פעמים שדי בבדיקת ג' מהם, ועתה נדפס ספר ח"ס וראיתי שהוא חולק ע"ז ומצריף בדיקת פולם ומביא ראי' מסי' קפ"ח גבי קרטיין.

הנה לדעתי גם שם לא בעינן בדיקת פולם רק סגי ג' מהם ומ"ש הרמ"א שם שבדקה פולם ג' פעמים היינו לענין שלא תצטרף בדיקה עוד, אז בעינן בדיקת פולם ותתחזק ולא תהי' צריכה בדיקה עוד, אבל בבדקה רק ג' מהם אינו אלא לטהר אותה ראי'.

ואפילו אי נימא דשם בעינן בדיקת פולם משום דשם חיישינן שפא לא הוי מאבר א' דאלו שלא נמוחו הם מן המקור, אולי האחרים הוי דם ממש מן המקור. אבל הכא בועות הם באבר א' ודאי מהני חזקה דג' לאותו אבר לכה הברור כמ"ש: תשו' קס"א (עוד לסי' הנ"ל) בדקין שהי' עליהם בועה וכנגדו בחוץ הי' אדום וגרר הבועה והי' בפנים הבשר פריא ולא הי' שום מראה כנגדו רק כנגדו בחוץ הי' מראה אודם קצת.

יש להכשיר בזה מטעם דלא שלטה המפה מעבר לעבר ובפנים הבשר פריא אין לחוש לקצת המראה בחוץ. ובענין סרסא בהמסס ונמצא מחט תחוב בפנים באונף הדופן בקמטים נגד הסרסא כבר מבואר בתשובת ב"א דטרפה וכן אני מורה ונהי דהוי לארכו אין להקל בזה וכן נכון לדינא: תשו' קס"ב (שייף לסי' מ"ח) בהמה שנכנסה לגינה והגינה הייתה מוקפת גדר בעצים ארונים ובראשם חוד פלני אצבע וכשרצו להכריח הבהמה נתקעה הבהמה על יתד א' עד כי נקבה העור והבשר על החלל.

והיתד הנה אינו כמו קוץ המבואר בש"ע. הנה לדעתי פשרה הבהמה, הן אמת דהחילוק בין יש לו עוקץ ובין יש לו ראש רחב זה אם נמצא וא"י שפא ניקב אבל היכי דחזינו דניקבה בכתחילה ודאי יש לחוש שפא ניקבו גם הבגדי מעינים.

מיהו מ"מ נראה להכשיר מטעם שפבר פתבתי כמה פעמים דהיכי דיצא הפרש בזה הוי טרפה אבל אם לא יצא הפרש יש לומר, דלא נכנס פלל לפנים רק שוה לדופן הבהמה,

והגוי כמו ספק על ספק לא על ואת"ל על שמא לא ניקב בכה"ג מותרת בהמה אפי' בלי הפ"מ וז"ב: ובדין מקום החלחולת שדבוק בין הירכים וגם פיס השתן תלוי בפנים ומעי יוצא מהכיס ולחויץ שדבוק אותו מעי הוא משתין, ואותו מעי ג"כ הוא דבוק בין הירכים והעצם הסמוך להזנב כמו ב' אצבעות מהזנב וגם הפשר שעל העצם ניקב, והחלחולת עם פיס השתן נאבד ואין ידוע אם היתה נקובה וטבח א' מעיד שראה החלחולת לערף במקום הזה היתה נכוחה גם המעי הי' נפוח במקום הירכים.

הנה גם בזה דעתי להכשיר דלו יהא דנפוח הגוי כניקב הלא אפי' נישל כל המקום ההוא פשר רק שמשאר כדי תפיסה, ולא חיישינן שמא נתמסמס פולו, זה אינו דאם שלטה הריעותא במקצת אמרינן שמא שלטה בכלו אבל הכא אמרינן מה דאתרע אתרע ומה דלא אתרע לא אתרע וז"ב: תשו' קס"ו (שייף לסי' מ"ז) בדין המעיים אשר יוצא מהם מעי קטן.

הנה לדעתי הדין הוא כן אם הוא משוף וארון קצת ואינו עב ועגול אז הוא דק הינצא מן הדקין אבל אם אינו משוף רק עגול ועב אז הוא ווארציל והוא טרפה וצריף להיות ארכו יותר מעביו וזה הגוי רביתי'הו אבל אם הגוי ארכו כעביו, ומכ"ש יותר הגוי ווארציל ולכף בעופות ואונזות א"צ לבדוק פלל אם יש שם ריעותא אבל כבר אונזות צריף לבדוק כל הבני מעיים פי שכית הוא בהם הווארצילין הן בקיץ הן בחורף וז"ב: תשו' קס"ה (שייף לסי' הנ"ל) באשה שקנתה חלחולת במקולין ומגרת ביתה קנתה פשר ומלחה הפל ביחוד ואחר ההדחה מצאו על החלחולת בועות הרבה פי קודם לא השגיחה היטב ותיכף פראותה את הבועות השליכה לחויץ החלחולת ונטפה פלב, ואח"כ באתה לשאול על השומן הנשאר מהחלחולת ועל הפשר הנמלח יחד.

הנה לפי הדין דכל דבר הצריף בדיקה אם נאבד בלי בדיקה טרפה ודאי הי' ראוי להטריף הפשר והשומן, אף לפי שאני בקי היטב בבעות הללו ולא בא לידי שיהי' נטרפה בהמה בבעות הללו, פי העור בהמה עב הוא ולא שכית שיהי' מעבר לעבר לכך יש להכשיר בנאבד בלי בדיקה אם היו בועות קטנות אבל אם היו גדולות ודאי טרפה הפשר והשומן שנמלח עמו כנ"ל.

ולענן הדין בחסר א' מן הדקין הקטנים הנקראים טרפה קישקיליף באונזא נראה דנדאי טרפה דנדאי יש להם איזה שימוש הצריף לעוף ולא לחנם נבראו והרי הוא בכלל נחסר הדקין דטרפה ואין מקום להקל בזה.

ובענן העור של עוף אי מהני ההדחה גם לפשר העלה דעור אית ביה פילי ונכנסין המים להפשר וכן הוא דעת הנוב"י בשו"ת [מהד"ת חיו"ד סי' כ"ז]: תשו' קס"ו (שייף לסי' הנ"ל) הנה במעשה שאירע בבה"כ שהי' מפה בפנים בין החזרים והי' שם נקבמפה שהוא והליחה זב שם ונגד המפה בחויץ הנה הפשר פריא ושלם רק שהי' סרסא עבה ונזקה נגד המפה לחצר הכבד וחפשו אחר מחט כמבואר סי' מ"א ולא הי' שם מחט פלל, הנה בזה יש סברא להתיר מחמת שאין שם מחט, ויש סברא לאסור מחמת שיש מפה ואמרינן אם אין מפה קורט דם מנין והסרסא עדיפא מק"ד אף לדינא העלה בזה דכשרה פאן בסרסא וגם בקורט דם.

דאם פֿשחֹתֶכִין דְּנֹפְנֵי בַה"כ רואין שְׁעֵדֵינן הַבֶּשֶׁר בְּרִיא וְחֶזֶק בֵּין הַמַּפָּה וּבֵין הַסְרָכָא שְׂמַבְחוּץ דְּרואין דְּלֹא שְׁלֹטָה הַמַּפָּה מַעְבָּר לַעֲבָר דְּסְרָכָא וּק"ד אִינּוּ מְעִידִין רַק עַל נֶקֶב מַשְׁהוּ כְּגוֹן נְגִד מַחֲט אָז הָנִי רְאָיָה דְשְׁלֹט מַעַל"ע, לֹא כֵן בַּמַּפָּה שְׂבַפְנִים הִיא הַרְבֵּה וּבְחוּץ לֹא הָנִי הַסְרָכָא רַק בְּמָקוֹם זֶה א"כ שׁוֹב רְאָיָה לַהֲיָפוּף דַּמָּה"ת נִימָא שְׂבַמְקוֹם הַזֶּה שְׁלֹטָה הַמַּפָּה יוֹתֵר מִשְׁאָר מְקוֹמוֹת א"כ אָמְרִינּוּ כְּמוֹ בַּשְּׁאָר מְקוֹמוֹת לֹא שְׁלֹטָה הַמַּפָּה מַעְבָּר לַעֲבָר כֵּן לֹא שְׁלֹטָה בְּכּוֹלָה דַּמָּה"ת נֶחֱלַק בֵּינֵיהּ.

וְכֵן מוֹכַח מִלְשׁוֹן הַתַּב"ש ס' ל"ט דְּאָם הָרִיעוּתָא עֲבָרָה מַעְבָּר לַעֲבָר אָז יִזְיַק הַסְרָכָא אֲבָל בְּאָם לֹא שְׁלֹטָה הַמַּפָּה מַעְבָּר לַעֲבָר אָז לֹא יִזְיַק לָהּ סְרָכָא וּז"ב. וְעַכ"פּ בַּהַפ"מ יֵשׁ לַהֲכַשִּׁיר בְּזֶה מְטַעְמִים שְׂפַתְבְּתִי כַּנ"ל וְדו"ק: תְּשׁו' קס"ח (שְׁיִיף לְסִי' מ"ט) אִם נִמְצָא בַּסְרָכָא מַחֲט תְּחֻב בּוֹ בַּשְּׁעַת אֲכִילָהּ וּבְחוּץ לֹא הִיָּה נִיכָר שׁוּם רֹנֶשׁם וּכְבָר נֶאֱכַל מִמֶּנּוּ וַא"א לַהֲפִיר אִם הִי' שְׂבִיל אוֹ רֹנֶשׁם, הִנֵּה הַדִּין מְבֹאָר בַּש"ע וּבְרַמ"א בְּאָם אִינּוּ נִיכָר לֹא בְּפָנִים וְלֹא בְּחוּץ לַהֲקַל בַּהַפ"מ, וְלִי נִרְאָה דְיֵשׁ לַהֲקַל בַּהַפ"מ אִפִּי אִי יִדְעִינוּ שְׂבָא מִבְּפָנִים וְלֹא נִבְדָּק אִי נִיָּקֵב לְחוּץ דְּלֹא גָרַע מִהַמָּסָס וּבַה"כ.

וְהִיכִי דְלֹא יִדְעִינוּ אִם בָּא מִבְּפָנִים וְגַם לֹא נִבְדָּק אִם נִיָּקֵב בְּחוּץ אָז יֵשׁ לֹמֵר דְּהָנִי תְּרִי קוֹלָא בַּהַפ"מ לְתַלּוֹת שְׂבָא מִבְּפָנִים וְלִסְמוֹךְ עַל הַמְקִילִין גַּם לִסְמוֹךְ עַל הַמְתִּירִין בְּלֹא נִבְדָּק בְּחוּץ, לְכֵן אִין לַהֲתִיר רַק בַּהַפ"מ וְגַם סְעוּדַת מְצוּהָ דְאָז מְקִילִין בְּתַרְתִּי נְגִד תְּרִי וְכֵן נִרְאָה לִי נִכּוֹן לְדִינָא אִם לֹא בְּדָקוּ בְּחוּץ מִן־תֵּר בַּהַפ"מ וְאִם לֹא נִבְדָּק בְּפָנִים וְאִין חֲשׂוּשׁ בְּפָנִים וְגַם בְּחוּץ לֹא נִבְדָּק בְּעִינּוּ תְּרִי הַפ"מ וְגַם סְעוּדַת מְצוּהָ.

וּז"ב וּפְשוּט לְדַעְתִּי: תְּשׁו' קס"ט (שְׁיִיף לְסִי' מ"ח) מַעֲשֵׂה בְּאִשָּׁה אַחַת קָנְתָה הַמָּסָס עִם הַחֲדָרִים קִטְנִים הַנִּקְרָא הָיִב אֲצֶל הַטְּבַח וְהַטְּבַח מְכַר הַבֶּשֶׁר וּבִאֲתָה הָאִשָּׁה עִם הַמָּסָס וְהָיָה ב' מַחֲטִין תְּחֻבִין וְלֹא הָנִי נִרְאָה אִם הִי' מַעְבָּר לַעֲבָר אוֹ לֹא.

עוֹד מַעֲשֵׂה בְּאִשָּׁה א' בְּאָה עִם הַמָּסָס וְתְּחֻב בּוֹ מַחֲט וְהִי' מַעְבָּר א' וּבְפָנִים הִי' מַפָּה עִם מוֹגְלָא וְגַם רֹנֶשׁם הַמַּחֲט הִי' מִבְּפָנִים שְׁחֹר וּבְחוּץ הִיָּה סְרָכָא וְהַמָּסָס הִיָּה הַיּוֹדֵחַ וְנִשְׁרָה בְּפָנִים. הִנֵּה בְּדִין הָא' הָאָרִיף לַהּוֹכִיחַ בְּרְאִיוֹת בְּרוּרוֹת מִן הַש"ס וְהַפּוֹסְקִים דְּבִלָּא בְּדַק אִם נִיָּקֵב מַעְבָּר לַעֲבָר כְּשֶׁר בַּהַפ"מ וּכְדֹאֵי הֵם הַש"ף וְהַמַּנ"י וְת"ח לִסְמוֹךְ עֲלֵיהֶם בַּהַפ"מ בְּזֶה אִם לֹא בְּדַק אִם לֹא נִיָּקֵב מַעְבָּר לַעֲבָר גַּם יֵשׁ לְצַדַּד בְּזֶה לַהֲתִיר מִכּוֹחַ נְאֻמֹּת הָאִשָּׁה דְאִינָה נְאֻמָּת אַחַר שְׂיָצָא הַדְּבָר בְּהִיתָר כְּמוֹ בְּנֶאֱבַד אַח"כ אָמְרִינּוּ כֵּן וְכֵן י"ל בְּמַכְרוֹ וְאַח"כ נִמְצָא בּוֹ מַחֲט וַיֵּשׁ לְצָרְף זֶה לְסַנֵּיף וּלְהַתִּיר, וְכֵן הוּא בַּלְב"ש בְּחִידוּשֵׁי דִינִים רַק הוּא אוֹסֵר לַהֲקוֹנָה עֲצָמוֹ, וְלְדַעְתִּי אִם אִין הַפ"מ לַהֲקוֹנָה אָז יֵשׁ לַהֲחַמֵּיר לוֹ אֲבָל אִם יֵשׁ הַפ"מ כְּגוֹן שְׂמֵלְחוֹ עוֹד עִם בֶּשֶׁר אַחַר נִרְאָה דְיֵשׁ לַהֲתִיר גַּם לְדִידִיָּה וּכְדַעַת הַש"ף בְּשֵׁם הַת"ח וּז"ב וּבְדִין הַב' נִרְאָה בְּרוּר שֶׁהוּא טְרַפָּה דְּסְרָכָא הָנִי פְּקוּרְט דָּם וְכֵן מַה שְׁהִיָּה מַפָּה בְּפָנִים וְשְׁחֹר הָנִי כַּכ"ד בְּפָנִים וְטְרַפָּה כְּשֶׁנִּקְבָּה מַעְבָּר לַעֲבָר וְאִין זֹו שְׂאֵלָה פְּלִל וּז"ב וְנִכּוֹן: תְּשׁו' ק"ע (שְׁיִיף לְסִי' מ"ט) בְּדִין חֲתִיכַת מַחֲט בְּרֵאשׁ הָעֵב נִמְצָא בַּסְרָכָא מְבֹוּשָׁל בַּשְּׁעַת הָאֲכִילָהּ בַּקְעָרָה וְהִיתָה תְּחֻבָּה בְּפָנִים וְהִיתָה חֲלוּדָה מִבְּפָנִים בְּמָקוֹם תְּחִיבַת הַמַּחֲט וּמִצַּד חוּץ הִיָּה שְׁלֵם וְיָפָה.

הַדְּבָר פְּשוּט לַהֲקַל לֹא מְבַעֲיָא הַתְּבַשְׂיִלִּין הָאֲחֵרִים שְׂתַחַב בְּהֶם הַכּוֹחַ מִתְּבַשְׂיִל זֶה פְּשִׁטָּא שְׂמֹתִירִין דְּהָרִי חַנ"ג בַּשְּׁאָר אֲסוּרִים הָנִי רַק דְּרַבְּנָן וּמִן הַתּוֹרָה אִין נֶאֱסָר רַק לְפִי הַמְדוּמְעָ

ונגד זה נדאי איפא סמ"ך בתבשילין ונגד זה איפא ספק והוי ספק דרבנן רק אפי' העורף גופיה פשיטא שהוא מותר ואין זה דומה לדין של הט"ז במעשה דתינוק דהתם הב' צדדים שקולים שפא מבפנים ושפא מבחוץ לקח לא מהני רוב הנבלעים דרף הנושט דכיון דיש ריעותא לא אזלינן בתר רובא, אבל הכא הרי חזינו שפא מבפנים.

ואף אם נקלף הפיס בפנים ולא נבדק אמרינן אלו היה בפנינו היה ניכר גם בו שפא מבפנים הואיל מבחוץ הוא שלם ויפה ומבפנים יש בו ריעותא תלינן שפא מבפנים וכשר אפי' באין הפ"מ: תשו' קע"א אם מותר להטבח לפתוח הבטן מצד אחר ולא לראות אם ניקב החצר הפכד, הנה זה כבר כתבתי דע"פ הדין היה מותר דלא הוי מיעוט המצוי פיון שפא ע"י מעשה שתחיבת המחט או הקוץ הבא מעלמא תליא במעשה נדאי ראוי לסמוך על חזקה ורובא זהו מן הדין.

אבל פיון דאין טורח כ"כ לראות אח"ז א"א להעלים עין מזה, ואין נכון לעשות פן להעלים עין מאיסור אשר יוכלו לעמוד עליו בקל. וז"פ: תשו' קע"ב (לסי' מ"ח) בפרה שחלתה ותחבוה בין הצלעות ויצא הפרש ומזה נראה שניקב הפרס וכבר חיתה לערף ג' שנים.

הנה דעתי להתיר. ואם לא יצא הפרש הוי מותר אפי' לא שקה י"ב חודש דהוי ספק על ספק לא על ואת"ל שנקנס לתוך החלל שפא לא ניקבו האברים הפנימיים.

א"כ בכה"ג מהני שהיה י"ב חודש גם יש לומר בזה נשחטה הותרה להסוברים דאף בגולד ריעותא מחיים אמרינן נשחטה הותרה וז"ב: תשו' קע"ג לסימן הנז' בסעי' ח' ויש לסמוך עליהו אם הוא הפ"מ) עיין ט"ז מ"ש בשם הגהות שערי דורא באם נמצא לאורך הדופן וכו' נראה דהט"ז לא אסר רק באם אין היכר לא מבפנים ולא מבחוץ, או דמוכח מבפנים והצד חוץ אינו לפנינו כגון שהודח או שצאבד אבל היכי דבפנים ניכר תחיבת המחט ובחוץ הוא שלם ויפה בלי מפה ובלי ק"ד הוי הוכחה להיפוך דבא מבפנים דאם איתא דבא מבחוץ הוי ניכר בחוץ כמו בפנים.

לקח באין הפ"מ אין להקל אבל בהפ"מ היכי דמותר בנאבד ולא נבדק בחוץ יש להתיר גם בזה: תשו' קע"ד (עוד לסי' הנ"ל) בבקמה א' שנמצא נקב בכרס החצונה רק אחר המדידה לא היה פשיעור שאם תמתח תעמוד על טפח.

ואח"כ ראו שהי' בעור בחוץ כמין שריטה דקה ותחת השריטה הי' כמו נקב והי' מלא מוגלא וגם הי' על הנקב כמו קורט דם ג"כ רק לצד הבשר הי' קרום עור דק נשאר שלא ראה בה שום ריעותא הנה בזה הוא פשר בלי פקפוק דיש דעת המתירין בספק אם ע"י חולי או ע"י קוץ מפח ס"ס, ובפרט דהעור שלם לצד הבשר ולא שייך בזה קרום מחמת מפה דדוקא בבשר דרפיף י"ל פן משא"כ עור שהוא קשה לא שייך לומר בו שהוא קרום מחמת מפה לקח נראה שהוא פשר מן הדין בלי חשש: תשו' קע"ב (עוד לשם) בדין שאחר הפשטת הבקמה ראו בכרס החצונה שהי' נקובה מעבר לעבר ונקדר הבשר בעגול פשוני אצבעות רוחב הקדירה, הנה אף כי הב"ח מתיר בנשאר העור בחוץ שלם, זה דוקא אם ידוע שפא מנגיחת השנורים כמו דסיים שם גם הב"ח לא מייירי רק בנקרע הבשר אבל לא בנקדר וניטל כנ"ד, ע"כ הדין הוא כף אם ידוע שנגחו זה את זה ונקרע הבשר

קרוע אָבֵל לֹא נִיטֵל בְּזֶה לְכַתְחֻלָּה אֵין לְסַמְּנָה עַל הַב"ח אָבֵל בְּדִיעֵבֵד אֵי הוֹרָה לְהִיטֵר לָא מְהִדְרִינוּ עֹבְדָא אָבֵל אִם אֵין יָדוּעַ שְׁנִגְחָו זֵא"ז אוּ שְׁנִמְצָא הַבְּשָׂר נִקְדָּר וְנִיטֵל בְּזֶה אִפִּי בְּדִיעֵבֵד טְרַפָּה וְהַפְּלִים מַה דְּאֶפְשָׁר לְהַגְעִיל יִגְעִיל וְכ"ח טְרַפָּה וְכָלִי פּוֹרְצֵלֵיין יִשְׁהָא מַעַל"ע.

פּנ"ל נִכּוֹן לְדִינָא. תְּשׁוּ' קע"ו (עוֹד לְסִי הַנ"ל) בֵּא' שְׁשַׁחַט פְּמָה אֲנִינוּזוֹת וְלֹאֲחֵר שְׁהוֹמָהּ הַשְׁוֹמֵן בְּאֵתָהּ אִשָּׁה א' וּבִיָּדָה קְוֹרְקָבּוֹ מְהִאֲנוּזוֹת הַנּוֹ' וְהִי מִבְּחוּץ שְׁלֵם וְיָפָה וּבִשְׁעַת הַדְּחָה לֹא הִרְגִּישָׁה פְּלוּם רַק אִם"כ מְצָאָה עָלָיו פְּמוֹ חֲתִיכַת דְּקִין וְהִי מְעֹנְרָה מְכָל צַד וְנִרְאָה שֶׁהוּא קָרוּם מְחַמַּת מְכָה וּפְתַחוּ הַקָּרוּם הַהוּא וְנִמְצָא בּוֹ מַחַט וְהַמְקוֹם שֶׁהִי דְבוּק עָלָיו הַקָּרוּם הִי קָשָׁה וּפְתַחוּ וְחֲתַכוּ הַמְקוֹם הַקָּשָׁה וְנִמְצָא שָׁם מוֹגְלָא וְהַבְּשָׂר הִנֵּה מְקוֹלְקָל רַק מְעַט לְצַד חוּץ הִי שְׁלֵם וְיָפָה וְשׁוֹמֵן הַנ"ל עִירוֹ אוֹתוֹ לְתוֹף חֲבִית שְׁוֹמֵן שֶׁהִי לוֹ מְכַבֵּר לְצוֹרְף פֶּסֶח.

הִנֵּה זֶה וְדֹאֵי שְׁתוּלִין בְּמִצּוֹי דְּנִדְאֵי מִן הָאֲנוּזָא הוּא פִּינּוֹן דְּהוּי הַמַּחַט בְּתוֹף הַקָּרוּם אִם הִי רַק מוֹנָח עָלָיו הִי נוֹפֵל בְּשַׁעַת הַדְּחָה וּמְלִיחָה וְאִף שְׁלֹא רָאוּ תַחֲלָה מְלַתָּא דְלֹא רִמְיָא עָלֶיהָ הוּא וְכ"ז אִם נִמְצָא בְּחוּץ כֵּן אִזּוּ הוּא טְרַפָּה מִכַּח מַחַט בְּחִלְלֵי הַגּוֹף אָבֵל אִם נִמְצָא בְּפָנִים כֵּן וּבְחוּץ הִי שְׁלֵם וְיָפָה אִזּוּ יֵשׁ לְהַכְשִׁיר וְאִפִּי' לְדַעַת הַמַּחְמִירִין בְּאֵין נִיכָר לֹא בְּפָנִים וְלֹא בְּחוּץ מ"מ בְּנִיכָר שְׁבִיל בְּפָנִים וְלֹא בְּחוּץ מוֹדִים דְּכַשְׁרָה כֵּן הוּא הַדִּין לְעַנּוּן גּוֹף הָאֲנוּזָא וְלְעַנּוּן הַשְׁוֹמֵן לְכַאוּרָה הִי נִרְאָה לְהַתִּיר מִטַּעַם סְפֵק דְּרַבְּנָן דְּהָרִי הָוֵי מִין בְּמִינוֹ וּמִן הַתּוֹרָה בְּטֵל רַק מְדַרְבְּנָן צְרִיף ס' שׁוֹב הָוֵי סְפֵק דְּרַבְּנָן בְּלֹא נוֹדַע עַד שְׁנַעֲשֶׂה דְּרַבְּנָן.

אִף ז"א דְלֹא נוֹדַע הָוֵי אִם לֹא הִי אֶפְשָׁר לְהִיּוֹת נוֹדַע אָבֵל הֵכָא הִי אֶפְשָׁר לִידַע אִם הָוֵי בּוֹדְקִין אוֹתוֹ מְיָכָף בְּעַת פְּתִיחַת הַשְׁוֹמֵן לְכּוֹף טְרַפָּה כָּל הַשְׁוֹמֵן וְכֵן נִרְאָה פְּשוּט: תְּשׁוּ' קע"ז (שְׁיָיָה לְסִי מ"ח) אִם הִי בְּהֶמְסָס מְרָאָה גְרָן וְעֵבְרָה הַמְרָאָה מְעַבֵּר לְעֵבֵר הַדְּבָר פְּשוּט שֶׁהִיא טְרַיְפָה גְמוּרָה דְּכָל שְׁיֻנוּי מְרָאָה הָוֵי לְקוּתָא, וְלֹא דְמִיָּא לְרִיָּאָה דְּמְרָאָה גְרָן הָוֵי פֶּשֶׁר.

דֹּאֵין מְדַמִּין בְּטְרַיְפוֹת זֶה לְזֶה. וְהָרִי בְּרִיָּאָה מְרָאָה גְעַהֵל פֶּשֶׁר לְדַעַת פְּמָה, וְאִפִּי' בְּרִיָּאָה דְּכַשְׁרָה מְרָאָה גְרָן הִינּוּ מִכַּח דְּר"נ מְשׁוּם שְׁלֹא נִבְלַע בּוֹ דְמוֹ אָבֵל בְּהֶמְסָס וּבִיָּה"כ דֹּאֵין מְחַזְקִין בְּהֶם דָּם אֵין לְתֵלוֹת בְּזֶה.

וּלְכּוֹף הָוֵי טְרַפָּה גְמוּרָה בְּלִי סְפֵק, וּלפ"ז בְּלֵב וְקוֹרְקָבּוֹ דְּמַחְזִיקִין בְּהֶם דָּם אֵין טְרַפָּה בְּהֶם מְרָאָה גְרָן רַק אִם יֵשׁ עוֹד לְקוּתָא, אָבֵל בְּהֶמְסָס וּבִיָּה"כ אִף בְּלִי לְקוּתָא אַחֲרַת טְרַפָּה. וּז"ב: תְּשׁוּ' קע"ח (שְׁיָיָה לְסִי מ"ט) בְּקוֹרְקָבּוֹ שְׁנִיָּקֵב וְהִנֵּה שְׁבִיל לָבָן מְעַבֵּר לְעֵבֵר אִף הִי הִנְיָב בְּאֶלְכָסוֹן, אִי גַם זֶה נִקְרָא מְפֹלֵשׁ אוּ אֶפְשָׁר מְאֻחַר דְּבְמְקוֹם דְּהַעוֹר הַפְּנִימִי נִיָּקֵב הַעוֹר הַחִיצוֹן מְכַסְּהוּ וּמִגֵּן עָלָיו וּבְמְקוֹם שְׁהַעוֹר הַחִיצוֹן נִיָּקֵב הַפְּנִימִי מְכַסְּהוּ יֵשׁ לוֹמֵר דְּכָל חַד מִגֵּן עַל חֲבִירוֹ וְכַשְׁר.

לְכַאוּרָה נִרְאָה מְלִשׁוֹן הַש"ס דּוֹקָא נִיָּקֵב זֶה כְּנֻגַד זֶה, אִף לְפִי מַה שְׁמִבְּחָר בְּרַש"י דָּף מ"ג שְׁטְרַפּוֹת הַשְׁוֹמֵן הָוֵי מִכַּח דְּהַמְאָכֵל מְתַאֲסָף וְיוֹצֵא לְחִלְלֵי הַגּוֹף. א"כ גַּם בְּנִיָּקֵב בְּאֶלְכָסוֹן הָוֵי חֲשֵׁשׁ זֶה וְטְרַפָּה בְּלִי סְפֵק וּז"ב תְּשׁוּ' קע"ט (לְסִי הַנ"ל) אִם לֹא הִי נִמְצָא

קורקבו בעורף רק הי' תלוי ויוצא לחלל הגוף במעי שביין הזפק להקורקבו פיס הפנימי של הקורקבו שהמאכל בו זה הי' תלוי ומחנפר אל המעי הנמשך מן הנשט, וכן הי' יוצא ממנו מעי המחנפר אל המעינים פדרה פל קורקבו, והבשר החיצון של הקורקבו לא נמצא בו.

ולא הי' שום סימן רקבון ולא ריחש מעור החיצון רק הפיס הפנימי שהמאכל בו, זה פשוט להתיר גם הנוב"י מהד"ק חיו"ד [סי' י"ח] העלה להתיר בניטל עור א' של הקורקבו ובפרט בנידון דידן אפשר לומר דנברא פה בלי עליון לכה נראה לדינא להכשיר בזה בפשיטות: תשו' ק"פ (לסי' הנ"ל) אם ניקב עד לחלל רק ספק אם הוא ע"י חולי או ע"י קוץ והלב"ש בחידושי דינים הכריע פדעת המטריף מדברי הר"ו בקולין.

מיהו לדעתי א"ז ראיה דהתם פבר אתחזק מחט בחלל הגוף לכה חיישינו לה משא"כ בנ"ד לא אתחזק מחט לפנינו והוי כמו ספק על ספק לא על, ה"נ הוי ספק שמא לא הי' פאן מחט ואת"ל הי' שמא לא ניקב ולכה נראה פדעת המקילין בהפ"מ.

כנ"ל: תשו' קפ"א (עוד לסי' הנ"ל) במעי שביין הזפק לקורקבו הי' מוגלא בצד א' וחתכו אותו והי' הבשר שלם רק שהי' מראה שחור מעבר לעבר. נראה בזה דכשר דאפי' לדברי המטריפין בריאה היינו רק שם דבלי המוגלא הי' טרפה ע"י המראה, רק אנו רוצים שהמוגלא יפעול לה הכשר לכה אם אחר הסרת המוגלא נשאר המראה אין ראיה להכשיר, אבל בשאר איברים דאין מראה פוסל בהם בלי מוגלא, א"כ אם נטלו המוגלא והבשר שלם ויפה אף דנשאר המראה פשר בזה אפי' בשאר איברים ומכ"ש במעי זה שהוא רק ספק טרפה בודאי פשר בלי ספק וז"ב ופשוט: תשו' קפ"ג (לסי' נו"ן) בפרה שיצאה חוץ לבית ואס"פ ראו שהי' דם שומת ממנה וראו שהי' קרע בבטנה נגד בני מעיה כמו רחב ג' אצבעות והתופר הכניס ידו לתוף הקרע ואומר שלא הגיע עד חלל הבהמה וילדה א' אמרה שהשכן של בעל הפרה עשה פן בסכין בכונה, הנה פשוט שהפרה פשרה והחלב פשר דהרי אף אם הגיע לחלל דעת בעל אנהל מועד והרמ"א להכשיר דאם הוי ספק ע"י חולי או ע"י קוץ פשר מטעם ס"ס ואף לדעת המחמירין בזה מ"מ הקא הרי לא הגיע עד החלל והתופר נאמן להעיד שלא הגיע לחלל, ובזה נראה דנאמן ע"א דלא נולד ספק בשחיטה.

גם פיון דהקרע לא הי' רק כמו ג' אצבעות אין פאן טפח. לכה הפרה פשרה והחלב פשר בלי ספק פלל וז"ב: תשו' קפ"ה (שי"ף לסי' נ"ב) באונזא שנפלה למים ונתלחלח הנוצה שלא והמשרתת הציבה האונזא על הבלעכין שקורין ענגלישי קעכין כדי לייבש את הנוצה ותחת הבלעכין לא הי' עוד אש והגחלים פבר עממו וכבו רק שהבלעכין היו חמים עד שהי' סולדת בהם ועמדה האונזא שם לערה עשרה מינוטין, ואס"כ שחטו האונזא ומצאו על בשרה מקצת הפרס נצרר הדם.

הנה הרוקח אוסר בנפלה למים רותחין ובס' גור אריה הודא חולק ע"ז ומתיר, וגם לי נראה להתיר בזה דהש"ס דוקא נקט נפלה לאור. מיהו בדין זה יש להתיר אפי' להרוקח דכאן לא הנה החום רק למטה ולא מפל צד, גם פיון דמקודם היתה במים צוננים המים מחלישין ומקררים פח החום ומצטנן קצת ואין לו פח כ"כ לשלוק בפנים, ועכ"פ בדיקה

מהני ובפרט דלא נשתהא כ"כ ואין זה שיעור חמימות והט"ז פתב דבעינן שיעור חמימות לכן יש להקל בכה"ג ע"י בדיקה וז"ב.

תשו' קפ"ו (לסי' נ"ג) בנשבר הגף איך משערין אם מן השבר או מן העצם החיצון שנכפל וישוב עליו. נראה דמודדין רק מן מקום השבר מטעם דמתחלה פשנשבר הי' רחוק אגודל ואח"כ פשנכנס לתוך אגודל פבר התחיל להתרפא ולדבק ואין בו חשש פלל, ובאם השבר באלכסון ומצד א' הני בתוך אגודל אז פשיש עוקץ מודדין מן התחלת השבר ובאין עוקץ מודדין מן אמצעות השבירה וכן הוא בפאר היטב.

והני עצמות שמונחים בפנים על הגף של עוף המונפרים בש"ף סי' ל"ב ס"ק ט' בשם מהרי"ח ואח' מהם הי' שבור נראה דכשר דהרי בנשבר הצלע דכשרה מטעם פינון שמונח בפנים במקום א' אינו עתיד לנקוב הריאה א"כ כן הוא בהני עצמות קטנים דג"כ אין זזים ממקומן.

ואפ"י המחמירין בנשבר הצלע היינו מטעם שהוא סמוך לריאה אבל הני עצמות שהם מחוץ לחלל לא חיישינן שנכנס חוץ לגבולם וכשר בלי ספק וז"ב ונכון: תשו' קפח (עוד לסי' ה"ל) אם נשבר הגף סמוך לגוף ונקשר שבר על שבר יחדיו ידובקו.

מי שמורה להכשיר בהפ"מ ולכבוד שבת אין מזחיחין אותו כנראה מהפמ"ג בסי' זה אף שבסי' נ"ה פתב להיפך מ"מ אין לגעור במי שהורה כן ושוב ראיתי בס' זהב מזונק פתב ג"כ פדברי: תשו' קפ"ט (לסי' ה"ל) באונזא א' לאחר שהסירו הנוצות נמצא על העור השומן מבחויז נגד המעיים חתיכה א' וחתכו אותה ומצאו בה עצם עגול.

הנה אין בזה בית מיוחד לשאלה פלל והוא היתר גמור חדא מה"ת נחזיק ריעותא שהי' בפנים. ועוד דתלינן שבא מבחויז ע"י חכמה, ודבר עגול כזה אפ"י הי' בפנים אין בו פח פינון דלית בו עוקץ ויתכן שנקלף מן עצם הפייליג וא"כ בנידון זה פשוט להיתר תשו' קצ"א (לסי' ה"ל) בעוף שנשמט גפו וגם נצרר הדם סביב במקום שחיטה וא"י אם קודם שחיטה או אחר שחיטה.

זה נדאי טריפה דתולין בפצוי והכא בנצרר הדם בנדאי הוי קודם שחיטה ולכך הדבר פשוט שהוא טרפה וז"ב. ואפ"י אם אמר השוחט שלא הרגיש בשעת שחיטה אם נשמט הגף אמרינן מלתא דלא רמיא עליה דאינש לאו אדעתיה כי צרורות הדם אי אפשר לבוא בזמן מועט ובנדאי נתהווה מקודם שחיטה לכך לא מהני מה שאמר שלא הרגיש בהשמוטה והוא בנדאי טרפה וז"ב: תשו' קצ"ג (שי"ף לסי' ה"ל) אם נשבר הצלע וכןגד השבירה הי' נגלד מקצת קרום העליון של הריאה פבר מבואר בס' פרי תבואה להיתר, וכן נראה לי דמהני פאן הבדיקה פינון דהוי מקום ידוע סמכינו בהא אבדיקת פושרין ונפיחה.

ויש בזה ג' חלוקים אם יש עוקץ בשבירה טרפה אף בה"מ, ובאין עוקץ באין הפ"מ ראוי לאסור ובה"מ יש להתיר. ואם אין נראה שבר פלל רק העצם גבוה מצד זה ויכול להיות שלא נשבר ממש רק נפוח וכדומה יש להתיר אפ"י באין הפ"מ.

כּוּן נִרְאֶה לְהִלְכָה: תְּשׁוּ' קצ"ה (לְסִי' נ"ה סְעִיף י"ג נִמְצָא שְׁבוּר וּא"י אִם קוֹדֵם שְׁחִיטָה וְכו'). הִנֵּה אִם לְהוֹרוֹת פְּדַעַת הַכו"פ דְּהִיכָא דְלִיכָא צְרוּרוֹת דָּם וְלֹא רוּשָׁם בְּנֻדָּי אַחַר שְׁחִיטָה נִעְשָׂה אוֹ פְּדַבְרֵי הַלֵּב"ש הַחֹלֵק עָלָיו.

הִנֵּה לִית מֵאֵן דְּחַשׁ לְדַבְרֵי הַלֵּב"ש וְתַמִּיד אֲנִי מוֹרָה פְּדַבְרֵי הַכו"פ אִם לְפִי רְאוּת הָעֵין נִיפְר דְּהוּי לְאַחַר שְׁחִיטָה יֵשׁ לְהַקְל אִפִּי' בְּלִי הַפ"מ: תְּשׁוּ' קצ"ז (לְסִי' הַנּו') בְּהִמָּה שְׁהִיְתָה צוֹלְעַת, עַל רַגְל אֶחָד וְאַחַר הַשְׁחִיטָה בְּדַקוּ אַחַר בּוּקָא דְאַטְמָא וְרָאוּ שְׁהִי' הַגִּיד הַקְטָן נִפְסַק וְלַדַּעַת רַש"י הוּא טְרַפָּה וְעַל הַבּוּכְנָא הִי' נִרְאֶה כְּעֵין חִיכּוּף וְעַל הָאֶסְיָתָא הִי' נִפְרָף קָצַת.

נִרְאֶה כִּינּוּן דְּדַעַת רַש"י יַחֲדָאֵי הוּא וְרוּב פּוֹסְקִים חוֹלְקִים עָלָיו בְּפִירוּשׁ גִּיבִים יֵשׁ לְסַמְדּוּף לְהַקְל בַּהַפ"מ פְּנ"ל וְדו"ק תְּשׁוּ' קצ"ח (לְסִי' הַנ"ל) בְּאַבְר הַנְּשַׁבֵּר אוֹ נִשְׁמַט סַפְק מְחִיִּים אוֹ לְאַחַר שְׁחִיטָה בְּמָקוֹם דְּסַמְכִינּוּ אַהֲדָה ס"ס אִי מוֹתֵר גַּם אַבְר הַנְּשַׁמַּט בְּעַצְמוֹ אוֹ לֹא נִרְאֶה דְּהִיכֵי דְהוּי ס"ס שְׁמָא לְאַחַר שְׁחִיטָה וְשְׁמָא לֹא נִקְבָּה הַרְיָאָה מוֹתֵר אַף הָאֶבְר עַצְמוֹ, וּמַכ"ש הִיכָא דְנִיפְר הַדְּבָר שְׁנַעְשָׂה אַחַר שְׁחִיטָה כְּגוֹן שְׁלֹא נִצְרַר הַדָּם וְכוּ"ג פְּשִׁיטָא דְהָאֶבְר מוֹתֵר בְּלִי חַשְׁשׁ כְּלָל וְדו"ק תְּשׁוּ' קצ"ט (לְסִי' הַנ"ל) עֲצָם הַקּוּלִית שְׁנַשְׁבֵּר רְחוּק אֲגוּדָל מִן הַגּוּף וְנִקְשֵׁר שְׁבָר.

עַל שְׁבָר יַחֲדָיו יִדְוּבְקוּ וְנִמְצָא כּוּן לְאַחַר בִּישׁוּל וְאַכִּילָה וְלֹא נוֹדַע אִם הִי' רִיעוּתָא בְּעוֹר וּבְשָׂר. הִנֵּה לְדַעַתִּי אִפִּי' גּוּף הָעוֹף כְּשֵׁר וּמַכ"ש הַפְּלִים דָּאִין סְבָרָא כְּלָל אֲשֶׁר בְּעַת לְקִיטַת הַנּוּצוֹת וְהַהֲכָשֵׁר וְהַבִּישׁוּל שְׁלֹא יִרְגִישׁוּ עַד עֵתָה אִם הִי' אֵיזָה שִׁינּוּי.

וְנִרְאֶה עוֹד יוֹתֵר אִפִּי' אִם נִמְצָא אַחַר הָאֲכִילָה וְלֹא נִקְשֵׁר כְּלָל וְלֹא נִרְאֶה כּוּן רִיעוּתָא בְּעוֹר וּבְשָׂר וְהוּא הַפ"מ נְמִי' נִרְאֶה לְהַקְל דְּתוּלִין בְּמִצּוּי וְהָכָא לֹא שְׁכִיחַ שְׁיָהֵל רִיעוּתָא בְּעוֹר וּבְשָׂר וְלֹא יִרְגִישׁוּ בְּעַת מְרִיטַת הַנּוּצוֹת וְהַדְחָה וְתִיקוּן הַבְּשָׂר לְאַכִּילָה, וְעוֹד דְּבִלָּא נִקְשֵׁר יוֹתֵר יֵשׁ לְתַלּוֹת דְּהָאֲשָׁה שְׁבָרָה אוֹתוֹ בְּעַת הַנְּחַת בְּשָׂר לְקַדְרָה וְכְשֵׁר אִפִּי' בָּאִין הַפ"מ דְּתוּלִין בְּמִצּוּי, רַק כְּשִׁנְיָכֵר שְׁנַעְשָׂה מְחִיִּים אֲזַי אִין לְהַתִּיר רַק בַּהַפ"מ וְכוּן נִרְאֶה לְדִינָא: תְּשׁוּ' ר' (לְסִי' הַנ"ל) בְּפָרָה שְׁנַשְׁחֲטָה וְיִצָּא קוּל עֲרַעוּרֵי שְׁהִיְתָה [צוֹלְעָה עַל] בּוּקָא דְאַטְמָא וּבְעַל הַפָּרָה וְהַמּוֹכֵר אוֹמְרִים שְׁלֹא הִי' הַקּוּלִית בּוֹלֵט כְּלָל רַק קָצַת אֲנָשִׁים אוֹמְרִים שְׁרָאוּ שְׁהִי' הַקּוּלִית בּוֹלֵט.

נִרְאֶה לְהַכְשִׁיר הַפְּלִים לְאַחַר שְׁשֵׁהוּ מֵעַל"ע וְקוֹדֵם שְׁנוֹדַע מֵהַשְׂאֵלָה כְּבָר נִעְשָׂה דְרַבְּנָן וּמָה שְׁהִיְתָה צוֹלְעַת אִין רְאָיָה דִּישׁ לּוֹמֵר מִחֲמַת הַפֶּאֶב הִי' א"כ פְּשִׁיטָא דְהַפְּלִים מוֹתֵרִים אַחַר שְׁנַעְשׂוּ דְרַבְּנָן וּז"ב: תְּשׁוּ' ר"א (עוֹד לְסִי' הַנ"ל) בְּשִׁנְרִים שְׁעוֹשִׁים בְּהֵם מְלֵאכָה שְׁהִי' הַבּוּכְנָא עַל הַקּוּלִית מְלֵא שְׁרִיטוֹת וְהִתְרוֹת הֵן שְׁלִימִים וְיָפִים וְהַגִּיד הַקְטָן הַמְחַנּוֹבֵר לִיכָא כְּלָל.

הִנֵּה לְדִינָא וְדָאֵי כְּשֵׁר כְּמִבְּנָאָר בְּאַחַר וְנִימִים דְּהוּי מִחֲמַת מְלֵאכָה אַף דְּאִיעֲכַל גִּיבִיָּה וְה"ה גְּמִי בְּשִׁרִיטוֹת, וּמָה שְׁנִיטָל הַגִּיד הַקְטָן הֵנִי ס"ס שְׁמָא נִבְרָא כְּדָּ וְשְׁמָא אִין זֶה הִתְרוֹת לְכוּן עֵיקָר דְּכְשֵׁר.

וּבִלָּא מִחֲמַת מְלֵאכָה טְרַפָּה וּז"ב: תְּשׁוּ' ר"ב (לְסִי' הַנ"ל) בְּעַצְם יֵד הַבְּהִמָּה שְׁנַשְׁבֵּר רְחוּק מִן הַגּוּף הַרְבֵּה וְהִי' עוֹב"ח אֶת רְנוּבוֹ וְהַבְּשָׂר שֶׁ"ג עֲצָם הַנְּשַׁבֵּר הִי' בְּרִיא וְשְׁלֵם וְלֹא הִי'

שום נקב בפֿשֿר, הנה הפמ"ג מכשיר גם האָבֿר בכה"ג בְּדָבָר חָשׁוּב וְהַלֵּב"ש חולק עָלָיו מְדַבְּרֵי הַשֵּׁ"ף סי' נ"ה דַּאִינוּ מִתִּיר רַק בְּנִקְשָׁר.

וְנִרְאֶה לְדִינָא כַּהֲפִמ"ג דִּי"ל דְּהַשֵּׁ"ף נִקְט נִקְשָׁר לְרִבּוּתָא אִף דִּי"ל דְּמִתְחַלֵּה הִי יוֹצֵא לְחוּץ וּמכ"ש בְּלֹא נִתְרַפָּא דְחֻזִּינֵן בְּבִירוּר וְשֵׁלֵא יֵצֵא לְחוּץ בְּנִדְאֵי פֿשֿר, וּבְפֿרֵט דִּישׁ לְחַלֵּק בֵּין יָד לְרַגְלֵי דְבִרְגָל יֵשׁ מְקוּם דְנִעְשֵׂה טְרַפָּה בְּלֹא נִקְשָׁר לְכַף אִפִּי בְּמְקוּם וְשֵׁלֵא נִעְשֵׂה טְרַפָּה בְּעֵינֵן נִקְשָׁר מִשָּׂא"כ בִּיד דַּאִין מְקוּם שְׁנִעְשֵׂה טְרַפָּה לְכַף אִין לְהַחֲמִיר בּוּ כָּלֵל.

וז"ב: תשו' ר"ג (לסי' הַנ"ל) עֵצֶם הַקּוּלִית שְׁנִשְׁפֵּר סְמוּךְ לַגּוּף בְּתוֹךְ אֲגוּדָל וְנִתְחַבֵּר שֵׁע"ש וְלֹא בְּדָקוּ בְּנִיבִין כָּלֵל. נִרְאֶה לִי לְדִינָא דְנִשְׁפֵּר אִינוּ פְּנִשְׁמֵט כְּמוֹ שְׁנִרְאֶה מְלִשׁוֹן הַשֵּׁ"ף ס"ק ו' לְכַף נִרְאֶה לִי לְהַקְל בְּזֶה בַּהֲפִמ"ג וּז"ב: תשו' ר"ד (עוֹד לְסִי' הַנ"ל) בְּבִהְמָה אֲשֶׁר כְּמָה יָמִים הִיא צוֹלַעַת עַל רַגְלֵי אַחַת וּבְמְקוּם הַבּוּקָא דַּאֲטָמָא נִעְשֵׂה גִישׁוּוֹאֲלִין וְכַעַת נִרְפָּא קָצַת וְעֵדִינֵן הִיא צוֹלַעַת מֵהַ דִּין לְעֵנֵן הַחֵלֵב, הִנֵּה הַחֵלֵב וְדַאִי טְרַפָּה דְלֹא הָוִי רַק סְפֵק א' שְׁמָא אִיעֵפּוּל נִיבִיהַ אוֹ לֹא דְבָאִיעֵפּוּל נִיבִיהַ אִפִּי לֹא שָׁף נָמִי טְרַפָּה.

רַק דְּמוֹתֵר לְהַשְׁהוּת הַפֿרָה בְּבִיתוֹ, לְמַכּוֹר הַחֵלֵב לְנִכְרִים, כִּינֵן דְּהָוִי רַק סְפֵק טְרַפָּה וְלְחוּשׁ לְמַקְלָה הָוִי רַק חֲשֵׁשׁ דְּרַבָּנֵן וְא"כ בְּסְפֵק טְרַפָּה הָוִי סְפֵק דְּרַבָּנֵן לְכַף יֵשׁ לְהַקְל לְהַשְׁהוּת בְּבִיתוֹ, וּז"ב: תשו' ר"ה (עוֹד לְשֵׁם) בְּהִמָּה שְׁהִיתָה צוֹלַעַת בְּחִיָּה וְהִי נִיכָר שְׁהַבּוּקָא מִתְנַדְנָדַת תוֹךְ הָאֲסִיתָא וְאִתְ"כ נִשְׁחַטָה הַבְּהִמָּה וְרָאוּ שְׁהִיוּ הַנִּיבִים שְׁלִימִים וּבְרִיאִים וְהִי עוֹב"ח כְּדִין חֲפוּי רַק הַבּוּכָנָא הִיתָה נִשְׁמַטָת כְּלוּלָה מִהָאֲסִיתָא וּבִינֵימֵי אֲפִשֵׁר לְהַחֲזִירָה לְתוֹךְ הָאֲסִיתָא.

הִנֵּה הַלֵּב"ש פֿתֵב לְאַסּוֹר בְּזֶה וּלְדִידֵי נִרְאֶה כֹּל דִּיֵּצֵא לְגַמְרֵי אִז טְרַפָּה כִּינֵן דַּאִין אָנוּ בְּקִיאִין בְּעֵיפּוּל נִיבִים. אֲבָל אִם לֹא יֵצֵא לְגַמְרֵי לְחוּץ וְאִתְ"כ חֲזוֹר לְתוֹכּוֹ הִדְרָא בְּרִיא וְכֹל דְלֹא אִיעֵפּוּל פֿשֿר, אֲבָל אִם יֵצֵא לְגַמְרֵי וְאִין יְכוּל לְחַזוֹר זֶה טְרַפָּה בְּלֹא עֵיפּוּל וְאִם יְכוּל לְחַזוֹר לְמְקוּמוֹ אִז פֿשֿר בַּהֲפִמ"ג בְּאֲפִסְק וְלֹא אִיעֵפּוּל כְּנ"ל: וּבְנִידוֹן הַמַּעֲשֵׂה בְּשׁוֹחֵט אֲשֶׁר דְּרַפּוֹ לִיקַח רַגְלִים מְאֻנְזוֹת הַשׁוֹחֵטִין וּמַחֲמַת טְרֵדָה חֲתוּף רַגְלֵי א' מְאֻנְזָא חִיָּה וְנִתְעָרֵב זֶה הַרְגֵל בְּסִמְ"ף רַגְלִים מְשֻׁחֻטִין וְנִרְק הַשׁוֹחֵט א' מִהַרְגָּלִים וּבִישָׁל הַשְּׂאֵר פְּחוֹת מִס' וְאִתְ"כ שְׁמַע דְּהַרְגֵל יֵשׁ לוֹ דִין בְּרִיָּה שְׁאִינוּ בְּטֵל מֵהוּ דִּין שְׁלֵי הַכֵּלִים.

וְהִנֵּה הַלֵּב"ש אוֹסֵר בְּמַעֲשֵׂה כְּזוֹ וְלִי נִרְאֶה בְּזֶה דָּאִם נִימָא כְּדַעַת הַסּוֹבְרִים דְּהִיא טְרַפָּה מִפְּחַת חֲתוּכַת רַגְלֵי אוֹ צוֹמַת הַגִּידִין א"כ כִּינֵן דִּישׁ לוֹ בִּישׁוּל לְעֵנֵן טְרַפָּה יֵשׁ לוֹ בִּישׁוּל לְעֵנֵן בְּרִיָּה נָמִי רַק לְעֵנֵן הַרְגָּלִים אִין אֲנִי אוֹמֵר הִיתֵר.

אִף לְעֵנֵן הַכֵּלִים מוֹתֵר לְהַשְׁהוּת אוֹתָם מֵעַל"ע וְלְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם אִתְ"כ כְּנ"ל נְכוּן: תשו' ר"ו (עוֹד לְסִי' נ"ה) בְּשׁוֹר שֶׁהִי צוֹלַעַת עַל רַגְלֵי א' וְהַקָּצֵב אָמַר שֶׁהוּא מַחֲמַת שְׁנִתְחַבֵּב לוֹ קוּץ בְּרַגְלוֹ וְאִתְ"כ כְּשִׁנְשַׁחט בְּדָקוּהוּ וְרָאוּ שְׁהִיוּ הַנִּיבִים מְעוֹפְלִים רַק הַבּוּכָנָא הִי תְּחוּב הֵיטֵב בְּתוֹךְ הָאֲסִיתָא וְלֹא שָׁף מְדוֹנְכַתִּיהַ אֲפִילוּ כ"ש.

וְהִנֵּה מוֹרָה אֶחָד הַתִּיר הַפֿשֿר כְּדַעַת הַרְמ"א דְּבִלֵא נִשְׁמַט הִירָף וְעֵיפּוּל נִיבִיהַ פֿשֿר, וְאִתְ"כ עֵמֵד מוֹרָה א' וְאִסֵּר הַפֿשֿר וְהַכֵּלִים מֵאַחַר שְׁהִיתָה צוֹלַעַת בְּחִיָּה וְעַכְשָׁיו נוֹדַע שֵׁלֵא הִי מַחֲמַת הַקּוּץ.

הנה לדעתי הפשוט נדאי טרפה וגם הפלים פנין דהפר"ח אוסר בעיכול אף אי לא נשמט הידה, ותו דהא קי"ל דאין אנו בקיאים בבדיקה פל היכא דאיכא ריעותא א"כ ה"כא ברואין שנתעכלו רק שלא נשמט, בשלמא אם לא היתה צולעת בזה א"צ בקיאות אבל אם היו רואין שהיא צולעת א"כ בזה צריכה בקיאות אם נשמט או לא.

ולכך מדינא אין לסמוך על הבקיאיות לכה מדינא טרפה וגם הפלים אסורים אפי' אחר מעל"ע דנודע בעוד שהי' ספק דאורייתא: תשו' ר"ח (לסי' נ"ו) באנונא שהי' נשבר העצם במקום צומת הגידים רק שהי' רחוק שני אצבעות מן הערקום רק שנדבק זע"ז בתוף השיעור ונתחבר זע"ז, והנה הפמ"ג הביא בסי' נ"ו בשם הבל"י להכשיר ונדב"ז הטריף והפמ"ג סינים בשעת הדחק וע"ש אין ביזו לאסרו וסינים וצ"ע.

ולדינא נראה במקום שאין הפ"מ יש לאסור אבל בהפ"מ ולכבוד שבת מותר פל שהעור ובשר הי' שלם מבחוץ: תשו' ר"ט (לסי' הנז') בעצם השוק שהי' בו שבר בתוף אצבע והי' נקשר שאשי"י והי' הפ"מ ומניעת שמחת יו"ט.

הנה גוף הפשוט נדאי אסור. אף שאר העופות שנמלחו יחד והתערבתי הי' מין במינו ויש רוב, הנה בזה יש להתיר בלא נודע הס"ט עד אחר שנתערב והוי ספק דרבנן לקולא.

וכיון דדעת כמה פוסקים דבמליחה די בקליפה ובפרט בספק טרפה העלה השבו"י דדי בקליפה ואם פי הנו"ב חולק עליו מ"מ בדיעבד נדאי לא מהדרינו עובדא, וכיון דלא בעי קליפה רק אותו צד שנוגע בהטרפה והוא לא ניקר א"כ בטל ברוב.

פנ"ל בזה נכון לדינא: תשו' ר"י (עוד לסי' הנ"ל) ששה אננות פטומים נפשטו העורות ונמלחו יחד וטגנו אותם ונמכרו שני גופי האננות והד' שנשארו בשלו אותם בכל יום. ואח"כ נמצא שוק א' נשבר במקום צ"ה ולא הפירו היטב אם הי' הקשירה שבר על שבר או כעין קשירה הנזכרת בט"ז סי' נ"ה ס"ק א' ובנדאי לא הי' שאשי"י.

הנה לדינא הפשוט והשומן בנדאי אסורים פי הנוב"י חולק על השבו"י דמתיר ספק טרפה בקליפה. רק הפלים שפבר שהו מעל"ע ולא נודע הספק עד אחר מעל"ע יש להקל בהם אבל הפשוט והשומן בנדאי אסורים פנ"ל לדינא: ובדין השוחט ששחט מקצת העור ולא יצא דם ואח"כ שחט במקום אחר ובדק במקום מצד הב' והי' שלם לגמרי.

הנה הט"ז הביא בשם מהרי"ק דבעוף לא שייך מקצת עור א"כ הוי הבדיקה חיובית ואין אנו בקיאים בבדיקה ואפי' בלא יצא דם טרפה העוף עפ"י הדין. ובדין חסר מקצת מן הנרדא ונמצא החתיכה בב' וג' מקומות דנהגו.

להטריף עפ"י דברי התב"ש, זה דוקא אם צריכין להצירוף אבל אם בהנשארו הוי תואר נרדא וא"צ להצירוף אז פשוט אפי' אם הנשארו בב' וג' מקומות ואין מזיק הפירווד וז"ב. ובנידון הטחולים שנמצא בהם נקב הנראה מתולדה.

אם נמצא בצד הדק שבועב אני מורה להכשיר ואם נמצא בצד העב ממש יש להטריף פי פבר חלקו הפל על הט"ז. וז"ב: תשו' רי"א (שייך לסי' נ"ז) שני אננות היו בחדר א' גדול ורחב וביום א' בפוקר מצאו אננות א' מתה, ובהשני' לאחר השחיטה נמצא בכף רגל א' קצת חבורה ואדומה מדם והחבורה לא נכנס לפנים פלל רק מבחוץ הי' קצת

חבורה, הנה בזה מותר מדינא פנין שהי המקום רחב אפי' אם הי הדורס אפשר להם לברוח, ולא מבעיא אם לא נמצא בהם רנשם שפשרים רק אפי' אם נמצא בהם רנשם תלינו דע"י חכופה בא להם ומעלמא פנין דלא אתחזק דורס לפנינו ובפרט דהרנשם נמצא בהרגל למטה שלא פנגד חלל הגוף גם הוי הפ"מ לכה מותר אפי' באכילה בלי חשש ופקפוק כלל.

ובדין אשר הי פלוב מלא אנונות ובלילה נשמע צעקה ביניהם ובבוקר מצאו אנונא א' מתה והאנונא גופה היתה בפנים אף אצל צד הפלוב הפונה לחוץ היתה מונחת ונקטע ראשה ובשאר האנונות לא היה שום ריעותא והפלוב היה עם מחיצת הקנים וריחח בין הקנים שהי האנונא יכולה להוציא ראשה לחוץ.

הנה נראה להתיר שאר האנונות מטעם די"ל דטחור אין לו דריסה בעופות הגדולים פגון אנונא רק בהקטנים ואפילו אי נימא דיש לו דריסה הלא הוי הלול פחדר בפ"ע והוי ספק על והכא י"ל דהעוף הנקטע הוציא ראשו לחוץ ולכה קטעו לכה בצירוף דהוי הפ"מ יש להתיר השאר וז"ב: (לסי' הנז') בפלוב שהי במחיצות של קנים ובתוכו חלקוהו בנסרים והי בצד זה עופות ובצד זה עופות ובלילה בא דורס ודרס בצד א' עוף א' מה דינו של העופות בצד השני.

נראה אם הי הפלוב חלוק בנסרים עד ראשו בענין שלא הי אפשר לדורס לקפוץ מזה לזה הוי פשני בתים והוי ספק על ומותרים מה שבצד השני ואם לא היה המחיצה באמצע מגיע עד למעלה הוי פחדר א' והוי ודאי על ופשיטא שאסורין מה שבצד הב'.

פנ"ל להלכה: תשו' רט"ו (לסי' הנ"ל) בפנה צאן שהי נשמע קול צעקה בלילה, ובבוקר נמצא כבשה אחת פצוע ומתה ולא נודע מי הפה אותה אם זאב או פלב. והנה נראה בזה להתיר דודאי אם הי לפנינו זאב וכלב ודאי הי תולין טפי בזאב.

אבל פנין דזאב אינו לפנינו והכלב הוא לפנינו תלינו טפי בכלב אף דלא שכית ביה שידרוס מ"מ הוא לפנינו והזאב אינו לפנינו לכה יש להקל בזה אם פלבים מצויין. פנ"ל נכון לדינא.

ובדין השוחט שיצא עליו קול שאינו מדקדק היטב בבדיקת הריאה והוא מקלקל בדבר והחזק הקול בב"ד רק שלא היו עדים בדבר, הנה אף דבדברנו לא חיישינו לקלא כמו בקול חלוצה הוי עיקרו דאורייתא והוי דרבנן שיש לו עיקר בדאורייתא.

וא"כ י"ל בזה חיישינו לקלא ובפרט בזה"ז דהדור פרוץ ראוי להעבירו. וז"ב: תשו' רי"ז (עוד לסי' הנ"ל) בפלוב שהיו בה שלש אנונות ובבוקר מצאו אנונא א' מבעבע דם בחלק אחוריים ונחסר חתיכת בשר משם ואח"כ נתברר שהי באותו חדר דורסים ויש עדיין שומן בעינו והפלים שנשתמשו בהם.

הנה דעת הרשב"א דתולין במצוי בין להקל בין להחמיר והתוס' פתבו להיפך ונהי דאנו קי"ל פרשב"א להחמיר היינו דוקא לענין אותו אנונא אבל לענין האחרים דלא חזינו בהו ריעותא אפי' הרשב"א מודה, ואפי' לענין אותה אנונא נמי נראה דאי הורה בדיעבד להתיר לא מהדרינו עובדא א"כ הלא דהדורס הוי ספק ביאה והאנונות האחרים הם

לפנינו יותר תלינו דהם נשכוח, אף לכתחלה אין תולין בזה אף בדיעבד אי הורה להתיר לא מהדרינו עובדא אבל האחרים מותרים בפשיטות.

פנ"ל נכון בזה: תשו' רי"ט (לסי' ה"ל) בשור שהחלק וקלה קצת חיגר ונשחט מיד וקה נשבר מקום צנמת הגידין והעור והבשר היו שלימים ויפים ולא הי' שום שינוי אפילו נקב קטן רק על העור של הבשר הי' מראה בלאה.

הנה זה פשוט שהוא טרפה כי אפילו בעור ובשר שלם צריך בדיקה בצ"ה והש"ע לא הביא ה"ש מתירין רק בנתרפא וכן משמע מלשון הש"ך דוקא בנקשר אבל בלא נקשר אפי' עור ובשר שלימים טרפה כמשמעות הש"ך ופרי מגדים, ומה גם דהי' קצת מראה בעור וה"ש מתירין לא התירו רק באין מראה רעה לכן יש להחמיר בזה: תשו' ר"כ (לסי' ה"ל) בדין שהיו ערוך שלש מאות צאן בדיר והדיר הי' ארכו ערוך שבועים אמות ורחבו ערוך י"ב אמות והדיר הי' פותל א' ממצה פרוצה לבקעה גדולה מקום פנוי מחזיק ערוך שמונה מאות אמה ובמחצית הדיר היו עומדים כל הצאן והרועה ישן שם על הקרקע לאנרוך הדיר ונשקם הרועה מצא הצאן נפוצים על פני הבקעה ובדיר מצא ארבעה כבשים מתים וג' צאן נחסרו לגמרי, וכשבא היהודי מצא הצאן בדיר והרועה אמר שקבץ אותם לדיר והיו עוד י"ז צאן קרועים אֲזַנִּים, מה הדין של שאר הצאן והוא הפסד גדול.

הנה נראה להתיר בזה דהרי לא ידוע שהיו שם זאבים וא"כ יש לתלות בכלבים או ששא מתו מאליהם. וגם פינן דהנכרי הסיח לפ"ת שהיו כל הצאן עומדים בבקעה ואולי לא הי' בהדיר רק אלו הארבעה ואותם דרס.

וגם אולי דרס אותם בחוץ ואח"כ באו לתוך הדיר והיו ספק על ספק לא על וכבר כתב המאיר גתיבים דבגודרות לא שייך פאן נמצא פאן הי' א"כ י"ל ששא היו בחוץ כשדרס הזאב א"כ מפל ה"ל יש להתיר האחרים וכנ"ל.

ובדין שהלך ברדלס לחצר גדול שמחזיק החצר שבועה אמה אנוך וששה אמות רוחב ובחצר הי' לערוך שמונים בר אנוזות והרג הדורס מהם י"ב ושלשה דרס, הנה הנשארים מותרים פינן דעופות יכולים לעוף נחשב זה מקום רחב א"כ העופות פשראו הדורס ודאי פרחו למעלה ולכך מותרים וז"ב: תשו' רכ"ב (לסי' ה"ל) פלוב מלא עופות שהיא עומדת בחצר, ובבקר מצאו בפלוב שני עופות מתים והנשארים פרחו ואח"כ נמצאו.

הנה אלו הנמצאים מותרין פינן דבאמת פרחו אז הוי שפיר מקום רחב. הא אם לא היו בורחים אף שהי' בינדם לברוח אסורים ואין דינו כמקום רחב פינן דיש לו מחיצות הוי פחדר בפ"ע ואמרינו כ"נ פאן הי' משא"כ בזה הוי פספק על.

וז"ב לדינא: תשו' רכ"ג (לסי' ה"ל) בפלוב מלא אנוזות שנמצא פעם אחת אנוזא אחת מתה בתוך הפלוב ונדבקה בתחתית הפלוב בכפור וגליד והי' ניקר שמתה זה ימים רבים ולא הי' בה שום רישם דריסה ואחר ימים מצאו אנוזא אחת שהי' צנוארה חוץ לפלוב והי' נקטע ראשה וצדדי הפלוב מבחוץ הי' מלונקלך בדם שפראין הדברים שהי' שם דורס מה דינו של הנשארים.

הנה בזה מותר מטעם דראשה נמשך לחוץ הוי פספק על. ואע"ג דהראשונה מתה בתוך הפלוב דלמא לא הי' מחמת הדורס פי אין להחזיק ריעותא וכן הוא בכמה דוכתי וז"ב:

תשו' רכ"ד (לסי' ה"ל) מי שהי' לו עֲדָרֵי צֹאן בְּעֶרְףָּה שְׂמוֹנִים וְרוּעִים מְרַעִים אוֹתָם בַּשָּׂדֶה וּבְלִילָה מְכַנְיָסִים אוֹתָם בְּחֶצֶר, וּבָא הַרוּעָה וְאָמַר אֲשֶׁר בְּלִילָה בָּאוּ זְאֵבִים לְתוֹךְ הַחֶצֶר בֵּין הַצֹּאן וְהִתְחִילוּ לְצַעֲקוֹ וּבְרַחוּ מִשָּׁם וְאָח"כּ מֵצֵא כֶּבֶשׂ א' נִהְרַג וְנֹאכַל קֶצֶת מִמֶּנּוּ וּב' נִפְצָעִים, וְהִישָׁרְאֵל מֵצֵא כְּדַבְּרֵי וְאָח"כּ אָמַר שְׂאִין מֵאֲמִין לְהַרוּעָה מֵאַחַר שֶׁבְּלִילָה אֵין הָאֲחֻרָיוֹת עָלָיו אוֹלֵי הִי' הַמַּעֲשֵׂה בְיוֹם וְהוּא פִּיחֹשׁ וְאָמַר שֶׁבְּלִילָה הִי'.

וְאָח"כּ אָמַר שֶׁבְּשִׁעָה שֶׁהֵלֵךְ לְרֹאוֹת הַמַּעֲשֵׂה מֵצֵא כָּל הַצֹּאן נִפְוָצִים עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה. הִנֵּה לְדַעֲתִי מִן־תְּרִין כָּל הַצֹּאן דָּאֵין הָעֶפּוֹ"ם אֶפְלוּ מִלִּפְ"ת נֶאֱמָן לֹא לְאִיסוּר וְלֹא לְהִתִּיר וּלְהִתְמִיר אֵינוּ נֶאֱמָן אִף דְּהוּי רְגָלִים לְדַבֵּר וּבְפֶרֶט דְּהִכָּא לֹא הוּי רְגַל"ד, גַּם י"ל דְּלִישְׁבִּית עֲצָמוּ שְׁגִירֵשׁ הַזְּאֵבִים אוֹמַר כֵּן וְאֵינוּ נֶאֱמָן גַּם כֵּינֵן דְּנִמְצְאוּ בְּחוּץ י"ל כִּנְכ"ה לְכֵן פְּוֹלָם מִן־תְּרִין: תְּשׁו' רכ"ז (עוֹד בְּעֵנְוֵן הַנ"ל) מַעֲשֵׂה שֶׁהוּי יוֹשְׁבִין בַּשָּׂדֶה עִם הַצֹּאן יִשְׁרְאֵל עִם נְכָרֵי א' וַיֵּשׁ לְהֵם גָּדֵר גָּדוֹל עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה מְוָקָף בְּכָל צֵד גְּבוּהָ וְרַחֵב מְאוֹד לְעֶרְףָּה שְׁלֵשִׁים יְדוֹת מְעֶרְףָּה הַצֹּאן וּבְלִילָה הָיוּ נְעוּרִים וּפְתָאוּם שְׁמַעוּ בְּהִלָּה בֵּין הַצֹּאן וְיִצְאוּ תְּיָכָף וְרָאוּ זָאֵב שֶׁקִּפֵּץ עַל הַגָּדֵר חוּצָה וְכִבֵּשׂ א' מִמֶּסְמָס בְּדָם עַל הַצֹּנוֹאֵר וְנִיכָר שֶׁהוּא מְשִׁינֵי הַזָּאֵב.

הִנֵּה נִרְאָה בְּזָה לְצַדֵּד הִיתֵר דְּתִיכָף שֶׁהוּי צוֹעֲקִים הַצֹּאן יִצֵּא לְחוּץ א"כ כּוֹנֵם שֶׁצֻעֲקוּ אֵין לְחוּשׁ לְדְרִיסָה רַק בְּזוֹ הַרְגַע שֶׁצֻעֲקוּ וּבְזוֹ הַרְגַע קָטָן לֹא הִי' יְכוּל לְדְרוֹס רַק מְעַט וּבִטְלוּ בְּרוֹבָא פְּסֻבְרַת הַמַּר"מ מְלוּבְּלִין גַּם בְּפמ"ג הִבִּיא דְּעוֹת דְּהוּא רַק דְּרַבְּנָן וַיֵּשׁ בְּזָה ס"ס שְׁמָא מְקוּם רַחֵב אִף דְּמְוָקָף גָּדֵר הוּי רַחֵב וְאִת"ל דְּלֹא הוּי רַחֵב דְּלִמָּא הוּי רַק דְּרַבְּנָן וּמִתֵּר מְטַעַם דְּהוּי כְּמַחְבּוּאָה אַחַת.

וּלְרוֹוֹחָא דְּמִלְתָּא אָנִי מְסַכִּים לְהִיתֵר ע"י נְכִבְשִׁינְהוּ דְּנִיידוּ וּשְׁנִים הָאֲחֻרוֹנִים מִן־תְּרִים לְמַכְרֵם לְנְכָרֵי. כַּנ"ל נְכוֹן לְדִינָא: תְּשׁו' רכ"ט וְעוֹד בְּעֵנְוֵן זֶה.

חֲמִשִּׁים צֹאן הָיוּ ת"י רוּעָה א' עֶפּוֹ"ם וּבְיַד הַרוּעָה הָיוּ עוֹד מֵאָה וְחֲמִשִּׁים צֹאן וּבְלִילָה הַכְּנִיס הַרוּעָה כָּל הַצֹּאן לְדִיר אֶחָד מְוָקָף גָּדֵר אֶרְכוּ ל"ח אֵמָה וְרַחֲבֹו כ"ו אֵמָה וּבִבְנוֹקָר מֵצֵאוּ טְלָה א' הַרוּג חוּץ לְגָדֵר וּבְפָנִים בְּדִיר הִי' טְלָה א' פְּצוּעַ וְדְרוּס וּבְכוֹתֵל הַגָּדֵר הִי' חֲתִירָה כְּחִתִּירַת זָאֵב וְכָלֵב וְהַרוּעָה אָמַר שֶׁשְׁמַע בְּלִילָה אֵינָה רַעֲשׁ בְּעֶדֶר וְהִקִּיץ וְרָאָה זָאֵב שֶׁקִּפֵּץ לְחוּץ מְעַל לְגָדֵר וּמִזָּה שֶׁפִּטּוּ שְׁמַתְחִלָּה חֲתֵר הַזָּאֵב וּפָגַע בְּהַטְלָה סְמוּךְ לְגָדֵר וְהוּצִיאוּ לְחוּץ וְדְרָסוּ וְאָח"כּ נְכַנְס לְפָנִים וְדָרַס הַטְלָה הַב'.

הִנֵּה י"ל בְּזָה מַה שְׁאוּמַר הַנְּכָרֵי שֶׁרָאָה זָאֵב שֶׁקִּפֵּץ בְּזָה אֵינוּ נֶאֱמָן דִּי"ל לְהִשְׁבִּית עֲצָמוּ אָמַר כֵּן וְא"כ הוּי סָפֵק עַל וְאִת"ל עַל שְׁמָא לֹא דְרָס, גַּם כֵּינֵן דְּהִי' חֲתִירָה בְּכוֹתֵל א"כ אֵינָה מְהֵם הִי' יְכוּל לְבְרוֹחַ א"כ דוּמָה לְמַחְבּוּאָה אַחַת דְּמִצְלָתָה עַל כָּל הַפְּהֻגוֹת ה"ה נְמִי בְּזָה י"ל כֵּן.

לְכֵן נִרְאָה לְהִתִּיר בְּזָה: תְּשׁו' רל"א וְעוֹד בְּעֵנְוֵן הִנֵּה שֶׁהִי' בְּדִיר מֵאָה וְשִׁשִּׁים צֹאן וּבִבְנוֹקָר מֵצֵאוּ כָּל הַצֹּאן בְּחוּץ וְשִׁלְשָׁה מִן־נְחִים בְּחוּץ הַרוּגִים וְאַחַת הִי' דָּם יוֹצֵא מִצֹּנוֹאֲרָה וְאַחַת אֵינָנָה אִף נִמְצְאוּ חֲתִיכוֹת בְּדֶרֶךְ וְנַעַר א' נְכָרֵי אָמַר שֶׁרָאָה בְּלִילָה שְׁנֵי זְאֵבִים רָדְפוּ אַחֲרֵיהֶם.

הִנֵּה לְפִי הַדִּין מִן־תְּרִים הַצֹּאן מְפָמָה טְעָמִים, א' כֵּינֵן דְּנִמְצְאוּ כְּמָה מֵתִים א"כ נַח רוֹגְזִינָה וּמַה שֶׁהִי' צֹנוֹאֲרוֹ שָׁל א' מְבַעֲבַע דָּם אוֹלֵי בְּכוֹתֵל נִתְחַכְּפוּ וְלֹא מִחֲמַת הַדְּרוֹס וְעוֹד יֵשׁ

לְצַרְף בְּזוּה מ"ש הפמ"ג בְּשֵׁם מַהֲר"מ מְלוּבְּלִין בָּאֵם לֹא דָרַס רִבּוֹן רַק מְיֻעָטוֹן א"כ פִּינּוֹן דְּהוּי פְּשָׁרִים בְּטָלוּ בְּרֹב גַּם דְּחֻצָּר הָוּי מְקוּם רְחֹב וּבְזוּה אֵינּוּ אָסוּר רַק אִם הָוּי פְּעִין דִּיר שְׂהוּא מְקוּם צָר.

א"כ מְפָל הַנְּ"ל מְוֹתְרִין הַצָּאן בְּלִי חֻשׁ וּפְקֻיָּק כָּלְל. וז"ב: תְּשׁוּ' רל"ב (לְסִי' הַנְּ"ל) בְּמַעֲשֵׂה שְׁהִי בְּעֻלְיָה ב' פְּלוּבִים מְלֹא עוֹפוֹת גְּדוּלִים שְׁקוֹרִין אוֹנְדִיק וְהַפְּלוּבִים לֹא הִי מְרַחֵק בִּינֵיהֶם וְלֹא נִשְׁמַע קוֹל צְוֹנָה רַק בְּפִנְקָר מְצָאוּ בְּפִלוּב א' עוֹף א' מֵת וְנִאֲכָל מְמַנּוּ הָרֹאשׁ עִם קֶצֶת צְוֹנָרוּ וּבְעוֹפוֹת הָאֲחָרִים לֹא נִיכָר בְּהֶם שׁוּם פְּצַע וְחַבּוּרָה וְשֵׁם מְצוּי תְּמִיד כָּלֵב שְׁמֹנָח שֵׁם.

הִנֵּה נִלְפַע"ד דְּהַעוֹפוֹת מְוֹתְרִין, וְאִפְ"י בְּלִי הַכָּלֵב נִרְאָה לִי לְהַתִּיר עַפ"י מֵה שְׁפָכָר כְּתַבְתִּי דָאֵם הִי רֹאשׁ הָעוֹף תְּחֹב לַחוּץ מְוֹתְרִים כָּל הָעוֹפוֹת דְּהַעוֹף הוֹצִיא רֹאשׁוֹ לַחוּץ וְשֵׁם דְּרָסוּ א"כ הֵכָא דְלֹא נִמְצָא כָּלֵל הָרֹאשׁ בְּפָנִים אֲמָרִינּוּ דְּהוּי סָפֵק עַל וַאֲת"ל עַל שְׂמָא לֹא דָרַס אֲחָרִים וּמכ"ש אִם הִי כָּלֵב ג"כ בְּוֹדָי מְוֹתְרִים מִטַּעַם ס"ס.

וְכֹן הוּא נְכוּן לְדִינָא: תְּשׁוּ' רל"ג (לְסִי' נ"ח) מַעֲשֵׂה שְׁדָרַס אָדָם לְהַעוֹף עַל צְוֹנָרוּ מְמוּל עֲרָפוֹ עַד שְׁנִתְלַשׁ קֶצֶת מְעוֹר הַצְּוֹנָר וְלֹא בְּדָקוּ אוֹתוֹ אִם יָכוֹל לִילֵף גַּם לֹא שְׁהָה מַעַל"ע רַק שְׁחַטוּהוּ תִּיכָף. הִנֵּה אֲמַת הוּא דְּהַסִּימָנִים קְשִׁים הֵם וּמְצַד הַסִּימָנִים אֵין פֶּאן בֵּית מִיחּוּשׁ, אִף מִטַּעַם חוּט הַשְּׁדָרָה הִי צָרִיף בְּדִיקָה שְׂמָא נְתַרְסַק אִף הַט"ז בְּסִי' ל"ב מְחַלֵּק בֵּין רִיטוּק לְנַפְסַק דְּבְרִיטוּק אֵין אָנוּ בְּקִיאִין וּבְנַפְסַק אָנוּ בְּקִיאִין וּמְלִשׁוֹן הַר"ן בְּחֻלּוּין מִשְׁמַע דְּלֹא חִיִּישִׁינּוּ רַק בְּאֲבָרִים הַפְּנִימִים אֲבָל בְּחוּט הַשְּׁדָרָה לֹא חִיִּישִׁינּוּ רַק שְׂמָא נַפְסַק אוּ נִקְרַע וּבְזוּה אָנוּ בְּקִיאִין.

ע"כ נִרְאָה לִי לְהַקְל בַּהֲפ"מ אוּ צְוֹנָר שְׂבַת וּי"ט ע"י בְּדִיקָה בְּחוּט הַשְּׁדָרָה אִם לֹא נַפְסַק וְנִקְרַע. כְּנִלְפַע"ד.

תְּשׁוּ' רל"ו (לְסִי' ס') בְּהֵמָה שְׁנִתְפַּטְמָה כָּל יָמֶיהָ בְּאִסּוּר וְכוּ' עֵינֵין בְּשִׁ"ף שְׁהֶאָרִיף בְּזוּה שִׁישׁ פְּלוּגְתָא בְּזוּה. וְלִי נִרְאָה דִּישׁ חִלּוּק בֵּין אִסּוּר שְׂאִינּוּ אָסוּר מְצַד עֲצָמוֹ כְּמוֹ פְּרִשְׁינִי עַפ"ו"ם אִף שְׁנִשְׁתַּנָּה לְדָבָר הַמְּוֹתֵר הִינּוּ הַבְּשָׂר הַרִי מִתְחַלְלָה ג"כ הַפְּרִשְׁינִים הֵיטֵר הֵם רַק שְׁהֵם שָׁל ע"ז א"כ נִחְשָׁב עֵתָה נְמִי שָׁל ע"ז כְּמוֹ הַפְּרִשְׁינִין, אֲבָל בְּחֻלּוּב אוּ דָם דְּזוּה הָוּי אִסּוּרוֹ מְגוּפוֹ א"כ כִּפִּינּוּן שְׁנִתְפַּטְמָה לְדָבָר הַמְּוֹתֵר פִּינּוֹן שְׁנִשְׁתַּנָּה וְנַעֲשֵׂה בְּשָׂר מְוֹתֵר.

כֹּן נִרְאָה לִי לְחַלֵּק בְּזוּה: תְּשׁוּ' רל"ז (לְסִי' ס') בְּהֵמָה שָׁל עַפ"ו"ם שְׁהִיתָה בּוּקָא דְאִטְמָא דְשָׁף מְדוּכְתָא וְיִלְדָה וְהִנִּיקָה הַגֹּלֵד אֵיזָה שְׁבוּעוֹת וְאַח"כ מְכַר הָעַפ"ו"ם הַגֹּלֵד לִישְׂרָאֵל וְשִׁחְטוּ וְהַעִידוּ אֲנָשִׁים אֲשֶׁר זֶה שְׁנִתְיָיִם יָמִים אֲשֶׁר הַבְּהֵמָה יִלְדָה.

הִנֵּה לְדִינָא נִרְאָה לֹמֵר דְאִף הָאוּסְרִים בִּינְקָה מְטַרְפָּה לֹא ס"ל דְּכָל הַבְּהֵמָה נְהַפְּףָה לְאִסּוּר וּבַע"כ פְּנוּנְתָם דַּע"י הִינִיקָה נוֹסָף בְּהַ בְּשָׂר וְדָם וְנִתְגַּדֵּל בְּאִסּוּר וְיִישׁ פֶּאן תַּעֲרוּכְתָא אִסּוּר, וְא"כ הִרִי יִישׁ פֶּאן רֹב הֵיטֵר נֶגֶד הַנוֹסָף בְּהַ מִפְּחַ חֻלּוּב הָאָסוּר וְהִרִי מִן הַתּוֹרָה בְּטָל בְּרֹב רַק מְדַרְבְּנָן בְּעֵי שְׁשִׁים וְא"כ הָוּי סְפָקָא דְרַבְּנָן וְהוּי פֶּאן ס"ס שְׂמָא לֹא אֵי עַפ"ו"ם גִּבְיָה וְשְׂמָא כְּשֶׁרָה שְׁיִנְקָה מִן הַטַּרְפָּה מְוֹתֵר כְּנ"ל נְכוּן בַּעֲזָה"י: קִיצוּרֵי דִינִים מֵהִלְכוֹת טְרָפוֹת מְסַפֵּר קִנְאָת סוֹפְרִים לְהַגָּאוֹן הַמְּחַבֵּר זצ"ל תְּשׁוּבָה ד' (שִׁינִיף לְסִי' ל"ג) ע"ד הַשְּׂאֵלָה בְּתַרְנַגּוּלָת אַחַת שְׁנִמְצָא מְאָכֵל הַרְבֵּה בֵּין עוֹר לְבָשָׂר הַבְּיִילִיג וְהִי רְחוּק מִן הַצְּוֹנָר עַד

שליש באונרד התרנגולת וסרְכָא יוצא מן המאכל והלכה עד הגֶזֶק והסירו הסרְכָא מן הגֶזֶק והיה תחתי שלם וגם בְדָקוּ הַנֶּשֶׁט והיה שלם ולא היה בהם שום ריעותא. ע"כ.

הנה לדעתי פֶּשֶׁר הַדְּבָר בְּפִשְׁטוּת דְּמוּכַח דְּהוּי מִן הַגֶּזֶק וּמִמְקוֹם זֶה דְּאִינוּ נִמְשָׁךְ עִם הַנֶּשֶׁט, דָּאֵם הִי מִן הַנֶּשֶׁט או מן הגֶזֶק הַנִּמְשָׁךְ עִם הַנֶּשֶׁט הִי צָרִיךְ לְהִיּוֹת נִמְצָא בְּצוּרָא הַמֵּאֲכָל, וּמִדְּלֵא נִמְצָא בְּצוּרָא וְלֹא בְּפָנִים נֶגֶד מְקוֹם הַנֶּשֶׁט וְרֵאשׁ הַגֶּזֶק רַק עַל הַבִּיילִיג מוּכַח דְּמִן הַגֶּזֶק הַקְּרוּב לְבִיילִיג שְׂאִינוּ נִמְשָׁךְ עִם הַנֶּשֶׁט בָּא וּבְזֵה אֲזַלְיִנוּ בְּתֵר קְרוּב וְאִין לְחוּשׁ שְׂמָא נַעֲשָׂה נֶקֶב בְּנֶשֶׁט וְהוּא פֶּשֶׁר בְּפִשְׁטוּת, וְאֵם נִיקֵב הַגֶּזֶק וְהַמֵּאֲכָל נוֹפֵל לְחוּץ או שְׂהַמֵּאֲכָל נוֹפֵל לְפָנִים לְחַלֵּל הַגּוּף זֶה תְּלוּי בְּרֵאוֹת עֵינֵי הַמּוֹרָה, אִם נִיקֵב בְּאִנְפֵּן שְׂיִוְתֵר מְצוּי לְהִיּוֹת נוֹפֵל לְחוּץ או לְפָנִים לְחַלֵּל הַגּוּף וְדָאי טְרַפְסָה דְּהָרִי עֲתִיד לְמוֹת.

אָבֵל אִם מְצוּי יוֹתֵר שְׂיִהְיֵי נִכְנָס לְקוּרְקָבֵן או אִפִּי הַדְּבָר שְׂקוּל כִּיּוֹן דְּטַבַּע הַבְּעֵלִי חַיִּים לְהִיּוֹת נִכְנָס לְקוּרְקָבֵן דְּכַח הַקּוּרְקָבֵן מוֹשָׁךְ אֲצֵלוּ הַמֵּאֲכָל אֲזַי נִחְשָׁב מְצוּי יוֹתֵר שְׂיִרֵד לְקוּרְקָבֵן וְהוּא פֶּשֶׁר.

וז"ב לדינא: תשו' ה' (שייף לסי' ל"ט) ע"ד השאלה אשר שכיח הוא להמצא מין סרְכָא שְׂקוּרִין הַבּוֹדְקִים קְאֲנַעְקֵלִיף וְהֵמָּה שְׂכִיחִים לְרוּב בְּאוֹנָה עֲלִיוֹנָה שֶׁל יָמִין שְׂיִישׁ שֵׁם הַרְבֵּה קְצוּוֹת וּפִיצוּלִים קְטַנִּים יוֹצֵא סְרְכָא כְּמִין חוּט דְּבוּק לְשׁוּמֵן הַלֵּב או לְמְקוֹם אַחֵר דְּהוּי שְׂלֵא כְּסִדְרוֹ, וְאוֹתוֹ הַחוּט סוֹבֵב וְהוֹלֵךְ עַל קֶצֶה הָאוֹנָה כְּמִין חוּט הַסּוֹבֵב כְּמוֹ שְׂאָדָם מְסַבֵּב חוּט עַל אֲצַבְעוֹ, וְלְרוּב הַחוּט הַסּוֹבֵב קֶטֶן הוּא מְהֵכִיל וְקֶצֶר הוּא מְבַשֵּׁר הַרְיָאָה בְּנִפְיָחָה לְכֵן נֶאֱטָם הַמְּקוֹם הַזֶּה וְאִין בּוֹ רוּחַ וְכַמְעַט לֹא נִיכְפֵר מֵה סְרְכָא וּמָה רִיָּאָה, וְכַשְׂנִקְלֵף הַסְרְכָא הֵיטֵב ע"י הַקְּלִיפָה הַנְּהוּג עִתָּה לְפַעְמִים יַעֲלֶה הַנִּפְיָחָה וְנִכְנָס תִּיקְרָף הַרוּחַ בְּאוֹתוֹ חֲתִיכַת הַרְיָאָה וְהוּא יְהִי נִשְׂאָר בְּמַרְאֵה כְּשֶׁאֵר מַרְאֵה רִיָּאָה בְּמַרְאֵה וּבְמִישׁוּשׁ, וְלְפַעְמִים לֹא בְּנִקֵּל יַעֲלֶה בְּהַ רוּחַ לְשׁוּב לְאִיתְנוּ גַם אַחֵר הַסֵּרַת הַסְרְכָא רַק ע"י מְשֻׁמוּשׁ יֵד הַרְבֵּה וּמְקִירוֹס בְּיָדִים עַד שְׂיִפּוּל בְּהַ רוּחַ, וְגַם כִּי לְפַעְמִים כְּשֶׁמְסִירִין הַיָּד מִלְּדַחֲנוֹק אֵת הַרוּחַ וּמְשֻׁמוּשׁ בְּיָדִים יְהִי כְּבְרֵאוֹשׁוֹנָה וּמְרֵאִי אִין לָהּ כְּמַחְוִיב לְהִיּוֹת בְּרִיָּאָה אַחֵר נִפְיָחָה.

ע"כ השאלה. הנה כבר כתבתי בחיבורי אם סרְכָא יוצא מתוך הקמט והסרְכָא עוֹבְרַת ע"י מְשֻׁמוּשׁ וְהַקְּמֵט נִשְׂאָר וְנִיכְפֵר שְׂהַקְּמֵט הִי בְּלֵא הַסְרְכָא דְּעִתִּי כְּהַמְתִּירִין וְלִהְיִפוּף אִם אַחֵר הַסֵּרַת הַסְרְכָא חוֹזְרַת הַרְיָאָה מִלְּהִיּוֹת מְקַמֵּיט לְדַעֲתִי הוּא טְרַפְסָה.

דְּבַשְׁלָמָא אִם הַקְּמֵט הוּי בְּלֵא הַסְרְכָא אֲמַרְיִנוּ שְׂהַקְּמֵט הוּי מְתוּלְדָה וְחִזְיִנוּ שְׂהַרְיָאָה מְרַחֲפַת בְּלִי מְקוֹם זֶה אָבֵל אִם הַסְרְכָא מְקַמֵּיט הַרְיָאָה חִזְיִנוּ דְּהַסְרְכָא מְעַפְכַת מִלְּהַנִּיף יִתְכֵן שְׂיִנְפֹסֵק חִיּוֹתוֹ מִכַּח זֶה א"כ כֵּן דְּנִיכְפֵר דַּע"י הַסְרְכָא נִקְמֵט הַרְיָאָה וְכַשְׂהַסִּירוּ הַסְרְכָא מִתְּפִשֵׁט יוֹתֵר טְרַפְסָה וּבְכַרְט בְּקִלְיָפָה שְׂלָנוּ דְּהוּי קוּלָא גְדוּלָה דְּאִין לְהַקְּל בְּזֵה.

רק אם הקמט נשאר כְּבְרֵאוֹשׁוֹנָה אֲזַי בַּהֲפ"מ וְצוּרָה שְׁבַת יֵשׁ לְסִמּוּף עַל דַּעַת הַמְכַשִּׁירִים מֵהַר"מ חֲרִיף וְהַנוּב"י ז"ל: תשו' ז' (לסי' ל"ה) אִם נִמְצָא נֶקֶב מְמוּרָנָא בְּמְקוֹם רִיעוּתָא בְּרִיָּאָה אִם הוּי תר"ל או לא. הנה לדינא כָּף הוּא אִם יֵשׁ בְּנֶקֶב תּוֹלְעִים מְקַצְתוּ בְּפָנִים וּמְקַצְתוּ בְּחוּץ וַע"י הַשְּׂמֵשׁ יוֹצֵאִים זֶה אִינוּ מְצַטְרֵף לְתַר"ל כְּלָל, אָבֵל אִם בְּמְקוֹם נֶקֶבִים

שֵׁישׁ בְּמָקוֹם הַרְיֵעוּתָא לִיכָא תוֹלְעִים בְּתוֹף הַנְּקָב אוֹ אֵין יוֹצְאִים לַחוּץ ע"י הַשְּׂמֶשׁ אָף שְׂהֵדִין לְהַקְל בְּזֵה מ"מ אִם הָי רִיעוּתָא אַחֲרָת בְּהֵדָה אֵין תּוֹלִין לְהַקְל וְהָי תּר"ל.

וּבְגִידוֹן הַמַּאטִּילִיצֵעַס כְּבָר כְּתַבְתִּי שֶׁהִיא טְרַפָּה גְמוּרָה דְּנֹדָאי מְחִיִּים נַעֲשׂוּ: תְּשׁוּ' ח' (לְסִי' ל"ז) אִיף הֵדִין בְּסֶרְכָא מְמָקוֹם לְמָקוֹם בְּאַנּוּנָא אוֹ בְּאַנּוּמָה יוֹצֵאת מִן הַבּוּעָה אִם דִּינָה כְּדִין סֶרְכָא תְּלוּי'.

הֵנָּה לְדַעַתִּי אִפִּי' בְּסֶרְכָא תְּלוּי' מְבּוּעָה אֵין לְהַתִּיר ע"י מִיעוּף וּמְשׁוּשׁ אִפִּי' בַּהֶפ"מ, דְּהָא בְּבוּעָה לֹא שְׁיִיף כָּלֵל מִיעוּף וּמְשׁוּשׁ פִּינוֹן דְּבַעֲיָנָן נְמִי בְּדִיקַת פּוֹשְׁרִין לְרֵאוֹת אִם אֵינוֹ מְבַצְבֵּץ א"כ בְּשִׁלְמָא בְּבִשְׁר הַרְיָאָה שְׁפִיר י"ל אִם הִי' נְקָב הִי' מְבַצְבֵּץ מִשְׁא"כ בְּבוּעָה יֵשׁ לֹאמַר דַּע"י הַלְיָחָה גְסַתָּם הַנְּקָב וְאֵין הָרוּחַ נִכְנָס דְּרָף הַלְיָחָה וְאֵין רֵאִי' מַה שְׂאֵינוֹ מְבַצְבֵּץ לְכָף נְרָאָה דְּלֹא מְהַיְי בְּזֵה מִיעוּף וּמְשׁוּשׁ, וּמכ"ש דְּלֹא לְהַקְל בְּקְלִיפָה שְׁלָנוּ בְּסֶרְכָא תְּלוּי' מְבּוּעָה וּמכ"ש בְּסֶרְכָא מְמָקוֹם לְמָקוֹם חֲלִילָה לְהַקְל בְּזֵה, וְאָף כִּי בְּחַבּוּרֵי טוּט"ד מַה"ת סִי' צ"א כְּתַבְתִּי לְהִיָּתֵר בְּזֵה בַּהֶפ"מ אַחֲרָת אַחֲרוֹן אָנִי בָּא וְהוּא טְרַפָּה.

וּז"ב וּפְשׁוּט: תְּשׁוּ' ט' (שְׁיִיף לְסִי' מ"ח) מַה דְּשְׂכִיחַ אֶצֶל בְּהֵמוֹת שְׁנִקְרַע בְּשׁוֹר הַחוּפָּה אֵת רֹב הַפָּרְס וְהָעוֹר שְׁלַם מִבְּחוּץ וְנִמְצְאִים קְרוּעִים גְּדוּלִים וּקְטָנִים וְאוּמְרִים שְׁזֵה בָּא מְגַיָּחַת הַשְּׁנָרִים, הֵנָּה קְרוּעִים הַקְטָנִים וְנֹדָאי כְּשֵׁרִים דָּאֵין לְחוּשׁ שְׁמָא הֵיָה יוֹתֵר נִקְרַע וְנִתְרַפָּא, אָף הַקְרוּעִים הַגְּדוּלִים בְּמִשְׁפָּה רֹב הַפָּרְס אִם הָעוֹר בְּחוּץ הִי' שְׁלַם רַק אַחֲרָ שְׁחִיטָה בְּכָנִים נְרָאָה כֵּן בְּהָעוֹר יֵשׁ לְהַכְשִׁיר בְּפִשְׁיטוּת דְּדוֹקָא אִם הִי' הַקְרַע בְּחוּץ יֵשׁ לֹאמַר דְּהָאוּר מְזִיק לְהַפָּרְס וְסוּפוֹ לְנִקְוֹב אֶבֶל הֵיכִי דְּבְחוּץ שְׁלַם אֵין הַפָּרְס עָשׂוּי לְיִנְקָב וּפְשִׁיטָא דְכְּשֵׁרִים, וְאִם הַבְּהֵמוֹת עֲדִינָן בְּחִיִּים וְהַקְרַע נְרָאָה בְּחוּץ יֵשׁ לְהַשְׁהוֹת אוֹתָן י"ב חוֹדֵשׁ אָף כִּי דְבִנְדָאי טְרַפָּה לֹא מְהַיְי יב"ח בְּכַגּוֹן זֵה שְׂאֵנִי דְּהָי רַק סָפַק טְרַפָּה דְּדִלְמָא יִתְרַפָּא זֵה טָרַם שְׁיִהְיָה נִיָּקָב אֶבֶר הַשְּׂנִי וְאֵין לְחוּשׁ בְּזֵה לְתַקְלָה וְאַחֲרָ י"ב חוֹדֵשׁ יִשְׁחַטְנוּ וְנְרָאָה אִם לֹא נִפְסַד הַפָּרְס הָי וְנֹדָאי כְּשֵׁרָה וּז"ב: תְּשׁוּ' י"ב מַעֲשֵׂה שְׁהִיּוּ ב' בּוּעוֹת בְּאוּמָא הַסְּמוּף לְשִׁפּוּלֵי וְהִיּוּ מִתְּפִשְׁטוֹת גַּם עַל הַשְּׁיִפּוּלֵי וְעַל הַשְּׁיִפּוּל תַּחַת הַב' בּוּעוֹת הֵיָה גְבִשׁוּשִׁית קִטְנָה וְקִלְפוֹ הַשׁו"ב הַב' בּוּעוֹת עַד הַשְּׁיִפּוּל וְרֵאוּ שְׁהֵיָה נִגְלַד תַּחַת הַב' בּוּעוֹת וּמִחַמַּת שְׁהֵיָה נִדְבָק עוֹד קֶצֶת הַב' בּוּעוֹת עַל הַגְּבִשׁוּשִׁית לֹא הִיּוּ יְכוּלִין לְרֵאוֹת כָּל הַנִּגְלַד אֲשֶׁר עַל הַגְּבִשׁוּשִׁית אִם הוּא שְׁלַם וְיָפָה רַק קֶצֶת מִמֶּנּוּ וְרָצוּ לְקַלּוֹף גַּם הַקֶּצֶת ב' בּוּעוֹת מֵאַמְצַע הַגְּבִשׁוּשִׁית וְקָרְעוּ עוֹרוֹת הַרְיָאָה הֵנָּה לְדַעַתִּי זֵה וְנֹדָאי טְרַפָּה דְּהָרֵי בּוּעָה שְׁקוּלְפִין אוֹתָהּ בְּלֹא"ה טְרַפָּה וְכָאֵן הִי' שְׁקִלְפוֹ עֵיקֶר הַבּוּעוֹת גַּם הַגְּבִשׁוּשִׁית הָי תּר"ל עִם הַבּוּעוֹת, גַּם מִצַּד הַנִּגְלַד הָי רִיעוּתָא וְעַם הַבּוּעָה הָי תּר"ל.

גַּם פִּינוֹן דְּלֹא הִי' אֶפְשָׁר לְרֵאוֹת כָּל הַנִּגְלַד רַק מְקַצְתוֹ נְמִי טְרַפָּה א"כ כְּרִיר הוּא דְּהָי וְנֹדָאי טְרַפָּה. וּבְדִין הַשְּׂאֵלָה אֲשֶׁר נְכָרִי א' מְכָר ב' אַנּוּזוֹת וְאָמַר בְּמַסֵּל"ת שְׁהֵיָה לוֹ ג' אַנּוּזוֹת בְּכִלּוּב וְשָׁמַע קוֹל צְנוּחָה בְּאַנּוּזוֹת וְיָצָא מִהַבֵּית וְרָאָה שְׁהַחְתוּל בְּרַח מְהַכְלוּב וְאַנּוּזָא אַחַת מְבַעֲבַע דָּם מִצְנוּאָרָה שְׁנַשְׁף אוֹתָהּ הַחְתוּל עַד שְׁמַתָּה וְנִשְׁאַרוּ שְׁנַיִם ע"כ.

הֵנָּה יֵשׁ לְהַכְשִׁיר הַב' אָף דְּשָׁמַע קוֹל צְנוּחָה וְגַם רָאָה שְׁהַחְתוּל בְּרַח מ"מ אֶפְשָׁר לֹאמַר דְּהַאֲנוּזָא הוֹצִיאָה רֵאוּשָׁה לְחוּץ וְשָׁם מְצָאָה הַחְתוּל וְדָרְסָה וְהָי כְּסָפַק עַל ע"כ יֵשׁ לְהַכְשִׁיר הַמְּוֹתֵר, גַּם פִּינוֹן דְּהַחְתוּל הָי בֶּן תְּרַבּוֹת א"כ אֵין לְחוּשׁ אֶלָּא לְמַה שְׂרֵאֵינוּ שְׁהַכָּה וְדָרְס אֶבֶל בְּהַמוֹתֵר יֵשׁ לֹאמַר דְּנַח רֹגְזוּי'.

ע"כ יש להכשיר בדין זה וז"ב ופשוט: תשובה צט למדינת אונגרין לק"ק אוזל להרב דשם הגה ע"ד שאלתו בנדון האנוחות שאין מלעיטין אותם ואעפ"כ נמצא בקצתם בנשט ריעותות כמו שנמצא בנושטין של הלעותות ויש חוששין שהוא מעשבים הרעים שאוכלין ולכך חוששין לכל הנושטין להצריף בדיקה ורו"מ דעתו להקל בזה.

והנה פבד מעלתו האריף קצת ואני אשיב בקצרה לדעתי אני מן המחמירין בזה וראיותיהם אינן ראיות, כי אין דומה למ"ש חו"ל דנמצא לא אצטריף לי' לומר פיון דכל חינוי ברייתא קוצים אכלי חדא דשם ידוע דכולם אכלי קוצים אבל פאן אין ידוע אם פולן אוכלין מעשבים הרעים הללו, ועוד התם לא ראינו ריעותא בפסימנין שיהי' אומדנא דהוי מציאת קוצים הללו לכך בסתם לא חיישינן למציאת קוצים הללו אבל פאן דנמצא ריעותות בנושטין והוי מקום לתלות שפא מאכילת עשבים הרעים ודאי פיון דהוי מיעוטא דשכיח ראוי לחוש לכך.

ומה ששאל מה נחשב מיעוט המצוי הנה לזה אין בידינו מקור לזה אף לפי שפולנו נראה אם נמצא פך בכל שנה ג' פעמים נחשב מצוי והוי מיעוט המצוי אבל אם לא נמצא ג' פעמים בשנה לא נחשב מצוי.

ועמו הסליחה אשר אני משיב בקצרה שאני זקן ותש כח ואונס רחמנא פטריה. ידידו וכו': תשובה ק לק"ק סאדיגורא להרב מו"ה יחיאל מו"צ דשם הגה קבלתי ספקו ולא ידעתי מקום לספקו כי הכל תלוי בראות עין לפי לשון הש"ע [סי' ל"ג בסעיף י"א] דכל מה שנמשך עם הנשט דינו בנשט והוי במשהו ומה שאינו נמשך עם הנשט דינו כנזק וכשר ומה מספקא לי'.

דברי ידידו וכו': תשובה קא לק"ק יאם להרב המאה"ג מו"ה שמואל מרגליות הנה ע"ד שאלתו במה שהובא לפניו עוף והי' נראה מבחוץ במקום חבור הגף בגוף כי נצרר הדם ונשט הגף וליתר שאת חתכתי את העור וראיתי במקום השמוטה שפמולא בדם הרבה והטרפתי אח"כ פא לפני השואל בחזרה ואמר לי כי השוחט אמר לו שידע ודאי דנעשה אחר השחיטה בשעת הפרכוס וכו'.

הנה ודאי יפה הטרפיה רו"מ ויהא חלקי עמו בזה כי להיות נשט אחר השחיטה אי אפשר שיהי' דם הרבה במקומו ואף גם אדמומית קצת לא שכיח שיהי' נעשה אם נשט אחר השחיטה ועכ"פ דם הרבה ודאי אי אפשר שיהי' נעשה בזמן מועט אחר השחיטה והשוחט שאומר שידע דנעשה, אחר השחיטה שקרו על פניו יענה כי שקר הוא דובר, ואולי אינו מדבר שקר רק שהרגיש שהגף מנדנד אחר שחיטה סבור דהכל נעשה אחר השחיטה ובאמת טעה דנעשה בודאי מקודם רק דאח"כ מחמת פרכוס הרגיש יותר דהגף שמוט ובאמת הנה גם מקודם שמוט רק דאח"כ ע"י הפרכוס הרגיש יותר שנשט ובודאי הוא טרפה, והמורה שהכשיר יהא רענוא דישרא תרבא ואין יראת ה' על פניו.

גם מה שמתיר עופות החדשים הבאים מאמעריקא האכיל טרפות גמור המקום ישלם פעלו ויהיה נגלה לעין כל שטותו ועלינו יערה רוח הבורא ותראה האמת כנפשו ונפש ידידו וכו': תשובה קב לק"ק מערוויטץ להרב מו"ה אהרן אב"ד נ"י הנה דבר שאלתו קבלתי וזה לשון השאלה.

בגידון פיס השתן של שור שנסתם ונראה שהוא מבריאתו פן רק תוכו הי' קצת בשר בלוי וכאשר גרדתי הבשר בלוי הי' נשאר קצת מראה אנדם במקום אחד. וכאשר ראיתי המראה הזה גרדתי עוד ומצאתי כמו שפה עגולה ומשפה ההיא היה נמשך כמו גיד, והי' נקב עגול, אף הייתי בודק במקום אחר עוד ומצאתי ג"כ כמו זה ממש, יורני הלכה למעשה בזה.

תשובה לפע"ד נדאי טרפה אפילו בנסתם לבד. ומכ"ש בכל הנ"ל פיון דכיס השתן שניקב טרפה ה"ה נסתם מתחלת ברייתו.

ואף שחי י"ב חודש כבר ידוע דכל שהוי טרפות ברור לא מהני שהני' י"ב חודש ומכ"ש בזה דיש לומר דאח"כ נסתם ואין לסמוך על מבינות שלנו לקולא ואף שראה ר"מ גם באחר פן גם הוא טרפה: וע"ד שאלתו השני' במים בנהר שנמצא בו תולעים גדולים וקטנים ובקטנים אפילו סינון לא מהני דיוצאים ע"י סינון ג"כ.

הנה גם זה אינו חדש לי וכבר פתבתי בזה זה איזה שנים תשובה אף לא באה עדיין בדפוס ולחפש אחר' בחיבורי קשה מאוד לחפש בכמה חיבורים תלי"ת. וכעת נלעפ"ד.

הנה הלחמים שעדיין קיימים נדאי אסורים באכילה ולהבא נראה דכל המים שישאבו מן הנהר יחממו תיכף עד שיירתיחו המים באופן דנדאי ימותו הקטנים ויסגנו אותם ואח"כ מותר לאפות בהם פיון שמתו מקודם לא יצאו בסינון ואפילו את"ל שקצת יצאו נדאי יהיו נימוחים בעיסה בשעה שעורכין אותה פיון ושכבר מתו קודם וז"ב לפע"ד: תשובה קג להמשכיל מו"ה ישכר בעריש מ"ק טארנא הנה ע"ד שאלתו בגידון הריאה שמצא בה השו"ב נקב של מורנא בבדיקה שני'.

הנה יפה עשיתם מה שהטרפתם את הבהמה ויישר פתכם. ובגידון מה שהקשה ביומא דף פ"ג במה דתנא שם ומפקחין עליו את הגל הרי בר"ה דף ל"ב מוכח שם בש"ס ורש"י דפקוחים הגל הוי רק איסור דרבנן, וכיון שפן הרי בפ"ג אפילו מלאכה דאורייתא מותר ולמה נקטה המשנה מלאכה דרבנן ע"כ קושיותו וזה לק"מ מתרי טעמי אחד דפקוחים הגל אינו בגוף האדם רק בדבר אחר רק שמכח זה נפיר אם חי האדם או לא, וזה לא הותר באיסור תורה, רק בדרבנן אבל מלאכה דאורייתא נהי דהותר מפ"ג היינו אם העשיה הוי באדם עצמו אבל לא אם המעשה הוי רק בדבר אחר לא בגוף האדם, זה לא הותר באיסור תורה רק בדרבנן קמ"ל התנא דאף שחויז לגופו נמי מותר פיון דהוא דרבנן.

ועוד יש לומר דלקח נקט לשון מפקחין לשון רבים דהוא ע"ד מה דבהל' שבת יש דיעות דאדם אחד מותר לעשות הכל, אבל אם אין בי' אחד רק בשני בני אדם זה לא הותר פיון דכל אחד יעשה חילול שבת ופיקוח נפש לא יהי' על ידו לבד.

פן ה"נ בזה באיסור תורה רשאי מפני פקוח נפש אבל רק לאדם אחד. אבל אם אין בי' אחד רק מחצית המלאכה לא הותר בפקוח נפש בשל תורה אבל בדרבנן לפקח הגל אפי' בשנים מותר לכך נקט מפקחין הגל ודו"ק ויותר אין להאריך בזה דברי' זידו וכו': תשובה קד לק"ק קרעמיניץ להרב מו"ה נתן נטע נ"י הנה בגידון שאלתו וזה לשונו בפלוס מלא עופות אשר היו (בהקאמיר) ושמעו קול צנוחה בבית ונכנסו (להקאמיר) וראו חתול (בהקאמיר) שהי' בורח.

רק לא ראו הַחֲתוּל בְּהַפְּלוּב. ועוֹף אֶחָד הִיא רֹאשׁה וְצִוּנָאָרָה חוּץ לַהַפְּלוּב וְהִיא מְבַעֲבַע דָּם מְצִוּנָאָרָה, וְשִׂאלַתִּי לְהַשׂוֹאֵל אִם הַקְּנִים מִהַפְּלוּב הֵם רְחִבִים וְאָמַר לִי שֶׁהַקְּנִים הֵיוּ צָר מְאֹד עַד שֶׁלֹּא הִיא יְכוּל לְכַנּוּס לְכָלֹב רַק זֹאת אָמַר לִי שֶׁהַפְּלוּב הִיא קָטָן מְאֹד לְפָנֵי הָעוֹפּוֹת עַד שֶׁהַחֲתוּל הִיא יְכוּל לְהַכְּנִים יָדוֹ וְלָדְרוֹס וְאִין מְקוֹם לְהָעוֹפּוֹת לְזוּז מִפְּנֵי בְּהַפְּלוּב.

ע"כ לשון השאלה: תשובה פהוגן הוא מדבר דהרי אפילו אם היו הקנים רחבים שהי יכול החתול להיות נכנס שם נמי היא פשר דהוי ספק על ספק לא על ואת"ל על שמא לא דרס את העופות. מכ"ש בזה דלא היא יכול לכנס החתול לשם והוי הפלוב בזה פחדר אחר, וכמו שאין חוששין מחדר אחד להשני פן ה"נ אין חוששין שמא דרס פולם, ואפ"י אם היא נמצא עוף הנדרס תוף הפלוב נמי היא מותר דתלינן שתחב את ראשו לחוץ ושם דרסו ואח"כ הכניסו לפנים ומכ"ש בזה שגם בסוף נמצא צווארו בחוץ דיתכן פן לכף ודאי דשאר העופות פשרים בלי חשש ופקפוק פלל: ונדון שאלתו השני בבשר אחר שיעור מליחה שגפול לקערה שעירו בה מים רותחים והיא במים ובבשר כמו בבשר הגנה בזה ג"כ הורה יפה לאסרו ותו לא מידי תשובה קה לק"ק בייזנאב להרב מו"ה אלעזר הורוויץ נ"י הגנה ע"ד שאלתו ונ"ל, הגנה נסתפקתי הא דמבואר בש"עיו"ד סי' נ"ח ס"ו בהג"ה שלא מקרי הליכה אלא אם הלכה ד' אמות פדרפה אם זה דוקא בבהמה אבל בעוף אין צריף ד' אמות או לא והאריף קצת בזה.

ובאמת לא ידעתי מה ראה לספק בזה הרי מפונש ברמ"א סי' נ"ח בסעיף א' בהג"ה דאין חילוק בין עוף לבהמה דבעוף נמי דינא הכי וא"כ אם בנפלה או הפילוה אחרים דינו שונה לבהמה ה"ה נמי בבדיקתם דינם שונה, ובפרט דאל"כ הוי ליה לרמ"א לפירוש דדוקא לענין זה שונה ולא בענין הכשירה ובע"כ דדינם שונה תמיד.

לכן בסעיף ח' בעוף שדבקו כנפיו בדבק שפכת המחבר חוששין לו וצריף בדיקה ומדלא פירש איזו בדיקה מוכח דהוי בדיקה דמפונש בבהמה וכל דינו שונה, וכן בדברי הטור בסי' נ"ח גבי עוף שגחבט ע"פ דבר קשה וכו' חוששין לו ולא פירש תקנתו מוכח דדינו שונה לבהמה.

וכן עיין בב"י סי' נ"ח ד"ה גרסינן בש"ס פ' א"ט וכו' עד אבל אם נפל בלא ידיעה דאיפא למיחוש לריסוק איברים דינו שונה לבהמה עכ"ל הרי מפונש אומר המרדכי דדינו שונה לבהמה. ומוכח עוד דאם לא הוי שונה לבהמה לענין בדיקה הוי יכולין לפירש דמה דקאמר הש"ס אין ריאה לעוף לא לנפול ולא ליחמר דהוי הפונה דאין לו דין גפילה פדין בהמה רק די בבדיקה קלה ומדלא פירשו פן מוכח דאין זה סברא רק דינו שונה בבהמה ממש ודוקא בגפול על המים דהוי דבר קל בזה מהני אם שטה על המים פדמפונש בש"ס ופוסקים, אבל בגפול על דבר קשה שונה לבהמה ובעינן הילוף ד' אמות, גם בש"ס שמחלק פמה חילוקים בין בהמה לעוף ולא מנה זה דבעוף לא בעינן הילוף ד' אמות בגפילה מוכח דדינם שונה והנה היות כי זה פשוט לדעתתי לכף אין להאריף בזה פלל.

דברי ידידו וכו': תשובה קו בש"ע סי' ס"א סעיף כ"ט. פהגן שמכר פרה לישראל וא"ל וכו' חוץ ממתנותיה הוי תנאי וצריף ליתגם למוכר אבל אם אמר לו ע"מ לא הוי תנאי והמקח קיים וכו'.

הנה להמעיין בש"ס פְּרָק הַזְרוּעַ (דף קל"ד א') יִרְאֶה לְכַאוֹרָה שְׂאִין זֶה הַלְשׁוֹן שְׂפָתָבּ
הַמְחַבֵּר מְדוּקָדֵק. שְׁהָרִי שָׁם מְסִיק דְמָאן דְתָנָא ע"מ שְׁהַמְתַּנּוּת שְׁלִי הַמְתַּנּוּת שְׁלוֹ סְבִירָא
לִיָּה דְשִׁיורָא הָוִי וּמָאן דַּס"ל דְבַע"מ נְמִי אֵין הַמְתַּנּוּת שְׁלוֹ ס"ל דַּע"מ הָוִי תְּנַאָה וּבְחֻז
כ"ע מוֹדִים דְשִׁיורָא הָוִי עֵי"ש, וְא"כ אִיךָ פְּתַב הַמְחַבֵּר דְבְחֻז הָוִי תְּנַאִי וְצָרִיךְ לִיתְנָה
לוֹ וּבַע"מ לֹא הָוִי תְּנַאִי הָרִי אֲדַרְבָּא אֲמַרִינְן דְבְחֻז לֹא הָוִי תְּנַאִי וְע"מ הָוִי תְּנַאִי.

וְהֵן אֲמַת דַּמ"ש הַמְחַבֵּר דַּע"מ לֹא הָוִי תְּנַאִי יֵשׁ לִישְׁבוּ פִּינּוּן שְׂפָתָבוּ הַתּוֹס' וְהַפּוֹסְקִים
דְלִכְךָ לֹא מְהַנִּי ע"מ מְשׁוּם מַתְנָה עַל מַה שְׂפָתָבוּ בַּתּוֹרָה וְתַנְאוּ בְטַל וּלְכָךְ פְּתַב הַמְחַבֵּר
לֹא הָוִי תְּנַאִי כְּלוּמַר אֵין לוֹ דִּין תְּנַאִי שְׂתַנַּאִי שְׁהוּא נֶגֶד מ"ש בַּתּוֹרָה לֹא חָשׁוּב תְּנַאָה.

וּבְפָרְט לְפִי מ"ש הַתּוֹס' בְּכַתְּנֻבוֹת פ' אַע"פ הַטַּעַם דְמַתְנָה עַמ"ש בַּתּוֹרָה תְּנַאוּ בְטַל
דְאֲמַרִינְן שְׁלֹא הִי פְּוֹנְתוֹ כְּלָל לְתַנַּאִי רַק לְפִטוּמֵי מִלֵּי יַע"ש. א"כ א"ש הֵכָא פְּוֹנַת הַמְחַבֵּר
שְׂפָתָבּ לֹא הָוִי תְּנַאִי, וְהַש"ס דְנִקְטַת תְּנַאִי הָוִי לְאִפּוּקֵי שִׁיורָא וְכִינּוּן דְהָוִי תְּנַאִי מִמִּילָא אַף
תְּנַאִי לֹא הָוִי רַק פִּטוּמֵי מִלֵּי, מִיְהוּ מ"ש הַמְחַבֵּר בְּרִישָׁא גְבִי חוּץ תְּנַאִי הָוִי אֵינוֹ מוּכָן.

וְנִרְאֶה דַּס"ל לְהַמְחַבֵּר דִּידוּעַ מ"ש הַתּוֹס' וְהָרָא"ש בְּכַמְהָ דְוֹכְתֵי דִישׁ דְבָרִים שֶׁא"צ כְּלָל
לְדִינֵי תְּנַאִי רַק מִמִּילָא מִפְּחַ אֲוֹמְדָנָא נְחָשָׁב תְּנַאִי. וּלְפ"ז סְבִירָא לִיָּה גַם הֵכָא דְהָאוּמַר
חוּץ מִמְתַּנּוּתֵיהָ ג"כ אֲמַדִּינּוּ דַּעְתּוֹ שְׂפָנְתוֹ הִי לְתַנַּאִי שְׁאֵם לֹא יִתֵּן לוֹ אֶת הַמְתַּנּוּת תַּתְּבַטֵּל
גּוּף הַמְכִירָה.

וְאֵינוֹ דוֹמָה לְבַעֲלָמָא דְהָאוּמַר חוּץ לֹא הָוִי תְּנַאִי מְשׁוּם דְבַעֲלָמָא פִּינּוּן שְׁהִיָּה יְכוּל לֹמַר
תְּנַאִי ע"מ אוֹ תְּנַאִי אֵם וְלֹא אֲמַר רַק חוּץ מוּכָח דְאֵין פְּוֹנְתוֹ לְתַנַּאִי אֲבָל הֵכָא פִּינּוּן דְקו"ל
הָאוּמַר ע"מ תְּנַאוּ בְטַל דְבַעֲיִנּוּ דְנִקְא שִׁיורָא א"כ אֲנּוּ סִהְדֵי שְׁלִכְךָ אֲמַר חוּץ פְּדִי שְׁיִהְיָ
שִׁיורָא שְׂאִין מוּכָר הַמְתַּנּוּת כְּלָל וְיִוְעִיל דְבָרֵיו, מִיְהוּ פְּוֹנְתוֹ ג"כ לְתַנַּאִי שְׁאֵם לֹא יִתֵּן לוֹ
אֶת שְׁלוֹ וְיִגְזוֹל מִמֶּנּוּ אִז תַּתְּבַטֵּל גּוּף הַמְכִירָה ג"כ כִּי אֲדַעְתָּא דְהִכֵּי מְכַר לוֹ וְהָוִי תְּנַאִי
מִפְּחַ אֲוֹמְדָנָא.

וְהַש"ס דְנִקְטַת דְחוּץ הָוִי שִׁיורָא הֵינּוּ שִׁיורָא ג"כ אֲבָל תְּנַאִי ג"כ הָוִי לְאִפּוּקֵי ע"מ דְלֹא
הָוִי רַק תְּנַאִי, וּלְכָךְ קַמ"ל הַמְחַבֵּר כָּאן דְבַר גְּדוּל שְׁחוּץ הָוִי תְּנַאִי מְעַלְיָא דְהֵינּוּ שְׂפָוּן
לְתַנַּאִי וְלִישִׁיורָא וְאֵם לֹא נָתַן לוֹ בְטַל הַמְכִירָה לְגַמְרִי, מִיְהוּ בְּזָה אֵין הַלּוּקֶשׁ יְכוּל לֹמַר לֹא
אִתּוּן לָךְ הַמְתַּנּוּת פְּדִי שְׂתַתְּבַטֵּל הַמְכִירָה כְּמוֹ בְּמַתְנָה תְּנַאִים בְּעַלְמָא דְקו"ל דְאֵין פּוֹפִין
הַלּוּקֶשׁ אוֹ הַמְקַבֵּל לְקַיָּים הַתְּנַאִי, דְכָאן שְׂאֵנִי פִינּוּן דְלֹא הַתְּנָה בְּהַדְיָא בְּתוֹרַת תְּנַאִי הָוִי
כְּאֵלוֹ אֲמַר שְׁיִהְיָ יָדוּ עַל הַעֲלִיּוּנָה שְׁאֵם יִרְצָה יְכוּל לְבַטֵּל הַמְקַח לְמַפְרַע וְאֵם יִרְצָה יִהִי
הַמְקַח קַיָּים וְיִכּוּפוּ אוֹתוֹ הַב"ד לְהַחְזִיר לוֹ מַתְּנוּתֵיו וְלֹא יִהִי בְּיַד הַלּוּקֶשׁ לְבַטֵּל הַמְקַח פִּינּוּן
דְלֹא הַתְּנָה בְּהַדְיָא בְּתוֹרַת תְּנַאִי, וְכֵן הַדִּין בְּכָל הַדְּבָרִים שְׁלֹא הַתְּנָה בְּהֵם בְּתַנַּאִי מְפּוֹרָשׁ
רַק מִפְּחַ אֲוֹמְדָנָא נְחָשָׁב תְּנַאִי בְּזָה אֵין יְכוּל הַשְׁכַּנְגְּדוּ לְבַטֵּל הַמְקַח בַּע"כ.

וְהַטַּעַם י"ל בְּשִׁלְמָא אֵם הַתְּנָה בְּהַדְיָא הַתְּנַאִי אִז מַה שְׂמַתְנָה הַמוּכָר לְבַד אוֹ הַלּוּקֶשׁ לְבַד
הָוִי כְּאֵלוֹ הַתְּנָה זֶה שְׂפָנְגְּדוּ ג"כ שְׁהָרִי קו"ל בְּחוּ"מ ס' ר"ז שְׂאֲפִי הַתְּנָה הִלָּה טוֹבַת
חֲבִירוֹ לֹא הָוִי פִּטוּמֵי מִלֵּי פִינּוּן שְׁהִי הַתְּנַאִי בְּתַחֲלַת הַמְקַח הָוִי כְּאֵלוֹ הַתְּנָה הוּא וְכֵן נְמִי
בְּכָל תְּנַאִי שְׂאֲחַד מַתְנָה לְטוֹבְתוֹ הָוִי כְּאֵלוֹ הַתְּנָה הַשְּׁנִי ג"כ שְׂבָאֵם לֹא יְקַיָּים הוּא הַתְּנַאִי
לֹא יְקַיָּים הוּא הַמְעַשָּׂה.

אבל כל שלא התנה בהדיא התנאי רק מפת אומדנא הרי אצל שפנגדו ליכא אומדנא זו. ובפרט דהאומדנא הוי תמיד פה שמסתמא הי' דעת המוכר או הלוקח שיהי' ידו על העליונה אם ירצה יבטל המקח ואם ירצה יקיימו והב"ד יכופו לשני לקיים תנאו, ולכך פיון דרק מפת אומדנא אתינא עלה אזלינן בתרה בכל דבר ואין בידי השני לומר לא אקיים התנאי ויתבטל הענין בכלולו פן ה"נ בדין זה האומר חוץ אם המוכר רוצה מבטל המקח ולענין זה הוי תנאה ואם רוצה מקיימו והב"ד כופין ללוקח ליתן לו מתנותיו.

כנלפע"ד ביאור הלשון שכתב המחבר. ועתה נבא לבאר מה שהכל תפסו על הרמב"ם בזה דכאן פסק דע"מ לא מהני ובפ"ז ממעשור פוסק בע"מ שהמעשור שלי צריך ליתן לו מעשרותיו יע"ש.

ולפע"ד נראה לישיב שהתוס' בב"ב דף ס"ג ע"א הקשו בהא דמתנה, ע"מ שהמעשורות שלי המעשורות שלו הוי פהו המסייע בבית הגרנות ותוצו פיון דשיורי שייר למקום המעשור לא הוי פהו המסייע יע"ש, ולפ"ז מוכח דאם אמרינן תנאי הוי שפיר הוי פהו המסייע בבית הגרנות ואף לדין דקי"ל תנאי בטל ואין הלה מחויב ליתן לו מ"מ הוי פהו המסייע שהרי פהו המסייע ג"כ אין יכול לכוף את הבעלים אח"כ ליתן לו המעשור שהרי לא קנו מידו על פכה ואין לו שטר עליו רק פיון דמסתמא מדרך העולם פיון שהבעלים רואים שהפקה עשה לו טובה וסייע לו ועבד עמו ודאי לא מעיז פניו ומסתמא יתן לו המתנות ולכך אסור, ולפ"ז ה"ה הקא נהי דאם באו לב"ד אמרינן ללוקח שא"צ ליתן לו המתנות מ"מ מעצמו מסתמא פיון שהתנה עמו יתן לו הלוקח המתנות דמה לו פהו זה או אחר ולמה יגרע וכיון שהתנה עמו לא ישנה הלוקח דעתו ויתן לו ולכך נקרא פהו המסייע וכו'.

ובזה א"ש שהנה בהל' בפורים פי"א גבי פדיון הבן במתנה ע"מ להחזיר כתב הרמב"ם שפותר לכתחלה לכהו להחזיר ותמה הכ"מ למה השמיט הרמב"ם שאסור לעשות פן משום פהו המסייע בבית הגרנות כמ"ש התוס' יע"ש ותיירץ הרב מרפכת המשנה שס"ל להרמב"ם פיון דלא אמר רבא איסור זה רק גבי תרומה מוכח דאין איסור זה דמסייע בבית הגרנות רק גבי תרומה יע"ש, ולפ"ז הינא לנו מזה דס"ל להרמב"ם דאיסור פהו המסייע הוי רק בתרומה ומעשור אבל בשאר מתנות פהונה ליכא איסור זה דמסייע בבית הגרנות, ובזה א"ש דהנה קי"ל בכל דוכתי אחזוקי אנשי ברשיעי לא מחזיקינן ואמרינן פן גבי ריבית לא שביק היתרא ואכיל איסורא, ולפ"ז ה"נ במעשור פיון דאם נימא שהי' פונתו לתנאי אז עשה איסור ועבר על שחתם ברית הלוי והוי פהו המסייע לכך אמרינן לא שביק היתרא ואכל איסורא ובנדאי הי' פונתו לשויר אף שלא אמר פן בהדיא וכיון שהי' פונתו לשויר שוב לא הוי ג"כ מתנה על מ"ש בתורה לכך תנאו קיים פנ"ל, אבל במתנות פהונה דליכא בהו איסור פהו המסייע בבית הגרנות לדעת הרמב"ם א"כ כל שאמר ע"מ ולא אמר חוץ לא תלינן בשויר שהרי לא עשה איסור ואמרינן דהוא עצמו לא רצה לומר בדרך שויר רק פונתו לתנאי בעלמא כי סמך אף שאין התנאי חל מ"מ הלוקח עצמו לא יעז לשנות תנאו ויתן לו דמה לי הוא ומה לי אחר ולכך לא הי' פונתו לשויר רק לתנאי בעלמא כמשמעות לשון ע"מ ודו"ק.

והן אמת שעיינתי במס' בכורות פ' עד כמה דף כ"ז נקט שם פהו המסייע בבית הגרנות ובבית המטבחים אין נותנים לו תרומות ומעשרות וכו' והמעיין שם בש"ס מוכח דבכל מתנות פהונה שייך איסור זה דכהו המסייע ולא דוקא גבי תרומה שלא פדברי הרב הג"ל.

והן אמת שי"ל שמה שכתב הרב הג"ל שקהרמב"ם ס"ל שדוקא גבי תרומה היינו לא לענין איסור מסייע ממש דזה נדאי אסור בכל המתנות, רק גבי מתנה ע"מ להחזיר שאמר רבא דהוי ככהו המסייע משמע דלאו מסייע ממש הוא רק שגראה כמסייע בזה י"ל דלא גזרו רק בתרומה ומעשר לא בשאר מתנות פהונה.

אף אין לשונו מוכן כמה שכתב שם בלשונו דס"ל להרמב"ם דלא נאמר איסור זה דמסייע רק גבי תרומה משום דשייכי טובא במילידת תרומה פדתנו אין נותנין להם תרומה ומעשר בשכרן וכו' והוא תמוה דמה ראיה מהתם הרי אדרבא שם נקט גמי המסייע בבית הרועים ובבית המטבחים, גם במשנה שם קתני גבי בכור האומר תנו לי אל יתנו לו הרי דשייכא בכל מתנות פהונה ומה שייך יותר במילי דתרומה.

ולכאורה ה' נראה ליישב עפ"י מה שמשמע לכאורה מדברי הט"ז ביו"ד ה' בכור בה"ט סי' ש"ז שכתב דהוי כמסייע פדי שיתנו לו גם שאר מתנות פהונה וכו' לשון זה משמע לכאורה דבשביל הך מתנה עצמה כגון בכור וכדומה לא הוי אסור להיות מסייע דמתנות אלו לא שכיחי כל כף, ואף אם שכיחי פיון דלא עליהם יחיה האדם ואין תלוי בהם חיותא דכהו לכף לא אסרו משום הו עצמם רק דהאיסור משום דאם מסייע באלו אז יבואו ליתן לו גם תרומות ומעשרות וכו' שפיר יש איסור פיון דזה שכיח ומפסיד לשאר פהנים ויש בזה משום פדי חיו דכהו שגרי על הלחם יחיה האדם.

ובהכי א"ש מה שמסייע שם הברייתא בפ' עד כמה אין נותנין להם תרומה ומעשר דקשה דהרי תחלה התחיל בכהו המסייע בבית הגרנות ובבית המטבחים א"כ נקט כולוהו ולמה סיים בתרומה ומעשר אלא נדאי שעיקר הגזירה בכולן לאו משום הו עצמן רק משום תרומה ומעשר לכף אין קונסין אותם רק בתרומה ומעשר.

ובזה א"ש ראיות הרב משם פיון דתנא דוקא תרומות ומעשר משמע דהאיסור דוקא בשבילם ולכף בהם גזרו אפי' במתנה ע"מ להחזיר דהוי כמסייע אבל בשאר מתנות לא גזרו. מיהו המעיין ברמב"ם פ"א מבכורות ה' י"ד ופי"ב מה' תרומו' שסתם נכתב שכהו המסייע אין נותנים לו תרומות ומעשר ומתנות בשכרן משמע שכל מתנות אין נותנים לו ותרומות דנקט הש"ס הוא לאו דוקא ומוכח מדבריו דס"ל דכל מתנות פהונה שוין הנה לענין איסור זה וא"כ תמוה מ"ש הרב המרפכת הג"ל דאין איסור רק בתרומה וצ"ע.

(ודברי הרמב"ם בה' פדיון הבן פתבתי ליישב בחידושי לאה"ע סי' ל"א) מיהו מ"ש הקא ליישב דברי הרמב"ם א"ש דלא מבעיא אם נימא פדברי המרכה"מ דעכ"פ במתנה, ע"מ להחזיר דרק נראה כמסייע לא גזרו רק בתרומה נדאי דה"ה הקא פהו המוכר שלו ומתנה שהמתנות שלו נדאי דלא נחשב מסייע ממש רק נראה כמסייע ואינו אסור רק בתרומה ומעשר, אף גם לפי מה שהעליתי דבכל דברים האיסור מסייע שוה מ"מ בכה"ג שהוא

מוכר את שלו ומתנה שיהי' לו המתנות ודאי ליפא איסור רק בתרומה ומעשר, דהמה שכיחא טובא והתנאי של המוכר חל לעולם ומפקיע לעולם התרומה ומעשר מיד שאר הפהנים בזה אסרו משום שנראה כמסייע ואף שנראה שמתנה רק על שנה אחת, מ"מ פינו דעל הלחם יחי' האדם ובנדאי אם לא הי' הקונה זה קונה אצל הפהן הי' קונה אצל אחר או נכרי והיו אותן תרומות לכהן ועתה שקונה מכהן זה ומתנה ליתן לו המתנות הוא מפסיד לשאר פהנים ויש בזה איסור המסייע בבית הגרנו' אבל במתנות זרוע ולחנים וכו' שאינו מפקיע רק שעה זו לבד ולא לעולם ובפרט שהפהן עצמו מוכר לו ואם לא היה מבטיח ליתן לו המתנות לא הי' מוכר לו, ובלא"ה לא היו נוטלין שאר פהנים דיוכל להיות שלא הי' הקונה אוכל בשאר ולא הי' קונה במקום אחר פלל וליפא בזה הפסד לפהנים פלל ולכך ליפא בזה איסור המסייע פלל, ובזה א"ש הפל שאין גבי זרוע וכו' אף שאמרנו שלא הוי שיור רק תנאי ובטל התנאי מ"מ רשא' הבועלים ליתן לזה הפהן דלא עשה בזה איסור פהן המסייע וכיון שרשאים ליתן לו לכך י"ל שלא הוי פונת הפהן לשיורא רק לתנאי ולא עשה בזה איסורא ולא הוי פהן המסייע פנ"ל, גם סמך שאף אם אין התנאי חל דהוי מתנה על מ"ש בתורה מ"מ בנדאי מעצמו יתן לו הקונה דמה לי הוא מה לי אחר, אבל במעשר שיש בזה איסור פהן המסייע אם נימא דהוי דעתו לתנאי אז עשה איסורא גם אז אסור ליתן תרומה ומעשר כמו דקי"ל דכהן המסייע אין נותנין לו תרומה ומעשר בשכרו וכן שאר מתנות וכמבואר בפ' עד כמה דקנסו אותו, ולפ"ז ידע שאם הי' תנאי לא יתנו לו הבועלים לכך אמרינו דנדאי לא שביק התירא ואכיל איסורא והי' פונתו לשיור ולא הוי פהן המסייע פלל כמ"ש התוס' ודו"ק: עוד נראה בישוב דברי הרמב"ם והמחבר דהנה קשה לי על הש"ס דמס' ב"ב הנז"ל דאית' שם בן לוי שמכר שדה לישראל ע"מ שהמעשר שלו ופריה וקא הוי דשלב"ל ומשני פינו דאמר ע"מ שיורי שייר למקום המעשר וכו'.

משמע דהס"ד לא ידע מהו דשיורי שייר וקשה דא"כ הוי ליה להקשות בלא זה שהרי הוא מתנה עמש"ב שהרי בפ' הרוע משמע שאם ע"מ הוי תנאי לא מהני התנאי וא"כ הו"ל להקשות בלא"ה שהרי הוא מתנה עמש"ב, גם קשה לפי מ"ש התוס' דלכך לא הוי מסייע בבית הגרנות משום דשיורי שייר א"כ להס"ד הו"ל להקשות דא"כ הוי לי' פהן המסייע וצ"ע.

ומה שנראה בישוב פל זה הוא דידוע דאנן קי"ל דמתנה עמש"ב תנאו בטל ובדבר של ממון תנאו קיים. ולפ"ז י"ל דהא דקי"ל דע"מ שהמתנות שלי הוי מתנה עמש"ב היינו דוקא לדידן דקי"ל טובת הנאה אינו ממון א"כ מה שזכתה התורה לבועלים ליתן למי שירצה לא הוי מלתא דממון רק מצוה בעלמא ולא בתורת ממון לכך המתנה עליו הוי כמתנה לעבדן אשאר דבר מצוה שאינו של ממון ולא הוי כמתנה שתתן לי עוד מאתים וזו בעבור קניה זו וכדומה דט"ה זו אינה ממון לכך הוי מתנה עמש"ב גם הוי פכהן המסייע בביה"ג, אבל אם ט"ה ממון אז מה שזכתה תורה לבועלים ליתן למי שירצה הוי דבר של ממון א"כ הפהן המתנה ליתן לו הוי כמתנה תנאי בדבר של ממון ותנאו קיים והוי כמתנה שיתן לו עוד סך מעות בעבור המקח ולא הוי פכהן המסייע פלל שהרי הוא כמתנה עמו שאינו מוכר לו רק בעד סך זה.

ובזה א"ש מה שהש"ס לא מצי להקשות מפח דהוי מתנה עמש"ב או פהן המסייע דיש לומר דברייתא אתיא כמ"ד ט"ה ממון ולכך לא פריה רק דהוי דשלב"ע ולפי מאי דמשני דשיורי שניר ממילא א"ש אף לדין דקיי"ל ט"ה אינו ממון.

ודו"ק אף קשה להיפוך מ"ט בשביל שאין התנאי מועיל דהוי דשלב"ל אמרינן שהי' פוננתו לשיוור אף שאמר ע"מ א"כ אף בשאר מתנות פהונה דאמרינן דלא הוי תנאי מפח דמתנה עמש"ב תנאו בטל גימא ג"כ דכוננתו הי' לשיוור מפח זה ולמה יגרע דין זה דמתנה עמש"ב מדין דשלב"ל.

אף נראה דזה דומה למה דאמרינן בפ"ז דכתובות א"ר אמי המקדש בפחות מש"פ ובעל צריכה הימנו גט ביהוא הוא דלא טעי אבל בהנהו פגון המקדש במלוה או על תנאי טעי וא"צ גט וכו' א"כ חזינן שהש"ס מחלק דיש דברים שהאדם טועה בקנינו וסובר שמועיל ויש דברים שאינו טועה ויודע שלא מהני ולכך פשעשה, אח"כ קנין אחר מסתמא עשה באופן המועיל, ולפ"ז ה"נ בדין זה דאין אדם מתנה עמש"ב בהא עבידי אינשי דטעו ואין דין זה פשוט, בפרט כה"ג דהתוס' עצמן לחד תירוץ א"ס"ל דזה לא הוי מתנה עמש"ב א"כ אפי' לתרוץ השני כל כהאי לא הוי מלתא דפשיטא ועבידי אנשי דטעו לכך אמרינן מדחזינן דהוא אמר ע"מ ולא אמר חוץ מוכח דהוא אינו יודע הדין וסובר דתנאי פזה קיים לכך לא הוי פוננתו לשיוור כיון דסובר שאף תנאי מועיל, אף בדין דשלב"ל שהוא דין פשוט ומבואר בכמה דוכתי לכך אמרינן מדחזינן שהוא אמר ע"מ ולא אמר חוץ ודאי הי' פוננתו באופן המועיל וכונן לשיוור דבלא"ה לא הועיל בתנאי ודומה למקדש בפחות מש"פ דאמרינן צריכה הימנו גט.

ובזה א"ש דברי הרמב"ם בשלמא במעשר שיש דין אחר מעורב בו דהוי דשלב"ל ודין זה ידע בודאי ממילא אמרינן דהי' פוננתו לשיוור ושוב לא הוי מתנה עמש"ב אבל בזרוע ולחיים וכו' דליכא ריעותא רק דהוי מתנה עמש"ב יש לומר דבזה טועה וסובר דמהני תנאי ולא פונן לשיוור ודו"ק בזה.

והנה יש ראיה להחילוק שכתבתי לעיל בין מעשר ותרומה דשייך ביה איסור מסייע בביה"ג אם מתנה תנאי ע"מ שתתן לי המעשר ובין שאר מתנות פהונה דלא הוי איסור בזה מדברי התוס' במס' ב"ב שם שכתבו דמסייע לא הוי משום דשיורי שניר וכו' וקשה למה לא הקשו פן בפ' הזרוע במה דתנא שם ע"מ שהמתנות שלי המתנות שלו לחד ברייתא הוי לי' להעמיד דבריהם גם התם ובפירט דבברייתא השני' דס"ל דע"מ תנאי הוי א"כ אף תירוץ לא שייך התם והו"ל להעמיד הקושיא דאיה התנה הרי הוי פהן המסייע, ועוד הרי צריף להבין דברי התוס' במס' ב"ב שכתבו דמסייע לא הוי דמה קושיא היא אין התנאי מצוה לו לעשות פן לכתחלה רק קמ"ל דינא דאם התנה פן המעשר שלו ודלמא קמ"ל דאם עבר הפהן ולא חשש לאיסור מסייע אטו לא נמצא פהנה דינים בש"ס, ובע"כ דכוננתם דאם הוי מסייע הרי מבואר במס' בכורות דכהן המסייע אין נותנין לו תרומות ומעשרות בשכרן מטעם קנס וא"כ ה"נ למה קתני שהמעשר שלו נקנסיה דלא ניתן לו המעשר ואף דהוא התנה בדרך תנאי מ"מ יש פח בינד חז"ל להפקיע התנאי שהפקר ב"ד הפקר ולכך הוצרכו לומר דלא הוי מסייע משום דשיורי שניר, ולפ"ז קשה טובא למה נדחקו התוס' והרא"ש בפ' הזרוע ליתן טעם למ"ד דע"מ תנאה הוי ואין התנאי חל ונדחקו

שם למה אינו חל ושהוא משום דהוי מתנה עמש"ב ולמה לא תירצו כפשוטו דלמ"ד תנאה
הוי ולא שייר א"כ שוב הוי פהן המסייע ולכך שוב אין נותנין לו דקנסו אותו חז"ל
נהפקיעו התנאי.

אלא ודאי מזה מוכח כמ"ש החילוק שאף התוס' מודים דבשאר מתנות פהונה לא שייר
בזה לומר דהוי פהן המסייע אפילו אם מתנה בדרך תנאי ונדקא במעשר ס"ל פן ודו"ק
היטב בזה.

ולפ"ז תיקשי הקושיא להיפוך למה נדחקו התוס', והרא"ש דסוגיא דחולין וב"ב חלוקין
ולמה לא תירצו כמ"ש דמעשר שאני דלא שבקי התירא ואכל איסורא משא"כ בשאר
מתנות פהונה כמ"ש לדעת הרמב"ם לעיל וצ"ע: שם באותו סעיף.

עיין בס"ק הקודם שהארבתי בזה אף הנה קשה לי באמת פיון דקי"ל מתנה עמש"ב
בדברשל ממון תנאו קיים וא"כ ה"נ נימא דתנאו קיים פיון דהוי דבר שבממון. ולכאורה
הי אפשר לישוב דהכא פיון דט"ה אינו ממון א"כ לא הוי בכלל תנאי שבממון רק פתנאי
שאינו ממון דתנאו בטל.

אף צ"ע לפמ"ש הרשב"א בחידושי לכתובות והובא באסיפת זקנים ג"כ דעיקר הטעם
דבממון תנאו קיים משום דאנו מפרשים דכוננתו הי' ע"מ שתמחלי ולולי זה אף בממון
תנאו בטל ועיין מ"ש בזה הקצה"ח בסי' רכ"ז, וא"כ קשיא טובא דהרי אם הי' מתנה
להדיא בתורת שיור הוי מהני א"כ ה"נ במתנה בלשון תנאי נימא דכוננתו הי' ע"מ לשייר
לו מקום המעשר, וכמו דמפרשינו התם על מנת שתמחלי נימא הכא נמי דנתכונן בלשון
שיור ויהי' תנאו קיים ולמה בכל מתנה עמש"ב אם אפשר לפרש דנתכונן באופן המועיל
מפרשינו פן ותנאו קיים ולמה כאן לא נימא פן פיון דאיכא אופן שיכול לחול דבריו נימא
דכוננתו הי' כה"ג.

ונראה דא"ש עפ"י דברי הריטב"א הובא בשעה"מ הל' נדרים שכתב דאף דלא קיי"ל
כר"מ דאמר אין אדם מוציא דבריו לבטלה מערף לדמי, אבל היכא שא"צ לשנות לשונו
שפיר אמרינן דאין אדם מוציא דבריו לבטלה יע"ש א"כ ה"נ בשלמא בשאר מתנה
עמש"ב דאם נפרש בלשון מחילה הוי דיבור אחד להם וא"צ לשנות לשונו בזה אמרינן
אין אדם מוציא דבריו לבטלה ונתכונן ע"מ שתמחלי, אבל הכא שצריך לומר שהנה
פוננתו בתורת שיור וצריך לשנות לשונו ממש כה"ג אדם מוציא דבריו וכו' ולכך לא חל
התנאי.

אף א"כ תקשי מהא דאמרינן במס' ב"ב ה"ל ב"ב לכו' לוי שמכר שדה וכו' ומשני שם דשיורי
שייר למקום המעשר ופי' רשב"ם שפיון דאין אדם מקנה דשל"ל בל אמרינן דשיורי שייר
ואמאי הרי כה"ג לא אמרינן אין אדם מוציא דבריו לבטלה וגם אי אמרינן גם בזה אין
אדם וכו' למה אמרינן גבי מתנות פהונה דהוי מתנה עמש"ב.

מיהו לפי מ"ש הוי א"ש די"ל דהך ברייתא אתיא כר"מ דס"ל אין אדם מוציא דבריו
לבטלה אף אם צריך להוסיף על דבריו לכך מפרשינן דשיורי שייר ועיין בתוס' שם
דאתיא אף כר"מ ע"ש ולכך לר"מ א"ש אבל לדידן דקי"ל כה"ג לא אמרינן אין אדם
מוציא וכו' לכך נחשב מתנה עמש"ב ולא אמרינן דשיורי שייר.

אף ז"א דאי נימא דאתיא כר"מ הרי ר"מ ס"ל דמתנה עמש"ב תנאו בטל א"כ נהי דמתרין הש"ס הקושטא דמקשה דהוי דשלב"ל אפתי תקשה הא הוי מתנה עמש"ב, והן אמת דאם נתפון לשייר אף מתנה עמש"ב לא הוי אף אפתי פיון דלא אמר פן בהדיא א"כ בכל מתנה עמש"ב נימא פן דנתפון ע"מ שתמחלי ולמה תנאו בטל בדבר שבמזון ואם ר"מ לא מפרש פן למה נימא בזה דנתפון ע"מ לשייר.

לקה נראה דשאני דין דשלב"ל מדין מתנה עמש"ב דבשלמא לענין דשלב"ל דאין בזה ביטול דעת התורה בזה שפיר מפרשינו דנתפון באופן המועיל לשייר אבל לענין מתנה עמש"ב א"כ כמו דאמרין בגוף הדין דתנאו בטל וכתבו הפוסקים הטעם אף דהתנה פן בהדיא מ"מ אמרינו דנתפון רק לפטומי מילי, והיינו דמסתמא לא ניחא ליה לאדם לבטל דעת התורה, א"כ ה"נ בזה לא שייך לומר אין אדם מוציא דבריו לבטלה דבעלמא היכי דליכא אומדנא להיפוך אמרינו מפח אומדנא דנתפון באופן המועיל אבל במתנה עמש"ב איכא אומדנא להיפוך דאף דהוי דבריו לבטלה לא נתפון לבטל רצון התורה.

ובזה א"ש מה שהקשתי במקום אחר דפגלגתת ר"מ ור"י סותרין זא"ז דבמתנה עמש"ב ס"ל לר"מ דתנאו בטל אפי' בדבר שבמזון ולא מפרש דנתפון ע"מ שתמחלי באופן המועיל ור"י ס"ל דנתפון באופן המועיל ותנאו קיים וכמ"ש הרשב"א בחידושו ובעלמא ס"ל להיפוך דר"מ ס"ל אין אדם מוציא דבריו לבטלה ור"י ס"ל אדם מוציא דבריו לבטלה, ולפמ"ש פאן א"ש דר"י אדר"י לא קשיא דהתם א"צ לשנות דבריו לקה מפרש דע"מ שתמחלי קאמר והתם בערכין דצריך לשנות לשונו לקה ס"ל דלא אמרינו אין אדם מוציא וכו' ור"מ אדר"מ לא קשיא דהתם דלא בא לבטל דין תורה אמרינו בודאי נתפון באופן המועיל שיחולו דבריו אבל פאן במתנה עמש"ב יש אומדנא להיפוך דלא רצה כלל לבטל רצון התורה לקה נתפון רק לפטומי מילי בעלמא ולקח א"ש הקא לענין דשלב"ל שפיר אמרינו דנתפון באופן המועיל ולא נגד מתנה עמש"ב.

והוי אפשר ליישב ג"כ דלא סתרי הסוגיות אהדדי מס' ב"ב וחקולין כמ"ש התוס' בחולין והיינו דס"ל דלא פהרשב"א דטעם מתנה עמש"ב במזון תנאו קיים מפח מחילה רק כפשוטו דחל בכל ענין, ולקח א"ש וכמו שכתבתי בחידושי מכבר די"ל דהך סוגיא דב"ב אתיא כמ"ד ט"ה ממון והוי דבר שבמזון ובזה תנאו קיים בשל תורה וקשש דשלב"ל לענין זה אמרינו דנתפון באופן המועיל דשיירי שייר.

אבל בחולין אזיל למ"ד ט"ה אינו ממון א"כ הוי מתנה עמש"ב בדבר שאינו של ממון לקה תנאו בטל ובזה לא אמרינו דנתפון באופן המועיל כי בודאי לא ניחא ליה לבטל דין תורה ולא נתפון רק לפטומי מילי בעלמא פן הי' נראה לכאורה.

מיהו כד דייקין גם זה אינו, דאיה שייך לומר דנתפון באופן המועיל כדי שלא להפקיע דין תורה דאדרבא בעלמא אם נתפון כפשוטו אז הוי תנאו נגד דין תורה אבל אם נימא דנתפון הקא ע"מ לשייר לו מקום מעשר או בכל מתנה עמש"ב דנתפון לו בדבר שבמזון הרי בזה לא מבטל רצון התורה דאטו לא ניחא להתורה שימחול הלה זכותו או לשייר לו המעשר לעצמו וא"כ הוי רק מלתא בעלמא לא לבטל רצון התורה ומה"ל לא נימא דנתפון באופן המועיל.

לְכֹהֵן קוֹשֵׁי אֲשֶׁר שִׁנְיָנוּ מִכְּבֹד דִּר"מ אֲדָר"מ וְדָאֵי קִשָּׁה וְקוֹשֵׁי זֶה שֶׁהִקְשִׁינוּ פָּאן א"ש כּמ"ש בְּתַחֲלָה דְּבִרְיָתָא דְּב"ב אֲתִיָּא כּר"מ דְּס"ל אֵין אָדָם מוֹצִיא דְּבִרְיֵי לְבַטְלָה אֶף הֵיכִי שְׁצָרֵי לְשִׁנּוֹת דְּבִרְיֵי וּמִיָּהוּ בְּהָא [לָא] ס"ל כּר"מ לְעֵנִין מִתְּנָה עִמָּש"ב תְּנָאוּ בְּטַל אֶפִי בְּדָבָר שְׂבָמֻמוֹן, רַק ס"ל לְהֵךְ תְּנָא דְּבִרְיָתָא כּר"מ בְּחֻדָּא דְּאֵין אָדָם מוֹצִיא דְּבִרְיֵי לְבַטְלָה אֶפִי הֵיכָא שְׁצָרֵי לְשִׁנּוֹת דְּבִרְיֵי וּס"ל בְּהָא כּר"י דְּמִתְּנָה עִמָּש"ב תְּנָאוּ קֵיִים בְּמֻמוֹן לְכֹהֵן ס"ל דְּתְנָאוּ חַל אֲבָל לְדִידָן נְהִי דְּקִי"ל דְּבְדָבָר שְׂבָמֻמוֹן תְּנָאוּ קֵיִים פִּינּוֹן דְּקִי"ל לְכֹהֵן דְּאָדָם מוֹצִיא דְּבִרְיֵי לְבַטְלָה הֵיכִי שְׁצָרֵי לְשִׁנּוֹת דְּבִרְיֵי לְכֹהֵן אֲמַרִינּוּ בְּחֻלְיוֹ דְּאֵין הִתְנָאֵי חַל דְּהֵי מִתְּנָה עִמָּש"ב וְאֵין הַסּוּגִיּוֹת סוּתְרוֹת זא"ז.

אֶף שִׁיטַת הֶרְמֵב"ם דְּכָאן ס"ל דְּאֵין הִתְנָאֵי חַל וּבְמַעֲשֵׁר פּוֹסֵק דְּחַל הִתְנָאֵי עֲדִינּוֹן לֹא נִתְיָשֵׁב בְּזָה. שְׁם בְּאוֹתוֹ סְעִיף.

אֲבָל אִם אָמַר ע"מ שֶׁהִתְנָאוֹת שְׁלֵי אֵינוֹ תְנָאֵי וְכו'. הַטַּעַם מְבִינָא רַק הוּא מִכַּח דְּהֵי מִתְּנָה עִמָּש"ב וְכו', וְלִכְאוּרָה אֵינוֹ מוּבָן הֵרִי הֵי בְּדָבָר שְׂבָמֻמוֹן וּבְדָבָר שְׂבָמֻמוֹן קִי"ל דְּתְנָאוּ קֵיִים.

וְלִכְאוּרָה הִי נִרְאָה לִי פִינּוֹן דְּקִי"ל ט"ה אֵינוֹ מְמוֹן לֹא נִקְרָא דְּבָר שְׂבָמֻמוֹן. אֶף ז"א נְהִי דְּט"ה אֵינוֹ מְמוֹן מ"מ שְׁיָיָךְ בֵּינָן וּמְחִילָה וְכּמ"ש הֵרֵב הִגְאֹן מְלִיסָא ז"ל בְּסִפְרוֹ מִק"ח ס' תל"א בְּהַשְׁגָּתוֹ עַל הַש"א דְּנְהִי דְּט"ה אֵינוֹ מְמוֹן הֵינּוּ דְּלֹא נִקְנָה בְּמִשְׁכָּה אֲבָל בְּדָבָר דְּמַהֲנֵי בְּדִבּוּר פְּגוֹן הַקְדָּשׁ מְהֵנִי וְהִבִּיא רְאִיָּה מְעַרְכִין יע"ש, א"כ ה"נ בְּתְנָאֵי דְּהֵי בְּדִבּוּר לְמָה לֹא יִחַוֵּל בּוֹ הִתְנָאֵי לְהִיּוֹת נִחְשָׁב דְּבָר שְׂבָמֻמוֹן וְלִכְאוּרָה הִי נִרְאָה מְזָה רְאִיָּה לְדַעַת הַש"א שֶׁהִבִּיא שְׁם דָּאָם ט"ה אֵינוֹ מְמוֹן לֹא מְצִי לְבַטְלָה יע"ש לְכֹהֵן ה"נ אֶף תְּנָאֵי לֹא חַל עָלָיו וְאֵין לוֹ דִּין דְּבָר שְׂבָמֻמוֹן פְּלֵל וְעִמָּש"ש בְּחִיבּוּרֵי לַה"פ עַל דְּבִרְיֵי הַמִּק"ח.

אֶף בְּאַמַּת לְקַמֵּן בְּחִיבּוּר זֶה הוֹכַחְנוּ דְּאֶף דְּט"ה אֵינוֹ מְמוֹן הֵינּוּ דְּלֹא נִחְשָׁב שְׁעִוּר מְמוֹן אֲבָל מ"מ דִּינוֹ כְּמוֹ פְּחוֹת מִש"פ דְּנִחְשָׁב שְׁלוֹ רַק דְּאֵינוֹ יוֹצֵא בְּדִינֵי א"כ הֵרִי פְּחוֹת מִש"פ הֵי בְּרַקְנֵי וְהַקְדָּשׁ לְכָל דְּבָר א"כ לְמָה לֹא יוֹעִיל בּוֹ תְנָאֵי ג"כ.

אֶף נִרְאָה דְּהֵי יֵשׁ פָּאן שְׁנֵי עֲנִינִים אֶחָד הַט"ה שְׁיָכוֹל לִיתְּנָה לְכָל כְּהֵן שְׁיָרְצָה וְהַשְׁנֵי הֵי גוּף מְצֻנֵת הַנְּתִיבָה דְּהַמְצֻנָה עֲצֻמָּה לֹא הֵי דְּבָר שְׂבָמֻמוֹן וְהֵי כְּשֹׂאֵר מְצֻנָה. וְא"כ בְּזָה אִם מִתְּנָה ע"מ שֶׁהִתְנָאוֹת שְׁלוֹ הוּא מְבַטֵּל טוֹבַת הַנְּאָה שֶׁל הַלּוֹקֵחַ וְגַם גּוּף הַמְצֻנָה פִּינּוֹן דְּהַתְּנָה עִמָּש"ב שְׂלֵא יִתְקַיֵּים הַמְכִירָה רַק בְּאוֹפֵן זֶה א"כ מַה שְׁנוֹתָן לוֹ הַמְתְּנוֹת לֹא נִחְשָׁב מְצֻנָה רַק כְּמִקְיָים תְּנָאוּ וְהֵי כְּמוֹ אִם הַתְּנָה לִיתָן לוֹ חִפְץ דְּעֵלְמָא וּמַה לִי הֵם וּמַה לִי דְּבָרִים אֲחֵרִים וְכִינּוֹן דְּמוֹכְרָח לִיתָן לוֹ בְּלֹא"ה מִכַּח הִתְנָאֵי א"כ לֹא מְקַיֵּים בְּזָה מְצֻנֵת נְתִיבָה, א"כ בְּזָה שְׁפִיר עוֹקֵר בְּתְנָאֵי מְצֻנֵת נְתִיבָה שֶׁל תּוֹרָה א"כ נְהִי דְּמַצֵּד ט"ה הֵי דְּבָר שְׂבָמֻמוֹן מַצֵּד גּוּף הַנְּתִיבָה לֹא הֵי דְּבָר שְׂבָמֻמוֹן וְעָלָיו לֹא חַל הִתְנָאֵי וְא"כ הֵי כְּמִתְּנָה עַל שְׁנֵי דְּבָרִים בְּאֶחָד הִי רְאִיָּה לְחוּל הִתְנָאֵי, וּבְאֶחָד לֹא הִי רְאִיָּה לְחוּל א"כ הוּא דוֹמָה לְקִנֵי אֶת וְחִמּוֹר וּס"ל לְהֶרְמֵב"ם דְּהֵיכִי דְּהֵי דְּבּוּר אֶחָד לֹא חַל פְּלֵל כּמ"ש הֵרֵב הַמְּגִיד בְּשִׁמּוֹ בַּה"ל אֲשֶׁנּוּת גְּבִי פּוֹלְכֵם מְקוֹדֶשֶׁת לִי ע"ש, א"כ ה"נ פִּינּוֹן דְּהֵי דְּבּוּר אֶחָד ע"מ שֶׁהִתְנָאוֹת שְׁלֵי וְהֵי כּוֹלֵל לְט"ה וְלְגוּף הַמְצֻנָה וְלְכֹהֵן פִּינּוֹן דְּלֹא חַל אַגּוּף הַמְצֻנָה לֹא חַל נְמִי אִט"ה וְלְכֹהֵן נִחְשָׁב כְּמִתְּנָה עִמָּש"ב.

ובזה נראה ליישב מה שתמהו הש"ך והט"ז פאן למה במעשר פוסק הרמב"ם שתנאו קנין דהוי שיורי שנייר למקום המעשר ייה"ש ולפמ"ש א"ש דנדאי הא דאמרינו בע"מ שיוור שנייר אין הפונה דהוי שיוור לבד דהרי באמת ע"מ קאמר ואנו לא קי"ל כר"מ דס"ל אין אדם מוציא דבריו לבטלה רק כרבנו וא"כ הרי ע"מ קאמר ולא חוץ.

אף בע"כ הפונה דע"כ לא אמרינו לרבנו דאדם מוציא דבריו לבטלה רק היכי דא"א לקנין משמעות לשונו לגמרי כגון בערכין והוא פחות מן חודש וכדומה. אבל היכא דא"צ לשנות משמעות לשונו פתב השעה"מ בה' נדרים בשם הריטב"א שאף לרבנו אמרינו אין אדם מוציא דבריו לבטלה.

א"כ ה"נ נהי דאמר ע"מ הוי הפונה לתרתי שהוא שיורי שנייר למקום המעשר אף לא אמר חוץ דאז הי' מתניא פן אעפ"כ לא יתן לו הלוקח המעשר ופן יגזול ממנו ויצטרף לדון עמו בדינא ודינא לכך אמר ע"מ וכלה גוף המכירה שאם יקנין ויתן לו את שלו ויחזיר לו המעשר שלו אז יקנין המכירה.

אבל אם לא יחזיר לו המעשר שלו לא יתקנין המכירה ונתפנון לשיוור ולתנאי לשיוור גוף המעשר ולתנאי ג"כ ולכך א"ש הפל דהנה במתנות פהונה קי"ל דעיקר חובה על השוחט ואף אם שנייר ישראל המוכר לעצמו המתנות חל על השוחט ליתנם.

אבל במעשר לא חלה חובה על הבעלים רק על מי שהמעשר שלו. אבל ישראל המוכר שדה לחבירו והתנה עמו שמשנייר מקום המעשר אין החובה של הנתנה על הלוקח רק על המוכר שהמעשר שלו, ולכך א"ש הפל דבמעשר שפיר חל הע"מ דנהי דאם הי' תנאי לבד לא הי' חל דאז אם לא שנייר, א"כ הי' המעשר של הלוקח וכל עליו חיוב נתנה לפהו ואם יחול התנאי לא יקנין מצות נתנה לכהן פינן דאין נותנו מפת מצוה רק מפת התנאי פדי לקנין מכירתו וכנ"ל והוי כמתנה על חפץ אחר, אף אמרינו דבאמת התפנון לשנייר מקום המעשר וא"כ פינן דשנייר הוי המעשר שלו ולא חל עליו המצוה כלל ושוב פינן דלא חל המצוה שפיר מהני אף התנאי שיהי' גוף הענין תלוי בזה אם יחזיר לו וא"ש גם לשון ע"מ שאמר ונתפנון לשניהם.

וכינן דכן כה"ג אמרינו אין אדם מוציא דבריו לבטלה, אבל במתנות פהונה הנה באם שנייר לעצמו המתנות ג"כ חל החיוב על השוחט ליתן א"כ בשלמא באומר חוץ שפיר הוי שיוור והוי המתנות של הכהן ואף אם לא מקנין בזה מצות נתנה מה בכך סוף סוף השיוור הוי שיוור, ועוד אפ"ש פינן דאין גוף הקנין תלוי בזה א"כ שוב אף ידי נתנה יוצא הלוקח במה שנותנם לו וכינן דלא ינמשך לו מזה תועלת רק פדי לקנין מצות התורה המחזיר לו ומה לי מצות השבת פקדון חבירו או מצות נתנה לכהן ונחשב במקום המצוה ואף אם אינו מקנין מה בכך פינן דלא הוי בתורת תנאי אבל אם אמר ע"מ לשון תנאי הנה לומר דנתפנון על שיוור ועל תנאי שוב התנאי הוי מתנה עמש"ב נהי דשנייר מ"מ החובה חל על השוחט, ולא מבעיא אי נימא דבאמת פאן אפילו במשנייר נחשב לו שיוצא ידי מצות נתנה פשיטא פינן דאם הי' משנייר לבד הי' מצוה על הלוקח ועכשיו שמתנה שיוור הוי בתורת תנאי ג"כ א"כ בזה שוב לא יקנין המצוה פינן דמוכרח ליתן לו לקנין גוף המכירה א"כ הוי מתנה עמש"ב ותנאו בטל, ואף אי נימא דבאמר בלשון חוץ ג"כ הוא מבטל בזה מצוה הלוקח מ"מ אם הי' אומר בלשון חוץ באמת אף דמבטל המצוה

הגוי מהגני אכל אם אמר בלשון תנאי לא מהגני פניו דבאמת מבטל בזה מצות התורה והגוי מתנה עמש"ב לא חל התנאי וא"כ פניו דעכ"פ בתורת תנאי לא חל א"כ אמר בלשונו לבטלה וכינון דהוציא לבטלה שוב אין ראיה דשיורי שייר וכינון דצריף לשנות לשונו לא אמרינו אין אדם מוציא דבריו לבטלה לכה בטל לי לגמרי.

ויותר נראה לומר דבאמר בלשון חוץ מקיים בזה מצות נתינה פניו דאינו מקיים בזה תנאו לקיים קנין שלו, גם הוא לא חייב א"ע להחזיר לו בחיוב גמור ולא קבל על עצמו שמיירתו, באמת הוא מקיים בנתינה מצות נתינה.

אבל באם אמר ע"מ ותולה השיור בתנאי ג"כ שפיר מבטל המצוה והגוי מתנה עמש"ב. ואף דרף הראשון נראה נכון פניו דהוציא השיור בלשון תנאי ואי אפשר שיחול השיור רק מפת חלות התנאי דאנו אמרינו פניו דהתנה פו הגוי פנונתו באופן המועיל שמשיר ומתנה על השיור בתנאי שיחזיר לו ואם לאו יתבטל המכר א"כ פניו שאי אפשר שיחול השיור רק עם התנאי ואם לא יחול התנאי לא יחול השיור דעליו לא התנה וכינון דהתנאי הי' לבטלה שוב ליכא שיר דבזה אדם מוציא דבריו לבטלה א"כ אי אפשר שיחול השיור רק אם יחול התנאי והרי אם יחול השיור הגוי מבטל מצות התורה בפרט אם הגוי בתנאי לכה שוב אמרינו דהגוי מתנה עמש"ב ולא חל לא התנאי ולא השיור והמתנות של הלוקח וימיינם מצוה פדבעי וא"ש.

ודו"ק היטב: ועוד נראה להסביר הענין יותר דהיכי דאמר רק חוץ אז פניו דאין הנותן מכונן להנאתו בנתינה זו ולא נמשך לו טובה מזה נהי דמחויב להשיב לו בלא"ה מ"מ פניו דאינו משיב רק לקיים מצוה מה אולמא דההיא מצוה מההיא מצוה ונהי מינניהו מפקית ודומה למה דאמרינו מצות אין מבטלין זה את זה ונחשב קיום שניהם, אבל היכי שהוא מתכונן בנתינה זו להנאתו לקיים מכירתו לא נחשב נותן רק לוקח דמקיים קניית עצמו בזה ולא נחשב נתינה לכהן רק היכי דלא הגוי טובת עצמו אבל לא היכי שהוא טובת עצמו וא"ש.

ועוד נראה פניו דאמרינו בישראל שפכר פרה לחבירו ושייר המתנות הנתינה חובה על השוחט הרי אף דצריף ליתנה למי שאומר בישראל המוכר מ"מ הטרחה חל על השוחט, וא"כ פניו שפעשה התורה מצוה מן הטרחה ונהבאה ליד פהו הנה באומר חוץ ממתנותיה עדדין יש פאן מצות נתינה דמצד גוף השיור לא הי' צריף הקונה לטפל בהם להביאם להפהו ולהכשיר אותם פראוי רק חל הטרחה על הבעלים המוכר לבא ולתקן ללקחם וא"כ עכשיו שהם מתנות חל החובה על השוחט להביאם ליד פהו ולמטיניהו לידו להכשירם ויש פאן מצות נתינה עדדין והגוי עדדין חובה על הלוקח, אבל אם מתנה ע"מ שמתנות שלי פניו דהזכירם בלשון מתנות ובלשון תנאי משמע שמתנה עמו שנותן לו המתנות פדרף שנותניו לכהו וכינון דלא הגוי בלשון שיור רק בלשון תנאי חל החובה על הלוקח לאמטיניהו לידו דכהו פדין מתנות ממש וא"כ פניו שחייב בכל זה מצד התנאי לא מקיים בזה מצות נתינה פלל לכה הגוי מתנה עמש"ב.

אבל במעשר דאף בשיור לבד לא חל החיוב על הלוקח פלל רק על המוכר שוב לא הגוי בתנאי מתנה עמש"ב וא"ש ודו"ק. וזה נראה יותר מפל הדברים שכתבנו לעיל: והנה ראיתי בכו"פ שתיירן קושיא הנ"ל בכמה דרכים, והנה מ"ש מפת מעשר לא הגוי ודאי

עקר דבריו תמוהין תדא דהרי גם הכא במתנות לא הוי נדאי עקר דלמא ימצא טרפה ובלא"ה יפטור ממתנות ואם טרפה לא שכיח התם ג"כ שלא ימצא שום תבואה ג"כ לא שכיח יותר ואם ישאר קצת שוב צריף ליתן מעשר כל דהו ויהוי עוקר.

ועוד דהרי אנו קי"ל התם להיפוך דאדרבא בע"מ שאין לה עלי אונאה יש לו עליו אונאה והיינו מפת דהוי מתנה עמש"ב אף שבדבר שבממון תנאו קיים היינו בינע בנדאי דמחיל אבל בלא ידע דמחיל הוי מתנה עמש"ב, ועיין בקצה"ח סי' רכ"ז א"כ מוכח דאף התם דלא עקר בנדאי כל דלא שייך מחילה הוי מתנה עמש"ב א"כ ה"נ כן דלא הוי דבר שבממון נדאי דהוי מתנה עמש"ב.

גם מ"ש אח"כ בד"ה מלבד זה איני מבין יע"ש אינו מוכן כלל דאם משייר בלשון חוץ אין קפידא אף אם מתנה עמש"ב: ועיין בכמ"ג במשפצות ס"ק י' מ"ש ומיהו ממה שיוצא ע"י נתינת בעל אין כ"כ ראיה דאשתו כגופו ומלקמן דמופה לת"ח על ידו משמע כן דלא ככו"פ וכו'.

ולדעתי לאו ראיה היא מלקמן דהתם מופה שיהי' של הזוכה וא"כ גלי הפהן דניחא לי' בקבלת הזוכה כאלו קבלם בעצמו, א"כ תיכף שהגיע הנאה ליד הזוכה תיכף הגיע הנאה לפהן מזה והוי כאלו נתן לידו ממש שהרי אין הפהן בוחר שיגיעו המתנות לידו אבל אם אין הפהן נותן המתנות לשליח רק רוצה שיגיעו המתנות לידו אז כל זמן שלא הגיעו ליד הפהן לא נגמר הנתינה שפיר יש לומר דע"י שליח לא מהני, ודומה לזה קיי"ל בדיני הרשאה דאם הקנה לו גוף הממון יכול לתבוע ואם לאו אין יכול לתבוע אף שעשאו שליח.

מיהו מזה נראה ראיה דמהני ע"י שליח ממה שנדחקו התוס' והרא"ש בפ' הזרוע ליתן טעם למה לא מהני אם אומר ע"מ שהמתנות שלי אם הוי תנאי ע"ש ולמה לא תירצו שהרי הוי תנאי שאי אפשר לקיימו ע"י שליח דקיי"ל הדין פשוט דלא הוי תנאי אלא נדאי מוכח דנתינת המתנות יכול להיות ע"י שליח.

מיהו שכתתי וראיתי דמהא ליכא ראיה דלא בעינן בעלמא שהתנאי יכול להיות ע"י שליח רק גוף הדבר שהתנאי בו יהי' ע"י שליח וא"כ הרי גוף המכירה נעשה ע"י שליח ולכך מהני בו תנאי אף אם אין התנאי נעשה ע"י שליח ולכך צ"ע בזה לדינא: תשובה קז לש"ע סימן ס"ב הנה בני הרב וכו' מוהר"ר אברהם בנימין שייח' עמ"ש הראני קושיא אחת בספר פני אריה בתשובה ע"ד מה שהקשה לו הגאון בעל שאגת אריה על דברי הרמב"ם מ"ש בפ"ט מה' מלכים דב"נ חייב על פשר מן חסי ואבר מן חסי, דמה נ"מ באבר חסי פיון דהרמב"ם פתב בפ"ג מאבות הטומאה ובפ"ה מה' מאכלות אסורות דאינו חייב על אבר מן חסי עד שיהיו בו גידין ועצמות ופשר וכיון דחייב על פשר בכל שהוא לדעת הרמב"ם שם מה נ"מ במה שחייב על אמ"ה, ובב"נ לא שייך מלקות דאזתרין זה מיתתו ע"כ קושיתו.

ובעל פני אריה נדחק שם בזה. ולפע"ד נראה דא"ש בפשיטות אם אכלו שלא פדרף אכילתו דנראה לי ברור דנהי דב"נ נהרג על פשר בכל שהוא מ"מ היינו רק פדרף אכילתו אבל שלא פדרף אכילתו פטור אבל על אמ"ה חייב אף שלא פדרף אכילתו דהרי

חייב על העצם ועצם אינו בר אכילה וה"ה גידין, לכה גם הכשר שעמו נמי אף שלא
פדרה אכילתו חייב, לכה בזה משום כשר מן החי פטור ומשום אמ"ה חייב וז"ב לדעתו.

ואם נאמר דשינה ביטול ברוב לבני נח יש לומר עוד דנ"מ אם הכשר נתערב בין הגידין
והעצם ואינו ניפר הכשר לכה מפת כשר לבד הוי פאיסור דנתערב בהיתר ובטל ברוב,
אבל מפת אבר מן החי א"כ פולו ביחד הוי פאיסור אחד ולא שינה ביה ביטול וחיוב מפת
אמ"ה וא"ש ג"כ ודו"ק: תשובה קח ראיתי בס' פרי מגדים בשפ"ד ס"ק ג' שנסתפק בהא
דאמרינן ח"ש אסור מן התורה מפת חזי לאצטרופי אם הפונה שאם הי' אוכל פזית יחד
הי' חייב או נימא שאם יאכל אח"כ עודה"ש בתוה"כא"פ יתחייב ונ"מ לאמ"ה וגה"נ
דאמרינן באמ"ה חלקו בחוץ פטור ייע"ש, והנה בעיוני במס' פסחים בסוגיא דמשרת הי'
נראה לי לפשוט ספק זה ממה דפריה שם הש"ס וכזית בכדי אכילת פרוס דאורייתא וכו'
וקשה היכי ס"ד דלא הוי דאורייתא הרי התם קאי הש"ס לתרין זה אליבא דר"י דס"ל
שם אין המל"א ולדידיה משני שם הש"ס זה דהברייתא מייירי בכזית בכא"פ וא"כ לר"י
בלא"ה מוכח דס"ל דהוי דאורייתא דהרי הוא ס"ל דח"ש אסור מן התורה מפת דחזי
לאצטרופי ואם לאו דאורייתא למה יהי' ח"ש אסור מן התורה, אלא ודאי די"ל דמה
דאמר חזי לאצטרופי אין הפונה שיאכל אח"כ עוד ח"ש רק הפונה שאם הי' אכלו ביחד
הי' מתחייב עליו ואין ראיה לכזית בכא"פ וא"כ נפשטה הבעיא של הפ"מ הג"ל.

מיהו שבתו וראיתי שמהא לא אריא משום דקשה לי בלא"ה איך ס"ד דכזית בכא"פ לאו
דאורייתא הרי ברייתא מפורשת ביומא פיוה"כ שאם אכל וחרז ואכל אם יש בין אכילה
לחברתה כא"פ אין מצטרף ואם לאו מצטרף א"כ מוכח דלוקה עליו דבע"כ מייירי לענין
מלקות דלענין אסור הרי ח"ש אסור ג"כ מן התורה אלא ודאי לענין מלקות וג"כ לא
מצינו בשום דנכתא שיהי' לוקין מדרבנן נהי דיש מכות מרדות מדרבנן אבל מלקות לא
מצינו שיתקנו רבנן רק מן התורה, ועוד הרי במס' פסחים דף קי"ד מבואר ג"כ באכל
חזי זית מצה וחרז ואכל אם יש יותר מכא"פ אין מצטרף וכו', וא"כ אם נימא שפזית
בכא"פ לאו דאורייתא היא יוצא בו ידי מצה מן התורה.

לכה נראה דהנה קיי"ל בה' ר"ה בשמע ט' תקיעות בט' שעות ביום יצא מיהו היינו דוקא
בלא שמע קול אחר בנתיים אבל אם שמע קול אחר בנתיים לא יצא, ולפ"ז סד"א דגם
באכילה הוי פן דנהי דבאכילה בתוה"ש שיעור א"פ מצטרף היינו בדלא הפסיק באכילת
דבר אחר בנתיים אבל אם הפסיק באכילת ד"א בנתיים אין מצטרף, ולפ"ז אין ראיה
ממס' יומא ודפסחים דהתם יש לומר דמייירי שלא אכל ד"א בנתיים לכה בנדאי מצטרף
אבל פאן במקפה דהתבלין הפה מעורבין בתוה"ש המקפה וא"כ אם אוכל ממקפה הרבה
עד שיש בתוה"ש א"פ שיעור פזית של תבלין הרי אכל באמצע מגוף המקפה שהוא של
חולין וא"כ הוי הפסק אכילת ד"א בנתיים לכה סד"א דבזה הוי כא"פ לאו דאורייתא
ושפיר פריה הש"ס, ואין ראיה מיומא ופסחים, ולפ"ז נדחה גם ראיה הג"ל די"ל מה
דקאמר ר"י חזי לאצטרופי היינו אם לא יאכל ד"א בנתיים ודאי יצטרף אם אוכל עוד
ח"ש וכאן עיקר הקושיא מפת דמפסיק בדברים אחרים וא"כ אין ראיה לדין זה, וא"כ
להאריה.

שוב ראיתי בפ"י בחדושי שם הרגיש קצת בזה וכתב בשם רש"י במס' ע"ז שיש חילוק בין אם אוכל בעין או ע"י תערובת אבל לא ביאר טעם החילוק כמו שבארתי טעם נכון בעז"ה. ושוב ראיתי בתוס' נזיר ד"ה וכי פזית בכא"פ מפני ששם החילוק שפתיב הפ"י אבל בטעם אחר.

ובמקום אחר הארכנו להביא ראיה לספק זה ממה דאמרינן ד"ת רובו ומקפיד עליו חוצץ מיעוט המקפיד אינו חוצץ ומ"ט לא אמרינן ביה ח"ש אסור מן התורה ויהיה אף מיעוט המקפיד חוצץ ובע"כ דחזי לאצטרופי לא הוי רק אם מנדמן אח"כ עוד ח"ש יצטרף עם זה וזה לא שיהי בטבילה פניו שפכר טבל אבל אי נימא דאם הוי פולו יחד מצטרף אף ח"ש אסור, אף בתציעה משפחת לה פן יע"ש ודו"ק: עוד נראה להביא ראיה מדברי הש"ך ביו"ד סי' רל"ח ס"ק י"ב דמפני ש בדבריו דאם נשבע שלא יאכל פזית מותר לאכול חצי שיעור.

ואי נימא דהטעם מפת חזי לאצטרופי שיהאכל עוד בכא"פ ח"ש א"כ קשיא מה בקה שיהא לא נשבע רק על פזית שלם מ"מ איה מותר לאכול ח"ש סוף סוף אם יאכל עוד ח"ש בכא"פ יהי חייב עלה ויצטרף, אף אם הפונה רק שאם הי' אוכלו יחד הנה חייב עליו אף זה אסור, בע"כ הפונה פניו דאם הנה אוכל יחד הנה חייב עליו א"כ אף זה אסור דכל משהו ומשהו בכלל האיסור לקה אף משהו שבו אסור.

א"כ תינח באיסור דעלמא הנאסר ממילא אמרינן פניו דבכזית הנה חייב כל משהו הוי בכלל האיסור אבל בשבועה שנשבע בפירוש על פזית והוי כמפריש רק על פזית אבל על פחות מפזית אינו נשבע וכיון דלא הוי איסור רק מפת שבועה ואיסור שלו א"כ פניו דהוא לא אסרו היאך ייעשה איסור ממילא בח"ש הרי זה אסר עליו וזה לא אסר עליו "ולא שיהי בזה לומר דכל משהו הוי בכלל האיסור דאין פאן איסור פלל רק מצד גמר דעתו והרי בדעתו לא הנה פלל לאסור ח"ש ואיה נימא שיהיה איסור ממילא לקה מותר בזה ח"ש.

ועוד יש להסביר יותר דבשלקמא גבי כל איסור דהוי איסורו מצד עצמו דעיקר הצרכת פזית הוי מצד חשיבות הענין ובפחות מזה אין חשוב לכן לענין חייב בענין חשיבות אבל לענין איסור לא בענין חשיבות ודי בכ"ש וגם פניו דכל משהו ומשהו הנה ראוי לעשותו חשוב וללקות עליו אם הנה פזית לקה מועיל לחשובו איסור.

אבל בשבועה אין הדבר תלוי בחשיבות שהרי אם נשבע אכל שהוא בפירוש חייב אפי' בכ"ש רק מה שנבעינו פזית היינו דמסתמא לא התכוין רק על פזית א"כ רק בדעתו הענין תלוי א"כ בכ"ש שלא נשבע עליו לקה פטור ובזה אין לחלק בין איסור לחיוב, ועכ"פ נראה פניו דבשבועה מותר ח"ש מוכח דהפונה דח"ש אסור דאם הנה אוכל פזית הנה חייב עליו לקה גם זה שם איסור עליו אבל אי נימא מפת דאם יאכל עוד בתוך כא"פ ילקה עליו בזה אין סברא לחלק בין שבועה לשאר איסורין.

פן נלפע"ד פעת ועיין במקומות מפבר מ"ש יע"ש: ועוד יש להסביר הדבר יותר לפי מה דמשמע מדברי התוס' בפ"ג דשבועות גבי אם נשתייר פזית דאם הוי אמרינן בנשתייר פחות מפזית לא נתחייב עדיין עד שאכל פולו הוי עיקר החיוב תלוי במשהו האחרון

ודומה לנשבע שלא יאכל כ"ש יע"ש, א"כ ה"נ פאן דבכזית ודאי דאינו חייב בנשתייר משהו רק צריך לאכול כל הכזית לכה בזה בשלמא בשאר איסורין דלאו בדעתו תלוי הוי כל האיסור תלוי בכל הכזית פיון דאי אפשר לעולם לבא להתחייב ע"י משהו רקו תמיד חייב בכזית א"כ אי אפשר לומר שעיקר האיסור הוי משהו האחרון דמ"ש האחרון מן הראשון על כ"ש אין מתחייבין רק על כזית שלם והוי כל משהו ומשהו שנה ולכה הוי כל משהו שבו מפלל האיסור ושנייה לומר חזי לאצטרופי שהרי אם אכלו יחד הנה מתחייב עליו א"כ כל משהו שבו הוי מפלל האיסור.

אבל בשבועה פיון דבפירוש כ"ש חייב אכ"ש א"כ ה"נ אף בנשבע בכזית או בסתם דלשון אכילה בכזית זה הוי פאומר שמשהו האחרון שיאכל בסוף הכזית עליו יתחייב ונעשה עיקר החיוב במשהו האחרון לבד דהוי בנשבע על משהו האחרון שמשלים הכזית עליו הוא נשבע א"כ עיקר האיסור הוי רק משהו האחרון לבד ואכילת הראשון אינו מהאיסור, ודומה רק לאומר שבועה אם יעשה דבר פלוני יאסור עליו זה וא"כ אם עשה זה ונאסר עליו הדבר ואכלו דחייב עליו אטו הוי העשירה בכלל האיסור זה ודאי אינו מעין האיסור ולא שנייה בהעשירה חזי לאצטרופי דאטו הוא מצורף לגוף האיסור ואינו רק תלי' בעלמא דתלאו בתנאי פן ה"נ בשבועה בכזית או סתמא דדעתו אכזית פיון דשבועה מצי חלה על כ"ש ללקות עליו א"כ אפ"א אם הוא התפונן לכזית הוי רק פעין תלי' שלא רצה לאסור על נפשו משהו רק אותו משהו שישלים לכזית אותו משהו אוסר עליו, ומה שאכל עד משהו האחרון הוי פעין תליה שתלה שבועתו במשהו אחרון בזה אבל אינו משלים לגוף האיסור ואין האיסור נגמר בזה.

לכה כל שלא אכל משהו האחרון הוי האכילה היתר גמור ולא שנייה לומר ביה שהוא מעין האיסור וחזי לאצטרופי. כנלפע"ד טעם הדבר בזה ודו"ק.

ואף לדעת המרלנ"ח הביאו המשל"מ בה' חמץ דכל שהיתה לו שעת הפושך לא שנייה ללמדו מפל חלב וכו' ולפי"ז שבועה אי אפשר לאסרו מן התורה כמ"ש, מיהו עכ"פ מדרבנן ראוי שיהיה אסור כמו דהוי לר"ל בכל התורה פן ה"נ מודה ליה ר"י בדברים שאין ללמדו מפל, חלב דעכ"פ יש בהם ח"ש מדרבנן דבהא לא פליגי ולמעט בפלוגתא עדיף ובפרט דר"י להחמיר בא ולא להקל.

ומלשון הש"ך משמע דבשבועה אפ"י מדרבנן מותר ח"ש ולמה יהיה מותר אפ"י מדרבנן בע"כ מהטעמים שפיתבנו דאף רבנן לא אסרו ח"ש רק מכח חזי לאצטרופי אם היה אוכלו יחד ממש ולכה בשבועה לא שנייה זה: והנה הגיעני מקטב מחכם אחד לדחות ראיתי משבועה והנה גוף דבריו מבואר בדברינו, אף במקטב שהוא הזכירני דבר א' בקושיות האחרונים מד"א ברה"ר למה לא אמרינן חזי לאצטרופי ובאמת גם זה לק"מ לא מבעיא אי נימא הפונה של חזי לאצטרופי כפשוטו שאם יאכל עוד ח"ש בתוך כא"פ יתחייב עליו א"כ פשיטא דלא שנייה זה רק באכילה דאם אכל פעת ח"ש ויאכל אח"כ עוד ח"ש יתחייב עליו אבל פאן אם הולך שני אמות והניחו פאן אף אם יוליכנו עוד ב' אמות ויניחו שיפטור פיון דהניחו בנתיים ואי אפשר לבוא עוד לידי חיוב פיון שהניח בנתיים וא"א לבוא לידי צירוף ואדרבא הרי באמת עקירה בלי הנחה שאסור מדרבנן פדמוכח בפ"ק דשבת היינו מה"ט אף דמן התורה אינו חייב רק בעקירה והנחה מ"מ בעקירה לבד אסור

מדרבנן מפת דזה שפיר הוי ח"ש ואסור מפת חזי לאצטרופי שאם ניחנוו שם יתחייב
עלה א"כ הוי העקירה ח"ש ואסור, ומזה הנה נראה מוכח דלא כהש"א בתשובה שמתרץ
דלקה בבל נראה לא שייך ח"ש אסור מן התורה דאף אם יבא לו אח"כ עוד ח"ש לא
יעבור רק להבא לא למפרע, משמע דמפרש ח"ש אסור היינו דחזי לאצטרופי אם נמשך
לו אח"כ עוד ח"ש, דא"כ בהנחה בלי עקירה למה אסור בשבת הלא בזה אי אפשר לבוא
עוד לידי צירוף וחיוב ולמה אסור הוא אלא ודאי הפונה של חזי אצטרופי הוי אם יעשונו
יחד הוי חייב אף זה חייב ולקח ה"נ בהנחה פיון דאם הנה עושה העקירה עם הנחה הנה
חייב עליו אף זה אסור מדרבנן ומוכח כמ"ש דחזי לאצטרופי היינו אם הי' נעשה יחד
הי' חייב עליו לקח אסור אפי' בהנחה.

ומ"מ בזה לא קשיא מב' אמות ברה"ר דבזה ממ"נ אם העביר ב' אמות בלי הנחה ודאי
ראוי שיפטר דלא שייך בזה חזי לאצטרופי שהרי אם הי' מעביר ד' אמות בלי הנחה ג"כ
הי' פטור ואין חיוב בד"א בלי הנחה, וא"כ בשלמא אם העביר ד' אמות בלי הנחה ואין
מחוסר רק הנחה לבד שפיר הוי ח"ש ואסור אבל אם העביר ב"א בלי הנחה אטו אם
יאכל חצי שיעור שלא כדרך הנאתו נימא דאסור מפת חזי לאצטרופי דהרי אם הי' אוכל
שיעור שלם וכדרך הנאתו הי' חייב עליו ודאי כל שלא עשה הח"ש באופן זה שאם הי'
שיעור שלם הי' חייב עליו בזה לא שייך ח"ש אסור מן התורה, ולקח ה"נ בב' אמות בלי
הנחה דאם הי' מוליך ד"א בלי הנחה הי' פטור לקח אם הולך רק ב"א דמחוסר תרתי
ב"א ונהנחה לא שייך חצי שיעור אסור מן התורה דממ"נ אם מצד העקירה ליכא שיעורא
אם מצד ב"א ליכא שיעורא לקח לא שייך בזה ח"ש אסור מן התורה, ואם עשה הנחה
סוף ב"א בזה ג"כ לא שייך חצי שיעור אסור מה"ת דע"כ לא אמרינו חזי לאצטרופי רק
באם הי' אוכל כל השיעור לא הוי שינוי בענין החצי שיעור ממה שנעשה עכשיו כמו
גבי אכילה אם אוכל חצי שיעור אמרינו חזי לאצטרופי אם הי' אוכל שיעור דאטו אם הי'
אוכל שיעור שלם הי' נעשה אכילת ח"ש זה בענין אחר זה ודאי אינו שהרי כמו שהי'
אכילתו אז אם אוכל שיעור שלם פן הוי אכילתו עתה למה שאכל הוי המעשה שנה לקח
אמרינו דעשייה זו הוי מעין האיסור דאם הי' עושה בצירוף חבירו הוי כאן חיוב ממש
א"כ כל משהו שבו הוי מעין האיסור אבל כאן בהעביר ד' אמות אינו חייב רק בהניח
בסוף ד"א אבל אם הניח באמצע ד"א פטור הוא א"כ השתא בהעביר ב' אמות ונעשה
הנחה הרי אם הי' מעביר ד' אמות לא הוי נעשה החצי שיעור זה באופן זה שנעשה עכשיו
דאם הנה מעביר ד' אמות הי' מונח סוף ד"א ולא כאן ועכשיו מונח כאן ואיך שייך לומר
ששיעור זה הוי מעין האיסור הרי כל האיסור אם העביר ד' אמות והניחו באמצע בסוף
ב' אמות הי' פטור א"כ אין שיעור זה מעין האיסור דבאיסור אינו מונח סוף ב"א וקעת
מונח סוף ב"א, ואינו דומה לעקירה ונהנחה דשם שפיר כ"א הוי, ח"ש דהעקירה ונהנחה
שוין המה דבין אם הניח אח"כ אי לא לא נשתנה העקירה ממהותה וכן הנהנחה לא נשתנה
ממהותה ותמיד הוא שנה לקח אמרינו אלו גמר כל הענין בעקירה ונהנחה הוי חייב אף
אחד מהם הוי ח"ש ואסור אבל בנדון בזה לא שייך ח"ש אסור מן התורה.

זה נראה לי פלל נכון: תשובה קט לק"ק ראדיוויץ להרבני מו"ה אברהם מלמד הנה ע"ד
שאלתו וז"ל הנה בימים הנוראים נסעתי למדינת וואלקייע ובקשו אנשי פכר א' ממני
להשאר שמה עד עבור צום העשור ושם אתנו לערף תמשה מנגנים והינו באחת העירות

לשחוט הכפרות ואירע עובדא במעלי יומא דכפורי נמצאת תרנגולת אחת שחוטת לבינה באם הדרה במקום מעבר דרה רבים בכל השנה אצל פותל בית התפלה פי דרה שמה ינשאו העופות אל מקום בית השחיטה וכן בתזירתם ונהביאו אותה הביתה ויהי בבואם הביתה שמעתי אומרים נשלחה המנחה הזאת למלמד עני ואביון פי סימן הלכה הוא סימן לכפרה ועשו פו ובגמרי התפלה אמרתי שהוא אסור ואין רשאי לשלחה אל העני והמה לא הבינו דברי אם להלכה אמרתי פו וקיימו פאשר קבלו עליהם ושלחו את המנחה להעני ולרש אין כל פי אם נערה אחת קטנה ותקח את התרנגולת הזאת ועוד אחרת עמה ומלחתם יחד ונתערבו יחד חד בחד ובשלו מהם והמוטר נשאר חי עד אחר יו"כ, ובמוצאי יוה"כ והנה המלמד לנגדי בשאלה להורות לו הדרה והמעשה אשר יעשה עם הנשאר ועם הכלים אשר נתבשל בהם ומה שהודחו יחד עכת"ד השאלה.

והנה פבר ראה ר"מ מקומות השייכין להוראה זו ויפה הורה להיתר בזה פינו דביום זה רוב אוכלי פשר העופות ישראל גינהו אף דהוי דרה מעבר לרבים שם ורוב עוברי דרכים הוי נכרים ובפרט בפפר מ"מ פינו דרוב אוכלי פשר עוף בעיו"כ ישראל גינהו מותר.

והנה לא פא הכותב להעלות זה בכתב פי הוא דבר פשוט רק מפח דבר שנתחדש לי עוד, דהנה לכאורה קשה לי מ"ש בש"ע סי' קי"ח ומקורו הוא מרש"י פ' ג"ה בסוגיא דשולח אדם דרה לנכרי גבי חתיכה דנכרי מידע דיע שכתב רש"י מפאן התיר רבי לשלוח לנכרי דרה חתוכה וכו' וכן פסק בש"ע וקשה למה ינהי מותר ע"י סימן גיקור הרי סימניו דרבנו.

ובשלמא הש"ס קאמר להיפך דלחומרא ודאי יסמוך אם יראה שאינו חתוכה פדרה שישאל חותכין אבל לקולא מנ"ל להקל הרי קיי"ל סימניו דרבנו וזה הוי חשש דאורייתא שמה נתחלף.

ודונסק לומר דרש"י סבירא לי דהחשש שמה נתחלף הוי רק דרבנו דנה דונסק וכן מורה לכאורה לשון הש"ע סי' קי"ח סעיף ה' בהג"ה, ודונסק לומר דכוננתו דבאיסור דרבנו הוי תרי דרבנו דנה דונסק רק נראה דחשש נתחלף הוי איסור תורה ולמה מהני סימן הנקור ובע"כ דס"ל דנה הוי סימן מובהק ביותר.

ולפ"ז נראה דמה דלא הוי שחיטה סי' היינו רק בשולח בינ נכרי דהוי איסור תורה בזה לא הוי שחיטה סי' פינו דלא הוי סימן מובהק ביותר והוי רק סי' אמצעי ולא מהני בשל תורה אבל בנמצא רוב ישראל או רוב טבחי ישראל דבזה ליכא רק חשש בשנמ"ה ודאי הוי רק דרבנו בזה מהני סי' שחיטה דעכ"פ הוי סי' אמצעי לכה יפה הורה להיתר בזה עכ"פ בדיעבד.

והנה בהיותי בזה אנפיר מה שראיתי בתשובת גור אריה יהודא חלק יו"ד סי' צ"א שכתב במצא פשר מגוקר דאסור והיינו פינו דאחרונים אסרו לשלוח לכתחלה על סי' זה ובנמצא הוי פלכתחלה כמ"ש באו"ח סי' רס"ו גבי פיסו דדוקא פיסו אבל במציאה לא.

ולא דק כלל בזה ואין פאן אפי' התחלת ראיה חדא דהתם הוי עושה איסור ליתנו לנכרי ועובר על שבות רק מפח דאדם בהול על ממונו התירו לכה במציאה דלא שייך לומר דבהול על ממונו לנה לא התירו לעשות איסור אבל פאן באמת סימן גיקור הוי סימן טוב

רק לשלוח לכתחלה אין לעשות פן, ע"ד מה דקיי"ל היכא דאפשר לברורי לא סמכינן על רובא וה"ה על סי' אכל אם פבר מצא ואין לו היתר בענין אחר מה"ת לא יסמוך על הסימן ואף המחמירין הוי רק שלא לשלוח לכתחלה על סי' זה אבל אם א"א בענין אחר ודאי מותר לאכלו אפילו לכתחלה, ועוד התם גופו מוכח להיפך דהרי מבואר שם באו"ח דאם פא לידו מבע"י מותר א"כ מוכח אפילו במציאה אם פבר זכה בו הוי כשלו, ומה דבעינו פא לידו מבע"י היינו דאם הוי משתשקה פינו דבאיסור נטלו דהוי אסור ליטלו כמ"ש אח"פ בש"ע סעיף י"א ולכך פינו דנטלו באיסור לכך לא נחשב כדעבד אבל בנטלו בהיתר הוי כדעבד וא"כ פאן בפשר שנמ"ה אטו אסור לטלו הרי מותר ליטלו דיש לומר שמוכרו לגוים וכדומה וכיון דעכ"פ נטלו בהיתר שוב הוי פכא לידו מבע"י והוי כדעבד לכך הוי ניקור סימן ומותר לאכלו.

וראיה לזה מן הש"ס פ"ב דב"מ (דף כ"ד ע"ב) א"ר אמי התירוהו לו משום שחיטה כר' חנינא ומה ראיה דלמא אפילו ר"ח לא התיר רק באבדו שלו אבל במציאה לא התיר דהוי פלכתחלה וכן בתוס' שם ד"ה אתא לקמן ומה קושיא דלמא אף דלא קיי"ל פרב היינו רק בשלו כדעבד אבל לכתחלה אף לוי מודה דלמעט בפלוגתא עדיף ובע"כ מוכח שאין חילוק בין שלו ובין מציאה שפבר זכה בו ודו"ק היטב.

ובהכי יש ליישב דקדוק אחד מה דקשה לי מה דקאמר הש"ס שם בפ"ב דב"מ א"ר אמי התירוהו משום מציאה פרב"א והתירוהו משום שחיטה כר' חנינא וכו' וקשה לי מנ"ל פן דלמא התירוהו רק משום חזא ומנ"ל דהפוננה תרתי.

וכן קשה לעיל שם דקאמר שם אתא לקמיה דאב"י א"ל שקול לנפשך ופריה והאמר רב בשנמ"ה אסור ומה פריה ודלמא מ"ש אב"י שקול לנפשך היינו מדין מציאה למכרו לנכרים. אף נראה דא"ש דזה דומה למ"ש המג"א בשם הרדב"ז דהיכא דגזדמן ספק תורה ודברבן יחד הוי אף בדברבן לחומרא דלא לייתי לזלזולי בדברבן וכן פתבו הפוסקים פיצא בזה היכא דספקות סתרי אהדדי וכו' וא"כ ה"נ פינו דמה שהתירו משום מציאה היינו מפח דברוב נכרים מציאש או אפי' ברוב ישראל היינו מפח דדך רוב בני אדם להתציאש ולכך אפילו אם אחד לא נתציאש בטלה דעתו אצל כל אדם סוף סוף מוכח דאזלינו בטר רובא.

והנה מה דאסרו בשנמ"ה היינו מפח דחששו למיעוטא ותדע דהרי לוי מתיר בשנמ"ה ובע"כ שהוא חשש רחוק וכן מה דאומר ר"י במצא תרנגולת שחוטין ונהרי רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הם בע"כ דחושש למיעוטא, וא"כ פריה שפיר פינו דאמר שקול לנפשך ומפח דאזלינו בטר רובא והוי יאוש א"כ הרי אמר רב בשנמ"ה אסור מפח דחייש למיעוטא וא"כ הוי ליה להחמיר גם לענין מציאה דלא לייתי לזלזולי בפשר שנמ"ה דיאמר ממ"נ אי לא אזלינו בטר רובא יתיה אסור גם במציאה ואם אזלינו בטר רובא יתיה מותר גם באכילה וכן ה"נ הוי פוננת ר' אמי דמוכח דהתירוהו גם משום שחיטה דאי משום שחיטה אסור דחיישינו למיעוטא הוי ליה להחמיר גם במציאה דלא לייתי לזלזולי בדברבן ומוכח דהתירוהו גם משום שחיטה ולהיפוך משום שחיטה לבדו נמי א"א לומר דנהי די"ל פינו דהוי פל מינו מצוי ושכיח בשוקא מותר להשתמש בו ולשום דמיהן ובפרט במה שיתקלקל כמ"ש בחו"מ סי' רס"ז וא"כ י"ל דהתירוהו משום שחיטה

ולא משום מציאה ולומר דא"כ יבאלהקל גם במציאה זה אינו דממון קיל ולא חיישינו ביה לזלוולי שקרי בממון אם לא הוי יאוש הוי איסור תורה ובשל תורה לא חיישינו לאתי לזלוולי, אף א"ש דאם לא התירוהו משום מציאה א"כ אינו שלו ונהוי לכתחלה ומה ראיה מר"ח דמיינרי משלו דהוי דיעבד בע"כ מוכח דהתירוהו גם משום מציאה וא"כ כבר הוי שלו ושוב הוי פדיעבד כמו באבדו גדייו ושפיר מוכח דבתרנוניהו התירוהו.

ודו"ק היטב פי הוא נכון בעז"ה והיינו לדינא כמ"ש בעז"ה: תשובה קי בש"ע סי' ס"ד סעיף ב' וי"א שאם שלמו לו חדשיו ומצאו חי וכו'. פן הוא דעת הרמב"ם שמשלק בין שחיטה לשאר איסורין חלב וגיד וכו', ועיין בספר פר"ח שהקשה מפ' בהמה המקשה דף ס"ט שפריד למאן אי לר"מ כו' ולמה לא משגי דמבעיא לדידן דקיי"ל חלבו אסור וא"צ שחיטה וכו'.

ונראה לפע"ד ליישב דהנה מבואר ברמב"ם דאם תלש חלב מן החי לוקה שתיים משום אבר ומשום חלב וכו' ונלפע"ד דה"ה אם תלש חלב מכן פקועה חי לדעת הרמב"ם שחלבו אסור נמי חייב שתיים, וטעם הדבר כמו אבר שיצא חוץ שכתב הרשב"א בחידושו והש"ף בס"י י"ד שלא טרפה הוי רק הוי אבר מן החי דכל הפשר פמונח בדיקולא רק זה האבר לבדו נשאר חי ואין לו שחיטה לטהרו ולעולם באיסור אבר מן החי עומד וכו' וע"כ נראה דה"ה חלב פינון דכל עיקר היתר הולד הוי מפת בבהמה תאכלו וכו' וכינון שהחלב אסור לא הוי בכלל תאכלו כלל, ובאמת דעת הרב"י שאם תלש חלב מהולד ונשאר מונח בתוך הבהמה הנה נותר מפת בבהמה תאכלו רק אם הוא מחובר לולד אסור ונראה ברור לי דהוי כמו יצא חוץ למחיצה שנשאר אסור מפת אבר מן החי ה"ה נמי החלב פינון שאינו בכלל בבהמה תאכלו אין שחיטת אמו מטהרתו ונשאר אבר מן החי לעולם והוי כאלו נחתף מהעובר ויצא לאויר העולם שלעולם באיסור אבר מן החי עומד ואין לו תקנה בשחיטה שכל הפשר פמונח בדיקולא דמיא פהנ"ל.

ומה שלא כתב הרמב"ם דעובר נמי משום אבר מן החי הוא משום שלא העתיק רק מה שמבואר בש"ס בהדיא וכו"ל. והנה לכאורה קשה על הש"ס דקאמר או דלמא הכא תרי והכא תלתא וכו' ולכאורה אפתי אף בבהמה דעלמא הוי תלתא דתרי מפת אבר מן החי בא, אף באמת לק"מ דנה ודאי שהבא מפוחו אין חמור פממונו עצמו וע"כ איסור אבר מהחי פינון דלאם גופה יש היתר בשחיטה ממילא הבא מפוחו נמי מותר בשחיטה ואין דומה לאיסור יוצא דלית ליה היתר בשחיטה וגם הולד אין יכול להיות נותר בשחיטה שאין לו סימנים וכו' וע"כ הביא ראיה בש"ס רק מחלב נדם שנמי אין לו היתר בשחיטה וכו' וע"כ אמר הכא תרי איסורין שאין לו היתר בשחיטה הכא תלתא וכו', אף זה שייך בבהמה דעלמא אבל בכו פקועה לדידן שניתר בשחיטה וחלבו אסור והוכחנו שאף משום אבר מן החי אסור פינון שאם לא הנה מחובר לולד הנה נותר בשחיטת אמו רק מה שמחובר לולד גורם איסור והוי כמו יצא חוץ למחיצה פהנ"ל וא"כ בחלב גופו יש ב' מיני איסורין וע"כ הולד בא מפת חלב נדם והוי בכו פקועה נמי תלתא איסורין ולפ"ז אי נימא דתלתא איסורין אסור גם ולד בן פקועה שלא יצא לחוץ נמי ראוי להיות אסור.

ולפ"ז רב משרשיא ובעל האבעיא דמשמע מדבריהם שפשיטא להו שכו פקועה מותר רק שבאיסור יוצא קא מבעיא ליה ועכשיו ס"ל פדעת ר' אושעיא שהלכו לשטתן ואין

חילוק בין שחיטה לחלב וע"כ בָּבֶן פְּקוּעָה שְׁמוֹתָר אֵין רְאִיָּה לְאִסוּר יוֹצֵא פְּלִל, אָבֵל לְדִידוֹ בָּבֶן פְּקוּעָה בְּלִי יוֹצֵא נְמִי יֵשׁ אִסוּר אַמ"ה מִפְּנֵי הַחֵלֶב שֵׁישׁ בּוֹ תִּרְתִּי וְאֵפ"כ הִיָּה פְּשׁוּט בְּיָדָם בְּקִבְלָה הִלְכָה לְמִשְׁחָה וְכו' שְׁמוֹתָר מִמִּילָא וְדַאי דְאַף בְּיוֹצֵא נְמִי מוֹתָר בֵּינוֹ דְּכָל עֵיקָר הַסֶּפֶק הוּא מִפְּנֵי תְּרֵי אִסוּרִין אוֹ ג' פְּנִ"ל אָבֵל אִם יֵשׁ פְּכָר ג' אִסוּרִין מִשׁוּם חֵלֶב וְאַמ"ה וְאֵין לוֹ הֵיתָר בְּשִׁחִיטָה שְׂאֵין לוֹ סִימָנִים וְאִסוּר דָּם מַה לִּי שֵׁישׁ עוֹד אָבֵר מִן הַחֵי אוֹ לֹא שְׁהֲרִי לֹא חֵלְקוֹ בֵּין יֵשׁ בּוֹ הֵיתָר חֵלֶב הַרְבֵּה אוֹ מְעַט כּו' וְע"כ דְּהֶאֱבַעֲיָא הוּא לר"ח ור' יְהוּדָא וְלִדְיָהוּ לֹא מוֹכַח מִבְּן פְּקוּעָה דְּעֵלְמָא פְּלִל וְא"ש דְּבָרֵי הַרְמַב"ם.

וְאֵין לְהַקְשׁוֹת דַּא"כ יִהְיֶה חֵלֶב בֶּן פְּקוּעָה אִסוּר כְּמוֹ בְּיוֹצֵא אָבֵר לְחוּץ דִּישׁ טַעַם חֵלֶב בְּחֵלֶב כּו', אִף זֶה אֵינוֹ כַּמ"ש בַּס' כּו"פ סִימָן י"ד הָא דְלֹא קָאָמַר בְּש"ס חֵלֶב דְּעֵלְמָא מִפְּנֵי חֵלֶב וְדָם קָאָתִי מִשׁוּם דְּבָאָמַת יֵשׁ בּוֹ רוּב עַכ"פ דְּהוּי מַב"מ וְסִפְּק אֵי יֵשׁ בּוֹ סְמ"ף הוּי כְּמוֹ נִשְׁפָּף רַק בְּאָבֵר מִבְּעֵיָא לִיהֵ דְּהוּי כְּמַבְטֵל אִסוּר כּו' יַע"ש וְצָרִיף לְפָרֵשׁ דְּבָרֵיו דַּא"כ מֵאֵי מְבִיא רְאִיָּה מִתְחַלְהָ לְעַנְיָן הַגִּלְד מִפְּנֵי דְּנִלְד דְּעֵלְמָא נְמִי מִפְּנֵי חֵלֶב וְדָם וְכו' מִשׁוּם דְּבִשְׁלָמָא בְּנִלְד יֵשׁ נְמִי אֵינוֹ מֵינוֹ שְׁהֲרִי חֵלֶב וּבִשְׁרֵי הוּי מִין בִּשְׂא"מ וְכֵן לְהִיפּוּף טַעַם אָבֵר הַיּוֹצֵא הוּי בְּשׁוֹמֵן אֵינוֹ מֵינוֹ וּמְבַלְבֵּל זְרַעֲיָ וְע"כ הוּי סֶפֶק דְּאוֹרִינְיָתָא, וּמִזֵּה רְאִיָּה לְכַאוּרָה דְּאַף דְּנִתְעַרְבַּר בְּמֵינוֹ וְאֵינוֹ מֵינוֹ אִסוּר כְּלוֹ אִפִּי אֵינוֹ מֵינוֹ כַּמ"ש הַמְרַש"ל בִּי"ד ס' צ"ח אָבֵל בְּסִיפָא בְּחֵלֶב בֵּינוֹ דְּכָל הַטְּעָמִים נְהַפְכִים לְחֵלֶב וְהוּי מִין בְּמֵינוֹ.

אִף דְּבָרֵיו צ"ע קָצַת בְּאָמַת שְׁהֲרִי מְבַטֵּל אִסוּר רַק לְמַבְטֵל אִסוּר אָבֵל לְאַחֲרִים מוֹתָר וּבְש"ס וּפּוֹסְקִים מִשְׁמַע דְּלְכָל הַעוֹלָם אִסוּר וְלְדְבָרֵיו יֵהִי מוֹתָר לְאַחֲרִים הַחֵלֶב. אִף פֶּל מַה שְׁכַתְּבִתִּי הוּא לְפִי סְבֵרַת הַרְשָׁב"א דַּס"ל דְּעֵיקָר הָאִסוּר שֶׁל יוֹצֵא בֵּינוֹ דְּאֵין שְׁחִיטָת אִמּוֹ מִתִּירָתוֹ נִשְׁאָר בְּחִזְקַת אָבֵר מִן הַחֵי וְא"כ י"ל דַּה"ה נְמִי חֵלֶב בֵּינוֹ דְּאֵינוֹ בְּכָלֵל בְּבִהְמָה תֹּאכְלוּ נְמִי אֵינוֹ נִתְּרַב בְּשְׁחִיטָת אִמּוֹ וְנִשְׁאָר בְּחִזְקַת אָבֵר מִהַחֵי, אָבֵל בְּאָמַת מִשְׁמַע לְהִדְיָא מְדָבְרֵי הַרְמַב"ם פ"ב מַה' מ"א וְהַרְאָב"ד שֶׁם שְׂאֵין שְׂיִיף אִסוּר אַמ"ה פְּלִל אִפִּי בְּאָבֵר הַיּוֹצֵא רַק שְׂאִסוּר מִשׁוּם טְרֵפָה שְׂגוּזִית הַכְּתוּב בְּיוֹצֵא חוּץ לְמַחֲצִיזָה שֶׁהוּא טְרֵפָה אָבֵל בְּאָמַת שְׁחִיטָת אִמּוֹ מִתִּירָתוֹ לְאַמ"ה, וְא"כ בְּחֵלֶב שֶׁלֹּא יֵצֵא חוּץ לְמַחֲצִיזָה אֵין בּוֹ אַמ"ה וְלֹא אִסוּר טְרֵפָה שְׁהֲרִי אִף בְּיוֹצֵא חוּץ שְׂאֵינוֹ בְּכָלֵל בְּבִהְמָה תֹּאכְלוּ מ"מ נִתְּרַב מִשׁוּם אַמ"ה וְא"כ נִשְׁאָר קוֹשְׁיַת הַפֶּר"ח עַל הַרְמַב"ם: אִף גַּלְפַּע"ד לִיִּישׁב בְּאַנְפֵּן אַחַר בְּטוֹב טַעַם דְּהִנֵּה זֶה נְדַאי דְּאֵין פְּנוּנַת הַש"ס בְּמֵאֵי דְּקָאָמַר אוֹ דְּלֵמָא הֵכָא תְּרִי וְהֵכָא תְּלִתָּא הֵינּוּ לְזִמְרָא שְׂאֵפְשֵׁר דְּאִסוּר יוֹצֵא חִמּוּר מִחֵלֶב וְדָם דַּא"כ מֵאֵי הַנְּצָרָף לְזִמְרָא הֵכָא תְּלִתָּא הוּי לִיהֵ לְפָרוּף אֶפְשֵׁר שְׁחֵלֶב הַנּוֹתָר אָבֵל לֹא יוֹצֵא, וְכֵן מֵאֵי פְּרִיף תּוֹ אֵי לר"י אִסוּר חֵלֶב לִיכָא הֵלֹא מ"מ שְׂיִיף הַאֲבַעֲיָא לְעַנְיָן יוֹצֵא אֵי מוֹתָר כְּמוֹ חֵלֶב.

וְע"כ דַּס"ל לְש"ס לְפִשְׁיטָא דְּנִדַּאי שְׁוִין הֵם דָּאָם פַּח חֵלֶב וְדָם מוֹתָר וְאֵינוֹ נִחְשָׁב לְאִסוּר ה"ה דְּכַח יוֹצֵא בְּנִדַּאי אֵינוֹ נִחְשָׁב בְּפ"ע לְאִסוּר רַק דְּהֶאֱבַעֲיָא הוּא אִם אֵיכָא תְּלִתָּא בְּהַצְטָרָף אֶפְשֵׁר דְּאַף דְּאֵין בְּכָל אֶחָד פַּח לְאַסוּר בְּהַצְטָרָף שְׁלִשְׁתָּן אִסוּר.

וְהִנֵּה אֲנִי קִי"ל דְּאִסוּרִין אֵין מְצַטְרָפִין זַא"ז כְּגוֹן אִם אֵין בְּכָל אֶחָד רַק ח"ש אִף שְׂיִצְטָרְפוּ כְּמַה אִסוּרִין אֵינוֹ חֲזִיב מִלְקוֹת וְה"ה לר"ל דַּס"ל ח"ש מוֹתָר מִן הַתּוֹרָה נְמִי הוּי כֵּן אִף בְּהַצְטָרָף כְּמַה מֵינִי ח"ש מוֹתָר בְּאִכִּילָה מִן הַתּוֹרָה וּלפ"ז תְּקַשִּׁי דְּמֵאֵי מְסַפְקָא לִיהֵ לְש"ס הֵכָא תְּרִי וְהֵכָא תְּלִתָּא הֲרִי בֵּינוֹ דְּהַתּוֹרָה גִּילְתָּה דְּכַח חֵלֶב אֵין בּוֹ פַּח לְאַסוּר וְאֵין נִחְשָׁב

לאיסור בפ"ע וגם יוצא אין נחשב בפ"ע לאיסור ומה"ת בהצטרף שלשתן יהיה אסור הלא אין אסורין מצטרפין זא"ז וזה נהוי כמו ח"ש לר"ל ובכל אחד הוי כמו דלית פאן איסור פלל, ע"כ נלפע"ד ברור דכל האבעיא בש"ס קאי לשיטת ר"מ ור"י בפירק השוכר את הפועלים בע"ז דאמר ר"י משום ר"מ מנין לכל איסורין שמצטרפין זא"ז שנאמר לא תאכל כל תועבה ועיין בפרש"י שם, ולפ"ז שפיר קמבעיא ליה לש"ס דנהי דהתורה גלתה דכח חלב אין בו פח לאסור בפ"ע אפשר דהטעם פיון דאיסור מועט הוי כמו ח"ש ולר"י אפשר דבזה הוי פח החלב גרע מח"ש, וכיון דאיסור מועט לא אסרה תורה אבל בהצטרף שלשתן יחד פיון דאסורין מצטרפין אפשר דתו יש פאן שיעור איסור ואסור וכל האסורין חוזרין ונייעור כמו לר"ל בח"ש אליבא דר"מ ור"י, ולפ"ז תו פריה הש"ס שפיר למאן אי לר"מ אי לר"י ולא מצוי לשנות דהאבעיא קאי לדין שאנו קיי"ל דאסורין אין מצטרפין זא"ז וכיון דכח חלב לבד הוי אין פח בו לאיסור לא מהני אף שיצטרפו מאה אסורין ביחד דאין אסורין מצטרפין זא"ז וכל אחד נחשב פמאן דליתא ואין פאן ספק פלל פן נלפע"ד ברור, ועפ"ז יש ליישב מה שקשה לי בדברי התוס' שם ד"ה הקא תרי דכתבו דה"ה דהוי מצוי למימר תלתא דהוי גיד הנשה וכו'.

ולכאורה דבריהם צ"ע דמאי מקשו אפשר דר' ירמ'ל ס"ל דאין בגידין בנ"ט כמו שקיי"ל באמת ואם נפל גיד הנשה לתבשיל מותר בלי ספק פלל וא"כ י"ל לכה מבעיא לי דוקא בחלב ודם ויוצא דיש בהן טעם א"כ יש טעם חלב ודם ויוצא בהנולד ואפשר דאסור משא"כ ג"ה דאין בו טעם פלל אין בו שינה לאסור ואין שינה בו לומר דהוא בא מפה ג"ה שהרי אין בו טעם ואין נחשב לכח פלל, אף נראה דס"ל להתוס' כמ"ש לעיל דלדין אין שינה האי בעיא פלל רק האבעיא קאי לר"מ ור"י דס"ל אסורין מצטרפין זא"ז וכיון דהאבעיא קאי לשטתם והם ס"ל יש בגידין בנ"ט דהאוכל ג"ה של גבלה חייב שתיים דברי ר"מ וגם ר"י ס"ל פן וע"כ מקשו השתא התוס' שפיר פן נלפע"ד נכון.

ועיין בס' כו"פ שפכת ליישב קושית הפר"ח משום דנהי דחלבו אסור היינו חלב שהי' בו בשעת שחיטה יע"ש ולפע"ד דבריו תמוהין דאף אם נתפוס לדין הוי פן דכוחו לא אמרינו אבל ודאי לפי הס"ד דתלתא פחו אסורין גם חלב שנולד לאחר שחיטת אמו הוא גופו אסור מפה שנעשה מחלב ודם ויוצא ובזה שוב אין בשאר איברים ששים נגד חלב ודם שהרי בכה"ג מספקא לי' להש"ס וא"כ נעשה כל החלב אסור שפא מפה ג' אסורין ותו אסור גם הנולד ושפיר הוי מצוי למבעיא וכו'.

ועוד דאפשר אפי' לדין אסור בכה"ג פיון דחלב נשעת שחיטה אסור והוא גופו נתרבה אסור דהוי כמו בהיה חצי זית ונתפח ונעשה כזית וצ"ע. והנה עפ"י מה שהבאתי לעיל דברי הרמב"ם והראב"ד דס"ל שאין אסור מפה אמ"ה רק מפה טרפה יש לתמוה על הש"ס שפכת בפשיטות בסימן י"ד ליישב קושיות הב"ח להיפוך והעלה לדין פן דחלב פן פקועה שפא על בהמה דעלמא אסור, ולכאורה נעלם ממנו דברי הרמב"ם והראב"ד דס"ל שטרפה ממש הוי ונשאר קושית הב"ח במקומו וע"כ צריה לומר פתרוץ הב"ח להיפוך דשם לא הוי טרפה פלל וחלבו מותר דלא כהש"ס.

ועכ"פ לפ"ז הוי פלוגתא דרבנותא ובפרט שמדברי הרשב"א אינו מבואר להיפוך וי"ל אף לדידנא קיל איסור גלד ב"פ מבהמה דעלמא מאיסור יוצא וקלבו מותר ודברי הש"ף צ"ע: באותו סעיף וי"א וכו'.

עיינן בש"ף מ"ש בשם הב"ח דאף לר"מ קלבו אסור רק מדרבנן ותמה עליו שהוא נגד הש"ס פ' ג"ה וכו' וכוננתו דר"א א"ר אושעיא דהלכו לשיטתן משמע דהוי דאורייתא, ולכאורה הי' נראה להביא עוד ראיה לדברי הש"ף מאי דפריה הש"ס שם לשמואל דאמר וקלבו מותר לד"ה ופריה אילימא קלבו דשלייל וקא מפלג פליגי ביה ואי נימא דהוי רק מדרבנן לר"מ מאי פריה נימא דקא דאמר לשמואל וקלבו מותר לד"ה היינו מן התורה שיהי לבסוף דמסיק דקלבו דגיד קאמר נמי צריה לומר פן שיהי אף קלבו דגיד אסור מדרבנן ומה שאמר שמואל מותר ע"כ היינו מן התורה וא"כ מאי מקשה מתחלה על שליל וע"כ דס"ל לש"ס דר"מ אוסר מדאורייתא בקלבו דשלייל כדברי הש"ף.

ובזה יש לנישב מה שהקשו התוס' ד"ה ואמר ר' אלעזר וכו' דמאי צריה דברי ר"א ה"א ולפי הנ"ל יש לנישב דבלא ר"א לא הוי קשה מידי די"ל שמה שאמר ר"מ וקלבו אסור היינו מדרבנן אבל מן התורה מותר לד"ה ועל פן מיייתי דר"א שאמר הלכו לשיטתן משמע דהיינו מדאורייתא אוסר ר"מ והיאך קאמר לד"ה.

אף באמת אין ראיה גמורה מזה להש"ף לפי מה שמצאתי בס' ראש יוסף בשם הריטב"א שכתב להקשות לפי המסקנא דהיאך אמר דקלבו דגיד מותר לד"ה הלא עכ"פ מדרבנן אסור, ותיירץ הריטב"א פיון דאינו אסור מתחלה מדרבנן רק מפח מנהג שיניי לומר מותר.

וטעם הדבר באמת פיון דהוי רק מצד המנהג ובמקום שלא נהגו גם עכשיו מותר כמ"ש התוס' בד"ה גוממו ע"כ שיניי ביה שפיר לשון מותר לאשמעינן דנ"מ במקום שאין מנהג. אבל קלבו דשלייל אף אם נאמר דמדרבנן אסור מ"מ מצד הדין אסור מדרבנן דאתי לאחלופי בקלב דעלמא לא שיניי ביה לישנא דמותר ושפיר מקשה הש"ס, ועפ"ז יש לנישב מה שקשה לכאורה על התוס' שהקשו קושיא זו דלמה לי דברי ר"א בכאן ולא הקשו בפ' בהמה המקשה דאמר שם ר' אושעיא לא הלכו בו אלא על עסקי שחיטה יע"ש, ולפי הנ"ל ניחא שפיר דשם לא מצי התוס' להקשות פלל דע"כ צריה לדר"א דבל"ז לא הי' יכול להקשות דיש לומר דמה דאמר ר"מ וקלבו אסור היינו מדרבנן ור' אושעיא קמ"ל דלא הלכו בו אלא על עסקי שחיטה היינו שמן התורה מותר קלבו ולא הוי כמו שחיטה שצריה מן התורה לר"מ לקה צריה לדר"א שאמר שהלכו לשיטתן שמשמע מדאורייתא אסור קלבו וזה שיניי שם אבל פאן שאמר שמואל מותר לא הי' צריה לדר"א שאף אי נמי נימא שרק מדרבנן אסור לר"מ נמי קשיא לשמואל שהיאך אמר מותר פיון שעכ"פ מדרבנן אסור, אף לכאורה אין ראיה פלל ממה שאמר שהלכו לשיטתן שאסור מן התורה לר"מ ואדרבא לכאורה משמע שמוותר אף לר"מ מן התורה דלכאורה תקשי על מה שאמר שר"מ אומר נוהג בשלייל וקלבו אסור ור"י אומר אינו נוהג בשלייל וקלבו מותר ומ"ט לא נקטו בלשונם בקצרה דר"מ אומר קלב וגיד נוהג בשלייל ור"י אומר אין נוהג ומ"ט האריכו כ"כ, אף לפי דברי הב"ח יש לומר דס"ל לר"מ דדוקא שחיטה וגידו אסור מן התורה אבל קלבו מהתורה מותר מטעם שכתבו התוס' דאין ראוי להקריב לגבי

מזבח, ומה שהקשה בס' ראש יוסף שהרי אף חלב בעל מומין אין ראוי לגבי מזבח ומ"מ אסור כל שפמותו קרב לגבי מזבח, לפע"ד יש לחלק בשלמא בחלב בעלי מומין החלב מצד עצמו ראוי למזבח רק שפסולו מצד שפא מבהמה בעלת מום אבל החלב עצמו אין בו מום רק הוי כמו חלב דעלמא ועל פנ אמרינו כל שפמותו קרב לגבי מזבח פינון שהחלב מצד עצמו הוי ממש כמו חלב דעלמא משא"כ בחלב שליל אז כל אבר ואבר יש בו פסול בגופו שלא יוציא לאויר העולם והוי פסול בגוף החלב והוי פאלו נעשה מום בגוף החלב ואין שייך לומר כל שפמותו קרב לגבי מזבח שהרי שאר החלב אינו פמותו שזה הוי פאלו ראינו בעין שיש מום בחלב מצד עצמו.

או די"ל מטעם אחר חלבו מותר בשלמא בגיד דלא כתיב שור ע"כ ס"ל לר"מ דחדשים לחוד גרמי ואסור מהתורה, משא"כ חלב דכתיב שור ע"כ ניתר בשחיטת אמו מן התורה כמ"ש בספ"ר פר"ח לחלק פו יע"ש רק מדרבנן אסור מפח אחרופי בחלב דעלמא ולכ"ף שינה ר"מ בלשונו דכאן בגיד אמר נוהג בגיד דמשמע מלשון זה דאסור מן התורה כמו בהמה ובחלבו לא מצי אמר נוהג דבאמת מן התורה מותר רק מדרבנן אסור פו ס"ל לר"מ וכמו שנקט ר"מ בלשונו פו השיב לו ר"י פדר"ף הש"ס בכל מקום, ומה שאמר ר"א דהלכו לשיטתו נראה לפרש דהנה מבואר בש"ס לעיל דאף מאן דס"ל פו ט' ניתר בשחיטת אמו מ"מ בהפריס ע"ג קרקע אסור משום מראית העין רק בלא הפריס ע"ג לא שייך מראית עין דניכר, ולפ"ז י"ל דר"מ דס"ל דשליל אין ניתר בשחיטת אמו וגם גידו אסור אי נתייר חלבו יסברו העולם שגם בהמה דעלמא חלבה מותר שהרי הוי השליל פבהמה מעליא לענין שחיטה וגידו ויסברו העולם ששחיטה מהני להיתר חלב וע"כ אסרו חלב זה אטו דעלמא, משא"כ לר"י דס"ל דא"צ שחיטה וניתר בשחיטת אמו בלא הפריס ע"ג ואין שייך אחרופי שהרי אף שחיטה א"צ וכל זמן שלא הפריס ניכר ולא אתי לאחרופי, משא"כ לר"מ נהי דניכר שהוא שליל פינון דצריך שחיטה ואין ניתר בשחיטת אמו לא ידעו לחלק בין שחיטה לחלב ויטעו לומר שחלב ניתר בשחיטת עצמו ועל פו אמר שהלכו לשיטתם.

ולפ"ז מיושב קצת מה שהקשו המפרשים מה קמ"ל ר' אלעזר שהלכו לשיטתו פשיטא ולפי הנ"ל א"ש שאף ר"מ מודה שמוותר מן התורה רק שאסור מדרבנן ושפיר קא משמע לן כ"ף הי' נראה לכאורה, אף באמת מפ' בהמה המקשה דפריה על ר' אושעיא דאמר לא הלכו בו אלא על עסקי שחיטה לבד ופריה למעוטי מאי אי חלבו דשליל והא מפלג פליגו ואי נימא שאסור רק מדרבנן מאי קושיא נימא דמאי דאמר ר"מ אסור היינו מדרבנן ור' אושעיא דאמר לא הלכו בו אלא על עסקי שחיטה היינו דמן התורה חלבו דשליל מותר וע"כ דס"ל להש"ס דמן התורה אסור לר"מ.

ועוד נראה ראיה ברורה מפ' בהמה המקשה דאמר שם למאן אי לר"מ אסור חלב איפא יע"ש משמע דאי הוי שייך אסור יוצא אין פאן מן התורה רק שני אסורין ואסור חלב מן התורה מותר רק מדרבנן אסור מפח אחרופי וזה אין שייך בנולד כלל שהרי בחלב דעלמא הנולד מותר וא"כ אין פאן חשש לטעות כלל ומן התורה אין פאן רק שני אסורין וע"כ דמן התורה אסור לר"מ החלב פדעת הש"ס כנלפע"ד נכון ודו"ק: והנה מ"ש למעלה לפרש דברי ר' אלעזר לפי דעת הב"ח פהנ"ל אין סותר לזה מ"ש הפוסקים דאף

בהפריס עג"ק דטעונון שחיטה מ"מ חלבו מותר ושאר טרפות אין פוסל בו משום דלא מפרסמא מלתא פולי האי, דיש לחלק בשלמא לדין דבלא הפריס א"צ שחיטה פלל ואין שנייה טעות פלל לבעל הולד שהרי הוא יודע שהוא שליל ואילו רצה היה אוכלו קודם שהפריס בלי שחיטה פלל רק עיקר הטעות למי שלא ידעו בו שהוא שליל ויראו שאוכל בלי שחיטה, וע"כ שפיר בשאר טרפות דלא מפורסם כ"כ אין שנייה טעות לאינש אחרנא ולדידיה נמי לא שנייה טעות שהרי יודע שהוא שליל אבל לר"מ דמדאורייתא צריה שחיטה אפי' בלי הפריס שנייה טעות לדידיה גופיה שהרי רואה שהשליל פבהמה דעלמא ואין גיתר בשחיטת אמו ולמה יהיה חלבו מותר ויטעה שפל חלב מותר ומאי מהני שלא הפריס כיון שיש טעות לדידיה גופו.

כנלענ"ד נכון. והנה מ"ש לעיל ראיה להש"ך ממה שמקשה הגמרא פ' בהמה המקשה על ר' אושעיא דאמר לא הלכו וכו' פוננתי דהיינו יכולי' לפרש דברי ר' אושעיא היפוך פרש"י שפירש שלא הלכו בו להקל וכו' רק להיפוך דקמ"ל אף לר"מ דהולך בו להחמיר היינו בעסקי שחיטה אבל בחלבו גם ר"מ מודה שמוותר מן התורה רק שאסור מדרבנן, ואפשר דאין מזה ראיה להש"ך משום די"ל הא דלא משני הש"ס פן דלשון הלכו בו משמע לשון רבים ואי נפרש כפרש"י שלא הלכו בו להקל שפיר דמתניתין נשנה בלשון וחכ"א שנייה לשון רבים אבל אם נפרש דקאי על ר"מ לא שנייה לשון רבים רק הו"ל לומר לא הלה ר"מ וכו'.

ועוד דראיה הנ"ל לא שנייה רק להפוסקים כר"מ אבל להפוסקים כר"י י"ל דמש"ה לא משני הש"ס פן משום דמאי קמ"ל ר' אושעיא הרי אין נ"מ לדין בדברי ר"מ שאף בשחיטה קיי"ל כר"י וע"כ כפרש"י ועכ"פ נ"מ לדין לדינא.

ובאמת לפי המסקנא דמסיק למעוטי רובעו וחורש בו ולהפוסקים כר"מ צ"ע דמאי קמ"ל ר' אושעיא ומאי נ"מ לדין הרי אף בשחיטה קיי"ל כר"מ, ואי נימא שילדין אסור מדרבנן חלבו אף לר"מ הוי ניחא קצת דקמ"ל דרובעו אינו דומה לחלבו ואסור מהתורה לחרוש בו לאפוקי חלבו דאף לר"מ הוי דרבנן אף להרמב"ם דפוסק דעל חלבו ענוש פרת צ"ע: והנה בס' כו"פ כתב ראיה להרמב"ם מפ' בהמה המקשה דפריה על ריש לקיש דאמר מאן דמתיר בחלבו מתיר בדמו ופריה ולא יהא אלא דם האברים ומאי פריה נימא דר"ל קמ"ל לדין דקיי"ל בהא כר"י דחלבו מותר ובדם התמצית לאקיי"ל פנותיה ובע"כ דאנן קיי"ל דלא כר"י.

ודבריו צ"ע דאפתי לדידיה מי ניחא הרי הוא סובר כמ"ש הרא"ש דר"י ור"ל דפליגי בתלש חלב מין ט' דר"י סובר כר' מאיר ור"ל כר"י וא"כ מאי מקשה הש"ס על ריש לקיש הרי עכ"פ הוא פוסק כר' יהודא ואף בחלבו וא"כ נימא דר"ל לשיטתו קאמר שפיר ובדם התמצית לא ס"ל פנותיה וע"כ דעיקר קושית הש"ס נהי דיכול לפרש דר"ל לדין קאמר אבל עכ"פ תקשה דהאיה פניל פללא לדברי המתיר בחלבו מתיר בדמו הרי עכ"פ יש ר"י שמתיר בחלבו ואעפ"כ אוסר בדמו וא"כ היאך פניל ר"ל בהאי פללא וגם הלשון לדברי המתיר בחלבו ולא אמר בסתם אי חלבו מותר גם דמו מותר משמע שלר"י גופיה אומר פן ואין ראיה להרמב"ם.

אף ראיה אחרת נראה לי להרמב"ם מסוגיא זו דלכאורה תיקשי על מה דקאמר ריש לקיש לדברי המתיר בחלבו מתיר בדמו מ"ש דנקט פלוגתת ר"מ ור"י בברייתא ושבביק פלוגתתם במתני' דידן שר"מ אוסר בשחיטת אמו ור"י מתיר והו"ל לומר לדברי המתיר בשחיטת אמו מתיר בדמו וע"כ דלדידן סתם תנא בברייתא דבלי שחיטה מותר וחלבו אסור ודמו וחלבו שוין ולא הוי מצי ר"ל לומר למתיר בשחיטה וכו' הרי תנא דידן דמתיר בשחיטת אמו ומ"מ אסור לדידיה בדמו שהרי גם חלבו אסור וע"כ הוצרך ר"ל לומר למאן דמתיר בחלבו וכו' וראיה להרמב"ם ממאי דלא פריף הש"ס לפי הס"ד דר"ל מתיר לגמרי והו"ל להקשות דלמה שביק ר"ל שחיטת אמו, ואף לפי מה דמסיק דר"ל אוסר בדמו רק שאין ענוש פרת תקשי פן למה שביק שחיטת אמו ובזה שוב אינו מיושב במה שפכתתי לעיל דהרי לעגנו שאין ענוש פרת גם לדידן אין ענוש פרת ולמה נקט למאן דמתיר בחלבו ולא בשחיטה וצ"ע קצת: תשובה היא לק"ק טארנאפל להרב מו"ה יעקב נ"י הנה פוטר מים ראשית מדון, מה ששאל בנגידון הבשר שאחר צלע י"א עד צלע י"ב אם מותרין הקצבים לחברו אל חלק הפנים או לחלק האחוריים.

, מחמת שהזקן אשמאי ראה בנוב"י מה"ת סי' ל"א דראוי להניחו לאחוריים והמה ראו בח"ס שמונתר להניחו לפנים במקום שיש מנקרים.

הנה נדאי שמונתר להניחו לפנים אם הקצבין אומרים שבקיאין לנקרו. ואם נותנים להם נאמנות על הכל נאמנים גם על זה.

ובפרט אם יש להם קבלה. ואם לא הנה נאמר בח"ס הנה ראוי להיות נאמר ומסבא הייתי אומר פן מדעתי ובפרט הלשון של הנוב"י בעצמו מורה פן.

וכן יתנה מוכח מן הש"ף מדכתב דצלע הי"ב מניחין לאחוריים ואם איתא מאי אריא צלע י"ב הרי אף הבשר שקודם הצלע נמי שייך לאחוריים א"כ יש בכלל מאתיים מנה ולמה לי דנקט הצלע.

ובע"כ דבזמנו היו נותנים הבשר לחלק הפנים ומיירי במקום שיש מנקרים. וכן פ"ק עושים פן ומניחים הבשר לחלק הפנים.

והאשמאי טח עיניו מראות וידוע דרפ"ו כי אומר לטוב רע ולרע טוב כדי ליטול את השם ונהפוך הוא ולכן לא ישמעו לו ויפה אומר ר"מ שלא ישנו המנהג שלא להוציא לעז על הראשונים שאכלו חלב.

וז"ב ופשוט: תשובה קיב להרב הג' מו"ה יעקב אדעסר נ"י. הנה ע"ד אשר הקשה במ"ש הט"ז בסעף ה' דלכך האליה מותרת דלא אסרה התורה אלא חלב ונה נקרא חלב האליה אבל מה שדבוק לכרס זה נקרא חלב גמור ואינו בכלל חלב האליה, והקשה ר"מ דהו"ל אמת דברי הט"ז הם דברי מהר"י בן חביב והובא בב"י, אף הוא תמוה דהרי בש"ס חולין דף קי"ז דוחה הש"ס זה ומסיק אלא מחנורתא כדר"ז ומוכח דלא אסרה התורה אלא דבר השונה בשור וכשב ועז עכת"ד.

והנה באמת הוא תמוה לכאורה באין פותר. והנה מה שפירא לי ליישב דבריו הוא עפ"י מ"ש בפ"ח דיומא בפלוגתא דר"י וריש לקיש בח"ש ופריף שם לר"ל מברייתא דכוי וח"ש מנין ת"ל כל חלב ועיין בתוס' שם דבזה לכ"ע דרשינו כל ומתיר שם ר"ל מדרבנו

ויקרא אסמכתא בעלמא הרי דלריש לקיש אף בכל חלב לא דרשינו כל ולר"י גבי כל חלב דרשינו כל.

ולפ"ז א"ש דמה דפריף הש"ס אלא מעתה לא ימעלו בה אלא מחונרתא כדר"ז שם אזיל בשיטת ר"ל דלא דרשינו כל גבי חלב. אבל לדידן דקי"ל כר"י דח"ש אסור מן התורה ויילפינו מכל חלב נאמר שפיר פתרוץ ר"א דחלב האליה אקרי חלב סתמא לא אקרי ומה דפריף אלא מעתה לא ימעלו בה י"ל פיון דכתיב כל חלב לה' א"כ פמו דמרבינו פוי וח"ש פן ה"נ מרבינו חלב האליה למעילה ובכתוב דכל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו נמי מרבינו מכל חלב אפילו חלב האליה אף הרי פתיב שור וכשב ועז א"כ ממעט בדבר שאינו נוהג בשור וכשב ועז לא שינה חלב א"כ סתרי אהדדי לכה דרשינו באמת שניהם, דכל חלב מרבה חלב האליה של צד פנים ושור וכשב ועז ממעט חלב האליה עצמה.

אף מה ראית לרבות חלב של צד פנים ולמעט חלב האליה עצמה דלמא להיפוך בזה שינה פתרוץ ר"א דחלב האליה נקרא חלב סתמא לא נקרא, וחלב של צד פנים אקרי חלב סתמא ולכה מסתבר לרבות מכל חלב החלב של צד פנים ולמעט משור וכשב ועז חלב האליה עצמה זה נראה להמליץ בעד הר"י פן חביב והט"ז ויהא רענא שהם ימליצו טוב בעדינו.

דידו וכו': תשובה קיג לק"ק פאמארין להחריף מו"ה יחיאל מיכל היילפרין נ"י ע"ד שאלתו וז"ל טבח שמוכר בשר לאחרים והוא מעולם לא הוחזק למנער רק הי' לוקח לו מנער למנער הבשר וכן הי' אומר שלוקח לו טבח אחר שיוכל למנער הבשר וכעת מצאו אחריו בבשרו חוטין האסורים משום חלב וגם הקרום שעל חלב הפסלים שכתב רמ"א בסי' ס"ד ס"ז שצריך להסירו לא הסיר גם חוטין האסורים משום דם אצל החזה כמ"ש רמ"א בסי' ס"ה ס"א שנוהגין להסיר, ונודע הדבר שלא ניקר לו המנער רק הראש וההמסס ובה"כ וצד אחד מבהמה והשאר לא ניקר לו מחמת איזה קטט שנפל ביניהם והטבח המנער אומר דגם בקיץ העבר מצא בבשרו חוטין האסורים א"כ נראה דגם בקיץ העבר לא קרא למנער למנער לו הבשר.

ומעתה מה דינם של הפלים שנתבשל בהם הבשר פעת וגם כל הפלים שנתבשל בהם בשור עד פה וגם מה דינו של הטבח הזה אם מעבירין אותו או לא. עכ"ל השאלה.

והנה בדין הפלים שנתבשל בהם מפבר לא מבעיא אם הטבח הזה החשוד מכחיש את הטבח הראשון שאומר שמצא אחריו חוטין האסורים בקיץ העבר ודאי אינו נאמן בהכחשה רק גם אם אינו מכחיש אותו אין ע"א נאמן להעיד לאסור הפלים למפרע מה דהם בחזקת היתר, ואף דזה הוי בעיא דלא אפשיטא אם ע"א נאמן נגד החזקה או לא וספיקא לחומרא י"ל פיון דעתה אין הפלים בגי' יומן א"כ הוי ספק דרבנן.

והו לא מבעיא אם אומר החשוד שמתחלה לא קרא לזה למנער לו הבשר רק אחר ניקר לו שהפלים פשרים רק גם אם אומר שהמנער הזה ניקר לו בקיץ והוא מכחישו שהוא לא ניקר לו י"ל שהפלים פשרים, דנהי דקיי"ל פ' המדיר בפלוני תיקן לי את הפרי ואזיל שיליה ואשתכח שיקרא דהראשון נאמן היינו רק להיות נעשית חשודה על ידו לגבי

עצמה נאמן הראשון יותר או להיפוך להומרא נאמן הראשון כגון בסי' י"ז בתק"ע אבל לאסור המאכל ודאי אין הראשון נאמן פניו דיש לו חזקת היתר.

ואף אם התם בפלוני תיקון לי הפרי נאמן לגמרי הראשון היינו מפת דהתם אית ליה למאכל חזקת איסור מתחלה וספק אם נתקן אבל מה דהוי ליה חזקת היתר י"ל ודאי אין הראשון נאמן וכאן הפלים יש להם חזקת היתר גם הבשר ע"י חוטי חלב ודם לא נחשב חזקת איסור כמ"ש הט"ז בסי' קכ"ז והפ"י בקידושין בק"א דלכך ע"א נאמן עליו.

והנה מה דמצאו אחריו חוטין לחוש על למפרע הנה דעת הש"ך בסי' א' דמי ששחט או ניקר אפ"י המיר באותו יום פשר למפרע, אף הט"ז בסי' ק"י ס"ק ט"ו אוסר למפרע מיהו י"ל דוקא בשחיטה מפת חזקת איסור וכן התב"ש בסי' ב' אוסר ג"כ למפרע.

ולדינא לא ברירא לי מה דעתו שפעם משמע משום חזקת איסור ופעם משמע מדבריו אפ"י בלי חזקת איסור אסור למפרע ונפל ברבנותא בדעות הללו. והנה אם היה נאמן המנקה האומר דגם בקיץ העבר נמצא אחריו חוטין אסורים אז היה נראה לומר דבזה לכ"ע נאסר הכל למפרע פניו דדעת כמה פוסקים דאפ"י בכרה אם יצאה זמן מחזקה לא אזלינו בתר חזקה ונהי דיש חולקין מ"מ בזה פניו דדעת הט"ז והתב"ש דאפ"י לא נעשה חשוד רק עתה אסרינו למפרע א"כ נהי דהש"ך חולק י"ל היינו רק אם לא נעשה חשוד רק עתה אבל אם נעשה חשוד זמן רב ונאנחנו החזקנוהו לכשר בטעות מודה הש"ך דאסרינו הכל למפרע אף בהיה לו חזקת היתר.

וכל זה לפלפולא אבל לדינא אלו הפלים שלא נשתמשו תוף מעל"ע מבשרו משעה שנודע שהוא חשוד אלו פשרים פניו שנודע אחר שנעשו דרבנו והוי ספק דרבנו, ואף דכתבתי בחיבורי טוב טעם דלא נודע עד אחר שנעשה דרבנו לא מהני רק אם לא הוי ידוע אם היה פאן איסור פלל אבל אם הוי ידוע דיש פאן איסור רק דסברו שנתקן ובאמת לא נתקן לא נחשב נודע לאחר שנעשה דרבנו מ"מ י"ל פאן פניו דהוי עוד ספק אולי היה בוששים ונהי דחנ"ג זה הוי מתחלה רק דרבנו לכך כל כה"ג ודאי מהני בצירוף הך סברא דלא נודע עד אחר מעל"ע אבל אלו שבשלו עתה תוף מעל"ע לידעת שנעשה חשוד ודאי הפלים אסורים.

ובגידון גוף הטבח ודאי ראוי להעבירו ולאסרו ויפה כתב רו"מ דאף שמבואר בש"ע דעבור חוטין לבדו אין מעבירין אותו מ"מ היינו היכי דיש לתלות דבשוגג עשה פן אבל פאן דהוי מזיד ושיקר שהטבח תיקון לו ובאמת שקר הוא ולעשותו חשוד ודאי הראשון נאמן כמ"ש פ' המדיר ובפרט פניו דאומר דלא ניקר לו רק חצי הבהמה א"כ בחצי השנייה היה חלב ג"כ והוא מקרו כף הואיל שאינו יודע לנקר ובדאי ראוי להעבירו ונחילה לקנות ממנו בשר.

ומה שנסתפק רו"מ אם רק בחוטי חלב אין להעבירו אבל לא בחוטי דם. הנה בזה אין סברא לחלק דתרנוייהו דרבנו נינהו זה כמו זה ובדאי מחמת חוטי דם נמי אין להעבירו אף לא בגידון דידן ובפרט פניו שכתב רו"מ שאינו מוחזק בכלשרות רק אדרבא הוא גנב מפורסם חס להזכיר מלאכול מבשרו פי בעו"הר בימים הללו החשוד לד"א הוי חשוד על הכל כמו שכתב הח"י ה"פ סי' תמ"ח שאף לדינא דש"ס היה מומר לתיאבון עכשיו

נקראו כולם מומרים להכעיס יע"ש ונאנו מה נענה אבתריה בדור הזה ונאנחנו רואים שהגנבים מחללים שבת גנוב ונאוף ורצח.

לכה הוי בשרו כנבלה וכלילה לאכול ממנו מפשר פגולו: והנה מה שהעיר ר"מ על דברי תשובת הרשב"א שהובא בסי' קי"ט במי שהוא מפורסם באחד משאר עברות שבתורה דנאמן בשאר אסורים.

והקשה ר"מ על זה ממה דקי"ל בעדות אשה אפי' עבד ושפחה נאמנין ומ"מ פסולי עדות דאורייתא אין נאמנין. הנה יפה השיב ר"מ לעצמו דבעדות אשה כיון דמן התורה בעינו ב' עדים פשרים רק רבנן הקילו ובפסולי עדות לא הקילו, אף באמת בלא"ה א"ש דנדאי מה דכתב הרשב"א דנאמן בשאר אסורין היינו בדבר דלא אתחזק אסורא או הוי בידו אבל בדבר דאתחזק אסורא וגם אינו בידו אף.

עד פשר אינו נאמן א"כ אם לא אתחזק אסורא בזה אף דחשוד לד"א אינו חשוד לדבר אחר וכן אם אתחזק אסורא והוא בידו אז לא שביק היתירא ואכל אסורא וא"כ בעדות אשה כיון דאתחזק אסורא ואינו בידו אינו נאמן דנהי דהקילו בעדות אשה בעבד ושפחה בזה לא הקילו.

והנה לפי חלוקו של ר"מ ומכ"ש לפי מה שכתבתי תמוהין דברי הש"ך בסי' קי"ט ס"ק י"ח מה הקשה על המחבר ממ"ש באה"ע דחשוד על העריות פסול לעדות אשה ולכמ"ש אין פאן התחלת קושיא שפסי' קי"ט מיירי מדברים שאסורין מן התורה ועד א' נאמן מן התורה ומיירי בלא אתחזק אסורא והתם מן התורה בעינו תרי והוי אתחזק אסורא.

ולפי תירוץ הש"ך תשאר באמת קושית ר"מ דמה יענה הש"ך מה דפסולי עדות דאורייתא פשרים לשאר אסורים ולעדות אשה אין נאמנין ולכה דברי הש"ך תמוהין באמת. ומה שהעיר ר"מ על דברי הרשב"א שממנו מקור דין הש"ע סי' קי"ט סעיף זי"ן במי שהוא מפורסם בשאר עברות וכו' והקשה הרשב"א לנפשיה ממה דקאמר חשוד אממונא חשוד אשבועתא וע"ז כתב הרשב"א הטעם דהתם שאני דחשוד לא"ד וכל החשוד לד"א הוי כמומר לא"ד ומזה לקח ר"מ ראיה לנדון דידן כיון שחשוד לגנוב בשביל ממון חשוד נמי למפור טרפות בשביל ריוח ממון עכת"ד, הנה אין הדין דומה דהתם כיון דחזינו דפקר בשביל ממון זה אז כיון דאותו ממון כבר כפר אז יצרו תוקפו ליטבע גם עליו וקשה בעיניו לחזור הממון מה שפכר כבר בו ונתן בו עיניו וזה על אותו ממון אבל על ממון אחר לחוש שמא יתן עיניו בממון בזה אמרינו דנהי דהוחזק ליתן עיניו ולגנוב מ"מ באיסור חמור להאכיל טרפות בשביל ממון על זה לא נחשד.

אף כל זה אני כותב רק לדין הש"ס והש"ע משא"כ בזה"ז חס להזכיר לקנות בשר וכל דבר שיש בו חשש איסור ממי שהוא קל בשום דבר ומכ"ש לגנוב כי בזה"ז דדא ביה כולא ביה ובפרט אם יצא טרפות מת"י חלילה לקנות ממנו בשר וכל הקונה ממנו פליו אסורין ואל יתערבו עמו אחרים.

דברי דידו וכו': תשובה קיד לק"ק באלטא להרב מו"ה צבי הירש מו"צ דשם. הנה בדבר ניקור האליה שנוהגין בקהלתכם ובוואלחייא שמנקרין מצד חוץ ופנים ובצד

הפנימי של האליה אין עושין ניקור כלל רק מקלפין העור הפרוס שעליו ומנקה אחד קרא תגר שהוא שלא פהוגן.

הנה חבל לי על מנהג מדינתכם וכל מדינת וואלחייא שאוכלין חלב זה. ולא הוי צריף להביא ראיה מדברי מהר"י בן חביב שבב"י רק כן מפנרש בש"ע סי' ס"ד סעיף ה' האליה מותרת ובלבד שינקר ממנה מה שלצד פנים א"כ מוכח דעיקר הניקור הוי בצד פנים ובנדאי לשון ניקור מורה על נטילת גוף החלב ממנו דקליפת העור לבד לא נקרא ניקור, וכן הוא יותר בלשון הטור יו"ד סי' ס"ה בלשון בעל העיטור שהביא שם בדיני ניקור, וביותר בלשון הלבוש ביו"ד סי' ס"ד סעיף ה' ו"ל אבל החלב שבאליה של צד פנים הוא חלב גמור ואסור ומדכתב החלב שבאליה משמע שהוא בתוך האליה זה הוי חלב גמור ומוכח דהעיקר הוי הניקור שבצד פנים ולא מה שבצד חוץ והמנקרים עושים להיפוך ואומרים לטוב רע ולרע טוב.

ואם איישר חילי הייתי אומר דהפלים טרפה לכל מי שאוכלין בביתו האליה לפי מה שהיו מנקרים עד הנה והאל הטוב יכפר להם על השגגה שהי' להם בזה, ויוכל ר"מ לכתוב כן בשמו ובשמי לכל הקהלות למען ידעו איך יתנהגו להבא ויזכה את הרבים ויהי' חלקי עמו בזה.

דברי ידידו הטורוד: שוב קראתי למנקה מןמחה דפה ואמר דלפעמים אינרע שמנקרים פה אליה ועושין כדין שנוטלין תחלה עור הפרוס לצד פנים ואח"כ מנקרין כל החלב שבפנים וקולפין מגוף האליה עד שיהי' שנה ממש ומנקרין החוטין של פנים אבל הצד החיצון הוא פשר ונהניתי דכאן עושין כדין ויותר אין להאריך דברי ידידו: והנה חזר השואל והשיב לי וזה אשר השבתי לו.

הנה מכתבו קבלתי ובשינוי השאלה אין אני חייב רק ר"מ שלשונו בהשאלה תחלה הי' רק כמו שכתבתי אני לו. וכעת ששינה בשאלתו וכתב שמנקרין גם בצד פנים רק שסביב הקצוות וקצוות אין מנקרין והחלב שמקלפין אינו דומה במראה לשון שבקצוות והשון שבקצוות דומה לשון שמבחוץ, הנה לפי שאלתו עתה הדין עם המנהג שלכם פי הן אמת שהבע"ה פתב להיות מנקה להיות הצד שבפנים שנה יש לומר דבזמנו אז לא היו האליות פטומין כל כך במקומו ואז השון הבולט בצד הפנים הוא חלב גם המראה של השון שבקצוות הי' דומה לשון שמנקרין באמצע צד הפנימי לכה מוכח או יתכן שגם הוא חלב וחששו לחומרא, אבל בזמן הזה במקומם שהם פטומין ביותר הרבה אשר לא ישוער כמ"ש ר"מ נדאי יש לתלות יותר דמרוכב השון בולטים לפנים ותולין במצוי בין להקל בין להחמיר.

גם כיון דמראה חלב שמנקרין אינו דומה לשון שבצדדים והשון שבצדדים דומה ממש לשון שמבחוץ המראה מעיד שהוא שון כשר ונגיד עליו ריעו. וכמ"ש בענין זה ביו"ד סי' ל"ו מדין נקב בריאה שמקיפין הנקבים אם דומין זה לזה ואף דאנו קיי"ל דאין אנו בקיאים בהקפה היינו רק התם דהדמיון והשינוי הוי רק כל דהו וזה צריף בקיאות רב בזה אין אנו בקיאים משא"כ במראה השון אם דומין זה לזה א"צ בקיאות רב וכל אדם יוכל להפיר כן ובפרט דבלא"ה מסתבר כן מפח רוב הפטום נדאי מותר השון שבצדדים הדומה לשון שמבחוץ ולכה הנח להם מנהגם.

גם לעגנו הקרום יפה אמר רו"מ שדי מה שמסירין הקרום עד הנה ולא יותר ויסקר פי דברי המנקה המערער ויותר אין להאריך דברי ידידו הטרויד וכו': תשובה קטו לק"ק הוסטאן ליד המשפיל מו"ה חיים זאב נ"י.

ע"ד אשר שאל על מ"ש הרמ"א בסי" ס"ד סעי' י"ח דאין להשהות ג' ימים בלי ניקור אם הפונה דוקא פשלא הודח אבל בהודח מותר או אף בהודח אסור שמורה א' פסק דאפי' בהודח אסור דאל"כ מה קמ"ל הרמ"א הרי בלא"ה אסור משום שלא הודח כמ"ש בסי" ס"ט.

ורו"מ דחה דבריו מכח דברי העט"ז שפכת דבדיעבד מותר לצלותו ולא לבשלו מפני הדם א"כ מוכח דמייירי בלא הדחה. והנה יפה אמרת אף לא הוי נצרך לה לדברי הלבוש ולמה לא עיינת טפי בדברי הב"י בשם הפוסקים מקור דין זה שמוכח מדבריהם שם להדיא דמייירי בלי הדחה ומייירי רק בגונא דיש בו משום איסור דם, עיין בב"י מתחלת ד"ה פתב הרא"ש בתשובה עד הסוף מוכח הפל פן ונלאיתי להעתיק לה הפל רק אעתיק לה סוף דבריו בשם מהרא"י וז"ל ובסי' קצ"ה כתב דלכתחלה אין להשהות ג' ימים בלי ניקור דאפי' שאר בשר שאין בו חלב פלל אין נוהגין להניחו עד ג' ימים משום דתו אין ראוי לבשל וחישינו דלמא משתלי וכו' הרי מוכח להדיא דמייירי הפל בלי הדחה דומיא מה דאסור משום דם.

ותמה אני על המורה אף לא שם לבו לעיין בב"י במקור הדין, ומה שהעיר דלמה לי דין זה הלא בלא"ה אסור משום דם ואתה רצית לתרץ עפ"י מה שתרצת קושית האחרונים מ"ט אסור להשהות ג' ימים בלא מליחה פן יבא לבשלו הרי בזמן מועט לא חיישינו לתקלה ומותר להשהות עוף כ"א יום, דתרצת אתה דש"ה דתוף ג' ימים מותר לבשלו ונעשה הרגל ומזה המצאת דאחר ג' ימים מותר להשהות עוד ג' ימים בלי הדחה ובלי הניקור אסור.

הנה מלבד מה שפירושך בדברי הרמ"א אין נראה דא"כ מאי לשון ג' ימים הוי ליה לומר ששה ימים וגם מנ"ל להרמ"א דין זה דהרי הפוסקים שמהם מקור דברי הרמ"א לא מיקרו פלל בכה"ג. גם תירוץ אינו נכון דהרי גם בעוף טרם שנוולד לו ספק טרפות הנה מותר לשחטו ומה"ת לא ניהוש בזה לתקלה.

ומה שנלפע"ד בקושית המפרשים הוא לפי מדא בש"ס רפ"ק דכתובות והובא בב"ש אה"ע סי' ו' דכל שהוא איסור קל צריך הרחקה יותר א"כ א"ש די"ל ספק טרפות דהוי איסור חמור לכך לא חששו לתקלה בזמן מועט אבל בבשר ששהא ג"י בלי מליחה דהוי איסור קל לכך בעי הרחקה יתירה וחישינו אפי' לזמן מועט ולהסוברים דכל שהאיסור חמור בעי הרחקה יתירה נראה דהם ס"ל להיפוך דבספק טרפה פיון דאינו ודאי טרפה ואף אם יאכלנו לא יעשה איסור ברור לכך התירו לו בכ"א יום, וגם התם אינו בהול עליו פיון דסובר שיהי' מותר לו אט"כ לכך לא תקיף ליה יצרו לכך אינו חשוד במזיד רק דרף שכתה ובזמן מועט לא חיישינו לשכחה, אבל בבשר ששהא ג' ימים דהוי איסור ברור לבשלו א"כ פיון דאין לו תקנה לבשלו בשום אופן חיישינו דבכפייעה יבא לבשלו לכך החמירו יותר.

מיהו מ"ש דְּזַה הָיוּ אִיסוּר וּנְדָאֵי אֵינוּ מְוַכְרַח דְּמִלְשׁוֹן הָאֶחָרֹנִים מִשְׁמַע דְּאֵין זֶה בְּרוּר שְׁלֵא יֵצֵא ע"י מְלִיחָה וּלְכַף אוֹסֵר הַט"ז אִם נִמְלַח אַחַר מְלִיחָה עִם שְׂאֵר בְּשָׂר וּא"כ הָיוּ נְמִי רַק סָפֵק אִיסוּר וּבַע"כ פְּטַעַם הַשְּׁנִי פִינָן דְּאֵין לוֹ תַקְנָה לְבִשְׁלוֹ חֵיזְשִׁינָן דְּבִמְזִיד יִבְשְׁלוּ וּא"ש גַּם מ"ש אַתָּה בְּתִירוּץ הַשְּׁנִי דְּמִיָּרֵי ע"י הַדְּחָה מוּעָטָת נְמִי אֵין נִרְאָה דְּמָה בֵּין דָּם לְחֶלֶב אִם מְהִי לְרַכְּף שְׂיֵצֵא מִמֶּנּוּ הַדָּם מְהִי לְחֶלֶב נְמִי שְׁלֵא יִתְקַשֶּׁה וְאִם לֹא מְהִי לְחֶלֶב לֹא מְהִי לְדָם וּמָה בֵּין זֶה לְזֶה, וּבְאַמַּת הָיָה נִרְאָה דְּדִין זֶה יִהְיֶה תְלוּי בְּטַעַם הַדְּחָה רִאשׁוֹנָה דְּלִהְיוּבְרִים פְּדִי לְרַכְּף מְהִי גַם לְחֶלֶב אֲבָל לְטַעַם דָּם בְּעֵין א"כ י"ל מָה דְּאַחַר ג' יָמִים אִיסוּר לְבִשְׁלוֹ הָיוּ נְמִי מִצַּד דְּהָדָם בְּעֵין נִתְקַשֶּׁה וְנִבְלַע בּוֹ כְּמוֹ שְׁחֻשְׁשׁוּ בְּחֶלֶב וּא"כ נָהִי דְּהַנְדוּחַ וּמְהִי לְדָם בְּעֵין דְּהָיוּ בְּחוּץ אֵינוּ מוּעִיל לְרַכְּף הַחֶלֶב דְּהָיוּ בְּפָנִים וּלְכַף לֹא מְהִי הַדְּחָה לְהַשְׁהוּת ג' יָמִים לְחֶלֶב.

וּבְזֶה הָיוּ אֲפֻשֶׁר לְהַחְזִיק דַּעַת הַמּוֹרָה בְּכַוְנַת הַרְמ"א וְהוּא דִּי"ל דְּהָרֵא"ש דְּמִמֶּנּוּ מְקוּר דְּבָרֵי הַרְמ"א דְּמִשְׁמַע מִמֶּנּוּ דְּמִיָּרֵי בְּלֹא הַנְדוּחַ אֲבָל בְּהַנְדוּחַ הָיָה מְוֹתֵר אַף מִשׁוּם חֶלֶב לְטַעְמָיָה אֲזִיל דַּס"ל הַטַּעַם פְּדִי לְרַכְּף כַּמ"ש בַּט"ז ס' ס' ס' ס' אֲבָל הַרְמ"א דְּכַתְּבַת בַּסִּי' ס"ט דְּכֹן נוֹהֲגִין כִּי"א וּא"כ ס"ל פְּטַעַם דָּם בְּעֵין מְמִילָא לֹא מְהִי אַף ע"י הַדְּחָה לְעַנְוֵי הַחֶלֶב וְאֵין רִאָיָה מִדָּם וּלְכַף הַרְמ"א לְמַד רַק מִן הָרֵא"ש וּדְעֵימָיָה דִּישְׁחֻשְׁשׁוּ שְׁהַחֶלֶב נִתְקַשֶּׁה וּמְבַלִּיעַ בְּבִשְׂרָה וְשׁוּב הַכְּרִיעַ מְעַצְמוֹ דְּלַדִּידוֹן אַף בְּהַדְּחָה אִיסוּר לְמָה דְּנוֹהֲגִין פְּיֵשׁ אוֹסְרִין.

מִיָּהוּ אִם י"ל כֹּן אֵין לוֹ הַכְּרַע לְדְבָרֵי דַּמ"ש לְרִאָיָה דַּא"כ בְּלֹא"ה אִיסוּר מִפְּתַח הַדָּם הִנֵּה י"ל דַּנ"מ לְעַנְוֵי דְּבָר שְׁדִינּוּ לְצִלוֹתוֹ וְלֹא לְבִשְׁלוֹ וְלִיכָא חֻשְׁשׁ דְּשְׂמָא יָבֵא לְבִשְׁלוֹ, וְגַם י"ל יוֹתֵר פִּינָן דְּאַשְׁפָּחוֹן בַּש"ס בְּמוֹסֵר שְׁיָנְתוֹ לְאַחֲרִים לֹא חֵיזְשִׁינָן שְׂמָא יִהְיֶה אֲנוּסִים שְׁיָנָה וְכֹן בַּהֲל' שְׂבַת בְּיֵשׁ עִמּוֹ אַחַר לֹא חֵיזְשִׁינָן שְׂמָא יִשְׁפַח וְיִטָּה וְכַדּוּמָה מְצִינּוּ כְּזֶה כְּמָה פְּעָמִים א"כ י"ל נְמִי נ"מ פְּזוֹ בְּמוֹסֵר דְּבָרֵי לְאַחֲרִים לְהִיּוֹת מְשֻׁמְרוֹ שְׁלֵא יִבְשְׁלוּ אֲזַ מִשׁוּם דָּם לִיכָא חֻשְׁשׁ וּבִשְׁבִיל אִיסוּר אַחַר אִיסוּר גַּם י"ל הִיכִי דְּקוֹנָה בְּשָׂר בְּלֹא"ה עַל דַּעַת לְצִלוֹתוֹ דְּצָרִיף הוּא לְכַף בְּזֶה לִיכָא חֻשְׁשׁ פֶּן יָבֵא לְבִשְׁלוֹ וּבִשְׁבִיל חֶלֶב אִיסוּר.

אַף הַיּוֹתֵר נִרְאָה לִי דְּהָרֵי בְּלֹא"ה קָשָׁה עַל הַרְמ"א בַּסִּי' ס"ט דְּלָמָּה יִהְיֶה אִיסוּר לְשִׁהוּתוֹ בְּלִי הַדְּחָה מִפְּתַח חֻשְׁשׁ שְׂמָא יָבֵא לְבִשְׁלוֹ הָרֵי קִי"ל בַּסִּי' א' דְּכָל הִיכִי דְּבַדִּיעֵבַד מְוֹתֵר לִיכָא אִיסוּר וְאֵין לְחוּשׁ שְׂמָא יִשְׁפַח, וְעֵינָן בַּט"ז ר"ס צ"א שְׁהַרְגִישׁ פְּיּוּצָא בְּזֶה וּמְתַרְץ שְׁם דְּהִיכִי דְּהָיוּ אִיסוּר בְּרוּר חֵיזְשִׁינָן לְזֶה א"כ תִּינַח הַתָּם אֲבָל כָּאֵן אֵין אִיסוּר בְּרוּר דְּהָרֵי אֲפֻשֶׁר שְׂיֵצְלוּ וּא"כ לָמָּה נִיחּוּשׁ שְׂמָא יִשְׁפַח לְבִשְׁלוֹ פִּינָן שְׂאֵף בְּבִשְׁלוֹ מְוֹתֵר בְּדִיעֵבַד פִּינָן דְּמֵן הַתּוֹרָה מְוֹתֵר וְאֵינוּ רַק חֲנוּמְרַת הַגְּאוּנִים א"כ לְאַסוּר לְכַתְּחִלָּה וְלְחוּשׁ הָיוּ תַקְנָתָא וְתַקְנָתָא לְתַקְנָתָא לֹא עֲבָדִינוּ וְכָל הָנִי דְּאַסְרִינוּ לְכַתְּחִלָּה שְׂמָא יִשְׁפַח הִינּוּ בְּמָה דְּבַדִּיעֵבַד אִיסוּר וְיֵשׁ בּוֹ חֻשְׁשׁ אִיסוּר תּוֹרָה וְדו"ק וּלְכַף נִרְאָה דְּתַרְנוּנְיָהוּ צְרִיכִי דְּבּוֹדָאֵי הִיכִי דְּלֹא הַנְּצָרְכוּ לְתַמְנָן הַף תַּקְנָה רַק בְּשְׁבִיל דְּבָר שְׂמָא יִשְׁפַח וְגַם אֵין אִיסוּרוֹ בְּרוּר אֲזַ בְּשְׁבִיל זֶה לֹא תַקְנָנוּ אֲבָל אִם הַנְּצָרְכוּ לְתַמְנָן בְּשְׁבִיל דְּבָר שְׂמָא יִשְׁפַח אֲזַ בְּשְׁבִיל דְּבָר דְּהָיוּ אִיסוּר בְּרוּר לְדַעַת הַט"ז שׁוּב פִּינָן דְּתַקְנָנוּ לֹא פְּלוּג בְּתַקְנָתוֹ וְתַקְנָנוּ אִפִּי' בְּשְׁבִיל דְּבָר שְׂאֵין אִיסוּרוֹ וְדָאֵי, וּלְכַף ה"נ פִּינָן דְּבִשְׁבִיל חֶלֶב הָיוּ אִיסוּר בְּרוּר דְּהָרֵי לְכַתְּחִלָּה אִיסוּר אַף לְהַשְׁהוּת לְצִלוֹתוֹ וּלְכַף שׁוּב אַף בְּנִקְרוּ אִיסוּר מִשׁוּם הַדָּם וּפֶן יָבֵא לְבִשְׁלוֹ וּמִפְּתַח לֹא פְּלוּג.

וּלְכֹהֵן שְׁפִיר מִיְיָרֵי הַרְמֵ"א בְּדִין נִיקוּר נָמִי בְּלֹא הַדָּחָה וּמִ"מ תַּרְנוּנְיָהוּ צָרִיכִי דְלוּלֵי דְאָסְרוּ לְשִׁהוּתוֹ גִּ"י בְּלִי נִיקוּר לֹא הָיָה אָסְרוּ לְשִׁהוּתוֹ בְּלִי הַדָּחָה מִשּׁוּם הַדָּם ע"מ לְצִלוּתוֹ פִּינּוֹן דְּזֵה אֵינוֹ אִיסוּר וְדַאי וּבְדִיעֵבֶד מוֹתֵר וְדו"ק.

וְהִנֵּה עוֹד הָיָה נִרְאֶה לִישָׁב דְּבָרֵי הַרְמֵ"א לְמָה אָסֵר לְכַתְחֻלָּה לְשִׁהוּתוֹ ג' יָמִים כְּדֵי לְצִלוּתוֹ מִפַּח שְׂמָא יָבֵא לְבָשְׁלוֹ הָרִי גַם אִם בְּשָׁלוֹ מוֹתֵר בְּדִיעֵבֶד י"ל כִּי דְהַדְרָךְ הָיָה עַפ"י הָרוֹב לְבָשֵׁל בְּשָׂר וְלֹא בְּצִלִי וּמִמִּילָא הָיָה הַדְרָךְ לְמַלְחוֹ תוֹף ג' יָמִים וְאַף כְּשִׁצּוּלִין אוֹתוֹ נָמִי הָיָה כֵּן הַדְרָךְ לְמַלְחוֹ תוֹף ג' יָמִים וְשׁוֹב אִם פֻּעַם א' שְׂהָא ג' יָמִים בְּלִי מְלִיחָה יֵשׁ חֲשֵׁשׁ שִׁישְׁפַּח שְׂלֵא מְלַחוֹ וְיָבֵא לְבָשְׁלוֹ בְּלִי מְלִיחָה וּבְזֵה יִהְיֶה אָסוּר אִפִּי בְּדִיעֵבֶד, אִף א"כ אִפִּי בְּהַנְדַּח יִהְיֶה אָסוּר וְזֵה אֵינוֹ בְּמִשְׁמַע מְלִשׁוֹן הַרְמֵ"א מ"ש דְּאֵין לְהַשְׁהוּתוֹ ג' יָמִים כְּדֵי לְצִלוּתוֹ דְּהָרִי לִפ"ז אִפִּי לְבָשְׁלוֹ יִהְיֶה מוֹתֵר אִם כְּבָר הַנְדַּח תוֹף ג' יָמִים וּבַע"כ כְּמוֹ שְׂפַתְבְּתִי תַחֲלָה בְּיָשׁוּב זֶה, וְהָעוֹלָה לְדִינָא כִּמ"ש אִתָּה בְּכּוֹנֶנֶת הַרְמֵ"א דְהָיָה בְּלִי הַדָּחָה פִּינּוֹן דְּהָיָה מְלִיחָה דְּרַבְנָן שׁוֹמְעִין לְהַקְלֵי וּבְכַפֵּרְט דְּבַמְקוֹר הַדִּין מְבֹנָאֵר כֵּן וְכֵן בְּהַלְבוּשׁ זו"ז אֵין לְהַאֲרִיךְ: וְהִנֵּה אַחַר זֶה עָלָה בְּלִבִּי לְהַחְזִיק פִּירוּשׁ הַנ"ל בְּהַרְמֵ"א דְהַפְנָה פֶּן יָבֵא לְבָשְׁלוֹ בְּלִי מְלִיחָה וּמָה שְׂהַקְשִׁיתִי דַּא"כ אִפִּי בְּהַנְדַּח יִהְיֶה אָסוּר נִרְאֶה דִּי"ל דְּלֹא חִיִּישִׁינוּ לְמַתְקָנָה בְּזִמְנָן מוּעֵט רַק הֵיכִי דְהָיָה תַרְתִּי לְרִיעוּתָא כְּגוֹן בְּלֹא הַנְדַּח דְּאִזּוּ יֵשׁ ב' חֲשֵׁשׁוֹת אַחַד אוֹלֵי יָבֵא לְבָשְׁלוֹ בְּלִי מְלִיחָה וְאִת"ל שִׁישְׁמַלְחָנוּ נָמִי יַעֲשֶׂה אִיסוּר לְכֹהֵן בְּזֵה חִיִּישִׁינוּ אַבְל בְּהַנְדַּח דַּע"י מְלִיחָה מוֹתֵר וְאֵין חֲשֵׁשׁ רַק שִׁישְׁמַלְחָנוּ וְהָיָה ב' לְהִתְרַא וְחַד חֲשֵׁשׁ לְאִיסוּר בְּזֵה לֹא אוֹלֵי יִצְלָנוּ וְאִת"ל יְבָשְׁלוֹ שְׂמָא יְמַלְחָנוּ וְהָיָה ב' לְהִתְרַא וְחַד חֲשֵׁשׁ לְאִיסוּר בְּזֵה לֹא חִיִּישִׁינוּ לְמַתְקָנָה בְּזִמְנָן מוּעֵט מִשְׂא"כ בְּלִי הַדָּחָה הָיָה נָמִי ב' צְדָדִים לְאִיסוּר פֶּן יְבָשְׁלוֹ בְּלִי מְלִיחָה וּפֶן יְבָשְׁלוֹ ע"י מְלִיחָה לְכֹהֵן חִיִּישִׁינוּ לְמַתְקָנָה אִפִּי בְּזִמְנָן מוּעֵט וְכִינּוֹן דַּע"כ פ' אִיכָא בְּהַד חֲשֵׁשׂא חַד צַד דִּישׁ בּוֹ אִיסוּר אִפִּי בְּדִיעֵבֶד אִם יְבָשְׁלוֹ בְּלִי מְלִיחָה נְהִי דְבִשְׁבִיל הַד לְבַד לֹא הָיָה גְזָרִינוּ עַכ"פ בְּהַצְטָרַף עוֹד חֲשֵׁשׁ אַחַר דְּאָסוּר עַכ"פ לְכַתְחֻלָּה בְּזֵה מְצַטְרַף וְגְזָרִינוּ וְזֵה נְכוֹן בַּעֲזָה"י וְהִנֵּה חֲזַר הַשְׁוֹאֵל וְהַשִּׁיב לִי וְתוֹרְךָ דְּכָרִיו מָה שְׂהַבְּאִתִּי רְאֵיהָ מְלִשׁוֹן מַהֲרַא"י הוּבָא בַב"י כְּתִב דְּאֵין רְאֵיהָ דְמַהֲרַא"י אֲזִיל לְטַעְמִיהָ דַּס"ל אִף בְּהַנְדַּח הַבְּשָׂר אָסוּר לְשִׁהוּתוֹ גִּ"י יָמִים בְּלִי מְלִיחָה כִּמ"ש הַד"מ בְּשָׂמוּ בַסִּי' ס"ט.

הִנֵּה לֹא פְלוּם אִמְרַתְּ חַדָּא דַּע"כ פ' זֶה מוּכַח מִדְּבָרֵי מַהֲרַא"י דְּלֹא גָרַע בְּלִי נִיקוּר מְבָלִי מְלִיחָה דְּהָרִי תְלִינְהוּ זֶה בְּזֵה וְלָמַד זֶה מִזֵּה מְבֹנָאֵר דְּדִינּוֹן שְׁנָה וַא"כ לְדִינּוֹן דְּבָלִי מְלִיחָה מוֹתֵר ע"י הַדָּחָה ה"ה בְּלִי נִיקוּר.

וְעוֹד אֲנִי צִינְתִּי לָךְ לַעֲיִין בְּכָל דְּבָרֵי הַב"י רַק שְׂפַתְבְּתִי לָךְ הַסִּיּוֹם דְּבָרֵי הַב"י וּבְכַאֲמַת גַּם מַרְאִשִׁית דְּבָרֵי הַב"י מִשְׁמַע כֵּן חַדָּא מְלִשׁוֹן הַרְמֵ"א שְׂמָ שְׂפַתְבְּתִי מְנַהֵג זֶה לֹא שְׂמַעְתִּי כִּי מָה תְלוּי בְּנִיקוּר הַחֲלָב וְכו' אֲלֵא נוֹהֲגִין בְּאִשְׁכָּנָנוּ וְצָרְפַת שְׂפַתְבּוֹ דְּבָשָׂר שְׂשִׁהָא ג' יָמִים בְּלִי מְלִיחָה שְׂנַצְרַר הַדָּם בְּתוֹכּוֹ וְכו' וְהִנֵּה מְדַכְּתַב אֲלֵא נוֹהֲגִין מִשְׁמַע דְּמִיְיָרֵי בְּלִי הַדָּחָה וּמְדַלָּא כְּתִב בְּשָׂר שְׂשִׁהָא ג' יָמִים בְּלִי מְלִיחָה וּבְלִי הַדָּחָה בַּע"כ דְּגַם רִישָׁא בְּלִי הַדָּחָה מִיְיָרֵי וְגַם מָה עֲנִין הַנְּפָרַת הַמְּנַהֵג הִנֵּה אֵין זֶה עֲנִין לְשִׂאֲלָתָם בַּע"כ דְּהֵם מִיְיָרֵי בְּלֹא הַדָּחָה וְהֵם רְצוּ לְאָסְרוּ מִטַּעַם נִיקוּר לְכֹהֵן הוֹדִיעַ לְהֵם דְּמִטַּעַם נִיקוּר אֵין לְאָסְרוּ רַק מִטַּעַם הַמְּלִיחָה.

וגם מלשון הגמ"י שם שפתב כל בשר שלא ניקר ולא נמלח משמע דניקר דומיא דנמלח
מייירי דהיינו בלי הדקה וכן סיים עוד שנתקשה מחלב ודם משמע דבלי הדקה מייירי דיש
בו גם איסור דם, וגם יש ללמוד ק"ו דלא תמיר ניקור מדם דהרי מהרא"י דמחמיר בדם
אפ"י ע"י הדקה מ"מ מתיר בניקור וכתב דאין חשש בניקור א"כ מכ"ש לדין דמקילין
בדם ע"י הדקה שמוטר שאין לחוש בניקור ע"י הדקה עכ"פ ואיך יפלגו בסברות הפוכות
דלמהרא"י יהיה ניקור קל מדם ולדין יהיה חמור לקף יפה הבאתי ראיה מהב"י.

ומה שתמהת על קושיותי על הרמ"א למה נחוש לשהיית ג' ימים דלמא משתלי ומבשל
ליה הרי בדיעבד מותר וע"ז תמהת דהרי אם בשלו צריך סמ"ך נגדו כמ"ש הרמ"א שם.
הנה סבור הייתי שאתה נכונה בפושטין ועכשיו אני רואה שאי אתה נכונה אפ"י בחמי חמין
והרי הבאתי שם דברי הט"ז סי' צ"א שהקשה פעין זה וקושיות הט"ז הוי רק מדיעבד
דאם עבר ואכלו בלי הדקה אין איסור א"כ מוכח משם דכל היכא דאין איסור בדיעבד
כשכבר אכלו נמי לא גזרינו דלמא משתלי א"כ ה"נ פאן דעיקר דין בשר ששקא ג' ימים
בלי מליחה הוי חומרת הגאונים לבד ומדין תורה ליכא איסור א"כ בדיעבד אם אכל
ליכא איסור תורה למה נחוש לשמא משתלי דהרי קי"ל דתקנתא לתקנתא לא עבדינו
וכיון דעיקר איסורו הוי רק חומרת הגאונים מה"ת נחוש לכתחלה דלמא משתלי ונהרי
אף אם יאכל נמי ליכא איסור מן התורה ונהרי כל מה דגזרינו שמא ישכח היינו שאם
ישכח יהיה איסור תורה אבל בזה למה נחוש לשמא ישכח הרי הוי גזירה לגזירה זה
פוננתי רק קצתתי פי סמכתי שביין מעצמו פוננתי ומה שהקשה על מ"ש ליישב דברי
הרמ"א דנ"מ בשאחר מזכירו ועל זה הקשה כמה קושיות מהני שרקפי דספק דרוסות
דחנקינהו וממה דאמרינו דלמא אתי למיעבד בהו במינו ומה דגזרינו דלמא אתי למיכל
מנייהו.

הנה מה שהקשה מספק דרוסות ומגזירה דלמא אתי למיעבד בהו במינו מזה ודאי לק"מ
דהתם דהוי לזמן מרובה לא מהני אחר, דחיישינו שמא יבא ליהנות ממנו בשעה שאין
שם המזכירו ולא מהני תקנה זו דאחר רק היכי דהוי לשעה מועטת א"כ התם דהוי לזמן
מרובה לא מהני אחר אבל הכא דהוי לזמן מועט ונהרי בעלמא בזמן מועט לא חיישינו
לתקלה אפ"י בכ"א יום, ולכך נהי דבזה החמירו וחששו אף בזמן מועט לתקלה מ"מ אם
צינה לאחר מבני ביתו להזכירו די בזה ולשפחה דתרוניהו לא חיישינו בזמן מועט משא"כ
התם דהוי לזמן מרובה ואין שיעור לדבר, ומה שהקשה מדלמא אתי למיכל מיניה הנה
זה הוי קשה לכאורה אף זה אינו ענין לדברינו דהרי דין זה מפורש בש"ע או"ח סי'
רע"ד דאם מצנה לאחר מותר ללמוד בשבת וכן מבואר בבאר היטב ה"פ סי' תל"א
ובפמ"ג שם דלא ילמוד עד שיבדוק כתב שם בשם הצ"צ דאם מצנה לאחר להזכירו
מותר, ולו יהא דנימא כדבריו דהוי רק במילי דמצנה פן אפתי בבדיקת חמץ למה לא
יבדוק בתוך המועד לר"י מפח דלמא אתי למיכל מיניה הרי שם נמי הוי מילי דמצנה
ניועיל אחר המזכירו.

אף גם זה לק"מ דמדרבנו גבי חדש ודאי לק"מ דהתם אמר רק בחדש שהיו שוקי
ירושלים ממולאין בקליות הרי דעשו פן הרבה ובלי הזכרת חבירי גם היה שהיית זמן
מה לקף היה שלא ברצון חכמים אבל אם היו מצווין לאחרים להזכירם אפשר היה מותר.

רק מה דס"ל לר"י בתוך המועד לא יבדוק ולמה לא נתן עצה שיבדוק ויהיה אחר מזכירו זה קשה שפיר. אף נראה דא"ש פינו דמצינו בעלמא דיש חילוק היכי דזמנו בהול יש לחוש לטעות ונעבירנו ד"א ברה"ר אבל היכי דאין זמנו בהול לא גזרו שמה יעבירנו כן ה"נ אדרבא בשלמא בלימוד וכדומה שאין זמנו בהול לכה התירו ע"י שיזכירו אחר ולא חיישינו שמה ישפח ויבא לעשותו בלי אחר דאין זמנו בהול ע"ז ולא חיישינו לשכחה אבל בבדיקת חמץ לומר לו שיבדוק ויצוה לאחר להזכירו שלא יאכל בזה פינו דזמנו בהול חיישינו שמה ישפח לצוות לאחר.

וז"ב ונכון. ומ"ש אתה בשם הב"ח דדוקא במצוה הוי כן הנה עיניו בירושלמי פ"ב דסוטה סוף הלכה ה' וז"ל מה נפק מביניהו מסר שינתו לאחר על דעתהון דחבריא מותר על דעתא דר' אילא אסור יע"ש מוכח דאף בדבר הרשות מהני אם מוסר דבריו לאחר ויפה כתבתי רק שקצתתי בכל זה וסמכתי על המעיין מדעתו זו"ז אין להאריך.

דברי ידידו וכו': תשובה קטז לק"ק ראדמסק להשו"ב מו"ה מיכאל נ"י. הנה ע"ד שאלתו במה שנהגו במקומו שמנקרי הבשר קונים בשר אחרים ומנקרים ומוכרים לאחרים.

והנה לדעתי חלילה לעשות כן אפילו מי שהוא מוחזק בכשרות דהו אמת דבש"ע מבואר דאם יש לו חזקת כשרות מותר. אף לא כל הזמנים שונים.

דהנה פיוצא בזה מצונו בש"ס פ"ג דפסחים דכל הסריקין אסורין אף סריקי ביתוס שלא יאמרו כל הסריקין אסורין וסריקי ביתוס מותרין ולמה פאן במוחזק בכשרות מותר, אף ה"מ לעשות כמעשה ביתוס הוי לא שכיח לכה לא פלוג רבנן ואסרו הפל אבל בטבחים בזמניהם היו מוחזקים בכשרות שכיח לכה לא שייך שיאמרו, אבל בזה"ז שמוחזק בכשרות לא שכיח בפרט גדלת העם, לכה אף אם יש מי שמוחזק בכשרות לא מהני שלא יאמרו כל הבשר המנוקד אסור ושל פלוני מותר פינו דלא שכיח להיות מוחזק בכשרות.

ועוד נראה דלכה נקט בש"ס ופוסקים הלשון דהטבחים נאמנים על גיד הנשה ולא קאמר דהמנקרים נאמנים על גיד הנשה. דיש לומר דוקא טבחים דנדאי להאכיל גבלות וטרפות דהוי אסור דאורייתא ודמור בזה לא חשידי ומנהי עכ"פ במוחזק בכשרות ולכה פינו דשוחט לעצמו וא"כ פינו דהוי נאמנות לו על השחיטה שוב בבשר אחרים הוי פנודמנו לו לכה מהימן גם על זה, אבל אלו שאין שוחטים רק קונים בשר אחרים, בזה פינו דיש לומר דסומך דהאיסור בטל ברוב והוי רק איסור דרבנן אף שמוחזק בכשרות אין להאמינו, ובפרט פינו דהטבח השוחט אין רוצה לעשות כן, ומוכח דאין לו ריחא אם נקרו היטב והקונה קונה אותו כדי להרויח הוי הוכחה שאינו רוצה להיות מנוקד היטב דמה ירויח.

לכה חלילה למפור לו ואם מכר לו אסור לקנות ממנו בשר בזה אף ממי שמוחזק בכשרות, בפרט שיש בזה כמה חומרות אחרונים שהוסיפו על הנקיור בנדאי יש לחוש שבה יבא להקל ודאי חלילה לסמוך עליהם ויותר אין להאריך.

דברי ידידו וכו': תשובה קיז לש"ע סי' ס"ה סעי' י"א. להרב העריף מו"ה יעקב הכהן מלבוב נ"י: ע"ד אשר שאל על דברי הר"ן בסוגיא דשולח אדם ירה לנכרי שכתב בד"ה

שְׁלִימָה אין חתוכה לא פִּינּוֹן דְקַתְנֵי טַעְמָא מְפַנֵּי שְׁמַקּוּמוֹ נִזְכָּר מְפַלֵּל דְדוֹקָא שְׁלִימָה וכו' דאי לא נִמְצָא מְטַעְהוּ עכ"ל הָר"ן וע"ז הקשה דְהָרִי לְהַף דְגִזְרִינּוֹן שְׁמָא יִתְנַגֵּה לְנִכְרֵי בְּפִנֵּי יִשְׂרָאֵל ס"ל דְלֹא חִיְיָשִׁינּוֹן לְגַגְבַּת דַּעַת בְּנִכְרֵי עכ"ד הֵנָּה יָפָה הַעִיר.

וְכַמְדוּמָה לִי אֲשֶׁר כָּבֵר נִשְׂאֵלְתִי ע"ז וְלֹא יִדְעַתִּי מִמִּי וְכַעַת אֵין עוֹלָה עַל זְכָרוֹנִי מְקוֹם תְּשׁוּבָתִי וְמָה הַשְׁבָּתִי, וְמָה שְׁנִרְאָה לִי בְקַצְרָה לְהַשִּׁיבּוֹ הוּא כָּף דְהָר"ן בָּא לְיִישָׁב קוֹשְׁיַת הַרְשָׁב"א דְמָה בְּכַף שְׁיִתְנַגֵּה לוֹ בְּפִנֵּי יִשְׂרָאֵל הָרִי יִשְׂרָאֵל לֹא יִקְנָה מִמֶּנּוּ מִכֶּסֶם שְׁמָא הוּא טְרַפָּה וּמְפָרֵשׁ הָר"ן כָּף דְוִדָּאִי אָף לל"ק ס"ל דְאָסוּר גְּבַבַת דַּעַת בְּנִכְרֵי, רַק הַחִלּוּק יִהְיֶה כָּף דל"ב דס"ל כְּשִׁמוּאֵל אָסוּר בְּגַבְבַת דַּעַת בְּנִכְרֵי כְּמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל וּשְׁנִיָּהֶם מִן הַתּוֹרָה אָף לל"ק ס"ל דְוִדָּאִי מִן הַתּוֹרָה מְוֹתֵר גְּבַבַת דַּעַת בְּנִכְרֵי וְאִינוּ אָסוּר רַק מְדַרְבְּנָן מִכֶּסֶם גְּזֵרָה פִּינּוֹן דְבִישְׂרָאֵל אָסוּר אִפִּי' גְּבַבַת דַּעַת כְּמוֹ גְּבַבַת מְמוֹן וּבְנִכְרֵי נְמִי אָסוּר גְּבַבַת מְמֵשׁ וּגְזֵלָה לְכַף אִם נִתִּיר גְּבַבַת דַּעַת אִז הַרְוָאָה שְׁיִרְאָה שְׁגַבְבַת דַּעַת מְוֹתֵר בְּנִכְרֵי אִתִּי לְמַטְעֵי וְלוֹמַר פִּינּוֹן דְבִישְׂרָאֵל הָרִי גְּבַבַת דַּעַת כְּמוֹ גְּבַבַת מְמוֹן וְאִם בְּנִכְרֵי מְוֹתֵר גְּבַבַת דַּעַת מְוֹתֵר נְמִי גְּבַבַת מְמוֹן, אוֹ יֹאמַר פִּינּוֹן דְבְּנִכְרֵי אָסוּר גְּבַבַת מְמוֹן וּמְוֹתֵר גְּבַבַת דַּעַת ה"ה בְּיִשְׂרָאֵל שְׁאָסוּר גְּבַבַת מְמוֹן מְוֹתֵר גְּבַבַת דַּעַת לְכַף אָסוּר גְּבַבַת דַּעַת בְּנִכְרֵי מִשׁוּם הַרְוָאָה.

אָף הַנ"מ פִּינּוֹן הָרִי טַעְמֵי הוּא כָּף אִם מְוֹתֵר לְגַבְבַת דַּעַת הַנִּכְרֵי פִּינּוֹן לְבִין עֲצָמוֹ שְׁלֹא בְּפִנֵּי רוּאִים דְאִם הָרִי מִן הַתּוֹרָה אֵין חִלּוּק פִּינּוֹן בְּפִנֵּי רוּאִים אוֹ לֹא אָבַל אִם הָרִי דְרַבְּנָן מִכֶּסֶם מְרֵאִית עֵין שְׁיִסְבְּרוּ שְׁגַבְבַת מְמוֹן נְמִי מְוֹתֵר בְּנִכְרֵי אִז אֵין אִסוּר רַק בְּפִנֵּי רוּאִים אָבַל שְׁלֹא בְּפִנֵּי רוּאִים מְוֹתֵר וְאָף דְקִי"ל כָּל מְקוֹם שְׁאָסוּרוֹ מִשׁוּם מְרֵאִית עֵין אִפִּי' בְּחֻדְרֵי חֻדְרִים אָסוּר מ"מ הָר"ן לְשִׁיטְתוֹ דס"ל בַּפ"ק דְבִיבְרָה וְהַבְּאִתִּי בְּסִפְרֵי הַחַיִּים ס' ש"א דְהִיכִי דְלִיכָא טַעוּת בְּגוּף הַמַּעֲשֶׂה רַק שְׁיִטְעוּ שְׁזָה אָסוּר וּבְאִמַּת אִינוּ אָסוּר זֶה מְוֹתֵר בְּחֻדְרֵי חֻדְרִים וּלְכַף ה"נ אִם הָרִי גְּבַבַת דַּעַת רַק מְדַרְבְּנָן וּמְפַנֵּי הַרוּאִים מְוֹתֵר בְּחֻדְרֵי חֻדְרִים.

וּלְכַף א"ש דְוִדָּאִי לְאָסוּר לִיתֵן לוֹ שְׁלֹא בְּפִנֵּי יִשְׂרָאֵל אֵין לְאָסוּר מִכֶּסֶם גְּבַבַת דַּעַת וּלְגִזְרוֹר אִם נִתִּיר לִיתֵן לוֹ שְׁלֹא בְּפִנֵּי יִשְׂרָאֵל אִתִּי לְמַטְעֵי וְלִיתֵן לוֹ גַּם בְּפִנֵּי יִשְׂרָאֵל דְאָז אָסוּר מִשׁוּם גְּבַבַת דַּעַת זֶה אֵין לְגִזְרוֹר פִּינּוֹן דְהוּא גּוֹפִיָּה דְרַבְּנָן וְהָרִי גְּזֵרָה לְגִזְרָה, אָף לַפ"ז הַרְנוּחְנוּ כָּף פִּינּוֹן דַּעַת עכ"פ בְּפִנֵּי יִשְׂרָאֵל אָסוּר מִכֶּסֶם גְּבַבַת דַּעַת לְכַף אִם נִתִּיר לִיתֵן לוֹ שְׁלֹא בְּפִנֵּי יִשְׂרָאֵל אִתִּי לְמַטְעֵי וְלִיתֵן לוֹ אָף בְּפִנֵּי יִשְׂרָאֵל וְאִז יֵשׁ חֲשֵׁשׁ דְאוֹרְיִיתָא שְׁהָרִי הַרְוָאָה יֹאמַר פִּינּוֹן דְבְּאִמַּת בְּפִנֵּי יִשְׂרָאֵל גְּבַבַת דַּעַת בַּע"כ בְּאִמַּת כְּשֶׁרָה הִיא וְיִקְנָה מִמֶּנּוּ וְהָרִי כְּאִן חֲשֵׁשׁ דְאוֹרְיִיתָא.

כֵּן הָרִי פְּנֻת הָר"ן לל"ק ולל"ב ס"ל דְגַבְבַת דַּעַת בְּנִכְרֵי אָסוּר מִן הַתּוֹרָה כְּמוֹ בְּמְמוֹן לְכַף אֲצ"ל מִכֶּסֶם גְּזֵרָה רַק שְׁהוּא גּוֹפּוֹ אָסוּר מִכֶּסֶם גְּבַבַת דַּעַת אָף בְּחֻדְרֵי חֻדְרִים וְדו"ק וּלְפַעַנ"ד זֶה עֲצָה נְכוֹנָה בְּכּוֹנַת הָר"ן וְדו"ק: תְּשׁוּבָה קִיח לַש"ע ס' ס"ו סְעִיף ב'.

נִשְׂאֵלְתִי בְּבִיבְרָה שְׁנִמְצָא בָּהּ טַפַּת דָּם וְנִתְעַרְבָּה בְּשֶׁאֵר בְּצִיִּים מָה דִּינָם, וְהֵנָּה דַּעַת הַש"ף בְּסִי' ס"ו ס"ק יוֹד דְבִין בְּנִמְצָא עַל הַחֶלְבּוֹן פִּינּוֹן עַל הַחֶלְמוֹן מְוֹתֵרִין דְבִטֵּל בְּרוּב מִכֶּסֶם דְהָרִי סְפַק דְרַבְּנָן לְהַקֵּל יַע"ש.

אף הנה המנ"י הביאו הפמ"ג רוצה להחמיר בנמצא על החלמון וכתב דהש"ך חזר בו פינון שפתב מיהו מה שהיקל מהרש"ל בנמצא על החלמון לא קיי"ל פנוניה וכו' והפמ"ג נדחק ליישב. וידעתי הדבר פשוט בכונת הש"ך דח"ו לעשות להש"ך פמי שאינו עומד בדבורו תכ"ד ובפרט דפשוט לשונו לא משמע כן, אף הפנונה דמהרש"ל מייירי בתערובת בין במינו בין שלא במינו ולכך בנמצא על החלבון החמיר דאף במינו אסור כל התערובת ובעל החלמון היקל דאף שלא במינו נתערב מותר פינון דס"ל פהרא"ה וכו' ועל זה כתב הש"ך דבנתערב במינו מותר בין נמצא על החלבון בין על החלמון אבל מה שהיקל רש"ל בנמצא על החלמון היינו אפי' נתערב שלא במינו בזה לא קיי"ל פנוניה, ואח"כ כתב דלא מבעיא בנמצא על החלמון דאסור שלא במינו פינון דהרא"ה הוי מיעוט נגד הגאונים אף גם אם נמצא על החלבון שלא במינו יש לפסוק פדעת מהרש"ל וב"ח שאסור ויותר נראה דט"ס היא בש"ך ודבריו מהופכין ותחלה צריך להיות מ"ש מיהו בנתערב שלא במינו יש לאסור פדעת מהרש"ל וב"ח ואח"כ צריך להיות מ"ש מיהו מה שהיקל מהרש"ל בנמצא על החלמון לא קיי"ל פנוניה, והיינו כמ"ש דתחלה פתב בנתערב שלא במינו אסור פדעת מהרש"ל אף מה שהיקל מהרש"ל בנמצא על החלמון אפי' שלא במינו מפת דהוא ס"ל להלכה דהעיקר פדעת הרא"ה בזה לא קיי"ל פנוניה רק בין על החלמון או על החלבון אסור שלא במינו.

וז"ב פונת הש"ך וז"ו לומר דחזר בו. ועודאפי' לדברי המנ"י דהש"ך חזר בו מ"מ אנו לא הדרינו בן דהרי עיקר טעם הש"ך לפי דברי המנחת יעקב מפת דהרא"ה הוי יחיד לגבי אינה פוסקים וא"כ לדין הרי גם דעת מהרש"ל פדעת הרא"ה וא"כ יש לנו תרתי דס"ל פדעה זו ולא יחידאי הוא.

לכך יש לנו ספקא שפיר דלמא פהרא"ה ומהרש"ל ולכך הוי לנו ספקא שפיר פעין דס"ל להש"ך גבי על החלבון וסוף סוף לדין מותר הוא ולדין נשאר סברת הש"ך פבתחלה.

לכך העיקר להורות כמ"ש הש"ך בתחלה דבכל ענין מותר התערובת במינו בין נמצא על החלבון או על החלמון ואין אסור רק בנמצא על החלמון וגם על החלבון וזה ברור ודו"ק היטב.

ואף דהט"ז בשם רש"ל מביא דמייירי במינו מ"מ י"ל דמהרש"ל עצמו מייירי אף שהוא באינו מינו רק דהט"ז מביאו לענין מינו אבל באמת הוא מיקל אפי' באינו מינו. הנה כ"ז פתבתי טרם עינתי בספר יש"ש ועתה הגיע לידי ספר יש"ש וראיתי פי גם הוא מייירי רק במין במינו ומ"מ דברי פנים דהרי ממילא הוא מוכח פן דבע"כ טעמא דיש"ש לא הוי מפת דמין במינו בטל ברוב פינון דהוא ס"ל עיקר פהרא"ה א"כ הרי בדרבנן צריך סמ"ך.

ואין לומר דטעמא משום דהוי ספק דלמא פהגאונים דהרי הוא ס"ל עיקר פהרא"ה ועוד דהרי סיים שם דאם היו טרופות יש להחמיר דבספקא דאורייתא ראוי להחמיר ואם איתא אף בטרופות הוי ס"ס ולמה נקט דהוי ספק דאורייתא.

ובע"כ דהוא לא נחית להך היתרא של הש"ך מפת דהוי ס"ס א"כ בע"כ עיקר קולא שלו מטעם דס"ל עיקר פהרא"ה א"כ אף באינו מינו הוי פן ומה חילוק לדידה בין מינו לאינו

מינו לכה ע"ז כתב הש"ך מה שהיקל מהרש"ל בנמצא על החלמון היינו באינו מינו לא קיי"ל פנותיה, אף לפ"ז דאינו מבואר פן ביש"ש נראה דמסתבר יותר דיש ט"ס בש"ך וצריך להיות תחלה מיהו אם נתערב שלא במינו וכו', ואח"כ כתב ומה שהיקל מהרש"ל וכו' דהיינו דלפי דעתו דלא נחית לסברת הש"ך וממילא פיון דמתיר מתיר אפילו באינו מינו לא קיי"ל פנותיה וז"ב ונכון.

וגם מ"ש השפתי דעת בשם המנחת יעקב דהרא"ה הוי יחידאי. הנה עינתי ביש"ש וראיתי שהביא גם דעת הרוקח דמתמיר יותר בחלבון מחלמון פדעת הרא"ה א"כ יש לנו לחוש לדעת הרוקח והרא"ה ויש"ש ולאו יחידאי גינהו לכה ודאי הדין כמ"ש לעיל דמותר התערובת פנ"ל וא"ש.

ושוב ראיתי בלבושי שרד בחידושי דינים שאוסר בנמצא על החלמון וס"ל בפשיטות דהש"ך חזר בו ולפענ"ד נראה כמ"ש: תשובה קיט לסי' ס"ז סעיף ד'. נשאלתי באחד ששנה רגלי פכש ומלחם ומלגם בכלי ראשון להסיר השער פנהוג ואח"כ נמצא באמצע הרגלים פתמים אדומים ביותר בהיקף וקצת מהפתם שחזר קצת וזה נעשה מחמת חוץ קשירת המשיחה לשחיטה, ונפל מחלוקת בין החכמים יש רוצה לאסור הפל פי יש לחוש לנצרך הדם וצריך חתיכה ומליחה וזה נתבשל במליגת כ"ר שהיד סולדת בו בלי חתיכה ונאסר המקום האדום וצריך ס' בהרגל נגד המקום האדום וליכא ולכן נאסר הפל, ויש רוצה להתיר משום שהלשון הש"ע משמע דוקא מחמת מפה וכאן ליכא מפה וחולי כלל.

ויש רוצה להתיר מחמת שלשון נצרך הדם משמע שנמצא טפת דם פנוס ונצרך וכאן רק הבשר אדום ביותר אבל אין פאן טפת דם נצרך. ע"כ לשון השאלה.

והנה זה הגיע לי בעיו"כ אחר מנחה ואז כ"א טרוד ולא הי' אפשר לעיין בזה וכעת אני טרוד בענינים אחרים השייכים ליומא ולכה לא יכולתי להאריך אף אעפ"כ היות פי ההוראה שצריכה לשעה פניתי מעט לעיין בזה ולהשיבו, הנה באמת בלשון הטוש"ע הוי נצרך הדם משמע מחמת מפה, אבל בעיון אחר שורש ומקור הדין הנה בש"ס פ' כ"צ דף ע"ה וחולין דף צ"ג גרסינו אומצא דאסמיק וכו' הנה לשון זה משמע רק האדים לבד וראיה דהרי נקט חז לישנא בזה ואח"כ גבי חלטו בחומץ נקט נמי לשון אסמיק והתם הפונה רק האדים לבד וכמ"ש הפוסקים ובש"ע עצמו בסי' ס"ז דאם האדים חזינו דנתעורר הדם לצאת וכו' א"כ פיון דנקט חז לישנא בזה אסמיק ובזה, משמע דהאדים לבד אוסר וכן הוא בפרש"י שער הרי"ף דאסמיק ואדום מדם משמע דהאדומות לבדו אוסר, וכן הוא לשון הרמב"ם בפ"י מהמ"א והובא בב"י בשר שהאדים והן אמת דהרב המגיד פירש שם דכונת הרמב"ם על נחלט בחומץ אבל הכ"מ וב"י פירשו דדעת הרמב"ם הוי פרוב המפרשים דקאי על אומצא דאסמיק בלא חומץ א"כ יהי מוכח לפ"ז דהאדים לבד אוסר דהרי לשון הרמב"ם בשר שהאדים, והנה הו אמת שלשון הראב"ד שהביא הבעל מגדול עוז וז"ל קבלת זה האיש פמה הוא זרה אצלנו דאומצא דאסמיק חתיכה שנצרך בה הדם מחמת מפה ואותו הדם יוצא רק ע"י חתיכה ומליחה כמו החוטין שהדם פנוס בהן ואין מליחה מועלת בה דלאו דם האברים הוא אלא דם הנפרש נצרך בה וכו'.

הנה מלשונו שפיר משמע דבעינן דוקא דם צרור שפן משמע מלשונו ובפרט מ"ש כמו החוטין שהדם מוכנס בהם משמע שבעינן דוקא פנוס ועומד וכו' א"ש מה דעלה על דעת הרמב"ד דהרמב"ם מיירי רק מאןמאצא דחלטו בחנומן וכן על דעת הרב המגיד ואיך לא אסקי אדעתיהו דהרמב"ם מפרש כפירוש רוב המפרשים וכמ"ש הב"י וכו' ובפרט הרב המגיד דזרפו ליישב לשון הרמב"ם למה לא פירש פו, אף הם ס"ל כהנ"פ שאין מטריפין רק בנצרך הדם הרבה ויש דם בעין אבל בהאדים לבד לא ולקף הרמב"ם ששינה לשון הש"ס וכתב רק בשר שהאדים מזה הוכיחו דלא מיירי בקף רק בחלטו בחנומן א"כ מוכח דדעת הרמב"ד והה"מ דרק בדם בעין פנוס אסור.

אבל שיטת הב"י וכ"מ משמע להיפוך וכן פתבנו לעיל בשם פרש"י על הרי"ף וכן הוא לשון הרא"ש פג"ה וז"ל אןמאצא דאסקימ ממת מפה שהנפתה הבהמה מחיים ונתקבץ הדם שם ונהאדים הבשר ייע"ש, והנה מלשון זה דכתב דהאדים הבשר מוכח דאדמומית לבדו אסור דא"ל דיש שם דם פנוס ממש דא"כ למה לי הך שהאדים הבשר אם חזינו דם פנוס בפנים וכן הוא לשון הר"ן בפג"ה והובא בב"י ג"כ וז"ל אןמאצא דאסקימ בשר שהוא אדום ביותר וניכר שהדם נצרך בתוכו ואם איתא דבעינן דם פנוס ממש למ"ל הך סימנא דהאדים נבדקיה, ונראה אם יש בו דם פנוס נאסר ואם לאו מותר ואם לא נבדק הרי הוי דם שבשלו דרבנו והוי ספק דרבנו, ועוד למה לא ביאר העיקר הדין דבעינן פנוס או לא האמת יורה דרפ"ד ס"ל כל שהאדים זה עצמו הוי סימן לצרורית הדם שבו וכל שהאדים הוי נצרך ואסור לקף הוי שיטת רש"י והרא"ש והר"ן וב"י דהאדים לבדו אסור ולקף דברי שניהם שהביא ר"מ הן המתיר מכח דבעינן דם פנוס הן האסור שניהם לא משתבש ויש להם פנים, שזה הוי שיטת הרמב"ד והה"מ וזה שיטת שאר הפוסקים.

אף זה האומר דדוקא מחמת מפה זה טעות דמה לי מפה או מחמת ד"א ומה שנקטו הפוסקים מחמת מפה הוי רק למעט אם נעשה לאחר שחיטה כגון בבית המטבחים לאפוקי סברת הר"ן שהביא הרמ"א בהג"ה סי' ס"ז ואף הר"ן לא אמרה רק לחומרא ולקף נקטו מחמת מפה לרמז דדוקא אם נעשה פן בחיים וכן ביאר הרא"ש הנ"ל להדיא שהנפתה הבהמה מחיים אבל לדינא כל שהוי מחיים יש לו דין נצרך הדם ובפרט בנידון שלקח שבא מחזק הקשירה נראה דהוי כמו מפה דהרי מכח חיזוק הקשירה נתאסף הדם במקום אחד ולקף הוי נצרך הדם ממש, ולקף מכח זה אין לצדד רק בהא יש סברא לומר פיון דלא הוי נצרך פאן דם בעין אף כפר פתבנו דרוב הפוסקים לא ס"ל פו.

ולהלכתא נראה פיון דרוב הפוסקים משמע להדיא דאסרי בהאדים לבד וכן יתנה מוכח מהרמב"ם לפי הב"י וכ"מ ומדעת הרמב"ד לא מפורש פו להיפוך ואף אם הי' דעתו פו קיי"ל כרוב הפוסקים לקף יש לאסור אפילו בהאדים לבד רק אם הוי הפסד מרובה הי' נראה לצדד להקל לסמוך על הוכחתנו מלשון הרמב"ד והה"מ וכיון דחתיכה נעשה נבלה דרבנו ולדעת פמה לא ס"ל כלל חנ"נ בשאר אסורין וגם דם שבשלו דרבנו ולקף כה"ג יש לסמוך בשעת הדחק לומר דבעינן דם בעין ממש פנוס שם ובלא הפסד מרובה יש להטריף.

פן נראה לפע"ד נכון וברור בזה. תשובה ככ לק"ק סאסוב להרב החר"ף מו"ה הירש בערשטין מו"צ.

ע"ד שאלתו ונ"ל באה לפני בשבת קודש אשה א' שמלחה רגל בהמה ולא הניחה על כלי מנוקב רק שהיתה מעמדת אותו בסמיכה לאיזה תיבה והטלפים נחתכו פדרפן עכ"ל שאלתו. והנה מצאתי זה בגליון הפמ"ג שלי והנני מעתיק לו זה.

ואם מלחו הרגל וקצצו ראשי הטלפים והעמידוהו ע"ג קרקע בפרט היכי שהקרקע מכוסה בנסרים דזה ודאי הוי כלי שאינו מנוקב אם אינו מקום מדרון צ"ע אם יש לאסור הרגל מפח נמלח בכשא"מ, הא ודאי אם היה מונח הרגל לארכו הי' ודאי אסור מטעם נמלח בכשא"מ, כי מבציא לי בעמד על טלפיו אם נימא פיון דהטלפים מפסיקין בין גוף הרגל להקרקע א"כ כמו שאם לא נקצצו הראשים המה נחשבין ככלי שאינו מנוקב ואסורין, כן נמי אם נקצצו הראשים המה חשובים ככלי מנוקב כאלו נמלח הרגל בכלי מנוקב ונהי שלכתחלה אסור להעמיד הכלי מנוקב על הארץ כמובפי' ס"ט מ"מ בדיעבד קי"ל ה"ה דכשר.

כן ה"נ הטלפים נחשבים ככלי מנוקב וכיון שבהם הדם אין מתקבץ רק יוצא לחוץ תיכף והמה מפסיקין בין הארץ להרגל כשר הרגל. או נימא שלקולא אין נחשבין ככלי מנוקב רק כגוף הרגל עצמו והוי כנמלח בכשא"מ פיון שלא היה המקום מדרון והי' הדם מתקבץ במקום אחד הרבה במקום שהרגל עומד.

וצ"ע לדינא בזה. מיהו לדינא אין להחמיר רק לאסור מה שבתוך הטלפים ולא יותר פיון דדעת המחבר שבלא"ה אין אסור רק מה שבתוך הציר ואף לדין דמחמירין בכה"ג יש להקל.

ואף אם לא עמד במקום הרף פיון דעומד בשפוע ואלכסון י"ל נהי דדרף הדם לפלוט למטה מ"מ פולט רק פנגדו ואינו נמשך לסוף הרגל רק כל חלק ממנו פולט פנגדו למטה וא"כ הוי האי חלק העליון של הרגל כנמלח בכלי מנוקב פיון שעומד באויר כן נראה לי להקל בזה ודו"ק.

עכ"ל בגליון הפמ"ג זה פמה שנים, והנה מ"ש רו"מ צד להיתר מפח אשר הדם מהרגל הולך בשטח השער מהרגל ורק מעט מאותו חתיכה שעומדת על הקרקע לא גרע מאם לא נחתכו הטלפים וכ' דביעבד הש"ף והפ"מ ואחרונים כולם מסכימין להיתר אף אם עומדין על הטלפין.

הנה אין דבריו נכונים דמי הגיד לו זה דהדם הולך דרך השיער הרי אין דרך הדם להיות פולט רק למטה. ולמה חתיכה עבה שנמלחה בכלי שאינו מנוקב אסורה ולא אמרינן דהדם פולט לצדדין ובמה עדיף רגל מחתיכה גדולה ועבה, רק המתירין גם מה שבתוך הטלפים נראה עיקר טעמם הוי פיון דעצם חלחולי מחלחל ונהי מהני מליחה להמות שבתוך העצם כמ"ש בסי' ע"א בע"כ דנמשך הדם דרך העצם לכה מתירין אף מה שבתוך הטלפין דהם עצם י"ל דפולט דרך שם אבל אם עומדין על כלי שאינו מנוקב לו יהא דהוי הטלפים בשר נמי היה אסור ואין היתרו היתר ובפרט אם עומדין ע"ג נסרים ואין היתר רק כמ"ש בגליון הנ"ל, ודע דכל חתיכת הטלפים לא מהני רק אם מונח הרגל או עומד וצד הטלפים הנחתך מונח למטה באופן שיפלוט דרך שם אבל אם מונח הרגל וצד שנתחף הוי למעלה ומכ"ש אם עומדין וצד הנחתך למעלה והחלק השני למטה הוא ממש

דין לא נחתכו הטלפים מממש וְהָעוֹלָם אֵין נִזְהָרִים בְּזֶה וְרֵאוּי לְהִזְהִירָם כִּי הוּא דָבָר פְּשׁוּט וּבְרוּר זו"ז אֵין לְהֶאָרִיף: תְּשׁוּבָה קַכָּא לְהַמְּוֹפְלָג מו"ה שְׁלוֹם הַלְוִי בִּכְפָר בְּאַרְשָׁא סְמוּף לַק"ק קוּמְפִּלִּינְג.

הִנֵּה שְׁאַלְתוּ קַבְּלַתִּי וְאַשְׁיִיבֶהוּ בְּקַצְרָה. הִנֵּה מַה שְׁהוֹרָה הָרַב לְאַכּוֹל בְּכֵן פְּקוּעָה גַם חֶלֶק אַחֲוָרִים פְּלִי נִיקוּר מַחוּטֵי דָם וְגִיד.

לֹא טֵב הוֹרָה נֶגֶד דַּעַת הַפְּר"ח וְקַצַּת אַחֲרוֹנִים דְּגִיד שֶׁל בֵּן פְּקוּעָה אֲסוּר וְגַם חוּטֵי הַדָּם וְנֵדָאֵי אֲסוּרִין לְכֹף לֹא יָפָה הוֹרָה אִם כִּי בְּדִיעַבְדּוֹ הַפְּלִים פְּשָׁרִים לְכַתְּחִלָּה לֹא יָפָה הוֹרָה. וּמַה גַּם בְּזֶה"ז וְנֵדָאֵי אֵין לְהוֹרוֹת הָיִתֵּר בְּדָבָר דְּהִיגֵי חִידוּשׁ פֶּן יִבְאוּ לְפָרֹץ יוֹתֵר וְכַמ"ש בַּפ"ב דְּפִסְחִים מִי אֵיכָּא דְּשָׁרִי כַּה"ג הֵיכָּא דְּשִׁכְיָחָא עֲבָדֵי כֵּן ה"נ בְּיָמִים הַלְלוּ: וּבְנִידוּן הָעוּף שֶׁנֶּשְׁבֵּר הֵגַף סְמוּף לַגּוּף וְהָיָה קָשָׁר אַגּוּדֵל וְהִתִּיר אַף שְׁהָיָה תַּחַת הַפְּנֵף בֵּין הַצְּלָעוֹת נֶצְרַר הַדָּם הָרַבָּה אַעפ"כ הָתִיר.

בְּזֶה וְנֵדָאֵי הָאָכִיל טְרַפּוֹת כִּי יָדוּעַ לוֹ בְּעוּף שְׁיֵשׁ לוֹ מִכָּה עֲמוּקָה תַּחַת הַפְּנֵף אֵיף הַדִּין וּבְנֵדָאֵי כֹל דְּהִיגֵי רִיעוּתָא מְחוּיָב לְבָדוּק בְּפָנִים אִם שְׁלֵטָה הַמְּכָה מַעְבָּר לְעֵבֶר וּבְנֵדָאֵי שְׁלֵא כַּדִּין הוֹרָה וְגַם הַפְּלִים יִשְׁבְּרוּ כִּי הָעוּף טְרַפָּה: וּבְדָבָר הָאִשָּׁה שֶׁהִ' דְּרַפָּה בְּכֹף לְרֵאוֹת מְרֵאוֹת לְבָנוֹת וְכַשְׁנִיבְשׁוּ נְהַפְּףָה לְאוֹנָם וְהוֹרָה הָרַב לְהַשְׁלִיף הַפְּתָמִים לְבָנִים טְרַם שְׁיִתְיַבְּשׁוּ הִנֵּה אִם לְכַתְּחִלָּה אֵין לְהוֹרוֹת כֵּן כִּי בְּלֹא"ה דַּעַת הַפְּר"ח דְּבָכָל פְּתָם לְבָן מְחוּיָבָת לְהַמְּתִין עַד שְׁיִתְיַבְּשׁוּ וְאַף דְּהַט"ז חוֹלֵק עָלָיו מ"מ בְּחִיבּוּרֵי שְׁיִוְרֵי טְהוּרָה הַבֵּאתִי רֵאָיָה לְהַב"ח מִן הִירוּשָׁלַיִם וְהַנְּכוּן לְעֵשׂוֹת כֵּן וְכַמ"ש בְּזֶה כֵּינּוּן דְּהוֹחֲזָקָה כַּמָּה פְּעָמִים לְהִיּוֹת רוּאָה כֵּן וְנֵדָאֵי הָיִי חֲזָקָה כְּמוֹ חֲזָקָה דְּנִסְתּוֹת וּבְזֶה י"ל דְּגַם הַט"ז מוֹדָה וְלַמַּעַט בְּפִלוֹגְתָא עֲדִיף מ"מ כֵּינּוּן דְּהַח"צ חוֹלֵק וְס"ל אַף אִם נֶעֱשֶׂה אַח"כּ אֲנִדָּם טְהוּרָה לְכֹף אֵין לְהֶאָשִׁימוּ עַל הוֹרְאוֹתוֹ בְּזֶה אַף עַכ"פ לְהַבָּא אֵין לְהוֹרוֹת כֵּן רַק מְחוּיָבָת לְהַמְּתִין עַד שְׁיִתְיַבְּשׁוּ וּבְדָבָר אֲשֶׁר הוֹרָה בֵּא' שֶׁהִ' לוֹ תְּבוּאָה בְּבֵית יִשְׂרָאֵל וְהָיָה צְרִיף לְשִׁלְחָה לְמָקוֹם אַחֵר וְהִתִּיר לְשַׁפּוֹר עֲגֵלָה בְּיוֹם ו' עַר"שׁק וּבְיוֹם ש"ק יִקְחוּ הַנְּכָרִים אֶת הַתְּבוּאָה מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וְיִמְדְּדוּ הַנְּכָרִים רַק הִישְׁרָאֵל יַעֲמוּד אֲצֵלָם שְׁלֵא יִגְבּוּ וְנָתַן עֲצָה שְׁיִמְכְּרוּ הַתְּבוּאָה וְגַם הָעֲלִיָּה לְהַנְּכָרֵי בַע"ג.

הִנֵּה שְׁלֵא פְּדַת הוֹרָה לְחַלֵּל שְׁבַת בְּזֶה וְשָׁמַע קוֹל עֲלָה נִדְף מְמַכִּירַת חֲמֵץ בְּפִסְחָא וְאֵין הָעֲנִינִים דּוֹמִין דְּאַפִּי חֲפֵץ שֶׁל נְכָרֵי אֲסוּר לְהַנִּיחַ לְנְכָרֵי לִיטְלוֹ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל מִפְּחַ מְרֵאִית עֵין וּמַה מוֹעִיל שְׁמֵכֶר גַּם הָעֲלִיָּה מִי יוֹדַע זֶה אַפְתִּי מְרֵאִית עֵין וּפְרָסוּם אֵיכָּא וּבְפִרְטָא אִם בַּעַל הַתְּבוּאָה עוֹמֵד אֲצֵלָם אֵין לָהּ חִלּוּל שְׁבַת גְּדוּל מְזָה: וּבְנִידוּן מַה שְׁאַסֵּר לְטַלְטֵל עַל הַפִּיצִינְיָא אוֹ הַפְּרוּסָפִי.

הִנֵּה בְּזֶה יָפָה הוֹרָה כְּמַבּוֹאֵר בַּה' עֲרוּבִין סִי' שְׁמ"ו וּבַט"ז שְׁם וּבַט"ז סִי' שַׁס"ד וְאִם כִּי בְּסַפְרֵי סִפְרֵי הַחַיִּים פְּתַבְּתִי לְהַקְּל בְּזֶה אַף עַכ"פ הוּא יָפָה הוֹרָה כְּדַעַת הַש"ע. וְנִידוּן מַה שְׁהוֹרָה לִיתָן מִים צוֹנְגִים סְמוּף לְחַשְׁיָכָה בַעַש"ק לְתוּף הַיּוֹרָה וְיִתְחַמֵּם כֹּל הַלְלָה וּבְבַנְיָקָר שׁוֹפְכִין אוֹתוֹ לְתוּף הַמְּקוֹנָה לְחַמְמָה וְנֵדָאֵי אֲסוּר גְּמוּר הוּא וְחָס לְהַזְכִּיר מְלַעֲשׂוֹת כֵּן וְיִשְׁתַּקַּע הַדָּבָר: וְזֹאת לְהַרְבֵּי הַמְּוֹפְלָג מו"ה יוֹסֵף שו"ב דַּק"ק קוּמְפִּלִּינְג נִי' ע"ד אֲשֶׁר הוֹרָה מְפוֹסְטִין בְּקַהֲלַתְכֶם שְׁיִבְנוּ יִשְׂרָאֵל בְּתִים בְּשַׁבַּת ע"י שְׁיִמְכְּרוּ הַבְּתִים וְהַקְּרָקַע לְנְכָרִים וּבּוֹנִים בְּרִישׁ גְּלִי בְּשַׁבַּת וְהַבְּעָלִים עוֹמְדִין אֲצֵל הַבְּנִין, הִנֵּה הָרַב הַנָּ"ל רֵאוּי

למתחו על העמוד ולגערו בנזיפה כי הוא חילול שבת גמור כי מלבד מה דהוי גוף המלאכה דאורייתא לא מהני הערמה פדעת התב"ש ונאף דע"י נכרי לא הוי רק שבות מ"מ חדא דמלאכה גמורה ומפונרסם פתבו האחרונים בשם ארעא דרבנן בשם הריטב"א דזה אסור מן התורה אפי' ע"י נכרי.

ועוד דהערמה בדרבנן אינו מותר רק מה דגוף המלאכה דרבנן אבל מה דגוף המלאכה הוי של תורה כמו דאמירה לנכרי אסור משום שבות ה"ה מכירה לנכרי בהערמה אסור מפח שבות דכף הוי שבות לעשות ע"י נכרי בדרף מכירה כמו בדרף שליחות וחד טעם וחד שבות הוא פנין דהוי המכירה דרף הערמה וגם פנין דהוי פרהסיא ומלאכת מחנך בזה נדאי לא מהני מכירה דרף הערמה, ונאפי' באבלות דהוי דרבנן איני מתיר מכירה בפרהסיא דרף מכירה לא התיירו רק בצנעא או בפסח פנין דהפל יודעין דהמנהג פן אבל בלא"ה אסור בפרהסיא במה שאין דרכו דרף מכירה והא מרחץ אסור אפי' דרף היסור פנין דאין דרכו בכף ואינו דומה לשדה ה"ה בזה.

לקח מפמה טעמים אסור לעשות פן ולמען השם לא יבנו עוד לחלל שבת בקהלתם ויכולין לשלוח פן להרב המתיר בזה כי עתיד לקבל גמולו מן השמים בהיתר זה ובפרט דהבעלים עומדין ורואין רע עלי המעשה בהיתר זה ומאוד עגמה נפשי על הוראות פאלו המקום ירחם עלינו וישלח לנו המורה לצדקה ותסור המכשלה.

כנפש המעטיר ידידו וכו': תשובה קכב בש"ע סי' ס"ט סעיף י'. בט"ז ס"ק כ"ד ומעשה בא לידינו באשה שבשלה בשר ושכחה אם מלחה אותו וכו'.

והנה פעין מעשה זו בא לידי באשה שבע"ש קנתה בשר הקנה היורד בין ערוגת הריאה והדיחה אותו במים ונתנה אותו על הדף שדרפה למלוח בשר עליו ואחר שנח כשעה שמים לקחה והדיחה אותו ובשלה אותו בקדרה נאח"כ שמה אל לבה שאינה זוכרת אם מלחה אותו אחר הנחתו על הדף או שכחה והניחה אותו בלי מליחה כף ובאה ושאלה מה לעשות בזה, והנה לכאורה עלה בלבי שדין זה הוא ממש דין המבואר פאן ותלוי בפלוגמת הט"ז והחולקין עליו.

אף אחר העיון י"ל ב' פנים לכאן ולכאן די"ל דאף החולקים על הט"ז היינו רק אם לא ידעה אם לא עשתה כלל תיקון המליחה וענינו אבל פאן דהתחילה עכ"פ במקצת התיקון שהניחה אותו על הדף המנוחד למליחה א"כ מסתמא גמרה הפל פנין שהתחילה עשייתו לא פסקה באמצע ובזה לכ"ע לא חיישינו ואמרינו שמסתמא עשתה פדינא.

אף י"ל להיפוך דכאן אפי' להט"ז אסור דע"כ לא מתיר הט"ז רק היכי דהיא שכחה כל המעשה לגמרי ואינה מסופקת אם עשתה הנצי מעשה או לא רק אם עשתה הפל ואם לא עשתה לא עשתה כלל בזה אמרינו דמסתמא מעשה רבה פזו לשפוח לגמרי ענין המליחה קודם הבישול לכף מסתמא מעשה רבה לא שכחה ואין לחוש דלמא עשתה התחלת המליחה ולא גמרה פתיקונה דז"א דלהא לא חיישינו פנין דליכא ריעותא בזה, דממ"נ מה ששכחה לא הוי לענין זה ריעותא דלחוש ששכחה הפל זה מעשה רב ולא חיישינו וכיון דבע"כ התחילה במקצת ואעפ"כ שכחה א"כ אין משפחתם ראיה שוב וי"ל שעשתה הפל לכף מתיר הט"ז אף הכא דהתחלת הענין זוכרת ולא שכחה רק אם מלחה

ממש או לא בזה שפיר יש לחוש כיון דאיפא ריעותא שאינה זוכרת אם עשתה פדינא או לא א"כ י"ל מסתמא אם עשתה פן היתה זוכרת וכיון ששכחה מסתמא לא עשתה שזה לא הוי מעשה רב די"ל כיון דהניחה אותו על הדף ותיכף אין מולחין פי צריף להניח מעט שיזובו המים, א"כ כיון שהניחה אותו מעט י"ל דיצא הדבר מלפה וסברה שפבר נמלחפאן וכיון שרק ברגע מעט שטרדא א"ע שוב אח"כ סברה שפבר מלחה ושכחה פזו מצוי הוא ואפי' להט"ז אסור, ובפרט דבאמת דברי הט"ז עצמם אין מובנים לי במה שהביא ראיה מלמען ירבו דהתם דרף הפה לומר בעצמו לשון המורגל בפיו אפי' בלי כוונה פידוע א"כ אמרינו ממ"נ אם בכונה התחיל למען ירבו בנדאי ידע שאמר והי' אם שמוע דאל"כ לא הי' מתחיל למען ירבו ואם שלא בכונה הפה מעצמו אמר למען ירבו שלא בכונה בנדאי לא הי' הפה אומר שלא פדרכו מה שאינו מורגל אלא נדאי דכבר אמר והי' אם שמוע ואומר הפה לשונו פדרכו, אף הכא במעשה הבישול שפיר יש לחוש ששלא בכונה לקחה ובשלה ושכחה אם מלחה תחלה דהרי אינו דבר הנמשך ממילא זה מזה רק ע"י מעשים חלוקים שפיר יש לומר ששלא בכונה בשלה בלי מליחה, ועוד דהתם כיון דאמירת למען ירבו והיה אם שמוע הוי ביחד ממש בלי הפסק לכו אמרינו אם בכונה אמר פן בנדאי אמר והיה אם שמוע תחלה דהרי ברגע זו שהתחיל למען ירבו נדאי הי' נזכר אם סיים והיה אם שמוע או לא לכו שפיר יש ממ"נ דאם שלא בכונה סרכא נקט ואזיל ואם בכונה מסתמא ידע אז שאמר והיה כיון שעשה פוסק ממנו, אבל הכא אטו מעשה המליחה והבישול הוי יחד זא"ז הלא אפשר שהמליחה היום והבישול אחר פמה ימים ולכו ליכא ממ"נ די"ל דבשעה שבשלה בכונה נטלה לבשל ששכחה וסברה שפמלחה אותו כבר לפני יום או פמה שעות, ועוד כיון דקיי"ל לענין משיב הרוח דלאחר למ"ד יום חזקה שהזכיר א"כ ה"נ בק"ש בע"כ מיירי פאן בגדול דבקטן אינו מחויב לחזור בכל גונוי ובע"כ מיירי בגדול דהוי ספק דאורייתא וא"כ כיון שקטן ג"כ מחויב בחינוך מדרבנן פמה שנים לפני גדלו א"כ כבר התפלל פמה ימים ערב ובוקר בסדר הזה כיון שהחזק למ"ד יום ויותר אמרינו סרכיה נקיט ואזיל, אבל פאן בבשר אטו שייף לומר חזקה בזה חזק דמה נעשה אם לא מלחה עדיין תשעים פעמים בשך ואף אם מלחה תשעים פעמים מ"מ כיון דהוי אפשר שיש פמה הפסקות בנתיים וכמה ימים חלפו בנתיים שלא אכלו בשך י"ל דאף בצ' פעמים לא נחשבה בזה חזקה לומר דסרכיה נקיט ואזיל.

לכו אין ראיות הט"ז ראיה לפע"ד ואין ספר נקה"כ בידי לעיין בו אם נתעורר בזה. והנה לא נשאר לנו לסמוך בפרט בגידון המעשה שלנו רק על טעם הראשון של הט"ז מפח דהוי ספק דרבנן ואף דהוי חזקת אסור יש פאן רוב ורוב עדיף מחזקה.

והנה ראיתי להרב השער המלך בה' מקנאות בכללי ספק דרבנן להקל הקשה עליו בכלל א' מדברי המשל"מ שהוכיח בה' בכורות מספק הניח גבי ערוב דכל שהוי ספק אם נעשה פלל דבר המתיר או לא לא אמרינו ספק דרבנן להקל והכא גמי הרי ספק אם נעשה פלל המתיר ועוד תמה עליו בסוף הפללים דבש"ס מוכח דאמרינו אין ספק מוציא מידי נדאי אף דרוב מעשרין הם יע"ש שהניח בצ"ע.

וילדעתי א"ש דעיקר טעמו של המשל"מ בזה הוא דהיכא דהספק הוא אם נעשה מעשה לא נכנס פלל בכלל ספק וכמו דקיי"ל באה"ע סי' ל"ח גבי תנאי דכל שהוא בקום ועשה אין אחד נאמן לומר עליו שקיים תנאו ואף ספק לא הוי מפת דאוקמינו פל דבר שהוא בחזקת שלא נעשה מן הסתם לכך ה"נ דכל שהספק אם נעשה מעשה מוקמינו ל"י אחזקתו שלא נעשה ואין זה בכלל ספק דרבנו, ובזה א"ש דדוקא התם בעירוב בספק הניח וכדומה דליכא חזקה להיפוך אבל הכא באשה ששכחה אם מלחה תחלה הנה זה נדאי בשעת קניית הבשר ידעה שצריכה למלוח חתיכה זו ואי נימא שבשלה בלי מליחה נצטרף לומר ששכחה אז הדבר שלא מלחה וכינון דמעיקרא ידעה והספק הוי אימת מתחיל השכחה, די"ל דבשעת הבישול נכרה שפיר אם מלחה או לא ועתה הוא דשכחה וכן י"ל דהשכחה התחיל מאז קודם הבישול א"כ ראוי לאוקמי אחזקה דמעיקרא שעד הנה ידעה ועתה הוא דשכחה, ועיין בט"ז סי' א' גבי שוחט יע"ש והכא לא שינוי טעמא דהט"ז שם, לכך בזה נדאי י"ל דתלינו איחור השכחה במה דאפשר ולכן נגד הך ריעותא דיש לאוקמא פל דבר בחזקת שלא נעשה י"ל חזקה להיפוך פינו דאין דרוף לשפוח ושכחה פזו אינו מצוי גם יש חזקה דמעיקרא שיידעה לכך יש לתלות איחור השכחה במה דאפשר.

ונהי די"ל להיפוך דלא נעשה מעשה הדר הוי לי שקולין וספק דרבנו להקל ולכך לא הוי קשיא להט"ז רק דאפתי יש חזקה אחרת מחזקת איסור של גוף החתיכה ואהא תירץ דנגד זה יש רוב להיפוך, ובזה מנישב גם קושיא השניה של שער המלך דהרי אין ספק מוציא מידי נדאי ובאמת פן משמע מפרש"י שם בפסחים ונדה דכתב פינו דרבנו הוא מהני חזקת חבר שעשון משמע דבלא"ה אף בדרבנו אין ספק מוציא נדאי.

אף לפמ"ש א"ש דהכא יש נדאי אחרת פנגדה פינו דמתחלה נדאי ידעה שלא נמלח וצריכה למלוח וספק אם שכחה בשעת הבישול ולא רמיא אנפשה לזפור אם מלחה או לא א"כ אין ספק השכחה מוציא מידי נדאי ידיעה תחלה וי"ל דעד הנה ידעה הפל ועתה הוא דשכחה א"כ יש פאן חזקה אחרת פנגדה דעד הנה ידעה ועתה הוא דשכחה, רק דהי' קשה להט"ז פינו דיש חזקת איסור לחתיכה זו א"כ לוקמא לחתיכה זו אחזקת איסור מה אמרת אדרבא נוקמה לאשה בחזקת שיידעה עד הנה מ"מ הרי שכחה לפניה ואיתרע חזקתה שעכ"פ הרי שכחה לפניה וחזקת החתיכה לא איתרע, לכך כתב דיש פאן רוב המרע לחזקה ולא גרע הרוב מהרי לפניה דאדרבא בעלמא רוב עדיף מחזקה ונהי דכאן הוי נדאי תחלה מ"מ שוב יש חזקה פנגדה מה שיידעה תחלה ועכשיו הוא דשכחה.

פן הי' נראה לכאורה ליישב דברי הט"ז. אף באמת דברי השער המלך תמוהין ואין פאן התחלת קושיא פלל על הט"ז ולא על המשל"מ מה שהקשה עליו מחבר שמת דמוכח דאמרינו גבי ספק אם נעשה מעשה סד"ר לקולא ובאמת לק"מ ונעלם ממנו במחכת"ה דברי רש"י שם בפסחים שפירש גבי חבר שמת משום דרוב חברין מעשרין הם ואח"כ פירש גבי חזקה על חבר וכו' וז"ל ואין גמגום והילוף אחר הרוב בדבר עכ"ל משמע דגם לפי הס"ד ידע מזה דרוב חברין ואח"כ מסיק דלאו רוב חברין הם רק נדאי הוא יותר מרוב ולפ"ז א"ש דמה דמסיק הש"ס ואבע"א התם נמי ספק וספק הוא חוזר לסברא קמא דלא הוי חזקה זו פודאי רק פרום כדס"ד מעיקרא רק מן התורה הוי ספק וספק ומדרבנו שוב אף רוב בעלמא מהני וא"כ א"ש דעד פאן לא קאמר המשל"מ דהיכי דספק

אם נעשה מעשה לא אמרינו ספק דרבנו להקל רק היכי דליכא רוב שנעשה המעשה אבל אם יש רוב בדבר שנעשה מעשה זו ודאי אמרינו ספק דרבנו לקולא.

ולהמתיק הדבר הוא ע"פ מה שבארתי במק"א דברי רש"י בפסחים ה"ל דלקה להס"ד לא מהני הרוב מפת דהוי הרוב תלוי במעשה ורובא דתלי במעשה לא אמרינו יע"ש ולפ"ז תינח דרוב לא הוי להיות נחשב פנדאי בדבר תורה דלא מהני ספק רק בעינן רוב לקה רוב לא נחשב אבל בדרבנו דספק מהני להקל רק דיש סברא לומר דצד זה דלמא נעשה מעשה גרע ואינו נכנס בכלל ספק בזה שפיר מהני עכ"פ הרוב פיון דהרוב מורה.

שנעשה המעשה עכ"פ שוב נתחזק פח הספק ואיתרע הך חזקה דמוקימין כל דבר בחזקה שלא נעשה דלחזקה זו שפיר מהני הרוב, ויש להסביר הדבר דעיקר הטעם דרובא דתלוי במעשה לא אמרינו מפת דהך סברא דראוי לאוקמי כל דבר אחזקתו דמעיקרא שלא נעשה זה מרעא פח הרוב לקה אין לו דין רוב וזה בדבר אסור דאורייתא דספקא אסורה ורק עפ"י הרוב מותר בזה אמרינו דכאן איתרע פח הרוב פיון דחזקה זו שלא נעשה מרעא פח הרוב אבל בדרבנו דספקא לקולא רק היכי דיש חזקה שלא נעשה מעשה ראוי להחמיר א"כ פאן הוי להיפוך דעכ"פ הרוב מרעא פח החזקה שלא נעשה פיון דהרוב מראה שנעשה לקה יצא זה בזה ועכ"פ ספק הוי שוב ספק דרבנו להקל.

ונה בבירור פנונת רש"י בפסחים, וכן פנונת הט"ז פאן מפת דיש פאן רוב דרוב מולחין תחלה ונהי דהוי רוב תלוי במעשה מ"מ מועיל הרוב לעשותו ספק, וז"ש דרוב עדיף מחזקה פנונתו פך דאי בעלמא הוי כמו חזקה א"כ הךא דהוי תלוי במעשה הוי גרע מחזקה אבל פיון דבעלמא רוב עדיף א"כ הךא אף דתלוי במעשה היינו דלא הוי רוב להיות עדיף מחזקה אבל עכ"פ הוא שקול לקה שוב אמרינו ספק דרבנו להקל ולק"מ מחבר שמת דאין ספק מוציא מידי ודאי דהתם ג"כ להמסקנא ספק וספק הוא הוי חזקה דחבר רק כמו רוב ומהני בדרבנו להוציא מידי ודאי פן ה"נ בזה ולק"מ על המשל"מ דהתם פיון דרוב איכא מהני הספק אם נעשה מעשה פנ"ל: שוב עיניתי בשעה"מ עצמו הרגיש קצת בזה וכתב דהתם נמי איכא רוב חבירין הם כפרש"י.

ואין דבריו נכוניו דלמאן פריה דלפרש"י באמת אף להך לינשא דספק וספק הוא הוי שהיתר מדרבנו מפת הך חזקה והיינו דלפרש"י הוי החילוק דהמקשן נמי ידע מהך חזקה דחבר רק דס"ל דהוי כמו רוב והתראצן מתרץ דהוי פנדאי והך איבע"א ספק וספק הוא חזר לס"ד דהך חזקה דחבר הוא כמו רוב ובדרבנו מהני.

ואם הקשה לשיטת התוס' שם בד"ה פדי פשיטא דלק"מ די"ל דהך אבע"א דספק וספק הוא רוצה ליישב בלא הך חזקה דחבר ומפרש כפשוטו כמשמעות לשון הש"ס דנדאי מפת הך חזקה דחבר הוי נדאי רק דהמקשן לא ידע מהך חזקה ולק"מ הקשה והתראצן משני לו דהוי פנדאי מפת הך חזקה דחבר, ואח"כ משני דאף לפי סברת המקשן א"ש דספק וספק הוא אף לפי סברתו דלא ידע מהך חזקה, אבל אם נבא להך חזקה אפילו לדאורייתא (לא) מהני.

ולא ס"ל להתוס' פרש"י לחלק בין רוב לנדאי רק כפשוטו. והשעה"מ הרפיב פרש"י ותוס' לאחדים וז"א.

ועוד נראה להסביר הדבר אף אי נימא דהתוס' מפרשי' ג"כ כפרש"י דאף המקשן ידע מהו תזקה רק דסבר דהוי כמו רוב מ"מ א"ש דרש"י ס"ל דאף בדרבנן אמרינו הו' תזקה דחבר אין מוציא מת"י דבר שאינו מתוקן לכך מפרש דאף בדרבנן הוי מפת הו' תזקה דרוב די בדרבנן.

אבל התוס' ס"ל דלא שייך תזקה זו רק בדאורייתא דבאיסור תורה שפיר תניש החבר דלא יבא איסור תורה על ידו לכך בזה נזהר שלא להוציא דבר שאינו מתוקן אבל באם אין פאן איסור תורה רק דרבנן בשביל איסור דרבנן לא תניש החבר פינו דלא יבא איסור תורה בשום ענין ועיקרו הוי דרבנן בזה אין החבר נזהר ולא שייך בזה תזקה דחבר כלל, לכך לפי המסקנא דאיסור תורה ליפא רק דרבנן ובדרבנן לא שייך הו' תזקה לכך שפיר כתבו דאינו ראוי רק למאכל בהמה אבל היכי דיש פאן רוב אף אם תלוי במעשה שפיר אמרינו בזה ספק מוציא מידי ודאי בדרבנן אף דהוי ספק אם נעשה מעשה כדמוכח מפרש"י ג"כ לפי מה שפירשתי הסוגיא לעיל לשיטתו וכדעת הט"ז והמשל"מ.

לכך נחזור לנדון דידן דאף אם מטעם השני של הט"ז אין להתיר פאן בלא"ה טעמו בזה אינו ברור ונעיקר רק מפת טעם ראשון, א"כ גם בנ"ד יש להתיר מה"ט. מיהו לא סמכתי ע"ז להקל רק מפת צירוף פבוד שבת לעת ערב שאין פנאי להכין אחר וגם הוא לענין אבל בלא"ה אין להקל בזה פן נראה לפענ"ד ודו"ק: תשובה ככג למשפיל אחד מו"ה חיים וואלף במו"ה אליעזר מסלויטא: הנה ע"ד שאלתו ע"ד המעשה של הט"ז בשכחה אם מלחה תחלה והתיר הט"ז מטעם דרוב מולחין תחלה וכו' והנה הביא רו"מ דברי אחרונים שהקשו על הט"ז דהרי הוי רובא דתליא במעשה ולא אמרינו ואתה הקשית על זה ממעות שנמצאו לפני סוחרים בהמה בשקלים ופ"ק דפסחים ומסוגיא דבמר בתרא, ונהרי הוי רובא דתלוי במעשה, ומזה הוליד לחלק דבמה דהוי חובה לעשות אמרינו אף דתלוי במעשה, אף שוב הקשה מרוב תינוקות מטפחין דהוי רובא דתליא במעשה ג"כ עכת"ד הנה מה שהקשה מתינוקות לק"מ דע"כ לא אמרינו רובא דתליא במעשה לא אמרינו רק בדבר התלוי בדעת האדם שיש בו דעת דאז פינו דהבחירה בידו לעשותו או לא אז ראוי לאוקמא בחזקת שלא נעשה מעשה, אבל דבר התלוי במעשה במה שאין בו דעת ומחסרון דעתו הוא עושה פן זה הוי כבא ממילא ולא נחשב מעשה רק כענין טבעי, ומה דאמרינו בבהמה דהוי רובא דתלוי במעשה היינו כמ"ש שם התוס' בבכורות דלפעמים צריף להרביע אבל בלא"ה לא הוי תלוי במעשה, ונהרי תשמיש אדם לא נחשב תלוי במעשה מפת דהוי ענין טבעי מכ"ש בתינוקות, ומ"ש אתה דהיכי דהוי חובה לא נחשב תלוי במעשה זה נסתר מדברי התוס' יבמות ובכורות שהקשו מתשמיש אדם ומה הקשו התם הוי מצוה דהוי מצות פ"ו ושמת עונה כמ"ש בפ"ו דפסחים דפריף באשתו גמי איפא מצוה ייע"ש, ואעפ"כ הוי ס"ד דהוי תלוי במעשה.

ומה שהקשה מבמר בתרא, הנה שם אינו מטעם רוב רק מטעם תזקה דתזקה דבדק. ועיין פמ"ג שחקר בדין אי אמרינו תזקה דתליא במעשה והוכיח מתזקת בדוק, והיינו פעין קושיותה והכל הולף למקום אחד, וכן יש להוכיח מהו דר' שמעיה דפ"ז דפסחים דקאמר תזקה אין הב"ד עומדין משם, ונהרי הוי תזקה דתליא במעשה, ומעומד מה דרחוקים מותרין מחצות היום דתזקה אין ב"ד מתעצלין וכו'.

והנה מה שהקשה ר"מ משקלים הנמצאין לפני סוחר ביהמה וכו' בלא"ה לק"מ. דע"כ לא אמרינו דרובא דתליא במעשה לא אמרינו רק להחמיר פועין ההוא דבכורות, אבל להיפוך להחמיר אזלינו בטר רובא אף דתליא במעשה, ומכ"ש לפמ"ש בהשמות לה' נדה דכלל זה דרובא דתליא במעשה לא אמרינו הוי רק דרבנן, ומן התורה אזלינו בטר רובא אף דתליא במעשה א"כ פשיטא דאין פח לחז"ל רק להחמיר ולא להקל.

והנה סמוכות לדברינו זה הוא מדברי רש"י שהבאתי בספרי ספר החיים סי' תרפ"ג דף פ"ז ע"ב מ"ש רש"י בפסחים פ"ק בסוגיא דאין חוששין וז"ל דאף דמותר באכילת ארעי באכילת קבע מיהא ליתסרי מיהו פיון דזה מדרבנן הוא ובדרבנן סמכינן על חזקת חבר שעשרן מוע"ש שלכאורה הוא תמוה דאם גם לתירוץ זה צריך לחזקה זו למ"ל לטעם דספק וספק הוא, ומזה הוכחתי דיש לומר דבזה פליגי ב' לשונות דלישנא קמא ס"ל דחזקה דתליא במעשה אמרינו לכה די בחזקה זו לבד, ולל"ב ס"ל דחזקה דתליא במעשה לא אמרינו ולכה מוכרח לתרץ דספק וספק הוא רק מדרבנן יש איסור ובדרבנן מהני חזקה דתליא במעשה כן הוכחנו שם, וזה סיוע לדברינו הנ"ל דכל עיקר פלל זה דתלוי במעשה לא אמרינו הוי רק דרבנן ולכה תינח בשל תורה אבל בדרבנן הם אמרו והם אמרו דמהני אפי' ברובא דתליא במעשה, א"כ לפ"ז ממילא מיושבים דברי הט"ז פיון דבדרבנן מהני רובא דתליא במעשה, נהרי דם שבשלו דרבנן, ועוד בלא"ה א"ש דברי הט"ז דיש לומר דאין פנונת הט"ז רק לסתור החזקה דהוי לו חזקת איסור, דבלא"ה הרי ספק דרבנן להקל רק דעיקר החשש שלו דהוי כאן חזקת איסור, לכה שפיר כתב נהי דרובא דתליא במעשה לא מהני היינו לעשותו פודאי, מיהו עכ"פ בחזקה דמאי ומרע לחזקה שפנגדה ונהי ספק וספק וממילא ספק דרבנן להקל.

והנה העיקר מה שפראה לי דמה דלא מהני רובא דתליא במעשה היינו רק נגד החזקה אם יש חזקה פנגדה דהרי יש להבין למה לא נלה בטר רובא דתליא במעשה הרי סוף סוף חזינו דרוב עושין כן, רק הפונה פיון דעכ"פ יש ספק אם נעשה מעשה זו עתה וכיון דמוקמינו כל דבר בחזקת שלא נעשה מעשה הוי זה עצמו חזקה דלא נעשה מעשה זו, ובצירוף חזקה אחרת שפנגדה הוי תרי חזקות ונגד ב' חזקות לא עדיף הרוב ונעשה ספק וספק, אבל היכי דליכא חזקה אחרת פנגדה מהני אף רובא דתליא במעשה דמה אמרת הרי יש כאן חזקה דלא נעשה מעשה זו מ"מ מה בכך סוף סוף פיון דרוב עושין כן הוי רובא ורובא וחזקה רובא עדיף.

ואזיל ליה קושיותו משוקי ירושלים פיון דליכא חזקה אחרת פנגדה מהני אף רובא דתליא במעשה, והתם בבכורות יש חזקה פנגדה דחזקה שלא נפטר רחמה וחזקה דמעיקרא שלא ילדה, לכה לא מהני רובא דתליא במעשה וזה פלל נכון לפע"ד.

והנה מ"ש דכונת הט"ז רק לדחות החזקה אין לתמוה ממ"ש הט"ז בלשונו ורוב עדיף מחזקה זה לק"מ דכונתו כף דאם בעלמא לא עדיף רוב מחזקה רק שקולין ממילא הך רובא דתליא במעשה דגרע משאר רוב לא הוי שקול כמו חזקה, והוי חזקה עדיפא אבל פיון דשאר רוב עדיף מחזקה א"כ נהי דאמרינו בש"ס דרובא דתליא במעשה גרע היינו רק דלא עדיף מחזקה, אף עכ"פ נשאר שקול וממילא מותר, ובגוף דברי הט"ז דברנו בחידושינו מכבר בעזה"י אין צת האסר פה.

והנה אם נימא כדבריה דהיכי דהוי חובה לא הוי רובא דתליא במעשה יש לומר פרפרת אחת שזה יהי פונת רש"י בפסחים הג"ל שכתב דלהך אבע"א נמי הך טעמא דבדרבנן סמכינן על חזקת חבר שעשורו, והקשיתי בחיבורי דא"כ ל"ק ולמה מתרץ בע"א, ולפי הג"ל יש לומר פה דודאי חזקה דתליא במעשה לא אמרינן רק מה דמשני חזקה על חבר וכו', היינו פנין דהוי חובה לו א"כ שוב לא נחשב תלוי במעשה, אף שוב הוי קשה לו הרי אפטר להכניסו במוץ שלה, וא"כ אין זה חובה לו דבידו להפקיע א"כ שוב הוי חזקה דתליא במעשה, ולכך מתרץ א"כ ממ"נ אם חיישת לדר"א ואינו חובה א"כ שוב בלא"ה אתי שפיר דספק וספק הוא דדלמא באמת הוי פו, ושוב הוי קשה לרש"י דהרי על קבע לא מהני עצה זו א"כ שוב הוי ודאי, לכך מתרץ רש"י שפיר דממ"נ על קבע פנין דאסור בכל ענין שוב הוי חובה מדרבנן וכיון דהוי חובה מדרבנן שוב הוי מדרבנן חזקה אלימתא דודאי עשורו ואינו תלוי במעשה פנין דהוי מדרבנן חובה ומדאורייתא דלא הוי חובה והוי חזקה דתליא במעשה שוב ממילא בלא"ה מותר דספק וספק הוא וא"ש פרש"י, ונהי שהוכחנו לעיל דהתוס' לא ס"ל סברא זו מ"מ יתכן להיות דרש"י סובר פן ודו"ק, מיהו אף לפי דרכו אין זה ענין לדברי הט"ז דזה לאו חובה הוא דהרי אפטר לצלי גם אי בעי לא אכיל ואין זה חובה וז"פ והנה חזר השואל והשיב לי וזה אשר השבתי לו: הנה מה שרצה לדחות דברי הראשונים אין בהם פדי תפיסה כי על מ"ש דיש לומר דרובא דתליא במעשה הוי רק לחומרא והשיב מדברי הפ"י בסוגיא דבמר בתרא, הנה אלמדנו דרף השגה על פלפול לא שייך רק או מדברי הש"ס או מדין המפורש להיפוך אבל מדברי פלפול בפרט מספרים אחרונים אין זה סתירה, ואם משועבדים אנחנו לדברי הפ"י כמה תירוצים נאמרו בזה בחידושינו שם.

ועל מ"ש ראיה מתוס' דאפי' במקום מצנה נמי שייך האי פללא דרובא דתלוי במעשה לא אמרינן, על זה כתב דאשה אינה מצנוה על פ"ו בזה מכ"ש דאין בו ממש חזקת דהרי עכ"פ מצנוה על שבת עיין באה"ע סי' א', ועוד הרי קושיותי הוי מהאשה שהלכה היא ובעלה למד"ה דאמרינן שם רוב מתעברות ויולדות, וא"כ שם הרי פכר נשאת והיא משועבדת לו ואי אפטר לפטור ממנו ומה הקשו דהוי רובא דתליא במעשה הרי היא מצנוה על זה והיא משועבדת לו גם מצנוה מן התורה לעשות רצונו.

גם מ"ש על ראיתי לענין חזקה דתליא במעשה די"ל ב"ד שאני, ג"כ אינו נראה פנין דעיקר הטעם דלא אמרינן רובא דתליא במעשה מפח דמוקמינן פל דבר בחזקת שלא נעשה מעשה לדחות הרוב אף דבכל נוכתא רובא נחזקה רובא עדיף אליה חזקה דלא נעשה מעשה לדחות הרוב, א"כ ראוי שיהי' אליה גם נגד חזקת הב"ד ולשוני' עכ"פ ספק לומר אוקי חזקה כנגד חזקה.

וכל זה ברור ופשוט ואין להאריך יותר. דברי ידו וכו': תשובה קכד לק"ק סטרעליסק להרבני המופלג מו"ה צבי הירש נ"י.

ע"ד אשר שאל בדין בשר שהנדח אחר המליחה וספק אימת הנדח אם תוף שיעור מליחה או אח"כ, והנה ר"מ פלפל בזה הרבה ועל פלפולו לא אשיב לו רק מה שנוגע לדניא. והנה מה שדיקמה זה לפלפול הט"ז ונקה"כ באם לא נודע אם מליחה או לא זה אין לו דמיון לזה דכאן פנין שעכ"פ נמלח והי' עתיד לצאת מעצמו הדם אם לא הי' עושה מעשה

ומדיחה כָּבֵר אֵיתָרַע חֲזָקַת אִסוּר, וְלֹא גָרַע מִמֶּנּוּ שֶׁהַפּוֹסְקִים בְּזָרְק לֵה גִט סָפֵק קָרוֹב לוֹ סָפֵק קָרוֹב לֵה אֵיתָרַע בְּזָה חֲזָקַת פְּנוּיָה, מִכִּי שֶׁבְּזָה דְחֲזָקַת אִסוּרָא אֵיתָרַע וְרֵאוּי לִוְמַר סָפֵק דְרַבְּנָן לְהַקֵּל.

מִיָּהוּ יֵשׁ לִוְמַר דִּישׁ חֲלִוּק בְּזָה כִּינּוּן דְרֵאוּי לְאוּקְמָא כֹּל דְבָר בְּחֲזָקַתוֹ דְמַעֲיָקְרָא, וְאִ"כ אִם יָדוּע לָנוּ הַשְּׁעָה אֵימְתִי נְמַלַּח כְּגוֹן בְּשַׁעָה שְׁשִׁית, רַק דְסָפֵק עַל שְׁעַת הַדְּחָה אֵימְתִי הַנְּדַח אִם תּוֹף שִׁיעוּר מְלִיחָה אוֹ אִח"כ, בְּזָה וְדַאי דְמוֹתֵר דְרֵאוּי לִוְמַר דְמוֹקְמִינּוּ הַבְּשָׁר בְּחֲזָקַת מְלוּח וְהַשְּׁתָא הוּא דְאֵתָרַע וְשׁוּב הָיִי סָפֵק דְרַבְּנָן לְהַקֵּל, אֲבָל אִם הָיִי לְהִיפּוּף דִּידוּעַ הַשְּׁעָה שְׁל הַדְּחָה רַק דְסָפֵק הָיִי עַל זְמַן הַמְלִיחָה אִם נְמַלַּח שִׁיעוּר מְלִיחָה מְקוֹדֵם שְׁעַת הַדְּחָה אוֹ נְמַלַּח בְּאִסוּר שְׁלֵא הָיִי שִׁיעוּר מְלִיחָה עַד הַדְּחָה בְּזָה יֵשׁ לִוְמַר חֲזָקָה לְהִיפּוּף דְהַשְּׁתָא הוּא דְנְמַלַּח וְלֹא קוֹדֵם וְיִטְרָפָה, לֹא מְבַעֲיָא לְהַסוּבְרִים דְסָפֵק דְרַבְּנָן בְּאַתְחֲזוּק אִסוּרָא אִסוּר אַף גַּם לְהַמְתִּירִין יֵשׁ לִוְמַר הֵינּוּ כְּגוֹד חֲזָקַת אִסוּר אֲבָל לֹא נֶגְד חֲזָקָה דְלֹא נַעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה דְאֵלִים יוֹתֵר וְכַמֶּלֶךְ הַמְשַׁל"מ דְבְסָפֵק אִם נַעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה אִפִּי' בְּדְרַבְּנָן לְחוּמְרָא, וְנִהִי דְזָה אִין לוֹ עֲנִין לְכָאן דְבַנ"ד יָדוּעַ אִי נַעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה רַק דְסָפֵק אֵימְתִי נַעֲשֶׂה מ"מ נִרְאֶה דְבַכָּה"ג כ"ע מוֹדִים דְאֵזְלִינּוּ בְּתֵר חֲזָקָה דְמַעֲיָקְרָא, וְהַשְּׁתָא הוּא דְנַעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה דְלַמְעַט בְּפְלוּגְתָא עֲדִיף.

וְכִינּוּן דִּישׁ מְחִמִּירִין בְּכֹל סָפֵק דְרַבְּנָן בְּאַתְחֲזוּק אִסוּרָא יֵשׁ לִוְמַר בְּזָה כ"ע מוֹדִים. כְּנַלְפַע"ד נְכוֹן לְדִינָא וְז"ז אִין לְהֵאָרִיף מֵאַפְס הַפְּנֹאִי.

דְבָרֵי יְדִידוֹ הַטְּרוּד וְכו' תְּשׁוּבָה קַכָּה לְסִי' ס"ט סְעִיף ד' תְּשׁוּבָה לְמַשְׁכִּיל א'. הִנֵּה ע"ד אֲשֶׁר שָׁאֵל לְפָרֵשׁ לוֹ דְבָרֵי הַבָּה"י שֶׁפְּתַב דְבַעוּף אִם מְפָרִידִין הָעוּר דְהֵינּוּ אִם נִפְחֹהוּ וּמְלַחֲוֵהוּ אִסוּר אִפִּי' בְּדִיעֵבַד וְשָׁאֵלְתָּ אִם הַפְּנוּיָה בְּלֹא נְמַלְחָה בְּפָנִים אוֹ אֲפִילוּ בְּנְמַלְחָה בְּפָנִים: תְּשׁוּבָה הִנֵּה כֵּן דַּעֲתִי נוֹטָה, בְּרֵאשׁ מַה דְפָשִׁיטָא לָךְ דְהַבָּה"י אוֹסֵר אֲפִילוּ בַהֶפ"מ כִּינּוּן דְכְּתַב רֵאוּי לְעֲנֹשׁ ע"ז כ"ש דְאוֹסֵר אֲפִילוּ בַהֶפ"מ, הִנֵּה הָךְ ק"ו פְּרִיכָא הוּא דְמַה רֵאִי' הוּא זֶה דְאֵטוּ דְבָרִים דְבַהֶפ"מ שְׁרֵי מוֹתֵר לַעֲשׂוֹת כֵּן לְכַתְחֻלָּה, זֶה אִינוּ דְאֶדְרַבָּא הַשְּׁכָל נוֹתֵן לְהִיפּוּף כִּינּוּן דְאִין לוֹ הֵיתֵר רַק מִפְּת הַפ"מ אִם לֹא הִי' נִכְנָס לְכֹף לְכַתְחֻלָּה לֹא הִי' צְרִיף לְבֹא לִידֵי הַפ"מ וְרֵאוּי לְעֲנֹשׁ הָעוֹשֶׂה, וְהָרִי סָפֵק דְרַבְּנָן מוֹתֵר אַף שְׁלֵא בְּמִקוֹם הַפ"מ וְהָרִי קִי"ל דְאִין עוֹשִׂין סָפֵק דְרַבְּנָן לְכַתְחֻלָּה וְאִם עָבַר וְעֲשֶׂה כֵּן וְדַאי רֵאוּי לְעֲנֹשׁ הָעוֹשֶׂה, וְאִם כְּוֹנֵתָךְ כִּינּוּן דְרֵאוּי לְקַנְסוֹ מְמִילָא רֵאוּי שְׁלֵא לְהַתִּיר לוֹ מִטַּעַם קְנָס, מִיָּהוּ בְּזָה נ"מ אִם עֲשֶׂה בְּשׁוּגַג שְׁלֵא יָדַע הָאִסוּר בְּזָה אֲפֶשֶׁר דְמַתִּיר בַּהֶפ"מ אוֹ לְאַחֲרִים מוֹתֵר כְּדִין הַמְבַטֵּל אִסוּר לְכַתְחֻלָּה.

מִיָּהוּ לְפִי הָאֵמֶת נִרְאֶה דְהַבָּה"י אוֹסֵר אֲפִילוּ בַהֶפ"מ וְהוּא דְבַה"י מִיִּירֵי בְּנֵדַאי בְּלֹא נְמַלַּח בְּפָנִים דְאִם נְמַלַּח בְּפָנִים פְּשִׁיטָא דְלֹא גָרַע מִנְמַלַּח מִצַּד א' דְמוֹתֵר דִּיעֵבַד, וְכֵן מִשְׁמַע מְלִשׁוֹנוֹ שֶׁפְּתַבּוּ הָאֲחֻרוּנִים שֶׁמְלַחֲוֵהוּ ע"ג הָעוּר מִשְׁמַע דְלֹא הָיִי הַמְלִיחָה רַק ע"ג עוּר וְלֹא יוֹתֵר, וְכֵן מִשְׁמַע מְדַבְּרֵי פּוֹסְקִים אֲחֻרוּנִים שֶׁסְתָמוּ וְלֹא דְבָרוּ כָּלֵל בַּהֶפ"מ מַה דִּינוּ וְאִם הוּוּ מְפָרְשֵׁי דְמִיִּירֵי גַם בְּנְמַלַּח בְּפָנִים לֹא הָיִי שְׁתַּקִּי מְלַדְבֵּר בַּהֶפ"מ מַה דִּינוּ אֲלֵא וְדַאי ס"ל דְמִיִּירֵי בְּלֹא נְמַלַּח בְּפָנִים וּבְזָה וְדַאי דְאִסוּר אִפִּי' בַּהֶפ"מ כִּינּוּן דְאִין כָּאן מְלִיחָה כָּלֵל לֹא בְּפָנִים וְלֹא בְּחוּץ וּלְכֹף.

נראה דבה"י מיירי בלא נמלח בפנים פלל אבל בנמלח בפנים נדאי פשר בהפ"מ פדין נמלח מצ"א. ואף אם ספק הוי בכונת הבה"י ראוי לסמוך להקל פיון דדמ שבשלו דרבנן וגם דינו גופי' חידוש הוא דמצד הסברא מה בכך דנפחוהו הרי חתיכה עבה אף דהוי חלול בפנים כל היכא דלא מגולה לאויר מהני לו מליחת חוץ, ומזה עצמו הי' מוכח דבה"י מיירי בלא נמלח בפנים דאם נמלח בפנים א"כ למה יגרע מעורף שלא נפתח פלל ונמלח מכל צדדיו בחוץ דכשרה א"כ מה בכך שהווא חלול בפנים פיון דאינו מגולה לאויר בע"כ דמיירי בלא נמלח בפנים, מיהו מזה אין ראוי די"ל דשאני תרנגולת שלא נפתחה דאין בה אויר מבחוץ פלל דהרי קפדינו שלא יהי' מגולה לאויר משמע דבאויר תליא מלתא ונהרי בתרנגולת ליכא אויר בחוץ לכה אינו מפסיד המליחה אבל בנפחוהו דהכניס בו אויר מבחוץ לכה האויר מקרר המליחה ומעכב פח המלח להוציא דם ולפעול פעולתו ולקמן נדבר מזה אי"ה.

אף א"כ עכ"פ זה חידוש דין הוא לכה אין לה בו אלא חידושו ומנ"ל להחמיר אפילו בנמלח בפנים לכה נראה להקל בנמלח בפנים ודינו בנמלח מצד א' ועדיף מיניה פיון דעכ"פ קצת נמלח ע"ג העור מבחוץ ג"כ ולכה אף שלא נבקעה לשנים מ"מ מהני להצטרף המליחה שבחוץ עם המליחה שבפנים להיות נחשב בנמלח מצד אחד עכ"פ.

גם מה שישאל בטעם הדבר שמתיר שם היכא דהסירו הנפוח בזה אסור לכתחלה ומותר בדיעבד וע"ז שאלת דמה סברא הוא זה הרי הוי פשני חתיכות זה ע"ג זה. הנה לכאורה הי' נראה לי בטעם הדבר פיון דקיי"ל חבורי אדם לא הוי חבור ונהמקור לזה הוא מהתוספת' דטהרות וכתבתי במ"א דהיינו דוקא בדברים שלא היו מחוברים מתחלה בידי שמים רק שאדם רוצה לחברן חבור חדש בזה לא הוי חבורי אדם חבור אבל אם הי' דבר אחד בידי שמים רק אס"פ נחלק בידי אדם בזה מהני חבורי אדם להיות דינו כמעיקרא כמו שהי' תחלה פיון שאינו עושה ענין חדש רק מחזירו לתחלתו, א"כ ה"נ בשלמא בשאר ב' חתיכות שהיו חלוקין מעיקרא לא מהני אף שהוא מדבקן יחד דחבורי אדם לא הוי חבור אף בעור העופות דהוי מחובר בידי שמים רק שהוא ע"י נפוחו הפרידן בזה אם מסלק מעשיו נעשה אחד כמעיקרא כמו שהי' תחלה אחד והוי פחתיכה עבה.

אף לפ"ז יתחדש דין חדש בכתף כל נחם לשנים אם יחזיר ויחברן כמו שהי' מעיקרא יהי' מותר בדיעבד בנמלח מצ"א אפ"ל שלא במקום הפ"מ וזה אינו נראה לחדש דבר חידוש כזה. לכה נראה הטעם פשוט דבשלמא בשני חתיכות שהם מופרדין מפל וכל לכה לא מהני מה שמחברן יחד דחבורי אדם אינו חבור אבל העור של עורף הרי אף אם נפחוהו מ"מ הוי מחובר לו בצדדיו ונהרי הוא בכל צדדיו פגוף א' א"כ מה בכך דהוי נפוח באמצע הרי בחתיכה אחת עבה אין שיעור אפ"ל אם יהי' גבוה כמה וכמה פולט מעבר לעבר.

ואין לומר דשאני הכא שהוא חלול באמצע הרי אף גפי' תרנגולת חלולה שלא נפתחה מותר אפ"ל שלא במקום הפ"מ ומוכח דזה הוי בנמלח בכל צדדיו א"כ למה יגרע תרנגולת נפוחה ובע"כ עיקר הטעם פיון שהכניס בו אויר אז האויר מקרר המליחה פיון דחזינו דיש קפידא בגילוי לאויר מוכח דהאויר מזיק להמליחה א"כ ה"נ הכניס בו אויר ולכה תינח בהיות שם האויר אבל אם הסיר הנפוחה א"כ האויר חלף חלף לו שוב חזר דינו

להיות פגוש אחד כיון דעדין הוי פגוש אחד שהרי מחובר בכל צדדיו חיבור דמעיקרא והוי פתיחה עבה וכעוף חלול וכיון דמחובר מעיקרא בידי שמים הוי חיבור והוי גוף אחד וז"ב בסברא.

גם מה ששאל אם קרעו ע"י נפיקה הוי פדוחק הספין ולבצי הדחה שנית. הנה זה דבר פשוט שז"א דכל דבר הנעשה ע"י נפוח נעשה בקל וזה אינו מוציא דם ואם הכתוב רוצה למנקט דבר קל מזכיר נפיקה כי כל צורריו יפית בהם דהפחה בעלמא סגי להו והרבה מזה ולכך ה"נ דוקא ע"י ספין דהוי דוחקא דספינא או אפילו ע"י קריעה ביד דהוי מעשה קשה זה מוציא דם ובעי הדחה להסוברים מפח דם בעין אבל הנפיקה הנעשה ברוח בעלמא זה אינו מוציא דם וגלוי לכל מבין דת ודין.

ויותר אין להאריך בזה במקום שאין הנושא סובל אריכות יותר: תשובה כמו לש"ע שם סעיף ט"ז. הנה אשכחנא פתרי דיהיה נמלח מצד אחד עדיף מנמלח בב' צדדיו כגון אם נמלח בכלי שאינו מנוקב דאם נמלח משני צדדיו נאסר פולו לדין ולא מהני לי' תקנה לצלי אבל בנמלח מצד אחד כיון דלכמה פוסקים לא נחשב זה מליחה כלל א"כ מותר אח"כ לצלי ואינו נאסר רק מה שהי' בתוף הציר דזה נאסר מפח כבוש כמבושל אבל מה שחוצ לציר דיש פוסקים שמתירין בכל מליחה פו והיש אוסרין הוי רק מטעם דמבלבל טעם החתיכה וזה שניי רק פשנמלח בכל צדדיו אבל אם לא נמלח רק מצ"א כיון דלכמה פוסקים אין מליחה זו שולטת בכל החתיכה א"כ גם אינו מבלבל טעם החתיכה ולכך מותר לצלי עכ"פ.

וגם הוי ס"ס דלמא פיש מתירין בכל כשא"מ חוצ לציר ודלמא פהפוסקים דמליחה מצד אחד לא נחשב מליחה ואין זה בלבול טעם החתיכה ולא מבעיא אם הניח הצד שנמלח למטה כיון דדם אינו מפעפע למעלה פשיטא דאין לו דין נמלח בכשא"מ ולפי דברי הבל"י שהביא הפ"מ משמע דבכה"ג לכ"ע לא הוי מליחה, פהי מליחה פשיטא דאין לו דין כשא"מ אף גם אם מונח הצד שנמלח למעלה נראה דמותר דנהי דפולט למטה מ"מ כיון דלמטה אינו רותח אף שנמשך הדם למטה מ"מ אידי דפולט אח"כ דם דידי' ופולט דם דאחרני' ובשלמא כשכל החתיכה רותח י"ל דמבלבל טעם החתיכה אבל בכה"ג לא שניי בלבול כנלפע"ד נכון: והנה בדין זה גופי' בנמלח מצ"א הי' נראה להיפוך מדברי הבל"י דאף מי שמתיר אינו מתיר רק במונח צד שנמלח למטה כיון דהמתיר בנמלח מצד א' הוא הרשב"א והרשב"א לשיטתו אזיל שכתב הטור בה"מ ובסי' ק"ה דגם במליחה אמרינן תתאה גבר יע"ש א"כ ה"נ בנמלח מצד א' והונח למטה אמרינן תתאה גבר ושולט פח המלח אפילו למעלה ונעשה הפל רותח ומושך את הדם למטה לפולט, אבל באם מונח הצד שנמלח למעלה י"ל דאף הרשב"א מודה שאסור כיון דלדידי' אמרינן במליחה תתאה גבר א"כ התחנותן שהוא תפל גובר ומקרר העליון ומודה הרשב"א דאסור.

ומיהו מלשון הרשב"א שהביא בב"י שמביא ראיה דמצ"א מותר מעופות חלולין דא"א למלקח בפנים וכו' מזה מוכח דס"ל דאף אי בצד העליון נמלח מותר דהרי בעופות הוי צד א' למעלה ולא ימלט בלא"ה א"כ מוכח דאף במונח למעלה הצד שנמלח מותר מיהו יהי' מוכח מזה דלא פדעת הבל"י נמי מדכתב דאסור במונח למטה והרי ראיות הרשב"א

הגוי מעופות ושם לא ימלט שלא יהי מונח צד א' למטה ואעפ"כ מהני בנמלח מצד א' וזה ראיה ברורה.

אף באמת הדבר תמוה להרשב"א דס"ל דאמרינן במליחה תתאה גבר א"כ מאי תזית דנימא שצד העליון גובר ומחמם התחתון נימא שצד התחתון גובר ומצנן העליון ונהרי הרשב"א ס"ל בעלמא דאדרבא גבי מליחה הגוי תתאה גבר ולמה פאן ס"ל להיפוף.

ולכה ה' נראה כמ"ש בתחלה דהרשב"א אינו מתיר רק במונח הצד שנמלח למטה דאז תתאה גבר ומה שמתיר בעופות אף שיש צד עליון היינו פיון דבעופות נמלח גם צד התחתון ויש פאן נמי תתאה מלוח, ונהי דאם צד העליון לא נמלח כלל אין לומר בזה שיהי' דינו בנמלח מצד א' כמ"ש הפ"מג היינו רק אם לא נמלח העליון כלל אז לא אפשר להיות פח בתחתון כ"כ לחמם העליון עד שיפלוט זה א"א פיון שאין כל החתיכה דבוקה רק הגוי חלול באמצע אף אם גם העליון נמלח מהני לזה מליחת צד התחתון שאינו מניח לצד שלמטה מהעליון לקרר את העליון המלוח ומצטרף חנם התתאה וחום העלאה להיות פולו חם.

זה פונת הרשב"א אבל אם צד העליון נמלח והצד התחתון לא נמלח כלל מודה הרשב"א דאסור, ובהיות פן לא ה' מקום להתיר כה"ג אפי' בהפ"מ. מיהו י"ל דבהפ"מ יש לצרף שני הסברות היינו סברת הרשב"א דס"ל היכי דהצד התחתון נמלח ולשיטתו דתתאה גבר מהני מליחת צד אחר וא"כ מוכח דהיכי דהמליח התחתון מהני צד אחר, וא"כ מצרפין אנו סברת הפוסקים דלדין אין חילוק במליחה בין עלאה ותתאה וא"כ ס"ל דבמליחה אף עלאה גבר א"כ מהני לדין אפי' בנמלח צד א' העליון לבד.

מיהו יש לפקפק בזה דהו"ל ס"ס לאיסורא דלמא לא קיי"ל כהרשב"א בנמלח מצד א' ודלמא קיי"ל דאף במליחה אמרינן תתאה גבר ולכה אין מקום להקל בהפ"מ כנלפע"ד נכון לולי שמדברי האחרונים מוכח להיפוף ונהדר צ"ע למעשה תשובה כזו (לסי' ס"ט סעיף ט"ו) להרב דק"ק קולקוב.

ע"ד אשר שאל על דברי הכו"פ שמתרץ קושית הש"ף למה יהי מותר בשר הנשרה במים לצלי אם הוא מלונכה בדמים הרי הוא דם בעין ודם בעין אינו יוצא לא ע"י מליחה ולא ע"י צליה ומתרץ הכו"פ דהפונה פיון דיש בחתיכה למ"ד נגד דם שעלי' ובמים יש עכ"פ כמו החתיכה וע"כ יש ששים נגד הדם שבעין, וע"ז תמה רו"מ דהרי המים נאסרו מיז פשנתערב בהם הדם והחתיכה אינה מצטרפת רק בסוף המעל"ע עכת"ד.

וע"ז בנה כל יסוד דבריו ובמח"כ נעלם ממנו דבר פשוט דבצונן לא שייך חנ"נ ועיין בש"ף יו"ד סי' קל"ד ואפי' אם נימא דבצונן נמי נעשה גבלה היינו היכי דהוי עכ"פ פבוש או מליחה בענין דשייך בו נתינת טעם אז דמיא עכ"פ במקצת לבב"ח, אבל היכא דליכא לא כבישה ולא מליחה רק תערובת גוף האיסור זה בזה א"כ זה אין לו שום צד דמיון לבב"ח והוי רק כמו תערובת יבש ביבש דנדאי לא אמרינן ביה חנ"נ וע"כ אימתי יהי המים גבלה רק במעל"ע ואז מצטרף גם הבשר, וקודם מעל"ע אין תערובת טעם דם במים רק תערובת גופין ובה נדאי לא נעשה גבלה וז"ב ופשוט, גם מ"ש דלפי דברי הכו"פ די אם יש כזית דם וכזית מים נמי מותר פיון דאין המדומע מדמע אלא לפי חשבון

ולא נבלע מן הדם לבדו רק עם המים, ובזה נמשך לפלפל עוד אם נשאר הרבה מן המים אם נשער רק פפי הגוססר מן המים ונבלע בפשר.

והנה גם בזה טעה טעות גדול דאין המדומע מדמע אלא לפי חשבון שנייה רק אם הי' נופל מקצת מן המים בפ"ע פגון עד"מ שהיו שם חצי רביעית מים וחצי רביעית דם שנתערבו אם הי' נופל ממנו רובע רביעית בפ"ע לתוך התבשיל אז הוי אמרינו דא"צ לשער נגד כל הרובע רביעית פיון דיש בו מחצית המים והיינו פיון דנפרד בפ"ע אבל אם הוי פולו ביחד פגון פזית חלב וכזית מים שנתערבו ובשלו בהם בשר ודאי צריף ס' נגד כל הכזית חלב והיינו דהכי דהוי פולו ביחד יש בו פדי ליתן טעם אמרינו דהבשר בלע כל טעם החלב וכל טעם המים, ותדע דהרי אם נפל חתיכת האיסור לתבשיל היתר אף אם נשאר כל החתיכת איסור בעין נמי בעינן ששים נגד כל החתיכה ומטעם דנהי דהאיסור נשאר בעין מ"מ הטעם שבו נפלט להיתר, וא"כ אין שנייה בו לומר דאין המדומע מדמע אלא לפי חשבון נהי דהוי המים והדם נשארין בעין מ"מ הטעם שבו נפלט להיתר וטעם פולם נפלט לתוך הבשר דוק ותשכח בכל המקומות ותמצא פן דלא נאמר בכעין זה אין המדומע כו' ובזה נסתרינן כל דבריו ויסודו, ומיהו ארנוןסנא בדבריו ליישב קושית הש"ך שהקשה פיון דהוי דם בעין איף מהני ליה צלי וסיים ואפשר פיון דנתערב במים לא נחשב דם בעין וסיים וצ"ע והיינו מפת דהוי קשה ליה למה לי מלונקלף דנקט תחלה וכמ"ש בריש דבריו.

אף לפענ"ד א"ש דבאמת אף שנתערב במים מ"מ מה שבו לוע ממש מגוף הדם והמים נחשב דם בעין, אף מה שאינו בולע גוף הדם רק טעמו זה נדאי לא נחשב דם בעין ולכף הקא נהי דיש פאן דם בעין מ"מ בזה פיון דאין המדומע מדמע אלא לפי חשבון יש פנגדו ס' רק דחיישינו שמשך כל טעמו ובזה לא שנייה לומר לפי חשבון אף זה שוב לא נחשב דם בעין.

ונה הוי החילוק בין מליחה לצלי דבמליחה פיון דדם בעין אינו יוצא ע"י מליחה נהי דדם בליעה וטעמו יוצא שפיר ע"י מליחה היינו אם לא נבלע עמו דם בעין פלל רק טעמו בזה איקלש פחו ומלח מוציא אכל אם נבלע עמו גם דם בעין פיון דחזינו דדם בעין אלים פחו דאין מלח יכול להוציא לקף שוב גם אם נבלע עמו דם שאינו בעין אמרינו דאחד מחזק חבירו ומצא מין את מינו וניעור ואין פח למלח להוציא אף דם פליטה הנבלע עם דם בעין ולכף במלונקלף לא מהני מליחה אף זה במליחה אכל בצליה פיון דנורא מישב שייב אמרינו דיש פח באש להוציא דם הפליטה ולהפרידו מן הבעין ודם הפלוע שלא נחשב דם בעין יוצא בכל ענין ונפרד מן הבעין ושוב אפי' דם בעין הנשאר ממש דאינו יוצא ע"י צליה הרי פנגדו לבדו איפא ס' פדעת רו"מ בזה, וזה פלל נכון לפענ"ד דהכי דנבלע בחתיכה דם בעין ודם שאינו בעין אז ע"י מליחה אגב דדם בעין אינו יוצא דם הפליטה נמי אינו יוצא דאחד מחזק את חבירו ומצא מין את מינו וניעור אכל בצליה דאש מישב שייב נהי דהבעין אינו יוצא מ"מ דם הפליטה יוצא ולכף הוצרף הש"ע למלונקלף ואינו אוסר לצליה ומינשב פל הדקדוקים בעזה"י זו"ז אין להאריף ידידו וכו': והנה חזר השואל והשיב לי וזה אשר השבתי לו.

הנה מה שהביא ראיה דיש דיעות דאף בצונן נעשה נבלה ידעתי גם ידעתי ולזה נזהרתי במכתבי וכתבתי דאף אם נעשה נבלה בצונן היינו היכי דשייך נ"ט ולא היכי דלא שייך נ"ט, והנה פעת ראיתי שזה משמע מפורש בדברי הגהת ש"ד ומתקן ש"ל שהביא הש"ך ביו"ד סי' צ"ט שכתבו וז"ל הובא בש"ך ס"ק ט"ו דהא דקי"ל פל האיסורין שריפה עליהן שוגג מותרים ונקא בדבר יבש יש לנהוג הכי אבל לא בדבר לח שיש בו נ"ט דקי"ל חנ"נ א"כ דייקו וכתבו דלא שייך חנ"נ בלח רק היכי דיש בו בנ"ט אבל לא היכי דלא שייך נ"ט והשכל נותן פן דמה לי יבש מה לי לח ולמה ביבש לא נ"ט מפח דליפא טעם ולא הוי דומיא דבב"ח א"כ ה"ה בלח בלח היכי דלא שייך נ"ט ואינו אסור רק מפח תערובת גופין דין יבש יש לו וכל הני דיעות שהביא דס"ל בצונן נעשה נבלה היינו היכי דשייך נ"ט, ואפילו אי נימא פדעת הפמ"ג שהביא ר"מ שכתב סי' ק"ה בריש הסימן דלא שייך פבישה בלח בלח מ"מ בעינן שיהיו בענין דראוי ליתן טעם דהיינו או בכבישה מעל"ע או במליחה בענין דאם הוי בב"ח כה"ג הוי שייך ביה טעם לכך לא פליגו וגזרו בכל דבר פן אבל בפחות משיעור פבישה בענין דאף בב"ח לא הוי שייך נ"ט ודאי לא שייך חנ"נ רק היכי דשהא מעל"ע דראוי ליתן טעם בב"ח אז שייך בי' חנ"נ ולא זולת זה רק יש לו דין יבש ביבש.

וכל מי שיש לו מוח לא יכחיש זה דמה לי יבש מה לי לח ובפרט דכבר פתבנו דכן מבואר בהגהת ש"ד ומתקן ש"ל הנ"ל. וגם מה שהביא מלשון הש"ך סי' קל"ד שכתבוכן להפוסקים דבלח בלח לא נעשה נבלה במקום הפסד גדול משמע דאף בלח בצונן נ"ט, הנה אדרבא משם ראיה להיפוך דהרי יש להבין דבריו שם דמה ניחא הרי הם אין מתירין רק במקום הפסד גדול ואיך מתיר פאן בפשיטות ולא חילקו בין אם יש הפסד גדול או לא ובע"כ פונתו פינון דגם שם מתירין במקום הפסד גדול בלח בלח אפילו בחם ממילא בצונן מותר לגמרי בלח בלח אפילו שלא במקום הפסד, או פונתו דבי"נ דרפנו הקילו ומותר לגמרי וא"כ ה"נ בזה דהוי בלח ולח בצונן וגם דם שפולחו או בשלו דרפנו ודאי ראוי להקל לגמרי.

גם מ"ש ר"מ ראיה דקמח בקמח מקרי לח בלח לא ידענא מה קאמר וכי מה ראי' זה לדין חנ"נ בצונן. גם מ"ש ר"מ במכתבו הרי בע"כ מוכרח אני להודות דבצונן בלח בלח אסור בלי סמ"ך וא"כ המים נאסרין תיקף והבשר אחר מעל"ע ואיך מצטרפין המים וכו' לא ידענא מה קאמר וכי נעלם מפנו פל דברי הש"ע והפוסקים בסי' צ"ט דעכ"פ להני דלא ס"ל חנ"נ מהני אם נתוסף אח"כ היתר אף בחם בחם ומצטרפין גם תערובת הראשון להצטרף לבטל האיסור אף דקודם שניתוסף הוי פולו אסור וא"כ ה"נ בשעת גמר המעל"ע שמצטרף גם הבשר הוי נתוסף אח"כ היתר ומצטרף גם המים לבטל הדם וחוזר פולו להיתרא וז"ב לפע"ד.

ומ"ש ר"מ דלא דמיא לדין אין המדונמע מדמע אלא לפי חשבון מ"מ דברי הכו"פ תמוהין וכו' לא ידענא מה קאמר פלל דאיך נאמר פל טעם האיסור נכנס לבשר הרי פינון דיש בין הבשר והמים סמ"ך נגד הדם ממילא נתבטל ונעשו המים נמי היתר ומה גרע זה מאם נפל חלב לתוך בשר שמצטרף גם הרותב עם הבשר לבטל הכזית חלב שנפל וה"ה בזה ממש לזה לא הבנתי את שיחו עד שלא אאמין שייצאו דברים פאלה מפיו.

דברי ידידו וכו' תשובה קכט להחריף מו"ה צבי הירש פינעליס מלבו. ע"ד אשר שאל והקשה דברי הד"מ אהרן שפתיב בפכד הדבוק בעוף שאסור והוא לא העתיק בטעם חנ"נ רק טעם שמה פעם א' הי' חוץ לרוטב, והוא סבירא לי' דאם נתוסף קודם שנודע התערובת דלא שינה חנ"נ כמ"ש הש"ך בסי' צ"ט בשמו א"כ מה בכך שהיה פעם א' חוץ לרוטב עכ"ד, והנה תמה אני על עצמו בקושיא זו ובפרט על המשיב לה דרף פלפול ולא ראה דרף האמת שאין פאן אפילו ריח קושיא דהרי זה מפורש בנזכר האיסור לא שינה ביטול א"כ בשלמא האו"ה מיירי התם שהנאסר תחלה נתערב אח"כ לגמרי ואינו ניכר בפ"ע פלל ואפילו אם נאמר דנעשה נבלה אינו ניכר מקומו ומהותו לכך בזה אמרינו כינון דלא נודע עד אחר שנערב נתבטל והוא עצמו מסייע לבטל דלא שינה לומר דאנו דנין עליו בפ"ע דהרי אינו ניכר ואנו צריכין לדון על פלל התערובת ובכל התערובת יש סמ"ך נגד האיסור אבל בנזכר האיסור פגון בפכד הדבוק בעוף א"כ אם נאמר שהי' פ"א חוץ לרוטב ונעשה נבלה נעשה כחתיכת איסור ונהרי ניכר עתה בפ"ע לכך אנו אומרים שמה פעם א' הי' חוץ לרוטב ונעשה נבלה ונאסר ושוב אין פאן תוספת היתר קודם שנודע דהרי הוא ניכר ועומד בפ"ע לכך פלל שהתערובת הראשון עומד בפ"ע מודה האו"ה דנעשה נבלה אפי' דלא נודע תחלה וז"ב ונכון.

ואם נבא להעמיק יותר קצת בכונת האו"ה נראה כן דהנה טעם הדבר מה שמאן האו"ה לומר פטעם השני של הסוברים חנ"נ מכח דזה ממהר לבלוע תחלה י"ל דהוא מכח דברי התוס' בחולין דף ק' ד"ה בשקדום וסלקו שפתיבו דמה שאין אומרים שהחלק שנפל עליה הטפה נעשה נבלה מכח דכל דרף פליטתו לא נעשה נבילה וכינון דעומד להתפשט לגמרי לא נ"נ כינון דסופו להתפשט לכך מה"ט ס"ל להאו"ה דגם בדבוק לא שינה הטעם דמהר לבלוע דעכ"פ סופו להתפשט בכולו והוי דרף פליטתו ולא נעשה נבלה, אף זה אם לא הוי נאסר מקודם רק דנאמר כינון דמקום זה ממהר לבלוע עי"כ נאסר ונעשה נבלה בזה מהני הך סברא כינון דעכ"פ הוי דרף פליטתו ולא נעשה נבלה עי"כ אבל פאן דיש חשש שמה הי' פעם א' חוץ לרוטב וכבר נאסר בפ"ע ע"י הנ"ט ממש, רק דנאמר כינון דבלא נודע נתוסף אח"כ חוזר להיתרו בזה שפיר מהני סברא זו דמהר לבלוע דע"כ לא ס"ל לאו"ה דחוזר להיתרו רק אם הוא לח בלח וכדומה דלאחר שניתוסף נבלל יפה האיסור בכל ההיתר והטעם מתפשט בשונה ואין התערובת הראשון קרוב לבלוע יותר אז ס"ל דהאיסור נהפך להיתר, אבל פל שגם עתה האיסור דבוק והוא ממהר לבלוע יותר בזה נשאר באיסורו כינון דעכ"פ גם עתה ממהר לבלוע ולא מהני הך סברא דסופו להתפשט רק שלא לומר דמכח זה עצמו נעשה נבלה דלענין זה בעינינו שיהי' הטעם עתיד להשתניי פאן ולא להתפשט אבל לענין אם כבר נאסר להיות חוזר להיתרו הוי הסברא להיפך דבעינינו שתיכף ע"י התוספת תפשט הטעם בשונה אבל אם גם עתה אחר התוספת זה שמכבר ממהר לבלוע נשאר באיסורו בזה מודה האו"ה לטעם שהוא ממהר לבלוע ונהי דלא אסר ליה מכח ה"ט אבל עכ"פ לא שרי לה ע"י תערובות הנה ודו"ק.

ועוד הי' נראה לחלק דכעין דמצינו במזון דיש חילוק בין דררא דמזונא או לא ופרש"י דבלא טענותיהם יש ספק לב"ד פן י"ל דבאיסורין נמי הוי חילוק זה דיש חילוק בין אם יש בו דררא דאיסורא או לא, האו"ה דמתיר באם נתערב קודם שנודע התערובת היינו באם נתערב באופן דלא נודע מגופו דסופו להנודע מתערובת האיסור שבו ואינו ניכר

מצד עצמו גם אין הספק הנה שמה ניתוסף עליו אח"כ היתר אינו ניכר מצד עצמו ואולי לא ינודע זה לעולם ואין על המורה לשאול כלל שמה ניתוסף עליו אח"כ בזה אף דאח"כ נודע לו הוי ידיעה מבחוץ אבל בפעם שניתוסף לא הי' נודע אם ינודע אח"כ או לא, בזה אנו אומרים דכיון דלא נודע בטר השתא אזלינן ולא חל עליו שם איסור אבל אם בשעת התוספת הוי ידוע תיקף שסופו להנודע שיש פאן איסור דהרי הכבד דבוק לפנינו וסופו להגלות שיש פאן תערוכת איסור וכל שיראה אח"כ הכבד דבוק בהחתיכה ממילא יפול בו ספק שמה פ"א הי' חוץ לרוטב והספק נולד ממילא בלי צורך שום ידיעה ומתחלה בשעת התוספות הוי נודע דסוף הדבר להגלות האיסור שבו וספיקו עמו שמה הי' מתחלה לבדו וא"כ זה.

נחשב שפיר דררא דאיסורא ומודה האו"ה דאף דלא נודע נעשה גבלה פיון דעומד להתנודע ולהגלות לכך בזה מודה האו"ה דנ"נ. מיהו הראשון נראה לפענ"ד עיקר ואין התחלה לקושיא זו כלל.

ומה שהקשה על המרדכי דס"ל טעם הדחה ראשונה משום דהמלח נתמלא מדם א"כ למה בכשר שפול לציר ס"ל דמותר בנמלח בלי הדחה הרי גם בזה יש לחוש פן. הנה גם זה לק"מ דבאמת חלוקה ג"כ נראה נכון שחלקת בין דם דסריף ועב לציר שהיא קלוש ומ"ש שבס' מעיל צדקה משמע דלא ס"ל חילוק זה במה שהקשה על טעם המרדכי דא"כ בחתיכה עבה למה מהני מליחה בזה לא ידענא מה קאמר הרי חתיכת הכשר בנדאי עב יותר מדם וא"כ אם גבלע המלח בחצי חתיכה לא יתפשט יותר לדברי המרדכי משא"כ בציר לבדו שהוא קלוש וז"פ, אף בלא זה נמי לא קשה קושיותה בשלמא דם דאין לו רתיחת עצמו אדרבא הוא צונן לכך יש לחוש שהוא מחליש כח המלח ומתייש פחו ולא יוכל עוד להרתיח ולהפליט, אבל בציר דגם הוא רותם ואדרבא הוא רותם מרתיחת מליחה וילכך הוא אינו מחליש כח המלח רק אדרבא מצא מין את מינו ונייעור וז"ב.

זו"ז אין להאריך יותר דברי ידיו: שוב הראו לי שבת"ח עצמו בכלל פ"ה הרגיש בזה וכתב שמה באיסור דבוק אינו מצטרף וכוננתו כמ"ש ות"ל פנונתי לדעתו בעזה"י: תשובה קל לש"ע סי' ע"ה הנה מעשה בא לידי שנמצא בעוף ביצה בקליפתה הרפה ומעורה עדיין בהאם שלה ומכוסה בגוף האם ונמלח כף ע"ג האם ועם בשר יחד ואח"כ נטלו הביצה ונתנוהו לתבשיל ונשאלתי מה דינו.

ונה אשר השבתי בקצרה: הנה דין זה נחלק לשני דינים. אחד במליחת גוף הביצה אם נחשב זה נמלח או לא, והשני מצד שנמלח עם בשר ביחד ויש חשש שנבלע בו דם מן הבשר כמ"ש כ"ז בש"ע פאן ובאחרונים.

והנה בחקירה א' מצד מליחת גוף הביצה נראה דמליחת האם מהני להביצה שבתוכה פיון דאינו מגולה לאויר הוי פחתיכה עבה והוי כתרנגולת שלא נפתחה שמבואר בתשובת ש"א והאחרונים שהביאוהו דמהני ליה המליחה כף ואין לו דין נמלח מצד א'.

ואף דשם מפני דלענין לב וכבר ובני מעינים לא מהני מליחה זו דהוי אבר אחר, נראה דוקא התם פיון דהתרנגולת חלולה בפנים ואין דבוקין בה יחד אבל האם שהביצה מונח

בה דבוקה הביצה עמה בפנים בכל הצדדים נחשב כאבר אחד ממש והרי דעת מהר"מ מלובלין בתשובה הובא בפ"מ דמהני מליחה לעוף ע"ג שיעור וכן מפנרש בש"ע דמולחין הרגל או הראש ע"ג שיעור וכן מולחין הרגל ע"ג העור והרי מבואר בסי' כ"ג בהט"ז דאין דם בעור ואעפ"כ מהני מליחת העור להרגל א"כ ה"ה דמהני מליחת האם להביצה שבתוכה, ואפילו אם נימא דאין מחזיקין דם באם של עוף כמו בשאר בני מעיים מ"מ לא גרע משער של רגל ועוף או עור של רגל ועוף שמולחין ע"ג ומהני אף דאין מחזיקין בהם דם מ"מ המלח שולט דרוך שם לבפנים.

ומכ"ש דנראה דאם של עוף אין דינו בבני מעיים ומחזיקין בו דם כמו בשאר בשר דהרי חזינו ב' שורייקי סומקי ולא גרע מזפק של עוף שכתב הפ"מג בסימן זה דמחזיקין בו דם, ומכ"ש באם של ביצה שאינו בכלל בני מעיים ודינו כמו קורקבן ואינה שאינו בכלל בני מעיים וה"ה בזה.

מיהו לדינא לא מלאני לבי להקל רק אם הביצה עדיין מעורה בגוף האם דאז נדאי נחשב כגופה והוי אבר א' ממש ואף דכבר נגמר קליפתה הרבה מ"מ משפחת לה שיהי' מעורה כדמשמע מדברי הש"ך סי' פ"ז יע"ש, ואף דלב וכבד נמי מחוברין בגוף העוף מ"מ אין דומין שהלב וכבד תלויין בפנים בחלל העוף וחיבורן רק מעט בעוף אבל הביצה כולה מכוסה בהאם ולכך אם היא מעורה נמי נחשבת כגופה ומהני מליחה של אם להביצה אבל אם אינה מעורה יש להחמיר ולא מהני מליחת האם להביצה שבתוכה כנלפע"ד בקצרה: ומעתה נחקור בדין השני מה שנמלח עם בשר הנה אם לא הי' עם האם הי' ראוי לאסור כדעת המהרש"ל אף כינו דנמלח עם האם י"ל דזה דומה למ"ש בש"ע סי' עיי"ן בנמלחו דגים עם בשר דאם הם עם הקשקשים מותרים הדגים דהקשקשים הם במקום הקליפה ואין מליחה אוסר יותר מפדי קליפה.

א"כ ה"נ האם עומדת במקום הקליפה ואין אוסר הביצה מדם הבשר. ואף דהרמ"א שם אוסר במליחה עד סמ"ך וכתב שם הטעם דהדגים מותרין מטעם אחר פשהם עם הקשקשים יע"ש, מ"מ בנדון דידן יש פאן ס"ס דלמא הלכה כהרמ"א פאן דביצים שנמלחו עם בשר מותרין בכל ענין ואת"ל כדעת המהרש"ל דאסור מ"מ אולי הלכה כהמחבר בסי' עיי"ן דמליחה אינו אוסר יותר מפדי קליפה וא"כ שוב האם עומד במקום הקליפה ומותר הביצה וס"ס כהך מהני בכל מקום בפרט בזה דדם שמלחו ובשלו דרבנן וגם עיקר דם הוי פחוש ואינו אוסר יותר מכ"ק לכמה פוסקים ולכך נדאי דיש לסמוך ע"ז להיתר.

ולא מבעיא הביצה שמותר אלא אפי' האם עצמה נמי מותר דהאם עצמה מחזיקין בה דם והוי כשאר בשר הנמלח עם בשר דמותר ואפי' אם אין מחזיקין בה דם מ"מ לא גרע מבני מעיים שנמלחו עם בשר שמותר בדיעבד ובזה ליכא מאן דפליג כמו שכתוב פן בסי' זה ואדרבא המהרש"ל דמחמיר בביצה מיקל בבני מעיים אפי' לכתחלה וא"כ ממ"נ אם אין אם של הביצה בכלל בני מעיים הוי כשאר בשר הנמלח עם הבשר ואם יש לו דין בני מעיים הדר הוי לי' דין בני מעיים בזה ג"כ דהמרש"ל מתיר אפי' לכתחלה עם בשר ועכ"פ בדיעבד מותר, וא"ל דראוי שיתסר הביצה עכ"פ שבלע מן האם ואין זה דומה לדגים שנמלחו בקשקשיהן שכתב המחבר שמותר מפח דהקשקשים הם במקום

הקליפה דשם אין דם בקשקשים ואין חשש רק מפח הבשר וכו' הקשקשין מפסיקין כדי קליפה אף בזה לו יהא שהאם מפסיק כ"ק עכ"פ בולע מדם האם עצמו ואינו פולט.

אף גם זה אינו דבאבר אחד לא חיישינו שיהי' נבלע מצד זה לצד זה שהרי בבני מעיים שנמלחו עם שומן שלהם מותרין ולא אמרינו שהבני מעיים בולעים מן השומן, וכו' לא שיהי' הטעם דמשריק שריק שמהני באם נמלחו עם בשר דהתם הדם נוכל בחוץ שיהי' כן אבל בשומן הדבוק בהם א"כ הדם נכנס בפנים מן השומן למעיים ולא שיהי' שריק ואעפ"כ מותר, ואף אם פבר נמלחו המעיים והודחו ואח"כ מולח השומן מבחוץ מותרין הבני מעיים ולא חיישינו שיהי' נבלע מן השומן לתוך הבני מעיים מצד פנים, ועיין בט"ז סי' ס"ט ס"ק ט"ו שחולק שם על הרמ"א ומתיר אפי' בשר שנמלח מצד א' והודח למלוח צד השני ולא חיישינו שפא יהי' נבלע מזה לזה מפח דאין מוחזק כל כף בדם, והביא ראיה מבני מעיים ושומן א"כ ה"נ נראה דעכ"פ אין להחזיק דם באם הביצה יותר משומן של בשר ולכך אין לחוש בזה ולומר שהביצה תבלע מגוף האם וגם הוא אבר אחד כמו התם בשומן ומעיים ולכך כל כה"ג אין לחוש שיבלע מזה לזה, ואף להרמ"א שמחמיר שם בנמלח מצד א' והודח מ"מ יודה בזה דכאן לא הודח ולא נמלח רק עתה ונהרי להרמ"א וסייעתו מותר בלא"ה אם נמלח עם בשר אחר ג"כ, ולכך אף להמהרש"ל המחמיר נראה דמודה בזה דאין לחוש למה שנמלח עם האם שלו ויש לדמותו לבני מעיים ושומן שלהם.

ולא מפעיא אם הביצה מעורה דמותרת כה"ג אף גם אם אינה מעורה עכ"פ יש לה תקנה אם לא נתבשלה ליקח הביצה מן האם ולחזור ולמלחה ומותרת ממ"נ דאם נחשבת כגוף האם א"כ באבר אחד אין לחוש כה"ג שיהי' נבלע מצד זה לצד זה פיון דאין מוחזק כ"כ האם בדם ודומה לשומן ואם נחשב הביצה לאבר אחר ואינו דומה לשומן ובני מעיים א"כ עדיין לא נמלחה הביצה כלל א"כ יש לה תקנה לחזור ולמלחה, דע"כ לא מחמיר המהרש"ל רק באם נמלח הביצה עם הבשר אבל באם לא נמלח הביצה עדיין ומנוח עם בשר שנמלח נדאי דמותר וכמ"ש הרמ"א בסי' עי"ן גבי דגים דאם לא נמלח הדג עדיין דמותר וה"ה בביצה ועדיף מיניה שהרי בדגים אוסר הרמ"א בנמלח עם בשר ובביצה מתיר בדיעבד ובע"כ דביצה עדיפא מדגים, וא"כ אם בדגים אם לא נמלח עדיין מותר לחזור ולמלחם, מכ"ש בביצה אפי' לדעת מהרש"ל דאוסר מודה בזה דמהני ליה מליחה אח"כ וז"ב.

ולכך מהני למלוח אח"כ הביצה ומותר ממ"נ, אף אם נתבשלה הביצה בלא מליחה שנית אז באין מעורות יש להחמיר דאולי הנה באבר אחר והני פלא נמלח כלל ואסור פיון דנתבשל בלי מליחה, אף באם מעורות מותר אפי' בנמלח עם בשר מהלין טעמי דכתבנא: והנה אין להקשות על דברינו שפכתנו דמליחת האם מועיל להביצה אף אם אין מחזיקין דם באם כמו בבני מעיים מ"מ מהני ליה מליחת האם להביצה.

והנה לכאורה זה סותר למה דקיי"ל בסי' זה בחלחולת שמלחה מצד פנים ולא מצד חוץ ובשלו אפי' בדיעבד אסור, ובאמת בנמלח מצד אחד קיי"ל דמותר בדיעבד בנתבשל במקום הפסד ובע"כ בחלחולת שאני דלא מהני מליחת החלחולת לשומן כלל פיון דאין מחזיקין דם בבני מעיים ולכך אף נמלח מצד א' לא הני, וכן מורה דברי הט"ז בסי' ס"ט הג"ל ובנקה"כ פתב שם בהדיא ליישב קושיות הט"ז וכתב דשאני חלחולת פיון דאין

מחזיקין דם בחלחולת רק בשומן א"כ לא מהני מליחת החלחולת לשומן והוי פלא נמלח השומן פלל אפי' מצד השני ג"כ, א"כ מוכח לכאורה דמליחת דבר שאין בו דם לא מהני להפליט צד השני אף דהוי חתיכה אחת.

אף אין זה קושיא דהרי הוכחנו לעיל להיפוך דמליחה ע"ג שיעור מהני וכן ע"ג העור אף דאין מחזיקין דם בעור לדעת הט"ז וכעת אני מוסיף עוד דהרי בסי' עיי"ן אינו מתיר המחבר והרמ"א הדגים שנמלחו בקשקשים רק מטעם דהקשקשים הם במקום קליפה או דקמיטי ולא פלטי מיד ולמה לא נתנו הטעם דבלא"ה לא מהני מליחת הקשקשים לגוף הדגים דהקשקשים אין בהם דם וציר פלל וא"כ הוי פלא נמלחו הדגים פלל נהרי בלא נמלחו הדגים מתיר הרמ"א שם בלא"ה ע"י שימלח אח"כ הדגים.

ודחוק לומר דכוננתם הוי דקמ"ל דאפי' מליחה שנית לא בעי הדגים דכ"ז דחוק דכל פהאי הו"ל לבאר ובפרט מלשון הרמ"א שם שפתב דלא פלטי מיד משמע הא אח"כ פלטי אף דנמלח ע"ג הקשקשים ופשיטא דאין בקשקשים ציר ודם ולמה יהי עדיף מחלחולת דלא מהני מליחתה להשומן פלל.

ובע"כ צריך לחלק פינו דחוינו שיש חילוק בין מגולה לאויר או לא דאם אינו מגולה לאויר אפי' אם יהי חתיכה עבה הרבה מאוד המלח יוצא מעבר לעבר, ואם נחלק חתיכה זו לחתיכות דקות קודם מליחה ונמלח כל חתיכה מצד אחד אינו פועל להתיר צד השני ובע"כ דהגלוי לאויר גורם מניעת פעולת המלח לשלוט הלאה פי האויר מפסיק ומעכב פח המלח מלשלוט יותר, ולכך בחלחולת פינו דהשומן מגולה לאויר והאויר מעכב פח המלח ולכך נהי דבדיעבד לא חיישינו על מה שמגולה לאויר ומהני מליחה מצד אחד מ"מ זה הוי רק אם המלח נמלח באותו מקום שיש בו דם אז נתחזק פח פליטתו ואמרנו שפולט אף.

לצד השני ושולט אפילו במקום האויר אבל אם נמלח על צד שאין בו דם וגם צד השני מגולה לאויר דבזה הוי תרתי לריעותא שמגולה לאויר וגם הוי צד השני שנמלח עליו אינו מוחזק בדם לכך לא הוי מליחה פלל, וזה טעם בחלחולת שהוי השומן מגולה לאויר גם נמלח על מקום שאין מחזיקין בו דם אבל בעוף ע"ג שיעור ונוצה וברגל וכדומה שכולם הוי פחת יכה עבה לכך אין להקפיד אף שנמלח ע"ג דבר שאין בו דם מהני מליחה למה שבפנים ופולט מעבר לעבר וא"כ ה"נ בביצה שהיתה פולה מכוסה בפנים באם והאם נמלחה בחוץ מפל צדדים דמהני מליחתה לביצה שבפנים אם הוא מחובר לאם פנ"ל.

כנלפ"ד נכון לדינא: והנה בהיותי בזה אנפיר מה שהבאתי לעיל בשם הנקה"כ בסי' ס"ט בט"ז ס"ק ט"ו שמתרץ קושית הט"ז כף דמתמת שאין מחזיקין דם בחלחולת רק בשומן ולא נמלח ע"ג השומן רק ע"ג החלחולת הוי פלא נמלח השומן פלל אפילו מצד השני עכ"ד.

והוא תמוה דאטו הוי החשש איסור מפח צד השני של השומן הרי עיקר החשש הוי מפח החלחולת עצמה שמתבלע דם מן השומן וא"כ מה הוסיף בתירוצו אדרבא נתחזק יותר

הקונשיא דאם השוןן פלא נמלח פלל אף מצד השני ואעפ"כ מותר גם החלחולת מכ"ש
שבנמלח מצד אחד שראוי להיות מותר בזה וכן תמה בפ"מ מג בזה.

ולפענ"דנ לפרש דברי הנקה"כ דס"ל דהטעם שבנמלח מצ"א מותר למלות מצד השני
מפח ממ"נ אם פח המלח אינו שולט בעבר השני א"כ גם עתה לא ישלנט בעבר השני
ולא יהי נבלע בו מצד זה ואם פח המלח עתה ישלנט גם בצד השני גם בתחלה שלט
בכולו וכבר יצא כל דמו רק בהודח שפכר נסתמו נקבי הפליטה של צד השני לכך ליפא
ממ"נ הנ"ל אף התם בחלחולת דהוי פאבר אחר תפסינו דבנדאי לא ישלנט פח המלח עד
שם ולא יהיה נבלע בו פלל פי אין פח במלח לשלנט רק באותו אבר אבל פאבר אחר לא
ישלנט כ"כ ולא יהי נבלע פלל בחלחולת.

אף הוי קשה לו דעכ"פ צדהשני של השוןן הסמוך לחלחולת בזה פעל פח המלח להפליט
ממנו הדם ועיקר איסורו הוי מפח צידו החיצון של השוןן שלא נמלח וא"כ בזה ניהוש
שאח"כ יהי נבלע הדם מצד זה לצד זה באותו שוןן עצמו וע"ז מתרץ הנקה"כ דבשוןן
עצמו פיון שבנמלח ע"ד שאין מחזיקין בו דם אז בנדאי אנו סהדי שלא שלט פלל בשוןן
אפילו בצד הקרוב לחלחולת וא"כ השוןן הוי פלא נמלח פלל בנדאי ומצד החלחולת
פיון דהויא אבר אחר אין פח במלח למשנה"כ כ"כ מרחוק להבליע גם בחלחולת כמו דאין
פח בחלחולת לשלנט המלח שבו בצד השוןן פו.

נראה להמליץ קצת בעד הנקה"כ ואין פנאי להאריף ועכ"פ הדין דין אמת פנ"ל. ודו"ק:
תשובה קלא להרב מו"ה שמערייל אב"ד דק"ק הרומליב.

ע"ד שאלתו בתרנגולת שישכחו ולא נטלו ממנה השלל של הבצים שבתוכה גם נמלח
ונתבשל כף רק שהיו קטנים ולא כמו חלמונים של שאר ביצים. הנה יפה הורה ר"מ
להיתר דהרי הרמ"א מתיר לכתחלה עם בשור אם לא נגמר רק החלמון לבד ונהי דהט"ז
והש"ף שם מחמירין היינו בנגמר החלמון עכ"פ אבל פל שהוא קטן ועדיין לא נגמר הנה
יפה אמר ר"מ.

ומ"ש בשם אחד שאומר היאף ידענו כמה הוא שיעור גמרו. הנה לא אמר פלום דמשערין
לפי ערה מה שראינו בשאר ביצים פו הוי בזה שיעורו ואם הוא קטן כמה דהוי בשאר
ביצים ורובן לא נחשב נגמר.

וכיון דהוי מלתא דרבנן דדם שמלחו דרבנן לכך בזה גם אנחנו בקיאים ובפרט דהוי ס"ס
דלמא לא נגמר החלמון ואת"ל נגמר דלמא פדעת המתירין גם בזה ולא נחשב ספק
בחסרון ידיעה פיון דהוי ספק לכל העולם בזה לא נחשב חסרון ידיעה לכך הוא מותר
בפשיטות ובנגידון הטאבאק בפסח זה פשלישה שנים בא לפה קול ערעור בזה וצחקתי
מאוד דלו יהא אם היינו רואין בעינינו אשר הי' נותן בו יי"ש קודם פסח הרי נפסל
מאכילת פלב קודם זמנו ומותר עכ"פ בהנאה אחר זמנו, ובפרט פיון דהוי שלא פדרף
הנאתו דאטו יי"ש וכדומה עומד להריח בו הרי נעשה רק לאכילה ונהי שלא כד"ה.

וא"כ מחמץ ממש אין בו איסור רק דרבנן ובנדאי יש להקל בזה אם נפסל מאכילת פלב
קודם זמנו וצחקתי על האוסרין, ואח"כ הביאו לפני ספר עיקרי הד"ט הביאו בשם
שאלת יעב"ץ שהביא בשם אביו הגאון ח"צ ששחק מאוד על האוסרין אותו ונהגייתי

מאוד וכעת אני רואה דגם רו"מ פנון לזה ומאז והלאה שקטה פה הקול וכולם מריחין טאבאק בלי חשש כלל.

זו"ז אין להאריף. דברי ידידו וכו': תשובה קלב לק"ק זבארוי להרבני המפלג מו"ה אלעזר שאכבערג.

ע"ד שאלתו אם שכחו אם מלחו הכשר בכלי מנוקב או בכלי שאינו מנוקב מה דינו אם מותר או לא הנה לדעתי הדבר פשוט להיתר דהוי ספק דרבנן לא מפעיא לדעת הט"ז רק אפילו לדעת הש"ך בנקה"כ החולק מודה בזה.

דברי טעמי של הש"ך לא שייך פאן. דמ"ש לדחות דברי הט"ז דסרכיה נקיט ואזיל פיון דהמליחה הוי מעשה גדול פשיטא דזה לא שייך פאן פיון דזה אינו מעשה גדול דמה חילוק יש בין אם הוי בכ"מ או אינו מנוקב א"כ בזה יתכן שתשפח, ובנדאי סרכי' נקיט ואזיל למלוח פדורף שמולחין תמיד כמו ה"תם בק"ש בלמען ירבו ימכם.

וטעם הראשון של הש"ך דהוי נגד התנקה דהוי אסתוזק בדם, הנה בנדאי אין פונתו מפת חזקת איסור דהרי קודם שמלחו הי' מותר לאכלו באומצא פך וליכא חזקת איסור רק פונתו דמחזק בדם וראוי לאוקמא אחזקת הגוף שלא יצא דמו ממנו, א"כ תינח באם ספק אם נמלח כלל, אבל באם ספק אם נמלח בכ"מ או אינו מנוקב הרי אף באינו מנוקב ה"תם יוצא רק דבזה חוזר ונבלע א"כ פיון דעכ"פ יצא ממנו ה"תם וליכא חזקה דמעיקרא ואין ספק רק שמא חזר ונבלע בו, א"כ בזה שפיר הוי ספק דרבנן ואדרבא ראוי לאוקמא אחזקה להיפוך דכיון דיצא ממנו לא חזר ונבלע בו, ואף אם יהי' פונת הנקה"כ מפת חזקת איסור פיון דהוי אסור מתחלה לבשלו גם בזה א"ש דה"תם דהספק אם נמלח כלל, וא"כ אם לא נמלח גם עתה מותר לאכלו פך ואין ספק רק אם מותר לבשלו ונהרי על זה הנה מתחלה אסור ויש לו לזה חזקת איסור, אבל באם נמלח רק ספק אי הוי בכשא"מ וא"כ בזה נאסר אפי' לאכלו חי ונהרי על זה הי' לו חזקת היתר מתחלה וא"כ פיון דהותר הותר לגמרי, אפי' לבשלו.

וגם יש לומר עוד דבנדון הט"ז אף דס"ל דסרכיה נקיט ואזיל אין ראי' מזה דהוי חזקה התלוי במעשה וכמ"ש בחידושינו מפבר בזה, ואינו דומה לאמירה בעלמא, ואם רוב התלוי במעשה לא אמרינן מכ"ש חזקה התלוי במעשה אבל פאן פיון דנדאי נעשה מעשה רק שמא בכשא"מ זה אינו תלוי במעשה, לכך בנדאי ראוי לומר דסרכי' נקיט ואתי ולכ"ע מותר.

ומה שרציית אתה לומר דזה הוי ספק דאורייתא דהוי כמו דם שנמלח בתחלת מליחה, זה טעות דאטו בכשא"מ אין שולט המלח מעבר לעבר זה אינו דגם בזה שולט המלח ופולט ה"תם רק דהוי פירוש ממקום למקום או דחוזר ונבלע בו.

ותדע דאם לא פולט כלל הי' מהני לו מליחה אח"כ ומדאינו מועיל לו מליחה מוכח דבנדאי פלט ה"תם רק דהוי פירוש ממקום למקום וכיון דעכ"פ שלט המלח בדם לזוזה ממקומו הותר מן התורה ואינו דומה לתחילת מליחה דלא שלט המלח בדם כלל, ותדע דהרי הרשב"א במ"ה הקשה על המתירין בציר שנפל על הפלי דמותר באב"י מפת דהוי דרבנן והרשב"א הקשה עליו מן הש"ס דחולין דף קי"א מההוא פנפא דתברא ר' אמי

וכו' והובא באחרונים ומה קשיא דלמא התם מיירי בכלי שא"מ שגמלח דהוי איסור תורה ובע"כ גם זה הוי דרבנן לכך הדבר ברור דהבשור מותר לכ"ע בזה.

גם מה שהקשה ממה דאמרין דם נעפר ונעשה חלב מה חידוש הוי דמותר הרי הוא כמו דם שמלחו או בשלו. הנה זה טעות גדול דמה ענן שמטה אצל הר סיני אנו אין לנו אלא מה שאמרו חכמים דהיינו מליחה או בישול ולא שנהפך הדם לדבר אחר שלא ע"י מליחה או בישול והרי אף ע"י פבוש דעת הפ"מ דהוי מן התורה מכ"ש בזה דאינו לא פבוש ולא מליח ולא בישול.

הנה זה ראיתי להשיבו בקצרה מאפס הפנאי. דברי ידיו וכו': תשובה קלג להרב מו"ה יוסף מאיר בראגדים אב"ד דק"ק הרומליב.

ע"ד שאלתו על מה שנהגו הקצבים בחורף להשרות הבשור בנהר שלא? היא בשור ששהא ג' ימים בלי מליחה ושאל אי שפיר למיעבד הכי דהרי מים צונגין מטרשי לי' וציינן לעינינו בפמ"ג ובס' ב"א.

הנה לדידי אין בזה בית מיוחד. הראשון הוא פיון דזה אינו מוספם דמים קרים סותמין הנקב דהרי יש דיעות להיפוך נהי דבספק טרפה מחמירין פדעה זו אבל בבשור ששהא ג"י בלי מליחה דהוי רק חומרת הגאונים ודאי אין להחמיר בזה דהרי קיי"ל דבטל ברוב ואין דינו כשאר איסורין ה"ה נמי וכ"ש בזה דיש להקל פדעת המתירין ועוד דגוף דברי הט"ז בס"ל ל"ו ס"ק ה' אין מובגין מ"ש ראיה מהתם דהודח נסתמו נקבי הפליטה דבריו תמוהין דא"כ איך שורין הבשור במים תחלה בצונגין הרי יסתמו נקבי הפליטה.

והנה ראיתי בפמ"ג שנהרא שנהרגיש בזה וכתב דהדחה ראשונה הוי במים פושרין שעומדין בבית וזה תמוה דא"כ למה כתב הט"ז דמזה יש ללמוד דאם הודחו נסתמו וכו' הוי לי' לומר גם על הדחה ראשונה שמה יש ללמוד דאין להשרות הבשור בצונגין ולמה כתב רק באם הודחו, גם ממ"נ במאי מיירי שם בס"ל עיי"ן בהודחו נסתמין אם בפושרין הרי לא נסתמו, ואם בצונגין מאי אריא דכבר גמלח תפוק לי' אפילו הודח בראשונה נמי אין לו תקנה לכך דברי הט"ז תמוהין, ולפרש פנונתו נראה דנדאי נקבים הבאים מתחלת הבריאה בתולדה אין פח במים צונגין לסותמם רק נקבים הנעשים אח"כ ואינן בתולדה אלו יש פח במים קרים לסותמן, וכן נמי נקבי הפליטה אחר שהתחילו לפעול פעולתן נחלש פחן ויש פח במים קרים לסותמם, אבל כל זמן שלא התחילו לפעול פעולתן והם מתחלת הבריאה אין פח במים קרים לסותמן, ולכך מותר הדחה ראשונה בכל ענין, וראיה עוד ממ"ש האחרונים דאם נקראש הבשור במים אין לו דין פבוש ותפוק לי' אם נקראש כבר התחילו המים להיות צונגין תחלה ונסתמו נקבי הפליטה, ודחוק לומר דנ"מ דמותר לצלי דכל פהאי הוי להו לפרש בע"כ דלא חיישינן להכי ובספר ב"א אין לי פנאי לעיין ובאמת א"צ עיון בדבר קל פנה וכדאי היתרים הנ"ל להקל בזה: והנה חזר השואל ושאל עוד בזה והשבתי לו בזה, ואוסיף עוד נוסף לזה פי לדעתי דברי האוסרין המה תמוהין דמה ראי' מריאה דמטרשי לי' הרי אינו דומה זה לזה כלל מכמה טעמי חדא דשם אנו דנין על שעה זו שיקחוהו מן המים בזה אמרינן דמטרשי לי' אבל כאן נהי דעכשיו מטרשי לי' מ"מ אח"כ שישומו במים קרים קודם מליחה ע"י המים יהיו נפתחין ויתרכו, ואינו דומה לשהא ג"י בלי מליחה דשם הדם מתמת עצמו נקראש ולא מהני לי' הדחה פיון

דנתניבש בפנים, אבל במים צוננים יש לומר דבפנים דלא הוי קר והמים מתחממין בתוך הבשר ובפנים מרכיזיהם רק בחוץ מטרישי הנקבים, ובחוץ שוב יתרככו ויפתחו ע"י מה שידיחו אח"כ למלחו ובפרט ע"י שריונית תצי שעה, ועוד יש לומר דנדאי פשהבשר בתוך המים מתרבה רק פשומוציאין מן המים לחוץ אז מטרישי לי' א"כ בשלמא בריאה בתר השתא אזלינן והשתא פשהוציאו מן המים מטרישי לי', אבל פאן יש לומר פיון שבתוך המים מתרבה רק פשומוציאין אותו מטרישי לי' מ"מ פיון דנתרבה בתוך המים הוי פגושט עכשיו ומותר לשהותו עוד ג' ימים אחרונים פן עלה ברעיוני לפום רהיטא, אבל זה טעות דהרי בסי' ל"ו מייירי דהבדיקה הוי פשהוא בתוך המים גם מבואר שם דאם שמוהו פ"א במים קרים שוב לא מהני לי' בדיקה אפילו בפושרים ונסתר חילוק הנ"ל, ומ"ש ר"מ לדחות מפח דחזינו דריאה שלימה מהני לה מליחה גם זה אינו נהי דריאה שלימה מכל מקום כל דבר יש לו נקבי' נקבי' פיזוע וכן הוי כל דבר, וכן כתב הרשב"א בבצים דהוי מלא נקבים אף דאין העין רואה אותם וכן הוי בכל בשר וריאה מלא נקבים ועי"כ פולטין הדם אבל ע"י מים קרין נסתמין נקבי הפליטה לגמרי.

ומ"ש ר"מ דראיות הב"א ממה דמבואר דבשר מלא קרח שמוותר לתנו במים שהיך סולדת בהם בכ"ש ונהרי חמימי נמי מכונצי. וכתב ר"מ דהוי ראיה נכונה, ולפע"ד גם זה אינו ראיה דיש לומר מלא קרח שאני דנגד חמימות המים הוי פנגדו הקרח של הבשר ומצנן פח החמימות ויצא זה פנגד זה, ונהי אין לנו היתר רק מה שפכתתי לעיל, ועוד נראה לי צד היתר דיש לומר דדבר זה דמים קרים או חמים מטרישי ליה אינו דבר נדאי רק ספק דיתכן להיות שמטרישי ליה אבל אינו נדאי, לכך בריאה פיון דהוי פה ריעותא והוי ספק טרפה וצריך בדיקה להוציאה מידי ספק טרפה לכך צריך בדיקה הברורה וכיון דיתכן להיות דמטרישי ליה אין הבדיקה נדאית מוציאה מידי ספק טרפות.

אבל בבשר הרי דם האברים שלא פירש מותר רק לבשל אסור מפח שיפרוש ממקום למקום וא"כ אדרבא תחלה הי' בחזקת היתר וספק אם יהי נאסר ע"י בישול, וע"י מליחה הוי ממ"נ אם לא מטרישי ליה מותר ואם מטרישי לי' גם המלח לא יהי נכנס לפנים ולא פרוש הדם ממקום למקום, ואין חשש רק פשיבשלו אולי יהי נאסר א"כ הוי ליה חזקת היתר וספק אם יהי נאסר ע"י דמטרישי לי' וע"י בישול לכך אזלינן בתר חזקת היתר וגם הוי ספק דרבנן דדם שבשלו דרבנן.

ובזה יהי א"ש דברי הט"ז סי' ל"ו ס"ק ה' שכתב דמהתם ראי' להודח דנסתמין נקבי הפליטה. ולא כתב על תחלת הדחה ראשונה היינו דהדחה ראשונה פיון דהוי לי' חזקת היתר אינו דומה לסי' ל"ו רק בסי' ע' פיון דנבלע בו דם ממקום אחר א"כ פבר נאסר רק לבקש היתר ע"י מליחה בזה הוי ספק דרבנן באמתחוק איסורא ולחומרא לדעת פמה אבל מליחת סתם בשר יש לומר דלא נחשב אמתחוק איסורא דהוי רק מכשיר שלא לבוא לידי איסור בזה הוי ספקא לקולא.

ואינו דומה לנדון הט"ז בסי' ס"ט במעשה שלו דהתם פיון שפבר נמלח והוי עכ"פ פירש ממקום למקום הוי אמתחוק אסורא משא"כ פאן אם מטרישי ליה אין המלח נבלע בו ג"כ ולא הוי פירש ולא איקרי אמתחוק איסורא: ועוד יש לצרף בזה היתר בזמן הקרח דהבשר נקרא מצד עצמו ונהי דרף בשר הנקרא פשומוציאין אותו לבית גפשו ופולט מים ופעם

א' אינרע ש'היו אנוזות שלא הודחו תוך ג' ימים אף הכניסום מקורשים לבית תוך ג' ימים והתירתי מטעם הנ"ל דהמים הנפלטין מן הקרישה גופו הוי פהדקה ונראתי לסמוך עלי לבדי וכתבתי להגאון מוהר"ר אפרים זלמן מרגליות ז"ל וחספים להוראתי והתננו וכותב אני לו חידוש דין, וא"כ מזה נראה פיון דהקרישה ואח"כ ההפשה מועיל שפולט מים מבפנים אף שלא הי' באו עליו מים ה"ה עי"כ נפתחין נקבי הפליטה ואינו דומה לריאה וגם לא לבשר ששקא ג"י בלי מליחה דע"י הפשרת הקרישה נתרפף הבשר יותר ודי סברא זו להקל בבשר ששקא ג"י בלי מליחה דהוי רק חנומרת הגאונים ובפרט אם הודח ג"כ תוך ג' ימים רק בצונגין דדי זה להתיר ובצירוף מ"ש פראשונה לרו"מ: ובנגידון אשר שאל רו"מ ונ"ל הנה נהגו פה בר"ה ויוה"כ קורין לס"ת אנשים נקובים ונקבדים ואחר העלף עושה הגבאי מי שבינה ומנדבין כ"א לפי ערכו נדרים ונדבות לצורך בה"כ ונרות להיות מזה לשלם לחזנים וכדומה וקרא הגבאי לאחד שלישי וכשעשה הש"ץ מי שבינה אמר הוא סוף וכוף לצדקה והבין הגבאי אשר פוננתו לצדקה אחרת שירצה הוא ואחר התפלה אמר לו הגבאי למה לא רצית לומר לבה"כ ואם תרצה לעשות צדקה עשה בשלף אבל אין לה פח למעט הכנסות בה"כ ונשיב הוא אשר לא נראה בעיניו התנהגות הגבאים עם הכנסות הבה"כ וכדומה עכ"ל שאלתו, והנה שפיר קאמר רו"מ ועיניו לנוכח הביטוי ביו"ד סי' רנ"ו ובש"ף שם דאם קנה אינה מצנה צריף ליתן לאותו עיר.

ויפה אמר רו"מ דכאן הוי פאלו קנה פיון דדרף הוי דכל העולים לתורה לנדור לבה"כ וכן הוי המנהג תמיד הוי כמכרו לו ממזש וכן בדור בחצרי אם הוא עושה מנהג לדור בחצרו ואח"כ ישלמו לו אם ידוע מנהגו פן גם התם חייב לשלם אעפ"י שאמר לו דור סתם ומכ"ש בזה ויפה פסק רו"מ, אף מה שנסתפק פיון דדעתו הי' ליתן לאיזה עני מחויב ליתן גם לו או יוצא במה שנותן לבה"כ, הנה זה ודאי אינו דבשלמא אם לא הי' נקרא מעות בה"כ צדקה אז ודאי פיון שאמר לצדקה ודאי מחויב ליתן חוץ ממה ששונה השלישי שעלה, אף פיון דמעות בה"כ נמי נקרא צדקה נהי דהוא אומר דכוננתו הי' לדבר אחר הוי רק דברים שבלב ואינו דברים בצדקה שלנו דהוי דין הדיוט לכוף אינו מחויב ליתן להעני שפיון בלבו בפ"ע, מיהו אם נדר הרבה אז ישומו פמה שונה העליה זו לכל הפחות וכמה דרף לנדור העולה לכל הפחות וזה יתן לבה"כ ומהותר יתן להעני שפיון לו.

פן הדין נכון לפע"ד: תשובה קלד לק"ק פאמרין להתריף מו"ה הירש העללר נ"י. הנה ע"ד אשר שאל במעשה אשר בא לפנינו בנמלחו ב' חתיכות בשר זה אח"ז בריחוק שעה אחת ואח"כ הודקה חתיכה אחת ונתבשלה ולא נודע איזה חתיכה פי אולי היתה החתיכה דעדיין לא שקא שיעור מליחה היינו שיעור מיל עכ"ל השאלה.

הנה ידידי אני רואה דבעזה"י לא לחנמ הוצאתי ספרי נ"ז ח"ב לאור פי חוץ הדברים הגדולים שבו רק אפי' הקטנים שבו הפה נצרכין פי הנה מעשה פזו מבואר בחבורי שם בהקדמת ספרי דף ה' ע"ב לק"ק חראסקוב ושם השבתי לאיסור, ושם הנה המעשה בחתיכה אחת שהודקה והוי ספק אם הודקה אחר שיעור מיל או תוך שיעור מיל וכתבתי לאיסור מפח דהוי ספק דרבנן באמתחוק איסורא ועיקרו דאורייתא גם בלא חזקת איסור הוי פאן חזקת הגוף דכמו דהי' הדם בו תחלה פן הוי עתה ולא יצא עדיין הדם.

ואין לומר דכאן עדיף דהוי פאן חתיכה אחת שפכר שיהיה שיעור מליחה, זה אינו דאדרבא פאן גרע טפי פיון דכאן הוי חתיכה אחת דנדאי לא הוי שיעור מיל א"כ הוי פחתיכה מב' חתיכות וזה נדאי הוי אפתחוק אסורא אף אי ניקא דבחתיכה אחת לא נחשב אפתחוק איסורא פאן נדאי הוי אפתחוק.

והנה מה דסמך ר"מ על דברי המ"י שיהביא הפמ"ג סי' ס"ט בשפ"ד ס"ק י"א דזה לא נקרא אפתחוק איסורא דעומד הדם לצאת לדעתו נדאי הוי אפתחוק לפי מ"ש בכתובי הג"ל דזה הוי חזקת הגוף דכמו דהדם הי' בו תחלה פו הוי עתה ולא יצא לחוץ א"כ נהי דנימא דאין זה חזקה גמורה דסופו להשתנות מ"מ פיון דהוי גם חזקת איסור ממילא חד חזקה מסייע לאידך חזקה וכעין שכתבו התוס' בפ' המדיר א"כ ה"נ משני החזקות נעשה חזקה גמורה אחת עכ"פ אף דעומד לצאת והוי חזקת איסור.

ומ"ש ר"מ מה הוי חזקת איסור הרי מותר לאכול חי לק"מ דהרי עכ"פ אסור בבישול והרי אנו דנין אם מותר לבשלו או לא והרי לזה הוי חזקת איסור דאסור בבישול. והנה מ"ש ר"מ לדחות ראיות הנקה"כ שלא בדברי הט"ז ממה דבעינו מסלפ"ת או יוצא ונכנס וכתב ר"מ לדחות דשם שאני פיון דכבר נמלחה החתיכה ופירש ממקום למקום לכך אסורה אפ"ל באומצא והוי חזקת איסור ממש, אבל בנדון הט"ז דספק אם מלחה פלל א"כ ליכא חזקת איסור פיון דמותר באומצא, לכאורה יפה אמר לפי סברא דידיה דבחי לא נחשב חזקת איסור.

מיהו לפי האמת גם לפי סברא דידיה א"ש דברי הנקה"כ לפי מ"ש דבאמת לא נחשב אפתחוק איסורא פיון דעומד לצאת רק בצירוף חזקת הדם כמו שיהיה פו גם עתה הדם בתוכו א"כ גם בנמלח דהוי ממ"נ אם לא נתעורר הדם פלל לזוז ממקומו א"כ ליכא חזקת איסור דמותר כף ואם נישחש דפירש ממקום למקום א"כ איתרע חזקת הגוף פיון דכבר עכ"פ נד ממקומו וא"כ שוב ליכא חזקת איסור לבדו פיון דעומד לצאת ובע"כ מוכח דנחשב חזקת איסור בפ"ע בלי חזקת הגוף פיון דאסור בבישול א"כ גם בנדון הט"ז הוי פו וזה נכון גם י"ל פוננת הנקה"כ דהוי קשה לו למה להט"ז הטעם דסרכי' נקיט ואתי ליה דזה פלל פשוט דספק דרבנן להקל ובע"כ דהפוננה פיון דשכחה אם מלחה או לא הוי לה ספק ג"כ אולי מלחה והודח תוף שיעור מליחה לכך נגד הך ספק שפא לא מלחה פלל מתיר מפח ספק דרבנן ולהך חששא שפא הודח תוף שיעור מליחה לזה נקט הטעם דסרכי'.

נקיט ואתי וכיון דהנקה"כ דוחה הראיה דסרכא נקיט ואתי א"כ חזר החשש למקומו דלמא הודחה תוף שיעור מליחה אף הרי על זה נמי יש לומר דהוי ספק דרבנן להקל לכך מביא הך ראיה ממסלפ"ת ויוצא ונכנס דלא אמרינן בזה סד"ר להקל א"כ הוי בזה ספק אחר שפא הודחה תוף שיעור מליחה והוי פועין ס"סלאיסורא דלמא לא מלחה פלל ואת"ל מלחה שפא הודח תוף שיעור מליחה והוי אפתחוק איסורא פו יש לומר קצת ע"ד השכל אף באמת א"צ לכל זה פי הש"ף ס"ל דכיון דאסור בבישול הוי אפתחוק איסורא, ומה שיהביא ר"מ מה שדברי הט"ז סתרי אהדדי מסי' ס"ט במעשה הג"ל לסימן ע' בנדגים עם בשר דהוי ספק דאורייתא וסתרי אהדדי כמו שהקשה בנקה"כ, ור"מ תירץ עפ"י דברי בית יעקב בתשובה סי' קע"א דקודם שיעור מליחה הוי דאורייתא וא"כ יש חשש

שקונדם שיעור מליחה נבלע הדם בהדגים והגוי ספק דאורייתא ואף דאח"כ נמלחו גם הדגים הרי הגוי רק ע"י גלגול דרבנן.

עכ"ד, הנה זה לא ידעתי מהו קאמר למה יחשב זה ע"י גלגול דרבנן ולמה בתחיתכת בשר עצמו שהדם בו יחשב ספק דרבנן אם נמלח הדם ואם הגוי הדם במקום אחר ונמלח יחשב ע"י גלגול דרבנן ובאמת ע"י גלגול לא נחשב רק אם האיסור גופו נשאר תמיד באיסורו מן התורה וע"י דבר אחר ע"י ביטול וכדומה נעשה דרבנן זה נחשב ע"י גלגול, אבל פאן אם נמלח הדם בתוך הדגים נעשה הוא גופו דרבנן ומה לי אם הגוי בהחתיכה בשר או בתחיתה דגים.

ועוד קשה א"כ בספק אם הודח הבשר הנמלח דמהני מסלפ"ת דהגוי דרבנן הרי יש לחוש דהגוי על הבשר דם שיצא קונדם שיעור מליחה וזה אסור מן התורה ואף דנתבשל אח"כ הרי הגוי מצד אחר כמו בדגים ובע"כ דליתיה להו מלתא.

וליישב דברי הט"ז הנה נראה ע"פ הפלל דהיכי דהגוי דרבנן ושל תורה יחד לא אמרינן ספק דרבנן להקל דאחי לזלזולי בדרבנן פן ה"נ פיון דדגים שנמלחו עם בשר אסור לבשלים בחלב דבזה הגוי ספק דאורייתא אף דתחלה בא לדגים רק ע"י מליחה מ"מ אח"כ נעשה דאורייתא כמ"ש הפמ"ג וא"כ אם נתיר בהדם מפת ספק דרבנן אחי לזלזולי בדרבנן, אף דאינו דומה דעיקר ההיתר בדגים מפת דנימא אגב דיפלוט דם דידיה יפלוט הדם שבלע מהבשר, משא"כ בטעם הבשר לא שייך זה מ"מ י"ל פן מסבא פיון דמהני מליחה זו לאסור הדגים בחלב נאסרו לגמרי מפת הדם דלא לייתי לזלזולי בדרבנן, ויותר נראה לי לפמ"ש ר"מ דנה לא נחשב אמתחוק איסורא פיון דמותר באומצא א"כ י"ל הדגים פיון דהדם נבלע בהם ממקום אחר אסורין לאכול קונדם מליחה א"כ שוב הגוי אמתחוק איסורא, ומ"ש הט"ז דהגוי דאורייתא היינו דס"ל להט"ז פדעת המקילין בסד"ר באמתחוק איסורא אף היכי דהגוי עיקרו בשל תורה לכ"ע קיי"ל דאסור באמתחוק איסורא, לכה פתב הט"ז דהגוי דאורייתא היינו עיקרו דאורייתא והגוי אמתחוק איסורא הנה זאת ראיתי להשיבו על שעה חדא מאפס הפנאי ולדינא נראה כמ"ש דהגוי טרפה.

דברי ידיו וכו'. תשובה קלה להרב הג' מו"ה אלעזר הורוויץ אב"ד דע"מ וויין ע"ד שאלתו אם מותר להדיח עגלים הנשחטים טרם יעברו עליהם ג' ימים מזמן שחיתתם כדי להשהותם עוד ג' ימים בעודם מחוברים בעורם לצד חוץ דהיינו קונדם ההפשט באשר יאמרו הטבחים אם ינפשטו מעורם מקולקל הבשר הרבה מחמת ההדחה והשריה במים, וכמעט פלו משחור תארום לא תואר ולא הדר לו עוד ומה גם דיש לחוש הרבה שמפני טעם זה לא דיחו הבשר היטב בכל הצורך כ"א ישפכו עליו מים בהעברה בעלמא כדי לחוש על הבשר בכל האפשרי משא"כ אם לא יצטרכו להפשיט העור בנקל להם לשרות הבשר והעור יחדיו זמן הרבה בכלי גדול פי לא אכפת להו רק בצד חיצון ולא בצד הפנימי שבלא"ה עוברים שם המים בכל חלל הגוף עכ"ל השאלה.

והנה כת"ר הרמה דעתו להיתר בזה ומבקש לשמוע דעתי, והנה כת"ר האריף תחלה קצת. בגוף הדין אם מותר להשרותו תחלה שישקא עוד ג' ימים ואני לא מצאתי עצמי להיות בידי לסגווי עמו בזה היות פי אני מותרד וחלש כח ובאמת הוא למותר דרבנן בזה אין לנו אלא הכרעת הש"ך בסי"ט ס"ט ס"ק נ"ג דמותר לעשות פן לכתחלה.

ומ"ש כת"ר ר'איה מן המג"א סי' שכ"א זה אינו ראי' די"ל דהמג"א מייירי בפשעת הדחק שאם לא יעשה כן יהי' נאסר הבשר שיהי' אחר יו"ט יותר מג' ימים וביו"ט ליפא קונים על הבשר ומן הפמ"ג יו"ד בשפ"ד נראה דאין לעשות כן רק בפשעת הדחק.

מיהו במלתא פהך דהוי רק חומרת הגאונים יש לנו להקל פדעת הש"ך. מיהו מה שהבין כת"ר דהאוסרים לשרותו הוי מטעם חומרת הגאונים פי ע"י שריה הוי קולא גדולה, לדעתי יש לומר דזה אינו רק הפנונה דאם ישהו זמן רב דלמא אתי למטעי ולבשלו בלי מליחה וכמו דאסור לשהותו בלי ניקור ג' ימים דהוי נמי טעמו פן, פן ה"נ דאסרו לשרותו פדי להשהותו יותר דלמא אתי בו לידי תקלה ויבשלו בלי מליחה לכך אם לא ישרה אותו יהי' מוכרח למלחו תוך ג' ימים שלא יהי' נאסר.

ואם הטעם פן אינו מפת חומרת הגאונים רק מחשש טעות באיסור ממש והוי ראוי להחמיר מיהו אעפ"כ דעתי להקל בזה, והנה בהיותי בזה ראיתי לכאורה דברי הש"ך בס"ט נ"ט נראה פסותרין דבס"ק נ"ג דהחמיר דבשריה לשהותו עוד בעיניו שריה זמן חשוב ובס"ק נ"ד פתב דחצי שעה לאו דווקא אלא פחות מעט, ולכאורה הוי פסותרין אהדדי דהרי תחלה פתב דבעיניו חצי שעה, מיהו באמת לא סתרי אהדדי דהרי בס"ק נ"ד מייירי בדיעבד אם שיהא פכר ג' ימים אחר השריה ובדיעבד מהני שריה מועטת לכך שפיר פתב דחצי שעה לאו דווקא: והנה נתחיל רק לחקור בגוף הדין אם מהני לשרותו עם העור והנה באמת תמהתי איך לא הרגיש כת"ר הרי אם לא יפשיט העור לא יהי' אפשר לנקרו מחוטי חלב וזה נדאי אסור לכתחלה לשהותו ג' ימים בלי ניקור.

אך שפתי לפרש פנונתו דאחר השריה תיקף יפשיטו העור וינקרו אותו מחוטי חלב תוך ג' ימים: והנה דעת כת"ר להיתר, והנה מה שהביא ראיה ממה שמולחין רגל בהמה וכן הראש ע"ג השער והעור, ובאמת אין ראי' אטו פל המקומות שונים, יש מקום דהעור הוי שם רך ויש מקום דהעור שם קשה, ומדע דהרי עור הרגל אוכלין ושאר העור אין ראוי לאכילה, ועיין פ"ו דפסחים דנימנין על עור הרך, א"כ מה מדמה מלתא למלתא, וכן מ"ש ראיה משפת ק"ח דמשני אפיי דאית בה נקבי נקבי, הנה מה ראי' מבהמה לעוף אטו פל הבריות שונים הרי עור העוף נאכל ולא עור בהמה.

והנה מה שהביא ראיה מפסחים דף ד' ע"א דמשני שם פגון שהיתה פרה לזבחי שלמים והעבירה בנהר ופרש"י פדי שתהא נוחה לפשוט וכו', והנה כת"ר הביא דברי הצ"ח שם שמוכח מזה פדעת רש"י בביצה דאם פדעת הש"ך סוף סי' ל"ט מה ארץ זבחי שלמים דנקט הרי בכל בהמות טרפה בסרכות, והנה כת"ר דחה זה די"ל בביצה מייירי דמשקין אותה לכנס לפנים שפיר מסתבר לומר דהוי בשביל הסרכות, אבל פאן דהעבירה בנהר והמים מבחוץ יותר מסתבר דהוי משום שתהא נוחה להפשיט ויפה אמר כת"ר בזה, שוב ראיתי דדחנה זו אינו דחוי דהרי מפרש"י משמע דהעבירה בנהר פדי להשקותה א"כ אפתי למ"ל להש"ס זבחי שלמים יאמר דמייירי בכל קדשים והעבירה בנהר הוי פדי להשקותה ומשום סרפא ובע"כ מוכח כפרש"י וא"ש דברי הצ"ח.

מיהו אני אומר עוד דחוי לפי מה שהוכחתי בחיבורי טוב טעם הנדפס דלא הוי בודקין הריאה במקדש מכח דבדיקת הריאה רק דרבנן ואין שבות במקדש ולא דווקא בשפת דה"ה בשאר דברים וכמ"ש הפמ"ג באו"ח ה' יו"כ סי' תרכ"ב באשל אברהם יע"ש,

וא"כ א"ש דבמקדש לא הוי שניף להעבירה בנהר משום סרכות פיון דאין בודקין פלל הריאה, ומסתבר יותר כדי שתהא נוחה להפשיט פי זריזין מקדימין למצות ויהי מקרב יותר ההקטרה, אבל בביצה דמיירי בחולין ותייב בבדיקת הריאה מסתבר יותר דהוי כדי להסיר הסרסא וחס על ממונו אבל בשביל שתהא נוחה להפשיט וחס על טרחתו מה לי טרסא זו מה לי שמשקה הבהמה הוי נמי טרסא לכף שם מסתבר יותר פדעת הש"ה, וגם י"ל דגם בפסחים הפנונה בשביל סרכות ומה דנקט שלמים היינו דבטאות ואשמות פיון דנאכלין בפנים הרי אין שבות במקדש ולא בדיקנו הריאה פלל, אבל בשלמים פיון דנאכלין בכל העיר א"כ הוי שבות דמקדש כמדינה ואיך יאכל אח"כ הבשור פיון דלא נבדק הריאה לכף בזה בדיקנו הריאה גם במקדש לכף מעבירה ע"ג הנהר פן יש לומר דרף פלפול קצת.

מיהו ראיות כת"ר אינו ראיה דמה ראיה ממחיים לאחר שחיטה, הנה לכאורה הי' עולה ברוחי לומר דבחיים פיון דהעור נעשה שומר לבשור וכל היכי דהוי שומר נחשב כגופו כדמוכח בסדר טהרות פמה פעמים במס' ידים ועוקצין לכף הוי כגוף אחד ומנהי ריכוף העור גם לבשור, משא"כ אחר שחיטה דאין העור עוד שומר ועומד להיות נפשט והוי כדבר אחר ואינו כבשור גופו לכף לא מהני הדחת העור להבשור.

מיהו זה דחיתי בעצמי נהי דדינא יש חילוק בין שומר או לא מ"מ לענין דבר טבעי אם המים פועלין להיות הולכין מעבר לעבר דזה בטבע תלוי הדבר אין לחלק בין אם נעשה שומר או לא, מיהו אעפ"כ י"ל דנדאי בהעור אית בה נקבי נקבי פדעת כת"ר רק יש לומר דמאי מטרשי ליה כמ"ש כת"ר במכתבו ובשם הגהת ש"ד.

ולכף נהי דאנו שורין הבשור במים ולא אמרינו מטרשי ליה וסותמין נקבי הפליטה בע"כ דקיי"ל בשור שאני דנהי דבריאה אמרינו דמטרשי ליה מ"מ גבי בשור ולענין נקבי הפליטה לא מטרשי ליה.

ולפ"ז יש לומר דהיינו דנוקא בשור דרפיף אבל בעור דהוי קשה שפיר יש לומר דהמים מטרשיין להנקבים ואינו פולט להבשור ולכף אין ראיה מן הש"ס הנ"ל דהתם בחיים פיון דיש לבהמה חמימות בפנים כידוע א"כ התמימות מחמם העור ואינו מניח להמים הצונגין להיות מטרשי ליה אבל כשנשחטה הבהמה ופסק החמימות כדמוכח בס"ל ל"ו גבי ריאה.

וא"כ פיון דליכא חמימות הצונגין מטרשי ליה וסותמין הנקבים ואינו נכנס לפנים, גם בפשיטות י"ל דהמים אין מועילים רק לרפף גוף העור להיות נוח להפשיט ולא שיועיל גם לרפף הבשור: והנה אם פי ראיותיו אינם ראיות מ"מ לדינא אני מסכים עמו מתרי טעמי אחד כתבתי סברא זו מכמה שנים בתשובה דחשש ג' ימים בלי מליחה מפת דנתקשה הבשור הוי רק אם הבשור מגולה לאויר אז האויר מטרשי ליה ומתקשה אבל פל שאינו מגולה לאויר ליכא חשש ג"י בלי מליחה, ועתה ראיתי דגם כת"ר הרגיש בזה לכף הוי ממ"נ אם העור והבשור נחשבו גוף אחד מהני הדחת העור להבשור כמו חתיכה עבה מאוד דמהני ליה שריה בחוץ, ואם אין העור והבשור גוף אחד שוב אין הבשור מגולה לאויר ובלא"ה לא נתקשה נצד השני שהוא מגולה הרי בו שולטין המים בפנים.

ועוד נראה היטב שני דברי יש דיעות דנמלח מצד אחד מותר ובע"כ דס"ל דהמלח שבצד אחד מושג כל הדם אליו מה שבצד השני אף שלא נמלח שם, וא"כ פיון דבצד אחד נשרה במים א"כ אפי' אם צד השני בחוץ נתקשה וא"א לצאת הדם דרך שם מ"מ יהי' יוצא כל הדם דרך צד השני שלא נתקשה ונהי' דאנו לא קיי"ל פן מ"מ לענן חומרת הגאונים נראה לצרף זה אם צד אחד נשרה תוך ג' ימים וצד השני לא נשרה להתיר בזה במליחה עכ"פ ואף אם גם בזה לא נסמך על דעתנו מ"מ פדאי לצרף להקל ע"י שריית צד אחד בהעור מבחוץ וצד אחד בפנים כמ"ש כת"ר.

והנני מצטרף עמו להקל בזה לדינא באופן שאחר השרייה יפשוט את העור וינקרו אותו מחוטי חלב תוך ג' ימים לשחיטתו ואף דאם ינקרו אח"כ אז אותו מקום חתך יצטרף הדחה מחדש פדיו חתך כל גתח לב' מ"מ לדעתי מקומות הללו לבד אפשר להדיחן במים היטב ולא יתקלקל מראות הבשר בשביל מקומות מועטין הללו.

ואם לא יהי' אפשר נמי אין איסור דבשביל מעט מקומות אלו אין לו דין בשור ששקא ג' ימים. פן נלפע"ד נכון דברי ידידו הטרוד וכו': תשובה קלו להרב מו"ה יוסף חיים אב"ד דק"ק ברעסטויצקא.

ע"ד אשר שאל שמלחו בשור להוציא דמו ובתוכו הנה חתיכה אחת ששקא ג' ימים בלי מליחה, וקודם ששקא שיעור מליחה שאלו אותו וצינה להסיר הבשר ששקא ג' ימים ואותו החתיכה נאסר גם לצלי פדעת הט"ז סי' ס"ט ס"ק ל"ב.

ושוב אחר שהדיחו הבשר מן המליחה מלחיהו לקיום בכלי שאינו מנוקב ונתערב שנית החתיכה הנ"ל בין הבשר ונמלח עמהם בכלי שאינו מנוקב והי' מונח ביניהם והחתיכה הנ"ל הנה מונח על הבשר.

עכ"ל השאלה. הנה ידידי בכל דבריו לא עיינתי פי אין הפנאי גורם והאמת אגיד פי אין הוראה פזו מקובלת עלי פי אני אוהב הוראה לפי מושפל ראשון לא דרך עצות פי דרך עצות המה ראויין לפלפול ולא להוראה ולא עיינתי רק בתחלת דבריו מ"ש נהי' דלא שקא שיעור מליחה מ"מ פלט מעט מעט.

ובמחילה ממנו שגג בזה דהוא סבור דלכך בעינו שיעור מליחה פדי שיצא כל דמו אבל מתחיל לצאת מיד וזהו טעות דלכך בעינו שיעור מליחה דקודם אינו מתחמם כלל ולא נחשב רותח כלל רק בשקא שיעור מליחה נעשה רותח ואז פועל המלח ומוציא כל הדם יחד אבל כל שלא שקא שיעור מליחה לא נתחמם ואינו פועל כלל ויעיין בב"י סי' צ"א לענן שאר איסורים מוכח דמדינא אף אם נמלח עם איסור כל שלא שקא שיעור מליחה לא נאסר ההיטב.

ולפי דבריו הי' ראוי להיות נאסר מיד פיון דעכ"פ פועל מעט, אף באמת לא כן רק קודם ששקא שיעור מליחה אינו רותח ואינו פולט כלל לזה אגיל ליה עיקר ההיטב שלו, גם מ"ש דדעת הר"ן דאינו נעשה רותח רק אחר שיעור מליחה הני רק לשאר איסורין לא לענן דם זה אינו נראה כלל דאיך נעשה הבשר רותח לחצאין לומר דלהוציא הדם נעשה רותח ולשאר איסורין אינו רותח זה אינו נראה כלל, ואיך נחלק לחצאין והש"ך דמחלק פעין זה בסי' צ"א התם הני טעם אחר דס"ל דהיכא דהמלח עשה פעולתו להפליט דם

אין בו פת להיות אחר שיעור מליחה עוד רותם אף היכא דלא עשה פעולתו עדיין אז הוי רותם גם אחר שיעור מליחה, אבל קונדם שיעור מליחה לחלק ולומר דהמלח עושה אותו רותם להפליט דם ולא לשאר איסורין זה א"א לחלק כלל ולכך נהי דאנו חוששין לחומרא ולומר דאף תוך שיעור מליחה הוי רותם היינו לחומרא אבל לקולא אין לסמוך על זה כלל לומר דמיד נעשה רותם ולדעתתי לא טוב עשה בהוראה זו.

ויותר אין להאריך פי אני מוטרד דברי ידידו וכו': תשובה קלוז להרב מו"ה אשר מו"צ דק"ק פילוואריק סמוך לקאמניץ. ע"ד אשר שאל ונ"ל בפפר הסמוך לפה לקח איש אחד בשר מקצב אחד ובא לביתו וביום שאחריו הדיח הבשר ומלחו פדין ואח"כ בא הקצב לכפר ואמר לו ששחט ב' בהמות וא' שחט מקונם באופן שאם לקח מבהמה זו בנדאי כפר ושהא ג' ימים קונדם שהבעה"ב הדיחו, אף אינו יודע מאיזה בהמה נתן לו הבשר וכעת בא לשאול על הבשר ועל הכלים שנתבשל בהם הבשר והתרגו לו הפל ואחד חולק עלינו וכו': תשובה הנה ענין כזה אינו פדאי לעשות ממנו לכתוב למקומות אחרים כי פדין התרתם כי מ"ש המערער דהוי ספק דרבנן באתחזק איסורא יפרש לנו דברי הרמ"א שפסק בחתיכה שנמלחה וספק אם נמלחה תוך ג' ימים שפותרת ולא אמרינו דהוי אתחזק איסורא ויפה פתבתם בזה דהרי לא אתחזק רק דבלי מליחה אסור אבל אם נמלח הוא מותר לכך לא נחשב בזה אתחזק איסורא ובכו"פ מבואר יותר דמכ"ש אם עדיין לא נמלח וספק אם הוא אחר ג' ימים שפותר למלחו לכתחלה יע"ש.

ולומר דהוי אתחזק איסורא פינן דהוי ב' בהמות הוי תערובת חד בחד, הנה לא מבעיא לפי הנראה מדבריכם שהקצב אומר כי מבהמה אחת שנשחטה מקונדם כפר הנה אחר ג' ימים בבית הקונה משמע אבל בעת קניית הבשר מן הקצב לא הוי גם האחרת אחר ג' ימים רק הוי עדיין תוך ג' ימים, א"כ בשעת הקנייה הוי פולו היתר ולא אתחזק איסורא כלל רק בבית הקונה נעשה אחר ג' ימים ואז הי' רק חתיכה אחת גם בלא זה הנה ספק דרבנן באיתחזק איסורא נהי דהש"ך פתב להחמיר מ"מ דעת הרמב"ם דקיי"ל כר"מ דבדבר שאין לו עיקר מן התורה אף באיתחזק איסורא הוי לקולא והפמ"ג בדיני ס"ס אות כ' תמה ביותר דאנו קיי"ל בהל' מקונאות דאפילו בדבר שיש לו עיקר מן התורה הוי לקולא אף באיתחזק איסורא, וא"כ אף אי נימא דאנו חוששין לחומרא מ"מ בשר ששהא ג' ימים דהוי רק חומרת הגאונים ודאי ראוי לסמוך על הרמב"ם להקל דהרי מה"ט בטלה ברוב אפי' אחר בישול כמ"ש הש"ך בסי' ס"ט דבזה מודה הש"ך דבטלה ברוב, ועוד נראה דהרי מוכח מן הט"ז בסי' ס"ט דבשר ששהא ג' ימים בלי מליחה אינו ודאי שאינו יוצא הדם ע"י מליחה רק ספק הוי ומ"מ יתכן שיצא ע"י מליחה וא"כ בנדון דינן הוי ס"ס שפא הוי תוך ג' ימים ואת"ל אחר ג' ימים מ"מ שפא יצא ע"י מליחה.

ואין לומר דהוי משם אחד שפא יצא הדם ע"י מליחה או לא והוי כשם אוגס חד הוא. זה אינו דכבר פתבנו במקום אחר דלו יהא דהוי משם אחד ראוי שיועיל פינן דהוי ב' צדדים לקולא אחד שפא הוי תוך ג' ימים ואת"ל אחר ג' ימים עדיין שפא יצא הדם ולחומרא הוי רק צד אחד דבעינו תרנויהו ששהא ג' ימים ולא יצא הדם, א"כ נהי דלא מהני מטעם ס"ס יועיל מפת רוב וכעין זה פתב המהרש"א בחולין פ"ג גבי רוב אריות דורסין יע"ש, אף פתבנו פינן דאינו מועיל מפת ס"ס רק מפת רוב הדר סמוך מיעוטא לחזקה ואיתרע

לה רנבא, אף א"כ נעשה רק פלגא ופלגא וא"כ תינח בשל תורה אבל בדרבנן פיון דנעשה פלגא ופלגא הדר הוי ליה ספק דרבנן להקל ואיתחזק איסורא לא שניף דהוי רוב פנגדו וגבי שם אונס חד הוא אף דשם ליכא חזקה התם הוי רצון דהוי רוב נגד רוב והבן.

כל זה אני פותב לשופרא דמלתא, מיהו פאן בלא"ה ליכא אמתחזק איסורא לפי דברי הקצב שאומר דבעודו בידו הי' פולו היתר פנ"ל, ואף אם הי' אומר שפבר הוא בידו אחר ג' ימים מותר מטעמים הנ"ל, גם אם אומר דגם בידו הוי אחר ג"י יש לעיין אם נאמן הקצב לאחר שיצא מתחת ידו דע"א אינו נאמן לאסור נגד חזקת היתר פיון דמכרו בתורת פשר הי' בחזקת היתר, גם י"ל דאין אדם משים עצמו רשע שאומר שלא דקדק לראות אם מוכר היתר או איסור, מיהו יש בזה לדבר אם בדרבנן נמי אין אדם משים עצמו רשע או לא, וכבר דברו בזה האחרונים נאני בחיבורי מפבר, גם הרי הוא לא אכלו רק עבר על לפני עור אם שניף בזה אין אדם מע"ר מיהו אי מהימן לי' יש לומר דנדאי אסור, מיהו בזה יש לדון אם מהני מהימן לי' היכא דמשוי נפשיה רשיעא די"ל דאז לא מהני מהימן לי'.

ולכאורה יש להוכיח פן מדברי הראב"ד הובא בשיטה מקובצת פ"ז דכתובות במה דפריף שם משמשתו נדה ה"ד אי דידע נפרוש אי דלא ידע מנא ידע, והקשה הראב"ד ליתרין במוזית ותירץ דאין אדם מע"ר וקשה לתרץ דמייירי בנאמנת לו ובע"כ דנאמנת לו לא שניף במע"ר, ויש להסביר הדבר דבשלמא בסתם בני אדם דאינו רשע רק דאין ע"א נאמן שניף לומר דמהימן לי' אבל היכי דמע"ר ממ"נ אם הוא רשע הרי אין לו נאמנות ולא שניף לומר דמהימן לי'.

מיהו דברי הראב"ד בלא"ה תמוהין פמו שותמהו עליו הפאים אחריו ובחידושי פילדותי ישבתי זה ואכ"מ להאריף פי אין בזה נ"מ לדינא, רק היות שהעיר ה' עתה זה בלפי לא נמנעתי מלכתוב, ולדינא יפה הורתם להיתר ויישר פוחכם ויסכר פי דוברי שקר המטריף.

דידכם הטרוז וכו': תשובה קלח לק"ק טרנאפל להרבני החרף מו"ה משה נ"י. הנה מכתבו קבלתי והנה לא ידעתי למה מפל הזמנים פחר לכתוב דוקא בימים הגלויים וידועים שאני טרוז בהיותי ביומי דכלה והשואלים רבו פמו רבו, ולולי שאני חושש שידמה בלבו שמחמת שנאה איני משיבו לא הייתי משיבו פלל, אף פעת פניתי מעט להשיבו בקצרה.

הנה פלפולו הוטב בעיני ובפרט מ"ש ע"ד הפלפול הוא יפה מוסד על השכל, אף מ"ש דלפי דברי הפלתי דבספק אד"ר מבטלין לכתחלה יהי' מותר לערבו חד פחד אחר הבישול ויהי' איקבע איסורא ויהו אסורין שניהם ואח"כ יהי' מותר לערב כ"א ברוב פיון דהוי כ"א ספק אד"ר, הנה ז"א דהרי הוי תרתי דסתרי אהדדי דעל חתיכה זו נתלה לקולא שהוא היתר והשני של איסור דאם הוי ידענו שהוא איסור לא הוי רשאי לבטלו רק דאני אומר שהוא היתר והשני איסור, וא"כ פיון דלהיפוך נמי יש לומר פן הוי סתרי אהדדי, וגם פל היכי דמקלקל לאידף לא אמרינן שאני אומר וכל ספק איסור דרבנן דמותר לבטלו היינו מטעם שאנו תולין לומר שהוא היתר ומהני הף שאני אומר לבטלו לכתחלה וזה הוי היכי דלא מקלקל לאידף ולא בכה"ג.

גם מה שהקשה על המחבר דס"ל דהיכי דהוי ספק איסור תורה ומצד אחר בא לו שהווא מדרבנן הוי נמי סד"ר דהרי לא התמיר בסי' ק"י רק מטעם אחר דהוי ספק אחד בגופו וספק אחד בתערוכת ולא מטעם דהוי ספק תורה וע"י גלגול נעשה דרבנן א"כ לפי דברי הט"ז דחומרת הגאונים בבשר ששקא ג' ימים בלי מליחה הוי רק מספק שמה א"י ע"י מליחה א"כ למה לא יהי מותר פשפשו אחר המליחה דהרי הוי ספק דרבנן ע"י גלגול, הנה זה לק"מ דהרי הוי אתחזק איסורא דמתחלה הוי דם רק שספק שמה יצא ע"י מליחה וספק דרבנן באתחזק איסורא לדעת הש"ך אפילו באין לו עיקר מן התורה נמי הוי לחומרא ובייש לו עיקר מן התורה לכ"ע לדין קיי"ל לחומרא ודם יש לו עיקר מן התורה, ותדע דאל"כ מה תקנו הגאונים פלל הרי קיי"ל דם ששלחו דרבנן א"כ ע"י המליחה נעשה דרבנן ולמה אסרוהו לבשלו ובע"כ מפת דהוי אתחזק איסורא וא"כ ה"נ ע"י בישול, ואף אי נימא דלא הוי טעמייהו מפת אתחזק איסורא מ"מ ס"ס פיון דכבר נעשה דרבנן והתמירו בו מה יוסיף תת פח מה שנתבשל ג"כ, ועוד יש לומר פיון שפיתבו הפוסקים דהיכי דעיקר נתקן על הספק לא מהני ספק דרבנן וס"ס ייע"ש גבי בדיקת חמץ וכתם וכו' וא"כ ה"נ פיון דהגאונים התמירו ואסרוהו לכתחלה מפת ספק לא מהני בזה סד"ר וס"ס, ועוד נראה דהרי יש פאן חזקה דמעיקרא וחקת הגוף דכמו שהי' הדם תחלה פן נשאר רק בשאר ספק דרבנן ובספק אם נמלח תוף ג' דמותר היינו מפת פיון דעשוי הוא לצאת הדם ע"י מליחה א"כ הוי בחזקה העשויה להשתנות דלא הוי חזקה אף בחזקת הגוף וכמ"ש הרמב"ן ברפ"ב דכתובות בחזקת בתולה אבל אם הוי נדאי אחר ג' ימים דאז פיון דנתקשה הדם עכ"פ אינו עשוי לצאת ושוב הוי חזקת הגוף וחקת דמעיקרא לכך לא אמרינו בזה סד"ר להקל וא"ש ודו"ק.

זו"ז אין להאריך דברי ידידו וכו'. תשובה קלט להרבני מו"ה משה חיים בן הרב ממאניסטריתש.

ע"ד שאלתו באשה שמלחה בשר והדיחתו ובשלה אותו ונסתפקו אם שהא שיעור מליחה או לא. יפה הורה להתיר בזה ומטעם שלו פיון דמלחה והי' סופו לצאת אתרע חזקתו.

ואני מוסיף לו נוסף בדבר דאף לולי זה פאן שאני דהרי מוקמינו כל דבר בחזקת שלא נעשה מעשה ואף בדבר שידוע שנשתנה אמרינו דעתה הוא דנשתנה וכל מה דאפשר לאחר הדבר אמרינו דמוקמינו לי' אחזקה דמעיקרא וחקת דמעיקרא עדפא מחזקה דהשתא א"כ הקא נמי פיון דהוי ספק אימת הוי הדחה אמרינו דאחר שיעור מליחה הדיחתו ומוקמינו לי' אחזקתו שלא הי' מודח עד אחר שעה וכדומה, וחקת שלא נעשה מעשה אלים והוי כמו חזקת הגוף ועדיף מחזקת איסור ואף אם שוין הדר הוי לי' ספק דרבנן ולהקל.

והנה בתשובה אחת כתבתי לחלק בזה דאין כל הספקות שוין דאם יודעת באיזה שעה מלחתו רק דספק לה אם אחר שעה הדיחתו או קודם אז שייך לומר דמוקמינו לי' בחזקת שלא נשתנה עד אחר שעה דמאחרינו המעשה כל מה דאפשר, אבל מה דהוי להיפך אם יודעת שעת הדחה רק שמסופקת על זמן המליחה אם הוי לפני שעה או תוף שעה אז הוי להיפוך דמוקמינו המליחה לאחר בקמה דאפשר, ובזה אפילו להט"ז טרפה דבספק אם מלחה פלל יש לו צירוף דסרכיה נקיט ואתי אבל אם מלחה ולא ידעה אימת לא מהני

צירוף זה, ושוב נהי דחוקת איסור איתרע ע"י מליחה חזקת שלא נעשה מעשה לא אתרע וטרפה לכ"ע.

והנה מה שרצה ר"מ לדמותו למ"ש הר"ש בפ"ב דמקנאות בבבאור התוספתא שבאם קיו לפניו ב' מקנאות באחת מ' סאה כשרים ובאחת שאובין וספק לו באיזה טבל תחלה, אז בטומאה חמורה טהרות ראשונות תלויות והשניות טהורות ובטומאה קלה שתיהן תלויות, וכתב הר"ש הטעם דבטומאה חמורה כיון דעכ"פ יצא מטומאה החמורה לא מחתינו ל"י מספק לטומאה קלה, אבל בטומאה קלה כיון דתחלה הנה קלה ועתה הני נמי קלה לכך הני שתיהן תלויות יע"ש.

וא"כ ה"נ כיון דדם שבשלו דרבנן א"כ מתחלה ה"א איסור תורה ועכשיו נעשה דרבנן לכך לא נחשב חזקת איסור וכו', הנה בזה שגה ר"מ דהרי דם שמלחו נמי דרבנן וא"כ בזה תיקף שמלחו יצא מידי איסור תורה ומ"מ הני עדיין אסור מדרבנן כיון דלא שהא שיעור מליחה א"כ הני כמו התם טומאה קלה והני חזקת איסור מדרבנן מתחלה וז"ב ופשוט.

מיהו גם ר"מ דחה יפה, ואני אסביר הדבר יותר דהתם הני הטומאה דרבנן ענין בפ"ע ולא נמשך מטומאה דמעיקרא רק הני מעשה חדש ואינו ענין זה לזה ואטו תקנו שם רבנן דהיתר זה שמעני לטומאה מן התורה לא יועיל מדרבנן, לא כן הוא רק אף מדרבנן נמי טהור בזה רק שיש חשש טומאה מכם דבר אחר מחדש לכך אין מחזיקין בזה מטומאה חמורה לקלה, אבל בזה הרי האיסור דרבנן הני מכם זה עצמו דהני מן התורה והיינו דם רק שמן התורה מהני הבישול להתירו ורבנן תקנו דהבישול לא מהני להתירו, וא"כ מדרבנן נשאר האיסור כמעיקרא ומקודם, לכך י"ל דנחשב חזקת איסור, ועוד התם אדרבא יש חזקת טהרה דהרי ממ"נ אם טבל בשאובין תחלה אין פאן טומאה דרבנן כלל דבלא"ה הוא טמא וכשטבל אח"כ בכשרה נטהר הפל ואם טבל בכשרה תחלה ג"כ תיקף כשטבל תחלה נטהר וילגמרי הני טהור עד שעה שנטבל בשאובין, וא"כ הני לו שהות שהי' טהור מן התורה ומדרבנן ואדרבא יש לו חזקת טהרה.

ומזה הני קשה להיפוך למה בטומאה קלה טמא הרי ה"ל חזקת טהרה, וצריך לומר דביתר הדיעה אזלינן כיון דלא ידע שנטהר ודאי לא נחשב חזקת טהרה לכך תינח בטומאה קלה אבל בטומאה חמורה אז מן התורה לא אזלינן בתר הדיעה רק קמיה שמיא גליא וכיון דבאמת אגלי מלתא למפרע דטהור ה"א א"כ יש לו חזקת טהרה, א"כ תינח התם אבל בזה דלא ה"ל שעת הכושר פשיצא משל איסור תורה ותיקף ה"ל איסור דרבנן עכ"פ יש לומר שפיר דנחשב חזקת איסור, ועוד דהתם לא נולד לנו הספק רק לאחר שנעשה דרבנן דמקודם אין לנו ספק מכם ממ"נ הנ"ל ואין לנו חשש רק אולי טבל תחלה בכשרה ואח"כ בשאובין לענין טהרות השניות, וא"כ נולד לנו רק כשפך לא ה"ל עליו איסור תורה, אבל בזה הרי לידת הספק אם שהא שיעור מליחה או לא הני בשלא נתבשל עדיין וה"ל עדיין אסור מן התורה ואפ"ל אם לא ידעה אז מספק זה עכ"פ אגלי מלתא למפרע דספק זה ה"ל תחלה, וא"כ כשנולד לנו בשעה שעדיין ה"ל אסור מן התורה הני כעין מ"ש הפוסקים ב"ד סי' נו"ן בנולד ריעותא מחיים לא אמרינן נשחטה הותרה, אף דהני בחיים איסור אחר דאמ"ה ואחר שחיטה איסור אחר דטרפה אעפ"כ מחזיקין

מזה לזה דלא אמרינו נשחטה הותרה פן יש לומר לעגנו חזקת איסור הנ"ל דבכה"ג נחשב חזקת איסור אף דהוי תחלה דאורייתא ועפה דרבנן פיון דנולד לנו פשהיה עוד עדיין אסור מן התורה.

והנה פיוצא בזה פתבתי בתשובה לאה"ע הל' גיטין בגלדותי והנה כ"ז פתבתי להתלמד במקום אחר וכן בלא"ה אין לו דמיון לדברי הר"ש הנ"ל פיון דדם ששלחו דרבנן זו"ז אין להאריף וכו': תשובה קמ להרב מו"ה דוד הכהן מו"צ דק"ק זבארוב.

הנה בגוף שאלתו א' נדון האנוניא ששהא ג' ימים שהודחה מבחוי תוף ג' ימים, והורה רו"מ לצלות הבשר והרב הורה אפי' לבשלו וכבוד רו"מ סמך הוראתו על מ"ש הפמ"ג סי"ט שפ"ד ס"ק ג'. הנה יפה הורה הרב לדינא שמונת לבשלו וכן אני מורה.

נדברי הפמ"ג תמוהין דא"כ אף במולח לאלטר תוף ג' ימים לא יועיל הדחת השומן שבחוי להבשר לדעת חמיו של המנחת יעקב ויצטרף להפשיט העור תמיד קודם מליחה וזה לא שמענו מעולם.

וגם מה שחושש הפמ"ג דהדחה לרבה לא מהני מצד אחד דבריו תמוהין דלמה נחשב צד אחד הרי כל זמן שלא נפתחה הוי פחתיכה עבה וסותר דברי הפ"ח גם דברי עצמו מ"ש במשפצות ס"ק י"ג בעורף שלא נפתח שמונת לבשלו דהוי פחתיכה עבה וכן כתב הפר"ח וקשה הרי הוי נמלח בלי הדחה דהרי פיון דלא הודח בעבר השני וגם הרי נמלח ע"ג העור ואיך הועיל הדחת העור להבשר, ובפרט דהרי זה מודים כ"ע בפחתיכה עבה והנה עב כמו שיהיה א"צ לבקעו לשנים ונחשב פהודח מב' צדדים פיון דהודח בעבר השני ומהני גם לרבה וא"כ ה"נ פיון דלעגנו מליחה מהני מליחת עוף שלם לכולו דהוי פחתיכה עבה ומהני למה דאסור מדינא בלי מליחה, מכ"ש דמהני לעגנו חומרת הגאונים לשהא ג' ימים בלי מליחה לכה נדאי דמונת לבשלו.

ואף בקרבים שבפנים שנתן עליו הרב דין בשר ששהא ג' ימים לדעתו הוא חומרא פי חשש נתקשה הוי רק במה שמגולה לאויר אז ע"י האויר נתקשה הבשר אבל למה שהוא בפנים ואינו מגולה לאויר לא נתקשה והחוש מעיד ע"ז כשיפתחנו אף אחר ג' ימים ימצא אותם מלונחלין ומלאים דם.

וכיון דכל דין ג' ימים בלא מליחה הוא חומרא הו דלא להוסיף עלה ומנין לנו להחמיר אף בזה ליטן עליו דין ג' ימים בלי מליחה ואני מורה להקל בזה לגמרי והוא ברור. ובנדון שאלה השניה שהקורקבו מהאנוני הנ"ל נמלח עם השומן והטריף הרב פדברי הט"ז ורו"מ התיר פדברי הנקה"כ.

הנה רו"מ יפה הורה פדעת הנקה"כ ואין לנו להחמיר בזה בדרבנן והרב שהטריף הוא חומרא פי מלבד מה שהלכה פדברי המיקל בזה מלבד זה נראה דעכ"פ לצלי הנה לו להתיר פדיו נמלח בלי הדחה קפיייתא להסוברים דהמלח מבליע ומותר לצלי והט"ז נדאי פונונתו דאפי' לצלי אסור דלבשלו בלא"ה אסור.

והנקה"כ דמתיר נראה דמתיר אפי' לבשלו ונ"מ אם נתערב ברוב דמטעם ג' ימים הנה מותר לבשלו ומטעם דנמלח עם שאר בשר הנה אסור לדעת הט"ז ולדעת הנקה"כ מותר ולכה עכ"פ להכריע לצלי נראה דמותר בנדאי ואפי' בלא נתערב נראה דמותר לצלי

והנכון פדעת הנקה"כ בזה ונפה הורה ר"מ בזה: תשובה קמא להרב אב"ד דק"ק שטערנויץ.

הנה ע"ד שאלתו בבשר דהוי ספק אם נשרה מעל"ע קודם מליקה ונסתפק אם להורות כדברי הפמ"ג בפתיחה להל' מליקה ובסי' ע"ג בשפתי דעת דדם שנקבש אסור מן התורה וממילא הוי ספק תורה, או פדעת החוות דעת סי' ק"ה דדם שנקבש דרבנן והוי סד"ר.

ואח"כ פתח לו פיתחא דהיתרא עפ"י מ"ש הט"ז להתיר ספק פבוש דדומה למקנה והנקה"כ דוחה דשאני זה דאמתחוק איסורא דעכ"פ נשרה פאן איסור וא"כ בזה דדם האברים שלא פירש מותר והוי אמתחוק היתרא עכ"ד.

והנה לא ניחא לי בהיתר זה דהו אמת דמן התורה יש פאן חזקת היתר דממ"נ פעת הוי דם האברים שלא פירש. ואם לבשלו בלא"ה הנה מותר דדם שבשלו מן התורה מותר.

אבל עכ"פ מדרבנן יש פאן חזקת איסור דהרי מדרבנן אסור לאכלו ע"י בישול א"כ הוי פאן אמתחוק איסורא דע"י בישול אסור לאכלו ועכשיו רוצה לאכלו ע"י בישול א"כ הוי זה פנגד החזקה, הו אמת דבספק דרבנן באמתחוק איסורא הוי פלוגתא, אף הרי יש פאן חזקה דהשתא ונהרי לפניה ויש לומר דכאן הנה מעת לעת רק מן התורה מותר פינו דיש חזקת היתר וחזקה דמעיקרא עדיפא מחזקה דהשתא פידוע, אף זה מן התורה אבל מדרבנן פינו דגם חזקה דמעיקרא הוי לאיסור א"כ יש פאן ב' חזקות לאיסור דמעיקרא ודהשתא ולמעט בפלוגתא עדיף וכיון דיש דיעות דסד"ר באמתחוק איסורא לחומרא לכה בב' חזקות יש לומר כ"ע מודים דהוי לחומרא, ובפרט לדעת הריב"ש דס"ל פרוכ וחזקה דנגד ב' חזקות לא אמרינו רובא עדיף וא"כ מוכח דב' חזקות הוי פרוכ ונגד רוב נדאי לא מהני סד"ר להקל, גם יש לומר אף להסוברים דסד"ר להקל היינו רק בספק דרבנן ממש אבל אם הוי ספק תורה רק דמן התורה הנה מותר מפח חזקת היתר א"כ אם מדרבנן יש חזקת איסור בזה נדאי לחומרא, וא"כ יש פאן ס"ס דלמא פדעת הפמ"ג דדם שנקבש אסור מן התורה ואת"ל כהחוו"ד דלמא פהסוברים דסד"ר באמתחוק איסורא אסור.

לכה מפל הליו טעמי נראה לאסור בזה זו"ז אין להאריף. דברי ידידו: תשובה קמב להרב מו"ה יואל דייטש אב"ד דק"ק מאניסטרטיש.

הנה מכתבו קבלתי. והנה מה שהעיר על האו"ה שכתב דדבר שאין איסורו ניפר מקודם אפי' הוא דבר חשוב בטל, והעיר ר"מ הרי פינו דאפשר לפרושי ע"י ברירה הוי פניפר האיסור.

הנה גוף הערה זו עיין בחיבורי ס' השיים הל' חנופה סי' תרע"ז בתשובה ד' שם מבואר דבר זה ושם פתבתי דע"י ברירה לא נחשב הנפר האיסור, וכעת אבאר יותר דלדין נדאי א"ש פינו דבאמת קיי"ל דאין ברירה רק בדרבנן קיי"ל יש ברירה והיינו מטעם ספק דרבנן להקל, וא"כ ע"כ אינו נדאי רק ספק ואיף הוי פהנפר האיסור.

בשלמא בהקדש דאפשר ע"י חילול ובזה נדאי יתחלל לכה הוי פהנפר האיסור אבל בזה פינו דהוי ע"י ברירה פינו דהוי רק ספק נהי דהוי לקולא מ"מ פינו דאינו נדאי לא הוי פהנפר האיסור, ועוד דאדרבא נימא להקפך ספק דרבנן להקל ואין ברירה ולא הנפר האיסור.

ועוד אף אם הוּי מן התורה בְּרִיָּה לֹא הוּי כְּהוֹפֵר הָאִסוּר דִּיל פִּינּוּ דְאָמְרִינּוּ כֹּל דְפָרִישׁ מְרֻבָּא פְּרִישׁ וְרוּב עֲדִיף מְבַרְיָה דְהָרִי רְבֻבָא וְדַאי הוּי דְאֹרְיִיתָא וּבְרִיָּה הוּי פְּלוּגְתָּא וְא"כ רֹב עֲדִיף מְבַרְיָה וְא"כ אִם יִטּוּל א' מֵהֶם אֲדַרְבָּא גִימָא כֹּל דְפָרִישׁ מְרֻבָּא פְּרִישׁ וְלֹא מִן הָאִסוּר, וְלֹא אָמְרִינּוּ בְּרִיָּה רַב הִכִּי דְהוּי שְׁנֵה הָאִסוּר וְהִתְיַתֵּר יַחַד אוֹ אֶף אִם הוּי רֹב הִתְיַתֵּר אִם הוּי דְבָרִים שְׂאִין מִתְבַּטְּלִין דְהוּי עֲלֵיהֶם שֵׁם אִסוּר קְבוּעַ דְרַבְּנָן וְכֹל קְבוּעַ פְּמַע"מ, וְלִכְּךָ שׁוּב שְׂיִיף לֹמַר בְּרִיָּה, אֲבָל בְּמָה דְמִתְבַּטְּל וְאִין עֲלֵיו דִּין קְבוּעַ לֹא שְׂיִיף לֹמַר דְאֶפְשָׁר לְהַפִּיר הָאִסוּר ע"י בְּרִיָּה דְאֲדַרְבָּא גִימָא כֹּל דְפָרִישׁ מְרֻבָּא פְּרִישׁ וְלֹא הוּי הוֹפֵר הָאִסוּר וְזֶה נִכּוֹן בַּעֲזַה"י.

וּמָה שְׁהַקְשָׁה עַל הָאו"ה דְאִינוּ דּוּמָה לַעֲנָבִים בְּגִיגִית פִּינּוּ דִיּוּרָה רוּחַת מְבַלְעַ בְּלַע מְפֻלֵט לֹא פְּלִיט א"כ נֶאֱסְרָה הַחֲתִיכָה תְּחִלָּה לְבַדָּה רַב דְאִנּוּ לֹא יִדְעִינּוּ לָהּ עַכְתָּ"ד, הִנֵּה לֹא יִדְעָתִי מֵאִי קָא קְשִׁיא לִיָּה דְמָה בְּכָף סוּף סוּף כֹּל דְלֹא הוֹפֵר לָנוּ הָאִסוּר הוּא בְּטָל וְלֹא גָזְרוּ בְּדְבָרִים הַחֲשׁוּבִים רַב בְּאִם לָנוּ נִיכְפֵר הָאִסוּר וְכֹל דְאִין נִיכְפֵר הָאִסוּר לָנוּ בְּטָל, וְעוֹד הָרִי י"ל דְלֹא הִתְיַתֵּה הַקְדָּרָה אֲזַל לְפָלְט מִיַּד הַכֹּל וְלוֹ יְהִי דְהוּי סְפֵק מ"מ שׁוּב הוּא סְפֵק דְרַבְּנָן פִּינּוּ דְדְבָרִים הַחֲשׁוּבִין רַב דְרַבְּנָן וְכָאֵן לֹא שְׂיִיף לֹמַר דְנוּלֵד הַסְפֵק בְּשַׁל תּוֹרָה וּמִצַּד אַחַר בָּא לֹא שְׁהוּא דְרַבְּנָן דְכָאֵן מִן הַתּוֹרָה אִין נ"מ לָנוּ אִם נֶאֱסַר תְּחִלָּה אוֹ לֹא דְסוּף סוּף קִי"ל מִן הַתּוֹרָה אֶפְשָׁר לְסוּחַטּוּ מוֹתֵר רַב מְדַרְבְּנָן אִסוּר וּבְפֻרְט שְׁבִשְׁלוֹ דְמִן הַתּוֹרָה מוֹתֵר וְא"כ אִין נ"מ לָנוּ רַב לַעֲנִינּוּ דְרַבְּנָן וְהוּא שְׁפִיר סְפֵק דְרַבְּנָן דְדַלְמָא פְּלֵט מִיַּד וְז"ב וּפְשׁוּט.

דְבָרֵי יְדִידוֹ וְכו': תְּשׁוּבָה קָמַג לְמַשְׁפִּיל אֶחָד מִפ"ק. הִנֵּה ע"ד שְׂאֵלְתוּ אֶשֶׁר הַקְשָׁה עַל הַדְרִישָׁה שְׁפַתְב דְהִכִּי דְהוּי דְשִׁיל"מ וְיֵשׁ לוֹ הִתְיַתֵּר לֹא גָזְרוּ בּוֹ דִּין דְבָרִים הַחֲשׁוּבִים וְעַל זֶה הַקְשִׁיתָ מַע"ז דְמָה פְּרִיף וְלַחֲשׁוֹב נְמִי פְּכָרוֹת שְׁל בַּע"ב בְּחֻמְזַ בְּפֻסַח הָרִי לְדַעַת קְצַת הוּי לִיָּה חֻמְזַ דְשִׁיל"מ, הִנֵּה זֶה לִק"מ מִפְּמָה טְעָמִים חֻמְזַ דְאֶף לְהַסּוּבְרִים דְהוּי דְשִׁיל"מ הִינּוּ מִן הַתּוֹרָה פִּינּוּ דְמִן הַתּוֹרָה יֵשׁ לוֹ הִתְיַתֵּר רְאוּי לְהַחֲמִיר לִתְּנָן בּוֹ דִּין דְשִׁיל"מ, אֶף לְהִפּוּף לְהַקֵּל א"א פִּינּוּ דְמְדַרְבְּנָן וְדַאי לֹא הוּי לִי דְשִׁיל"מ דְהָרִי מְדַרְבְּנָן וְדַאי אִסוּר אִפִּי לְאַחַה"פ דְקֻנְסָא קֻנְסִים וְכִינּוּ דְדְבָרִים הַחֲשׁוּבִין דְלֹא בְּטָלִי הוּי מְדַרְבְּנָן לֹא הוּי לִי מִתִּירִין לְכָף שְׂיִיף בְּהוּ דִּין דְבָרִים הַחֲשׁוּבִין וְלֹא קָאֵמַר כֹּן הַפְּרִישָׁה רַב בְּדְבָרִים דִּישׁ לָהֶם הִתְיַתֵּר אֶף מְדַרְבְּנָן וְעוֹד הָרִי בְּלֹא"ה יֵשׁ לְהַעִיר מָה דְמִשְׁנֵי שֵׁם מֵאֵן תְּנָא דְאִית לִי הִכִּי רַבִּי עֲקִיבָא הָא תְּנָא לִי רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר וְכו' וְלָמָּה לִי לְשִׁנוּי כֹּן וְלֹא מִשְׁנֵי טְפִי דְהוּ מְשִׁנָּה אֲתֵיָא כְּרַבְּנָן דְפְּלִיגוּ אַר"ע וְסַבִּירָא לְהוּ דְכְּפָרוֹת בְּטָלִי, וְע"כ דְבָזָה לֹא תְּנָרֵץ גְּוִשְׂיִיתוֹ דַּע"כ"פ הוּי לִיָּה לְחַשְׁבוֹ לְכֹל חַד כְּדִאִית לִיָּה וְהוּ"ל לְמִנּוֹת פְּכָרוֹת בְּחֻמְזַ וְאֲלִיבָא דַר"ע, וְא"כ לִפ"ז פְּרִיף שְׁפִיר דְהָרִי לַר"י חֻמְזַ אִסוּר אַחַה"פ מִן הַתּוֹרָה וְלְדִידָה וְדַאי לֹא הוּ"ל דְשִׁיל"מ וְר"י וְר"מ וְר"ש כּוּלְהוּ הוּי לְהוּ תְּלִמִּידֵי דַר"ע עֲיִין רַש"י רִישׁ מְגִלָּה וְכָמָּה דּוּכְתִי וְכִינּוּ דַר"ע ס"ל פְּכָרוֹת שְׁל בַּע"ב לֹא בְּטָלוּ ר' יְהוּדָא גְּמִי ס"ל כֹּן דְוַדַּאי כְּרַבּוֹ ס"ל כֹּן כְּדְמוּכַח בְּכָמָּה דּוּכְתִי וְא"כ פְּרִיף שְׁפִיר דַּר"י וְר"ע לֹא הוּי לִי דְשִׁיל"מ.

וְעוֹד הָרִי רַע"ס"ל מְפֻרְשׁ בַּפ"ק דְפְּסָחִים אִין בְּיַעוּר חֻמְזַ אֶלָּא שְׁרַפָּה וְהִינּוּ כַר"י דַס"ל כֹּן וְטַעְמָא דַר"י הוּי דְגִלְיָה מִנּוֹתָר בְּמָה מְצִינוּ וְהָרִי י"ל מָה לְנוֹתֵר שְׁכֵן אִין הִתְיַתֵּר לְאִסוּרוֹ אֲבָל חֻמְזַ יֵשׁ לוֹ הִתְיַתֵּר לְאִסוּרוֹ אֶף ר"י ס"ל לְשִׁיטְתוֹ דְחֻמְזַ אַחַר הַפְּסָח אִסוּר מִן הַתּוֹרָה.

וא"כ ר"ע דס"ל חמץ בשרפה בע"כ ס"ל נמי דאסור מן התורה ולכך לר"ע פריה שפיר ולחשוב נמי כפרות של בעה"ב. והנה בהיותי בזה נתקשיתי דבאמת איך יליף מנותר נהי דר"י סבירא ליה חמץ אחה"פ אסור עכ"פ הלאו דבל יראה והעשה דתשפיתו אינו לאחה"פ אבל בנותר הני העשה תמיד, וא"כ אפתי קשה איך יליף מנותר דמה לנוותר דעובר תמיד בלאו כל דאינו מקינים העשה והעשה חל תמיד לתמן הלאו.

אבל בחמץ אחר הפסח לא שנייה העשה ולא יתקון בזה הלאו מיהו יש לומר זה הני חומרא פיון דא"א לתמן הלאו עוד ונשאר הלאו עליו הני חמור ממה שבידו לתמן עוד הלאו ודו"ק. ואכ"מ להאריה בזה: והנה שבתתי וראיתי שמה שהוכחתי דס"ל לר"ע דחמץ אסור לאחה"פ מן התורה ממה דס"ל דהני בשרפה נראה דאין מזה ראיה לפי מה דמסיק הש"ס בפסחים דכל דין שאמה דין תחלתו להחמיר וסופו להקל אינו דין.

א"כ הני שרפה קולא ולא חומרא לכך שפיר יליף במה מצינו מנותר דאין לומר דמה לנוותר דאסור לעולם דהרי אדברא אם חמור הוא ולא הני רק בשרפה מכ"ש בחמץ ודו"ק. מיהו אף דמזה אין ראיה מ"מ הוכחה ראשונה נכון דמסתמא פריב"ס"ל.

ומה שהקשית על הפ"י בגיטין בסוגיא דמטמא ומדמע ומנסף שהוכיח דמחשבת קדשים בלב נמי הני מחשבה דאם לא הני מחשבה בלב רק בדבור למה אמרינו בזבחים דהמחשב בקדשים הני לאו שאין בו מעשה הרי עקימת שפתיו הני מעשה ותמהת דמה בכך דהני אף בלב מ"מ הרי בע"כ מה דאמרינו במחשב בקדשים לוקה היינו בדבור דאל"כ איך שנייה בו התראה ובע"כ הני בדבור וא"כ סוף סוף הני מעשה.

וגם פתבת דעקימת שפתיו הני מעשה רק בנעשה מעשה על ידו. הנה לא עינת בסנהדרין דף ס"ה דאם היית מעיין שם לא הני קשה לה כלל דש"ס מפורש הוא שם דעקימת שפתיו הני מעשה אף אם לא הני נעשה על פיו, גם לא הני קשה לה על הפ"י דשם קאמר הש"ס מה למגדר שפן ישנו בלב.

א"כ מפורש הוא בדברי הפ"י דהיכי דהני בלב לא הני מעשה. והנה לא מבעיא לדעת הראשונים דדבר שמשפחת לה בלי מעשה אף אם עשה מעשה נמי אינו לוקה והבאתיו בס' החיים בפתיחה לה"פ דלפ"ז ודאי הני פוננת הש"ס כף כפשוטו פיון דמגדר ישנו בלב ג"כ ולכך אף אם אמר בפה נמי לא הני מעשה פיון דמשפחת לה בלי מעשה וזה יהיה פוננת הפ"י ג"כ, אף גם אם לא נאמר פן מ"מ ג"כ יהיה א"ש דברי הפ"י דהנה מחשבת קדשים אם בעינן שיהא נמי בלב או די בדבור יהיה תליא בזה עצמו דאם שנייה פיגול במחשבה בלי דבור מוכח דהמחשבה עיקר לכך ממילא אפי' אמר בפה בעינן מחשבה ג"כ והני כמו מגדר ולא הני מעשה שפן ישנו בלב, אבל אי נימא דהפיגול לא הני במחשבה רק בדבור ממילא היכי דמדבר לא בעינן מחשבה דהעיקר בזה הדבור ושוב הני עקימת שפתיו מעשה זה הני פוננת הפ"י ע"פ ש"ס דסנהדרין הנ"ל.

ויותר מזה אין פנאי להאריה: תשובה קמד לק"ק קאריץ להדיינים דשם. הנה ע"ד שאלתם אם רוצים להשהות בשר שאינו מגוקר אחר ג"י אם די בהדחה מועטת כפי דרך הטבחים או פיון דהני אינו מגוקר צריך להשרותו חצי שעה כפי משמעות האחרונים.

הנה הן אמת דהאחרונים נראה שהוציאו פן מלשון הרמ"א שפתיב דאין לשהות בפשור ג' ימים בלי ניקור וקשה אי בלי הדקה אפי' בלי הטעם דניקור אסור כמ"ש הרמ"א בס"ט ואי ע"י הדקה אפי' מפת חשש ניקור ליכא, ומזה נראה שהוכיחו לחלק דבלי ניקור בעינו חצי שעה ואם הוא מנוקד די בהדקה מועטת.

ובאמת אני בתשובה שפתיבתי מכבר לק"ק הוסאטין ישבתי בע"א דברי הרמ"א וא"כ אין ראיה מזה לחלק מ"מ נראה דהדין נכון דנדאי ראוי להחמיר בזה. והוא דבאמת אין כל הזמנים שוין דהנה מריש הוי קשיא לי מ"ש הפוסקים דטעם הדקה ראשונה הוי פדי לרפך הפשור וברי אדרבא אמרינו ביבמות דף קכ"א דמציא מצמית צמית וכן אמרינו בס"ל ל"ו לענין בדיקת הריאה דבעינו פושרים דקרים מטרישי ליה א"כ איך אמרינו דהדקה פועל לרפך ובע"כ הוא החילוק דהדקה של הפשור הוי במים שעומדין בבית ולא יהיו צוננין מאוד והם מרפכין משא"כ מים קרים ומכ"ש מי נהר הם צוננין ומצמית צמית וטרישי לי א"כ מוכח דהצונן גורם להקשות הפשור, וא"כ אפשור דשיעור ג' ימים לא אמרינו רק בימי השניץ אבל בימי החורף דהוי הקור רב וע"י הקור מתקשה אפשור אפי' בפחות מג' ימים מתקשה הדם.

והנה עלה בלפי הערה אחת די"ל דיש לדין הגאונים דאין לשהות בפשור ג' ימים בלי מליחה יש לו מקור בש"ס (וכיוצא בזה פתיבתי בש"ס לענין בועה מעבר לעבר אף דהוא מחומרות הגאונים יש לו מקור בש"ס וכן י"ל בזה) והוא במה דמבעיא ביבמות דף קכ"א גבי ריב"ב אומר לא כל הזמנים שוין ולא כל המקומות שוין ומבעיא שם אם ריב"ב לחומרא פליג או לקולא, והנה מריש הוי קשיא לי למאי מבעיא פן הרי אין הלכה כריב"ב ולמה מבעיא לי למאי דאין נ"מ לדין ונראה שיהי' נ"מ לנו לענין פשור ששהא ג"י בלי מליחה דבזה לא מצינו פלוגתא.

ואי נימא דלחומרא פליג א"כ ה"ה בפשור ששהא ג' ימים בלי מליחה ראוי לילך לחומרא דאין כל הזמנים שוין ובעת הקור הגדול או בעת החום הגדול ראוי להחמיר אפי' פחות מג' ימים ואף דג' ימים בלי מליחה הוי רק דרפנן גם הך דאין מעידין עליו רק עד ג' ימים הוי דרפנן כמו שהוכחנו בכמה תשובות ואעפ"כ אזיל לחומרא א"כ לדין בפשור ששהא ג' ימים בלי מליחה נמי ראוי לומר דאין כל הזמנים שוין, אבל אם לקולא פליג ה"ה בפשור ששהא ג' ימים בתוך ג' אין להחמיר בכל הזמנים וכיון דלא נפשטה הבעיא ונדאי ראוי להחמיר לכתחלה שלא לעשות פן ואף אם אין זה פונת הש"ס עכ"פ סמך יש לזה פיון דאמר שם ריב"ב דאין כל הזמנים שוין, וגם הוכחנו מן הש"ס דהיכי דהוי קור מאוד אז מצמית צמית לכה ונדאי ראוי להחמיר פן לכתחלה, ואין לשהותו כמה פעמים ע"י הדחות מועטות ובפרט בלי ניקור רק באופן שיהי' שרוי במים ח"ש דוקא כנלפע"ד נכון.

דברי דידו וכו': תשובה קמה לסימן ע' סעיף ו' בהג"ה. הנה בא מעשה לידי בפשור שפתיבתי נמלח והודח ששכחו וחקרו ומלחוהו עם פשור שנמלח להוציא דם ונהיה הפ"מ וצורף שפתיבתי והי' עדיין תוך י"ב שעות.

והנה הראיתי פנים להתיר, ונדא די"ל דע"כ לא אמרינו בפשור שנמלח והודח שנמלח עם פשור להוציא דם אסור, היינו רק אם לא הי' הפלי מנוקב למטה ממש רק שהי' מקום

מְשׁוּפָּע וְכדוּמָה בְּעֵינָיו פְּשִׁיזָּאוּ הַמַּיִם יָזוּבוּ מִיָּד וּלְכָף כִּינּוֹן דַּעַכ"פּ אֵי אֶפְשָׁר לְפָלְטָה לְמַטָּה
רַק זָב לְצַדְדֵינָן אֲזִי יֵשׁ חֲשָׁשׁ בְּדַרְךָ הַלִּיכְתּוֹ נָפֵל עַל הַבְּשָׂר שְׂפָכָר נִמְלַח וְנִבְלַע בּוֹ אֲבָל אִם
נִמְלַח בְּכָלִי שְׂיֵשׁ בּוֹ נִקְבִים לְמַטָּה מִמֶּשׁ וְהַבְּשָׂר מְוַנַּח עַל הַנְּקִיבִים אֲזִי בְּזֶה כִּינּוֹן דְּאִין דְּרָךְ
הַדָּם לְפָלוּט רַק לְמַטָּה לֹא לְמַעְלָה וְלֹא לְצַדְדֵינָן כַּמ"שׁ הַפּוֹסְקִים א"כ פֶּאן פּוֹלְט הַצִּיר
לְמַטָּה תַּחַת הַבְּשָׂר וְיִנְצָא דְרָךְ הַנְּקִיבִים וְאִינוּ נוֹפֵל כָּלָל עַל הַבְּשָׂר שְׂפָכְדוֹ וּלְכָף כַּה"ג אָף
בְּמוֹנַחֲיוֹ זֶה אֲצֵל זֶה גִּרְאָה לְהַתִּיר.

וְאָף בְּמוֹנַחֲיוֹ זֶה אֲצֵל זֶה בַּכַּשָׂא"מ רַק שְׁהִי בְּדַרְךָ מְדֻרּוֹן וְשִׁפּוּעַ גִּרְאָה דְּאִינוּ אֲסוּר רַק
אִם הַבְּשָׂר הַכָּשִׁיף מְוַנַּח לְמַטָּה וְהַבְּשָׂר שְׂנִמְלַח לְהוֹצִיא דָּם מְוַנַּח לְמַעְלָה דְּאֲזִי כְּשֶׁהַדָּם יִנְצָא
מִלְמַעְלָה לְמַטָּה נוֹגַע בַּבְּשָׂר שְׂפָכָר נִמְלַח אֲבָל אִם לְהִפּוּף אִם הַבְּשָׂר שְׂפָכָר נִמְלַח מְוַנַּח
לְמַעְלָה בְּרֵאשׁוֹ וְהַבְּשָׂר שְׂפּוֹלְט דָּם לְמַטָּה מְמַנּוּ דִּינוּ כְּאֵלוֹ הִי הַבְּשָׂר כְּשֶׁר לְמַעְלָה מִמֶּשׁ
דְּקִי"ל דָּם אִינוּ מְפַעֲפַע לְמַעְלָה ה"ה כַּה"ג נְמִי וּמְוַתֵּר הַבְּשָׂר, וְאָף אִם סָפַק אֵיזָה הִי
מְוַנַּח לְמַעְלָה הִי גִּרְאָה לְהַתִּיר דְּהוּי סָפַק דְּרַבְּנָן דְּדָם שְׂמִלְחוּ דְּרַבְּנָן מִיְהוּ כִּינּוֹן שְׂפָתָבוּ
הַפּוֹסְקִים דְּדַרְךָ מְלִיחַ לְהַתְּפֵף אֲסוּר בְּסָפַק אֲבָל אִם יָדוּעַ שְׁהִי הַבְּשָׂר כְּשֶׁר עָלָיו וְדָאִי
כְּשֶׁר וּבְכָלִי שְׂיֵשׁ בּוֹ נִקְבִים מְוַתֵּר אִפִּי מְוַנַּחֲיוֹ זֶה אֲצֵל זֶה מִמֶּשׁ אִם יֵשׁ נִקְבִים תַּחְתִּיהוּ,
מִיְהוּ לֹא מְלֵאנִי לְבִי לְהַקְלֵ בְּזֶה רַק כִּינּוֹן דְּהוּי תּוֹף י"ב שְׁעוֹת דְּאֲזִי פּוֹלְט צִיר לְרֹב הַפּוֹסְקִים
רַק דְּהֵכָא יֵשׁ חֲשָׁשׁ דְּהַדְחָה סוּתְמַת נִקְבֵי הַפְּלִיטָה, אָף הִנֵּה הַט"ז חוֹלֵק עַל זֶה דְּאִין הַדְחָה
סוּתְמַת נִקְבֵי הַפְּלִיטָה, וְהִנֵּה אֶפְשָׁר הִי לְצַדְדֵינָן דְּנִמְלַח הַבְּשָׂר כְּשֶׁר ג"כ מְחַדְּשׁ אֲזִי
הוּי סְבָרָא גְהִי דְּהֵם סוּבְרִים.

דְּהַדְחָה סוּתְמַת נִקְבֵי הַפְּלִיטָה הִינּוּ בְּאִינוּ חוֹזֵר וְנִמְלַח מְחַדְּשׁ אֲזִי כַּח מְלִיחָה הִרְאִישׁוּנָה
נִסְתָּם כְּשֶׁהוֹדַח אֲבָל אִם נִמְלַח מְחַדְּשׁ שׁוֹב י"ל דְּחוֹזְרִין נִקְבֵי הַפְּלִיטָה לְהַפְתֵּחַ וּלְפָלְטָה
וְנִהִי דְלֹא מְהַנִּי אַח"כ לְדִידְהוּ מְלִיחָה שְׁנִית הִינּוּ אִם בְּשַׁעַת הַבְּלִיעָה לֹא הִי נִמְלַח וַעַכ"פּ
נִבְלַע בּוֹ הַדָּם אֲזִי לֹא מְהַנִּי מְלִיחָה אַח"כ, דְּבִאֲמַת אַגַּב דְּפָלִיט צִיר דִּידְנִי יְפָלְטָה דָּם דְּאֲחֲרֵינִי
זֶה לֹא אֲמַרִּין לְבַדּוֹ וְאִינוּ מוֹעִיל רַק בְּצִירוּף הַטַּעַם אֵינִי דְטָרוּד לְמַפְלֵט צִיר לֹא בְּלַע
וְנִהִי דַע"ז עֲצָמוֹ ג"כ לֹא סְמִכִּין מְפָל מְקוּם מְצַטְרֵפִין שְׁנֵי הַטַּעַמִּים יַחַד, אֲבָל אִם הוֹדַח
כִּינּוֹן דְּכָבֵר נִסְתָּם נִקְבֵי הַפְּלִיטָה וַעַכ"פּ בְּלַע שׁוֹב לֹא מְהַנִּי סְבָרָא זֹו לְבַד אֵינִי דִּיפְלֵטָה
צִיר דִּידְנִי יְפָלְטָה דָּם וְכו' אֲבָל אִם בְּשַׁעַת מְלִיחָה מִמֶּשׁ כְּבֵר הִיָּה נִמְלַח הַבְּשָׂר כְּשֶׁר מְחַדְּשׁ
שׁוֹב ע"י מְלִיחָה שְׁנִית נִסְתָּם נִקְבֵי הַפְּלִיטָה וְהַתְּחִיל לְפָלְטָה צִיר וְשׁוֹב אֵינִי דְטָרוּד לְפָלְטָה
צִיר לֹא בְּלַע שׁוֹב מְהַנִּי צִירוּף הַטַּעַם דְּמְלִיחָה שְׁנִית וְאֵינִי דִּיפְלֵטָה צִיר יְפָלִיט דָּם וְכו'
וְהַפּוֹסְקִים בְּהוֹדַח נִסְתָּם מִיְיָרֵי בְּלִי מְלִיחָה שְׂלֵא נִמְלַח הַבְּשָׂר וְאָף דְּמְלִיחָה שְׂל חֲבִירוֹ
פוֹעֵל לְהַבְּלִיעַ בּוֹ מ"מ אִינוּ מְחַמְּמוֹ כ"כ לְהִיּוֹת נִקְבֵי פְּלִיטָתוֹ נִפְתָּחִין דְּאִינוּ מְבָלִיעַ וּמְפָלִיט
כְּאֲחָד וּכְמוֹ בְּטָהוֹר מְלִיחַ וְטָמֵא תְּפֵל מְוַתֵּר מַה"ט דְּאִינוּ מְחַמְּמוֹ לְפָלְטָה כֵּן ה"ג אֲבָל בְּנִמְלַח
מִמֶּשׁ יֵשׁ לוֹמַר דְּחוֹזְרִין וְנִפְתָּחִין נִקְבֵי הַפְּלִיטָה.

אָף כִּינּוֹן דְּסְבָרָא חֲדָשָׁה הִיא וְלֹא נִמְצָא זֶה מִיְהוּ כִּינּוֹן דְּדַעַת הַט"ז בְּלֹא"ה דְּהַדְחָה אֵינָה
סוּתְמַת נִקְבֵי הַפְּלִיטָה וְגַם דַּעַת כְּפָה פּוֹסְקִים דְּמְלִיחָה אֵינָה אוֹסְרֵת רַק כְּדִי קְלִיפָה וְלֹא
יֹוֹתֵר בְּפֶרֶט בְּדָם דְּהוּא אִיסוּר כְּחוּשׁ, וְנִהִי דְאַנּוּן קִי"ל בְּשִׁשִּׁים אָף בַּהֶפ"מ מ"מ כְּפֶאן
בְּהַצְטָרָף תְּרַתִּי וְכָל הַנִּי טַעַמֵי הוֹרִיתִי לְקַלּוֹף הַבְּשָׂר כְּשֶׁר כְּדִי קְלִיפָה מְפָל צַדְדֵינָן וְאַח"כ

לחזור ולמלחו שיעור מליטה ואפשר דיפלנט מה שפבר בלע, ואפי' בלי מליטה מחדש
היה נראה להתיר פינו דהיה נמלח ממש בעת הבליעה מחבירו.

מ"מ לא מלאני לבי להקל והוריתי לחזור ולמלחו פדין שיעור מליטה ולקלפו תחלה פדי
קליפה פינו דהוי תוף י"ב שעות והפ"מ ולכבוד שבת. פו נראה בזה נכון לדינא: תשובה
קמו לסי' ע"א סעיף ג' בהג"ה מעשה בראש של עוף שנמלח בלא חתיכה ובלא נקיבת
עצם ואח"כ מלגו אותו בחמין מכ"ר ששפכו עליו ועל שאר בשר ולא הוי בו ששים פנגד
המות וקרום ואח"כ בשלו זה הבשר שנמלג עם הראש לבדו בלא הראש וקצת חתיכה
מן הבשר שמו בקדרה אחרת של בשר שלא נמלג עם הראש מה דינן של התבשילין
הללו: תשובה הנה גוף דין הראש מבואר בש"ע סי' ע"א בהג"ה דהקרום והמות אסורין
ועיין בש"ך דאף בעוף הדין כן.

אף גידון השאר בשר הנה לכאורה היה נראה להתיר פינו דערוי אינו מבליע ומפליט רק
פדי קליפה לדעת רוב הפוסקים וא"כ כאן הוי עצם של גוף המוח והראש במקום הקליפה
גם עור של הראש הוי במקום קליפה לכך היה ראוי להתיר הכל רק הראש לבדו נאסר.

אף לדעתי נראה לאסור דהנה הט"ז הביא בסי' צ"ה ס"ק י"ב בשם האו"ה דכלים
שתשמישן ע"י עירות הרבה מבליע בכולו לכ"ע, ולפ"ז הא דעירווי אינו מבשל רק פדי
קליפה היינו רק אם נשפף קלוח אחד ונפסק תיקף, אבל אם שופכין הרבה חמין על
הבשר או על שאר דבר א"כ מה לי אם שפכו הרבה עירות בזאח"ז או שפכו יחד הרבה
שיעור שיש בו כמה עירות, ואדרבא זה עדיף דאם הוי בזאח"ז א"כ בנתיים נצטנן פבר
ומה לי אם נבלע בו תחלה ע"י עירווי סוף סוף השתא פבר נצטנן ולמה יהי פח לעירווי
השני להבליע יותר, אבל אם שופף תיקף הרבה בעוד שעדיין חם א"כ שפיר יש לומר
פינו דעיקר הטעם דכלי שני אינו מבשל ומבליע מפח דאיכא דפנות המקררות ולכך ה"נ
ערוי אין לו דין כ"ר ממש פינו דדפנות מקררות לכך אין לו פח פלי ראשון ממש לבשל
בכולו, אבל אם הוי ע"י עירות הרבה יחד א"כ תיקף בשנגע קלוח הראשון בו נתחמם
עכ"פ הדפנות מבחוץ וכיון דעכ"פ פדי קליפה נתחמם שוב ליכא דפנות המקררות רק
אדרבא חמין דעכ"פ בחוץ חמים הם ושוב מבליע קלוח השני יותר וא"כ מה לי אם הי'
נפסק הקלוח בנתיים והי' חוזר ומקלח הי' נאסר ואם לא נפסק הקלוח פלל יגרע זה דבר
שאין הדעת מחייבו אדרבא השכל נותן פינו דלא נתקרר בנתיים ראוי לומר יותר
דמבליע שפיר בכולו, ובהכי א"ש מה שהקשה הפרי מגדים בסי' ס"ח בשפ"ד ס"ק כ"ז
ממ"ש בש"ע או"ח סי' תנ"א דכלי שבלע ע"י ערוי הקשרו ע"י ערוי והרי ע"י עיראות
הרבה בולע בכולו יע"ש והניח בצ"ע, ולפמ"ש א"ש פינו דכבולעו פה פולטו, א"כ מערין
עליו הרבה חמין שיעור כמה עיראות ופולט בכולו והש"ע לא נחית שם רק לאשמעינן
דהקשרו ע"י עירווי וכמה עיראות יעשה סמך על המעיין דאם נשתמש רק בחד עירווי די
בעירווי אחת ואם נשתמש בו הרבה עיראות תוף מעל"ע בעינן שיערה עליו חמין הרבה
פשיעור כמה עיראות, ואדרבא הי' נראה מה שהאו"ה הנ"ל הביאו הט"ז סי' צ"ה אוסר
ע"י כמה עיראות היינו לא כמו שהבין הפמ"ג שם אם נשתמש בו הרבה תוף מעל"ע,
ולפע"ד אין הפנונה פן רק אם נשתמש בו תוף מעל"ע נמי מותר רק האו"ה מייירי
דנשתמש בו עירווי שני בעוד שהיה חם מעירווי ראשון אז בולע בכולו פינו דעדיין

דן פנויותיו חמין וא"כ נראה אם נזחל הרבה חמין עליו בענין דיש לעשות מזה כמה קלוחין בולע בכולו לכ"ע.

ואין לומר דדוקא בכלי ס"ל לאו"ה פו דהרי לענין להבליע בכולו גרע פלי דהרי אין פלי אוסר פלי ומאכל אוסר מאכל, ומה דכלי אוסרת היתר שנוגע אפי' דבר שאינו שמן כמ"ש בסי' ק"ה היינו דלפלנט מן הכלי קל דאין בו פליטה מגופו אבל להבליע בכלי לא עדיף ממאכל.

ולכך אם פלי בולע ע"י עירוי כמה פעמים ה"ה מאכל, וכיון דהט"ז בסי' ק"ה בלא"ה מחמיר בעירוי אפי' בכ"ש להבליע בכולו ונהי דלא קיי"ל פן מ"מ בכה"ג שיש בהעירוי זה שיעור גדול פשיעור הרבה עיראות יש לאסור בכולו ולכך דין הבשר עם הראש פדין נתבשל עם הראש וצריך ששים נגד כל הראש ואם לאו הפל אסור, מיהו במקום הפסד מרובה הי' אפשר לצדד להקל פסתימות לשון הפוסקים דכל עירוי אין אוסר רק פדי קליפה, אבל שלא במקום הפ"מ נראה לפסוק כמ"ש.

גם יוצא לנו מדברינו חידוש דין דכלי דרפכו להשתמש ע"י עיראות הרבה יכשירו אותו בענין דישפכו עליו הרבה חמין יחד פשיעור כמה עיראות. ויוצא בזה לכל הדיעות וכדי שלא ליתן הדבר לשיעורין ראוי לעשות פן בכל עיראות מה שמכשיר ע"י עירוי יעשה פן ואז לא יבא לידי תקלה בדבר דהוי תשמישו ע"י כמה עיראות.

פן נראה לפע"ד נכון: תשובה קמז לסי' ע"ב סעיף א'. נשאלתי בשוחטי בהמות שאין מוכרין הלב לאלתר ומנזח פה יום או יומים בלא קריעה ונהדום הוא פנוס בתוכו אם נחוש בו לכבוש לומר דהוי פבוש בדם או לא: תשובה הנה לכאורה הי' נראה לי דאסור דאף זה הוי פבוש ויש לפשוט זה ממ"ש באו"ה הובא בהגהת רמ"א סי' צ' בפחל דאפי' אם הניחו פה יום שלם פלי צליה עם חלבו מותר ומפרש שם הטעם מפח דחלב שחוטתו מדרבנן.

ולא מבעיא אי נימא דשאר בשר אפי' בחלב שחוטתו אסור רק דבכחל בחלב עצמו לא שייך מראית עין ולא גזרו בזה, ואפי' אם נימא דשאר בשר ג"כ מותר בחלב שחוטתו הוי רק מפח שהוא רק דרבנן אבל בדם הלב הוא דאורייתא ואפי' חיוב פרת הוי בדם הלב וגם ע"י פבוש לא הוי בזה פמבושל דנימא דדם שבשלו דרבנן רק לא הוי פמבושל ממש פשיטא דראוי לומר בזה פבוש מעל"ע ונאסר מפח הדם שנכפש בו.

ואין לומר דשאני לב דשיע דז"א דהרי דעת ר"ת וכמה פוסקים דלא קיי"ל פה סברא שאני לב דשיע והכי קיי"ל לחומרא, א"כ אם לענין ביטול לא אמרינן דשיע ה"ה נמי לענין פבוש דלא אמרינן דשיע.

אף נראה דיש מקום לצדד להקל מטעם אחר דלא שייך פבוש רק אם הי' מגולה לאויר בשום זמן אז שייך לומר פבוש פמבושל אבל בדבר דלא הוי מגולה לאויר לעולם רק פנוס בתוכו לא אמרינן ביה פבוש פמבושל, וראיה לדברינו ממה דאמרינן בפ"ב דפסחים דאמר ר' יוחנן ענבים שנטמאו דורכן פחות פחות מפביצה ואמרינן שם אלמא קסבר משקין מפקד פקידי וכו' וקשה אם ס"ל משקין מפקד פקידי א"כ נימא בי' דהוי פבוש מעל"ע וא"כ פיון שעכ"פ נטמא האוכל ונהי גלי קרא דיקדש להיות פמוהו שאם פסולה

היא תפסל ואם פשרה היא תאכל פחמור שבה וא"כ ה"נ לו יהא שלא נטמא המשקין בתוכו מטומאת הזג עצמו מ"מ הרי עכ"פ הני המשקין כבוש בתוך הזג ונימא ביה כבוש כמבונשל ונבלע בו טומאת הזג וא"כ נפסל ג"כ לנסכים.

ודחוק לומר דר"י מיירי דוקא באש לא שיהו מעל"ע משנטמאו עד שעת הדריכה דכל פהאי הני ליה לר"י לחלק. ועוד דכמו דקיי"ל דדורכן פחות פחות מפביצה כן הני ליה לאשמענון הך תקנתא דדורכן תיכף בתוך מעל"ע פחות פחות מפביצה וממילא נידע דאין לו לשחות מעל"ע אלא ודאי בכל ענין דורכן וכו' והרי הוא ס"ל משקין מיפקד פקידי ומ"ט לית ביה כבוש, ועוד קשה יותר ממה שפריד הש"ס שם מברייתא דהא למה זה דומה לתרומת תותים וענבים שנטמאו שאין לה בהם לא היתר אכילה ולא היתר הסקה ואמאי לדרוך להו פחות פחות וכו' ומשני דלמא אתי בהו לידי תקלה וכו' ומ"ט לא משני טפי דמיירי ששהו מעל"ע ואז כבר נאסר המשקה מפח שקבל טעם מגוף הענבים מפח כבוש כמבונשל, ועוד דאף באם לא שיהא מעל"ע יש לגזור אטו שמה ישא מעל"ע וגזירה זו מסתבר טפי מגזירה דלמא אתי בהו לידי תקלה אלא ודאי דאף למ"ד דמשקין מיפקד פקידי מ"מ לא שייך כבוש כמבונשל כל זמן שלא הי' יוצא לאויר העולם בשום פעם ולא הי' מגולה לאויר כלל, וה"ה נמי בדם הפגוס בתוך הלב כל זמן שלא נקרע.

והו אמת דעל זה לבדו לא הי' אפשר לסמוך להתיר אטו פינו דאנו מדמין נעשה מעשה ודבר זה צריך עיון ובדיקה בש"ס ופוסקים, אף פינו דבלא"ה יש צד להתיר פינו שפכתו הפוסקים והובא בד"מ בסי' ע"ב דדרוך הדם להיות מתניבש בתוך הלב ובנקרש כבר העלו הפוסקים דלא שייך כבוש כה"ג ואף אם הוי ספק אם נתיבש או לא מידי ספקא לא נפקא אולי הי' יבש בתוכו ואפ"י אם כשנקרע נמצא בתוכו צלול יש לומר שמה עתה הוא שנימס וקודם הי' יבש והוי ספק כבוש וכיון דיש פמה פוסקים דס"ל לב שיע ולא בלעאפ"י ע"י בישול ממש א"כ הוי פאן פמה ספיקי דלמא לא הוי כבוש כה"ג כל שלא נראה לאויר העולם תחלה או דלמא הי' יבש תחלה או נתיבש תיך שיעור כבישה או דלמא לב שיע ולא בלע לכה יש להקל בדיעבד אכל לכתחלה יש לזהר ודאי שלא להניחו מעל"ע בלי קריעה.

כנלפע"ד נכון לדינא ודו"ק: תשובה קמח לק"ק גארי האמריע להרב מו"ה משולם אב"ד דשם. הנה ע"ד אשר נשאל בלב שקרעו והוציאו דמו ונמלח משני צדדים בלי הדחה ראשונה והקשירו רו"מ.

הנה יפה הורה רו"מ מפח שאני לב דשיע והרי בלא"ה יש מכשירין בנמלח בלא הדחה ואף דלא קיי"ל פו, אבל עכ"פ בלב דשיע יש לומר כ"ע מודים בזה ולמעט בפלוגתא עדיף, ובפרט פינו דבפנים הנה דם א"כ ע"י הדם שבפנים נתרפף הלב והוי פהודח מצד אחד ועדיף מניה פינו דהוי בו הרבה שעות וגם בצירוף שאני לב דשיע ודאי די אם הודח מצד אחד לכה יפה הורה והקשיר בזה.

גם עיין בפרמ"ג דהלב די בהדחה אחת בפנים דמבחוץ ליכא דם וא"כ ודאי דברינו נכון. ונדון אשר שאל למה הלב שמונח פמה ימים אצל הקצב והדם בתוכו לא נאסר מפח כבוש ולמה הקיבה שהוי בה מעל"ע חלב נאסרה כמ"ש בסי' פ"ז וכו'.

הנה בראש לא ידעתי מאי קא קשיא לי' נשם לא נאמר רק דהחלב נאסרה מפח דקבלה מן הקיבה אבל אינו מבואר דהקיבה נאסרה מפח החלב, והיינו דיש לומר פיון דאינו פבוש ממש לא נאסר רק החלב הצלול, אבל הקיבה שאינה צלול לא נאסרה מפח החלב, וא"כ בלב דהדם בלא"ה אסור הלב לא נאסר מפח הדם.

ואפילו אי נימא דשם גם הקיבה אסורה מ"מ הלב שאני דבקיבה אין החלב מפח גוף הקיבה רק מן האברים רק נכנס בקיבה לכך פיון דהחלב בא ממקום אחר אל הקיבה נחשב פבוש ואסור אבל בדם שבלב הדם הוא מגוף הלב ולכך פיון דהלב פולט הדם אין דרפו לחזור ולבלוע מה שפלט לכך לא נחשב פבוש.

ובפמ"ג סי' פ"ז משמע קצת דגם הקיבה עצמה אסורה, והנה טעמא דידי נראה יותר פיון דבב"י מבואר דהמתירין ס"ל דהחלב הוי פרשא בעלמא, והאוסרין ס"ל אף דהוי פרשא בעלמא מ"מ הטעם בשר הנבלע בו הוי טעם ממש ואוסר הגבינות, א"כ לפי זה תינח החלב אבל הקיבה למה תתסר הרי היא לא קבלה טעם רק מפרשא בעלמא לכך הקיבה מותר.

וטעם היתר הלב הוי כמ"ש לעיל פיון דהדם הוי מן הלב עצמו אינו חוזר ונבלע בו ולא שייך פבוש ואף אם הוי בו גם דם שפא משאר אברים מ"מ פיון דנתערב בתוך דם הפא מן הלב אינו חוזר ונבלע בו וא"ש בעזה"י.

דברי ידיו: תשובה קמט להרב ה"ג מו"ה יעקב אביגדור אב"ד דק"ק פודקאמין. הנה נדון שאלתו בנמצא סרסא דטרפה החלב למפרע ג'מים אם הוי מעת לעת או לא.

הנה אני מורה תמיד דבעינן מעל"ע וכן מורין בעלי הוראה אף מנין יצא פו, הנה מפונש לא נמצא פו אבל השכל נותן פו פיון דגלד המפה צריף ג' ימים דאין גלד פחות מג' ימים אין סברא שיהי' תלוי בענין היום רק בשעות פי פו וכו' שעות צריף שיהי' גלד המפה.

וסוף לזה מה שדרשו חז"ל בפסוק אם יום או יומים יעמוד לא ינקם ודרשו חז"ל נהביאו הסמ"ע בסי' ש"ו ס"ק כ"א דאיזה יום שהיא פיומים היינו מעת לעת ומוכח דשיעור שיהי' שיהי' עומד חי שלא יחשב פהרגו בימים הוי מעת לעת ובשעות תליא מלתא ולא בימים ובירושלמי הובא בפוסקים בפסוק אקרא לאלהים גומר עלי מפרש לחידוש דבת ג' שנים ויום אחד אין בתולי' חוזרין נתעברה השנה בתוליה חוזרין הרי דסיפור זה לחידוש דמה דתלוי בטבע יהי' נשמתה בלשון אם נקרא שנה ג' או ב' מוכח דאם לא גלי קרא הייתי אומר פיון דהוי בטבע אין הדבר תלוי בשם שנה רק מיום ליום וא"כ הקא דליפא קרא נדאי הוי מעת לעת ובפרט להחמיר זו"ז אין להאריף.

וכן בפשר ששהא ג"י בלי מליחה זה מוסכם מפל מורי הוראות דתליא בשעות וכן נוהגין הפל. והרי בפבוש מעת לעת נמי תליא בשעות ולא ביום וכן ה"נ בזה.

דברי ידיו וכו': תשובה קנ לק"ק יארמוט באונגרין. אמר שלמה אני הגבר ראה עני בשבט עברתו ח"ו אשר הצליח מעשי שטן והתחיל מכשול חדש לבית ישראל בהבאת העופות החדשים ממדינת אמעריקא אשר לא שיערום אבותינו חדשים מקרוב באו, והנה על עונות הראשונים אנו מצטערים ועכשיו מתחיל השטן להביא עלינו ח"ו חדשים להדאיב לבנו.

והנה זה פשני שנים אשר התחיל הדבר הרע הזה להתנוצץ ונשאלתי עליהם והשבתי לאיסור וכן נשאלתי אח"כ מפמה מקומות והשבתי לאיסור, אף להעלות בדפוס ולהפיצם ביצלב לא עלתה על לבי.

כי אני נחבא אל הכלים בעתים הללו מפח חולשת פחי לעת זקנתי, גם ידעתי את הדור הזה ואת הוריו לכה אמרתי טוב לי השתיקה. אף בשבוע זו בא אלי מכתב מגדול אחד מאונגריין והרבה והפציר בי לקבעו בדפוס וגם הביא כמה גאוני זמנינו האוסרים.

הנה אמרתי פעת הוא עת לדבר כי ירא אני פן ח"ו אני מחשה ומצאתני עון. לכה הנני להודיע שהעופות החדשים הבאים מאמעריקא המה אסורין המה וביצייהם ותולדותיהם פיוצא בהם, והזהרו מהם פנזהר מנבלות וטרפות, ויהי' אחד נזהר מחברו מלאכול מפליו אם יהי' איזה חשד עליו שאוכל מעופות הללו.

והנה הרב הגדול הנ"ל כתב לי בשם רב חכם אחד שכתב לו שהאוסרין והמתירין המה פתרי ותרי, והנה הם דברים שלא נתנו להאמר, כי מלבד מה שהאמת לא כן, רק האוסרין רבו על המתירין על חד תלת ויותר, אף אם גם הוי תרי ותרי נהי דמסיק הש"ס דתרי ותרי הוי ספקא דרבנן היינו מפח דמדאורייתא אוקמא אחזקה, לא כן העופות הללו שאין להם חזקת היתר הוי תרי ותרי ספקא דאורייתא ולחומרא, ובפרט לדין דשום סימן לא מהני רק מה דהוי לנו מסורת נהרי סימניו מובהקין ודאי הוי מן התורה ומ"מ לא סמכינן עלייהו רק על המסורת פשיטא דבאין לנו מסורת ודאי אסורין פתרי ותרי, ולזה באתי להתנדע ולהגלות דעפ"י פסקי הדיינים האמתיים ודאי אסורין פדין עוף טמא ממש, ויותר אני אומר דאף לפי פסקי בעלי בתים יבינו כי המה אסורין הנה מדינת אמעריקא שנתחברה לארצינו הוי ודאי ב' מאות שנה ואפשר יותר ויש הולכים ובאים מהכא להתם ומשם למדינתנו ולמה לא הובאו העופות הללו עד הנה, אף הדבר הוא פי הדור הקודם הי' דור יותר פשר וגדולי הדור היו בה צדיקי אמת וידעו כי לא יעשו ידיהם תושפי' בהביאם לכאן, אף פעת שהדור שלנו הוא פרוץ מרובה על העומד וגדולי הדור שלפנינו נסעו המה למנוחות ועזבו לאנחות ואין גודר גדר ומנהל לנו להיות עומד בפרץ, לזה אמרו עתה ידינו רמה ולא תהי' יגיעתינו לריק ונכשיל את יתר הפליטה משארית ישראל במאכלים האסורים, שימו לבבכם אל הדברים האלה אם לא כדברינו פן הוא, לזה הזהירו והזהרו מבלי תגעלו נפשכם בעופות הללו.

שמעו ותחי נפשכם ותבא עליכם ברפת טוב פנפשכם ונפש המעתיר ביום א' לסדר השקיפה ממעון קדש מן השמים וברך את עמך את ישראל. בשנת בו תברך מזון לפ"ק: תשובה קנא להרב מו"ה שלמה זלמן הורוויץ אב"ד דק"ק גלונא.

ע"ד שאלתו ונ"ל ע"ד אשר האדונים הביאו מיני עופות אשר לא שערום אבותינו במדינתנו משונה במראה ובקול ובקומה וקצת מהם קנו מהבצים שלהם אשר גם המה משונים אשר קליפתם רפה ונוטה לאדמיות והושיבו תרנגולת עליהם ויצאו מהם פמותם וקצת ביצים נתהוו ע"י שדרפן לשוטט בחוצות וילדו מהם תרנגולת דידן ואח"כ הושיבו עליהן תרנגולת ונתרבו מאוד.

עכ"ל השאלה. ואח"כ פתב דגם דור שלישי הוי שני ראשיהם פדים.

והנה לענין גוף העוֹף ודאי היטב הרב אשר דיבר שהיא אסורה לדין דקיי"ל דאינו נאכל אלא במסורת. ומ"ש החריף מו"ה אברהם שלמה סג"ל לסימן פי הולכים אצל עופות שקלו.

הנה זה ודאי אינו ראיה דכוננת הש"ס בתולין דף ס"ה דשפן ונדמה קאמרינו דמהני היינו אם הולך תרנגול אצל תרנגול שהוא מינו, אבל אם הולך הזכר אצל הנקבה אין מזה ראיה שהוא מינו דטבע הזנות גורם כן ודוקא בזכר אצל זכר ונקבה אצל נקבה זה הוי סימן שהוא טהור, ועוד בלא"ה אין זה סימן לדין כי זה מהני לדינא דש"ס דמהני סימנין גם זה הוי סימן אבל לדין דלא מהנישום סימן רק שפאכל במסורת ודאי גם זה לא מהני וז"ב והרמב"ם מייירי לדין הש"ס דמהני סימן אבל להטור והשו"ע דבעינו דוקא מסורת לא מהני שום סי' רק מסורת, והטעם כמו דלא סמכינן אשום סימן דחיישינן למיעוטא כן ה"נ יש לחוש למיעוטא שהולך אצל אינו מינו והש"ס מייירי עפ"י הרוב ואנו דחיישינן למיעוטא לא מהני שום סימן רק מסורת.

והנה לסמוך על מה שפכמה מקומות אוכלין אין לסמוך על כל זה כי הנה יש דעת האוסר דאין לסמוך על זה וכבר כתב הש"ע דראוי לחוש לדברי האוסר. ולדין בלא"ה יש לאסור כי אף המתיר הוי רק אם ידוע שהאוכלין אוכלין עפ"י מסורת, אבל אם אין ידוע אם אכלו עפ"י מסורת או מצד קלות הדור ודאי הוא ס"ס לאיסורא אולי גם מה שאוכלין אינו עפ"י מסורת כלל ואת"ל אוכלין עפ"י מסורת דלמא פדעת האוסר בזה ובפרט בזה"ז דרבו קלות הדור ובעו"ה פמה איסורין נעשו להם פהיתר ודאי אין אוכלין מפח המסורת רק מפח הקלות או עפ"י איזה סימן לקב אין לסמוך על זה כלל, לקב כל הירא וחרד לדבר ה' לא יאכלו לא מהם ולא מהמונם.

ולענין הביצים שיוקדים התרנגולות שקלו ויש חשש דהם מן הזכרים של הטמאים, הנה רו"מ הרגיש בזה דביצים קיי"ל זוז"ג מותר בדיעבד. אף זכר שם בדבריו דתליא בזה אם חוששין לזרע האב או לא וחקר במי שמזריע תחלה והנה כל זה אינו פלוג ולא ראה הש"ס דתמורה דף ל' ע"ב דזה מפני דהוי זוז"ג ולא תלאו כלל באם חוששין לזרע האב כי אין לו ענין זה לזה.

כי מה דפליגי אם חוששין לזרע האב היינו להיות שמו פשם אביו תיש או צבי אבל לענין גורם אפי' אם אין חוששין לזרע האב גורם מיהא הוי ותליא בזוז"ג וכדמפורש בש"ס. לקב זה ידוע דזוז"ג בדיעבד מותר ולכתחלה אסור, ולקב אם ידוע שהוא מן הזכרים האסורין אסור לאכול הביצים לכתחלה אבל אם אין ידוע ויש לומר דהם מתרנגולים הפשרים או מדספנא מארעא מותרין אפי' לכתחלה כיון דמה דזוז"ג לכתחלה אסור ודאי הוא מדרבנן דמן התורה כל דאינו בקדשים אין חילוק בין לכתחלה ובין דיעבד ובע"כ דזה הוי רק דרבנן ואם כן אם ספק אם הוי זוז"ג או פולו היתר מותר אף לכתחלה.

אבל אם הוי שני הראשים של הביצה שווין וזה הוי סימן איסור בביצים, ונהי בידוע שהוא מתרנגולת פשרה מותרין אפי' שני הראשים שווין מ"מ פאן מן הראשים מוכח דהוי מתרנגול זכר האסור וליכא ספק לקב לכתחלה אסורין ובדיעבד מותרין כיון דעכ"פ הוי זוז"ג.

הנה את זה נתן ה' בלבי להשיב ויותר אין להאריך. דברי ידידו וכו' תשובה קנב עוד בענין זה לק"ק סאדיגערא להרב מו"ה יחיאל מיכל נ"י.

הנה ידידי שקחת אומר בנדון התרגולים הסדשים הן אמת אני פתבתי לאיסור ותמה אני ע"ד רו"מ מ"ש אולי ידוע לו טעם האיסור תמה אני דלאיסור לא צריך ידיעה כל שאין לנו מסורת להיתר הוא אסור.

ובתשובתי לק"ק גלונא בראשונה הארכתי מעט אבל הוא ליותר כי מלבד מה שפתבו לי שאין בהם סי' טהרה לגמרי אף לו יהא שיש סי' טהרה קיי"ל דאנו אין אוכלין רק במסורת. והנה מ"ש רו"מ דבגליל נוארשא פתבו למקומות שמוכאין משם היינו מדינות קלקלאט רחוק יותר מענגלאנד ומשם פתבו דישראל אוכלין אותן שם מכבר, הנה לדעתי אין לסמוך על זה דהרי המסבר הביא ב' דיעות מקום שאין להם מסורת אם יכולין לסמוך על מקום שיש להם מסורת וסינים וראוי לחוש לדברי האוסר ואף דהש"ף שם מחלק בזה הנה הש"ע סובר פן מדכתב אם מקום שאין להם מסורת יכולין לסמוך, מוכח דאף דלא נהגו איסור רק דאין להם מסורת להיתר נמי משמע שאסור לכה ודאי ראוי לחוש לדברי הב"י נגד דעת הש"ף ובפרט הראשונים מדברים אשר הי' בימיהם שהיו כל ישראל בחזקת פשרות למאנד, ואלו שהיו אוכלין במסורת ודאי הי' להם מסורת באמת אבל עכשיו בעו"ה הדורות נתקלקלו בפרט במדינת אשכנז כבר מימים רבים נתקלקל ודאי אין לסמוך עליהם ועל אכילתם ועל המסורת שלהם.

ומי יודע אם הי' להם מסורת לכה בנדאי אין לסמוך עליהם וראוי לאסור ולדעתי בנדאי אסורים והשומע ישמע ותבא עליו ברפת טוב. ידידו וכו': תשובה קנב להרב הגאון מו"ה איצק שמעלקיש נ"י.

הנה אשיב לו על מקצת קושיותיו. הנה מה שהעיר בש"ס בכורות דף ז' ע"ב והנה טעה רו"מ במכתבו שכתב דג טהור שבלע דג טמא מותר באכילה וכו' והוא ט"ס וכף הוי ליה לכתוב במשנה דג טמא שבלע דג טהור מותר באכילה, ומה שהקשה במה דמשני שם ר"א דרוב דגים, במינם משריצין וכמו שבלע לפנינו דמי והקשה ממה דקיי"ל בחצפא דאשתכח בפרדסא דערלה שפתבו שם הפוסקים דהיכי דהוי מקומו ממש אז קרוב עדיף ואמרינן פאן נמצא פאן הי' וא"כ ה"נ נימא דהדג טמא עצמו הולידו.

הנה זה לק"מ מפמה טעמים. אחד דאין כל הרוב שוין כמו דכתבו האחרונים בשם הת"ה גבי חזקה דאין אדם פורע תוך זמנו אף דחזקת ממון עדיף מרוב ומכ"ש מחזקה מ"מ חזקה דאתיא מכח סברא עדיפא פן ה"נ הך רוב דגים משריצין במינם הוי רוב דאתיא מכח סברא דמסתבר פן לכה עדיף מקרוב וכנכ"ה ועוד גבי תצבא וכדומה הרוב הוי מעלמא ולא מגופו אבל פאן הרוב הוי נמי ממקומו והרוב עצמו הוי מגופו פנין דהוא טמא אין דרכו להשריץ רק במינו וא"כ הוי הרוב נמי מגופו וממקומו לכה הדרין לכללא דרובא עדיף.

ועוד פנין דעכ"פ קודם שהשריץ לא הוי לו דג רק דנימא דהשריץ א"כ יש לו חזקה דמעיקרא כמו דתחלה לא השריץ פן אש"כ לא השריץ רק זה הוי מעלמא וא"כ הוי פאן רוב וחזקה ורוב וחזקה עדיף מקרוב אף ממקומו ממש אבל בחצפא ליכא חזקה רק רוב

לבד לקבץ הווי מקומו עדיף וא"ש: ב' מה שהקשה בבכורות דף י"ז ע"א במ"שא הפל מודים דצמרו פסול לתכלת ומזה תמה על התוספת יבמות דף ה' ע"ב ד"ה טעמא שהקשו אי בעלמא דחי עשה לל"ת קרא דכלאים בציצית למה לי, ומה הקשו הרי אצטרף למעט נדמה.

זה ג"כ לק"מ דעיקר הלימוד דכלאים בציצית מותר הוא מן הסמיכות מה דסמיה גדילים תעשה לה לכלאים וא"כ מה ענין זה לפסול נדמה בשביל זה לא הוי צריף הסמיכות רק הוי לי לכתוב במקום אחר גדילים תעשה לה מצמר ופשתים ונדע דצמר דומיא דפשתין למעט נדמה כמ"ש בבכורות הנ"ל ולמה לי הסמיכות, ותדע דאל"כ בלאו הך מאמר דנדמה קשה מה הקשו הרי בעינן קרא לומר דעיקר מצנתו הוי בצמר ופשתים והן אמת דהתוס' תירצו שם פן אף מה התחילו להקשות אף בע"כ הפונה דהוי קשה להו לכתוב בגופו צמר ופשתים אף תירצו דהכתוב רוצה לקצר וא"כ מה לי זה מה דתירצו דאצטרף לכדברא ומה לי אם נימא דבא למעט נדמה, ואדרבא תירוצין זה ניחא יותר דהנה מה דאמרין דנדמה פסול לציצית היינו רק בתורת צמר אין עליו לפטור שלא במינו אבל במינו ודאי כשר דלא גרע משאר מינין דהוי מין פנף עכ"פ וא"כ אי נימא דנדמה פסול צריכין אנו מתחלה לדעת דצמר ופשתין פוטרין אפילו שלא במינם ומנין נדע זה בע"כ מן הסמיכות וא"כ א"א למעט נדמה רק אם ידעינן תחלה מדברי רבא, א"כ טפי נקטו העיקר דצריף לכדברא וזה נכון וברור.

ובהיותי בזה דרף הרהורי בעלמא תמוה לי על דבריהם מה הקשו הרי יש לומר דאצטרף דהוי ס"ד דציצית אינו דוחה דהוי אפשר לקיים שתייהו במינו, גם אפשר שלא ילבן בגד ד' פנפות לכך קמ"ל דדחי דגם זה נחשב לא אפשר.

הן אמת די"ל דלכך לא תירצו פן מפח מה שהקשו שם על עצמן איך רוצה ללמוד תחלה ממצורע לציצית ותירוצם לא שייך בזה לענין אפשר לקיים שתייהו, מיהו לפי האמת תקשי איך אפשר ללמוד ממצורע כיון די"ל דזה אפשר לקיים שתייהו פנ"ל.

גם לפמ"שש התוס' דף ד' ד"ה ל"ת שיש בו פרת שם פתבו דציצית נחשב אפשר לקיים שתייהו וגם פתבו דמצורע נמי נחשב אפשר לקיים שתייהו בשער דהיתר א"כ קשה מ"ט לא תרצו פן דאצטרף דהוי ס"ד דזה נחשב אפשר לקיים שתייהו וצ"ע.

ג' מה שהקשה בסנהדרין דף מ"ז ע"ב דפריף ודלמא מת מצנה הוי ומ"מ קנה מקומו וכו' והקשה דמהו פריף הרי הוי חזקת מרא קמא או חזקת היתר, הנה זה זכורני דאני הקשיתי פן באיזה מקום בחיבורי אף פעת שכחתי מקומו אף מה שגנא לי פעת הוא כף.

הנה לא מבעיא אי נימא פדעת הסוברים דספק בצדקה הוי להחמיר ולא מהני בזה חזקת ממון דאלים ומכ"ש שאר חזקות א"כ הנה בזה דמה דמת מצנה קנה מקומו הוי בתורת צדקה דהתורה הקנתה להמת בתורת צדקה להיות נקבר במקומו ולא שייך בזה חזקה, רק אף גם אי נימא דבצדקה נמי מהני חזקה מ"מ זה שאני דהרי חזינו דבמטלטלין מהני חזקה דהשתא מה שהווא תפוס בו ועדיף מחזקת מרא קמא רק מה דבקרע לא מהני הוא מתרי טעמי או מפח דקרע הוי בר שטר א"כ היכן הוא שטר דהוי לי לשמרו או מפח דבקרע כיון דהאדם נייד לא שייך בי' תפיסה לומר דהוא מוחזק בו לכך אמרין

דקרקע בחזקת בעליה עומדת אבל במת מצוה כיון דבזוה לא שניף שטר גם כיון דהוי מ"מ לא יזינו ממקומו וכיון דאמרינו קנה מקומו הוי זה פאלו היו מטלטלין ונחשב תפיסה ממש והוי חזקה דהשתא עדיף מחזקה דמעיקרא וא"ש.

ד' מה שהקשה בב"מ דף ק' מה דמשנישם בדלייפי כיון דאינו מסונים אינו הילף והקשה א"כ מאי פריף הש"ס למה לי למעט קרקע משבוועה הלא פל קרקע הילף הוא ונהרי גש לומר דמודה באינו מסונים ובגידו ליתן איזה חלק שירצה דלאו הילף הוא.

הנה מ"ש ר"מ דהי רוצה לחלק בין קרקע למטלטלין זה אמת גמור ואני אסביר לו בטעמו אולי גם ר"מ פנון לקה, דהנה הטעם בדלייפי לא הוי הילף היינו כיון דאף אם הוא בעינו הוא מחוסר גובינא רק במחוסר רק חד מעשה נחשב הילף אבל בדלייפי כיון דמחוסר ג"כ ברירה לברור איזה חלק שירצה הוי מחוסר תרי ומחוסר תרתי לא הוי הילף כדמצינו לחלק פן בכמה דוכתי בין מחוסר חד למחוסר תרי, אבל בקרקע נהי דמחוסר ברירה כיון דעכ"פ אינו מחוסר גובינא והוי רק מחוסר חדא ובמחוסר חדא נחשב הילף, והוי כמו התם במטלטלין אם אינו מחוסר פה לי קרקע אף דמחוסר ברירה פאן חדא וכאן חדא ולפע"ד זה נכון זו"ז אין להאריף.

דברי ידידו וכו': תשובה קנד להרב התריף מו"ה בעריל המאדניש לק"ק קאלמייא. ע"ד שאלתו בדג שנמצא בתוכו שרץ המים הנקרא זאבע והי' מונח מעת לעת בתוף הדג אחר מיתת הדג והטריפו ר"מ מפח פבוש ורצה פן בספרי טוב טעם סי' קנ"ה.

והנה היטב אשר הורה ואין ראי' מן המשחקים אשר אינו בעלי הוראה ואין להם ידיעה בהוראה רק ידיעת בית רבו מה שראו בש"ע ואין יודעים לדמות מלתא למלתא ולחדש דין חדש והשכל נותן פן דמה לי אם הי' פבוש מבחוץ בתוף דבר צלול שיש בו טופח פדי להטפוח מה לי אם הוא פבוש מבפנים ואדברא בפנים גרע דאין לו אויר המקרר והחום בפנים מסייע אל הפיבוש ואין מהצורף להאריף בזה במקום שאין הנושא סובל פי הדבר פשוט דהוי בו דין פבוש, ומ"ש המערערים דהוי נ"ט לפגם מי יודע זה הרי הש"ף בסוף סי' ק"ז פתב דרוב הפוסקים סבירא להו דדברים המאוסים לא הוי לפגם וטעמם אוסר ומחמיר הש"ף היכא דליכא הפ"מ גם הרי בעכברא בשכרא מוכח היכא דהוי לשבח אף דהוי דבר מאוס אוסר ואולי מין שרץ זה נ"ט לשבח בהדג ומי מקריע זה.

ואם הוי ספק אם לפגם או לשבח נמי אסור פדין ספקא דאורייתא לחומרא לכה יפה הורה בזה לאיסור ולא יחוש לדברי המלעיגים ויסכר פי דוברי שקר: תשובה קנה לק"ק דובנא להאברף מו"ה חיים נ"י.

ע"ד שאלתו בדגים טהורים שנמלחו מליחה מועטת בקערה ושהו שם פל הלילה ולמחרתו לקחו מן הדגים בכף כמה פעמים ואח"כ נמצא בהפך דג טמא ובכל דגים הטהורים לא הי' רק ששים בצמצום אף הי' ציר בכלי בתחתיתן מה הדין של הדגים והפלי.

והנה ר"מ צידד להיתר מכח דתוף שיעור מליחה הנה ששים ואחר שיעור מליחה הוי דגים צירן מועט ואין פולטין עוד וכמ"ש בס"פ ג. והנה זה אינו נראה דבסי' פ"ג מייירי

דנתערבו אחר שיעור מליחה לכה שפיר מותר דהציר של קודם שיעור מליחה חלף הלך לו והציר שאחר שיעור מליחה אינו אוסר, אבל אם נמלחו יחד דתוף שיעור מליחה אז פלטו ציר אוסור, א"כ מאן יזמר דהציר האיסור נבלע בכולו מיד דלמא לא נבלע מיד רק אחר שנתמעטו מששים, ונהרי גם בבישול בקדירה ונפלה עלי' טיפה תיזשינו שמה בתחלה לא פליט לפנים ואח"כ פליט כן ה"נ בזה שמה הדגים נטלו וציר הדג טמא נשאר ונבלע אח"כ, גם מ"ש בשם הפמ"ג דבדגים שמנינים פולטין יותר ציר זה ודאי נכון וגם זה נכון מ"ש ר"מ בשם הפמ"ג דאף דסתם דגים לית בהו שמנונית היינו בנטלו מהם המעינים אבל בלא נטלו המעינים יש בהם שמנונית גם זה נכון.

ומ"ש ר"מ להקל מפת דהבני מעינים לא נמלחו יפה דחה בעצמו דכל זמן שלא נפתחו הוי כחתיכה עבה ומועיל המליחה גם להם. וגם מ"ש ר"מ דאחר שיעור מליחה פסק פת המלח זה אינו דלא אמרינו פסק פת המלח רק היכי שפעל להוציא דם אבל באם לא הוי להוציא דם לא פסק פת המלח.

וגם מה שכתב בסוף דבריו דחושש מפני הציר שהי' בסוף הפלי גם זה נכון דנדאי אלו שיהיו מונחין בהציר אסורין ואלו שיהיו בחוץ לציר אין מצטרפין ואלו שחוצ לציר דינו כמנוח חוץ לרנטב.

וגם הרי מבואר בש"ך דכבוש ומבושל הוי בציר דגים נמי דאורייתא לכ"ע וא"כ לא מבעיא אם שהא מעת לעת בציר דנאסרו אפילו בלא שהו מעל"ע כיון דדעת כמה דבציר הוי כבוש פשיעור שיתן על האור וכו' א"כ הוי ס"ס להיפך דלמא הוי כבוש בציר פשיעור שיתן חומץ על האור וכו' וא"כ נאסר אף בלי שמנונית, ואת"ל דלא הוי כבוש בציר נמי רק פשיעור מעת לעת אפתי דלמא הם שמן ולכך לא מבעיא הני שבציר דאסורין ואין אלו שלמעלה מצטרפין אף שלא ניטל מהם דבר, רק אפילו שחוצ לציר אסורין כיון דניטל מהם מעט מעט ולא נשאר בהם ס' ואסורין כל הדגים והפלי ואין להאריך בזה.

דברי ידידו וכו': תשובה קנו לשו"ע סי' פ"ד סעיף ט'. נשאלתי באיש אחד הי' חבית גדול של מיני פירות מטונגנים בדבש ועמדו במרתף כל ימות החורף ותחלה הי' עומד בבית ב' וג' שבועות והי' פתוח לגמרי ואח"כ כיסו אותו בדף מלמעלה, אף עדיין בצדדי העיגול הנה אפטר לכנוס שם תולעים שאף ליטול משם מרקחת הי' אפטר מן הצדדין ועמד כף ג"כ זמן מה ואח"כ כיסו אותו פיסוי ממש בפשתן מלמעלה שלא הי' אפטר לפול שם שום דבר ועמד כף זמן מה, ואח"כ פתחו את החבית והי' על המרקחת ממש למעלה עפוש הרבה ועפרורית ובתוף העפוש נמצא ג' תולעים ונשאלתי מה דינו של כל החבית והי' הפסד רב מאוד.

והשבתי להיתר טעמי, והוא כיון דהט"ז העלה בכמה דוכתי וכן הסכים עמו המג"א בהל' פסח סי' תס"ז דלא מהני חזקה דשלישה רק בדבר דאתי מגופו אבל בדבר דאתי מעלמא לא הוי חזקה א"כ ה"נ באמת אין דרך מרקחת להתגדל בו תולעים ולכך יש לתלות דמעלמא קאתי ואף דהרי הי' מכוסה ממש תלינו דמקודם שנתפסה ממש נפלו שמה ואדרבא אמרינו כאן נמצא כאן הי' ומקודם נפלו שם קודם שנתפסה ואף דמקום למקום לא מחזקינן איסורא ומכל שפן להתיר, תדא דבטלטלו את החבית ממקום למקום

אין זה מוסכם לומר דלא מחזיקין איסורא ועיין בספר מק"ח סי' תס"ז יע"ש, ולפ"ז ה"ה לקולא נמי אפשר לתלות דבעודו בבית נפלו שם ממקום אחר ואף אי ניאמ דאין מחזיקין בכה"ג ממקום למקום מ"מ ה"א הרי במרתף ג"כ עמד שם כמה שבועות טרם נתפסה ממש ומזמן לזמן נדאי מחזיקין א"כ ה"נ לקולא תלינו שמעלמא נפלו שם מקודם שנתפסה ושוב אין לחוש שמא הי' שם יותר, ואף דהח"י השיג על הט"ז שם בסי' תס"ז מ"מ אני בחדושי בה"פ שם ובס' מק"ח הוכחנו דלא פנותיה יע"ש, א"כ ה"נ תלינו דעלמא אתי לקה מותר השאר.

ועוד אף אי ניאמ דלא תלינו מעלמא מ"מ פינו דאין דרף מרקחת לגדל בו מעצמו תולעים א"כ תלינו שרק מפח העפוש שלמעלה שהעפוש הזה מגדל תולעים וכדדף כל רקבון ועפוש שנעשה בו תולעים א"כ אף בזה דינו כמו בעלמא ותלינו שרק במקום העפוש שלמעלה הוי מקום תולדותן ולא למטה במקום הנקי ויפה שלא נתעפש.

ואין דומה למה דקיי"ל פאן שבירקות שנמצא ג' פולו אסור דה"א דרף הי'רקות לגדל מעצמן תולעים בו ולא מפח העפוש א"כ פינו דמגופו בא אין חלוק בין תוכה ובין חוצה לו למעלה והוי אתי מגופו וחישישין ליותר אבל פאן לא בא מצד עצמו רק מצד העפוש א"כ תלינו שהי' רק פאן במקום העפוש ולא יותר ולשאר המקומות שלא הי' שם עפוש דינו כמו היכי דבא מעלמא ולא חישישין ליותר ועוד אף אם הוי לנו ספק אם באו מעלמא או מגופו מ"מ פינו דאף פאן בנמצא שם ג' אינו רק חשש שמא יש שם יותר.

וא"כ זה באם ברי לנו דהוי מגופו והוי חזקה מעלמא לקה חישישין שמא יש שם יותר אבל אם הוי ספק לנו אם הוי מעלמא או מגופו א"כ הוי הספק לנו בגוף החזקה אם הוי חזקה או לא, א"כ הוי ס"ס שמא מעלמא אתי הנך ואת"ל מגופיה שמא אין שם יותר, ואין זה שם אונס חד ולא מתהפך דדומה למ"ש הש"ף גבי ספק על ספק לא על כו' דמתחלה צריכין אנו לדון אם נכנס יע"ש כמה גונוני א"כ ה"נ תחלה צריכין אנו לדון על גוף הריעותא דבלא"ה מה"ת נחוש שיש שם יותר ובע"כ הוי רק מפח דהחזקה בשלשה לקה צריכין אנו לדון תחלה מהיכא באו הגי שלשה אם הוי חזקה או לא והוי ס"ס ממש וס"ס במקום חזקה מהני לכמה פוסקים, ואף להחולקים דלא מהני היינו היכי דהס"ס הוי מצד אחר אבל החזקה הוי ברורה אבל פאן הס"ס בגוף החזקה דספק אחד הוי אם הוי פאן חזקה או לא מהני ס"ס לכ"ע ובפרט בצירוף טעמים הנ"ל.

ועוד יש לדון בזה די"ל פינו דבמשקה בכלי מותר אף אם נמצא בו תולעים א"כ ה"נ יש לומר מה בקה שהיו שם פירות ג"כ מ"מ פינו שהיה שם ג"כ דבש הרבה והיה טופח על מנת להטפוח ויותר ובכל דוכתא קיי"ל דטופח ע"מ להטפוח הוי משקה, ואף דלענין טבולו במשקה דעת כמה דמרקחת לא נקרא טבולו במשקה מ"מ אין ראי' מנט"י לכאן דהתם במחשבה תליא מלתא אם חושב עליו לאוכלו או לא, דלענין חיוב שלו אם מחויב ליטול ידיו תלוי במחשבתו, אבל לדון אם מותר תולעים הנמצא בו יש לומר דבזה פינו בכל דוכתי היכי דהוי טופח ע"מ להטפוח נחשב משקה ה"ה בזה, ומה בקה דיש בו פירות ג"כ מ"מ פינו דהוי משקה ג"כ דינו כמשקה.

וכמו דאמרנו בעלמא סלק את מינו כאלו אינו פן ה"נ סלק את הפירות כאלו אינו והתולעים אין חשש בהם מפח המשקה שפחבית זה והרי דעת הפר"ח דאף קמח נקרא

משקה לעננו זה, ונהי דחלקו עליו האחרונים מ"מ בספר לבושי שרד פוסק פנותיה בהפ"מ א"כ כ"ש במשקה פהד.

והן אמת שהפמ"ג בשפתי דעת ס"ק ל"ז הביא בשם הבל"י שפתיב איינגילייגטה וויינקשיל או קערשין שנתהווי בהם מילבין יטול מהם בענמק פענבי אצבע והשאר מותר שפתיב הכה"ג שאין מילבין תוף הפרי רק למעלה על הפרי וכו' והנה השפתי דעת פתיב עליו שאין יודע מנין לו זה, והנה אני בגליון שם פתיבתי וזה לשוני ולפע"ד נראה פעת פדעת הבל"י דבע"כ הטעם לדעת הכה"ג הוי דלכאורה מה לי תוף הפרי או ע"ג בע"כ הטעם שדברים הללו אוהבים את האויר או אפשר שאין להם קיום כלל במקום דחוק רק במקום רחב ואויר, ולכך אם הפירות מונחין הרבה יחד בשלמא בלי משקה א"כ יש ריח קצת בין הפירות ואינו פגוש אחד לכך יתכן שיהי' מילבין ביניהם אף ע"י דבש ומרקחת נעשה פגוש אחד ממש ואין ריח ביניהם הוי בזה כמו תוף הפרי לכך אין חשש בזה רק למעלה, ואדרבא אני תמה על הבל"י למה לי נטילה פענבי אצבע די לקלוף רק למעלה ולא יותר ומכ"ש במשקה לבד אף שהוא סמיה ועב דאין לאסור רק שלמעלה ולא יותר, ומה שפקמח אסור הכל היינו דאין המינין שוין ואפשר דבקמח מתקיימין אף במקום דחוק משא"כ בפירות, או אפשר דבקמח אין המקום דחוק להם אפי' בתוף הקמח כמו שיש להם דחק בתוף הפירות או המשקה ומאכל ועכ"פ כיון שהעיד הכה"ג שאינו בתוף הפרי ה"ה בהרבה אם הוא עב וקרוש יחד פגוש אחד ולכך אפשר דבמשקה צלול יש להחמיר דזה דומה לקמח.

מיהו משקה צלול יש היתר מטעם אחר מפח דלא פירש עיין בזה ותבין. והנה פעת עכ"פ מדברי הבל"י הנה מוכח דבכה"ג באיינגילייגטה וויינקשיל או קערשין לא נחשב במשקה ואין דינו במשקה לענין תולעים.

אף לפע"ד נראה דיש לומר בזה דדינו במשקה ממש אף שיש בו פירות ג"כ, ואפשר דאף הבל"י לא מייירי רק באם הוי הפירות למעלה מן המשקה ונמצאו על הפירות במקום דליכא משקה אבל אם נמצא במקום המשקה דינו במשקה, ונהי דחלילה להקל ע"ז לבד מ"מ בצירוף הני טעמי בנודון דידן יש להקל ולצרף כל הני טעמי.

ולפי הטעם השני שפתיבנו לעיל נראה להקל אפי' במילבין דהיינו אם נתעפש למעלה ומתוף העפוש נולדו המילבין בזה יש לתלות דדינו כמו מעלמא שלא נתהוה מחמת גוף המאכל רק מפח העפוש.

ולכך לא הוי רק למעלה מה שאנו רואים ולא יותר. כן נראה להקל אפי' במילבין בצירוף הני טעמים דלעיל במקום הפסד מרובה פנ"ל ואפ' במקום הפסד מועט כפי ראות עיני המורה כנלפע"ד נכון.

וה' יציליני משגיאות ויראיני בתורתו נפלאות אמן: ועוד בא מעשה לידי באשה שבררה קומפשט שקורין קרויט ואחר בדיקתה שאמרה שיפה בדיקה בדיקה ומהרי"ה ומצאו בו שני תולעים ועל השלישי הי' ספק דאחד אומר שהוא תולע ואחד אומר שאינו תולע מה נדון הקרויט השאר אם מותר באכילה או לא.

תשובה הנה הב"י בסי' פ"ד הביא בשם הרשב"א ופוסק פן בש"ע דאשה שנמצא חנוט אחר בדיקתה אסור לאכול מבדיקתה כדין טבח שנמצא אחריו חלב והביאו הש"ך י"ע ש ולפ"ז נראה דהיינו דוקא לענין להבא אבל למפרע הנה בטבח גופו קיי"ל דאף אם המיר אם ניקר חלב בו ביום הכל פשר ואין אוסרין למפרע, וכן כתב הש"ך ביו"ד סימן א' דאם הוא בפשיעתו שלא מחסרון ידיעתו הכלים פשרים.

ונהי דהט"ז בסי' קי"ט והתב"ש מחמירין מ"מ יש לומר דהיינו דוקא באיסור תורה אבל פאן דמן התורה נדאי בטל התולע ברוב וסמ"ך ואין איסור רק דרבנן, וכן לא פסלינו אותה למפרע ויש לומר דמוקמינן לה אחזקת פשרות והשתא הוא דאתרע ובאתרונה בשעת ברירת האחרון איתרע חזקתה ונתעצלה או פשעה ולא מקודם, ולכך אם הי' נמצא אחד או שנים נדאי דכשר שאר הירק, ואם הי' נמצא בו בנדאי שלשה הי' נדאי אסור כל הירק כמו דקיי"ל בסי' פ"ד בירקות שנמצא בו שלשה תולעים בדבר דהוי מגופו נדאי הןחזק בתולעים.

ואף דיש לחלק דהתם מייב"י שלא נברר עדיין רק דהוי ירק שאינו מוחזק בתולעים ולא בעי ברירה ומ"מ בנמצא בו ג' הןחזק ואסור, אבל פאן דכבר הוברר א"כ מה בכך דנמצא בו שלשה נימא דהשתא הוא דפשעה ותחלה פשרה היתה ויבדקה פהוגן, ואין לומר פיון דאתרע חזקתה בשלשה זמנין אסרינו הכל למפרע דאטו בטבח שידעו שהאכיל ג"פ טרפות אטו יש להטריף הכל למפרע זה לא מצינו בשום מקום, וכן בעדות לא מצינו לבטל בזה העדות למפרע רק בכל הפוסקים משמע דבכל ענין תלינו דעד הנה פשר הוא פן ה"נ בזה, אף יש לחלק דבגדון זה שאני דהרי קיי"ל בה' ס"ת סי' רע"ה בס"ת שיש בו ג' טעות אסור לקרות בו דהןחזק פלוו במוטעה ולא מחלק בין אם הוגה כפר פעם א' או לא ואם הוגה פעם א' נימא פיון דהגיהו אין בו טעות רק אלו ומסתימות לשון הש"ע ופוסקים לא משמע פן.

וצריך לחלק דדוקא בדבר שאין בו חשש מגופו בזה אף דהןחזק ג' פעמים מ"מ לא הןחזק למפרע בכך, אבל בדבר דהוי ריעותא בגופו רק דהוא אומר שתקנו אם אתרע אח"כ ג' פעמים עכ"פ אתרע התיקון למפרע ואסור הכל, אף א"כ בשוחט נמי פיון דהתיקון על ידו אם נודע ששחט ג"פ שלא פהוגן ינהי אסור הכל למפרע.

אף נראה דיש לחלק בין דבר דשכיח מחמת עצלות או לא, ולכך בשחיטה או טרפות וכדומה דבזה לא שכיח מחמת עצלות רק בפשיעה ולכך אפי' אם אתרע פמה פעמים כל פמה דאפשר לאוקמי למפרע אחזקה דכשרות מוקמינן ליה, אבל דבר דשכיח שיהי' נעשה שלא במזיד רק מפח עצלות בזה פיון דאתרע שלשה זמנין דהתעצל בדבר הןחזק לעולם דהוי עצל ולא בדיק פהוגן וזה הוי פשוט שנבדק וא"י הל' שחיטה דאסור הכל למפרע ה"ה בזה, ולכך בנמצא אחרי' חנוט א' או שנים לענין להבא ממ"נ אסור לאכול מבדיקתה דהו אף עשתה מחמת עצלות או מחמת פשיעה ומזיד הכל אסורה להבא ולמפרע פשר בדיקתה דתלינו דמחמת פשיעה עשתה פן דנדאי אם נעשה מחמת עצלות איתרע חזקת פשרות שלה, רק דמ"מ בפרד ובמעל הוי רשעות יותר וקיי"ל כל פמה דאפשר לאוקמי אחזקה דכשרות מוקמינן, רק באם הוי רק תולע אחד דלא אתרע חזקת המאכל אז תלינו טפי דבמזיד עשתה פן ולא אסרינו למפרע רק אמרינו השתא דהרשיעה

ארץ דמרינו חזקה דינה מהשתא יותר מ"מ פינו חזקה דינה בלא"ה איתרע אזלינו טפי בתר חזקת פשרות של המאכל דהחזוק עד הנה על פיו בהיתר, וגם מתחלה לא הוי לי חזקת איסור כמ"ש הט"ז בסי' קכ"ז גבי ירק בלי ניקור וע"ש, והשתא הוי לי חזקת פשרות על פיו ויצא הדבר בהיתר וחזקה דינה לא אתרע ע"י תולע אהד לקה אלים טובא ואמרינו דבפשיעה ובמזיד עשתה פן ועד הנה פשרה הי'.

אבל אם הוי ג' תולעים דאז אדרבא גוף הדבר אתרע חזקתו שלו פינו דהחזוק בשלשה והיכי דהוי מיגני נחשב חזקה לאיסור ושוב אזלינו בתר חזקת פשרות שלשה במה דאפשר ותלינו דמחמת עצלות עשתה פן ולא במזיד, וכל דהוי מחמת עצלות אסור הכל למפרע כמו בשוחט שגבדק ולא ידע הדינים ולכה אסרינו הכל למפרע כמו בס"ת, ולכה אם הוי לפינו ג' הי' אסור הכל למפרע.

אף בנדון שאלתינו פינו דיש עד פנגד עד אם הוי השלישי תולע שוב מוקמינו לי אחזקת פשרות של הירק שהחזוק עד הנה בהיתר וכדון ע"א אומר פסדון וכו' עיין בסי' ל"ט ולכה דינו רק פאלו הוי שנים וכשר הירק שהוברר למפרע דמה לי אם הוי חד ברירה או כמה ברירות, הרי אם ברירה כמה פעמים ובאחרונה נמצא תולע אטו נאסר הכל למפרע זה נדאי אינו רק נימא השתא דאתרע פן ה"נ בחד ברירה הרי כל חתיכה וחתיכה ממנו הוי ברירה בפ"ע, ותלינו דבבתיכה האחרונה הוא דאתרע ולא מקודם וז"ב ונכון כנלפע"ד ודו"ק, ומה"ט כתבו הפוסקים רק לענין להבא ולא לענין למפרע, ואין לומר דבאמת פנונתם למפרע שהרי מביא ראי' מטבח שנמצא אחריו חלב והתם פשר למפרע ובע"כ שפנונתם רק להבא, ולמה לא אשמעינו רבותא דארץ למפרע אסור בדיקתה בע"כ כמ"ש דהם נקטו שנמצא אחריו שרץ אהד ובה פשר עד הנה ואסור רק להבא.

וז"ב ונכון לדינא. תשובה קנז לש"ע סי' פ"ד נשאלתי במרקחת פאווי"דלא של עפו"ם שהובא לישראל אם מותרין לישראל או לא.

והוא נעשה מפלוימין לחים. וזה אשר השבתי הן אמת שבספרי האחרונים הובא בשם הצמח צדק שפאווי"ד נא של פלוימין מתולעים מותרים, אף המעיין שם בלשונו משמע שחושש שם רק מטעם התולעים אם יש ששים נגד טעמו ואם יש בהם איסור דאין מבטלין איסור לכתחלה אבל מגוף התולע לא מייירי שם פלל, ובע"כ מייירי שם בענין שידוע שאין גופן שם פגון שנמוח פמים או סיגן אותו וכדומה, באופן שידוע שאין שם גופן רק טעמן.

אבל הפאווי"ד לא שלנו דהוי עב ממש ויתכן להיות שיש שם גוף הבריה ולא נמוח בזה נדאי ישלחוש שמה יש שם גוף הבריה ובאלף לא בטל, ובע"כ מוכרחין אנו לפרש פן, שהרי מפורש בסעיף ט' בפ"ד ס"ק כ"ט דמה שמותר באם א"א לבדוק היינו רק בפירות שדרפן להתליע אבל מ"מ לא ידענו שהתליעו ממש אבל פרטיים במדינה זו שהחזוקו בכה הוי נדאי לא ספק, והביא ראי' גם מתשובת מהרמ"ל והפ"מ מג"ש"ד ביאר יותר הלשון וז"ל וכו' בדבר שדרפן קצת להיות מתולעים אבל דברים שמצויין בהם בנדאי לא הוי ס"ס וכו'.

וא"כ איך התיר הצ"צ אפילו בה' ידוע שרובן מתולעים ממש ובע"כ כמ"ש דהוא מירי בענין דליכא חשש גוף התולע בתוכו אבל היכי דיש לחוש דיש שם גוף התולע אסור. וא"כ הוא ממש פאוידל"א ש'לנו שהפלומין ש'לנו מןחזק בנדאי בתולעים ולא ימלט שבהרבה פלומין לא יהי בהם עכ"פ קצת מתולעים ולכך אין פאן רק ספק אחד ש'מא נמוח ואסור, ומה ש'החמירו בספק זה אף דבריה דאינה בטילה הוי רק דרבנן מ"מ לא הוי ספק דרבנן, או מפת דהוי ספק דרבנן באמתחזק איסורא, או אפילו להמקילין בזה מ"מ הוי פדין כל שגוף הספק הוי בשל תורה ומצד אחר בא לו שהוא מדרבנן לא אמרינן ספק דרבנן להקל.

והנה אין לומר דאפתי הוי ס"ס ש'מא נעשה הפאוידל"א בשנה העבר ובר' פזו אינה מתקנים יותר מיב"ח וכבר הוי כעפרא, זה אינו דהוי משם אחד פיון דמה דהוי מותר אחר י"ב חודש הוי מטעם דנעשה עפרא ונמוח וא"כ הוי רק חד ספקא ש'מא נמוח או לא, ועוד דבזה משימין בו דבש, ודבש דרכו להעמיד דברים השלימים הבאים לתוכו כמ"ש סעיף י"ב במרקחת וא"כ היינו ממש דין מרקחת, ואף דשם כתב רק יש להסתפק אם דבש מעמיד או לא מ"מ אין זה ס"ס דהוי משם א' אם נמוח או לא, ונדע דאל"כ גם במרקחת הוי הך ס"ס ובע"כ דמשם א' הוא, וא"ל דאולי לא נעשה הפאוידל"א רק אחר י"ב חודש.

ז"א דזה ידוע דאין דרף לעשות פאוידל"א לא רק מפלומין לחים תוף י"ב חודש וא"כ ליכא רק ספק אחד ש'מא נמוח, מיהו יש לדייק אלשון תשובת הרשב"א ש'ממנו מקור דין זה בסעיף י"ב דמרקחת ש'נפלו לתוכו גמלים דיש לומר דהדבש דרכו להעמיד בתוכו דברים השלימים, ויש לדייק למה נקט דינו במרקחת ש'נפלו לתוכו גמלים הוי לי' למנקט דינו באם עשה מרקחת מפירות מתולעים והשקה אותם יב"ח דאסורין מחשש שהדבש דרכו להעמיד דברים השלימים וכו'.

מזה נראה לכאורה דהרשב"א מודה דהיכי דנתבשל ויש לספק ש'מא נמוח מותר מטעם ס"ס ש'מא אין דבש דרכו להעמיד וש'מא כבר נמוח בלא"ה ורק בנפלו בו אח"כ גמלים פיון דלא נתבשל כלל שוב אין לספק כלל בנמוח רק מפת דכבר עברו יב"ח בספק אחד מחמיר ומוכח דס"ל דזה לא הוי משם אחד, וי"ל בטעמא דספק א' מתיר יותר מן האחרון דספק ש'מא נמוח אינו מתיר רק התבשיל אבל גוף התולעת אף ש'נמוח אם היינו מפירין אותו אסור הוא אבל אם הוי אחר י"ב חודש ואין דרכו של דבש להעמיד הוי כבר כעפרא בעלמא ואף גם התולעת גופו מותר ולכך לא הוי משם אחד, גם יש לדון בזה דיש לומר דדוקא מרקחת דהוי רובו דבש בזה יש לומר דדרכו להעמיד דברים השלימים ואף בזה מסופק הרשב"א אבל בפאוידל"א לא ידוע דעיקר הוא הפרי והדבש הוא מועט מן הפרי ובכל דבר הולכין בתר רובא לכך בזה אין ספק ש'אינו מועיל לקיים דבר שאין בו עצם נהדר הוי לי' ס"ס ש'מא קודם יב"ח נעשה וש'מא כבר נמוח ומשם אחד לא הוי מטעם ה"ל דספק אחד מתיר יותר מחבירו.

וא"ל דאין דרף לשהות הפאוידל"א יותר משנה שהוא מתקלקל בימות הקיץ ומסתמא לא השקה אותו כל כך, ז"א דכבר כתב הט"ז במעשה דראזינקיס להוכיח דאף בכה"ג בדבר ש'אינו מצוי דהוי נמי ס"ס, והטעם נראה דאף דבעלמא דבר ש'אינו מצוי אין

מְצַרְפִּין ל"ס, פֶּאן שְׂאנֵי פִּינּוֹן דְּבִאָמַת מַה דְּכָרִיָּה אֵינָה בְּטֹלָה הוּא מְדַרְבְּנָן נְהִי דְהוּי סְפִק דְּרַבְּנָן בְּאַתְחֻזָּק אִיסוּרָא אוּ דְהוּי סְפִק דְּאֹרִיָּתָא רַק מְצַד אַחַר בְּא לֹו שְׁהוּא דְּרַבְּנָן מ"מ בְּכַה"ג ב"ס ס' כָּל דְּהוּ אֹקְמוּהָ אַדִּינָא, וּל"ב דִּינֵי ס' מְמַשׁ רַק בְּשָׁל תּוֹרָה מְמַשׁ וְאִינוּ דְּרַבְּנָן כָּלֵל, אֲבָל בְּדָבָר שְׁבִאָמַת אִינוּ רַק דְּרַבְּנָן נְהִי דְלֹא מְהַנִּי בֵּיהּ סְפִק אֶחָד מ"מ ב"ס ס' כָּל דְּהוּ מְקִילִין כּוֹן גְּרָאָה כּוֹנוֹת ה"ט, וְא"כ שׁוֹב יֵשׁ לֹוּמַר דְּאֶפִּילוּ ס' מְשִׁם אֶחָד מְהַנִּי בְּכַעֲיוֹן זָה.

וְהִנֵּה עַפְמ"ש דְּהָךְ פֶּאוּוִידֵל"א לֹא שְׁיָיָךְ בִּי לֹוּמַר שְׁהַדְּבַשׁ מְעַמִּיד אִין צֹרְךָ לְדַחֲוֹק לְהַעֲמִיד דְּבָרֵי הַצ"צ דְּמִיָּרֵי בְּסִינּוֹן וְכַדּוּמָה דִּישׁ לֹוּמַר דְּהוּא מִיָּרֵי דְּעֵבֵר י"ב חֻדְשׁ עַל הַפֶּאוּוִידֵל"א לְכָךְ מְשׁוּם גּוֹפֵן לִיפֹא לְמִיחַשׁ רַק מ"מ הוּי הַחֲשֵׁשׁ מְשׁוּם טַעַם הַתּוֹלַע פִּינּוֹן דְּנִבְלַע בְּהֵם הַטַּעַם בְּזִמְן שְׁהִי הַתּוֹלַע טוֹב קוֹדֵם י"ב חֻדְשׁ לֹא מְהַנִּי שְׁהִנִּי י"ב חֻדְשׁ לְבַטֵּל הַטַּעַם שְׁנִבְלַע בְּהֵם לְזָה הַעֲלָה דְּמִתְרִין מְשׁוּם שְׁיֵשׁ בּוֹ ס': וְהִנֵּה עוֹד יֵשׁ לְצַרְף הַיִּתֵּר בְּזָה וְיֵשׁ לְפָרֵשׁ גַּם דְּבָרֵי הַצ"צ וְהוּא דִּישׁ חֲלוּק בְּדָבָר דְּהַש"ע פֶּאן מִיָּרֵי בְּעֵבֵר וּבִישָׁל פִּירוֹת תּוֹף י"ב חֻדְשׁ בְּזָה י"ל פִּינּוֹן דְּבַתְחֻלַּת הַבְּשׂוּל וְדֹאֵי לֹא נִמוּחַ וְאִם הִנֵּה בְּא לְשִׂאוֹל אֲזַ עַל הַתְּעַרְוֶכֶת הִינּוּ אִיסוּרִין הַכֵּל פְּדִין בְּרִיָּה דְּאֵינָה בְּטֹלָה אֶפִּילוּ בְּאַלְף וְכִינּוֹן שְׁהוֹחֻזָּק כָּל הַתְּעַרְוֶכֶת בְּאִיסוּר שׁוֹב אֶף שְׁנַתְּבַשָּׁל וְנִמְחָה, אַח"כ בְּעֵנִין שְׁיֵשׁ לֹוּמַר שְׁמֵא נִמוּחַ גַּם הִבְרִי' שׁוֹב הוּי סְפִק דְּרַבְּנָן בְּאַתְחֻזָּק אִיסוּרָא וְלֹא מְהַנִּי' וְאֶפִּילוּ לְהַמְקִילִין בְּסְפִק דְּרַבְּנָן בְּאַתְחֻזָּק אִיסוּרָא וְצ"ל הַטַּעַם דְּכֹאֵן הוּי הַסְּפִק בְּשָׁל תּוֹרָה וּמְצַד אַחַר בְּא לֹו שְׁהוּא מְדַרְבְּנָן אִתִּי שְׁפִיר גַּם כּוֹן דְּעֵבֵר וּבִישָׁל אִם כּוֹן תִּיְכָף קוֹדֵם שְׁנַתְּבַשָּׁל עַדִּין נֹוֹלַד לְנוּ הַסְּפִק שְׁמֵא ע"י הַבְּיָשׁוּל יְהִי נִמְחָה אוּ לֹא נֶאֱזַ עַדִּין לֹא הִי נִחְשָׁב תְּעַרְוֶכֶת פִּינּוֹן דְּהִי אֶפְשָׁר לְבָרֵר הָאִיסוּר מִתּוֹף הַהִיָּתֵר וְלְהַפִּירוֹ וְא"כ לֹא נַעֲשֶׂה דְּרַבְּנָן עַדִּין וּלְכָךְ פִּינּוֹן שְׁנֹוֹלַד בְּשָׁל תּוֹרָה, אֶף דְּאַח"כ נִמְחָה בְּעֵנִין דֹּא"א לְהַפִּירוֹ וְנַעֲשֶׂה דְּרַבְּנָן לֹא מְהַנִּי פִּינּוֹן דְּנֹוֹלַד בְּשָׁל תּוֹרָה, אֲבָל אִם הַעֲכוּ"ם בְּשָׁלוּ וּבֹא לְפָנֵינוּ כְּשִׁפְכָר נִמְחָה בְּזָה פִּינּוֹן דְּלֹא נֹוֹדַע לְנוּ הַסְּפִק עַד עֵתָה הוּי סְפִק דְּרַבְּנָן לְהַקֵּל, וְחֻזְקַת אִיסוּר לִיפֹא דִּמְמ"נ אִם גִּלְף בְּתֵר מְעִיקְרָא הִרִי דְּנְהִי שְׁהוֹחֻזָּק כְּאִן בְּתוֹלְעִים מ"מ אֲנִן סְהַדִּי שְׁוֹדֵאֵי הִיוּ שְׁם ג"כ כְּשִׁרִים וּכְמוֹ דְּהַמְתּוֹלְעִים יֵשׁ לְהֵם חֻזְקַת אִיסוּר כּוֹן הַכְּשִׁרִים יֵשׁ לְהֵם חֻזְקַת הַיִּתֵּר וְסִלַּק חֻזְקָה נִגְדַּ חֻזְקָה וְאַמְרִינוּ סְפִק דְּרַבְּנָן לְהַקֵּל, וְנְהִי דְּבִשָּׁל תּוֹרָה אֶפִּי' בְּחֻתִּיכָה מִב' חֻתִּיכוֹת נִחְשָׁב אִיקְבַּע אִיסוּרָא מ"מ יֵשׁ לֹוּמַר בְּדְרַבְּנָן אֶף מ"ד דְּמַחְמִיר בְּסְפִק בְּאַתְחֻזָּק אִיסוּרָא הִינּוּ רַק אִם הוּי חֻזְקָה דְּמְעִיקְרָא רַק לֹאִיסוּר כְּעֵנִין הַרְּאִיָּה שְׁמִבִּיא הַש"ף בְּסִי' ק"י מְעַרוּבִין שְׁם דֹּאִין כְּאִן חֻזְקָה לְהַיִּתֵּר רַק לֹאִיסוּר, אֲבָל הִיכִי דִּישׁ גַּם חֻזְקָה דְּהַיִּתֵּר לְהַיִּתֵּר נְהִי דִּישׁ חֻזְקָה גַּם לֹאִיסוּר הַדֵּר אֶמְרִינוּ סִלַּק זָה נִגְדַּ זָה וְסְפִק דְּרַבְּנָן לְהַקֵּל.

וְאִינוּ דוּמָה לֹאִם הוּא עֲצָמוּ בִּישָׁלָם דְּאֲזַ בְּתַחֲלַת הַבְּיָשׁוּל נֶאֱסַר כָּל הַתְּעַרְוֶכֶת וְהוֹחֻזָּק הַכֵּל לֹאִיסוּר וְנִחְשָׁב רַק חֻזְקַת אִיסוּר וְשׁוֹב לֹא מְהַנִּי לְתַלּוֹת שְׁנִימוּחַ אַח"כ, מִשֵּׁא"כ בְּזָה שְׁלֹא בְּא לְיַדִּינוּ עַד אַחַר שְׁכָבָר יֵשׁ לְתַלּוֹת שְׁנִימוּחַ, וְגַם טַעַם הָאַחַר שְׁעִיקָר הַסְּפִק הוּי בְּשָׁל תּוֹרָה לֹא שְׁיָיָךְ בְּזָה פִּינּוֹן דְּלֹא נֹוֹדַע לְנוּ עַד אַחַר שְׁנַעֲשֶׂה דְּרַבְּנָן יֵשׁ לְסַמּוֹף אַדְעַת מְהַרִּיב"ל שְׁמַתִּיר הִיכָא שְׁלֹא נֹוֹדַע עַד שְׁנַעֲשֶׂה דְּרַבְּנָן עֵינִין בְּפ"מג ס' ק"י בְּדִינֵי ס' שְׁם דִּין א'.

וְהוּ אָמַת שִׁמ"ש דְּאֶף הַמְחַמְרִין בְּסְפִק דְּרַבְּנָן בְּאַתְחֻזָּק אִיסוּרָא מוֹדִים הִיכָא דִּישׁ נְמִי חֻזְקַת הַיִּתֵּר דְּמִתְרָא, כְּעַת רְאִיתִי בְּש"ף ס' ק"י בְּדִינֵי ס' ס' ס' כ"א מוֹכַח לְהַיִּתֵּר מְזָה

דאָפּי' בכה"ג מחמיר, מיהו ראיתי בפ"מג מביא שם דעת מ"י דס"ל פדענתו, וכוונתי לדעתו בעזה"י, וגם יש לחלק מנדון של הש"ך לדידן דהתם עכ"פ התערוכת הוי תחלה חד בחד ונדע זה לנו וכינן דחד בחד הוי כגופו של איסור נחשב הפל בתוקת איסור לכה שוב הוי רק תוקת לאיסור ולא מהני ספק דרבנן, אבל בנדון כזה הרי יש פעת לנו ספק אם כבר נמחה ואין פאן איסור פלל ועל קודם שעת התערוכת הרי אז היו ניפרים המותרים והאסורים בפ"ע ולא נחשב תערוכת חד בחד ויש להמותרין תוקת היתר ממש, ושפיר כמו דיש תוקת איסור להאסורין פן יש תוקת היתר להמותרין וסלק זה נגד זה.

ובשעת שהם נתערבו יחד בזמן דלא היה אפשר להסיר זה מזה אז י"ל שפבר נמחה תיקף ולא הוי תוקת איסור ואף אי לא הי' נמחה אז כינן דלא נודע לנו אז ליכא תוקת איסור לכל התערוכת, ואף דהש"ך אינו מחלק בין נודע או לא היינו רק לענין שאר ספק אבל לענין תוקת איסור מודה הש"ך דתליא מלתא בנודע או לא, דבנודע הוחזק פולו באיסור ויצא עליו שם איסור אבל בלא נודע לנו לא הוחזק פולו איסור ואזלינן בתר מעיקרא ממש שהי' בתוקת היתר או בתר השתא ממש וז"ב לפע"ד.

ועוד הי' אפשר לומר דטעם הרשב"א והש"ך שאסורין בספק אחד לא הוי מטעם דנולד לנו ספק בשל תורה דזה לא שייך רק בעלמא היכי שספק לנו אם תרנגולת פשרה או טרפה בזה כינן דאם היתה התרנגולת לפנינו הי' שייך נמי ספק זה אז אף שבאמת נתערב מ"מ נחשב נולד בשל תורה, אבל פאן הספק שפא נמוח אינו נ"מ לנו רק בתערוכת דאם הוי התולעת לפנינו בין נימוח או לא אסור בעינו ואין נ"מ לנו בזה רק אם הוא בתערוכת, ולענין התערוכת גם אם לא הי' ששים לא הי' נ"מ לנו בספק זה ואין נ"מ לנו בזה רק אם יש יותר מסמ"ך ולענין בריה א"כ בזה נחשב נולד עיקר ספק בדרבנן, ובע"כ עיקר טעמו מפח דס"ל ספק דרבנן באחזק אסור וא"כ להמקילין מותר בזה, ועוד יש לומר דזה עיקר טעמיהו כינן דקיי"ל דאין עושין ספק דרבנן לכתחלה, א"כ י"ל דדומה לאין מבטלין איסור לכתחלה ואם עבר ובטל אסור למבטל עצמו פן ס"ל באם עשה ספק דרבנן לכתחלה דאסור למי שעשה פן ולכה אוסורין בספק אחד ובס"ס מותרין ואף דגם ס"ס אין עושין לכתחלה יש לומר היינו בשל תורה דס"ס בשל תורה הוי כספק אחד בדרבנן.

אבל אם הוי ס"ס בדרבנן מותר לכתחלה בדרבנן, כמו דיש חילוק דבאיסור דרבנן מותר להוסיף עליו ובשל תורה אסור פן י"ל בזה, ולכה אוסורין הרשב"א והש"ך בספקאחד. וי"ל עוד דספק דרבנן חמור מבטול, דהתם עכ"פ השתא ליכא איסורא פלל לכה מותר עכ"פ למי שלא נתבטל בשבילו, אבל בספק דרבנן דאפשר שפעת יש פאן איסור ממש רק דאנו מקילין לתלות שאין פאן איסור, זה לא מהני רק באם נעשה ממילא אבל אם נעשה ע"י ישראל קנסוהו ואסור לכל העולם, וא"כ זה תינח באם נעשה בידי ישראל, אבל אם נעשה בידי נכרי דלא שייך ה"ט שפיר אמרינן דהוי ספק דרבנן להקל וא"כ נראה דנהי דע"ד מהריב"ל הנ"ל אין לסמוך רק בהפ"מ פאן בצירוף יתר הטעמים די"ל דהוי ס"ס פנ"ל ובצירוף יתר הטעמים יש לסמוך להתיר בזה הפאווידל"א אפי' בלא הפ"מ וקם דינו של הצ"צ כפשוטו ממש.

כּן נִרְאֶה לִי נִכּוֹן בַּעֲזֵה"י: תְּשׁוּבָה קִנַּח לִק"ק סַעֲרוּד לְהַרְבֵּי הַחֲרִיף מו"ה יְהוּדָא לִיב נ"י הִנֵּה ע"ד שְׁאֵלְתוֹ וְנ"ל בְּעִירְנוּ דְבָרֵי רִיבוּת וְשִׁלְבוּת וְכָל אֶחָד וְאֶחָד לְשֵׁם שְׁמִים נִתְכַּנְּנוּ בְּדַבַּר הַקְּטָנוּת מִהַשְׂרֵבִיטִין שְׁקוֹרִין אַרְבִּי"ן אֲשֶׁר בְּשָׁנָה הַעֲבָרָה נִמְצָא מִנְּחָ בְּמִקְצֵת כְּעֵין זְבוּבִים קְטָנִים בְּתוֹכָן אַחַר הַבְּדִיקָה מְתוּלָעִים וְהִנֵּה שְׁלֵם וְנָקִי מִבְּחוּץ בְּלִי שׁוּם לְוֶשֶׁם שְׁחוֹר.

אִךְ אַח"כּ כְּשֶׁנִּחְתַּף הָאַרְבִּי"ס לְשָׁנִים נִמְצָא בְּתוֹכוֹ זְבוּב קָטָן וְעִי"ז יָצָא אִסּוּר עַל הָאַרְבִּי"ס מִמּוֹרָה א' בְּאֲשֶׁר הוּא סָפֵק אִסּוּר תּוֹרָה. וְהֶאֱרִיךְ קִצְתָּ בְּטַעְמוֹ כִּי טוֹרַח רַב לְחַתּוּךָ כָּל אַרְבִּי"ס לִב' וְכו'.

וּר"מ מְצַדֵּד לְהִיתָר, וְהִנֵּה רוֹאֶה אֲנִי דְבָרֵי רו"מ לְהִיתָר, רַק מִקְצֵת דְבָרָיו לֹא נִרְאִין לִי מ"ש בְּתַחֲלַת דְבָרָיו וְנ"ל וְנֶאֱפִילוּ דְחִיּוּשֵׁינוּ שְׁיֵשׁ זְבוּב בְּכָל הָאַרְבִּי"ס יִרְאֶה שֶׁהוּא מוֹתֵר דִּי"א דְלַעוֹלָם אֵיכָּא סְמ"ךְ נֶגֶד טַעַם הַתּוֹלַע אִפִּי בְּפָרִי קָטָן נִמְצָא לֹא חִיּוּשֵׁינוּ אֲלֵא מִטַּעַם בְּרִיָּה אִפִּי בְּאֵלֶּף לֹא בְּטֵל וְכֵּן אֵינוֹ אֲלֵא סָפֵק וְחַד סָפֵק בְּדַרְבָּנוּ הֵוִי כִּס"ס בְּשֵׁל תּוֹרָה וּמוֹתֵר עַכ"ל רו"מ.

הִנֵּה זֶה נִדְאִי אֵינוֹ וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ דִּין הַמְּפֹרָשׁ בְּש"ע סִי פ"ד סְעִיף ט' דִּי"א דֵּה"מ שְׁלֵא נִמְצָאוּ בּוֹ אֲלֵא א' וּב' אֲבָל אִם נִמְצָאוּ ג' אוֹ ד' הַפֵּל אִסּוּר, וְאִךְ שְׁכַתְּבִי שֵׁם בְּשֵׁם י"א בְּסִי ק' סְעִיף ד' פָּסֵק כֵּן בְּפִשִּׁיטוּת, וְכַתְּבִי הַשְׁ"ךְ בְּסִי פ"ד ס"ק ל"ב וְנ"ל דְּכִינּוֹן שְׁנִמְצָא שֵׁם כָּל כְּףֵי הַפֵּל אִסּוּר דִּהְיוּ חִזּוֹק הַתְּבַשִּׁיל הִנֵּה שְׁיֵשׁ שֵׁם יוֹתֵר מֵהוּ אֵיכָּא שְׁמָא נִימוּחַ וּבְטָלוּ מִשׁוּם חַד סְפִיקָא לֹא שְׁרִינּוּ לִיָּה וְכֵן הוּא בְּב"י בְּשֵׁם הַרְאָב"ד, וְהִנֵּה צָרִיךְ טַעַם לְמָה בְּאַמַּת לֹא אֲמַרִּינוּ בְּזֵה סָפֵק דְּרַבָּנוּ לְהַקֵּל.

וּתַחֲזִיקָה רְצִינָה לֹמֵר דִּהַטַּעַם כִּינּוֹן דִּהַתּוֹלַע הִי שְׁלֵם תַּחֲלָה מוֹקְמִינוּ לִיָּה אַחֲזָקָה דְּמַעֲיָקְרָא דְּגַם עֵתָה הוּא שְׁלֵם וְהֵוִי סָפֵק דְּרַבָּנוּ בְּאַחֲזָקָה אִסּוּרָא, אִךְ מָה נַעֲשֶׂה לְהַסּוּבְרִים דְּסָפֵק דְּרַבָּנוּ בְּאַחֲזָקָה אִסּוּרָא לְהַקֵּל אִךְ בְּאַמַּת כִּינּוֹן דִּהַסָּפֵק הֵוִי בְּדַאוּרֵינִי תָּא אִם יֵשׁ שֵׁם תּוֹלַע אוֹ לֹא רַק מְצַד אַחַר כֵּן לֹא שֶׁהוּא דְּרַבָּנוּ שְׁנִתְבַּטַּל לֹא אֲמַרִּינוּ סָפֵק דְּרַבָּנוּ לְהַקֵּל וְהוּא בְּש"ךְ כְּעֵין זֶה בְּסִי ק"א ס"ק ב' וְתִימָא שְׁנַעְלַם זֶה מְרו"מ, וְעֵינֵינוּ בְּכַפ"ג שְׁנַדְחַק בְּזֵה וְלֹא יַדְעָתִי לְמָה.

וְהִנֵּה בְּהִיוֹתִי בְּזֵה עָלָה בְּלִבִּי הַעֲרָה אַחַת דִּישׁ לְעֵינֵינוּ מ"ש בְּש"ע וִי"א וְכו' אֲבָל אִם נִמְצָא ג' אוֹ ד' הַפֵּל אִסּוּר וְקִשְׁיָה לְמָה לִי אוֹ ד' מָה אִם נִמְצָא ג' אִסּוּר כ"ש ד' וְכִיּוֹצֵא בְּזֵה עֲמָדוֹ הִרְאִישׁוּנִים וְעֵינֵינוּ בְּט"ז ה' לְוִלְבִּי סִי תְּרַמ"ח בְּשֵׁם הַכ"מ, וְנִרְאֶה לֹמֵר בְּזֵה כִּינּוֹן מִיּוֹחֲדָת וְהוּא דְּנִרְאֶה דְּלֹא אֲסַרִּינוּ בְּג' רַק אִם הֵם שְׁלִימִים וְלֹא נִמוּחוּ, אֲבָל אִם חִזּוּנוֹ דֵּהֵם נִמוּחִין אִזּוּ מוֹתֵר מִמ"נ אִם לֹא נִלְיָה בְּתֵר חֲזָקָה דְּהֵנִי יֵשׁ לֹמֵר דָּאִין כָּאִן עוֹד תּוֹלַע וְאִם נִלְיָה בְּתֵר חֲזָקָה דְּהֵנִי הֵרִי יֵשׁ לֹמֵר כְּמוֹ דְּהֵנִי הֵם נִימוּחִין כֵּן ה"נ הַשְּׁאָר וְאִין לְנוּ לִילְיָה אֲלֵא בְּתֵר שְׁעֵת מְצִיאוֹתָן, לְכָף קמ"ל דְּזֵה דְּוִקָּא אִם נִמְצָאוּ ג' אֲבָל אִם נִמְצָאוּ ד' וְהֵג' נִימוּחִין וְאֶחָד שְׁלֵם אִזּוּ הַפֵּל אִסּוּר דְּממ"נ חֲזָקָה דִּישׁ עוֹד תּוֹלָעִים שֵׁם וְחֲזָקָה זֹל לֹא אֶתְרַע וְלֹמֵר לְהַקְפּוּף כְּמוֹ דְּאֵלוּ נִימוּחִין כֵּן הַפֵּל נִימוּחִים חֲזָקָה זֹל אֶתְרַע דְּהֵרִי יֵשׁ כָּאִן לְפָנֵינוּ תּוֹלַע שְׁלֵא נִימוּחַ לְכָף הַפֵּל אִסּוּר וְלִזָּה נִקַּט ד', וְזֵה נִכּוֹן לְפַע"ד וְדו"ק.

והנה לכאורה לדינא ה' נראה לי להקטר בפשיטות פיון שפכת הרשב"א הובא בש"ע דאם עבר ובגישל פירות שדרך להחליע תוך י"ב חודש אם א"א בבדיקה מותר התבשיל, וא"כ הרי קיי"ל כל שעת הדחק פדיעבד דמי והנה לאסור כל המין גרע מעבר ובגישל פ"א בלי בדיקה דמה אם בגישל פ"א מותר פדיעבד מכ"ש דאין לאסור כל המין.

אף לכאורה יש לעיין כי הרי הרשב"א נתן טעם דהוי פנאבדה הריאה בלי בדיקה, וא"כ תינח לדעת המחבר בסי' ל"ט דנאבדה הריאה פשרה אבל להרמ"א דאוסר פנאבדה הריאה ראוי לאסור גם זה וא"כ למה סתם הרמ"א בסי' פ"ד בזה פדעת המחבר, וצריך לומר דהרמ"א סמך על טעם השני של הרשב"א דהוי פאן ס"ס שפא אינו שם ושפא נמוח, אף לפ"ז הרי פתב הש"ך בסי' פ"ד ס"ק כ"ט בשם האו"ה דהיינו שלא הוחזקו פי' בסתם אבל פרטיים שהוחזקו בכף הוי נדאי ולא ספק, א"כ משמע דס"ל דליכא בזה ס"ס.

וצ"ל דכוננתו דמה בכף דהוי פנאבדה הריאה הרי הוא ס"ל דנאבדה הריאה נמי אסורה. וא"כ שוב הוי ראוי לאסור לדין, מיהו זה אינו דהם מייירי בדבר שאין בו הפסד גדול אבל בדבר דהוי הפסד גדול לאסור כל המין א"כ יש להתיר מטעם ראשון דהוי פנאבדה הריאה, ונהי בבהמה נדאי הוחזקו פמה להיות בהם סרכות וטרפות ומ"מ מותר וה"ה בזה.

גם בלא"ה בכה"ג שהזבובים הם תוף הפרי ואין ניכרין בחוץ הרי יש בלא"ה פמה מתירין כמ"ש בב"י סי' פ"ד ובש"ע סעיף נ"א"ו א"כ הוי פאן ס"ס אחרת שפא מותרין התולעים ואת"ל שהם אסורין אפי' לא פרושו שפא נמוחו.

ובהיותי בזה ראיתי דבר הצ"ע שבש"ך ס"ק י"ט הביא בשם האו"ה דס"ל פדעת המחמירין דלא בעינן בזה פירש ובכדק הבית בב"י סי' פ"ד ציין להקפך דדעת האו"ה להקל וצ"ע כי אין ספרו בידי.

והו אמת דעל ס"ס הו דהרשב"א הו דידן צ"ע דהרי הוי ספק אחד בגוף וספק אחד בתערובת. דהס"ס הראשון שפא אין פאן תולע הוי בגוף הדבר וס"ס השני שפא נמוח הוי בתערובת מפח שפא נתבטל וס"ס פזה לא מהני, אף זה לק"מ דהספק שפא אין פאן תולע נמי על התבשיל אנו דנין אם הוא אסור או לא והוי ב' הספקות על התבשיל.

אף לפ"ז תינח אם לא הוחזקו פרטיים אבל אם הוחזקו פרטיים, א"כ הוי נדאי דיש שם תולע רק לומר שפא התולע מותר דלא ריחש זה שפיר הוי ספק אחד בגופו וספק הב' בתערובת ואין פאן ס"ס.

מיהו נהי דאין פאן דין ס"ס מ"מ נראה להקל מטעם הראשון דהוי פנאבדה הריאה בלי בדיקה ובצירוף דעכ"פ נהי דלא הוי ס"ס אבל עכ"פ יש פאן מקילין בזה בלא"ה. והעיקר לדינא נלפע"ד פה אם הוי רק מיעוט דשכיח פן בהארבי"ס אבל לא ברופן נדאי דמותרין ומה דאפשר בבדיקה יבדוק ומה דלא אפשר מותרין פה אבל אם הוחזקו הרוב להיות פה אסורין דזה אינו דומה לפנאבדה הריאה דשם הוי רק מיעוט דשכיח.

מיהו אם נבדק גופה אחת או שק אחד ונבדק בו ג' ולא הי' בתוך הפרי הזבובים נדאי מותר אותו הגופה והשק כמ"ש בחבורי טוב טעם ודעת. כנלפע"ד נכון לדינא והנה חזר השואל והשיב לי וזה אשר השבתי לו.

הנה במה דסיים אפתח הנה מ"ש בשם המורה שכתב שתשובתי הוא בלי פלפול הנה דבר זה מביא לידי גיחוף וכי מנין לנו מן התורה ומנביאים וכתובים שתשובה צריף פלפול ומזקנים אתבוננו הראשונים שהשיבו הכל בקצרה וגם הנו"ב שהי' אחרון לפעמים משיב בארובה ולפעמים רק בקצרה והכל לפי הענין ובפרט בדין זה דהוי רק שאלה קטנה וכעין שאלה המפורש בש"ע.

והנה מה שפירש המורה פוננתי דהוא אסור אפ"ל אם חתכו לב' דלקא הוי בפנים תולע לא הבין פוננתי ולא הייתי חושד בכשרים לחשוד אותו בשטות בזה דהרי אין לנו לחוש רק פפי מה שהחזק לפנינו וכינון דלפנינו לא החזק רק בין ב' החלקים מה"ת נחזיק ריעותא יותר שיש גם בפנים בזה לא חשדתי אותו.

וכעת אבאר יותר דנדאי אם מבשילן לאכול אח"כ אחד אחד אז פשטלו לאוכלו כ"א לבדו הוי נקל הדבר דזה ראוי לחלקו לב' ולבדקו בפנים אבל אם מבשלו לאוכלו בכף עם לביבות וכדומה דאז אי אפשר לבדקו בשעת אכילה וקודם הבישול הוי רב הטרחא לבדוק כ"א לב' גם תתקלל ויהי' נמחה אם יחלק כף אז הוי טרחא גדולה ואז אין חיוב לבדוק כ"א לב' רק אם החזקו רובן בכף דאז הוי פנדאי זו"ז אין להאריף ואין מהצנרף לפלפל יכתוב לי קושיא חמורה וכדומה ואז אפלפל עמו באריכות בעזה"י דברי ידידו הטרויד וכו': תשובה קנט לק"ק פודקאמין להרב התריף מו"ה העשיל נ"י ע"ד שאלתו באחד שקנה כ"ה קאריץ חטים והי' בהם פמה חיטין מתולעים וחורם נקוב לחוץ ואמרו שפשו לטחנם וקנה עוד כ"ה קאריץ וערבן יחד וכשפאו החיטין לפניו לבדוק אם פשרים לפסח וראה בהם פמה חיטין מתולעים ופתח אותם ולא ראה בהם שום דבר רק כמו ששה חיטין מהנקובים מצא בהם זבוב קטן בתוך החיטה, והזבובים הנ"ל המה מתים ונפרכים במשמוש היד והוא הפסד גדול לערף ששה מאות ריינש פסר, והנה פכר ראה רו"מ מחלוקת הפוסקים דיש מתירין ויש אוסרין.

ומה שחשש רו"מ די"ל אף המתירין לא התירו רק אם התולעים חיים דאז הטעם דבורחין מן קול הרסנים אבל במתים לא שייף זה, הנה לכבי אומר להיפוף. דהנה זה נראה נדאי דע"י הטחינה נטחנו התולעים ונעשו פקמח ונתבטלו רק דחשש האוסרין הוי פינו דהם חיים אולי פורשים בשעת הטחינה לצדדי הרסנים ואין נטחנים ואח"כ חוזרים לתוך הקמח שפכר נטחן והמתירין ס"ל פינו דהמבורחים מקול הרסנים אינו חוזרים, אבל במתים פינו דאינו יכולין לפרוש נדאי נטחנין ובטלין ולכ"ע הם מותרין.

ועוד נראה בזה דהו אמת בחבורי טוב טעם החמירתי בזה אבל פאן נראה להקל פינו דשם פתבנו דבזמן הזה דדרף לרקד הקמח יש להקל די"ל דהפוסקים המחמירין הוי רק בזמנם דהוי דרכם שלא לרקד הקמח לכף יש חשש פן נשאר איזה תולעים בעין ובריה אינה בטלה, גם הוי תולעים קטנים שאין ניכרין היטב לעין הרואה ולסמוך על הריקוד יש חשש פן ישכח מלרקד כמ"ש בכמה דוכתי פעין זה, אבל לדין דדרף לרקד פל קמח אין

חַשׁוּשׁ בְּזוֹה דַע"י רִיקוּד בְּנֻדָּאֵי לֹא יְהִי נִשְׁאָר שׁוּם דְּבָר בְּעֵינֵי בְּפִרְט בְּזוּבֵימֵי גְדוּלִים קִצָּת וַיְהִי נְכָרִים לְעֵינֵי הַרְוָאָה.

רַק דְּשֵׁם בְּחַבּוּרֵי כְּתַבְתִּי לְאַסְוֹר מִפְּחַ חַשׁוּשׁ אֵינִי מְבַטְלִין אִיסוּר לְכַתְחֵלָה יִיע"ש, א"כ יֵשׁ לֹאמֹר הֵינְנוּ דְּנֻקָּא אִם הָוִי רֹב מְתוּלְעִים אוֹ עכ"פ מְחַצָּה עַל מְחַצָּה דְּאָז הָוִי עָלְיוּ שְׁמֵי אִיסוּר, אָבָל אִם הָוִי רַק מְעַט מְתוּלְעִים וְרֹב הָוִי הֵיטֵר א"כ בְּלֹא"ה יִבְשׁ בְּיָבֵשׁ בְּטַל בְּרֹב כֵּינֵן דַּא"א לְקַרְרָם א"כ לֹא נִקְרָא שְׁמֵי אִיסוּר עָלְיוּ רַק דְּהָוִי חַשׁוּשׁ שְׁמָא יִבְשְׁלָם וַיִּתֵּן טַעַם אָבָל כְּעַתָּה אֵינִי בּוֹ אִיסוּר לֹא נִחְשָׁב מְבַטְלֵי אִיסוּר לְכַתְחֵלָה לְכַד מוֹתֵר לְטַחְנָם לַכ"ע.

וּמ"ש ר"מ לְהֵיטֵר ע"י שְׁרִיטוּיָן וַיִּפְּלוּ הַמְּגוּנְקָבִים, וְשׁוֹב אִף אִם יִשְׁאָרוּ לֹא נִחְשָׁב מְבַטְלֵי אִיסוּר לְכַתְחֵלָה, וּמְדַמָּה זֶה לַמ"ש הַתַּה"ד לְהֵיטֵר חִטִּין הַמְּחֻמָּצִים לְקַרְרָה הַמְּחֻמָּצִין דְּכֵינֵן דְּנִיכָר דְּעוֹשֶׂה כֵּן כְּדִי לִיקַח הָאִיסוּר אִף אִם נִשְׁאָר עוֹד בְּטַלִּין וְלֹא נִחְשָׁב מְבַטְלֵי אִיסוּר לְכַתְחֵלָה, וְכַתְבֵי ר"מ דַּה"ה בְּשְׁרִיטוּיָן וְאִף דְּדַרְדָּר בְּלֹא"ה לְעֲשׂוֹת כֵּן בְּחִטִּין מ"מ לְעֲשׂוֹת הַשְׁרִיטוּיָן פְּעַמִּים דְּאֵינִי עוֹשִׂין כֵּן בְּשְׁאָר חִטִּין.

הִנֵּה אֵינִי הַדְּמִיּוֹן עוֹלָה יָפָה דְּבַחִיטִין הַמְּחֻמָּצִין נוֹטֵל גּוּף הָאִיסוּר לְבַד וְלֹא אַחֲרֵים וְאֵינִי עוֹשֶׂה כֵּן רַק בְּזוֹה, אָבָל בְּחִיטִין מְתוּלְעִין כֵּינֵן דְּבְשְׁרִיטוּיָן נוֹפְלִין כָּל הַפְּסוּלָת, א"כ אֵינִי נִיכָר מִגּוּפוֹ אִם הָוִי רַק עֵבוֹר הָאִיסוּר אוֹ בְּעֵבוֹר דְּבָר אַחֵר וְאִפְּלוּ אִם עוֹשֶׂה כֵּן פְּעַם ב' מִי יוֹדֵעַ אִם הָוִי זֶה פְּעַם ב' אוֹ פְּעַם ג' אוֹ פ"א, גַּם אִפְּלוּ אִם הָוִי פְּעַם ב' דְּלִמָּא עוֹשֶׂה כֵּן רַק כְּדִי לִיפּוֹת הַקְּמַח יוֹתֵר יָפָה וְלֹא נִיכָר דְּהָוִי רַק עֵבוֹר הָאִיסוּר, וּמִיָּהוּ כֵּינֵן בְּלֹא"ה דְּעַתִּי לְהַקְּלֵי בְּזוֹה בַּה"פ מָה אַכְפַּת לָנוּ לְהִיּוֹת מְהִיּוֹת טוֹב לְעֲשׂוֹת גַּם זֶה, גַּם יֵשׁ לֹאמֹר בְּזוֹה כֵּינֵן דַּעכ"פ יִפְּלוּ גַם הַמְּתוּלְעִים מְהֵנִי עכ"פ דְּאִתְּרַע חֻזְקַת אִיסוּר ע"י מְעַשֶׂה זֶה אִתְּרַע הַחֻזְקַת אִיסוּר א"כ נִהִי דִישׁ חַשׁוּשׁ אוֹלִי לֹא נִפְּלוּ כֹּלָם מ"מ חֻזְקַת אִיסוּר אִתְּרַע וְשׁוֹב אִף אִם יֵשׁ עוֹד הָרִי יִתְּבַטְּלוּ בְּשֵׁשִׁים, וְאֵינִי מְבַטְלִין אִיסוּר לְכַתְחֵלָה לֹא שְׂיָיָה בְּזוֹה כֵּינֵן דְּהָוִי רַק סְפַק אִם יֵשׁ כָּאֵן אִיסוּר כְּלָל וְהַחֻזְקָה אִתְּרַע וּמָה גַּם דְּכָבֵר בְּדַק ר"מ כְּמָה מְהַמְּנֻקְבִין וְלֹא הִי בְּהֵם כְּלָל וְאִף דְּנִמְצָא בְּהֵם שְׁשֶׁה בְּזוֹה כֵּינֵן דְּהָוִי מְעַלְמָא יֵשׁ לְסַמְּנָה עַל דְּעַת הַסּוּבְרִים דְּלֹא נִחְשָׁב חֻזְקָה ע"י ג' בְּאֵם אִתִּי מְעַלְמָא לְכַד נִרְאָה לְהֵיטֵר לְטַחְנָם.

יְדִידוֹ וְכו': תְּשׁוּבָה קַס לַק"ק טוֹלְטִישִׁין. הִנֵּה ע"ד הַתּוּלְעִים הַנְּמַצָּאִים בְּמִים וְאֵי אִפְּשָׁר לְהַסִּירָם גַּם ע"י סִינּוֹן שְׁכַתְבֵי לֹא אֶחָד מִבְּא"ד בְּשֵׁם חֻזְקָה אֶחָד וְדוּמָה לֹא לְרו"מ שְׁהוּא בְּשֵׁמִי דְּמַחְמַת שְׁמַתְחֵלָה הֵם גְּדוּלִים בְּמִים וְאֵינֵן מְתַחֲלַת בְּרִיּוּתָן בַּפ"ע אֵינִי לְהֵם דִּין בְּרִיָּה.

הִנֵּה אֶמֶת שְׁכֵן הוּא סְבָרְתִי בַּעז"ה וְכַתּוּב הוּא בְּסִפְרֵי מַהֲדוּרָא זִינֵן לִיו"ד. וְהִנֵּה כְּתַב ר"מ שְׁאֶחָד הַקְּשָׁה לֹא דְּדַרְכָּם לְפָרוּשׁ לְדוֹנְפֵן הַבּוֹר וְא"כ הֵם בַּפ"ע וְרו"מ הַשִּׁיב כְּמוֹ דְּאֶמְרִינֵן הָכִי רְבִיתִיָּהוּ דְּלֹא נִחְשָׁב פִּירֵשׁ כֵּן ה"נ הָוִי הָכִי רְבִיתִיָּהוּ וְלֹא נִחְשָׁב בְּרִיָּה בַּפ"ע כְּמוֹ דְּלֹא נִחְשָׁב פִּירֵשׁ, וְהִנֵּה יָפָה אָמַר ר"מ בְּזוֹה וְאֵנִי מוֹסִיף דְּנִהִי דְּפוּרְשִׁין לְדוֹנְפֵן הַבּוֹר כֵּינֵן דְּעַתִּידִין לְחַזֵּר וְאֵי אִפְּשָׁר לְהֵם לְפָרוּשׁ רַק לְחַזֵּר וּמְתַחֲלָתָן פְּרִישְׁתָּן הָוִי לְחַזֵּר הָוִי כְּלֹא פִירְשׁוּ כְּלָל כֵּינֵן דְּסוּפֵן לְחַזֵּר.

גַּם בְּלֹא"ה מִי הִגִּיד לָנוּ נְבִיאוֹת זֶה שְׁתּוּלְעִים הִלְלוּ נְמִי פּוּרְשִׁים לְדוּפְנֵי הַבּוֹר וַי"ל הַש"ס לֹא קָאָמַר רַק בְּאֵלוּ שְׁנַבְרָאוּ בְּפִנֵי עֲצָמֵן וְאַח"כ הֵם בְּמִים אוֹ בְּאֵלוּ גְדוּלִים דְּמְהֵנִי בְּהוּ

סינון אָבֵל לֹא בִקְטָנִים שְׂגָם סִינּוֹן לֹא מְהַיֵּי לְהוּ יֵשׁ לּוֹמֵר דְּהֵם אֵינּוּ יְכוּלִין לְפָרוֹשׁ מִן הַמַּיִם כְּלָל, וְגַם אִם הָיוּ יְכוּלִין לְפָרוֹשׁ הִי מוֹעִיל לָהֶם סִינּוֹן.

אִךְ זֶה וְזֶה אֵין צְרִיךְ לוֹ פִּי בְלֹא"ה בַּעֲזָה"י דְּבָרֵינוּ נְכוּן דְּהָרִי בְּבְרִיָה קִי"ל דְּבַעֲיֵנוּ אֲסוּרִים מִתְחַלֵּת בְּרִייתוֹ וְאִם אֵינּוּ מִתְחַלֵּת בְּרִייתוֹ אֵין לָהֶם דִּין בְּרִיָה. א"כ ה"נ אֵלוֹ הַתּוֹלְעִים הַנְּבִרָאִים תְּחִלָּה בְּמַיִם אֵין לָהֶם דִּין בְּרִיָה, וְאַף דְּאִח"כ פּוֹרְשִׁין עַכ"פּ מִתְחַלֵּת בְּרִייתוֹ אֵין לָהֶם דִּין בְּרִיָה לְכַד בְּטָלִין.

וּא"ש דְּבָרֵינוּ בַּעֲזָה"י וְיוֹתֵר אֵין לְהֶאָרִיךְ בְּזָה: תְּשׁוּבָה קִסָּא לַק"ק טְאָרְנָאָפֶל. בְּנִידוֹן מֵה שְׂשָׂאֵל רו"מ בְּנִידוֹן הַצִּיקָאָרִיעַ שְׁנַמְצָא בְּשִׁלְשָׁה פְּעַקְלִיךְ צִיקָאָרִיעַ מַג' סוֹחְרִים מִלְּבִין קְטָנִים וְנִסְתַּפֵּק אִם מוֹתֵר לְהַחְזִירָם לְהַנְּכָרִים הַמוֹכְרִים.

וְהִנֵּה רו"מ צִידָד בְּזָה לְהַתִּיר מִכַּח דְּמִסְנוֹן הַצִּיקָאָרִיעַ, וְדִימָה לְזָה מֵה שְׂמַעְמִידִין הַצִּיקָאָרִיעַ לַעֲשׂוֹת יֵין מְהֵם וְכו'. הִנֵּה אֵין הַנְּדוֹן דּוֹמָה לְרִאֲיָה שְׂבַצִּיקָאָרִיעַ תְּמִיד לְסִנּוֹן הַצִּיקָאָרִיעַ, לְכַד פִּינּוֹן שְׂדַרְכּוֹ בְּכַד יֵשׁ לְסִמּוֹךְ עַל זֶה דְּמִסְתַּמָּא יַעֲשֶׂה כְּדַרְכּוֹ תְּמִיד וְיִסְנוֹן, אָבֵל הַצִּיקָאָרִיעַ אֵין דַּרְכּוֹ דְּנִקָּא בְּסִינּוֹן וְיֵשׁ שְׂמַבְשָׁלִין אוֹתוֹ כִּי שְׂנוֹתָנִין לְתוֹךְ רוֹתְחִין וְעוֹמֵד מְעַט וְנוֹפֵל הַצִּיקָאָרִיעַ לְמַטָּה, וּא"כ הָיוּ כְּדָבָר שְׂאֵין דַּרְכּוֹ בְּהַדְחָה שְׂאָסוּר לְסִמּוֹךְ עַל הַהַדְחָה כִּן ה"נ אֵין לְסִמּוֹךְ עַל הַסִּינּוֹן שְׂמָא יִשְׁכַּח מִלְּסִנּוֹן.

וְגַם מֵה שְׂסַמָּךְ עַל ס"ס לְמַפְנֵי לְנִכְרִי לֹא רָאָה דְּבָרִי הַשֵּׁ"ךְ בַּהַל טְרַפּוֹת בְּסִי"נ וְזֶה שְׂפַתְב דְּלֹא מְהַיֵּי ס"ס כְּזָה דְּאֵין עוֹשִׁין ס"ס לְכַתְחִלָּה וְאִם הִי מְהַיֵּי בְּזָה ס"ס הִי נִרְאָה לְמַצּוֹא ס"ס אַחֵר יוֹתֵר טוֹב. כִּי הִנֵּה אִם הָיוּ יִדְעוּנּוּ שְׂהָיוּ שְׂם מְלִיבִין אֵלוֹ תְּחִלָּה וְדָאִי שְׂהִי מוֹתֵר לְהַחְזִירָם לְאוֹתוֹ נְכָרִי פִּינּוֹן דְּהָיוּ מְכִירָה בְּטַעוֹת, א"כ אֵינוּ מוֹכֵר לָהֶם רַק שְׂהוּא מְחִזִּיר לָהֶם אֵת שְׂלָהֶם וּבְזָה אֵין לְחַוֵּשׁ שְׂמָא יִמְכְּרוּ לְיִשְׂרָאֵל דְּמָה לְיִשְׂרָאֵל בְּכַד בְּשָׁבִיל זֶה אֵינוּ מְחַוֵּב לְקַנּוּת מְהֵם, וְכַעֲיֵן זֶה כְּתַב הַמַּג"א ה"פ סִי"ת מ"י ע"ש, א"כ נְהִי דְּהָיוּ סָפֵק אִם נַעֲשֶׂה מְקוֹדֵם אוֹ אַח"כ בְּיַד יִשְׂרָאֵל מ"מ שׁוּב הָיוּ לִי ס"ס שְׂמָא נַעֲשֶׂה מְקוֹדֵם וְאִת"ל לֹא נַעֲשֶׂה מְקוֹדֵם בְּהִיּוֹתוֹ בְּיַד נְכָרִי שְׂמָא לֹא יִמְכְּרוּ לְיִשְׂרָאֵל, וְגַם אִת"ל יִמְכְּרוּ שְׂמָא גַם עֲתָה אֵין כָּאֵן אִיסוּר כְּלָל וְיֵשׁ לּוֹמֵר דְּבַשְׂלָשָׁה סְפָקוֹת גַּם הַשֵּׁ"ךְ מוֹדָה דְּמוֹתֵר בְּכַה"ג, וְגַם בְּזָה שְׂיִיךְ הַהִיתֵר א' שְׂהִבִּיא הַשֵּׁ"ךְ דְּזָה הָיוּ סָפֵק בְּעִיקָר הַמְּכִירָה שְׂמָא אֵינוּ נִקְרָא מוֹכֵר כְּלָל רַק מְחִזִּיר לוֹ אֵת שְׂלוֹ וְכָאֵן דְּעִיקָר אִיסוּר הַמְּכִירָה לְנְכָרִי בְּזָה הָיוּ דְּרַבָּנּוּן מְמִילָא בְּזָה הָיוּ סָפֵק דְּרַבָּנּוּן וְלְהַקָּל דְּאוּלֵי לֹא נְחָשְׁבַּ בְּזָה מוֹכֵר כְּלָל רַק מְחִזִּיר.

אִךְ בְּזָה יֵשׁ לְפַקְפֵּק דְּיֵשׁ לּוֹמֵר פִּינּוֹן דְּהַסְפֵּק נּוֹלַד בְּרִשׁוֹת יִשְׂרָאֵל א"כ הָיוּ כָּאֵן חֲזָקָה דְּכָאֵן נְמַצָּא כָּאֵן הִי וְהָיוּ כָּאֵלוֹ וְדָאִי גַתְחַדֵּשׁ זֶה בְּיַד יִשְׂרָאֵל, דְּהָרִי אֵילוֹ אִתִּי לְדִינָא קָמֵן אִפִּי אִם לֹא פָּרְעוּ לְנְכָרִי הָיוּ מְחַוֵּבִין לְפָרוֹעַ לָהֶם כַּמ"ש סִי"ר כ"ד בַּחו"מ וּא"כ אֵין זֶה סָפֵק כְּלָל.

מִיְהוּ לְדִינָא נִרְאָה לִי דְּבִלְא"ה לֹא נְחָשְׁבַּ זֶה חֲזָקָה לְהַחְזִיק מִפְּעַקִּיל לְפְעַקִּיל. דְּבַשְׂלָמָא בְּרִאֲזִינְקִיס וְאֵינְךָ דְּהָיוּ הַכֹּל בְּיַחַד אִם נְמַצָּא בְּמַקְצָתֵם מִלְּבִין הָרִי הוֹחֲזֵק כָּאֵן מִלְּבִין, אָבֵל בְּזָה יֵשׁ לּוֹמֵר כֹּל פְּעַקִּיל הָיוּ עֲנָנּוּ בַּפ"ע וְאֵין לְהַחְזִיק רִיעוּתָא מְזָה לְזָה דְּאִם נְחַוֵּשׁ לְחֲזָקָה נְאָסוּר כֹּל צִיקָאָרִיעַ שְׂבַעוֹלָם בְּשָׁבִיל זֶה, וְכַד לִי צִיקָאָרִיעַ שְׂל חֲנִיּוֹת אֵלוֹ כְּמוֹ שְׂל כֹּל הַעוֹלָם, פִּינּוֹן דְּלְחַוֵּשׁ שְׂנַעֲשֶׂה בְּבִית הַפּאָבְרִיקָע קוֹדֵם שְׂנַעֲשֶׂה פְּעַקִּילִךְ אֵין לְחַוֵּשׁ

כמ"ש ר"מ, גם חזקה דכאן נמצא כ"ה מסיניע דכאן נעשה וכאן היו כל המילבין ביד ישראל הקונה וא"כ ביד ישראל הוי כל פעקיל בפ"ע ואין מחזיקין מזה לזה ולכך נהי דלא מלאני לבי להתיר הציקאריע בכה מ"מ להחזירם לאותו נכרי ודאי דמותר כנלפע"ד נכון.

כל זה פתבתי על שעה חדא בקיצור נמרץ ואין פנאי להאריך יותר. והנה בהיותי בזה עלה בלבי הערה אחת במה שמחלקין הפוסקים בדין חזקה דשלישה דהיינו דוקא במה דהוי מגופו אבל מה דהוי מעלמא לא הוי חזקה א"כ קשה במה דפריה הש"ס בפ"ז דכתובות לל"ק דשמואל אמר על בעל החמור להביא ראי' וכו' ופריה ממחט שנמצא בבה"כ וכו' ואמאי על בעל הבהמה, להביא ראיה ונוקמים ומהו פריה נימא דשמואל מייירי במת מאליו וכן בכלה דהמומין באו לה מצד גופה בזה כיון דהריעותא בא לה מגופה לכך לא שייך בזה חזקת הגוף לומר דעתה דנטרפה כיון דחזקת הגוף אתרע לכך אזלינן בתר הרשות וכנ"ה.

אבל ה"מ במחט שנמצא בבה"כ דהוי ריעותא דמעלמא בזה לא אתרע חזקת הגוף לכך מוקמינן לי' אחזקת הגוף דהשתא הוא דנטרפה לכך על הטבח להביא ראי' ומהו פריה וצ"ע. ידידו וכו': תשובה קסב לק"ק טולטשין להחריף מו"ה עקיבא חיות נ"י.

הנה ע"ד אשר שאל בגוי אחד מכר לישראל בשבוע זאת כ"ז שקין קמח בזול קצת פחות משער שבשוק והלך לו לזרכו ופגע בישראל אחד מדעתו וסיפר לו לפי תנמו איך שמכר היום את הקמח בזול מחמת שירא שלא יתחלקל שמצא כמה פעמים בהקמח מילבין רוחשים עכ"ל השאלה.

והנה בזה פלפל ר"מ אי מסלפ"ת נאמן להחמיר. והנה אני תמה על ר"מ פי הבנתי מתוך פתביופי ידיו רב לו בש"ס ויש לו ידיעה הרבה בש"ס ולמה אינו שומר ללמוד גם דברי הפוסקים והש"ע להיותם על זכרוננו כי אם הנה בקי בש"ע לא הי' פותב פן פי הנה תנאי שקלת מעלמא הלא זה הדבר מבואר בש"ע יו"ד סי' ט"ז בנכרי שאמר לפי תנמו אחר שמכרם שהם או"ב אינו נאמן לאחר שיצאו מת"י ועיין שם בש"ע וט"ז א"כ מפורש דאינו נאמן להחמיר כלל, וכן עיין בש"ע סי' קכ"ז ס"ק כ' ד"ה ולענין עדות העכו"ם וכו' ג"כ מפורש שם דאין לו נאמנות כלל ואינו עושה ספק בדבר, והנה מלבד זה מה שרצה ר"מ לחדש דמסלפ"ת להחמיר נהי דאינו נאמן מ"מ ספק משוי ליה הנה מלבד מה דהוי נגד דעת הפוסקים הנ"ל שהבאתי, אף לולי דבריהם הוא נסתר מן הש"ס דב"ק דף קי"ד ע"ב ממה דפריה שם ואפתי דאורייתא לא נהא כי אתא רב דימי וכו' עד והשיאה רבי על פיו לפהוננה וכו' ומאי פריה נימא הרי שבויה יש לה חזקת היתר דמעיקרא היתה פשרה לפהוננה וספק אם נפסלה וראויה לאוקמא אחזקת היתר רק אם לא העיד לפי תנמו אז כיון דרוב נכרים פרוצים בעריות הוי רוב להיפך ועדיף מחזקה לכך אסרוה לכהוננה אבל אם יש מסלפ"ת כיון דעכ"פ מסלפ"ת ספק משוי לי' איתרע הרוב ושוב מוקמינן אחזקת היתר וממילא מותרת ומאי דקאמר ר"א אין מסלפ"ת נאמן אלא בעדות אשה היינו בדליכא חזקת היתר או להיפוך חזקת איסור כגון בעדות אשה בזה אינו נאמן רק בעדות אשה.

ועוד מאי פריה שם מתחלה מהך ברייתא דהוציאוני מבית הספר והפשיטוני את פתנתי וכו' ולמה לי לתרץ בתרומה דרבנן, לו יאה בתרומה דאורייתא נמי א"ש דהרי יש לומר דמה דבעינן הוציאוני מבית הספר היינו לאפוקי דלא נזחוש דלמא עבד הוא וכו' וא"כ מאי קושיא נימא דמייירי שהיו עדים שראוהו תחלה אוכל בתרומה רק שבזה לא הוי די דהי' חשש דלמא עבד הי' ונשתחרר לכה צריה לספורו לפי תנמו שהוציאוהו מבית הספר ומוכח דלא הי' עבד, ובזה פינו דיש לו חזקה דמעיקרא שמתחלה הי' אוכל בתרומה לכה די במסלפ"ת דעכ"פ ספק משוני ליה נהדר מוקמינן ליה אחזקה דמעיקרא ולעולם מייירי בתרומה ד"ת.

מיהו זה יש לדחות די"ל פינו דמעלין מתרומה דאורייתא ליוחסין נהרי ליוחסין אין לו חזקת היתר א"כ היאך מהמנינן ליה, אף קושיא הראשונה נדאי קשה. ובע"כ מוכח דהיכא דמסלפ"ת אינו נאמן אפי' ספק אינו משוני ליה ואין חילוק בדבר רק אי מהימן מהימן לגמרי ואם לא הוי כמאן דליתא, ואינו דומה לפסולי עדות שכתב הפ"י בפ"ב דכתובות דספק עכ"פ משוני ליה ומדברי הפוסקים הנ"ל נדאי דמוכח דהוי כמאן דליתא.

ומה שהקשה ר"מ על הש"ס פ"ק בתרא דיבמות שמביא שם רב יוסף ראי' דמסלפ"ת אינו נאמן היכי דהוי להשביח מקחו ממשנה דהאומר של ערלה הם ושל עזקה הם וכו' והקשה ר"מ דמה ראי' התם הוי להחמיר והגיה בקושיא, ואם הי' רואה ר"מ דברי הפוסקים הנ"ל לא הוי מקשה מידי דהרי התם מייירי דעדיין הם בידו וא"כ יש לו מגו דאי בעי קליה ולמה לא יהי' נאמן בע"כ מפח דיש לומר להשביח מקחו אומר כן וא"כ מוכח דהיכי דיש סברא דלהשביח מקחו אין לו נאמנות, ומכ"ש היכא דאין לו מגו דאינו נאמן היכא דיש לומר להשביח אומר כן.

והו' אמת דמריש הוי קשיא לי דתינח להרשב"א וסייעתו שהביא הש"ס בס"י ט"ז אבל להרא"ש ומרדכי שם דס"ל היכי דיש לו מגו אף דלהשביח מקחו אומר נאמן, וא"כ בע"כ דהך משנה בנכרי שאומר של ערלה הם מייירי לאחר שיצאו מת"י בענין שאין לו מגו וא"כ בזה שפיר קשה מנ"ל לרב יוסף דלהשביח מקחו אינו נאמן.

ועלה בדעתי לומר די"ל דאין לו עתה מגו ומ"מ פינו דהוי בידו בשום פעם עדיף משאר נכרי וראוי להיות נאמן לפ"ח ובפרט להחמיר, ומה דאמרינן דלהחמיר אינו נאמן במסלפ"ת היינו היכי דלא הוי בידו בשום פעם אבל היכי דהוי בידו בשום פעם נאמן אפי' להחמיר רק פינו דהוי להשביח מקחו אינו נאמן והוי נראה דהרשב"א והרא"ש לטעמייהו אזלי.

דהרשב"א לשיטתו דס"ל בס"י קכ"ז דפועל גרע מעד דעלמא וס"ל דמה דהוי בידו בשום זמן לא הוי מעלה בשום מקום וממילא מוכח מן הש"ס דיבמות דהיכי דהוי להשביח מקחו אפי' יש לו מגו אינו נאמן דאל"כ מה ראי' מיייתי רב יוסף פמוכן.

אבל הרא"ש לשיטתו דס"ל דפועל עדיף מעד דעלמא וס"ל דזה הוי מעלה מה דהוי בידו בשום פעם לכה ס"ל דהמשנה מייירי לאחר שיצא מת"י ואעפ"כ מיייתי ר"י ראי' שפיר דבלא"ה הי' ראוי להיות נאמן מפח דהוי בידו בשום זמן, אבל היכי דהוי עתה בידו ויש לו מגו יש לומר דנאמן אפי' היכא די"ל להשביח מקחו.

כּן עָלָה בְּרַעְיוֹנֵי לְפֹנֵם רִיחָטָא, אַךְ אַחֲרֵי שׁוּבֵי נַחְמָתֵי כִּי רָאִיתִי שֶׁאֲצִ"צ לְזֶה כִּי הִמְעִיֵן בְּשִׁ"ף סִי' כִּכ"ז בְּלֹא הֵ"ה אֲשֶׁר דְּטַעַם הָרָא"ש דְּפִסְק פְּרָשָׁב"ג דֵּס"ל לְהַחֲמִיר נְאֻמָּן וְעַמ"ש בְּשִׁ"ף סִי' כִּכ"ז בְּשֵׁם הַמְרָדְכֵי וְהַגְמִי"י וְאֲכ"כ גַּם לְהָרָא"ש מִיַּרְי הַמְשָׁנָה בְּעֵנָן דִּיש לֹו מְגוֹ אַעֲפ"כ אֵינוֹ נְאֻמָּן מִפְּח דִּי"ל לְהַשְׁבִּיחַ מְקַחוּ.

וְכַנּוּנַת רַב יוֹסֵף בְּהָרָאָה עִי"ש בְּשִׁ"ף סִי' כִּכ"ז. מִיֵּהוּ אַרְנוֹחָנָא בְּדַבְרֵינוּ הֵנ"ל לְפָרֵשׁ כְּנֻנַת הַתּוֹס' דְּבַכּוּרוֹת דָּף כ"א ע"ב ד"ה אֲשֶׁתְּבוּחֵי מִשְׁתַּבַּח וְכו' שְׁפַתְבוּ וְיִשׁ לְלַמּוּד מְפִירוּשׁוֹ דְּעַפ"ם אִפִּי' מַסְלַפ"ת אֵינוֹ נְאֻמָּן דְּלְהַשְׁבִּיחַ מְקַחוּ אֹמֵר כֵּן עַכ"ל וְהוּא תְּמוּזָה לְמָה לְהֵם לְלַמּוּד מְפִירוּשׁוֹ הָרִי מְשָׁנָה מְפִירוּשָׁת הוּא בְּנִכְרֵי הָאוּמֵר שֶׁל עָרְלָה הֵם וְאֵין לֹומֵר כֵּינֵן דִּישׁ פְּלוּגְתָא הַבִּיאוּ רָאָה דְקִי"ל כְּמֵאן דְּאוּסֵר אֲכ"כ אֵין רֵאִי מְרַש"י דְרַש"י בָּא לְפָרֵשׁ רַק הַמְשָׁנָה וִי"ל דְּאֵתְיָא כְּמֵאן דְּאוּסֵר וְלִדְיָנָא אֲפָשֵׁר דְּהִלְכָה כְּמֵאן דְּמִיקַל, אַךְ לְפִי הֵנ"ל אֲשֶׁר דָּמֵן הַמְשָׁנָה לֹא הָיָה רָאָה דִּי"ל דְּמִיַּרְי בְּאֵינוֹ בְּיָדוֹ עֵתָה וּמ"מ לֹוּלֵי דְלְהַשְׁבִּיחַ מְקַחוּ הִי' נְאֻמָּן אֲבָל הֵיכִי דְהָיָה עֵתָה בְּיָדוֹ י"ל דְּנְאֻמָּן לְכַף כְּתָבוֹ שְׁפִיר דְּמַפְרַש"י מוּכַח דְּאֵרְפֵּהוּ אֲעִינֵן בְּיָדוֹ נְמִי אֵינוֹ נְאֻמָּן הֵיכִי דְהָיָה לְהַשְׁבִּיחַ מְקַחוּ וְאֲשֶׁר וְדו"ק.

וְעַכ"פ לְדִינָא בְּנ"ד הֵיכִי דְיִצְאָ מַת"י וְאֵין לֹו מְגוֹ וְלֹא שְׁיַיָּךְ לְהַשְׁבִּיחַ מְקַחוּ לְהַרְשָׁב"א וְסִיֵּיעָתוֹ אֵינוֹ נְאֻמָּן בְּוִדָּאֵי וּמְהָרָא"ש אֵין רָאָה לְכַף וְנִדָּאֵי לְמַעַט בְּפְלוּגְתָא עֲדִיף וְלכ"ע אֵינוֹ נְאֻמָּן בְּזָה לְאַחַר שְׁיַצְאָ מַת"י וְכַדְעַת הַשִּׁ"ף בְּסִי' ט"ז.

וּבַכְּרֵט דְהָיָה מְלִתָּא דְרַבְּנָן דָּמֵן הַתּוֹרָה בְּטַל בְּשִׁשִּׁים רַק דְהָיָה בְּרִיָּה וְזֶה הָיָה רַק דְרַבְּנָן וְהַסְפֵּק נוֹלַד לְאַחַר שְׁנַעֲשֵׂה דְרַבְּנָן כֵּינֵן דְהָיָה כְּבָר בְּתַעְרוּבָת לְכַף הַדְּבָר בְּרוּר דְהַקְמַח מוֹתָר.

וְהֵנָּה מֵה שְׁשָׂאֵל רו"מ אִם הִי' אֲסוּר אִם מוֹתָר לְמַכְרוֹ לְנִכְרֵי. הֵנָּה אַף דָּאֵין נ"מ כָּאֵן מ"מ נ"מ לְעֵלְמָא אִם הִנֵּה אֹמֵר קוֹדֵם שְׁיַצְאָ מִתַּחַת יָדוֹ וְכַדוּמָה מ"מ הִי' נִרְאָה דְלְמַכְרוֹ מוֹתָר לְפַמ"ש בְּתַשׁוּבָה אַחֲרַת לְק"ק טְרַנְאָפֵל לְצִדָּד לְהַקְלֵל לְפַמ"ש הַכּו"פ דְּמִיַּלְבִּין לֹא הָיָה בְּרִיָּה דְלֹא הָיָה אִיסוּרוֹ מִתַּחַלַּת בְּרִיָּיתוֹ רַק כְּשִׁפְיָרוּשׁוֹ, וְהַחוּ"ד הַקְּשָׁה עֲלֵיו מַג"ה וּבְאֵמַת יִשׁ לְחַלֵּק דְהַתָּם לֹא נִקְרָא שְׁמוֹ גִּיד עַד שְׁיַצְאָ לְאוּרֵי הָעוֹלָם דְּמַקְוֹדֵם הִי' כְּבָשָׂר, אֲבָל הַתּוֹלַע קוֹדֵם שְׁפִירֵשׁ נְמִי נִקְרָא שְׁרֵץ, לְכַף י"ל דְלֹא הָיָה אִיסוּרוֹ מִתַּחַלַּת בְּרִיָּיתוֹ, אַךְ בְּלֹא הֵ"ה פּוֹסְקִים הַחוֹלְקִים עַל הַכּו"פ ס"ל דְּגַם זֶה קוֹדֵם שְׁפִירֵשׁ לֹא נִקְרָא עַל שְׁמוֹ רַק עַל שֵׁם הַקְּמַח אוֹ הַפְּרִי וְלֹא חָל עֲלֵיו שֵׁם בַּפ"ע רַק כְּשִׁפְיָרוּשׁ וְזֶה נִקְרָא מִתַּחַלַּת בְּרִיָּיתוֹ, וְלְכַף י"ל תֵּינַח בְּשָׂאֵר פִּירוֹת בְּתַלוּשׁ דְּנְאָסֵר כְּשִׁפְיָרוּשׁ מִיָּד אֲבָל מִיַּלְבִּין בְּקַמַּח לְדַעַת הַפַּר"ח דֵּס"ל דְּבַקְמַח אֵינוֹ אֲסוּר רַק כְּשִׁפְיָרוּשׁ לְחוּץ אֲבָל מֵה שְׁבַתוֹף הַכְּלִי לֹא נִקְרָא פִּירוּשׁ וּמוֹתָר אֲכ"כ לַפ"ז כֵּינֵן דְּאֵרְפֵּהוּ בְּפִירוּשׁ מֵן הַקְּמַח נְמִי הִי' לֹו שְׁעַת הַכּוֹשֵׁר עַד שְׁיַצְאָ לְחוּץ וְהִי' כְּבָר הָיָה שְׁמוֹ עֲלֵיו בַּפ"ע וְאֲכ"כ לֹא הָיָה אִיסוּרוֹ מִתַּחַלַּת בְּרִיָּיתוֹ לְכַף אִפִּי' כְּשִׁפְיָרוּשׁ לְחוּץ יִתְבַּטַּל בְּסָמ"ף.

וְנִהְיָ דְלֹא קִי"ל כַּהַפְר"ח בְּקַמַּח מ"מ הֵיכִי שְׁיַשׁ עוֹד צִד לְהַקְלֵל וְהַכּו"פ מִיַּקַּל בְּלֹא הֵ"ה בְּמִיַּלְבִּין וְגַם דַּעַת הַאו"ה בְּד"מ סִי' ק' דְּבְרִיָּה בְּטַל שְׁלֵא בְּמִינוֹ לְכַף יִשׁ לְצַרְף לְזֶה הֵיכִי דְהָיָה עוֹד צִד לְהַקְלֵל וְאֲכ"כ ה"נ כֵּינֵן דְּלַעֲנֵן לְמַכְרוֹ לְנִכְרֵי אֵינוֹ רַק חֲשַׁשׁ בְּעֵלְמָא וְהֵיכִי דִישׁ עוֹד הַרְבֵּה צְדָדִים לְהַקְלֵל מִיַּקַּל הַשִּׁ"ף בִּיו"ד סִי' נ"ז ה"ה נְמִי בַכּה"ג נִרְאָה לְהַקְלֵל בְּזָה בְּמַכְרֵה לְנִכְרֵי אִפִּי' הַרְבֵּה יַחַד.

כנלפע"ד בזה. ומחמת אפס הפנאי ורו"מ ביקש להשיבו תיקוף לזה פתבתי זה המעט ועוד
חזון למועד: והנה מה שחזר וכתב רו"מ שהמעשה לא היה פאשר כתב תחלה רק דעדיין
לא נתן הנכרי הקמח לישראל רק הישראל נתן המעות אבל עדיין לא משף רק שני סאין
נחצי ואח"כ סיפר לפ"ת ואח"כ משף הישראל את הנשאר עכ"ד.

והנה זה פשוט דקודם שיצא המקח מת"י נאמן דאי בעי קליגה. ומ"ש רו"מ דדין זה תליא
בדין פלוגמת הסמ"ע והש"ף בחו"מ סי' קצ"ד אם מעות קונות בישראל מנכרי, יפה דחה
זה בעצמו דאפי' אם קונה מ"מ סוף סוף יש לו מגו דאי בעי קליגה פיון שהוא ת"י ואף
דאז הוי מוכרח להחזיר המעות הרי גם בכל מקום דאמרינו אי בעי קליגה הרי הוי מפסיד
עכ"ד.

אף אפתי יש לעיוני דהרי אמרינו בש"ס דמודה מקצת אין לו מגו דכ"ה דאשתמוטי
משתמיט והכופר במלנה פשר לעדות מה"ט דאשתמוטי קמישתמיט ואפי' שהמעות בעין
י"ל דצריף להוציאן כמ"ש בפוסקים, וא"כ ה"נ בשלמא פשעדיין לא קבל המעות יש לו
מגו דאי בעי קליגה פיון דא"צ להחזיר עדיין דבר, אבל פעת שפבר קיבל המעות א"כ
י"ל דאין לו מעות להחזיר מיד וא"כ איף שיף לומר אי בעי קליגה הרי אם ישרפנו
יצטרף לשלם ואולי אין לו מעות.

גם יש לעיין דבשלמא התם באו"ב שפל המקח בידו הוי שפיר מגו דאי בעי קליגה אבל
בזה פיון דעכ"פ כבר קיבל ב' סאין נחצי א"כ על מה שפבר נתן הנכרי אין לו מגו וא"כ
עתה שפא לאסרו בטענת שיש בו מילבין הרי אוסר הכל ואם יהי קליגה הרי זה שפבר
מסר לישראל לא יוכל לשרפו וא"כ הוי כמו מגו לחצאין, גם יפול לכאורה בדין עדות
שבטלה מקצתה בטלה כולה, מיהו פד דייקינון פל זה אינו דהנה מה דכתבו הפוסקים
הטעם דאי בעי קליגה אי לא מזבין לה אינו מטעם מגו חדא דהרי י"ל אם ישרפנו יפסיד
הכל, וגם אם לא מזבין לה הרי י"ל דצריף למעות.

אף הפנונה לא בתורת מגו רק פיון דקיי"ל דבעלים נאמנים על שלהם דהתורה נתנה
נאמנות לבעלים על שלהם, אף יש לומר דזה בישראל דיש להם חזקת ממון אלים אבל
בנכרי לא מבעיא למ"ד גזל נכרי מותר מן התורה אפי' למ"ד דאסור מן התורה עכ"פ
פיון דאינו אסור רק פועין גזל התנית ולא בע"א לא נחשב חזקתו חזקה גמורה ואין לו
תורת בעלים, רק נהי דאין לו שם בעלים עכ"פ לא גרע מפועל דנאמן הואיל והני בידו
לנסכו כמ"ש סי' קכ"ז וזה לא הוי מתורת מגו רק פיון דהני בידו הוי כבעלים יע"ש
בש"ף לחד דיעה וא"כ ה"נ פיון דעכ"פ בידו שלא למכרו או לקליגה הוי כמו פועל דנאמן
ואינו מתורת מגו לכך שוב אף די"ל דאין לו מעות וכדומה מ"מ פיון דהני בידו לעשות
כן הוי כבעלים ונאמן ואזיל להו כל הני טעמי שפכתנו.

והנה זה אין לדמות למעשה דק"ק ווילנא המובא בפר"ח ובה"י פיו"ד סי' ק"י וכמה
אחרונים בבמהה שנטרפה נחצי הצלע פירש נחצי הי' בקביעות וכו'. דכאן לא סתרי
אהדדי ממש דהרי אפשר שהקמח הנשאר התליע ולא הראשון ולכך הי' נראה דעל מה
שפבר יצא מידו אינו נאמן ומה שנשאר בידו נאמן.

מיהו שבתתי וראיתי די"ל דאף על מה שבידו אינו נאמן דהרי היכי דשייך לומר להשביח מקחו אומר פה אינו נאמן אף דהוי בידו וא"כ לאו דנקא אם הוי להשביח מקחו ה"ה היכא די"ל טעם אחר למה אומר פן נמי הוי פן דעיקר מסלפ"ת בעינן דנדע שאין לו שום פונה רק דרף ספור בעלמא, אבל כל שי"ל דהוי פן לאיזה פונה אחרת אפילו בספק אין לו דין מסלפ"ת פדמוכח ביבמות דאף בלא ידענן אם עשה פן להשביח מקחו מספק קיישינן לי, וא"כ ה"נ יש לומר דעתה הוצרך הנכרי למעות ומכרו בזול.

ובזה אול לי מ"ש ר"מ למה לא פתבתי דבמאמינו נאמן וכאן נדאי מאמינו פיון דמכרו בזול, ולפענ"ד אין מזה ראי' די"ל דמחמת דחוק עשה פן דהרי פן ס"ל לר"י בש"ס דבעה"ב המוכר נכסיו אין לו אונאה דמחמת דחוק מכר בזול, ונהי דקיי"ל פרבנן היינו לענן אונאה אבל מ"מ יתכן להיות דמכרו בזול מפח הדחק שלא היו לו קונים והוצרך למעות ול' קיי"ל כמ"ד הדמים מודיעין בב"ק, וא"כ אין ראי' מזה להיות פמאמינו וא"כ יש לומר שהוצרך למעות ומכרו פה וי"ל דחשש הנכרי פיון שמוזיל המקח לא יוכל לזבן אח"כ פיון לקח אחר טעם אחר שלכך הוא מוזיל כדי שלא יזלזל המקח אח"כ, וזה הוי בעצמו בכלל להשביח מקחו דמה לי אם משביחו עתה או משביח המקח שעתיד למכור להיות אח"כ פיון לקח, וכן מוכח ביבמות דשם עשה כדי להטיל עליו אימה יתירה להבא ומדמה הש"ס לה להשביח מקחו, וא"כ לפ"ז באנו לפלוגתת הראשונים שהביא הש"ך סי' ט"ז וק"ז אם יש לו מגו אם נאמן כשי"ל להשביח מקחו אומר פן.

וא"כ בד"ת ראוי לילה לחומרא אבל כאן פיון דיש ששים ויותר נגד המילבין ואינו אסור רק מפח בריה. א"כ הוי ספק דרבנן וזה הוי אחר שפכר נעשה דרבנן וספקא לקולא, לכך נראה דאינו נאמן הנכרי לאסור בזה אפי' מה שפכר הוי בידו מכ"ש מה שפכר הוא ביד ישראל, ובפרט למעט בפלוגתא עדיף וי"ל היכי דלגבי מקצת אינו נאמן שוב אינו נאמן לגבי המותר היכי די"ל להשביח מקחו אומר פן פיון דהוי תר"ל דהוי להשביח מקחו וגם למקצת אינו נאמן בלא"ה פיון דאינו בידו ובטל לי הכל.

פן נלפענ"ד נכון לדינא: והנה מ"ש ר"מ על מ"ש דפסולי עדות עדיפי ממסלפ"ת ורו"מ הוכיח להיפך ממה דמסלפ"ת נאמן בעדות אשה וגזלן אינו נאמן. הנה זה אין לו דמיון פלל לנ"ד דהפ"י מייירי בשאר פסולי עדות לא בתורת חשודין רק בשאר פסולין בזה יש לומר דהם עדיפי מנכרי מסלפ"ת.

אבל גזלן וחשוד זה גרע מנכרי מסלפ"ת, גם אפילו יהי דברי הפ"י תמוהין אין אחריות דבריו עלינו פיון דבש"ס מוכח להיפך, ועוד יש לומר דחילוק של ר"מ אמת דהתם עשו מעשה לכך ס"ל להפ"י דמשוי ספק משא"כ באמירה.

ומ"ש ר"מ דגם בדין זה עשה מעשה שפכרו בזול אין לדמות מעשה למעשה דהתם בגוף העדות עשה מעשה וכתבו וחתמו עדותן משא"כ בזה אין המעשה בגוף העדות דהרי י"ל דמכרו בזול פי הי' דחוק למעות, ומדע דלמה קנאו הישראל תחלה והוי לי להרגיש מן הזול ובע"כ דתלה הטעם בדחוק למעות, א"כ פיון דבלי אמירתו לא הי' לנו חשש שהוא מתולע לא נחשב זה מעשה אבל בנדון הפ"י בלי אמירתו גוף השטר הוי הגדת העדות ויש מעשה לפנינו בלי אמירתו.

מיהו גם לחלוקו של רו"מ א"צ דהתם בנדון הפ"י הוי ב' עדים וחתמו בשטר והוי פאלו נחקרה עדותו בב"ד ואין בו פסול רק שהתורה פסלן לכה"ס ל דמשונוי ספק עכ"פ אבל בנכרי מסלפ"ת חוץ פסול התורה שפסלתו בלא"ה נמי אין פאן עדות דהרי לא הי' בפני ב"ד, ולא פיון להעיד רק דרף שיחה בעלמא ויש פאן פמה פסולין שאינו בגדר עדות לכה"ס אפי' ספק לא הוי.

ובזה נתחזק גם חלוקי הראשון דנדאי ב' עדים פסולין שהעידו בפני ב"ד או חתמו שטר דהוי פאלו העידו בפני ב"ד זה נדאי עדיף מנכרי מסלפ"ת, ומה שהביא רו"מ מן פרך האשה בתרא דלר"ע מסלפ"ת עדיף מפסולי עדות התם לא מירי מהעידו לפני ב"ד בזה גריעי פסולין ממסלפ"ת וא"ש.

ומה ששאל על מ"ש לו דס"ס לא הוי רק במה דהוי לשעבר אבל מה דהוי להבא לא נחשב ס"ס וע"ז שאל מתשובתי בעצמי שכתבתי לו בדיני גדה. הגה לא ירד לכוננתי דכוננתי הוי רק בענין תקנות ב"ד דנדאי בעלמא הוי ס"ס אף בלהבא רק לענין תקנת הב"ד דעליהם מוטל לתקן כל החפשות עליהם מוטל לתקן הדבר אף דהוי ס"ס רק פדי שלא יהי' נגדי קושית התוס' דא"כ מה התחילו התוס' להקשות בפ"ק דכתובות דהרי הוי ס"ס דהרי הב"ד חייבין לתקן אף דהוי ס"ס ע"ז פתבתי חילוק זה דהיכי דכבר הוי ס"ס ואין לנו שום חשש איסור לפנינו גם על הב"ד אין לתקן, אף היכא דלפנינו הוי חשש איסור רק דהוי ס"ס להבא אולי יודמן כף או כף בזה מוטל על הב"ד לתקן ולא לסמוך על ס"ס.

והדברים ברורים לפע"ד וקצרותי: ובנדון מה שהקשה והיא פליאה בעיניו דברי התוס' בשבועות דף י"ח ע"ב שכתבו בד"ה ותהי גדתה עליו דאין לומר דדייק מלשון ותהי דזה אצטריך לענין אחר.

ותמה דגם מלשון עליו דריש בנדה דף ל"ג לענין אחר. הגה לדידי לק"מ דהוכחת הש"ס בנדה הוי מלשון עליו בעצמו וכאן מוכיח מסידור הלשון בעצמו ממ"ש ותהי גדתה עליו ולא אמר להיפוך ותהי עליו גדתה מוכח דהפונה דאפילו בשעת גדתה תהא עליו כדקאמר בש"ס רק דהוי אפשר לומר מלשון ותהי דייק דמשמע בהנוייתה תהא כמו קודם שנטמאה לכה"ס פתבו דמלשון ותהי מידרש לענין דתפסי בה קידושין לכה"ס בע"כ דדייק מלשון עליו היינו מדלא פתיב להיפוך ותהי עליו גדתה ותרתה אשתמע מני'.

ונה פשוט ונכון לפע"ד: תשובה קסג להרב מו"ה יעקב האלבערשטין זי"ן ומו"צ דק"מ מאהליב. הגה ע"ד שאלתו בנדון תולעים הנמצאים בכבדים פאשר נודע בכמה מקומות שנמצא בכבדים מבהמות וכבשים תיכף אחר שחיתתן שהמה מלאים תולעים ובעוד חם הפכד הם רוחשים נגד השמש ואם תתקור הפכד לא נודע מקומם איה וגם ראו אנשים מאתנו במקום החדף הרבה תולעים המונים המונים ומראיתן פעין מראה תכלת וראשן לבנים ואחר שעה לא נראו עוד והתעלה עינה בו ואיננו עכ"ל, והנה זה פשוט לרו"מ דהכבדים שיש בהם תולעים אסורין מפח אמ"ה כמפורש בש"ס ופוסקים והובא בש"ע סי' פ"ד.

אף וְשִׁאלָתוֹ בְּמִקְוֹמוֹת דְּשִׁכְיָחִין אִם מְחֻנֵּב לְבָדוּק אַח"ו דְּהוּי מְיַעוּט הַמְּצוּי אוּ לֹא כו': תְּשׁוּבָה. הִנֵּה מ"ש ר"מ בְּשֵׁם רַב א' לְהַקְלֵל מִחֲמַת הַחֹם שֶׁל הַצְּלִי דְּהוּי כְּמוֹ נְתִיבָשׁ וְדוּמָה לַמ"ש הַתּוֹס' בַּמַּס' ע"ז דָּף ל"ד בְּשֵׁם ר"א דְּמַהְגִּי יָבֵשׁ בַּתְּנוּרָה כְּמוֹ יב"ח דְּמַהְגִּי וְה"ה בְּזָה, הַגְּנִי מַעֲתִיק לֹא מ"ש בַּתְּשׁוּבָה מִכְּבָר לְחֻכְּם אֶחָד פִּינְצָא בְּזָה וְדַחֲיָתִי זֶה שָׁם וְתְּשׁוּבָה א' עוֹלָה לְכָאן וּלְכָאן.

וְעוֹד הַגְּנִי מוֹסִיף כְּעַת דְּיָבֵשׁ לְחֹד וְצָלִי לְחֹד אִף אִי נִימָא דְּיָבֵשׁ מְהַגִּי גַם לְזָה אֲבָל צָלִי אִינוּ כְּיָבֵשׁ לִזְמַר דְּמַתְּיָבֵשׁ הַתּוֹלְעִים שְׁבַפְנִים, וְהָכִי מוֹכַח מִדְּבָרֵי הַט"ז ס"א פ"ד בְּמַעֲשֵׂה בְּאִשָּׁה שְׁעֵשְׂתָה פְּלֹאדִין דְּלָמָּה לִי לַס"ס שְׁמָא נְמוּחַ תִּיפּוּק לִי דְּהֶאֱפִיָּה מְיָבֵשׁוּ דְּמָה לִי צָלִי מָה לִי אֶפְיָה בַּע"כ דְּלִיתָיָה לְהַף דְּמִיּוֹן, וְלִהְתִּיר מִטַּעַם ס"ס שֶׁל הַט"ז נְמִי אִינוּ נִרְאָה דְּהֶתֵּם הַכּוֹנֵנָה רַק מִפְּחַ הַלִּישָׁה וְעַרְיָכָה וְכַמ"ש גַּם ר"מ פֶּן.

וְהִנֵּה בְּדִין אִם מְחֻנֵּב לְבָדוּק אַחַר זֶה אוּ לֹא הִנֵּה שְׁוֹרֵשׁ דְּבָר זֶה אִי בְּמִיַּעוּט הַמְּצוּי מְחֻנֵּב לְבָדוּק הוּא דְּבָרֵי הַרְשָׁב"א בַּתְּשׁוּבָה הוּבָא בַּב"י ס"א פ"ד שְׁבַמְיַעוּט הַמְּצוּי צָרִיף לְבָדוּק דוּמָה לְבְּדִיקַת הַרְיָאָה מְסַרְכּוֹת יַע"ש וְנִרְאָה דְּהֵינּוּ דְּנוּקָא בְּנִדּוֹן שֶׁל הַרְשָׁב"א דְּמִיָּרִי מְפִירוֹת שְׁדַרְכָּן לְהַתְּלִיעַ דְּהָא מִיָּנִי קָא רַבּוּ בְּזָה חֲיִישִׁינּוּ לְמִיַּעוּט הַמְּצוּי פִּינּוּ דְּהוּי רִיעוּתָא מְגוּפָה בְּהָא לֹא מְהַגִּי חֲזַקַת הַיָּתֵר, וְכַעֲיִן דְּאַמְרִינּוּ בְּרַפ"ק דְּנִדְּהָ דְּהַלֵּל אָמַר כִּי אָמְרִינּוּ אוּקִי מְלִתָּא אַחְזָקָה ה"מ הִיכָא דְּלִיכָא רִיעוּתָא מְגוּפָה אֲבָל בְּאִשָּׁה דְּהוּי רִיעוּתָא מְגוּפָה לֹא מְהַגִּי חֲזַקָה, וְנִהִי דְּלֹא קִי"ל כְּהַלֵּל הֵינּוּ לְטַמְאָה לְגַמְרִי, אֲבָל לְעַנְיָן לְחֹוֶשׁ וְלְבָדוּק שְׁפִיר אָמְרִינּוּ פִּינּוּ דְּהוּי רִיעוּתָא מְגוּפָה חֲיִישִׁינּוּ לְכַתְּחֻלָּה הִיכִי דְּהוּי מִיַּעוּט הַמְּצוּי וְכֹן גַּבִּי רִיָּאָה חֲיִישִׁינּוּ לְכַף פִּינּוּ דְּהוּי מְגוּפָה, אֲבָל הִיכִי דְּאִין הַחֲשֵׁשׁ מְגוּפָה רַק מְעַלְמָא אִף דְּהוּי מִיַּעוּט הַמְּצוּי לֹא חֲיִישִׁינּוּ לְכַף וְאַזְלִינּוּ בְּתֵר חֲזַקַת הַיָּתֵר וְלֹא בְּעֵי בְּדִיקָה.

וְתַדַּע דְּהָרִי דַּעַת הַט"ז וּמַג"א ה"פ ס"א תַּס"ז דְּאַפִּי הִיכָא דְּנִמְצָא ג' בְּתוֹכוֹ לֹא חֲיִישִׁינּוּ לִיּוֹתֵר הִיכִי דְּהוּי מְעַלְמָא וּמָה שְׁחֹלֵק עָלָיו הַח"י פְּתַבְתִּי בְּחִידוּשֵׁי מִכְּבָר דְּאִין רְאִינְתוּ רֹאִי דְּהֶתֵּם בְּקַבְרוֹת הַדְּרָף הוּי לְקַבּוֹר מַתִּים פְּנֻלָם בְּמִקּוּם מְיֻחָד וְלֹא מְפֻנָּר וּמְפֻרָד לְכַף הַנִּיזָה כְּמוֹ מְגוּפּוֹ אֲבָל בְּעַלְמָא הוּי פֶּן כַּמ"ש הַט"ז וּמַג"א, וְא"כ ק"ו דְּמָה אֶפִּי בְּהַחְזוּק דְּבָר זֶה וּמְצִינּוּ בּוֹ ג' לֹא חֲיִישִׁינּוּ לְשְׁמָא יֵשׁ שָׁם יוֹתֵר לְאַסְרוֹ מַכ"ש הִיכָא דְּלֹא רֹאִינוּ בְּזָה כְּלָל רַק דְּהוּי מִיַּעוּט הַמְּצוּי דְּאִין לְחֹוֶשׁ לְזָה וְלִהְצָרִיף בְּדִיקָה.

וּמַה"ט הִי נִרְאָה בְּאַמַּת דְּלֹא כְּדַעַת הַפּמ"ג שְׁפַתְב לְבָדוּק בְּבַר אַנּוּזוֹת אַחַר בּוּעוֹת פִּינּוּ דְּהוּי מִיַּעוּט הַמְּצוּי וּמְדַמָּה זֶה לְרִיָּאָה, וְאִין לֹא דְּמִיּוֹן כְּלָל, דְּבַבְר אַנּוּזוֹת הוּי רַק מִפְּחַ תּוֹלְעִים הַבָּאִים מְעַלְמָא מִשָּׂא"כ בְּרִיָּאָה דְּהוּי מְגוּפָה, וּבְפֻרְט דְּשָׁם תְּלוּי בְּמַעֲשֵׂה וְאִימּוֹר לֹא נַעֲשֵׂה מַעֲשֵׂה וְלֹא בָּאוּ הַתּוֹלְעִים לְתוֹכָהּ וְכָל דְּבָר הַתְּלוּי בְּמַעֲשֵׂה אָמְרִינּוּ אִימּוֹר לֹא נַעֲשֵׂה מַעֲשֵׂה וְהָרִי אֶפִּי בְּרוּבָא דְּתְלוּי בְּמַעֲשֵׂה לֹא חֲיִישִׁינּוּ מַכ"ש לְמִיַּעוּט הַתְּלוּי בְּמַעֲשֵׂה, וְאַפִּי אִם נַחְמִיר כְּדַעַת הַפּמ"ג בְּבַר אַנּוּזוֹת הֵינּוּ דַּעַכ"פ אִין הַחֲשֵׁשׁ מִפְּחַ תּוֹלְעִים רַק מִפְּחַ הַבּוּעוֹת וְהָרִי עֵיקֵר הַחֲשֵׁשׁ נְקִיבַת הַמְּעַיִים הוּי מְגוּפָה לְכַף י"ל בְּתֵר בְּתֵרָא אֲזַלִּינּוּ דְּהַחֲשֵׁשׁ לָנוּ לֹא הוּי עַל הַתּוֹלְעִים רַק אוּלַי יֵשׁ שָׁם בּוּעוֹת וּנְקִיבִים וְהָרִי זֶה הוּי מְגוּפּוֹ וְהוּי הַרִיעוּתָא מְגוּפּוֹ, אֲבָל בְּנִדּוֹן דִּינּוּ אִין הַטְּרִיפוֹת מְצַד גּוּף הַכְּבֵד כְּלָל רַק מִפְּחַ חֲשֵׁשׁ שְׂיֵשׁ בּוֹ תּוֹלְעִים זֶה וְדָאִי הוּי רִיעוּתָא מְעַלְמָא וְאַף הַפּמ"ג מוֹדָה דְּאִין לְחֹוֶשׁ בְּזָה לְמִיַּעוּט הַמְּצוּי.

ובסבבא הנ"ל יש ליישב קונשית התוס' ביבמות דף ל"א ד"ה אשה זו בחזקת היתר לשוק
עומדת שהקשו מספק דרוסה דלא אמרינן נשחטה בחזקת היתר עומדת בנולד לה
ריעותא מחיים וכעת ראיתי דא"ש ג"כ עפ"י סבבא הנ"ל דהתם בספק דרוסה נהי
דהדורס הוי גוף אחר מ"מ עיקר החשש בזה דשדי זיהרא ושדא תיכלא בכלה ונהי ניקבו
המעיים וכדומה א"כ הוי הריעותא מצד גופו וכינן דמגופו הוי החשש איסור שמה ניקבו
האברים שנקובתן במשהו וגם איסור אמ"ה הוי מגופו לכך נהי דאין מחזיקין מאיסור
לאיסור לעשותו כדאי איסור מ"מ מהני חזקת אבר מן החי לסלק חזקת היתר והיגו
פינן דבלא"ה הוי הריעותא מגופה וקליש ל"י חזקת היתר לכך אם מצטרף עוד דנולד
ריעותא מחיים דיש חזקת איסור אמ"ה נהי דאין מועיל להחזיק בחזקת איסור מהני
עכ"פ לקלקל החזקת היתר, וכינן דבלא"ה הוי ריעותא מגופו וגם חזקת אמ"ה הוי מגופו
מהני חזקת איסור זה להורע פח החזקת היתר דאיסור השני בהצטרף עוד ריעותא דהוי
הריעותא מגופה.

וכלל הוא פל היכי דהוי ריעותא מגופה לא מהני חזקת היתר אם נולד ריעותא בזמן
האיסור מפח דהוי נמי מגופו אף ביבמה לשוק דאין הריעותא מגופה רק דהיבם אסרה
ובאיסור אשת איש הבעל אסרה ובשני גופין מחולקין אין מחזיקין מאיסור לאיסור כלל,
וכח חזקת היתר אלים בזה פינן דאין ריעותא מגופה ואף דנולד ריעותא בזמן חזקת
איסור אזלינן בתר חזקת היתר וז"ב ונכון לפע"ד.

והנה עכ"פ לדינא נראה כמ"ש דבכה"ג פל דאין הריעותא מגופה רק מפח ד"א אין לחוש
למיעוט המצוי וכינן דבלא"ה מה דחיישינן למיעוט המצוי אינו רק מדרבנן דהרי עיקר
ראיות הרשב"א הוי מטרפות הרואה וידוע דזה הוי מדרבנן וא"כ פל מה דצריף בדיקה
במיעוט המצוי הוי רק דרבנן וממילא בדרבנן שומעין להקל.

לכך נראה ברור דא"צ לבדוק בזה בסתמא. ועיימ"ש בתשובה בזה לק"ק פרעמישלאן
בדיו חצר הכבד שנסרף פתבתי שם פיוצא בזה.

והנה אפילו בידוע שיש שם הני תולעים ה"י נראה לצדד היתר הן אמת דמפנרש בש"ס
הני קוקאני דכבד אסירי מפח דענילי בחיים מיהו זה דוקא אם חזינן דהתולעים הם
קיימים ועומדים אבל בהני תולעים שכתב ר"מ דאם נתקרה אז התעיר עינה בו ואינם,
בזה נראה דאין זה מעלמא רק הם מגוף הכבד הנעשים כף ונהרי זה דומה לשליל הנזיתר
במעזי בהמה בשחיטת אמו ועיין בש"ס וב"י בסי' פ"ד.

ואפי' אם הוי מעלמא פינן דחזינן דנשתנו ונעשין לבשר הכבד יש לסמוך על דעת רבינו
יונה בנבלה הנחפה לדבש שמותר ואף דהמג"א הקשה עליו בסי' רט"ז עיין בחק יעקב
סי' תס"ז שמתרץ זה וגם אני בחבורי ספר החיים ישבתיו א"כ ה"נ הוי נשתנה לדבר
המותר, ובפרט דאטו הוי ודאי דמעלמא אתי פונת הש"ס הוי רק לספק דלמא אתי מעלמא
וספק תורה לחומרא ולכך תינח היכי דלא נשתנו אבל בנשתנים לבשר הכבד ממש הוי
ס"ס דלמא מניה גופיה ואת"ל מעלמא דלמא נשתנה נמי מותר פדעת רבינו יונה ולכך
במקום הפסד ה"י נראה להתיר אפי' הכבדים דחזינן דהוי בהו פו.

אף זה אני אומר להלכה ולא למעשה עד שיצטרף אחד מגדולי המורים ובפרט פי זה אינו שכיח סביבותינו ולא אוכל לשפוט למראית עין בהם ועכ"פ לבדוק אחריהם בסתמא פדאי כל הנ"ל שלא לחוש לזה בסתמא.

זו"ז אין להאריך מחמת הטרדא מאוד. דברי ידו וכו' תשובה קסד לק"ק אומין להרב מו"ה אברהם מו"צ ד"ש.

הנה ע"ד שאלתו וזה לשונו, כי במחנינו והסביבות נמצא שגדל במי נהר כמין פנים קטנים. כמעט אין נראים לעין רק לעין השמש נראים רצוא ושוב בתוך המים ואי אפשר לסננם מחמת קטנותם וכו'.

ידידי זה לא חדש לי וכבר נשאלתי על זה זה איזה שנים מכבר מק"ק בארדיטשוב והשפתי פעמים להיתר והוא פתוב בחיבורי מהדורא ויין שלי ליו"ד סי' ר"א ולק"ק טולטשין בחיבורי הנ"ל כתבתי בקצור להיתר, ואעתיק לו בסוף הדבור אי"ה ושם כבר הרגשתי בהיתר זה דבבא לעולם ע"י תערוכות בטל, ומה שרצה חכם אחד להתיר מתשובת הרשב"א ח"א סי' רנ"ט יפה דוחה רומ"מ דכאן לא שייך טעם הרשב"א דלא נתנה תורה למה"ש דברוב מקומות יש מים בלי תולעים פאלו, והנה גם ההיתר הזה לומר דבע"ח נמי פשבא לעולם ע"י תערוכות בטל, פעת ראיתי ראיות להיפוך, אחד מדברי התוס' בביצה דף יו"ד ע"ב ד"ה איפא חד דמערב בהו שכתבו דאינו בטל משום דבע"ח חשיבי ולא בטלו או דהו"ל דשיל"מ, ונהרי התם קודם יו"ט היו הפל מותרין רק ביו"ט חל על אינו מונמנין איסור מוקצה וא"כ אם נתערבו קודם יו"ט חל האיסור בתערובת ולמה אינו בטל ואף דלנו לא נודע אימתי נתערב שוב הוי לי ספק אימתי נתערב, ואפשר קודם י"ט נמי הי' לו להיות בטל כמ"ש ביו"ד סי' ק"א באם הוי ספק אם הוי דבר חשוב בטל ויהי' מוכח דאף פשנולד בתערובת אינו בטל ועוד ראיה יותר מתמורה דף ל"ד באחד נטל עשרה ואחד נטל תשעה וכלב וכו' וקשה למה העשרה אסורין לבטל ברובא, ואין לומר דבע"ח חשיבי ולא בטלו דהרי בא לעולם ע"י תערוכות ומוכח דגם בכה"ג לא בטל, ועוד ראיה מסוף מעילה דף כ"א ע"ב שהקשו התוס' שם דלבטל ברובא וכתבו דאין לומר דהו"ל דשיל"מ דדרבנן הוא ולמה לא הקשו יותר פינו דהוי לעולם ע"י תערוכות בטל, מוכח דס"ל דשיל"מ דדרבנן הוא ולמה לא הקשו יותר פינו אינו בטל וכן מ"ש אח"כ דמטבע חשוב ולא בטל ונהרי בא לעולם ע"י תערוכות, ונהי דמשמע דס"ל דמטבע מן התורה אינו בטל ובחיבורי ספר החיים הארכנו בזה בעזה"י, עכ"פ הרי פינו דתקון רבנן פעין של תורה תקון א"כ גם בדרבנן אינו בטל, ומוכח להיפוך מדברי הפוסקים המקילין בפא לעולם ע"י תערוכות.

מיהו במים הנ"ל נראה להיתר מיתר הטעמים שכתבנו בתשובות הנ"ל ואעתיקם לו בעזה"י: והנה בהיותי בזה לא אמנע מלהודיע לו מה שעלה ברעיוני פעת במ"ש התוס' שם דמטבע חשוב ולא בטל, ונהרי זה נמי דרבנן.

ונראה הפונה פה דהנה תחלה כתבו דאין לומר דהוי לי דשיל"מ דהרי הוי דרבנן. והנה יש לומר דמה דשיל"מ הוי רק דרבנן, דהנה היתר בהיתר מן התורה אינו בטל כדמוכח מדם הפך ומדם השעיר לרבנן דמין במינו בטל, רק מה דשיל"מ אינו בטל הוי רק דרבנן, היינו דמן התורה אזלינן בטר השתא והשתא הוי איסור לכה בטל מן התורה, רק

רבנו הקמירו דאזלינו בתר בסוף, והנה הא דדבר חשוב אינו בטל הוי נמי רק דרבנו היינו מטעם דמן התורה נהי דעתה קודם התערוכת הוי דבר חשוב מ"מ כשיתבטל לא יהי דבר חשוב לכך בטל לי אבל מדרבנו אזלינו בתר השתא פינו דהשתא הוי דבר חשוב אינו בטל, ועיין ה' חנופה סי' תרע"ג שם מחלוקת הת"הד והט"ז פועין זה, וא"כ תינח בעלמא אבל היכי דהוי דבר חשוב וגם דשיל"מ א"כ בזה מן התורה אינו בטל ממ"נ אם גלף בתר השתא הו"ל דבר חשוב, ואם גלף על אחר הבטול שוב הוי יש לו מתירין אח"כ והיתר בהיתר אינו בטל מן התורה, ונה פונת התוס' דכתבו דמטבע חשוב וגם הוי לי' דשיל"מ כמ"ש תחלה לכך מן התורה אינו בטל ודו"ק, אבל בעלמא פגון מטבע של איסור דאין לו פדיון וכדומה מודים התוס' דהוי רק דרבנו ומן התורה בטל ודו"ק.

ויותר אין להאריך. דברי ידידו וכו': תשובה קסה לק"ק בארשטשוב להרב אב"ד מו"ה מענדל נ"י.

הנה ע"ד שאלתו אשיבהו בקצרה, הנה בדברי החיטין לפסח שהכשיר ר"מ יפה הורה דברי מבואר בש"ע סי' פ"ד דחיטין מתולעים מותר לטחון ברחיים ואף הש"ך החולק שם מודה דאם אין הרוב מתולעים מותר לטחון וכאן שרו"מ עשה כמה בדיקות בנדאי לא היו רובן מתולעים ובנדאי מותר לטחון, ואפ"י האוסרים שם מייירי במקום דאין דרכם לרקד הקמח אחר הטחינה אבל בחיטין דפסח הפל מרקדין הקמח אחר הטחינה בנדאי אם הנה רואה איזה תולעת כל דהו הי' מרגיש בו, וכן אח"כ בשעת עשיית המצות שעושין אותם דק מאד נדאי היו מרגישיין אפילו תולעת כל שהוא נדאי פדין הורה להיתר: ובדין העוף שבשעת שחיטה שמעו איין קנאק גיטאהן ואחר שחיטה ראה ר"מ באגפיים שלא הי' בהם שום ריעותא והכשירו ואח"כ מצאו שהעצמות שבפנים הנקראים ספינים נשבר אחד מהם וכו'.

והנה מה שדיקה אותם ר"מ לנשבר הצלע זה אינו דנשבר הצלע היינו במקום דאין שם הריאה לכך מותר, אבל הני עצמות הם מונחין על הריאה לכך יש בהם חשש שמא ניקב בזה הריאה, ולדעתי כבר מדברים בזה האחרונים שהוא טרפה, אבל מ"מ אין על ר"מ שום תלונה דאינו מחויב לבדוק אחר זה אם ראה שהאגפיים שלימים שלא הוי צריך לבדוק על העצמות שבפנים וז"ב ונכון: ומה ששאל אם מותר לילה על ליסטאציע בשבת.

הנה זה נדאי אסור וההולף הוי מחלל שבת בפרהסיא. ועיין בתב"ש שפכת דהמחלל שבת בפרהסיא אפי' בדרבנו הוי מומר ייע"ש ובגדון מה שהוא חרם בקהלתכם שלא לשפוך האקציו רק על הקהל ואחד פרץ הגדר ושכרו לעצמו ובגי העיר רוצים לדון עמו, רק באופן שימתן תחלה צעססיע וטראטי והוא אינו רוצה, נדאי הוי שלא פדין כי הוא מחויב ליתן תחלה בטחונות לקיום פדין המפורש בש"ע ברבים שיש להם דין ודברים ואם אינו רוצה מותרין לתבעו בדיני עכו"ם ליתן חשבון.

ויותר אין בידי להאריך: דברי ידידו וכו': תשובה קסו לש"ע סי' פ"ו סעיף א לפיכך אין לוקחים ביצים מן הנכרים וכו'. הנה הר"ן בחולין גמון טעם בזה מכת דמצטרפין ב' מיעוטים אהדדי מיעוט טמאים ומיעוט נבלות וטרפות והנה בזה הארכתי בעז"ה בכמה מקומות וכעת אכתוב בקצור הערה אחת.

והוא בָּמָה דְגֵרְסִינָן בּמס' מִפּוֹת דְּף י"א ע"ב אֲבַעְיָא לְהוּ בְּמִיתָת פְּנֹלָן הוּא חוּזָר אוּ בְּמִיתָת אֲחֵד מֵהֶם וְהִנֵּה בִּש"ס נִשְׁאָר הָאֲבַעְיָא בְּסִפְק וְהֶרְמַב"ם בּפ"ז מ'ה' רוּצַח פְּסֵק הָאֲבַעְיָא לְקוּלָא וְהוּא תְּמוּהָ וְרֵאִיתִי בְּמִשְׁנָה לְמִלְךָ שְׁהִרְגִישׁ בְּזָה וְכָתַב דְּהֶרְמַב"ם ס"ל סְפֵק נְפֻשׁוֹת לְהִקְל יִיע"ש, וְלְכַאוּרָה אִין לּוּ הִבְנָה דְּמַנְיָן לְמַד הֶרְמַב"ם דְּהוּי גְלוּת סְפֵק נְפֻשׁוֹת, וְעוּד נִרְאָה מוּכַח מְדַבְרֵי הֶרְמַב"ם גּוּפִי לְהִקְפֵּה דְּהִנֵּה אַח"כ שָׁם פְּלִיגוּ ר' יֶצְחָק נִפְתָּא וּר' אֲמִי בְּנוּדַע שְׁהוּא בֶּן גְּרוּשָׁה דְּחַד אָמַר מֵתָה פְּהוּנָה וַח"א בְּטֻלָה פְּהוּנָה וּפְסֵק הֶרְמַב"ם כּמ"ד בְּטֻלָה פְּהוּנָה.

וּמנ"ל לְפִסְקָן פֶּן וְהכ"מ פְּתַב שָׁם דְּהֶרְמַב"ם לְמַד פֶּן מְסוּגֵיָא דְּקִידוּשִׁין דְּקֵאָמַר שָׁם טַעְמָא דר"י מִפְּתַח בְּרַף ה' חִילוּ יִיע"ש וְהוּא תְּמוּהָ דְּאֲטוּ מ"ד מֵתָה פְּהוּנָה לָא ס"ל הֵךְ טַעְמָא בּע"כ גַּם הוּא ס"ל הֵךְ טַעְמָא דַּאל"כ מנ"ל פְּלָל דְּאִינוּ מְחַלְל עֲבוּדָה גַּם מ"ש מִבְּעַל מוּם וּבּע"כ מֵהֵאִי קָרָא דְּכִתִּיב בְּרַף ה' חִילוּ וַא"כ בּע"כ כ"ע ס"ל טַעְמָא דר"י פֶּן, רַק דּמ"ד מֵתָה פְּהוּנָה ס"ל דְּכִינּוֹן דַּעכ"פ מֵהֵנִי פְּהוּנָתוֹ לַעֲנִין דִּיעֲבַד אִם עֲבַד עֲבוּדָתוֹ פְּשָׁרָה א"כ הוּי שָׁם פְּהוּ עֲלִיו לְכֵךְ מֵהֵנִי נְמִי לְהַחֲזִיר הַגּוּלָה וַא"כ מֵאִי רֵאִי מְקִידוּשִׁין דְּלָא פְּנוּתִיָּה, וּלְכֵךְ נִרְאָה דְּהֶרְמַב"ם פְּסֵק פֶּן רַק מִפְּתַח סְפֵקָא לְחוּמְרָא וּבִפְרֻט פִּינּוֹן דְּנִתְחַיֵּיב גְלוּת וּכְבָר הוּא גּוּלָה וְסְפֵק אִם נְפֻטָר בְּמִיתָת הַפְּהוּן אֲזֵלִינּוּ בְּתַר חֻזְקַת חַיּוּב וּמוֹקְמִינּוּ לִי אֲחֻזְקָה וַא"כ מוּכַח דְּלָא הוּי סְפֵק נְפֻשׁוֹת וְלָמָּה פְּסֵק הָאֲבַעְיָא לְקוּלָא אֲף נִרְאָה עִפְ"י דְּבָרֵי הֶרְ"ן הַנִּזְ"ל דְּבִשְׁנֵי מִיעוּטִים נַעֲשֶׂה מְחֻצָּה עַל מְחֻצָּה וַא"כ ה"נ פִּינּוֹן דְּמוּכַח בִּש"ס דְּאֲפֻשָׁר לְהִיּוֹת נַעֲשֶׂה כַּה"ג אֲף דְּהוּא בֶּן גְּרוּשָׁה וּבּע"כ דְּאֲפֻשָׁר לְהִיּוֹת בֶּן גְּרוּשָׁה וְלֹא נִדְעָה וַא"כ פֶּל כַּה"ג יֵשׁ לְחוּשׁ לְמִיעוּטָא שְׁמָא הוּא בֶּן גְּרוּשָׁה אֲף דְּאֲזֵלִינּוּ בְּתַר רַנְבָּא וַא"כ תִּינַח בַּכַּה"ג אֲחֵד אֲבָל אִם יֵהִי בְּעֵינָן פְּוִלְהוּ א"כ אִיפָּא בְּכָל אֲחֵד חֻשׁוֹשׁ זָה אוּ זָה אוּ זָה וַא"כ בְּהַצְטָרְף תְּרוּנִיָּהוּ וּמכ"ש ג' בִּיחַד נַעֲשֶׂה מְחֻצָּה ע"מ וַא"כ הֵרִי בְּטֻלָה פְּהוּנָה וְאִינוּ יוֹצֵא לְעוֹלָם.

וּבִשְׁלָמָא לְחוּשׁ לְמִיעוּטָא דְּשְׁמָא לָאו אֲבִיו הוּא הֵתָם י"ל פִּינּוֹן דְּבַחֲשַׁשׁ מְמוּזָר הוּי נ"מ לַעֲנִין אַחַר לְבֵא בַּקְהֵל וּכְדוּמָה, וַא"כ פִּינּוֹן דְּלִשְׁאָר דְּבָרִים הַחוּזֵק הַרֹב וְנַעֲשֶׂה פְּוִדָא לְכֵךְ גַּם לַעֲנִין גְלוּת וּכְהוּנָה אִין לְצַרְפֹּן לְמִיעוּטָא, אֲבָל בַּחֲשַׁשׁ בֶּן גְּרוּשָׁה דְּאִין חֻשׁוֹשׁ רַק לְכַהוּנָה א"כ שְׁפִיר י"ל אִי בְּעֵינָן פְּוִלְהוּ א"כ הוּי תְּרִי וּג' מִיעוּטִי וְהוּי מַע"מ וְרֵאִוי לִילְךָ לְחוּמְרָא וְנִימָא בְּטֻלָה פְּהוּנָה, וּבּע"כ בְּעֵינָן הַש"ס הוּי רַק לְמ"ד מֵתָה פְּהוּנָה א"כ מָה בְּכֵךְ דְּהוּי בֶּן גְּרוּשָׁה מ"מ חֵלָה הַפְּהוּנָה וּלְכֵךְ שְׁנִיָּה לְסִפְק דְּלָמָּא בְּעֵינָן פְּוִלְהוּ.

אֲבָל לְמָה דְּפִסְק הֶרְמַב"ם כּמ"ד דְּבְטֻלָה פְּהוּנָה א"כ מוּכַח דְּלָא בְּעֵינָן פּוִלְהוּ דְּאִי בְּעִי פְּוִלְהוּ הוּי תְּמִיד בְּטֻלָה הַפְּהוּנָה דְּלָמָּא הֵם בְּנֵי גְרוּשָׁה אוּ זָה אוּ זָה וְהוּי כּמַע"מ וְסְפֵקָא לְחוּמְרָא וְלֹא יֶצְא לְעוֹלָם וּבּע"כ מוּכַח דְּבַחֲד סְגִי וּלְכֵךְ פְּסֵק הֶרְמַב"ם פֶּן.

וְאֲף לְמ"ש דְּמִפְּתַח סְפֵק פְּסֵק הֶרְמַב"ם כּמ"ד דְּבְטֻלָה פְּהוּנָה מ"מ פְּסֵק הָאֲבַעְיָא לְקוּלָא מִפְּתַח דְּבִזָּה הוּי ס"ס דְּלָמָּא דִּי בַחֲד מְנִיָּהוּ וַאֲת"ל דְּבְעֵינָן פּוִלְהוּ דְּלָמָּא כּמ"ד דְּבְטֻלָה פְּהוּנָה וּמוּכַח דְּלָא בְּעֵינָן פְּוִלְהוּ וּכְעִין זָה פְּתַבּוּ הַתּוֹס' בּפ"ק דְּעֵרוּבִין גְּבִי פְּרוּץ פְּעוּמַד דְּהוּי ס"ס וְכֵן בִּינ"ד בְּצִיר דְּגִים וּבְסִי' ס"ו גְּבִי בִּיצִים פֶּן ה"נ בְּזָה וַא"ש בַּעֲזָה"י תְּשׁוּבָה קִסוּ לְהַרְבּ הַחֲרִיף הַמְּוִפְלָג מו"ה יְרֵמְיָה הַלּוּי חֲתַן הַרְבּ דִּק"מ חֲאֵלִיב וְכַעַת הוּא שו"ב בּק"ק בְּרֵאדִי.

ע"ד אֲשֶׁר שָׁאֵל בְּמָה שְׁרָאָה שְׁהַשׁוּ"ב מְטָרִיפִין אִם תְּלִישׁוּ הַצְּמָר מִן הַכְּפָשִׁים וְנִקְרַע מְקַצָּת הַעוֹר וְיֶצְא דָם, וּע"ז פְּתַב דְּלָא יָדַע לָמָּה דְּלָא שְׁנִיָּה לְחוּשׁ לְנִקְיַבַת הַנּוֹשֵׁט רַק ע"י סְפִין.

והביא שחכם א' הסכים עמו, והביא ראיה מלשון התב"ש שפכת דתיישינון שמה פשחמה
העור חמה וניקב הנושט, משמע דנקא חמה בעינו, הנה ידידי לכאורה נעלם ממנו פלוגתא
המפורשת באחרונים במקומה בסי' כ"ג גבי מריטת הנוצות דטרפה אם יצא דם והש"ף
הכריע בהפ"מ להקל, והרי ע"י מריטת הנוצות נמי לא הוי חשש נקיבת הנושט וכמ"ש
הש"ף שם רק דכתב דגזרינון בזה אטו נקרע העור ע"ש.

א"כ ה"נ בזה במריטת הצמר אם נקרע העור יש לגזור אטו נקרע העור ע"י קוץ וספין
ותליא בפלוגתא דמריטת הנוצות. והתב"ש שפיר פתב דנדאי עיקר החשש הוי רק ע"י
ספין זה עיקר הטרפות, ומ"מ אנו מטריפין ממילא ע"י מריטת הנוצות ג"כ משום גזירה
אטו ע"י ספין וא"כ ה"ה במריטת הצמר יש לומר כן.

מיהו כד דייקינון יפה אמר לדינא דהרי בש"ף בסי' נ"ז ס"ק ל"ג מפני דע"י קנה רחב
מותר אף דנקרע העור וא"כ מוכח דלא גזרינון אטו קנה דק, וקשה מ"ש במריטת הנוצות
דגזרינון אטו נקרע העור ובע"כ החילוק כף הוא דהנוצה פיון שיהיא דקה היא ראויה
לנקוב ואם היא תוחב כן בהעור היא מקום לחוש בזה כמו בקוץ רק דבאמת הוא אינו
תוחב שם הנוצה רק אדרבא הוא תולש ממנו נהי דע"כ נקרע העור מ"מ בזה ליכא
חשש נקיבת הנושט, אף פיון דעכ"פ דהעור נקרע והנוצה היא באפשר לנקוב הנושט
וכיון דהנוצה בעצמה יש לה דין קוץ וכל שנקרע העור ע"י קוץ לא פלוג בתקנתו ואסרינון
משום גזירה דמיקחלף אטו תחבוהו בפנים ונקרע העור פיון דעכ"פ גוף הדבר יש לו דין
קוץ וראוי לנקוב ואין המניעה פאן מגופו רק מצד המעשה, בזה גזרו אטו תחבוהו לתוכו,
אבל באם הקנה רחב א"כ הוא אינו ראוי לכל לנקוב מצד עצמו אינו בכלל דין קוץ כלל
ולא שייך בזה לא פלוג פיון דניכר החילוק מגופו לא שייך חשש אחרופי, וא"כ ה"נ
במריטת הצמר דזה אינו בכלל קוץ כלל ועדיר מקנה רחב לכן בזה נדאי יש להחיר, ונהי
דבקנה רחב בעינו עכ"פ בדיקה כמשמעות הש"ף שם בסי' נ"א ובבהמה לא שייך בדיקה
דאין לנשט בדיקה מבחוץ מ"מ א"ש פיון דבמריטת הנוצות משמע דמכשרינון אפילו בלי
בדיקה ובע"כ דבזה ליכא חשש נקיבה כלל, וטעם האוסרין הוא רק משום גזירה אטו
נקרע העור וכיון דהוכחנו דבזה לא שייך הך גזירה הדר מוקמינון לי על עיקר דינא פיון
דבזה ליכא חשש נקיבת הנושט כלל לכן אפילו בדיקה לא בעי ויפה פיון ר"מ בזה
לדינא, אם כי לא פיון בטעמא בדינא יפה פיון: הנה חזר השואל והשיב לי וזה אשר
השבת לי לזה מה שחזר והתנצל ותו' דבריו שידע מדינא דמריטת הנוצות המפורש
בסי' כ"ג רק שהוא מסופק אם ע"י מריטת הצמר ונקרע העור הוי פגחמה בספין והדין
דמריטת הנוצות הוי רק בלי נקרע העור אבל בנקרע העור עמו טרפה עכת"ד.

הנה במכתבו הראשון עיינתי היטב וחזרתי ועיינתי ולא זכר בדבריו כלל דברי הרמ"א
ולחלק בחילוקו זה רק נסתפק סתם במריטת הצמר ונקרע העור ואם היא אז כן בדעתו
הוי ליה לפרש, וגם למה לו להסתפק במריטת הצמר ונקרע העור היא לו לשאול זה
במריטת הנוצות ונקרע העור מה דינו ואם פשיטא ליה שם דטרפה מה נסתפק במריטת
הצמר והרי הוא עצמו במכתבו זה מודה דמריטת הצמר שנה למריטת הנוצות א"כ למה
נסתפק יותר במריטת הצמר מנוצות.

וגם בגוף הדין דפשיטא ליה דבנוצות אם נקרע העור טרפה וצנינה לעינין בב"י וד"מ. הנה אני אומר להיפוך דהרמ"א מייירי הו בנצא דם הו בנקרע העור דינם שנה דכל דלא הוי ע"י סכין מה ענגן נקרע העור שיפול על ידו חשש נקיבת הנפשט מה ענגן זה לזה.

ומה שציינו לעינין בב"י וד"מ, הנה מדניל ידו משתלם דבב"י מפירש להיפוך וזה לשונו פתב בא"ח בשם הרשב"א פשהשוחט תולש הנוצה מן הצנאר העוף פעמים מתבוסס בדם או נקרע העור אין לחוש לנקיבת הנפשט עכ"ל, וא"כ מפירש להיפוך דאפי' נקרע העור מותר והד"מ פתב בטעם המחמירין ונ"ל והטעם דס"ל דגזרינון שפא ישחוט העור ונצא דם וישחוט דאז הוי טרפה וכו' וא"כ אם איתא דבנקרע העור ע"י מריטה טרפה בודאי מה לו לגזור שפא ישחוט העור ונצא דם הרי פינן דנפשט העור ממילא הוי בו קרע וא"כ טפי הוי לי' לומר דגזרינון שפא יהי' נקרע העור ע"י מריטה ואז טרפה ובע"כ דע"י מריטה אפי' בנקרע העור אין לחוש.

וכן מורה לשון הרמ"א בהג"ה שפתב ומטעם זה אם תלש הנוצות בעוף או חתף העור בבהמה ונצא דם וא"כ הרי השנוה אותם ונגיד עליו ריעו וכמו דבנחתף העור בבהמה מייירי דנעשה קרע בגוף העור פן ה"נ בחשש הנוצה מייירי בכה"ג ועלה פתבו האחרונים דהוי רק מפת גזרה, והו אמת שמלשון הד"מ א"כ שפתב פירוש דבריו דגזרינון שפא יהא העור נפשט מן הצנאר ואז צריף בדיקה שלא יהא נקב בנפשט שיתבאר לקמן סי' נ"ז ומאחר שאין אנו בקיאים בבדיקה יש להטריפו בזה"ז ולכן אנו מחמירין אפי' במריטת הנוצות וכו' ולפ"ז הטעם אין חילוק בין נמרטו הנוצות בשעת שחיטה או קודם וכו', והנה מלשונו שפתב פירוש דבריו משמע דכוננתו פינן שמהר"מ פאדנה פתב בלשונו דהגזרה הוי מפת שחיטה ממילא אם נמרטו שלא בשעת שחיטה לא הוי שייף גזרה זו לקף פתב פירוש דבריו דהגזרה הוי שפא יהי' נפשט העור מן הצנאר והיננו בין בשעת שחיטה או לאו לקף אין לחלק בין נמרטו בשעת שחיטה או קודם וזה מוכח לכאורה דבנפשט העור קודם שחיטה נמי מדינא אסור, אף באמת לא כן הוא רק כוננתו שפא יהי' נפשט העור ע"י סכין מדלא פתב שפא ישמט העור ע"י המריטה בע"כ ככוננתו שלא ע"י מריטה רק ע"י הספין, וגם מנ"ל לפירש פן דברי המהר"ם פאדוה פינן דהוא נקט בלשונו שפא ישחוט העור ובע"כ דמשמע לי' דמה דנקט שפא ישחוט הוי לאו דוקא רק לקף נקט שפא ישחוט לרמז דאין לנו חשש רק בדומיא דשחיטה ע"י סכין לאפוקי אם הוי ביז או ע"י מריטה וז"ב ונכון.

והנה מ"ש ר"מ במכתבו על מ"ש דא"כ גם בקנה רחב נמי נגזור אטו קנה דק וכתב ר"מ דמה שייכות גזרה בזה הרי לדעת המחבר יש לו תקנה בבדיקה ולדעת הרמ"א אינו אסור רק מפת דאין אנו בקיאים והוי גזרה לגזרה.

הנה בדברי הד"מ מבואר הבטול דהרי פתב דעיקר הגזרה הוי מפת דאין אנו בקיאים וכו' א"כ מוכח דגזרינון שפיר בזה אטו מה שאין אנו בקיאים. הו אמת דיש לדייק על דברי הד"מ דהרי המרמ"פ דייק בלשונו שפא ישחוט העור ונצא מהם דם וישחוט וכו' ולמה ליה וישחוט השני דנקט ובע"כ דכוננתו דאם לא ישחוט יותר הרי אפשר לבדוק הנפשט שישחט הקנה לבדו ויבדוק הנפשט רק דחיישינון שישחוט גם הנפשט ואז לא יהי'

אפשר לבדוק עוד וא"כ מוכח להיפוך דעבור אין אנו בקיאים בבדיקה לא גזרינו והיאף
כתב הד"מ הפירוש בדבריו להיפוך וצ"ע.

ועכ"פ מדברי הד"מ מוכח בדברינו דשייך גם בזה גזרה זו ויפה הקשתי דלגזור אטו קנה
דק. גם מ"ש רו"מ דבקנה רחב נמי שייך חשש פיון דנקרע העור זה תמוה דמה ענין זה
לזה מה ענין נקרע העור לנקיבה קריעה לחוד ונקיבה לחוד וקריעה שייך רק בדבר
שנאחז בו בזה שייך קריעה אבל לא באבר אחר שלא נאחז ונסבף בו רק אם הקנה דק
שיש לו עוקץ יש לחוש דע"י תחיבה לבד ונגיעה בנקל עושה נקב אבל בדבר רחב ע"י
נגיעה לא יעשה נקב וליכא בזה חשש נקיבת הנשט.

וכן מוכח בפשיטות בפוסקים. והנה אין פנאי להאריך יותר ולדינא נראה פאשר כתבתי
ראשונה דאין בזה חשש נקיבת הנשט וכשרים.

דברי ידידו וכו': תשובה קסח לכבוד ידידי הרב הררי המנפלא וכו' החכם השלם כש"ת
מו"ה יהושע העשיל קלאהרפעלד נ"י. הנה מה ששאל בשוחט ושחט בהמה ואמר
שהיא טרפה ואח"כ אמר שהיא כשרה ונתן אמתלא לדבריו במה שאמר תחלה טרפה
ושאל אם יכולים הבעלים לומר איני מאמינה ותשלם לי בעד הבהמה, הנה הדבר פשוט
שאינו צריך לשלם והבהמה מותרת, וז"פ כביעתא בכותחא, והדמיון של רו"מ ליו"ד
סי' ד' וחו"מ סי' שפ"ה לא דמי כלל כעוכלא לדנא.

דהתם פיון דהוי ב' דעות אם מותר היין או לא לכן יכול לומר דאינו רוצה לכנוס לספק
אבל כאן דלכ"ע בנתן אמתלא נאמן ודאי אינו יכול לומר איני מאמינה גם להסוכרים
דהיין אסור לא הוי לצעורי אמתלא ביש לו שותפות לכן חייב לשלם.

אף הכא דהוי אמתלא טובה והוא בעצמו חוזר בו ואומר שהיא כשרה ונתן אמתלא
לדבריו ודאי נאמן וא"צ לשלם כלום וז"פ ונכון: ומה ששאל על מה שנסתפקתי בקונטרס
ק"ס בהשמטות לשיירי טהרה סי' נ"ד באם נשפף היין אם חייב המנסף לשלם.

וכתב שמתמה על מה שנסתפקתי באם נשפף היין אם חייב לשלם ותמה עלי שלא ראיתי
דברי התוס' בע"ז דף נ"ט ד"ה אמר רב אשי כו'. הנה רו"מ הרים קרני במה שאין בי
שאין אני בקי בהש"ס, אף בזה אין אני זוכר אם היה אז בזכרוני דברי התוס' או לא בין
כף ובין כף יפה כתבתי ורו"מ לא דק בזה דאני לא נסתפקתי רק בנשפף ממילא דבזה
נדאי לא נשפף משום שנאסר רק ממילא וא"כ גם בלא נסכו היה נשפף בזה י"ל שפטור
מלשלם והתוס' לא כתבו רק באם נשפכו הבעה"ב בזה י"ל דלא נשפכו רק מפת שנאסר
ובלא"ה לא נשפכו, ולכן י"ל דחייב לשלם.

ואני לא נסתפקתי רק בנשפף ממילא: גם מה שתמה על מה שהקשיתי בחיבור טו"ט
מה"ק סי' רפ"ח מקרא דבנה אצלו ציון נפש אדם כו' ותמה שזה קושית התוס' גדה דף
נ"ז. בזה ג"כ לא דק כלל ולא דמו הקושיות זה לזה.

דהתוס' הקשו על הדין אם מת נכרי אינו מטמא, ועל מה דס"ל לר"ש דנכרי לא נקרא
אדם. ואני הקשיתי על ש"ס דכריתות דף ה' דקאמר שם דמת לא נקרא אדם על זה
תמהתי דשם נקרא מת אדם, גם שם הקשיתי לפירש"י בכריתות דף הנז' שכתב רש"י
פיון דנזפר שם בהמה לא סגי דלא ליקריי' אדם מוכח הא היכא דלא נזפר בהיה ענינא

בהמה לא שייך לקראו אדם א"כ נסתר תירוץ התוס' שם בנדה דהרי ביחזקאל בהיהיא ענינא לא נזכר בהמה ויפה הקשיתי והנחתיו בצ"ע ורמזתי זה בלשוני שם ע"ש: ועל מה שהק' אותי על חיבורי טו"ט מה"ק סי' רפ"ה מ"ש שמת אחר קבורה מותר בהנאה.

וע"ז הק' א"כ מה הקשו התוס' במס' נדה דף נ"ה ובחולין קכ"ב גבי שמה יעשה עורות אביו ואמו שטיחין כו' והקשו התוס' שהרי מת אסור בהנאה כו' הנה גם זה לק"מ. דאני פתבתי רק באם קברו ע"ד להיות נשאר תמיד שם אז אח"כ מותר בהנאה פיון דנעשה מצותו, אבל אם קברו ע"ד לפנותו ודאי אסור בהנאה פיון דזאת לא נחשב קבורה ורא"י שהרי הקבר מותר בהנאה אם הי' ע"ד לפנותו, ולכן לחוש שיקפון את אביו לחלוטין ואח"כ יהי' נמלה לעשותו שטיחין זה לא שכיח כלל ולא שייך לגזור עבור זה ובע"כ עיקר החשש הוא שמתחלה יהי' דעתו על כף.

וא"כ אף אם יקברנו ע"ד לפנותו אסור בהנאה דזה לא נחשב קבורה וא"ש: ומה שהק' על מ"ש ברמ"א סי' ח' דשליח ב"ד יכול לומר לה"ר ולמדו מפ' קרח, ותמה מנ"ל משם דהרי על בעלי המחלוקת מותר לומר לה"ר כמ"ש המג"א פ"ב ציינתי בגילויי בגליון הסמ"ע שם והוא קושיא באמת.

ויותר אין להאריך דברי ידידו: תשובה קסט לשו"ע סימן צ"ה סעיף ב' הנה הרב חיות דעת העלה בסק"א דהיכי דהוי יחד עם האוכל לא שייך נ"ט בר נ"ט דמחשבין לקדרה פאלו היא חלק מן המאכל ייע"ש ולדעתי אין נראה פו.

הנה מדברי הכו"פ בסי' צ"ו בסופו מוכח להדיא להיפוך ייע"ש ועוד אני תמה עליו מדברי הראשונים שהרי הש"ע מתיר בקדרה של בשר שהודחה ביורה חולקת מטעם נ"ט בר נ"ט דהתייר ואמאי יחשב נ"ט בר נ"ט פיון דטעם השני מקושך המאכל עם הקדרה, א"כ נחשב הקדרה מן המאכל והוי פחד והוי טעם שני באיסור וכן להיפוך מן יורה החולקת לתוך הקדרה של בשר פיון דנחשב הקדרה כחלק מן המים א"כ הוי טעם שני באיסור, ואף להאוסרים היינו רק מפת דהטעמים פגעו זה בזה יחד ולא מטעם דהטעם שני באיסור ובע"כ פיון שיש פאן אמצעות מים נקלש הטעם במים דרך ביאתו טרם פא להקדרה אף דהמים הוי יחד עם הקדרה, ומכ"ש לדעת מהרש"ל דבנצלו אסורים אף בנ"ט בר נ"ט רק בבישול מותרים מפת דהוי באמצעות המים ואמאי לא נימא פיון דקעת הוי מחובר המים עם המאכל יחד א"כ הוי מקושך ונחשב פחד טעם ויהי' דינו כמו נצלו ממש ויהי' אסור ובע"כ אף שהוי יחד כל דהוי בהפסק אמצעי והולך דרך דבר אחר נקלש במקומו ויוצא אח"כ טעם קלוש, ובדאי אין סבא לחלק בין אם הטעם השני הוי יחד לשני הטעמים יחד דמה חילוק יש בין זה פיון דאם הוי טעם השני באיסור אסור כמו בנ"ט ממש א"כ ה"נ פיון דנימא דאם הוי יחד נחשב פולו כד"א א"כ הוי הטעם השני באיסור ומכ"ש להאוסרים בנצלו פנ"ל לכה אין לדבר זה מקום פלל.

ואין שום סבא לחלק בזה, רק כל דהטעם הולך דרך דבר אחר נקלש במקומו והוי טעם קלוש. ומה שהביא ראי' מדברי או"ה שהביא הט"ז בסי' צ"ב ס"ק כ"ד נראה דאין ראיה משם דשם פיון דאח"כ חזר טעם הראשון למקומו נחשב בטעם הראשון ודוקא היכי דבא בכל פעם למקום חדש אז אמרינו דבכל פעם שפלט נקלש טעמו וכיון שפלט שני פעמים נקלש טעמו, אף תינח בנבלע במקום חדש אבל בנבלע למקומו הראשון בזה

חיישינו דלמא בפעם הראשון לאפפעע פכולו לפנים ונהי דכתב האו"ה שם דממ"נ א"כ גם בפעם השני לא תעבור היינו גוף השיוור פיון שגשגתייר פראשון נשתייר גם בפעם ב' אבל מ"מ זה פועל דהטעם שגפלט למים וחסר למקומו פיון שחסר למקומו מצא מין את מינו ונעור ונתחזק כמו בפעם הראשון ונחשב טעם טוב פיון שחסר למקומו.

ועוד דדוקא אם גפלט למקום חדש אמרינו דלא פליט כל טעמו רק עיקרו נשאר במקומו ופלט רק טעם קלוש אבל למקומו הראשון שפיר הוי בכוחו להמשיך אליו טעם עצמו לגמרי, ודוקא אם בא לבלוע דבר חדש מתבירו א"י למשנהו אליו כל הטעם ממש רק נשאר העיקר במקומו ובלע רק טעם קלוש אבל בהי' דבר זה בלוע בו ופלטו אם בא לחזור ולבלוע פליטת עצמו מושך כל הטעם שפלט ושל עצמו שפיר בולע לגמרי וחזור לכוחו הראשון כמעיקרא ונחשב כטעם הראשון.

גם מה שהביא לקמן בסי' צ"ז ראיה מפשטי"דא בתנור וכו', הנה באמת הכו"פ כתב שם שזה איזיל אליבא דהאוסרים בנצלו ואף לולי דברי הכו"פ א"ש ויתנישב נמי מה שהקשה עוד החו"ד דא"כ גם כשהוא בעיפה יאסור וילדעתי א"ש פיון דבאמת יש פאן ריחא ג"כ פיון שזב ממנו שוין א"כ יש פאן ריחא בתנור ונהי דקיי"ל ריחא לאו מלתא מ"מ כהצטרף עם הטעם ממש הוי מלתא ובהצטרף הנ"ט בר נ"ט עם הריח מלתא הוא, ועוד דהריח מוליד את כל הטעם שבו וכעין דאמרינו באם ההיתר שמן דהריח מוליד גם טעם הפחוש עמו פן ה"נ הריח מוליד כל הטעם ועיקרו לגמרי ולא נחשב כנ"ט בר נ"ט, ולכך זה אם זב שוין בעין אבל אם הוי מכוסה בעיפה א"כ ליכא ריח שוב הוינ"ט בר נ"ט דהיתרא, ועוד דברי החו"ד תמוהין דלפמ"ש בכו"פ מפח דהוי כמו נצלו א"כ תינח אם היה שוין בעין אבל אם הוי מכוסה בפצק הדר הוי ליה ג' טעמים והוי כמו בישול ממש ולכ"ע הוי נ"ט בר נ"ט ולק"מ קושטינו, ולדינא נראה דאף דהוי המאכל עמו הוי נ"ט בר נ"ט וכדעת הכו"פ לא פהחיות דעת בזה ועיין מ"ש לקמן ואבאר יותר יע"ש.

והנה לעיל דחיתי ראיות החו"ד מדברי הט"ז בסי' צ"ב מפח דלגבי עצמו לא הוי נ"ט בר נ"ט יע"ש. אף באמת לכאורה יש סתירה לזה ממ"ש באו"ח סי' תנ"ב דקודם שיש מותר להגעיל פלי ב"י אפי' אם אין במים סמ"ך נגד הפלי מפח דהוי נ"ט בר נ"ט מן הפלי למים ומן המים לפלי א"כ מוכח דאף לחזור לכלי זה עצמו הוי נ"ט בר נ"ט, אף א"ש דבזה אני מקיים באמת סברת החו"ד דלהכלי זה עצמו יש חילוק בדבר דהיכי דבא הטעם לכלי חדש אחר אין חילוק בין הוי ביחד או לא, סוף סוף פיון דבא למקום חדש פבר איקלש טעמו והוי נ"ט בר נ"ט, אבל אם חזר לתוך הפלי בעצמו בזה שפיר יש חילוק בדבר דאם לא הי' ביחד ממש נחשב חילוקי טעמים והוי נ"ט בר נ"ט אבל אם הי' הפליטה והבליעה הראשונה וחוזרת הבליעה אלי' הפל ביחד בפ"א ממש אז פיון דחסר למקומו והוי הפל ביחד זה שפיר לא הוי נ"ט בר נ"ט.

ונה הוא הפלל כשהפל נעשה בפ"א אז למקום חדש הוי נ"ט בר נ"ט אבל בחזור למקומו הראשון אז לא הוי עליו שם נ"ט בר נ"ט פיון שנעשה הפל יחד. פן נלפע"ד ועיין בחיבורי החדש מ"ש השייך לקאן בתשובה יע"ש: תשובה קע שאלה אם בשלו בקזרה של בשור נקיה תבשיל הנקרא גריץ והוא צלול ואח"כ שמוהו בקערה של חלב ונתנו בו חמאה אם

מותר לאכול או לא: תשובה הנה לפי דעת הרמ"א ב"ד סי' צ"ה סעי' ב' שאין חילוק בין נצלו ובין נתבשלו בשניהם בדיעבד מותר פשיטא דה"נ מותר אפי' בחלב עצמו.

אף לפי מה שפכת הש"ך שם בשם מהרש"ל שפנצלו אפי' בדיעבד אסור בחלב עצמו וכתב הפרי מגדים החילוק דדוקא בנתבשלו ע"י מים הוי ג' נותני טעם ע"כ מותר היינו מן הבשר לקדרה ומן הקדרה למים ומן המים למאכל אבל בנצלו שלא ע"י מים הוי רק ב' נ"ט ואסור בחלב עצמו.

ועיינתי ביש"ש שפכת שמש"ה כתב המרדכי בדבש שאם הריקו מפלי בשר לכלי חלב מותר מפת דנותן טעם לפגם ולא פתב מטעם דנ"ט בר נ"ט משום נ"מ לדין לענין הריקו לחלב עצמו דאסור מטעם דהוי בנצלו דהוי רק שני נ"ט, וכן הביא הפמ"ג דהדבש והמים אסורים, ולפ"ז ה' נראה דאסור פאן ג"כ פיון דהוא צלול והוי רק שני נ"ט פיון דמעורב עם מים ביחד, אף נראה שהוא מותר לפי מה שפכת הפמ"ג בשפ"ד ס"ק ד' בשם הבל"י ודמש"א דאף בנצלו אין אסור רק פדי קליפה והספים עמהם הפמ"ג בנצלו רק בכלי של בשר בין נבלע בכלי פחוש בין שמן יע"ש, ולפ"ז המהרש"ל שאסור הדבש אזיל לשיטתו שפכת הש"ך משמו בצלי שפל מקום שצריך לקלוף אם אי אפשר בקליפה צריך סמ"ך נגד הקליפה אפי' בחלב, ע"כ גם פאן אסור הדבש אם אין סמ"ך נגד הקליפה, אבל לפי מה שפסק הש"ך שם שבחלב אם א"א לקלוף מותר פה בלא סמ"ך ע"כ גם פאן מותר הדבש אם אין סמ"ך נגד הקליפה פיון דאי אפשר לקלפו רק במקום ששייך קליפה בזה פכת הש"ך שאסור אף דיעבד בלא קליפה אבל במקום שא"א לקלוף מותר פה.

ונהי דהט"ז שם אסור בקל גונוני אם א"א לקלוף מ"מ ה"א פיון דבלא"ה הרבה דיעות שגם בנצלו מותר בדיעבד רק שמהרש"ל אסור בכה"ג סמכינן תו אדעת הרב והש"ך שבמקום שא"א לקלוף מותר פה בלא קליפה רק במקום ששייך קליפה צריך לקלוף פדעת מהרש"ל ועיין בש"ך סי' צ"א שם זה נראה לי ברור.

והנה ראיתי בספר חו"ד שרוצה לומר הא דאוסר מהרש"ל בנצלו היינו פגון שפוד שצלו בו בשר מתחלה בעין ע"כ לא הוי רק שני נ"ט. אבל אם בשלו בקדירה תחלה בשר במים אף דאח"כ נצלו הוי ג' נ"ט מן הבשר למים ומן המים לקדירה ומן הקדירה לדגים ומודה מהרש"ל שמותר והביא ראיה מתוס' זבחים דף צ"ו ד"ה אם לש וכו' דאל"כ נשאר עדיין קושית התוס' דממעט באכילת הרותב, ולפע"ד אין ראיה לדבריו לפי מ"ש הפמ"ג פאן בט"ז סק"א דאין שייך נ"ט בר נ"ט אלא אם בתחלה לכלי ואח"כ לאוכל אבל אם בתחלה לאוכל ואח"כ לכלי ואח"כ לחלב לא הוי נ"ט בר נ"ט דכל באוכל הוי ממש ולא הוי נ"ט א"כ גם בנצלו דגים למהרש"ל דאוסר בנצלו ג"כ אסור דמן הבשר למים ומן המים לקדירה לא מיחשב רק חד נ"ט ומן הקדירה לדגים הוי טעם שני ואסור למהרש"ל כמו בשפוד.

ומה שביא ראיה מדברי התוס' אדרבא משם מוכח להפוך פדברי הפרי מגדים שזה לא חשוב רק חד נ"ט מן הבשר למים ומתן לקדירה דהא התוס' כתבו שם שהוא טעם שלישי וכו' ומיירי שם בבשר עצמו ולדברי החוות דעת הוי טעם רביעי ומתהוה לא נזכר שם קלל.

אף אין ראיה גמורה מזה דמ"מ אפ"ש דנקטו זה בלשונם משום הרוטב אף גם לדבריו אין ראיה דהתוס' לא הקשו רק דממעט באכילת קדשים בבשר ממש בזה צריך שלא למעט באכילתו אבל ברוטב שאין פאו בשר ממש רק טעם לא אכפת לן במה שממעט באכילתו כיון דאין פאו רק טעם בשר והאמת פדברי הפמ"ג זה נראה לי.

מיהו מ"ש למעלה שעכ"פ די בקליפה זה טעות דע"כ לא קאמרי הם די בקליפה רק אם נאלו דליפא רוטב לכה די בקליפה אבל בבשלו בו מים כיון דבזה יש רוטב ודאי בעינו סמ"ך וליכה אסורה הגריץ עם חלב אפי' דיעבד לדעת מהרש"ל פנ"ל.

ודו"ק: תשובה קעא להרב מו"ה נחום מק"ק סמיאטיטש. הנה ע"ד אשר שאל על דברי הטור דסתי אהדי דבה"פ סי' תמ"ב ס"ל דדבר המעמיד אינו בטל ובסי' פ"ז ס"ל דבטל וע"ז תירץ הד"מ דשאני בב"ח דכל חד באנפי נפשיה שרי ואינו גופו של איסור ולרו"מ לא ניחא לי בתירוץו מפת קושית הש"ך דבהעמיד.

בקיבה שנמלח בקיבתה הוי איסור מגופו דב"ח נחשב גופו של איסור ומה שמתרץ הש"ך נראה לו לדונק וגם תירוצ השני של הד"מ מפת דהוי זה וזה גורם הקשה עליו בקושית הש"ך דהרי ביש בכ"א להחמיץ לא הוי זוז"ג.

לזאת בחר לו רו"מ דרף חדש דהטור ס"ל פהראב"ד דדבר המעמיד בטל ואפי' בקיבת גבלה בטל, רק בגבינות עכו"ם אסרו דס"ל דבשיל עכו"ם גזרו ולא הלכו אחר הטעם ובחמץ שאני מפת דהוי איסור הנאה לכה החמירו בו ואסרו אפילו מעמיד עכ"ד בקצרה, ולדעתי לא נראה דבריו בזה דממ"נ אם נאמר דכוננתו דמ"ש הראב"ד דכל דבעכו"ם לא הלכו בו אחר הטעם הפונה מפת חומר ע"ז אסרו בו מעמיד אם יהי פונתו פן אין לדבריו שחר דהגבינה לא משום חומר איסור ע"ז אסרו רק מפת גבלה וכדפריי' להדיא בש"ס דף כ"ט למ"ד שם מפני שמעמידין אותה בקיבת עגלי ע"ז א"כ אפילו בהנאה לתסרו ובע"כ דלא חששו לאיסור ע"ז רק לאיסור גבלה וא"כ אין שם איסור הנאה, ואם פונתו דודאי פונת הראב"ד הוי דבשיל נכרים לא הלכו אחר הטעם וכדי שיפראשו מנייהו וכמ"ש הכ"מ בשמו ומ"ש רו"מ דהטור ס"ל דבחמץ דאיסור הנאה החמירו הוא ענין בפ"ע והוא דעה חדשה דבאיסור הנאה אסרינו מעמיד קשה לי מנ"ל להטור פן לחדש דיעה זו מה דלא מצינו פן בש"ס ופוסקים, ומנ"ל חומרא זו ואין דרף הטור לחדש דבר מדעתו, ועוד דעכ"פ הוי לי לכתוב בלשון נראה לי וכו' ועוד דהרי הטור פתב בהעמיד בחלא של שעורים חייב לבער ולמה חייב עוד לבער, ובשלא לענין אכילה כיון דאסור אפילו בהנאה י"ל משום חומרא דחמץ אינו בטל, אבל למה יהי חייב עוד לבערם בשאר אסורין דבר המעמיד בטל.

ואשר אני אחזה בשוב בדברי הטור, והנה בחידושי למס' ע"ז דף ל"ה ישבנו שם בדרף נכון. ונראה ליישב פעת בדרף נכון מה שהורנו מן השמים דהנה יש להבין להסוכרים דדבר המעמיד בטל מ"ט נשתנה מדין המפורש במשנה לענין טבילת פלים ולענין טומאת פלים דקיי"ל כר"נ דהפל הולך אחר המעמיד ולמה לענין ביטול ס"ל דאין הולכין אחר המעמיד והוא בטל, אף נראה דידוע דעת כמה פוסקים דס"ל דע"י ביטול האיסור נהפך להיתר ולפ"ז נראה דבשלא לענין פלים כגון אם הוא של עץ ומעמידו של מתכות וכדומה אפי' אם נאמר דאין הולכין אחר המעמיד מ"מ אטו נאמר דהמתכות נשתנה

ונעשה עץ זה ודאי אינו לכה פינון דמ"מ נשאר עליו שם מתכות וכינון דהמתכות הוא המעמיד נחשב הכל כמוהו אבל בענין ביטול איסור בהיתר אם נאמר דדבר המעמיד בטל הוי האיסור גופו נהפך להיתר ונחשב הכל להיתר לכה שוב מה איכפת לן כמה שהוא מעמיד הרי הוי פאלו בשל היתר הוא מעמיד ולכה ס"ל דדבר המעמיד בטל ובזה יהי תליא פלוגתתם בפלוגתת הפוסקים אם האיסור חוזר להיתר או לא, דהני דס"ל דדבר המעמיד אינו בטל ס"ל דהאיסור אינו נהפך להיתר וא"כ אפי' אי נימא דהוא בטל מ"מ בכל מקום שהוא אסור הוא רק דאין לו פח לאסור המותר לכה בזה אמרינן פינון דהאיסור מעמיד ההיתר נהפך פלו לואיסור דאי אפשר לומר דגלה בתר איפכא ולימא דבטל והוי מעמיד בדבר היתר האיסור בין כה ובין כה לא יהי מותר לכה שוב אזלינן לחומרא והוי מעמיד בדבר איסור לאסור פלו אבל הסוברים דמעמיד בטל ס"ל דהאיסור נהפך להיתר לכה ס"ל דאזלינן בתר איפכא ואמרינן דבטל לי' בסמ"ך וממילא לא נחשב מעמיד באיסור דכולו היתר הוא והוי מעמיד בהיתר, ולפ"ז נראה דהטור ודאי ס"ל דלא פהראב"ד רק פהרמב"ם דלכה אמרו גבינות עכו"ם אסור מפת דדבר המעמיד אינו בטל ומינן' יליף לכל דין מעמיד דאינו בטל והיינו מטעם הנ"ל דס"ל דאין האיסור נהפך להיתר בשום אופן לכה אינו בטל.

ולפ"ז א"ש דברי הטור דתינח באיסור גופו זה אי אפשר להיות נהפך להיתר בשום אופן לכה פינון דהאיסור נשאר באיסורו שוב נחשב מעמיד בדבר איסור. אבל בב"ח פינון דכל חד באפי' נפשיה שרי מתחלה רק ע"י חיבורן נאסרו ואם הוי אפשר להפרידן ממש זה מזה היו חוזרין להיתרן וכמ"ש הש"ך בס"י ק"ה ס"ק י"ז לענין דאין חתיכה אוסרת חביתה בנגיעה בלי רוטב דאף בבב"ח הוי פן ולא נחשב איסור מחמת עצמו לענין זה פינון דכל חד באפיה נפשיה שרי וא"כ אם יבא אליהו ויאמר שיהלך משם הבשר לבד בלא החלב מותר, וא"כ ה"נ הוי פאלו ידענו פן יע"ש, א"כ מוכח דגם בב"ח באם הוי ידוע לנו שגפרדו חזרו להיתר, א"כ ע"י ביטול בסמ"ך אמרינן פאלו גפרדו זה מזה, ובזה כ"ע מודים דהאיסור חוזר להיתר פינון דמתחלה היו מותרין רק ע"י חיבורן נאסרו ואם גפרדו חוזרין להיתרן לכה גם ע"י ביטול האיסור נהפך להיתר לכ"ע והוי פאלו גפרדו זה מזה ושוב לא שייך דין מעמיד דמה בכה בהיתר הוא מעמיד, משא"כ בחמץ דהוי איסור גופו ולא ע"י חיבור ד"א רק מצד עצמו לכה אין האיסור חוזר להיתר ע"י ביטול ואפילו קודם פסח פינון דחמץ שמו עליו נקרא איסורא בלע ולא נחשב נ"ט בר נ"ט דהיתרא וכמ"ש הפוסקים לכה לא נהפך להיתר ויש לו דין מעמיד כמו בגבינות עכו"ם, והכל הולך אל מקום אחד וזה תירוץ נכון לפע"ד.

ועכ"פ לדינא אין בידינו להקל היפוך משמעות הפוסקים האחרונים דדבר המעמיד אינו בטל ואף לולי דברינו בשביל תירוץ לא יכריע הדין נגד אבות העולם ולכה הדין על עצמו דדבר המעמיד אינו בטל.

וז"ז אין להאריך מחמת טרדות וחולשת פחי ועוד חזון למועד: והנה חזר השואל והשיב לי וזה אשר השבתי לו: הנה בראש מה שהקשה על תירוצי בדברי הטור דסתרי אהדדי וכתבתי לחלק בין חמץ לבב"ח, וע"ז תמה דהרי קיי"ל דההר"ל בב"ח נחשב כגופו של איסור והוי חהר"ל ומ"ט לא נימא נמי פן פינון דבטל בסמ"ך הוי פאלו גפרדו זה מזה

עכ"ד, ונהגה לא ידעתי מאי קא קשיא לי ומה מדמה בטרפות תיקשי לנפשי למה בחרה"ל
לכ"ע אינה בטילה ובדבר המעמיד לדעת כמה בטל לגמרי ואפי' המחמירין דאינו בטל
מחלק הש"ך בין שאר איסורין לבב"ח דהיכי דהוי סמ"ך אמרינן האי לחודיה קאי והאי
לחודיה קאי ובחרה"ל אפי' בב"ח אינו בטל, ובע"כ דדבר המעמיד קיל מחהר"ל לכה
אני לא פתבתי רק בדבר המעמיד מחלק הטור פן דארף המחמיר דאינו בטל י"ל דהיכי
דהאיסור נהפך להיתר מודה דבטל אבל בחרה"ל דחמיר לא אמרינן חילוק זה ובכל ענין
אינו בטל פן י"ל בפשיטות.

אף אסבא לו טעם הדבר בטוב טעם דכל דבחרה"ל אזלינן בתר מעיקרא דכיון דחל
עליו שם חהר"ל קודם שנתערב ואז הוי איסור בגופו וממילא אף אח"כ שנתערב אינו
בטל והיינו פינן דשם חהר"ל שייך אפי' קודם תערובת לכה פינן דחל עליו שם חהר"ל
תו לא פקע אח"כ אבל דבר המעמיד הרי לא שייך שם מעמיד רק ע"י תערובת וכל זמן
שהוא בעינא לא חל עליו שם מעמיד, א"כ הוי עיקר איסורא רק בשעת תערובת לכה
ממילא שייך ממ"נ שפתבנו דקודם תערובת לא שייך מעמיד ולאחר שנתערב פינן דיש
סמ"ך האי לחודיה קאי והוא לחודיה קאי ונהפך עתה להיתר וביתר הוא מעמיד.

והנה על דברינו הג"ל יש להקשות מדברי התוס' בחולין דף ק' ד"ה שאני חתיכה וכו'
שפתבו בבאיור הסוגיא דע"ז דהפונה דאי משום דכבר תנא לי הכא א"כ לא לתני
חתיכות בשור בחלב פינן דכבר תנא לי הכא וכו', ומהו פריה הרי בב"ח שפיר אצטריף
דהוי ס"ד לומר דדוקא בגבלה שייך חהר"ל פינן דבזה אפי' אחר הביטול נשאר באיסורו
ויש לו דין חהר"ל, אבל בב"ח פינן דאחר הביטול יהי חוזר להתירו רק דגלה בתר
מעיקרא דהוי קודם הביטול חהר"ל ובתר מעיקרא אזלינן ונה לא נשמע מהתם.

אף פד דייקנן א"ש דמטעם אחר אין התחלה לדחות דברי דאחר המחילה לא ירד
לכוננתי אטו אני אומר דע"י ביטול בנדאי נפרד החלב מן הבשר הרי זה אי אפשר לידע
ודלמא לא פלט פולו רק פוננתי הוי בדבר דעכ"פ אפשר שיזדמן שיהי' נפלט ממנו
האיסור ויחזור להיתר וכל דאפשר שיהי' לו היתר אף דעתה לא נפלט ממנו לגמרי מ"מ
הביטול נמי מהפכו להיתר ונעשה פולו היתר והוי מעמיד בדבר היתר וא"כ תינח דבר
המעמיד שבעצמו אין בו חשיבות רק מצד פחו המערב בהיתר שמעמידו, אבל הוא
עצמו בגופו אין לו מעלה שלא להתבטל ולכה פינן שיש סמ"ך אמרינן שהוא עצמו נהפך
להיתר וא"כ בבטל העיקר בטל הטפל וכיון דהוא גופו היתר מה איכפת לן מה שבכחו
מעמיד דבר אחר, אבל בחרה"ל שהוא גופו חשוב ואינו בטל, א"כ שפיר נחשב בב"ח
איסור מחמת עצמו דדלמא לא נפרד ממנו פל האיסור והביטול א"י להפכו להיתר פינן
דדבר חשוב הוא ואין בו ביטול וז"ב ונכון בסבא הפוך בה ונהפוך בה.

דידו וכו': תשובה קעב לק"ק טארנאפל. ע"ד אשר שאל בדבר שהמורה מתיר לכבוד
שבת בנשאר ממנו דבר מועט פל שהוא אחר השבת או בענין דלית בו הפסד אם מותר
או אסור: תשובה הנה כבר ראה רו"מ מ"ש הפרי מגדים במשפחות סי' צ"ד ס"ק ט'
דהיכי דאשתי לכה שבת אשתי לגמרי אף שרצה רו"מ לחקור בזה אחר ראיות
מש"ס ופוסקים ראשונים.

והנה במס' נדה דף ט' גרסינן שם מהו שעת הדחק א"ד שני בצנרת הוי וא"ד טהרות אפושוי לעבידא וחסוי רבנן להפסד טהרות, והנה לכאורה לא גדע במה פליגי הני תרתי לישני ולכאורה שניהם שונים דכה לי בשני בצנרת דבר מועט כמו בשאר שנים הפסד מרובה וכו' להיפוך בשאר שנים הפסד מרובה הוי כמו שני בצנרת דבר מועט ובמה פליגי ואטו לא ידענא מהו שעת הדחק.

אף נראה דבהך סברא פליגי הני תרי לישנא ג"כ היכי שמתירין דבר משום הפסד מרובה ונשתתיר דבר מועט אם מותר או לא, דלישנא קמא ס"ל דהיכי שמתירין משום שעת הדחק היכי שעבר הדחק חוזר לאיסורו לכה בשלמא בשני בצנרת לפי מה שהוא לפנינו הוא מותר לגמרי וזה אין ידוע אם ישאר ממנו אח"כ ועפ"י הרוב לא יהי' נשאר אח"כ לכה לא מחזי כחוקא ואטלולא ולכה סמכו ע"ז בהפ"מ ושעת הדחק אכל היכי דלא הוי שעת הדחק רק טהרות אפושוי לעבידא הרי אם אנו דנין על כל משהו ומשהו שבו ליפא הפ"מ ואסור רק בהצטרף יחד הוי הפ"מ וסופה בסתמא כשיכלה יהי' נשאר ממנו מעט דכן דרף כל דבר העומד לאכילה להיות פלה והולך מעט מעט וא"כ בסוף כשיהני' נשאר מעט יהי' חוזר לאיסורו ויהני' מלתא דרבנן כחוקא ואטלולא לכה אסרינו לגמרי ולכה מפרש שעת הדחק דוקא שני בצנרת.

אבל אידך לישנא ס"ל דכל היכי דאשתרי אשתרי לגמרי אפי' היכי דנשאר רק מעט לכה קאמר בשעת הדחק הוי דטהרות אפושוי לעבידא וחסוי להפסד טהרות. והנה מה שרצה ר"מ לדמותו למעשה דחכמי ווילנא אין לו דמיון כלל לא מבעיא לפמ"ש בחידושי פ"ק דנדה בזה לחלק בין דאורייתא לדרבנן דדוקא בדרבנן חשו לחוקא ואטלולא אם יהי' לפעמים אסור ולפעמים מותר אבל בשל תורה ל"ח לחוקא ואטלולא כמ"ש שם בשם הרשב"א א"כ בשלמא במעשה דק' ווילנא דאיסור תורה ליפא שם דברובא בטל רק מדרבנן אינו בטל דהוי חהר"ל והוי רק קבוע דרבנן ולכה בדרבנן חיישינו לחוקא ואטלולא ולא מחלקינו רק אם מותר הכל מותר או אם אסור הכל אסור אבל היכי דהוי בשל תורה וסמכינו על יחיד במקום רבים בשעת הדחק או הפ"מ י"ל היכי דעבר שעת הדחק חוזר לאיסורו, ואף גם אם לא נאמר כן אין לו דמיון כלל, דהתם ההיתר הוי במה שפירש קודם שנודע הספק והרי אז לא שייך לומר דיצא הדבר בהיתר וכינו דיצא הדבר בהיתר אשתרי לגמרי שהרי לא נודע לנו אז ספק כלל דהרי לא ידענו אם יש שם טריפות או לא ואח"כ כשנולד לנו הספק נהי דמה שפירש קודם נשאר בהיתרו על כל פנים אין לו פח לעשות גם מה שלא פירש להיתר, דממ"נ קודם שנולד הספק לא נפסק הדין ולא יצא בהיתר ואחר שנודע הרי כבר ידוע לנו שיש עוד במקולין שלא פירש ואנו דנין על שניהם יחד לכה מהו אולמא דהך מהך לכה ראוי לומר דכל חד תיקום אדוקתא ומה שפירש מותר ומה שלא פירש אסור אבל באם הותר הדבר לכבוד שבת פינו דהוי ידוע לנו הספק ונפסק לקולא וכינו שנפסק הדין להקל ואם הנה נאכל כולו בשבת הנה מותר כולו וכינו דנתחזק כולו בהיתר פינו דאשתרי אשתרי.

ובחידושי למס' ע"ז הארכתי בזה להביא ראיה למעשה דק"מ ווילנא אין עת האסוף פה. והנה מה שרצה עוד להביא ראיה מאברי בשר נחירה חולין י"ז ע"א ומחגיגה דף כ"ו מהפוחת חביתו ע"ג הרגל דקיי"ל פתחמים דלא יגמור, הנה מפל זה אין לו דמיון לנ"ד.

והנה מה שרצה ר"מ לחלק בין ההוא דחגיגה לנ"ד דבבחיגה אין היתר גמור רק מפת
הכרח שלא לביישם ולקף את"כ לא אשתרי אבל היכי דסמכינן על דעת המתיר הוי היתר
גמור וכינן דאשתרי אשתרי.

הנה המעיין בזבחים דף ל"ג יראה שם דלדין קי"ל הסבא להיפוך דהיכי דהוי דחוי
אמרינן פיון דאדחי אדחי אבל היכי דאמרינן אשתרי רק להא אשתרי ולהא לא אשתרי
ובתחלה רוצה הש"ס לומר פסברת ר"מ אף את"כ דוחה שם דהסבא הוי להיפוך והכי
קי"ל.

מיהו מטעם אחר אין דמיון ההיא דחגיגה לנ"ד וכן בעיא דאברי בשר נחירה. דהנה זה
נדאי מצינו בתורה כמה ענינים שהתירה התורה לזמן ואסרה לזמן כגון חמץ שמוותר
בכל השנה ובפסח אסור, וכן דם טוהר לדין דקי"ל מעיין אחד הוא התורה טמאתו
והתורה טהרתו הרי חזינו שהתורה התירה דם נדה זמן מה אחר לידה ואת"כ חזור
לאיסורו א"כ ה"נ באברי בשר נחירה י"ל דמתחלה לא התירה התורה רק לאותו זמן
שיהיו במדבר ואת"כ פשיכנסו לארץ נאסר וכן בטומאת עם הארץ ברגל י"ל דברגל
התירה התורה טומאת ע"ה ואת"כ חזור לאיסורו ואינו תרתי דסתרי אהדדי ולא חוקא
ואטולא.

אבל היכי דאנו סומכין על חד דיעה המתרת טרפות פלוני אם הוי ידעינן שהוא טרפה
אחר השבת גם בשבת הוי אסור רק לכבוד שבת אנו סומכין על הך דיעה דס"ל שהוא
מוותר לגמרי א"כ בגוף השבת או בשעת ההפסד מרובה צריכין אנו להחזיק שהוא מותר
לגמרי וכינן שנפסק הדין שהוא מותר לגמרי קם דינא ואין סותרין אותו לומר להיפוך
את"כ, אבל ברגל או באברי בשר נחירה במדבר ידענו שיהיה נאסר את"כ ואעפ"כ
באותו זמן הוא מותר דהתורה התירה לאותו זמן ולקף לא הוי סתרי אהדדי את"כ.

והנה מה ינמתק בזה לשון הש"ס בבחיגה שם כמה דבעו שם מהו שיניחנה לרגל אחר
וקאמר יד הפל ממשמשין בה ואת אמרת יניחנה לרגל אחר ופריף אטו עד השתא לאו
יד הפל ממשמשין בה, אמר ליה עד השתא טומאת ע"ה ברגל רחמנא טהרה אבל השתא
טמאה היא, ולמה האריף בזה הוי ליה לומר בקיצור עד השתא רגל הוי והשתא חול
והנה לפמ"ש פאן יהי א"ש דהנה מה שאמרה התורה דהפל חבירים ברגל י"ל בו ב'
פוננות א' דברגל תלינן שהע"ה אינו טמא רק טהור פיון דטומאת ע"ה אינו נדאי רק ספק
וברגל תלינן הספק לקולא ואמרינן שהוא טהור באמת, או די"ל דברגל אמרה התורה
דלו יהא שע"ה טמא ממש התורה טהרתו ברגל וכעין דאמרינן מעיין אחד הוא התורה
טומאתו וכו' ובהו יהיו מחולקין המקושן והתרצון, דהמקושן ששאל אטו עד השתא לאו יד
הפל ממשמשין בה הנה ס"ל דטהרת ע"ה ברגל הוי מפת דתלינן לקולא שהוא באמת
טהור א"כ בזה נהי דעכ"פ ס"ל לרבנן דלא יגמור ובע"כ אף דסתרי אהדדי חיישינן
לחומרא מ"מ עכ"פ בהגיע רגל שני דבזמן הרגל עכ"פ תלינן לקולא שהע"ה טהור ומה
לי אותו רגל ומה לי רגל שני, ובשלא בימות החול מחזקינן הע"ה להיפוך שהוא טמא
אבל עכ"פ ברגל שני דמחזקינן ספק ע"ה לקולא שהוא טהור א"כ מה לי רגל זה או רגל
שני ולקף פריף אטו עד השתא לאו יד הפל ממשמשין בה וכו', אבל התרצון דוחה דבע"כ
לאו מפת דנקטינן ספק ע"ה לקולא טהור ברגל דאם הוי מפת ספק לקולא הי' ראוי להיות

מותר אפי' בחול לגמור דהיכי דהוי סתרין אהדדי פיון דהחוקנו להיתר מותר תמיד ובע"כ מדאמרי רבנן לא יגמור אין הפונה של טהרת מגע ע"ה ברגל מפח דנקטינו הספק לקולא רק דטומאת ע"ה ברגל רחמנא טהריה ואמרה דאף שהוא טמא נדון פטהור ברגל ולכה ממילא אחר הרגל הוי טמא דלא טהרו התורה רק לימות הרגל, א"כ תינח ברגל ראשון בשעת מגעו שאין אנו דנין על המאכל ומשקה רק על הנוגע אם הוא טמא או טהור ובזה אנו אומרים דטומאת גברא ברגל התירה התורה, אבל אחר עבור הרגל פיון דהשתא חוזר טומאת ע"ה למקומה א"כ פבר נטמא המשקה או האוכל וכיון דכבר נטמא המשקה שוב ברגל השני הוא טומאת אוכלין ומשקין דאנו דנין על המשקה והאוכל וטומאת האוכל לא התירה התורה אפי' ברגל דטומאת גברי התירה התורה לא טומאת פשר ומשקין, וכעין ההיא דאמרינו בפ"ז דפסחים גבי רצוי ציץ והרבה מזה, לכה דניק הש"ס בשלמא עד השתא טומאת ע"ה ברגל דאנו דנין על ע"ה אם הוא טמא או טהור ובזה טומאת גברי רחמנא טהריה אבל השתא טמאה היא וכיון דחל שם טומאה על החבית שוב טומאת משקין לא טהרה לעולם לכה שפיר יש חילוק בין רגל ראשון לשני זה נראה פונת הסוגיא סוף דבר דלדין אין ראיה לנ"ד מההיא דתגיגה: והנה פיוצא בשאלה זו מצינו שנסתפק הב"ש באה"ע סימן ט"ו בנשא שניה באונס ועבר האונס אם מותר לקיימה והעלה דאסור וצריף לגרשה א"כ הוי נראה דגם פאן הדין פון: והנה בגוף דברי הב"ש פתבתי שם באריכות במקומו והנה פעת ראיתי דאין ראיתו מהרמב"ם מיפ"ת ראיה פלל, לפמ"ש בפוגיא דזבחים ובהבאתי לעיל דהיכי דאמרינו דחוייה אמרינו פיון דאדחי אדחי אבל היכי דאשתרי אמרינו להא אשתרי ולהא לא אשתרי, א"כ ה"נ בזה בשלמא ביפ"ת דהתורה התירה אותה בפירוש א"כ הוי היתר לא דחוייה, וכן אהנו"ל במס' סנהדרין שאמר דוד ליואב יפ"ת רחמנא שריא א"כ מוכח דאינו דחוייה רק הותרה, ובפרט לפי מ"ש רש"י בברכות דף כ' גבי מת מצוה דלא נחשב דחוייה דלאו דטומאה לא נאמר גבי מת מצוה יע"ש ובחידושי הרשב"א.

ובע"כ דס"ל דהיכי דנאמר דהיתר מפורש לא מקרי דחוייה רק הותרה, אבל מה שאינו מפורש דהיתר בתורה נקרא דחוייה א"כ ה"נ היתר יפ"ת לא נחשב דחוייה רק הוי פאלו לאו דלא תתחמתן לא נאמר גבי יפ"ת פלל וממילא הוי היתר גמור, ולכה פיון דאשתרי אמרינו להא אשתרי ולהא לא אשתרי וביאה שניה אסורה אף דנשא בהיתר, אבל היכי דנשא מכת אונס והיתר בזה הוי מפח פיקוח נפש והנה היתר פיקוח נפש הוי רק דחוייה דהרי שבת דחוייה אצל חולה לא הותרה ומכ"ש לכל האסורין ולכה פיון דאדחי אמרינו הואיל ואדחי אדחי ומותר אפי' עבר האונס ואכ"מ להאריף בזה.

מיהו אפי' לדברי הב"ש אין לו דמיון לנ"ד דהתם אמרינו דלזמן האונס התירה התורה ולא אחר האונס, ואם הוי דעיינו שאחר האונס תהיה אסורה מ"מ בשעת האונס תהיה מותרת דבמקום פ"נ מותר הפל דאין לה דבר שעומד בפני פיקוח נפש, אבל באם מתירין איזה דבר לשבת הנה אטו יש פח לשבת לדחות דבר אסור, ובע"כ אם אנו מתירין דבר שהוא לכבוד שבת צריכין אנו להחזיק שהוא מותר לגמרי תמיד, דאם הוי מחזיקין אותו לאיסור לאחר השבת לא הוי לו היתר גם בשבת.

ובע"כ צריכין אנו לומר בשבת שהוא מותר לגמרי וכיון שפבר הוחזק לגמרי להיתר היאך נחזור ונאסור אותו ובכה"ג קם דינא. והנה פשאני לעצמי הי' נראה לי דדין זה ש"ס מפירש הוא ביבמות דף ל"ז בפלוגתא דספק ויבם אם אמרינן אח"כ פשבאו לחלוק בנכסי יבם אם יכול לטעון ממ"נ, והנה פליגי שם ר"א ס"ל קם דינא ור' ירמיה ס"ל הדר דינא ואנן קיי"ל באה"ע ובחו"מ סי' רס"ח בהג"ה דקם דינא, וא"כ חזינו דהיכי דנפסק הדין עפ"י ספק נחשב פנדאי נאפ"י בהזדמן אח"כ הטעם דלא שיניף בזה הטעם הראשון שהחזקנוהו לראשון בו מ"מ אמרינן כיון דנפסק הדין נפסק אף דאזל ליה הטעם בשביל מה פסקנו פה, וא"כ ה"נ כיון שתחלה פסקנו להיתר מפח כבוד שבת או הפ"מ אף דאח"כ אזיל ליה הטעם מ"מ קם דינא וכיון דנפסק הדין נפסק.

ואין לומר דהתם הטעם מפח הפקר ב"ד או מחילה, דמחילה נדאי לא שיניף בזה דהרי לא ידע דמחיל דומה לע"מ שאין לה עלי אונאה א"כ ה"נ כיון דהספק אינו יודע אם הוא בר מיתנא הוא או לא אין פאן מחילה.

וגם מטעם הפקר ב"ד לא שיניף בזה דמה"ת יהי' בזה הפקר ב"ד נהרי לא אמרינן הפקר ב"ד הפקר רק כשעשה שלא כהוגן או שראו חכמים איזה טעם בדבר וצורף אבל בזה מה"ת יעשה בזה הפקר ב"ד.

וגם מנ"ל לר' אבא לומר שעשו בזה תקנת הפקר ב"ד, ובע"כ בלא"ה ס"ל מסברא דכיון שפסק הדין נפסק וקם דינא. א"כ ה"ה באיסור הוי כן כיון דנפסק הדין קם דינא.

וראיה לזה דלא הוי מטעם הפקר ב"ד או מטעם מחילה ממה דקאמר שם הש"ס דר"א ור' ירמיה בפלוגתא דאדמון ורבנן קמפליגי במי שאבדה לו דרף שדיהו וכו' ולמה לא קאמר דאפי' ר' ירמיה ס"ל פרבנן התם דטעמא דרבנן התם דעכ"פ ידע דמחיל שהרי יודע שנאבד לו דרף שדיהו וידענמחיל.

אבל פאן אינו יודע אם הוא בר מיתנא או לא ולא ידע דמחיל לכה הדר דינא ור"א אומר אפי' פאדמון דר"א מיירי בפסקו לו הב"ד לכה הוי הפקר ב"ד הפקר ואדמון מיירי שלא פסקו לו הב"ד רק שנאבדה לו דרף שדיהו ולא שיניף בזה הפקר ב"ד ולכה ס"ל הדר דינא ומדלא מתרץ כן מוכח דס"ל להש"ס דאין הטעם מפח הפקר ב"ד או מחילה וא"כ נראה ה"ה באיסור נמי אמרינן קם דינא.

והנה לדינא נדאי אין לזוז מדברי הפמ"ג דמותר בכל ענין וכן מנהג פשוט בכל המקומות היכי דהוי מותר לגמרי מותר. וכן יהיה מוכח גבי תקנות עצונות שמקילין כמה פעמים במקום עגון ועיין בח"מ סי' י"ז ס"ק ל"א מ"ש בשם המ"ב והרא"מ דהיכי דהוי פלוגתא אזלינן לקולא במקום עיגון וכתב שם הח"מ דלפעמים לא נחשב מקום עגון כגון בזקנה וכו' וא"כ אטו אם נתיר אשה במקום עגון נאמר לעת זקנותה כשלא יהיה מקום עיגון תחזור ותיאסר, וגם אם מת בעלה אטו אם נאסר אותה להנשא מחדש דעתה לא שיניף מקום עגון וזה לא נשמע מעולם ובע"כ כיון שהותר הדבר ונפסק הדין קם דינא לגמרי: והנה בהיותי בזה ראיתי בש"ף יו"ד סי' רמ"ב בפסק איסור והיתר שתמה על הב"ח דס"ל אפי' בשל תורה סמכינו על יחיד במקום רבים והש"ף ס"ל דדוקא בדרבנן סמכינו על יחיד במקום רבים ולא בשל תורה יע"ש ונתמה איף אשתמיט מיניה דברי המ"ב

בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת הָרֵא"מ דְּגַם בְּאִסּוּר א"א סְמְכִינָן עַל יַחֲדַי בְּמִקּוּם רַבִּים בְּשַׁעַת הַדְּחָק וְעֵינָךְ חִילָה הָיִי מִמְּשַׁנָּה דְּעֵדוּת וּמַה שְּׂמַתִּירִין אִיסּוּר בְּמִקּוּם הָפ"מ הָיִי נְמִי מִפְּתַח הָרַחֲמִים מְשַׁנָּה וְהָרִי אִיסּוּר א"א דְּאוֹרְיִיתָא וּס"ל לְהָרֵא"מ וּמ"ב דְּסְמְכִינָן לְקַלְיָא.

וּמ"ש הַש"ךְ רְאִיָּה מֵהוֹרְגִין נְפֹשׁ וְעִיר הַנְּדַחַת עַפ"י דַּעַת הַמְרַבִּין נְדַחָה עַפ"י דַּעַת הַח"מ חַב"ד לְשִׁבְאַתִּי שְׁהִיכִי שְׁפִלְיָה בְּשַׁעַת הַדְּחָק כְּגוֹן שְׁפִלְיָה בְּהַרְיַגַת הַנְּפֹשׁ גּוֹפִיָּה אוֹ גְּבִי עִיר הַנְּדַחַת שְׁפִלְיָה בְּזָה עֲצָמוֹ וְכִינּוֹן דְּפִלְיָה בְּשַׁעַת הַדְּחָק עֲצָמוֹ הַדְּרִינּוֹן לְכָלֵּל דְּהַלְכָּה כְּרַבִּים אֲבָל הַב"ח וְכֵן הָרֵא"מ מֵיִרְיָה דְּפִלְיָה הִיכִי דְּלִיפָא דְּחָק וְכַמ"ש הַח"מ לְכָךְ הִיכִי דְּהָיִי שַׁעַת הַדְּחָק סוֹמְכִין עַל דְּבָרֵי הַיַּחֲדָי.

וְהִנֵּה פְּלִגְתַּת הַב"ח וְהַש"ךְ בְּזָה יִהְיֶה תְּלוּי בְּשַׁנֵּי הַפִּירוּשִׁים שְׂפָתַב הַר"ש בַּפ"ב דְּעֵדוּת שָׁם בְּפִירוּשׁ הַמְּשַׁנָּה דְּנִקְטָ טַעְמָא שְׂאִין ב"ד יָכוֹל לְבַטֵּל דְּבָרֵי ב"ד חֲבִירוֹ וּבַתּוֹסְפָתָא נִקְטָ טַעְמָא כְּדִי שְׂיִסְמְכוּ עָלָיו בְּשַׁעַת הַדְּחָק דְּלַחַד פִּירוּשָׁא מְפִנְרֵשׁ שָׁם דְּחַד טַעְמָא הוּא וּלְאִידָךְ פִּירוּשָׁא מְפִרֵשׁ שָׁם דְּתָרֵי טַעְמֵי נִינְהוּ יִיע"ש.

וְהִנֵּה לְהַרְפִּיּוּשָׁא דְּחַד טַעְמָא הוּא עִם הַתּוֹסְפָתָא בַּע"כ מוֹכַח כְּדַעַת הַב"ח דְּאָרְךָ בְּשֵׁל תוֹרָה סְמְכִינָן עַל יַחֲדַי בְּמִקּוּם רַבִּים דַּא"כ קָשָׁה לְקוּשְׁתֵּי הַמְּשַׁנָּה לְמַה נְּשַׁנָּה דְּבָרֵי הַיַּחֲדָי בְּמִקּוּם רַבִּים בְּשֵׁל תוֹרָה וְכַמָּה פְּלִגְתוֹת בַּד"ת יֵשׁ דְּהָיִי יַחֲדַי בְּמִקּוּם רַבִּים וּבַע"כ לְסַמְנוּךְ עָלָיו בְּשַׁעַת הַדְּחָק וּמוֹכַח כְּדַעַת הַב"ח, אֲבָל לְאִידָךְ פִּירוּשָׁא דַּב' טַעְמִים הָיִי י"ל שְׁפִיר דְּבִשְׁל תוֹרָה שְׂיִיךְ טַעַם הַמְּשַׁנָּה וּבְדַרְבְּנָן נִקְטָה הַתּוֹסְפָתָא עוֹד טַעַם דִּיהִיָּה לְסַמְנוּךְ עָלָיו בְּשַׁעַת הַדְּחָק וִי"ל כְּדַעַת הַש"ךְ.

וְהִנֵּה לְוִלֵי דְּמִסְתַּפִּינָא הֵייתִי אוֹמֵר מְלִתָּא חֲדָתָא לְפִרְשׁ הַמְּשַׁנָּה דְּעֵדוּת דְּהִנֵּה לֹאמֵר דְּחַד פִּירוּשָׁא הוּא הַמְּעִינָן שָׁם בְּלִשׁוֹן הַמְּשַׁנָּה יִרְאָה הַדְּחָק וְאִין לִשׁוֹן הַמְּשַׁנָּה סוֹבֵל כָּלֵל כֵּן וּלְפִי' הַשְּׁנֵי דְּשַׁנֵּי טַעְמִים קָשָׁה בְּאַמַּת לַמ"ל ב' טַעְמִים בְּחַד סְגִי וּבְפִרְט לְדַעַת הַש"ךְ א"כ קָשָׁה אֲפַתִּי לְמַה נְּשַׁנָּה דְּבָרֵי הַיַּחֲדָי בְּמִקּוּם רַבִּים בְּשֵׁל תוֹרָה וְצָרִיכִין אָנוּ לְבּוֹא לְטַעַם הַמְּשַׁנָּה א"כ נְּסַתְּפִק עֲצָמֵינוּ בְּטַעַם הַמְּשַׁנָּה.

וְאִם רְצָה הַתּוֹסְפָתָא לְהַשְׁמִיעֵנוּ דִּין זֶה דְּסְמְכִינָן עַל דְּבָרֵי הַיַּחֲדָי בְּשַׁעַת הַדְּחָק בְּדַרְבְּנָן הָיִי לִיָּה לֹאמֵר זֶה לְדִין בַּפ"ע לֹא דְרָךְ טַעַם עַל הַמְּשַׁנָּה. וּלְכָךְ נִרְאָה לֹאמֵר.

דְּהִנֵּה יֵשׁ לְהוֹכִיחַ מִן הַש"ס דְּעֵרוּבִין (ד' מ"ו ע"א) דְּהִיכִי דְּמַתִּירִין מִשׁוּם שַׁעַת הַדְּחָק כְּשֶׁעֲבַר הַדְּחָק חוֹזֵר לְאִיסּוּרוֹ וְהוּא מַמ"ש שָׁם הַתּוֹס' ד"ה לְסַמְנוּךְ עָלָיו בְּשַׁעַת הַדְּחָק וְז"ל פִּי' הַקּוּנְטֵרְס דְּשַׁנַּת בְּצוֹרֶת הָנְאִי וְכו' וַא"ל לֹאמֵר כֵּן דְּבַדְּחָק כַּה"ג אֲפִי' רַבְּנָן מוֹדִים כְּדָאמֵר פ"ק דְּנִדְבָה אִין שַׁעַת הַדְּחָק רְאִיָּה וּמְפִרֵשׁ הֵתָם דְּשַׁנַּת בְּצוֹרֶת הָנְאִי, וְמַה הַקְּשׁוֹ וְהוֹכְרָחוּ לֹאמֵר דְּתָרֵי שַׁעַת הַדְּחָק הָיִי כְּמִשְׁמַעוֹת לְשׁוֹנָם דְּבַדְּחָק כַּה"ג אֲפִי' רַבְּנָן מוֹדוּ מִשְׁמַע דְּהֵם מְפִרֵשִׁים דְּחָק דַּר"א הָיִי עֲנִין אֲחַד, וְלְמַה לֹא פִּירְשׁוּ כֵּךְ דְּזָה אִיפָא בִּינֵיהוּ אִם נְּסַמְנוּךְ לְהַתִּיר אֲפִי' כְּשֶׁעֲבַר הַדְּחָק דְּלַכְּמ"ש אִי חֲכָמִים אִין שַׁעַת הַדְּחָק רְאִיָּה הָיִי רַק בְּשַׁעַת הַדְּחָק מוֹתֵר אֲבָל לְאַחַר שֶׁעֲבַר הַדְּחָק חוֹזֵר לְאִיסּוּרוֹ כִּינּוֹן דְּלִדְיָהוּ הָיִי וְדַאי טַמָּא א"כ בְּזָה דוֹמָה לְאַבְרֵי בְּשֵׁר נְּחִירָה וְאִינְךָ כַּמ"ש לְעִיל דְּכְשֶׁעֲבַר טַעְמֵנוּ חוֹזֵר לְאִיסּוּרוֹ אֲבָל לְדִידוֹן כִּינּוֹן דַּר"א פְּלִיג וּמְטַהֵר לְגַמְרֵי לְכָךְ קָאמֵר רַבִּי כְּדַאי ר"א לְסַמְנוּךְ עָלָיו בְּשַׁעַת הַדְּחָק.

וילכה פינו דנפסק הלכתא פנותי בעת הדחק מותר לגמרי ואפ"י פשעבר הדחק מותר ויהיה פונת רבי להתיר אפ"י פשעבר הדחק פינו דכדאי ר"א לסמוך עליו בשעת הדחק ונקבע הלכה כמותו ושוב מותר לעולם ומה הקשו על רש"י, ובע"כ שהם ס"ל דכל היכי דאנו פסקינן ביחיד במקום רבים בעת הדחק פשעבר הדחק אסור וילכה הקשו שפיר על רש"י דבשעת הדחק גם רבנן מודו.

ולפ"ז יש לומר דשיטת רש"י שמפרש שם דשעת הדחק הוי שנת בצורת שלא תקשה עליו קושית התוס' יספור באמת פדעת הפמ"ג הנ"ל דהיכי דהותר לגמרי הותר והוי דין זה במחלוקת שנויה בין רש"י ותוס' ולפ"ז אנו נחזיק פדעת התוס' דהיכי דמקילין ביחיד נגד רבים אין הותר רק בשעת הדחק ולא אח"כ, ולפ"ז י"ל דאדרבא דוקא בשל תורה הוי פן היפוך מדעת הש"ס אבל לא בדרבנן והיינו לפמ"ש בחידושי פ"ק דנדדה בשם הרשב"א דדוקא בדרבנן חיישינן לחוכא ואטוליא אבל בשל תורה ל"ח א"כ יש לומר דבשלא דוקא בשל תורה שפיר סמכינן על יחיד במקום רבים בעת הדחק פדעת הב"ח ומ"מ לא חיישינן לומר פינו דפשעבר הדחק חוזר לאיסורו ויהיה חוכא ואטוליא דד"ת לא בעי חזוק ול"ח לזה, אבל בדרבנן לא סמכינן על יחיד במקום רבים בשעת הדחק ג"כ פינו דאף אם נתיר בעת הדחק עכ"פ פשיעבור הדחק יחזור לאיסורו ויהיה חוכא ואטוליא לכה אסור תמיד ולא סמכינן על יחיד במקום רבים.

ואל תתמה בזה שהרי כמה פעמים מצינו שעשו חז"ל חזוק לדבריהם יותר משל תורה וה"ה בזה ומה דקאמר רבי פדאי ר"א לסמוך עליו בשעת הדחק אף דהתם הוי דרבנן כמ"ש הש"ס סי' רמ"ב ומבואר פן בעירוובין היינו דהתם שאני פינו דחזינן דרבנן עצמם מחלקים ומתירין בשעת הדחק לכה שוב פינו דר"א מתיר לגמרי נחתינן חז דרגא ומותר אפ"י פשעבר הדחק וכמ"ש"ל בזה פונת רבי במ"ש פדאי הוא ר"א לסמוך עליו בשעת הדחק דנ"מ דאף אם עבר הדחק מותר, והיינו דוקא התם דרבנן עצמם מפרשי בדבריהם דבשעת הדחק מותר לכה נחתינן חז דרגא וסמכינן על יחיד במקום רבים אפ"י אם עבר הדחק וילכה לא הוי חוכא ואטוליא אבל היכי דאין הרבים מודים בעת הדחק רק דאנו סמכינן על היחיד במקום רבים בעת הדחק א"כ בזה פשעבר הדחק אין פת להתיר וא"כ פינו שפוף סוף אחר שיעבור הדחק נאסר שוב אפ"י בשעת הדחק אין להתירו דחיישינן לחוכא ואטוליא ואתי לזולתי בדרבנן וחסור בזה משל תורה.

והנה הו פללא דאין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבירו אא"כ גדול ממנו וכו' יש לומר היינו רק בדרבנן דעשו חזוק לדבריהם יותר משל תורה וילכה אף שרואין לדבריהם טעם הגון אין בידם לבטל דברי ב"ד אחר אא"כ גדולים מהם בחכמה ובמנין אבל בשל תורה לא הוי פן רק אם רואין שטעמם ונמוקם עמם יכולין לבטל דברי ב"ד שגדול ממנו.

ובזה א"ש הפל דטעם המשנה דאין ב"ד יכול לבטל הנצרה לדרבנן דבזה לא שייך טעם התוספתא לסמוך עליו בשעת הדחק דהרי בדרבנן אפ"י בשעת הדחק אין סומכינן על היחיד במקום רבים וילכה הנצרה לטעמא שמה נראה ב"ד שהלכה כמותו ואם לא הנה נשנה שהנה שם תיקף חולק לא היו יכולין אח"כ לחלוק דאין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבירו אבל פשיש יחיד החולק תיקף אז יכולין אח"כ לפסוק כמותו אם נראה להם שהדין

עמו, אבל בתוספתא הנצרה לדאורייתא דבזה אין שינוי הטעם דאין ב"ד יכולין לבטל דברי ב"ד דבירו דבד"ת יכולין לבטל לכך הנצרה בזה לטעמא לסמוך עליו בפשעת הדחק דבשל תורה שפיר סמכינן בפשעת הדחק על דברי היחיד ודוקא בפשעת הדחק ולא יותר ומרנונייהו צריכי פן הוי לכאורה נראה לומר ע"ד פלפול נחדאי קוב"ה בפלפולא.

אבל לא למעשה כיון שהוא נגד משמעות הפוסקים ראשונים ואחרונים. דמכילם משמע דבדרבנן נדאי סמכינן בפשעת הדחק אדברי יחיד גם כן נוהגין כל מורי הוראות דהיכי שיהוה לכבוד שבת או הפ"מ הותר לגמרי ואינו חוזר ונאסר כלל והדין דין אמת ובכ"ז הנה עוד מקום להאריף אלא שאין כחי עמדי אולי יזכני ה' בזמן אחר לכאור יותר בזה ולקבוע בה מסמרות ועיין לקמן בס"ב רמ"ב בזה.

והנה חזר השואל והשיב לי על דברי הנ"ל וזה אשר השבתי לו. הנה בראש מה שצ"ח להביא סיוע לדברינו שיש חילוק בין דאורייתא לדרבנן דבד"ת ל"ח לחוכא ואטולוא ובדרבנן חיישינן לחוכא ואטולוא מפרש"י ערוובין דף ע"ו ע"א ד"ה לא מוכחא מלתא שכתב אבל הנה פתים הא קיימי קמו ואי משווינו הכא הכי והכא הכי הוויין מילי דרבנן פחוכא ואטולוא וכו' ומפח זה תמה למה הנצרה אני להביא ראיה לזה מדברי הרשב"א אחר שכן מוכח מפרש"י.

והנה אחר המחילה דומה בראיה זו פה הוא עורבא דמיימי עורבא לקייניה ונהרי אדרבא מוכח משם להיפוך פי ר"מ לא העתיק לשון רש"י כהנונייתו אף לפי מה שהעמקתי אני ולהמענין שם בש"ס מוכח להיפוך שהרי משני שם לחלק בין מנכרא מלתא או לא ומוכח להדיא דדוקא גבי בית שהוא עומד במקום אחד תמיד והוי קבוע בזה חיישינן לחוכא ואטולוא, אבל היכא דלא מנכרא מלתא כגון בהניח עירובו בה"ש שניהם קנו עירוב.

וא"כ מוכח להיפוך דגבי בה"ש אף דהוי נמי תרתי דסתרי אהדי אעפ"כ שניהם קנו עירוב ולא חיישינן לחוכא ואטולוא. ודברי הרשב"א מוכח דאף היכא דלא מנכרא מלתא חיישינן לחוכא ואטולוא.

ולפ"ז צריף לומר באמת מה דהתם בערוובין ל"ח לחוכא ואטולוא היכא דלא מנכרא מלתא היינו מפח דבעירוב הקילו כמו דמשמע בכמה דוכתי דבעירוב הקילו אפי' משאר דרבנן ולכך בערוובין עצמו מחלקינן בין היכא דמנכרא מלתא טובא חיישינן אפי' בערוובין לחוכא והיכא דלא מנכרא מלתא כ"כ ל"ח בעירובין לחוכא אבל בשאר איסור דרבנן חיישינן לחוכא אפי' היכא דלא מנכרא מלתא.

ועיין בהבדלי ס' התיים סי' שצ"ג שם הוכחתי מלשון הרא"ש דס"ל דיש חילוק בין חמור לקל דבתמור חיישינן לחוכא ואטולוא ול"ח בזה באיסור קל יע"ש, מיהו היינו דוקא בדרבנן אז יש חילוק בין חמור לקל דבתמור חיישינן לחוכא וקל ל"ח לחוכא ובשל תורה בכל ענין ל"ח לחוכא וז"ב ונכון: ומה שהקשה ר"מ מפתובות דף י"ג למ"ד המכשיר בה מכשיר בבתה ואמאי חיישינן בזה בשל תורה לחוכא ואטולוא.

הנה מאוד אני תמה עליו למה אומר פן וכי ס"ד לומר שנתיר איסור תורה בשביל שלא יהיה חוכא ואטולוא והיכן מצינו פן בשום מקום דמתירין איסור תורה משום פן וגם היכן נרמז זה בתורה.

וילכה נראה דאף מ"ד המכשיר בה פוסל בבתה אינו מן התורה רק מדרבנן מפח מעלה עשו ביוחסין וכעין שכתבו התוס' שם דף י"ד ד"ה אלמנת עיסה בסוף דבריהם דהבת אינה אסורה רק מפח מעלה עשו ביוחסין כן י"ל בזה, או מן התורה מהני חזקת האם להקבת פינן דזה תלוי בזה מהני חזקת האם להקבת, ומה דאמרינן בטה דלית לה חזקה היינו רק מדרבנן דלכה החרמירו רבנן בה יותר מבאמה פינן דלדידה עצמה ליפא חזקה רק מפח האם לכה החרמירו בה יותר אבל מן התורה מהני חזקת האם להקבת, או אפשר דמן התורה אפ"ל בלי חזקה היתה הבת מותרת מפח דמייירי ברוב פשרים אצלה או מפח דאשה בודקת ומזנה ולכה מהלין טעמי אפ"ל בלי חזקה מותרת רק מפח מעלה עשו ביוחסין כמו דעשו מעלה דבעינו תרי רובי כף עשו דבעינו דוקא חזקה דכשרות ולכה בבתה דלית לה חזקה דעצמה לכה החרמירו לאוסרה וכינו דאפ"ל למ"ד זה דפוסל בבתה הוי רק דרבנן ממילא ס"ל לאידך מ"ד דמאן דמכשיר בה מכשיר בבתה דלא להוי מלתא דרבנן כחוקא ואטלולא אבל בשל תורה ודאי ח"ו לומר כן דנתיר שום איסור תורה מפח חשש חוקא והנה בחדושי למס' ע"ז דף ל"ב ע"ב הבאתי שם ראיה למעשה דק"ק ווילנא אין עת האסר פה מיהו הינצא משם בקיצור פתבתי די"ל דמ"ש בכ"ק דחולין גבי ספק בשחיטה דמשום דבי ר' ינאי אמרו גבילה ואסורה באכילה במתניתא תנא גבילה ומטמא במשא וקאמר שם הש"ס דפליגי בדר"ה דחד ס"ל בחזקת איסור אמרינן בחזקת טומאה לא אמרינן וחד ס"ל בחזקת טומאה נמי אמרינן, וכתבנו דבהא פליגי דהרי ודאי בהמה בחי' לאו בחזקת טומאה עומדת דהרי מחיים אינה מטמאת ואף לרש"י דס"ל מחזיקין מאיסור לאיסור היינו מאיסור לאיסור ולא מאיסור לטומאה רק עיקר הטעם הוא דהך תנא דס"ל פינן דסתרי אהדדי דהרי הוי ממ"נ אם אינה בחזקת גבילה ראוי להיות מותרת אף באכילה ואם אמרינן באכילה מחשש גבילה ראוי שתטמא ג"כ וכיון דסתרי אהדדי אזלינן לחומרא בתרנייהו ולכה אף מטמא ואידך ס"ל דלא משגיחינן בסתרי אהדדי ולכה באכילה דיש חזקה לאיסור אסורה ובטומאה דליפא חזקה מותרת.

הנה נראה ראי' מפורש לזה למעשה דק"ק ווילנא דהנה תנאי פליגי שם בפלוגתא זו אם בשל תורה משגיחינן לסתרי אהדדי או לא, אף היינו דוקא אם אמרינן הפל או מה שראוי לאסור אסור ומה שראוי להתיר מותר אבל לומר להיפוך שהפל מותר מפח סתרי אהדדי זה ח"ו לומר כן ולא עלה על דעת אדם לומר פינן דאינו מטמא דליפא חזקת טומאה ואדרבא יש לו חזקת טהרה דבחי' טהורה ראוי שתהי' מותרת אף באכילה שלא יהי' סתרי אהדדי בע"כ דזה לא אמרינן בשום ענין ומה בין זה למ"ד המכשיר בה מכשיר בבתה ואדרבא התם הוי שני גופין וחי' שנינו לסתרי אהדדי ובבהמה שנולד ספק בשחיטה הוי גוף אחד ולא משגיחינן לסתרי אהדדי ואף שאינו מטמא במשא אסורה באכילה ובע"כ כמ"ש דאף למ"ד הפוסל בבתה הוי רק דרבנן ולכה חיישינן לסתרי אהדדי: והנה לולי דמסתפינא הייתי אומר דבר חדש דלכה בטה פשרה מן התורה אף דליפא חזקה דכשרות דלא מבעיא לשיטת הרמב"ם דס"ל דספק תורה לקולא מן התורה פשיטא שהיא מותרת דאף בלא חזקה הוי לקולא מן התורה אף גם להסוברים דספק תורה מן התורה לחומרא מ"מ בנ"ד נראה לומר פינן דבכה"ג בראיה מדברת או מעוברת יש בה שני ספקות אחד אם נבעלה לממזר והיא ממזרת או שנבעלה לחלל והיא חללה וא"כ פינן דאמרינן בזבחים דף ל"ג דרבנן טמאי מתים ולענין זבים מתוך שהותרו לטומאתן הותרו

לזיבתו וכן נמי מתוך שהותר לצרעתו הותר לקריו ייע"ש וא"כ ה"נ אמרינו דכינו דספק ממזר ודאי מותר מן התורה וא"כ בהזדמנו יחד ספק ממזר לקהל וספק חללה לכהן אמרינו מתוך שהותרה לקהל ול"ח לספק ממזר מותרת נמי לכהן ול"ח לספק חללה ונהרי התם נמי אם לא ה"ל מזדמנו להם טנמאת מת או צרעת היו אסורין מפת זיבתו וקריו ואעפ"כ אם נזדמנו עוד אסור עדיף טפי ואמרינו כינו דאשתרי אשתרי.

וכן מצינו גבי פלאים בבגדי כהונה דס"ל להראב"ד דמותרין אף שלא בשעת עבודה מפת כינו דאשתרי אשתרי, א"כ ה"נ דנהי דאם נזדמנו ספק חללה לבד אסורה מן התורה מ"מ אם נזדמנו ספק ממזרת וחללה יחד כינו דלקהל התיירה התורה ספק ממזרת אמרינו כינו דאשתרי לקהל אשתרי אף לכהונה ולא מבעיא למ"ד התם בזבחים דאמרינו כינו דאשתרי אשתרי דראוי לומר פן פאן אף למ"ד התם דס"ל דהואיל ואשתרי אשתרי לא אמרינו רק הואיל ואדחי אדחי אמרינו נראה דא"ש ג"כ, דודאי הא דספק ממזר מותר מן התורה אינו היתר רק דחוי' שהרי לולי דגלי קרא דספק ממזר מותר הוי אמרינו דמצד הסברא אסור מן התורה ככל ספק אסור וא"כ נהי דגלי קרא דספק ממזר מותר מ"מ י"ל דהוי רק דחוי כינו דאין לו תקנה לבא בקהל בע"א לכך התיירה התורה ספק ממזר ולעולם הוי רק דחוי ולא הותרה ולכך אמרינו כינו דאדחי אדחי ולכך פשרה אף לכהונה ול"ב לטעם חזקה רק מדרבנן תליא מלתא בחזקה ובדרבנן שפיר חיישינן לחוכא וכו', ועיין בתוס' בכתובות דף י"ג ע"ב ד"ה מסייע לי' לריב"ל מוכח שם דאף ברוב פסולין שייך לומר דהוי מחצה ע"מ רק מפת ספק אסור אסור ככל ספק אסור ייע"ש וא"כ א"ש דברינו לעיל.

גם י"ל אף ברוב פסולין פשרה מן התורה מפת כרי דידה אף בלי חזקה דע"א נאמן באיסורין או מפת דאשה מזנה בודקת ומזנה וכו': והנה עפ"י סברתינו הנ"ל שחזשנו י"ל קושיות התוס' שם ד"ה מכשיר אפי' ברוב פסולין שהקשו מקדושין דקאמר אי מד"ג ה"א דוקא ברוב פשירים אצלה וכאן קאמר דמכשיר אפי' ברוב פסולין.

ולפמ"ש י"ל דהנה רוב פסולין י"ל בו שני פנונות אחד דהוי רוב פסולין ממזרים לבד או חללים לבד והשני די"ל בהצטרף יחד ממזרים וחללים בכללם יחד הוי רוב פסולין, ולפ"ז א"ש הש"ס בכתובות דקאמר דמכשיר אפי' ברוב פסולים הפונה דבהצטרף יחד ממזרים וחללים יחד הוי רוב פסולים ובזה שפיר י"ל דמכשיר ממ"נ שהרי לישראל ליכא רוב פסולין והוי רק מע"מ וספק ממזר מן התורה פשר ושוב כינו דהותר מפת ספק ממזר אמרינו כינו דאשתרי אשתרי ומותרת אף לכהן אף דהוי רוב פסולין לזה אבל באם הוי רוב חללים לבד בלי צרוף הממזרים שפיר י"ל דבזה פוסל ר"ג לכך קמ"ל דאף בכה"ג פשרה.

זה פנונת הש"ס בקדושין וא"ש ודו"ק, מיהו לא פתבתינו רק דרף הערה בעלמא ואין לי פנאי לעמוד בכור הבחינה נא מרו"מ לעינינו בזה היטב אולי ימצא בזה איזה סתירה או סיוע יודיעני ואשים לבי עליו.

והנה עכ"פ הינצא מזה דנראה דמאן דפוסל בבתה הוי רק דרבנן ולכך חולק וס"ל למאן דמכשיר מכשיר בבתה דבדרבנן חיישינן לחוכא ואטלולא אבל בשל תורה ח"ו להקל בשום אסור מפת חשש חוכא וכו': וע"ד אשר הקשה ר"מ על דברי הפרישה שהביא

הפמ"ג ביו"ד סי' ק"ב במשפחות ס"ק ב' דס"ל דבדבר שיש לו היתר לא שייך דין דבר חשוב דלא בטל וע"ז הקשה מן הש"ס מס' ע"ז דקאמר דכפרות של בעה"ב לא בטלו ונהרי הרמב"ם ס"ל דדשיל"מ אינו בטל.

והנה רו"מ פתב שהוא קושיא תמורה ולפענ"ד אין פאן אפי' ריח קושיא תדא דהפרישה לא פתב רק ליישב דברי הרשב"א בביצת ספק טרפה ולכך לדברי הרשב"א מתרץ שהוא יספור פן דשיל"מ אין בו דין ד"ח והיינו שהרשב"א יספור פהסוכרים דחמץ לא הו"ל דשיל"מ ונהרמב"ם דס"ל דחמץ הו"ל דשיל"מ יספור באמת דאף בכה"ג שייך דין דברים חשובים.

ועוד הרי דעת פמה פוסקים דחמץ לא הו"ל דשיל"מ מפת דחוזר לאיסורו לשנה הבאה וא"כ נהי דדעת הרמב"ם דחמץ הו"ל דשיל"מ היינו דס"ל דביתר תרנוניהו אולינו לחומרא דלענן ביטול אינו בטל פיון דעכ"פ לאחה"פ יש לו היתר יש לו חומרא דדשיל"מ דאינו בטל מיהו להיפוף נמי לענן דין דברים החשובים אינו בטל פיון דאינו היתר לגמרי שהרי חוזר ונאסר לשנה הבאה ולכך ביתר תרנוניהו אולינו אבל הפרישה מייירי בדבר שיש לו היתר לגמרי ואינו חוזר ונאסר כלל בזה פיון דיש לו היתר לגמרי לא תחמירו בו דין דברים החשובים.

ובחדושינו למס' ביצה פרשנו בזה דברי התוס' התמוהין בסוגיא דזמן שחורים ד"ה האיקא חד דמערב בהו שהקשו דלכטל ברוכא ותרצו דב"ח חשיבי ולא בטלי א"נ דהו"ל דשיל"מ ולא בטלו והנה השעה"מ תמה דקארי לה מה קארי לה וכי לא ידעו דדשיל"מ לא בטלו, אף נראה דא"ש דהנה לכאורה דברי התוס' סתרי לדברי הפרישה הנ"ל שהרי פתבו, דבע"ח חשיבי ולא בטלו ונהרי הו"ל דשיל"מ ואינו שייך בי' דברים חשובים ולכאורה מוכח דס"ל דאף בדשיל"מ שייך דין דברים חשובים, אף י"ל דמוקצה שאני פיון דאם לא נזמינם מחדש יהיו חוזרין ונאסרין לשבת הבאה הוי כמו חמץ בפסח דלא הו"ל דשיל"מ ובחדושי להל' יו"ט חלקתי בין זה לחמץ ועכ"פ מקום יש לומר דגם מוקצה לא הו"ל דשיל"מ פיון שחוזר ונאסר לשבת הבאה לכך הוי ס"ד של התוס' דלא שייך בזה דין דשיל"מ וע"ז תרצו שני התרוצים ושניהם הם תירוץ אחד דממ"נ אם אולינו ביתר צד האיסור שחוזר ונאסר לשבת הבאה א"כ שוב הו"ל בע"ח ולא בטלו ואם גלף ביתר צד ההיתר שפחול יש לו מתירין הו"ל דשיל"מ ולא בטל ושניהם יחד לא בטלו ממ"נ.

ודו"ק היטב פי נכון הוא מאוד והיינו ממש פשוט קושיתו גבי חמץ. את זה ראיתי להשיבו בקצרה ועוד חזון למועד לטייל עמו בעזה"י ארנפות וקצרות: והנה נשמט מלעיל שמ"ש דהתוס' בס"ד ס"ל דיוני שובך לא הו"ל דשיל"מ הואיל וחוזרין ונאסרין לשבת הבאה הנה צריך אני לבאר דדבר זה דשיל"מ ביו"ט אינו בטל מפני שיש מקומות בש"ס אחד בפ"ק גבי ביצה שנוקד' ביו"ט והשני ב"דף ל"ח גבי מים ומלח בעיקסה והנה גבי ביצה שנוקדה ביו"ט בזה שפיר הו"ל דבר שיש לו מתירין דהרי עיקר איסורו בזה הוי מפת נולד וא"כ אח"כ לא יהי עוד מוקצה לעולם ואינו חוזר ונאסר לכך חשבוהו דשיל"מ אבל יוני שובך אם לא נזמינם מחדש חוזרין ונאסרין לשבת הבאה י"ל דלא הו"ל דשיל"מ.

ובתחומין נראה דרש"י נזהר שם בזה במ"ש דהו"ל דשיל"מ דיוכל להוליקה למחר או היום יאכלוה פאן ומרתי למ"ל, וכבר דברנו בזה בחדושי, אף פעת נראה לפי מה דאספרא לן הר"ן בנדרים דכל מה דהוי היתר יותר אינו בטל יותר ייע"ש א"כ א"ש די"ל דרש"י הוי מסופק בהגני שני דעות אם תמץ הו"ל דבר שיל"מ אף דחוזר ונאסר או לא הו"ל דשיל"מ פינו דחוזר ונאסר ולכך פירשן לצאת ידי שניהם דלהגני דס"ל דהוי דשיל"מ אף דחוזר ונאסר לכך פירש פכשוטו דהו"ל לתחומין דשיל"מ דלמחר יוליקוה ולהגני דס"ל דהיכי דחוזר ונאסר לא הו"ל דשיל"מ לכך פי' דזה שאני דיוכל לאכלו היום פאן וכינו דיש לו יותר היתר דגם היום מותר לכך הו"ל דבר שיש לו מתירין אף דחוזר ונאסר משא"כ בתמץ דאין לו היתר היום וכן ביוני שובך דאין לו היתר היום רק למחר שפיר לא הו"ל דשיל"מ פינו דחוזר ונאסר ולכך הקשו שפיר והוכרחו לתרץ פינו דהו"ל בע"ח ודשיל"מ לא בטל ממ"נ דמצד האיסור הו"ל ד"ח ומצד ההיתר הו"ל דשיל"מ ודו"ק.

דברי ידידו נצח וכו': תשובה קעג תשובה שנית על ענין הנ"ל. והנה חזר השואל והשיב לי על דברי נזה אפר השבתי לו.

הנה דברי תורתו קבלתי והיות פי ראיתי פי איננו נחויץ לשעה הנחתיו להשיב תחלה לדבר הנחויץ הלכה למעשה וכשפניתי קצת ראיתי תיקוף להשיבו אף בקצרה רק מה דהוי על צד ההכרח ובמה דסיים רו"מ אפתח.

הנה מה שרצה לסתור דברי בתשובתי במ"ש לו די"ל היכי דאתרמי לן תרי ספיקי יחד כגון ספק ממזר וספק חלל אז פינו דאמרינו ספק ממזר מותר מן התורה אמרינו פינו דאשתי אשתי ולא חיישינו בזה מן התורה אף לספק חלל וע"ז הקשה רו"מ על דברי מדברי התוס' ביבמות דף ח' ד"ה רבא אמר ערונה גופה לא צריף קרא שכתבו דאשתי אשתי לא שייף רק בשם אחד דשם טומאה אחת הוא אבל באיסור וטומאה לא אמרינו פינו דאשתי אשתי ייע"ש א"כ ה"נ ממזר וחלל הוי שני שמות ולא שייף לומר פינו דאשתי אשתי עכ"ד.

והנה מאוד תמה אני על תמיהתו בזה ולמה לא חייש לקמחי' כי תברא בצדו מפמה טעמים. אחד הרי הוא רק תירוץ ב' בתוס' ובתירוץ קמא כתבו דרבא לית לי' דעולא וא"כ ס"ל דאין חילוק בין שם אחד או לא, ועוד אף לפי תרוצם השני רצו רק לחלק די"ל דרבא מודה לעולא רק שהוא מחלק בין שם אחד או לא אבל ודאי הש"ס דלעיל שם דקאמר דערונה גופה צריקה קרא ומפח מה"ד פינו דאשתי אשתי פדעולא ודאי לא ס"ל פן רק ס"ל דבכל ענין אמרינו פינו דאשתי אשתי רק רבא דמתרץ שם בענין אחר דערונה גופה לא צריף קרא לדידן' חדשו התוס' פן שהוא מחלק בין שם אחד או לא וא"כ יש מקום לדברינו לאינף אמוראי שם.

גם אדרבא מסוגיא שם יש סייעתא לדברינו שהרי מוכח שם בפירוש דאף באיסורין שייף לומר פינו דאשתי אשתי ואף באיסור ערונה רק ביבום גלי קרא דלא נימא פן אבל היכי דלא גלי פן הקרא כגון בספק ממזר שפיר אמרינו פינו דאשתי אשתי.

ועוד תמוהין דברי ר"מ ב'יותר דאדרבא דברי התוס' סתרי דבריו דהרי בטומאה נמי דרף פרט הוי לכל חד שם בפ"ע דזה הוי שם בעל קרי וזה שם מצורע והוי דרף פרט כל חד שם בפ"ע מיהו פיון דרף פלל הוי שם אחד להם דשם טומאה להם אמרינו פיון דאשתרי אשתרי א"כ ה"נ בספק ממזר וספק חלל דרף פלל נקראים הספקות וכמ"ש בש"ס בקדושין פ"ד ספקו בספקו אסורין וא"כ פיון דעיקר אסור שניהם הוי רק מפת ספק הוי שם ספק אחד ואמרינו פיון דאשתרי אשתרי, כמו התם בשם טומאה אחד אף דרף פרט נקרא זה בעל קרי וזה מצורע פן ה"נ בזה דרף פלל עיקר אסורין אחד מפת ספק תורה לחומרא והוי שם הפלל אחד לכה ראוי לומר בזה פיון דאשתרי אשתרי.

גם י"ל התוס' לא דברו רק מנדאי אסור לכה לומר הואיל דאשתרי בזה אשתרי בזה אף דהוי אסור זה לא אמרינו רק היכי דהוי שם אחד לא היכי דהוי שמות חלוקין זה מזה אבל בספקות פיון דאם הוי ידעינו שזה ממזר גם הוא הי' אסור רק דבספקו התירה התורה ומפת דתלינו שאין זה ממזר רק פשר ונהרי בחלל נמי אף אם הוי בפ"ע אם הוי ידענו שלא בא עלי' חלל נמי הנה פשר בפשיטות רק דחיישינו שפא חלל הוא לכה לענן לתלות שאין פאן אסור פלל שפיר אמרינו אף בשני מיני אסורין פיון דאשתרי אשתרי דכיון דתלינו לקולא שאינו ממזר פן תלינו לקולא שאינו חלל.

וז"ב ונכון לפענ"ד: והשנית מה שהקשה ר"מ על התוס' ביבמות דף ס"ה ע"א שכתבו דבממון מודה רבי דבעינו ג' זימני כמו בשור המועד ובגדה דף ל"ח פתבו דלכה נקט בפ' הזרוע שתיים ושלש שבתות פטור מפאן ואילך חייב דלכה נקט שתיים ושלש דשתיים לרבי שלש לרשב"ג א"כ מוכח דאף דהתם הוי גבי ממון נמי אמרינו לרבי בתרי זימני הוי חזקה עכ"ד.

והנה גם בזה לא ידענו מהו קא קשיא לי' התוס' חלקו שם דבאסורא מחמיר רבי דבתרי זימני הוי חזקה אבל בממון דקיל דאתייהיב למחילה וכדאמרינו בעלמא בכמה דוכתא דשאני ממון דקיל דאתייהיב למחילה ולכה לא מפקינן ליה מחזקתו דמעיקרא רק בתלתא זימני, וא"כ היינו רק התם דעיקרו הוי בממון דלענן פתובה הוי עיקרו לדין ממון ולכה פיון דאתייהיב למחילה קיל ובעינו גם לרבי ג' זימני אבל התם במתנות פהנה הוי עיקר דינו לענן מצוה אם חייב במתנות או לא והוי עיקרו מפת אסור ומצוה דהרי לענן ממון בלא"ה הו"ל ממון שאין לו תובעין ועיקר אסורו הוי רק מפת מצנת עשה לכה דינו כמו אסור וחישינו לי' אף בתרי זימני.

ואדרבא בשלמא גבי פתובה פיון דשניהם יכולין למחול זה לזה ובזד שניהם למחול אמרינו פיון דממון אתייהיב למחילה ראוי להיות נשאר בחזקתו הראשונה ולא מפקינן ליה מחזקה הראשונה רק בתלתא זימני אבל בשני זימני דייגינן לי' כמעיקרא וזה התם אבל במתנות פהנה הוי להיפוך דבזד הנותן הוי למחול לכה אבל בזד הפהן אינו למחול דהרי לא זכה בו מעולם והוי ממון שאין לו תובעין ולכה אמרינו להיפוך פיון דהוי מצוה ג"כ מחויב לקיים המתנות בתרי זימני דבתרי זימני הוי חזקה, וא"ל דממון שאני דאתייהיב למחילה דאדרבא אם אתייהיב למחילה מכ"ש שהוא מחויב ליתן לפהן ולמחול לו גזלו ולהיפוך א"א שלא ליתן לפהן והפהן ימחול לו זה א"א דאין בזד הפהן למחול בזה.

והנה בהיותי בזה קשה לי בדברי התוס' שם שכתבו דבמזון לא אגיל רבי בתרי זמני כמו בשור המועד כדפרישית לעיל ומה ראי' משור המועד דהתם הוי להוציא ממון מחזקתו לכה פינו דחזקת ממון אלים טובא לכה להוציא ממון בעינו תלתא זמני אבל גבי פתובה דאדרבא הוי לפוטרו ממון ולומר כל היכי דקימא ממונא תיקום בזה י"ל דדינו כמו באסורין דדי בתרי זמני.

ולכאורה הי' אפשר לומר פינו דקיי"ל דלא אמרינן מגו להוציא ובשטר אמרינן מגו להוציא וכתבו האחרונים הטעם מפח דשטר העומד לגבות פגבוי דמי דאף דקיי"ל כב"ה דלא הוי פגבוי מ"מ לכמה דברים הוי פגבוי וא"כ ה"נ סבירא להו להתוס' פאן ולכה הוי גמי כמו להחזיק ממון ודומה לשור המועד.

אף בהיות פן קשה מה הקשו שם אח"כ דלמה בעלמא אזלינן באיסורא בטר רנבא ובממונא לא אזלינן בטר רנבא וכאן, הוי להיפוך דלענין איסורא לא אזלינן בטר רנבא פינו דאיתרע ובממונא אזלינן בטר רנבא אף דאיתרע ומה קושיא הרי מה דאין הולכין במא"ה הוי היכי דליכא שטרא דאז לא מהני רוב נגד חזקת ממון וכמו דלא מהני מגו נגד חזקת ממון אבל היכי דהוי שטרא פינו דמהני מגו להוציא ממון גם רוב מהני להוציא ממון, ובפרט פינו דשטר העומד לגבות פגבוי דמי ולא נחשב מוציא ממון ומהני מגו וה"ה גמי דמהני רוב מה"ט גופו דהוי פגבוי ולא נחשב להוציא ממון ולכה מהני רוב, ועיין בב"ש בה' פתובות סי' ס"ח ס"ק כ"ב דאף היכי דהוי ספק בעיקר השטר אם התחיל חיובו מעיקרא או לא מ"מ פינו דאיכא מגו נתחזק השטר ונחשב שטרא מעליא וגובין בו ממשעבדי וה"ה גמי מכ"ש דלא נחשב מגו להוציא כדמוכח ייע"ש.

א"כ ה"נ אף דהוי ספק בעיקר הפתובה מ"מ פינו דהוי רוב מסייע להשטר נתחזק השטר והוי שטרא מעליא ולא הוי להוציא לכה אזלינן בטר רנבא ומה הקשו, ואם לא משמע להו לומר פינו דאיכא שטרא עדיף א"כ למה למדוהו תחלה משור המועד הרי התם הוי להוציא ממון וכאן להחזיק.

לכה דבריהם צ"ע לי ואין לי פנאי לעיין האם הרגיש בזה באיזה ספר. נא אם ינודע לרו"מ מי שפבר הרגיש בזה יודיעני ונמטי לי אפריון: גם מה שהקשה ר"מ על דברי הצ"ח בפרכות בש"ס דף כ"ב ברש"י ד"ה את האשה וכו' מה שרוצה לחדש דהשפחה לאו איסורא קעבדו אם מזנות בכו ישראל פינו דבאמת גבי דינא ליכא איסור רק מפח כל היכי שהוא מוזהר וכו' ובשפחה ילפינן לה לה מאשה ובזה לא שייך הך גז"ש פינו דשפחה אינה מוזהרת על העבד בנדאי, וע"ז תמה ר"מ מדברי התוס' בגיטין דף מ"א ד"ה לישא שפחה וא"ת לית' עשה דפ"ו וידחה ל"ת דלא יהי' קדש ותרצו דבדינא ליכא עשה וביאר דבריהם המהר"מ דכוננתם דישא שפחה וכו' ומוכח דאף שפחה יש בה איסור לישא ישראל עכ"ד.

הנה מאוד חרה אפי בקושיא זו נאני אומר שפראה שרק לקפחני בהלכות הוא בא או סובר שאין פה ספר המהר"מ או שאין לנו עינים לראות בו פי הנה בראשית השקפה עמדתית משתומם על המהר"ם מי דחקו לפי זה ולמה לא נפרש כפשוטו דהכונה על בת ישראל וכנראה מלשונם שהקשו דלית' עשה דפ"ו ובשפחה ליכא קיום פ"ו ושוב ראיתי במהר"מ עצמו שפי' פן באמת כפירוש הראשון דהכונה על בת ישראל רק בדרה השני

פ"י די"ל דכוננתם על שפחה ואח"כ הקשה על פירוש זה ונראה דמשמע לי' יותר פירוש קמא וא"כ מה זו קושיא על הצל"ח אם יפרש הצל"ח כפי' הראשון שבתוס'.

ואם כוננתו בקושיתו שמדברי מהר"מ משמע דלא ס"ל פדעת הצל"ח מה בכך הרי הצל"ח בעצמו אומר שדבר חדש הוא מחדש ומה זו שאילה ואם יקשה לי ר"מ קושיות פאלה לא אשיבנו עוד לעולם.

אף ר"מ דלה לי ספא ומטיבותי' אמינא שדברי הצל"ח תמוהין בעיני מטעם אחר דבשקלא אם הוי שייך האיסור דלא יהי' קדש בעבד ושפחה יחד ואעפ"כ הייתה השפחה מותרת בעבד שפיר הוי אומר הצל"ח דה"ה נמי איסור זה דאיהי מוזהרת עליו לא שייך בשפחה אבל באמת מה ששפחה מותרת בעבד הוי מטעם אחר דאיה שייך לומר בה דתהי' מוזהרת על לאו דלא יהי' קדש דהרי הוי קדשה ועומדת וכיון שהיא כבר קדשה לא שייך בה לאו זה כלל וא"כ תינח לעבד ושפחה יחד דלא שייך בהם לאו זה כלל אף לשפחה בן ישראל דהאיסור על האשה הוי מפת שפינו שהיא מוזהרת היא מוזהרת וזה הוי עיקרו מפת שלא תביא אותו לידי עבירה ועשתה התורה בזה ללאו גם עליה, ע"ד מה דאמרינן בעלמא גבי לא תאכלום להזהיר הגדולים על הקטנים פ"ה"נ בזה אמרה התורה שהיא עוברת בלאו שלו שלא תביא אותו לידי עבירה וכלאו זה שלא ינמשך לו על ידה לעבור בלאו זה שייך גם בשפחה ולכך הדר ילפינן לה לה מאשה וז"ב לכל מבין דאין ענין זה לזה כלל דמה ענין לאיסור שפחה בעבד דלא שייך בתרנייהו לאו זה כלל דאיה שייך לומר לא יהי' קדש דהרי היא קדשה ועומדת, לענין שפחה בישראל פיון שהיא מוזהרת היא מוזהרת שלא יעבור הוא על ידה וזה שייך גם בה וילפינן לה לה מאשה.

וז"ב ודברי הצל"ח תמוהין ואין לי פנאי להאריך בזה ועיין פניצא בזה בפ"ח דב"ב דף ק"י ע"ב בת לאו בת יעוד היא מוכח דהיכי דלא שייך הדבר הוי כמאן דאיתא ודו"ק: גם מה שהקשה על דברי הספר מן צל מאש שכתב דבמזון כמו דלא אזלינן בתר רובא פ"ה"נ לא אזלינן בתר חזקה וע"ז הקשה ר"מ מדברי התוס' דב"ב דף קנ"ד ע"ב שהקשו דלמה צריך לבדקו נימא חזקה דרבא ומה קושיא הרי במזון לא אזלינן בתר חזקה עכ"ד.

הנה אם בעינא יכולני לשנויי עפ"י סברת הקצה"ח בשב שמעתתא וכוננתי לו מסברא דנפשאי בילדותי בכל דבריו דיש חילוק בין רוב שפכר הנוחזק או לא דאף במקום דלא אזלינן בתר רובא מ"מ היכי שפכר הנוחזק בעלמא מהני א"כ ה"נ בזה ע"כ לא אמרינן דבמזון לא אזלינן בתר חזקה רק בחזקה שנוולד לנו השתא בענין המזון אבל בחזקה דרבא הרי תיכף שמלאו לו י"ג שנים כבר הנוחזק לגדול לכל מילי מה דאין נ"מ למזון רק לאיסוריו וכיון שפכר הנוחזק הו' חזקה נעשה פנדאי וסמכינן אח"כ עליו גם לענין מזון.

ובפרט דהתם בקרקעות מיירי ובקרקע לא מהני מכירתו רק בכו"ח או בן כ' ובע"כ מיירי שהוי אז בן ח"י או כ' וכ"כ התוס' שם דף קנ"ה וא"כ הרי לענין שיהי' נחשב גדול ע"י השערות לומר דחזקה שהביא סימנין תיכף פשעעשה בן י"ג חיייל חזקה זו ואז עדיין לא הוי נ"מ לדין מכירת קרקעות דבלא"ה אין מכירתו מכירה ולענין מטלטלין אף הפעוטות מקחו מקח וא"כ פיון שנוולד לנו שלא בענין מזון וכבר הנוחזק שהביא סימנין

שוב אף שנעשה אח"כ פן כ' ונולד לנו נ"מ לענן קרקעות גדון פגדול פינו שפבר הוחזק בו.

ומיהו באמת אין אנו צריכין לכ"ז להמעיין בפסונגיא שם היטב דפריה שם אלא למ"ד ראי בקיום השטר למ"ל לבדקו לקימו שטרניהו ולוקמו בנכסי ומשני מי סברת נכסי בחזקת בני משפחה קיימו ואתו לקוחות ומערערי נכסי בחזקת לקוחות קיימו וקאתו בני משפחה ומערערי וכו' וא"כ לפ"ז לק"מ תדא פיון דנכסי בחזקת לקוחות קיימו א"כ הוי הם מוחזקין שפיר מהני הך חזקה לאוקמא הנכסים בחזקתו, ועוד דלהך מ"ד דס"ל דדי בקיום השטר היינו מפת דס"ל חזקה אין העדים חותמין על השטר אא"כ נעשה בגדול א"כ לדידי' בלא"ה יש חזקה אחרת דהוי גדול רק דאם הוי בודקין ולא הוי מוצאים בו סימני הוי איתרע הך חזקה מפת הרי לפניה דחזינו דלא הוי בו סימני ולכה לזה שוב די בחזקה דרבא דהוי מסייע לחזקה דאין העדים חותמין על השטר וכו' ונהרי תרתי חזקות ונהי הך הרי לפניה תדא במקום תרתי ולא פלום הוא ובשני חזקות נדאי מוציאין ממון.

ועכ"פ מהני הך חזקה להוציא רק מידי הריעותא ויהי' נחשב פלא בדיקו ושוב אזלינו בטר חזקה דאין העדים חותמין על השטר אא"כ נעשה בגדול ואזלא קושיות התוס' למ"ד ראי בקיום השטר ונכסי בחזקת לקוחות קיימו למה יועיל הבדיקה להוציא ממון מלקוחות הרי בנה איכא חזקה דרבא: ובנה נתיישב על נכון גם הקושיא השני' שהקשה ר"מ דמה הקשו התוס' הרי זה הוי דעת ר"ע ור"ע חייש למיעוטא בבכורות ונהרי התוס' ביבמות דף קי"ט ע"ב ד"ה וחזקה לא עדיף כי רובא כתבו דלר"מ דלא אזיל בטר רובא גם בטר חזקה לא אזיל ומה הקשו הרי י"ל ר"ע לשטתו דלא אזיל בטר חזקה עכ"ד, ולפמ"ש א"ש דכאן הקשו רק להך לישנא דנכסי בחזקת לקוחות קיימו דבנה נדאי די בחזקה דרבא להחזיק אינה חזקה דאין העדים חותמין על השטר אא"כ נעשה בגדול ובלא"ה נמי לא קשה קושיא זו דא"כ תקשה בלא"ה על הש"ס דמה פריה למ"ד ראי בקיום השטר לימא קיימו שטרניכו ומה קושיא הרי הך מ"ד עיקר טעמיה הוי מפת חזקה דאין העדים חותמין על השטר אא"כ נעשה בגדול וי"ל דהיינו דוקא לדידן דאזלינו בטר רובא לכה גם בטר חזקה אזלינו ולכה די בקיום השטר אכל לר"ע דחייש למיעוטא ולא אזיל בטר חזקה לכה בעינו ראי' בעדים.

ונה תקשה יותר מקושיות ר"מ דקושיות ר"מ יש מקום לדחות דהתוס' הקשו להך לישנא דר"ע נמי לא חייש למיעוטא מה יענה להך ברייתא אף זה קשה שפיר מהו פריה הש"ס למ"ד ראי' בקיום השטר לימא קיימו שטרניכו ומה קושיא ניימא דהוא ס"ל דר"ע חייש למיעוטא לכה לא אזיל גם בטר חזקה ומהו פריה.

אף בע"כ צ"ל דהנה באמת מצינו דר"מ עצמו ס"ל הך חזקה דאין העדים חותמין על השטר אא"כ נעשה בגדול כמ"ש בפ"ב דכתובות דף י"ח ע"ב דקאמר שם קטנים נמי כדרשב"ל דאמר חזקה אין העדים חותמין על השטר אא"כ נעשה בגדול א"כ חזינו דאף ר"מ ס"ל הך חזקה ובע"כ דאין החזקות דומין זה לזה וכמ"ש הת"הד פן לענן אחר ובע"כ דר"מ אלים לי' הך חזקה טפי ולכה פריה שפיר פיון דר"מ ס"ל הך חזקה ה"ה ר"ע.

אף הוא דוחק. והעיקר נראה לי כן דברי התוס' בתולין הקשו דמה שאל הש"ס דמנ"ל דאזלינו בטר רבא הרי פינו דאזלינו בטר חזקה מכ"ש בטר רבא ותרצו דנדאי השתא דנדעו דאזלינו בטר רבא שוב אמרינו דרבא וחזקה רבא עדיף אבל אם לא הוי ידעונו כלל דאזלינו בטר רבא שפיר הוי אמרינו דחזקה עדיף מרבא ייע"ש, וא"כ לפ"ז לר"מ דלא אזיל בטר רבא נשאר הך סברא במקומה די"ל חזקה עדיף וא"כ היאך פסיקא להו להתוס' ביבמות דר"מ דחגיג' למיעוטא לא אזיל בטר חזקה מכ"ש.

אף י"ל דדבריהם נמשכו למה שרצו לומר תחלה שם דמה דר"מ חגיג' למיעוטא היינו רק מדרבנן א"כ לפ"ז פינו דמן התורה גם ר"מ מודה דאזלינו בטר רבא א"כ ממילא גם לדידנא הוי רבא וחזקה רבא עדיף שוב ממילא אם רבנן תקנו דלא אזלינו בטר רבא מכ"ש דתקנו שלא לילך בטר חזקה דאיהו יתקנו רבנן מלתא דהוי חוכא ואטלו לא שמו התורה יהי רבא עדיף מחזקה ומדרבנן יהי חזקה עדיף זה נדאי אינו ולכך שפיר פתבו דאם ר"מ לא אזיל בטר רבא מדרבנן מכ"ש דלא אזיל בטר חזקה מדרבנן אבל אם נימא דר"מ חגיג' למיעוטא מן התורה שפיר י"ל דלפ"ז לדידנא עדיף לי חזקה מרבא כדס"ד דש"ס ובטר חזקה אזיל וא"כ שוב לענן ממוז שפיר אמרינו טעמי' דר"מ מפת חזקה אין העדים חותמין על השטר אלא א"כ וכו' דממ"נ אם מן התורה חגיג' ר"מ למיעוטא הרי לפ"ז חזקה עדיף ובטר חזקה אזיל ואם מן התורה לא חגיג' ר"מ למיעוטא רק מדרבנן ס"ל א"כ פינו דרבנן תקנו כן ממילא היינו רק באיסורא תקנו כן אבל במקומא לא תקנו ואוקמוהו אדינא דבטר רבא וחזקה אזלינו.

מיהו לפ"ז תשאר קושיא ראשונה דמה הקשו פינו דלא אזלינו בטר רבא גבי ממוז מכ"ש בטר חזקה ומה קושיא, וא"ל פתרוץ הא' מפת דהחזקה כבר הוחזק שלא לגבי ממוז ושוב הוי חזקה לממוז ז"א דנימא ר"ע לשטתו דחגיג' למיעוטא וא"כ ממ"נ בעלמא היכי דלא הוי לממוז הרי תקנו רבנן דלא אזלינו בטר רבא מכ"ש בטר חזקה ואם נדון החזקה בטר השתא דהוי נ"מ לנו לענן ממוז דקיל ולא תקנו בי רבנן הרי בממוז גם מן התורה לא אזלינו בטר רבא ומכ"ש בטר חזקה לכך צ"ל פתרוץ השני שכתבנו דקושיות התוס' הוי רק למ"ד ראי' בקיום השטר והיינו דנדאי החזקות אין דומין זה לזה וחזקה דאין העדים וכו' אלים יותר והרי חזינו להדיא דאף ר"מ אזיל בתרה ושוב פינו דבלא"ה יש פאן חזקה רק להחזיק פת החזקה מריעותא דבדיקה שלא נמצאו לו סימנין בזה נדאי די בחזקה דרבא דלא לשונו' ריעותא ויהי' הרי לפניה לחדא במקום תרתי ולאו פלוס ונתחזק הך חזקה דאין העדים חותמין אא"כ נעשה בגדול וא"ש ודו"ק.

את זה ראיתי להשיבו בקצרה ויותר לא רציתי להאריך היות כי אין עסקי בזה פעת ולא אטרד מסדר למודי רק למלאות תאוות נפשו פניתי להשיבו בקצרה כיד ה' עלי. והנה באמת מאוד אני תמה על הסוברים דנהי דרוב לא מהני בממוז מ"מ חזקה מהני ואיך נעלם מהם ש"ס ערוף במקומו בפ"ו דב"ב דף צ"ג דקאמר שם אמר לך רב אנא דאמרי אפיל לת"ק עד פאן לא קאמר ת"ק התם אלא דלא אזלינו בטר חזקה אבל בטר רבא אזלינו ושמאל אמר אנא דאמרי אפיל לר"א ע"כ לא קאמר ר"א אלא בטר חזקה דהוא גופיה מוחזק אבל בטר רבא לא אזלינו א"כ מפוךש אומר הש"ס דאפיל לרב דס"ל

הולכין במא"ה מ"מ אחר התזקה אין הולכין דהרי קיי"ל דהלכה כרבנן ומכ"ש לשמואל דהוי כן.

וגם שמואל בעצמו מדקאמר ע"כ לא קאמר ר"א אלא בטר תזקה דהוי גופי' מוחזק ולא אמר סתם ע"כ לא קאמר ר"א אלא בטר תזקה אבל בטר רובא לא אזלינן משמע דנדאי בשאר תזקות לא אזלינן בטר תזקה ג"כ רק בטר הו' תזקה דהוי גופי' מוחזק ס"ל דאזלינן וממילא לרבנן אף בטר תזקה פה' לא אזלינן ומוכח מכולם דלא מהני תזקה במקומא וצ"ע בזה.

דברי ידידו לנצח. תשובה קעד לק"ק יאברוב להרבני החריו מו"ה מרדכי אברהם גאטמאן.

הנה מכתבו קבלתי אתמול יום ד' תשא ופניתי מיד להשיבו היות פי הוא ענין קצר. הנה ע"ד קושיותו בבכורות דף ו' על ראיות הש"ס דחלב שרי מאיסור בב"ח ודוחה דלמא להנאה, ולמה לא דחה דנ"מ לענין אם ע"א מעיד שנתערב פאן בב"ח דמצד איסור חלב לבד הי' נאמן דאין זה סותר תזקת היתר פינן דהבשר נשאר בהיתרו אבל מצד איסור בב"ח אינו נאמן פינן דהוא כולו איסור הוי נגד תזקת היתר ואין לומר דאם הוי החלב לבדו אסור גם בבב"ח לא הוי כולו איסור דא"כ גם בהנאה נמי נימא כן עכ"ד.

הנה רו"מ נמשך אחר הגאון ישועות יעקב ז"ל שהשתמש כמה פעמים בדרה' זה אבל כבר קדמו בספר בשמים ראש מבואר דרה' זה, אכן הם יפה כתבו לפי האמת אבל להס"ד אם חלב לבדו נמי אסור נדאי לא שייך כן.

ותמה אני על אנשים שלא ימצאו מענה לקושיא פזו וכתבת אין התחלה לקושיא זו כלל והנה לפי הבנת רו"מ מה לו להביא ממרחק לקושיותו בפשיטות הוי לי' להקשות פינן דלא אמרינן חנ"נ רק בבב"ח ואף להסוברים דחנ"נ בשאר אסורין ג"כ מ"מ הוי רק דרבנן וכן התורה נדאי לא אמרינן חנ"נ רק בבב"ח א"כ הרי נ"מ לענין חנ"נ דבבב"ח צריף ששים נגד כולו וגם אם אכל פזית מבב"ח יחד חצי מבשר וחצי מחלב לוקה ואם החלב לבדו אסור לא אמרינן חנ"נ ודי בששים נגד החלב לבדו.

אף לפי האמת לק"מ דנדאי כדברי האין לומר שכתב רו"מ הוא אמת דנדאי אם הי' חלב לבדו אסור לא הוי נעשה כולו איסור והנאה שאני, דבשלמא לענין איסור הנאה שייך לומר דאף אם חלב לבדו אסור מ"מ ע"י הבשר נאסר בהנאה דהוי איסור מוסיף דתחלה הי' אסור רק באכילה ואח"כ נוסף עליו איסור הנאה אבל להצטרף הבשר לחלב להיות כגופו איסור הנה בשלמא אם החלב נמי היתר שפיר מצטרפי פינן דשניהם היתר הוי מין במינו ממש, ונהרי דעת חד מ"ד דהיתר מצטרף לאיסור.

ולכך נהי דקיי"ל דאין המל"א היינו פינן דזה היתר וזה איסור אין מצטרפין אבל בשניהם היתר מצטרפין זע"ז ונעשו כגוף האיסור, אבל אם הנה החלב אסור בלא"ה והבשר היתר לא הוי מצטרף הבשר עם החלב ולא הוי חנ"נ והוי רק בשאר תערובת איסור בהיתר, וזה שייך לחלק לענין חנ"נ בין שניהם היתר ובין אחד איסור אבל לענין הנאה אין חילוק בזה רק י"ל פינן דנוסף עליו עוד איסור נאסר אף בהנאה, וזה פשוט וגם בגוף דבריו שרצה ליישב בדרה' הנה קושיות האחרונים על הש"ף דסתרי אהדדי מסי' ד'

ב"ד לסי' שפ"ה בחו"מ, הנה גם זה אינו דכיון דאנו אזלינו לטעם לצעורי קמכונן א"כ אזלינו למ"ד אדם אוסר דבר שא"ש ע"י מעשה וא"כ לפ"ז להסוברים דבשנתפוח לא שנייה לצעורי קמכונן א"כ פיוןן לאמת וממילא נאסר גם של חברו פדין י"נ ממש דאדם אוסר דשא"ש ע"י מעשה ומ"ש הראשונים שהוא מפח תערוכת היינו למ"ד אין אדם אוסר דשא"ש פלל אבל לדין דקיי"ל דאוסר ע"י מעשה אינו נאסר פלל מפח תערוכת רק מדין גוף יין נסוף.

וז"פ ז"ז אין להאריף, דברי ידידו וכו': תשובה קעה לק"ק סיגוט להרבני המופלג מו"ה חיים אריה הכהן נכד בעל קונטרס הספקות הנה מכתבו קבלתי יום אמש ופניתי תיכף להשיבו פי מלתא זוטרתה הוא, ואם פי איני מכירו מתמול שלשום הלא על ד"ת בא ולהלכה למעשה.

ונ"ל שאלתו בתנור ברזל דהיינו מה שקורין שפאהר והתנור עומד ע"ג רגליים ארבעה ומחת התנור עד הקרקע הוא גבוה לערוף עשרה טפחים, ומחת התנור הנ' עמדו על גבי הקרקע קירות הרבה של בשר מהם קירות של ברזל ומהם קירות של חרס, ונשפף מהתנור הנ"ל קורה של חלב רותח על הקרקע צונן שמתחת התנור אבל לא נשפף ממש על הקירות רק קודם נשפף על הקרקע ואח"כ נזחל על הקירות ואינו ידוע אם נפסק הקלות מן הקורה של חלב קודם שהגיע אל הקירות של בשר אם לאו, וגם אין ידוע אם הי' היס"ב בחלב על הקרקע, וגם על הקרקע שנשפף החלב הי' מפוזר הרבה אפר עכ"ל השאלה.

והנה רו"מ צירף בזה כמה קולות משום דרבה להשתמש בשפע ומחמת האפר ומחמת דאינו דרוף בשויל הני רק דרבנו. והנה לדידי אין צרוף לכל זה.

והנה מ"ש דהוי רק דרבנו בזה אחר המחילה טעה דמה בכך דעתה הוא דרבנו הרי פיון דעכ"פ יש פאן בליעה יבא לידי דאורייתא פשיבשל אח"כ בהם בשר וכמ"ש פועין זה בפמ"ג ע"ש. גם הנה מ"ש דהוי ספק אם נפסק הקלות והנה בסי' ק"ה פסק הש"ף אף בעירווי בנפסק הקלות אוסר כ"ק רק שהפמ"ג פתב דכאן שאני פיון שזנחל ע"ג הפירה צוננת, וזה בכירה של אבנים, אבל בתנור של ברזל דהוי פולו חם ובפרט בברזל הוי חם מקצתו חם פולו א"כ לא נתקרה ובעינו קליפה אף בנפסק הקלות והרי הקורה במקום קליפה.

מיהו פאן יפה אמר בזה פיון דעכ"פ הנה על הקרקע תחלה א"כ נצטנן מן הקרקע לכן אם נפסק הקלות יש להתיר לגמרי: ודע שמה שמקצת אחרונים מחמירין והוא בפמ"ג סי' צ"ה בשפ"ד ס"ק י"ח דאם לא נפסק למעלה מן הקורה אף דנפסק למטה לא נחשב נפסק הקלות, אין אני מורה פן רק אני פתבתי זה כמה שנים באיזה מקום והוא בחיבורי מ"ק סי' צ"ה דכל שנפסק למטה נחשב נפסק הקלות.

והנה בנידן דידי' נראה להיתר בלא"ה. דהנה נראה דדין עירווי שלא נפסק הקלות אף שהי' בא תחלה על פלי צונן אסור היינו רק אם הוא דרוף הליכה באורף פועין מעשה של התה"ד דנזחל ע"ג פירה אבל אם בא על פלי צונן ומשם מתפשט פרוחב בזה נראה

דמודים דמוטר פיון דבא למטה על הפלי הוי פהנחה וכיון דנח למטה ודאי דנתקורר דבזה שיקה תפאה גבר.

ובשלמא אם הולך באורף הפירה אל החלב הנזחל הוי רק פנוגעין זה בזה ולא שיקה בזה לא עלאה ולא תפאה בזה אוסר כל שלא נפסק הקלות אבל אם הוי דרף הנחה פגון בנדון זה דהקרקע למטה והוי בהנחה ותפאה גבר ודאי דלא נחשב עירווי אף שלא נפסק הקלות והתה"ד והרמ"א מייברי פגון שקל הפירה למעלה הוי רותח רק דלמטה הצדדין הוי צונן בזה אסרי.

אבל אם הפירה בצדדין הוי צונן והחלב נמשך ברוחב ואח"כ באורף וה"ה להיפוף פגון נדון דיין כל דהוי תפאה צונן באמצע אין להחמיר בזה, ובזה נדחה ראיות הפמ"ג דהפל מייברי שם שהי' על כלי צונן אבל הפל באורף ובצדדין לא דלמטה הוי כלי צונן אבל אם למטה הוי כלי צונן אף שמתפשט לצדדין ולא נפסק מותר.

ונה ברור לדעתי ואף הרוצה להחמיר עכ"פ די אם ישקה הפלי מעל"ע שיקה' אינו ב"י, ואם ירצה להגעיל אף דמכוסה בגלזירט דאין לו תקנה כמ"ש בחבורי טוב טעם מ"מ בזה מותר להגעיל כנלפע"ד נכון ויותר אין פנאי להאריף בפרט דאין הנושא סובל.

דברי ידידו תשובה קעו לק"ק ראהטין להחריף מו"ה יהושיע פאסוועג נ"י. הנה ע"ד שאלתו וז"ל, הנה המנהג לעשות בתנור בית החורף תנור קטן עם בלעזחין ומבשל על הבלעזחין בעת שמסיקין התנור ונתעוררתי אם מותר לבשל קדרה של בשר ואח"כ באותו יום קדרה של חלב והעולם אין נזהרין בזה עכ"ל שאלתו והאריף בזה בפלפול.

והנה שאלתו שכח יותר לשאול בעניירות גדולות שנתחדשו הענגלישי קעכין ונשפף על הבלעף מתבשיל של בשר או חלב ואח"כ מבשלין להיפוף עליו. והנה רו"מ קיצר בשאלתו אם דכוננתו ג"כ פשנשפף עליהם מן התבשיל וחושש על הזיעה שלמטה או פוננתו על הזיעה שלמעלה על התנור קטן בית החורף, והנה אם פוננתו על הזיעה שלמעלה ודאי אין בזה שאלה כלל חדא דלמעלה ליכא ברזל ובלעזחין רק טיט ואבנים והוא עושה ודאי הזיעה לפגם וגם אינן מזיעין כלל וגם אף אם הוי גם למעלה בלעזחין אין חשש דהרא"ש והרמ"א בסי' צ"ב לא חששו רק אם הוי הזיעה מפלי הפלוע ממאכל עצמו אבל אם בתחלה נבלע רק מפח זיעה להיות זיעה מחמת זיעה זה ודאי אין בו ממש וראיות הרא"ש הוי נמי אם הזיעה ממאכל עצמו ולא מפלי, ואף האוסרין גם המחבת כמ"ש הדגול מרבקה והפמ"ג היינו דעכ"פ הקדרה בלועה מבשר עצמו ולא זיעה מפח זיעה ולכך בזה ודאי אין כאן חשש כלל, רק אף אם הוי פוננתה מפח למטה ששפף ממנו מאכל על הבלעף אף שעתה אינו בעין מ"מ הזיעה אוסר.

גם זה אינו לא מבעיא לפי מה שנתראה לי דבאמת לכך דיין המסבר רק דהקדרה אסורה ולא כתב דגם המחבת אסורה דס"ל דהזיעה אינו כמאכל עצמו רק אם הזיעה עולה מן המאכל עצמו לא באמצעות הפלי ולכך הקדרה אסורה דהזיעה עולה מחלב עצמה אבל המחבת הרי אין הזיעה יורד רק דרף הקדרה וזיעה מפלי אינו אוסר, וראיות הרא"ש ממכשירין זיעה הוי כמאכל הוי נמי רק מבריכה בבית דהוי הזיעה מן המים עצמן אבל דרף קדרה י"ל דאינו נחשב כממש.

רק גם אף שנאמר פדעת הדגול מרובה דגם המחבת אסורה נראה דהיינו דוקא אם המאכל מקושר עם הקדירה אז הוי הזיעה כממש פינן דיוצא מגוף המאכל רק דהוי דרף הקדירה אבל אם אינו מקושר עם המאכל וכבר הפלי ריקן אין בזיעה זו ממש, ועיין בחו"ד מה שמחלק בין אם המאכל מקושר או לא לענין אחר ובזה נדאי יש לחלק פן נהרי ראיות הרא"ש הוי רק ממשנה דמכשירין ושם מייברי דהזיעה הוי מן הבעין לא קשאנו בעין רק מפלי.

והנה ר"מ הביא תשובות הב"ח הקדשות סי' כ"ד דפ"י דברי המחבר במחבת דהיינו דוקא בכירה שלהם שהי' חלל למטה והיתה המחבת נתונה למטה בתוף החלל והקדירה היתה למעלה מכסה פי הכירה בזה אין הזיעה יכולה להתפשט לצדדין אבל בכירה שלנו דהזיעה מתפשט לצדדין אין בו חשש, ורו"מ תמה עליו מנ"ל לפרש פן נהרי ראיות הרא"ש הוי ממכשירין ושם הי' המעשה דברכה של מים נתונה בבית וכו'.

והנה לא קשה מידי דנדאי תלוי הענין לפי הזיעה דברכה של מים הוי גדולה מאוד והזיעה הרבה לכך אף שמתפשט מ"מ נחשב יש בו ממש אבל מחבת דהוי הזיעה מועטת והבית גדול נדאי אם מתפשט אין בו ממש ונראה"ש לא הביא ראי' רק שהזיעה הוי פאנכל והפל לפי הענין אם הוי זיעה והיכי דהוא מתפשט לכל הבית אין פאן זיעה.

ועוד יותר שגג ר"מ בזה דהתם מייברי לענין טומאה א"כ באיזה מקום שיגע בבית הוא טמא ומה בכך שמתפשט לצדדין התם הוי כל הבית כמו הקדירה דכאן ואם הי' מקום להתפשט חוץ לבית באמת הי' טהור רק פינן דאין מקום להתפשט חוץ לבית לכך טמא וכן נמי אם א"י להתפשט רק תחת הקדירה אסור אבל אם יכול להתפשט חוץ לקדירה אין פאן זיעה.

והוכיח הב"ח פן דהרא"ש מייברי כן, מדלא אסר גם המחבת והיינו אף דזיעה שלמטה דרף הקדירה אינו אוסר כמ"ש לעיל מ"מ הרי הזיעה של הקדירה מבשר שלמעה מתפשט לצדדין ומגיע גם למטה אל הקדירה דאי נימא דזיעה המתפשט אוסר א"כ גם בקדירה מתפשטת הזיעה גם למטה ובע"כ מפת דזיעה המתפשטת אינו אוסר וממילא מוכח מה דהקדירה אסורה היינו דמייברי פעין שפכת הב"ח והדברים ברורין והנה היוצא לנו מזה דעכ"פ בחשש שלו אין בו חשש כלל.

ואבאר עוד מלתא בטעמא דהרי לכאורה ראיות הרא"ש מטומאה אינו ראי' דמה ראי' מטומאה לאיסור דבטומאה בממשות תליא מלתא ולא בטעמא ואף אם הוי נטל"פ וכדומה אוסר, אבל באיסור תלי' בטעמא ואם הוי נטל"פ מותר וכן בנ"ט בר נ"ט א"כ דלמא זיעה אין בה טעם האוכל והוי טעם קלוש ומה ראי' של הרא"ש.

ובע"כ פוננת הרא"ש כן דנדאי גם במכשירין אין הזיעה מטמא דאין בו ממש רק דהזיעה פועל דמחבר הדברים והוי פאלו נגעו זה בזה ומטעם גזיעה בגוף הדבר הוא טמא. וא"כ ה"נ באיסור אף דאין נוגעים זה בזה הזיעה מחברין והוי פאלו נגעו זה בזה יחד, ולכך אם הי' הקדירה של בשר נוגע בחלב הי' אוסר פן נמי עתה אסור וא"כ תינח באם הוי דבר בעין אבל בב' קדרות אם היו נוגעין זה בזה נמי הי' מותר א"כ מה בכך דהוי זיעה.

וילכה אם החשש שלו מחמת זיעה שלמטה ששפפה ממנו בעין אין בו חשש מטעם הנ"ל
ואם החשש שלו מפח זיעה שלמעלה בלא"ה אין בו חשש פיון דלא הי' בו בעין מעולם
נהוי זיעה רק מחמת זיעה וגם אין האיסור עתה בעין וילכה אין בזה חשש כלל.

והנה בפולולו לא עיינתי כלל כי אין הפנאי גורם וגם אין פוחי עמדי ואני מוכרח להשיב
לכ"א מעט ולזה אני משיב רק מה שנוגע לדינא. אף במ"ש בסוף דבריו ראי' דזיעת
אולין אין כמוהו מסוגיא דפסחים גבי אין צולין שני פסחים פאחד דלמה פריה מזה
למ"ד ריחא לאו מלתא נימא דמיירי מכח הזיעה.

הנה זה לק"מ חדא לא מבעיא לפי דעת הב"ח הנ"ל א"כ פאן דהזיעה מתפשט בכל התנור
אין הפסח נאסר מכח הזיעה ועוד אף אי לא נימא כהב"ח נמי לק"מ, מדנקט אין צולין
ב' פסחים פאחד משמע דבכל עגון אסור ולפי דבריו הו"ל לומר רק אין צולין ב' פסחים
זה למעלה וזה למטה אבל בע"א שרי ומדנקט אין צולין ב' פסחים פאחד משמע דבכל
עגון אסור אפילו רחוקים זה מזה נמי אסור, ותדע דאם לא משמע להש"ס בכל עגון
בלא"ה לא פריה מידי די"ל דמ"ש אין צולין ב' פסחים פאחד היינו בנוגעין זה בזה וזה
הוי סובל יותר דהלשון פאחד הוי מסייע לו דמשמע דהם ביחד פאחד, ובע"כ מדלא
משני פן משמע לי' דהתנא מדלא מפליג דבררחוקים מותר משמע דאסור בכל עגון, וא"כ
מכ"ש דאי אפשר לתרץ דמיירי דוקא בזה למטה וזה למעלה.

והנה בהיותי בזה הוי קשה לי במה דמשני שם מפני תערוכת גופין והיינו בע"כ כפרש"י
דלמא לאו אדעתיהו ומחלפי. וקשה דלפ"ז דהוי רק גזירה דלמא מחלפי למ"ל לחוש
לחששא רחוקה דלמא מחלפי וטעות בזה לא שכיחא טפי הוי לי' לומר דהחשש דלמא
לאו אדעתיהו ויגעו זה בזה ויהי' אסור מפח תערוכת טעמים ומה דקתני אפי' גדי וטלה
הפונגה דאפי' גדי וטלה דליכא חשש טעות באחלופי בגופין יש לחוש דלמא ישכח ויגעו
זה בזה ואסור מפח תערוכת טעמים וצ"ע קצת בזה.

והנה מה שפליפל ר"מ בזיעה הנוטרף הנה לדעתי עיקר הזיעה הוי האיסור רק מפח דהוי
פנוגעין זה בזה וא"כ אינו אוסר רק אם קצה אחד זיעה נוגע בזה וקצה השני של הזיעה
נוגע בקצה השני אז הזיעה מחברו ונחשב פאחד פאלו נוגע זה בזה אבל אם אין קצה
זיעה נוגע בזה וקצה השני בזה רק הוי הפסק ביניהם אין זיעה הנוטרף אוסר דזיעה אינו
פמאכל ואין בו טעם רק הזיעה עושה פחבור זה בזה והיינו אם הוי בלי הפסק ונקנט
כלל זה בידך.

והנה מה שהקשה מפיצד צולין בלא"ה הוא טעות דזיעה ליכא רק מרתיחת המים ע"י
בישול אז מזיעה אבל בצלי דליכא מים ליכא זיעה כלל דאף אם יש מעט זיעה אין בו
ממש להיות פמחוקב, וראיות הרא"ש הוי רק מברכת מים ודוקא מדבר לח הוי הזיעה
רב והחוש יעיד על זה ואז יש בו ממש ונחשב פמחוקב ולא ע"י זיעת שני דברים יבשים
זה אין לנו ראי' להיות פממש וא"ש וזה פשוט, ז"ז אין להאריה מחמת טרדתי שבעזה"י
שאלה זו יוצאה זו באה ה' יאזרני חיל להיות בידי למלאות ולעשות פרוצון איש ואיש.

פנפש ידדו הטרוד: תשובה קעז לק"מ דאברמיל להפולג החרף מו"ה נפתלי הירץ
קליינמאן נ"י. הנה ע"ד שאלתו באם לקח הגומא מן הרותב של בשור בכף חלב ב"י

כמה פעמים ולא נודע בנתיים ויש בקדרה ששים נגד הכף אף בכל פעם נשאר מעט ונהמא בתוך הכף ונתן הכף עם הנהמא שבתוכה לתוך הקדרה ולא נודע אם יש ס' בתוך הקדרה אף כנגד הנהמא שבכל פעם ופעם נעשה נבילה מן הפלוע שבתוך הכף דשמא נשאר חלב פלוע בתוך הכף ונאסר הנהמא בכל פעם ופעם שנעשה נבילה מן הפלוע שבתוך הכף וכו' עכ"ל שאלתו והאריף בזה להיתר.

והנה מתחלה אני אומר בעז"ה בפשיטות שטעה בהוראתו דלוי יהי כדבריו דנחשב מין במינו וקוי ספק דרבנן הרי מפורש בסי' צ"ח דזה אינו רק בנשפה אבל אם הוא לפנינו ואי אפשר לעמוד על שיעורו לא מהני ספק דרבנן והיינו ממש בנ"ד.

ואין לומר דהכא שאני דלא ידענו כמה ונהמא היה זה אינו דהרי בכף קיי"ל דאם אינו יודע כמה תחבו משערין פפי מה דהדרה לתחוב א"כ ה"נ ראוי לשער דדרה שואבי ונהמא דהוי כמלא כף ופחות מעט.

ועוד הרי דעת המחבר דכנגד הכפופו בעינן ב"פ ששים א"כ נהי דהרמ"א חולק מ"מ בזה הוי ס"ס לאיסורא דלמא פדעת המחבר ואת"ל פדעת הרמ"א דלמא לא הוי ס' כנגד הנהמא וספק ספיקא אף בדרבנן לחומרא.

ומ"ש על מ"ש בספרי סי' קכ"ח וז"ל א"כ בכלי אף להראב"ד נעשה נבילה בבב"ח דזה הוי דבר יבש בלח וע"ז כתב ר"מ תמי' לי וכי הפלי ג"נ הלא התם הטעם דהוי הפליע' בכלי ג"נ וקוי לח בלח והפלי גופו לא נעשה נבילה עכ"ל.

לא דק דאטו פנונת הרא"ב דלהיות פגזרת הפתוב לומר דביבש בלח ג"נ ולא בלח בלח רק הפונה דהיא דהוי האיסור עומד בפ"ע שייף בי' חנ"נ אבל אם אין האיסור ניכר בפ"ע לא אמרינן חנ"נ וא"כ ה"נ פיון דהכף עומד בפ"ע מה בכף דהפלוע הוי לח מ"מ פיון דעומד בפ"ע אמרינן בי' חנ"נ, וא"כ ה"נ בכף פיון דהפלוע עומד בפ"ע ראוי לומר בי' חנ"נ כמו בדבר ממש.

וגם מ"ש ר"מ על מ"ש דיש לחוש דהוי פו דוסן ולכ"ע נעשה נבילה בבב"ח. וכתב ר"מ דהרי בשאר אסורין הוי חנ"נ רק דרבנן וקוי ספק דרבנן, לא הבין פנונתי דזה נמשך למה שפתי לעיל דהוי ב' ספקות לאיסורא ע"ז פתי דהוי עוד ספק דלמא הי' פו דוסן וקוי חנ"נ וא"כ מה מהני דהוי דרבנן הרי יש כמה ספקות לאיסורא, ומ"ש בבב"ח פנונתי דהרי לדעת רבינו אפרים לא אמרינן חנ"נ רק בבב"ח ואיך פתי לכ"ע לכה פתי בבב"ח דהו אמת דלענין הדוסן הוי פשאר אסורין מ"מ פיון דבא מבב"ח דיינינן לי' כמעיקרא ומודה ר"א דאמרינן בי' חנ"נ עכ"פ מדרבנן וע"כ לא פליג ר"א רק בשאר אסורין דלא שייף בהו חנ"נ פלל מן התורה אבל בב"ח דבהו שייף חנ"נ ודאי אף הו ממנו גזרו עליו אטו הוא גופו לזה פתי דדוסן הוי חנ"נ בבב"ח לכ"ע.

ויותר אין להאריף פי נאבד ממני מכתבו דברי ידיו וכו': תשובה קעח להרב החר"ף מו"ה יחיאל מיקל הובגר אבד"ק גיזנוב נ"י. הנה ע"ד שאלתו בגידון המקנה שהתיר להטיל דם למקנה להכשירו מתורת שאובין אף נסתפק אם מהני עצה זו אחר שפבר נפסל מפח שאובין.

הנה המעיין בספרי שירי טהרה הל' מקנאות יראה שהוכחתי שאין חילוק בזה. ואם כבר נפסלה נמי מהני עצה זו וכן כתבתי בתשובה לק"ק טאפרוב, ויפה פנון ר"מ בזה: וע"ד שאלתו השניה ונ"ל נשאלתי מאשה אחת שלקחה הקאווע תמה עם חלב שעמד אצל האש, ועירה אותם ע"ג פירה לתוף פלי אחר ונשפה יותר ממה שהפלי יכולה לקבל ויהי בהגיע ע"ג פלי תיכף פרגע כמימרי' נשתפכו משם ע"ג הכירה והלף הקלוח למטה, ושם היו עומדים כמה טעליר פורצלייען זה ע"ג זה של בשר, ונשפה על גביהם ונפסק הקלוח, ותיכף לקחה והדיחה אותם, ובעת אשר באה לפני לשאול לא זכרה היא היו מונחים, והאריף בשאלתו.

והנה בתחלה אני אומר לא ידעתי מה טרפות הוי בזה פינון דנפסק הקלוח וגם נזחל ע"ג פירה ונצטנן ומפנרש ברמ"א סי' צ"ב דבכה"ג פשר. ועיין בפמ"ג שרוצה להחמיר באם לא נפסק הקלוח למעלה אף דנפסק למטה, אף אני בגליון הפמ"ג שלי כתבתי להיפך דגם אם לא נפסק הקלוח למעלה פינון דעכ"פ נפסק למטה ונזחל ע"ג פירה נמי מותר, וא"כ אין מקום לשאלתו דבגדון דידקה הפל פשר.

ועוד אני מעיר לו דבר חדש בגדון המעשה שלו די"ל פינון דהוא שפכה לכלי שני רק ע"י ששפכה יותר נשפה למעלה ע"ג פירה וא"כ בזה י"ל דמה דיצא מכ"ר זה בא לכלי שני ודוחה את מה שבכלי שני, ומה שהי' בכלי שני יצא לחוץ וא"כ אין פאן איסור פלל.

ועיין במנחות דף צ' גבי ר' יוסי אומר מדת הלח בירוציהן קודש ייע"ש מוכח פן נאף דלא קי"ל כר"י. ועיין בחיבורי מי נדה בסוף הספר בשירי טהרה הנוסף שם בהל' מקנאות סעיף כ' הבאתי שם דברי הש"ע סי' ר"א בסעיף כ' וסעיף כ"ב דסתרי אהדדי דבסעיף כ' משמע דאין העליונים דוחין התחתונים, ובסעיף כ"ב מפנרש להיפך שכתב שם דמים שבאין עליו דוחין המים הראשונים ומוציאין אותם, והבאתי שם דברי הש"ך שם שהרגיש בזה, ופרשתי פונת תירוצו דהיכי דהוי ספק דרבנן תלינן דהשנייה דחו את הראשונים, אבל היכי דהוי ספק דאורייתא חיישינן שמה לא יצאו הראשונים ייע"ש ביו"ד ובחבורי שם.

א"כ פאן פינון דלפי דברי ר"מ הוי זה רק איסור דרבנן, א"כ תלינן להקל דהשנייה דחו את הראשונים וא"כ מה שיצא הוי מפלי שני. גם אפילו הוי דאורייתא לפי פירושינו שם בש"ך משמע דהספק הוי רק אם יצאו כל הראשונים או רק לפי חשבון, אבל עכ"פ לפי חשבון נדאי יצא, א"כ הוי עכ"פ מה שיצא לחוץ מעורב בו גם מפלי שני, א"כ נמי נצטנן כבר פינון דהיה בו מעורב בכלי שני לכה אין להחמיר לאסור הפלים.

והנה בספק שלו מה דהוי עיקר ספיקו שבא לשאול עליו היינו דעל טעליר אחד ראתה טפה של חלב, רק שהיו ב' טעליר ולא ידעה על איזה וכתב ר"מ דאם הוי רק ספק על אחד אם נפל עליו טפה הוי ספק דרבנן.

רק פינון דידוע דהי' טפה על אחד ואינו יודע איזה הוא, וכתב ר"מ דאם הי' טעליר אחד שלה וא' של חברתה אז אף כשבאת לשאול כאחד מטריפין שניהם כמו בב' שבילין מ"מ אם שאל בלי שליחות השני יכול השני אח"כ לשאול על שלו בפ"ע ונתירנו וכמ"ש המשל"מ בפ"ט מה' אה"ט פן בב' שבילין, רק בגדון שלו הי' המעשה דהוי שניהם של

אחת עכת"ד, הנה באמת לא דמי זה לב' שבילין דהתם בספק טומאה ברה"ר דטהור אפילו באמתחוק איסורא ואין עיקר החשש רק מפת דסתרי אהדדי.

לקה בבא לשאול עליו בפ"ע מטהרין לי'. אף דידוע דגם השני הלה פיון דאינו שואל עליו לא סתרי אהדדי, אבל באיסור פיון דהוי אהד טרפה א"כ אמתחוק איסורא, לקה אפילו בבא לשאול עליו בלבד אסור לו להכחיש לפני המורה המעשה, אף שלא ישאל עליו מ"מ הוא טרפה פיון דהוי אמתחוק איסורא, ודעת הש"ך דספק דרבנן באמתחוק איסורא אסור.

ואפ"י להחולקים עכ"פ בעיקרו דאורייתא מודים הכל דהוי לחומרא באמתחוק איסורא, וכאן הוי עיקרו דאורייתא לקה בכל ענין שניהם טרפה גם עירו עליו טרפות ממש, רק בנדון ש'לו נראה להקל לגמרי מטעמים הנ"ל.

זו"ז אין להאריף יותר דברי ידידו וכו': תשובה קעט להרב החר"ף מו"ה משה ליב אלטר מו"צ ד"ק באטאשאן. הנה מכתבו קבלתי וע"ד אשר שאל במעשה ש'בא לידו ונ"ל בימים הללו נשאלתי שחתכו הרבה בצלים לסעודת נשואין בסכין של בשר על דף חלב והדף לא נשתמש זמן רב עם חלב, אף בד"ח אין מועיל אינו ב"י, אף צדדתי להיתר דף זה תשמישו בצונן, וכעת הנה מגורר היטב ואפ"י אם לפעמים גלגלו עליו עיסה ושפכו חמאה רותחת לעשות מולייתא אפ"י אם יצק מכ"ר על הבצק אינו אוסר אלא כדי קליפה והבצק הוא הקליפה ומה"ת נחזיק ריעותא ש'שפעה שיצק על הבצק יצק לאיבוד על הדף ג"כ וכו'.

וגם איכא ספיקא טובא ש'מא לא נגע החמאה בדף וש'מא לא הוי רותח וש'מא לא נגעו הבצלים במקום החמאה, וגם ש'מא בצלים לא נקרא ד"ח פן תוכן דבריו, והנה מ"ש דעירווי אין אוסר יותר מפדי קליפה.

הנה אם כי זה אמת, אף היינו דוקא פעם א' אבל בדבר ש'משתמשין בו הרבה פעמים נאסר פולו עיין בט"ז ה' בב"ח סי' צ"ה ס"ק י"ב, וא"כ נהי דבעלמא אין נ"מ פל פה בזה פיון דעכ"פ בתוף מעל"ע אין משתמשין הרבה והראשון ראשון נעשה לפגם, אבל בד"ח פיון דאפ"י אב"י אסור א"כ צריף ס' נגד פולו, מיהו מפת ספקות אחרות נמי מותר ובפרט דאין דרף להמתין לשפוף חמאה מכ"ר רק פל ש'ניתף החמאה שופכין אותו לעיסה ואין ממתנין עד ש'יהי' רותח מכ"ר, לקה יפה התיר בזה, אף הטעם ש'כתב אח"כ דסמך על דברי תשובת גור ארניה יהודא חיו"ד סי' מ"ב ותשובת ס' יהושע בפסקים וכתבים סי' תפ"ד ש'כתבו דבד"ח הטעם האיסור ש'בו נבלע לתוף התבשיל חוזר להיתרו והוי לפגם פמעיקרא והביאו ראיה מדברי הש"ך סי' קכ"ב ס"ק ב'.

והנה הפמ"ג פתב בכמה דוכתי דבצלים ש'נתבשלו בטל חריפתן, וא"כ הוי ראוי להתיר גם הבצלים ואמאי לא נבשל אותם ויהי' חוזר הפגם למקומו, ובכה"ג ס"ל להני ספרים הנ"ל דבזה אפשר לסוחטו מותר, ומבטל איסור לכתחלה אין פאן כמ"ש הט"ז בשם הר"ן בסי' צ"ט דהוי כשורפו במקומו רק דלקה אסורין הבצלים פיון ש'היו בתחלה לשבח כמ"ש התוס' בע"ז לחלק בין קנדה לתבשיל, והבצלים דומה לקנדה דאסור אפ"י באב"י לכתחלה, וא"כ תינח בשאר אסורין אבל בב"ח דאין אסור מן התורה רק דרף בישול,

א"כ קונדם הבישול הוי רק חשש דרבנן ודי בספק אחד דספק דרבנן להקל, רק ע"י הבישול הנה נעשה של תורה, ואז כבר הוי חוזר הפגם למקומו עכת"ד.

הנה אם פי דבר חכמה אמר אין זה אמת פי הנה נהי דבצלים שנתבשלו פסקה חריפתו, מ"מ היינו בסוף הבישול אבל בתחלת הבישול תיכף פשנעשו רותחין נאסרו מן התורה ואז הם עדיין בתריפותו, וכבר נאסרו ואיך חוזרין להיתרון.

ועוד אין לה בו אלא חדושו. דנהי דמוכח מן הש"ך סי' קכ"ב בשם או"ה דהטעם הינצא מד"ח חוזר לפגמו, היינו אם יצא למקום אחר אבל כל שהוא במקומו יש לומר כיון דהנה תחלה מושבחו אינו חוזר ונפגם.

דדרי גם בקדירה דעת הר"ן דבמקומו הוא לשבח רק פשינצא לתבשיל הוא נחשב לפגם ונהי דקצת חולקין בזה היינו בסתם קדירה אבל בדבר חריף ומאכל מסתבר לומר דכ"ע מודים בזה דכל שהוא במקומו הראשון נשאר מושבחו כמעיקרא.

רק פשינצא למקום אחר איקלש טעמו וז"ב לדעתי ונחילה להקל בזה, ועוד מה מדמה מאכל לקדירה הרי ידוע מה דבאב"י נעשה לפגם הוי רק בקדירה אבל במאכל לעולם הוי לשבח. ובע"כ דהקדירה פוגם ביותר הטעם מן המאכל א"כ אף אנו נאמר נהי דהתריפות בטעם הנבלע בקדירה אינו עשוי לשבח רק בעודו מקושך עמו בקדירה לא פשינצא לחוץ היינו מפת דבקדירה לא אלים פת התריפות לעשותו לשבח עולמית כיון דכנגדו הקדירה פוגמת הטעם לכה אינו משנה לשבח רק מעט וכשינצא חוזר לפגמו, גם יש לומר פת התריפות עצמו שנגבלע בקדירה לא אלים פת תריפותו דהקדירה פוגמו ג"כ אבל בטעם הנבלע במאכל חריף כיון דהוא מאכל ואינו פוגם הטעם אז אלים פת התריפות כיון דאינו בקדירה.

ועוד בקדירה הוי התריפות נבלע ממקום אחר ולא אלים כמו מאכל חריף דהתריפות מפאת עצמו. וידוע דכל דהוי מפאת עצמו אלים מדבר הבא ממקום אחר, גם המאכל אינו פוגמו לכה מסתבר כיון דנעשה לשבח על ידי התריפות שוב נשאר בשבחו תמיד והמיקל בזה עליו הראיה.

לכה במחכת"ה של המחברים הנ"ל לא דקו בהא מלתא דיש לחלק ביניהם ונחילה להקל בזה היכי דליכא שאר ספיקא. רק מפת טעם הראשון שלו יפה הורה בנדון דידיה.

והשי"ת ישמרהו ממכשול הוראה אותי ואותו כל הימים, ונזכה תמיד להורות פדת וכהלכה פרצונו ית' ורצונו ית' ויקנינו בנו מאמר הכתוב רצון יראיו (מיראי הוראה) יעשה.

דידו וכו': תשובה קפ להרבני מו"ה שמעון צבי ווייגער בכפר קראטשין. ע"ד שאלתו אם חתכו בספין חלב של אב"י טאלפין מלח ולא הנה ששים נגד הלהב של ספין ונתנו מלח זה לתוף העיסה ואפו בתנור אם מותר הפת או לא.

דשמא יבא לאכלו עם בשר עכ"ל. הנה לדידי אין זה שאלה פלל דהוא מותר אפילו עם בשר כיון דיש ס' נגד המלח, ואפי' אם לא הנה ס' נגד המלח כיון דעכ"פ בצירוף המלח

עם העיפסה יש ס' נגד הלהב של הספין נמי מותר דלא שיניף לומר להצריף ס' נגד פל המלח פיון דלא נעשה נבלה דעדיין היתר הוא.

ומה שחששת אתה דהמלח עביד לטעמיה פבר ראית בעצמך סתירת דבריה, דכאן אין המלח אסור מחמת עצמו, ומ"ש אתה פיון דהבלוע הוי נמי היתר נחשב איסורו מחמת עצמו, ונסתייע מדברי הלבושי שרד בדין בב"ח ס"ק קל"ח.

הנה זה טעות גדול, ובמחכת"ה של הל"ש שנגג מאוד בזה ומה נסתייע מבב"ח דטעמם דשיניהם היתר, דהתם פיון מחמת חבורן נאסרו ונעשו דבר אחד. לכה נחשב איסור מחמת עצמו.

אבל בפשר או חלב במלח הפשר או החלב אוסר המלח, אבל אין המלח אוסר הפשר או החלב. וגם הרי אחר הבלוע נמי עדיין הוי המלח היתר.

נדאי נחשב אין איסורו מחמת עצמו, ואין קפידא מה דעביד לטעמא ובפרט פיון דעכ"פ המלח לא נעשה נבלה תחלה א"כ אם נתוסף עליו העיפסה ביטל טעם הפשר שבמלח והוי כאלו לא הנה פאן טעם פשר וחוזר המלח להיתרו, ולא שיניף לומר פאן דעביד לטעמיה.

לכה מותר הפת אפי' עם פשר, וכן אני פוסק תמיד וזה דין פשוט וברור. והנה ראיתי במכתבו שהביא דברי הכו"פ שדחה דברי מהרי"ט דמהני ששים נגד החלב, ועיינתי שם וראיתי שדברי הכו"פ תמוהין מאוד שהביא ראיה דטעימה לא מהני דאי מהני ממ"נ אם גבי רבה בר עלאי טעמו ולא הנה בו טעם חלב למה אסרו.

ואם טעמו בו טעם חלב מהו פריף מן הברייתא, ואיף שיניף פרכא וקושפא אם ראינו שור שחוט לפניף. ובע"כ דמייירי דלא הנה בו טעם חלב וה"ה דלא מהני סמ"ף יע"ש, והנה דבריו תמוהין מאוד דהש"ס שם לא פריף פלל מן הפת רק מן התנור.

דמשמע ליה דרבה אסר אפילו הוסק התנור אסר אח"כ הפת, והיינו דקשה לו למה לא נקט רבה נמי בלשוננו עד שינסק התנור כמו דתנא בברייתא. או פיון דלא נקט בהמעשה שטחו התנור באליה אחר שהוסק משמע דטחו ליה קודם שהוסק ואח"כ הוסק, ואעפ"כ אסר רבה הפת, ולזה פריף מברייתא דמוכח דאחר שהוסק פרי, ולכה א"ש דנדאי בתנור שטחו בו שונמן בזה אף דעתה אין בפת טעם פשר מ"מ יתכן שאח"כ יאפו בו מעט פת ויהי' בו טעם פשר.

וכמו דקיי"ל דבקדורה שדרף להשתמש בו בפפע מ"מ אסור שפא ישתמש בו מעט פן ה"נ בזה, ולכה אסרו רבה אף שלא הנה בו טעם פשר. ולזה פריף ליה מברייתא דמוכח דאחר שהוסק פרי: אבל בפת ששמו בו חלב או פשר, בזה פל דליכא חשש נדאי פל דליכא בו טעם פשר פרי רק בתנור שטחו אותו בשונמן בזה לא מהני טעימה או סמ"ף אבל בפת אם הושם בו חלב או פשר מהני אם הי' בו ששים או טעימה.

וגם בתנור יש לומר דאין ראיה מן הש"ס דיש לומר דלעולם מייירי שטעמו בו טעם פשר רק מ"מ י"ל דמותר פיון דמצד עצמו אין בו איסור רק מפח שפא יאכל עם חלב, וא"כ בהצטרף עם חלב לא יהיה בו עוד טעם פשר ויתבטל בסמ"ף בצירוף הפת והפשר או

החלב יחד, לכך הני ס"ד שיהי' מותר דלמאי גיחוש לה, עתה הוא מותר ואם יאכל עם חלב אז לא יהי בו עוד טעם בשר, לכך פריף שפיר מברייתא וא"ש.

באופן דדברי מהרי"ט נכונין דבייש ס' מותר, ודברי הל"ש דחויין מהלכה. פנ"ל בעזה"י דברי ידידו וכו': תשובה קפא להרב הנ' מו"ה מיכל הוכנר נ"י אבד"ק גיזנוב.

הנה מכתבו קבלתי והיום פניתי להשיבו ובמה דסיים אפתח. הנה על המדרש תנחומא קטן לכמה נימול הוא בתנחומא פ' תצונה ייע"ש ועיקרו הוא בהקדמת חבורי מי נדה בהקדמה שם פתבתי דרף נכון בעזה"י ייע"ש.

וע"ד אשר רצה לומר דמותר ליקח מנשים צדקה בלי רשות הבועלים מפח דבתנאים פתוב וישלטו בנכסיהון שנה בשנה וכו' הוא תמויה מאוד לחדש דבר כזה, דכזה יתבטל כמה דפיין בש"ס ובש"ע אשר מבואר ההיפוף ובנדאי מה שפתוב שישלטו בנכסיהון שנה בשנה הוא שופרי דשטרא והדרף לכתוב פו בכל התנאים, ואין זה תנאי רק דרף ברכה מן הפותב והעדים מברכים אותם שיהי' ביניהם שלום ואחדות עד שייספיימו להיות שולטין בנכסיהון בשנה, אבל אין זה דרף תנאי, ואם נאמר ונדייק בלשון הנה דוקא אף אנו נאמר דלשון בנכסיהון משמע מה שיהי' לכ"א נכסי' והיינו להבעל בנכסין שלו ובנכסי צאן ברזל והאשה בשלה בנכסי מלוג שלה, או הפונה רק על נכסי מלוג לבד בזה יד שניהם שנה, אבל לא בנכסי צאן ברזל דזה אינו שלה פלל רק שלו לבד, אבל נכסי מלוג הני של שניהם, גם יש לומר הפונה של בשנה שהוא לא יעשה בלתי עצמה, והיא לא תעשה בלתי עצתו והני הפונה להיפוף ובדין נ"מ באמת פו דדעת שניהם בעינן אבל היתר שלו חלילה לחדש פו: ובגדון השאלה שפאלו בשר עוף בקדרה של חלב ואח"כ נתנוהו בקדרה של בשר בהמה והתיר ר"מ בהנאה הבשר, גם זה אינו נראה לי מתרי טעמי, אחד מ"ש ר"מ דהני נ"ט בר נ"ט דהיתרא, לפע"ד זה אינו פיון דסוף סוף בשר עוף בחלב אסור מדרבנן ומה בכך דבהנאה מותר, מ"מ מדרבנן הני נ"ט בר נ"ט דאיסורא ונאסר הבשר בהמה מדרבנן.

ואף דמה דהני מדרבנן מותר בהנאה, מ"מ זה הני רק דמגופו גיכר דהני רק דרבנן פגון בשר עוף או במליחה וכדומה דמגופו התערובת גיכר דאינו מן התורה, אבל בבשר בהמה גופיה ודרף בישול דאין גיכר מתוכו אם הני מן התורה או מדרבנן, ודאי אסור בהנאה אף דהני דרבנן.

ועוד יותר נהי דבשר עוף הני טעם שני מ"מ הרי הבשר עוף פלע מן הבשר בהמה וא"כ בעוף גופיה נתערב בו חלב וטעם בשר בהמה ונהפף לאיסור. ושוב נעשה גם העוף אסור מן התורה ושוב חזר טעם הבשר בחלב ונבלע בתוף בשר בהמה והני איסור תורה, לכך נראה דהבשר אסור בהנאה וגם הבשר עוף: ונדון המלח שחתכו בספין של חלב פו יומו.

ואח"כ חתכו ממנו בספין של בשר וכתשו אותו בספין הנה דק דק ומלחו בו בשר והתיר הבשר דאין בבשר סמ"ף נגד המלח מ"מ בזה לא נאסר רק פדי נטילה פדין צנון המבואר בסי' צ"ו וא"כ נגד המלח שנאסר פדי נטילה יש סמ"ף בבשר, ואף דהמלח של

כְּדֵי נְטִילָה נִתְעַרַב בְּשֵׁאֵר הַמְּלַח דַּק דַּק לֹא נֶאֱסַר כָּל הַמְּלַח כִּינּוּן דְּאֵינוּ דְרָף בִּישׁוּל אֵינוּ רק דְּרַבְּנָן וְלֹא נֶעֱשֶׂה כְּלוּל בְּזֶה יָפָה אָמַר.

אִף חִסְרָא פְּרַט אֶחָד דְּהָרֵי עַכ"פּ מִשְׁחַתָּה מְמַנּוּ בְּסַפִּין שֶׁל בְּשָׂר וּכְתָשׁוּ הָרֵי מְבַטֵּל אִיסוּר בְּיָדַיִם וְאִיסוּר לְמַבְטֵל וְלִמֵּי שְׁנִתְבַּטֵּל בְּשִׁבְלֵוֹ, מִיְהוּ אִם הִי' הַחֹתָף שׁוֹגֵג שְׁלֹא יָדַע שְׁחַתָּה תַּחֲלָה בְּסַפִּין שֶׁל חֵלֶב יֵשׁ לְהַתִּיר, וְיֹתֵר אֵין לְהַאַרְיָה.

דְּבָרֵי יְדִידוֹ הַטְּרוּד: תְּשׁוּבָה קַפֵּי לְהַרְבּ מו"ה מִשֶּׁה מְרַדְּכֵי נ"י מו"צ דַּק"ק בְּרַאדְשִׁין. הִנֵּה מְכַתְּבוֹ קַבְּלָתִי הַיּוֹם הַזֶּה וּפְנִיתִי לְהַשִּׁיבוֹ מִיָּד.

כִּי הִנֵּה בְּכָל הַשְּׁלִישֵׁה שְׁאֵלוֹת לֹא יָרַד בְּנֵי עַמְּכֶם, כִּי רֵאכִיל דְּנֻקָּא בְּאֶל"ף וְאִם נִכְתַּב בְּשִׁנֵּי יוֹדִין אִפִּי' דִּיעֲבַד פְּסוּל, וְאֵינוּ דוֹמָה כָּלֵל לְהַרְאָה שֶׁהֵבִיא דָּשֵׁם אֵין שִׁנּוּי בְּמַבְטָא, אֲבָל רֵאכִיל בְּשִׁנֵּי יוֹדִין הָרֵי שִׁנּוּי בְּמַבְטָא, וְהַעֲיָקָר כַּמ"ש בְּחַבְרֵי הַחֲדָשׁ חֲדוּשֵׁי אֲנָשֵׁי שֵׁם שֶׁהוּא פְּסוּל אִפִּי' דִּיעֲבַד וְנִגְדוֹן הַפְּרוֹת שְׁנִלְקָחוּ לְשָׂר אֶחָד בִּימוֹת הַפְּסַח וְהֶאֱכִילוּם חֲמִין וְאִת"פ חֲזָרוּ לְבַעֲלִים בְּפֶסַח שְׁאֵסַר מוֹרָה אֶחָד הַחֵלֶב וְרו"מ הַתִּיר, גַּם ז"א דְּכָל הַטְּעָמִים שְׁלוֹ אֵינוּ.

דַּמ"ש דְּהָרֵי זוּז"ג נֶעֱלַם מְמַנּוּ דְּבָרֵי הַמַּג"א סִי' תַּמ"ה דְּבַחְמִין זוּז"ג אִיסוּר. וּמ"ש דְּנִשְׁתַּנָּה לְדַבָּר הַמְּוֹתֵר גַּם זֶה אֵינוּ דְּזֶה מְהֵנִי רק בְּאִיסוּר אֲכִילָה אֲבָל לֹא בְּאִיסוּרֵי הַנְּאָה דַּע"כ"פ הַנְּאָה הָרֵי, וּמַצָּאֵתִי כֵּן גַּם בְּמַקּוֹר חַיִּים שְׁכַתֵּב כֵּן.

וּמ"ש דְּהָרֵי הַנְּאָה הַבָּאָה לוֹ בַּע"כ, זֶה אֵינוּ כִּינּוּן דְּגַם נִהְיָה שְׁאֵם לֹא הִיָּה מְאָכִילִם לֹא הָיוּ נוֹתְנִין חֵלֶב כָּלֵל, אוֹ עַכ"פּ לֹא חֵלֶב הַרְבֵּה. וְא"כ גִּיחָא לִיהֵ בְּאִנְסָה זֶה וְלֹא נִחְשָׁב אִנְסָה, וְכֵן הוּא בַּמַּק"ח סְבָרָא זוֹ יַע"ש: וּבְנִגְדוֹן הַשְּׁאֵלָה בְּמַלְחָה שְׁנִפְּלָל לְחֵלֶב רוֹתַח וּמְלַחוּ בּוֹ בְּשָׂר.

הִנֵּה מַה שְׁאֵסְרוּ הַמּוֹרָה בְּהַנְּאָה גַּם זֶה תְּמוּנָה דְּהָרֵי בַב"ח בְּמַלְיָחָה מְוֹתֵר בְּהַנְּאָה רק לְבַשְׁלוֹ אִיסוּר, דָּאָז יֵהִי נֶעֱשֶׂה שֶׁל תּוֹרָה אֲבָל לְמַכְרוֹ קוֹדֵם בִּישׁוּל מְוֹתֵר, וְאִפְשָׁר דְּכָבֵר הִנֵּה נִתְבַּשֵּׁל הַבְּשָׂר אִזְ שְׁפִיר אִסְרוּ הַמּוֹרָה גַּם בְּהַנְּאָה, וּמ"ש רו"מ לְהַתִּיר דְּבָלוּעַ וְאֵינוּ שְׁמֵן אֵינוּ אוֹסֵר בְּלֹא רִוְטָב, זֶה טְעוּת חֲדָא דְּעַל הַבְּשָׂר קוֹדֵם הַמְּלִיחָה כִּינּוּן דְּנִשְׁרָה בְּמִים יֵשׁ עָלָיו לְחִלּוּחֵי טוֹפַח ע"מ לְהַטְפִּיחַ וְהָרֵי פְּרוֹטָב.

וְעוֹד מְלַח עַל בְּשָׂר נִימּוֹחַ וְהָרֵי פְּרוֹטָב, וְעוֹד כִּינּוּן שֶׁהַמְּלַח שְׁעַל הַבְּשָׂר נִימּוֹחַ יוֹצֵא הַחֵלֶב שְׁבוּ. וְמַה דְּמִיּוֹן הָרֵי זֶה לְדַבָּר גּוֹשׁ, וְעוֹד מְלַח שְׁאֵנֵי דְּהָרֵי יָכוֹל לְהוֹצִיא הַדָּם מִן הַבְּשָׂר אִף דְּהָרֵי בָלוּעַ בְּבָשָׂר, וְהִי' שְׁיָכוֹל לְהַבְּלוּעַ מַה שְׁבָתוּכוּ לְבָשָׂר, לְכַף שְׁלֹא כַּדִּין הַתִּיר הַבְּשָׂר, וְיֹתֵר אֵין לְהַאַרְיָה.

גַּם לֹא רָאָה דְּבָרֵי הַפַּמ"ג בְּחַתְּכוֹ הַמְּלַח בְּסַפִּין שֶׁל חֵלֶב וּמְלַחוּ בּוֹ בְּשָׂר וְכו' וְלָמָּה לֹא הַתִּיר מִפְּנֵי דְּאֵין אִיסוּר בָּלוּעַ יוֹצֵא בְּלֵי רִוְטָב. וְלָמָּה לֹא חָקַר אִם הָרֵי הַסַּפִּין בָּלוּעַ מְדַבָּר שְׁמֵן אוֹ כְּחוֹשׁ, וּבַע"כ בְּמַלְחָה לֹא שְׁנִיָּה זֶה, וְתַמּוּנָה לִי שְׁמוֹרָה הוֹרָאָה יְדָמָה מְלַח לְדִין אֵין אִיסוּר בָּלוּעַ יוֹצֵא מִחֲתִיכָה לְחֲתִיכָה בְּלֵי רִוְטָב, וְיֹתֵר אֵין לְהַאַרְיָה דְּבָרֵי יְדִידוֹ וְכו': תְּשׁוּבָה קַפֵּי לְהַתִּיר מוה"ר שְׁמוּאֵל זְנוּוִיל נ"י בַּק' פַּמְאָרִין הִנֵּה ע"ד שְׁאֵלוֹתָיו בְּמַה דְּסִיִּים אֶפְתַּח.

מה שנסתפק אם מותר לאכול אחר בשר תבשיל שנתבשל בקדירה של חלב ב"י ולדיניה הדבר פשוט לאיסור רק שאחד חולק עליו. והנה הדבר מביא לידי גיחוח, דנדאי הדבר פשוט להיתר, ולית מאן דחש לאיסור קלל.

דלדבריו שפתב פיון דהבשר מושף טעם הוי פאוכל אותן ביחד, למה לא קמ"ל הרמ"א רבותא יתירא בסי' צ"ה דדגים שעלו בקערה של בשר אסור לאכלן אפילו אחר הכותח או הו"ל לאשמעינן להיפוף בדגים שעלו בקערה חולבת אסור לאכלן אפילו אחר בשר דהוי רבותא טפי ולמה קמ"ל דדוקא ביחד אסורין.

והטעם נראה. קדא דיש לומר דזה אינו ברור דבנדאי מושף טעם ואולי בפעם הזו לא נמשף הטעם, ואטו מוכרח הוא דבכל רגע ורגע יהי מושף הטעם, ובע"כ דהוי רק ספק, רק פיון דזה הוי תקנה לכל העולם, ונהרי תכן דבשום פעם יזדמן שיהי מושף טעם, לקו אסרוהו בכל ענין.

ותינח אם אוכל ממש בשר אחר גבינה קשה, או גבינה אחר בשר ממש, אבל לאכול תבשיל של חלב אחר בשר, הרי הוי ס"ס דלמא פדעת המתירין בנ"ט בר נ"ט אפילו לאכלו בכותח ממש, ואת"ל פדעת האוסרין דלמא בפעם זו שאוכל התבשיל לא נמשף טעם, לקו בזה לא גזרו לחוש לספקו.

ועוד נראה והוא העיקר בעיני דנדאי כמו דנ"ט בר נ"ט מפח דהוי טעם קלוש, פן ה"נ זה הטעם הנמשף ממה שפבר אכל הבשר הוי טעם קלוש, ואין לחוש לו מדינא, ומה דאסור לאכול גבינה אחר בשר להמתירין בדגים שעלו בקערה לאוכלן בכותח היינו דבשלמא בדגים שעלו בכלי בשר אפי' אם אכלן בכותח לא נדמה פאנכל בב"ח, פיון דניכר לפל דהוי ע"י אמצעי, אבל באם אוכל בשר ממש דמושף טעם אם פי לדינא הוי טעם קלוש, מ"מ לעין הרוואה אם יאכל אח"כ גבינה יהא נראה פאוכל בב"ח ממש לקו אסרוהו, אבל אם אוכל אח"כ תבשיל של גבינה, הנה לעין הרוואה יראה פי אינו אוכל רק תבשיל שנתבשל בכלי של חלב, ולפי האמת אינו אוכל בשר עם התבשיל שבכלי חלב, פיון דטעם בשר הוי גמי טעם קלוש והוי רק פאוכל דבר שנתבשל בכלי בשר עם דבר שנתבשל בכלי חלב, ואפי' להאוסרין דגים שעלו בקערה לאכלן בכותח מ"מ פיון דהוא גופא חומרא, אין להחמיר בזה עוד למראית עין לומר דהוי נראה פאוכל בשר עם תבשיל שנתבשל בכלי חלב ביחד ולקו בזה אוקמוהו אדינא, ושניהם נחשבין רק כנ"ט בר נ"ט.

ולדינא הדבר פשוט להיתר וכן עמא דבר ולית מאן דחש לה להחמיר חומרות פאלו ודו"ק: וע"ד אשר שאל בפך שנתחב ברנטב של בשר ואח"כ נתחב לחלב אם צריף לשער נגד פל הפך או לפי ערף המזומע פיון דהוי גם מים, הנה מצד הסכרא הי' נראה לומר פן, אף אני חוכף בזה תמיד, היות פי שומן של בשר הוי פבשר עצמו, ונרף הקדירה של בשר הוי עפ"י רוב אם אינה מרתיחה היטב, אז עומד השומן למעלה, וכשתחבין הפך נתחב בשומן תחלה, וא"כ נבלע הפך מן השומן ובה יש להצריף סמ"ף נגד פל הפך, ואפי' אם אינו ידוע הוי ספקא.

והי' נראה דאם הוי הרנטב של בשר עוף ונתחב אח"כ לחלב פיון דהוי ספקא דרבנן יש לשער לפי ערף, אבל בבשר בהמה הוי ספק דאורייתא וצריף לשער ס' נגד פל הפך והוי

נ"מ לנו אם יש לנו עוד ספק יהי ס"ס ודי לשער לפי ערה, ולדינא דרפי לפסוק פה דשלא לצורה שבת או הפסד מרובה אני משער נגד כל הפה, ולצורה שבת או הפ"מ דיו לשער לפי ערה וכן אני מורה: ובדבר אשר שאל בדין של הפמ"ג בשפ"ד סי' צ"ה ס"ק י"ח שרוצה לומר אם למעלה לא נפסק הקלות אף דלמטה נפסק אסור, ושאל אם להורות פן פי לא ראה המורים לחקור אחר זה.

הנה לדעתי יפה עשו שאין חוקרין אחר זה פי לדעתי אין לחלק בזה, וזה"ל מ"ש אני בגליון הפמ"ג שלי דלפע"ד אין הדין פן וכל ראיותיו אינן ראיות, ורק אם לא נפסק הקלות כלל ומחנך הוא לגמרי אף שבאמצע הוי על כלי קר אסור, אבל אם נפסק הקלות מפלי הצונן וגם הנה על כלי קר מה בכך שלמעלה לא נפסק פנין שסוף סוף למטה נפסק, ויש עוד מעלה שהי' על כלי צונן ויש לו דפנות המצוננות נראה להתיר, ובכה"ג אין לו ראיה לאסור.

דבשלמא בלא נפסק הקלות נהי דהוי על דבר צונן מ"מ כמו באם נפסק אף דיש לו חדא לריעותא דנפסק אף יש לו מעלה דלא הוי על צונן וליכא דפנות המקררות ובעי קליפה, א"כ ה"נ להיפוך באם לא נפסק דיש לו מעלה דלא נפסק אף דיש לו חדא לריעותא דהוי על צונן מ"מ דומה ממש לאם נפסק ולא הנה על צונן ושקולים המה ואוסר כדי קליפה, אבל באם נפסק למטה וגם הוי תחלה על דבר צונן, א"כ הוי תרתי לטיבותא אף שלמעלה לא נפסק אין לנו ראיה לאסור ויותר מסתבר להתיר וז"ב לפע"ד ונכון.

ע"כ פתבתי בגליון הפמ"ג. ולפע"ד על זה סמכו המורה הוראות ולא חקרו על זה: ובגידון אם נפסק הקלות על גבי הפירה תחלה שמכשיר הש"ף.

והחוו"ד פתב דלפי דברי הט"ז דכ"ש אוסרת אף זה אוסר ופר"מ השיג עליו דכאן הוי מן הכ"ש אל השלישי ומותר לכ"ע. הנה נדאי יפה הורה בזה דמכ"ש לשלישי נדאי דמותר, ויפה דחה דברי החוו"ד, ובלא"ה המנהג להורות להתיר תמיד בכ"ש ולית מאן דחש לדברי הט"ז לאסור בכ"ש, לכה"פ אפי' הרוצה להחמיר די להחמיר בכ"ש ממש ולא בכה"ג ויפה הורה בזה: ובדין אשר שאל אם חתיכה שנאסרה פבר אם אמרינן בו אח"כ חנ"נ והביא דברי הפמ"ג בסי' פ"ז, והשיב עליו מה שעשה דברי הש"ף פסותרין זא"ז למ"ש בנקה"כ, ודעת רי"מ דלא סתרי דהש"ף מייירי שנאסר מפכ"ב ולא נוסף עליו איסור חדש, לכה"פ לא אמרינן ביה חנ"נ משא"כ הנקה"כ מייירי שנאסר מחמת ד"א ועתה נוסף עליו איסור חדש בזה שפיר אמרינן חנ"נ וכו'.

הנה ידעתי מזה ידעתי פי זה ימים לא כבירים נשאלתי ע"ז מחכם אחד ממדינת רוסיא שהרגיש בזה, והשבתי לו שם באריכות בפלפול גדול, ואין כעת ספרי בידי להעתיק לו אפי"ה פשיגוע לידי ספרי אעתיק לו.

ואולי יהיה סבה להעתיק לו גם תשובתי שמפכ"ב זה ערה ב' שנים, ואני השבתי לו תשובה ארוכה בפלפול גדול ולא שלח אלי לקבלה ושלחתי למ"א. והנה היות פי הארכת בזה ימים לא כבירים, אין דעתי נוחה לעיין בזה מחדש פי מגמר בעתיקא וכו'.

אף זה אשר עלה אינה הערה בדעתי דנלפע"ד דדברי הרמב"ם לא סתרי אהדדי כלל דבפירוש המשניות שם בכריתות מייירי בענין שאכל פזית חלב בצירי, בענין דלוקה

עָלְיוּ מִשׁוּם חֶלֶב, אֲזִי לֹא חָל עָלָיו אִיסוּר בִּב"ח, מִטַּעַם שְׁפָתַי הוּא פִּינּוֹן דְּבִלָּא"ה הָיִי אִיסוּר וְלוֹקָה מִשׁוּם חֶלֶב לֹא חָל בִּי אִיסוּר בִּב"ח, מִשָּׂא"כ אִם הָיִי חֲצִי זֵית חֶלֶב בְּצִירֵי וְחֲצִי זֵית חֶלֶב בְּקִמְצָן דְּבִזָּה מִשׁוּם חֶלֶב לִבְדָּ לֹא הָיִי לוֹקָה דְּהָיִי רַק ח"ש וְכִינּוֹן דְּדַעַת הַתּוֹסֵף וּפּוֹסְקִים דְּבַח"ש דְּהָיִי אִיסוּר קַל, אִיסוּר חָל עָלָיו וְשִׁבּוּעָה חָל עָלָיו בְּזָה מוּדָה הֶרְמֵב"ם, פִּינּוֹן דְּמִשׁוּם חֶלֶב לֹא הָיִי לוֹקָה, וְעַכְשָׁיו אִם יֵהִי חֲזִיב עָלָיו מִשׁוּם בִּב"ח יִצְטָרֵף עִמּוֹ גַּם הַחֲצִי זֵית חֶלֶב וְלוֹקָה מוּדָה הֶרְמֵב"ם דְּלוֹקָה עָלָיו מִשׁוּם בִּב"ח, וְלֹא שְׁיִיף לֹמֵר בְּזָה טַעְמוֹ פִּינּוֹן דְּבִלָּא"ה הִי אִיסוּר בְּאַכִּילָה לִיכָּא בִי אִיסוּר בִּב"ח חֲכִינּוֹן דְּבִלָּא"ה לִיכָּא עָלָיו רַק אִיסוּר קַל דְּח"ש וְעַכְשָׁיו יֵהִי אִיסוּר מְלַקוֹת עָלָיו, חָל עָלָיו שֵׁם בִּב"ח וּמְמִילָא אִיסוּר אִפִּי בְּהִנָּאָה, וְאַל תִּתְמָה שְׁחֲצִי שְׁיַעוּר יֵהִי חֲמוּר מִפְּשִׁיעוּר, דְּמָה נַעֲשֶׂה לְדַעַת ר"ל דִּס"ל חֲצִי שְׁיַעוּר מְוֹתֵר מִן הַתּוֹרָה לְדִידֵי וְדָאִי חָל אִיסוּר בִּב"ח בְּחֲצִי שְׁיַעוּר חֶלֶב בְּצִירֵי וְחֲצִי שְׁיַעוּר חֶלֶב פִּינּוֹן דְּהָיִי הִיתֵר גָּמוּר, וּבְכַשְׁיַעוּר חֶלֶב לֹא יְחוּל וְהָיִי ח"ש חֲמוּר מִפְּשִׁיעוּר, ה"ה לְדִידֵן אַף דְּאִיסוּר מִן הַתּוֹרָה מ"מ פִּינּוֹן דְּהָיִי אִיסוּר קַל חָל עָלָיו אִיסוּר בִּב"ח, וְגַם לְעִנְיָן שְׁבִיבּוּעָה הָיִי כֵּן דְּעַל פְּשִׁיעוּר אֵין עָלָיו לֹא דְשִׁבּוּעָה וּבַח"ש חָל עָלָיו הַשְׁבִּיבּוּעָה ה"ה נְמִי בְּזָה, וּבְזָה לֹא יִסְתְּרוּ דְּבָרֵי הֶרְמֵב"ם אֶהְדִּי, כִּי אַף דְּמְלִשׁוֹן הֶרְמֵב"ם בְּה"מ אִי שְׁפָתַי דְּאֵין לוֹקִין עַל אַכִּילָתוֹ וְלוֹקָה עַל בְּשׂוּלוֹ מִשְׁמַע דְּמִינֵי בְּכִזִּית מִשְׁלָם.

מ"מ א"ש דְּהַפְּנָה כְּף דְּנִדְאִי לְעִנְיָן בְּשׂוּלוֹ וְכֵן לְעִנְיָן הִנָּאָה בְּדָבָר שְׂאֵין מְסִיבִין אוֹתוֹ מִכַּח חֶלֶב רַק מִכַּח בִּב"ח בְּזָה אָנוּ אוֹמְרִים פִּינּוֹן דְּאִם הָיִי כָּאֵן רַק חֲצִי שְׁיַעוּר חֶלֶב בְּצִירֵי הָיִי חֲזִיב עַל בְּשׂוּלוֹ וְהִנָּאָתוֹ לְכָף אַף שְׂיִישׁ כָּאֵן יוֹתֵר דֵּל הַמְּוֹתֵר מִהֶכָּא, וּמִשׁוּם זֶה לֹא יִקַּל אִיסוּרוֹ לְהִיּוֹת פְּטוּר לְגַמְרֵי רַק אֶמְרִינּוּ דֵּל הַמְּוֹתֵר מִהֶכָּא וּכְאֵלוֹ הִי כָּאֵן רַק חֲצִי שְׁיַעוּר חֶלֶב וְח"ש חֶלֶב וְלוֹקָה עַל בְּשׂוּלוֹ וְהִנָּאָתוֹ וְאַכִּילָתוֹ.

וְאַף אִם אוֹכֵל כְּזֵית חֶלֶב, הִנּוּה לְפִטְרוֹ מִחֶלֶב וְלִחֲזִיבוֹ רַק עַל בִּב"ח מֵה לִי לֹא זֶה אוֹ זֶה וְגַם אִיסוּרָא דְּחֶלֶב לְהִיכֵן אֲזִיל, וְהָרִי הוּא קוֹדֵם לְלֹא דְּבִב"ח, וְא"כ וְדָאִי דְּלוֹקָה מִשׁוּם חֶלֶב בְּצִירֵי, רַק דְּנִאָמֵר דְּלוֹקָה גַּם מִשׁוּם בִּב"ח פִּינּוֹן דְּהָיִי אִיסוּר מוֹסִיף לְעִנְיָן הִנָּאָה.

בְּזָה אָנוּ אוֹמְרִים מ"מ פִּינּוֹן דְּאִתָּה מְסִיבִיבוּ מִשׁוּם חֶלֶב בְּצִירֵי א"כ אָנוּ חוֹשְׁבִין הַכְּזֵית כְּמֵאֵן דְּאִיתָא דְּמֵאֵן דְּבִלָּא"ה אֵין לְחֲזִיבוֹ מִכַּח חֶלֶב, וְאִם הָיִי כְּמֵאֵן דְּאִיתָא שׁוּב הוּא אִיסוּר וְלוֹקָה בִּלָּא"ה וְאִי אֶפְשָׁר לְחוּל עָלָיו עוֹד אִיסוּר בִּב"ח, פִּינּוֹן דְּכָבֵר אִיסוּר מִשׁוּם חֶלֶב, וְאִם נֹאמֵר דְּיְחוּל עָלָיו אִיסוּר בִּב"ח נִצְטָרֵף לֹמֵר דְּהַמְּוֹתֵר הַחֶלֶב הָיִי כְּמֵאֵן דְּלִיתָא א"כ אֵין מְקוֹם לְחֲזִיבוֹ מִכַּח לֹא דְּחֶלֶב, לְכָף לְחֲזִיבוֹ תִּרְתִּי מִשׁוּם חֶלֶב וּמִשׁוּם בִּב"ח הוּא דְּבָר נְמַנָּע.

לְכָף אָנוּ הוֹלְכִין אַחַר הָאֵמֶת דְּהָיִי כָּאֵן כְּזֵית חֶלֶב וְאִיסוּרוֹ חוֹשְׁבוֹ דְּלוֹקָה מִשׁוּם חֶלֶב, וְכִינּוֹן דְּנִחְשָׁב כְּמֵאֵן דְּאִיתָא שׁוּב א"א לְחוּל עָלָיו בִּב"ח, אֲבָל הִיכָּא דְּלֹא שְׁיִיף לֹא דְּחֶלֶב אָנוּ חוֹשְׁבִין הַמְּוֹתֵר כְּמֵאֵן דְּלִיתָא רַק כְּאֵלוֹ הָיִי כָּאֵן רַק חֲצִי שְׁיַעוּר חֶלֶב, וְחָל עָלָיו אִיסוּר בִּב"ח וְלוֹקָה מִשׁוּם אַכִּילָה וּבִישׁוּל, וְזֶה סְבָרָא בְּרוּרָה וְעִמּוּקָה לְפַע"ד לִיִּישָׁב דְּבָרֵי הֶרְמֵב"ם לְאַחַדִּים, וְלְדִינָא הָעֵיקָר דְּחָל עָלָיו אִיסוּר בִּב"ח עַל טְרַפָּה וּנְבִלָה וְחֶלֶב וְשְׁיִיף בְּיָה חֲנ"ג, וְכֵן הַעֲלִיתִי בְּתוֹבָתִי הַנִּזְכָּר דְּהָעֵיקָר כֵּן, וְדו"ק הֵיטֵב, אֵת זֶה רְאִיתִי לְהִשְׁבִּיבוֹ כְּמוֹ רַגַע כִּי מוֹכְרָח אֲנִי לְהַפְּסִיק לְהִשְׁבִּיב לְאַחַרִּים לְכ"א דְּבָר מוּעָט עוֹד חֲזוֹן לְמוּעָד אֲנִי"ה וְכו' תְּשׁוּבָה קַפֵּד לְק"ק זְאֵלִישׁטִשְׁק לְהֶרֶב מו"ה שְׁמוּאֵל בְּאַלְחִיווער נ"י.

ע"ד אשר שאל בראסיל של בשר שנשפה עליו מעט קאנוע מעורב בחלב והטריף הכל. ואחרים הכשירו מפת שנגד מעט חלב שהיה בקאנוע הי' ששים וגם בצירוף שנעשה לפגם ע"י האפר שעל הפירה וכו': תשובה הנה במקצת נראין לי דבריו ובמקצתו אין נראין לי הנה מ"ש דכמו הרגע אין נעשה האפר לפגם.

בזה יפה אמר כי בלא"ה דעת הסוברים דהאפר פוגם הוי דעה דחוייה, לכה אפילו אם נצטרף דעה זו, מ"מ להקל עוד ולומר בכמו רגע נעשה לפגם נדאי אינו סברא. גם מה שחשש פיון דרדה ראסיל להיות החתיכות בולטין חוץ לרוטב, ומה שחויץ לרוטב אין מצטרף.

בזה יפה אמר וכל שלא נודע דהיה הרוטב צף למעלה או עכ"פ שנה לחתיכות נדאי יש לאסור. אף מה שחשש על העירוי אולי לא עירו אותה ביחד, ואף שאומרים שעירו ביחד הוי מלתא דלא רמיא עליה דאינש ולא אדעתא, זה אינו נראה.

דהוה פלגא לא שנייה רק אם היו עושין פן טרם שנודע כלל דהוי בזה שאלה, אף פיון דכבר ידעו דיש פאן שאלה ועבור זה עירו אותה. בזה הוי מלתא דרמיא עלי' דאינש ואף אם לא ידעו שונרש הדין דבעינן לערות ביחד, כל שעשו פן משום איסור והיתר הוי מלתא דרמיא אנפשיה ויודעין היאף עירו אותה, לכה כל שאומרים שזוכרין שעירו ביחד מותר ומה שאמר פיון דהקאנוע בלעה מן הבשר נעשה גם המים נבלה, פיון דבלוע בו בב"ח דיינינו ליה כמעיקרא.

הנה זה אינו נראה לי שמלבד דהוי זה מחלוקת הפוסקים ואין זה מוסכם כמ"ש הש"ך בס"י צ"ד וק"ג. רק אפי' אם נחזיק פהסוברים דשנייה בזה חנ"נ מ"מ נעלם ממנו דברי האו"ה הובא בט"ז סי' צ"ב ס"ק כ"ד בקדירה של מים שנפלה עליו טפת חלב דא"צ פעם ב' סמ"ך רק לפי ערה, ונהרי גם שם נימא דהבלוע בקדירה נעשה נבילה ונצטרף ס' נגד כולו, והנה אחר שהרגשתי בזה ראיתי בפמ"ג שם שעמד בזה והניח בצ"ע.

ומ"מ לא דחה דין זה ואין לדחות דברי האו"ה והט"ז אשר הדבר פשוט בעיניהם להיתר, ובפרט דיש דיעות דכיון דכבר נאסר לא שנייה חנ"נ. וגם ליישב דברי האו"ה הי' נראה כף דלא שנייה לומר חנ"נ רק אם כבר נעשה נבלה ואח"כ נתערב אז אוסר הכל, אבל בנדון פזה דמתחלה לא נעשה נבלה רק עתה הוא שיהיה נבלה, הוי זה בכלל אין הנאסר יכול לאסור אלא במקום שהאיסור עצמו יכול לילה שם פן ה"נ הרי ע"י הקאנוע לבד שיהי' נבלע בבשר לא הוי כח לאסור, פיון דהוי בו סמ"ך נגד החלב ולא משפחת לה שייאסור רק באופן שנאמר דהבשר הלה תחלה אל הקאנוע ואסרו הכל וחרה הקאנוע ונבלע בבשר זה לא אמרינן דקיי"ל אין הנאסר יכול לאסור אלא במקום שהאיסור עצמו יכול לילה שם ועכ"פ אין לדחות דברי האו"ה והט"ז מהלכה, ולכה אם ידעו שהרוטב עלה למעלה ושיער הכל ביחד נדאי דמותר.

אף אם גם ספק דלמא היו החתיכות למעלה מן הרוטב או שספק היאף עירו בזה הדין עם רו"מ וז"ב ונכון: והנה חזר השואל והשיב לי וזה אשר השבתי לו, הנה מ"ש דדברי הפמ"ג תמוהין, לפענ"ד דבריו נכונים בזה דלשון האו"ה שכתב דנגד הריקן אסור משמע דדינו ככל נגד הריקן דבעינן ס' פעמים ס"א ואי מיירי בקדירה חדשה או אב"י הוי ליה

לפרש דנגד הריקון בעינו סמ"ך נגד הטפה לבד ולא הוי לי' למסתם ולומר סתם אסור בע"כ דס"ל דבעינו סמ"ך פעמים ס"א נגד הריקון ויפה תמה הפמ"ג ובע"כ כמ"ש.

אף בלא"ה בע"כ מיירי בקדרה ישינה וב"י, דהרי בע"כ מיירי דלא הוי מע"ל מנפילת הטפה דאם הוי מעת לעת מנפילת הטפה א"כ כבר נעשה הטפה עצמה לפגם, ובע"כ דליכא מעת לעת מן הטפה וא"כ הרי אז בשלוי בה מים א"כ ליכא מעת לעת מן המים ג"כ ונהרי א"כ עתה בלוע מן המים והטפה, א"כ אם נבלע בה בשר נעשה מקצת הטפה עם המים נבלה ויצטרף ס' נגד פולו, ומצד זה דברי הפמ"ג תמוהין דלמה ליה הוכחה מצד אחר, בע"כ הוי פאן ישינה ובת יומא ובע"כ מוכרח כמ"ש וז"ב ופשוט.

ומה שפתב ר"מ לפרש דברי האו"ה שהביא המשפחות סי' ק"ה במ"ש אם לא אשתיה מעת לעת וכו', הנה דבריו נכונים, אף לשון האו"ה לא משמע פן לומר דמיירי בספק אשתיה. וז"ז אין להאריך דברי ידידו הטרווד וכו' תשובה קפה לק"ק הרומליב להרבני המופלג מו"ה ליבוש אורנשטיין נ"י.

הנה בנדון אשר שאל ר"מ בבשר אדם אם שייך בו בשר בחלב. הנה דבר שאינו שאל כי אין בזה מקום ספק דלא שייך בו איסור בב"ח.

ואין ענין כלל למה שהביא ראיה מדאצטריך בכריתות למעט דם מהלכי שתיים מלעוף ולבהמה משמע הא בלא"ה הוי בכלל דם א"כ ה"ה דהוי בכלל בשר ואינו דומה לטמאה דיש בו לאו משא"כ בשר אדם דהוי רק בעשה עכ"ד ולא דק בזה דבשלמא אם הנה פתוב טמאה בפירוש להיתר בב"ח והיינו רוצים ללמוד ממנו בשר אדם הי' אומר דשאני התם דהוי בלאו משא"כ בשר אדם דהוי רק בעשה, אבל אנו לא מטמאה ילפינו, רק הענין פה דבשלמא בדם דהתורה כתבה סתם לא תאכלו כל דם ולכן אף דם אדם בכלל דם, לכן אצטריך קרא למעט, אבל בבשר בחלב אטו כתבה התורה דבשר אסור בחלב הרי התורה לא כתבה רק גדי, וא"כ לולי דגלי קרא בחד מקום גדי עזים אז הוי אמרינו דגם בב"ח אינו אסור רק גדי לבד רק פיון דכתיב בחד מקום גדי עזים מוכח הא בעלמא הוי בכלל גדי כל בהמה, ולכן ממעטינו טמאה דאינו בכלל גדי, וא"כ פיון דבהמה טמאה אף דנקרא בהמה פיון דהיא טמאה אינו בכלל גדי ואמרינו גדי להוציא את הטמאה.

וא"כ כמו דממעטינו מגדי טמאה אף דנקרא בהמה כמו כן ממעטינו גדי ולא אדם, וכ"ש הוא דאדם אינו בכלל בהמה מכ"ש דאינו בכלל גדי, ולכן אין בזה מקום ספק דאין בזה איסור בב"ח וז"ב ופשוט: ומה שנסתפק בדיני מגו אם הכמין לו עדים אחרים הגדר והוא אינו יודע אם יש לו מגו דלהד"ם או לא פיון דבאמת אינו נאמן או הרי הוא אינו יודע מזה.

הנה זה נפשט מפ"ק דכתובות היא אומרת משארסתי נאנסתי דמפרש שם הש"ס לחד לישנא דנאמנת מטעם מגו מ"ע אני מעיקרא נאמנת במגו מוכח עץ אני תחתיה ומ"ע אני תחתיה באמת אינה נאמנת כמ"ש הב"ש סי' ס"ח ואעפ"כ נאמנת במגו משום דהיא טענה מעלייתא הוא והוי מגו.

א"כ ה"נ פיון דלהד"מ הוי טענה מעליא ודאינאמן והכא עדיף מיניה דהרי אינו יודע כלל אם יש עדים והנה לכאורה הנה אפשר לומר בזה דאינו מגו דאולי כבר נודע לו

שִׁישׁ לוֹ עֲדִים דְּחִבְרָה חִבְרָא אֵית לִיהּ וְהַדְּבָר מְוַכְרַח דְּהִיכָא הַכְּמִין עֲדִים וְעֲדִים קָלָא אֵית לְהוּ דַּל"כ בְּטַל כָּל מַגּוּ דְּלַהֲד"מ דְּמַתְּיָבְרָא לֹא מְרָא לְהַד"מ פֶּן יִהְיֶה לוֹ עֲדִים שְׁהַטְּמִין אַחֲרֵי הַגָּדֵר וַיִּכְחִישׁוּהוּ, וּבַע"כ אִם אֵיתָא שְׁהַטְּמִין קָלָא אֵית לְהוּ וּמְדַלִּית לִיהּ קָלָא לֹא הַכְּמִין לוֹ וַא"כ בְּזָה שְׁהַכְּמִין לוֹ בְּאַמַּת מִן הַסֵּתָם יֵשׁ לוֹ קוּל וַיִּוֹדַע מְזָה לְכֹן לֹא הָוִי מַגּוּ גַם בְּזָה מַתְּיָבְרָא בְּאַמַּת לֹא מְרָא לְהַד"מ פֶּן הַכְּמִין לוֹ עֲדִים.

וּמַה שְׁהוֹכִיחַ רו"מ מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' בְּסוּגְיָא דְּתוֹף זְמַנּוֹ דְּכְתָבוּ דְּאִין לְהוֹכִיחַ מְזָה דְּמַלְנָה בְּעֲדִים א"צ לְפָנְרְעוּ בְּעֲדִים, דִּי"ל דְּמִיָּבְרֵי בְּהוּדָה לוֹ בְּעֲדִים וּבַע"כ מִיָּבְרֵי בְּאַתָּם עֲדִים דַּל"כ נְטֵעוֹן מְשֻׁטָה וְלָמָּה לֹא תִיַרְצוּ דְּהַכְּמִין לוֹ עֲדִים אַחֲרֵי הַגָּדֵר וּבַע"כ דְּבַכְהוּ"ג הָוִי מַגּוּ, הִנֵּה אִין מְזָה רְאִיָּה דִּישׁ לֹא מְרָא דְּזָה מְלִתָּא דְּלֹא שְׁכִיחָא דְּבִשְׁעַת הַלְוָאָה יִכְמִין לוֹ עֲדִים אַחֲרֵי הַגָּדֵר דְּלָמָּה יַעֲשֶׂה פֶן אִם מְחֻזֵּק אוֹתוֹ לְשַׁקְרָן לֹא יִלְוֶה לוֹ וְגַם אוֹלֵי יִטְעוֹן פְּרַעֲתִי, וּטְפִי הָוִי לִי לְהַלּוֹתוֹ בְּעֲדִים בְּפָנְיוֹ וְלֹא הִי' יְכוּל לְטַעוֹן פְּרַעֲתִי וְלָכֵן ה"ז מְלִתָּא דְּלֹא שְׁכִיחָא, גַם בְּלֹא"ה הָוִי יְכוּלִין לְתַרְץ דְּאַפִּי' לְמ"ד מְלָנָה בְּעֲדִים צָרִיף לְפָרְעוּ בְּעֲדִים הִיָּנוּ רַק אִם חֻזִּינוּ דְּדַקְדָּק לְהַלּוֹתוֹ בְּעֲדִים אִזּוּ פִּינוּ דְּדַקְדָּק פֶּן חֻזִּינוּ דְּלֹא הִיָּנְיָהוּ אַבְל אִם הוּא לֹא דַקְדָּק לְהַלּוֹתוֹ בְּעֲדִים וְהַלּוֹה לוֹ סֵתָם רַק דְּנִזְדַּמֵּן דְּרָאוּ אוֹתוֹ עֲדִים מְרַחוּק אִזּוּ לְכ"ע א"צ לְפָרְעוּ בְּעֲדִים, וַא"כ הוּא מְצִי לְתַרְץ כַּה"ג וּבַע"כ דְּחֻזָּא מִיָּבְרֵי הוּא נְקִטוּ וְלָכֵן אִין רְאִיָּה מְדַבְּרֵיהֶם, וְהַעֲיָקֵר אֲצִלֵי דְּאִינוּ נְאַמֵּן כַּה"ג בְּמַגּוּ מְטַעַם הַנ"ל וַז"ב לְפַע"ד: וּבְנִדְוֹן מַה שְׁשָׂאֵל בְּכּוֹנֵת דְּבְרֵי הַתּוֹס' מ"ש דְּבִשְׁנֵי עֲדִים לֹא שְׁיָיָה מַגּוּ אִין פְּנָאֵי כְּעַת לְהַאֲרִיף כִּי זָה עֲנָן גְּדוֹל וְכָבֵד הַאֲרַכְתִּי בְּחִבְרֵי בְּכּוֹנֵת דְּבְרֵי הַתּוֹס' בַּע"ז"ה וְאַנִּי מְוַטְרָד מְאוּד דִּי בַמ"ש לוֹ זָה.

דְּבְרֵי יְדִידוֹ הַטְּרוּד וְכו': תְּשׁוּבָה קַפּוּ לְק"מ קַארוֹלסְבוּרְג לְהַרְבּ הַחֲרִיף מו"ה מְשֶׁה פִּירֶשֶׁט נ"י הִנֵּה מְכַתְּבוּ קַבְלִיתִי וְעַל גּוּף שְׂאֵלְתוֹ אִין לִי פְּנָאֵי לְהַשִּׁיב כְּעַת וּבְיָמִים הַבָּאִים מִתְחִילִין יְמֵי הַפֶּסַח וּבְעִיר גְּדוּלָה שׁוֹאֲלִין וְדוֹרְשִׁין מְקוֹדָם לְמ"ד יוֹם וְלֹא יִהְיֶה לִי פְּנָאֵי לְהַשִּׁיבוּ וְלִמְעַן לֹא יִדְמָה לוֹ כִּי הַשְּׁלֵכְתִי דְּבְרֵי אַחַר גְּנוּי אֲשִׁיבֵהוּ רַק בְּקִצְרָה רְאִישֵׁי פְּרָקִים וּבְמַה דְּסִיָּים אֲפַתַח, הִנֵּה ע"ד אֲשֶׁר הַקְּשָׁה בַע"ז דָּף ס"ח דְּמַפְלֶפֶל שָׁם לָמָּה ס"ל ל'ר"ש בְּנֶפֶל שְׂאוֹר שֶׁל חֻלְיִין וְשֶׁל תְּרוּמָה לְתוֹף עֵינֶסָה דְּמוֹתֵר אַף דְּהָוִי הַשְּׁבִיחַ פִּינוּ דְּלִבְסוּף פּוֹגֵם וּבְנֶפֶל שְׂאוֹר שֶׁל תְּרוּמָה וְשֶׁל חֻלְיִין קְאָמֵר דְּד"ה אֲסוּר אַף דְּהָוִי לְבִסוּף פּוֹגֵם וְהַקְּשָׁה רו"מ לְפִי דְּבְרֵי הַר"ן בְּחֻלְיִין בְּסוּגְיָא דְּטַפַּת חֶלֶב שְׁכַתָּב דְּלָמ"ד אֲפֻשֶׁר לְסוּחֲטוֹ אֲסוּר אַף דִּינְדְּעִינוּ שְׁנִסְחַט מְמַנּוּ הַפֶּל מ"מ אֲסוּר פִּינוּ דְּנַעֲשֶׂה נְבִלָה גַם כְּתִב שָׁם דְּמַה דְּהָוִי חַנ"ג הָוִי מִפְּחַ לְתָא דְּבַב"ח לְכֹן כָּל דְּלֹא הָוִי דּוּמְיָא דְּבַב"ח דְּרָף בִּישׁוּל לֹא שְׁיָיָה בִּיהּ חַנ"ג, וּלְפ"ז נּוֹלֵד לוֹ קוֹשְׂיָא אַחַת דְּהָרִי ר"ש ס"ל בְּב"ח מְוַתֵּר בְּהַנָּאָה פ' כ"ה וּס"ל דְּג"ה אֲסוּר בְּהַנָּאָה וּבַע"כ דְּס"ל כְּר"א דְּכָל מְקוֹם שְׁנַאָמֵר לֹא תֵאכֵל אֶחָד אֲסוּר אֲכִילָה וְאֶחָד אֲסוּר הַנָּאָה מְשַׁמַּע, כַּמ"ש הַתּוֹס' בְּפ"ב דְּפִסְחִים וַא"כ לְדִידִי' לֹא הָוִי מְצִי לְמַכְתָּב בְּבַב"ח לֹא יֵאכֵל דְּאִזּוּ הָוִי אֲסוּר בְּהַנָּאָה וְהַנְּצָרָה לְכַתּוּב לֹא תִבְשֵׁל וַא"כ אִין רֵאִי' מַמ"ש לֹא תִבְשֵׁל דְּאִינוּ אֲסוּר רַק דְּרָף בִּישׁוּל דְּהַנְּצָרָה לְכַתּוּב פֶּן פְּדִי שְׂלֵא יֵאָסֵר בְּהַנָּאָה לְדִידִי' וַא"כ פִּינוּ דְּלִדְיָה אֲסוּר אִפִּי' בְּצוּנּוֹ דְּרָף כְּבוּשׁ וּמְלִיחָה א"כ בְּכָל הָאֲסוּרִין נְמִי בְּכָל עֲנָנִין נַעֲשֶׂה נְבִלָה, וַא"כ בְּשֵׁלְמָא בְּהַשְּׁבִיחַ וְלִבְסוּף פּוֹגֵם בְּעַצְמוֹ מְוַתֵּר וְלֹא אֲמַרִּינוּ דְּכָבֵר נַעֲשֶׂה נְבִלָה פִּינוּ דְּהָיָה עוֹמֵד לְפָנֵם מִתְחַלָּה אַבְל בְּנֶפֶל תְּחַלָּה תְּרוּמָה וְהַשְּׁבִיחַ וְלֹא הָוִי יְדוּעַ דְּעַתִּיד

לפגם א"כ פְּכָר נַעֲשֶׂה נְבִלָה וּמָה מְהִי שֵׁאח"כ נִפְל עוֹד וְנִפְגָּם, הָרִי פְּכָר נַעֲשֶׂה נְבִלָה וְלִכְּה אִסֹּר ר"ש מִשָּׂא"כ בְּנִפְל חֲוָלִין תַּחֲלָה וּמָהוּ פְּרִיָה לר"ש ע"כ קוֹשְׁיָתוֹ.

הִנֵּה שָׁגָה בְּזָה הַרְבֵּה, אֶחָד הָרִי מְפֹרָשׁ בַּפ' כ"ה דָּף קי"ו דר"ש זְלִיף דַּבְב"ח מְוֹתֵר בְּהִנָּאָה מִפְּח הֵיקְשָׁא דְאַנְשֵׁי קוֹדֵשׁ תַּהִיּוֹן לִי יַע"ש א"כ אִפִּי' אִם הָרִי פְּתִיב לֹא תֹאכֵל הָרִי מְוֹתֵר בְּהִנָּאָה מִפְּח הָרִי הֵיקְשָׁא דְהָרִי הֵיכָא דְאִיכָא יִלְפּוּתָא אָף לר"א מְוֹתֵר בְּהִנָּאָה פְּדִמוּכַח בַּפ"ב דְּפִסְחִים לְהִדְיָא, וְעוֹד אִם פְּדִבְרִיו לָמָּה לִי לר"ש הֵיקְשָׁא בִּלְא"ה הו"ל לְהוֹכִיחַ דְּמְוֹתֵר בְּהִנָּאָה מִדְּכִתִּיב לֹא תִבְשֹׁל וְלֹא לֹא תֹאכֵל.

וְעוֹד הָרִי מְפֹרָשׁ בַּפ' כ"ה דָּף קט"ו ע"ב דג"פ לֹא תִבְשֹׁל פְּתִיב אֶחָד לְאִסוּר אֶכִּילָה וְאֶחָד לְאִסוּר הִנָּאָה וְאֶחָד לְאִסוּר בִּישׁוּל וְא"כ תִּינַח לְדִידֵן דַּבְב"ח אִסוּר בְּהִנָּאָה וְאֶצְטְרִיף חַד לְאִסוּר הִנָּאָה אִין לְנוּ רְאָיָה שְׂאִינוּ אִסוּר רַק דְּרָף הֵ בִישׁוּל רַק מִמ"ש בְּלִשׁוֹן לֹא תִבְשֹׁל אָבֵל לר"ש דס"ל דַּבְב"ח מְוֹתֵר בְּהִנָּאָה א"כ אִיִּתֵר חַד לֹא תִבְשֹׁל לְדִידֵי' וְבַע"כ פָּא לְלַמֵּד שְׂאִינוּ אִסוּר רַק דְּרָף בִּישׁוּל.

וְעוֹד הֵיאָף אֶפְשָׁר לֹמֵר דִּלְר"ש אִסוּר אָף דְּלֹא הָרִי דְּרָף בִּישׁוּל א"כ מָהוּ פְּרִיָה הַש"ס בַּפ"ג דְּפִסְחִים בְּסוּגִיָּא דְּמִשְׁרַת בְּמָה דְּקָאֵמֵר הַש"ס שְׁם מַבְב"ח לֹא גְמַרִינֵן דְּחִידוּשׁ הוּא וּפְרִיָה שְׁם ור"ע אִין נְמִי דְּחִידוּשׁ הוּא, וּמָהוּ פְּרִיָה הָרִי מְפֹרָשׁ בְּמִנְחוֹת דָּף ע"ב דר"ע רַבּוּ דר"ש הָרִי וְכֵן מוּכַח בְּכַמָּה זְוֹכְתֵי וְא"כ ר"ש מְסַתְמָא פְּרִיָה ס"ל פְּדִמוּכַח בְּכַמָּה זְוֹכְתֵי וְא"כ מְסַתְמָא גַּם ר"ע ס"ל כֵּן דַּבְב"ח אִסוּר אָף דְּלֹא הָרִי דְּרָף בִּישׁוּל וְא"כ לֹא הָרִי חִידוּשׁ לְדִידֵי' וּבִפְרָט דְּהַתוּס' בְּפִסְחִים שְׁם פְּתִיבוּ דר"ש ור"ע ס"ל בְּחִדָּא שְׂיטָה בְּזָה א"כ נִימָא דְּגַם בְּזָה ס"ל בְּחִדָּא שְׂיטָה דַּבְב"ח אִסוּר אָף דְּלֹא הָרִי דְּרָף בִּישׁוּל, וְבַע"כ דְּבְּזָה לִיכָּא לְמ"ד דַּבְב"ח יְהִי אִסוּר שְׂלֵא כְּדָרָף בִּישׁוּל גַּם בְּמָה שְׂדִימָה הַשְּׁבִיחַ וְלְבִסוּף פּוּגָם לְאֶפְשָׁר לְסוּחְטוּ אִינוּ נִרְאָה כְּלָל דְּהָרִי מוּכַח בְּכַמָּה זְוֹכְתֵי דְּשְׂאִנֵי בֵּין הֵיכָא דְּאֶשְׁתַּנֵּי גּוּפָא לֹא אֶשְׁתַּנֵּי גּוּפָא וְהִנֵּה בְּשִׁלְמָא בְּאֶפְשָׁר לְסוּחְטוּ אָף דְּנִסְחַט מִמְּנוּ הָאִסוּר מ"מ הַחֲתִיכָה לֹא נִשְׁתַּנָּה לְפָגָם לְכַף פִּינּוֹן דְּנַעֲשֶׂה נְבִלָה אִינוּ חוֹזֵר לְהַכְשָׁרוֹ.

אָבֵל בְּנַעֲשֶׂה לְפָגָם הָרִי אֶשְׁתַּנֵּי גּוּפּוֹ דְּמִתַּחֲלָה הִי' לְשַׁבַּח וְעַכְשָׁיו לְפָגָם א"כ בְּזָה מָה בְּכַף דְּתַחֲלָה נַעֲשֶׂה נְבִלָה, הָרִי נְבִלָה גּוּפָה בְּנַעֲשֶׂה סְרוּחָה מְוֹתֵרַת אִם אִינָה רְאוּיָה לְגַר וְנָהִי בְּתַבְשִׁיל לֹא בְּעֵינֵן כְּוִלֵי הָאִי מ"מ לִיכָּא לְמִימֵר בְּזָה דְּנַעֲשֶׂה נְבִלָה דְּהָרִי בְּנְבִלָה מְמַשׁ מְצִינוּ אִם נִפְגָּם מְוֹתֵר וְנִשְׁתַּנָּה דִּינוּ, א"כ בְּתַבְשִׁיל שְׁל הֵיִתֵר דְּנַעֲשֶׂה נְבִלָה קִיל וְדִי אִם נִפְגָּם קֶצֶת פִּינּוֹן דְּאֶשְׁתַּנֵּי גּוּפּוֹ וז"ב: וּמָה שְׁתַּמָּה עַל רְאָיָה שְׂלֵי מְמַעְשָׁרוֹת דְּצָלֵי הָרִי כְּבִישׁוּל וְכַתֵּב דְּאִינוּ דוּמָה בַּב"ח דְּהָרִי דְּרָף גז"ה לְמַעְשָׁרוֹת.

הִנֵּה יְדַעְתִּי גַּם יְדַעְתִּי, אָף קֶצֶרֶתִי קֶצֶת דְּהָרִי לְדִינָא קִי"ל דכ"ר שְׁהוּסֵר מִן הָאֵשׁ נְמִי מְבַשֵּׁל לְעֵינֵן שְׁכַת וְלְעֵינֵן דָּם וְא"כ לָמָּה בְּמַעְשָׁרוֹת כְּשֵׁהוּסֵר מִן הָאֵשׁ אִינוּ קוֹבַע לְמַעְשָׁר, וּמָה לִי אֶצֶל הָאֵשׁ אוֹ לֹא סוּף סוּף נְתַבְשֵׁל וְבַע"כ דְּאִין הִבְישׁוּל גּוּרָם הַקְּבִיעוֹת רַק הָרִי גז"ה דְּאֶצֶל הָאֵשׁ קוֹבַע וְא"כ אִם אִיִּתָּא דַּבְב"ח יֵשׁ חִילּוּק בֵּין צָלֵי לְבִישׁוּל נִימָא גַּם בְּמַעְשָׁר כֵּן דְּאִינוּ קוֹבַע לְמַעְשָׁר רַק בִּישׁוּל וְלֹא צָלֵי.

וְהוּ אֵמֵת דְּמְפֹרָשׁ שְׁם בְּמִשְׁנָה דְּלֹא יִתֵּן לְתוּף הָאֶלְפִס כְּשֵׁהֵם רוּתְחִין א"כ אִסוּר בְּאֵמֵת כְּבִישׁוּל אִפִּי' שְׂלֵא אֶצֶל הָאֵשׁ אָבֵל כְּוֹנְנִתִי הָרִי לָמָּה מְוֹתֵר לְסוּכּוֹ כְּשֵׂאִינוּ אֶצֶל הָאֵשׁ הָרִי

לענן בליעת איסור קיי"ל צלי רותח בולע ותתאה גבר אף שאינו אצל האש, ובע"כ מוכח דגם במעשר בעינן בישול לא צלי ולכך פל שאינו אצל האש בעינן בישול ממש ולא דרף צלי אבל פל דהוי פנגד האש הוי צלי פבישול ממש ומוכח מזה פ דהיכי דהוי אצל האש הוי צלי פבישול אף לבב"ח אבל היכא דאינו אצל האש אין צלי פבישול כמו התם במעשרות דהרי קשה ממ"נ אם האש גורם הקביעות אפי' לאלפס יהי' מותר ליתן פשאינו אצל האש ואם אין האש גורם רק הבישול א"כ אפי' בחמיטה פינו דהוי רותח ותתאה גבר יהי' פבישול כמו לענן שאר איסורים ויהי' קובע ג"כ ובע"כ דבישול קובע לא צלי וכשאינו אצל האש לא הוי צלי פבישול בזה.

ואינה דומה לשאר איסורין דבזה בישול בעינן לא צלי, אבל אם הוי אצל האש הוי צלי פבישול וזה ראיה ברורה לפענ"ד נשם קצרתו וכאן ביאתו יותר. והנני מעתיק לו עוד מ"ש ראי' בקצרה מן הירושלמי דצלי פבישול לבב"ח.

הנה בדין טיגון אם הוי בכלל בישול הארכתו בזה בחידושי מה"ת וכעת ראיתי בירושלמי פ"ז דפסחים הלכה ג' סכו בשמן של תרומה לא אמר אלא סכו אבל אם טבלו אסור חז בר נש בשיל תרנגולתא בשמן שרפה אתא שאל לר' ביסנא אמר אזל שלקא עכ"ל ופירש הק"ע שהלך לו המבשל פלומר דאסורה.

עכ"ל והנה להבין פנונתו ומה שייכות מעשה זו לכאן ואין לומר דמביא ראיה דטיבלו אסור פנלו דמה ראיה מטיבלו לבישולו. אף נראה דזה הוי ראיתו דכוננתו בטיבלו בשמן מיירי שהי' השמן חם בכ"ר ולכך הוי פבישול וכנלו אסור ולכאורה הי' אפשר לומר דכאן הוי רק פטיגון ועכ"פ אינו פבישול רק פצלי ויהי' די בנטילה לכך הביא ראי' דאמר על הך תרנגולתא בשמן שרפה דהוי גמי טיגון ואמר אזל שלקא ומוכח דטיגון הוי פבישול ממש וא"כ פינו דמהירושלמי מוכח פן ראוי לפסוק ודו"ק.

ואשר העיר על מ"ש לו בתשובה בענין השוחט דפלגינן דבוריא והאריה לחלוק על סברתי דלא שייך פלגינן דבורי' רק היכי דלא חשדינן לי למשקר רק דהוי בע"ד בזה אמרינן פלגינן דבורי' אבל היכי דחשדינן לי למשקר לא אמרינן פלגינן דבורי' דהוי עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה, הנה מצא אחר פך ראיה בדברי הרא"ש פ"ק דמכות וכו' והנה הן הן הדברים הנרמזין גם בש"ף חו"מ סי' ל"ד ובאמת לא הנה צריך לזה דדכסברתו מבואר בתוספות פ"ב דכתובות גבי אנוסים היינו מחמת ממון שהקשו דנימא פלגינן דבורי' ותיקצו שם מה שתיקצו ומוכח הא בלא"ה הוי ארמינן בזה פלגינן דבורי' אף שאין בע"ד וחסדינן להו למשקר וכן הגיד משפיל אחד בביתי פשראה דבריו לכך קצרתו פי הנה לי הדבר פשוט בזה זו"ז אין להאריה מחמת טרדה ולא השבתו רק פדי שלא להוציא הדבר חלק פתבתי זה המעט.

ובגוף שאלתו הגדולה לא הנה לי פנאי פלל פעת ועמו הסליחה פי ידע יותר ממה שהעגל רוצה וכו' רק אין דנין אפשר משאי אפשר פי ימי הפורים והפסח ממשמשין ובאין ואני מוטרד על חז תלת ועוד חזון למועד לטייל עמו אי"ה עת פי ירחיב ה' לנו.

דברי ידידו וכו': תשובה קפז לק"ק סניאטין להרבני מו"ה יהודא ליבוש טערנער נ"י.
הנה מ"ש בשם המורה שפסק דאם עירו על כלי ב"פ ביום אחד צריף ששים נגד ב'
קליפות וכתבת שהדבר מביא גיחוד.

ובהשקפה ראשונה כמו רגע טרם שמתתי אל לבי גם בעיני הנה הדבר לידי גיחוד פיון
שעירוי א"י להבליע רק פדי קליפה מה לי פעם א' מה לי הרבה, אף אחר שובי נחמתי
תיקף דמה נעשה ללשון של האו"ה הובא בט"ז צ"ה ס"ק י"ב שכתב דע"י האירעות
הרבה בלע בכולו ובע"כ דס"ל דעירוי אחר עירוי מחמם הפלי עד שכולע בכולו, או
דס"ל דמה דעירוי אינו מבליע בכלי רק פדי קליפה היינו אם אינו שבע מבלונע אז פיון
דיכול להיות נשאר בתוך כ"ק אינו מתפשט יותר, אבל אם כבר שבע בלונע ואין מקום
לבליעה זו להיות נשאר פאן אז פח הדוחה דוחה אותו להתפשט להלן, ובאמת דקשה
לפי הני טעמי, א"כ מאי אריא שהיה הרבה עירוי דרף איסור אפילו בלע תחלה היתר
שנשתמש בו היתר דרף עירוי בו ביום כמה פעמים, ואת"כ עירו בו פ"א איסור בו ביום
נמי נצטרף ס' נגד פולן לפי דעת האו"ה וזה לא שמענו מעולם וכל פהאי לא הני שתיקי
הפוסקים מלכתוב פן ולקף דברי האו"ה צ"ע.

אף עכ"פ אין לתפוס המורה בזה אולי סמך על דברי האו"ה, ורו"מ רצה לתפסו ולא
ראה דברי הט"ז במקומו, לקף לדעתי אין לתפוס בזה המורה. זו"ז אין להאריף דברי
ידידו וכו': תשובה קפח לק"ק טארנאפל להחריף מו"ה זאב ראהט.

הנה ע"ד אשר שאל בנדון מאכל שצריף קליפה והוא בענין שאם לא היה אפשר לקלף
היה מותר פה, רק אם אפשר לקלפו בעי קליפה כגון בנידון של הריב"א בדין תפאה
גבר אם אירע פן בשבת והמאכל מתקלקל עד לערב אי נימא פיון דמצד שבת אסור
לקלף א"כ הני פדבר שא"א בקליפה ומותר פה או נימא להיפוף פיון דמצד עצמו ראוי
לקליפה בעי קליפה גם יש לומר פיון דאי נימא דאי אפשר לקלף א"כ יהי' מותר בלי
קליפה שוב לא נחשב מתקן ומותר בקליפה ושוב אסור לאכלו בלי קליפה ע"כ שאלתו.

הנה מה שהחליט דבשבת אסור לקלף אין זה ברור, ועיין בפמ"ג סי' שכ"ג ובחבורי
ספר החיים הל' יו"ט סי' תק"א שם פתבתי בשבת ויו"ט מותר לקלף, ואף אם אסור
עכ"פ מה דהוי רק חומרא בעלמא ודאי מותר לקלף כמ"ש גם הפמ"ג פן.

ובעיקר ספיקו אם מצד עצמו אפשר בקליפה רק מפח שבת אינו ראוי אם חשבינו ליה
ראוי לקלף הנה יש להוכיח זה מסוגיא דסוכה ל"ג שמוכח שם פיון דבידו למעט אף
דאסור מפח יו"ט מ"מ נחשב ראוי ולא הני דחוי ייע"ש.

ועוד יש להוכיח הדבר יותר ממה דמפורש בש"ס ורמב"ם וטוש"ע יו"ד סי' רל"ד דאין
מתירין נדרים אלא לצורך שבת ומפירין נדרים אפילו שלא לצורך שבת מפח שאם לא
יפר היום לא יוכל להפר את"כ ומ"ט לא נימא להיפוף, הרי קי"ל ביו"ד סי' רל"ד סעיף
כ"א דאם לא נודע להבעל שיוכל להפר או שאינו יודע שגדר זה יכול להפר יכול להפר
את"כ פשוטע לו והני זה יום שמיעה א"כ מוכח שהיכי דהוי אונס בדבר יוכל להפר
את"כ א"כ מכ"ש היכי שלא היה יכול להפר מן הדין דהוי אונס ויוכל להפר את"כ אלא
נדאי פיון דמצד.

עצם הנדר היה יכול להפך ויודע שיכול להפך רק מצד איסור שבת אינו רשאי להפך
נחשב זה יכול להפך ולא יוכל להפך אח"כ וממילא אגיל ליה איסור שבת, ולא אגילינו
בתר איפכא לומר שלא יהיה יכול להפך בשבת ויהיה יכול להפך אח"כ, רק אמרינו
להיפוך דהנדר בר הפרה הוא לאלתר ואיסור שבת נדחה.

ונה ראה ברורה לפע"ד. והנה עוד יתברר לי עיקר ספיקו מסוגיא דיומא במאכילין אותו
הקל הקל והנה לפי מה שמוכח שם בפסוגיא היינו פלוגתא דרבי וראב"ש בגוזזין לו את
הפרישין ומאכילין אותו וא"צ לעשר דרבי ס"ל פינו דאיסור שבת עליו נחשב א"י לעשר
ומותר לאכלו כה פינו דא"א לעשר מותר כה מפח פ"נ וראב"ש ס"ל להיפוך פינו דאי
נימא דאיסור לו כה יהי מותר לעשר ויהי נדחה איסור שבת מפני פ"נ דחינו טפי איסור
שבת וכינו דקיי"ל הלכה כרבי מחבירו הי' נראה להיות הדין להיפוך שיהי' מותר לאכלו
כה בלי קליפה, מיהו באמת זה אינו דהרי מסיק הש"ס שם דהיכי דאיכא דררא דאורייתא
אפי' בדרבנן רבי מודה דגזרינו ודחינו איסור שבת ייע"ש א"כ ה"נ פינו דיש דברים
דצריכין מדינא קליפה וזה נדאי איסור אף בשבת לאכלו בלי קליפה לכה גם מה דהוי רק
חומרא דרבנן גזרינו נמי הא אטו הא וגם רבי מודה בזה דאיסור שבת הוא שנדחה וז"ב
ונכון: תשובה קפט לק"ק הרומליב להחריף מו"ה מאיר באה נ"י.

ע"ד אשר שאל מה דעתי במבשל חלב בצרי בחלב אם מותר בהנאה פדעת הרמב"ם
שהביא הדגול מרבקה או אסור בהנאה. הנה מה פחי להכריע אף אעפ"כ היות פי בא
לידי א"א להוציא חלק, והנה בהיותי בזה תמיה לי על הש"ס דחולין דף קי"ד דפריף
שם מברייתא דמבשל פגול נותר וטמא בחלב חייב.

ומשני שהוא כמאן דאית לי איסור חל על איסור וקשה לי למה הוצרך להקשות מה
ברייתא טפי הוי לי להקשות מהה פרייתא המובא בפסחים מ"ז וביצה י"ג ומכות כ"א
במבשל ג"הג בחלב דלוקה חמש ומוכח דחייב משום מבשל בב"ח ואוכל בב"ח
וכדמפרש שם ר"ח ג' על בשולו וב' על אכילתו, ואין לומר דמאי אולמא דהה מהה ז"א
דהרי מריש הוי קשיא לי על הש"ס מאי פריף שם ממבשל פגול וכו' נימא דמייירי על
בשולו ולא על אכילתו ושוב ראיתי במהרש"א שם שהקשה פן ותירץ דפריף לל"ק
דס"ל דגם על בשולו לא לקי, וא"כ קשה טובא למה לי להקשות מהה פרייתא דלא
קשה רק לל"ק ובאמת לא קיי"ל פן טפי הוי לי להקשות מהה פרייתא דמבשל ג"ה
בחלב ביו"ט דקשיא לכ"ע דמפורש שם דלוקה על בשולו ואכילתו והוא תמוה לפענ"ד.

ולכה הי' נראה לומר פינו דקיי"ל דהאוכל חצי זית מבשר וחצי זית מחלב לוקה והנה
קיי"ל דעל ח"ש חל עליו איסור אחר וא"כ קשה מאי פריף הש"ס ממבשל פגול נותר
וטמא נימא דמייירי התם בחצי שיעור פגול דבזה חייב עליו משום בב"ח והם מיקרו
משיעור שלם לכה אין חייבין עליו, אף א"ש פינו דקיי"ל דבקדשים היתר מצטרף
לאיסור וא"כ אם יאכל חצי זית פגול וחלב אף אם לא הי' דרף בישול נמי הי' חייב
משום פגול נותר וטמא, וא"כ שוב לא ילקה עליו משום בב"ח וכינו דלא לקי על אכילתו
לא לקי על בשולו וא"כ תינח פגול נותר וטמא אבל אם מבשל גיד בחלב שפיר משפחת
לה באוכל חצי שיעור מגיד וח"ש מחלב דלוקה על אכילתו, ואח"כ אכל עוד ח"ש מגיד,
א"כ מתחייב משום בב"ח תחלה ואח"כ מצטרף חצי שיעור האחרון עם הראשון ולוקה

נְמִי מְשׁוּם גֵיד, וְכִינּוֹן דְּמִשְׁפַּחַת לָהּ עַל אֲכִילְתּוֹ כַּה"ג לֹקְהָ נְמִי עַל בְּשׂוּלוֹ וַיֵּשׁ לֹמֵר עוֹד יוֹתֵר פִּינּוֹן דְּאֲמַרִּינוּ בְּפָרְקָא כָּל הַזְּבָחִים דְּפָגוּל נּוֹתֵר וְטַמְא שְׂבָלְלוּ זֶה בְּזֶה וְאֶצְלָן פְּטוּר א"א שְׂלֵא יִרְבֵּה אֶחָד עַל חֲבִירוֹ, א"כ מוֹכַח דְּבִאֲכָלָן יַחַד א"א שְׂלֵא יִתְעַרְבּ הַמְּיָעוּט בְּרוּב, א"כ ה"נ מִשְׁפַּחַת לָהּ בְּב"ח אִם אֶכְל פְּזִית גֵיד וְכִזְזִית חֵלֶב בְּיַחַד א"כ א"א שְׂלֵא יִרְבֵּה אֶחָד עַל חֲבִירוֹ, וְא"כ יֵשׁ בְּרוּב פְּזִית גֵיד מְעַט חֵלֶב אוֹ לְהִיפּוּף א"כ פִּינּוֹן דְּלִיפּא פֶּאן שְׂיַעוּר גֵיד חֲזִיב מְשׁוּם בְּב"ח דְּבִזְזָה לֹא בְּטָלוּ זַא"ז פִּינּוֹן דְּהוּי שְׂנִיָּהֶם אִיסוּר אֶחָד וְזֶה הוּי גּוּף הָאִיסוּר וּמְמִילָא פִּינּוֹן דְּהַגִּיד לֹא בְּטָל בְּחֵלֶב שׁוּב מְצַטְרַף זֶה עִם יֵתֵר הַגִּיד שְׂאֹכְל אַח"כ לְחֲזִיב עֲלִיו מְשׁוּם גֵיד, לְכַף לֹקְהָ ב' עַל אֲכִילְתּוֹ וּג' עַל בְּשׂוּלוֹ וּלְכַף לֹא מְצִי פְּרִיָּה מְזֶה מִיָּדִי רַק מְפִיגוּל נּוֹתֵר וְטַמְא פְּרִיָּה שְׂפִיר דְּשֵׁם הֵיתֵר מל"א וְלֹא מִשְׁפַּחַת לָהּ שְׂיַלְקָה מְשׁוּם בְּב"ח וְא"ש, וּלפ"ז הֵינְצָא מְזֶה מ"ש הַרְמַב"ם וְהוּא מִן הַש"ס דְּנִבְלָה אוֹ חֵלֶב בְּחֵלֶב אִינוּ לֹקְהָ מְיָרִי בְּאֶכְל מְעַט חֵלֶב וְכִזְזִית חֵלֶב בְּיַחַד בְּזֶה לֹא לְקִי וּמִן הַרְמַב"ם, אֲבָל אִם אֹכְל, ח"ש חֵלֶב וְח"ש חֵלֶב אוֹ פְּזִית מְזֶה וְכִזְזִית מְזֶה לֹקְהָ אָף עַל אֲכִילְתּוֹ וּמכ"ש דְּאִיסוּר בְּהִנְצָא כַּה"ג וְדו"ק: וְהִנֵּה אַחַר שׁוּבֵי גַחְמַתִּי דְּנִרְאָה דַּע"פ הָאִיסוּר יֵשׁ לִיִּשְׁבֵי קְוִשִׁית מְהַרְש"א הַנ"ל וְהוּא דְּוֹדָאִי מִן הַש"ס מוֹכַח דְּאָף בְּח"ש חֵלֶב וּנְבִלָה אִינוּ לֹקְהָ מְשׁוּם בְּב"ח דַּאל"כ הוּי לִי לֹמֵר דַּמָּא ח"מָא ח"מָא ח"מָא וְלֹא פְּלִיגִי זֶה מְיָרִי בְּחֲצִי זִית וְזֶה מְיָרִי בְּכִזְזִית חֵלֶב, וְאִין לֹמֵר דְּהֶאֱמַת פֶּן דַּא"כ הוּי לִי לְפָרֵשׁ וּמְדַקְאֵמֵר סְתָם מוֹכַח דְּכּוּוּנְתּוֹ מְעַנְיָן דְּמִיָּרִי לְעִיל זֶה בְּבִישׁוּל וְזֶה בְּאֲכִילָה כַּפְרֵש"י וְלָמָּה בְּאֲמַת לֹא מְשַׁנֵּי פֶּן דְּזֶה בְּכִזְזִית וְזֶה בְּח"ש, בַּע"כ דְּבִכָּל עַנְיָן אִינוּ לֹקְהָ עַל אֲכִילְתּוֹ וְקִשְׁיָה בְּאֲמַת הָרִי עַל ח"ש חֵלֶב אִיסוּר אַחַר וְצָרִיף לֹמֵר סְבָרָא חֲדָשָׁה דַּע"כ לֹא אֲמַרִּינוּ דְּעַל ח"ש חֵלֶב אִיסוּר אַחַר רַק בְּעֵלְמָא אֲבָל בְּב"ח הָרִי בְּפִסְחִים פ"ג אֲמַרִּינוּ שְׁם אִי ס"ד הֵיתֵר מְצַטְרַף לְאִיסוּר אִיסוּר וְאִיסוּר מְבַעֲיָא, מְשַׁמַּע דִּיֹּתֵר הוּי סְבָרָא דְּאִיסוּר מְצַטְרַף לְאִיסוּר מְהֵיתֵר לְאִיסוּר, וְא"כ נִהִי דְּקִי"ל אִין הַמל"א בְּכָל הָאִיסוּרִין.

מ"מ גִּימָא דְּאִיסוּר מְצַטְרַף לְאִיסוּר, מִיְהוּ בְּאֲמַת א"ש לְפִי מ"ש בְּסִפְרֵי הַחַיִּים דְּמָה דְּאֲמַרִּינוּ אִיסוּר וְאִיסוּר מְבַעֲיָא הֵינְנוּ רַק בְּמִין אִיסוּר אֶחָד פֶּגּוֹן בְּנִזְרִי וַיִּזְן וְחֲרָצוֹ, אֲבָל בְּשַׁנֵּי מִיָּנִי אִיסוּרִים פִּינּוֹן דְּעַל כָּל אֶחָד יֵשׁ לוֹ לֹא מִיְחַד וְדַאִי אִין מְצַטְרַפִּין יִיע"ש, אָף א"כ תִּינַח בְּשַׁאָר ב' מִיָּנִי אִיסוּרִין אֲבָל בְּב"ח פִּינּוֹן דְּבִאֲמַת הֵם מְצַטְרַפִּין זֶה עִם זֶה א"כ מְצַטְרַפִּין נְמִי לְאִיסוּר חֵלֶב, וּבְזֶה שְׂפִיר הַדְרִינּוֹן לְסִבְרַת הַש"ס דְּזֶה מְסַתְפֵּר יוֹתֵר לְהִיזוֹת מְצַטְרַף אִיסוּר וְאִיסוּר מְהֵיתֵר מל"א, לְכַף נִהִי דְּהֵיתֵר אִינוּ מְצַטְרַף לְאִיסוּר זֶה הוּי אִיסוּר וְאִיסוּר, וְהֵן פְּמִין אֶחָד מְמַשׁ פִּינּוֹן דַּע"י חֲבוּרָן נְאָסְרוּ שְׂפִיר מְצַטְרַף, גַּם רָאוּי לֹמֵר מְגוֹ דְּהוּי צְרוּף לְבְּב"ח הוּי נְמִי צְרוּף לְעַנְיָן חֵלֶב.

וּלְכַף מ"מ אִי גִימָא דְּחֲזִיב עֲלִיו מְשׁוּם בְּב"ח יִתְחַזִּיב עֲלִיו מְשׁוּם חֵלֶב, וְשׁוּב א"א לְחוּל עֲלִיו מְשׁוּם בְּב"ח, וְאִם אִין עוֹבֵר עֲלִיו מְשׁוּם בְּב"ח, אִינוּ עוֹבֵר עֲלִיו מְשׁוּם חֵלֶב, וּלפ"ז זֶה יִהְיֶה פְּרַכְתַּת הַש"ס דְּכָאן מְשַׁמַּע דְּאָף חֵלֶב וּנְבִלָה פְּחוּת מְשַׁשְׂעוּר נְמִי אִינוּ עוֹבֵר עֲלִיו מְשׁוּם בְּב"ח וּפְרִיָּה מְבַרִּיָּתָא דְּהַפְּגוּל וְהַנּוֹתֵר וְהַטַּמְא דְּחֲזִיב עֲלִיו מְשׁוּם בְּב"ח, וְקִשְׁיָה אִי מְיָרִי בְּכִזְזִית פִּיגוּל מְאִי אֲרִיָּא פִּיגוּל לְנִקּוּט נְבִלָה אוֹ חֵלֶב, וּבַע"כ דְּמִיָּרִי בְּפְּחוּת מְשַׁשְׂעוּר וּנְבִלָה וְחֵלֶב פְּשִׁיטָא דְּעוֹבֵר עֲלִיו מְשׁוּם בְּב"ח, רַק אִפִּי פִּיגוּל וְנוֹתֵר אָף דְּבַעֲלָמָא הַמל"א בְּקַדְשִׁים מ"מ לֹקְהָ מְשׁוּם בְּב"ח וְס"ל דְּזֶה הוּי פְּאִיסוּר בַּת אַחַת, א"כ מוֹכַח דַּמְכ"ש בְּנְבִלָה וְחֵלֶב דְּחֲזִיבִין עֲלִיו, וְלֹא מְצִי שׁוּב לְתַרְץ דְּמִיָּרִי בְּבִישׁוּל דַּא"כ לֹא שְׂיָיָד לֹמֵר

המל"א ושוב קשה מאי איירא פגול לאשמעינו גבלה בע"כ באכילה מיירי ומפח המל"א וא"ש ודו"ק, ומינשב קושיות המהרש"א ולכה פיון דגם מהה פרייתא פריה לל"ב ג"כ מה לי הה פרייתא או אידה פרייתא דמבשל גיד ופריה מחדא ומינשב קושיותו ודו"ק: תשובה קצ לק"ק לויצקא להרב החר"ף מו"ה יצחק משה העליר נ"י.

ע"ד אשר שאל בצנון שחתכו בספין של איסור דק דק דנעשה פולו גבלה אם יש להקל באב"י מפח דחנ"נ בשאר איסורין דרבנן והרי יש דיעה דלא הוי ד"ח רק קורט של חלתית. והיכי שיש עוד צד להקל מצטרפין גם זה דלא הוי ד"ח רק קורט של חלתית ורוצה לפרש דברי הרמ"א דוקא בב"י.

והנה דבריו לא נהירין דא"כ תיקשי ליה אפי' בב"י הרי הוי בצנון רק דנוקא דספינא וד"ח בולע אפי' בצנון ופולט, אבל אם נסמוך על הה דיעה דלא הוי ד"ח רק קורט של חלתית וחנ"נ נמי דרבנן א"כ למה יצטרף ס' נגד כל הצנון אף בב"י וזה מפרש ברמ"א להיפוך גם עיין בט"ז ונ"ש שהספימו שניהם לדבר אחד דבבישול צריף ס' גם נגד מקום הנטילה דנעשה גבלה, והלבוש והמהרמ"ל מחמירין יותר דכל הצנון נעשה גבלה, ולמה הוי פן ולמה לא נסמוך על דעת מהר"מ בטור, והרי הט"ז פתב לשמנו מקור דבר זה דהיכי דיש עוד צד להקל סמכינן על המהר"מ בטור.

והטעם נראה לי חדא דאין כל הדיעות שוין וחנ"נ רוב הפוסקים ס"ל פן וקיי"ל פן להלכה ועוד והוא עיקר בעיני דלא פתב פן הט"ז רק בצנון שקונין מן הנכרים דנולדו לנו ב' הספקות יחד ושם לא נחתכו אין של איסור ושם אינו ד"ח אבל הכא תיקף שחתף הצנון אא נולד לנו הספק אם הוי ד"ח ונאסר ונגד ספק אחד מחמירין דהוי ד"ח א"כ פבר נאסר ושוב נעשה פגופו של איסור וכשנולד אח"כ ספק שני לענין חנ"נ מחמירין ג"כ, דלא נחשב ס"ס פיון דלא נולדו יחד, ועוד דאין הספקות על חתיכה אחת דהספק שם הוי ד"ח או לא הוי לענין גוף מקום הנטילה ולגבי מקום הנטילה הוי רק ספק אחד, והספק השני הוי רק לענין המותר אם בעינן בו ס' נגד פולו או לא והוי כספקות בשני גופין ושני ענינים, אם פי אינו דומה ממש להתם מ"מ יש לומר בכה"ג לא סמכינן על המהר"ם וזה ברור לדעת: וע"ד אשר שאל באשה שלקחה פה בשך בן יומא אחר שעברה לילה אחת ותחבה אותו לתבשיל חלב ונדעין הבליעה של חלב פמה היא לערף חצי זית ובבבוקר שבה ולקחה הפך והגיסה בו תבשיל שיש בו ג"כ שוין בהמה ערף חצי זית ואח"כ תחבה הפך הנזכר לתבשיל שיש בו בשך מעט מטונגן עם בצלים פנהוג ולא הנה ששים נגד כל מה שהנה בלוע בפך דכה הדיו דכל הבלוע נעשה איסור, אף נגד חצי זית חלב וחצי זית שוין הנה ס' והנה רק הפסד מעט, והורה ר"מ להיתר וכו'.

הנה לדעתי לא טב הורה, ואם הי' בא לפני לא הייתי מתיר בזה לעולם. פי מה שסמך ר"מ על הסוברים דכל שיש לו הגעלה בהפ"מ אמרינן דאף הבליעה לא נעשה גבלה כמ"ש הש"ף סי' צ"ח ס"ק כ"א ואף בב"ח הוי פן כמ"ש שם הפמ"ג בש"ד, וכיון שמוותר פה בהפ"מ שוב פיון דיש דיעה דלינה פוגמת מותר אפי' בלי הפסד מרובה, והנה פבר ראה ר"מ בעצמו הסתירה לזה דבנה יש לחוש דלמא פלט הפך החלב לשוין בהמה ונעשה גבלה ונזר ונבלע בפך.

ואני אבאר דבריו דמש"ף אין ראיה דמיירי שהי' נשים נגד החלב שבכף ואם היה פולט
הי' פולו מותר רק דחיישינן שמא לא פלט ובלע בש"ר, בזה שוב הוי בלוע ולא נ"נ ומותר
ממ"נ אבל בזה יש לחוש שמא פלט הכף תחלה וחסור ובלע.

ומ"ש ר"מ דאפתי פיון דספק הוא הוי לי' ס"ס. זה אינו דבכה"ג שוב הו"ל ס"ס לאיסורא
דלמא בלוע בכלי נ"נ ואת"ל לא נעשה נבלה דלמא פלט תחלה, ומה דסמך עוד על הש"ף
בסי' צ"ד שכתב פיון דכבר נעשה נבלה בב"ח הוי לי' כשאר איסורין, הנה זה אינו ענין
לכאן דהש"ף מיירי דמתחלה נעשה איסור בב"ח ואח"כ הוי בלוע חדש אזי"ל פן אבל
פאן יש לחוש דהכף פלט כל בליעתו עם החצי וית חלב לתוף חצי וית שומן וא"כ בפעם
א' נעשה פולו נבלה דהיכי דהוי ההיתר עם הבב"ח מודה הש"ף דכולו נעשה נבלה,
ואח"כ חסור הכף ובלע כל פליטתו עם פזית בב"ח.

לכף אין להקל בזה כלל בב"ח דהוי ספקא דאורייתא, גם בלא"ה משמע דעת הש"ף
בסוף סי' ק"ג דלא סמכינן אלינת לילה פוגמת רק לאחר שנעשה איסור אבל אם עברה
לילה בין חלב לבשר לא סמכינן אלינת לילה פוגמת ועיי"ש, לכך אין דין זה נראה לי
ובפרט בהפסד מועט.

זו"ז אין להאריך מחמת טרדה, ידידווכו': תשובה קצא לק"ק ראדיוויל להרבני מו"ה
יצחק דוד נ"י. הנה ע"ד שאלתו לא טב הורה והעיקר פדברי המורה בזה וכן אני מורה
תמיד שצריך לערות לכלי ב' בפעם א' וכן כתוב אצלי בגליון הפמ"ג ואפילו בדיעבד אני
אוסר אם עירה מעט מעט.

מיהו פיון שכבר הורה ר"מ להיתר ולגדון הפלים שמתי אל לבי דאפשר להקל בדיעבד
דיש לומר דהוי ס"ס דהרי בלא"ה הוי ספק בש"ס אם מפעפע כלל לפנים או לא לדעת
הסמ"ק כמ"ש בט"ז וא"כ הוי ס"ס דלמא פעפע מיד לפנים למאכל, ואת"ל לא פעפע
מיד דלמא אינו מפעפע כלל, ואין לחוש רק לשמא מפעפע לפנים מעט מעט והוי רק
מיעוטא ואין לחוש לזה בדיעבד, רק לכמתלה ראוי לערות מיד ולכלי רחב מפת דאין
עושין ס"ס לכמתלה, אבל בדיעבד סמכינן אס"ס הנ"ל, ומה דאם ביטל פעם ב' בקדירה
זו צריך שנית ס' ומה דהקדירה אסורה.

היינו דספקא דהש"ס הוי רק שלא במקום הרוטב אפשר דאינו מפעפע בכל הכלי אבל
ע"י ביטול ממש ודאי מבליע, לכך בעינן גם בפעם ב' ס' בכלי אבל לענין אם עירה מעט
התבטיל נשאר הנשאר שלא כנגד הטפה בזה שפיר הוי ס"ס הנ"ל ומותר בדיעבד, ולפ"ז
יש חילוק דאם הטפה נפלה למעלה בקדירה בענין דמעט הנשאר הוי שלא כנגד הטפה
אז מותרין הפלים והמאכל בדיעבד אבל אם הטפה נפלה למטה בקדירה בענין שהנשאר
יהי' כנגד הטפה ולא היה בו סמ"ף בזה ודאי אפי' בדיעבד אסור התבטיל והפלים וכן
נלפע"ד נכון לדינא זו"ז אין להאריך.

דברי ידידו הטרוד וכו' ועוד יש לצדד להיתר הפלים דלא גריעי ממ"ש בסי' ק"ז בדגים
ובצאים דחיישינן שמא נשאר למטה ברוטב ומ"מ הפלים פשרים אחר מעל"ע דמוקמינן
להו אחזקתייהו ומכ"ש בזה דהפלים פשרים אחר מעת לעת.

וְזֶה בְּרוּר וּפְשׁוּט: תְּשׁוּבָה קָצָב לְהֵרֵב הַחֲרִיף מו"ה מֵאִיר אַבְד"ק שְׁטַעֲרוּיץ. הִנֵּה ע"ד שְׂאֵלְתוֹ בְּנֵדוֹן חֲצֵי רַבְעֵי חֲמִישִׁים שְׁנָפֵל עֲלֵיהֶם קִדְרָה גְדוֹלָה שֶׁל חֵלֶב צוֹנְנֵת וְהַתִּיר אֶחָד אוֹתָם לְגַמְרִי, וְרו"מ פָּתַב עָלָיו שְׂלֵא רָאָה דְבָרֵי הַטּוֹר וְשׁו"ע יו"ד סי' קל"ד וְדָבָרֵי הַמְרָדְכֵי הוּבָא בַּמַּג"א סי' תס"ב דְּחִיטִין שְׁנָפְלוּ עֲלֵיהֶם חֵלֶב אֲסוּרִין עִם בְּשָׂר וְרו"מ פָּתַב דְּאִפִּי עִם חֵלֶב אֲסוּרִין שְׂמָא יָבֵא לְאֶחָלָם עִם בְּשָׂר.

הִנֵּה הֵיטֵב אֲשֶׁר דִּיבֵר רו"מ וְהַמּוֹרָה הִנֵּה הוֹרָה כְּבֵן סוֹרֵר וּמוֹרָה. דְּאִין לֹמֵר דְּהַמְרָדְכֵי מֵיִרֵי לְבַשְׁלָם עִם בְּשָׂר דְּאִזְ הוּי סִפְק דְּאוֹרֵייתָא, דְּאִין יְדוּעַ פְּמָה בְּלַעוּ וְשְׂמָא אִין בּוּ שְׂשִׁים נֶגֶד הַחֵלֶב אַחַר הַטְּחִינָה.

אֲבָל כָּאֵן לַעֲשׂוֹת פֶּת דְּהוּי אֲכִילְתוּ בְּבִשָּׂר רַק בְּצוּנָה דְּאִינוּ אֲסוּר בַּב"ח רַק מְדַרְבְּנָן, וְאוּלַי לֹא בְּלַעוּ הַרְבֵּה רַק מְעַט וְיֵשׁ בּוּ שְׂשִׁים וְהוּי סִפְק דְּרַבְּנָן, זֶה אִינוּ דִּסְתָם יֵינָם נְמִי הוּי רַק דְּרַבְּנָן וּמְפִנְרֵשׁ שְׂמָ דְּאֲסוּרִין וְלֹא אֲמַרִינָן דְּהוּי סִפְיָא דְּרַבְּנָן.

גַּם מוּכַח שְׂמָ דְּאֲסוּר אֲפִילוּ לְמוֹכְרוֹ לְנִכְרִים שְׂמָא יַחְזוֹר וְיִמְכְרֵם לְיִשְׂרָאֵל, וּמוּכַח דְּגָזְרוּ בְּזֶה אַף גְּזִירָה לְגִזְרָה וְתָרֵי דְּרַבְּנָן וְכַמ"ש הַש"ךְ בְּסוּף סי' נ"ז דְּכָל הֵיכָא דְּלִיכָא פְּלִגְמָתָא דְּרַבְּנוֹתָא גְּזָרוּ בְּזֶה אִפִּי בְּדַרְבְּנָן וְאַף בְּתָרֵי סִפְיָא א"כ ה"נ גְּזָרִין וְשְׂמָא יָבֵא לְאֶחָלָם עִם בְּשָׂר וְלִכְּוֹן אֲסוּרִים אַף בְּחֵלֶב.

וְהִתֵּר הַכּו"פ לְחַלֵּק לְכַמְּהָ בַּעֲלֵי בְתִים לֹא שְׂמִיעָא לִי וְלֹא סְבִירָא לִי. דְּאִין כָּל הַעוֹלָם נוֹהֲגִין כְּנוֹתֵי בְּזֶה.

וּבְחִידוּשֵׁינוּ מְפָכֵר כְּתִבְתִּי לְדַחוֹת דְּבָרֵינוּ וְכַעַת קֹשֶׁה לְבַקֵּשׁ מְקוֹמוֹ. וְהִנֵּה מ"ש הַמְרָדְכֵי דְּאֲסוּר לְאֶחָלָם עִם בְּשָׂר כְּתִב רו"מ דְּעֵיקָר אִיסוּרוֹ נִקְט וְיִתְכֵן לֹמֵר כֵּן.

וּלְפַעַנ"ד נִרְאָה לֹמֵר יוֹתֵר דְּהַפְּנוּנָה, דְּלַכְּאוּרָה הִי אֲפִשָּׁר לֹמֵר דְּמוֹתָר לְעָרְבָן עִם חֲטִין אַחֲרִים שְׂיִהֵי בְּנֵדָאֵי סִמ"ךְ נֶגֶד הַחֵלֶב אוֹ נֶגֶד כָּל הַחֲטִינִין וְאִז הִנֵּה מוֹתֵר לְטַחֲנוֹן. אַף יֵשׁ לֹמֵר דְּהָרֵי הַצְּמַח צִדֵּק הוּבָא בַּמַּג"א סי' תמ"ז אוֹסֵר בִּינֵין לְשׁוּם בּוּ חֵלֶב חֲטָה דְּהוּי כְּמַבְשָׁל אִיסוּר לְכַתְּחֵלָה, וְהַמַּג"א כְּתִב דְּאִין בְּזֶה מְבַטֵּל אִיסוּר לְכַתְּחֵלָה דְּאִין כְּפִנְתוֹ לְבַטֵּל.

א"כ תִּינַח הַתָּם דְּהוּי הַתְּעָרוּבָת כְּדִי לְתַמְנֵן הֵינִי, אֲבָל בְּזֶה דְּהַתְּעָרוּבָת הוּי רַק כְּדִי לְבַטֵּל הוּי מְבַטֵּל אִיסוּר לְכַתְּחֵלָה אֲבָל יֵשׁ לֹמֵר תִּינַח לְאֶחָלוּ עִם בְּשָׂר, אֲבָל אִם אֲנוּ אוֹסְרִין עִם בְּשָׂר אִפִּי ע"י בִּיטוּל אִז שׁוּב מוֹתֵר לְעָרְבוּ בְּסִמ"ךְ עכ"פ כְּדִי לְאֶחָלוּ בְּחֵלֶב דְּבִזָּה לֹא הוּי מְבַטֵּל אִיסוּר לְכַתְּחֵלָה, דְּלַחֲלֵב אִין בּוּ אִיסוּר וְהוּי כְּמוֹ הַתָּם קוֹדֵם פְּסַח וְכַדוּמָה, רַק דְּהוּי הַחֲשֵׁשׁ שְׂמָא יְטַעָה לְאֶחָלוּ עִם בְּשָׂר וְלַעֲנִין חֲשֵׁשׁ טְעוּת בְּלַבֵּד בְּזֶה אִין בּוּ חֲשֵׁשׁ דְּאִין אִם יֵאָכֵל בְּבִשָּׂר הָרִי כְּבָר נִתְּבַטֵּל בְּסִמ"ךְ, רַק דְּלַעֲשׂוֹת עֵבֹר כְּפִנְתוֹ זֶה אִיסוּר דְּהוּי מְבַטֵּל אִיסוּר לְכַתְּחֵלָה, אֲבָל אִם אֲנוּ אוֹסְרִין בְּבִשָּׂר, בְּחֵלֶב לְבַד מוֹתֵר לְעָרְבוּ דְּגִזְרָה לִיכָא כְּפִינֵן דְּבִאֲמַת אִין כָּאֵן אִיסוּר, וְזֶה הוּי כְּפִנְתוֹ הַמְרָדְכֵי דְּבִבְשָׂר אֲסוּרִין לְגַמְרִי אִפִּי ע"י בִּיטוּל בְּסִמ"ךְ, אֲבָל בְּלֹא בְּשָׂר מוֹתֵרִין ע"י בִּיטוּל.

אֲבָל בְּלִי בִּיטוּל אִפִּי בְּעִין וּבְחֵלֶב אֲסוּרִין וְזֶה נִכּוֹן וְדו"ק הֵיטֵב וְיָפָה הוֹרָה רו"מ. וְחֻקָּם א' אֲמַר דִּי"ל כְּפִנְתוֹ הַמְרָדְכֵי דְּלַחֲלֵב אֲפִשָּׁר לְשִׁנוֹת צוֹרֵת הַפֶּת וְזֶה הַנִּכּוֹן.

והנה המורה הנה פבר הכרתיו מאז ועתה ביותר שאינו יודע בין ימינו לשמאלו ולכן אני
אומר שח"ו לו להורות וכל הוראותיו פתחית נבלה. ואף ששמו יוסף אל יוסף להורות,
וכל מי שנוגע יראת ה' בלבבו אל יסמוך על הוראותיו אפילו פביעתא פכותתא פי מפירו
הייתי לשעבר ועתה ביותר וכל הסומך עליו עתיד ליתן את הדין ועלינו יערה רוח
הבורא: תשובה קצת להרבני מו"ה משה אהרן בן הרב מסקאלע.

הנה על מה שהאריך להתיר בנר שפלה על הכלי ושהה קצת להיות די בהגעלה לפי
דעת הסוברין דהולכין בכלי אחר רוב תשמישו אין נראה פלל, לא מבעיא לפי מ"ש
בחבורי ה' פסח דאף המתירין לא אמרו אלא בסתם אם לא ידעין אם נשתמש בו בחמין
אבל בידיעין דנשתמש בו בחמין ודאי בעי הגעלה או ליבון ודאי ליתא להו דינא דידין,
אף גם להסובר דאף בידיע נמי הוי פן מ"מ הרי אם נימא פן בע"כ מיירי אחר מעת לעת
דבתוה מעל"ע ודאי אסור דטעמו להיכן אצל רק לאחר מעל"ע פנין דלא בעי הכשר רק
מפח גזרה אטו פן יומא בזה יש לומר פנין דעכ"פ עושה הכשר ויש לו היפרא ולא אתי
למטעי ואף הרוואה שמכשירו יאמר ויתלה שהוא בעבור רוב תשמישו פדרכו, אבל אם
הי' פשר לגמרי ונשתמש בו ע"י האור הצריך לבון אם נתיר להתירו אף אחר מעל"ע
בהגעלה יטעה להתיר אפילו תוה מעל"ע וזה אסור מדינא, וא"כ אותה גזרה דגזרינו בכל
נטל"פ אטו פן יומו שייך בהגעלה ג"כ ובזה יש לחוש לרוואה ג"כ דשילי שאיל למה
מכשירין אותה, ובזה פנין דלא נטריף רק ע"י האור, יאמרו לו פן ויטעה להתיר אפילו
תוה מעל"ע, ולכן בזה לכ"ע בעי לבון ואין לו דמיון זה לזה.

והנה במה שהביא במכתבו קושית הפמ"ג וכתב שבמ"ע עצמו מבואר פן, הנה במק"ח
על ה"פ מבואר פן. ומ"ש ר"מ דהמ"ע פתב הם אמרו והם אמרו, ותמה ר"מ מנ"ל פן
נראה דלמד פן מן המשנה דסוף ע"ז דתנא שם את שדרכו להגעיל יגעיל ללבן באור
לבן באור השפודין והאספלאות מלבנן באור, ולכאורה הו' פרטא למה לי פנין דכבר
תנא ללבן ילבן ממילא גזע דבכל הכלים הוי פן.

ובע"כ דקמ"ל דוקא הני דדרכן באור אבל בשאר כלים דאין דרכן באור אף דנשתמש
דרכו מקרה באור לא בעי לבון ואוליגן בתר רוב תשמישו וכן מורה לשון רש"י שם ד"ה
השפוד שכתב תשמישו ע"י צלי ולא כתב שנשתמש בו צלי מוכח דבעינן דוקא תשמישו
תדיר בכה.

אבל באם הוי דרכו מקרה לא בעי לבון. ויותר מזה אין להאריך: תשובה קצת לק"ק
ברעסטצקע להחריף מו"ה יוסף חיים נ"י.

הנה ע"ד שאלתו וז"ל נשאלתי בקדורה עם חלב שתחב לתוכה פה של איסור ב"י ולא
הי' בה סמ"ך נגדו ושוב אח"כ תחב לתוכו פה של בשר פן יומא ולא הי' בו סמ"ך ושכח
ושפף החלב לתבשיל הנקרא בארשט ללבן הבארשט ולא הי' בו סמ"ך נגד החלב רק
נגד שני הפפות והי' זה לצורך סעודת מצוה ולכבוד שבת עכ"ל שאלתו, והנה ר"מ
האריך בזה ותוכן דבריו דתליא באשלי רבירי דלפי דעת הסוברים טעם פעיקר
דאורייתא א"כ נאסרה החלב מתחלה מפח פה האיסור וכיון דכבר נאסר מקודם ולא הוי
פל חד היתר בפני עצמו לא נעשה נבלה אח"כ מן התורה אפילו בב"ח כמ"ש הש"ך בס"י
צ"ד וא"כ לא הוי נבלה רק מדרבנן ובלח בלח בהפ"מ סמכינן אמקילין בזה דלא אמרינן

בְּשֵׁאֵר אִסּוּרֵינּוּ חֲנ״נ אָבֵל לְהַסּוּבְרִים דַּטְכ״ע דְּרַבְּנָן א״כ מִן הַתּוֹרָה הֶחֱלַב מְוֹתֵר קוֹדֵם
תְּחִיבַת כַּף הַבְּשָׂר וְשׁוֹב נַעֲשֶׂה נִבְלָה מִן הַתּוֹרָה אַח״כ ע״י בב״ח וּבְעֵינַי סְמ״ךְ נִגְדַּד כְּלוֹ
עַכְתָּד.

וְהִנֵּה אַחַר הַמְּחִילָה שָׁגַג בְּזַה מְאוֹד וְטָעָה טָעוֹת גְּדוֹל דְּהַשׁׁף מִיַּיִרִי אִם נֶאֱסַר תְּחִלָּה מִכַּח
בב״ח דָּאז פִּינָן דְּבוֹ אֲמַרִּינָן חֲנ״נ א״כ נַעֲשֶׂה כְּלוֹ אִסּוּר, בְּזַה כְּתַב הַשׁׁף שְׁפִיר בְּסִי
צ״ד וְסִי ק״ג דְּשׁוֹב אַח״כ לֹא אֲמַרִּינָן עוֹד חֲנ״נ פִּינָן דְּכַבֵּר נֶאֱסַר, אָבֵל אִם נֶאֱסַר תְּחִלָּה
מִשֵּׁאֵר אִסּוּרִים א״כ מ״מ אִם אֲמַרִּינָן בְּשֵׁאֵר אִסּוּרִים חֲנ״נ בְּלֹא הַ צְרִיךְ סְמ״ךְ נִגְדַּד
כְּלוֹ מִתְּחִיבָה רֵאשׁוֹנָה, וְאִם לֹא הָיָה חֲנ״נ בְּשֵׁאֵר אִסּוּרִים א״כ שׁוֹב הֶחֱלַב הֵיטֵר הוּא
בפ״ע, נְהִי דְאִסּוּר בְּאַכִּילָה מִכַּח הַבְּלוּעַ שְׁבוּ שְׂיֵשׁ בּוֹ אִסּוּר מ״מ הוּא גּוֹפּוֹ הֵיטֵר הוּא
מִפְּאַת עֲצָמוֹ, וְא״כ אִם נִתְעַרַב בּוֹ אַח״כ בְּשֵׁר הֶחֱלַב עֲצָמוֹ נַעֲשֶׂה נִבְלָה פִּינָן דְּמִפְּאַת עֲצָמוֹ
הֵיטֵר הוּא וְא״כ מ״מ נֶעֱיֵנָן סְמ״ךְ נִגְדַּד כְּלוֹ אוֹ מִפְּאַת תְּחִיבָה רֵאשׁוֹנָה אוֹ מִשְׁנֵינָה וְז״ב
וּפְשׁוּט: וְהִנֵּה מֵה שֶׁהֵבִיא ר״מ קוֹשֵׁיָא בְּשֵׁם הַא״ח עַל קִידוּשֵׁינּוּ בְּפִתְיָה לְהַסּוּבְרִים
דַּטְכ״ע דְּרַבְּנָן מֵה קָאָמַר הַשׁׁס בְּכּוֹרוֹת לְרֵאָה דְּחֶלֶב שְׂרִי מִדְּאִסְרָה הַתּוֹרָה בְּב״ח וְמֵה
רֵאָה דְּלִמָּא אֲצִטְרִיךְ לְטַעַם חֶלֶב דְּהָיָה מְוֹתֵר בְּאַנְפִּי נִפְשָׁה וּבְצִירוּף אִסּוּר וְרו״מ פִּלְפֵּל
בְּזַה וְהוּטַב בְּעֵינַי פִּלְפוּלוֹ אִף אֵינן דְּרַכִּי לְהַשִּׁיב עַל פִּלְפוּל, וּבְעֵינַי קוֹשֵׁינָן הַא״ח הִי נִרְאָה
דַּא״ש דְּהִנֵּה עֵיקַר מֵה דַּס״ל לְהַפּוֹסְקִים דַּטְכ״ע דְּרַבְּנָן, הֵינֵנוּ דְּמִן הַתּוֹרָה פִּינָן דְּזַה הָיָה
רַק טַעַם וְזַה עֵיקַר בְּטַל הַטַּעַם בְּהַעֲיָקַר וּכְעֵין דְּאֲמַרִּינָן רִיחָא לֹא מִלְּתָא הוּא וְהָיָה הַטַּעַם
לְהַרִּיף וְסִייעָתוֹ מִטַּעַם בִּיטוּל, כֵּן יֵשׁ לֹמַר בְּטַעַם לְהַסּוּבְרִים בְּטַעַם כְּעֵיקַר לֹא
דְּאוּרִייתָא וְהָיָה מִטַּעַם בִּיטוּל, וְלִכְּה תִינַח בְּאִסּוּר וְהֵיטֵר אָבֵל בְּב״ח דְּהָיָה הֵיטֵר בְּהֵיטֵר
וְהֵיטֵר בְּהֵיטֵר לֹא בְּטַל לְדַעַת כַּמֵּה פּוֹסְקִים לְכַּף הָיָה בְּזַה טַעַם כְּעֵיקַר דְּאוּרִייתָא, וְלִכְּה
תִינַח אִם הֵעֵיקַר נְמִי מְוֹתֵר אִז נְהִי דְּזַה הָיָה מִינן בְּאִינוּ מִינּוּ מ״מ הָיָה כְּנִגְדוֹ הֵיטֵר בְּהֵיטֵר
וְזַה מְשַׁלִּים הַחֲסָרוֹן שֶׁל מִינן בְּאִינוּ מִינּוּ וְכַמ״ש הַר״ן בְּנִדְרִים כַּה״ג, לְכַּף מִמִּילָא לֹא בְּטַל
רַק בְּיֹתֵר מִסְמ״ךְ בְּטַל דְּלֹא הָיָה דְּרַף בִּישׁוּל אָבֵל בְּפָחוֹת מִסְמ״ךְ לֹא בְּטַל דְּהָיָה הֵיטֵר
בְּהֵיטֵר וּמְשַׁלִּים נִגְדַּד חֲסָרוֹן מֵה דְּהָיָה מִינן בְּאִינוּ מִינּוּ, וְאַף דְּזַה הָיָה רַק טַעַם וְזַה גּוֹף הַדְּבָר
מִמֶּשׁ וְא״כ הָיָה הַחֲסָרוֹן בְּתַרְתִּי אֶחָד מִצִּד עֲצָם הַדְּבָר דְּזַה בְּשֵׁר וְזַה חֶלֶב, וְהַשְׁנִית דְּזַה
גּוֹשׁ מִמֶּשׁ וְזַה טַעַם, וּמַעֲלַת הֵיטֵר הָיָה רַק חֲדָא וְחֲדָא בְּמִקּוּם תַּרְתִּי לֹא כְּלוּם הוּא, מ״מ
לְעֵינַי זַה מְהִנֵּי הָיָה סְבָרָא דְּטַעַם כְּעֵיקַר הוּא וְכִינּוּ דָאִם הָיָה עֵיקַר בְּעֵיקַר דְּלֹא שְׂיָיָה בִּיטוּל
מִכַּח דְּהָיָה הֵיטֵר, גַּם הַטַּעַם לֹא בְּטַל דְּטַעַם כְּעֵיקַר אֲמַרִּינָן אָבֵל אִם הָיָה אֲמַרִּינָן
דְּהֶחֱלַב אִסּוּר מִן הַתּוֹרָה וְא״כ אִם הִנֵּה נִתְעַרַב בְּעֵין חֶלֶב בְּבִשָּׁר לֹא הָיָה נִחְשָׁב הֵיטֵר
בְּהֵיטֵר רַק אִסּוּר בְּהֵיטֵר, וְא״כ נְהִי דְּהַטַּעַם הָיָה הֵיטֵר בְּפ״ע מ״מ שׁוֹב בְּטַל לִי מ״מ אִם
אֲמַרִּינָן טַעַם כְּעֵיקַר הָרִי הֵעֵיקַר אִסּוּר בְּלֹא הַיָּה וְהָיָה אִסּוּר בְּהֵיטֵר וְאִם אֲמַרִּינָן דְּטַעַם אִינוּ
כְּעֵיקַר הַדָּר הָיָה לִי הַחֲסָרוֹן בְּתַרְתִּי דְּזַה חֶלֶב וְזַה בְּשֵׁר וְגַם זַה טַעַם וְזַה עֵיקַר וְהַמְעַלָּה
הָיָה רַק חֲדָא דְּהָיָה הֵיטֵר בְּהֵיטֵר וְחֲדָא בְּמִקּוּם תַּרְתִּי לֹא כְּלוּם הוּא וְנִדְרֵי פִינָן דְּהוּא לִי רַק
טַעַם וְאִינוּ מִינּוּ מְבַטֵּל לִי כְּמוֹ בְּשֵׁאֵר אִסּוּרֵינּוּ אִף דְּהָיָה מִינן בְּמִינוּ פִינָן דְּזַה אִסּוּר
וְזַה מְוֹתֵר וְזַה טַעַם וְזַה עֵיקַר בְּטַל לִי אִפִּי בְּלִי רֹב וְסְמ״ךְ כֵּן הִנֵּנוּ בְּמִינוּ בְּאִינוּ מִינּוּ וְדוּ״ק
הֵיטֵב.

וְמֵה שֶׁהִקְשָׁה וּמְבֹנָאָר כֵּן בְּתוֹסְפַת חוֹלִין דָּף ק״ב דְּלַמ״ל הַטְּמָאִים לְאִסּוּר רֹבְטָן הָרִי
בְּלֹא הַ טְכ״ע דְּאוּרִייתָא נִרְאָה דְּלִק״מ דְּהָרִי כְּמוֹ דְּאֲמַרִּינָן בְּב״ח חֲנ״נ וּבְשֵׁאֵר אִסּוּרֵינּוּ

מן התורה נדאי לא אמרינן חנ"נ א"כ י"ל דאצטריף הטמאים לאסור רותבן להיות פל
הרותב כגוף האיסור כמו צירן וילקה על פזית מן הרותב.
זו"ז אין להאריף. דברי ידו וכו': תשובה קצה להרב מו"ה מאיר הלוי אבד"ק
שטערוויץ.

הנה ידי ע"ד שאלתו הנה אם פי אין ראשי עלי פי הדרף מטרידני אעפ"כ פניתי להשיבו
על דבריו, והנה על פלפולו לאאשיב רק מה שנוגע לדינא. הנה מ"ש הל"ש בקיצור
דינים סי' פ"ז דכפת שניאפה בקלב אם הוא פת מרובה אינו בטל דהוי גופו של איסור
ופת מועט בטל, ורו"מ פתב דנראה לו להיפוך, הנה בפת מרובה אני מסכים עם רו"מ
שאין דברי הל"ש נראין כלל, פי אם שמ"ש רו"מ עליו מדברי הש"ף בהל' בב"ח סי'
פ"ז בעור הקיבה דברבנו לא אמרינן דהוי כגופו של איסור וכו', הנה זה יש לדחות
דהרי הש"ף מביא בשם או"ה להיפוך דגם להיות כגופו של איסור הוי כבוש כמבןשל,
מיהו בלא"ה אין דבריו נראין כלל דאין הענינים דומין דנהי דהחלב לבד הי' מותר והפת
לבדו הי' מותר וע"י חבורן נאסרו מ"מ עיקר איסורן הוי רק מפת החלב ולא מפת הפת
ועיקר איסור הוי מפת דבו נבלע החלב אבל החלב אינו אסור משום דנבלע בפת, רק
משום דע"י הפת אפשר לבוא לידי טעות בהחלב, וא"כ אין איסורן שנה, ואינו דומה
לבב"ח והבו דלא לוסוף עלה, ועוד דנהי דכתב הפמ"ג דכפרות של בעל הבית אינו בטל
אף מדרבנו מ"מ יש לומר דנה הוי תרי דרבנו דהרי עיקר איסור הפת שפא יבא לאכלו
בחלב או בכשר, והרי אפי' אם יעשה כן הוי רק דרבנו והוי תרי דרבנו.

ונהי דגורו בזה גזרה לגזרה ואסרו הפת, מ"מ מנ"ל להחמיר עליו בזה ליתן עליו דבר
חשיבות דלא בטל מנין לנו לגבב חומרות כל כף בדרבנו לכן אין דברי הלבושי שרד
נראין בזה.

ולהיפוך מה שרצה לומר דכפת מועט וע"י התערובת נעשה מרובה לא בטל זה אינו
נראה כלל, דנדאי בטל ובטל לדין דקיי"ל דהיתר בהיתר לא בטל, ומה שרצה רו"מ
לדמותו לכלאים דאין שייף בזה החילוק שחלקו בין בב"ח לכלאים, תמה אני עליו מאוד
מה ראה לומר כן דדוקא בב"ח וכלאים דכל חד בפ"ע שרי ומרנונייהו ביחד אסירי, ולכן
הם ענינים ממש זה כמו זה לכן לא שייף ביטול אבל בפת בחלב הנה הפת שיש בו החלב
הוא הוי האיסור ואין היתר רק מפת זה דהוא מועט וליכא חשש טעות בזה הא אם הוי
מרובה פינצא בזה אסור והפת השני שאין בו חלב אפי' אם הוי מרובה נמי מותר ואין
איסור רק מפת התערובת שנתערב בו פת בחלב, לכן בזה הוי בו מין באינו מינו רק
איסור והיתר ובטל נחשיבות אין בו פיון דהוי בלוע ואינו מחמת עצמו.

גם הוי תרי דרבנו ולכן נראה דבכל ענין בטל בזה דלא פדעת הל"ש ואין לגבב חומרות
בדרבנו זו"ז אין להאריף. דברי ידו הטרוד וכו': תשובה קצו לק"ק סקאלי להרבני
התריף מו"ה נפתלי נ"י הנה ע"ד שאלתו מה שנוהגין שבכחל אחר חצי צליתו מדיחין
אותו במים ואם"כ משימים עליו קמח וכו' ורו"מ לא נראה לו זה והאריף בזה קצת.

הנה מה שדימה זריקת קמח זה לדין דסי' ע"ח דאין טופלין וכו', הנה זה לא דמי דהתם
מייירי בבצק המחובר יחד ולא בקמח המפוזר ומפורד כל קורט בפ"ע ועיין בטור סי'

ע"ח נשמחלק שם בין בצק הגס שמתפרר ובין הדק מוכח שם להדיא דעיקר איסורו הוי מפת שמחוקר יחד, אבל אם נפרר מותר מכ"ש בקמח דודאי מפורר הוא, ואף דאנן אין בקיארין ואסור בקל ענגן היינו בבצק פיון דבדק אסור מדינא אין חילוק בין דק לגס ואין אנו בקיארין דלא פלוג רבנן, דכיון דדק אסור ה"ה גס דאתי לאחלופי דאינו ניפר היטב בין דק לגס אבל בקמח דקל קמח מותר א"כ ליפא חשש אחלופי ובין קמח לבצק לא טעו אינשי.

ומנין לנו להחמיר במה דלא נמצא בתלמוד ופוסקים, ודי לנו בחומרות הראשונים, וגם בבצק גופו אינו מבוזר רק בשבולי לקט עיין בב"י, אף הנה בד"מ סי' ע"ח מ"ש בשם האו"ה שלא לטוח בבצק שום פשר לצלי קודם מליחה משום דהקמח מעכב מלצאת וכו'.

הנה מלשונו מ"ש דהקמח מעכב משמע דאף קמח אסור אבל מתחלת לשונו שכתב דאסור בבצק משמע דקמח מותר, ולכך הדייקים סתרי אהדדי ואין ראי' מזה, ומה שבהביא ר"מ ראיה מדברי התוס' פסחים דף מ"ג ד"ה דסמידי מה שהביאו ראיה מבנות עשירים טופלות אותן בסולת אין ראי' כלל דהתם הפנונה רק בבצק של סולת, וראי' דלשון טפול לא הוי רק בבצק ונהרי התוס' הוי ס"ד דלשון טפול לא הוי רק בפשטידא לכך נהי דהוכיחו דלא מיירי בפשטידא מ"מ בבצק מיירי דבקמח לא שייך לשון טפול.

ועיין בהל' שבת סי' ש"ג סעיף כ"ה דאסור לאשה לטפל בצק על פניה דמאדים הבשר, ועיין שבת דף פ' מתרנונייהו יהי מוכח דחד ענינא הוא ומוכח דטפלות בנות עשירים בבצק או סיד הוי בצירוף מים ולישה פעין עיסה ולא בקמח.

ומה שהביא ר"מ ראי' מפרק כ"צ דנקט סכו בשמן של תרומה דהוי תרומה דרבנן ולא נקט בקמח של תרומה דהוי תרומה של תורה ובע"כ מוכח דזה הוי פעין בישול, הנה זה אינו ראי' מכמה טעמים חדא דלמא קמ"ל דאף בתרומה דרבנן בעי קליפה, או אפשר דדוקא בשמן דסיכה משהו בעלמא הוא לכך די בקליפה, אבל בסולת בעי גטילה.

ותדע דאף לפי דעתו הרי מדינא דש"ס בבצק של קמח גס ודאי דמותר כמ"ש בש"ס וטור וא"כ למה לא קמ"ל בבצק מקמח גס ובע"כ מטעם הנ"ל, ועוד מה מדמה איסור פסח לאיסור דם וחקל, דבפסח דיש בו איסור אחר דאסור בצלי מחמת דבר אחר ונהרי בנטף מרוטבו על הסולת וחרה אליו נמי אסור דהוי צלי מחמת ד"א א"כ אפי' אם יטפלו בקמח או בצק יהי נתחמם הפסח ממנו ונהי צלי מחמת ד"א, ועוד בפסח הוי גוף הבישול אסור מפאת עצמו ולא מהני בי' הך סברא דנורא מישב שייב, אבל לענגן דם יש לומר דוקא בישול ממש אסור או היכי דהבצק עב ואי אפשר לומר בי' נורא מישב שייב אבל היכי דאינו עב ומדונבק יחד י"ל פבולעו כף פולטו ונורא מישב שייב ואינו אסור רק בישול ממש ותדע עוד דנהרי בנותן פרעיו ובגי מעיו לתוכו יש דיעות וחד ס"ל דכמין בישול הוא זה, ולענגן איסור דם נדאי דמותר לצלות פן ובדיעבד נדאי דמותר ולמה לא פליגי לענגן דם פן, ובבשר שלא נמלח עם פשר שנגמלח למלאותו בדיעבד מותר מטעם פבולעו כף פולטו או נורא מישב שייב, ובפסח כה"ג אסור ובע"כ דבישול דפסח שאני, ועיין בסי' ע"ז דאסור בביצים הנקראים מוכח ה"א כל שאינו נקרא מותר אף שלא נמלח.

ומ"ש כ"ת להקמיר אפי' בתצי צליתו מפת דהרש"ל אוסר והש"ף חולק עליו מפת דספקא דרבנן לקולא וא"כ פאן נהי דחלב שחוטא דרבנן מ"מ דעת האו"ה והט"ז סי' צ"ח דגבי בב"ח אפי' דרבנן הוי לחומרא עכת"ד.

הנה הרפיב הדברים יחד דבסי' ע"ו ס"ק י"ד הביא הש"ף דעת הרש"ל דאוסר בתצי צליתו ולא כתב כלל טעמו מפת ספק דאורייתא לחומרא, רק משמע דפשיטא ליה דבתצי צליתו לא נפלט כל דמו רק בס"ק כ"ד לעגנן המזהל עב שם פתב הש"ף בשם רש"ל פן והשיג עליו בזה, גם מה שחילק בין דם לבב"ח לא כן הוא דנדאי להסוברים בב"ח דרבנן הוי להקמיר מפת דעיקרו דאורייתא ה"ה בדם הוי פן וכן הביא הפמ"ג בס"ק כ"ד באמת בשם המ"י שמתרץ פן דעת הרש"ל.

ואינו לגבב בזה חומרות פינו דלדינא דש"ס אף בתוה שיעור צליה הנה מותר אפי' בכצק כל שדרכו להתפטר, ולפ"ז נדאי דמותר אפי' בקמח, ולכך נהי דנהגינן לחומרא מ"מ לאחר תצי צליתו ובקמח שאינו בצק נדאי דאין להקמיר.

וגם בפחל לבשלו אחר הצליה בלי בשר נמי אינו אסור רק חומרא לבד לכך נדאי דאין להקמיר בכה"ג, והנח להם מנהגן. דברי דיודו וכו'.

ועוד יש לצרף בזה דעת הסוברים דבטיגון ובפטר בצלי לא הוי אסור בב"ח א"כ הוי פאן תרי דרבנן דחלב שחוטא נמי דרבנן ובתרי דרבנן יש לומר לכ"ע ספיקא לקולא. ובאמת אפי' בחד דרבנן בצליה נראה לומר דלכ"ע הוי ספקא דרבנן לקולא דאינו דומה לבשר עוף בחלב, דבשר עוף בחלב מוחלף אכל צלי אטו בישול לא מוחלף.

ודו"ק היטב: תשובה קצו הרב הקריף מו"ה ישראל נכד הרב מפודזייץ. הנה ע"ד שאלתו בנתחב כף ישן של מתכות והתחובה הנה במקצת הכף ולא פולו ולא הי' פן יומא מתשמיש בשר אחר ואם"כ התחובו את הכף אל חלב רותח מה דינו של חלב זה.

תשובה הנה תוכן דבריו הוא פינו דדעת כמה פוסקים דאף להבליע לא אמרינן חם מקצתו חם פולו ולכך נהי דהמג"א מחמיר בסי' תנ"א דלהבליע אמרינן חם פולו מ"מ מודה דלהפליט אמרינן דאין מפליט מפולו ונהי דעת הלבוש והב"ח דהיכי דשבע מלבןע אינו בולע עוד רק דהט"ז חולק מצד דפולט מה שפולע מפכר ולכך חוזר ובו"ע, וא"כ לעגנן מה שלא נתחב בו שפיר יש לומר הך סברא פינו דשבע ואינו פולט אינו בולע עכת"ד.

הנה היטב אשר דבר בעצה זו לפי הבנתו, אף באמת טעה דהם לא דברו רק בצונן ע"י פבוש בזה אינו בולע היכי דשבע מלבןע. אכל בבישול נדאי בולע אף דשבע ולא מהני שבע לעגנן בישול, וכן מדויק בלשונם פפרושי וכן פתוב בט"ז להדיא דבישול פשיטא שפמבליע אפי' בכלי ישן, ועוד אם לא נאמר פן אם פן המבשל בשר בכלי חרס ישן של חלב תהנה הקדרה מותרת, לדברי הלבוש והב"ח דלא ס"ל חילוק הט"ז, וזה מבואר הביטול בכל הפוסקים, ועוד מה דמחלק המג"א בין להבליע בין להפליט אינו מתורת נדאי שפן יהי דבאיזה סברא יהי לחלק פן הרי אמרינן פבולעו כף פולטו א"כ משמע דהבליעה והפליטה שוין.

ועוד הרי אם נשתמש רק במקצת פלי מודה המג"א דמהני הגעלה במקצת, ואם איתא דיש סברא לחלק בין להגעיל בין להפליט א"כ אפי' בנשתמש במקצת פלי נימא נהי דבלע

מ"מ אינו פולט ובע"כ דרך מפת ספקא חושש המג"א וחושש לחומרא אולי הוי חם פולו או לא לכה לחומרא מהני אבל לא לקולא, א"כ תינח היכי דהפליטה הוי לקולא אז לא סמכינן על זה אבל היכי דהפליטה הוי לחומרא מה לי פליטה מה לי בליעה, לכה שפיר חיישינן לפליטה כמו לבליעה, וחישינן דפליט וחדר בלע וגם זה אמת.

והנה עוד נלפע"ד דבר חדש דאף להסוברים דאמרינן שבע היינו תוה מעת לעת דעדיין הוי נ"ט לשבח אז פיון דשבע אינו בולע אף דהם מייירי דעמד שם החלב מעת לעת וא"כ פבר נעשה בליעה הראשונה לפגם מ"מ יתכן דהם ס"ל דהבליעה נעשה בכל המעת לעת לא פרגע אחרונה, וא"כ בכל המעת לעת עדיין הוא שבע ולא התחיל הפבישה, ולא נחשב הפבישה רק מזמן שפלה מעת לעת בליעה ראשונה, והוי פאלו לא הי' בו פלל החלב עד הנה אחר פלות מעת לעת הראשון, ומזמן פלות מעת לעת הראשון לא הי' שם עדיין החלב אח"כ מעת לעת בזה הם מתירין.

אבל אם פבר פלה המעת לעת הראשון וכבר נעשה לפגם אם אח"כ עמד בו חלב מעל"ע מודים דאסורה פיון דנעשה לפגם פבר וטעם זה החדש הוי לשבח שפיר בולע, ואינו דומה לראיתם מפ' המפקיד דהתם לא תליא מלתא בטעם רק במה דהוי בעין אם חסר או לא בזה אמרינן אף אחר מעת לעת נהי דנעשה לפגם מ"מ הבעין נשאר בו לכה אינו בולע עוד הבעין וממילא אין ראוי להתחסר אבל באיסור תלוי רק בטעם ולא בפעיון.

והרי בחתיכת פשר שגפול לחלב אפילו אם הוציאו כל החתיכה שלימה מ"מ אסורה החלב ובעינו ששים נגד כל החתיכה, בע"כ מוכח דהטעם נבלע א"כ בשלמא תוה מעת לעת דהוי בו טעם לשבח שפיר מדמין זה לזה כמו דהתם אינו בולע הבעין פיון דיש בו הבעין, פן ה"נ פאן אינו בולע הטעם פיון דכבר שבע בטעמו אבל אחר מעת לעת פבר נפגם הטעם שבו א"כ בטעם לשבח אינו שבע ושפיר בולע טעם לשבח שפחלב וכ"ע מודים דאסורה בזה הקדרה וז"ב לפע"ד.

ומה דנסתפק בכלי מתכות אי אמרינן הך סברא דשבע מבלווע הנה אם פי לדין אין נ"מ דקיי"ל כהט"ז מ"מ נ"מ לדעת הלבוש והב"ח, ונראה ראיה ממ"ש בזבחים דף צ"ו ע"ב ותרומה לא בעי מריקה ושטיפה והתניא קדשה שבישל בה פשר וכו' תרומה לא בשל בה חולין ואם בשל בנ"ט וכו' וקשה מאי פריה הרי פיון דכבוש כמבושל א"כ כמו בבישול בעי מריקה ושטיפה בקדשים ה"ה בכבוש אם נכבש בו מעת לעת בעי מריקה ושטיפה.

א"כ נימא דזה ממעט אותה דבקדשים בעי מריקה ושטיפה אף בכבוש ולא מהני הך סברא דשבע בקדשים, אבל בתרומה אם נכבש בו מעת לעת וכבר הנה ישן אז אין צריה מריקה ושטיפה דאמרינן שבע ומהו פריה ובע"כ דבכלי נחונות לא שייך שבע, ומה מדויק בזה לשון רש"י שם ד"ה אותה, יאכל אותה פתר מריקה ושטיפה פתיב, ולמה לא נקט רישא דקרא פלי חרס אשר תבושל בו ישבר, וגם מה קמ"ל רש"י פן הרי זה זיל קרי פי רב הוא, אף הוי קשה לו קושיתינו דלתריץ דנ"מ לכבוש מעת לעת ומכח שבע ואף דבכלי נחונות לא שייך שבע הוי לי' לומר דקאי על רישא דקרא אכלי חרס ישבר דלא הוי פן בתרומה, לכה מפרש דבמר מריקה ושטיפה פתיב, וס"ל דמן הסתם אדסמיה ליה קאי ומקרא נדרש לפניו אמריקה ושטיפה ובזה לא שייך שבע ודו"ק: ובגדון מה

שְׁהַקְשָׁה בְּמֵה דְפָרִיף הַש"ס זְבָחִים דָּף צ"ו אֶלָּא הָא דְאָמַר ר"נ אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהַ תַּנּוּר
שֶׁל מְקַדָּשׁ שֶׁל מִתְּכֹת הִי נְעַבְיָד שֶׁל חֶרֶס דְּהָא הִסְקוּ מִבְּפָנִים הוּא.

וְהַקְשׁוּ הַתּוֹס' שֶׁם דְּמָה מְהֵי הַחֲזָרַת כְּבָשׁוֹנוֹת הָרִי בִּישׁוּל בְּלֹא בְלוּעַ נְמִי קָפִיד קָרָא
וְתִירְצוּ דַּפ"ח בָּאוּ לְכָאן, וְהַקְשׁוּ א"כ לְמָה הַתַּנּוּר טָמֵא וְתִירְצוּ דְבַתַּנּוּר לָא אָמְרִינן פ"ח
בָּאוּ לְכָאן, וְעַפ"י זֶה הַקְשָׁה הוּא דַּא"כ מֵאֵי פָרִיף הַש"ס בַּתַּנּוּר לְעַבְיָד שֶׁל חֶרֶס וְלִהְדְרִי'
לְכְבָשׁוֹנוֹת הָרִי בַתַּנּוּר לָא אָמְרִינן פ"ח בָּאוּ לְכָאן, הִנֵּה יָפָה הָעִיר, אִף בְּאַמַּת א"ש דְּכֹנֶנֶת
הַש"ס כֶּף לְמָה דְרוּצָה לְפָשׁוּט לְעֵיל מִינָה מְזָה דְבִישׁוּל בְּלֹא בְלוּעַ נְמִי אָסוּר דַּא"כ
לְעַבְיָד שֶׁל חֶרֶס וּמְשַׁנֵּי מְשׁוּם מְנַחָה וַא"כ פָּרִיף הַש"ס דְלוּ יֵהָא מְשׁוּם מְנַחָה אֶפְתִּי קָשָׁה
לְעַבְיָד שֶׁל חֶרֶס וְלִהְדְרִיָּה לְכְבָשׁוֹנוֹת, וְבַע"כ הַטַּעַם דְּהוּי גְזֵרַת הַפְּתוּב דְבִישׁוּל בְּלֹא בְלוּעַ
נְמִי אָסוּר וַא"כ לְפָשׁוּט מְזָה דְבִישׁוּל בְּלֹא בְלוּעַ נְמִי אָסוּר כֵּן יֵהִי סוּגְיַת הַש"ס.

וְהִנֵּה לְעֵיל דְפָרִיף הַש"ס קְדָרוֹת בְּמְקַדָּשׁ לְמָה יִשְׁבְּרוּ לִהְדְרִיָּה לְכְבָשׁוֹנוֹת נְמִי הִי אֶפְשָׁר
לְפָרֵשׁ בְּדָרְף הִנֵּה דְפָרִיף דְלְפָשׁוּט מְזָה דְבִישׁוּל בְּלִי בְלוּעַ נְמִי אָסוּר, וְכֵן נִרְאָה מִפְרֵש"י
דְמִפְרֵשׁ בְּאַמַּת כֶּף.

אִף הַתּוֹס' לָא הִי נִיחָא לְהוּ פְּפִירוּשׁ הִנֵּה מִפְּחַ דְלְעֵיל מִינָה לֹא הִבִּיא לְמִפְשֵׁט כָּלֵל הָף
בְּעֵיָא דְבִישׁוּל בְּלִי בְלוּעַ מְקַדָּרוֹת בְּמְקַדָּשׁ, א"כ אִם אֵיתָא דְכָאן הוּי כְּנֶנֶת הַש"ס לְפָשׁוּט
מְזָה הַאֲבַעֵיָא דְבִישׁוּל בְּלִי בְלוּעַ הוּי לִי לְפָרֵשׁ וּמְדַלָּא פִירֵשׁ מוּכַח דְפָרִיף בְּכָל עֲגוּן אִף
אִם בִּישׁוּל בְּלִי בְלוּעַ נְמִי אָסוּר מ"מ פָּרִיף הַש"ס וְלִהְדְרִיָּה לְכְבָשׁוֹנוֹת וְלִכְפָּה הַקְשׁוּ שְׁפִיר
וּמְוַכְרְחִין לְתַרְץ דַּפ"ח בָּאוּ לְכָאן, אֲבָל בַּתַּנּוּר דְלְעַבְיָד שֶׁל חֶרֶס בְּזָה רוּצָה הַש"ס כְּבָר
לְמִפְשֵׁט מְזָה הַבְּעֵיָא דְבִישׁוּל בְּלִי בְלוּעַ רַק דְדוּחָה הֵתֵם א"כ שְׁפִיר יֵשׁ לוֹמַר דְכָאן חוֹזֵר
לְעֲגוּן רֵאשׁוֹן וּפָרִיף דַּא"כ לְפָשׁוּט מְזָה דְבִישׁוּל בְּלִי בְלוּעַ אָסוּר דַּא"כ לִהְדְרִיָּה
לְכְבָשׁוֹנוֹת וְדו"ק וְמָה שְׁהַקְשָׁה בְּמִכּוֹת בַּתּוֹס' רַפ"ק שֶׁם שְׁכַתְּבוּ ב' תִּירוּצִים לְמָה לֹא
בְּעִינן עֵדוֹת שַׁא"י לְהַזְמִינָה, תִּירוּץ אֶחָד מִפְּחַ דְלִקְי עַכ"פ נְחָשָׁב כְּאֶשֶׁר זָמַם וְתִירוּץ ב'
מִפְּחַ דְבַש"ס מוּכַח דְהַפְּתוּב לֹא מִיִּירִי בְּכֵן גְרוּשָׁה, וְהַקְשָׁה מִמ"ש בַּב"ק דָּף ע"ח דְפָרִיף
שֶׁם לר"י דַּס"ל עֶבֶד לָאו אֲחִיו הוּא א"כ זוֹמְמִי עֶבֶד לֹא יִהְרֹגוּ וּפִירְשׁוּ הַתּוֹס' דַּא"כ גַּם
הוּא לֹא יֵהִי נִהְרָג יִיע"ש וְקָשָׁה הָרִי מְשַׁכַּחַת לְהוּ מְלֻקוֹת, אוּ לְתִירוּץ הַשְּׁנִי הָרִי כִּינּוּ
דְכַתוּב לְעֵשׂוֹת לְאֲחִיו א"כ לֹא מִיִּירִי הַפְּתוּב כָּלֵל בְּעֵדוֹת עֶבֶד.

הִנֵּה כְּמִזְמָנָה לִי שְׂרָאִיתִי קוֹשְׁיָא זוּ בְּאִיזָה סִפְר. אוּ אֶצְלִי כְּתוּב כֵּן מִכְּבָר וְנִשְׁכַּח מְמַנֵּי
מְקוּמוֹ.

אִף בְּאַמַּת א"ש דְלְתִירוּץ הָרֵאשׁוֹן יֵשׁ לוֹמַר כֶּף דְמְלֻקוֹת לֹא מְהֵנִי רַק בְּעֲגוּן עֵדוֹת כֵּן
גְרוּשָׁה דַּא"א שְׁיֵהִיו נְעֻשִׁין הֵם כֶּף דְזָה הוּי פְּסוּל בְּתוּלְדָה, וְלִכְפָּה כִּינּוּ דְמַנִּיעַת כְּאֶשֶׁר זָמַם
אִינוּ מְצַד הַדִּין וְעֲגוּן אַחַר מִבְּחוּץ, רַק מְצַד גּוּף הָעֵדִים דְלֹא שְׁיֵיף לְעֵשׂוֹתוֹן כֵּן, בְּזָה שְׁפִיר
ע"י מְלֻקוֹת נְחָשָׁב כְּאֶשֶׁר זָמַם, וְהֵינּוּ ע"ד מָה שְׁמַצִּינוּ בְּעֵלְמָא דְאָמְרִינן אֶתְתָּא כְּמֵאן
דְמַהִילָא דְמֵיָא, וְהֵינּוּ כִּינּוּ דְלֹא שְׁיֵיף בְּהוּ מִילָה הוּי כְּאֵלוּ נְמוּלוּ, כֵּן ה"נ כִּינּוּ דְלֹא שְׁיֵיף
בְּהֵם לוֹמַר שְׁיֵהִיו בְּנֵי גְרוּשָׁה, וְלִכְפָּה כִּינּוּ דְעוֹשִׁין בְּהֵם עוֹנֵשׁ אַחַר הוּי כְּאֶשֶׁר זָמַם אֲבָל
בְּעֵדוֹת עֶבֶד דְמְצַד הָעֵדִים שְׁיֵיף לְעֵשׂוֹת בְּהוּ כְּאֶשֶׁר זָמַם, וְכִינּוּ דְאֶפְשָׁר לְקַיָּים בְּהוּ כְּאֶשֶׁר
זָמַם וְאֵעַפ"כ הַתּוֹרָה פְּטַרְתֵּם שְׁפִיר נְחָשָׁבוּ דְשְׁיֵיף בְּהֵם דִּין הַזְּמַת מִיתָה וְאִין עוֹשִׁין לְהֵם
וְלֹא מְהֵנִי מְלֻקוֹת לְעֵשׂוֹת לְהֵם כְּאֶשֶׁר זָמַם, וְעוֹד דְבְּכֵן גְרוּשָׁה שְׁיֵיף בְּהוּ כְּאֶשֶׁר זָמַם רַק

לעשות בני גרושה אי אפשר פינו דהדבר תלוי בתולדה, לכה עכ"פ מלקות איכא מפת פאשר זמם, ולכה הוי מלקות במקום עשייתן בני גרושה, אבל עבד דנפטרו מפת פאשר זמם לעשות לאחיו והאי לאו אחיו הוא, א"כ אף ממלקות נפטרו ושוב שפיר לא נחשב עדות שא"י להזימה וז"ב ונכון ולתרוץ השני א"ש יותר דהנה בא וראה מה שדקדקו התוס' בלשונם וז"ל ועי"ל דגבי עדות בן גרושה וכן חלוצה לא חיישינן כלל באתה יכול להזימה דמהיכא נפקא לן דבעינן עדות שאתה יכול להזימה מפאשר זמם והא מוכח בגמרא דכאשר זמם לא נכתב לגבי עדות בן גרושה ולא קאי כלל עליו בשום צד בעולם וכו' הרי דהוסיפו תיבת ולא קאי עליו בשום צד בעולם ולמה להו הוסיפה זו, אף כנונתם כה דהיכי דהמניעה דא"י לקיים פאשר זמם הוי מצד גוף העדות דגוף עדותן לא שייך בהו פאשר זמם כמו בכו בכו גרושה א"כ פינו דלא משפחת בשום צד בזה הזמה אינו בכלל פאשר זמם כלל ולא בעינן עדות שא"י להזימה אבל היכי דגוף העדות שייך בו הזמה ואין המניעה רק מצד אחר דזה שמעידין עליו הוא עבד ומעידין עליו שהמית איש א"כ גוף העדות שזה המית שייך בו הזמה והוי המניעה מן הגדון אבל מצד גוף עדותן שזה המית שייך הזמה הוי בכלל פאשר זמם פינו דמשפחת בי' צד הזמה וכינו דעתה הוי עבד וא"י לקיים בהו פאשר זמם הוי עדות שאי אתה יכול להזימה, וז"ב בכוננתם דלכה הוסיפו ולא קאי עליו בשום צד בעולם ודו"ק וז"ב.

ובהיותי רואה דברי התוס' ראיתי שמה שהקשה על תירוץ הראשון דהרי גם שייך מלקות טעה טעות גדול דהרי שם כתבו להדיא דדוקא בכו גרושה דאינו רק לאו ולא באו לחייבו רק מלקות, לכה הוי מלקות בכלל פאשר זמם, אבל היכי דהעידו עליו להתחייב מיתה לא מהני מלקות להיות נחשב פאשר זמם וא"כ מה הקשה הרי בעבד מחייבין אותו מיתה.

הנה את זה ראיתי להשיבו בקצרה ובדברי המשל"מ לא עיינתי כי אין לי פנאי דברי זידו וכו': תשובה קצת לק"ק רישא להרב מו"ה יצחק מאצנער נ"י הנה מכתבו קבלתי יום אמתמול. וע"ד אשר שאל שאל חוות דעתי אם מותר לקנות אוגרקוס המביאין נכרים בחביות אם אין מצוין אצל ישראל, היטב אשר דיבר שמותר לקנות מהם, אני מורה תמיד ואין לחוש שמה היו תחלה בקדוה, כי קי"ל פאן נמצא פאן הנה, ואפילו בפסח סמכין על זה להקל כמבואר בה"פ, וגם אם היו פבושין תחלה בקדוה הנה מלבד דאין להתחזיק ריעותא בזה אף חוץ מזה פינו דנכבשו שאז לא הי' דבר חריף רק אח"כ נעשו חמוצים, הנה אם גם בזה אמרינן דבד"ח אסור אפי' באינו בן יומו אינו ברור, ויש בזה פלוגתא עיין במג"א וז"ל סי' תמ"ז והפמ"ג ביו"ד מביאם לכה הדבר ברור שמותר לקנותם, גם אם הוי זה דבר חריף אינו ברור לכ"ע לכה אין לחוש בזה ומותר לקנותם משופרי שופרי.

ואין פנאי להאריך פי אני מוטרד מאוד כי הקיפוני הרבה דברים. זידו וכו': תשובה קצת לק"ק פודקאמין.

נשאלתי בדין אם אפה פשטיד"א של גבינה עם לחם לשבת וראו שזב תחתיו אבל לא ידעו אם הי' תחת הפת אם יש לאסור פדעת האחרונים והנמשכין אחר הרמ"א או פדעת הכו"פ ואכן עוזר בגליון ש"ע קטנים המתירין.

וְזֶה אֲשֶׁר הִשְׁבַּתִּי, הִנֵּה בְּאֶמֶת רְאִיּוֹת הַחַוּוֹת דַּעַת אֵין מְוַכְרַחִין כַּמ"ש בְּחִבּוּרֵי מְכַבֵּר בְּסִי צ"ה, וְכַעַת אֲנִי מוֹסִיף שְׁרָאִיוֹת הַא"ע בְּרוּר הוּא מְרַשְׁבֵּ"א בְּתִשׁוּבָה שְׁהוֹצֵרָה לְאַסְוֵר הַבִּיצָה מִטַּעַם דְּמַגְנֻקְבַת הִיא מִשְׁמַע אֲבָל בְּלֹא"ה הָיִי לִי נ"ט בַּר נ"ט אַף דְּהָיִי יַחַד.

וְנִרְאֶה דְּלִכְּהָ הִבִּיא רֵאִי זֶה וְאַטּוּ בְּלֹא"ה לֹא יִדְעִינוּ דַּנ"ט בַּר נ"ט מְוַתֵּר בַּע"כ שֶׁהוּא הִרְגִישׁ בְּדַבְרֵי הַחַוּוֹת דַּעַת וְהִבִּיא רֵאִי שֶׁלֹּא נֹאמַר בְּנֵי, וְאַף שְׁרָאִיִּתִי בְּסִפְרֵי חַוּוֹת דַּעַת בְּסִי צ"ה ס"ק ב' נִרְאֶה שֶׁהִרְגִישׁ בְּזֶה וּפִירֵשׁ שֶׁם דְּהַפְּנִינָה שֶׁל הַרְשָׁבֵ"א הָיִי שֶׁלֹּא נִימָא פִּינֵן דְּהִתִּירוּ בִּיצָה אֲסוּרָה מוּכַח שְׁאִינוּ פּוֹלְטִים כְּלָל דְּרַף הַקְּלִיפָה וְכוּ', וְלִדְעֵתִי ז"א דְּלֹא מְסַתְּבַר לִוְמַר בְּנֵי דַס"ד דְּרַשְׁבֵּ"א הָיִי שֶׁלֹּא תִפְלֹט כְּלָל דְּאַטּוּ מִי גֵרַע מְפָלִי בְּרִזָּל וְכִלִּי חֶרֶס מַה שֶׁחֹשֵׁב מַעִיד שֶׁהַקְּלִיפָה שֶׁל בִּיצָה קִלְעָה מְפָלִי חֶרֶס וּמַכ"ש מְפָלִי בְּרִזָּל, וְהֵאִיף נִימָא שֶׁקְּלִיפָה שֶׁל בִּיצָה לֹא תִבְלַע וְתִפְלוֹט, אַף בְּרוּר הוּא פּוֹנֵת הַרְשָׁבֵ"א כְּפִשׁוּטוֹ שְׁאֵם לֹא הִיא מְגֻנָּקְבַת הִיא מְוַתֵּר מִטַּעַם נ"ט בַּר נ"ט לְכָה קַמ"ל דְּמַגְנֻקְבַת הִיא, אַף הִיא קִשָּׁה לִו דְּאֵם בְּשֶׁלְמָא אֵינָה מְגֻנָּקְבַת אַז א"ש דְּהִתִּירוּ בִּיצַת אֲסוּרָה וְאַסְרוּ בִּיצַת אֲפֻרוּחַ דְּבִאֲפֻרוּחַ דְּהֵאִסוּר בְּעֵינֵן מִמֶּשׁ פּוֹלְט דְּרַף הַקְּלִיפָה, אֲבָל בְּבִיצָה דְּאֵין הֵאִסוּר בְּעֵינֵן כ"כ לְכָה פִּינֵן דְּאֵי אֲפֻשֵׁר לְפָלְטֵי רַק דְּרַף הַקְּלִיפָה שׁוּב נִקְלַשׁ טַעְמוֹ וְהָיִי כְּמוֹ נִפְסְלָה מְאֻכִּילַת אֲדָם וְאֵין בְּכָלִל טַעַם כְּלָל וְהָיִי כְּנִבְלָה שְׁנִסְרַחָה, אֲבָל אֵי נִימָא דְּהוּא מְגֻנָּקְבַת וּפּוֹלְט כְּלִי אֲמַצְעֵי א"כ קִשָּׁיָא מ"ש בִּיצַת אֲפֻרוּחַ דְּאַסוּר וּבִיצַת אֲסוּרָה מְוַתֵּרַת וְעִיקַר הַקְּשָׁיָא הָיִי מְסִיפָא לְמַה בְּבִיצָה אֲסוּרָה מְוַתֵּרַת וְעִלָּה פְתַח וְלִכֵּן כְּלוּמַר דְּזֶה נִמְשָׁף לְמַטָּה אַף דְּהִיא מְגֻנָּקְבַת מ"מ אֲסוּרוּ בִּיצַת אֲפֻרוּחַ וְהִתִּירוּ בִּיצָה הֵאֲסוּרָה מִכַּח דְּזֶה פּוֹלְט צִיר אֲפֻרוּחַ וְזֶה אֵין פּוֹלְט רַק מִיָּא בְּעִלְמָא וְלֹא מִטַּעַם דְּהָיִי הַפְּלִיטָה דְּרַף אֲמַצְעוֹת הַקְּלִיפָה רַק אֵם הוּא פְּלִיט בְּעֵינֵן ג"כ מְוַתֵּר וּז"ב פּוֹנֵת הַרְשָׁבֵ"א וּמוּכַח כְּדַעַת הַא"ע.

אַף מ"מ אֲנִי בְּחִבּוּרֵי שֶׁם יִשְׁבַּתִּי דַּעַת הַרְמ"א מִטַּעַם אַחַר מִכַּח רִיחָא יִיע"ש, וְלִכֵּן נִרְאֶה לִי כְּהָ דְּאֵם הִיא בְּעֵינֵינֵן בְּאֻנְפֵן דְּאֵם הָיִי אֲמַרִּינוּ רִיחָא מְלִתָּא הִיא אֲסוּר וְאֵין לִו הֵיִתֵּר רַק מִכַּח דְּרִיחָא לֹא מְלִתָּא הוּא בְּזֶה אֵם חֲזִינוּ שְׁזָב ג"כ אֲסוּר כְּדַעַת הַרְמ"א וְהִנְמַשְׁכִּין אַחֲרָיו, אֲבָל אֵם הוּא בְּעֵינֵינֵן דְּלֹא שְׁיִיף בּוֹ רִיחָא כְּגוֹן בְּפִתּוֹת הַתַּנּוּר וְכַדּוּמָה דְּאַף אֵם הָיִי רִיחָא מְלִתָּא הִנֵּה מְוַתֵּר דְּלִיכָא בְּזֶה חֲשֵׁשׁ רִיחַ כְּלָל אַז יֵשׁ לְסַמוּף לְהַקְּלֵי כְּדַעַת הַכּו"פ וְהַא"ע הַנִּזְ"ל דִּישׁ לִוְמַר דְּהֵרַב מִיָּרִי ג"כ בְּמִקּוּם דְּשְׁיִיף רִיחָא רַק דְּמְוַתֵּר בְּדִיעֵבַד מִכַּח רִיחָא לֹא מְלִתָּא אַז אֲסוּר כַּה"ג אֲבָל לֹא אֵם לִיכָא כְּאֵן חֲשֵׁשׁ רִיחַ כְּלָל, וְעוֹד נִרְאֶה לִי צַד קוֹלָא בְּאֵם יֵשׁ סְמ"ף בְּכָל הַפֶּת נִגְדַּד מַה שְׁזָב לְפִי אֲוַמְדָּנָא בְּזֶה יֵשׁ לְהַקְּלֵי בְּדִיעֵבַד דְּהַפֵּל מְצַרְף וּבְטֵל דַּמְ"נ אֵם אֵין פְּעֻפְעוּעַ בְּכָל הַפֶּת לִיכָא חֲשֵׁשׁ כְּלָל, וְאֵם מְפַעְפַּע בְּכָל הַפֶּת שׁוּב מְפַעְפַּע בְּשׁוּהָ לְכָל פֶּת וּפֶת וּמִתְבַּטֵּל בְּסִמ"ף דְּאֵם מְפַעְפַּע בְּכָל הַפֶּת נִתְחַלַּק הַטַּעַם לְכָל פֶּת בְּשׁוּהָ אֵם הוּא דְּבַר שְׁמֵן דְּשְׁמֵן פּוֹלְט אִפִּי כְּלִי רִחוּב, וְאַפִּי אֵם אֵינוּ שְׁמֵן מ"מ פִּינֵן דְּהַשְׁ"ף בְּסִי ק"ה מְסַפְקָא לִי אֵם כְּלִי פּוֹלְט בְּלֹא רִחוּב, וְאַפִּי אֵם אֵינוּ שְׁמֵן מ"מ פִּינֵן שׁוּב הָיִי ס"ס דְּלִמָּא אֵין מְפַעְפַּע בְּכָל הַפֶּת וְאֵת"ל מְפַעְפַּע דְּלִמָּא כְּלִי פּוֹלְט בְּלֹא רִחוּב לְגַמְרֵי וְנִבְלַע הַפֶּת בְּפֶת.

מִיָּהוּ ז"א דְּבַדְבַר כְּחוּשׁ מִשְׁמַע שֶׁם בְּש"ף בְּפִשְׁטוֹת דְּאֵינוּ פּוֹלְטֵי רַק כ"ק רַק בְּשְׁמֵן מְסַפְקָא לִי. לְכָה בְּשְׁמֵן יֵשׁ לְהִתִּיר ע"י שְׁשִׁים בְּכָל הַפֶּת, וּבְכַחוּשׁ יֵשׁ לְהִתִּיר ע"י שְׁיִקְלוּף מְפָל פֶּת וּפֶת בְּצַד הַסַּמוּף לְתַנּוּר כְּנִלְפַע"ד נְכוּן: וְמַה שְׁשָׂאֵל עוֹד בְּמַה שְׁנוֹהֵגִין הַעוֹלָם

בְּשִׁמְעֵמִידִין קִדְרוֹת לְבַשָּׁל בְּתַנּוּר שְׁגוֹרְפִין לְאַפּוֹת בּוֹ פֶת וְהָרִי מִן הַקִּדְרָה גִּזְחַל לְתַנּוּר וְכו'.

הִנֵּה לְדַעְתִּי גִּרְאָה לְלַמּוּד הַיִּתֵּר בְּזֶה דְּבִשְׁלָמָא אִם זָב בְּשִׁעָה שְׂפָכָר הִפֵּת בְּתַנּוּר אָז לֹא הָוִי נ"ט בַּר נ"ט בֵּין לְטַעַם הַחַיּוֹת דַּעַת דְּהָוִי יַחַד בֵּין לְטַעַם דִּידֵי שְׂפִתְבְּתֵי בְּחַבּוּרֵי מְכָבֵר מְטַעַם רִיחָא, מִשָּׂא"כ הֵכָא דַּעְדֵּינָן אִין הִפֵּת בְּתַנּוּר וְהָרִיחַ כְּלָה וְהוּלָף לּוֹ כְּשִׁמְדִּבְקִין הִפֵּת בְּתַנּוּר.

וְזֶה הָוִי מְמַשׁ נ"ט בַּר נ"ט, וְאַפִּי' לְהַאוּסְרִין בְּנִצְלוֹ מ"מ מוֹדוֹ בְּזֶה, כִּינּוֹן דְּמְקוּם הַקִּדְרוֹת מְמַשׁ שְׁעוּמָד מְמַשׁ אֲצֵל הַתַּנּוּר בְּקִצְהוּ אִין דְּרָף לְהוֹשִׁיב שָׁם פֶּת, וְאִין חֲשֵׁשׁ רַק מִפְּחַ דְּפִעְפוּעַ הוּלָף בְּכָל הַכְּלִי, לְכָף כַּה"ג כִּינּוֹן דְּהִרְבָּה מִתִּירִין בְּנ"ט בַּר נ"ט אִין לְהַחְמִיר כ"כ לְחַוֵּשׁ בְּזֶה לְשִׂמָּא מְפַעְפַּע בְּכָל הַכְּלִי, גַּם עַפ"י הָרוּב יֵשׁ סְמ"ף בְּכָל הִפֵּת נִגְדַּד זֶה הַמְּעַט הַגִּזְחַל מִהַקִּדְרָה עַל הַתַּנּוּר.

וְלַחוּשׁ שְׂמָא יִשְׁנֻוּ שָׁם קִצַּת מְמַשׁוֹת בְּעִין, לְהָא נָמִי לֹא חִיְיִשִּׁינוּ, כִּינּוֹן דְּהַתַּנּוּר חוּם מְמַשׁ אֲנִי סִהְדֵי כְּשָׂבָא עָלָיו לְחַלּוּחִית קִצַּת מְתִיבֵשׁ תְּיָכָף עָלָיו, וְהַחוּשׁ מַעִיד עַל זֶה, וְאִינוּ דוֹמָה לְתַנּוּר שְׁטַחוּ בְּאַלְיָה דְּחִיְיִשִּׁינוּ שְׂמָא נְשָׂאָר בְּתוֹף הַבְּקַעִים דְּהִתָּם הָוִי בְּמְקוּם הִפֵּת מְמַשׁ, אֲבָל כָּאֵן שְׂלָא בְּמְקוּם הִפֵּת דְּאִינוּ רַק חֲשֵׁשׁ לְבַד שְׂמָא מְפַעְפַּע בְּכָל הַכְּלִי וְגַם הָוִי נ"ט בַּר נ"ט.

לְכָף כַּל כַּה"ג הָוִי חֲשֵׁשׁ רַחוּק לְחוּשׁ דְּלָמָּא נְשָׂאָר קִצַּת בְּעִין וְלַחוּשׁ לְכָל הָוִי דְּבָרִים. וְכֵן אִין לְחוּשׁ שְׁעוּשָׂה נ"ט בַּר נ"ט לְכַתְּחִלָּה דְּכָל כַּה"ג לְעַנְיָן אִיסוּר נ"ט בַּר נ"ט לְכַתְּחִלָּה שׁוּב יֵשׁ לְסַמּוּךְ לְהַקְלֵ אִם סְפִק דְּאִין מְפַעְפַּע בְּכָל הַכְּלִי, גַּם דוֹמָה לְמָה שְׁקוּנִין מִהַנְּפָרִים מְבִישׁוּל בְּכַלְיָהֶם וְכַתְּבוּ דְּכָל כַּה"ג לֹא נִקְרָא לְכַתְּחִלָּה רַק דִּיעֲבַד.

וְעִינָן מְזַה לְעֵיל בְּסִי' זֶה גַּבֵּי קוּנִין מִהַנְּפָרִים וְכו' וְכַמְּה דְּנִקְתָּא לְכָף כַּל כַּה"ג גִּרְאָה דְּמוֹתֵר לְהַעֲמִיד שָׁם קִדְרוֹת לְבִשְׁלָן, וּבְפָרְט אִטוּ יוֹדַע אִם יֵהִי גִזְחַל ע"ג הַפִּירָה הוּא סוּמְךָ שְׂלָא יֵהִי גִזְחַל, וְאִם יֵהִי הָוִי בְּדִיעֲבַד וְאִין קִפִּידָא רַק לְרִאוּת שְׂלָא לְהוֹשִׁיב הִפֵּת בְּמְקוּם הַזֶּה, וְלֹא לְקִרְבַּ הַקִּדְרוֹת מְמַשׁ לְמְקוּם מוֹשֵׁב הִפֵּת מְמַשׁ.

וּבְדִין הִרְאִישׁוֹן הָוִי כֵּן דְּבִדְבָר דְּהָוִי שְׁמֹן כְּגוֹן שְׁמֹן וְחַמְאָה א"צ קְלִיפָה כְּלָל רַק מְצַטְרֵף הַכָּל לְסְמ"ף וּבְדְבָר דְּלֹא הָוִי שְׁמֹן כְּגוֹן רוֹטְבַּ הַגִּזְחַל מְגַבִּינָה וְכַדוּמָה בְּזֶה אִפִּי' דִּישׁ סְמ"ף בְּעִינָן קְלִיפָה לְמַטָּה, וּבְקְלִיפָה דִּי אִפִּי' לִיכָּא סְמ"ף.

וְאִם יֵשׁ הַפ"מ לְקִלּוֹף אוֹ בְּמְקוּם דְּלֹא מְהַנִּי קְלִיפָה כְּגוֹן בְּשִׁמּוֹן מְמַשׁ וְיֵשׁ הַפ"מ לְאַסְרוֹ לְגַמְרֵי יֵשׁ לְהַתִּיר כְּף בְּאִנְפוֹן דְּמְטַעַם רִיחָא הִנֵּה מוֹתֵר בְּלֹא"ה בְּלֹא טַעַם הַפְּסִד וּשְׁעַת הַדְּחִק, אֲבָל אִם הִנֵּה תַנּוּר קִטּוֹן וְסִתּוּם כִּינּוֹן דְּזָב יֵשׁ כָּאֵן אִיסוּר רִיחָא וְהִי' רְאוּי לְאַסְרוֹ וְאִינוּ מִתִּיר הַרְמ"א רַק בְּהַפְּסִד וְהִינּוּ בַּהַפ"מ, בְּזֶה שׁוּב אִם לִיכָּא סְמ"ף דְּאָז יֵשׁ חֲשֵׁשׁ עוֹד מִפְּחַ שְׂמָא פִּעְפוּעַ בְּכָל הַכְּלִי אִיסוּר אִפִּי' בַּהַפ"מ דְּתִירֵי גְּוֹלָא לֹא מְקַלִּינָן בַּהַפ"מ כַּמ"ש הַט"ז בְּסִי' צ"א, וְאַפִּי' בְּפִתּוּחַ קִצַּת אִף דְּמוֹתֵר בְּדִיעֲבַד בְּלֹא הַפ"מ מ"מ כִּינּוֹן דִּישׁ עַכ"פ כָּאֵן רִיחָא וְאַסְרוֹ בְּדְבָר דְּהָוִי רִיחָא מְלִתָּא, רַק דְּאֲנִי קִי"ל רִיחָא לְאוּ מְלִתָּא וְמוֹתֵר בְּזֶה, כָּאֵן אִיסוּר אִפִּי' בַּהַפ"מ לְפִי טַעַם דִּידֵי בְּחַבּוּרֵי מְכָבֵר דְּהָאִיסוּר בְּצִירוּף רִיחָא וְאִינוּ מוֹתֵר רַק בְּפִתּוּחַ מְמַשׁ בְּעַנְיָן דְּלִיכָּא חֲשֵׁשׁ רִיחָא כְּלָל אִזְ מוֹתֵר בַּהַפ"מ כְּדַעַת א"ע, מִיְהוּ לְפִי

הענינו לפי ראות עיני המורה אם הוי שעת הדחק להתיר אפ"י בפתוח קצת יש להתיר בזה בהפ"מ אבל בסתום לגמרי ודאי אסור אם ליפא סמ"ך ואין תקנה בקליפה כנלפע"ד ברור: והנה בזה פתבתי דאם מה שזב הוי דבר פחוש פגון גבינה אז בלא ראינו שזב תחת הפת ממש, רק חזינו שזב די בקליפה דאף אם מפעפע בכולו אינו פולט רק פדי קליפה.

אף שבתתי וראיתי פיון שפתב רמ"א פאן ואם זב תחתיו דינו פאלו נילוש עמו, והנה מלשונו שפתב פאלו נילוש עמו משמע דלא מהני קליפה ונטילה, דא"כ אינו פנילוש עמו ממש, ואין לומר דהרמ"א מייירי דזב תחת הפת בזה הוי פנילוש עמו אבל באינו זב תחתיו ממש די בנטילה וקליפה, דא"כ למה נדחקו הט"ז והש"ך לפרש מ"ש הרמ"א דאם חזינו זב תחת הפת הוא לאו דוקא, נימא דהוי דוקא ודוקא רק באם הוי תחת הפת ממש אז דינו פנילוש עמו ולא מהני קליפה, אבל אם לא הוי תחת הפת ממש די בקליפה פיון דכלי אינו פולט רק פדי קליפה ומזה מוכח דבעינו בכל ענין סמ"ך.

והנה לכאורה הוי דברי הש"ך סותרין זא"ז. דבסי' ק"ה העלה דבכלי די בקליפה וכאן מוכח דס"ל דבעינו סמ"ך דאל"כ לא הוי צריף לדחוק דתחת הפת לאו דוקא.

והנה מנה הי' מוכרח לומר פדעת הסוות דעת דהיכי דהוי ביחד לא שייך נ"ט בר נ"ט רק דחשבינו לכלי פאלו היא חלק מן המאכל ולכך גם בזה הוי א"ש דנהי דבמה שנבלע פבר בפלי אין פלי פולט רק פדי קליפה מ"מ אם הוי הפל ביחד הוי הפלי פמו המאכל עצמו ופולט בכולו, ואף דבבחיכה כה"ג מוכח בסי' צ"ב דאינו אוסר רק פדי קליפה, יש לומר דכלי עדיף פמו דפולט בלא רוטב פן פולט בכולו היכי דהוי הפל ביחד והוי מוכח מזה פדעת הסוות דעת, מיהו בסי' צ"ה דחיתי דבריו והוכחתי דלא פנותייה א"כ לפ"ז הוי קשה פאן דברי הש"ך אהדדי, ואפשר דהש"ך מחלק בין שניהם חמים לתחתון חם דבתחתון חם מקיל בכלי רק פדי קליפה אבל בשניהם חמים שצריף סמ"ך יש לומר פהדחוק שכ' בסי' צ"ד ס"ק ל"ג דשאני שניהם חמים מתחתון חם ייע"ש.

והנה בהיותי בזה ראיתי בד"מ שהביא בשם או"ה וז"ל וכ"פ באו"ה ראף בדיעבד אסור אע"ג דאין התנור משונפע אא"כ הי' הפשטיד"א במחבת וכו' ולכאורה אין הכנה לדבריו פיון דבמחבת ודאי דאינו דאינו זב פלל מן הפשטיד"א לחוץ, ועכ"פ אין אנו רואים שהתחיל לזוב מן הפשטיד"א לחוץ ובאין רואים שזבלמה לי מחבת דידעינו בברור שלא זב לחוץ אפ"י בלא מחבת אף בסתמא פל שלא ראינו שזב ואין התנור משונפע מותר מפח דהוי ספק ספקא כמ"ש הש"ך ולמה לי דהיתה במחבת, ואף אי נימא דנקט מחבת לאשמעינו שזב אפ"י אם התנור משונפע מותר מ"מ לא שייך הלשון דקאמר דאף בדיעבד הפת אסור אע"ג דאינו משונפע אא"כ הי' במחבת הלא במחבת ודאי לא זב לחוץ, ובלא ראינו דזב אפ"י בלא מחבת מותר באינו משונפע, וממ"נ מ"ש תחלה אע"ג דאין התנור משונפע מייירי בע"כ בראינו דזב, ומה זה שסיים אא"כ הי' במחבת ממ"נ אם זב מן המחבת לחוץ הדר הוי לי' פבלא מחבת, ואם לא זב מן המחבת בלא"ה יש היתר אם אין התנור משונפע ואיך פתב דאין היתר בדיעבד אפ"י באינו משונפע אא"כ היתה במחבת, וצ"ע בזה ואין בידי ספר ת"ח ומנחת יעקב לראות אם הרגישו בזה.

מיהו נראה לי בלחמים שאופין על שפת יש צד להקל בזה אם אפו עם פשטיד"א של
בשר ע"י נטילה כיון דהש"ה הביא דעת האו"ה דהוי ס"ס שש"א לא יאכלנו עם חלב, רק
שפתב הש"ה דס"ל להרב דאין זה ספק דדרך לאכול פת עם פל מיני מאכלים א"כ
בלחמים של שפת דעפ"י הרוב אוכלין רק עם בשר לא עם חלב ולא שכית פולי האי
לאכלו עם חלב שפיר הוי ס"ס עכ"פ וכדאי להצטרף היתר זה להתיר בקליפה או
להחמיר בכדי נטילה.

ונה פשאפו עם פשטידא של בשר, אבל אם אפו עם חלב אפי' עם גבינה כיון דזב והוי
רוטב אין לחלק בין דבר פחוש לשמן רק בעינו סמ"ה רק דכל הפת מצטרף כמ"ש לעיל
אבל לא מהני קליפה ודו"ק: והנה בהגיע דברינו לחכם אחד השיב על דברי ונה אשך
השבת לוי.

א' מ"ש דהלכה פבתראי הנה באמת המעיין בש"ה יו"ד סי' רמ"ב הביא שם בשם י"א
דאין שומעין לאחרונים נגד הראשונים וכיון בזה לדעת המהר"ם שהביא בחו"מ סי' כ"ה
ס"ק כ"א, ובאמת בכמה מקומות מוכח דעושין ספק או ספק ספקא ופלוגתא של
הראשונים נגד האחרונים, ולא אמרינו דהרי הלכה פבתראי ואין כאן ספק כלל, ובע"כ
דאנו תופסין בזה פדעת מהר"מ אלשיך דהיכי דהוי מרחק רב אין אומרים הלכה
פבתראי, ואפי' להסוברים דאומרים הלכה פבתראי בכל ענין מ"מ בזמנינו ודאי כ"ע
מודו דלא אמרינו הלכה פבתראי נגד דורות שלפנינו דליכא דדייק ותני פולי האי בדורות
הקודמין, ועינינו רואים שמה שבספר אחד בונה עליו בנין חזק בא השני ודוחהו בקלות
לקו נראה בדורות שלפנינו לא אלים פוחזיהו לכ"ע לומר בהו הלכה פבתראי ועיין
באורים סי' כ"ה אות כ"ב ובנתיבות המשפט משם תראה דאין שייך לומר הלכה פבתראי
בדורות הללו נגד הקדמונים, בפרט נגד הרב הרמ"א.

ומ"ש כמו דהכו"פ ואה"ע יכולין לחלוק על הרב רמ"א וכו' טעה בזה דאדרבא הכו"פ
והא"ע המה מחזיקין דברי הרמ"א דבעינו דוקא זב תחת הפשטיד"א רק הפלוגתא הוי
על הפ"ח והנמשכין אחריו אבל אדרבא הא"ע וכו"פ המה מחזיקין דברי הרמ"א לקו
אין פח ביז החוות דעת להכריח לפסוק פנותיא נגד הא"ע וכו"פ המכריעין לדעת הרמ"א
לקו שפיר פתבתי דעביד כמר עביד: ב מ"ש דאפתי לא נדחו דברי השפתי דעת
דלהרש"ל אפי' בדיעבד אסור בנצלו ולהרב הרמ"א לכתחלה, ואפשר במלחא אף
להרמ"א אסור.

הנה אני לא התרתי לכתחלה דהרי ענין זה הוי רק מקרה אם אינרע פו וכו' בדיעבד.
ומ"ש דלמהרש"ל אפי' בדיעבד אסור היינו רק בנ"ט בר נ"ט ממש אבל כאן שעוד ספק
ששא אינו מפעפע בכל הפלי, וא"כ מתורת ס"ס לא נפיק דדלמא אינו מפעפע כלל בכל
הפלי ואם מפעפע דלמא נ"ט בר נ"ט מותר אפי' בנצלו, לקו כה"ג בפרט במלחא דרבנן
ודאי יש להקל לכ"ע כיון דיש עוד קולא לומר דבישול אינו מפעפע בכל הפלי ובמקום
אחר אמרינו כן.

ועיין בפ"מג שהאריה בזה באמת. ג במ"ש שבשומן די בסמ"ה וא"צ נטילת מקום הקשה
הרי בפ"מג כתוב בס"ק א' דבעינו גם נטילה במחכ"ת טעה טעות גדול, דהתם מירי
בהיה לשומן בעין בתנור אז אף שיש סמ"ה בעינו נטילה ג"כ וכמ"ש בסי' ק"ה מפח

דהטעם נשאר במקומו יותר במקום שהי' בעין ממש, אבל פאן דהי' רק ע"י נתינת טעם מהפלי להפת בכה"ג דליפא בעין רק טעם נדאי אין חילוק בין מקום למקום והיכי דיש סמ"ך א"צ נטילה פלל.

ואפ"י היכי דזב פיון דיש ספק אם זב תחת הפת או לא נראה דאין להחמיר בנטילה אם יש סמ"ך דבזו דהוי ספק אם זב או לא אין להחמיר ביש סמ"ך ליתול מקומו ג"כ: ד מ"ש אם הוא רחוב מגבינה א"צ סמ"ך רק קליפה זה נדאי נכון דהרי באמת הוא דבר פחוש ואינו שמן ממש וכל שאינו שמן ממש מפניו הוא בפ"ה סי' ק"ה ס"ק כ"ג דאינו פולט רק פדי קליפה ומפניו שם הוא בשם הד"מ ולא ידעתי מה פוננתו להקשות בזה שזה מפניו הוא בפ"ה שם: ה מ"ש ללמוד היתר על הנוהגין להעמיד קדרות נגד האש בתנור וכתב הוא שנתתי דברי לשיעורין בין אם האש גדולה או אם יש רק מעט אש ונחלים עוממות.

הנה יפה כתבתי דאטו זה נדאי הוא שישנחל ע"ג הפירה, הלא אינו רק חשש בעלמא פן יהי' נזחל משם וישפח ויאפה שם פת וא"כ יש כמה חששות פן לא יהי' נזחל ואם יהי' נזחל אולי יהי' האש גדול וישרפנו תיכף, ואין לחוש לחששא רחוקה שיהי' אש קטן ויהי' נזחל ובפרט דאין דרך להעמיד הקדרה רק פשהאש גדול אבל אם האש קטן אין מעמידין פלל קדרה שם, ומה"ט אין דומה למ"ש הוא מטופה שפנגד האש דשם פיון שביקור נפל לקף לא סמכינו אסבא זו כ"כ, אבל פאן דהוי חשש בעלמא ולא איסור ממש רק נ"ט בר נ"ט וכה"ג פדאי הוא טעם זה של שרפת האש וחנומו להמליץ על מנהג העולם בזה והוא ברור לדעתי: תשובה ר להרב הגאון הגדול מו"ה אריה ליב תאומים אב"ד דפ"ק.

ע"ד אשר נשאל על מ"ש הש"ך ביו"ד סי' צ"ו דזית הוי חריף פמו צנון כמ"ש בפ"ס יהיו מזונותי מרורין כזית וכו' וע"ז נשאל מעכ"ת"ה מן התוספת פ"ב דפסחים דף ל"ו שכתבו דבר האילן הוי מר לא הפרי, הנה באמת זה לק"מ דהרי הש"ך כתב זה רק בלשון אי נמי ודרי גם התוס' כתבו שם שני תירוץ ולתירוץ הראשון משמע דס"ל דזית הפרי הוי מר ולקף תירצו דבעינו מין זרעים, ומהמכילתא לא הוי ראיה דאין הפרי מר רק שם איתא דהעץ זית הוי מר ומ"מ יתכן דגם הפרי של זית נמי מר הוא רק דשם פתיב ויורהו עץ לקף מפרש דהיה עץ זית ולעולם יש לומר דגם הפרי הוי מר, והתוספת בתירוץ השני לא כתבו רק לראיה להם דעכ"פ העץ מר ויש לומר מ"ש הש"ס מזונותי מרורין כזית היינו על העץ ואין ראיה מזה דהפרי מר אבל מ"מ יתכן דגם הפרי מר ולקף תירצו בתחלה דבעינו מין זרעים רק אח"כ חדשו דהפרי אין מר רק העץ.

והנה באמת בזה גופא מהו הוי העלה של יונה אם העץ אם הפרי נראה דיש בזה חילוקי דיעות דבמדרש פ' נח יש אלו לא קטלמיה אילן רב הוי מתעבד משמע דהביאה עץ זית אבל בפ' תצנה בילקוט ר"פ שם הה"ד בטנף וכו' מה יונה הביאה אורה לעולם אף אתם הביאו שמן זית לפני משמע דיונה הביאה הפרי דעשוי להאיר וכן מ"ש חז"ל גופא יהיו מזונותי מרורין כזית משמע דהביאה דבר מאכל דאל"כ למה הביאה זית ולא הביאה דבר מר אחר ובע"כ מוכח דזית גופא ראוי לאכילה.

והנה באמת התוס' לא העתיקו לשון המכילתא כמו שהיא לפנינו דהתוס' פתבו ויורהו ה' עץ זה דאין לה מר באילנות אלא זית אבל במכילתא הובא בילקוט ראיתי וזה"ל ויורהו ד' עץ זה עץ זית דאין לה מר באילנות אלא זית עכ"ל הנה מדנקט תחלה זה עץ זית וסיים דאין לה מר באילנות אלא זית ולא סיים עץ זית מוכח דכוננתו פה דעיקר הפרי הוא מר רק פינן דהפרי הוי מר מאוד ממילא גם העץ המגדל הפרי מר הוא ומוכח מזה להיפוך מן דעת התוס' רק פדעת הש"ך הג"ל.

ועוד ראי' לדברינו מן הש"ס דפסחים דל"ט דפריה שמה ואימא הורדופני ופירש"י עץ שהמתיק בו משה את מי מרה ואמרין נס בתוך נס שהוא הי' מר והוא המתיקו וא"כ מוכח דעץ הי' מר וכמ"ש במכילתא וילקוט שם דהי' עץ הרודופני וא"כ התם עץ הוי כמ"ש ויורהו ד' עץ נכאן בע"כ א"א לאכול עץ רק הפרי ומוכח דהוה העץ הוה הפרי הוי מר, וילהתוס' צ"ל דזית שאני והעץ מר לא הפרי אבל מ"מ מוכח מן הש"ס דיתכן להיות דיהיו שניהם מר העץ והפרי, ובע"כ פוננת התוס' בראייתם הוא רק דהעץ מר אבל מ"מ יתכן דגם הפרי מר רק דהם העלו סברא דאין הפרי מר רק העץ ומפרש"י דהביא ראי' מן העץ אל הפרי מוכח דס"ל דגם הפרי הזית מר פינן דהעץ מר ומוכח פדעת הש"ך.

והוה אמת דקשה על הש"ך אפתי להס"ד דהש"ס דפריה וגו' ואימא הורדוף ומשני מה מצה מין זרעים א"כ להס"ד דלא ידע מזה הו"ל להקשות טפי ואימא זית פינן דלא ידע מהו תירוץ דמצה מין זרעים א"ו מוכח דזית אינו מר רק העץ ותימא על הש"ך וכן על התירוץ התוס' הראשון דתמצו דמה מצה אפתי להס"ד שם לא פריה מזית ובע"כ מוכח דאינו מר.

ועוד יש להקשות על התוס' דעמדו בדרך ל"ו ד"ה מה מרור שאין במינו בפורים והקשו דאימא זית הרי מפורש במשנה דאילו דברים שאדם יוצא י"ח מרור ולא מנה למרור זית, ועל גוף המשנה הו"ל להקשות למה לא יצא בזית ועל המשנה הו"ל להעמיד לא על הש"ס התם.

והנה הי' אפשר ליישב דברי הש"ך דנהי דזית הוי מר מ"מ אינו תחילתו רה וסופו קשה רק קשה מתחילתו לסופו ולכך לא הוי מצוי הש"ס ליפרוה ואימא זית דהרי מסיק שם הש"ס תחלה דבעינן תחילתו רה וסופו קשה א"כ שוב א"א לומר דמייירי הקרא בזית ולכך פריה ואימא הורדוף די"ל דנהי הוי תחילתו רה וסופו קשה, אבל להתוס' דתמצו מה מצה מין זרעים דמשמע דזית הוי תחילתו רה וסופו קשה ליפרוה הש"ס התם ואימא זית וצ"ע ודו"ק.

דידו: תשובה רא לק"ק טיאטרא במאלדווי להרב מו"ה משה אב"ד דשם. הנה מכתבו קבלתי יום אמש, והנני משיבו בקצרה.

נגידון שאלתו בענין הרב אם יכולין לקבל עוד אחר, בזה לא אתערב כלל כי איני יודע מי הרב מכבר ומי הוא החדש לכן לא אוכל להתערב בזה כי לאו כל אפיו שנוני: אף בדבר הוראה בנגידון מחבת חלב מלא שעמדה בלילה על הפירה ונשפה על הפלי בשור שעמדו על הארץ ובפוקר ראו שנתזו הפלים בחלב ולא ידעו אם הי' החלב רותח או צונן בשעה שנתזו על הפלים.

הנה יפה הורה רו"מ להכשיר אם שמ"ש דהוי ס"ס שפא הי' צונג ואת"ל חם שפא נפסק הקליות, זה אינו ס"ס לדעת פינן דמה שפותר בנפסק הקליות הוי נמי מטעמא דאז מה שפא על הפלי לא הי' חם הרבה פינן דנפסק הקליות, א"כ הוי פחד ספיקא שפא הנה היד סולדת בקלב הנפתז או לא הי' היד סולדת בו, והוי פשם אונס חד הוא ואין זה ס"ס.

מ"מ מותרין מטעם חזקת הפלי בצירוף חזקה דשעת מציאותן פינן דהשפא צונג הוי. ומטעם השני חזקות יחד ודומה למ"ש הט"ז פיו"ד סי' ק"ה סק"ג ועדיף משם פו נראה לי בעזה"י: ובגידון מה ששאל אם אכל פת הבאה בכסנין ורוצה לשותות מים אם צריך לברך על המים נראה דנדאי צריך לברך דמה שמבואר בש"ע סי' קע"ד דא"צ לברך היינו באכילת קבע אז אין אכילה בלי שתיה אבל באכילת ארעי יש אכילה בלי שתיה, וכמ"ש גם רו"מ שפן משמע מדברי המג"א בסי' קס"ח ס"ק כ"ט ייע"ש ובגידון מה שקונין בשעת הגיתות גיגית ענבים מרופסים העומדים בבית הנכרי פמה ימים יפה הורה רו"מ לאיסור וכדעת הש"ך ולא תשגיח על הספר שפוסק פהמחבר.

ובפרט אם עומד פמה ימים בבית הנכרי נקל להיות המשכה ובפרט אם הם דרוכים. וחס לשותות יין נסוף הנה: ומה ששאל על מ"ש לו בכרות שפכה דנתרפא מחמת עצמו עדיף מע"י רפואה ע"י מומחים, וע"ז שאל דבאע"ז סי' ה' בב"ש סק"ז מפורש להיפך.

הנה מזה לא תברא חדא דיש לומר בכונת הב"ש ברפואה הבאה בנקל שפינן כל אדם לא ע"י מומחים. גם יש לומר התי' דנסתם גם מחמת עצמו רק שהוסיפו לו רפואה ג"כ אז בזה נדאי פינן דנסתם מחמת עצמו והוסיפו לו רפואה ג"כ זה עדיף.

או יש לומר דסתימה שאני פינן דנסתם רק דהוי חשש שיהי' נקרע בזה מסתבר דע"י רפואה יהי' יותר קיים מע"י עצמו, אבל לפתוח לו פתח להיות פכל הזכרים זה נדאי ע"י עצמו עדיף מע"י רפואות מומחים והסברא שלי נכונה בעזה"י ויותר אין להאריך: ומה ששאל בשולי המכתב בנמצא חתיכת פשר בחלל העור, הנה הוי חילוק אם נמצא אצל השלל של בצים אז תולין דהוי זה מביצה שנתקלקל ונעשה פו ואזלינן בתר מקום הנמצא שם דהוי מקומו ממש, אבל אם נמצא למעלה סמוך לריאה של עור טרפה דאז יש חשש דהוי מן הריאה שנתקלקל שם ואזלינן לחומרא וטרפה.

דברי ידידו וכו': תשובה רב לש"ע סי' צ"ח סעיף ב'. נשאלתי בדין אם טעם פעיקר נאסר לבני נח, הנה זה באמת יש בו נ"מ לדינא אם נתבשל אמ"ה באחרים אם מותר ליתן המאכל לנכרי אף שסלקו גוף אמ"ה.

והנה לכאורה הי' נראה כדמות ראיה לזה ממה דאמרינן בפג"ה טבוח טבח פרע להם בית השחיטה, והכן טול ג"ה בפניהם אתיא כמ"ד ג"ה נאסר לבני נח, והנה אי נימא דטעם פעיקר מותר לבני נח קשה למה יטלנו בפניהם הלא אפי' שלא בפניהם מה חשש יהי' להם, ממ"נ אם יראו בבשר הגיד אח"כ ישליכנו ובפרט שבאמת יטלנו וא"כ לא ימצאו גיד פלל באכלם, ומה חשש יהי' להם ולמה הוצרך ליטול ג"ה בפניהם, וגם על גוף הדבר קשה למה צינה פלל ליטול ג"ה ממנו, ולמה לא בשעת אכילה פל מי שיאכל וימצא את הגיד ישליכנו, והרי פו הי' בקרבן פסח שקולף ואוכל עד שמגיע לגיד, א"כ

הרי אפשר הוא לקלצו אח"כ ולמה הוצרך ליטול ג"ה בפניהם תחלה פשיאכלו ישליכנו, בפרט למה בפניהם דוקא ממ"נ אם לא יראו את הגיד אח"כ מה חשש להם.

אף מזה ראי' דטעם פעיקר אסור לב"נ, והה"מ ד' כמו דסובר דג"ה נאסר לבני נח יספור דטכ"ע אסור מן התורה ויספור כמ"ד יש בגידין בנ"ט ולכך חשש יוסף פן יחושו שמה נתבשל עם הגיד ואסור כל התבשיל לכך הוצרך ליטול אותו בפניהם, ואין להקשות א"כ למה אמר אתיא כמ"ד ג"ה נאסר לב"נ ולא אמר אתיא כמ"ד יש בגידין בנ"ט, ז"א דאטו הש"ס צריך לפרש כמאן אתיא ממילא נידע כמאן ס"ל, רק פיון דאמר תחלה פרע להם בית השחיטה מוכח שאע"פ שלא נצטוו על השחיטה צינה פן, לכך יש מקום לטעות אולי גם בג"ה הוי פן שלא נצטוו ומ"מ צינה פן, לכך הודיע לנו הש"ס שז"א רק בג"ה בע"כ ס"ל כמ"ד ג"ה נאסר לבני נח מטעם שפיתבו התוס' שם או פפי מה שפיתבו המפרשים וגם אני כתבתי בשובו בפג"ה, אבל עכ"פ הוכרח הש"ס לומר פן.

אבל לענין יש בגידין בנ"ט אין מקום לטעות דבע"כ ס"ל פן ולכך לא הוצרך לפרש. ולפ"ז יהיה מוכח דטעם פעיקר אסור לב"נ.

ועוד נראה לומר דאף למ"ד אין בגידין בנ"ט היינו רק דטעמו לא חשוב טעם דהוי טעם קלוש והוי כמו נ"ט בר נ"ט דלא חשוב טעם, וכן בריחא מלתא דכתבו הפוסקים דהיינו דלא הוי טעם חשוב, אבל משהו מיהו איפא, פן ה"נ טעם גיד לא הוי טעם חשוב רק נחשב טעם קלוש ומשהו אין אוסר לדין דיש לנו ביטול ברוב או בסמ"ך.

אבל לב"נ יש לומר להיפוך דלא נאמרו דין ביטול גבייהו פלל, ולא מהני ביטול בנכרי, ולא שייך בזה מי איפא מידי לדין שרי דיש לומר דהיינו דוקא היכי דגוף האיסור מותר לדין אז אמרינו מי איפא מידי אבל לענין היכי דגוף האיסור אסור אפילו לדין, רק בתורת ביטול ברוב הותר לנו יש לומר דלדידהו לא נאמר זה ונחשב איסורא כמאן דאיתא, או יש לומר דנהי דגם בזה נימא מי איפא מידי ומהני ביטול לדידהו היינו לדין דנתנה התורה אחרי רבים להטות וכיון שהותר לנו ע"י ביטול הותר גם לדידהו מפת מי איפא מידי.

אבל קודם מתן תורה הי' אסור לב"נ אפ"י בטעם משהו, פיון דלא נאמר עדיין דין ביטול ואפ"י טעם משהו הי' חשוב טעם, ולכך אף דאין בגידין בנ"ט הי' אסור לב"נ אפילו בטעם משהו, פיון דלא נאמר עדיין דין ביטול ואפ"י טעם משהו הי' חשוב טעם.

ולכך אף דאין בגידין בנ"ט הי' אוסר הגיד התבשיל דטעם משהו מיהו איפא לכך הוצרך ליטול אותו בפניהם, ועכ"פ מוכח דאם טעם משהו הנה אוסר אז ה"ה לדין עכ"פ היכי דיש בנ"ט ממש באמ"ה דאוסר אפ"י לנכרי.

מיהו יש להוכיח להיפוך לכאורה ממה דפריף הש"ס בבכורות דף ו' דחלב מנ"ל דשריא דלמא הוי כאמ"ה ויליף לה שם כמה לימודים, והנה לכאורה קשה למה לא יליף מאברהם דכתיב ויקח חמאה וחלב וכן הבקר וכו' והרי אי נימא דהוי אמ"ה הוי אסור גם לב"נ, וא"כ איך נתן להם אברהם חמאה וחלב, והדבר שקול אצלי אם ראיתי כפר באיזה ספר קושיא זו אם לא [והנה בספר ראש יוסף נסתפק אי מצוה ב"נ על בפשר מן החי פיון דנלמד מן ובשר בשדה טרפה וזה לא נאמר לב"נ כו' ולדעתי יש להביא ראי' ברורה לזה

ממס' בכורות דף ו' דרוצה להביא ראיה מן התורה דחלב מותר אף דבא מפת אבר מן החי ודוחק שם להביא ראיה ולכאורה תמי' לי טובא מ"ט לא יליף בש"ס הרי ב"נ נצטוו על אבר מן החי פישוראל והיאך נאמר בפ' נירא גבי אבריהם ויקח חמאה וחלב ויטח לפניהם הלא אסור הוא משום אמ"ה והוא הי' סבור שהם בני אדם, וזה נדאי אין לומר שאבריהם ידע שהם עוברים על אסור אמ"ה ואוכלים דאפתי הלא אבריהם קיים כל התורה פולה עד שלא נתנה פדיליף במס' קידושין והיאך עבר הוא אלאו דלפני עור וגם בלא לאו דלפני עור מנין ידע אבריהם זה שהם אין נזקרים באיסור חלב וגם למה לו לאבריהם להביא אותם לידי מכשול והוי סגי לו בלא"ה.

ולכאורה הוא תימה גדולה. ושוב ראיתי בכו"פ שהקשה פן הביאו בהקדמת בית אפרים לחלק יו"ד ומירץ מפת ביטול ברוב והוא תמוה דבמין באינו מינו בעינן ששים ולא ברוב ופיגול ונותר מייירי במין במינו ואפשר דבב"נ לא בעינן ששים אכל אינו נראה.

אף נלפע"ד דזה נדאי אף אי נאמר דחלב אסור דבא מפת אבר מן החי מ"מ אבר לא מקרי רק ביש בו גידין ונעצמות אכל בשור שפירש מן האבר אינו אסור רק משום בשור מן החי וה"ה החלב שיצא ממנו הוי רק כבשור מן החי וא"כ אין מפאן ראיה מב"נ שהאכלים אבריהם חלב שהרי ב"נ אינם מצווין על בשור מהחי כלל ושפיר שרי להו ואין מזה ראיה לדין דגם בשור מן החי אסור שיהיה מותר החלב לקח הוצרה להביא ראיה מפסוקים אחרים ויש ראיה מזה דאין ב"נ מצווה על בשור מן החי כלל כנלפע"ד.

זה פתבתי בחידושי מילדותי ע"כ] וכעת נראה דהנה מוכח בש"ס בגזיר ששורה פתו בנין דבאין האיסור בעין נחשב רק טעם ותלוי בטעם פעיקר דאורייתא או לא, ולפ"ז הנה ר' יהודא יליף דמב"מ לא בטיל ממה שהפתובקראו דם השעיר אע"פ דדם הפר מרובה קראו דם השעיר מוכח דלא בטיל ייע"ש ולפ"ז נראה ה"ה פאן באמת אבריהם לא נתן להם חלב ממש בעין רק ע"י תערובת מאכלים אחרים, או שהבשור היה נתבשל בחלב ונבלע בו החלב, רק שהתורה קראה ויקח חמאה וחלב דלדין באמת טכ"ע דאורייתא, א"כ אף שנבלע בו החלב הוי פאלו הוא בעין, כמו דם השעיר אף שנתערב קראו דם השעיר, פן אמרה התורה ויקח חמאה וחלב אף שהיה רק בתערובת לא בעין, אף אז קודם מתן תורה לב"נ דהוי טכ"ע לאו דאורייתא היה מותר להם זה פינו דלא הוי בעין לקח לא היה יכול הש"ס להוכיח מזה דחלב אין בו איסור אמ"ה ומזה יהי' מוכח דטכ"ע לאו דאורייתא לב"נ, מיהו אי נימא דלא נאסר לב"נ רק אמ"ה ולא בשור מן החי א"כ אין ראיה מפאן דבנדאי חלב אף אם הוי אסור הוי רק בכלל בשור מן החי ולא אמ"ה ואין ראיה מאבריהם ואין ראיה דטכ"ע לאו דאורייתא לב"נ וכעת עדיין הדין בצ"ע.

ומצד הסברא נראה דבב"נ טכ"ע לאו דאורייתא שהרי אפי' בישראל יש כמה פוסקים דס"ל לאו דאורייתא נאפי' למ"ד דאורייתא ילפינן זה מכמה לימודים וזה נאמרו רק בישראל אכל בב"נ לא נאמר זה לקח הדרינו לסברא דטכ"ע לאו דאורייתא.

מיהו זה אי נימא דשייף ביטול ברוב לב"נ אכל אי נימא דבאמת לדידהו לא שייף ביטול ברוב אז יש לומר לדין הוי ס"ד דטכ"ע לאו דאורייתא מפת ביטול אכל לדידהו דלא שייף ביטול הוי נדאי דאורייתא, נאפי' אי נימא דגם לדידהו שייף ביטול מ"מ יש לומר היינו רק מפת מי איפא מידי, אכל בלא"ה לא שייף בהו ביטול דלא נאמר בהו אחר

רבים להטות, וכיון דרק מפח מי איפא מידי א"כ שוב טעם פעיקר דלדין אסור מן התורה גם לדידהו אסור, דלדין הוי מפח טעם פעיקר ולדידהו מפח דלא שייק ביהו ביטול, ומי איפא מידי לא שייק פיון דלדין ג"כ אסור עכ"פ, לכה דדבר צ"ע פעת ואין פנאי לעיין בזה אולי יזפני ה' בזמן אחר לבאר יותר: תשובה רג שייק לש"ע סי' ק"א נשאלתי במעשה שאירע פה"ק בשני פליות של בהמה טרפה שנתערבו בששה עשר זוגות פליות פשרים ונשאלתי מה דינם, והשבתי דנראה לאסור פיון דהוי דבר שבמנין דדרכו למכרם תמיד במנין וא"כ בזה קי"ל פהרמ"א בהג"ה בסי' ק"י סעי' א' דדבר שמוכרין תמיד במנין אינו בטל.

ואין לומר דגם זה לא הוי דבר שבמנין פיון שמוכרין לפעמים חתיכה מהם. זה אינו דדוקא דבר שדרכו למנות רבים יחד או שנים מהם אם קצתם נמכרין יחד פגון סל מלא בצים, בזה לא נקרא את שדרכו למנות.

אבל לא מה שנמכר חתיכה מאחד מהם אבל לא שנים יחד ויותר, דנדאי חתיכה אי אפשר למנות רק פיון דעכ"פ שנים ויותר אין נמנין יחד למפור באומד הוי דבר שבמנין ודו"ק. אף לכאורה הנה מקום לפקפק בזה פיון דמשמע מדעת הש"ך פאן בס"ק ז' דמה דלא הוי חהר"ל לא הוי נמי דבר שבמנין ודין אחד להם, ונהרי זה מבואר בש"ע סי' זה דמחוסר תיקון גדול לא הוי חתיכה הראויה להתפבד ולפ"ז נראה ה"ה בכליות לא נחשב כלל חהר"ל פיון דהם מחוסרין ניקור החלב נחשב מחוסר תיקון גדול, וממ"נ מה דראויין לפני נכרים לא נחשב חהר"ל כמ"ש הפרי מגדים בזה בסי' זה דמה שראוי לאורח גוי לא הוי ראוי להתפבד, ואפי' אי נימא דלא פנותיה בהך דינא דבב"ח היינו התם פיון דגם לגוי נצרך הביטול דאם לא יתבטל יהי' אסור לנו לתנו לגוי ואם יתבטל יהי' מותר לתנו לגוי, א"כ פיון דגם נצרך הביטול שפיר ראוי לומר פיון דלזה שאנו רוצים להתיר הביטול הוי לו ראוי להתפבד נחשב חהר"ל, אבל פאן בנ"ד דלנכרי מותר למכרם בלא ביטול רק עיקר הדין הוי אם ראוי לישראל, א"כ אין לחשוב דין חשיבות רק אם הוי חשוב למי שאנו רוצין להתיר לו הביטול וכל כה"ג פיון דאינו ראוי לישראל לא נחשב חהר"ל וא"כ פיון דאסורין בלא ניקור החלב שבהם הוי מחוסר תיקון גדול, ואין דומה לפכש בעורו דמשמע אם נפשט עורו הוי ראוי להתפבד אף דמחוסר ניקור גידי הדם וחלב יש לומר דהתם אפשר לאכול ממנו חתיכה שאין בה חוטין פיון דהוי פכש שלם אפשר ליטול ממנו חתיכה גדולה שאין בה חוטין הצריכין ניקור, אבל פאן בפליות פיון דצריך לחטט אחר הלובן שבתוף הכוליא ולשרש אחריו, ואף גם אם אפשר לחתוף ממנה חתיכה קטנה לאכלו בלי ניקור מ"מ הוי קטן מאוד וחתיכה פזו אינה ראוי להתפבד כלל וגוף הפליות אינו ראוי לישראל בלא ניקור וזה הוי תיקון גדול לישראל ע"כ אין לו דין חהר"ל.

ולכה אפי' דבר שבמנין נמי לא הוי פיון דזה תלוי בזה כמ"ש הש"ך בסי' זה. מיהו יש לומר דניקור לא הוי מעשה גדול כמו פכש בעורו גם יש לומר פיון דהפמ"ג הביא בשם המנחת יעקב דדבר שבמנין תלוי רק אם הוא מאוס כמו פכש בעורו דהוי מאוס אבל אם אינו מאוס אף דלא הוי חתיכה הר"ל הוי דבר שבמנין א"כ ה"נ אינו מאוס.

מיהו בְּזֵה הַגּוֹי אֲפֻשֶׁר לומר דְּמָה דְּאָסוּר חָשׁוּב כְּמוֹ מָאוּס, דְּדוֹנָקָא אִם הוּא מְנוֹתֵר כְּמוֹ כְּבִישׁ בְּעוֹרוֹ שְׂאֵיפְשֶׁר לִישְׁתְּלוֹ מִמְנוּ חֲתִיכָה גְדוּלָה שֶׁאֵ"צ נִיקוּר, גַּם רָאוּי הוּא לְאָכּוֹל בְּאִנְיָוֶה בְּלֹא בִישׁוּל וּמְלִיחָה כָּלֵל כִּמ"ש גְּבִי שְׂפֵת, וּלְכַף הַגּוֹי דִּין דְּבָר שְׂבִמְנִין רַק אִם הוּא מָאוּס אוֹ לֹא, אֲבָל אִם הוּא אָסוּר בְּאִכְלָה אֲזַי אִינוּ חָשׁוּב דְּאִסּוּרוֹ מְבַטֵּל חֲשִׁיבוּתוֹ דְּמָה שְׂרָאוּי לְנִכְרִי לֹא נִחְשָׁב חֲשִׁיבוּת כִּמ"ש לְעֵיל וּלְיִשְׂרָאֵל עֲדִינִין אָסוּר הוּא, לְכַף אִסּוּרוֹ מְבַטֵּל חֲשִׁיבוּתוֹ, וּבְזֵה הַגּוֹי נִרְאֶה לְהִיפּוּף דְּזֵה אִינוּ תְלוּי בְּאִם מְחִנּוּסֵר תִּיקוּן גְּדוּל אוֹ קֶטֶן, בְּשִׁלְמָא בְּחֲתִיכָה הִרְאוּיָהּ לְהִתְכַבֵּד בְּזֵה מָה בְּכַף דְּעֵתָה אִינוּ רָאוּי לְהִתְכַבֵּד סוּף סוּף אִם אֲפֻשֶׁר לְהִיּוֹת רָאוּי לְהִתְכַבֵּד אִינוּ בְּטֵל וְהוּי חָשׁוּב, אֲבָל בְּדָבָר שְׂבִמְנִין כִּינּוּן דְּקִי"ל אִם דְּרָכּוֹ לְפַעְמִים לְמַפְּוֹר בְּאִנְיָוֶה אִף דְּלְפַעְמִים מוֹכְרִין בְּמִנְיָן בְּטֵל הוּא וְדוֹנָקָא אִם תְּמִיד מוֹכְרִין בְּמִנְיָן אִינוּ בְּטֵל לְכַף בְּזֵה צְרִיף לְהִיּוֹת חֲשִׁיבוּת אֵלִים בְּיוֹתֵר.

וְדוֹנָקָא אִם הוּא פְּעֵת חָשׁוּב נִחְשָׁב דְּבָר שְׂבִמְנִין, אֲבָל אִם פְּעֵת אִינוּ בְּחֲשִׁיבוּת אִף דְּאֲפֻשֶׁר עֵ"י מְעַשֶׂה יִהְיֶה חָשׁוּב מ"מ הַגּוֹי כְּמוֹ פְּעֵמִים בְּאִנְיָוֶה וּפְעֵמִים בְּמִנְיָן וּלְכַף בְּטֵל לִיָּה שְׂפִיר, וּא"כ לִפ"ז נְהִי גְמִי לְפִי דְּעֵת הַמְּנַחֵת יַעֲקֹב דְּדָבָר שְׂבִמְנִין בְּמָאוּס וְלֹא מָאוּס תְּלִיָּה מְלִתָּא מ"מ יֵשׁ לומר דְּזֵה דוֹנָקָא אִם אִינוּ אָסוּר רַק דְּאִינוּ רָאוּי כַּף זֶה תְּלִיָּה בְּמָאוּס, אֲבָל מָה שְׂאִינוּ רָאוּי לְאִכְלָה מְצַד הָאִסּוּר שְׂפִיר מְבַטֵּל הָאִסּוּר אֶת חֲשִׁיבוּת, וּממ"נ מָה דְּאֲפֻשֶׁר לְאָכּוֹל מִמְנוּ חֲתִיכָה בְּלֹא נִיקוּר הִלָּא חֲתִיכָה זֹו לֹא הַגּוֹי דְּבָר שְׂבִמְנִין, וְהַכּוֹלִיָּה שְׂלִיָּמָה אָסוּרָה בְּלִי נִיקוּר וִי"ל דְּזֵה הַגּוֹי כְּמוֹ מָאוּס.

מִיָּהוּ מְלִשׁוֹן הַכִּמ"ג ס' ק"י בִּשְׁפ"ד ס"ק י"א גְּבִי יִרְאֶה לִי בְּהִמָּה שְׂהוּפְשֶׁטָה וְכו' אַע"פ שְׂלֹא נִבְדְּקָה וְכו' מוֹכַח מְדַבְּרִיו לְהִיפּוּף לְכַף לֹא מְלִאנִי לְבִי לְהִתִּיר מָה דְּאִין לִי רָאָה מְדַבְּרֵי הִרְאִשׁוּנִים, אִף זֶה אִם אִין הַפְּסֵד מְרוּבָה אֲסֵרְתִי, אֲבָל בַּהִפ"מ יֵשׁ לומר כִּינּוּן דְּדָבָר שְׂבִמְנִין הַגּוֹי רַק דְּרַבְּנָן רָאוּי לְסַמּוּף עַל הִיתֵר זֶה.

וְגַם יֵשׁ לומר דְּדוֹנָקָא כְּגוֹן בְּדִיקָת הִרְיָאָה דְּהוּי רַק דְּרַבְּנָן בְּזֵה יֵשׁ לומר דְּהוּי דְּבָר חָשׁוּב וּמִנְיָן אֲבָל דְּבָר הָאָסוּר מִן הַתּוֹרָה אֲפֻשֶׁר דְּאִף הַפ"מ מוֹדָה דְּלֹא הַגּוֹי דְּבָר שְׂבִמְנִין דְּדָבָר אָסוּר אִינוּ חָשׁוּב לְכַף נִרְאֶה דִּישׁ לְהַקֵּל בְּזֵה בַּהִפ"מ וּשְׁעֵת הַדְּחָק.

וְכֵן הַסְּפִימוּ עִמִּי חֲכָמֵי עִירָנוּ בְּדִין זֶה: תְּשׁוּבָה רַד שְׂיִיף לְסִי' ק"א סְעִיף ג' בַּהִג"ה וְכֵן נוֹהֲגִין וְכו'. לְכַאוּרָה הִי נִרְאֶה לִי דְּדוֹנָקָא לְבִשְׁלֹן כְּלוּן יַחַד וְכַדוּמָה בְּהָא מְחִמִּירִין דְּחִיּוּשִׁינָן לְהִנִּי פּוֹסְקִים דִּס"ל דְּהוּי רָאוּי לְהִתְכַבֵּד אִפִּי' בְּחִי, אֲבָל לְאָכּוֹל כ"א בַּפ"ע לֹא מְחִמִּירִין בַּכַּה"ג דְּאִיבָא ס"ס שְׂמָא מִן הַפְּשָׁרָה וְאֵת"ל מִן הַטְּרַפָּה דְּלָמָּה הִלְכָה כְּהַפּוֹסְקִים דְּבְּחִי לֹא הַגּוֹי רָאוּי לְהִתְכַבֵּד, וּא"כ כְּבָר בְּטֵל הוּא וּא"כ יֵשׁ לְתַלוּת דְּזֵה הִיתֵר הוּא וּמְנוֹתֵר לִילָף לְקוּלָּא לומר דְּזֵה הִיתֵר הוּא.

וְכַעֲיִן ס"ס זֹו נִמְצָא בְּפּוֹסְקִים בְּכַמָּה דְּוֹכְתֵי גְבִי צִיר דְּגִים טְמֵאִים וְגְבִי בִּיצִים יִיע"ש בְּש"ף ס' ס"ו א"כ ה"נ נִמָּא כֵּן מְשִׁי מִיָּהוּ מְלִשׁוֹן הַרְמ"א לֹא מְשִׁמַּע כֵּן, רַק מְשִׁמַּע דְּלְגַמְרֵי סוּבֵר רְמ"א כֵּן מִיָּהוּ נִרְאֶה לִי דְּבִסְפֵק טְרַפָּה הִיכִי דְּנִצְטָרְף עוֹד סְפֵק לְהַקֵּל יֵשׁ לְהַקֵּל כַּה"ג לְאָכּוֹל כ"א בַּפ"ע כִּינּוּן דְּאִיבָא סְפֵקֵי טוּבָא דְּלָמָּה אִינוּ טְרַפָּה כָּלֵל וְדָלָמָּה זֶה מְכַשְׁרָה הִיא וְדָלָמָּה הִלְכָה דְּבְּחִי לֹא הַגּוֹי ר"ל כָּלֵל בַּכַּה"ג יֵשׁ לְהַקֵּל.

מכ"ש בלא נודע עד אחר שנתערב דמקיל המ"ב ואחרונים לסמוך אס"ס אחד בגופו
ואחד בתערובת, ואף אם קודם שנתערב נודע הספק יש להקל מלכת הני ספקות ודלמא
הלכה כר"ת דמקיל בכל דוכתא בספק אחד בגופו וספק אחד בתערובת כנלפע"ד נכון.

ועוד הי' נראה לי צד היתר להקל באנוזות שמנינות מאוד עד שאי אפשר לאוכלן כף
מבושלן מרוב שומנם עד שמסירין העור תחלה כמ"ש הפמ"ג יע"ש, והעור אינו ראוי
לאכול רק ע"י התכה, א"כ העור נדאי בטל הוא, דע"כ לא ס"ל להפוסקים דאפי' בחי
הוי ראוי להתכבד היינו רק בדבר שעכ"פ אחר בישול נדאי יהי' ראוי להתכבד, א"כ פיון
דראוי להתבשל ויהי' ראוי להתכבד ס"ל דבישול לא מחוסר מעשה הוא ונקרא עכשיו
ראוי להתכבד, אבל בשומן ממ"נ לפי פמות שהוא עכשיו אינו ראוי שהוא חי ואם יהי'
ניתף שוב יהי' נימס לגמרי ואם יתניבש כל כף עד שיהי' ראוי לאכילה כבר אין ראוי
להתכבד דכבר יהי' נצטמק מאוד ואין בו שיעור חשיבות שיהי' נחשב ראוי לכבד, ובפרט
שאי אפשר לו להיות ניתף לגמרי רק ע"י שמחתיכותיו ותו לחתיכות קטנות, א"כ כל
חתיכה ראוייה להתכבד לא הוי רק אם דרפה להתבשל כף כמו שהוא ראוי להתכבד,
אבל אם אין דרפה לבשלו רק ע"י חיתוף באופן שלא נעשה ראוי להתכבד בזה נדאי לא
הוי ראוי להתכבד בחי, דממ"נ אם גלה בטר השתא הוי חי, ואם בטר בישול הרי דרכו
להיות נחתף ולא הוי ר"ל, ואין ראיה מכבש שלם דהתם אף דרכו להיות נחתף ממ"מ
אף לאחר חתיכתו נשאר בכל חתיכה ראוי להתכבד ואין דרכו להיות נחתף לקטני קטנים
לקף הוי ר"ל אפי' בחי, אבל בשומן אנוזא וכדומה דאין דרכו להיות ניתף רק ע"י חתיכה
לכמה קטנים וכל אחד בפ"ע לא הוי ראוי להתכבד בזה נדאי לא הוי ר"ל ממ"נ וכנ"ל,
לקף נראה דשומן אנוזות בטלות וגם דבר שבמנין לא הוי פיון דאין דרך לקנות בזה"ז
במנין שומן אנוזא ואנוזא, ולקף נראה דאפי' אנוזא שלימה מפותמת פיון דלאכול כף עם
השומן אי אפשר רק צריף להפשיט עורה תחלה א"כ שוב הפשטת העור הוי כמו
תרנגולת בנוצתה דמחוסר מעשה גדול ולכ"ע בטלה בחי, והש"ע והפוסקים, לא מיידי
רק באנוזא שראוייה לאכול כף עם שומנה כמ"ש הפמ"ג דהם דברו מענין זה ולא
במפותמות הרבה יע"ש, א"כ נראה לפע"ד דבכה"ג בטלה ואף דאפשר לאוכלה ע"י
הדחק כף עם עורה וכן אפשר דמיעוט בני אדם אוכלין אותה כף צלויה מ"מ בטלה דעתם
אצל כל אדם וכיון דרובו אין דרכו לאכול כף נחשב מחוסר מעשה תיקון גדול, וגם
במחוסר מעשה גדול דבר שבמנין נמי לא הוי כמ"ש הש"ף יע"ש, ואינו דומה לכבש
שלם דשם.

לחתכו לחתיכות לא הוי מחוסר תיקון גדול פיון דעכ"פ אותה חתיכה אחת שחתף ממנו
כבר הוא ראוי לבישול וא"צ עוד למעשה וחיתוף חתיכה אחת הוא דבר קל אבל כאן
להפשיט העור מאנוזא הוי מעשה גדול כמו תרנגולת בנוצתה.

מיהו בהא יש לפקפק דגם בזה הפנפיים והפתפים פגון הקוליות וכדומה לא מסירין
השומן מהם, וא"כ ג"כ ראוי לאוכלן כף והוי ראוי להתכבד מצידן. מיהו נ"מ להביייליק
וכדומה דברים שדרכו להפשיט אם הם לבדו נתערבו עם שומן יש לצרף זה לסניף
להקל, ועוד הי' נראה לי צד קולא דאף שכתב הש"ע לקמן דאם נתרסקו במתפנין אסורין
היינו דוקא אם ריסקו בכונה רק להפקיע האיסור לבד ואין בו תועלת בריסוק זה לדבר

אחר, אבל אם בלא"ה יש לו תועלת בריסוק זו או במחמתה לצורך חתיכות קטנות בעבור גוף התערוכת שיש בו תועלת יותר אם יהי' מתנתה אז בזה יהיה רשאי לרסקו ולחתכו לחתיכות קטנות כדי לתקן הדבר שהוא וממילא נתבטל ג"כ, כמו דקיי"ל דמותר לבטל איסור אם אינו מתכוון לבטלו רק לתקן הדבש וכיוצא בו, פן ה"נ בזה אם אינו מתכוון לרסק לבטל החשיבות רק שצריכה בלא"ה לתקנו מותר, ואף שכתב הט"ז בסי' קל"ד דוקא היכי דאי אפשר בענין אחר מ"מ נראה דהכא כיון דמן התורה בלא"ה כבר בטל הוא רק שמדרבנן הוא אסור ובעלמא קיי"ל בדרבנן מותר להוסיף עליו ולבטלו, ונהי דהיינו דוקא באיסור בדרבנן אבל לא באיסור שעיקרו מן התורה אף שפבר נתבטל מן התורה אסור להוסיף עליו אם עדיין לא בטל מדרבנן, מ"מ פאן לרסק החתיכה מחשיבותה דמן התורה לא נמצא חילוק כלל בין אם הוא שלם או לא ורק מדרבנן יש חילוק בזה הוי ריסוק הברי' בעיקרו דרבנן דמן התורה אין בזה שום מעשה וביטול כלל, ונהי שאעפ"כ מתמירין דאסור לרסקו בידיים מ"מ היינו באינו מתכוין רק כדי לבטלו אבל אם צריכה בלא"ה לעשות פן לתקן הדבר הזה מותר לעשות פן וממילא הוא בטל, וא"כ בנתערב שומן אנוזות אפי' אי ניקא להחמיר דהוי ר"ל או דבר שפמנן מ"מ כיון דדרבנן בלא"ה לחתוך אותם לחתיכות קטנות להתיכן דבשלימות אינו נימוס יפה א"כ רשאי, אף פאן לחתכן לחתיכות קטנות כדי להיות נעשה שומן וממילא מתבטל.

כנלפע"ד להקל בהיא מלתא שהוא מדרבנן, ובפרט לפמ"ש לעיל דבלא"ה לא הוי דברים חשובין בזה. כנלפע"ד נכון ודו"ק היטב.

ועיין בפ"מ מג סוף סי' ק"ט בשפ"ד שמסיק דאנוזא הוי ר"ל אף שהוא עם שומן הרבה ולא כמ"ש לעיל ייע"ש: והנה בא מעשה לדי במקולין שנושטו בה הרבה בהמות והופשטו ונתערבו כל הדקין זה בזה ואח"כ נמצא באחד מהם נקב ממש או מפה בענין דהוי טרפה ודאית מה דינו של הפשר שנתערב, והנה לכאורה הי' אפשר לצדד בזה מפת דהתערוכת הוא בעודן בעורן וקיי"ל פכש בעורו אינו חתיכה ר"ל ובטל, ואף דהשפ"ד הביא בשם הפ"ת דאם לא נודע עד אחר שהופשטו אסורין מ"מ הי' אפשר לצרף בזה דעת המחבר בדיעה ראשונה שחחר"ל לא הוי עד אחר ביטול לא בחי פועין שרוצה לומר השפתי דעת ייע"ש, אף לדעתי ז"א חדא דהשפ"ד מפקפק בזה וכתב כיון דכתב הרמ"א וכן נוהגים אין לעשות ממנו ס"ס ייע"ש, ולדעתי הדבר יותר תמוה דכאן סתם פדעה הראשונה שחחר"ל לא הוי רק במבולל לא בחי דכיון שכתב הש"ע דיעה הראשונה בסתם ודיעה השנייה בשם יש חולקים מוכח דס"ל עיקר דיעה ראשונה כמ"ש הש"ך בהנהגות או"ה ובחו"מ ובאה"ע סי' א' ובכמה דוכתי ואלו בסי' ק"י מוכח מלשונו שם כמה פעמים שיש קבוע דרבנן במקולין פגון שהוי חחר"ל ייע"ש ונהרי לדיעה זו דהוי חחר"ל רק במבולל ולא בחי לא משפחת חחר"ל במקולין כלל וא"כ סתרי דבריו זה את זה.

והו אמת דלפי מה דציין הבאר הגולה על דין זה שדוקא מבולל ציין זה גם בשם הרשב"א הדבר תמוה דסתרי דברי הרשב"א ז"ל דבסי' ק"י מבואר בדרבי הטור בשם הרשב"א שמדבר כמה דינים מקבוע דרבנן שיש חחר"ל במקולין א"כ סתרי דבריו זא"ז, ובאמת בב"י לא הביא בשם הרשב"א פן רק שפחתיה יותר מדאי לא הוי ראוי להתפכד,

א"כ משמע שפגזה מודה דאף בחי הוי ראוי להתכבד, אף על הש"ע קשה שפיר, ועכ"פ כיון שמהש"ע גופו מוכח פן לקמן דאפי' בחי הוי ר"ל א"כ מוכח דס"ל דעה אחרונה עיקר א"כ ס"ל גם בגדולה יותר מדאי דהוי ר"ל לכה אין זה צד צירוף לסמוך להקל, ועוד אפי' אי נימא שבעודן בנוצתן נתערכו מהני אפי' אם לא נודע הספק עד אחר שהסירו הנוצה היינו דוקא אם הטרפות אינו ניכר אחר שהסירו את הנוצה שפיר ניטל ממנו הטרפות קודם שהסירו הנוצה, לכה נהי דלנו לא נודע רק עד אחר שהסירו הנוצה ממנו אגלאי מלתא למפרע שהיה התערוכת בעודן בנוצתן כיון דכבר ניטל הטרפות מהם ולא היה אפשר להפירו עוד, לכה נחשב התערוכת מאז וכבר נתבטלו אף שאח"כ הסירו הנוצה, אבל אם הטרפות לא ניטל רק עד אחר שהסירו הנוצה א"כ בזה נדאי לא נעשה התערוכת רק השתא, דהרי בשעה שהסירו הנוצה היה הטרפות במקומו, ואם היינו בודקין כל א' בשלו היינו מפירין איזה טרפה ואיזה פשרה שהטרפות היה מונח בקרבו, א"כ בזה נדאי לא חל שם תערוכת עליהם רק לאחר שניטל הטרפות הימנו ואז נעשה התערוכת, ונהרי אז כבר היו אחר הסרת הנוצה, וא"כ לדין שאין נוטלין את הבגדי מעינים מהם עד אחר שמפשיטין עורה לגמרי, א"כ אחר ההפשט בשעת גטילת המעינים אם היה בודק אותן אז היה מפיר מי הטרפה ומי הפשרה א"כ לא נעשה התערוכת רק לאחר שנטלן ולא בודק לכה יש לו דין חהר"ל ממש ואין כאן פנים להקל להתיר מה שלקחו אחר שנודע הספק, רק אם הוא באופן המבואר בשפתי דעת סי' ק"י ס"ק ל"ז בחקירה א' וב' בלקחו משם ליאטקיש ייע"ש, ובלא"ה אסור מה שלקחו אחר שנולד הספק.

מיהו אם כבר נמכר בערוך בהמה אחת ביום הקודם שגראה שפיר איתה בהמה נאכל, אז נראה דהוי דינו כמו בנפל אחד מהם לים או נאכל א' מהם דמותר לאכול השאר שנים שנים.

פ"ה"נ מקרו משני בהמות הבשר יחד לבשל משניהם יחד, מיהו הט"ז והש"ף מחמירין בנאכל א' מהם, ואפי' לאחרונים המתירין, אפשר דוקא בלא נתבשל בכלי, אבל אם נתבשל בכלי כיון שהפלים קיימין וצריכין אנו לדון על הפלים הוי פאלו גוף החתיכות בעולם דאסור הכל.

לכה נראה דאין תקנה למה שנמכר אחר שנולד הספק, מיהו פל זה בבהמות אבל באנוזות שמינות ומפוטמות שנמצא בהם פעין זה ונעשה התערוכת בעוד השונן עליהם בזה נראה להקל ומטעם שפתי לעיל ייע"ש תשובה רה שנייה לסימן צ"ט סעיף ה' אין מבטלין איסור לכתחלה.

עיי' בש"ף הביא דעת הראב"ד דס"ל דהא דאין מבטלין איסור לכתחלה הוי מן התורה ייע"ש, ואני בעניי לא ידעתי מה יענה הראב"ד למשנה מפורשת פ"ב דערלה. והובא בש"ס גיטין דף נ"ד ע"ב גטיעה של ערלה ושל כ"ה שנתערכה הרי זה לא ילקוט ואם ליקוט יעלה באחד ומאתיים ובלבד שלא יתפגין ללקוט ר' יוסי אומר אף יתפגין ללקוט יעלו באחד ומאתיים.

ומפרש שם הש"ס הטעם דחזקה אין אדם אוסר פרמו בשביל גטיעה אחת ופרש"י וא"כ הוי ליה מלתא דלא שכיחא ולא גזרו ביה רבנן וכן פ"י הרע"ב שם א"כ מפורש להדיא דהוה איסורא דאין מבטלין איסור לכתחלה הוי רק דרבנן ייע"ש בפרש"י והרע"ב, ועוד

תמוה יותר מן הש"ס גיטין שם דפריה דר"י אדר"י מנפלו ונתפצעו, ואם הוי הך איסורא דאין מבטלין איסור מן התורה בלא"ה אין התחלה לקושיא פלל דהרי בדר"ג ע"ב משני שם הב"ס דר"מ בדרבנן קניס בדאורייתא לא קניס, ופרש"י שם מפח דבדרבנן קיל קנסינן ליה טפי ייע"ש, א"כ ה"נ מאי קושיא לר' יוסי יש לומר בנפלו ונתפצעו הוי ודאי רק דרבנן דהרי גוף הדין דדברים חשובין הוי רק דרבנן ולכך בדרבנן קניס אבל הך איסורא דאין מבטלין הוי מן התורה לכך לא קניס ר' יוסי אם פנון ללקוט בע"כ דהך איסורא דאין מבטלין הוי רק דרבנן.

ובלא"ה תמוה מגוף המשנה כמ"ש בתחלה, דבשלמא אם הוי הך איסורא רק דרבנן שנייה לומר דהיא דלא שכיחא לא גזרו רבנן, אבל אם הוי מן התורה אין לחלק בין שכיחא או לא פידוע, וא"כ מוכח דהוי מדרבנן ואיך יפרש הראב"ד משנה זו.

וא"ל דהראב"ד ס"ל דבאמת בזה פליגי ת"ק ור' יוסי דלת"ק ס"ל דאין מבטלין הוי מן התורה לכך אוסר גם שם אפי' דלא שכיחא ור' יוסי ס"ל דאין מבטלין הוי רק דרבנן, ושוב במלתא דלא שכיחא לא גזרו.

ז"א דא"כ בע"כ ס"ל להראב"ד דלא קיי"ל כר' יוסי ולמה פשפוסק הרמב"ם בפט"ז מהמ"א כר"י למה לא השיגו הראב"ד בע"כ דמדשתיק אודווי אודי' לי, ועוד דאפתי קשה קושיתינו השניה דמי דחקו לש"ס לפרש דס"ל לר' יוסי דהוי רק דרבנן ומוכרח לתרץ משום דלא שכיחא הו"ל לתרץ דס"ל לר' יוסי דהוי מן התורה ג"כ ובהא פליגי דר' יוסי ס"ל בפשל תורה לא קנסינן כר"מ, ורבנן ס"ל בפשל תורה קנסינן כר' יהודא דלעיל בר פלוגתיה דר"מ.

מיהו שבת יראיתי שי"ל דברי הראב"ד שמה שהקשינו מגוף המשנה. יש לומר דהראב"ד מפרש פנונת הש"ס חזקה אין אדם פרמו בשביל נטיעה אחת כפי הרמב"ם בפט"ז מהמ"א ייע"ש, א"כ לא הוי הפנונה פלל מפח מלתא דלא שכיחא ייע"ש, וא"כ יש לומר דלעולם הוי מן התורה.

ומה שהקשינו דמה פריה הש"ס דר"י אדר"י א"ש ג"כ דס"ל להש"ס פיון דכבר אין הנטיעה נפירת א"כ הוי נתערב כבר ומן התורה חז בתרי בטל רק מדרבנן פיון דהוי דבר חשוב אינו בטל, וא"כ הוי נמי רק איסור דרבנן.

ובזה יש לבאר דעת הרמב"ם פט"ז מהמ"א שפרש פנונת הש"ס דחזקה אין אדם אוסר פרמו בשביל נטיעה אחת, היינו שבנדאי אינו מכירה שאם הנה מכירה הנה נוטלה. ותמה הה"מ דא"כ גם בנפלו ונתפצעו נמי נימא פן שאם הנה מכירה הנה נוטלה.

ולפי הנ"ל יתנה א"ש ויתנישב יותר שיטת הראב"ד הנ"ל שפכתנו שהוא מפרש כפירוש הרמב"ם, ולכאורה אין טעם בדבר דסוף סוף פיון דאין מבטלין איסור הוי מן התורה איך מותר שם לבטל לכתחלה ומה בכך שאינו מכירה ס"ס איך עובר על איסור תורה, ולפרש כ"ז נראה דהרמב"ם מפרש נמי כפרש"י והרע"ב דמלתא דלא שכיחא לא גזרו רבנן, רק דהוי קשה להרמב"ם על לשון הש"ס דקאמר אין אדם אוסר פרמו בשביל נטיעה אחת דהו"ל לומר בקיצור דנה הוי מלתא דלא שכיחא ולא גזרו רבנן, לכך מפרש הרמב"ם דנהה קיי"ל היכי דנקר האיסור אינו בטל וא"כ יש לומר דנטיעה הוי דברים

החשובין כמו אגוזי פרה ואינה ולפ"ז יתנה פונת הש"ס כה דהנה ס"ד דש"ס דלקה אינו בטל דהוי פניקה האיסור פינו דאם יטריח יוכל להפיר ונהוי פניקה האיסור דאינו בטל ולקה זה הוי מן התורה, ובשל תורה לא שניקה דהוי מלתא דלא שכיחא דבשל תורה אין לחלק בזה, לכה משני חזקה דאין אדם אוסר את פרמו בשביל נטיעה אחת, וכפ"י הרמב"ם שאם הנה מפירה הי' נוטלה ובע"כ אי אפשר להפירה, וא"כ אינו פניקה האיסור ושוב אף דהוי דבר חשוב ואינו בטל מ"מ זה הוי מדרבנן ובדרבנן שוב אמרינן פינו דהוי מלתא דלא שכיחא לא גזרו רבנן, וא"כ תינח פאן אבל בנפלו ונתפצעו דהוי מלתא דשכיחא מה בכה שאינו מפירה ס"ס מדרבנן אסור וא"ש ודו"ק: גם יש לומר בכונת הרמב"ם עפ"י שיטת הר"ח פהו דס"ל דתערוכת איסור בהיתר ההיתר נהפה לאיסור ורוב הפוסקים חולקים עליו, ולפ"ז נראה להכריע כה דבכל איסורין שבתורה דהוי רק בששים אז אין ההיתר נהפה לאיסור, אף באלו שהחמירו חז"ל ביותר מששים רק במאה ומאתיים הנה כמו שהחמירו חז"ל בזה לאסרו יותר מסמ"ה עד מאה ומאתיים כן החמירו אפ"י בזה דההיתר נהפה לאיסור ונעשה פולו איסור ולכה זה יהי פוננת הרמב"ם שבשלמא התם בנפלו ונתפצעו שאין שם מניעת הביטול מצד חומר האיסור רק מצד חשיבות גופן שהם חשובין, א"כ תינח לענן שלא יתבטלו הם, החמירו פינו שהם חשובין, אבל אין פח בזה להיות נהפה ההיתר לאיסור, פינו דמצד האיסור אפ"י הם היו בטלין רק חשיבות גופן מועיל להם שלא יתבטלו אבל אין פח להיות מושג ההיתר עמו ולכה פינו דההיתר הוי היתר בכל מקום שהוא ואינו אסור רק מפח תערוכת איסור ואינו יודע איזהו, א"כ בזה יורה לנפשו על כל חדא וחדא שזה ההיתר ומן הרוב לכה יש לחוש שבידו להפירו ואינו חושש להפירו פינו שבלא"ה מורה היתר לנפשו, אף בזה שמצד גוף האיסור אינו בטל לחומר איסורו פגון ערלה וכ"ה א"כ בזה אף ההיתר נהפה לאיסור, ולכה להיות אוסר כל פרמו דייקא להיות פולו איסור בשביל נטיעה אחת זה אינו עושה ומסתמא אינו מפירו וא"ש לשון הרמב"ם ודו"ק היטב.

ועיין ראיה לחילוק הנ"ל בטור ופוסקים הל' יין נסו סי' קל"ד דס"ל להרמב"ם דאף דס"ל לרשב"ג וכהי קיי"ל דביי"ג מוכר פולו חוץ מדמי איסור שבו הוי רק בסתם יין אבל ביי"ג ממש האסור מן התורה לא מהני למכרו חוץ מדמי איסור שבו ונהוי אסור בהנאה ממש ייע"ש א"כ מוכח דס"ל להרמב"ם דההיתר נהפה לאיסור לכה לא מהני למכרו חוץ מדמי איסור שבו פינו דכולו נעשה איסור משא"כ בדבר שעיקר איסורו רק דרבנן לא נעשה פולו איסור לכה שרי למכרו חוץ מדמי איסור שבו וא"כ ה"נ הוי ממש כן ודו"ק.

ויובן הדבר יותר היטב עפ"י הנ"ל דבדברים החשובים הנה פל זמן שלא נתערבו אין שניקה ליתן להם חומר פינו דגוף האיסור אין בו חומר ואין מניעת בטולו רק מפח חשיבותו וזה הוי מעלה רק בתערוכת שדבר חשוב אין שניקה בו ביטול אבל קודם שנתערב אין שניקה ליתן עליו שם חשיבות, לכה בזה לא אזלינן בתר מעיקרא רק בתר השתא, ועמה הרי כבר נתערב ומן התורה בטל ואינו רק מדרבנן ובדרבנן קיי"ל לרשב"ג דמוכרו חוץ מדמי איסור שבו ואין ההיתר נהפה לאיסור, אבל בדברים שעיקר איסורן חשוב מצד עצמן מצד חומר גופן א"כ בזה אפ"י קודם שנתבטלו נחשבו חמורין לכה אזלינן בתר מעיקרא שהיו קודם הביטול ואז הוי אסור מן התורה וכל דבר האסור מן

התורה וחקמור החמירו בו להיות גם ההקטר נהפך לאיסור כמו ביי"נ ממש ודו"ק: תשובה רו לסימן ק"י סעיף ג' תשע חגיות וכו'.

ענין בפ"ה בשם הרא"ה והרשב"א. ושהטור פליג עליו וענין בחו"ד שביאר פוננת הש"ה.

ונשאלתי ע"ז מחכם אחד לפרש פוננתו וזה אשר השבתי לו: הנה מה שנפל מחלוקת בינו ובין אחיו בביאור פוננת החו"ד הנה בגוף הדבר נדאי צדקו דבריו נגד דברי אחיו דנדאי אין סברא דבאין ידוע ממי לקח יעשה יותר איסור ויהי' נחשב פניקר האיסור יותר מאם הנה יודע ממי לקח רק שאין ידוע באיזה מהם הטורפה שהי' מותר בלקח קודם שנולד הספק, ואם א"י באיזה לקח וגם אין ידוע באיזה הטורפה יהי' אסור זה נדאי אינו סברא, ובזה צדקו דבריו מאוד.

אף בגוף הדבר שתמה על החו"ד בזה אין דבריו ברורין, ודברי החו"ד ברור מללו, שהרי החו"ד דייק בלשונו וכתב פיון דהטור ס"ל דמתערוכת חגיות הוי קבוע דאורייתא כמו בידוע וניקר חגיות האיסור במקומן וכו' וכוננתו פה דלדעת הרשב"א באם הוי המתערוכת בחגיות דאין ידוע באיזה הטורפה הוי רק קבוע דרבנן, ולכך מחלק שפיר בין לקח אחר שנולד הספק, ובין לקח קודם שנולד הספק, אבל אם ידוע אח"כ באיזה חנות הוי הטורפה דהשתא הוי קבוע הניקר, והוי קבוע ד"ת, לכך אף מה שנולד קודם הספק אסור, והש"ה כתב פיון דלדעת הב"ח ס"ל להטור דאף במתערוכת חגיות ואין ידוע באיזה חנות הטורפה הוי גמי קבוע ד"ת ואעפ"כ מתיר בלקח קודם שנולד הספק נהי דהוא מייירי באינו ידוע מאיזה מהם לקח, מ"מ פיון דלדידי' הוי זה קבוע ד"ת ואעפ"כ מקילינו בלקח קודם שנולד הספק א"כ ה"ה מה דהוי קבוע ד"ת אף להרשב"א והיינו בידוע באיזה חנות הטורפה גמי מותר בלקח קודם שנולד הספק, דמה לי קבוע זה או זה פיון דשניהם ד"ת להטור, ומ"ש החו"ד בלשונו בתחלה ומבואר שם בטור דאפי' אינו ידוע ממי לקח ג"כ מותר, פלומר דלאו דוקא בא"י מאיזה חתיכה לקח דהיינו שידוע מאיזה חנות לקח וא"י מאיזה חתיכה בזה דוקא מתיר בלקח קודם שנולד הספק, רק אפי' גם א"י ממי לקח פלומר דהספק נולד בחגיות דידוע דיש חנות אחת טורפה רק א"י מאיזה חנות לקח ג"כ מתיר בלקח קודם שנולד הספק והרי לדידיה הוי זה קבוע ד"ת, ומ"ש החו"ד וכיון דמתערוכת חגיות מותר קודם לינת הספק אפי' בא"י ממי לקח הך אפי' ט"ס הוא וצ"ל וכיון דמתערוכת וכו' קודם שנולד הספק בא"י ממי לקח ע"כ אפי' בניקר חגיות האיסור מותר קודם לינת הספק כמו בא"י ממי לקח דשוין המה להטור כצ"ל בלשונו ותבת אפי' השני גמי ט"ס בו וז"ב ופשוט בכוננת החו"ד, וגם בלא"ה יש שם ט"ס בתחלה מ"ש דהרשב"א מודה דאפי' אחר שנולד הספק אסור וצריף להיות קודם שנולד הספק.

והנה בהיותי מענין בדברי החו"ד ראיתי בתחלת דבריו שם שכתב ונראה דאפי' אם נשפח אח"כ איזה מקולין מוכר טורפה וא"כ אף אם לא הי' לו ספק מאיזה חנות נלקח וספק זה אחר שפירש נולד וכו' והנה הוא דבר שאין לו סברא פלל, וממ"נ במה מייירי אם מייירי שאח"כ הי' ידוע לנו איזה היא טורפה רק שלא הי' ידוע מאיזה חנות לקח, רק שאח"כ לא נזכר לנו שאיזה הוי הטורפה א"כ זה דבר פשוט וא"צ להעלותו בספר דכיון דכבר נאסרה אותה חתיכה פשיטא דלא חזרה והותרה עוד, ואם מייירי דבשעת הידיעה

תִּיכָף לֹא נֹדַע אִיזָה טְרַפָּה, א"כ הוּי נֶגֶד הַשְּׁכָל וְהַסְּבָרָא פִּינּוּ דְאָם הִי יָדוּעַ מְאִיזָה לְקַח הִי מְוַתֵּר וּבְהַצְטָרֵף עוֹד סָפֵק יִתְסַר, וְעַכ"פּ מִזָּה נִסְתַּר סְבָרַת אֲחִיו שְׂרוּצָה לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הַחוּו"ד לֹמַר דְּבִא"י גִרַע מִיָּדוּעַ וּמַעֲמִים פֶּן בִּלְשׁוֹן אִפִּי שְׂכַתְבּוּ וְהָרִי בְתַחֲלַת דְּבָרָיו מִשְׁמַע לְהִיפּוּף דְּזָה יוֹתֵר מִסְתַּבֵּר לְהַתִּיר רַק דְּקַמ"ל דְּאֵעַפ"כּ אֲסוּר, וְאִיף יִכְתּוּב אַח"כּ הֶרְבוּתָא לְהִיפּוּף בַּע"כּ אֵין פְּנֹנַת הַחוּו"ד פֶּן בְּסוּף דְּבָרָיו רַק כַּמ"ש, וְהִנֵּה לְאַהֲבַתְּם יִצְאֵתִי חוּץ מִגְדָּרֵי פִי אֵין דְּרָפִי לְפַלְפֵּל בְּפִי דְּבָרֵי סֵפֶר חֲדָשׁ הַלּוּאֵי וְיִהְיֶה לָנוּ פְּנֹאֵי לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי רְבוּתֵינוּ הֶרְאֵשׁוּנִים לְהִבִּין דְּבָרֵי חֲכָמִים וְחִידוּתָם.

וְהִנֵּה בְהִיּוֹתֵי בְּזָה קָשָׁה לִי אֲסַבְרַת הֶרְאָ"ה וְהֶרְשַׁבְּ"א לָמָּה קַמ"ל הַתַּנָּא דֵּט' תְּנִיּוֹת בְּלִקְחָא מֵאַחַת מֵהֶם בְּלִקְחָא אַחַר שְׁנוּלֵד הַסְּפֵק, וְלֹא קַמ"ל רְבוּתָא טְפִי דְאַפִּי קוּדָם שְׁנוּלֵד הַסְּפֵק גְּמִי אֲסוּר, וְלִכְאוּרָה הוּי אֲפֹשֶׁר לְפָרֵשׁ דְּכַוְנַת הַתַּנָּא הוּי בְּאַמַּת פֶּן דְּנִלְקַח הוּי לְשׁוֹן עֵבֵר.

וְהַפְּנִינָה שְׁנוּדַע שְׂיֵשׁ פָּאן ט' תְּנִיּוֹת מוֹכְרוֹת בְּשָׂר שְׁחוּטָה וְאַחַת גְּבִלָה וְהוּא כְּבָר לְקַח מֵאַחַת מֵהֶם קוּדָם שְׂיֵדַע פֶּן אֲזַ ג"כ סְפֵקָא אֲסוּר, אִיף בִּלְשׁוֹן הַש"ס פ"ק דְּפִסְחִים בֵּט' צְבוּרִין שְׁל מִצָּה וְכו' וְאַתָּא עַכְבָּר וְשָׁקֵל, הִנֵּה מְלִשׁוֹן זֶה מִשְׁמַע דְּעֵתָה בָּא עַכְבָּר וְשָׁקֵל אַחַר שְׁנוּדַע לָנוּ שְׂיֵשׁ אֶחָד שְׁל חֲמִיץ, וְקָשָׁה לָמָּה לֹא קַמ"ל רְבוּתָא טְפִי דְאַפִּי בְּנִטְל קוּדָם שְׁנוּלֵד הַסְּפֵק אֲסוּר, וְהִנֵּה זֶה אֲפֹשֶׁר דְּעֵבֵר סִיפָא נִקֵּט דְּקַמ"ל דְּבִפְרִישׁ מְוַתֵּר אִפִּי אִם פִּירֵשׁ אַחַר שְׁנוּלֵד הַסְּפֵק, אִיף א"כ תִּיִקְשִׁי לְהִיפּוּף לְשִׁיטַת הַטּוֹר דַּס"ל בְּתַעְרוּבָת תְּנִיּוֹת הוּי לִי קְבוּעַ ד"ת וּבִיֵּאֵר הַחוּו"ד פְּוֹנְתּוֹ מֵה שְׂאִינוּ בְּטֵל בְּרוּב הֵינֵנוּ מִפְּחַ דְּהַסְּפֵק בְּמוֹכְרִין לֹא שְׂיִיף בִּיטוּל, וְא"כ לִפ"ז בֵּט' צְבוּרִין שְׁל מִצָּה אִיף לְהַטּוֹר הוּי קְבוּעַ דְּרַבְּנָן, וְא"כ אִי גִימָא כְּשִׁיטַת הֶרְשַׁבְּ"א דְּבִקְבוּעַ ד"ת אִפִּי אִם לְקַח קוּדָם שְׁנוּלֵד הַסְּפֵק אֲסוּר, א"כ קָשָׁה עַל הַש"ס פִּינּוּ דְנִחִית שְׁם לְפָרוּשֵׁי כָּל חֲלָקֵי הַדֵּינִין גְּבִי מִצָּה א"כ לָמָּה לֹא פִירֵשׁ דִּין זֶה דְּבִלְקַח הַעַכְבָּר קוּדָם שְׁנוּלֵד הַסְּפֵק וְלֹא יִדְעִינוּ אִיזָה צְבוּר שְׁל חֲמִיץ וְאִיזָה מִצָּה אֲזַ א"צ בְּדִיקָה וּבֵט' תְּנִיּוֹת אֲסוּר כַּה"ג.

וּבְשִׁלְמָא בְּהֵי דֵינִין דְּשׁוּיִן ט' צְבוּרִין לֵט' תְּנִיּוֹת א"ש דְּלֹא פִי כָּל חֲלָקֵי הַדֵּינִין, פִּינּוּ דְהוֹדִיעַ לָנוּ דְדוּמָה לֵט' תְּנִיּוֹת מְמִילָא גִידַע פְּמוֹ דְּהֵדִין הֵתָם בְּכָל חֲלָקֵי פֶן הֵדִין בְּזָה, אֲבָל אִם נִשְׁתַּנָּה פָּאן הֵדִין מֵהֵתָם לָמָּה לֹא בִיֵּאֵר זֶה הַש"ס, וְלְהֶרְשַׁבְּ"א א"ש דְּגַם בְּתַעְרוּבָת תְּנִיּוֹת הוּי לִיָּה קְבוּעַ דְּרַבְּנָן וּמְוַתֵּר בְּלִקְחָא קוּדָם שְׁנוּלֵד הַסְּפֵק, אֲבָל הַטּוֹר דַּס"ל דְּזָה הוּי קְבוּעַ ד"ת קָשָׁה לִי לָמָּה לֹא מְחַלֵּק הַש"ס מֵה דֵיִשׁ חֲלִיּוּק בֵּין ט' צְבוּרִין לְדִין ט' תְּנִיּוֹת, לְכַף מִזָּה עֲצָמוּ הַכְּרִיחַ הַטּוֹר דֵּינוּ דְאַפִּי בְּקְבוּעַ ד"ת מְוַתֵּר בְּלִקְחָא קוּדָם שְׁנוּלֵד הַסְּפֵק וּלְכַף אֵין לְחַלֵּק בְּזָה בֵּין ט' צְבוּרִין לֵט' תְּנִיּוֹת וְהוֹכִיחַ מִזָּה הַטּוֹר דִּין זֶה לְפִי שְׁטָתוֹ.

אִיף הָעֵינֵקֵר נִלְפַע"ד דִּין זֶה שְׁל הֶרְאָ"ה וְהֶר"ן אִם אֲמַרִּינוּ אֲגִלָּאֵי מְלִתָּא לְמַפְרַע יְהִי תִלְיָא בְּדִין בְּרִירָה, דָּאִם אֲמַרִּינוּ יִישׁ בְּרִירָה אֲמַרִּינוּ דְּמָה שֶׁאֲח"כּ נֹדַע הַנְּבָרֵר הַדְּבָר דְּלְמַפְרַע הוּי הַסְּפֵק הִנֵּה וְהוּי פְּנוּדַע הַסְּפֵק מִתַּחֲלָה וְנוּלֵד הַסְּפֵק בְּמָקוֹם הַקְּבִיעוּת, וְאִם אֵין בְּרִירָה לֹא אֲמַרִּינוּ אֲגִלָּאֵי מְלִתָּא לְמַפְרַע לְכַף א"ש לְדִין פִּינּוּ דְלִדִּין בְּרִירָה סְפֵק הוּי וְכִמוֹ שְׂבִיֵּאֵרוּ הָאֲחֵרוּנִים וּלְכַף בַּד"ת אֵין בְּרִירָה וּבְדְרַבְּנָן יִישׁ בְּרִירָה מִפְּחַ דְּסְפֵק תּוֹרָה לְחוּמְרָא וְסְפֵק דְּרַבְּנָן לְקוּלָּא, וְא"כ אִם הוּי לְהִיפּוּף לְחוּמְרָא אֲמַרִּינוּ לְהִיפּוּף בַּד"ת לְחוּמְרָא וּבְדְרַבְּנָן לְקוּלָּא, לְכַף בְּקְבִיעוּת ד"ת חֲזִיִּישִׁינוּ לִישׁ בְּרִירָה לְכַף אֲסוּר אִפִּי בְּלִקְחָא קוּדָם שְׁנוּלֵד הַסְּפֵק דְּלִמָּא אֲמַרִּינוּ אֲגִלָּאֵי מְלִתָּא לְמַפְרַע וְהוּי קְבוּעַ וְס"ס לֹא הוּי דְהוּי

משם אחד דתיכף אפשר לומר אם הוי תתיכה זו מן הפשרה או מן הטרה, אבל בקבוע דרבנן אזלינן להקל ואמרין דאין בריה ולא אמרינן אגלאי מלתא למפרע, וא"כ א"ש הפל פיון דיש דיעות בש"ס דאף בדאורייתא י"ב ויש דיעות להיפוך דאף בדרבנן א"ב, ולדידהו א"ב לאו ספק הוי רק נודאי א"ב וילכך יש לומר דהתנא מלתא דפסיקא נקט דבט' תניות מוכרות בשר שחוטה וכו' ולחק מאחת מהן אחר שנולד הספק לכ"ע אסור ובנמצא הלא אחר הרוב לכ"ע, אבל בלקח קודם שנולד הספק תליא בפלוגתא דתנאי אם י"ב או לא דלמ"ד אין בריה מותר ולמ"ד יש בריה אסור, ולדידן דהוי ספקא אם יש בריה או לא לכה בקבוע ד"ת הוי להחמיר אולי י"ב ובקבוע דרבנן להקל ותלינן דאין בריה, והנה בהכי הוי א"ש ואפשר להשוות דברי הפוסקים יחד דלפי מה שפיתבו התוספת בתמורה בשם הרמ"ל דברייה לא שייך רק באם לא ניכר האיסור מעולם אבל אם היה ניכר האיסור מתחלה ונתערב לא שייך בריה לכ"ע, א"כ בכה"ג אין ספק בדבר ובנדאי אין בריה וא"כ יש לומר דהרא"ה והרשב"א מיירי בענין דלא הופר הטרפות מעולם בהתנות מתחלה, רק בתערובת התניות נולד הטרפות ואח"כ נתנדע איזה מהם הטרפה דבכה"ג חיישינן למ"ד דיש בריה, לכה אמרינן אגלאי מילתא למפרע והוי כנודע הספק במקום הקביעות, אבל הטור מיירי שהי' הטרפות ניכר בפ"ע ואח"כ נתערב וא"כ בכה"ג נדאי אין בריה, לכה לא אמרינן אגלי מלתא למפרע ולכן מותר קודם שנולד הספק.

ועוד בלא זה יש לומר דאפי' למ"ד יש בריה לא שייך רק אם עכ"פ עתה הוברר הדבר בבירור וניכר בפ"ע, בזה אמרינן בריה דלמפרע הוי פן אבל בדבר דאף עתה אינו ניכר בפ"ע רק הוא בתערובת יש לומר דבכה"ג כ"ע מודים דא"ב.

פיון דגם עתה אין הדבר ניכר בפ"ע, ולכה נהי דאף בא"י התניות הוי להטור קבוע ד"ת מ"מ לענין בריה יש חילוק. והרא"ה מיירי בנודע אח"כ איזה חנות טרפה לכה פיון דהשתא ניכר הדבר ונדוע, חיישינן למ"ד יש בריה ואסור למפרע, משא"כ בא"י איזה חנות אם גם עתה אין הדבר ניכר ועומד בפ"ע לכ"ע אין בריה כה"ג ולכה מותר בלקח קודם שנולד הספק ואין פלוגתא בדבר, ויותר מזה אין פנאי להאריך כי אין עסקי פעת בענינים אלו ולא הבהתם פניתי מעט אולי יזכני ה' בזמן אחר לפרש יותר בזה: תשובה רז לש"ע שם סעיף ה'.

הנה במעשה דק"ק ווילנא המבואר בבה"י ובפר"ח ואחרונים עיימ"ש בפ"ק דנדה דף א' בחבורי מי נדה שדעתי פדעת האוסרין הפל גם מה שבחזן ייע"ש, אף בחבורי על מס' ע"ז דף ל"ב ע"ב שם הבאתי ראיה פדעת המכריעין דמה שפירש קודם הספק מותר ומה שפירש אח"כ אסור ייע"ש וגם עיין בחבורי מי נדה בהשמות מ"ש עוד ראיה דמה שפירש מותר ומה שנשאר אסור ייע"ש, אף עיין בהרא"ש פ"ד דיבמות גבי נתגיירתי ביני לבין עצמי ובש"ף יו"ד סוף סי' רס"ח מ"ש דהוי חוכא וטלולא שיהי' הוא פסול וכו' שם מוכח פדעת האוסרין הפל ודו"ק: וע"ד אשר שאלת בקצב שנתערב לו כבש טרפה בין הפשרים ומכר לכ"א מהקונים אף מהטרפה שנתן לכ"א תתיכות מהפשרים ותתיכה קטנה מהטרפה, ומקצתם לא נודע להם זה עד אחר מליחה ובישול, אף מקצתם נודע

להם קונדם בישול, ורצית לומר פינון שלאילו שנודע להם קונדם בישול מותר מפת דבטל ברוב מותר נמי לאילו שפבר בשלו אלו תוכן דבריה.

והנה מה שהזכרת בישול דוקא הי' לה להזכיר מליחה פינון שפבר נמלחו לא שייך בהו ביטול ברוב, ובגוף הדין הנה דמית ענינים נפרדים וטעות גדול דאינו דומה כלל למעשה דווקא שהביא בכ"פ ובאחרונים.

דהתם החצי אנו מתירין מפת דתלינו שפשרה היא ומפת כל דפריש מרובא פריש ותלינו שחצי זה מבהמה פשרה, זה שפיר הוי תרתי דסתרי אהדדי לומר על חצי בהמה זו שמן הפשרה היא, וחציו נאמר שמן הטרפה היא הלא א"א לחלק בהמה לתצאין, רק אם פשרה היא לגמרי פשרה ואם טרפה היא לגמרי טרפה, לכך ס"ל פינון דהמתחצית הותר מפת כל דפריש מרובא פריש, ותלינו שבהמה זו מהכשרה היתה, א"כ גם חלק השני פשר וגורר חציה זו את האחרת עמה, אף לענין ביטול ברוב אין זה סותר את זה אטו אם ננח לפנינו חתיכה גדולה טרפה ויפול ממקצתה לתערובת ויתבטל אטו נאמר שבהה הותר הטרפה שלא נתערבה, ומה לי בזה ומה לי בנדון דידך, בזה מפת ביטול ברוב בתערובת אין חלק זה גורר את זה, דאין זה תלוי בזה.

דזה שנפל ברוב נתבטל, וזה שלא נפל לא נתבטל, דמצד ביטול התערובת לא שייך לומר דאחד גורר את השני עמו. ואין זה צריך לפנים ושאלה כלל, ואין זה ענין למה שהבאת דעת הפוסקים דהאיסור נהפך להיתר וכו' דמה בכך סוף סוף אטו פשנתערב אנו תולין שהבהמה נעשית פשרה ונהפכה להיתר, הרי אין אנו תולין רק שזה שנתערב נהפך להיתר ומה ענין זה שלא נתערב לכאן, ולכך גם מ"ש באם נמצא אצל בעה"ב אחד במקצת נתבטל ומקצת לא נתבטל, דאם מה שנתבטל נאסר ה"ה נמי מה שלא נתבטל גם ז"א וישתקע הדבר ולא יאמר כלל.

ולא מבעיא שפנדון דין הב"ה בפלוגתת הגאונים הח"מ ובה"ז וכו' דאינו דומה לנדון הזה ומטעם שפכתתי, אף גם שמדברי הט"ז בס"י זה דהוא מייירי שפיר בתערובת ומסיק דאסורין כולם מן הדין בין ראויין בין אינן ראויין מ"מ אינו דומה לנ"ד, דבנדאי אם הי' פאן חתיכה טרפה ניכרת ומקצת ממנה נפל לתערובת בענין שראוי להיות בטל מן הדין נדאי לא יאמר הט"ז שאינו בטל פינון דיש חתיכה מטרפה הוא שעדיין ניכר זה נדאי אינו, וחס לנו לתלות בוקי סריקי בהט"ז דבזה נדאי מודה הט"ז דמה שנתערב בטל, וש"ס מפורש הוא בחולין בירך שנתבטל בג"ה ואם מפירו משליכו והרוטב בנ"ט ומה לי טעמו ומה לי חתיכה ממנו והט"ז לא קאמר רק מאם הפל הוא בתערובת, רק שמקצתו הוי ראיות להתכבד.

בזה ס"ל. פינון שנתנו חז"ל דין חשיבות לחתיכות הללו ואמרי שאינן בטלין אז חשיבות שלקחם מועיל לגרור את אחרות עמהם, פינון שגם הם מאותה בהמה ויש לכולם דין חשיבות ואינו בטל, ואף גם בזה כפר חלק עליו הפר"ח בזה והאחרונים הסכימו לדבריו דהעיקר פדעת הפר"ח.

ובפרט מן הש"ס וטור וש"ע לעיל סי' ק' גבי ג"ה דאם אינו מפירו החתיכות אסורות והרוטב בנ"ט והיננו ממש דין של הט"ז דג"ה עצמו הוי בריה ואינו בטל בין החתיכות,

ומ"מ הָרוֹטְבַּ מְוֹתֵר דְּבִטְל לִיה טַעְמוּ בְּסִמָּ"ךְ וּמָה לִי טַעְמוּ וּמָה לִי מִמָּשׁוֹ הָרִי בְּכָל דְּוֹקְתָא טַעַם פְּעִיקָר ד"ת וּה"ה בְּנֶפֶל קֶצֶת חֲתִיכָה שְׂאִינָה רְאוּיָה לְהִתְכַבֵּד בְּטַל לִיה.

מִיָּהוּ אִפִּי לֵהט"ז הֵינְנוּ דְּוֹקָא בְּנִדּוֹן דִּידֵיהּ, אֲבָל הֵכָא שְׁמָה שְׁנַתְבַּשְׁל הָוִי תַּעְרוֹבְתָּ לַח בְּלַח וְאִינוּ בְּטַל וּמָה דְּהָוִי יָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ בְּטַל לִיה שְׁפִיר וְאִינוּ עֵנִין זֶה לְזֶה בְּזֶה כ"ע מוֹדִים מָה דְּהָוִי לַח בְּלַח אִינוּ בְּטַל וּמָה דְּהָוִי יָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ בְּטַל לִיה שְׁפִיר.

וּז"ב וְנִכּוֹן: תְּשׁוּבָה רַח דִּינֵי ס"ס דִּין א': הִנֵּה בְּדִין סְפֵק תּוֹרָה לְחוּמְרָא אִם הָוִי דְּאוֹרֵייתָא אוּ דְרַבְּנָן יָדוּעַ בְּזֶה פְּלִגְתָּת הֶרְמֵב"ם וְהֶרְאַב"ד וְהֶרְשֵׁב"א דְּהֶרְמֵב"ם ס"ל סְפֵק תּוֹרָה לְחוּמְרָא רַק מְדַרְבְּנָן, וְהֶרְאַב"ד וְסִייעָתוֹ ס"ל דְּהָוִי מִן הַתּוֹרָה.

וְהִנֵּה יֵשׁ בְּיַדִּי לְהִבְיָא רְאִיּוֹת לְכָאן וּלְכָאן וְאֲבָאֲרָם אַחַת לְאַחַת בַּעֲזָה"י. וְהִנֵּה לְכָאוּרָה הִנֵּה נִרְאָה לְהִבְיָא רְאִיָּה מְוֹכַרְחַת לְדַעַת הֶרְמֵב"ם מִן הַש"ס יְבָמוֹת דָּף כ"ג ע"ב בְּמַשְׁנֵה מִי שְׁקִידֵשׁ אַחַת מִשְׁתִּי אַחֲיוֹת וְכו' עֵינֵין שָׁם עַד סוּף הַסְּוֹגֵיָא, וְדוֹקָא מְחַלְץ וְהִדֵּר יְבוּמֵי אֲבָל יְבוּמֵי בְּרִישָׁא לֹא דְקָא פִּגְעַ בְּיָבֵשׁ לְשׁוּק וּפְרַש"י שָׁם בַּד"ה אֲבָל יְבוּמֵי בְּרִישָׁא לֹא קוֹנֵם חֲלִיצַת הַיְחִיד וְכו' וְהָא מְלִתָּא לֹא אֲשַׁמְעִינוּ בְּרִישָׁא עַכ"ל, וְהִנֵּה פְּנוּנַת רַש"י מ"ש וְהָא מְלִתָּא לֹא אֲשַׁמְעִינוּ בְּרִישָׁא בַּע"כ דְּמְפָרְשִׁינוּ פְּנוּנַת הַש"ס דְּמְתַרְץ שְׁנֵי תִירוּצִים, בַּתְּחִלָּה מְתַרְץ דְּקמ"ל דְּלֹא גְזַרִינוּ ב' אֲטוּ חַד וְאַח"כּ קְאָמַר דְּעוֹד רְבוּתָא קמ"ל דְּדוֹקָא מְחַלְץ וְהִדֵּר יְבוּמֵי אֲבָל יְבוּמֵי בְּרִישָׁא לֹא וּמְתַרְץ הַש"ס דְּבִסִּיפָא קמ"ל שְׁנֵי רְבוּתָא, אוּ יֵשׁ לוֹמַר דְּהָוִי קָשָׁה לְרַש"י מָה קמ"ל הַש"ס דְּקְאָמַר דְּוֹקָא מְחַלְץ וְהִדֵּר יְבוּמֵי הָרִי כְּבָר מוֹכַח מְרִישָׁא דְּבַעֲיָנוּ דִּיחְלוּץ תְּחִלָּה לְזֶה פִּירַש"י דְּהָוִי מְלִתָּא לֹא אֲשַׁמְעִינוּ בְּרִישָׁא לְכַף הַנְּצָרָה הַש"ס לְאַשְׁמְעִינוּ כָּאן שְׁנִית, וְלִשְׁנֵי הַתִּירוּצִים קָשָׁה לִי לְמָה לֹא אֲשַׁמְעִינוּ זֶה מְרִישָׁא הָרִי זֶה הָוִי ק"ו דְּמָה בְּרִישָׁא דְּאִין חֲשַׁשׁ סְפֵק אִיסוּר תּוֹרָה, רַק סְפֵק אַחֲוֹת זְקוּקָתוֹ דְּהָוִי רַק דְּרַבְּנָן וְהָוִי סְפֵק דְּרַבְּנָן אַעפ"כּ גְּזַרוּ דְּוֹקָא מְחַלְץ בְּרִישָׁא מְכ"ש בְּיָבֵשׁ לְשׁוּק דְּהָוִי מִן הַתּוֹרָה וְהָוִי סְפֵק תּוֹרָה מְכ"ש דְּרִאוּי לְהַצְרִיף חֲלִיצָה בְּרִישָׁא וְלָמָּה לֹא אֲשַׁמְעִינוּ זֶה מִן הַרִישָׁא, לְכַף נִרְאָה דְּמִזָּה יְהִי מוֹכַח פְּדַעַת הֶרְמֵב"ם דְּסִפְקָא דְּאוֹרֵייתָא הָוִי רַק דְּרַבְּנָן, וְגַם פְּשִׁיטַת מֵהִרִי"ט דְּבִסְפֵק פְּרַת מוֹדָה הֶרְמֵב"ם דְּהָוִי מִן הַתּוֹרָה לְחוּמְרָא וְגַם כְּמ"ש בְּחַבּוּרֵי מְכָבֵר דְּבִסְפֵק עֲשֶׂה מוֹדָה הֶרְמֵב"ם דְּהָוִי מִן הַתּוֹרָה לְחוּמְרָא, וְלְכַף בְּהַנְּחַ כ"ז א"ש דִּידוּעַ מ"ש הַמַּג"א בְּסִי' תַּמ"ו בְּשֵׁם הַפּוֹסְקִים דְּכָל שְׁבַדְאוֹרֵייתָא לֹא דְחִי ה"ה בְּדַרְבְּנָן יִיע"ש, וְא"כ א"ש דְּטוּבָא קמ"ל הַש"ס דְּמְרִישָׁא ה"א דְּוֹקָא בְּסִפְק אַחֲוֹת זְקוּקָתוֹ פִּינּוּן דְּזֶה נִגְזוֹר מִכַּח דְּדְמִיָּא לְאַחֲוֹת אֲשֶׁתוֹ, וְהִנֵּה סְפֵק יְבוּם וְדָאִי אִינוּ דוֹחָה לְסִפְק אַחֲוֹת אֲשֶׁה פִּינּוּן דְּהָוִי סְפֵק פְּרַת, וְכִמּוֹ דְּאִין עֲשֶׂה דוֹחָה ל"ת שְׂיֵשׁ בָּהּ פְּרַת ה"ה נְמִי סְפֵק עֲשֶׂה לֹא דְחִי סְפֵק לֹא שְׂיֵשׁ בָּהּ פְּרַת, פִּינּוּן דְּבִנְיָה גַם סְפֵק ל"ת הָוִי מִן הַתּוֹרָה וְאִין סְפֵק עֲשֶׂה דוֹחָה ל"ת שְׂיֵשׁ בָּהּ פְּרַת, וְכִינּוּן דְּאֵלוּ הָוִי דְּאוֹרֵייתָא לֹא דְחִי ה"ה בְּדַרְבְּנָן בְּסִפְק אַחֲוֹת זְקוּקָה פִּינּוּן דְּנֶאֱסָרָה מְשׁוּם דְּדְמִיָּא לְאַחֲוֹת אֲשֶׁתוֹ לְכַף כָּל שְׁבַדְאוֹרֵייתָא לֹא דְחִי ה"ה בְּדַרְבְּנָן כְּמ"ש הַמַּג"א הַנ"ל, אֲבָל בְּסִפְק יְבָמָה לְשׁוּק דְּהָוִי רַק לֹא בְּעֶלְמָא הָוִי ס"ד דְּסִפְק עֲשֶׂה דִּיבוּם הָוִי מִן הַתּוֹרָה לְחוּמְרָא דְּסִפְק עֲשֶׂה מִן הַתּוֹרָה לְחוּמְרָא וְסִפְק יְבָמָה לְשׁוּק הָוִי רַק סְפֵק ל"ת וְהָוִי רַק מְדַרְבְּנָן לְחוּמְרָא.

וא"כ הוי ס"ד דיבא ספק עשה דהוי מן התורה לחומרא וינדה ספק ל"ת דהוי רק מדרבנן לחומרא ויהי מותר ליבמה קודם לכך קמ"ל דאף בזה מחליץ ברישא ונהדר יבומי, וזה הוי רבותא שפיר דלא אשמעינן ברישא.

והו אמת דמגוף הש"ס אין הכרח כ"כ די"ל דלא כפרש"י רק פונת הש"ס כפשוטו דבא לפרש הטעם למה חולץ נהדר מניבם ועיקר הרבותא הוי פדמשיני תחלה דלא גזרינן תרי אטו חדא, מ"מ מפרש"י דמפרש דזה לא אשמעינן ברישא יהי מוכח דס"ל כשיטת הרמב"ם בהא וכמש"ל.

והנה בהיותי בזה ראיתי שם בחה"ר דברים תמוהין שכתב בד"ה ונדקא מחליץ ונהדר יבומי וכו'. ואפ"ה לא גזרינן דלמא אתי לאחלופי ומניבם ברישא פדגזרינן בפ"ד אחין גבי ג' אחין נשואין וכו' דהתם אם מחליץ פגע באסורה לו ד"ת משום לא יבנה, אבל הקא אי מחליץ לא פגע אלא באחות זקוקה שהוא מדבריהם, ועוד דלמא דידי' מתרמיא לי' וכו' יע"ש, והדברים תמוהין ומה יענה הרשב"א להו סיפא דקאמר ונדקא מחליץ ונהדר יבומי מ"ט לא גזר בזה דלמא יטעה ומניבם ברישא קודם חליצת היחיד, ובהו יפגע באיסור תורה של יבמה לשויק דהוי ספק תורה לחומרא, ובפרט לדעת הרשב"א הוי מן התורה ואף אם נחלק בין זה לפד"א ונאמר דנקא ביבמה שלו חיישינן לטעות דלמא אתי לניבם ונהדר חליץ, אבל פאן יש לחוש שהיא יבמה מאיש נכרי, בזה לא חיישינן שפא יבא לניבם קודם שנטלה חליצה מאיש הנכרי דבזה לא יטעה, אפתי קשה מה פריה הש"ס הא תו למה לי ולמ"ל לתרץ דס"ד דנגזור תרי אטו חדא, הו"ל לתרץ דקמ"ל תרי גופייהו דמותר לחליץ ונהדר יבומי דהוי ס"ד שיהי' אסור מפת גזרה דלמא מניבם ונהדר חליץ ומרישא אין ראי' דהתם יש לומר דלכך לא גזרינן מפת דאפ' אם יהי פן הוי רק אחות זקוקה מדבריהם אבל פאן הוי איסור תורה לכך קמ"ל דאף בזה לא גזרינן ומה פריה הא תו למה לי.

וצ"ע בזה פעת ודו"ק היטב: והנה עוד נראה להביא ראיה לדברי הרמב"ם מן הש"ס דיבמות דף קי"א ע"ב במשנה דייבם קטן שפא על יבמה קטנה וכו' ובש"ס שם לימא מתני' דלא כר"מ וכו' עד רבא אמר בלא"ה לא מצית אמרת מי איכא מידי דהשתא אסורה לו ולבתר שעתא שריא לו וכו' וקשה תינח לרבנן אבל מה נעשה לר"מ דס"ל בפירוש קטן וקטנה לא חולצין ולא מניבין, ול"מ אם נימא כדס"ד דש"ס דאף בקטן וקטנה יחד אסורין לניבם ודאי דנשאר הקושא לר"מ איך אמרה התורה פי ישבו אחים יחדיו אפי' בן יום אחד, הרי אין אני קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה.

ואפ' אם נימא פדדוחה הש"ס שם דבקטן וקטנה מודה ר"מ וא"כ יש לומר דבכה"ג איירי קרא, אף עכ"פ קשיא איך קאמר ר"מ קטן וקטנה לא חולצין ולא מניבין ותינו בע"כ קטנה לגדול וקטן לגדולה פדמפרש בש"ס שם ומשמע דנקא בקטנותן אבל פשהגדילו חולצין ומניבין, מדלא קאמר רבותא טפי דאפ' אם הגדילו אין חולצין ומניבין, ובע"כ פשהגדילו מודה דחולצין ומניבין ואמאי הרי אין אני קורא בה בשעת נפילה יבמה עליה, והנה אי נימא דר"מ רק מדרבנן חייש למיעוטא אף בחזקה מסייעא למיעוטא כמ"ש התוס' לקמן בפ' האשה בתרא ובככורות הוי א"ש.

אף קשה תדא על התוס' למה לא הביאו ראיה זו, ועוד הרי התוס' בבכורות דף ד' שם הוכיחו דר"מ חושש למיעוטא בהדי תזקה אף מן התורה ממה דמטהר גבי תינוק ייע"ש, וא"כ קשה איה מותרין להתניבם אחר שיגדלו הרי אין אני קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה, ומכאן ה' להרמב"ם הוכחה דספקא ד"ת לחומרא מן התורה מותר ומדרבנן לחומרא, וא"כ א"ש פנין דמה שאסורין קטן וקטנה להתניבם הוי רק מפת ספקא שמה ימצא סריס או איילוניית וכיון דהוי רק ספק א"כ מן התורה מותרים לניבם רק מדרבנן אסורה, וכיון דמן התורה מותרין קרינן בהו יבמה יבא עליה, והוכיח הרמב"ם דלר"מ מן התורה חיישינן למיעוטא פהוכחת התוס' בבכורות, ומזה מוכיח דספק ד"ת לחומרא רק דרבנן.

ומזה מוכח נמי דאפי' בספק פרת נמי הוי רק דרבנן שהרי אשת אה שלא במקום מצוה הוי בכרת ואפתי נשאר קושיותינו בדוקתא ובע"כ דאף בספק פרת הוי דרבנן רק באתחזק איסורא הוי מן התורה, וכאן אף דאיכא תזקת איסור פנין דלולי התזקה הוי אזלינן בתר רובא והוי מותרין דבליכא תזקת איסור ודאי מודה ולא חייש ר"מ למיעוטא מן התורה רק מדרבנן וא"כ מה דחייש למיעוטא מן התורה הוי רק מפת דאיכא תזקה בהדי מיעוט ואיתרע לה רובא, א"כ כבר הלך לו התזקה שהרי כבר נצטרף אל המיעוט לגרע פח הרוב ונשאר רק פלגא ופלגא הדר הוי לי ספק תורה לקולא מן התורה, ולא מהני תזקה לשוניה איסור מן התורה רק אם בלא"ה הוי פלגא ופלגא אף לולי התזקה ולכך התזקה מכריע הספק והוי פודאי אבל באם לולי התזקה הוי רוב להיתר רק מפת סמוך מיעוטא לתזקה איתרע לה רובא שוב הוי פפלגא ופלגא לגמרי והוי מן התורה לקולא וזה ראי' להרמב"ם ז"ל: ועיין ברש"י יבמות דף פ"ח ע"ב ד"ה היכי דמי שפכת וז"ל נאפי' באיסור ספק לא אצטרף קרא דודאי כפינן לי מפניש שם דס"ל ספק תורה לחומרא מן התורה ודו"ק: והנה לדעת התוס' היכי ס"ל אם הוי מן התורה או מדרבנן עי' בחיבורי למס' ע"ז דף ו' מ"ש בזה שם בדעת התוס' יע"ש ודו"ק אף במס' הג"ל בדף מ' בתוס' ד"ה בצירן שם הבאתי ראיה מדבריהם להרמב"ם מנין הוציא הרמב"ם דינו.

גם בדף מ"ב ע"ב כתבנו שם ראי' לדבריו ושהרמב"ם לשטתו בהל' ע"ז מוכרח לומר פן דספק תורה רק דרבנן ייע"ש ודו"ק היטב: אף שבתי וראיתי דיש להביא ראי' להפוך ולדעת הסוברים דס"ל ספק ד"ת לחומרא הוי מן התורה ממה דגרסינן במס' גזיר דף כ"ג ת"ר אישה הפירם וכו' פיוצא בדבר אמה אומר ולא ידע ואשם ונשא עונו ומה מי שנתפנין לעלות בידו בשר טלה ועלה בידו בשר חזיר כגון חתיכה ספק של שונמן ספק של חלב אמרה תורה ונשא עונו, מי שנתפנין לעלות בידו בשר חזיר ועלה בידו בשר חזיר עאכ"ו, איסי בן יהודא אומר ולא ידע ואשם ונשא עונו ומה מי שנתפנין לעלות בידו בשר טלה ועלה בידו בשר חזיר כגון שתי חתיכות אחת של חלב ואחת של שונמן ונשא עונו המתפנין לעלות בידו בשר חזיר ועלה בידו בשר חזיר עאכ"ו וכו' ואי אתמר הני תרתי ה"א הני תרתי הוא דסגי להו בכפרה וסליחה דלא אקבע איסורא אבל שתי חתיכות אחת של חלב ואחת של שונמן דאקבע איסורא לא סגי להו בכפרה וסליחה קמ"ל דל"ש.

והנה לפנים רהיטא לא נודע לנו במה פליגי ת"ק ואיסי ב"י ומה בין זה לזה והנה התוס' שם הרגישו בזה וכתבו דת"ק ס"ל דלא בעינן חתיכה משני חתיכות ותיבין אשם תלוי אפי' על חתיכה אחת ואיסי בן יהודא ס"ל דבעינן חתיכה מב' חתיכות יע"ש.

והנה לדבריהם קשה לי למה הוצרך הש"ס לומר הצריכה ביניהו דהוי ס"ד דבזה לא מהני פפרה וכו' ולמה לי הך צריכותא הרי איפא ביניהו טובא דלת"ק לא בעי חתיכה משני חתיכות ולאיסי בעינן חתיכה מב' חתיכות וטובא קמ"ל, וע"ק בכריתות פ' ספק אכל דפריה לרב מפמה בריתות דמוכח דלא בעי חתיכה מב' חתיכות ומשני ר"א היא דאמר כוי תיבין עליו א"ת ולמה לא משני דהך ת"ק הוא דמפנרש בי' דלא בעי חתיכה מב' חתיכות, ולמה לי להביא מדברי ר"א דמייירי בכוי.

לכך נראה לפרש פוננתם להיפוך דהוי קשה לו דהך קרא ולא ידע ואשם ונשא עונו מיותר כיון שפבר פתוב דין אשם תלוי ולכן הנה הת"ק ס"ל דבאשם תלוי בעי חתיכה מב' חתיכות לכך כיון דגוף הפ' מייירי מדין חתיכה מב' חתיכות מוקי הך קרא דלא ידע ואשם ונשא עונו לחתיכה אחת וקמ"ל אף דלא חייב בזה אשם תלוי מ"מ בעי פפרה ולכך מוקי הך קרא בחתיכה אחת, ואיסי בן יהודא ס"ל דל"ב חתיכה מב' חתיכות לכך גוף הפ' מייירי בחתיכה אחת ולכך אייתר הך קרא דנולא ידע ואשם עונו, ולזה מוקי לה לחתיכה מב' חתיכות והיינו אף דק"ו הוא מ"מ קמ"ל בזה דסגי בכפרה דהוי ס"ד דלא סגי בכפרה, וא"כ לפ"ז יהי' פלוגתתם להיפוך דת"ק ס"ל דבעינן חתיכה מב' חתיכות ואיסי ס"ל דלא בעי חתיכה מב' חתיכות, ולכך א"ש דלא קאמר הש"ס תירוץ זה דקמ"ל תרנוייהו דפליגי אם בעינן חתיכה מב' חתיכות דפלוגתא זו לא ניחא רק למסקנא דכבר ידעינן מהסברא דמסיק הש"ס דהוי ס"ד דבזה לא סגי בכפרה אפשר לפרש בן דלאיסי ס"ל דלא בעי חתיכה מב' חתיכות והוי קשה לו על תור הפסוק ומוקי לה לחתיכה מב' חתיכות דא"א לקמזו מק"ו די"ל דהוי ס"ד דלא סגי בכפרה אבל להס"ד דלא הוי ידע מהך סברא דבזה לא סגי בכפרה א"כ הוי קשה אם ס"ל לאיסי דלא בעי חתיכה מב' חתיכות למה לי הך קרא דננשא עונו לחתיכה מב' חתיכות הרי ק"ו הוא מחתיכה אחת ולפיכך הוצרך לחדש הך סברא דהוי ס"ד דלא סגי בב"ח בכפרה ולכך ממילא ידעינן באיזה סברא פליגי ולכך א"ש הך דלא מוקי הש"ס בכריתות האי בריתא פאיסי כיון דבדברי איסי אינו מפנרש דלא בעי חתיכה מב' חתיכות רק דנשמע מדיוקא ומדברי הת"ק דאל"כ במה פליגי, לכך מביא טפי דברי ר"א דמוכח מדבריו מפנרש דתיבין על כוי אשם תלוי, והנה הינצא מזה דלת"ק בעי חתיכה מב' חתיכות ולאיסי בן יהודא לא בעי חתיכה מב' חתיכות, וא"כ ממילא מוכח דלכ"ע הוי ספק תורה לחומרא מן התורה דלמאן דלא בעי חתיכה מב' חתיכות נדאי דהוי לחומרא מן התורה וכמ"ש הג"ל נאף גם להת"ק דבעי חתיכה מב"ח מ"מ הוא דריש ולא ידע ואשם ונשא עונו לחתיכה אחת דגם בזה צריך פפרה א"כ גם לדידיה מוכח דספקא דאורייתא לחומרא מן התורה.

דאם לקולא למה לי פפרה מן התורה, ונהרי הוא מיתורא דקרא מוקי לה לחתיכה אחת ומוכח דאף בכה"ג הוי ספק לחומרא מן התורה ולא כדעת הרמב"ם ז"ל ודו"ק היטב: ועוד ראיה להסוברים דהוי מן התורה ממ"ש בפ"ק דפסחים דף ט"ו ובבכורות פ' עד

כַּמָּה אֶת מִשְׁמֶרֶת תְּרוּמָתִי בְּשֵׁתֵי תְּרוּמוֹת הַכֶּתוּב מְדַבֵּר אַחַת טְהוֹרָה וְאַחַת תְּלוּיָה וְאָמַר רַחֲמָנָא לְעַבְיָד לָהּ שְׁיִמּוּר.

וְהִנֵּה הַתּוֹס' הַקָּשׁוּ שָׁם בַּד"ה חֲבִית דַּמְמ"נ אִם הָיָה סֶפֶק טְוִמָּאָה בְּרַה"י הָיָה נִדְאֵי טְוִמָּאָה וּבְרַה"ר הָיָה סֶפֶק טְהוֹר, וְתִיָּצוּ פְּגוּן ב' חֲבִיּוֹת בְּרַה"י וְנִגַּע בְּאַחַד מֵהֶם וְאִינוּ יוֹדְעֵי בְּאִינְזָה וְכו'. וְא"כ מוּכַח מִזֶּה דִּישׁ סֶפֶק מִן הַתּוֹרָה דְּהָיָה סֶפֶקוֹ לְחוּמְרָא, וְלִהְיוֹבְרִים בְּאַתְחֻזָּק אִיסוּרָא מוֹדָה הֶרְמֵב"ם א"ש דִּי"ל דְּמִפְּרָשֵׁי כַּמ"ש הַתּוֹס', וְא"כ פִּינּוּ דִּישׁ אַחַת מֵהֶם שְׁנִיגַע בְּנִדְאֵי הָיָה אַתְחֻזָּק אִיסוּרָא, אָבָל לְהַסּוּבְרִים דְּאַף בְּזָה מְקִיל הֶרְמֵב"ם קָשָׁה מִכָּאן דְּמוּכַח דִּישׁ סֶפֶק דְּהָיָה מִן הַתּוֹרָה לְחוּמְרָא, וְאַף ר"י דְּפִלְיָג הִינּוּ רַק מִפְּחַ דִּישׁ אִם לְמִסְנֶרֶת וְתְּרוּמָתִי כְּתִיב, אָבָל בְּלֹא"ה לֹא פִּלְיָג דִּישׁ סֶפֶק דְּהָיָה מִן הַתּוֹרָה לְחוּמְרָא וְצ"ע בְּזָה פְּעֻת: תְּשׁוּבָה רַט לְכֻלְיָ דִּינֵי ס"ס דִּין י"ט.

שָׁם אֵין אוֹמְרִים סֶפֶק דְּרַבְּנָן לְקַוְלָא אֲלֵא אִם הַסֶּפֶק מִצַּד עֲצָמוֹ הוּא מְדַרְבְּנָן אָבָל אִם הָאִיסוּר מִצַּד עֲצָמוֹ סֶפֶק אִיסוּר תּוֹרָה וּמִצַּד אַחַר בָּא לוֹ שֶׁהוּא מְדַרְבְּנָן אֵין אוֹמְרִים בְּזָה סֶפֶק דְּרַבְּנָן לְקַוְלָא וְכו'.

הִנֵּה הַדְּבָר תְּמוּהָ לִי מִמְשַׁנָּה מִפְּנִיחַת מַס' תְּרוּמוֹת פ"ג מְשַׁנָּה א' הַתּוֹרָה קִישׁוֹת וְנִמְצָא מְרָה אֲבִטִיחַ וְנִמְצָא סְרוּחַ תְּרוּמָה וְיַחְזוֹר וְיַתְרוֹם, הַתּוֹרָה חֲבִית שֶׁל יֵין וְכו' אִם סֶפֶק תְּרוּמָה וְיַחְזוֹר וְיַתְרוֹם, הִרְאִישׁוּנָה אֵינָה מְדַמְעַת בַּפ"ע וְכֵן הַשְּׁנִיגָה עַכ"ל הַמְשַׁנָּה וּפְיָרְשׁוּ שָׁם הֶרְמֵב"ם וְהַרְע"ב וְהַר"ש פְּנֻלָם מִפְּחַ דְּהָיָה רַק סֶפֶק תְּרוּמָה לְכַף אֵינָה מְדַמְעַת יִיע"ש, וְהִנֵּה תְּמִילֵי טוּבָא דַּמ"ש מִכָּל סֶפֶק אִיסוּר תּוֹרָה דְּנִתְעַרְבַּב שְׁאוּסְרָא תַּעֲרֻבְתּוּ כְּמוֹ אִיסוּר נִדְאֵי, וּמ"ש הִכָּא דְּמִפְּחַ דְּהָיָה רַק סֶפֶק אִיסוּר אֵינָה מְדַמְעַת, וּבַע"כ מִיִּירֵי בְּעֵינֵי דְּהָיָה רֹבַח חֻלְיִין עַכ"פ וּמִן הַתּוֹרָה בְּטֵל בְּרוּב רַק רַבְּנָן תִּקְנוּ שֶׁתְּרוּמָה אֵינוֹ בְּטֵל פְּחוֹת מִמָּאָה, וְלְכַף תִּינַח בְּנִדְאֵי תְּרוּמָה, אָבָל בְּסֶפֶק הָיָה סֶפֶק דְּרַבְּנָן וְלִהְיוֹל, וְלְכַף מַה דְּתַנָּא אֵינָה מְדַמְעַת הַפְּנֻנָה דְּאֵינָה מְדַמְעַת אִפִּי' בְּפְחוֹת מִמָּאָה, אָבָל עַכ"פ רֹבַח בְּעֵינֵינוּ, וּלְפ"ז קָשָׁה הָרִי הַסֶּפֶק מִצַּד עֲצָמוֹ הוּא מִן הַתּוֹרָה אִם הָיָה תְּרוּמָה אוֹ לֹא, רַק מִצַּד אַחַר בָּא לוֹ שֶׁהוּא דְּרַבְּנָן מִצַּד הַתַּעֲרֻבְתָּ, וּמוּכַח דְּאַף בַּכַּה"ג אֲמַרְיָנוּ סֶפֶק דְּרַבְּנָן לְהַקְלִי, וְאֵין לוֹמַר דְּמִיִּירֵי בְּלֹא נִוְדַע עַד אַחַר שְׁנַעֲשֵׂה דְּרַבְּנָן, חֲדָא דְּמַה נַּעֲשֵׂה לְהַסּוּבְרִים דְּאַף בַּכַּה"ג סֶפֶק תּוֹרָה לְחוּמְרָא, וְעוֹד דְּלָמָּה לֹא מְחַלְקֵי כֵּן בְּמִשְׁנֵה וְהֶרְמֵב"ם בְּפ"ה מִתְּרוּמוֹת בֵּין אִם נִוְדַע קוֹדֵם אוֹ אַחֲרָי, וְעוֹד הָרִי כָּאן בַּע"כ מְשַׁעֲה שֶׁהַפְּרִישׁ הַתְּרוּמָה כְּבָר נִוְדַע שֶׁהוּא תְּרוּמָה, וְא"כ אֲדַרְבָּא נִוְדַע אִיסוּרוֹ יוֹתֵר שְׁהָרִי סְבָרוּ דְּהָיָה תְּרוּמָה וְנִדְאִית, וְלֹא שְׁיָיָה לוֹמַר דְּמוֹתֵר הֵיכִי דְּלֹא נִוְדַע עַד אַחַר שְׁנַעֲשֵׂה דְּרַבְּנָן, רַק הֵיכִי דְּלֹא נִוְדַע הָאִיסוּר כְּלָל רַק לְאַחַר שְׁנַעֲשֵׂה דְּרַבְּנָן וְכָאן אֲדַרְבָּא הָאִיסוּר כְּבָר נִוְדַע שְׁהָרִי הַחֻזְקוּהוּ לְנִדְאֵי תְּרוּמָה א"כ נִדְאֵי דְּהָיָה צְרִיף סְמ"ך וְנִדְמַע כָּל הַתַּעֲרֻבְתָּ, א"כ אִם שֶׁאֵח"כ נִוְלַד צַד הַהִיתֵר שְׁאֵפְשֵׁר שְׁאֵינוֹ תְּרוּמָה לְמָה נֹאמַר בְּזָה סֶפֶק דְּרַבְּנָן וְלִהְיוֹל, וּמִזֶּה מוּכַח לְהַדְיָא דְּאֲמַרְיָנוּ סֶפֶק דְּרַבְּנָן לְהַקְלִי אִם שְׁמַצַּד אַחַר בָּא לוֹ שֶׁהוּא מְדַרְבְּנָן וְצ"ע טוּבָא עַל הַפּוֹסְקִים לְהִקְפּוּף הֵן אֲמַת שֶׁה"ש עַי"ד ס'י שֶׁל"א סְעִיף ס"ה לֹא הִעֲתִיק הֵן דִּינָא דְּהִרְאִישׁוּנָה אֵינָה מְדַמְעַת וְכֵן הַשְּׁנִיגָה, אָבָל לֹא יִדְעִתִּי לְמָה פִּינּוּ שֶׁהִיא מְשַׁנָּה מִפְּנִיחַת וּפְסָקוֹ הֶרְמֵב"ם בְּפ"ה מִתְּרוּמוֹת וְצ"ע: וְהִנֵּה אֵין לְתַרְץ קוֹשְׁיָתֵינוּ הַנֶּ"ל דְּתְּרוּמַת פִּירוֹת דְּרַבְּנָן דְּהָרִי הַמְשַׁנָּה מִיִּירֵי בֵּינֵינוּ וְתְּרוּמַת תִּירוּשׁ דְּאוֹרֵייתָא, וְאֵין לוֹמַר דְּמִיִּירֵי רַק בְּתְּרוּמָה בּוּזָה"ז דְּרַבְּנָן דְּמִלְבַּד שְׁנֵה דוֹסַק דְּכָל כְּהָאֵי לֹא

הווי שתקי הרמב"ם והמפ' לפרש פו, אך גם לולי זה קשה א"כ מה פריה הש"ס בנדה
חביות אמקנה נימא בדברבנו הקילו ועשאווהו רק לספק, ובע"כ דלא ניחא להש"ס לפרש
זה בתרומה דרבנן ודו"ק: והנה לכאורה ה' אפשר לתרץ זה דיש לומר דדוקא בתרומה
לענן אהד ומאה פיון דבשאר כל איסורין יבש ביבש בטל ברוב רק שבתרומה התמירו
באהד ומאה, לכה לא התמירו רק בנדאי תרומה ולא בספק, דבספק העמידוהו על דין
תורה דיבש ביבש בטל ברוב.

אבל לפ"ז עכ"פ הוי מוכח דבדברים החשובין שאין בטלים אפי' באלף בזה אין איסור
רק בנדאי איסור ולא בספק איסור. פיון דמן התורה בטל ברוב רק מדרבנן אינו בטל
לכה בספק הוי ספק דרבנן, ואף דהספק נולד בשל תורה ומצד אחר בא לו שהוא מדרבנן
מ"מ אמרינו ספק דרבנן ולהקל פיון דבשאר איסורין יבש ביבש בטל ברוב רק שבדברים
החשובין התמירו בזה לא התמירו כמו בתרומה והש"ס פתב בסי' ק"א ס"ק ב' דאם הוא
נדאי חהר"ל וספק אם הוא אסור אינו בטל פדלקמן סי' ק"י ס"ט.

והנה הן אמת דמלשון הש"ע משמע פן שפתב ספק טרפה וכו' עד שיהא בהיתר פדי
לבטל האיסור אם הוא מדברים המתבטלים, משמע הא דברים שאינן מתבטלים לא בטל
אפי' בספק איסור והוא מוכח בדברי הש"ס, ולפמ"ש מוכח מן המשנה להיפוך דעכ"פ
היכי שפכל איסורין ה' ראוי להתבטל רק שרבנן התמירו באיזה דברים דלא בטל בזה
נדאי בספק הוא בטל, ודברי הש"ע והש"ס צ"ע בזה: תשובה רי להרב מו"ה שמואל
מ"צ דק"ק לפיוואץ.

הנה ע"ד שאלתו בעיו"ט סוכות העבר נמצא ספק טרפה בדקין אחת ואמרו שהספק הוא
על ג' בהמות שנתערבו בזה הדקין פולם ועדיין ב' בהמות במקולין שמעט נמפר מהם
והכשרנו הפל מטעם ספק דרבנן ע"י גלגול דאחד בבית ואחד בעליה מצטרפין להפמ"ג
וחוו"ד ולבו"ש וגם מטעם ספק אחד בגוף וספק אחד בתערובת מתיר הש"ס בהפסד
מרוכה בלא נודע בנתיים, וקם הרב ואסר מטעם דהפמ"ג בסי' ק"י שפ"ד ס"ק ל"ז חולק
על הכו"פ בשם שט"מ וסובר דפריש הוי נדאי היתר מטעם דד' הנמכרין הוי נדאי היתר
ונשארו הב' רק ס"ט חד בחד.

עכ"ל שאלתו: תשובה הנה מה שדחה הפמ"ג דברי הכו"פ אין נראה פלל דכמו דבמעשר
לא נחשב נדאי ה"ה בכל התורה, דאם ה' בכל התורה פנדאי ממילא הוי עשירי נדאי,
ולמה לא יחשב בזה יותר מקל התורה, ובע"כ דבכל התורה הוי רק ספק, מיהו בלא"ה
אין בדברי הכו"פ סמיכה לנדון פנה חזא דברי התוס' שם בב"מ לא ס"ל פן ואיך נסמך
על זה לדינא על דברי היחיד, וגם בכמה דוכתי בש"ס משמע להיפוך, ואם פי בתשובתינו
בכמה דוכתי ישבנו זה מ"מ אין לסמוך על זה לדינא, ועוד והוא העיקר השיטה מקובצת
לא כתב רק בענין ביטול ברוב ושהוא כתב פן ליישב קושיות התוס' דלבטיל כ"א ברובא,
בזה פיון דנצטרף גם האיסור יחד ויהי' פולם מותרין, ביטול בזה הוי רק ספק רק דהתורה
התירה פיון דאחד יש בו איסור ואם נאמר דבטל ברוב יהי' מותר גם האיסור וברי
אתחזק איסורא וא"כ הוי נגד החזקה, ולכה ברוב נגד החזקה בזה ס"ל להשיטה מקובצת

דהוי רק ספק, אבל בענין דפריש מרובא פריש דהאחרון נאסר באמת ואין היתר רק דפריש.

כלל זה דפריש מרובא פריש ודאי הוא מטעם ודאי, והנשארים הם בספק איסור תורה. מיהו יש להביא ראיה ברורה דגם בפריש מרובא הוי ספק ממ"ש ביומא דף פ"ד דאין הולכין בפ"נ אחר הרוב כגון ט' נכרים וישאל אלא אחד וכו' עד הא דפריש פולו הא דפריש מקצתיהו, ולכאורה אין טעם בדבר ממ"נ אם גלה בתר רובא בפ"נ גם בפרש מקצתיהו יהי פו, ואם אין הולכין בפ"נ אחר הרוב גם פריש פולו יהי פו, ובע"כ הפונה פו דבפריש מקצתיהו אין רוב זה ודאי רק ספק וממילא נהי דבכל התורה הוי ספק פנה לקולא בפ"נ הוי להיפוך פיון דודאי פ"נ דוחה שבת א"כ פ"נ עדיף משבת, וא"כ אזלינן בתר פ"נ ולגבי פ"נ הוי קולא להיפוך לומר דהוי הרוב רק ספק ומפקחין אבל פירשו פולו אז הוי הרוב ודאי דלא הוי איקבע איסורא ולא נחשב כחזקה להיפוך כיון דניידי פולם אז הוי הרוב פודאי וממילא אין מחללין שבת וא"כ מוכח להדיא דבנשארו ב' במקום הקביעות לא נחשב הרוב פודאי והוי ס"ס ממש ולא פדעת הפמ"ג.

גם יש לצרף דעת הב"ח שהביא הש"ך בסי' ק"ט ס"ק י"ב דס"ל דאפי' בשלן בב' קדרות קודם שנודע התערובת מותר, וא"כ ס"ל דהביתול א"צ ידיעה וממילא נתבטל א"כ ה"נ אף דלא נודע עד שפירש כבר נתבטלו ממילא קודם שנודע וקודם שפירש, ועוד ראי' יותר דאיך מתיר הב"ח בפולו בב' קדרות קודם שנודע, יהי מותר רק זה שלקח בראשונה מן התערובת דהוי פירש וישנים האחרונים או אחד הנשארו באחרונה יהי אסור, ובע"כ דאף זה מצטרף להרוב לטעמא דידי' דלא בעינן ידיעה וכדאי הב"ח לסמוך עליו בהפ"מ וכבוד יו"ט, וגם מה שצידד ר"מ ע"פ החו"ד דכתב בסי' ק"י דקודם שנודע הספק לא נחשב פירש והנה סוף דבר יפה הורה ר"מ להקשיר, וביתר שאלותיו לא אשיבנו פי איני בקו הבריאה רק הראשונה למען לא יהי לו לבזו שח"ו האכיל טרפות חשתי ונתחזקתי להחיות את נפשו האומללה דברי ידידו וכו': והנה אחר פתבי זה נראה לדבר עוד מזה מסוגיא דזבחים פרק פל התערובת דקאמר שם בדר ע"ג ע"ב אמר רבא השתא דאמור רבנן לא לקרבו גזרה שפא יבואו י' פהנים ויקרבו בב"א וכו' א"ל ההוא מרבנן לרבא אלא מעתה מגיסא אסורה וכו' ייע"ש בפרש"י, וא"כ מוכח להדיא דאף דחזר ונתערב יחד כבר הותרה ומוכח דלא הוי ספק דאם הוי ספק פשחזרו ונתערבו יחד ליתסרו.

אף באמת זה אינו דמשם אין ראי'. ואדרבא משם ראי' להיפוך דהרי הוי ס"ד דרבא דאם חזרו ונתערבו אסורין ואם הוי ודאי למה יתסרו אם אח"כ נתערבו, ובע"כ דהוי ס"ל דהוי רק ספק, א"כ נהי דפריש אח"כ מגיסא אסורה היינו רק פיון דעכ"פ התורה התיירה ספק כזה אין סבא שיחזור ויאסר, אבל מ"מ מודה להס"ד דהוי רק ספק ומנין לומר דהדר מסבא קמיינתא לגמרי.

לכך העיקר דהוי רק ספק מה דאמרין פל דפריש כנלפע"ד נכון: תשובה ריא לק"מ זארנישני להחריף מו"ה שמואל אבא נ"י הנה דבר פלפולו קבלתי ואם פי איני בקו הבריאה גם אין ראשי עלי מפת איזה עיגום נפש כי זה ראשונה לכתוב לי ומבקש לשמוע דבר ממני פניתי מעט להשיבו, והנה שורש דבריו על דברי הרמ"א בסי' ק"י סעיף ז"יין

דְּכַתְּבֵי דְבָרִים הַחֲשׂוּבִין שְׁנִתְעַרְבֵי וְנֶאֱכַל אֶחָד מֵהֶם בְּשׂוּגַג דְּהֶאֱחָרִים מִן תְּרִין דְּמ"מ אֵין לְאָדָם א' לְאֶכְוֹל אֶת פְּוֹלָם, וְתַמָּה הַפְּר"ח דְּהָרִי בְּש"ס אֶמְרִינֵן דְּר"א אֹמֵר אִם קָרַב רֵאשׁ אֶחָד יִקְרָבוּ כָּל הָרֵאשִׁין.

וְהָרִי אֶכִּילַת מִזְבַּח הָיִי פֶּאֶכִּילַת אֶדָם וְאֶפ"ה מִתִּיר ר"א לְהַקְרִיב ב"ב, וְרו"מ פֶּאֶ לְדַחֲוֹת דְּבָרִי רֵאשִׁיתוֹ מִפְּחַ דְּהֶתֶם הָרֵאשׁ פִּינֵן דְּאֵינוּ בְּהַפְּשִׁט וְנִיתְוַח כְּמ"ש רש"י בְּזַבְּחִים דָּף פ"ה ע"ב בְּסוּפוֹ בְּמִשְׁנֵה דְּהַצְמֵר שְׁבָרָשִׁי כְּבָשִׁים פְּתַב שְׁם רש"י דְּהָרֵאשׁ אֵינוּ בְּכָלֵל הַפְּשִׁט וְנִיתְוַח, א"כ פִּינֵן דְּהָיִי בְּעוּרוֹ לֹא הָיִי חֵהֲר"ל וְכָטַל וְה"ה הָרְגָלִים, וְאַף דְּכַתְּבֵי הַרְמ"א בְּסִי' ק"ט דְּאַף בְּאֵינָה ר"ל אֵין לְאָדָם א' לְאֶכְוֹל אֶת פְּוֹלָם הֶתֶם מִיָּרִי דְּעִדְיִין הָאִיסוּר בְּעִין.

אֶבֶל פֶּאֶן כְּבָר נִקְרַב רֵאשׁ אֶחָד, גַּם אֲשַׁתְּמִיטְתִּיה דְּבָרִי הַתּוֹס' בְּזַבְּחִים דָּף ע"ד ד"ה רַב דְּאָמַר כְּר"א דְּכַתְּבוּ שְׁם דָּמֵן הַתּוֹרָה לְר"א אֶפְּלוּ חַד בְּחַד הִי בְּטַל א"נ הֶתֶם שְׂאֵנִי וְכו' עַכְתָּד. וְהִנֵּה בְּרֵאשׁ אֵנִי אֹמֵר שְׁמ"ש דְּזָה אֵינוּ דוֹמָה לְסִי' ק"ט דְּהֶתֶם עִדְיִין הָאִיסוּר בְּעִין זֶה אֵינוּ דְּהֶתֶם נְמִי הָרִי פִּינֵן דְּכַתְּבֵי הַרְמ"א דְּאֵין לְאָדָם א' לְאֶכְוֹל אֶת פְּוֹלָן, וְהָרִי פִּינֵן דְּכָבֵר אֶכֶל אַחַת יְהִי מִן תְּרִין אַח"כ לְאֶכְוֹל הַשְּׁנִי פִּינֵן דְּהָרֵאשׁוֹן כְּבָר נֶאֱכַל וְהָיִי כְּמוֹ הֶתֶם דְּקָרַב רֵאשׁ אֶחָד, וְאֵין לֹאמַר דְּכִנְנַת הַרְמ"א הָיִי דְּלַכְתְּחִלָּה אֵין לְאֶכְוֹל אֶחָד ע"ד שְׂיֵאֶכֶל אַח"כ גַּם הַשְּׂאָר, אֶבֶל הֶתֶם מִיָּרִי דְּעֵבֵר וְהַקְרִיב אֶחָד מִן תְּרִין הַשְּׂאָר, דֹּא"כ עַכ"פ הָיִי לִי לְהַרְמ"א לְכַתּוּב דָּאִם עֵבֵר וְאֶכֶל אֶחָד מִן תְּרִין הַשְּׂאָר וּמִלְשׁוֹנוֹ מִשְׁמַע דְּכָבֵל עֵנְיִן אִיסוּר לְאֶכְוֹל פְּוֹלָם אֶפִּי שְׁכָבֵר אֶכֶל אֶחָד, וְגַם מ"ש ר"מ דְּהֶתֶם שְׂאֵנִי דְּהָיִי בְּעוּרוֹ אֵינוּ נִכּוֹן דְּמָה בְּכָף הָרִי סוּף סוּף חֲזִינֵן דְּלֹא בְּטָלוּ, וְתַדְעַ דְּלָמָּה לֹא יִקְרָבוּ פְּוֹלָן לְרַבְּנָן וְגַם לָמָּה לְר"א דְּנִקְא בְּדִיעְבַד כְּשֶׁקָרַב רֵאשׁ אֶחָד דְּיִקְרָבוּ הַכָּל וְלָמָּה לֹא לְכַתְּחִלָּה וְכַע"כ דְּאִיסוּר לְכַתְּחִלָּה מִפְּחַ דְּהָיִי דְּבָר שְׁבָמְנֵן וְכַמ"ש הַתּוֹס' שְׁם וְא"כ בַּע"כ סוּף סוּף הָיִי מִדְּבָרִים הַחֲשׂוּבִין דְּאֵין בְּטָלִים וְכַמ"ש מִן תְּרִין פְּוֹלָם לְמִזְבַּח, וְכַמ"ש ר"מ דְּהוּא נִגְדַּד דְּבָרִי הַרְמ"א דְּכָבֵשׁ בְּעוּרוֹ בְּטַל לֹא דַק בְּזָה דְּדְבָר דְּהָיִי לְאֶכִּילַת אֶדָם פִּינֵן דְּאֵין דְּרַכּוֹ לְאֶכְוֹל כְּף וְהָיִי מִחֻסָּר מַעֲשֵׂה גְדוּל לְכָף לֹא הָיִי דְּבָר חֲשׂוּב, אֶבֶל לְמִזְבַּח פִּינֵן דְּמַקְרִיבִין אוֹתוֹ כְּף עִם הָעוּר א"כ אֵינוּ מִחֻסָּר מַעֲשֵׂה גְדוּל הָיִי כְּמוֹ לְאָדָם בְּלִי הָעוּר וְדו"ק.

וְגַם מ"ש ר"מ מִדְּבָרִי הַתּוֹס' דָּמֵן הַתּוֹרָה מִן תְּרִין חַד בְּחַד מַה בְּכָף אִיסוּר זֶה שְׁלַ הַרְמ"א הָיִי מִן הַתּוֹרָה זֶה וְדֹאִי אֵינוּ וְכִנְנַת הַרְמ"א הָיִי רַק מִדְּרַבְּנָן דְּנִרְאָה פֶּאֶכֶל אִיסוּר, א"כ מַה עֵנְיִן זֶה לְזָה מַה דָּמֵן הַתּוֹרָה בְּטַל חַד בְּחַד וּמַה לִּי זֶה אוּ מַה דְּבִשְׂאָר אִיסוּרִין בְּטַל חַד בְּתַרִי שְׁנִיָּהֶם בְּטָלִין מִן הַתּוֹרָה וְאֶעֱפ"כ מִדְּרַבְּנָן לֹא בְּטָלִי, וְכִינֵן דְּמִדְּרַבְּנָן לֹא בְּטָלִי אִיסוּר לְאֶחָד לְאֶכְוֹל אֶת פְּוֹלָן א"כ מַה לִּי מַה דָּמֵן הַתּוֹרָה מִן תְּרִין חַד בְּחַד אוּ חַד בְּתַרִי, וְאַף אֶעֱפ"כ אֶבְאָר אֶת דְּבָרִי יוֹתֵר כִּי בְּאֶמֶת דְּלִי לִי מְרַגְּנִיתָא דְּבָרִי הַתּוֹס' וְאֶשְׁכַּח מְרַגְּנִיתָא תּוֹתָא וְאֶסְבִּיר הַדְּבָר דְּבִשְׁלָמָא בְּחַד בְּתַרִי דְּאֵין לֹאמַר בְּזָה הַתּוֹרָה הַתִּירָה הָאִיסוּד דְּהָרִי צְרִיף בְּיִטּוּל וְאֵין הַקְיָתֵר רַק מִפְּחַ דְּהָאִיסוּר נִתְבְּטַל וְהָיִי כְּמֵאן דְּלִיתָא וְא"כ פִּינֵן דְּעִיקָר הַקְיָתֵר דְּבִיטּוּל הָיִי לֹאמַר כְּמֵאן דְּלִיתָא אוּ לֹאמַר דְּבָכָל חַד יֵשׁ לֹאמַר הַקְיָתֵר הוּא וּמִן הָרֹב הוּא, וְא"כ בְּאָדָם אֶחָד הָאוֹכֵל פְּוֹלָן הָרִי סוּף סוּף נִהְנָה גְרוּנוֹ מַג' חֲתִיכוֹת, וְא"כ אִיף נֶאֱמַר דְּהָיִי כְּמֵאן דְּלִיתָא, גַּם אִיף יֹאמַר דְּזָה שְׂאוֹכֵל מִן הָרֹב הוּא סוּף סוּף הָרִי אוֹכֵל אַחַת דְּאִיסוּרָא, לְכָף אִיסוּר לְאָדָם אֶחָד לְאֶכְוֹל אֶת פְּוֹלָן, אֶבֶל הִיכִי דְּגַלִּי קָרָא דְּמִן תְּרִין אֶפִּי חַד

בחד בזה בע"כ אינו מפת ביטול ברוב, רק דכל היכי דהוי ע"י תערוכת התורה התיירה
גוף האיסור וכינון דהתורה התיירה האיסור מה לי אחד מה לי ב' לכה אפי' אחד מותר
לאכול פולם, ובזה יש מקום לדבריו והנה אחר שהעירני לזה אף אני אענה חלקי בשוב
קושית הפר"ח בעז"ה ודברך פשוט ואמת נלפע"ד דנהי דאכילת מזבח נחשב כאכילת
אדם לענין זה שאני דלא מבעיא למ"ד בחולין ס"פ ג"ה דבמת הנאת מעיו אזלינן פשיטא
דלא דמי מזבח לאדם, ואפי' גם למ"ד במת הנאת גרונו אזלינן מיהא עכ"פ הנאת גרונו
בעינו ולכה בשלמא באכילת אדם דהוי הנאת גרונו ומעיו לכה מה בכה דבטל ברוב סוף
סוף נהנה בגרונו ומעיו מכולן ואח"כ כשאוכל המותר עדיין איפא הנאה מן הראשון והוי
כאכלן בב"א, אבל במזבח לא שייך הנאה, א"כ מה בכה שקרב הראשון פאן כבר פלה
וחלף והלך לו ובשעה שמקריב האי ליפא האי והוי כב' בני אדם, ועוד נראה לומר דיש
לומר הטעם דאדם אחד אסור לאכול את כולן הוא פעין דאמרין בפ' כל הזבחים דגזרינן
שפא יקח מן הקבוע, כן ה"נ גזרינן אם יאכלם אדם אחד אולי יאכל טרם שנאבד אחד
מהן אבל בשנים מדפרי אהדדי ולפ"ז תינח בעלמא אבל בכהנים זריזין הם לא חיישינן
שיטעו להקריב פולם טרם שנקרב אחד מהם, ואף דבזבחים אמרינן שפא יבאו יו"ד
כהנים בב"א הרי דגם בכהנים גזרינן כן, מ"מ יש לחלק עפ"י מ"ש בפסחים דף ל"ו דיש
לחלק בין מקום זריזין לשלא במקום זריזין א"כ יש לומר ה"נ דנהי דבכהנים נמי חיישינן
שפא יקח מן הקבוע היינו בבעלי חיים דהם בחוץ ואינו מקום זריזין אבל בנתערבו
איברים דהוי בפנים בזריזין ומקום זריזין לא חיישינן שיקרבו לכתחלה הפל ולכה מותר
להקריב פולם אבל בשאר אדם אסור לאחד לאכול פולם מה"ט שפא יבאו לאכלם במזיד
וא"ש.

ועוד הי' נראה לי עפ"י מש בכמה דוקתא בחיבורינו דיש שני מיני בטולין, יש ביטול דהוי
ביטול הגוף דהאיסור נחשב כמאן דליתא בעולם וכן הבאתי בחבורי בשם רש"י מנחות
שמבאר שם כן, ויש מקום לומר דהוי ביטול איסור דהאיסור נהפך להיתר.

ולפ"ז בכל האיסורין דאסורין אף להדיוט אין פח בהרוב להפוך האיסור להיתר ועיקר
הביטול הוי מפת דהאיסור בטל והוי כמאן דליתא א"כ מה"ט אסור לאדם אחד לאכול
את כולן דהרי סוף סוף נהנה גרונו מכולם, ואף האיסור בתוכו, ומה"ט אמרינן דטומאת
משא כמאן דאיתא דמא מפת דהנושא נושא ביחד, והרי סוף סוף נושא יותר גם הטמא
לכה לא שייך ביטול, אבל היכי דהאיסור נתבטל ונהפך להיתר יש לומר דאף אדם אחד
מותר לאכול פולם דמה בכה דאוכל פולם הרי האיסור הלך לו, ולפ"ז יש לומר דהני
איסורין דאסורין אפי' להדיוט ולא הותרו מפללם הם איסור חמור וא"א להרוב לבטל
מהם האיסור להיות נהפך להיתר, ואין הביטול רק לומר דהוי פאלו אינו בעולם בזה
אסור לאחד לאכול את פולם דהוי כמו טומאת משא דכמאן דאיתא דמא, אבל בדברים
דאין אסורין רק לגבוה כיון דהם מותרין להדיוט ואיסור ההקדש לבד חל עליו דאסור
רק לגבוה וכיון דהותר מפללו אצל הדיוט אז אם נתערב ברוב האיסור נהפך להיתר
ונעשה גופו מותר, ולכה אף דהוי כאדם אחד אין קפידא ודו"ק.

והנה אם נימא דלא פדעת התוס' בבכורות רק נאמר דטומאת משא דלא בטלה הוי מן
התורה, ולפ"ז נאמר דאדם אחד לאכול כולן נמי הוי מן התורה דהוי כמו טומאת משא

דכמאן דאיתא דמִיָּא ה'י מקום לַיִשְׁב קוֹשִׁיּוֹת הַתּוֹס' בְּנִבְחִים הַגָּ'ל דלמ"ל מום בָּם דְּהָא ע"י תַּעְרוֹבַת יִרְצו בלא"ה כָּל הָאִסוּר בְּטַל בְּרוּב, וּלְפִי הַגָּ'ל יְהִי נ"מ דְּנִהֵי דְבִטַל בְּרוּב הָרִי עכ"פ לְאַחַר לְאַכּוֹל הַפֶּל אָסוּר, וְאַכִּילַת מִזְבַּח הָרִי פְּאַכִּילַת אָדָם לְכַף גְּלִי קָרָא דְמוּם בָּם דַּע"י בְּיִטוּל גְּהַפְּהָ הָאִסוּר לְהִתֵּר וּמְתֵר לְהַקְרִיב בְּנִלְמָן מִן הַתּוֹרָה וּא"ש.

וְהִנֵּה עֵינֵי הָאֲמַת כַּמ"ש תַּחֲלָה דְבָנָה לָא דְמִיָּא אַכִּילַת מִזְבַּח לְאַכִּילַת אָדָם דְּהָרִי הַנָּאָת גְּרוּנוּ וּמַעְיּוֹ, וְכַעַת אַבְּאָר יוֹתֵר בַּעֲזָה"י דְּאִינוּ דוּמָה כָּלֵל זֶה לְזֶה, דְּגַבִּי הָאָדָם הָאוּכַל הָרִי הוּא מְוִזְקָר שְׁלֵא יֵאכַל אִסוּר וּלְכַף אִם אוֹכַל בְּנִלְמָן אָסוּר דְּהָרִי עכ"פ גְּהִנֵּה גְּרוּנוּ וּמַעְיּוֹ, אַבְּל כָּאֵן אָטוּ הָרִי הַמִּזְבַּח בַּר אֲזַהְרָה שְׁלֵא יְהִי נִקְרַב עָלָיו בְּעָלִי מוּמִין הַמִּזְבַּח אִינוּ בַּר אֲזַהְרָה, רַק הַפְּהֵן הַמִּקְרִיב אָסוּר שְׁלֵא יִקְרִיב בְּעָלִי מוּמִין, א"כ לָא מְבַעֲיָא אִם נִפְרָשׁ כְּוַנַּת ר"א מ"ש יִקְרְבוּ כָּל הָרְאִשִׁין כְּוַלֵּן ע"י ב' פְּהִינִים וְדַאי דַּא"ש דְּהָרִי כְּמוֹ בְּאָדָם דְּנִגְאַכַּל לְב' בְּנֵי אָדָם, אַף גַּם אִם הָרִי בְּכַהֵן א' נְמִי דוּמָה לְב', כִּיּוֹן דְּבִשְׁעָה שְׁמִקְרִיב אֵת זֶה אִינוּ מִקְרִיב אֵת זֶה, וּבְשִׁלְמָא בְּאַכִּילָה בְּשַׁעָה שְׁאוּכַל הַשְּׁנִי הָרִי הַנָּאָת גְּרוּנוּ וּמַעְיּוֹ גַּם מִן הָרְאִשׁוֹן, אַבְּל בְּזֶה כְּשִׁמְקְרִיב הַשְּׁנִי אֲזִיל כָּל הַמַּעֲשֵׂה הָרְאִשׁוֹן וְהָאִסוּר רַק עָלָיו וּבְזֶה כָּל הַקְּרָבָה הָרִי עֲנִין בַּפ"ע וְהָרִי כְּמוֹ בְּאַכִּילָה לְב' ב"א וּז"ב וְנִכּוֹן בַּעֲזָה"י, וּבְנִדּוֹן דִּין הַחוּו"ד בְּאָבָר הַנִּגְאַכַּד שְׁאֲבָרִים הִלְלוּ מְוִתְרִין וּשְׁאָר אַבְּרִים אַחֲרִים אָסוּרִין וְהִבִּיא רְאִיָּה מְנִקְרַב רֵאשׁ אַחַד וְכו' וְרו"מ דְּחָה רְאִיָּתוֹ עַפ"י דְּבָרֵי הַתּוֹס' הַגָּ'ל דְּמִן הַתּוֹרָה אֲפִילוּ חַד בְּחַד הִי מְוִתֵּר.

הִנֵּה מְלַבַּד דְּגַם בְּלִי רְאִיָּה זֶה הַדִּין נִכּוֹן בְּסִבְרָא וְהוּא דְּבָר פְּשׁוּט אַף גַּם רְאִיָּתוֹ נִכּוֹנָה, דְּמָה עֲנִין זֶה לְזֶה לְמָה שְׁמִן הַתּוֹרָה מְוִתֵּר חַד בְּחַד סוּף סוּף הָרִי עכ"פ מְדַרְבְּנֵן אָסוּר אִם לָא נִקְרַב אַחַד וְאֵעַפ"כ מוֹעִיל הַקְּרַבַּת אַחַד לְהִתֵּר וּשְׁאָר הָרְאִשִׁים וּשְׁאָר הָאֲבָרִים אָסוּרִין וּמוּכַח דִּין זֶה, מִיְהוּ בְּלֵא"ה לַפַּע"ד אִין זֶה רְאִיָּה, דְּמֵאֵן יִימַר דַּר"א מְיִירִי דְּנִתְעַרְבוּ גַּם שְׁאָר אַבְּרִים דְּלָמָּא מְיִירִי שְׁלֵא נִתְעַרְבוּ רַק הָרְאִשִׁים לְבַד וְלֵא יוֹתֵר.

מִיְהוּ הַדִּין שְׁלוֹ פְּשׁוּט וּמְסַתְּבַר בְּלִי רְאִיָּה, וּמ"ש רו"מ בְּשֵׁם הַפְּנִינִים מְאִירוֹת לְהַקְשׁוֹת עַל הַשִּׁי' שְׁכַתַּב דְּבִפְיִרְשׁ וְאֵח"פ נְאָכַד אָסוּר וְתַמָּה עָלָיו דְּהָרִי בְּקָרַב רֵאשׁ א' וְדַאי פְּיִרְשׁ וְאֵח"פ נִקְרַב וְכו'.

הִנֵּה שׁוּתָא דַּהַפ"מ לָא יִדְעָנָא מְאִי קְאָמַר דְּבִשְׁלְמָא כְּשִׁלְקַחוּ אָדָם לְהַקְרִיבוּ, כִּיּוֹן דְּמִתְחַלָּה לְקַחוּ כְּדִי לְהַקְרִיבוּ הָרִי חַד מַעֲשֵׂה וּכְאֵלוּ נִקְרַב מִיַּד דוּמָה לְמ"ש חַז"ל בַּפ"ג דְּקִידוּשִׁין כָּל שְׁבִידוֹ לָאוּ כְּמַחְסָר מַעֲשֵׂה דְמִי, וְהָרִי הִי יְדוּעַ שְׁלִקְחוּ כְּדִי לְהַקְרִיבוּ הָרִי חַד מַעֲשֵׂה וּבִידוֹ לְהַקְרִיבוּ הָרִי כְּאֵלוּ הַקְרִיבוּ מִיַּד, אַבְּל בְּנִדּוֹן הַשִּׁי' הָרִי אִינוּ מְוִתֵּר רַק בְּנִגְאַכַּל בְּשׁוּגַג אוּ נְפַל לֵימִם וְזֶה אִינוּ בְּיָדוּ, וְא"כ בְּשַׁעָה שְׁפִירְשׁ לָא נוֹדַע אִם יְהִי נְאָכַד אֵח"פ אוּ לָא, א"כ הָרִי ב' עֲנִינִים, לְכַף תִּיְקַף כְּשִׁפְיִרְשׁ שְׁלֵא הִי יְדִיעָה שְׁנִגְאַכַּד חַל עָלָיו הָאִסוּר בַּפ"ע וְלָא מְהִי אֵח"פ אַף שְׁנִגְאַכַּד וּז"ב לַפַּע"ד, הִנֵּה אֵת זֶה רְאִיָּתִי לְהַשִּׁיבוּ בְּקִצְרָה וְיוֹתֵר אִין פְּנֵאִי לְהַאֲרִיף, רַק לְעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ כְּתַבְתִּי זֶה הַמַּעַט אַעפ"כ אֲקוּהָ שְׁמִצְעָא בְּהֵם דְּבָרִים חַדְשִׁים תֵּן לְחַכְּם וְיִחַכְּם עוֹד.

דִּידוֹ הַטְּרוּד וְכו': תְּשׁוּבָה רִיב לְק' טַשְׁעַנְסַטְחוּב לְהַרְבּ הַחֲרִיף מו"ה חַיִּים מְשֵׁה נ"י. הִנֵּה עַל מַה שְׁהַעִיר עַל דְּבָרֵי הַר"ש מְקַבְּלוֹן שְׁהַקְשָׁה דִּיאָסְרוּ כָּל הָעוֹלָם בְּזִרְעָה מִפְּחַ נַחַל אִיתוֹן דְּמַשְׁמַע דַּס"ל דְּשִׁי' בְּיִטוּל קַרְקַע בְּקַרְקַע.

והביא בשם החו"ד שהקשה עליו משדה שצאבד בה קבר דמטמא מדאורייתא ולמה לא בטל. ומפרש"י גיטין דף נ"ד שפכת דנטיעה של ערלה לא בטל, ואני גברא חזינא ותויבתא לא חזינא, דהרי הר"ש בעצמו הרגיש בזה די"ל דהוי קבוע רק שפכת דכל דאין האיסור ניפר במקומו לא שייך קבוע ולפ"ז יש לומר דנדאי אם כל התערוכת ניפר במקומו אף דאין האיסור ניפר בפ"ע פנין דראינו כל התערוכת לפנינו והוי לי קבוע יש לו דין קבוע, והר"ש לא קאמר רק בנחל איתן דהרי התערוכת הוי בכל העולם והרי אין כל התערוכת לפנינו ויש לומר כל מה דהוי לפנינו הוי היתר והוי רק כעין פירש אהד מן הקבוע, יש לומר שפיר בזה פנין דאינו ניפר לא חשוב קבוע והוי כמו פירש, ועיין בחיבורי עין דמעה הנדפס מחדש בתשו' ג' מ"ש כעין זה בישוב קושיות הר"ש מקנינו, ולפמ"ש שם נדחין דברי החו"ד ייע"ש ועוד אני אומר דמה שהקשה משדה שצאבד בה קבר לק"מ די"ל דבשלמא בנחל איתן דהוי איסורו בגוף הקרקע מחמת עצמותו, ולכך זה הוי מין במינו עם שאר הקרקע לכך שפיר הקשה הר"ש דלבטיל ברוב אבל בקבר עיקר האיסור מפח המת הנקבר שם, וא"כ פנין דמת עצמו לא בטל דהוי באינו מינו עם הקרקע, וכיין דהמת נאסר בכל מקום שהוא גם העפר שעמו אסור דהעפר הוי כמוהו, דכיין דגוף האיסור אין לו ביטול גם כל מה דעמו לא בטל ונדון כמוהו.

והנה לדעתי יש ראיה להיפוך מן הש"ס דברכות דף כ' ע"ב דקאמר שם דרוב ארונות יש להם חלל טפח ומיעוט אין בהם חלל טפח וגזרו רבנן יש בהם אטו אין בהם ומשום כבוד הבריות לא גזרו.

וקשה אפתי עכ"פ נחוש שמא אלו אין בהם חלל טפח ואסור מן התורה. והנה לדעת הרמב"ם דספק תורה לקולא מן התורה הוי א"ש אבל להסוברים דהוי מן התורה לחומרא קשה.

ואין לדחות ולומר דמייברי דהוי רה"ר וספק טומאה ברה"ר טהור, זה אינו דהרי זה מייברי לענין טומאת פהו וזה הוי ספק איסור כמ"ש בספרי עין דמעה בשם הצ"ח והוא אמת, א"כ לא מבעיא אם הוי ברה"ר דקשה, רק גם אי הוי ברה"ר קשה דיהי' אסור מפח ספק תורה, ובע"כ מפח ביטול ברוב ומוכח דשייך ביטול בקרקע היכי דאינו ניפר אף באם הוי כולו לפנינו, ובע"כ צ"ל כתירוץ השני דשדה שצאבד בה קבר שאני דמין באינו מינו לא בטל, אבל כאן דהוי רק ארון בארון שפיר הוי מין במינו ובטל, וערוגה בין ערוגות שאני דהוי דבר חשוב ואינו בטל כמ"ש בחיבורי עין דמעה שם.

והנה ראיתי לרו"מ שרצה להיות דוחה ראיות החו"ד בשם אביו מפח דלכך עפרו מטמא באהל דהוי כעין טומאת משא, ואני תמה על עצמי איך עלה בלבי לומר כן, ורו"מ לא הרגיש בהסתירה הנגלה מאוד דהתם מייברי בנשא הפל ביחד והנבלה כאן במשא זה, בזה אמרינו דטומאת משא כמאן דאיתא דמאי ולא בטיל אבל בשדה שצאבד בה קבר אם ניטל מעפרה הרי אפשר שאין כאן עפר מן הקבר כלל, איך שייך לומר דהוי טומאת משא כמאן דאיתא או במאהיל על מקצת השדה הרי יש לומר דבמקום הזה ליפא קבר לכך לא דמאי לטומאת משא כלל, וז"ב ופשוט והנה ראיתי לרו"מ שרצה להביא ראיה דבקרקה לא שייך ביטול מסוגיא דאוננפרי ומדברי ר"ת בספר הישר בב"ק דף ס"ז שכתב דרוב אינן גזולות רק דהמיעוט הם גזולות, אלא משום דלמא אגלאי מלתא למפרע

דְּהוּי גְזִילָה אֲמָרִינֵן דְּלִגְזִיָּה אִינְהוּ וְכוּ', וְא"כ מ"ט לֹא בְּטֵל בְּרוּב וּבַע"כ דְּקַרְקַע לֹא בְּטֵל, וְהִנֵּה חֵס אֲנִי עַל עֲצָמֵי בְּרֵאִיָּה זֶה חֲדָא דְאֵטוּ מְשֻׁנְעָבֵד הֵר"ש מְקִינֹן לְדַבְרֵי ר"ת, וְדִלְמָא ס"ל לְהֵר"ש דְּהִרְבָּה הֵם גְּזוּלוֹת וְכִלְשׁוֹן הֵש"ס סְתָם עֲפֹ"ם גְּזִילֵי אֲרַעְתָּא נִינְהוּ וְלִשׁוֹן סְתָם מוֹרָה אֲפִילוּ יוֹתֵר מִן הִרְוּב פְּעִין שְׂאִיתָא בַּפ"ק דְּגִיטִין דְּקֶאֱמַר רַב בְּקִיאִין הֵם וְאֲפִילוּ לֵר"מ סְתָם סְפָרֵי דְדִינְיֵי מְגָמֵר גְּמִירֵי מוֹכַח דְּלִשׁוֹן סְתָם מוֹרָה יוֹתֵר מְרוּב בְּלָבָד, וְא"כ פִּינֵן דְּקֶאֱמַר סְתָם.

נְכָרֵי גְזִילֵי אֲרַעְתָּא נִינְהוּ מוֹכַח דְּהוּי יוֹתֵר מְרוּב, וְעכ"פ אִין הִכְרַח לְדַבְרֵי ר"ת. וְעוֹד אֲדַרְבָּא מְלִשׁוֹן סְפָר הַיֵּשֶׁר שְׁהַעֲתִיק ר'ו"מ מוֹכַח לְהִפּוּף דְּלִמ"ל לֹמַר דְּלִמָּא סוּף סוּף יֵהִי אֲגֵלָּאֵי מְלִתָּא לְמַפְרַע, בְּלֹאזָה פִּינֵן דִּישׁ בְּזָה חֲשֵׁשׁ גְּזֵל פְּסוּל לְמַצְנָה, וּבַע"כ דְּאֲדַרְבָּא אִם לֹא הָיָה חֲשֵׁשׁ שְׁסוּפֹו לְהִתְבָּרַר הִי' בְּטֵל בְּרוּב, וְאִזְ הוּי אֲזִלְנֵן בְּתֵר רַבָּא, רַק פִּינֵן דִּישׁ חֲשֵׁשׁ אוֹלֵי יֵהִי סוּפֹו לְהִתְבָּרַר וְיִהְיֵ' נִיפָר וּבְנִיפָר לֹא שְׂיִיף בִּיטוּל בְּרוּב וְלֹא לִילְף בְּתֵר רַבָּא וּלְכַף הוּי גְּנָאֵי לוֹ שְׂיִצָּא לְמַפְרַע בְּגֵזֵל.

וְעוֹד בַּר מִן דִּין וּמִן דִּין הָרִי מְמוּנָא לֹא בְּטֵיל, וּמ"ש ר'ו"מ דְּמוֹכַח בְּפִיצָה דְּהִיכִי דְאִין לוֹ בְּעֵלִים בְּטֵיל דְּבָרֵי תְמוּהִין דְּנֻדְאֵי חֲשֵׁשׁ אֲנוּנְפָרֵי הוּי בְּיֵשׁ לוֹ בְּעֵלִים דְאִם אִין לוֹ בְּעֵלִים הוּי הִפְקֵר, וּבַע"כ הִתְחַשֵּׁשׁ הוּי בְּשִׁבִיל אֵלוּ שְׂיֵשׁ לְהֵם בְּעֵלִים וְא"כ הוּי מְמוֹן מְשֵׁשׁ וְאִינוּ בְּטֵל וְנָה פְּשׁוּט.

וּמ"ש ר'ו"מ לִיֵּשֶׁב קִוְשִׁיּוֹת הֵר"ש מְקִינֹן מִפְּחַ מְאָמַר חֲז"ל דְּבָאוּ בָּהּ פְּרִיצִים וְחִזְקִלוּהּ וְהִאָרִיף קִצְתָּ בְּזָה וְדַבְרֵים תְּמוּהִין אָמַר דְּמָה עֲנִין הִקְדֵּשׁ לְאִסוּר מַה דְּהוּי אִסוּר בְּתוֹרַת הִקְדֵּשׁ פִּינֵן דְּהִקְדֵּשׁ שְׂיִיף בִּי' חִזְקִלוּ לְכַף גְּלִי קָרָא דָּגָם ע"י פְּרִיצִים נִתְחַלֵּל, אֲבָל אִסוּר הִנָּאָה ח"ו שְׂיִיף מוֹתֵר אִסוּרוֹ בְּמָה שְׂפָא לִיד נְכָרֵי, וְרֵאִיָּה קִצְתָּ מִמ"ש חֲז"ל בַּמַּס' ע"ז דָּף נ"ג דְּלְכַף אֲשֵׁרִיָּהֶם תִּשְׁרַפּוּן בְּאֵשׁ מִפְּחַ הֵנִי דְּבִהַדִּי עֲגָל דְּגִלִּי דְּעַתְּיָהוּ דְּנִיחָא לְהוּ וְקָשָׁה מַה בְּכַף הָרִי עכ"פ אַח"כ נִשְׁתַּמְשׁוּ בְּהֵם נְכָרִים נִימָא דְּנִתְחַלֵּל עַל יְדֵיהֶם, וּבַע"כ בְּאִסוּר לֹא אֲמָרִינֵן כֵּן, וְאִף שְׂפָתָב פְּעִין זֶה ר'ו"מ בְּשֵׁם סְפָר יָד אֲלִיָּהוּ לְעֲנִין הַמְצַבּוֹת שְׂגָנְבוּ הַגְּנָבִים, הִנֵּה סְפָר זֶה לֹא רֵאִיתִיו וְאִם מְבֹאָר בּוֹ כֵּן לֹא שְׂמִיעָא לִי פְּלוּמֵר לֹא ס"ל, וְכֵן מוֹכַח בַּפ"ה דַּע"ז דָּף ס"ב ע"ב דְּפָרִיף שְׁם וְלִקְבָרִינְהוּ מִי לֹא תְּנִי אֲחָד עֵץ שְׂנִתְלָה בּוֹ וְכוּ' וּמַהוּ פְּרִיף נִימָא דְּבָמַת אִין לְחוּשׁ דְּלִמָּא גְּנָבוּ אוֹתוֹ וְאִתּוֹ לִידִי תִקְלָה דְּהָרִי תִתְחַלֵּל פִּינֵן דְּבָאוּ בָּהּ פְּרִיצִים מִשָּׂא"כ בַּע"ז לֹא מְהַנִּי מַה שְׂיִבָּא לִידִי גְּנָבִים לְכַף חִזְקִישִׁינֵן דְּלִמָּא גְּנָבוּ אוֹתָהּ וְכוּ' בַּע"כ מוֹכַח דְּלֹא כְּסָפֵר הַנָּ"ל, וְאֲפִילוּ אִם נֹאמַר כְּדַבְרֵי אִין לְדַמוּת זֶה לְזֶה דִּי"ל דְּבִשְׂלִמָּא לְעֲנִין אִסוּר הִנָּאָה דְּמַת דִּילְפִינֵן שְׁם שְׁם מְעַגְלָה עֲרוּפָה, וּבְעַגְלָה עֲרוּפָה אֲמָרִינֵן כְּפָרָה כְּתִיב בָּהּ פְּקַדְשִׁים, וְלְכַף יֵשׁ לֹמַר דְּדִינָה פְּקַדְשִׁים לְכַף שְׂיִיף בִּי' חִזְקִלוּל הִיכִי דְּבָא לִידִי פְּרִיצִים וְא"כ ה"ה בְּמַת כֵּן, אֲבָל בְּנַחַל אִיתָן בּוֹ לֹא נֹאמַר כְּפָרָה וְהוּי רַק אִסוּר בְּעֵלְמָא ח"ו לֹמַר דְּבָמָה דְּבָא לִידִי נְכָרִים הוֹתֵר הָאִסוּר וּבְכָל אִסוּרֵי הִנָּאָה נִימָא כֵּן דְּכָבָא לִידִי גְּנָבִים מוֹתֵר הָאִסוּר דְּבָר זֶה מְבִיא לִידִי גִיחוּף.

סוּף דְּבָר כָּל דְּבָרֵי לֹא נִהִירִין לִי בְּזָה וְאִין לִי פְּנָאֵי לְהִאָרִיף יוֹתֵר בְּזָה. יְדִידוֹ וְכוּ': תְּשׁוּבָה רִיג לִק"ק הוֹסָאטִין לְהִרְבֵּי הַפּוֹפְלָג מו"ה מְנַחֵם מְעַנְדִּיל נ"י.

הנה ע"ד שאלתו ונ"ל הא דקיי"ל כל קבוע כמחצה על מחצה דמי ולא אזלינו בתר רובא אם לא אזלינו ג"כ בתר חזקה וקרוב, כיון דרוב עדיף משניהם, או דלמא כיון דקבוע חידוש הוא אין לה בו אלא חידוש וכו'.

הנה אתה הארכת בזה ואני כמעט לא עיינתי בפלפולך כלל כי אני מוטרד מאוד וגם אין דרכי להשיב על פלפול אפילו בימים הראשונים ומה גם עתה לעת זקנתי וחלש כחי גם רבו הטורדות, והנה לא הייתי משיב לה כלל אף היות דשליח לי על הוצאות הב"ד ופן ידמה שנתי עיני בממונו מוכרח אני להשיבו ושוב אי אפשר לבוא בידיים ריקנים לזה אכתוב לו פלפולת כל שהוא.

הנה בגוף הספק זה כבר הרגיש בו הכו"פ בסי' ק"י ס"ק ויין והפמ"ג בש"ד ס"ק י"ד מביאו אף תמוה לי איך במחכ"ת נעלם מהם דברי התוס' בב"ב פ"ב בסוגיא דנפול שיקשו שם למה אינו מוכיח הש"ס דרוב וקרוב הולכין אחר הרוב מט' חגיגות וכו' ובנמצא הלא אחר הרוב, ומשמע אפילו נמצא סמוך למקום הנבלה ייע"ש, וא"כ לפי דבריהם דסיפא דנמצא מיירי בכל ענין אפילו נמצא סמוך לחגיגות הטורפה א"כ ממילא ברשיא בלקח מאחת מהם ואינו יודע מאיזה מהם לקח מיירי נמי בכל ענין אפילו נמצא עומד סמוך להכשרה כעין הספק של הכו"פ א"כ מוכח דדין קבוע שייך גם בקרוב, וגם מסיפא גופא דתנא ובנמצא הלא אחר הרוב ולא תנא ובנמצא מותר מוכח דמ"ל להפוך דאם הוי רוב גלות אסורה ומיירי אפילו נמצא סמוך לכשרה וטעמא דנמצא הא בלקח לא היינו הולכין אחר הרוב אף דהוי סמוך לאחד מהם ומוכח דגם בקרוב מהני קבוע, ולא מבעיא לתירוץ קמא של התוס' שם דט' חגיגות הוי קורבא דמוכח ודאי דהוי ראיה מדברי התוס', אפ"ל גם לפי תירוץ שני דהוי קורבא דלא מוכח נמי הוי ראיה, כיון דעכ"פ מוכח דבקרובא דלא מוכח מהני סברת קבוע ונהרי התוס' לקמן גבי מצאו בין ב' שוככין פתבו דזה הוי קורבא דלא מוכח יע"ש, ואעפ"כ מוכיח הש"ס מזה דקרוב עדיף, א"כ מוכח דאף בקורבא דלא מוכח מהני עכ"פ אף לדין בליכא רוב.

הרי מוכח דקורבא דלא מוכח נמי הוי לו דין קרוב, ואעפ"כ מוכח מט' חגיגות דקבוע מבטל הקורבא, א"כ מוכח דלא אמרינן אין לה בו אלא חידושו רק נלמוד מכ"ש מרוב א"כ ה"ה נמי קורבא דמוכח לדין דקיי"ל רוב עדיף מקורבא דמוכח גם זה דקבוע מבטל הקורבא.

והנה בזה י"ל על נכון בעזה"י מה שיקשו התוס' שם גבי מצאו בין ב' שוככין דאיך הוי ס"ד דמיירי בנפיש א"כ איך תנא מחצה על מחצה יחלוקו, ונדחקו דהוי מצוי למימר ולטעמיה.

ולפי הנ"ל יהי' א"ש. דהנה יש לומר דבאמת קנים הללו יש להם דין קבוע כי אף דאמרינן בגזיר דף י"ב דקון הוי מידי דנייד ולא הוי קבוע, היינו באינו מדדה אבל כיון דמוקי לה במדדיו, וכל המדדה אילו מדדה יותר מתמשים אמה, גם כל מה דהדר ונחזי לקניניה מדדה, ואם לאו אינו מדדה, א"כ דומה לאשה דאמרינן בגזיר שם דהוי קבוע מפת דהדרא לנחוחתא ייע"ש והבן, א"כ הוי סוגיות הש"ס כה, דהוי ס"ד בנפיש רק אם לא הוי קרוב אז כיון דהוי קבוע הוי כמע"מ, אף כיון דהוי קרוב וא"כ אם קרוב עדיף מרוב ודאי בטל הקביעות וכיון דבטל הקביעות בטל נמי לגבי הרוב ושפיר פריה לילך בתר רובא דאיכא

אחרוני דנפישא אָבֿל בְּמַחְצָה עַל מַחְצָה דְּלִיפָא קְרוֹב שׁוֹב לָא מְהַי אַף דְּהוּי חֲדָא רַנְפָא כִּינּוּ דְּהוּי קְבוּעַ.

וּגַם א"צ לֹמַר דְּהַקְרוֹב מְבַטֵּל הַקְבִיעוּת לְגַבִּי הָרוֹב דְּבִלֵּא"ה א"ש דְּזֵה עֲצָמוּ הוֹכַחַת הַש"ס דְּלָמָּה קְרוֹב לְזֵה שְׁלוֹ הָרִי אִיפָא אַחְרוֹת דְּנַפִּישֵׁי, מַהוּ אַמְרַת דְּהוּי קְבוּעַ א"כ מְזֵה עֲצָמוּ מוֹכַח דְּקְרוֹב עֲדִיף, וְלִכְּךָ נְהִי דְּהַקְבוּעַ מְבַטֵּל הָרוֹב מ"מ אֵת הַקְרוֹב אִינוּ מְבַטֵּל דְּקְרוֹב עֲדִיף, אָבֿל אִם רוֹב עֲדִיף א"כ אִם קְבוּעַ מְבַטֵּל הָרוֹב מ"כ"ש הַקְרוֹב א"כ מ"מ"נ אִם יֵשׁ לְהֵם דִּין קְבוּעַ א"כ לְמָּה אֲזִלִּינוּ בְּתַר קְרוֹב בַּע"כ דְּקְרוֹב עֲדִיף.

וְאִם אִין לְהֵם דִּין קְבוּעַ א"כ גַּלְף בְּתַר רוֹב וּמ"מ"נ זֵה מוֹכַח דְּקְרוֹב עֲדִיף מְרוֹב אָבֿל מְמַחְצָה עַל מַחְצָה לָא קָשָׁה דִּי"ל דִּישׁ לְהֵם דִּין קְבוּעַ, וְלִכְּךָ לָא מְהַי רוֹב, וְא"כ מְמִילָא מוֹכַח לְדִידוּ דְּרוֹב עֲדִיף אֲזִי כִּינּוּ דְּקְבוּעַ מְבַטֵּל הָרוֹב מ"כ"ש הַקְרוֹב וּמ"כ"ש הַחֲזָקָה, הִנֵּה אֵת זֵה עֲלָה בְּרַעְיוֹנֵי לְפּוֹם רְהִיטָא כְּדִי שְׁלֵא לְהַשִּׁיבוּ בְּיָדִים רִיקָנִים וְיִוֹתַר אִין פְּנָאֵי לְהַאֲרִיף, דְּבָרֵי יְדִידוּ וְכו': תְּשׁוּבָה רִיד לְהַרְבּ מו"ה דוֹב בְּעַרְיֵשׁ סְג"ל אב"ד ד"ק יָאֲנוּב.

ע"ד שְׁאַלְתּוּ וְז"ל בְּמַעְיָיִן שְׁנַפֵּל לְתוֹכוּ דְּבָר טָמֵא וְנִטְבַּע שְׁם בְּהַמְעָיִן וְנִשְׁתַּהֲא שְׁם יוֹתַר מִמַּעַל"ע, וְלֵא הָיָה שְׁשִׁים בְּמִים שֶׁל הַמְעָיִן נֶגֶד הַדְּבָר טָמֵא וְכִמְהָ ב"א שְׁאַבוּ מִן הַמִּים הַהוּא וּבְשָׁלוּ בּוּ תְּבַשְׁלִין, וְגַם אָפוּ לְחֵם מִן הַמִּים.

עכ"ל שְׁאַלְתּוּ. וְהִנֵּה דַעַת רו"מ לְהִתַּר מִפְּחַ דַּעַת הַמַּתִּירִין בְּמַעְיָיִן אַף לְאָדָם לְטַבּוֹל בַּכ"ש מִפְּחַ דְּאַרְעָא חֲלָחוּלִי מְחֻלָּחַל, וְא"כ אִם מוֹעִיל הַצִּירוּף לְטַבּוֹל בּוּ אָדָם מְהַי לְבַטֵּל בְּשִׁשִׁים ג"כ, וְאַפְּי' לְהַמְחִירִין שְׁם הִיָּנוּ רַק לְטַבּוֹל דְּבַעֲיָנוּ שְׁיִהִיו אַרְבָּעִים סָאָה בְּיַחַד אָבֿל לְבַטֵּל בְּסִמָּ"ף לָא בְּעִינּוּ בְּיַחַד עַכְתָּ"ד.

וְהִנֵּה דִימָּה ב' עֲנִינִים נִפְרָדִים, וּבְכַאֲמַת הוּא לְהִיפּוּף דְּנִדְאֵי אִינוּ מַצְטַרְף. דְּבַשְׁלָמָא הָתָם דְּהַעֲיָקַר תְּלוּי בְּגוּף הַדְּבָר שְׁיִהִיו אַרְבָּעִים סָאָה בְּיַחַד, אֲזִי בְּגוּף הַדְּבָר כִּינּוּ דְּחֻלָּחוּלִי.

מְחֻלָּחַל הוּי צִירוּף אָבֿל לְעַנְיָן בְּיַטוּל בְּסִמָּ"ף בְּזֵה אִינוּ תְּלוּי בְּגוּף הַדְּבָר רַק בְּבִיטוּל טַעַם שְׁהַטַּעַם יִתְפַּשֵּׁט בְּכָל הַחֲתִיכָה, וּבְזֵה בְּעִינּוּ שְׁיִהִיָּה כָּל הַחֲתִיכָה חָם, דְּאִם מְקַצְתּוּ צוּגְנ אִינוּ מִתְפַּשֵּׁט בּוּ הַטַּעַם וְכִמְפּוֹרֵשׁ בַּש"ע ס' ס'ט וְעִינּוּ וְס' ק"ה דְּבַחֲתִיכָה שְׁחֲצִיָּה בְּתוּף הַצִּיר וְחֲצִיָּה חוּץ לְצִיר זֵה מַה שְׁהוּי חוּץ לְצִיר אִינוּ נֶאֱסַר מִפְּחַ הַכְּבִישָׁה וּבַע"כ מִפְּחַ דְּבִאֲוֹכָל לָא אֲמַרִּינוּ חָם מְקַצְתּוּ חָם כְּלוּל וְה"ה בְּכָלִי חָרָס לָא אֲמַרִּינוּ חָם מְקַצְתּוּ חָם כְּלוּל וְא"כ אִין הַטַּעַם מַה שְׁבְּתוּף הַכְּבִישָׁה מִתְפַּשֵּׁט לְמַה שְׁחוּץ לְכְּבִישָׁה, א"כ ה"נ מַה בְּכָף דְּהוּי גוּף אֲחַד מ"מ כִּינּוּ דְּאִינוּ בְּיַחַד מִמֶּשׁ וְהַאֲרִץ מְפָסִיק נְהִי דְּזֵה שְׁנֹכְבֵשׁ בּוּ יוֹם שְׁלָם הוּי חָם וְהוּי כְּבוּשׁ מ"מ זֵה דְּהוּי בְּמָקוֹם אַחַר אִינוּ חָם, וְאַף בְּאֲוֹכָל דְּהוּי גוּף אֲחַד מִמֶּשׁ וְיִבֵּשׁ לָא אֲמַרִּינוּ חָם מְקַצְתּוּ חָם כְּלוּל מ"כ"ש בְּדְבָר לַח צוּגְנ וּמִים דְּרַכְּנָן לְהַתְקַרֵּר דְּלֵא אֲמַרִּינוּ בְּזֵה חָם מְקַצְתּוּ חָם כְּלוּל, וְאִינוּ דוּמָה לְכְּבוּשׁ בְּכָלִי אֲחַד בְּמִים רַבִּים, דְּהָתָם לִיפָא דְּבָר הַמְפָסִיק כְּלָל וְלִיפָא דְּבָר הַמְקַרֵּר אָבֿל כָּאֵן דְּהַקְרַע מְפָסִיק וְאִיפָא דְּפָנוּת הַמְקַרְרוֹת וְגַם הוּלְף דְּרַף הַקְרַע, וְהָרִי אֲפִילוּ בְּנֻחַל ע"ג פִּירָה כְּתַב הַש"ף דְּהַפִּירָה מְקַרֵּר וְאִין לוֹ דִּין עָרוּי מ"כ"ש בְּקַרְקַע כְּהַנְּ"ל דְּהוּי רַק מִפְּחַ חֲלָחוּלִי מְחֻלָּחַל דְּהַקְרַע הַמְפָסִיק מְקַרֵּר אוֹתוֹ וְאִין כַּח בְּהַטַּעַם לְהַתְפַּשֵּׁט מִן חָם אֶל הַצּוּגְנ.

ואדברא הרי דעת כמה דאף להטביל לא הוי חבור, א"כ אף המתירין היינו רק לענון חבור הגוף, אבל לא לומר ביה חם מקצתו חם פולו להיות הטעם מתפשט בכל המים רק הטעם נשאר במעט המים שהוי כבוש בו בלי הפסק קרקע וז"ב לפע"ד.

אף מ"מ באמת מותר מטעם אחר מ"ש זה כמה שנים בחבורי כמה פעמים לענון חמץ בבאר די"ל כיון דבא מן המעיין א"כ כל פעם מושג מן המעיין מים בצונן א"כ מקררין המים הקדשים את שהיו מכבד, והרי אפ"י בכבוש בכלי אם הוסיפו בתוך מעט לעת מים צוננין לא הוי ליה כבוש וא"כ בזה נמי כיון דבתוך מעל"ע באו מים קדשים מן המעיין, ובפרט ע"י השאיבה נתוסף כל פעם מים קדשים אין לו דין כבוש כלל וזה היתר נכון לפענ"ד ויכול להורות היתר בזה.

ויותר אין להאריך בזה מחמת טרדה. דברי ידידו וכו': תשובה רטו לק"ק טארנפאל להרב מו"ה ראובן ראפפורט.

הנה ע"ד מכתבו לולי ששלח לי מארק לי לא הייתי משיבו כלל, כי אינו כדי להשיב על דבר קטן בזה, רק ששלח לי מארק פן ידמה שאני מחזיק בשלו לזה אני משיבו. והנה ע"ד שאלתו בכתב בצלים בספין של בשר על טעליר חלב או להיפוך, הנה אני מורה תמיד שהיא טרפה, ונדאי שנייה בזה דוחקא אם דוחק הבצלים על הטעליר, ומ"ש אתה ראיה מסי' ס"ד מש"ק ס"ק י"ד שכתב דהא דמנקרים אין להם ספין מיוחד שאינו חותך אלא גורר, ה"מ שאני כיון דאינו דבר חריף, ואף אם הוי דוחקא אין בו איסור רק לכתחלה בזה לא התמירו רק בחותך ממש ולא בגורר.

אבל היכי דהוי איסור ממש אף זה הוי דוחקא, ובפרט דהתם בחלב כיון דהוא רך ואינו צריך לעשותו בכח לא נקרא דוחקא, אבל בחותך דבר קשה, כיון דצריך לעשותו בכח, ונדאי הוי דוחקא, ויפה הבאת ראיה מדברי הפמ"ג סי' ס"ט בגורר מלח בספין חלב, ולכך לדעתי נדאי הבצלים והספין טרפה, ואין כאן ענין לסברת דאינו מפליט ומבליע כאחד, דכאן בדבר גוש ועב בתחלת החתיכה הוא פולט ובסוף מבליע, ובפרט בהרבה פעמים, והרי הט"ז בסי' צ"ה ס"ק י"ב כתב בשם או"ה לענון טעליר אף דהוי כ"ש דע"י עירות הרבה בלע בכולו, א"כ ה"נ ע"י חתיכות הרבה מפליט ומבליע, וגם בחתך פ"א דבר גוש נמי אסור מטעם שכתבתי תחלה וכן אני מורה תמיד.

יותר אין להאריך בזה. דברי ידידו וכו': תשובה רטז להרב החריף מו"ה גדלי' בק"ק ליפוויץ.

ע"ד שאלתו וז"ל שתי נשים שחטו חמשה אוננות והסירו העורות והשונן מעליהם והניחום במקום אחד ומלחם אח"כ ומהחמשה אוננות מקרו אחד וד' נשאים במקומן ואח"כ נודע בדקין של אחד מהם נקב בענון שהי' ניקב מחיים והיו נדאי טרפה בלי שום ספק ועמד המורה והכשיר השונן מטעם פירש קונדם שנולד הספק ולפ"ד הוא טרפה וכו'.

ע"כ לשון השאלה. תשובה.

הנה רו"מ האריך בזה קצת ואני לא אעשה פן כי אני חלש כח וקצת מותר ואין דרכי לפלפל בשום דברי השואל לא בגין רמות רוחא רק מחמת הטרדה ואשיבהו רק בקצרה

לדינא, הנה הדין עם ר"מ שהשומן טרפה ולא טב הורה המורה, אף רק ממקצת טעמי' ר"מ אף לא בכולן כי בכמה דברים יש בדברי ר"מ דברים שאין בהם הבנה והיפוף השכל והאמת רק לא אאריך בזה מטעמים הנ"ל.

והנה טרם פל אנדיע לו מה שפכל דבריו קרא לזה קבוע דרבנן, הנה זה אינו פכל אופן כי אם הנה המעשה שלקחו מפולן תחלה הבני מעינים, ואח"כ פקרו מהם השומן אז שפיר הוי תערוכת חתיכות פינון דלא הי' אפשר עוד לברר מי הטרפה אז הוי רק קבוע דרבנן, אבל אם הוי פורקין השומן בעוד הבני מעינים בתוכן פינון דהוי אפשר לברר עוד מי האיסור אם הי' בודק כל אחת אז נחשב פניפך האיסור בפ"ע ואין פאן תערוכת חתיכות הוי קבוע דאורייתא.

פן מבואר בספרי טוב טעם ודעת הנדפס בסי' ק"י ומצאתי סמוך לדברינו בכו"פ ושמ' הארכתי בזה בעז"י, והנה אם לדונם השומן פפירש, ורו"מ פכת בשם ספר אחד דאם לקחו ממקום למקום לא הוי פפירש פינון דהדרה לעשות פו, הנה דבר זה לא ראיתי, ולכאורה הוא דבר שאין מסתבר דמה בכך דדרה פה הרי פינון דבזה מותר פירש לפנינו ואפילו לקחו בכונה הוי פירש מה בכך אם הוי הדרה פה או לא, סוף סוף הוי פירש מן הקביעות החתיכות, אף לכאורה הי' נראה לי להסביר טעמו דהרי קיי"ל דאפילו אחד בבית ואחד בעליה מצטרפין לבטל, וא"כ אם הוי צריה לנו לצרף זה השומן אל מקום האנויות לבטל ברוב הוי מצטרפין והוי נחשבין לאחדים, א"כ איה גלף פתר קולא דסתרי אהדדי, לענין פירש יחשב פירש, ולענין צירוף לבטל יחשב פחדא.

והנה אחר הישוב נראה בעז"ה דבזה יהיו פליגי רש"י ותוס' בפ"ק דפסחים דף ט' גבי ט' צבורין של מצה ואחד של חמץ ובא עכבר ושקל היינו ט' חניות, פירש ואתא עכבר ושקל היינו סיפא, וזה לשון רש"י שם פירש פרוסה מן הצבורים לאחת מן הזויות ולא ידענא להי מיניהו פירש ואתא עכבר ושקל ונכנס לבית וכו', והנה פינון דכתב רש"י לאחת מן הזויות מוכח דאף באותו בית הוי פירש, אף באמת זה ליתא דהתם אח"כ נטלו העכבר ונכנס לבית לקח פתר בסוף אזלינן דהעכבר הוליכו לבית אחר לקח הוי פפירש, ולפ"ז אדרבא יש להוכיח להיפוף מן הש"ס, דאם פירש לאחד מן הזויות הוי פירש למה לי נטילת העכבר בלא זה יש לדון פינון דפירש א"כ כל דפריש מרובא פריש ומותר ולמ"ל נטילת העכבר ולבית אחר.

בע"כ מוכח דפירש באותו בית לא נחשב פירש, אף זה יהי' לשיטת התוס' דמפרשי דלענין אכילה מבעיא לי' א"כ קשה שפיר למה לי נטילת העכבר הרי בלא"ה פינון דפירש מותר, בע"כ יהי' מוכח דפירש באותו בית לא הוי פירש, ולכך בענין נטילת העכבר, אף רש"י דמפרש ליה לענין בדיקה קשה באמת למה לא פירש לענין אכילה דהרי נ"מ גם לאכילה, ובע"כ דס"ל דבאותו חדר נמי נחשב פירש, וא"כ אם לענין אכילה למ"ל נטילת העכבר בע"כ מייירי לענין בדיקה, ובזה בענין נוקא נטילת העכבר פדי אם חייב לבדוק אחריו או לא, ויהי' בזה פלוגתת רש"י ותוס', אף פד דייקנין גם לרש"י יהי' מוכח דבאותו בית לא נחשב פירש, דלמה נקט רש"י דהעכבר נכנס לבית הרי יש לומר דנ"מ לאותו חדר עצמו אם פכר הי' בדוק ומה בכך שהי' בו צבור של חמץ ידוע מ"מ פינון דכבר בדקו די, ואף פינון דהעכבר נטלו ואולי נחבא באיזה חור לקח שייך לספק אם בעי בדיקה או

לא ולמה לי נכנס לבית בע"כ דס"ל דבאותו בית לא נחשב פירש ואינו דומה לסיפא דט' חגיגות דהתם הלה למקום אחר לכה מפרש דנכנס לבית אחר, וא"כ מוכח מכל זה דפירש באותו חדר לא נחשב פירש, מיהו באמת פד דייקינו אין משם ראיה, דהתם פינו דהוי קבוע דאורייתא א"כ לא מהני פירש לפנינו ועיין בתוס' שם דפירשו דמייירי דפירש לפנינו.

לכה יש לומר דגם באותו בית הוי פפירש לפנינו לכה בעיניו בית אחר, אבל בקבוע דרבנן פינו דמהני אפי' בלקח בעצמו מן הקבוע מכ"ש דמהני פירש באותו בית. מיהו באמת נראה להסכים דבאותו בית לא נחשב פירש מטעם הנ"ל דהוי סתרי אהדדי.

והנה מ"ש ר"מ דאף דמבואר בסי' ק"י סעיף ה' דפירש מהני מ"מ בעי ביטול אח"כ חס להזכיר שגיאה זו, ולא ידעתי איך עלה בלבו לומר דבר זה, ומה שראה בבאר הגולה סי' ק"י סעיף ה' שכתב באות ח' וז"ל פירו' והוי פדין יבש ביבש דחד בתרי בטל עכ"ל, והבין ר"מ פנונתו דבעי עוד ביטול חס להזכיר זה רק פנונתו לינישב למה בסעיף ד' לא מהני בלקח קודם שנולד הספק וכאן מהני לכה פתב דכאן הטעם דבזה אוקמיהו אדינא דמן התורה יבש ביבש חד בתרי בטל וא"כ כבר נתבטל תחלה, גם קשה לו למה בלח בלח שהיה עם רוטב ונתיכות נמי נימא כל דפריש מרובא פריש לכה מפרש דהיתר זה אינו רק ביבש ביבש פינו דכבר נתבטל ברוב, ואין חשש רק מפח דברים החשובין, והיכי דכבר פירש אוקמיהו אדינא פינו דכבר נתבטל ברוב, ולכה אינו דומה לדין ד' דשם הוי קבוע דאורייתא במקומו ולא נתבטל לכה לא מהני פירש לפנינו, אבל חס להזכיר לומר דבעי אח"כ עוד ביטול.

מיהו פאן נדאי מדינא אסור השומן אפי' אי נימא דפירש באותו בית הוי פירש מ"מ פאן פינו דאח"כ נתערבו השומן מכולם יחד ונהרי הי' בתוכו אחת טרפה א"כ חזרו ונאסרו, ואפי' אי נימא דשומן אנוז לא הוי חהר"ל, מ"מ פינו דנמלחו קודם שנודע התערובת הוי פמו נתבטלו יחד קודם שנודע דאף לדעת הרמ"א בסי' ק"ט אסורין וה"ה במליחה דאנו קיי"ל במליחה בסמ"ך ובפרט בדבר שמן לכה שלא פדת הורה המורה להיתר בזה ויותר אין לי פנאי להאריך: ובגדון שאלה השניה בליל ש"ק טבלו נשים הרבה טבילה בזמנה ובעליהן בעיר ולאחר טבילתן פמו חצי שעה אירע שמדדו המקנה ונמצא חסר שיעור זרת האמור בש"ע ערך טפח והיה מים בו ב' פעמים מ"ס ונכרים הרבה היו שם שבאו לרחוץ בבית המרחץ אחר טבילת הנשים ולכ"א הי' ספל מלא מים חוץ ממה ששפכו ששאבו מהמקנה, והבלן התנצל שבעת טבילת הנשים היה בו שיעור הנ"ל, אף הנכרים השאיבו.

ואסר המורה הנ"ל כל הנשים לבעליהן, ולמחר ביום ש"ק נפלה המקנה עד שלא הי' אפשר עוד שיחזרו ויטבלו וכה עמדה המקנה ימים רבים וביטל אתהו מפ"ו עד תיקון המקנה עכ"ל השאלה: תשובה הנה הוראה זו קשה מן הראשונה, ורואה אני שמורה הנה מתיר האיסור ואוסר המותר פי הוראה זו יש בה פמה טעותים, הראשון הרי נקרא לנערה ונשאלה את פיה, הרי הנשים הרגישו פמה עלה המים להסונאמנין על עצמן ואם אין יודעין הרי הבלן אומר פן ויש לו נאמנות באיסורין דאף הנוגע פשר באיסורין ובר מן דין הרי מפירש בהל' מקוואות סי' ר"א סעיף ס"ו דאינו רק לכתחלה, ובדיעבד מהני

אפי' אם אינו מגיע למעלה מטִיבורה, וְהַמִּזְרָה לֹא רָאָה רַק בְּסִי קצ"ח וְלֹא רָאָה בְּרַמ"א סִי ר"א הַג"ל דְּאֵינוּ רַק לְכַתְּחִלָּה, וְאַפְּלִי אִם הִי אִפְּלִי בְּדִיעֵבֶד נְמִי לֹא הָיָה בְּזָה חֲשֵׁשׁ פִּינּוּ דְהַנְּכָרִים שְׁאָבוּ מִמֶּנָּה הַרְבֵּה וְקִי"ל תּוֹלִין בְּמִצְוֵי בֵּין לְהַקְל בֵּין לְהַחֲמִיר, וְעוֹד אַף לּוּלִי זֶה פִּינּוּ דַעֲכ"פ יֵשׁ לוֹמֵר דְּהַשְׁתָּא הוּא דְנַחְסֵר, א"כ נְהִי דְקִי"ל בְּמִקְנָה שְׁנַמְדָּד וְנִמְצָא חֶסֶר כֹּל טְהוֹרוֹת שְׁנַעֲשׂוּ ע"ג טְמָאוֹת הֵינּוּ בְּאִיסוּר תּוֹרָה אֲבָל פֶּאן אִי נִימָא דְבַעֲיָנוּ אִפְּלִי בְּדִיעֵבֶד זָרָת לְמַעְלָה מ"מ הֵינּוּ רַק דְרַבְּנָן, וְגַם אֵינוּ דְרַבְּנָן מִמֶּשׁ רַק חֲנוּמְרַת אַחֲרוּנִים דְמֵאַמְרֵי מְלֵא אֲמַרִּינוּ בִּשְׁ"ס בְּמִים שְׁכָל גּוֹפָה עוֹלָה בְּהֵם וְשִׁיעֲרוּ חו"ל אַרְבַּעִים סָאָה, הָרִי שְׁמֵן הַתּוֹרָה דִּי אַרְבַּעִים סָאָה וְלֹא יוֹתֵר, וְא"כ פִּינּוּ דְהֵי רַק דְרַבְּנָן, א"כ לֹא מִבְּעֵינָא לְפִי מָה שְׁהִבִּינוּ הָאֲחֲרוּנִים מִדַּעַת הַר"ש בַּפ"ב דְמִקְנוּאוֹת דְהִיכִי דִינְצָאָה מֵאִיסוּר תּוֹרָה, אַף מְדַרְבְּנָן לֹא אֲזַלִּינוּ בְּתַר חֲזָקָה פְּשִׁיטָא דְכָאן רָאוּי לוֹמֵר הַעֲמַד מִקְנָה עַל חֲזָקָתוֹ שֶׁהִי בּוֹ תַחֲלָה זָרָת לְמַעְלָה מֵהַ אֲמַרְתָּ אֲדַרְבָּא הַעֲמַד טְמָא עַל חֲזָקָתוֹ וְאִימּוֹר לֹא טָבֵל, הָרִי הַטְּמָא יֵצֵא מִחֲזָקָתוֹ, דְמֵן הַתּוֹרָה הוּא טְהוֹר וְא"כ אֵין לוֹ חֲזָקָת טְוִמָאָה, וְהַמִּקְנָה לֹא יֵצֵא מִחֲזָקָתוֹ.

וְאַף גַּם אִי נִימָא פּוֹנָה אַחֲרַת בַּהַר"ש כַּמ"ש בְּמִקּוּם אַחֵר, אֲבָל לְעוֹלָם אִפְּלִי בְּיֵצֵא מֵאִיסוּר תּוֹרָה אֲזַלִּינוּ בְּתַר חֲזָקָה מְדַרְבְּנָן, מ"מ הֵינּוּ דְנִקְא הִיכִי דְלִיפָא חֲזָקָה אַחַת כְּנַגְדּוֹ, אֲבָל פֶּאן דְאִיפָא לְמִימַר הַעֲמַד מִקְנָה עַל חֲזָקָתוֹ, מָה אֲמַרְתָּ הַעֲמַד טְמָא עַל חֲזָקָתוֹ הָרִי עַכ"פ חֲזָקָת הַטְּמָא אִיִּתְרַע דְמֵן הַתּוֹרָה הוּא טְהוֹר וְחֲזָקָת הַמִּקְנָה לֹא אִיִּתְרַע עַד הַגָּה.

וְאַף אִם הִי חֲזִיב לְהִיּוֹת זָרָת לְמַעְלָה מִטִּיבוּרָה מִן הַתּוֹרָה, הִי נִרְאָה דְמוֹתֵר בְּזָה עַכְמ"ש בְּתַשׁוּבָה אַחַת בְּכּוֹנוֹת דְבָרֵי הַמַּחְבֵּר בְּסִי ר"א סְעִיף ע"א כֹּל הַטְּהוֹרוֹת שְׁנַעֲשׂוּ ע"ג טְמָאוֹת לְמַפְרַע עַד זְמַן שְׁנַמְדָּד וְהִי שְׁלֵם, וְהִנֵּה אִם הַפּוֹנָה שְׁנַמְדָּד אַחֵר הַטְּבִילָה וְהִי שְׁלֵם זֶה פְּשִׁיטָא, וְמָה קַמ"ל בְּזָה לְכָף פִּירְשָׁנוּ הַכּוֹנֵה דְמָה דְאֲמַרִּינוּ מִקְנָה שְׁנַמְדָּד וְנִמְצָא חֶסֶר דְטְהוֹרוֹת לְמַפְרַע טְמָאוֹת, הֵינּוּ אִם לֹא נִמְדָּד לְזְמַן קָרוֹב קוֹדֵם הַטְּבִילָה דְאִז פִּינּוּ דְאֲפִשְׁר לְהִיּוֹת חֶסֶר וְאַתָּא כַּמ"ש בִּשְׁ"ס פ"ק דְנִדְנָה וּפ"ד דְקִידוּשֵׁין לְכָף טְמָאוֹת לְמַפְרַע, אֲבָל בְּנִמְדָּד בְּזְמַן קָרוֹב סְמוּךְ לְטְבִילָה דְאִין דְרָף לְהִיּוֹת חֶסֶר וְאַתָּא בְּזְמַן קָרוֹב כְּזֶה, אָז אִפְּלִי שְׂאֵח"כ נִמְדָּד וְנִמְצָא חֶסֶר טְהוֹרוֹת לְמַפְרַע, וְמָה שְׁמַבְנָאָר בִּשְׁ"ף שָׁם, ס"ק קל"ה לְהִקְפוּף הֵינּוּ בְּמִןחֻזֵק לְהַתְּחַסֵּר, אוֹ דְלֹא נִמְדָּד לְזְמַן קָרוֹב.

אֲבָל אִם נִמְדָּד מִקּוֹדֵם לְזְמַן קָרוֹב וְלֹא הִי דְרַכּוֹ לְהַתְּחַסֵּר יֵשׁ לוֹמֵר אַף דְאֵח"כ נִמְדָּד וְנִמְצָא חֶסֶר אֲמַרִּינוּ הַעֲמַד מִקְנָה עַל חֲזָקָתוֹ. כֵּן מְוַכְרַח לְפָרֵשׁ דְבָרֵי הַמַּחְבֵּר, וְא"כ ה"ג בְּמִקְנָה זֶה פִּינּוּ דְלִפִּי הַבְּנַת דַּעְתּוֹ בִּיּוֹם שְׁהִלְכוּ בּוֹ אֲנָשִׁים וְכֵן בְּלִילָה טָבְלוּ בּוֹ נָשִׁים מִן הַסֵּתֵם רָאוּ שֶׁהִי בּוֹ לְמַעְלָה מִטִּיבוּרָה זָרָת א"כ לוֹמֵר דְדְרַכּוֹ לְהַתְּחַסֵּר בְּזְמַן מוּעֵט זֶה לֹא שְׂכִיחַ וְאֲמַרִּינוּ הַעֲמַד מִקְנָה עַל חֲזָקָתוֹ וְהַשְׁתָּא הוּא דְאִיִּתְרַע.

כֵּן אֲנִי כּוֹתֵב לְסַנְיָף, וּבְאַמַּת לְמַעְלָה זָרָת הֵי דְרַבְּנָן וּבּוֹדָאֵי רָאוּי לְהַקְל בְּזָה, וּמַכ"ש לְפִי הַאֲמַת דְהֵי רַק זְהִירוֹת לְכַתְּחִלָּה, וְעוֹד טְעָמִים הַג"ל דְשָׁגַג מְאוֹד הַמּוֹרָה, בְּזָה אֲנִי תַפְלִיתִי שְׂגוּרָה בְּפִי לְשִׁלּוֹחַ לְנוּ הַשֵּׁם יִת' הַמּוֹרָה לְצַדִּיקָה וְנַעֲלָה לְצִיּוֹן בְּרָגָה.

כְּנֶפֶשׁ הַמַּעֲתִיר יְדִידוֹ וְכו': תְּשׁוּבָה רִיז לְק"מ דְאֲבָרְמִיל לְהַרְבְּנֵי מו"ה יוֹסֵף נ"י הַגָּה ע"ד אֲשֶׁר הִקְשָׁה לְשִׁיטַת הַרְמַב"ם דַּס"ל סְפָקָא דְאוּרִיִּיתָא לְחוּמְרָא רַק מְדַרְבְּנָן הִיאָף אֲמַרִּינוּ בְּבִיצָה דְרָף ג' דְאֵמַר ר"פ הִיא תַנָּא תַנָּא דְלִיטְרָא קְצִיעוֹת הִיא דַּס"ל כֹּל דְבָר שְׁבַמְנִין אֲפִילוּ בְּדַרְבְּנָן לֹא בְטָל כ"ש בְּדְאוּרִיִּיתָא, הָרִי סְפָקָה אֲסוּרָה נְמִי רַק דְרַבְּנָן לְהַרְמַב"ם, אֵין פֶּאן

התחלת גושן אפילו באיסור ששקרו דרבנן כפרש"י שם בתרומת פירות דהוי דרבנן ואף בזה לא בטל מכ"ש בדאורייתא היינו במה שעיקר איסורו הוי מן התורה פגון טרפה, ומ"ש אתה דלהרמב"ם ניקח דיש לומר דמפרש ספק טרפה היינו מן התרנגולת ספק טרפה וכינון דאפשר לברר האיסור ע"י שהיית כ"א יום ומודה הרמב"ם היכי דאפשר לברר האיסור דהוי מן התורה וכו', זה אינו דא"כ איך אמר בפשיטות וכ"ש בדאורייתא הרי יש לומר דמייירי בביצה דאין ידוע אם מטרפה או מפשרה כפרש"י והוי לי לפרש דהכא במ"ע בתרנגולת ספק טרפה כינון דאפשר לפרש בע"א הוי לי לפרש זה דמייירי בספק טרפה, הו אמת שיכול אתה לומר ממ"נ כינון דבאיתחזק איסורא נמי מודה הרמב"ם דספקא לחומרא מן התורה, א"כ הוי ממ"נ אי מייירי בספק אם מתרנגולת טרפה או פשרה הרי הוי איתחזק איסורא ונאם מייירי מתרנגולת ספק טרפה הוי אפשר לברר אותו איסור, אף א"כ לא הקשה כלום מרש"י שרו"מ הקשה דעכ"פ לרש"י קשה שהיא הוכיח דרש"י ס"ל פהרמב"ם דספקא דאורייתא לחומרא הוי דרבנן ואיך מפרש הוא בביצה שספק אם מתרנגולת טרפה או פשרה הרי הוי מדרבנן דז"א דיש לומר כינון דבזה איתחזק איסורא מודים הפל דהוי מן התורה, אבל התם בפ"ג דפסחים בסוגיא דהמ"לא דפירש"י שם בד"ה היכי אמרינן שאני אומר לקולא בעון מיתה שמה הוכחתו דרש"י ס"ל פהרמב"ם דהתם לא הוי איתחזק איסורא, דהרי אין הספק בהקפות דנפרין המה כל חד באפי נפשי' והספק הוי רק להיכן נפל א"כ הוי עיקר הספק רק על החולין אם נפל בו תרומה או לא וא"כ ליכא חזקת איסור אדרבא יש חזקת היתר לכך הוי מן התורה לקולא אבל אם איתחזק איסורא מודה רש"י דהוי לחומרא מן התורה וא"ש פרש"י.

והנה מה שהוכחת מרש"י הנ' דס"ל פהרמב"ם זה גופו אין ראי' להמענין ביבמות דף פ"ב א' דקאמר שם רבה רישא איסור לאו סיפא איסור פרת ופריף וקא רבה הוא דאמר פל שבדאורייתא מה לי איסור לאו מה לי איסור פרת קשיא, והנה באמת בזה יהי' נסתר תירוץ המתרצים להרמב"ם דבאיסור פרת מודה הרמב"ם דהוי מן התורה דא"כ איך אמר בש"ס פל שבדאורייתא מה לי איסור לאו מה לי איסור פרת הרי שאני ושאני דזה ספקא מן התורה וזה ספקא דרבנן, ובע"כ דאין חילוק בזה, והנה מפרש"י שם ביבמות ונ"ל בדרף קי"ט בד"ה מה לי איסור לאו מה לי איסור פרת, הא מידי דספקא לאו הרחקה דרבנן הוא בדבר המותר, דנימא לכרת עבוד רבנן הרחקה וכו' יע"ש, מוכח שם מפרש"י דס"ל דספקא דאורייתא לחומרא מן התורה ולא פהרמב"ם, והנה אין ראי' ממ"ש רש"י בפסחים בעון מיתה הנ"ל, דשם בפסחים השיב פן רב דימי לאפיי על משנה דתרומה בהמקפה של תרומה על זה השיב לו מאי פזית, פזית בכא"פ, ועל זה פריף לו אפיי וכזית בכא"פ דאורייתא וכו' אתיב' ב' קדורות, וא"כ הוי קשה לרש"י דמהו פריף אפיי לר"ד דלמא ס"ל לרב דימי פסברת רבה ביבמות דף פ"ב דמחלק בין איסור לאו לכרת, ונדקא בתרומה דהוי במיתה הוי כא"פ דאורייתא ולא בשאר איסורין, לזה פתב רש"י דלו יהא דתאמר דנדקא באיסור מיתה הוי פדי אכילת פנס דאורייתא, הרי חזינו גם בזה בעון מיתה הוי דרבנן, וזה פתב רש"י רק לחזק הקושא, אבל לפי מה דמסיק הש"ס דכל בדאורייתא אין חילוק בין לאו לכרת, הוי בכל דנכתא ספקא דאורייתא מן התורה ותמיד בכא"פ דאורייתא, ויותר נ"ל פונת רש"י דהוי קשה לו נוקמא הקופה של חולין בחזקת

היתר ומהו פריד הש"ס מזה דלמא שאני התם דמוקמינן הקנפה בתוקת היתר ולזה ס"ל לרש"י דנהי דמן התורה אזלינן בטר תוקת היתר מ"מ מדרבנן לא סמכינן אהתוקת, מיהו היינו דוקא בספק פרת ומיתה התמירו רבנן דלא אזלינן בטר תוקת אבל באיסור לאו שפיר אזלינן בטר תוקת אפי' מדרבנן.

לכך דניק רש"י בעון מיתה, ומ"מ מוכיח הש"ס שפיר דכא"פ דאורייתא דהיינו דאם הוי העיקר איסור מן התורה אז שפיר אף דמן התורה ראוי לילה בטר תוקת התמירו רבנן באיסור פרת דלא אזלינן בטר תוקת היתר, אבל אם בכא"פ גופו דרבנן שוב הוי ראוי לילה בטר תוקת, דאין לומר מדרבנן לא אזלינן בטר תוקת זה אינו דבכה"ג הוי תקנתא לתקנתא דלא עבדינן וא"ש ודו"ק.

ומה שהקשה במס' מ"ק דף י"ד דמבעיא שם אם מצורע נוהג צרעתו ברגל והקשה למה לא פשיט לי' ממתניתין דף זי"ן דפליגי שם ר"מ ורבנן אם רואין את הנגעים ברגל להחמיר וכו'. הנה אין התחלה לקושיותו דאין הפונה של להחמיר להיות נוהג מיד דין מצורע, רק הפונה דיכול הפהן לומר לו שהוא טמא וינהוג צרעתו אחר הרגל מיד שלא יצטרף לראות שנית, וכל מה דפליגי שם במנסגר ומחלט הוי הכל הפונה על מה שיהי' עושה אחר הרגל ואין ראי' מזה כלל: ומה שהקשה על מ"ש בטוב טעם על הט"ז מה דמפורש בתורה להיתר וכו' אין בזה הערה כלל דמה לי זה או זה אם גוף המעשה מפורש להיתר, וגזרת וחשש האיסור שיהי' בקל ענגן ויעיין בקונטרס יוסף דעת הרי הוא שם בינדכם ויעיין מה שהשבתי לכמה אנשים המתעקשים בזה.

ומה שהקשה על מה שהבאתי ראי' דאשכח"ע המעשה בטל מתמורה והקשה דברי התוס' אהדדי, אין זה קושיא דהרי בפ"ק דב"מ הוי ב' תירוצים בתוס' שם, ויש לומר דהתם ס"ל פתירוץ א' דהשליחות אינו בטל והנה יותר אין לי פנאי להאריך רק מחמת הפצרת בני השבתי לו מעט ועוד חזון למועד אם יתחבני ה' בכחי ויחייב דעתי פידו הרחבה דברי דידו וכו': שנית להג"ל.

הנה מכתבו קבלתי ולולי ששלח לי בעד הפאסט בחזרה לא הייתי משיב לו כלל רק היות פדי שלא יאמר נתתי עיני בעשרה ק' שלו מוכרח אני להשיבוכדי שלא יראו פני ריקם הגני משיב לו בקצרה, הנה מ"ש על מ"ש בכוננת הש"ס דקאמר אפילו בדרבנן היינו מה דהוי עיקרו דרבנן, ועל זה שאל מדברי התוס' בביצה דף ד' שכתבו דתרומות פירות הוי עקרו דאורייתא, הנה כבר ראה בעצמו דאין הרמב"ם משועבד לסברת התוס' והרמב"ם יסבור דהוי עיקרו דרבנן, ומ"ש אתה דמה יענה הרמב"ם לקושיות התוס' שם, הנה באמת אין קושיותם מוכרח דיש לומר דאין ה"ג פן אם יוסיף עליהם יהיו מותרין, והמשנה מיירי אם יש להם היתר בלי תוספות ותקנתא לא תנא וכיוצא בזה מצינו בכמה דוכתי וכה"ג פתב הנקה"כ ה' חלה לענגן שאלה בשחוטאי חוץ מקושיות הט"ז שם, וכתב הנקה"כ דהאמת פן הוא דאם שואל מהני.

והנה יש לומר דהוי להרמב"ם הכרח פן דזה לא נחשב עיקר מן התורה דהרי רש"י פירש שם בביצה דהואיל דתרומת פירות דרבנן מקילין בהעלתה ייע"ש, וקשה הרי בגיטין דף ס"ה אמרינן כל דתיקון רבנן פליגי דאורייתא תיקון ולא מקילין בדרבנן רק במה שאין לו עיקר מן התורה, א"כ דע"כ דתרומת פירות לא הוי עיקר מן התורה, הן

אמת בגיטין דף ס"ה מוכח שם ממה דמשני במעשר בזה"ז דרבנן ולא משני בתרומת פירות דרבנן, מוכח דתרומת פירות עיקרו דאורייתא אף מ"מ א"ש דלפ"ז בע"כ יתנה מוכח דהה ברייתא דליטרא קציעות דמקילין בהעלאה היינו בתרומה בזה"ז דהוי עיקרו דרבנן דאל"כ למה מקילין בהעלאה.

וסוף סוף מוכח מהה ברייתא מדמקילין בהעלאה דמיירי בעיקרו דרבנן, וישפיר קאמר הש"ס דאפילו בדרבנן אין בטל מכ"ש במה שעיקרו דאורייתא. הו אמת בהיותי בזה נתחדש לי קושיא אחת בהש"ס דגיטין דמחלק שם פי אמרינו כל דתיקון רבנן כעין של תורה תיקון במה דעיקרו דאורייתא, ולמה לא הביאו לזה סייעתא מהה ברייתא דליטרא קציעות דמקילין בהעלאה, והוי לי להקשות להה מ"ד דקאמר התם כל דתיקון רבנן כעין של תורה תיקון, וס"ל דאין לחלק כלל בין עיקרו דאורייתא או לא, רק בכל ענין לא מקילין בדרבנן, הוי לי להקשות מהה ברייתא דלמה מקילין בליטרא קציעות.

אף אחרי שובי נחמתי פי אין פאן התחלת קושיא, כי מה דאמרינו התם בגיטין כל דתיקון רבנן כעין של תורה תיקון, היינו דנדאי לא נעלם מהם דיש פמה קולות דהקילו בדרבנן, אף היינו דוקא במה דכבר נעשה המעשה ממילא אז סומכין לקולא בדרבנן, אף להתיר לכתחלה לעשות איזה קולא בשביל דהוא דרבנן בזה"ז ס"ל דאין לעשות מעשה לקולא אפי' בדרבנן ונקוט כלל זה בינך, ולכך מה"ט אין עושין ספק דרבנן לכתחלה, ולכך א"ש דבליטרא קציעות שפיר נתערב ודאי יש לומר בדרבנן הקילו רק התם בגיטין לעשות מעשה לכתחלה בזה"ז ס"ל כל דתיקון רבנן כעין של תורה תיקון, ולפ"ז אין ראי להרמב"ם דזה מיירי בפירות בזה"ז דיש לומר לפ"ז אף בדבר שעיקרו דאורייתא מקילין במה דכבר נעשה מעשה, ולומר דס"ל להרמב"ם דזה עיקרו דרבנן יהי קשיא עליו מגיטין הנ"ל ממה דלא משני במעשר דרבנן.

אף באמת לא קשה מידי קושיתו דמ"ש אני תחלה דכוננת הש"ס דמה דקאמר בדרבנן היינו במה דהוי עיקרו דרבנן הוא רק שופרי דלישנא וכוונתי כה דהש"ס קאמר דמה בדרבנן היינו במה דהוי עיקרו איסור רק מדרבנן מכ"ש בדאורייתא, היינו במה דהוי בו חשש דאורייתא, דנהי דספק תורה לקולא הוי מן התורה מ"מ חשש דאורייתא הוי בו, גם יש לומר הפונה דיש ענין דרבנן דהם עצמן עשאוהו רק בדרבנן והקילו בו ויש ענין דהוי דרבנן אבל עשאוהו כשל תורה, וכן מוכרח לומר לשיטת הרמב"ם דס"ל לעדות שבתב דרבנן במה דקאמר הש"ס בפ"ה דגיטין העדים חותמין על הגט מפני תיקון העולם דאורייתא היא וכו' ועיין בש"ף סי' כ"ח.

ובע"כ מ"ש דאורייתא הוא דחז"ל עשאוהו כשל תורה, וכן במה שבהיא הש"ף סי' כ"ח בשם מהר"י ליאון מ"ש בש"ס אמרה תורה אמרו לפני מלכות וכו' פן ה"נ גבי ליטרא קציעות חזינו דחז"ל עשאוהו רק בדרבנן דהרי הקילו בהעלאה כפרש"י, אבל בספק תורה נהי דהוי דרבנן, אבל מ"מ לא חזינו דהקילו חז"ל בו מפח זה רק דעשאוהו כשל תורה ממש, ולכך קאמר השתא בדרבנן היינו מה דחז"ל עשאוהו בדרבנן אינו בטל מכ"ש בדאורייתא במה שעשאוהו כשל תורה דאינו בטל וז"פ ונכון, וביתר דבריו לא עיינתי פי אני מוטרד מאוד ואין הדברים מוכרחין לתשובה לכך לא השבתי יותר כי עת לקצר.

דברי ידו וכו': תשובה ריח לק"ק סיגוט להחריף מו"ה דוד א"ש בן הרב ד"ק אונגוהר.
ע"ד קונטרסיו אם כי אין כוחי עמדי לעת זמנתי ובצירוף טרדתי, אעפ"כ היות פי זה
ראשונה לו פניתי להשיבו אף בקצרה.

הנה בראש מה שהקשה בחולין דף נ"ג ע"ב בהג"י שרקפי ספק דרוסות וכו' דחנקינהו
ושדינהו בנהרא ופריף הש"ס לשדינהו פה בנהרא ומשני מפרתו וסלקו והקשה ר"מ
לשיטת הרמב"ם דאיסור דרבנן מותר לבטל בינדים, וגם ס"ל דספק תורה מן התורה
לקולא רק מדרבנן להחמיר, א"כ נפרחינהו ונסמוף ארובא, דכעין זה הקשה המשל"מ
כפ"ז ממעילה על הא דמשולחת דקאמר הש"ס דלא אמרה תורה שלח לתקלה, לשיטת
הסוברים דמן התורה מותר לבטל איסור בינדים עכ"ל ר"מ, הנה ידידי אין התקלה
לקושיא זו, חדא דנעלם ממנו דברי הרמב"ם והטור והט"ז בריש הל' טרפות סי' כ"ט
דהרמב"ם ס"ל ספק דרוסה חמור משאר ספקות יע"ש, וא"כ יש לומר דאף דכל
הספקות מותרין מן התורה להרמב"ם מ"מ ספק דרוסה מודה דהוי מן התורה לחומרא.

ויש לתרץ בזה קושיות הב"י שהביא הט"ז שם דלא מצינו ספק טרפה שיהא מותר, ולפי
הנ"ל יש לומר דכוננתו מן התורה ולשיטתו אזיל דס"ל כל הספקות לקולא, לכה אומר
דמן התורה הוי כל הספקות לקולא, ובספק דרוסה אסור מן התורה לפיכך החמירו בה,
היינו להמיתם ולא לשלחם לתקלה.

ומלבד זה דימה ר"מ ענינים נפרדים, דבשלמא המשל"מ הקשה לשיטת הסוברים דמן
התורה מותר לבטל בזה שפיר הקשה, אבל לדין פיון דאיסור תורה אסור עכ"ל לבטל
מדרבנן, א"כ נהי דאיסור דרבנן ס"ל להרמב"ם דמותר לבטל היינו איסור דרבנן ממש,
אבל ספק איסור תורה נהי דאיסורו רק דרבנן מ"מ רבנן אסרוהו מספק ועשאוהו כשל
תורה וזה נדאי אסור לבטל לכתחלה לכ"ע, וכדמוכח בכמה דוכתא דכל ספק איסור
תורה עשאוהו כשל תורה וז"פ.

והנה בהיותי בזה עלה בלבי דגם קושיות המשל"מ לא קשה מידי דיש לומר דהסוברים
דמן התורה מותר לבטל איסור בינדים ס"ל פדעת הסוברים דהאיסור נהפך להיתר ולכה
מותר לבטל, ובזה הסברא פליגי הפוסקים דהסוברים אסור מן התורה לבטל ס"ל דאין
האיסור נהפך להיתר, א"כ נהי דאם עבר וביטל או נתערב ממילא מותר דעל כ"א אומר
זה היתר, מ"מ לכתחלה אין לבטל דהרי ידוע דיהי' נאכל חז דאיסורא, אבל הסוברים
דמותר לבטל בינדים ס"ל דהאיסור נהפך להיתר, א"כ מה בכך דמעברו בינדים אטו אסור
להיות מהפך האיסור להיתר, ולפ"ז יש לומר שג"י עניני רוב יש.

הנה המערב איסור ברוב היתר אם הוא ביחוד אז היתר גורם לאיסור להיות נהפך
להיתר, וזה מותר לעשות בינדים, אבל אם אין התערובת ביחוד, בזה אין היתר רק מפח
דאזלינו בתר רובא ואמרינו שהוא דהיתרא, אבל מ"מ בזה אין האיסור נהפך להיתר,
וא"כ מה שהוא אסור יהי' נשאר באיסורו זה נדאי אסור לעשות פן לכתחלה, דסוף סוף
יהי' נאכל האיסור.

וז"ב ונכון לדעת: ב' מה שהקשה בחולין פ"ד דף ס"ט ע"א גבי מהו לגמוע חלבו במה
דקאמר או דלמא חלב דעלמא אית לי' תקנתא בשחיטה הא לית לי' תקנתא בשחיטה,

ועל זה הקשה לשיטת הרמב"ם דבשר אדם אסור מן התורה ומפניו במס' פתובות דף סמ"ד שחלב מהלכי שמים מותר מן התורה עכת"ד, הנה זה לא קשה מידי דמה מדמה איסור לאו לאיסור עשה, הש"ס לא קאמר רק באיסור לאו דאבר הינצא יש בו לאו מבשר בשדה טרפה לא תאכלו, בזה יש לומר דגם חלבו אסור, אבל בשר אדם אינו רק בעשה בזה גלי קרא דחלבו טהור פן עלה ברעיוני בהשקפה ראשונה פשראיתי דבריו, ואח"כ עינתי בפמ"ג בשפתי דעת סי' ע"ט ס"ק ג' כתב פן ג"כ דשאני בשר אדם דהוי רק בעשה לכך חלבו טהור, וכוננתי לדעתו בזה, ואני מוסיף על דבריו דהרמב"ם לשיטתו אגיל דס"ל דל"ת חמור מעשה כמ"ש המג"א בשמו דנבלה ושביעית מאכילין אותו שביעית עיין הל' יוה"כ סי' תרי"ח וי"ל בזה דהסוברים דבשר אדם מן התורה מותר הם יסברו פדעת הרא"ש דמאכילין אותו נבלה וס"ל דעשה חמור מל"ת, וא"כ מוכח דבשר אדם מן התורה מותר.

דבלא"ה איך מותר חלבו פקושנית רי"מ: ג' מה שהקשה בחולין דף קמ"א מה שנסתפקו התוס' בעבר והקדיש בהמת עיר הנדחת אם הקרבן פשר והקשה ממ"ש בב"ק דף מ"ז לאחר שגמר דינו הקדישו אינו מוקדש משום דלאו דידיה הוא וכו', הנה לא העתיק לשון התוס' יפה דהתוס' נקטו בלשונם אם הקדישה והקריבה אם הקרבן פשר, ואדרבא זה הוי פונתם דבהקדש אם עדיין לא הקריבה ודאי דאינו הקדש דאינו שלו רק אם כבר הקריבה בזה יש לומר נהי דאינו שלו מ"מ לו יהא דהוי מקריב בהמת הפקר נמי פשר הקרבן אף אם לא פינון לזכות, גם מה בכך אם אינו שלו פינון דקיי"ל אדם אוסר דשא"ש ע"י מעשה, א"כ ה"נ פינון דעשה מעשה והקריבה נאסר עכ"פ פהקדש ע"י מעשה וכיון דנאסר ואהני מעשיו יש לומר דהקרבן פשר, גם מגו דחיייל אהא חיייל אהא וא"ש: והנה תפלה עושה מחצה דביתר ג' השגותיו אין בידי לעייופי מוכרח אני להפסיק בין הפסקים לדבר אחר, ונה פתבתי רק בחצי שעה נעמו הסליחה בזה רק בסוף דבריו מה שהקשה לשיטת רש"י ונהביאו המרדכי דמותר ללות בריבית ע"י שליח ועל זה הקשה מדאית' בב"מ דף ס"א שאומר הקב"ה אני עתיד לפרע במי שתולה מעותיו בנכרי, הוי לי לומר שתולה מעותיו בישראל עכת"ד, הנה קושיא זו ניכר לי היטב, אף נאבד מזכרוני אם ראיתי פן באיזה ספר או הוא בחבורי מילדותי על הל' ריבית, ומ"ש בזה איני זוכר ואין פנאי לחפש אחריו, אף מה שנהאא פעת בישובו הוא כף דרש"י אינו מתיר רק בשליח הלנה לא בשליח המלנה פינון דבאמת שלוחו פמותו נהי דאין שליח לדבר עבירה מ"מ בדיני שמים יש שליח לד"ע, רק בשליח הלנה אז אנו סהדי דכוננת המלנה הוי שמלנה לו על אופן זה שלא יהי שליח הלנה, רק יהנה כאיש אחר ויחזור בו משליחותו, ואז אינו שליח הלנה והמלנה לא עשאו שליח אז מותר, אבל בשליח המלנה פינון דהמלנה עשהו שליח ודאי מודה רש"י דאסור, וא"כ איך יכול לתלות מעותיו בישראל,, א"כ עכ"פ הוי שליח המלנה ונה אסור, ומ"ש הרמ"א הטעם דא"ש לד"ע הפנונה כף פינון דהמלנה אינו אומר לו שנותן לו שלא בתורת שליחות רק מפת אומדנא אמרינו דכוננתו הוי באופן זה, ובאמת דברים שבלב אינו דברים רק פאן פינון דאשדל"ע א"כ מדנא לא הוי שלוחו רק בדיני שמים יש שליח לד"ע ובדיני שמים מהני אומדנא פזו דכוננת המלנה שנותן לו שלא בתורת שליחות וא"ש את זה ראיתי להשיבו בקצרה מפת הטרדא.

דְּבָרֵי יְדִידוֹ וְכו': תְּשׁוּבָה רִיט לְהֵרֵב הַחֲרִיף מו"ה יִצְחָק שְׁמַעֲלֵקִישׁ. הִנֵּה ע"ד שְׁאֵלְתוֹ וְנו"ל מֵעֲשֶׂה הִנֵּה שְׁמֵלְחוֹ שְׁלֵשָׁה תַּרְנֻגּוּלוֹת וּמִצָּאוֹ מַחֲט בְּחֵלֶל שֶׁל אֶחָד מֵהֶם, וְאֵת"כ אָמְרוּ שְׁהֵאֵתָה הִי בְּרִיחוּק מְקוֹם, וּבְנֻדָּאֵי לֹא נִגְעָה הַתַּרְנֻגְלוּת בְּהִטְרָפָה, וְהִנֵּה הַשְּׁאֵלָה עַל הַתַּרְנֻגְלוּת הַשְּׁנִיָּה שְׁנִמְלָחָה יַחַד וְאֵם כִּי נִמְלָחָה יַחַד לֹא נֻדַע בְּבִירוֹר אִם נִגְעָה כִּי לֹא שָׁמוּ לֵב עַל זֶה עַכ"ל, וְהִנֵּה מֵה שְׁהִטְרִיף יָפָה הַטְרִיף וַיִּישַׁר פָּחוּ, וּמֵה שְׁסֻמְכוּ הַמַּתִּירִין עַל דְּבָרֵי הַפּמ"ג דְּבַעוּף שֵׁישׁ לוֹ זָפֵק הָיוּ רַק סִפְק טְרָפָה וְדִי בְּקִלְיָה עַפ"י דְּבָרֵי הַשְּׁבוּת יִצְקָב.

הִנֵּה דְבָרִים הִלְלוּ לָאו דְּסֻמְכָא אֵינוֹן כְּמִבְנוֹאָר כֵּן בְּכַמָּה אַחֲרוֹנִים דְּאִין לְהִקְל בְּזֶה פְּדַעַת הַשְּׁבוּי. וְהִנֵּה אִם כִּי מ"ש רו"מ לְחֵלֶק עַל הַפּמ"ג דְּגַם בְּעוּף שֵׁישׁ לוֹ זָפֵק הָיוּ וְדָאֵי טְרָפָה מִפְּח דְּהָיוּ ס"ס שְׁמָא דְּרָף הַנְּשֻׁט וְשְׁמָא נִיקָב אֶחָד מֵאֲבָרִים הַפְּנִימִים, וְאִין זֶה מִשָּׁם אֶחָד כִּינּוֹן דְּבִנְשֻׁט הָיוּ נְבִלָה וּבְשֻׁאָר אֲבָרִים הָיוּ רַק טְרָפָה עַכ"ד.

הִנֵּה מְלַבֵּד דְּלוֹמֵר דְּנִיקָב הַנְּשֻׁט הָיוּ נְבִלָה אֵינוֹ מְוֹכְרָח, עֵינּוֹן בַּחוּו"ד הִל' טְרָפוֹת סִי' נוֹן וּבְחִיבּוּרֵי טוֹב טַעַם בְּתֻשׁוֹ לִק"ק סַעֲרַדְהָאֵל פְּלִפְלִתֵי בְּזֶה, אִף מְלַבֵּד זֶה אִין זֶה ס"ס כִּינּוֹן דְּדַעַת פְּמָה פּוֹסְקִים דַּס"ס בְּמִקּוֹם חֲזָקָה לֹא אָמְרִינוּ, וְאִפְּלִי לְהַסּוֹבְרִים דְּאָמְרִינוּ ס"ס בְּמִקּוֹם חֲזָקָה, מ"מ נִגְדַּב' חֲזָקוֹת וְדָאֵי לֹא אָמְרִינוּ וְא"כ נִגְדַּב' הָף סִפְק שְׁמָא נִיקָב אֶחָד מֵהָאֲבָרִים הַפְּנִימִים דְּהָיוּ רַק טְרָפָה, הָיוּ כְּנִגְדוֹ חֲזָקַת כְּשָׂרוֹת שֶׁהִי כְּשָׂר עַד הִנֵּה, גַּם חֲזָקָה דְּלֹא נַעֲשֶׂה מֵעֲשֶׂה וְאֶחָזֻקֵי רִיעוּתָא לֹא מְחֻזְקִינוּ, כְּדִקִּי"ל בְּכַמָּה דְּנוֹכְתָא דְּחֲזָקָה דְּלֹא נַעֲשֶׂה מֵעֲשֶׂה הָיוּ חֲזָקָה אֲלִימָתָא, וְאִפְּלוֹ בְּסִפְק עֲרוּהָ קִי"ל בְּכָל תְּנָאֵי שְׁהוּא בְּקוּם וְעֲשֶׂה הָיוּ בְּחֲזָקַת שְׁלֵא נַעֲשֶׂה מֵעֲשֶׂה וּמִתְרַת לְשׁוּק, וְעֵינּוֹן בַּמִּשְׁל"מ ה' בְּכוֹרוֹת, וְא"כ הָיוּ כְּאִין ב' חֲזָקוֹת וְדָאֵי לֹא הָיוּ ס"ס, וְעֵינּוֹן בִּישׁוּעוֹת יִצְקָב דַּעַתוֹ דְּהִיכִי דְּחֲזָקָה רַק נִגְדַּב' סִפְק אֶחָד וְדָאֵי לֹא הָיוּ ס"ס וְכַמְדֻנְמָה דְּגַם בַּפּמ"ג נִמְצָא כֵּן, וְלִדַּעַתִּי מֵה דְּחִיּוּשֵׁינוּ כָּלֵל לְמַחֲט בְּחֵלֶל הַגּוּף הִיכִי דִידְעוּע דְּאִין בָּא מִן הַנְּשֻׁט רַק דְּרָף דּוֹפֵן הָיוּ רַק חֲשֵׁשׁ דְּרַבְּנָן דְּמִן הַתּוֹרָה וְדָאֵי אִין לְחֻשׁ לְמַעֲשֶׂה חֲדָשׁ וְלְהַחֲזִיק רִיעוּתָא.

וְלִכְף דְּהִיכִי דְּהָיוּ חֲשֵׁשׁ דְּנִכְנַס דְּרָף הַנְּשֻׁט נִהִי דְּדְרָף דּוֹפֵן לֹא שְׁכִיחַ וְתוֹלִין בְּמִצּוּי מ"מ הָיוּ סִפְק אוֹלֵי דְּרָף הַנְּפִק, לִכְף יָפָה כְּתַב הַפּמ"ג דְּהָיוּ רַק סִפְק טְרָפָה, מ"מ לְהִקְל בְּשִׁבִּיל זֶה בְּמִלְיָחָה בְּקִלְיָה, אִין נִרְאָה חֲדָא דְּהָיוּ ס"ס בְּב' גּוּפִין וּבְב' עֵינִינִים, וְעוֹד בְּשָׁמֹן וְדָאֵי בְּעֵינּוֹן סֻמ"ף, א"כ נִהִי דְּאִין אֲנוּ בְּקִיָּאִין בֵּין כְּחוּשׁ לְשָׁמֹן עַכ"פ הָיוּ ס"ס לְהִיפּוּף דְּלִמָּא כָּל מְלִיחָה בְּסֻמ"ף וְדִלְמָא זֶה שָׁמֹן, וְעוֹד הָרִי זֶה הָיוּ סִפְק בְּחֶסְרוֹן בְּקִיָּאוֹת וְאִין זֶה סִפְק, דְּאִף דְּבִסִּפְק לְכָל הָעוֹלָם נִחְשָׁב סִפְק חֲדָא דְּאִין זֶה מְוֹכְרָח וְעֵינּוֹן בַּה"ע בְּב"ש סִי' קַנ"ה דַּס"ל דְּגַם בְּזֶה אֵינוֹ סִפְק, וְעוֹד אִפְּלִי אִם הָיוּ סִפְק הֵינּוּ בְּדָבָר דְּבִאֲמַת אִין בְּקִיָּאִין כָּלֵל, אֲבָל בֵּין כְּחוּשׁ לְשָׁמֹן וְדָאֵי יֵשׁ הִרְבָּה בְּקִיָּאִים רַק כִּינּוֹן דִּישׁ שְׁאִינּוּ בְּקִיָּאִים בְּזֶה עֲשׂוּהוּ לְכָל הָעוֹלָם כְּאִין בְּקִיָּאִין וְלְחוּמָרָא, אֲבָל מ"מ אִי אֶפְשָׁר לֹמֵר דְּהָיוּ כְּסִפְק חֶסְרוֹן דִּידַעַה לְכָל הָעוֹלָם כִּינּוֹן דְּבִאֲמַת יֵשׁ הִרְבָּה בְּקִיָּאִין, לִכְף וְדָאֵי דִינוֹ כְּדִין סִפְק בְּחֶסְרוֹן דִּידַעַה, וּבְפִרְט בְּמִקּוֹם דַּעִין אָדָם רוּאָה שְׁהוּא שָׁמֹן אִם חו"ל אָמְרוּ לְחוּמָרָא דְּאִין אֲנוּ בְּקִיָּאִין נִאֲמַר לְקוֹלָא כָּל זֶה וְדָאֵי אֵינוֹ וְא"כ תַּרְנֻגְלוּת וְדָאֵי לְעֵינִים נִחְשָׁב אִיסוּר שָׁמֹן וְלִכְף יָפָה הִוְרָה שְׁהוּא טְרָפָה.

והנה ראיתי במכתבו שתמה על דיעה הסוכר' דגם בשמן הני בקליפה ותמה רו"מ מזרוע
בשלה שהי נוטל הכהן, והרי בע"כ נמלח תחלה ונאסר תחלה פדי קליפה והניח בצ"ע,
ובאמת לא ידעתי איך לא הרגיש רו"מ דמליחה דרבנן לדעת כמה פוסקים וא"כ מן
התורה לא הני צריך מליחה כלל דם שמלחו דרבנן.

והנה עוד עלה בלבי פעת הערה אחת וגדולה היא אלי דנראה לי דאף להסוברים דדם
שבשלו דאורייתא היינו רק אם הני דם ממש ובשלו או מלחו אבל בדם האברים פיון
דם האברים שלא פירש מותר רק ע"י הבישול או המליחה פירש ממקום למקום, לחול
עליו איסור דם ודאי לא חל עליו ע"י מליחה או בישול דהרי חזינו לכמה פוסקים דמלחו
או בשלו מפקיע האיסור, א"כ נהי דיש חולקים היינו רק דאינו מתיר האיסור מתחלה
אבל לגרונם האיסור נמי אין גורמיו, וכינון דתוכף שפיג' ובא לחול עליו תורת דם הוא
נמלח או נתבשל לא חל איסור דם, ונ"מ מזה לדינא למענין בפמ"ג בפתיחה להל' מליחה
ומכ"ש להרשב"א דס"ל דם שמלחו דרבנן רק שהביא הפמ"ג בשמו דמ"מ ראוי להחמיר
בסקרו דקרוב לאיסור תורה ויש לומר היינו רק בדם ממש שהי איסור מתחלה מן
התורה רק אח"כ נעשה דרבנן אבל בדם האברים דלא בא לכלל איסור תורה מעולם,
יש לומר דמודה דהני להקל כשא"ר ספק איסור דרבנן.

והנה בר מן דין לא קשה קושיותו פיון דעכ"פ בחתיכה יש שלשים נגד דם ומלח א"כ
יש לומר דבלי מלח יש סמ"ך נגד הדם ועכ"פ עם המים שבשלו בו ודאי הי' סמ"ך עם
החתיכה ואין מבטלין איסור לכתחלה הני רק דרבנן, לכך מן התורה לא הני בעי מליחה
ונתבשל בלי מליחה כלל וא"ש.

וביתר פלפולו לא עיינתי פי אין הזמן גורם. וגם מה שרצו המקילין להתיר מפת ספק
שפא לא נגעו.

זה אינו כמ"ש רו"מ ואני מוסיף דכל דבר משערין כפי הדרך שבו כמ"ש בש"ע לענין
תחיבת הכף וכמה דונקתי ה"נ החוש מעיד דדרך המולחים בשר לקרב יחד זה אצל זה
ולא יהו מרוחקים, וגם מ"ש רו"מ בשם הח"א דבסלים מנוקבים אין לחוש לפליטת ציר,
גם זה מילי דלאו דסמכא אינון, דנהי דבזה אין לחוש לכלי שאינו מנוקב, היינו דבמנוקב
לא מתעכבי המים זמן מה, אבל מ"מ מעט ציר נמשך גם בצדי של הנקבים של הסל
כאשר החוש מעיד, וגם בשלמא לענין ציר דם מהני מנוקב מפת דטבע הדם לפלוט רק
למטה פידוע ולא לצדדיו, אבל ציר טרפה נמשך גם לצדדיו, וגם הדרך פשמו לחיון הרבה
יחד מניחין זה ע"ג זה אף אם על רגע מועט נמי אין בזמנינו חילוק בין שהיית זמן הרבה
או מעט במליחה לכך יפה הטריף רו"מ וכן אני מורה תמיד.

דברי ידידו וכו': תשובה רכ לק"ק בארדזניק במדינת וואלכייא להרבני מו"ה ישראל
והרבני מו"ה שלום במו"ה ישראל ליב. מכתבם קבלתי יום אמש ואם אמנם אני מוטרד
וחלש כח ואיני משיב רק להלכה ולמעשה הנחוצים מאוד אף היות כי הוא דבר קטן
וטרחי כל הני פרסי הנני משיבם.

הנה ע"ד אשר הקשו על התוס' בפ"ק דביצה דף ד' ע"ב ד"ה ותנו אין מבטלין שהקשו
למה לעיל דף ג' גבי עגולי תרומה למה אין מוסיף עליהן ומבטלין והקשו מעלתכם מאי

קוּשְׁיָא הָרִי הַש"ס מְחַלְק אַח"כ בֵּין אִיסוּרָא בְּעֵינָא אוּ לֹא וְהָתָם הוּי אִיסוּרָא בְּעֵינָא, וְאִין לױמֵר דְּדוּקָא לְדָבָר שִׁיל"מ מְחַלְק הַש"ס כִּפּוּךְ וְלֹא לְעֵנְוֵן לְבַטֵּל בְּיַדִּים דְּבַהֲרָא"ש מְבֹנָר דְּגַם לְעֵנְוֵן לְבַטֵּל לְכַתְחֻלָּה הוּי חִילּוּק בֵּין אִיסוּרָא בְּעֵינָא אוּ לֹא, ע"כ תִּכְוֵן קוּשְׁיֵיְתָם, הִנֵּה בְּאַמַּת זֶה לֹא קָשָׁה דְלֹא מְבַעֲיָא דְאַפְשָׁר לױמֵר דְּאִטוּ גַבְרָא אַגְבְּרָא קְרַמִּית, דְּלֵמָא הַתּוֹס' ס"ל דְּלַעֲנֵן לְבַטֵּל לְכַתְחֻלָּה אִין חִילּוּק בֵּין אִיסוּרָא בְּעֵינָא אוּ לֹא וְלֹא ס"ל כְּהָרָא"ש, אָף בְּאַמַּת א"ש דְּהַתּוֹס' ס"ל כְּהָרָא"ש רַק דְּקוּשְׁיֵיְתָם הוּי עַכ"פ דְּלֵמָא דַּס"ד דְּהַש"ס דְּפָרִיף לר"א מְדַשִּׁיל"מ דְּלֹא בְטֵל וְלֹא יַדַּע הַחִילּוּק בֵּין אִיסוּרָא בְּעֵינָא אוּ לֹא לְמָה פָּרִיף הַש"ס קוּשְׁיָא אַחֲרֵת מְדַשִּׁיל"מ הוּי לִי לְהַקְשׁוֹת מְעִיגוּלֵי דְבַלָּה.

מִיָּהוּ בְּאַמַּת בַּע"כ הַתּוֹס' לֹא ס"ל כְּהָרָא"ש בְּזֵה, דַּאל"כ מֵאִי הַקְשׁוֹ מְחֻלְוִין מְפַלְגָא דְזֵיתָא וְכו' הָרִי הָתָם קָאָמֵר לֵה וְאִינָה בְּבְרִייתָא א"כ יֵשׁ לױמֵר דְּאַזְזִיל לְמַסְקָנָא דְהָכָא דְמְחַלְק בֵּין בְּעֵינָא אוּ לֹא וְבַע"כ לֹא ס"ל כְּהָרָא"ש בְּזֵה, וְהִנֵּה עַל הָרָא"ש קָשָׁה לְהִפּוּף דַּמְנ"ל דְּלַעֲנֵן אִין מְבַטֵּלִין לְכַתְחֻלָּה נְמִי יֵשׁ חִילּוּק בֵּין אִיסוּרָא בְּעֵינָא אוּ לֹא, מִיָּהוּ לְזֵה יֵשׁ לױמֵר דְּלֵמָד כּוֹן מְקוּשְׁיֵיתָ הַתּוֹס' דְּחֻלְוִין מְפַלְגָא דְזֵיתָא, אָף זֶה אִינוּ דַּא"כ תִּיקְשִׁי עֲלֵיו מְעִיגוּלֵי דְבִילָה לְמָה לֹא פָּרִיף הַש"ס מְזֵה לַה"ס דְּדָלָא יַדַּע הַחִילּוּק בֵּין אִיתָא בְּעֵינָא וְבַע"כ צ"ל כְּתִירוּץ הַתּוֹס' בֵּין עֵיקְרוֹ דְּאוֹרְיֵיתָא אוּ לֹא, א"כ שׁוּב גַּם מְפַלְגָא דְזֵיתָא לֹא קָשָׁה כְּלָל וְס"ל דְּבַדְרָבְנוּ נְמִי הוּי הַחִילּוּק בֵּין אִיתָא בְּעֵינָא אוּ לֹא.

הוּ אַמַּת דְּקָשָׁה עַל הָרָא"ש לְמָה לֹא הִבִּיא הַחִילּוּק שְׁל הַתּוֹס' בֵּין עֵיקְרוֹ דְּאוֹרְיֵיתָא אוּ לֹא, וְכוֹן קָשָׁה נְמִי עַל הָרָא"ש מְנָא לִי דְּבְדָאוֹרְיֵיתָא אִפִּי בְּדִלִיתָא בְּעֵינָא אִין מְבַטֵּלִין דְּלֵמָא לְפִי הַמַּסְקָנָא דְמְחַלְק בֵּין אִיתָא בְּעֵינָא אוּ לֹא אִפִּי בְּשֵׁל תוֹרָה מוֹתֵר בְּלִיתָא בְּעֵינָא, לְכַף נִרְאָה דְּרֵאִיוֹת הָרָא"ש הוּי כִּפּוּךְ דְּקָשָׁה עַל הַש"ס בְּבִיזָה שְׁם דְּפָרִיף שְׁלֹא כְּסֻדֵּר מְתַחֲלָה פָּרִיף וְהָא אִין מְבַטֵּלִין אִיסוּר לְכַתְחֻלָּה, וְאַח"כ פָּרִיף דְּהָא בְּדַשִּׁיל"מ לֹא בְטֵיל וְהוּא שְׁלֹא כְּסֻדֵּר, דְּנִדְאִי מַה דְּאִין בְטֵיל כְּלָל חֲמוּר מֵאִין מְבַטֵּלִין אִיסוּר לְכַתְחֻלָּה וְהוּי לִי תַחֲלָה לְהַקְשׁוֹת מְדִין דְּשִׁיל"מ וְאַח"כ מֵאִין מְבַטֵּלִין אִיסוּר לְכַתְחֻלָּה, וְהוּן אַמַּת דִּי"ל דְּתַחֲלָה פָּרִיף לְכ"ע, אָף בְּאַמַּת נִרְאָה כִּפּוּךְ דְּכֹף דְּרָף הַש"ס דְּאִם הוּי פָּרִיף תַּחֲלָה מְדַשִּׁיל"מ וְלֹא הוּי מְשַׁנֵּי הַחִילּוּק בֵּין אִיסוּרָא בְּעֵינָא אוּ לֹא, שׁוּב לֹא מְצִי לְהַקְשׁוֹת מֵאִין מְבַטֵּלִין, דְּזֵה נְמִי מְתוֹרֵץ בְּחִילּוּק הַזֵּה, לְכַף סִידֵר תַּחֲלָה הַפְּרָכָא מֵאִין מְבַטֵּלִין וְאַח"כ פָּרִיף מְדַבֵּר שִׁיל"מ וּמְחַלְק בֵּין אִיתָא בְּעֵינָא אוּ לֹא, וּמְתוֹרֵץ נְמִי קוּשְׁיָא הָרָאשׁוֹנָה וַא"כ מוּכַח דְּגַם לְדִין אִין מְבַטֵּלִין אִיסוּר לְכַתְחֻלָּה הוּי הַחִילּוּק בֵּין בְּעֵינָא אוּ לֹא, אָף קָשָׁה יְסֻדֵר בְּאַמַּת תַּחֲלָה הַפְּרָכָא מֵאִין בְטֵיל דְּשִׁיל"מ וְיִסְדֵר הַתִּירוּץ בֵּין אִיתָא בְּעֵינָא אוּ לֹא, וּבְאַמַּת לֹא יוֹקָשָׁה עוֹד מֵאִין מְבַטֵּלִין אִיסוּר לְכַתְחֻלָּה וְלְמָה לֹא עֲשָׂה כּוֹן הַש"ס, אָף בַּע"כ דְּגַם לְתִירוּץ דְּלִיתָא בְּעֵינָה יֵשׁ חִילּוּק בֵּין דְּאוֹרְיֵיתָא אוּ לֹא וַא"כ אִם הִנֵּה מְסֻדֵר תַּחֲלָה הָף פְּרָכָא דְּדָבָר שִׁיל"מ וְהוּי מְתוֹרֵץ דְּהָא לִיתָא בְּעֵינָא שׁוּב לֹא הִנֵּה יְכוֹל לְהַקְשׁוֹת מֵאִין מְבַטֵּלִין וְשׁוּב לֹא יַדַּע הַחִילּוּק בֵּין דְּאוֹרְיֵיתָא לְדַרְבְּנוּ וּנְטָעָה דְּבִלִיתָא בְּעֵינָה אָף בְּדָאוֹרְיֵיתָא מְבַטֵּלִין, לְכַף מְסֻדֵר תַּחֲלָה הַפְּרָכָא דְּאִין מְבַטֵּלִין, וּמְחַלְק בֵּין דְּאוֹרְיֵיתָא לְדַרְבְּנוּ, וְאַח"כ פָּרִיף מְדַשִּׁיל"מ, וּמְחַלְק בֵּין אִיתָא בְּעֵינָה אוּ לֹא, וְנִדְעַ ב' הַחִילּוּקִים בֵּין אִיתָא בְּעֵינָה אוּ לֹא וּבֵין דְּאוֹרְיֵיתָא לְדַרְבְּנוּ, וּמוּכַח תְּרוּנוּיָהוּ דְּבַדְרָבְנוּ נְמִי אִין מְבַטֵּלִין רַק בְּלִיתָא בְּעֵינָא וּבְשֵׁל תוֹרָה אָף בְּלִיתָא בְּעֵינָה אִין מְבַטֵּלִין וַא"ש דְּבְרֵי הָרָא"ש וְהִיא עֲצָה נְכוֹנָה בְּעֵזָה"י.

והנה לדידי אין פנאי לעיין בפספרים ואני פותב רק מה שהעירוני רעיוני בעזה"י, ואם ימצאו מזה איזה דבר במפרשי הש"ס יודיעוני. ומה שלא העתיק הרא"ש חילוק של התוס' בין עיקרו דאורייתא או לא נראה לומר דס"ל להרא"ש דקושניית התוס' לא קשה די"ל דשאני תרומה דנהי דהוי דרבנן, אף פינו דתרומה עולה באחד ומאה אפילו בתרומה דרבנן, א"כ אם הקמירו חז"ל בתרומה יותר משל תורה, דבשל תורה בטל מין במינו ברוב, וחז"ל הקמירו בזה יותר משל תורה, מכ"ש דלא הקילו בו יותר משל תורה ואם בשל תורה אין מבטלין מכ"ש בתרומה.

אבל בשאר דרבנן יש לומר אף דעיקרו דאורייתא י"ל דהקילו. ואין הכרע לחילוק של התוס' ושוב יש לומר דמה דלמד הרא"ש דבדרבנן הוי נמי רק בלידתא בעיניה.

היינו מקושניית התוס' מחולין מפלגא דזינתא, מיהו מקושניא השניה על הרא"ש מנא לי דבדאורייתא אין מבטלין אפי' בלידתא בעינא מוכרח לומר כפירושונו לעיל. הנה את זה העיר ה' את רוחי להשיבם ולמלאות רצונם מה שאני עושה פן לשום אדם בימים הללו ומן הסתם הם מכוונים לשם שמים יצליח ה' דרכם להצליח בתורה וי"ש.

דברי ידיד וכו': תשובה רכא לק"ק ניקלשפורג להחריף מו"ה אהרן שמואל אסהאד נ"י. הנה מקתבו קבלתי שבוע העבר ולא הי' לי פנאי להשיב עד היום.

גם היום ידע כבודו פי אין דרכי מעודי להשיב על פלפול שאין בו נ"מ הלכה למעשה ממש. כי לא טוב אנכי מאבותינו הקודמין אשר קטנם עבה ממתני בעל הנו"ב שפתב שאין דרכו להשיב על פלפול, ואנן מה נענה אבתרי', ובפרט בימים הללו לעת זקנתי ותשות פחי אני משיב רק להלכה למעשה ובקצרה, אף היות כי לא הנה לו דיבורים מקודם אצלי רק זה ימים אעשה לו פרוצוני לעיין במקצת דבריו אם לא בכלום, ואתחיל בקטנם.

מה דנסתפק באלו החייבין שריפה פגון ערלה וכלאי הפרם אם בעינן שיעור או לא הנה ידידי אין ספק בדבר דבאיסור עשה אין חילוק בין שיעור לפחות משיעור, וכבר הארכנו בזה בכמה דוכתי בחיבורי הל' סוכה סי' תרל"ב ובחבור החדש שנות חיים בכמה ראיות, ובפרט לענין שריפת ערלה וכה"כ פינו דלא פתיב בי' אכילה הוי ודאי בכ"ש, וקצת ראיה ממ"ש בפ"ב דפסחים דהפל מודים בכה"כ שלוקין עליהן שלכד"ה דלא פתיב בהו אכילה.

הרי אפילו לגבי אכילה אסור בכ"ש אפילו שלכד"ה' מכ"ש לענין חיוב שריפה, ונהרי דעת מהריב"ל ומהרש"ל ומהרש"א דשלא פדרף הנאתן וח"ש חד מלתא הוא. וא"כ מוכח היכי דלא פתיב אכילה הוי בכ"ש, וה"ה בנותר הוי חיוב בכ"ש, ונהרמב"ם בפ"ח מהל' פסולי המוקדשין דנקט פזית היינו לגבי האוכל ולהיות בלאו, אבל בחיוב שריפה דהוי בעשה הוי החיוב בכ"ש, וכן נמי מה דפליגי ב"ש וב"ה בפ"ק דביצה לענין שאור בכזית הוי נמי רק לענין הלאו ולענין מלקות באופן המבואר בהמפ' באיזה אופן דלוקין על פל יראה, ועל תשביתו מודים דהוי בכ"ש לכ"ע.

ואף דא"צ ראָה דהדָּבָר פֿשוט דָּכן הוא וְהָיָה דִינִי לִישָׁנָא דפ"ק דְּבִיצָה דְּאָמְרִינוּ שָׁם דְּמִקְיַשׁ שְׂאוּר דְּרָאָה לְשְׂאוּר דְּאָכִילָהּ. הָרִי דְנָקַט רַק שְׂאוּר דְּרָאָה דְּהֵינּוּ לְאוּ דָּבַל יִרְאָה.

אָבֵל לֹא עָשָׂה דְּתַשְׁבִּיתוֹ, אִךְ יֵשׁ לְהֵבִיא עוֹד רָאָה לְזֶה מִמָּה דְּמִבְּנֹאֵר בְּש"ס דְּחִמְזֵי אִינוּ בְּרִשׁוֹתוֹ שֶׁל אָדָם מִפֶּתַח דְּמִחְוֶיב לְבַעֲרוֹ, דְּאִין לֹאמַר מִפֶּתַח אִיסוּר הַנָּאָה. דְּהָרִי יְהִי מִןתַּר לְאַחַה"פ, וּבַע"כ מוֹכַח דְּחִיב לְשַׁרְפוֹ וְהָרִי לְפִי הוֹכַחַת הַח"צ דְּעַל ח"ש אִין עוֹבְרִין בְּב"י מ"ט אִינוּ בְּרִשׁוֹתוֹ הָרִי יָכוֹל לְקַיְמוֹ פְּחוֹת פְּחוֹת מְכַשְׁיַעוּר, וְלִיָּסֵן לַכ"א בְּמִתְנֵה פְּחוֹת פְּחוֹת מְכַשְׁיַעוּר וּבַע"כ דְּאָפִי פְּחוֹת מְכַשְׁיַעוּר עוֹבֵר בְּעֵשָׂה דְּתַשְׁבִּיתוֹ עַכ"פ.

וְעוֹד רָאָה מִמ"ש בַּפ"ב דְּפִסְחִים דְּאָמְרוּ רַבָּנָן לר"י כָּל דִּין שְׁאֵתָה דִּן תְּחַלְתוּ לְהַחְמִיר וְסוֹפּוֹ לְהַקֵּל אִינוּ דִּין לֹא מְצָא עֲצִים לְשַׁרְפוֹ יְהִי יוֹשֵׁב בְּטֵל וְהַתּוֹרָה אָמְרָה תַשְׁבִּיתוֹ וְכו' וְקָשָׁה לָמָּה לֹא נָקַט דְּהַתּוֹרָה אָמְרָה לְאוּ דָּבַל יִרְאָה דְּחִמְרִי, וְהִנֵּה לְשִׁיטַת רַש"י דְּמִפְּרָשׁ בַּפ"ק דָּף י"ב דְּשִׁלָּא בְּשַׁעַת בִּיעוּרוֹ הֵינּוּ מְשַׁשׁ שְׁעוֹת וְלִהְלֵן וּשְׁעַת בִּיעוּרוֹ הָיָה קוֹדֵם שֶׁשׁ הָיָה א"ש דְּיִסְבּוֹר פְּשִׁיטַת הַרְמַב"ם דְּתַשְׁבִּיתוֹ חַל קוֹדֵם שֶׁשׁ וְאִזּוּ נִדְּאִי לִיכָּא בַּל יִרְאָה אָבֵל לְפִירוּשׁ הַתּוֹס' דְּבְשַׁעַת בִּיעוּרוֹ הָיָה מְשַׁשׁ וְאִילָף, א"כ לְשִׁיטַת הַסּוֹבְרִים דָּבַל יִרְאָה הָיָה מְשַׁשׁ לָמָּה לֹא נָקַט בַּל יִרְאָה, בַּע"כ מוֹכַח דְּבַבֵּל יִרְאָה אָפְשָׁר לְחַלֵּק פְּחוֹת פְּחוֹת מְכַשְׁיַעוּר וְלֹא הָיָה קוֹלָא רַק תַשְׁבִּיתוֹ חַל אִפִּי פְּחוֹת מְכַשְׁיַעוּר לְכָף נָקַט וְהַתּוֹרָה אָמְרָה תַשְׁבִּיתוֹ שְׂאוּר מִבְּתִיכָם.

וּבְהִכִּי יְהִי א"ש מַה שֶׁהַקְּשָׁתִי בַּפ"ג דְּפִסְחִים בְּסוּגָיָא דְּכִיצַד מְפָרִישִׁין חֲלָה וְכו' וְלָמָּה לֹא יִפְרִישׁ פְּחוֹת מְכַשְׁיַעוּר, וְעַיִן בְּאוּר חֲדָשׁ, וּבְחִיבּוּרֵי טוֹב טַעַם מַה שֶׁיִּשְׁבְּתִי זֶה בְּדָרָף נְכוּן, אִךְ לְפִי הַגָּ"ל א"ש בַּלֵּא"ה דַּע"כ פֿ בְּעֵשָׂה דְּתַשְׁבִּיתוֹ יַעֲבֹר.

אִךְ אֵת זֶה רִאִיתִי בְּרַמְבַּ"ם פ"א מַק"פ הַלְכָּה ה' וְנ"ל הַשּׁוֹחֵט אֵת הַפֶּסַח בְּזַמְנוֹ וְהִי לֹו כּוֹזֵית חִמְזֵי בְּרִשׁוֹתוֹ ה"ז לֹוּקָה שְׁנֹאמַר לֹא תַשְׁחַט עַל חִמְזֵי דָם זְבָחִי לֹא תַשְׁחַט אֵת הַפֶּסַח וְעַדִּין הַחִמְזֵי קִיָּים עַכ"ל, וְקָשָׁה הָרִי הַתָּם לֹא פְתִיב אָכִילָהּ וּמִנ' דְּבַעֲיָנוּ כּוֹזֵית, וּבְפִרְט פִּינּוּ דְּעִיקָר הַלִּימוּד הָיָה מִקְרָא דְּלֹא תַשְׁחַט וְעַדִּין הַחִמְזֵי קִיָּים וְהָרִי בְּתַשְׁבִּיתוֹ עוֹבֵר בְּכ"ש א"כ יְלָקָה נְמִי אַכ"ש, וּבְפִרְט לְהַסּוֹבְרִים דָּבַל יִרְאָה אִינוּ עוֹבֵר עַד הַלִּילָהּ וְא"כ בַּע"כ מ"ש וְעַדִּין הַחִמְזֵי קִיָּים הֵינּוּ מִפֶּתַח עָשָׂה דְּתַשְׁבִּיתוֹ א"כ לָמָּה לִי כּוֹזֵית בַּע"כ יְהִי מוֹכַח דְּאִף בְּתַשְׁבִּיתוֹ בְּעִינֵן כּוֹזֵית.

וְהִנֵּה לְהַסּוֹבְרִים דָּבַל יִרְאָה הָיָה מְשַׁשׁ יֵשׁ לִישֵׁב קוֹשֵׁיַת הַפ"י בַּפ"ק דְּבִיצָה דְּלָמָּה פְּלִיגִי בְּכַמָּה הָיָה שִׁיעוּר חִמְזֵי הָרִי בַּלֵּא"ה אִין לֹוּקִין דְּהָיָה לְאוּ הַנִּיחָתָה לְעֵשָׂה, וְלְפִי הַגָּ"ל יֵשׁ לֹוּמַר כָּף, פִּינּוּ דְּהַרְמַב"ם תְּלָה שְׁחִיטַת הַפֶּסַח בְּחִמְזֵי בְּכּוֹזֵית מוֹכַח דְּאִינוּ עוֹבֵר בַּלֵּא תַשְׁחַט רַק בְּעִינֵן דְּעוֹבֵר בְּבַל יִרְאָה, וּבַע"כ דְּמְשַׁמַּע לִי דְּטַעְמָא דְּקִרְאִי הָיָה דְּהַטַּעַם דְּכִמוֹ דְּאָמְרָה הַתּוֹרָה דְּזָבַח רְשָׁעִים תּוֹעֵבָה כֵּן ה"נ אִם שׁוֹחֵט וְעוֹבֵר בְּבַל יִרְאָה הָיָה פְּעִין זְבַח רְשָׁעִים תּוֹעֵבָה, וְלְכָף אִינוּ לֹוּקָה רַק בְּמָה דְּעוֹבֵר בְּבַל יִרְאָה, וְא"כ מִמִּילָא נ"מ בְּפִלּוּגְתָתָם אִם שְׁחַט אֵת הַפֶּסַח עַל חִמְזֵי דַּלְב"ש אִינוּ לֹוּקָה רַק בְּכּוֹזֵיתָתָה, וְלַב"ה זֶה וְזֶה בְּכּוֹזֵית וְא"ש וְדוּק הֵיטֵב, לְכָף לְדִינָא אֲנִי נְבוּף בְּזֶה עַדִּין וְאִין פְּנָאִי לְהַאֲרִיף בְּזֶה.

וּבְגִידוֹן אֲשֶׁר חָקַר בְּחִקִּירָה א' אִם מְצָה עֲשִׁירָה נִתְעַרַב בְּתוֹף ב' מִצוֹת פְּשׁוּרוֹת אִם יוֹצֵא בְּכּוֹזֵית מְצוֹרֶף מְפִשְׁרָה וּמְמַצָּה עֲשִׁירָה, וְהִנֵּה הַאֲרִיף רו"מ בְּזֶה וְהִנֵּה בְּאֵמַת זֶה חִקִּירָה

לשינה אם התיטר נהפך לאיסור או לא וכבר הארכתי בזה בחיבור ספר החיים בקונטרס מיני מטעמים ועוד בכמה דוכתי בעזה"י, והנה באמת נראה דאף אם נאמר דהתיטר נהפך לאיסור אין ראיה מזה לאיסור, דבשלמא להיות נעשה איסור פינו דביד האדם להפכו לאיסור ע"י קונם או לשוניה חד"א באמירתו, לכה מהני נמי ביטול ברוב, אבל למצוה פינו דאין ביד אדם לעשות ממצה עשירה מצה כשרה לא מהני הביטול ברוב, ואין פח ברוב להפכו למצוה, ועוד בשלמא באיסור פינו דהרוב האיסור כבר נגמר איסורו ואינו חסר דבר שפכר הוא אסור, ובכרט באיסור שגופו גרם לו האיסור לכה פינו דגופו אסור מהפך המיעוט שבו להיות פמוהו, אבל למצוה הרי אפי' הכשרה אם לא פינו בו למצוה אינו מצוה וא"כ עדיין חסר הפנונה, וכינו דהוא גופו עדיין אינו מצוה אין בו פח להפך המיעוט שבו להיות יוצאין בו י"ח.

והנה באמת באיסור גופו אם התיטר נהפך לאיסור יהי בזה מחלוקת בין רש"י ותוס' בזבחים דף ע"ז גבי הפיגול והנותר וטמא שבללן זה עם זה יע"ש, דלרש"י דמפרש הטעם מפח התראת ספק שלא תקשה עליו קושנית התוס' נראה דס"ל דהיתר מצטרף לאיסור, ולכה הי' חייב בי' משום ב' לאוין עכ"פ, רק דס"ל דזה הוי התראת ספק פינו דאינו יודע באיזה לאו הוא מותר, ולהתוס' שם מפרש דס"ל דאין התיטר נהפך לאיסור יע"ש, והנה מן הש"ס שם דף ע"ט דקאמר ופליגא אדר"י דאמר כשם שמצוות אין מבטלין זא"ז כף איסורין אין מבטלין זא"ז וקאמר שם מאן שמעת לי' דאמר מצוות אין מבטלין זא"ז, הלל דתניא כף עשה הלל הי' כורף פסח מצה ומרור ואוכלן ביחד וכו' וקשה מה ראיה הוא זה, בשלמא מצוות אין מבטלין זא"ז דמה ככה אם מעט נתערב במצה או בפסח מ"מ המיעוט מצטרף לרוב ויוצא בזה גופו, אבל באיסורין נהי דהוי פן מ"מ התראת ספק הוי ולא שייך מלקות, ובע"כ אין הטעם מפח ה"ס רק כפירוש התוס' דאין המיעוט מצטרף לרוב להשלים, מיהו לפמ"ש לעיל דאף אם התיטר מצטרף לאיסור ע"י רוב, במצוה ודאי אינו משלים הוי א"ש פרש"י, מיהו פד דייקנין א"ש בלא"ה דבא וראה איה רש"י נזהר בכל זה במתק לשונו וז"ל ד"ה הלל כורף פסח מצה ומרור ואוכל ביחד.

ולא אתי טעם מרור ומבטל טעם מצה, וקשה הרי רש"י נקט תחלה שלשתן, ולמה אח"כ נקט רק דמבטל טעם מצה והו"ל לומר גם פסח וגם למה נקט מרור דוקא, הו"ל לומר דאחד מבטל חבירו בע"כ דס"ל דגם במצוות המיעוט משלים הרוב, רק דקשיא דמרור הוי לי' טעם חזק כמ"ש התוס' שם ומצה טעם קלויש, לכה עכ"פ טעם המצה יבטל, פי טעם הפסח נמי טעם חזק, רק טעם המצה הוא קלויש וטעם הפסח הוא חזק, לכה דייק רש"י רק דמרור יבטל להמצה ודו"ק, ומזה לכאורה יהי מוכח דלשיטת רש"י ודעימין דהתיטר נהפך לאיסור גם במצוה הוי פן לולי היכי דהטעמים שונים זה חזק וזה קלויש: והנה מה שהקשה ר"מ על הסוברים דהתיטר נהפך לאיסור מחולין פרק הגרוע והלחיים בבכור שנתערב בחולין וכו' ומ"ט לא לבטל הבכור ברוב ולחייב, פולם במתנות פהונה, הנה זה לק"מ פינו דמבואר בש"ס ופוסקים דבמתנות פהונה בספק אמרינן המע"ה, וא"כ מוכח דזה נחשב חזקת ממון, א"כ ממילא לא מהני רוב לבטלו דאין הולכין בממון אחר הרוב, וגם בכור הוי של פהו וממונא לא בטל עיין בפ"ה דביצה בסוגיא דאשה ששאלה מים ומלח וכו'.

ומה ש'הקשה ר"מ על התוס' פ"ק דב"מ בקפץ אחד מן המניין לתוכן שהקשו דלכטיל ולחייב פוליהו במעשר ואמאי הרי אין ההיתר נהפך לאיסור, והנה באמת יש לומר דזה עצמו פונת השיטה מקובצת שמתרץ דרוב לא הוי נדאי רק ספק, ויש לומר זה גופו הוי פוננתו דנדאי אם הוי רוב מתורת נדאי הי' היתר נהפך לאיסור, רק פיון דרוב אינו נדאי רק ספק לכה אין ההיתר נהפך לאיסור, מיהו אי נימא פן עכ"פ יהיה מוכח מדברי התוס' דהם ס"ל דהיתר נהפך לאיסור, וא"כ יהיו דבריהם סותרין לזבחים דף ע"ז דמשם מוכח דס"ל דאין המיעוט נהפך להיות כמו הרוב.

אף נראה לי דאין דבריהם סותרין זא"ז, והוא דיש לדמות זה למה דקיי"ל דאתי דבור ומבטל דבור ולא אתי דבור ומבטל מעשה, פן ה"נ יש לומר דבכל הענינים דהוי ההיתר מפאת עצמו מגופו אז לא אלים ביטול הרוב דהוי ממילא לעקור היתרו למפרע, וכיון דנשאר בהיתרו לא נהפך לאיסור ע"י הרוב: אבל בקפץ אחד מן המניין לתוכן, הנה השוה גופו חייב במעשר מתחלה, רק פיון דמנה אותו נפטר בדבורו, א"כ בזה מהני הרוב לעקור דבורו למפרע והוי פאלו לא נמנה ונשאר בחיובו דמעיקרא, ובזה נדאי ראוי לומר דהיתר נהפך לרוב, וזה הוי פונת התוס' ודו"ק פי הוא סברא נכונה בעזה"י: ומה ש'הקשה ר"מ על סברת החו"ד שכתב ליישב דברי הרמב"ם דספק תורה לקולא מפח דהתורה דברה רק מנדאי ולא מספק, ועל זה הקשה ר"מ מן הש"ס דחולין דף קט"ו דקאמר שם גבי פלאי בהמה ואו"ב מדאסר רחמנא לגבוה מפלל דלהדיוט שרי, דבלא"ה הוי אסור ממשקה ישראל וכו' ולדברי הנ"מ מה ראי' הרי יש לומר דאצטריף לספק דלהדיוט שרי מן התורה ולגבוה אסרתה התורה וכו'.

הנה ידידי סברת הגאון הנ"ל נאמרה גם מקודם הובא בספר לב אריה בשם גאון אחד, והנה פדמות דברי ר"מ תירצו העולם קושניית התוס' בסופה פ"ג למ"ל לה למעט גזולה תיפוק לי' דהוי מה"ב ייע"ש ותירצו פן דנ"מ לספק גזל וקושניית ר"מ נראה ליישב דספק פלאים או או"ב אם נדאי פן הי' אסור להדיוט אז ספק אף דמותר להדיוט הי' אסור לגבוה, פיון דאם הוי באמת פלאים או או"ב הי' אסור מפח משקה ישראל ממילא אפי' ספק אסור לגבוה מפח הקריבהו נא לפחתה וכמ"ש רש"י בזבחים דף ע"ד ע"ב דספק טרפה אין מכניסין אותו לעזרה לבדקו מפח הקריבהו נא לפחתה יע"ש, הרי דאף דיבונר אם הוא פשר יקריבנו ואם טרפה ידחנו אעפ"כ להכניסו אסור פיון דהוי ספק הקריבהו נא לפחתה מכ"ש אם אי אפשר לברר ואפשר דהוא באמת פסול לגבוה, אין מקריבין ספק מפח הקריבהו נא לפחתה ואין צריף קרא לכה ועוד נראה דאף להרמב"ם הוי איסור ספק פלאים מן התורה, דהרי בחולין פ"ק בסוגיא מנא לן דאזלינן בתר רובא אמרינן דר"א אמר אתיא משחיטה עצמה דדלמא במקום נקב קא שחיט, וא"כ נהי דלפי האמת אזלינן בתר רובא מ"מ אם הוי ספק אחר פגון פלאי בהמה או או"ב הרי הוי ספק ספקא ספק דלמא במקום נקב קא שחיט, ואת"ל שאינו במקום נקב דלמא הוי פלאים או או"ב הרי הוי ס"ס וס"ס עדיף מרוב עכ"פ פיון דאיתרע הרוב יש פאן חזקת שאינו זבוהה, ובמקום חזקה גם הרמב"ם מודה דהוי מן התורה, ואינו דומה לכל ספק טרפות דלא נחשב ס"ס מפח דהוי שם אונס חד הוא פן ה"נ ספק טרפות חד הוא, אבל באיסור אחר פגון פלאים או או"ב שפיר הוי ס"ס ולכ"ע לחומרא מן התורה.

ועלה ברעיוני דלפי הנ"ל יש לימתן טעם להסוברים דבנולד ריעותא מחיים לא אמרינו נשחטה הותרה, ולכאורה אין לזה טעם, דהרי אפ"א אם הוי ריעותא מחיים הוי רק ספק טרפה, ומה ענין זה לשחיטה, וגם הקשו עליו מפרק ד"א, ולפי הנ"ל א"ש טעמו פיון דקיי"ל בס"ס בעינן נודעו יחד, וא"כ בשלמא אם לא נודע הריעותא רק לאחר שחיטה א"כ תיכף בנשחטה אזיל ליה הספק דלמא במקום נקב קשחט, פיון דהרוב הוי להיפוף, וא"כ פבר הוחזק פנדאי ואזיל לי' הספק דלמא במקום נקב קא שחט, ואף דאח"כ נודע הריעותא אולי הוי טרפה שוב אין לו דין ס"ס פיון דלא נודעו יחד, ובשביל ספק זה לבד אמרינו נשחטה הותרה, אבל אם נולד הריעותא מחיים, א"כ עדיין לא הוחזק ספק זה דלמא במקום נקב קא שחט, וא"כ הוי ס"ס דלמא ישחוט במקום נקב ואת"ל אינו במקום נקב דלמא הוא טרפה, לכך לא אמרינו בזה נשחטה הותרה, לכך אין לדמותו לפרק ד"א דשם ליפא ס"ס להחמיר.

וכל זה אני פותב דרף הערה ובחידושינו בתשובתי ליו"ד הארכנו כמה פעמים בזה בעזה"י ויהיו אמרינו לרצון לפני אדון כל. והנה יותר מזה אין לי פת להאריך ועמו הסליחה בזה וידון אותי לכך זכות פי אני מוטרד וחלש פת, ואם יהי' לו איזה ענין הלכה למעשה ממש זה יודיעני ועלי להשיבו בעז"ה אולי ממילא מני ומניה רנוחא שמעמא אבל לפול שאינו לדינא אין להשיב ועמו הסליחה.

והנה אחר פתבי עלה בלבי הערה אחת לא אמנע מלהעלותו פאן דלכאורה יש להביא ראיה דהמיעוט נהפך לאיסור ממ"ש פ"ג דפסחים בסוגיא דמשרת דנזיר וחסאת גלי קרא דהמל"א וילרבנן חטאת לבד ומנ"ל פן דלמא לעולם היכי דההיתר מרובה או מחצה על מחצה אין היתר מל"א, וקרא קמ"ל באם האיסור רוב וההיתר מועט ונתערב יחד אז מצטרף לאיסור, אבל היכי דכי הדדי ניהו, או אפילו במיעוט היתר אם לא נתערב יחד אינו מצטרף יחד, ובע"כ מוכח דבכה"ג בתערובת והיתר מועט פיון דבטל ברוב בכל התורה מצטרף ובנזיר וחסאת מייירי אפ"א בשונה ובלי תערובות.

וזה ראיה נכונה לפע"ד, וכל זה אני פותב דרף הערה מפח טרדותי, רק פיון דעלה ברעיוני לא אמנע מלהודיע אולי יצטרף לאיזה ענין. ולפי הנ"ל יהי' מוכח דאף במין באינו מינו ההיתר נהפך לאיסור דהרי בנזיר הוי מין באינו מינו.

ובזה יש להעיר מה דקאמר הש"ס שם דנזיר וחסאת הוי ב' פתובים, הרי בחטאת יש לומר דוקא במין במינו הוי פן ובנזיר קמ"ל דאפ"א באינו מינו הוי פן ולמה יחשב ב' פתובים, גם יש להעיר מה דקאמר הש"ס בזבחים דפליגא אדר"א דאמר פשם שמצות אין מבטלות זא"ז, כף איסורין אין מבטלין זא"ז, מה ראיה ממצות, התם הוי פולם מין באינו מינו ובאיסורין הוי מין במינו, ואם גם ר"א מייירי במין באינו מינו מנ"ל דפליג ר"ל אדר"א הרי ר"ל מייירי במין במינו רק דאיסורין מחולקין: וכל זה אני פותב דרף הערה ואולי ימצא ר"מ פן באיזה ספר יודיעני, כי אין לי פנאי לחפש בספרים כי אני מוטרד בענינים שונים ומה ששעלה ברעיוני אני אומר כי דבר ה' הוא.

דידו וכו': תשובה רכב לק"ק ניקלשפורג להרב החר"ף מו"ה שמואל אסהאד נ"י. ע"ד שאלתו בקדרה של תנור בית החורף ששאבו בו מים חמין ושאבו ממנו מים ומצאו בו צפרדע, והנה בעת נטילת המים עתה הי' סמ"ך נגד הצפרדע, ואף הוי חשש פיון דשואבין

ממנו מים כמה פעמים אולי היה הצפרדע מאתמול, ונשאר בו רק מעט מים ונאסרו המים דחנ"ג, והנה ר"מ האריך קצת בענין רחוק לפלפל בסברת הנשים אם איתא דהי מקודם קיו מוצאין אותו תחלה ולפע"ד אין צריך כלל לזה ומקורו פשוט בש"ע דהרי חנ"ג בשאר איסורין דרבנן וא"כ הוי ספק דרבנן ולהקל, ונה לא נחשב בשל תורה רק דרבנן.

ועוד תמוה יותר למה נעלם ממנו דעת האו"ה ורמ"א בסי' צ"ט דבלא נודע לא אמרינן חנ"ג ונהי דהש"ך חולק עליו מ"מ מידי ספקא לא נפקא, ועיקר ראיות הש"ך הוא מן הש"ס ושם מייירי בב"ח דהוי חנ"ג מן התורה אבל בשאר איסורין דהוי רק דרבנן יש לומר דלא גזרו רק באם ידעו תחלה אז גזרו אטו בב"ח, אבל בלא ידעו עד שהי' בו סמ"ך יש לומר פיון דבשעה שפא לשאול לא שייך בו חנ"ג, מה שבלא נודע נעשה גבלה בזה לא גזרו אטו בב"ח, וראייתו לשאר איסורין מן הפוסקים אינו מוכרח, ואפשר האו"ה וד"מ חולקים עליהם ומידי ספקא לא נפקא, ובדרבנן הלכה כדברי המיקל, וא"כ יש לומר פאן בנדאי מותר דהוי ס"ס שפא לא הי' שם הצפרדע כשהי' בו רק מעט מים, ואת"ל הוי בו מעט מים דלמא לא שייך חנ"ג בשאר איסורין היכי דלא נודע תחלה.

וגם יש עוד ספק דלמא כשנתמעטו המים כבר נצטנן המים, דכן הדרך פי לעתותי ערב נתמעטו המים וגם התנור יצטנן, ועוד נראה לי לצרף היתר בזה, דעיקר ראיות הש"ך מן הפוסקים מייירי הכל כמה שקודם הידיעה נתערב יותר דרך מקרה, ומתחלה כשנעשה גבלה לא היה עומד להתוסף בו, ולכך פיון דנאסר מתחלה שוב לא פקע, אבל כמה שידוע שיהי' נוסף אח"כ עד סמ"ך לכ"ע פיון דלא נודע עדיין לא נעשה גבלה, פיון דעומד להיות נוסף בו עד סמ"ך, וקצת סמך לזה ממ"ש בסי' קי"א בשתי קדרות אם הם של אדם אחד פיון דעתיד להתערב רואין אותו כאלו כבר מעורב, פן ה"ג פיון דידוע דבכל יום מוסיפין מים, א"כ הוי כאלו כבר הוי בו סמ"ך ולא נעשו גבלה וחרזו להתירן וכדי הך סברא לסמוך עליהם במלתא דרבנן ובכמה ספקות ובצירוף ספק של ר"מ דדלמא לא הי' אז הצפרדע פן נלפע"ד נכון לפע"ד ולדינא ויותר אין להאריך.

דברי ידיו וכו': תשובה רכג להרב החר"ף ר' אהרן שמואל אסהד נ"י בק' ניקלשפורג. הנה מכתבו קבלתי ואם פי אני חלוש כח ומנטרד אעפ"כ פניתי להשיבו.

והנה מה שהקשה להסוברים דאיסור דרבנן מותר להאכיל ביצים, וא"כ בסוגיא דירך שנתבשל בה ג"ה מאי פריך שם מאן טעים לי, הרי רבא ס"ל טכ"ע דרבנן וא"כ יתנו לקטן וכו'. הנה אין התחלה לקושיא זו מפמה טעמים, הראשון הוא דהרשב"א לא כתב פן דרבנן מותר ליתן לו ביצים רק לפי מה דקיי"ל קטן אוכל גבלות אין ב"ד מצווין להפרישו אז נחתינן עד דרגא דרבנן ומותר להאכילו ביצים, אבל למ"ד קטן אוכל גבלות ב"ד מצווין להפרישו אז דרבנן נהי דאין מצווין להפרישו, עכ"פ ביצים אסור ליתן לו, וא"כ רבא ס"ל ביבמות דף קי"ד ע"ב דקטן אוכל גבלות ב"ד מצווין להפרישו, א"כ לדידיה ודאי אסור להאכילו איסור דרבנן ביצים.

ועוד בלא זה לק"מ דקטן אין לו דעת, ומי יודע אם קטן יכול להבחין בטעם: ואפ"ל אם יודע הרי אין הקטן נאמן באם אמתחוק איסורא, ואם נתערב איסור בהיתר הוי איתחזק איסורא ואין קטן נאמן אפילו בדרבנן.

ולומר מסלפ"ת, הן אמת דקטן נאמן במסלפ"ת, אף היינו דוקא אם מספר איזה דבר מעצמו יתכן אף בקטן ישראל להיות מסלפ"ת, אבל אם גדול נותן לו לטעום א"כ בשלמא בנכרי אף דישראל נותן לו לא ידע אם הוא בשביל איסור או לא, אבל קטן הוא גדל בין ישראל עפ"י הרוב ירגיש בדבר דהוא בעבור איסור פי יודע מנהג ישראל ועיין סמך לזה ביו"ד סי' ס"ט באם יש קטן היודע מנהג ישראל לקבץ אין לו דין מסלפ"ת.

ומה שהקשה בתרומה שגפיל לחולין למה צריך שיטעמנה פהו יתן לישראל פחות מכשיעור לפמ"ש הפמ"ג דבאיסור דרבנן מותר ח"ש, הנה גם זה לא קשה דבפשיטות יש לומר דלטעום אם יש בו טעם אין די פחות מכזית רק צריך טעימה גסה אז ירגישו הטעם, מיהו זה אינו דהרי אפי' אם יאכל יותר מכשיעור מ"מ תרומה לא יהי' מעורב בו לפי ערך רק פחות מכזית ויהי' מותר לטעום.

אף באמת א"ש ויתיישב גם קושיא הראשונה דע"כ לא מקילין בדרבנן רק במה שאין לו עיקר מן התורה אבל במה דיש לו עיקר מן התורה ודאי אסור ליתן לקטן בידיים או לאכול פחות מכשיעור, ואסביר הדבר יותר דאפי' אי נימא דבשאר איסורא דרבנן מותר להאכיל לקטן אף דיש לו עיקר מן התורה.

מ"מ בטעם פעיקר אף למ"ד דהוי דרבנן מ"מ אם אמרו להיות טעם פעיקר הוי בכל דבר פעיקר פינן דעשהו פעיקר הוי לכל דינו פעיקר, וכמו דבעיקר אסור ליתן לקטן ה"ה בטעם, וא"ש קושיא ראשונה, מיהו קושיא השנייה מפהנ צ"ל דיש לו חילוק בין יש לו עיקר מן התורה או לא, אף הנה המעיין בגיטין דף ס"ה מוכח דתרומה דרבנן ומעשר דרבנן הן בזה"ז והן בזמן הבית אם הוי דרבנן נחשב אין לו עיקר מן התורה ייע"ש, מוכח פן להדיא דבתרומה דרבנן לא עשו פעין של תורה.

ולכך נראה דצריך לחזור לענין ראשון דיש לומר דבמשהו לא ירגיש הטעם רק בהרבה, ומה שכתבנו דיש לומר אפי' אם יאכל הרבה לא יהי' בו רק פחות מכשיעור תרומה, אף יש לומר דלא מפעיא אי נימא דנעשה חנ"נ אפילו בדרבנן דא"כ יש לחוש אולי יטעום טעמא דאיסורא, וא"כ הוי פולו איסור ואכל יותר מכשיעור, ואפילו את"ל דבדרבנן לא נעשה גבלה, מ"מ יש לומר דבשלמא חצי שיעור בזה מותר בדרבנן דלא אתי לאחלופי בין פשיעור שלם דזה ניכר מגופו ובין שיעור לפחות מכשיעור לא טעי אינשי, אבל אם יאכל יותר מכשיעור נהי דבזה באיסור שבו לא הוי פשיעור, עכ"פ פינן דבעיני העולם הוא אסור פולו אתי לאחלופי לומר דטעימה מותר באיסור גופו אפילו בכשיעור לקבץ אסור לו למטעם: ב מה שהקשה על הש"ך בסי' צ"ח שכתב בשם מחותני לשיטת הרא"ש דמסלפ"ת מהני להאמין לו בטעם מיהו קפילא בעינן פדי להיות בקי בטעמים וכו', וע"ז הקשה דהרי מסלפ"ת לא מהני רק בדרבנן ואומן לא מרעא אומנתו מהני אפי' בשל תורה כמ"ש באו"ח בסי' כ' הל' ציצית.

הנה זה א"ש דמה דמהני אומן היינו בלא אתחזק איסורא, אבל באיתחזק איסורא לא סמכינן על חזקה זו. דסלק חזקה נגד חזקה פעין שמחלק הש"ך שם לענין מסלפ"ת.

רק דהש"ך דחה זה, אבל גבי חזקה דאומן לא מרעא נפשיה שפיר יש לומר חילוק זה לכך בעינן מסלפ"ת ומסלפ"ת מהני כמ"ש הש"ך פינן דאפשר לברורי ע"י קפילא.

ובצאת לפי דברינו יש לומר יותר בדברי הרא"ש דנדאי מה דבעינו קפילא הוי מפת דלא מרעא אומנתו, ואף דהוי לפי תנמו יש לומר דלא מרעא אומנתו, או יש לומר דשואלין אותו עבור ד"א ומ"מ הוי מסלפ"ת כמ"ש הט"ז סי' צ"ח, אף חזקה זו דאנמן לא מרעא נפש' לא מהני פיון דאסתזוק איסורא וסלק חזקה נגד חזקה, ולכך בעינו מסלפ"ת, ונהי דמסלפ"ת לא מהני היינו להיות סומכין עליו לבדו, מיהו עכ"פ מהני להיות איתרע חזקת איסור שקה פאן ועכ"פ מהני מסלפ"ת להיות סותר להחזקה, ושוב פיון דאין פאן חזקת איסור שוב מהני טעם הקפילא לומר חזקה אנמן לא מרעא אומנתו וא"ש וזה נכון לדעתי בעזה"י.

וביתר הערותיו לא עיינתי פי אני חלש פח ומטרד ועמו הסליחה. ידידו וכו': תשובה רכד לק"ק ניקלשפורג להרב הנזכר הנה מכתבו קבלתי והוא רק דבר פלפול והוטב בעיני ואין דרפי להשיב על פלפול מעודי ומכ"ש ב'מים הללו שאני זקן וחלש פח מאוד יותר מימי הזקנה מיהו לפטור מפל וכל אי אפשר.

והנה בענינים הללו הארכתי מאוד בעזה"י בחיבורי ליו"ד סי' ק"ב ובחיבורי לביצה בש"ס שם ובק"א הל' יו"ט ועוד בכמה מקומות תילי תילים והנה בדברי הערה שלו לטעם הר"ן בדשיל"מ דלא בטל דהוי מין במינו שהקשה רי"מ א"י פרנס במה דספק דשיל"מ אסור הנה זה לא דבר חדש הוא ובילדותי הקשיתי פן וכתבתי דתרי טעמי איתנהו, דהנה במה דלא ניתא לי' להר"ן בטעם רש"י דעד שתאכלנו באיסור היינו מפת דהוי קשה לו פיון דנתבטל בסמ"א א"כ גם עכשיו הוא מותר ולא שייך לומר עד שתאכלנו באיסור דגם עתה היתר הוא, לכך מפרש הטעם מפת דהוי מין במינו, אבל בספק אם הוא אסור פיון דבזה יתכן בצאת לומר דאסור הוא לכך מודה הר"ן דהטעם מפת עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר ותרונייהו טעמי אמת, והנה זה פתבתי בילדותי וב'מים הללו נדפס ספר ברוב טעם להגאון מלייפניק פמזנמה לי שפבר מבואר זה בספרו שם.

והנה פעת נוסף נוסף בדבר דיש לומר דהך סברת רש"י דעד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר יהי' תלוי בזה דאם ע"י ביטול נהפך האיסור להיתר א"כ כבר נעשה היתר ולא שייך לומר עד שתאכלנו באיסור, אבל אם אין האיסור נהפך להיתר רק דמותר לאכול מפת דכל מה שאוכל תלין דזה היתר.

וא"כ עכ"פ סוף סוף יהי' האחד האיסור נאכל לכך שייך לומר עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר.

והנה זה יהי' תלוי בזה דהנה קיי"ל טומאת משא כמאן דאיתא דמאן ולא מהני ביטול, ובע"כ דאין האיסור נהפך להיתר רק באכילה מותר דבכל אחד תלין דזה ההיתרא"כ ממילא שייך לומר עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר, אף פיון דהתוס' בבכורות פתבו דטומאת משא כמאן דאיתא הוי רק דרבנן, א"כ מן התורה נהפך האיסור להיתר רק רבנן החמירו ממילא למה החמירו לומר דשיל"מ לא בטל, הרי הוא תקנתא לתקנתא פיון דמן התורה אף עתה הוי כולו היתר, אף רש"י יסבור דטומאת משא הוי מן התורה, לכך ס"ל טעם דשיל"מ מפת עד שתאכלנו אבל הר"ן יסבור פדעת התוס' דהוי רק דרבנן, א"כ הוי תקנתא לתקנתא, לכך ס"ל הטעם מפת דהוי מין במינו.

וי"ל עוד דהנה הוי קשה להר"ן דנהי דטומאת משא כמאן דאיתא דמאי, ואין האיסור נהפך להיתר עכ"פ נשליך אַחַד לַיָּם, א"כ ממ"נ מותר דדין מבטל איסור לכתחלה אינו דהרי כבר בטל הוא, מה אמרת הרי עכ"פ אַחַד אִסוּר וְיָבֵא לַיָּדֵי אַכִּילָהּ הָרִי נִשְׁלִיךְ אַחַד לַיָּם וא"כ יתכן דלא יאכל האיסור כלל.

או עכ"פ אם נפל אַחַד לַיָּם נאמר דמותר הפל ולמה לא מצינו חילוק זה בדשיל"מ אם נפל אַחַד לַיָּם אם מותר או לא, לכה בע"כ צ"ל הטעם דא"כ הוי ספק דבר שיל"מ אם נפל האיסור או לא וספק דבר שיל"מ נמי אסור.

ויסבור רש"י דתרי חומרי נמי מחמירין בדשיל"מ לכה לא מהני אף דנפל אַחַד לַיָּם, אַבְל הָר"ן יסבור דלא מחמירין תרי חומרי בדשיל"מ, וְלֹא דְמִי לְמַה דְסָפֵק דְשִׁיל"מ שְׁנִתְעַרְבַּב דְלֹא בְטַל דְהֵתֵם עִכ"פ הָרִי הָאִסוּר כָּאֵן, אַבְל בְּנִפְל אַחַד מֵהֶם לַיָּם, א"כ אֶפְשָׁר דְאֵין כָּאֵן עוֹד אִסוּר כָּל הָרִי חוּמְרֵי וְרֵאוי לְהִתִּיר בְּזֵה לְכֹף מְפָרֵשׁ הַטַּעַם דְמַה דְלֹא בְטַל הָרִי מִפְּחַ מִיֵּן בְּמִינוֹ וְשׁוֹב לֹא מְהַנִּי אִפִּי' בְּנִפְל אַחַד מֵהֶם לַיָּם, מִפְּחַ דְהָרִי סָפֵק בְּדִשִׁיל"מ וְעוֹד שְׁתֵּאכְלֵנוּ בְּאִסוּר תֵּאכְלֵנוּ בְּהִיתָר וְלֹא נִחְשָׁב תְּרֵי חוּמְרֵי כִּינּוּ דְהָרִי תְּרֵי טַעְמֵי לְכָל חַד טַעַם בְּפ"ע וּא"ש, וְיֵשׁ הִרְבֵּה לְפַלְפֵּל בְּזֵה אֲלֵא שְׁפָשֵׁל כּוּחֵי.

והנה מדי דברי בזה לא אמלט מלהודיעו מה שעלה ברעיוני בדיוק לשון הש"ס בביצה דקאמר ר"א לעולם ספק יו"ט ספק חול הוי לי' דשיל"מ וכל דבר שיל"מ אפילו באלף לא בטל, הנה על לשון זה שעמד ר"מ כבר עמדנו בחידושינו בביצה ובה' יו"ט וכמה דוכתא, אף פעת קשה לי מ"ש לעולם ספק יו"ט ספק חול הו"ל דשיל"מ דזה משמע דהשתא מחדש פן דהוי דשיל"מ, ובאמת זה ידע מתחלה גם המקשן דהרי פן אמר תחלה אימא סיפא ואם נתערבה באלף וכו' אא"כ ספק יו"ט ספק חול הוי לי' דשיל"מ וכו' א"כ ידע מתחלה דהוי לי' דשיל"מ ומה מחדש עתה אף נראה דהוי ס"ד דשיל"מ לא נחשב רק אם הספק הוי בגוף הדבר אם אסור או מותר שיך לומר כיון דדבר זה יש לו מתירין אסור, כגון אם הוי לנו ספק אם ביצה זו נולדה ביו"ט או לא ואין הספק על היום רק על ביצה זו אימתי נולדה, שפיר הוי לי' דשיל"מ בגוף הספק, אבלי אם הוי ספק רק על היום, אם היום חול או יו"ט א"כ הוי הספק על הזמן והזמן אין לו מתירין דאם היום יו"ט בכל יום בשנה זו וחודש זה אסור, א"כ הזמן אין לו מתירין, וכן הוי ס"ד של הש"ס מתחלה דפריה דהוי לי' ספקא דרבנן וכיון דידע דשיל"מ אינו בטל הוי לי' לאסוקי אדעתיה דגם ספק דשיל"מ אסור, רק דהוי ס"ל דזה לא נחשב דשיל"מ כיון דהספק על הזמן, ומה דקאמר תחלה בשלמא ספק יו"ט וכו' הו"ל דשיל"מ הכונה פך דהנה ואם נתערבה באלף יש לומר ב' פונות או דזה קאי על ספקא דגם ספקא אם נתערבה באלף כולם אסורות או דקאי על ודאי דודאי באיסור זה אם נתערבה באלף כולם אסורין רק דזה ודאי דעכ"פ מאיסור אַחַד מִיָּרֵי, וְזֵה וְדֵאֵי אֵינּוּ סְבָרָא לֹאמַר דְסָפֵקָה אִסוּרָה מִיָּרֵי מְסָפֵק טְרַפָּה, וְאֵם נִתְעַרְבָה בְּאַלְפֵי קָאֵי עַל נִוְלָדָה בְּיו"ט, זֵה אֵי אֶפְשָׁר לֹאמַר כָּל דְעִכ"פ וְדֵאֵי מִיָּרֵי בְּאִסוּר אַחַד, וְהָרִי כְּפִינּוֹתוֹ כֹּף בְּקוֹשְׁיֵיתוֹ אֵימָא סִיפָא אֵם נִתְעַרְבָה בְּאַלְפֵי כְּוָלָם אִסוּרוֹת בְּשִׁלְמָא סָפֵק יו"ט סָפֵק חוֹל וּמִיָּרֵי בְּאִסוּר יו"ט מְמִילָא גַם סִיפָא מִיָּרֵי בְּאִסוּר יו"ט, וְהָרִי כְּפִינּוֹתוֹ דָּאֵם וְדֵאֵי נִוְלָדָה בְּיו"ט אַז אֵם נִתְעַרְבָה בְּאַלְפֵי כְּוָלָם אִסוּרִים אַבְל אֵי נִימָא סָפֵק טְרַפָּה, וּא"כ גַּם סִיפָא מִיָּרֵי בְּטְרַפָּה נְהִי דְמִיָּרֵי בְּוִדָאֵי עִכ"פ לְמַה בְּאַלְפֵי כְּוָלָם

אסורות, פן הוי פוננת קושיותו, ומה דלא משני דספקא אסורה מייירי דהי ספק בהפיצה אם נולדה ביו"ט או בחול, היינו פיון דתנא סתם וספקא אסורה משמע פל ספק בכלל דאם הוי חילוק בין הספיקות הוי לי' לפרש איזה ספקא אסורה ואיזה מותרת, ואם תנא סתם וספקא אסורה משמע איזה ספק שיהי' אפי' אם ידוע שנולדה היום רק ספק יו"ט ספק חול נמי אסורה, ובזה ס"ל דלא הוי לי' דשיל"מ פיון דהספק על הזמן והזמן אין לו מתירין, (ובזה מושב קושיות הש"ך על הרשב"א ביו"ד סי' ק"ב דיש לומר דלכך לא משני דמייירי דנולד מספק טרפה דלשון וספקא משמע פל הספקות בכלל ודו"ק) וזה דחידוש ר"א ואמר דלעולם ספק יו"ט ספק חול נמי אסורה והיינו משום דגם אם הספק בזמן נמי הוי דשיל"מ אף דאין הספק בביצה רק בזמן וא"ש: והנה על קושיות הש"ך על הרשב"א בסי' ק"ב דהרי פן מוכח בש"ס ובחידושינו פתבנו ישוב לזה וכעת נראה פך דהרשב"א יספור פדעת הסוכרים דאם נתערבה משמע דקאי על ספקא והטעם דספק אחד בגוף וספק אחד בתערובת אסור ולא הוי ס"ס, ולפ"ז יש לומר פך דלעולם אף דאין המתיר בנדאי נמי הוי דשיל"מ ומה דלא משני הש"ס בספק דנולדה מספק טרפה, היינו דיש לומר דבזה נדאי מהני ספק אחד בגוף וספק אחד בתערובות והטעם נכון בעזה"י, דהרי הצמח צדק הקשה על הרשב"א דהרי בלא"ה איך שייך לומר דהוי לי' דשיל"מ, דהרי הוי ממ"נ אם מותר גם עתה מותר ואם אסור פכר נתבטל, רק התירוי' הוי על הרשב"א, די"ל דעכ"פ הוא פיון דרף איסור, ואגלאי מלתא למפרע לא אמרינו בזה, וא"כ בזה הוי האיסור רק מפח פוננתו, וא"כ בזה נדאי מועיל ספק אחד בגופו וספק אחד בתערובת, דבשלמא אם הוי הספק על גוף החפץ אם הוא אסור או מותר והחפץ יש לו מתירין אז אם הוי הספק על גוף החפץ והוי לי' דשיל"מ לכך בעינן שיהיו הספקות שוין אבל אם הספק אחד בגופו ואחד בתערובת לא הוי הספקות שוין, אבל אם בחפץ גופו ליפא דין דבר שיל"מ דהרי בגוף החפץ הוי ממ"נ פקושיות הצ"צ מה אמרת הרי הוא בכוננתו אינו יודע, וא"כ אז הוי פל הדבר תלוי בכוננתו, ובכוננה שלו אין חילוק בין ספק אחד בגוף או בתערובת דבכוננה שלו הוי שניהם שוין אם זה אסור או מותר, ולכך לא משני הש"ס בספק שנולד מתרנגולת ספק טרפה דא"כ נהי דביצה הוי לי' דשיל"מ עכ"פ אם נתערבה למה אינה בטילה.

דבזה נשאר קושיות הצמח צדק במקומו. והבן פי היא סברא נכונה בעז"ה, אבל באם לא נתערבה יש לומר אף דאין המתיר בנדאי הוי' לי' דשיל"מ לכך פתב זה בשם יש מי שאומר וא"ש, ואם ימצא רמ"מ זה באיזה ספר יודיעני ותנוח דעתו.

ובגוף קושיות הצמח צדק פמדומה לי שכתבתי דלק"מ דיש לומר דהידיעה גורמת הביטול ואם לא ידע אינו בטל וכדעת הסוכרים פן, וא"כ ה"נ בשלמא אם יודע שיהי' טרפה א"כ ידע הביטול ונתבטל ואז מותר אבל אם הוי ספק לו אם זה היתר או אסור, וא"כ אם הוי היתר אינו בטל דהיתר בהיתר אינו בטל, ואם הוי איסור נמי אינו בטל פיון דהידיעה גורמת האיסור, והרי עדיין לא ידע אם הוא טרפה לכך שפיר נחשב דשיל"מ אולי יודע לו שהוא טרפה ואז יתבטל דהידיעה תגרום הביטול, ובזה יש ליישב ג"כ קושיות הש"ך דיש לומר אם הידיעה גרמה הביטול או לא יהי' תליא בפלוגתא דרבנן ור"י במין במינו וכפי מ"ש הר"ן דפליגי אם הביטול הוי בפעם הדבר או בהאיסור דאם הוי הביטול בפעם אין חילוק בין ידע או לא, אבל אם הוי הביטול האיסור וההיתר בזה

שפיר יש סבֵרָא לומר דאִיסור לא פקע רק ע"י הידִיעָה אף שאין ראיה לדִבְרָא זכר לדִבְרָא הוי, התרת נְדָרִים או הִפְרַת הַבַּעַל אף דְּמִיגְזוּ גְאִיזוּ רק להבא מ"מ מוֹתֵר, הָרִי דִּהְדִּיבּוּר גוֹרֵם הִקְיָתָר פֶּן ה"נ הידִיעָה גוֹרֶמֶת הַפְקַעַת הָאִיסוּר, וּלְכַף א"ש פִּינּוּ דִּהְתוּס' פְּתוּבוּ בְּזִבְחִים דְּבִדְרַבְנָן אפ"י ר"י מוֹדָה דְּבָטֵל מִינ בְּמִינוּ, וּא"כ לְכַף לא מְשַׁנֵּי הַש"ס דְּמִינֵי בְּנוֹלְדָה מְסַפֵּק טְרַפָּה, וּא"כ יֵהִי פְתַנְאֵי וְתִיתֵי רַק פְּרַבְנָן וְלֹא כַר"י דַּלְר"י לֹא פְעִינּוּ יְדִיעָה בְּבִטּוּל וּא"כ נִשְׁאַר קְנֻשִׁיּוֹת הַצ"צ מ"מ"נ וּבַע"כ אֶתְנָא דְלֹא כַר"י, וְלֹא נִיחָא לְאוּקְמֵי פְתַנְאֵי, וְתַדַּע דְלָמָּה לֹא מְשַׁנֵּי דְאֶתְנָא כַר"י דְּמִינ בְּמִינוּ לֹא בְטֵל, וּבַע"כ לֹא נִיחָא לִי לְאוּקְמֵי פְתַנְאֵי, א"כ ה"נ לְהִפּוּף אִי נּוֹקְמָא בְּנוֹלְדָה מְסַפֵּק טְרַפָּה א"כ לֹא הָוִי לִי דְשִׁיל"מ לַר"י וּבַע"כ תִּיתֵי רַק פְּרַבְנָן וְלֹא נִיחָא לִי לְאוּקְמָא פְתַנְאֵי, וְאִין לּוֹמֵר דִּהְרִי זֶה אִיסוּר תּוֹרָה פִּינּוּ דִּהְוִי סְפֵק טְרַפָּה ז"א דִּיש לּוֹמֵר פְּשִׁיטַת הֶרְמֵב"ם דְּסַפְקָא לְחוּמְרָא רַק מְדַרְבְּנָן וּבִדְרַבְנָן גַּם ר"י מוֹדָה דְּבָטֵל וּבַע"כ לֹא אֶתְנָא כַר"י לְכַף לֹא מְשַׁנֵּי פֶן, אֲבָל לְדִינּוּ דְקִי"ל פְּרַבְנָן א"כ הִידִיעָה גוֹרֶמֶת הִקְיָתָר שְׁפִיר יֵשׁ לּוֹמֵר דִּהְוִי לִי דְשִׁיל"מ, רַק הֶרְשַׁב"א לְשִׁטְתּוֹ דַּס"ל סְפֵקָא דְאוּרִיגְתָא מִן הַתּוֹרָה לְחוּמְרָא לְדִינֵי שְׁפִיר מוֹכַח פֶּן מִן הַש"ס מְדַלָּא מְשַׁנֵּי פֶן פְּקוּשִׁיּוֹת הַש"ס, דַּמ"מ"נ לֹא בְטֵל לְרַבְנָן דִּהְוִי לִי דְשִׁיל"מ דִּהְיָדִיעָה גוֹרֶמֶת הַבִּטּוּל, וְלַר"י מִפְּחַ מִינ בְּמִינוּ וְאֶתְנָא כַּכ"ע, וּבַע"כ מִפְּחַ דְּאִין הַמְתִּיר בְּנֻדָּאֵי לֹא הָוִי לִי דְשִׁיל"מ, אֲבָל לְהֶרְמֵב"ם דַּס"ל סְפֵק תּוֹרָה רַק דְּרַבְנָן אִין רְאִיָּה מִן הַש"ס פְּנ"ל, לְכַף פְּתוּבוּ הַש"ע בְּלִשׁוֹן יֵשׁ מִי שְׁאוּמֵר וּא"ש בַּעֲזָה"י, וְיִצְמִינ לִי פִי פְתַבְתִּי זֶה רַק דְּרַף טִיּוּל כְּמוֹ רַגַע לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ וְאִין בְּיַדִּי לַעֲיִין דְּרַף עֵינּוּ מִמֶּשׁ פִּי אֲנִי חֵלֵשׁ מְאוּד וּמְוַטְרָד וְעַמּוֹ הַסְּלִיחָה וְאִם לֹא יֵיטֵב לוֹ אִיזָה דְּבַר מְדַבְּרִינוּ יוֹדִיעַ לִי וְאֶחְזִיק לוֹ טִיבוּתָא וְאוּדָה אוֹ אֶתְרִץ דְּבָרֵי.

דְּבָרֵי יְדִידוֹ וְכו': תְּשׁוּבָה רַפָּה לְהֶרֶב מו"ה מְאִיר אב"ד קְלִיעָא בְּמַאֲלָדוּי. הִנֵּה מְכַתְּבוּ קַבְלַתִּי הַיּוֹם, וְאִם פִּי בְיָמִים הִלְלוּ אִינִי מְשִׁיב אֶפְיָלוּ לְאַחַד מִמָּאָה פִּי לַעַת זְקַנְתִּי אֲנִי חֵלוּשׁ פַּח מְאוּד אַעפ"כ פִּי נִכְמְרוּ רַחֲמֵי עָלֵי אֲנִי מְשִׁיב לוֹ אֵת אֲשֶׁר יֵשִׁים ה' בְּפִי.

הִנֵּה ע"ד הַקְדָּרָה שֶׁהִי בָּהּ חֵלֶב כְּמָה יָמִים לַעֲשׂוֹת מִמֶּנָּה חֲמָאָה וְהִרִיקוּ מִמֶּנָּה הַחֵלֶב וּבְשָׁלוּ בָּהּ בְּשׂוּר עִם רוֹטֵב תּוֹף מַעַל"ע וְהוֹרָה רו"מ לְאִיסוּר. יָפָה הוֹרָה וְיִישֵׁר פַּחוֹ וְיִצְמִינ לִי פִי אִם בָּא לְפָנַי גַּם אֲנִי הִיִּיתִי מוֹרָה פֶן, וּמָה שְׁאַחַד מְעַרְעֵר עָלָיו מְדַבְּרֵי הַחוּו"ד סִי' ק"ה שְׁמַתִּיר שְׁפַתְּ דְּבִהְיָתְרָא לֹא שְׁיָיָךְ כְּבוֹשׁ לִית מֵאן דְּחָשׁ לְדְּבָרֵי בְּזָה.

וְאַחַר הַמְחִילָה מְכַבּוּד בַּעַל חוּו"ד שְׁגַג בְּזָה מְאוּד מ"ש בְּשֵׁם הַמַּג"א בְּשֵׁם הַד"מ דְּבִהְיָתְרָא לֹא שְׁיָיָךְ כְּבִישָׁה שְׁגַג בְּזָה, וְאִם פִּי רְאִיּוֹת רו"מ מִן הַש"ס דְּפְסָחִים דְּקֶאֱמֵר דַּבְב"ח חִידוּשׁ הוּא דְּאִי תְרִי לִי פְּוֹלִי יוֹמָא בְּחֵלְבָא שְׁרִי וְכו' לֹא יְדַעְתִּי מֵהוּ קֶאֱמֵר הָרִי בְּשׂוּר בְּחֵלֶב הָוִי אִיסוּר בְּאִיסוּר וּלְכַף שְׁפִיר הָוִי רְאוּי שִׁיתֵּסֵר, אֲבָל אִם הָוִי פְּוֹלוּ הִקְיָתָר יֵשׁ לּוֹמֵר דְּלֹא שְׁיָיָךְ כְּבוֹשׁ, אֲבָל דְּבָרֵי הַחוּו"ד תְּמוּהִין מְטַעַם אַחַר פִּינּוּ דְּכַבוּשׁ מְבַלִּיעַ אִיף שְׁיָיָךְ לְחֵלֶק בֵּין אִיסוּר לְהִקְיָתָר לּוֹמֵר דְּהָאִיסוּר בּוֹלַע וְהִקְיָתָר אִינוּ בּוֹלַע אִטּוּ הַחֲתִיכָה אוֹ הַפְּלִי יֵשׁ בּוֹ דַּעַת לּוֹמֵר דְּזָה בּוֹלַע וְזָה אִינוּ בּוֹלַע אֶתְמָהָא, אִף פְּנּוֹת הַמַּג"א שֵׁם הוּא כְּף דְּנֻדָּאֵי בּוֹלַע תְּמִיד בְּשׁוּה, דִּהוּא עֲנִין בְּטַבַּע דְּכַבוּשׁ בּוֹלַע רַק בְּאִיסוּר פִּינּוּ דְּלֹא יְדַעִינוּ כְּמָה בְּלַע צְרִיף סְמ"ף נְגַד פֶּל הַפְּלִי, בְּזָה ס"ל דְּבִהְיָתְרָא בְּלַע הוּא קִיל וּא"צ לְשַׁעַר נְגַד פְּוֹלוּ רַק נְגַד מְאִי דְּנַפְיָק מִינֵי.

וכן הוא בְּמַרְדְּכֵי הוּבָא בט"ז סי' תנ"א בְּשִׂמּוֹ לְהִדְיָא פּוֹ, וּלְכַף בְּקוּדְרָה שֶׁל חֲמִיז דְּאִין דְּרָף
לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּקוּדְרָה דְּוִקָא פְּלוֹ חֲמִיז רַק הָוִי בּוֹ קִצַּת חֲמִיז וּלְכַף לְפִי הַמַּעֲט שְׂיֵשׁ בּוֹ חֲמִיז
יְכוּלִין לְשַׁעַר בְּמָה דְּנִפְיָק מִיְגִיָּה, וְעַל זֶה פָּתַב הַמַּג"א פִּינּוֹן דְּהָוִי בְּהִיתָר דִּי לְשַׁעַר בְּמֵאֵי
דְּנִפְיָק מִנִּי, וְגַם בְּחֲמִיז חוֹלֵק הַח"י וְאָמַר דְּלֹא יִדְעִינּוּ פְּמָה נְפִיָּק מִיְגִיָּה, כַּמ"ש בַּח"י סי'
תנ"א ס"ק נ"ח, וּלְכַף אַף לְהַמַּג"א הֵינּוּ רַק בְּקוּדְרָה שֶׁל חֲמִיז אֲבָל בְּאֵם נְבִלַע בְּקוּדְרָה
חֵלֶב דְּהָוִי פְּלוֹ חֵלֶב וְדֵאִי בְּעִינּוּ עַכ"פ סְמ"ך נֶגֶד מֵאֵי דְּנִפְיָק מִיְגִיָּה וְאִי אֲפֹשֶׁר לְשַׁעַר פְּמָה
נְפִיָּק מִיְגִיָּה וְהָוִי סְפָקָא דְּאוּרִינְיָתָא לְחוּמְרָא, וּלְכַף שְׂגַג בְּזָה מְאוּד בְּעַל הַחוּו"ד וּמ"ש רְאֵיָּה
מַפ"ז דְּשִׁבְעִית מְשֻׁנָּה זִי"ן בְּנֶרֶד חֲדָשׁ שֶׁשְׂרָה בְּשִׁמּוֹן יֶשֶׁן שְׁיִלְקוּט הַנֶּרֶד וְתַמָּה הַתוּ"ט
הָרִי יֵשׁ בּוֹ טַעַם הַשִּׁמּוֹן, הִנֵּה תִירוּצוֹ שֶׁל הַחוּו"ד אִינוּ כְּלוּם דְּזָה וְדֵאִי אִינוּ לְחֻלְק בְּטַבַּע
בְּלִיעָה בֵּין הֵיתָר לְאִיסוּר, וְהַקְּשָׁא הָרִי הַתוּ"ט הַקְּשָׁה פֶּן וְלֹא ס"ל תִּירוּץ הַחוּו"ד, וְהִנֵּה
כָּל קוֹשְׁיָא יֵשׁ לָהּ תִירוּץ וְאִין אַחֲרֵיּוֹת הַמְשֻׁנָּה עָלִינוּ וְהֶאֱמַת יוֹרָה דְּרַכּוֹ כַּמ"ש.

אִף הָיוֹת כִּי בָּא לִידְעִנּוּ הַקְּוֹשְׁיָא, וְהִנֵּה לְפִי זְכוּרֵי דוּמָה לִי שְׁכַתְבִּיתִי לִינִישׁב זֶה בְּאִיזָה
מְקוּם אִף יֵצֵא מִלְּבִי וְכַעַת נִרְאָה לֹאמַר פִּינּוֹן דַּטְכ"ע יִלְפִינּוּ אוֹ מַחֲטָאֵת וְנִזִּיר אוֹ מַגִּיעוּלֵי
מִדִּין, וְא"כ מְכוּלָם יֵשׁ לֹאמַר דְּהָוִי רַק מְאִיסוּרֵי לְאִנּוּן וְלֹא בְּאִיסוּר עֲשֵׂה, וּשְׁבִיעִית הָוִי
רַק אִיסוּר עֲשֵׂה בְּזָה לֹא אֲמַרִינּוּ טכ"ע, וְלֹא מְבַעֲיָא לְהַסּוּבְרִים דְּעֲשֵׂה קִיל מַל"ת יֵשׁ לֹאמַר
פֶּן רַק אִפִּי גַם לְהַסּוּבְרִים דְּעֲשֵׂה חֲמוּר מַל"ת מ"מ יֵשׁ לֹאמַר דְּדוּקָא בְּאִיסוּר דְּעִיקָר
אִיסוּרוֹ הָוִי לְהָיוֹת אִיסוּר, בְּזָה אֲמַרִינּוּ דְּגַם טַעְמוֹ אִיסוּר כְּמוֹ הַעִיקָר אֲבָל בְּשִׁבְעִית הָוִי
עִיקָר מְצוּנּוֹתוֹ הַבִּיעוּר דְּהַתוּרָה חִיבָה לְבַעְרוֹ וְאִיסוּרוֹ נִמְשָׁף מִמִּילָא אִם לֹא בִיעֵרוּ אֲבָל
עִיקָר מְצוּנּוֹתוֹ הָוִי לְקַיִּים הַעֲשֵׂה וּלְבַעְרוֹ, וְא"כ הַעֲשֵׂה לֹא אֲמָרָה הַתוּרָה רַק לְבַעַר גּוּף
הָאִיסוּר אֲבָל לֹא לְבַעַר גַּם הַהֵיתָר, וְאִם נֹאמַר לְשַׁרְפוֹ מִכַּח הַטַּעַם יִשְׁרוּף גַּם הַהֵיתָר,
וְהַהֵיתָר לֹא אֲמָרָה הַתוּרָה לְבַעְרוֹ וְאִם יִבַּעְרוּ לֹא יִקְיִים בְּזָה הַמְצוּנָה, וְהַתוּרָה לֹא אֲמָרָה
לְבַעַר רַק הִכִּי שְׁיִקְיִים הַעֲשֵׂה לֹא לְבַעַר מַה שְׂאִין בּוֹ קִיוֹם עֲשֵׂה לְכַף לֹא שְׁיִיף בְּזָה טכ"ע
וְא"ש לְפַעַנ"ד.

וְהִנֵּה לְדִינָא יָפָה דֵּן וְיָפָה הוֹרָה רו"מ לְאַסּוּר הַבְּשָׁר וְהַקְּדוּרָה וְיִישֵׁר פַּחוֹ בְּזָה: וְע"ד שְׂאֵלָה
הַשְּׁנִי' בְּנִידוּן הַבְּהֵמָה שְׁקֵנָה הַקָּצֵב וְרָאָה בְּרַגְלֵי אֶחָד לְמַעְלָה מְצוּנָתָה הַגִּידִין נְשִׁיכָה וְהַפִּיר
שֶׁהוּא נְשִׁיכַת הַזָּאֵב בְּזָה אִין אֲנִי מוֹדָה לוֹ, וְלִדְעָתִי הוּא מוֹתֵרַת כִּי אִף הַמְחַמִּירִין הָוִי רַק
בְּרֵאִינוּ שְׁדָרַס אִז חוּזִינּוּ שְׁזָאֵב זֶה יֵצֵא מִן הָרֹב שְׂאִין דוּרְסִין בְּהֵמָה גְּסָה וּלְכַף אִיסוּר, אֲבָל
בְּאֵם לֹא רֵאִינוּ שְׁדָרַס וּמְפִירִין שֶׁהוּא נְשִׁיכָה לְחוּשׁ שְׂמָא דָרַס לַכ"ע לֹא חִיִּישִׁינּוּ וְאִזְלִינּוּ
בְּתַר רֹבָא, דְּרֹב זָאֵבִים אִין דוּרְסִין בְּהֵמָה גְּסָה, וְגַם הָוִי ס"ס שְׂמָא לֹא דָרַס וְאִת"ל דָרַס
שְׂמָא אִין לְזָאֵב דְרִיֶּסָה בְּגָסָה, לְכַף אִף שְׂרו"מ הִבִּיא שְׁקָצַת מְחַבְרִים מְחַמִּירִין אֲנִי אוֹמַר
דְּעָתִי לְהַקְּל, בְּפָרְט אִם לֹא חוּזִינּוּ שְׁדָרַס לְכַף דְּעָתִי לְהַקְּל, מִיָּהוּ פִינּוֹן שְׁפָמָה אַחֲרוּנִים
מְחַמִּירִין וְדֵאִי מִי שְׁהוֹרָה לְהַחֲמִיר אִין מְזַחֲחִין אוֹתוֹ וְלֹא אִיתְרַע הוֹרְאָתוֹ בְּזָה.

וּבְפִלְפוּלוֹ לֹא עֵינִינְתִי כָּלֵל כִּי אִין פַּחֲזִי עַמְדִי וְעַמּוֹ הַסְּלִיחָה בְּזָה. דְּבָרֵי יְדִידוֹ וְכו': תְּשׁוּבָה
רַכּוֹ לְק"ק גֵּאָרָא בּוֹקֵאוּינָא לְהַרְבּ מו"ה דוֹר גְּאָלְדִּישְׁטֵיין נ"י הִנֵּה ע"ד שְׂאֵלְתוֹ בְּכִירָה
שְׁעַמְדָה עָלָיו קוּדְרָה שֶׁל בְּשָׂר וְנִשְׁפָּף אֲצֵלָה רֹטְבַת הַרְבֵּה בְּאִנּוּן אֲשֶׁר בְּנֵדֵאִי לֹא הִי' סְמ"ך
בְּקוּדְרָה נֶגֶד הָרֹטְבַת אֲשֶׁר תַּחַת הַקְּדוּרָה וּקְצַת מִן הָרֹטְבַת אֲשֶׁר סְבִיבוֹת הַקְּדוּרָה, וּמַצַּד הַשְּׁנִי
שֶׁל הַפִּירָה עַמְד' קוּדְרָה שֶׁל חֵלֶב וְנִשְׁפָּף אֲצֵלָה ג"כ קְלוּחַ שֶׁל, חֵלֶב בְּאִנּוּן הַנְּ"ל וְהַקְּלוּחִים

לא נגעו זה בזה, והפירה הייתה חמה מאוד שהיך סולדת בה, והנה מה שחשש רוי"מ דלמא מפעפע ונאסרו הלוקחים משום בב"ח זה אמת והלוקחים בודאי נאסרו אף הקדרות הנה ידוע דדבר לח אינו בדבר גוש, פי דבר גוש הנוגע בקדרה צריה סמ"ך בקדרה נגד פולו אבל דבר לח אינו צריה סמ"ך רק נגד זה המעט שנוגע בקדרה ולא פנגד מותר הנמשך מן הקלוחם לכך גוף הקדרות ודאי נאסרו והבשר והרוטב והחלב אם יש בכל אחת סמ"ך נגד מה דהוי תחת הקדרה אף דאין בו סמ"ך נגד כל הקלוח שפירה מותר הבשר והרוטב והחלב ואם אין בכ"א סמ"ך נגד מה שתחת הקדרה אז זה שאין בו סמ"ך נאסר גם מה שבפנים, והנה הפת שהי' בתנור ודאי מצטרף כל הפת לסמ"ך, אבל מ"ש רוי"מ סמ"ך נגד קלוחם אחד הוא טעות דנגד שני הקלוחין בעינן סמ"ך כיון דנאסרו שתיקהו בעינן שיהי' בפת סמ"ך נגד שני הקלוחין אז מותר הפת ובאם לאו גם הפת אסור, ומ"ש רוי"מ דאם הוי סמ"ך בפת גם הקדרות מותרות זה טעות דהקדרות עצמן אסורין אפילו יהי' אלף פעמים סמ"ך והתבשיל שבתוכן בעינן שיהי' בכל אחד סמ"ך נגד קלוח דהוי תחתיו ובלא"ה גם התבשיל שבו אסור ולא מהני הסמ"ך שבפת להיתר התבשילין דבקדרות פן משפטם ואם נאסרו התבשילין גם הכלים שנסתמש בהם בכלי ראשון טרפה פדין טרפות ממש ונדון שאלתו השני' באיסור שנשאר בהיתר והי' בהיתר סמ"ך בשופי נגד האיסור ושהא בו מעל"ע, ואחר מעל"ע נטלו מעט מן ההיתר ולא ידעו שהאיסור באותו מעט ואחר ערף שעה נודע שהאיסור שם.

הנה זה פשר דכבוש מעל"ע הוי כמו מבושל שנצטנן ואינו עושה פרוחם להיות עולמית פן רק דהוי פרוחם ונצטנן ובעינן מעל"ע שנית ובלא"ה מותר, ותדע דאם הי' אח"כ פרוחם ג"כ א"כ אם נפל בו אחר מעל"ע ואין בו ששים יאסר מיד וזה מבואר הביטול ובע"כ דלא הוי פרוחם ממש והפוסקים המדברים ממים מחולקין היינו תוף מעל"ע ואפילו בין פולם הי' מעל"ע נמי מותר ויותר אין להאריך.

דברי ידידו החלש פח וטרוד וכו': תשובה רכז להחריף מו"ה אהרן שמואל אסיהד בק"ק ניקלשפוןרג. הנה מכתבו קבלתי ולא ידעתי מה אידון בי' ולא יכולתי לעמוד על פונותו למה לא ידון אותי לכף זכות כי אין אני בכלם וגם מותרד ואיני משיב רק להלכה למעשה הנחוצה לפי שעה לא דרף פלפול, וכבר ראה שאיני משיב לו על מכתבו הקודם לזה, ולמה מטריח פעת יותר וגורם לי צער כי יש לי צער מזה מה שאיני משיב כי יותר מה שהעגל רוצה לינק וכו' לזה איני משיב לו על כל מכתביו רק על דבר אחד.

הנה מה ששאל על דברי המשל"מ פרק י"ט מה' אבות הטומאה שכתב דמה דמותר בדבר חשוב שנתערב ונפל אחד מהם לים דהותרו פולם היינו רק קודם שנודע התערובת אבל אחר שנודע התערובת אסור, ותמה רוי"מ מן הש"ס דזבחים דף ע"א דפריה לרב מן המשנה ומאי קושיא נימא דרב מיירי קודם שנודע התערובת, והמשנה מיירי אחר שנודע התערובת עכ"ל, הנה באמת זה קושיא נכונה ובלא"ה דברי המשל"מ תמוהין דסותר כל דברי הפוסקים פולם דמוכח דאף אחר שנודע התערובת מהני וכן מוכח בתוס' שם שכתבו דוקא נפלה מעצמה אבל הפילה הוא בעצמו אסור דגזרינן שוגג אטו מזיד, ואי מיירי דנפלה לה קודם שנודע התערובת לא שייך למגזר שוגג אטו מזיד דקודם שנודע לא שייך מזיד, ואחר שנודע מדינא אסור אפי' בנפלה מעצמה, וחוצ' מזה דבריו תמוהין

דמה מדמה שני שבילין לתערוכת בדבר חשוב, נהי דהמשל"מ הוכיח דגם בשני שבילין הוי דרבנן מ"מ שאני ושאני שני שבילין דהוי רק קולא אחת לתלות בהשני, הא וזלת זה מה ענין לתלות בזה יותר מזה אבל בתערוכת פנין דהוי רוב היתר א"כ בלא"ה יש לומר אכל חד האי מן הרוב הוא וכל דפריש מרנבא פריש, רק שמ"מ בדברים החשובין התמירו חז"ל שלא מהני בזה רוב אבלאם נפל אחד לים דהוי תרתי לטיבותא דיש לומר דאין פאן איסור כלל, גם לומר כל דפריש מרנבא פריש ודע דהוי היתר, ובפרט דהוי ממ"נ אם לא נימא כל דפריש מרנבא פריש א"כ יש לתלות דהאיסור נפל, ואם נאמר כל דפריש מרנבא פריש ומן ההיתר נפל א"כ גם מה שאוכל ההיתר הוי פן כל דפריש מרנבא פריש ודע זה היתר, גם הרי בתערוכת הוי ההיתר לאכול שנים שנים לומר מדזה היתר אף זה פן, וזה לא שנינו בשני שבילין, וגם בשני שבילין פנין דהוי ספק טומאה וכל ספק טומאה ברה"י הוי טמא ודאי א"כ נהי דבב' שבילין הוי דרבנן מ"מ כל דתיקון רבנן פועין דאורייתא תיקון וספק טומאה ברה"י הוי טמא ודאי, לקח לא מהני מה שטבל אחד אח"כ, אבל בתערוכת איסור אף דדברים החשובין אין בטלים מ"מ אינו רק ספק איסור ולקח קשנפל אחד לים מותר מפת שאני אומר.

ומה ענין זה לזה. ועוד אם בא המשל"מ לדמות זה לזה אפ"ל לפי דבריו אין לו דמיון דהתם בב' שבילין טבל אחד קודם דנעשה כלל ספק השני קודם שהלך השני, אבל בתערוכת נהי דלנו לא נודע זה אבל עכ"פ התערוכת כבר נעשה רק דלנו לא נודע ולא דומה זה לזה ולמה תלינו דהאיסור נפל ובע"כ אין לו דמיון זה לזה.

ובעיקר קושיות ר"מ ה"י נראה לי דמתניתין שפיר פריש ממה דקתני זמותו פולס, פנין דעכ"פ קודם שנודע התערוכת פנין דהוי ב' מעלות דיש לומר דהאיסור נפל גם הוי קודם שנודע מותר א"כ ה"נ פנין דעכ"פ מתו רובן ה"י לנו לומר דאיסורא ברנבא איתא ובנדאי כבר מת ודע לנו תרי רנבא, רוב היתר שהי מעיקרא, גם מעלת דאיסורא ברנבא איתא ובנדאי כבר מת, וא"כ הך מעלה דמתו רובן ומן הסתם כבר מת האיסור דמן התורה אזלינן בתר רנבא זה עדיף ועכ"פ שנה פמעלת קודם שנודע התערוכת וה"י לנו להתיר, עכ"פ במתו רובן יהיו מותרין פנין דמן התורה אזלינן בתר רנבא ודע פנדאי, א"כ נהי דלהיות מתבטל ברוב גזרו חז"ל דדבר חשוב לא בטל ברוב, אבל עכ"פ בהך רנבא דרנבא מעיד שפיר נסתלק האיסור ע"ז לא גזרו, ואפ"ל אם גזרו בזה עכ"פ פנין דמן התורה הוי פנדאי דאין פאן איסור א"כ הוי עכ"פ פלא נודע התערוכת ועדיף ממנו, וא"כ למה לא נתלה לקולא דהאיסור מת וא"ש.

ועוד נראה לי דהרי בלא"ה קשיא דמהו פריש מן המשנה הרי אינו מותר רק בנפל מעצמו, אבל בהפילה הוא אסור וכאן הרי ממיתין אותו ביזים ומהו פריש, וכבר כתבתי בתשו' אחת מזה, דהתם שאני פנין דמן הדין חייב להמיתם הוי פאילו נפל מעצמו, וא"כ א"ש גם זה דבשלמא בכל תערוכת פנין דאין לו היתר רק בנפל מעצמו, א"כ זה לא הוי ידוע אם יפול אח"כ או לא א"כ הוי איתחזק איסורא, לקח באיתחזק איסורא לא אמרינן סדר"ר להקל ולא מהני אח"כ מה שנפל מעצמו, אבל במשנה דהוי החיוב להמיתו א"כ בפשע התערוכת ידוע מיד שמתו, וא"כ פנין דהחיוב פן הוי ידוע דבנדאי יעשה פן, א"כ הוי פלא איתחזק איסורא כלל מתחלה, פנין דסופו להיות מותר ע"י מיתת אחד א"כ

הוּי פְּלֵא אִיתְחַזַּק אִיסוּרָא מְעוּלָם פִּינּוּ דְיָדוּעַ דְסוּפּוּ לְחַזֵּר לְהִיתָר, וּבְנָה מוֹדָה הַמְשַׁל"מ דְמַהֲנֵי גַם אַחַר שְׁנוּדַע, וְנָה א"ש מְאוּד בַּעֲזָה"י כִּי הוּא נִכּוֹן מְאוּד בְּסִבְרָא.

וְהִשְׁתָּא דְאַתָּאן עֲלֵה דְהַטְעַם דַּהֲמַשְׁל"מ הוּי מִפְּתַח דְהוּי סְפֵק דְרַבְּנָן בְּאִיתְחַזַּק אִיסוּרָא מִיּוֹשֵׁב עוֹד קְוִשְׁיָתוֹ, דְנִרְאָה לִי דַּהֲמַשְׁל"מ ס"ל פְּדַעַת הַש"ף בִּיּוֹ"ד ס'י ק"י דְקִי"ל כַּר"י דְסִפֵּק דְרַבְּנָן בְּאִיתְחַזַּק אִיסוּרָא אֶסוּר, דַּלְר"מ דַּס"ל סְפֵק דְרַבְּנָן בְּאִיתְחַזַּק אִיסוּרָא מוֹתָר וְדַאי דְמוֹתָר אַף אַחַר שְׁנוּדַע הַתְּעַרְוּבָת, וְא"כ שְׁפִיר פְּרִיָּה הַש"ס פִּינּוּ דְסַתָּם מִתְּנִיתִין ר"מ הוּא.

וְכֵן פְּרִיָּה הַש"ס בְּפִי"א דְנִדְרִים דְבָרֵי ר"מ אֶהְדְּדִי מִמָּה דְסַתָּם מִתְּנִיתִין ר"מ הוּא וְכֵן בְּכַמָּה דְנוֹכְתָא, וְא"כ ה"נ לַר"מ הוּא אַחַר שְׁנוּדַע הַתְּעַרְוּבָת הוּי כְּמוֹ לַר' יוֹסִי קוֹדָם שְׁנוּדַע הַתְּעַרְוּבָת וְלִכְפָּה פְּרִיָּה שְׁפִיר נָהִי דְנִאֲמַר דְרַב מִיּוֹרֵי קוֹדָם שְׁנוּדַע הַתְּעַרְוּבָת וְס"ל כַּר' יוֹסִי מ"מ אִם אִיתָא דְתוּלִין בְּזָה לְהַקְל מִפְּתַח סְפֵק דְרַבְּנָן, רְאוּי לְהִיּוֹת לַר"מ אַחַר שְׁנוּדַע הַתְּעַרְוּבָת כְּמוֹ לַר' יוֹסִי קוֹדָם שְׁנוּדַע, וְא"כ לַר"מ לְמָה יְמוּתוּ פִּינּוּ דְסַתָּם מִשְׁנָה ר"מ וְגַם זֶה נִכּוֹן בַּעֲזָה"י.

מִיָּהוּ לְדִינָא וְדַאי אִין מְקוּם לְדְבָרֵי הַמְשַׁל"מ מְטַעְמִים הַנ"ל וְיֹתֵר אִין לִי פְּנָאֵי לְהֶאֱרִיָּה. דְבָרֵי יְדִידוֹ וְכו': תְּשׁוּבָה רַכַּח לְסִי צ"ח.

הִנֵּה אֲנִי קִי"ל דְמִן בְּמִינוּ בְּטַל מִן הַתּוֹרָה בְּרוּב אֲבָל בְּדַעַת רַבָּא יֵשׁ דְיַעֲוֹת דַּס"ל הַלְכָה כַּר"י דְמִין בְּמִינוּ לֹא בְּטַל, וְהִנֵּה הִגִּיד לִי בְּנֵי הַחֲרִיף הַשְּׁנוֹן מו"ה אֲבָרְהָם בְּנִימִין שְׁיַחְנִי בְּשֵׁם סֵפֶר מְלֵא הַרְוּעִים שְׁהִבִּיא קְוִשְׁיָא בְּשֵׁם סֵפֶר מִהַגְּאוֹן מַהֲר"מ בְּרִיבֵי דַמְנ"ל לְרַבָּא דְמִין בְּמִינוּ לֹא בְּטַל, הָרִי עֵיקָר לְיָמוּד ר"י הוּי מִדָּם הַפֶּר וְדָם הַשְּׁעִיר וְהִינּוּ דַס"ל דְמַעְרָבִין לְקַרְנוֹת, וְהָרִי בַתְּמוּרָה דָּף ד' מְפֹרָשׁ דְרַבָּא ס"ל כַּמ"ד אִין מְעַרְבִין לְקַרְנוֹת יַע"ש, וְכַתֵּב שֶׁהוּא קְוִשְׁיָא גְדוּלָּה.

וְאֲנִי הַשְׁבֵּתִי דַּבַּעֲזָה"י אִין קְוִשְׁיָא כָּלֵל לְמַעֲיִין שָׁם, דְהָרִי עֵיקָר הַקְּוִשְׁיָא שָׁם לְרַבָּא לְמָה לִי קָרָא לְדָם בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר שְׁנוֹתְעָרַב דְמוֹתֵרִין הָרִי גִלְמַד מִדָּם הַפֶּר וְדָם הַשְּׁעִיר וְכו' וְא"כ זֶה הוּי קֶשֶׁה רַק לְמָה דְקִאֲמַר שָׁם מְלַמֵּד דְעוֹלִין אִין מְבַטְלִין זֶה אֵת זֶה א"כ אִם מְטַעַם עוֹלִין אִינוּ בְּטַל אִין חִילּוּק בֵּין דָּם פֶּר וְשְׁעִיר לְדָם בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר, לְכָפֶה פְּרִיָּה לְמָה לִי קָרָא בְּבִכּוֹר וּמַעֲשֵׂר.

וְלִכְפָּה הַנוֹכַח לְתַרְצֵי דְרַבָּא ס"ל דְאִין מְעַרְבִין לְקַרְנוֹת אֲבָל אִי נִימָא דְרַבָּא ס"ל כַּר"י דְמִין בְּמִינוּ אִינוּ בְּטַל יְכוּל לְהִיּוֹת דַּס"ל מְעַרְבִין לְקַרְנוֹת רַק דַּמ"מ צָרִיָּה קָרָא בְּדָם בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר, דְמִדָּם פֶּר וְדָם שְׁעִיר אִינוּ רְאָיָה פִּינּוּ דְהוּי לְשִׁנְיָהֶם דִּין אֶחָד בְּמִתְּנוּת, וְכִיּוֹן דְשִׁנְיָהֶם שָׁמָּם דָּם וְגַם בְּמִתְּנוּת דִּין אֶחָד לְהֵם לְכָפֶה אִינוּ בְּטַל אֲבָל בְּבִכּוֹר וּמַעֲשֵׂר דְהוּי רַק בְּמִתְּנָה אֶחָת אִם הֵם נִתְעַרְבוּ בְּדָם שֶׁל מִתְּנוּת אַחֲרוֹת כְּגוֹן ב' שְׁהֵם ד' אוֹ בְּמִתְּנָה ד' א"כ אִינוּ מִין א' בְּחִיּוּב זֶה הוּי ס"ד שְׁבַטְלִין.

לְכָפֶה צָרִיָּה קָרָא דְגַם הֵם אִינוּ בְּטַל, וְא"כ הַש"ס דְאִינוּ רוּצָה לְאוּקְמָא פְּתַנְאֵי דַס"ל לְרַבָּא כַּמ"ד מִין בְּמִינוּ אִינוּ בְּטַל, דַּא"כ לֹא יֵהִי הַלְכָה כְּנוֹתִיָּה דְהָרִי קִי"ל כְּרַבְּנָן דַּמְב"מ בְּטַל, וְלֹא יֵהִי הַלְכָה כְּרַבָּא דְעַבְדֵּי לֹא מְהִנֵּי לְכָפֶה מְשַׁנֵּי דִיכּוּל לְהִיּוֹת דַּס"ל דַּמְב"מ בְּטַל וּמ"מ א"ש דִּינָא דְרַבָּא דִּישׁ לֹמַר הַלְכָה כַּמ"ד דְאִין מְעַרְבִין לְקַרְנוֹת, אֲבָל רַבָּא עֲצָמוּ יִתְכּוֹן

דס"ל דמערבין לקרנות רק דס"ל דמין במינו אינו בטל, וא"כ י"ל דפר ושעיר לאו מפח עולין לא בטלו רק מפח מין במינו לכה צריה קרא לבכור ומעשר וא"ש ודו"ק.

והנה לפי ה"ל יהי לנו ראיה למה דקיי"ל פרבא דעביד לא מהני דלא משני הש"ס פן בתמורה דרבא ס"ל כמ"ד מב"מ לא בטיל רק משני דס"ל אין מערבין מוכח דס"ל להש"ס דהלכה פרבא בעביד לא מהני לכה מוקי לה בטעם אחר דאין מערבין לקרנות. ודו"ק.

תשובה רכט לק"ק נ"ש להרב החר"ף מו"ה אהרן שמואל אסקהד נ"י. הנה מכתבו קבלתי שבוע העבר פ' ויחי ולא הנה לי פנאי לעיין בו כלל והיום פניתי להשיבו.

והנה כבר כתבתי לו פמה פעמים שאל יטריח אותי בזה והוא אינו שומע לקולי, ולמה לא ידון אותי לכה זכות, הנה רו"מ סובר מרחוק, פי אני יושב בהרחבה בלי שום דאגה, ואין ראשי ולבי רק לעיין בדברי זולתי, אבל לא כן הוא, פי רבו עגמות נפשי ובני חיי ומזוני כולהו איתנהו בי, ובצירוף טרדומי וחקלשת פחי, לזה כל מליצותיו לא נכנסו באזני ואונס רחמנא פטריה וידוני לכה זכות, אף מ"מ להפטר בלא פלוג א"א.

והנה בסוף דבריו אני נתפס מ"ש על מ"ש לו בתשו' דלענין כל מה שתעבתי לה אין לחלק בין אם נעשה בידיים או ממילא ועל זה כתב מדברי הפ"ח יו"ד סי' ס"ד משמע להיפוך, הנה ידי מה ראה בזה ולמה לא למד דרף השגה דדרף השגה הני רק מדברי הש"ס או עכ"פ מן הראשונים אבל לא מן האחרונים ומה בכה אם מן הפ"ח מוכח להיפוך אטו אני רשאי לומר להיפוך בפרט בדבר המסתבר פן.

דבשלא לענין הך כלל דכל דאמר רחמנא לא תעביד דזה משמע דבעשיית האדם תליא מלתא שפיר יש לחלק בין אם בעיני דוקא בידיים או די אפי' בממילא, אבל לענין כל מה שתעבתי לה זה אינו תלוי במעשה האדם, רק בגוף המעשה שהוא ית' ממאס אותו מעשה בזה אין סברא לחלק בין אם נעשה ממילא או בידיים דסוף סוף גוף המעשה הוא מתועב וז"ב ונכון, והנה מה שהביא פלפול בדברי קושית המשל"מ במה שהקשה על הש"ס בחולין דלא אמרה תורה שלח לתקלה ונהרי בטל ברוב, ומירץ דאין מבטלין איסור לכתחלה, ורו"מ הביא להקשות בזה מדברי האחרונים.

הנה ידידי אין זה דרף השגה ואין צריה להשיב על זה תשוב' פי גברא אנברא קרמית אף להוציא חלק אי אפשר, והן אמת דלשון הש"ס אינו מורה כלל כתיבוצו דלשון לא אמרה תורה שלח לתקלה משמע דע"י השליחות יהי תקלה לאחרים, ואם פדבריו הרי לא הני תקלה לאחרים, דבאמת נתבטל ברוב רק דהמשלח עושה איסור דמבטלה בידיים והני לי' לומר לא אמרה תורה שלח דרף איסור, מה ענין לשון שלח לתקלה.

ומה שהי' נראה לי בשובו הוא כה, דיש לומר דזה דומה למ"ש רש"י בפ"ה דף כ"ז דאף מה דלא הוי מלאכה פנין דרחמנא אחשבי' להבערתו הוי מלאכה. פן ה"נ ודאי אם מבטל איסור דרף רשות ואינו מצוה לעשות כה ממילא בטל האיסור והוי כמאן דליתא אבל בדבר דהוי מצותו בכה א"כ רחמנא אחשבי' לעשות פן זה ודאי אינו בטל מן התורה, ובפרט לפי מ"ש בספר החיים ומי נדה והבאתי פן לראיה בשם התוי"ט טור"ש"י בחיבורי שנות חיים דהביטול איסור הוי דדומה פאלו אין האיסור בעולם וא"כ תינת בדבר

הַרְשׁוּת, אֲבָל בְּדָבָר מִצְוָה אֵיךְ נִימָא דְאִינוּ בְּעוֹלָם א"כ לֹא קִיָּיִם מִצְוֹת שְׁלוּחַ כְּלָל, וּבַע"כ נִחְשָׁב כְּמֵאן דְּאִיתָא וְשׁוּב אִינוּ בְּטָל.

וְעוֹד נִרְאֶה לְפַמ"ש בְּסִפְרֵי הַחַיִּים הַל' תְּחוּמֵי דְב' בְּטוּלִים יֵשׁ דְּבִאִינוּ מִיְנוּ הָיִי הַבִּיטוּל גּוּף הָאִסוּר דְּהַגּוּף נִחְשָׁב כְּמֵאן דְּלִיתָא, אֲבָל בְּמִין בְּמִינוּ אֵי אֶפְשָׁר לִזְמַר דְּהַגּוּף בְּטָל כִּיּוֹן דְּהָיִי מִיְנוּ אֲדַרְבָּא כָּל אֶחָד מִחֻזְקֵי חֲבִירוֹ, וְרַק בְּזֵה אֲמַרִּינָן שְׁהָאִסוּר שְׁעָלֵיו בְּטָל וְחֻזְרוּ לְהִיתָרוּ יַע"ש, וּלְפ"ז הֵנָּה בְּכָל הַתּוֹרָה לֹא מְצִינּוּ שְׂיִהְיֵי אִסוּר גּוּף הַדְּבָר חֻזְרוּ לְהִיתָרוּ רַק אִם הוּא אִסוּר הָיִי אִסוּרוֹ אִסוּר עוֹלָם וְלֹא פָקַע בְּכַדֵּי, וְא"כ יִהְיֵי קוֹשְׁיָתָא דְּש"ס כִּי, דְּבִשְׁלָמָא בְּכָל הָאִסוּרֵי דְּאִין מִצְוֹתוֹ לְהַתְּעַרְבַּ וְיִתְכַן לְהִיּוֹת שְׁלֵא יִהְיֵי בְּתַעְרוּבָתָא לְעוֹלָם לְכַף נִחְשָׁב אִסוּרוֹ אִסוּר עוֹלָם, וְאִם נִזְדַּמְן דְּרַף הַזְדַּמְנוּת שְׁנִתְעַרְבַּ בְּאַמְתָּא בְּטָל לִי וּפָקַע אִסוּרֵי, אֲבָל מַה דְּהָיִי מִצְוֹתוֹ בְּשְׁלוּחַ, א"כ הָיִי מִצְוֹתוֹ לְהִיּוֹת דְּרַף תַּעְרוּבָתָא, וְאִי נִימָא דְּבִטָּל אִסוּרוֹ, א"כ תְּמִיד חֻזְרוּ לְהִיתָרוּ וְלֹא אֲמַרְהָ תּוֹרָה שְׂיִהְיֵי רַק לְשַׁעָה, וְלְכַף קְאָמַר הַש"ס מ"נ אֵי נִימָא דְּגִזְרָה הַתּוֹרָה דְּאִינוּ בְּטָל לֹא אֲמַרְהָ תּוֹרָה שְׁלַח לְתַקְלָה, וְאִי נִימָא דְּבִטָּל בְּרוּב וְא"כ כִּיּוֹן דְּתְמִיד עוֹמֵד לְכַף וְהָיִי מִצְוֹתוֹ לְהַתְּעַרְבַּ וְנִפְקַע אִסוּרוֹ לֹא אֲמַרְהָ הַתּוֹרָה אִסוּר שְׂיִהְיֵי רַק לְשַׁעָה וְאַח"כ יִפְקַע אִסוּרוֹ תְּמִיד וְזֵה סְבָרָא נְכוּנָה בַּעֲזָה"י.

וְעוֹד נִרְאֶה לִזְמַר כְּפִי דְּבָרֵי הַמְּשַׁל"מ וְלֹא מְטַעְמֵיהָ. רַק דְּנָהִי דְּמִתָּר לְבִטָּל אִסוּר מִן הַתּוֹרָה הֵיִינוּ הָאֲדָם מִתָּר לְבִטָּל הָאִסוּר, אֲבָל שְׁהַתּוֹרָה תְּצַוָּה וְיִהְיֵי מִצְוָה לְבִטָּל הָאִסוּר זֶה וְדָאֵי אֵין סְבָרָא, וְיֵשׁ לְהַסְבִּיר הַדְּבָר דְּמַה דְּמִתָּר לְבִטָּל הָאִסוּר מִן הַתּוֹרָה הֵיִינוּ דְּלוּ יִהְיֵי דְּנִתְעַרְבַּ מִמִּילָא בְּטָל, וְא"כ ה"נ אִם מְעַרְבַּ בְּיָדֵים הָיִי כְּאֵלּוּ נִתְעַרְבַּ מִמִּילָא, וְזֵה אִם אִינוּ דְּבַר מִצְוָה, אֲבָל בְּזֵה דְּהָיִי דְּבַר מִצְוָה א"כ לֹא קִיָּיִם מִצְוֹת שְׁלוּחַ דְּבַעֲיָנוּ שְׂיַעֲשֻׁנוּ בְּיָדֵים, וְאִם נִחְשָׁב לוֹ לְמִצְוָה כִּיּוֹן דְּנִתְעַרְבַּ עַל יָדוֹ, א"כ זֶה וְדָאֵי אִסוּר לְבִטָּל בְּיָדֵים הִיכִי דְּבַעֲיָנוּ שְׂיִהְיֵי דּוֹקָא בְּיָדֵים זֶה וְדָאֵי אִסוּר מִן הַתּוֹרָה וְלְכַף קְאָמַר הַש"ס מ"נ אֵי נִימָא דְּבִטָּל לִי הָאִסוּר, הָרִי הָיִי מְבִטָּל הָאִסוּר בְּיָדֵים וְאִי נִימָא דְּבִאָמְתָא אִינוּ בְּטָל א"כ לֹא אֲמַרְהָ הַתּוֹרָה שְׁלַח לְתַקְלָה וְא"ש בַּעֲזָה"י: וְמַה שְׁהַקְשָׁה לְפִי דַּעַת הַתּוֹס' בְּתַמּוּרָה דְּבַדְּבָר שְׁלֵא הִנְפֵר בְּעוֹלָם יֵשׁ בְּרִירָה, א"כ בְּקִידָשׁ אִשָּׁה אַחַת ע"י שְׁלִיחַ וְמַת יִהְיֵי מִתָּר בְּכָל הַנְּשִׂימִ שְׁבַע עוֹלָם חוּץ מֵאַחַת.

הֵנָּה אֵין הַתְּחַלָּה לְהַעֲרָה זוֹ, תְּדָא דְּדַלְמָא בְּאַמְתָּא כֵּן הוּא בְּמַת הַשְּׁלִיחַ וְהַש"ס מְיִירֵי בְּהַשְּׁלִיחַ קִיָּיִם רַק שְׂאִינוּ כְּאֵן וְעוֹד הַתּוֹס' לֹא כְּתָבוּ כֵּן רַק לְמ"ד יֵשׁ בְּרִירָה, וְמַה דְּקָשָׁה שָׁם דְּמַהוּ פְּרִיף וְנִבְרוֹר הָרִי בְּדַאוּרֵייתָא אֵין בְּרִירָה כְּבָר הַרְגִישׁ בְּזֵה הַמַּק"ח סִי' תַּמ"ח וְאַנִּי בְּחִיבּוּרֵי בְּכַמָּה דְּנִכְתָּא, אֲבָל ז"ב דְּהַתּוֹס' כְּתָבוּ כֵּן רַק לְמ"ד יֵשׁ בְּרִירָה אֲבָל לְמ"ד אֵין בְּרִירָה וְדָאֵי אִפִּי בְּלֹא הִנְפֵר מְעוֹלָם אֵין בְּרִירָה וְכַדְמוּכַח מִמְשָׁנָה דְּשָׁנֵי לְוָגִין שְׂאֵנִי עֲתִיד לְהַפְרִישׁ וְכו' וְהָרִי ר' יוֹחָנָן הוּא דְּאָמַר כֵּן בְּנִזְרֵי דְּרַף י"ב דְּאִסוּר בְּכָל הַנְּשִׂימִ וְהוּא ס"ל אֵין בְּרִירָה דְּאִמַר אַחִין שְׁחַלְקוּ לְקוֹחוֹת הֵן.

וְעוֹד מַה זֶה שְׁכָתַב ר"מ שְׂיִהְיֵי מִתָּר בְּכָל הַנְּשִׂימִ וְחוּץ מֵאַחַת, א"כ אֵיזָה תֵּהִי הָאַחַת. בְּשְׁלָמָא בְּט' וְכָלֵב אֲמַרִּינָן שְׁפִיר דְּנִבְרוֹר חַד מִיְנֵיהוּ וְיִהְיֵי אִסוּר וְאִידָף כְּלוּהוּ נִשְׁתָּרוּ, וְכֵן בְּתַעְרוּבָתָא חֲתִיכוֹת הַקְּשׁוּ הַתּוֹס' שְׁפִיר דְּנִבְרוֹר כְּוָלָם וְנִאמַר דְּהִיתָרָא הָיוּ וְחֲתִיכָה הָאֲחֵרוֹנָה תִּהְיֵה אִסוּרָה, אוֹ לְהִיפּוּף תְּבָרוֹר אַחַת וְלִזְמַר הִיא דְּאִסוּרָה וְכָל הַשְּׂאָר לְשִׁתָּרוּ וְשְׁפִיר הַקְּשׁוּ.

אָבֵל בְּנֵשִׁים שְׂבָעוּלָם אֵיזָה תִּהְיֶה אֲסוּרָה וְאֵיזָה מְנוּחָתָה, וְגַם מִי יוֹדֵעַ כַּמָּה קְרוּבוֹת יֵשׁ לְהַמְקַוְדָשֶׁת. וְהִנֵּה דָרָךְ שְׂכָל הִי נִרְאֶה לִי לֹמֵר דְּבֵלָא"ה א"ש.

דְּהַנָּה זֶה מוֹכַח דְּבְרִינְהָ גְרוּעַ מַעַד א'. דְּהָרִי ע"א נֶאֱמָן בְּאִיסוּרִין בְּמִקּוּם דְּלִיכָא חֲזַקָתָא אִיסוּר וּבְרִינְהָ קִי"ל דְּאִין בְּרִינְהָ א"כ אַף לְמ"ד יֵשׁ בְּרִינְהָ מ"מ לֹא מְהַנִּי בְּרִינְהָ רַק הֵיכִי דְמְהַנִּי ע"א מְהַנִּי נְמִי בְּרִינְהָ אָבֵל בְּעֵרִיּוֹת דְּאִין דְּבָר שְׂבָעֲרָנָה פְּחוּת מְשָׁנִים וְדָאֵי לַכ"ע אִין בְּרִינְהָ דַלְכ"ע לֹא אֵלִים בְּרִינְהָ כַב' עֵדִים וְלֹא מְהַנִּי בְּרִינְהָ בְּעֵרִיּוֹת וּז"פ לַפַּעַל"ד, וְהִנֵּה מ"ש רו"מ בְּשֵׁם הִירוּשְׁלָמִי פ"ד דְּשַׁבָּת דְּמַפְרֵשׁ דְּדַעְתּוֹ דְּכָל שְׁמוֹתָר בְּכָל הַנְּשִׁים הוּא מְטַעַם בִּיטוּל הִנֵּה עֵינֵינִי בִירוּשְׁלָמִי שָׁם וְאִין רְמִז רְמִיזָה מְזָה, וְהִנֵּה רו"מ כּוֹתֵב בְּקֶצֶרָה בַר"ת וְאִינִי יוֹדֵעַ וְאִוִּילִי פּוֹנְתּוֹ עַל סִפְרָא אַחַר לֹא יַדְעָתִי אַכְנָה אוֹ אוֹלִי ט"ס הוּא יוֹדֵעַנִי כּוֹנְתּוֹ בְּזָה, וְהִנֵּה אִיף שְׂיִהֵל מַה שְׂהַקְשָׁה דְּלַר"מ דְּפָרִיף הַש"ס בַּפ"ק דְּחֻלּוּין הֵיכִי אָכִיל בְּשָׂרָא וְכו' נִימָא דְהָוִי מִפְּחַ בִּיטוּל בְּרוּב, דַּר"מ לֹא פְּלִיג רַק עַל רוּב דְּכָל דְּפָרִישׁ מִרוּבָא פָּרִישׁ אָבֵל עַל בִּיטוּל בְּרוּב לֹא פְּלִיג, הִנֵּה זֶה לַק"מ דְּלוֹ יִהְיָ פֶן עַכ"פ הָרִי כּוֹנֵת הַש"ס רַק לְדַחוּת דְּאִין רְאִיָה דְּאֶזְלִינֵן בְּתַר רוּבָא מִפְּחַ חֲשֵׁשׁ דְּלִמָּא בְּמִקּוּם נִקְבַּ קֶשְׁחִיט, דְּהָרִי רו"מ הֵיכָא אָכִיל בְּשָׂרָא, וְא"כ שְׂפִיר מוֹכִיחַ דָּאֵם הָוִי טַעְמָא דַּר"מ מִפְּחַ בִּיטוּל בְּרוּב, א"כ ה"נ לְדִידוֹן הָוִי מְנוּחָתָה מִפְּחַ בִּיטוּל בְּרוּב וְאִין רְאִיָה מְזָה דְּאֶזְלִינֵן בְּתַר רוּבָא, וְאֶזְרָבָא י"ל לְשׁוֹן הַש"ס דְּקֶאֱמַר וְדִלְמָא שְׂאֵנִי הֵיכִי דְּאֶפְשָׁר וְכו' דַּאֲלַת"ה רו"מ הֵיכִי אָכִיל בְּשָׂרָא וְכו' וְהִנֵּה לְפִי פְּשׁוּטוֹ יְהִי מְנוּחָתָה לֹמֵר דַּר"מ דְּחִינֵישׁ לְמִיעוּטָא הָוִי רַק דְּרַבְּנָן דָּאִי מִן הַתּוֹרָה אִין חִלּוּק בֵּין אֶפְשָׁר אוֹ לֹא, אַף לְפִי הַנ"ל יֵשׁ לֹמֵר דְּשְׂפִיר חִינֵישׁ רו"מ לְמִיעוּטָא מִן הַתּוֹרָה, רַק הַהִתְרָה הָוִי מִפְּחַ בִּיטוּל בְּרוּב וְאֵם הִנֵּה אֶפְשָׁר לְבַרַר בְּכָל דְּאֶפְשָׁר לְבַרַר הָוִי כְּנִיכָר הָאִיסוּר וְאִינוּ בְּטַל, אָבֵל בְּלֹא אֶפְשָׁר לְבַרַר בְּטַל בְּרוּב.

וְזֶה הָוִי כּוֹנֵת הַש"ס, וְדִלְמָא הֵיכִי דְּלֹא אֶפְשָׁר שְׂאֵנִי דְּאֶזְזֵי מְטַעַם בִּיטוּל בְּרוּב דַּאֲלַת"ה רו"מ הֵיכִי אָכִיל בְּשָׂרָא וְכו', אַף יוֹתֵר הָוִי לִי לְרוּ"מ לְהַקְשׁוֹת מִמָּה דְּהִבִּיא שָׁם הַש"ס רְאִיָה מְרִישִׁיָה שֶׁל עוֹלָה וְכֵן מִפְּרָה אֲדוּמָה וְמָה רִאִי הָוִי הָרִי יֵשׁ לוֹמ' הֵתֵם מִפְּחַ בִּיטוּל בְּרוּב הָוִי דְּהַפְּרָה אֲדוּמָה אוֹ הַעוֹלָה בְּטַלָּה בְּרוּב, וְמָה רְאִיָה דְּאֶזְלִינֵן בְּתַר רוּבָא.

וּלְכַף נִרְאֶה עֵיקַר הַטַּעַם בְּזָה, דְּבְזָה מִתְחַלְלָה בָּא לְעוֹלָם ע"י תַּעֲרוּבָתָה דְּהָרִי מַעוּלָם אִינוּ נִיכָר בֵּין הַפְּשָׁרָה לְטַרְפָּה, וּלְכַף לֹא שְׂיִיף בִּיטוּל בְּרוּב, וְעוֹד נִרְאֶה לוֹמ' דְּלֹא שְׂיִיף בִּיטוּל בְּרוּב רַק אִם הָרוּב מְבוֹנֵר שְׂהוּא כְּשֵׁר רַק דִּישׁ בְּתַעֲרוּבָתָה אִיסוּר, אָבֵל אִם אִין הָרוּב מְבוֹנֵר וּלְכ"א יֵשׁ חֲשֵׁשׁ שְׂמָא הוּא טַרְפָּה נְהִי דְּבַכְלָל יְדוּעַ שְׂיֵשׁ כָּאִן רוּב כְּשֵׁרוֹת אִם הָרוּב לֹא נִתְבָּרַר מַעוּלָם שְׂהוּא מְנוּחָתָה וְלֹא הִנְכַר מַעוּלָם אִם הוּא מְנוּחָתָה אוֹ לֹא וְגַם עֲמָה אִין יְדוּעַ אֵיזָה מְנוּחָתָה לֹא שְׂיִיף בִּיטוּל בְּרוּב בְּזָה, וּבְזָה אִין פַּח בְּהָרוּב לְהַתִּיר הַמִּיעוּט וְזֶה נְכוּן בְּסִבְרָא בַעֲזָה"י וְיוֹתֵר אִין פְּנָאֵי לְהַאֲרִיף.

דְּבָרֵי יְדִידוֹ וְכו': תְּשׁוּבָה רַל לְמַשְׁכִּיל א' מו"ה זְלָמָן שְׂטַעֲרִינְבֵּרַג מְכַפֵּר נוּיְנִיק. מְכַתְּבוֹ קַבְלִיתִי עַש"ק סְמוּף לְשַׁבָּת וְתִיכָף הַיּוֹם בְּבִנְיָן פְּנִיתִי לְהַשִּׁיבוֹ, כִּי לִית דִּין צָרִיף בּוֹשֵׁשׁ, הִנֵּה הַת"כ בְּפוֹעֵל שְׁנַתָּן הַשׁו"ב שְׂלֹא יִשְׁחַוֵּט עַד שְׂיִיף לֹא הִרְמָנָא מִן הָרַב דַּק"ק סְטַרְעֵטִין הוּא בְּתוֹקָף וְעוֹז וְאִין לֹא הַתְּרָה בְּלִי דַעֲתִיכֶם כִּי אִפִּי לְדַעַת מַהֲרִי"ו שְׂהִבִּיא הַש"ף בַּחו"מ סוּף ס' ר"ז, זֶה אִינוּ דוֹמָה, כִּי כָּאִן הָוִי לְטוֹבְתְּכֶם, כִּי אִינְכֶם רוּצִים, רַק שׁוֹחֵט טוֹב שְׂיִיף.

מְנוּסָה מִן הָרֶב הַנִּ"ל, וְגַם מֵהֲרִי"ו לֹא אָמְרוּ לְחַלוּטִין, רַק לִילֵי דְמִסְתַּפְיָנָא, וְגַם זֶה הָיָה כְּנֶדֶר ע"ד בְּשָׁבִיל טוֹבָה שְׁעָשׂוּ לוֹ, דְּהָרִי הִסְפִּימוּ לְקַבְּלוֹ לְשׁו"ב אִם יִקְנִים כּו'.

גַּם הָיָה לְדַבֵּר מְצוּהָ שְׂיִהְיֶה שׁוֹחֵט טוֹב וּמְנוּסָה. לְכַף אֵין לוֹ הַתְּרָה בְּשׁוּם אֲפֹן בְּלִתי הִסְפַּמְתְּכֶם: וְנִדּוֹן מַה שְׁהִקְשָׁה עַל הַמְבִי"ט בְּקִרְיַת סֶפֶר הִבְיָאוּ הַפּמ"ג בְּפִתְיָה לְהַל' תַּעֲרוֹכֶת ח"ב פ"א, מ"ש רָאָה מִתּוֹס' פ' הַזֶּהָב דָּף נ"ג דס"ל מִין בְּמִינוֹ בְּלַח בְּעֵי סִמ"ף מִן הַתּוֹרָה וְכו'.

וְתַמָּה רו"מ עַל שְׂנִיָּהֶם אִיךָ לֹא הִרְגִישׁוּ דְהַתּוֹס' מִיִּירֵי בְּתֵרוּמָה וְעַרְלָה דְאֲזַלִּינוּ בְּתֵר שְׂמָא וְלֹא בְּתֵר טַעְמָא, בְּזֶה פְתָבוּ דַמב"מ פֶּהָד דְאִינוּ שְׁנָה בְּטַעְמָא בְּעֵינוּ סִמ"ף מִן הַתּוֹרָה, אָבֵל בְּמִין בְּמִינוֹ דְשְׁנָה בְּטַעְמָא מוֹדִים דְלֹא בְּעֵינוּ סִמ"ף מִן הַתּוֹרָה, ע"כ תְּמִיּהָתוּ, וְהִנֵּה לְדַעֲתִי אֵין זֶה תִּימָא חֲדָא דְמֵאֵי קוֹשְׁיָא דְלִמָּא הַמְבִי"ט ס"ל פְּרָמ"א דְגַם לְדַבֵּר דְתִלּוּי בְּסִמ"ף נְמִי אֲזַלִּינוּ בְּתֵר שְׂמָא וְלֹא ס"ל פֶּהָש"ף רַק פְּדַעַת הֲרָמ"א, וְעוֹד אִפִּי לְפִי דַעַת הַשְׁ"ף מ"מ נְהִי דְבַעֲרָלָה וְתֵרוּמָה אֲזַלִּינוּ בְּתֵר שְׂמָא וְלֹא בְּתֵר טַעְמָא מ"מ וְדֵאֵי דָאֵם הָיָה שְׁנָה בְּשְׂמָא וּבְטַעְמָא מְכ"ש דְבְּעֵינוּ ק"א וּבַעֲרָלָה רִי"ש, א"כ מִיִּירֵי הַשְׁ"ס שָׁם בֵּין בְּשְׁנָה בְּשְׂמָא וּבְטַעְמָא וּבֵין בְּשְׁנָה בְּשְׂמָא וְלֹא בְּטַעְמָא וְא"כ לֹא הָיָה לְהַתּוֹס' לְכַתּוּב סֵתָם דְבִיבֵשׁ בְּרוּב וְלַח בְּסִמ"ף רַק הו"ל לְכַתּוּב רְבוּתָא יוֹתֵר דְבְּמִין בְּמִינוֹ בְּשְׁנָה בְּשְׂמָא וּבְטַעְמָא אִפִּילוּ בְּלַח בְּטַל בְּרוּב מִן הַתּוֹרָה וּבְאִינוּ שְׁנָה בְּטַעְמָא הָיָה בְּסִמ"ף, וְהו"ל לְכַתּוּב רְבוּתָא יוֹתֵר דְבְּשְׁנָה בְּטַעְמָא וּבְשְׂמָא אִפִּילוּ בְּלַח הָיָה בְּרוּב מִן הַתּוֹרָה, וְעוֹד יוֹתֵר מוֹכַח כּו' דְהַתּוֹס' הִבְיָאוּ הַסְפָּרֵי דִילִיף בְּהֲרִימוּ אֶת מְקַדְשׁוֹ מְמַנּוּ וְלִמַּד דְתֵרוּמָה עוֹלָה בְּאֶחָד וּמֵאָה, וְכַתּוּב הַתּוֹס' דְהָיָה אֶסְמַכְתָּא, וְאִם כְּדַבְּרִיו לְמָה כְּתָבוּ דְהָיָה אֶסְמַכְתָּא, הָרִי יֵשׁ לוֹמֵר דְהַסְפָּרֵי מִיִּירֵי בְּמִין בְּמִינוֹ בְּשְׁנָה בְּשְׂמָא וּבְטַעְמָא דְהָיָה מִינוּ מְמַשׁ, וְהַכְּתוּב מוֹרָה כּו' דְמִיִּירֵי בְּמִין בְּמִינוֹ מְמַשׁ בְּזֶה מִן הַתּוֹרָה בְּעֵי ק"א, וְחַז"ל גְּזָרוּ דְאֵרְף דְאִינוּ שְׁנָה בְּטַעְמָא אִם שְׁנָה בְּשְׂמָא בְּעֵינוּ ק"א גְּזָרָה אִטּוּ שְׁנָה בְּשְׂמָא וּבְטַעְמָא, וְלִמָּה לְהוֹ לְכַתּוּב דְהָיָה אֶסְמַכְתָּא וּבַע"כ הַתּוֹס' מִיִּירֵי בְּמִין בְּמִינוֹ בְּשְׁנָה בְּשְׂמָא וּבְטַעְמָא כְּנִדּוֹן הַסְפָּרֵי, וּמ"מ כְּתָבוּ דְהָיָה אֶסְמַכְתָּא וְכַתּוּב דְבַלַח בְּסִמ"ף מוֹכַח דְאֵרְף בְּשְׁנָה בְּשְׂמָא וּבְטַעְמָא נְמִי בְּעֵינוּ סִמ"ף מִן הַתּוֹרָה כְּדַעַת הַמְבִי"ט וְשְׁפִיר כְּתָבוּ וְלֹא שָׁגוּ כָּלָל ח"ו.

וְיוֹתֵר אֵין לְהֲאָרִיךָ. דְבָרֵי יְדִידוֹ הַטְּרוּד וְכו': תְּשׁוּבָה רֵלָא לְק"ק מִיסְטֵרִינִיָּצָא לְהֲרַבְּנֵי מו"ה שְׁמוּאֵל שְׁלֵמָה חֲיִים.

הִנֵּה מְכַתְּבוּ קַבְּלִתי ב' פְּקוּדֵי וּפְנִיָּתִי מִיָּד לְהַשִּׁיבוּ בְּקִצְרָה הִנֵּה ע"ד הַשְּׂאֵלָה עֲשֶׂרָה אַנּוּזוֹת שְׁהִיָּתָה אַחַת נְבִלָה שְׁנִיבְלָה הַנְּכָרִי וְלֹא נוֹדַע עַד אַחַר שְׁנַפְשָׁטוּ הַעוֹרוֹת מֵהֶם וּכְבָר נְמַלַּח הַשְּׁנוּמָן בְּיַחַד, וְהִנֵּה הַשְּׁנוּמָן כְּבָר הַטְּרִיף רו"מ וְכַדִּין הַטְּרִיף פִּינוּ דְכְּבָר נְמַלַּח קוֹדֵם שְׁנוּדַע הַתַּעֲרוֹכֶת וְהַאֲנוּזוֹת עֲדִיין לֹא נְמַלְחוּ, וְאֶחָד הַכְּשִׁיר שָׁם שְׂאָר הַאֲנוּזוֹת מִכַּח דְאָמַר דִּישׁ לוֹ סִימָן עַל הַנְּבִלָה שְׂרָאָה שְׁהִי שִׁינוּי בְּשָׂר בְּמֵרָאָה וּבַעַת הַפְּשֻׁטָה אַנּוּזָא זוֹ רָאוּ כְּעֵין שִׁינוּי בְּשָׂר עַל הַאֲנוּזָא, גַּם אַחַר שְׁנַתְּנוּדַע הַדְּבָר רָאָה בְּחַתְּדָּה מְקוּם הַשְּׁחִיטָה שְׁלֵא הִי שׁוּם דָּם וְלִיכְלוּף כָּלָל, גַּם רָאָה בְּפִי הַאֲנוּזָא וְהִי נְקִי מִדָּם וְהַחַתְּדָּה הִי נְכַנְסָה בְּעַצְמָהּ הַמְפְּרָקָת, מִזֶּה נִרְאָה ג"כ שְׁהַנְּכָרִי חֲתָכוּ אַחַר שְׁמִתָּה הַאֲנוּזָא, גַּם עַל הַכְּבֵד הַפִּירוּ שְׁהִי שִׁינוּי מֵרָאָה קִצָּת, וְגַם בְּפָנִים שֶׁל הַאֲנוּזָא הִי יוֹתֵר דָּם מִמָּה שִׁישׁ בְּשְׂאָר אַנּוּזוֹת גַּם בְּשַׁעֲהַ שְׁמִסְרוּ לְהַעֲרֵל לְהוֹלִיף הַאֲנוּזוֹת אֶל הַשׁוֹחֵט הִי נִרְאָה שְׁאֲנוּזָא אַחַת הִי קִצָּת חוֹלָה שְׁלֵא

הייתה מגיבהת ראשה פמו האחרות והי' להם סי' באנונא זו שהיתה נראית חולה תחלה וראו עתה שסי' זה הוי עתה באותה האנונא שאומר האי' שסימניו הני'ל.

והנה ר"מ לא הוטב בעיניו התיירים הני'ל, אבל נראה לי היתרים הני'ל, והנה חוץ היתרים הני'ל הי' נראה לדון פיון דנתערבו קודם שהסירו הנוצות ובטלו אז פדיו המבואר בסי' ק"א, ואף דלא נודע להם זה, יש לומר פיון דעכ"פ נכרי הערל ידע מזה נחשב נודע והו' אמת דבל"ש פתב דבלא נודע לבפעלים לא נחשב נודע וכבר פתבנו בתשובה דלא פנותיה, רק פל שידע מזה אחד הוי נודע.

והו' אמת דיש לחלק בין ישראל לנכרי, דדוקא ישראל דהוי נ"מ לו נחשב נודע אבל נכרי פיון דאין לו נ"מ מזה לא נחשב נודע, מיהו לדעתי אין לחלק ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר מה שמבואר בש"ס נזיר גבי טומאת התהום דכל שידע אחד בסוף העולם אין זה טומאת התהום, ומדנקט סתם כל שידע אחד בסוף העולם מוכח דבין ישראל או נכרי כל דידע אחד אין זה טומאת התהום ונחשב ידוע, א"כ ה"נ באיסור יש לומר פן כל דידע הנכרי נחשב ידוע ואפי' אי נימא דזה לא נחשב ידוע מ"מ פאן פיון דאסור לשלוח לנכרי לשחוט ולאכול, רק ע"י קוויטל מן השוחט או סימן של השוחט בגוף האנונות, א"כ אם השוחט פתב קוויטל נדאי הוצרך לכתוב מנין האנונות פמה שחט ונהרי נדאי פתב ששחט רק ט' ונהרי האנונות היו עצרה א"כ ראו דאחת לא נשחטה, וא"כ נודע להם זה בעודם בנוצתם וכבר נתבטלו.

והנה גם הסימנים נראה דדי להתיירם, והנה פבר ראה ר"מ דברי הש"ע סי' ק"א שאם נראה הסתיכות דומות זה לזה מותרים האחרות, והנה נראה דזה אינו סימן מובהק, גם מ"ש בש"ע שם דאם מדמין שומן הקורקבו לשאר השומן מותרים האחרות, פל זה נראה דלא הוי סימן מובהק, תדע דלמה נקט הש"ע דין השומן רק אם נתערב באחרות, משמע דוקא אם היו אחרות יותר מן הטרפה שנתערב חז בתרי, וכן בפכ"ש אף דלא פתב שם תחלה בכמה נתערב מ"מ מדסיים ומותרין האחרות משמע שהיו רוב נגד הטרפה, ולמה לא קמ"ל דאף בנתערב חז בחד נמי מהני זה, ובע"כ דבדאורייתא לא מהני זה דלא הוי סימן מובהק רק בנתערב ברוב דבטל מן התורה רק מדרבנן אסור בזה מהני סימן אמצעי ג"כ, וא"כ נהי דכתב הט"ז דבזה"ז אין לסמוך רק אם שווין היטב מ"מ נראה דהוי פמה סימנים גרועים מ"מ ונהרי יש דיעות באה"ע באחרונים דכמה סימנים גרועים מצטרפין להיות אמצעים וכבר הארכנו בזה בעזה"י בכמה תשובות באה"ע, ונהי דכתב הרמ"א דאפילו מאה גרועים לא מהני הוי הפונה לעשות סימן מובהק לא מהני אף יש לומר מ"מ מהני להיות אמצעי, וא"כ בזה מהני גם סימן אמצעי, ובפ"ט מה שלא מצאו שום דם בחתך נראה לי דהוי סי' מובהק ועכ"פ סי' אמצעי נדאי הוי, ומ"ש בש"ע ונהביאו ר"מ דאף שלא יצא מהם דם מותרין זה הוי רק לדינא דאי אתרמי פן בשום פעם נמי מותר, אבל מ"מ לא שכיח הוא שלא יצא שום דם בעת השחיטה והוי סימן גמור, ועכ"פ אמצעי הוי, וגם החתך דהוי במפרקת הוי סי' דנהי דהשו"ב אומרים דנדרך הוא לחתוך במפרקת היינו רק חתיכה פל דהו' נדאי אם יגע בעצם המפרקת יפגום הספין ויטרוף ובע"כ נשמר שלא יגע היטב רק פל דהו', ובאנונא זו שחתך הערל נדאי הי' חתך גדול נמי הוי הקיבר.

וגם מה שראוי שאנוןזא זו היתה חולה נמי נראה דהוי די בדרכנו, כמו דקיי"ל ביו"ד הל' גדה גפי פתם דתולין הקלקלה במקלקל. ועוד נראה לי פעת היתר חדש בזה ואיני אומר לסמוך על זה לבדו רק לסניף לפמ"ש התוס' בתמורה דף ל"ד בשם הרמ"ר דהיכי דלא הוברר האיסור מעולם אמרינו ברירה, וא"כ בשלמא בכל טרפות אף דלא נודעו לנו עד אחר התערוכת מ"מ לחומרא לא אזלינו בתר הידיעה רק בתר גוף המעשה, פינון דהי' טרפה מתחלה קודם התערוכת לא שנייה בזה ברירה, ולחומרא נחשב שלא מדעת פאלו הי' מדעת, ואם הי' ידוע לנו שזה טרפה אף שנתערב לא הוי שנייה ברירה אף דלא נודע לנו הוי פנודע לחומרא ולא מהני ברירה, אף בזה באנונות בנוצתו וכדומה ראוי לומר ממ"נ אם נחשב לא נודע פנודע א"כ בטלו פינון שהיו התערוכת בעורן בטלו, ואם נאמר דלא נחשב פנודע, א"כ שוב הוי פנתחדש בתערוכת, ושוב ראוי לומר ברירה, ואף דקיי"ל אין ברירה מ"מ בדרכנו קיי"ל דיש ברירה וכאן הוי דרכנו דחה"ל ודבר שבמנון הוי רק דרכנו ובה יש ברירה.

כן הי' נראה לומר היתר חדש מיהו ח"ו לסמוך על זה לבדו רק אני פותב זה לסניף פדורף פותבי תשובות, ועכ"פ בזה פדאי הני סימנים שאמר המלמד לסמוך עליהם לכך לדעתו טוב הורה המלמד להכשיר.

ויותר אין להאריף. דברי ידו וכו': תשובה רלב לק"ק באלשוועץ להרבני מו"ה אפרים הפהן.

הנה דברי שאלתו קבלתי והנה לדעתי הוא טרפה, פי מ"ש ר"מ בשם המורה דנודע התערוכת היינו גוף התערוכת ולא הטרפה הוא בורות גדול להמענין בכל ספרי אחרונים בזה, וגם הרי קיי"ל דהיתר בהיתר לא בטל בפרט במין במינו א"כ כל זמן דלא נודע הטרפות אין פאן ביטול כלל וכשנודע דאחד הי' טרפה פכר נמלח או נתבשל.

והנה מ"ש ר"מ להקל פינון דלא נודע דאסור הוי רק דרכנו א"כ יש לצרף דעת הראב"ה דמליחה בקליפה ויהי' ס"ס דלמא פהראב"ה ואת"ל בעי' ס' דלמא בלא נודע נמי בטל פדעת המקילין בזה.

הנה זה אינו דמלבד דזה גופו אינו מוכרח לומר דהוי דרכנו, והיכן מציינו דרכנו יגורו בזה, ונהרי עיקר ביטול ברוב ילפינו מאחרי רבים להטות או פדמוכח הש"ס בפ"ק דחולין מנין ילפינו דאזלינו בתר רובא וזה הפל הוי הידיעה בתחלה ומנין לנו לומר שבלא נודע נמי בטל וגם שנאמר דלכ"ע מן התורה בטל היינו רק אם אח"כ נודע שלמפרע היה טרפה אבל גם אז לא הי' אפשר להפיר מי הי' הטרפה, ולכך אז נחשב תערוכת ובטל אבל כל שהי' אפשר להפיר הטרפה אם הי' בוחן ורואה בזה כל דאפשר להפיר האיסור אין זה נחשב תערוכת כלל ולכ"ע אינו בטל מן התורה וכמ"ש בחיבורי טוב טעם סי' ק"י ביו"ד בתשובה שם וא"כ ה"נ אם הוי בודקין האנונות מיד הוי רואין באיזה אנוןזא הוי הריעותא לכן לא נחשב תערוכת כלל ואינו בטל מן התורה לכ"ע ואין פאן ספק רק דעת הראב"ה והוא יחידאי, ובפרט דהאנונות לא מפעיא אם לא הופשטו מן העורות דהוי שמן רק גם אפי' אם הופשטו דרף לשניר בהם קצת שומן כמו שחושב מעיד ונחשבו דבר שמן ובשמן ודאי בעינו סמ"ך.

לְכֹה נִרְאָה לִי דְוָדַי טְרַפָּה הַפֶּל. וּמָה שֶׁהִקְשָׁה עַל הַט"ו בְּסִי ק"ה בְּסֵעִיף ט' שֶׁכָּתַב וְעוֹד אִי מִיִּירֵי בְּכַחוּשׁ לָמָּה בְּעֵינָי סמ"ה וְתַמְהַת דְּהָרֵי בְּאוֹתָהּ חֲתִיכָה בְּעֵינָי סמ"ה בְּוָדַי אִם הַחֲתִיכָה שְׁמִנָּה, זֶה לֵק"מ דְּמַתְחִלָּה הַתְּנָה הַמְּחַבֵּר אִם הָיִי שְׁמִינָה אוֹ לֹא וְלֹא חִילְקֵי וְכַתַּב סִתָּם שֶׁפֶל הַחֲתִיכוֹת אֲסוּרוֹת, וּבִפְרָט מְדַכְּתָב כָּל הַחֲתִיכוֹת וְלֹא יִמְלֹט שְׂאֵחַת תְּהִי כַחוּשָׁה וְלָמָּה לֹא בִיָּאָר הַחִילּוֹק שֶׁהַכַּחוּשָׁה מְוַתֵּרֵת מוֹכַח דְּבָכָל עֵינָי אֲסוּר אֲבָל בְּהַחֲלֵב דְּסִתָּם חֵלֵב הוּא שְׁמֵן לֹא הוֹצֵרָה לְפָרֵשׁ דְּמִיִּירֵי בְּשִׁמְן דְּסִתָּם חֵלֵב הוּא כֵּן וּא"ש.

וְהִנֵּה נִחְזָר לְרֵאשׁוֹנוֹת דְּלָבִי אוֹמֵר לִי דָּאָף הָךְ דִּיעָה דִּס"ל דְּבִלָּא נִוְדַע נָמִי בְּטַל, וְכֵן הַפּמ"ג דְּכָתַב דְּבִלָּא נִוְדַע הָיִי דְּרַבָּנּוּ, הֵינּוּ רַק בְּבִיטוּל בְּסמ"ה, דְּבִזָּה הָיִי הַלּמ"מ וּבְטַעַם הַדְּבָר דְּבְסמ"ה הָיִי כְּמֵאן דְּלִיתָא לְכֹה אִין סְבָרָא לְחִלְקֵי בֵּין נִוְדַע אוֹ לֹא דְּמִמִּילָא בְּטַל וּלְכֹה אִפִּי הָאוּסְרִים הָיִי רַק דְּרַבָּנּוּ, אֲבָל בְּחֵד בְּתַרִּי כֵּינּוּ דְּבִזָּה נִלְמַד רַק מֵאַחֲרֵי רַבִּים אוֹ מִמָּה דִּילִיף בְּש"ס דְּאֲזַלִּינוּ בְּתַר רַבָּא בְּזָה וְדַאי בְּעֵינָי דִּיעָה, וְאִם לֹא נִוְדַע וְדַאי אֲסוּר מִן הַתּוֹרָה וּז"ב לְדַעֲתִי.

וְהִנֵּה אִין בַּהמ"ד בְּלֹא חִידוּשׁ עָלָה בְּרַעֲיוֹנֵי רְאִיָּה דְּבִלָּא נִוְדַע לֹא שְׁיִיף בִּיטוּל חֵד בְּתַרִּי מִמָּה דְּפָרִיף בְּגִיטִין פ"ה דָּף נ"ד ע"ב מְנַפְּלוּ וְנִתְפָּצְעוּ דִּר"מ אוֹסֵר אֶחָד שְׁוֹגֵג וְאֶחָד מְזִיד ר"י אוֹמֵר בְּשׁוֹגֵג יַעֲלוּ וּבְמִזִּיד לֹא יַעֲלוּ וְהָא הֵכָא דְּחֵד בְּתַרִּי בְּטַל וְקָא קְנִיס ר"מ, וְקָשָׁה לִי מֵאִי פָרִיף נִימָא דְּמִיִּירֵי דְּעַתָּה נִתְבַּשְׁלוּ יַחַד וּבְבִיטוּל צָרִיף סמ"ה וְלִיכָּא סמ"ה, רַק הָרֵי מְעַיקְרָא הִי יָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ וְנִתְבַּטְּל חֵד בְּתַרִּי אָף אִזְ הָיִי חֲשׁוּבִין, וּלְכֹה ס"ל דְּבְמִזִּיד מ"מ אֲסוּרִין, אִם נִלְךָ בְּתַר הַשְׁתָּא הָרֵי הָיִי בְּבִיטוּל וְהָיִי צָרִיף סמ"ה וְאִם נִלְךָ בְּתַר מְעַיקְרָא הָרֵי אִזְ הָיִי חֲשׁוּבִין וְלֹא נִתְבַּטְּלוּ לְכֹה אוֹסֵר ר"י וְלֹא מִפְּחַ קְנִיס אֲבָל בְּשׁוֹגֵג אֲזַלִּינוּ בְּתַרִּי לְקוּלָּא, דְּלַעֲנָן בִּיטוּל חֵד בְּתַרִּי אֲזַלִּינוּ בְּתַר מְעַיקְרָא שְׁהָיִי יָבֵשׁ, וְלַעֲנָן דְּהָיִי דְּבָרִים חֲשׁוּבִין אֲזַלִּינוּ בְּתַר דְּהַשְׁתָּא דְּנִתְפָּצְעוּ וּמָהוּ פָרִיף הַש"ס, וּבַע"כ מוֹכַח דְּבִלָּא נִוְדַע לֹא שְׁיִיף בִּיטוּל, וּלְכֹה אִי מִיִּירֵי דְּהַשְׁתָּא נִתְבַּשְׁלוּ הָיִי לִי לִר"י לְחִלְקֵי וְלוֹמֵר דָּאִם לֹא נִוְדַע עַד אַחֵר הַבִּיטוּל י"ל אִפִּי בְּשׁוֹגֵג אֲסוּר דְּכֵינּוּ דְּצָרִיף סמ"ה וְהָיִי לִי לְאַשְׁמַעֲיָנוּ דְּבָהָא מוֹדָה ר"י לִר"מ דְּאִפִּי בְּשׁוֹגֵג אֲסוּר, וּבַע"כ דְּלֹא מִיִּירֵי בְּנִתְבַּשְׁלוּ רַק דְּעַדִּין הֵם יָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ וּפָרִיף שְׁפִיר, וּמוֹכַח מְזָה דְּבִלָּא נִוְדַע אִינוּ בְּטַל, כֵּן עָלָה בְּרַעֲיוֹנֵי רְאִיָּה לִפ"ר, אָף מְסוּגָיָא דְּנִדְרִים דָּף נ"ח נ"ט כָּל הַסּוּגָיָא דְּגִידוּלִין מְעַלִּין הָעֵיקָר אוֹ לֹא מְשָׁם יִהִי מוֹכַח לְהִיפּוּף דְּמָהוּ פָרִיף שָׁם נִימָא דְּהָךְ דִּס"ל וּמוֹכַח מְמַנּוּ דְּגִידוּלִין מְעַלִּין הָעֵיקָר מִיִּירֵי בְּנִוְדַע מִיָּד שְׁוֹרְעָן אִזְ בְּטַל לִי טָרַם שְׁנַעֲשֵׂה מְמַנּוּ פָרִי שְׁלִימָה, וּמֵאן דְּמוֹכַח מְמַנּוּ דָּאִין גִּידוּלִין מְעַלִּין הָעֵיקָר מִיִּירֵי בְּלֹא נִוְדַע עַד שְׁנַעֲשֵׂה פָרִי שְׁלִימָה אִזְ תַּחֲלָה לֹא בְּטַל לִי וְעַתָּה דְּנַעֲשֵׂה פָרִי שְׁלִימָה, וְהָיִי כְּפָא לְעוֹלָם ע"י תַּעֲרוּכָת וְאִינוּ בְּטַל, בַּע"כ יִהִי מוֹכַח דָּאִין חוֹלֵק בֵּין נִוְדַע אוֹ לֹא דְּתַמִּיד בְּטַל לִי וּלְכֹה לְדִינָא אִין כַּחֲזִי לְהַכְרִיעַ בֵּין הֵרֵאשׁוּנִים.

מִיָּהוּ מ"ש לְעֵיל נִרְאָה נְכוּן לְדִינָא לְכָל הַפּוֹסְקִים, וְהֵאָנְנוּזוֹת וְהַשְׁוֹפָן הֵם טְרַפּוֹת גְּמוּרוֹת נְיוֹתֵר אִין לִי פְּנָאֵי לְהַאֲרִיף. דְּבָרֵי דִּידוּ הַטְּרוּד וְכו': תְּשׁוּבָה רִלֵּג לְהַרְבּ מו"ה יְהוֹשֻׁעַ בְּרוּךְ אַב"ד בִּק"ק בְּאַלְקָאן בְּאוּגְרִין הִנֵּה ע"ד מְכַתְּבוּ בְּתַחֲלָה אֲנִי תְּמַה עָלִיו אִם רְאָה בְּמַכְתָּב הַשְּׁנִי שֶׁכָּבֵר הַשְּׁבִתִי לוֹ וְלֹא הִגִּיעַ לִידוּ הִי לוֹ לְכַתְּוֵב לִי שְׁנִית וְלְהַרְאוֹת לִי מְקוֹמוֹ שְׁיָבֵא לִידוּ בְּטַח וּכְבָר נִשְׁפַח מְמַנּוּ מְקוֹמוֹ כָּלֵל וְקָשָׁה עָלִי לְבַקֵּשׁ בְּחִיבּוּרֵינוּ הֵרַבִּים בַּעֲזָה"י וּבְפָרֵט שְׂאִינֵי יוֹדַע הַשְּׁנָה וּבְאִיזָה עֵינָי הִנֵּה וּמָה שֶׁעֵבֵר אִין, וְהִנֵּה ע"ד שְׂאֵלְתוֹ

עכשיו וז"ל נשאיתי בנין שרף שנתבשל ביורה של נחונשת שבשלו בה יי"ש של שמרי
זין נסד לפני אינה חדשים מה דינו והוא הפסד מרובה עכ"ל השאלה, והנה ר"מ פלפל
בזה קצת והוטב בעיני ואין דרכי להשיב בימים הללו על פלפול רק מה שנוגע לדין,
רק זאת לבד הציקתני רוחי מ"ש ר"מ בשם הר"א"ה שהקשה על הרשב"א דס"ל דהטעם
בעצמו אינו נפגם רק כשפא למאכל פוגם המאכל, והקשה א"כ איך מותר לבשל בו
לכתחלה מן התורה, הרי אין מבטלין איסור לכתחלה אם הוי מן התורה וכן פתב ר"מ
בשם ישועות יעקב פן, ואני תמה מה ענין שמטיה אצל הר סיני, ביטול האיסור ברוך
פינו דעיקר היתרא בזה הוי מפח דאזלינו בתר רובא דאחרי רבים להטות, וברוב היכי
דאפשר לברר האיסור ומכ"ש בניכר האיסור אינו בטל, וא"כ לערבו לכתחלה איך
נערבנו לסמוך על הרוב הרי גיכר האיסור ואפשר לברר האיסור ולכך אין מבטלין
לכתחלה, אבל באם עושה האיסור שיהי' נפגם והוא עצמו יהפך להיתר מ"ט לא יהיה
מותר, לכך אין דמיון זה לזה כלל.

ומה שכתב ר"מ להוכיח פסברת הרשב"א דהטעם בפנים אינו נפגם דאם נפגם איך ס"ד
שיהי' אח"כ חוזר ונאסר תמוה עליו מה יעשה למ"ש בפוסקים ובטוש"ע סי' ק"ג בפוגם
ולבסוף השבית דאסור ונהרי עתה נפגם ואיך חוזר ונאסר, גם דבריו סותרין זה את זה
דבעצמו רוצה לומר דנחונשת הוי פוגם גם בתוך הפלי וא"כ קשה למה אסרה התורה
קדרה בת יומא פינו דנפגם בעצם ואם יאמר דנחונשת ג"כ אינו נפגם רק אחר מעל"ע
אבל בתוך מעל"ע אינו נפגם וממילא לפי חילוקו בכלי חרס אף אחר מעל"ע אינו נפגם,
וא"כ קשה על כל הפוסקים מנא להו דכלי חרס אחר בת יומא מותר התבשיל מנ"ל פן.

ומן הש"ס דקאמר לא אסרה התורה אלא קדרה בת יומא אין ראיה דהש"ס מדבר רק
ממ"ש בתורה דהיינו פלי כסף וכלי נחונשת זה לא אסרה רק בת יומא, אבל בכ"ח אפי'
באינו בת יומא אסור, ומנא להו לכל הפוסקים דקדרה של חרס מותר באינו בת יומא,
גם בש"ס פ"ב דפסחים גבי קדרות בפסח ישברו מוכח דגם כ"ח מותר אחר מעל"ע מנ"ל
פן ובע"כ דלא כחילוקו.

ומ"ש ר"מ בשם הר"ן דהטעם דקדשים הוי פינו דהבלוע בו הוי נותר, עיין בספר החיים
בקונטרס רשפי אש פרק ט"ז מ"ש כפר בעזה"י בדברי הר"ן הללו, וכעת אני תמה איך
אפשר לומר דהוי מטעם נותר, הרי נותר הוי בשרפה, וכאן איך די לבערו בשאר מיני
ביעור, וכן פלי חרס אמאי הוי בשבירה יהי' בשרפה, ולהדריה לכבשונות כדפריך
בזבחים שם רק דקאמר דאינו מועיל להו היסק ייע"ש, אף זה היכי דרוצה לבשל בו
פעם שנית, אבל רק לבער נותר להדריה לכבשונות ונבער בשרפה במה דאפשר ואח"כ
לשברו, ואף אי גימא דזה גז"ה דדי במריקה ושטיפה או שבירה אפתי איך יליף ר"י
בפ"ב דפסחים חמץ מנותר דהוי בשרפה, הרי יש לומר דכלי נחונשת וחרס יוכיחו, דהוי
נמי בכל תותרו לפי דברי הר"ן ומהני מריקה ושטיפה ושבירה גם קשה יותר מן הש"ס
דבזבחים דף צ"ו ע"ב, דקאמר שם אותה למעט תרומה, וקשה אם הוי מפח נותר למה
לי למעט תרומה פשיטא דלא שייך נותר בתרומה, וכן קשה יותר דפריך שם ותרומה
לא בעי מריקה ושטיפה, והתניא קדרה שבשיל בה בשור וכן תרומה לא יבשל בה חולין
ואם בישל בה בנ"ט וכו' ומהו פריך הרי התם הוי רק מפח הטעם שיתן בתבשיל, אבל

אם אינו רוצה לבשל בזה לא בעי מריקה ושטיפה, ובקדשים לפי דברי הר"ן אף דאינו רוצה לבשל בזה בעי מריקה ושטיפה, וזה לא בעי בתרומה, ומזה תמוה מאוד על הר"ן, גם קשה ע"ד מדף צ"ז דקאמר שם דרבנן בעי מריקה בתמין, וקאמר שם דטעמא דרבנן מידי דהוי אגיעולי נכרים ומה דמיון זה לזה, התם הוי מפח הטעם שיתן בתבשיל וכאן הוי רק מפח נותר יש לומר דדי במריקה ושטיפה בצונן, גם הרי ר"ש שם סובר דקדשים קלים לא בעי מריקה ושטיפה א"כ שפיר יש לחלק, אם הוי מפח הטעם שיתן בזה שפיר פיון דנטל"פ מותר, רק בקדשים התורה התורה, יש לומר דלא התמירה רק בקדשי קדשים ולא בקלים, אבל אי הוי הטעם מפח נותר הרי לענגן נותר קדשי קדשים וקליון שוין המה בלאו דנותר למה בקלים לא בעי מריקה ושטיפה.

והנה פירושו במרדכי שכתב דכ"ח לא שייך בזה נטל"פ, וראיה מאבות דר"נ והובא בב"י סי' קכ"ב ותמה עליו הב"י, וכתב ר"מ דהפונה עפ"י דברי הר"ן הנ"ל דבכלי נחושת בעצמו נפגם אבל בכ"ח אין הטעם בו נפגם ונ"מ לדבר חריף באב"י דכלי חרס אסור וכלי נחושת מותר והנה אם כי יפה הי' פירושו וכתב ר"מ שראיה באשיל אברהם שהביא תשובת שבות יעקב בסי' ל"ג שכתב פן, והנה אם כי פירושו במרדכי הוטב לי, אף לדינא חס להזכיר לומר פן לחלק בזה כמ"ש לעיל, דא"כ תקשה מנ"ל להתיר כ"ח באב"י פיון דמן הש"ס שאמרו התורה לא אסרה אלא קדרה בת יומא אינו ראיה דהתורה מיירי בכלי נחושת וכסף, וגם זה סותר כל משמעות הפוסקים חלילה לסמוך עליו בזה, והנה לפי פירושי במרדכי הי' נראה לי יותר פונה אחרת במרדכי דהפונה לפי מה שזכרו האחרונים אם אמרינן חנ"נ גם בגוף הפלי או לא, ויש מחלקין דבכ"ח אמרינן גם גוף הפלי נעשה גבלה פיון דאי אפשר להפריד האיסור, ובכלי נחושת לא נעשה גוף הפלי גבלה יע"ש, ולכך יש לומר שזה הוי נמי פונת המרדכי ומטעם אחר דס"ל דבכ"ח פיון דאינו פוגם הטעם שבתוכו א"כ יש לו התחברות עם הטעם, לכך הוי פגוף אחד ונעשה גבלה, אבל פלי נחושת שהוא עצמו פוגם הטעם שבתוכו פיון שהוא מקלקל הטעם שבו אין לו התחברות עמו דאדרבא הוא מקלקלו, לכך לא נעשה בזה גוף הפלי גבלה, והוי פונת המרדכי דכ"ח אין בו נ"ט לפגם היינו בו עצמו לא שייך בי' נטל"פ רק כשפא לאוכל נעשה לפגם.

מיהו אפי' הוי פונת המרדכי פן אף לדידיה אין ללמוד ממנו היתר לדבר חריף דמה בכך דבנחושת הוי הבליעה עצמה לפגם מ"מ בדבר חריף נהפך לשבח כמו פוגם ולבסוף השביח, ודבר זה פלל בידינו דדבר חריף משביח הפגם ואין לחלק בין כ"ח לכלי נחושת בזה.

וז"ב לדעתי. ומה שנראה לצרף היתר בזה שיהי' מוסכם להפוסקים הוא פן.

דהנה בכל פלי יש לומר דנגד הבלוע יש בו סמ"ך רק דאנן לא ידעינן פמה בלע, לכך בעינן סמ"ך נגד כל הפלי ואין בפלי סמ"ך נגד כל הפלי והנה היכי דהוי היתרא בלע דעת הר"אב"ד הובא בה"פ דבזה משערין נגד הבלוע והטעם פיון דספק לנו פמה בלע, לכך באיסור דהוי לגוף הדבר חזקת איסור, לכך חיישינן לחומרא אף דהמאכל יש לו חזקת היתר מ"מ בתר עיקר הדבר אזלינן כמ"ש התוס' ביבמות גבי ב' קופות בפרק הערל, אבל דבר שהוא עצמו מותר, יש לו חזקת היתר, ויכולין לסמוך על מה שאנחנו

משערין פמה בלע, וא"כ ה"נ במה שבשלו בו שמרי יין נסוף פיון דסתם יינם הוי רק דרבנן א"כ הוי ספק דרבנן להקל לכה יכולין לשער פמה בלע ויש סמ"ך נגד הבלוע, ואף דהוי ספק דאין אנו בקיאים פמה בלע, פיון דהוי ספק לכל העולם יש לסמוך על דעת הט"ז דבספק לכל העולם לא שייך לומר דהוי ספק בחסרון ידיעה, ואף דבב"ש באה"ע סי' קנ"ה פתב להיפוך, מ"מ בדרבנן יש לסמוך על הט"ז, לכה יש לומר דהוי סמ"ך ביי"ש נגד הבלוע תחלה ועוד הרי פמה פעמים שרפו בו, וממ"נ אם יצא ממנו הטעם יצא בפעם א' וב' ודאי יצא כל הטעם, ואף דחזר ובלע מן היי"ש לא שייך בזה לומר חנ"נ בכה"ג, וא"כ מה שחזר ובישל בו פמה פעמים כבר הוי היתר, וממ"נ אם יצא טעם ממנו כבר יצא בפעם א' וב', ואם לא יצא, אז לא יצא אח"כ עוד, לכה לא נאסר רק פעם א' וב' ולא יותר, לכה שוב בטל היי"ש הראשון והשני ביי"ש של שאר פעמים.

לכה נראה בזה אם הוי הפסד מרובה להיתר בזה, ובזה אני מצטרף עם פבוד תורתו להקל בזה, ויותר אין להאריך בזה ועמו הסליחה אשר אני מקצר ועולה ומשיב רק על שעה חדא כי אני חלש פח ומן טרד לכה עמו הסליחה בזה.

דברי ידידו וכו'. תשובה רלד להרב החרף מו"ה אהרן שמואל אסקה נ"י בק"מ ניקלשפונג.

הנה מכתבו קבלתי היום הנה ותיקף אני פונה להשיבו בקצרה היות כי נחויז הוא לדינא אמרתי יהי מה. הנה מה שהעיר על הצמח צדק שתיגרץ על דברי הרשב"א שפתב דתרגולת ספק טרפה לא הוי לי' דשיל"מ, דכוננת הרשב"א הוי בספק טרפה שנוולד ביו"ט, והקשה רו"מ הרי הרשב"א ס"ל דספק תורה מן התורה לחומרא, ואיך חל איסור נולד דרבנן על איסור טרפה, הרי התוספות ביבמות דף ל"ג פתבו דבקהל על התמור אפי' בכולל אינו חל.

הנה זה לק"מ דהרשב"א במס' ביצה פתב דלכה להס"ד בביצה ספיק' אסורה היינו ספק יו"ט ספק חול אף להס"ד דלא ידע ממה דס"ל דשיל"מ היינו דספק מוכן עשאוהו פשל תורה וספקא לחומרא ייע"ש, א"כ שפיר חל איסור נולד על ספק טרפה, ואדרבא איסור טרפה הוי רק ספק נולד הוי ודאי וכיון דמוכן עשאוהו פשל תורה הוי נולד יותר חמור מספק טרפה אפי' אם ספקא לחומרא מן התורה.

גם מ"ש דהרשב"א לית לי' אפי' איסור מוסיף, דהרי ס"ל דאין נדר חל על שבועה אף דנדר הוי איסור מוסיף דהוי איסור חפצא, במח"כ זה טעות דאיסור מוסיף הוי רק אם נתוסף איסור על האדם, משא"כ בזה הרי סוף סוף הי' אסור בו מפת השבועה, ומה לי אם הוי מפת השבועה דהוא איסור גברא או הוא איסור חפצא, סוף סוף הי' אסור בו, ואיך עלה בלבו לומר פן דהרשב"א לית לי' מוסיף מה דקיי"ל להלכה פסוקה אפילו איסור כולל מכ"ש מוסיף.

וגם תירוץ רו"מ דיש לומר דהפונה כמ"ש הצמח צדק רק הפונה פיון דאין נולד חל רק פשהולף איסור טרפה, וא"כ לא חל הנולד רק אם כבר נתערב ובטל ליה איסור טרפה וא"כ שוב פשכר הוי בתערובת לא שייך דשיל"מ ובטל, דבריו תמוהין מאוד, חוץ ממ"ש לעיל דנולד חל על ספק טרפה, אף חוץ מזה תמוה, דא"כ למא לי ספק טרפה,

הרי גם ספק טרפה אינו בטל רק כשיש סמ"ך, א"כ מאי אריא ספק טרפה אפילו ודאי טרפה שנולד ביו"ט ונתערבה הי' הדין כן לפי דעת ר"מ וקמה נקט הרשב"א ספק טרפה ומה ענין הטעם דאין המתיר בודאי, הרי זה הוי בלא"ה ממ"נ כמ"ש הצמח צדק, והוי לי' להרשב"א לכתוב הטעם מפח דאין הנולד חל רק בתערובת, ומה ענין אין המתיר בודאי לקאן, גם גוף דינו אינו נראה דנהי דהמרדכי ס"ל דבלא נולד האיסור רק בתערובת לא הוי לי' דשיל"מ, היינו אם לא נתחדש כלל האיסור רק בתערובת אבל בזה, האיסור שנולד הוי ידיעה בתחלה, רק שלא הי' מצוי לחול מפח איסור טרפה, אבל פינן דעכ"פ הי' ידוע תחלה ודאי אינו בטל לכך תמה אני עליו מה ראה לומר כן.

וקושיית הצמח צדק מבואר הוא בחיבורי ליו"ד סי' ק"ב בקונטרס דשיל"מ אף אין האסור פה להעתיקו, והנה לפי הבנת ר"מ דאין נולד חל על איסור טרפה הי' יכול יותר לתרץ דיש לומר דאף דנתערב ס"ל לכמה פוסקים דאין האיסור נהפך להיתר רק דמ"מ מותר התערובת דעל כל א' אמרינן היינו הוא דהיתרא, ואף הסוברים האיסור נהפך להיתר היינו רק מן התורה אבל מדרבנן ודאי אינו נהפך להיתר דהרי קיי"ל דטומאת משא כמאן דאיתא דמציא מפח דהוי ביחוד, ואם הי' האיסור נהפך להיתר לא שייך לומר דטומאת משא כמאן דאיתא דמציא, ובע"כ דמדרבנן ודאי אינו נהפך להיתר, וא"כ פינן דנולד דרבנן לא יחול על טרפה אף שפכר בטל בתערובת לפי דעת ר"מ, א"כ הוי הכנה פה, ודאי טרפה שנולדה ביו"ט ודאי אם נתערבה בטלה דלא חל עליו איסור נולד, רק דהוי ס"ד בספק טרפה דאולי אינו טרפה והוי נולד והוי לי' דשיל"מ, לכך פתב הרשב"א דלא הוי דשיל"מ דאדרבא דלמא הוא טרפה ולא נחשב נולד וא"כ אין המתיר בודאי לכך בטל לי' בודאי.

מיהו לומר דנולד לא חל על טרפה זה אינו, ועיין ראיה מפניך בסוף ביצה גבי בהמה הרועה באסור לשחטו ביו"ט דהוי מוקצה, ואיך חל איסור מוקצה על אבר מן החי ואף דכששחטו אזל ליה איסור אבר מן החי, מ"מ לא חל המוקצה אז דאין מוקצה לתצי שבת, בע"כ שחל מוקצה על אמ"ה מכ"ש נולד ודו"ק: ומה שהקשה ר"מ על המחבר באו"ח סי' תמ"ז למה ביבש ביבש בפסח חוזר ונייעור הרי פינן דכבר נתערב קודם פסח א"כ הוי לי' אח"כ האיסור בתערובת ולא שייך דין דשיל"מ ולהרמב"ם הטעם מפח דשיל"מ אין חמץ בטל, הנה זה לק"מ מפמה טעמי חדא דאנן לא קיי"ל כהרמב"ם רק הפוסקים נתנו טעמים אחרים מפח חומרא דחמץ, ועוד אפי' להרמב"ם הרי נעלם מכבודו דברי הפוסקים דחמץ לא נחשב נ"ט בר נ"ט דהיתרא דחמץ שמו עליו והוי איסורא בלע א"כ ה"ה נמי דנחשב הנכר האיסור קודם פסח קודם התערובת פינן דשמו עליו.

ועוד הרי בחמץ פינן דקיי"ל חוזר ונייעור והרי בדשיל"מ אם לא הנכר מתחלה בטל ולא אמרינן חוזר ונייעור בע"כ דבחמץ החמירו והיינו דבחמץ תקנו חז"ל להיות פאלו עתה נתערב מחדש, ואין דנין מה שפכר נתערב רק נדון פאלו השתא נתערב, וא"כ אם נחשב פאלו עתה נתערב הרי עתה הוי הנכר האיסור תחלה.

והנה בנדון קושיית הצמח צדק על הרשב"א עלה ברעיוני עוד בעזה"י דא"צ לומר דנ"מ בנולדה ביו"ט רק יש לומר דנ"מ אם נדר אדם שיהי' אסור לו ביצים פשרות ומטרפות לא נדר פי בלא"ה אסורין לו, ואז אם ודאי טרפה נתערבה ודאי בטלה דאין בזה דשיל"מ

דְּבָרָה לֹא נָדָר, אָבָל בְּסֶפֶק טְרַפָּה הָיָה לֹמֵר דְּאֶפְשָׁר עֵי שְׁהֵיִית כ"א יוֹם יִבְנֶר שְׁהֵיִיא
כְּשֵׁרָה וְאִז חָל הַגָּדָר וְהָיָה דְשִׁיל"מ, אִף פִּינֵן דְּאִין הַמַּתִּיר בְּנֻדָּי וְאִינוּ בְּיָדוֹ וְא"כ הָרִי
אֶפְשָׁר שְׁיִהְיֶה טְרַפָּה וְלֹא הָיָה לִי דְשִׁיל"מ, וְלִכְפֹּה פִּינֵן דְּאִין הַמַּתִּיר בְּנֻדָּי וְאִינוּ בְּיָדוֹ לֹא
הָיָה דְשִׁיל"מ וְלִכְפֹּה בְּטֵל, וְאֶפְי' אִם אַח"כ נִתְּבַרְר שְׁהֵיִיא כְּשֵׁרָה כְּבָר נִתְּבַטֵּל וְא"ש.

וְיֹתֵר אִין פְּנָאֵי לְהֶאֱרִיף רַק לְמַלְאוֹת רְצוֹנוֹ וּבְפֻרְט דְּרְצוֹנוֹ לְשׁוּם לְדָרְף פְּעֻמִּי לְמַז"ט
עֲשִׂיתִי רְצוֹנוֹ וְהִשְׁבַּתִּי לוֹ זֶה הַמַּעַט. דְּבָרֵי יָדִידוֹ וְכוּ': תְּשׁוּבָה רְלָה לְהֶרֶב מו"ה אֶהְרֹן
שְׁמוּאֵל אֶסְהַד אַב"ד בַּק"ק קֹאטָא בְּאוּגְרִין.

הֵנָּה ע"ד שְׁאֵלְתוֹ וְז"ל ד' קְדוֹת שֶׁל בְּשָׁר הָיוּ עוֹמְדִין אֶצֶל הָאֵשׁ עֲבוּר הַמְּשַׁרְתִּים וְהַ
כְּסוּיִם מְנַחֵין עַל הַכִּיֶּרֶה, וְהַקְּדוֹת שֶׁל ב' ב"א, וְהַנִּיחֹו ד' כְּסוּיִם עַל הַכִּיֶּרֶה, וְלִקְחָ אֶחָד
הַב' קְדוֹת וְאָכַל הַתְּבַשִּׁיל מִקְדָּרָה אַחַת, וְאַח"כ נִמְצָא אֶצְלוֹ שְׁכִיפּוּי אֶחָד שֶׁל חֵלֶב הָיָה
חַד מִהֵנִי ה' כְּסוּיִם.

וְיֵשׁ סֶפֶק שְׁמָא הַכְּסוּי שֶׁל חֵלֶב הָיוּ מִד' כְּסוּיִם שְׁהֵנִיחוּ עַל הַקְּדָרָה וְהַכְּסוּי שֶׁנִּשְׁאָר עַל
הַכִּיֶּרֶה הָיָה שֶׁל בְּשָׁר. עַכ"ל שְׁאֵלְתוֹ: תְּשׁוּבָה הֵנָּה אִם יָדוּעַ אֵיזָה קְדָרָה כִּיסוּ בְּאַחְרוֹנָה
הָיָה נִרְאָה בְּפִשְׁטוּת דְּכֹלָם מוֹתְרִין רַק הִיא אֶסוּרָה.

וְהֵינּוּ פִּינֵן דְּרֹבֵן הָיוּ שֶׁל בְּשָׁר א"כ רָאוּי לֹמֵר כָּל דְּפָרִישׁ מֵרֹבָא פָּרִישׁ וְהָיָה שֶׁל בְּשָׁר
רַק שְׁנַיִם אַחְרוֹנִים אֶסוּרִין כְּעִין דְּמִפְּנֵי בְּשָׁר בְּסִי ט"ז וְכַמְּה דְּנִכְתָּא, א"כ זֶה הַקְּדָרָה שְׁכִיפּוּ
בְּאַחְרוֹנָה הִיא אֶסוּרָה וְכֹלָן מוֹתְרִין.

אִף אִם אִין יָדוּעַ אֵיזָה כִּיסוּ בְּאַחְרוֹנָה וְא"כ יֵשׁ כָּאֵן קְדָרָה אֶסוּרָה וְלֹמֵר שְׁאֵנִי אוֹמֵר דְּזוֹ
כִּיסוּ תַחֲלָה הָרִי הָיָה סֶפֶק תּוֹרָה וְלֹא שְׁיִיף שְׁאֵנִי אוֹמֵר, אִף תְּמָה אֵנִי עַל רו"מ לְמָה לֹא
הִרְגִישׁ בְּמ"ש בִּיז"ד סִי ק"ב דְּכִלִּי שְׁנַאֲסָר בְּטֵל בְּרֹב, וְא"כ ה"נ פִּינֵן דְּלֹא נִיכָר הָאִיסוּר
אֵיזָה שֶׁל חֵלֶב בְּטֵל בְּרֹב, וְאִף לְהַמְחִירִין מִכַּח הַגְּעֵלָה הָרִי בְּכ"ח לֹא שְׁיִיף הַגְּעֵלָה.

וּמ"ש הַשְּׁיִיף דְּהָיָה לִי דְשִׁיל"מ דִּיכֹוֹל לְשִׁהוֹתוֹ מַעַת לַעַת, הֵנָּה לֹא מִבְּעֵיִא לְדַעַת הַצֵּל"ח
דְּבִדְבָרִים דְּאֶפְשָׁר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ הַיּוֹם וּמִחָר לֹא שְׁיִיף דְשִׁיל"מ מְפִשְׁטָא דְּבִכְלִי לֹא שְׁיִיף
דְשִׁיל"מ דְּרוּצָה לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ הַיּוֹם וּלְמִחָר אִף גַּם לְמ"ש בְּסֶפֶר הַחַיִּים סִי תְקִי"ג לְתַמְנָה
עָלְיוֹ דְּמוּכָח בְּמִשְׁנָה דְּגַם זֶה הָיָה לִי דְשִׁיל"מ, מ"מ פִּינֵן דְּדְשִׁיל"מ הוּא רַק דְּרִבְּנָן א"כ
שׁוּב יָכוֹל כ"א לֹמֵר שְׁאֵנִי אוֹמֵר דְּשָׁלוֹ כִּיסוּ תַחֲלָה, אִם לֹא בָּאוּ לְשִׁאוּל בְּיַחַד, גַּם אִם
הַקְּדוֹת הָיוּ כֹּלָם שֶׁל בְּשָׁר אֶחָד דְּהָיָה מִן בְּמִינוֹ וְנִהֵי דְּהָיָה בְּכ"ח מ"מ נִהֵי דְּנַעֲשֶׂה נְבִלָה
מ"מ דִּינוֹ רַק כְּבִשָׁר נְבִלָה וְלֹא כְּחֵלֶב א"כ הָיָה מִן בְּמִינוֹ, א"כ פִּינֵן דְּנַאֲסָר רַק קְדָרָה אַחַת
מִן הַתּוֹרָה בְּטֵלִין בְּרֹב, וְהָיָה רַק אִיסוּר דְּרִבְּנָן וִיכֹוֹלִין לֹמֵר שְׁאֵנִי אוֹמֵר כְּנ"ל, וְאִף אִם
הָיוּ הַקְּדוֹת מְמִינִים שׁוֹנִים מ"מ נִרְאָה דְּמוֹתְרִין מִטַּעַם הֶרֶאשׁוֹן.

וְהִתֵּר שֶׁל רו"מ אִינוּ נִרְאָה לִי פָּלֵל רַק הַדְּבָר נִכּוֹן כְּמ"ש אֵנִי בְּטַעַמִי בַעֲזַה"י. וּמָה
שְׁהַקְּשָׁה רו"מ דְּבָרֵי הַשְּׁיִיף אֶהְדְּדִי דְּבִסִי ק"י גְּבִי ס"ס בְּדְשִׁיל"מ כְּתַב הַשְּׁיִיף דְּבִסִי ס
בְּתַעֲרוּבָת אֶפְיָלוֹ ג' תַּעֲרוּבָת אֶסוּר בְּדְשִׁיל"מ, וּבִס"ס בְּגוּפּוֹ כְּתַב דְּמִהֵנִי אִף דְּהָיָה לִי
דְשִׁיל"מ, וּמוּכָח דְּס"ס בְּגוּפּוֹ עֲדִיף מִס"ס ע"י תַּעֲרוּבָת, וְלְמָה בְּלֹא נוֹדְעוּ ב' הַסְּפָקוֹת
בְּיַחַד כְּתַב הַרְמ"א דְּלֹא הָיָה ס"ס, וּבִס"ס בְּתַעֲרוּבָת מִהֵנִי אִף דְּלֹא נוֹדְעוּ יַחַד, דְּבִלֹא נוֹדְעַ
אֶפְי' סֶפֶק אֶחָד בְּגוּף וְסֶפֶק אֶחָד בְּתַעֲרוּבָת מִהֵנִי.

ובע"כ מיירי בנודעו פל חד בפ"ע ומנהי ס"ס בתערוכת עכ"ד. הנה דיקמה ענינים נפרדים שאין להם דמיון זה לזה פלל.

דבר שיש לו מתירין זה תליא בגוף הדבר אם יש פאן שם איסור לומר עליו עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר, ולכך בס"ס ע"י תערוכת פיון דבגוף האיסור ליפא ס"ס א"כ יש פאן שם איסור, לכך שייך לומר עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר, אבל בס"ס בגופו א"כ פיון דבגוף האיסור הוי ס"ס א"כ הוי פאנו סהדי דאין פאן איסור פלל, ולא שייך לומר עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר פיון דאין פאן איסור פלל, אף לענין לא נולדו ב' הספקות ביחד שם באיתחזק איסורא תליא מלתא לכך בשני הספקות בגופו אם לא נולדו יחד, א"כ פיון דספק אחד נולד תחלה והוי לחומרא הוי איתחזק איסורא ולא מהני אח"כ ספק שני לצרפו לראשון פיון דבזה עצמו איתחזק איסורא תחלה ונחשב לנדאי, אבל אם הוי ב' הספקות בתערוכת נהי דבתערוכת הראשון איתחזק איסורא בשני לא איתחזק איסורא דהיה עד הנה היתר, וכיון דזה הוי גוף אחר מהני לצרפו לס"ס גם תערוכת הראשון כמו דידענין דיש פאן איסור, הרי להיפך ידענו דיש פאן היתר ג"כ ואיתחזק היתרא ג"כ א"כ לא שייך לומר דנעשו פולם פנדאי איסור בספק הראשון דהרי יש פאן גם היתר נדאי וא"כ הוי פולם רק ספק, לכך מצטרף עמו אח"כ עוד ספק שני, משא"כ בגופו אם נעשה ספק הראשון פנדאי הוי פולו איסור והוי פנדאי איסור שוב לא מהני אח"כ ספק השני לצרפו לס"ס לעורר הספק למפרע וז"ב ונכון.

ומה שהקשה דברי הרא"ש אהדדי מחולין דף ד' למס' ע"ז דף ל"ט הנה בחולין אינו ברא"ש השייך לש"ס דף ד' רק השייך לש"ס דף ח' ולהיפוך בע"ז דף ל"ט לא מצאתי שם רמז שיקתוב שמונתר ע"מ לקלף אח"כ וכן בשילהי ע"ז חפשי ולא מצאתי פלל יודיעני מקומו האמת ואראה בעזה"י להשיבו ידידו וכו': תשובה רלו להרב מו"ה יחיאל איכל מו"צ בק"ק סאדיג'ערא.

הנה ע"ד שאלתו וז"ל עוד אבקש פני הד"ג נ"י שיאיר עיני במה שאני נבוך זה כמה אודות השו"ב שלוקחים רגל א' בטבת ושפט, ומנהגם להשליך אחד ולבשל הנותרים וכאשר יתנודע להם אח"כ טרפה באוננות אין עושין שאלה פלל על הפלים וכו'.

ולי הדבר תמוה דהא הטעם שנפל אחד מהם מהני הוא רק משום דאזיל החומר בדבר החשוב ונזר לדין תורה שנתבטל ברוב, וא"כ לפמ"ש הש"ך ביו"ד סי' ק"ט שקודם שנודע התערוכת אין לו ביטול מן התורה ומה"ט כתב הנו"ב מה"ק סי' ל"ג דאם נמלח עם אחרים קודם שנודע התערוכת נאסרו האחרים, א"כ בכה"ג פאן שנתבטלו קודם שנודע התערוכת נאסרה הקדרה וכלי סעודה וכו'.

והנה מה שזכר רמ"מ בלשונו דבר חשוב זה אינו דלאו בשביל דין דבר חשוב הם משליכין אחד, דאם מפני דבר חשוב, הרי הוי בעיני שיהי' נופל מאליו ולא שיפילו אדם בידיים, רק באמת רגלים של אנון שלא נחרכו עדיין מעורן אינו דבר חשוב ובטלין ברוב כמ"ש ביו"ד סי' ק"א רק פיון שמפנרש ברמ"א סי' ק"ט ביבש ביבש שנתבטל יש להשליך אחד משליכין אחד לחומרא בעלמא, מיהו לו יהא פו, יפה העיר דלא שייך לומר יבש ביבש בטל ברוב פיון דהוי קודם שנודע התערוכת ואחר שנודע כבר נתבטלו, אף ללמד זכות על מנהגם נראה לי דהש"ך לא מיירי רק בנדון דשם דקודם שנודע לא

עלה על דעת אדם אולי יהיה בזה טרפה, ולא עלה על דעתו הביטול, ומכ"ש דלא עשה מעשה לרמז הביטול, בזה בלי ידיעת אדם אינו בטל, אבל בזה דגם קודם ידיעת הטרפה עלה על דעתו שמה יהי בהם טרפה, ומכיון אם יהיה בהם טרפה שיתבטל ברוב ולקח משליך פדיו יבש ביבש, וכיון דעלה בדעתו אם יהי טרפה יתבטל הוי בזה פדיעה.

ועיין סמך לזה במס' פרייתות דף י"ח ע"ב ובדף י"ט ע"א דאיכא תנאים דס"ל דספק ידיעה מחלקת לחטאות פנדאי ידיעה, א"כ נהי דהתם לא קיי"ל פן, פאן יש לומר פן לכ"ע דספק ידיעה מהני הביטול, דבשלמא התם דכתיב או הודע אליו חטאתו בעינו שידע גוף המעשה, לקח ס"ל דספק ידיעה אינו פדיעה, אבל פאן לא בעינו ידיעת המעשה, רק ידיעה שיתכונן לבטל, בזה כל שמתכונן מפח ספק שיתבטל רגל הטרפה מהני להיות בטל, ובזה הוי ספק ידיעה ככל ידיעה.

וגם יש לומר בזה כיון דשכיח הוא להיות טרפה בכמה פשרות ומצוי הוא, נחשב אפילו פנדאי ידיעה ובטל. והנה נדאי יש שם ב' שוחטים או ג' אם מתערבין הרגלים יחד ולא נודע באיזה חלק הוי רגל הטרפה אם אצל שוחט זה או זה, א"כ הוי פעין ס"ס שמה פדעת הב"ח והסוכרים דאף בלא נודע נתבטל ואת"ל פדעת הש"י דלמא הוי הטרפה אצל השני והוי ס"ס להקל.

פן נראה לפע"ד בעזה"י ללמד זכות על מנהגם. ידידו וכו': תשובה רלוז להרב הקריף מו"ה אשר בריונשטין מו"צ דק"ק פילוורק.

ע"ד שאלתו בנדון הטשינאק של חרס גלייזירט שנטלו בו מים רותחים מכ"ר, והינו ששאבו בו מכ"ר ושהא קצת בכ"ר לצורך טיאי בליקה ונפל גר בתוכה ונמס החלב בתוכו ולא היה סמ"י.

הנה היטב הורה לאסרו ולא מבעיא פשנימוס הנר רק אפילו היה שלם הי צריי סמ"י נגד כל הנר ובאין בו סמ"י טרפה, ומי שהורה להקל ולומר דחלב הוי לפגם. האומר פן ראוי לגזיפה כי חס להזכיר לומר פן ושום מורה הוראה אינו מורה פן אפילו בהפ"מ חס להזכיר להורות פן ומכ"ש במקום שאין הפ"מ: ובנדון הלאקשין ברעהט שנפל עליו גר דלוק נמי יפה הורה שהוא טרפה וצריי הגעלה ואסור להשתמש בו אפי' צונן בתמידות רק ליבון אין צריי דאף בשהא קצת לא פתב הפמ"ג בבירור דצריי לבון רק פתב דריי אפשר, ובאמת יש לומר אף דהוי ע"י אור פיון דמתאה גבר והוי צונן די בהגעלה, דנהי דע"י אור לא אמרינן מתאה גבר מ"מ די בהגעלה כה"ג ויותר אין להאריי.

דברי ידידו וכו': תשובה רלח להרב מו"ה מיכל הובגר אב"ד דק"ק גיזניוב. ע"ד שאלתו בשו"ב ששחט ה' כבשים, ובאחרונה מצא הספין פגום מאוד, ואת האחרונה מפיר, והשאר אין אתו יודע איזה שחט בראשונה.

אף זאת אומר בבירור שבין שחיתת ד' כבשים בדק ב' פעמים הספין ונמצא יפה, וזאת יודע בבירור שאחר שחיתת ב' כבשים הי' פעם הראשון וא"כ שלשה כבשים נשחטו פהוגן, והנה רו"מ השיב בזה להיתר גם לא צינה להטריי אחד מהם, ושאל אותי לחוות דעתי בזה.

הנה יפה הורה להיתר בזה, והנה מ"ש רוי"מ מטעם ס"ס ששם אינה טרפה ואת"ל טרפה ששם אינה ראויה להתכבד כדעת המחבר בסי' ק"א, הנה לא הוי צריך לזה כי אפי' היש חולקין בסי' ק"א וס"ל דכבש שלם אינו בטל היינו פושט עורו ואין קולא רק מצד שהוא שלם בזה יש חולקין, אבל אם הוא בעורו ודאי בטל לכ"ע ובזה לית מאן דפליג וא"כ בגדון דידי' פבר הי' התעורב בעודן בעורו ובזה ודאי בטלו ברוב, וגם דבר שבמנין לא הוי כמ"ש הש"ך שם בס"ק ז'.

ומה שלא צינה להטריף אחד, יפה עשה פנין שלא הוי רק ספק טרפה ונהרי ר"ח בש"ס מכשיר לגמרי, לכה נהי דאנו קיי"ל כר"ה מ"מ אם נתבטל ברוב א"צ להשליך אחד. מיהו מה שלא הזהיר שלא לבשלם יחד, זה לא יפה עשה, דכל דאיכא לברורי לא סמכינן ארנבא, ולכה אם מבשלין כל אחד בפ"ע יכול לומר האי דהיתרא אבל אם בשלו יחד הוי פאן ודאי ספק איסור לכה בזה אין לחלק בין ודאי איסור לספק איסור וז"ב.

ב' מה שהקשה על המג"א באו"ח סי' ק"י שפכת דהחזיק בדרה הוי חוץ לעבודה של עיר, והקשה מפרש"י ערובין דף נ"ב שפכת דהחזיק בדרה הוי אפילו פסיעה אחת וכו'. הנה דימה ענינים נפרדים דהחזיק בדרה דערובין או דפסחים זה אינו תלוי דוקא בדרה לו יתא דהוי עיר וישוב גמי הוי פו, והתם רק בכונה תליא מלתא, אם הי' דעתו ללכת שמה, רק במחשבה אין די, רק צריך להיות גם במעשה פו, ולכה כל שהתחיל לילה אפי' פסיעה אחת די, וכן בפסחים, אבל תפלת הדרה אינו תלוי במחשבה רק שהולך במקום ספנה וספנה הוי דוקא בדרה ולא בעיר ולכה תוף עיבורה של עיר הוי כעיר וליכא ספנה, ובאמת זה קשה לי למה בעי בזה דוקא החזיק בדרה, הרי אמרו חז"ל לעולם יקדים אדם תפלה לצרה וכו' ולמה פאן יהי' להיפוך שדוקא בשפכר הוי בחשש ספנה יתפלל וצ"ע קצת.

ג' מה ששאל בנדרים ונדבות בנדר אם צריך ליתן מעות חדשים או די בישנים, וכן בנדר פסח מה יתן, הנה ידידי מה זו שאלה הרי זה מבואר הדין דסתם נדרים להחמיר ופירושו להקל, א"כ הרי הנדר יודע מה פנין אם למטבע זו או זו, ואם אינו זוכר אז צריך להחמיר וליתן מטבעות היותר טובים.

ד' מה ששאל על מ"ש המג"א בסי' יוד ס"ק י"א דאסור לצאת במלבוש שיש בו ספק ציצית אפילו לכרמלית דאין עושין ספק דרבנן לכתחלה, ורו"מ הקשה על זה הרי פבר נעשה מעשה, והאריך בזה.

והנה באמת זה לא קשה מידי, פנין דציצית הוי חובת גברא, לא חובת מנא, א"כ כל עוד שלא לבשו לא נעשה מעשה כלל רק פשלבשו אז נעשה מעשה הספק, וא"כ כל עוד שלא לבשו לא נעשה הספק, וא"כ יש לומר דכונת המג"א הוי אם עדיין לא לבשו אז אסור ללבשו לצאת בו לכרמלית דזה הוי שפיר דעושה ספק דרבנן לכתחלה, אבל אם פבר לבשו יש לומר בזה שפיר פנין דכבר לבשו אין צריך לפשטו, דזה לא נחשב לכתחלה פנין דצריך לצאת לשם, ואפשר אפילו אם פבר לבשו יש חילוק דאם לבשו פדי לצאת בו פנין דתחלה לבשו שלא פדין לכה נחשב לכתחלה ואסור לצאת בו, אבל אם לבשו לפי תומו, ואח"כ נמלה לצאת בו יש לומר באמת שרי, והנה רוי"מ האריך בזה

ואני חלוש כח ולא מצינא לסגויי בקדני ואיני משיב כלל למה שאינו הלכה למעשה והנחוצה, רק למענו אעשה זה ומשיבו בקצרה.

דברי ידידו וכו': תשובה רלט להרב מו"ה ישראל נתן אב"ד דק"ק פוסטין. ע"ד שאלתו באחד ששחט עשרים כבשים ובדק בסימנין וראה בי"ח שנתכתו כל שני הסימנין ובאחד ראה שלא נשחט הרוב ועשה בו סימן, ועל אחד אמר שעדיין צריך לבדוק אם יש רוב או לא, ואח"כ הופשטו ונתחוו והסירו הבני מעינים וקרעו את הקיבה המתנפלת לנפשט, ואח"כ בא לבדוק את הספק ולא מצאו פי מצא כל הי"ח שחוטמים כל שני הסימנים, ואח"כ בדק הריאות ונמצאו י"א טרפות ושמנה פשרות עכ"ל השאלה: תשובה נראה לי להקל בזה, והנה מה שלא התיר ר"מ מפח דהתערוכת היו בעודם בעורם שפוטל לכ"ע, בזה היטב עשה.

וכמ"ש בחיבורי טו"ט ח"א, ובכמה דוכתי דכיון שהיא אפשר להפיר האיסור ע"י בדיקה לא נחשב זה תערוכת, ואימת נעשה זה התערוכת שלא ניכר רק אחר ההפשט ואז הוי דינו ככבש שלם שהביא המספר ב' דיעות בזה, מיהו לדינא נראה דמותר מתרי טעמי אחד דהוי ס"ס שפא נשחטו רובו, ואת"ל לא נשחטו רובו דלמא הוא בין הטרפות.

ורו"מ דיקמה זה לספק אחד בגוף וספק אחד בתערוכת ובאמת ז"א דספק אחד בתערוכת היינו אם אנו רוצין להתיר התערוכת לומר שפא זו אינה טרפה וזה הוי ב' גופין בזה לא הוי ס"ס, אבל פאן אין אנו דנין להתיר התערוכת, רק אדרבא לומר שפא הטרפה אינו פאן והוי הס"ס רק בגוף הטרפה לומר שפא אינה טרפה ואת"ל טרפה שפא אינה פאן תהי' איה שתהיה.

ועוד יש לומר דכאן הוי חזקה דהשפא, פאן נמצא פאן הי', ולילך בטר מציאותו כמו דהשפא מצא דנתכתו כל הסימנים פן הי' מעיקרא, ואף דאיכא חזקת אינה זבוחה כנגדה מ"מ חזקה על השוחט דשחט כהוגן הוי חזקה להיפוך, ובפרט דכל ספק בשחיטה דהוי בחזקת איסור קשה פנין דעכ"פ התחיל בה מעשה השחיטה, א"כ אטרע חזקת אינה זבוחה, ומ"ש ממ"ש התוס' בגיטין דף כ"ח בספק קרוב לו ספק קרוב לה דאטרע חזקת אשת איש פנין דהתחיל לזרוק לה הגט, א"כ ה"נ התחיל בה מעשה השחיטה, וצריך לחלק התם בקרוב לו או לה לא תליא במלתא דמעשה רק ממילא היכן הגיע לכף אטרע החזקה, אבל במעשה השחיטה דתליא במעשה אדם הוי חזקה דלא נעשה בה מעשה המכשיר, וא"כ פנין דעיקר חזקת אינה זבוחה הוי מפח חזקה דלא נעשה בה מעשה המכשיר, תינח אם נפל ספק מעלמא דאינה ביד השוחט, אבל בספק אם שחט רובו פנין דרוב מצוין אצל שחיטה מומחין הו' ועושיין כהוגן הוי חזקה להיפוך, והו' אמת לומר בזה לילך בטר שעת מציאותו יש לדחות דבשלמא אם הי' השוחט אומר דצריך לבדוק אם נשחטו לגמרי או לא הוי שייך דגלף בטר שעת מציאותו שראינו דנתכתו לגמרי, אבל השוחט אמר שצריך לבדוק אם נשחטו רובו משמע דעכ"פ זה ברור לו דלא נשחטו לגמרי, וא"כ השפא דנשחטו לגמרי בע"כ הוי אח"כ, אף א"כ בזה נפלנו ברבנותא אם ע"א נאמן נגד החזקה או לא עיין בש"ף יו"ד סי' קכ"ז, וא"כ הוי נמי ס"ס דלמא אין ע"א נאמן נגד החזקה ואת"ל דנאמן שפא נשחטו רובו, מיהו בלא"ה נראה לי עוד היתר, דזה ידוע דתולין במצוי אפילו להקל וא"כ בשלמא אם נשחטו רובו תחלה אז זה המיעוט

יתכן שיהיה נתלש בלקיחת הקיבה, גם כיוון דהוי רק מיעוטא יתכן שלא יהי גיפך בין חתף בפספין לקריעה, אבל אם הי' נשאר מחצה שלם אז לא הוי נקרע בלקיחת הקיבה כיוון דהוי חיבור חזק ואם הי' נקרע הי' גיפך בין קרע החצי לחתף חציו השני הנעשה ע"י השוחט, ואם אינו גיפך מוכח דנשחטו רבון ותולין במצוי.

לקף מפל הליו טעמי נראה דכשרים הכבשים הפשרים בלי חשש ופקפוק כלל. ידידו וכו': תשובה רמ לק"ק קאלק להמפלג מו"ה אריה ליבוש הנה ע"ד שאלתו ונ"ל, ב' קצבין שהיו בחנות אחת אחד שחט שלשה פבשין והפשטין ולא נחתכו, והשני שחט שלשה פבשים וחתף אותם עד שלא נשאר בהם שום חהר"ל וכולם היו בחזקת פשרות, ואח"כ נמצא מים בראש פבש אחד ולא נודע מאיזה פבש הוא עכ"ל השאלה, והנה ר"מ תחלה רצה לדמותו לסי' ק"א בדין אם מקצתן נחתכו ואח"כ דחה אותו, ולפענ"ד יפה דימה במושפל ראשון כי היינו ממש דין זה, כי מ"ש ר"מ דהתם היו כל החתיכות ביחד ושניף לומר כל דפריש מרובא פריש, משא"כ פאן דלא הוי פולם ביחד, זה אינו כיוון דכולם נכנסו לספק זה נחשב תערוכת ואפילו אחד בבית ואחד בעליה כל דנכנסו לספק מהני לבטל ברוב, ולכך מה שנתתו שניף לומר כל דפריש מרובא פריש, ועוד דהו טעמא דכל דפריש מרובא פריש לא הוי לבטל הנחתכות דלמה לי טעם זה בלא זה הם מותרין דמה נחוש להו שמהם הטרפה מה בכך הרי נחתכו ובטל לי' ברובא, וטעם כל דפריש מרובא הוי רק שלא להתיר גם השלימות מפת דנאמר איסורא ברובא איתא על זה כתבו דיש לומר להיפוך כל דפריש מרובא פריש, אבל להתיר הנחתכות א"צ לטעם זה דבלא"ה מותרין, ולא הוצרך לומר כל דפריש מרובא פריש להתיר הנחתכות רק אם נחתף אחד או ב' בענין דאם הוי הנחתכות הטרפה היו אסורין, בזה שניף לצרף הטעם דכל דפריש מרובא פריש, ובאמת בזה אני מספק אם סמכינן על זה לבד להתיר הנחתף, כיון בש"ע נתן הטעם רק מפת ממ"ג, וא"כ היכא דהוי הנחתף רק א' או ב' בענין דליכא ממ"ג יש לומר דאסורין ולא סמכינן על זה לבד לומר כל דפריש מרובא פריש, עכ"פ בנידון דידיה שהיו הנחתכות רוב נגד הטרפה ודאי דהם מותרין, וא"צ בזה לטעם כל דפריש וכו' ובאמת הטעם כל דפריש שניף נמי בהם כמ"ש בתחלה.

מיהו לפע"ד נראה להתיר גם השלמים כי אף דבש"ע מבואר דהשלימים אסורין יש לומר היינו דשם מיירי בנדאי חהר"ל ובנדאי טרפה, אבל פאן דמים בראש כיוון דלא בידקו תחלה לפתוח הראש הוי רק ספק טרפה, דלמא הי' המוח מקיפו, וגם פבש שלם חי דעת המחבר בדעה ראשונה דלא הוי חהר"ל, ונהי דאנן קיי"ל לחומרא.

עכ"פ הוי ב' דיעות הוי ס"ס שמהם הטרפה נחתף ואת"ל לא נחתף שמה אינה ראוייה להתכבד פבש שלם חי, ועוד שמה אינה טרפה, ואת"ל טרפה שמה אינה ראוייה להתכבד או שמה נחתף, ואין זה דומה לס"ס אחד בגוף ואחד בתערוכת כמובן כיוון שאין הספק שמה אינו זה, ובפרט דלא נודע עד אחר שנעשה דרבנן, ועוד הש"ע מיירי שנודע פכר האיסור בזמן שהיו פולם שלימים, וא"כ נעשו פולם בחזקת איסור, לכך נהי דיש לומר דאיסורא ברובא איתא מ"מ יש סברא לומר להיפוך דכל דפריש מרובא פריש, וכיון דיש צד לכאן ולכאן הוי ספקא לחומרא גם הוי חזקת איסור ואזלינן בתר חזקה, אבל פאן דלא נודע התערוכת רק אחר שנתתו, א"כ עד הנה היו פולם בחזקת היתר הו

השלימים הן הסתייכות, ולכך אי נִימָא דְאִיסוּרָא בְּרַבָּא אִיתָא א"כ פּוֹלֵן מִן תְּרוּת וּנְשָׂאָרוּ בְּחֻזְקָת הַיְתֵר כְּמוֹ עַד הֵנָּה אֲבָל אִי נִימָא דְהַאִיסוּר נְשָׂאָר אֲצֵל הַשְּׁלִימִים יְהִיּוּ הַשְּׁלִימִים אֲסוּרִין וְסוּמְרָה הַחֻזְקָה דְהִירֵי הִיּוּ עַד הֵנָּה בְּחֻזְקָת הַיְתֵר לְכֹף אֲדַרְבָּא חֻזְקָת הַיְתֵר מְכַרְיַע לּוּמְרָ דְאִיסוּרָא בְּרַבָּא אִיתָא וְזֵה סְבָרָא גְדוּלָּה בַעֲזָה"י.

וְאִם כִּי אִינִי פְדָאי לְסַמְנָה עַל סְבָרְתִי עַכ"פּ בְּצִירוּף הַנְּ"ל דְאִינוּ חֹהֵר"ל בְּנֻדָּאי גַם אִינוּ טְרַפָּה וְנָדָאי לְצַרְפָּה גַם סְבָרְתִי בְּזֵה וְיִוְתֵר אִין לְהַאֲרִיף, וּבִיְתֵר דְבָרִיו לֹא עֵינִינְתִי כִי אִינִי בְּקוּ הַבְּרִיאָה רַק לְהוֹרוֹת הַלְכָה לְמַעֲשֵׂה הַנְּכַרְחָתִי לְהַשִּׁיב וְעָמוּ הַסְּלִיחָה דְבָרֵי יְדִידוֹ וְכו': תְּשׁוּבָה רַמָּא לְהַרְבּ מו"ה אֶלְקָנוּם נַח מו"צ דק' לִימָא בְּלִיטָא.

הֵנָּה ע"ד הוֹרָאוֹת ר' דָּוִד בְּבִשְׁרָ שְׁנַמְלַח עִם ב' רַגְלֵי כְּבִשׁ וְהַכְּבִשׁ הִי טְרַפָּה מִפְּחַ חֶסֶר וְרָדָא, וְהֵנָּה ר' דָּוִד הַכְּשִׁירוֹ דְסַמְנָה עַל סַפֵּר חֻכְמַת אָדָם בְּסַפֵּק טְרַפָּה עִם סַפֵּק שְׁמָא הָוִי כְּחוּשׁ הָוִי ס"ס, לְפַעֲנָ"ד שְׁלֹא כְּדִין הוֹרָה, כִּי בְּנֻדָּאי יָפָה אָמַר רו"מ דְרַגְלִים וְנָדָאי הֵם שְׁמֹן דִּישׁ בְּהֵם מוֹחַ וְהוּא שְׁמֹן, אִף מְלַבֵּד זֵה נְמִי הֵנָּה אִין דְרַכֵּי לְעֵינִין בְּסַפְרִים הַלְלוּ, אִף לְדַעֲתִי בַמַּחֲכָת"ה שְׁגַג בְּזֵה.

חָדָא דְלֹא נוֹלְדוּ יַחַד, דְסַפֵּק הַכְּבִשׁ דְהָוִי חֶסֶר וְרָדָא נוֹלֵד תַּחֲלָה, וְאַח"כּ הַסַּפֵּק הַשְּׁנִי בְּמַלְיָחָה אִם הָוִי שְׁמֹן אוֹ כְּחוּשׁ, וְהִכִּי דְלֹא נוֹלְדוּ יַחַד לֹא הָוִי ס"ס, וְעֵינִין מַג"א ה"פ ס' תל"ט, וְעוֹד דְזֵה הָוִי סַפֵּק אֶחָד בְּגוּפּוֹ וְסַפֵּק אֶחָד בְּתַעֲרוּבָתוֹ, דְסַפֵּק הַשְּׁנִי שְׁמָא אִין בְּבִשְׁרָ טַעַם הַרְגְלִים, וְגַם הָוִי בְשָׁנֵי גוּפִים וּשְׁנֵי עֵינֵינִים דְלֹא הָוִי ס"ס, לְכֹן נִרְאָה דְבְּנֻדָּאי טְרַפָּה וְאִין לְהַאֲרִיף בְּזֵה, וּבְפִרְט דְסַפֵּק אִם הָוִי כְּחוּשׁ אוֹ שְׁמֹן הָוִי סַפֵּק בְּחֶסֶר וְיָדֵעָה וְנִהִי דְהָוִי סַפֵּק לְכָל הָעוֹלָם מ"מ הַב"ש בַּאֲה"ע ס' קנ"ה בְּסוּפּוֹ מוֹכִיחַ דְאִף לְכָל הָעוֹלָם אִינוּ סַפֵּק, וְא"כ בְּצִירוּף כָּל הָנִי חַשְׁשׁוֹת וְנָדָאי אִין זֵה ס"ס וּבְנֻדָּאי הוּא טְרַפָּה וְיִוְתֵר אִין לְהַאֲרִיף.

דְבָרֵי יְדִידוֹ וְכו': תְּשׁוּבָה רַמָּב לְהַרְבּ מו"ה מְרַדְכֵי בַר"י מו"צ ד"ק אוֹזְרִיאַן. ע"ד אֲשֶׁר שָׁאַל אִם לֹא נוֹדַע לְהֵם הַאִיסוּר בְּבִירוּר רַק נוֹדַע לְהֵם שְׁיֵשׁ כְּאִן שְׁאֵלָה אִם זֵה נִחְשָׁב נוֹדַע אוֹ לֹא.

הֵנָּה לְדִידֵי הַדְּבָר פְּשוּט דְזֵה נִחְשָׁב נוֹדַע, דְעֵיקַר הַטַּעַם דְבַעֲיִנֵן נוֹדַע מִפְּחַ דְבִלָּא נוֹדַע אֲזִי לֹא הִי נְצַרְף לְהֵם הַבִּיטוּל וְהָוִי כְּהַיְתֵר בְּהַיְתֵר דְאִינוּ בְּטַל וְלֹא חָל שֵׁם בִּיטוּל עָלָיו, וְא"כ תִּינַח אִם לֹא נוֹדַע כָּלֵל אִם הָוִי כְּאִן חַשׁ טְרַפּוֹת, אֲבָל כָּל דְנוֹדַע לְהֵם דִּישׁ חַשׁ שְׁאֵלָה, א"כ אֲסוּר לְהֵם בְּלִי שְׁאֵלַת חֻכְם וְע"י הַבִּיטוּל יֵהִי מוֹתֵר, א"כ נְצַרְפָּה לְהֵם הַבִּיטוּל, וְכָל דְנְצַרְפָּה הַבִּיטוּל לְאִיזָה דְבָר מְהֵנֵי הַבִּיטוּל, וְלֹא מִבְּעֵינָא לְמ"ד יְדִיעוֹת סַפֵּק מְחַלְקַת לְחַטָּאוֹת, אִף גַם לְמ"ד אִין יְדִיעוֹת סַפֵּק מְחַלְקַת לְחַטָּאוֹת, הֵינֵנוּ דְהֵתָם לֹא שְׁיִיף סַפֵּק יְדִיעָה לְגַבֵּי חַטָּאוֹת, דְבְּחַטָּאוֹת בְּעֵינֵן דְנוֹקָא יְדִיעָה וְנָדָאי, אֲבָל לְעֵנִין בִּיטוּל אִפִּי סַפֵּק טְרַפָּה בְּעֵי בִיטוּל, וְהָוִי בְּזֵה סַפֵּק יְדִיעָה כָּלֵל יְדִיעָה, וְתוֹדַע דְאִף לְדִידוֹן כְּמָה דְבָרִים אֲנוּ אוֹסְרִים רַק מִפְּחַ סַפֵּק אִיסוּר וְאִטוּ לֹא יוֹעִיל בְּזֵה בִיטוּל, וְעֵינִין בִּי"ד ס' ק"ב דְסַפֵּק טְרַפָּה אִינוּ כְּכָלֵל דְשִׁיל"מ כִּינֵן דְאִין הַמַּתִּיר בְּנֻדָּאי וְאִיף יוֹעִיל בְּזֵה בִיטוּל הָרִי אֲפָשֶׁר לְהַתְּבַרֵר ע"י שְׁהִיּוֹת כ"א יוֹם.

וא"כ פִּינּוֹן דִּהְיוּ רַב סִפְק טְרַפָּה וְאֶפְשָׁר לְהַתְּבַרֵּר וּמ"מ מְהֵנִי בְּיָה בִּיטוּל, לְכַד הַדְּבָר פְּשוּט דְּנִחְשָׁב בְּזָה נּוֹדַע וְנִפְה הוֹרָה דִּהְיוּ בְּזָה בִּיטוּל וְיִישׁ לְצַרְף בְּזָה גַם דַּעַת הַב"ח בְּסִי' ק"ט הוּבָא בְּש"ף שֵׁם דְּאָרְף בְּלֹא נּוֹדַע נְמִי בְּטַל וּז"ב וְנִכּוֹן לְדִינָא.

יְדִידוֹ כּו': תְּשׁוּבָה רַמְג לַק"ק סִימֵי אֵטֵשׁ לְהַרְבּ מו"ה נַחוּם גִּינְצֶבוּרְג. הֵנָּה ע"ד אֲשֶׁר שָׁאֵל עַל מ"ש הַרְמַב"ם בַּהמ"א פָּרַק ט"ז הַלְכָה זִינּוֹ וְז"ל וְכֵן בַּע"ח תְּשׁוּבִין הֵן וְאִין בְּטַלִּין לְפִיכָד שׁוֹר הַנְּסַקֵּל שְׁנַתְּעַרְב בְּאֶלְף שְׁוֹרִים וְעִגְלָה עֲרוּפָה בְּאֶלְף עִגְלוֹת אוֹ צְפוּרֵי מְצוּרַע הַשְּׁחוּטָה בְּאֶלְף צְפוּרִים אוֹ פֶטֶר חֲמוֹר בְּאֶלְף חֲמוּרִים הָרִי פּוֹלָם אֲסוּרִים בְּהִנְאָה וְכו' וְהַקְשָׁה רו"מ דְּהָרִי הַרְמַב"ם פֶּסֶק בַּה' טוֹמְאָת צָרַעַת כּר"י דס"ל שְׁחִיטָתָה אוֹסְרָתָה, א"כ מְקוּדָם הִיא מוֹתְרָת, וְאַחַר שְׁחִיטָה הָרִי קִי"ל דַּבַּע"ח שְׁנִשְׁחַטּוּ בְּטַל תְּשִׁיבוּתוֹ, וְלָמָּה לֹא בְּטַלוּ, וְהַתּוֹס' בְּזַבְחִים דָּף ע"ב ע"א מְפָרְשִׁים לְהָדַף מִתְּנִיתִין דַּע"ז דְּאֵלוֹ אֲסוּרִין וְאוֹסְרִין בַּכ"ש צְפוּרֵי מְצוּרַע דְּמִיָּרִי בְּצַפּוֹר דְּרוֹר וּמִפְתַּח חֹהַר"ל נִגְעוּ בָּהּ, אֲבָל הַרְמַב"ם דְּמָנָה לָהּ בִּין תְּשִׁיבוּת בַּע"ח קָשָׁה עַכְת"ד.

וְהֵנָּה לְכַאוּרָה הִיא קוֹשְׁיָא גְדוּלָּה וּלְפּוּם רַהִיטָא עֲלָה בְּדַעַתִּי לְתַרְזֵן דְּהָא דְּבִשְׁנִשְׁחַטּוּ בְּטַל תְּשִׁיבוּתוֹ הִינּוּ בְּשׁוּגָג אֲבָל בְּמִזִּיד אֲסוּרִין כְּמוֹ נְפָלוּ וְנִתְּפָצְעוּ וְכַמְפוֹרְשׁ בְּסִי' ק"י, וְא"כ הָיוּ נ"מ אִם שְׁחַטּוֹן בְּמִזִּיד אִזְ אֲסוּרִין פּוֹלָם בְּהִנְאָה.

מִיָּהוּ לְפִי הָאֵמַת זֶה אֵינּוּ. דְּבִשְׁלָמָא בְּהֵנִי דְּאֲסוּרִין מַחֲזִיִּים אִזְ אִם עֲבַר וְשְׁחַטּוֹן רִאוּי לְקַנְסוֹ מִטַּעַם דְּאִין מְבַטְלִין אִיסוּר לְכַתְּחִלָּה, אֲבָל בְּהֵנִי דְּמַחֲזִיִּים לֹא הָיוּ אִיסוּר פְּלַל רַב אַחַר שְׁחִיטָה נְאָסְרוּ א"כ לָמָּה יִהְיֶה דִּינוֹ כַּבַּע"ח מ"מ"נ מַחֲזִיִּים לֹא הָיוּ אִיסוּרֵי פְּלַל וְלֹא אַחַר שְׁחִיטָה בְּטַל תְּשִׁיבוּתוֹ, וְאִין לֹא מִר דְּאֶדְרָבָא פִּינּוֹן דְּמַחֲזִיִּים הָיוּ מוֹתְרִין וַע"י שְׁחִיטָתוֹ נְאָסְרוּ וְנִתְּבַטְלוּ א"כ דִּינוֹ כְּמַבְטַל אִיסוּר לְכַתְּחִלָּה, וְיִהְיוּ אֲסוּרִין לְמַבְטַל וּלְמִי שְׁנַתְּבַטַּל בְּשִׁבְלֵוֹ לֹא לְכַל הָעוֹלָם וְאִיָּד פְּתַב הַרְמַב"ם סְתָם דְּאֲסוּרִין בְּהִנְאָה.

מִשְׁמַע לַכ"ע, וְעוֹד א"כ אִין זֶה עֲנִינָן לְדִין תְּשִׁיבוּת בַּע"ח פְּלַל, רַב מִטַּעַם אַחַר נְאָסְרָה מִפְּתַח דְּאִין מְבַטְלִין לְכַתְּחִלָּה. וְלִינְשָׁב זֶה הִי נִרְאָה דְּהַרְמַב"ם ס"ל פְּדַעַת הַרמ"ר שְׁפָתָבוּ הַתּוֹס' בְּתַמּוּרָה דְּהִיכִי דְּהָאִיסוּר נַעֲשֶׂה בְּתַעְרוּבָת שְׁלֹא הִיָּה נִיפְרָ מַעוּלָם אֵינּוּ בְּטַל, וּלְכַד אִם צְפוּרֵי מְצוּרַע הַשְּׁחוּטָה מַחֲזִיִּים בְּתוֹךְ שְׁאָר צְפוּרִים, וְנִשְׁחַטּוּ פּוֹלָם, א"כ אֶדְרָבָא פִּינּוֹן דְּרַב שְׁחִיטָתָה אוֹסְרָתָה, א"כ לֹא הוֹפֵר הָאִיסוּר מַעוּלָם וְנַעֲשֶׂה רַב בְּתַעְרוּבָת, וְבַלֵּא"ה אֵינּוּ בְּטַל, רַב דְּאֶפְתִּי הו"ל לָנוּ לֹא מִר דְּמַחֲזִיִּים נִתְּבַטְלָה, וְלֹא חַל עָלֵיו שֵׁם אִיסוּר מַעוּלָם, לְכַד פְּתַב הַרְמַב"ם דַּבַּע"ח תְּשִׁיבִי וְלֹא בְּטַלוּ וְא"כ מ"מ"נ מַחֲזִיִּים לֹא מְהֵנִי מִדִּין בַּע"ח וְאַחַר שְׁחִיטָה כְּבָר נְאָסְרָה, וְכִינּוֹן דְּנְאָסְרָה בְּתַעְרוּבָת וְלֹא הוֹפֵר הָאִיסוּר בַּפ"ע מַעוּלָם א"י לְהַתְּבַטַּל וְזֶה הָיוּ נִרְאָה נְכוּן לַפַּע"ד.

וְעוֹד נִרְאָה לֹא מִר דְּהֵנָּה פְּלַל בַּע"ח הָיוּ בְּרִיָּה רַב דְּהַפּוֹסְקִים פְּתַבוּ דְּבַתְּנָאֵי בְּרִיָּה שְׁיִהְיֶה נְאָסְרָה מִתְּחִלַּת בְּרִיָּתוֹ, אֲבָל בְּאִם נְאָסְרָה אַח"כ אִין לֹא דִין בְּרִיָּה, אִיָּד נִרְאָה דְּהִינּוּ דוֹקָא אִם לֹא הִי אֲסוּר בְּחִיִּים מִפְּתַח ד"א רַב ע"י שְׁנַתְּבַל נְאָסְרָה, אוֹ אִפִּי בְּחִיִּים נְאָסְרָה רַב דְּהַתְּעַרְבָת לֹא נַעֲשֶׂה רַב אַחַר מִתָּהּ, אִזְ לִיתָן עָלֵיו דִּין בְּרִיָּה שְׁאֵינּוּ בְּטַל, אִין נּוֹתְנִין עָלֵיו דִּין בְּרִיָּה פִּינּוֹן דְּאֵינּוּ אֲסוּר מִתְּחִלָּתוֹ, אִיָּד הִיכִי דְּנְאָסְרָה מַחֲזִיִּים וְנִתְּעַרְב בְּחִיִּים בַּעֲנִין דְּבַלֵּא"ה אֵינּוּ בְּטַל מִפְּתַח בַּע"ח, רַב דְּאֵח"פ נִשְׁחַט לֹא מִר דְּהַשְּׁחִיטָה יְגָרוֹם הַקְּיָתֵר וְיּוֹצִיאֵו מִיָּד תְּשִׁיבוּתוֹ בְּזָה רִאוּי לֹא מִר פִּינּוֹן דַּע"כ"פ הָיוּ עֲדִינּוּן בְּרִיָּה אִין זֶה מוֹצִיאָתוֹ מִיָּד תְּשִׁיבוּתוֹ

ונאינו דומה לנפלו ונתפצעו דשם אין לו חשיבות כלל עוד משא"כ בזה דיש עליו דין ברירה, לכך אין זה מוציא אתו מידי חשיבותו.

ונהי דלא אסר לה הך מעלה דבריה עכ"פ לא שרי לה, וכינן דמתחלה נאסר הפל אין השחיטה מתירתו, רק מה שהרשב"א מתיר בנשחטו הבע"ח וממנו מקור דין זה של הטוש"ע סי' ק"י, יש לומר התם הוי טעמא ע"ד מה דאמרין בפ"ק דביצה דף נ"ו דעגל שנולד ביו"ט שוחטין אותו ביו"ט הואיל ומתיר עצמו בשחיטה, ומגו דאתקן להא אתקן להא ולכך ה"נ בזה אם שחטן מגו דמהני השחיטה להתירם באיסור אמ"ה ונבלה מהני נמי לאפקועי מחשיבות בע"ח ונתבטלו, ולכך תינח הרשב"א מיירי בשחיטה המתרת באכילה ומגו דאתקן להא אתקן להא, אבל היכי דנתנבלה או בצפורי מצורע דאין השחיטה מתרת באכילה שפיר נשאר עליו דין ברירה, ונהי דלא אסר להו עכ"פ לא שרי להו ונשארו באסורו כיון דהתערובת הוי מחיים.

ועוד יש להסביר הענין יותר דלכאורה קשה לי בכל בהמה או עוף שנתנבלה למה לא יהי עליו דין ברירה הרי קיי"ל בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת, ופירשו התוס' והפוסקים דהיינו איסור עשה דאינה זבוחה, א"כ זה הוי איסור מתחלת ברייתו, ובשלמא לפרש"י דמפרש בחזקת אמ"ה וס"ל דמחזיקין מאיסור לאיסור א"ש דתינח לענין חזקה מחזיקין מאיסור לאיסור אבל להיות עליו שם איסור מתחלת ברייתו בזה בטר שמה אולינו ואיסור נבלה לא הוי מתחלת ברייתו, אבל להתוס' דהוי איסור שאינו זבוחה א"כ זה הוי מתחלת ברייתו ולמה לא יהי עליו דין ברירה, וצריך לומר דחז"ל לא גזרו דין דברים החשובים שלא יתבטלו רק באיסור לאו ולא באיסורי עשה, וכיון דאיסור דאינו זבוח הוי רק לאו הבא מכלל עשה עשה לא גזרו בזה דין דברים החשובין שלא יתבטלו, ולפ"ז תינח אם לא הוי עליו איסור אחר ולא הוי התערובת מחיים אז לחול עליו דין דבר חשוב לא חל כיון דאינו רק איסור עשה אבל היכי דכבר חל עליו מחיים איסור אחר ונתערב בחיים בענין דהוי כל התערובת אסור בלא"ה רק דנאמר דע"י המיתה פקע לי החשיבות בזה ראוי לומר דעכ"פ לא שרי לה ולא פקע איסורייהו ונשארו כבתחלה כיון דבאמת הוי ברירה ולכך הרשב"א מיירי בנשחטין דרף היתר לכך שפיר פקע איסורייהו אבל במתו מאליה לא נתבטלו ונשארו באיסורו, ולפ"ז יש לומר לדעת היש"ש דס"ל דאף דבחולין לא בעי פונה לשחיטה מ"מ אם כיון שלא לשם שחיטה המתרת אסורה אף דנשחטה פראוי א"כ ה"נ כיון דנשחטה בתורת צפורי מצורע דאדרבא השחיטה אוסרתו א"כ כיון לאסרה בשחיטה זו ולא להתירה לכך יש לו דין נבלה והוי איסורו מתחלת ברייתו ויש עליו דין ברירה, לכך עכ"פ לא פקע איסוריהו ולא נתבטלו ונשארו כמעיקרא, ונהי דלענין איסור הנאה לא שייך לאסרן משום נבלה מ"מ כיון דעכ"פ לענין אכילה לא נתבטל חשיבותו ודינו כאלו הוי בחיים עדיין, וכיון דלא פקע החשיבות אסורין ממילא בהנאה ג"כ ודו"ק היטב.

אף הנה בהיותי בזה הוי קשה לי על הרמב"ם שהעתיק בחיבורו בהל' מ"א ה"ל דצפורי מצורע היינו השחוטה והיינו דאי אפשר לפרש על המשולחת דהיא מותרת, וכן קשה על התוס' בזבחים ה"ל שהוצרכו לדחוק מפח חהר"ל, ונהי מפונרש ברמב"ם בהל' טומאת צרעת פי"א הלכה יוד דנשפף הדם יומת המשולחת וכן הביא הכ"מ שם תוספתא

דשנייהם אסורין וכן פתב המשל"מ שם בתוך דבריו ונ"ל ולפ"ז השנייה אינה מותרת באכילה לפי שחייב לקיים מצוטה אבל כל עוד שלא קיים מצוטה אסורה, וא"כ מבואר הוא דמה שהמשולחת מותרת באכילה היינו רק אם קיים מצוטה אבל כל עוד שלא קיים מצוטה אסורה ואם נשפך הדם תמות המשולחת ואסורה לעולם, א"כ משפחת לה שפיר בצפור מצורע המשולחת שהיא נתערבה והוי בע"ח ממש ומי דחקו לפרש בצפור דרור ועל השחוטה.

וצ"ע לפענ"ד פעת ואין פעת פנאי לבאר יותר אולי יזפני ה' בזמן אחר לבאר יותר בזה. והן אמת שעפ"י דברי הרמב"ם ומקורו מן התוספתא היה אפשר ליישב דברי הרמב"ם מקושא הראשונה, דיש לומר דהרי חזינו במשולחת דודאי קודם שילוחה לא נאסרה דלא גריעא מן השחוטה דלא נאסרה בהזמנה, ואחר שילוחה נמי מותרת, ואעפ"כ אם אי אפשר לקיים בה מצוטה אסורה, כן ה"נ בהשחוטה אם אפשר לקיים בה מצוטה אז לא נאסרה רק משחוטתה ואילף אבל אם נתערבה, א"כ אי אפשר לקיים בה.

עוד מצנת שחטה דמדאורייתא ברנבא בטל. ולכך שוב נאסרה בהנאה מחיים דלא גרע ממשולחת היכי דאי אפשר לקיים בה עוד מצוטה דנאסרה מיד מכ"ש בשחוטה דהיכי דאינה ראויה עוד למצוטה נאסרה מיד מחיים.

כנלפע"ד ודו"ק היטב: תשובה רמד להחריף מו"ה משה זאב וואלף נ"י. הנה ע"ד אשר שאל באיסור שהיה בו ב' זתים ובהיתר אחר שנשפך נשאר רק זית ומחצה מינו שהוא בשר וכמה זתים אינו מינו שהוא הרנב, ולכאורה הי' הדבר פשוט לאיסור דהרי מפורש בש"ע דבעינן שיהי' רובו היתר ממינו, אף הקשה למה נצטרף רובו ממינו דהא לא נכנס כל פליטת האיסור למינו דהא גם הרנב מקבל לפי ערף כמו הבשר שהוא מינו וא"כ שיש בשניהם במינו ובאינו מינו רוב נגד האיסור ונמצא הרי יש במינו שהוא בשר היתר רוב נגד פליטת האיסור שנכנס לתוכו לפי ערף עכ"ד שאלתו, והאריף ר"מ לפרש לשון הש"ע שכתב דבעינן שיהי' רובו היתר ממינו וכתב דלהט"ז דמתיר אף אינו מינו לכך בעינן רובו ממינו לבד להתיר אפי' אינו מינו ולהש"ף דאוסר את אינו מינו באמת הוי פונת המחבר דיש רוב ממינו היינו לפי ערף והאריף בזה והעלה להיתר במעשה הנ"ל.

והנה לבבי לא כן ידמה רק אדרבא להסוברים דאינו מינו אסור לעולם מכ"ש דבעינן שיהי' רובו היתר ממינו לבד, והוא ממה דקושא לכאורה לפמ"ש הרדב"ז הובא במג"א הל' בהמ"ז סי' קפ"ד דהיכי דספק אם בנרף ברהמ"ז צריף לברף גם ברכה ד' דלא לייתי לזולתי בדרבנן וא"כ מוכח היכי דנזדמן ספק דרבנן ודאורייתא יחד גם בדרבנן אזלינן לחומרא, וא"כ קשה מ"ט הקא קי"ל במין במינו וא"מ ונשפך דאמרינן סלק הרי פיון דלאינו מינו הוי ספק תורה ולחומרא, א"כ ראוי להחמיר גם במינו דלא לייתי לזולתי בדרבנן, מיהו להסוברים דגם אינו מינו מותר א"ש דל"ד להתם דשם מחמירין בשל תורה ומברף מספק לכך גם בדרבנן הוי לחומרא אבל פאן ע"י הדרבנן גם אינו מינו מותר א"כ אין פאן חומרא באיסור תורה לכך דינו פשאר ספק דרבנן דהוי להקל, אבל להסוברים פאן דאינו מינו אסור באמת ומפח ספק תורה לחומרא א"כ איף נתיר המינו מפח ספק דרבנן, הרי אתי לזולתי בדרבנן.

אף נראה דא"ש דאינו דומה להתם לברהמ"ז דאי אפשר לדון לזה בלא זה, דהרי אין דרוך לברך ברכה ד' בלתי אם לא בירך תחלה הג' ברכות, ואם לא בירך תחלה הג' ברכות ודאי דלא בירך הד', וא"כ אם אנו אומרים שחייב לברך שנית ג' ברכות הרי דאנו תופסין לחומרא דלא בירך מקודם הג', וא"כ לא בירך נמי הד', ואיך נימא דלא יברך הד' מפח דנתלה שפבר בירך תחלה לכה אתי לזלוולי בדרבנן, אבל פאן אין זה תלוי בזה ואפשר לדון על המינו בפ"ע ואין אנו צריכין לצרף גם האיניו מינו כלל ולכה אמרינן סלק את שאינו מינו פאלו האיניו ומינו רבה עליו ומבטלו ונחשב הדבר לענין מינו פאלו לא הי' פאן כלל אינו מינו, וא"כ תינח אם יש רוב במינו לבד וא"צ לצרף אינו מינו כלל להיתר מינו בזה לא שייך לומר אתי לזלוולי בדרבנן, אבל אי ליפא רוב במינו לבד ואין היתר רק שגאמר הרי יש פאן אינו מינו נמי והוא מסייע לבטל האיסור ברוב, וא"כ צריכין אנו לומר דיש פאן אינו מינו ג"כ ואי אפשר לומר פאלו אינו לגמרי לכה שוב פינן דעכ"פ אינו מינו אסור מפח ספק תורה גם המינו אסור דלא לייתי לזלוולי בדרבנן.

ובהכי יש לתפוס על הש"ך שפכת להתיר רק אינו מינו מפח דידין' גופי' במה שתפס על הב"ח וכתב דסוף סוף מאי ראיה מייתי הרשב"א מהתם פינן דאינו דומה ויש טעם לחלק ביניהם וכו' וקשה ולימרו לנפשי' דאף אם אינו מתיר מינו קשה מה ראי' מהתם דשם גם מינו מותר א"כ לא אתי לזלוולי בדרבנן, אבל פאן פינן דעכ"פ אינו מינו אסור א"כ מנא לי' להתיר מינו הרי יש לומר דאתי לזלוולי בדרבנן, ונהי דכתבנו דכאן יש לומר פינן דאין תלוינן זה בזה לא אמרינן הך חששא דאתי לזלוולי מ"מ קשה מה ראי' מהתם פינן דאינו דומה ויש טעם לחלק ביניהו ואולי גם בכה"ג אמרינן אתי לזלוולי לכה הש"ך מדניל ידיה משתלם ודו"ק: תשובה רמה להתירי מו"ה ליבוש טלימק.

הנה ע"ד שאלתו ואשיבהו בקצרה ואמן לה כלל אחד ויתישב הכל, דכוננת הפוסקים כף הוא דהכי דהנפר האיסור פ"א בפ"ע ונחל עליו שם איסור בפ"ע בזה נתנו לו חכמים דין חשיבות שלא יהי' נפקע איסורו ע"י ביטול אבל היכי דלא הנפר האיסור בפ"ע מעולם רק פשבא האיסור הוי תיכף בתערובת א"כ תיכף נתבטל מתחלה לענין שלא יחול עליו שם איסור מעולם בזה מהני הביטול אפילו בדרבנן חשוב שלא יחול עליו איסור מעיקרא.

ולפי זה פינן דבהנפר האיסור מעיקרא תליא מלתא, הנה זה קיי"ל כל היכי דאפשר להפריד האיסור הוי כניפר האיסור ומכ"ש היכא דהוי אפשר להפיר האיסור מתחלה הוי פהנפר, וא"כ ה"נ מה בכה דהתערובת של התרנגולת הוי בנוצתה עכ"פ הטורפות הי' אפשר להפיר מתחלה אם הנה מדקדק היטב, וכינן דהנה אפשר להפירו בשום פעם הוי פהנפר האיסור והוי חל עליו שם איסור בפ"ע שוב אינו בטל אם השתא ניטל הנוצה, דלענין ביטול בדיעה תליא מלתא, וכל דלא נודע עד עתה בחר השתא אנלינן אבל לענין הפרת האיסור לאו בדיעה תליא מלתא רק בהפירה וכל דהנפר מתחלה או שהנה אפשר להפירו הוי פהנפר ואח"כ נתערב, ובזה לא קשה ממה שהרגיש מפרשה מתה שפכת הרשב"א דאסורין מפח דבריה אינה בטלה והרי הוי חלות האיסור בתערובת דשם בתחלה הי' ניפר התולעת אם הי' בודק תחלה הי' רואה את התולעת והוי איסורו דוע בתחלה אם יפלוש יהי' אסור הוי זה הפרת האיסור מתחלה, והם לא מיירי רק היכי

דכולם היו שוין במראה והיו כולם היתר ואח"כ נתחדש אינה טרפות באחד ומעולם לא
היא אפשר להפיר מי הטרפה אז נחשב נולד בתערובת ואינו דבר חשוב וז"ב וקצרת
בזה.

דברי ידידו וכו': תשובה רמו לק"ק טולטשין להרב מו"ה עקיבא חיות נ"י. הנה אשר
שאל על דברי המנחת יעקב שהעלה דבס"ס א"צ לטרונם לברר רק לשאל, והיכי דהוי
חזקה מסייע לס"ס גם שאלה א"צ, וע"ז הקשה מדברי הר"ן רפ"ק דכתובות מ"ש על
דברי רש"י דע"כ יתיה קול ויבואו עדים וכתב הר"ן דכנתו פינו דנאמן לומר פ"פ
מצאתי איתרע חזקתה וממילא יתיה הב"ד רואים לברר הדבר ויבואו עדים, הרי אף דשם
הוי ס"ס כמ"ש בש"ס דף ט', גם חזקת היתר לבעלה כמ"ש התוס' שם בסוגיא דפ"פ,
ואעפ"כ בעי בירור, ומוטל על הב"ד לברר, עכ"ד.

הנה לדידי לק"מ מפמה טעמים תדא דאין הענינים דומין, דהמ"י וכל הפוסקים מיידי
באיסור דהוי רק לשעה אבל התם בפ"פ אם זנתה תחתיו ברצון ידור עמה כל ימיו
באיסור, גם יהיו בניו ממזרין דרבנן בזה ודאי צריף בירור, וכעין חילוק זה כתבו התוס'
בסוגיא דנודרת וכמה דנקתא מוכח פן דיש חילוק בין איסור כל הימים ובין רק לשעה,
ועוד הרי ברוב קיי"ל כל היכא דאיכא לברורי לא סמכינן ארנפא ומה דהקילו בס"ס
דלא בעי בירור, היינו מפח דס"ל דס"ס עדיף מרוב, וא"כ תינח בס"ס דעלמא אבל בפ"פ
פינו דאונס לא שכיח ורוב הוי ברצון וא"כ אינו ס"ס גמור, ולכף ס"ס פהו לא עדיף
מרוב לכף בעי בירור ועוד יש לומר והוא עיקר בעיני דנדאי הבעל פינו דיש לו ס"ס לא
בעי בירור פדעת המ"י רק על הב"ד לברר פינו דיש חשש אולי ימות הבעל ותנשא
אח"כ לכהן, ובאמת אם זנתה תחתיו אפ"א אם הוי באונס נמי אסורה לכהן אח"כ וא"כ
לענין פהו ליכא לנו רק ספק אהד, לכף על הב"ד מוטל לברר איסור השייף לכל העולם
ולעולמית, והרי לגבי פהו הוי רק ספק אהד, לכף בעי בירור להב"ד אבל על הבעל
באמת אין חיוב לברר פינו דלא הוי ס"ס וז"ב ונכון.

ודו"ק היטב: והנה חזר והשיב לי וזה השבתי לו. והנה מה שהקשה על תירוץ האחרון
הזה דהרי אפתי איכא פמה ספקי טובא שפא לא תתפרד ממנו לעולם ואת"ל תתפרד
שפא ע"י גירושין ושפא לא תנשא לכהן, והנה אין זה קושיא פלל דכל ס"ס לא שייף
רק במה שפבר נעשה מעשה ויש ס"ס אז יש לומר אף דאפשר להתברר הוי ס"ס אבל
מה שעדיין לא נעשה לדון על להבא שייזמן כף או כף אין זה בגדר ס"ס, רק כל שאפשר
לבוא לידי איסור על הב"ד לתמן הדבר.

דומה לזה מה דאמרינו אין עושין ס"ס לכתחלה או ספק דרבנן פן ה"נ בזה, והרבה
תקנות מצינו שתקנו חז"ל עבור להבא שאפשר לבוא לידי איסור, ועיקר קושית
הראשונים לא הוי רק על מה דס"ד דהוי עבור עתה שתתסר על בעלה זה שפבר נשאת
לו ע"ז הקשו הרי הוי ס"ס, אבל לתמן לענין מה שייזמן אח"כ פינו דאפשר לבוא לידי
איסור ודאי על הב"ד לברר וז"ב ופשוט בעיני.

ידידו וכו': תשובה רמז לק"ק סנאטין להחריף מו"ה קאפיל צבי דיקמאן. הנה ע"ד
השאלה במעשה שהיתה המחבת על האש רותחת עם צלי בשר ועמד בשנה בצידה קזרה
של חלב וסיבב אהד מב"ב את היד המחבת שהיתה היס"ב והניח מקצתה על הקזרה של

חלב והרתים החלב על קצה היד, והורה המורה להתיר שתיהן רק להגעיל המחבת ורו"מ כתב שטעה.

הנה אם לא הי' סמ"ך בפשר שבמחבת נגד מעט החלב שעל היד, וכונקורה של חלב לא הי' בה סמ"ך נגד החלב שהי' על היד ונדאי דגם הפשר והחלב נאסרו שניהם וכמ"ש רו"מ פ"ן דעכ"פ גם לדעת המג"א במתכות מבליע בכולו נאסר החלב בעין שעל היד מן הטעם הפשר שבתוך ואוסר הכל, וכן אפי' אם הי' בהם סמ"ך נגד החלב רק שלא הי' הפשר מלא כנגד היד, וכן בחלב שבקורה לא הי' מלא נגד מעט החלב שעל היד נמי הוי אסור כדן טפה שנפלה שלא כנגד הרוטב, אף אם הי' בשר וחלב נגד החלב שעל היד והי' בהם סמ"ך אז טוב הורה שהכל מותר, רק המחבת צריף הגעלה, ואם עלה הרתיתה של חלב עד היד, עד שנעשה כל החלב מחובר אל היד, אז צריף סמ"ך בחלב נגד מעט היד שהיה על הקורה כדן אם הי' נתחב מקצת היד בתוך הקורה דצריף סמ"ך נגדו וז"ל: שא"ל ב' באו לפניו ב' קדרות אחד איסור דרבנן ואחד היתר והוציא מעט תבשיל מהקורה האסורה לראות אם נגמר הבישול והתזירו המעט תבשיל לקורה וא"י באיזה מהן, ואמר המורה הנ"ל אם יש סמ"ך בהיתר אז מותר עכ"ל השאלה, הנה זה נדאי טעות הוא נגד המפורש בש"ע סי' קי"א דבדבבנן אמרינן שאני אומר, מיהו אם הי' האיסור בשר עוף בחלב היה תליא בפלוגתא הט"ז והש"ך בס"י צ"ח והיה אפשר לצדד ולומר שפסק כהט"ז, ומ"מ גם בזה העיקר פה"ש"ך, גם אפי' באיסור דאורייתא הי' מקום לצדד בזה, כי אף דבאיסור תורה לא אמרינן שאני אומר היינו בעלמא, אבל פאן שידוע שנטל מן הקורה האסורה, הנה אין דרף לשפוח תוף כ"ד ולהתזיר לאחרת, והדרף של כל אדם למקום שנטל שם הוא מחזיר, ודומה למ"ש הט"ז בס"י ס"ט בספק אם מלחה הפשר תחלה דסרכא נקטה ואזלא, ומביא ראיה מלמען ירבו ימיכם, ומשמע שם דלמען זה אפילו בשל תורה הי' מתיר, ואף דשם חולק הנקה"כ מ"מ פאן דהוי שכחה דזמן מועט פמו רגע אין דרף לשפוח וכדמוכח בפ"ג דכתובות גבי עדים זוממין דנתרי בהו אימת, מוכח שם דקודם מעשה לא היו יכולין לומר אשתליו.

כן הי' נראה לומר בזה, מיהו חלילה לסמ"ך על זה למעשה ולא פתבנו זה רק דרף הערה בעלמא: שא"ל ג' בקערת חלב בת יומא שנתנו לתוכה מאכל בשר מלאה והנה אף לדעת הש"ך דס"ל דאף דתתאה גבר מ"מ אין מה שבתוך הפלי ס' נגד הקליפה, מ"מ כבר הורו האחרונים בשם הש"ג שמביא המרדכי שכתב בשם תוס' שאנ"ז דאיכא סמ"ך נגד הקליפה, וכתב דזה דוקא בקערות שלהם שאין להם תוף, אבל בקערות שלנו שיש להם תוף בנדאי יש סמ"ך נגד הקליפה והמורה הנ"ל ציוה לאסור וחקרו אנשים אצלו ואמר בפני אנשים הרבה שהיתה לפניו השאלה בקערת בשר אינה בת יומא שאכלו בתוכה חלב ונאסרה כ"ק ואח"כ בתוף מעל"ע להחלב נתנו לתוכה מאכל בשר ונאסרה עוד כדי קליפה, וכנגד ב' קליפות ליכא שום סמ"ך במאכל הפשר הנה.

והנה זה נדאי שגגת הוראה הוא לומר דזה הוי ב' קליפות, והנה מ"ש רו"מ בשם האחרונים דבקערות שלנו יש סמ"ך לא ראיתי זה באחרונים ולא ידעתי למי הוא מכונן כי בפמ"ג מוכח להיפך בס"י ס"ט הניח בצ"ע בקנקן וקורה שיש רק מעט על שוליו אם יש סמ"ך מכ"ש בקערות שלנו.

ועכ"פ המורה פדעת הש"ך אין מנחיחין אותו ולהיפוך המורה להקל נמי אין מנחיחין אותו כיון פדעת פמה היכי דא"א בקליפה מותר בלי סמ"ך והמג"א ס"ס תס"ז הסכים לזה, ועכ"פ טעם המורה הוי לפגם: שאלה ד' בהיו לפגיו שתי קדרות אחת איסור דרבנן ואחת היתר ולקחו מאחד מהם מאכל לתוך מאכל אחר, והתיר המורה הנזכר עפ"י הפלל המונח אצל כל בר בי רב דספקא דרבנן לקולא, איברא פבר הוכיח הש"ך בכללי ס"ס דספק דרבנן באמתחוק איסורא אסור, ואף דהפר"ח חולק פבר הכריעו האחרונים פהש"ך עכ"ד.

הנה מ"ש דהאחרונים הכריעו פהש"ך לא שייך בזה הכרעה, דאין בידינו הוא להכריע בין ההרים הגדולים אחר שהרמב"ם פסק לקולא בה' מקנאות כמ"ש הפר"ח, וכן הוא באמת ברמב"ם, והוא מתלוקת ישנה, גם בגוף הדבר טעה רוב"מ טעות גדול ונתחלה לו בלשונו בין לשון הש"ך שכתב כל ספק דרבנן שיש לו חזקת איסור ורוב"מ כתב דאיתחוק איסורא, וחילוק גדול יש ביניהם דהש"ך מייירי רק בדבר דהוי בתחלה אסור ויש לו חזקה דמעיקרא לאיסור וספק אם הותר בזה ס"ל להש"ך דאסור דמוקמינן לי' אחזקה דמעיקרא, ודו"ק ותשפח שבהכי הוי כל הסוגיא דערובין וספק טמא שטבל הוי הפל בדבר זה, אבל בחתיכה מב' חתיכות זה לא נקרא חזקת איסור רק אמתחוק איסורא נקרא והיינו לענין אשם תלוי וכדומה, אבל לענין ספק דרבנן וכדומה לעולם אזלינן בי' לקולא, ולא כתב הש"ך בסי' ק"י דין כ"א דספק דרבנן היכי דאמתחוק איסורא הוי פגופו של איסור, רק באם פבר נתערב אז כיון דנדאי יש פאן איסור נחשב כ"א פגופו של איסור אבל כל עוד שלא נתערבו לא נחשב חזקת איסור, ומלבד שהדברים מוכרחין מפמה דוכתי, הנה הנם מבוארין פהנייתן בסי' ק"י"א בש"ע סעיף א' מ"ש וכן ב' חתיכות אחד של איסור ואחד של היתר וכו' ועיין שם בש"ך ס"ק ג' מבוארין הדברים דהיכי דהיו נפרין קודם גפילתן לא נחשב אמתחוק איסורא, ואמרין בי' שאני אומר וכו' הרי שאני אומר הוי רק מטעם ספק דרבנן להקל לכו' יפה הורה בזה: שאלה ה' שנפל בשר לתוך חלב וספק אם נכבש מעת לעת וכבר הורה הפמ"ג בכמה מקומות דאע"ג דספק פבוש מותר מ"מ פשייתבשל יתן טעם ויהי' דאורייתא והמורה הנה התיר בפשיטות עפ"י פשיטות הש"ע דספק פבוש בב"ח מותר, הנה הן אמת שבפמ"ג כתב פמה פעמים פן ולזה בודאי המורה שאין בו פח להכריע לא הי' לו לפסוק להיפוך, מיהו פד אתינא לדינא יש לומר דאין דברי הפמ"ג מוכרחין בזה מתרי טעמא, אחד דהרי הט"ז הקשה בכל ספק פבוש דנימא אוקמא אחזקה ויהי' מותר, רק דהנקה"כ חולק עליו דשאני התם במקנה דלא איתרע ופאן איתרע, וא"כ לפ"ז יש לומר דוקא בשאר איסורין כיון דאם הי' פאן מעל"ע פבר הוא אסור א"כ חזינן ריעותא לפגיו ואיתרע חזקת היתר, אבל בב"ח אף אם הי' פבוש מעל"ע עדיין הוא מותר לאכילה רק לבשלו אסור וזה אינו גיכר לפגיו אם יבא לבשלו או לא, ואם יבשלו אולי ירבה עליו עד סמ"ך ומותר כיון דמן התורה עדיין היתר הוא כמ"ש הט"ז בה' סוכה וה"פ, וא"כ במה שנמצא עתה פבוש בחלב לא איתרע בזה חזקת היתר, לכו' מוקמינן לי' אחזקה דמעיקרא ושוב מותר לבשלו ויש לומר בזה הפל מודים להט"ז, וראי' דגם במקנה שהחזוק מימיו מתמעטין דאיכא ריעותא דהרי חזינן בזה דלפעמים מתמעט ונדעין שיהי' שעה שיצטרף לטבול בו ואעפ"כ לא חשבו זה לריעותא ודו"ק, ובאמת הפמ"ג בפתיחה לבב"ח ובפמ"ג סי' ק"ה ס"ק ב'

במשפחות אף שפכת שם זה היינו רק בנדיא בב"ח דרבנן בזה אסור בבישול ד"ת, אבל בספק לא קאמר כלל, ויש לומר אף הפמ"ג מודה בספק שמותר לבשלו אח"כ.

ועוד הרי באמת לא ידעינן כמה בלע, ונהי דמספק משערין נגד פולו מ"מ עכ"פ ספק הוי, וא"כ בזה יש ס"ס דלמא לא הי' פבוש מעל"ע ואת"ל הי' מעל"ע דלמא נבלע רק מעט בענין שקה"ה בו סמ"ך והוי מותר ג"כ, ולכך המורה בזה.

להקל אין מזחיחין אותו: ונידון השאלות לפסח, הנה מה שאסר המים שישאבו בהקדרה שבשלו בה ביצים בפסח ואסר אפי' הקבית זה נדיא מביא לידי גיחוף גדול אבל מה שהיקל בעפ"ם אלם יפה אמר וכן מבואר בחק יעקב בס"ק זי"ן בשם גיסו הגאון בספר א"ז וכן פונת הבאה"ט דבדיעבד יש לסמוך על דיעה ראשונה דכל שאינו חייב בגנבה ואבדה פטור מלבערו ורו"מ טעה בזה: ובגידון מה שנמצא הזפק לאחר מליחה והבהוב שאמר להשליך הזפק, ורו"מ תמה עליו דהרי בדברים דאיסורא שכיח אסור להשליך, הנה לדידי טב הורה, דנדיא דבר שאם הי' נמצא הי' אוסר בנדיא בזה נדיא דאסור להשליך בלי בדיקה.

אבל זה פיון דדעת כמה דבמליחה די בקליפה והזפק במקום קליפה, וגם יש לומר אולי הוי החיטין כמעטין כפר כמ"ש הפוסקים, ואין לומר דדוקא במעיים הוי כמעטין ולא בזפק, דהרי לשון הפוסקים דמתירין במליגה מטעם דהוי כמעטין כמעטין ככל איזה אופן שנמצא הוא מותר מפי' זה, בע"כ מוכח דאף בזפק הוי כמעטין, וא"כ פיון דהוי ס"ס נהי דאם הי' נמצא אין להתיר אותו מ"מ להשליך אותו בלא בדיקה נראה דאין מזחיחין אותו, ואף כי אם נזדמן לפני לא הייתי מייל כי מיראי הוראה אני מ"מ אין לתפוס המורה אם הורה פן ויותר אין להאריך בזה.

דברי דידו וכו': תשובה רמח להרב מו"ה ישאל פהנא אב"ד נאווריא מו"צ בק"ק זאלקווא. הנה ע"ד שאלתו וזה"ל שאלה אחת אשר אירע בקהלתנו ששחטו ד' בהמות ונמצאו ב' פשרות ושני טרפות וחתכו מהם הפליות של כל הד' בהמות וערבו אותן יחד, ואחר זמן מה חתכו פוליא א' לשנים ומצאו בה מים עכורים והגיע עד חריץ הלובן ולא על הלובן.

עכ"ל השאלה. והנה רו"מ הרחיב בזה הדיבור ועינו שפיר חזי כמה מקומות המסתעפים לזה, אף דבר אחד חסר מה שעיקר בדבר ההוא, אם הבהמות הנטרפין אם היו מנדיא טרפות או מספק טרפות דנדיא טרפה לא שכיח כלל בזמנינו, וע"פ הרוב הוא רק חומרא או ספק וזה עיקר גדול בזה כאשר יבואר לפנינו בעזה"י.

ראשון לציון מה שרצה רו"מ להקל בזה מחמת הדין המבואר בסי' קי"א דתולין הקלקלה במקולקל אף דזה הוי רק באיסור דרבנן מ"מ פאן דהפשרות הוי ב', ואפי' אי נימא דהוי פוליא זו מן הפשרות פיון דהפוליא הוי רק ספק טרפה, כי יש מקילין אם לא שלט בלובן, וא"כ הוי ספק טרפה שנתערב חז בחד שפכת הש"ך דהוי רק איסור דרבנן, וע"כ אם הוי בכשרות נמי אינו רק דרבנן שוב אמרינן שאני אומר וכו', והנה לדעתי זה אינו דהתם מיירי דהאיסור הי' איסור נדיא אבל אם האיסור הוי רק איסור ספק נדיא אין חילוק, ומי לנו קל מכתמים דמפורש בש"ס דלא אמרו חכמים בזה להחמיר אלא להקל

ואעפ"כ מְפֹרָשׁ בַּש"ס דַּאִין תּוֹלִין פְּתָם בְּכַתָּם וְקִי"ל פֶּן בַּש"ע סִי ק"ץ סְעִיף מ"ג, וּמְפֹרָשׁ שֶׁם הַטַּעַם מִפְּנֵי דְהַכְּתָם גּוֹפֵא לֹא יִדְעֵנוּ אִם הָיָה מְגוּפָה אוֹ לֹא וְא"כ מוֹכַח דְּבִסְפֵק אִיסוּר אִין תּוֹלִין אַף שֶׁהוּא דְרַבָּנָן, א"כ ה"נ אִם הַטְּרָפוֹת לֹא נִטְרָפוּ רַק מִפְּנֵי סְפֵק אִין תּוֹלִין בָּהֶם וז"ב, וְעוֹד בְּלֹא זֶה נֶעְלַם מֵרו"מ דְּבָרֵי הַש"ע בְּמַקּוֹמוֹ בְּסִי קי"א סְעִיף ב' דַּאִין תּוֹלִין רַק כַּשֶּׁע"כ פ' לִיפֵא רֹב אִיסוּר אֶבֶל אִם הָיָה אִיסוּר הָרֹב אִין תּוֹלִין, וְא"כ מ"ש הָכָא דִּמְמ"נ אִם גְּדוֹן הַבְּהֵמוֹת פָּמוֹ שֶׁהוּא לְפָנֵינוּ בְּתַעֲרוּבַת נְחֻשְׁבוּ שְׁנֵיהֶם כְּגוּפוֹ שֶׁל אִיסוּר כִּמ"ש הַש"ף לְהַדְיָא דִּין כ"א דְּסַפֵּק תּוֹרָה שְׁנִתְעַרְבַּ חַד בְּחַד נְחֻשְׁבַּ כְּגוּפוֹ שֶׁל אִיסוּר וְאִינוּ בְּטַל בְּרֹב, וְא"כ אִם שְׁנֵיהֶם נְחֻשְׁבִין גּוּפוֹ שֶׁל אִיסוּר שׁוֹב גֵּרַע מֵאִם הָאִיסוּר הָרֹב דַּאִין תּוֹלִין וְהַטַּעַם דַּאִין תּוֹלִין רַק כְּשֵׁישׁ לְפָנֵינוּ וְדַאי חֲתִיכָה אַחֲרֵת דְּהִיתְרָא, אִזְ אֶמְרִינָן מְדַהֵהוּא הִיתְרָא נְמִי הִיתְרָא, אֶבֶל הִיכִי דְהָרֹב אִיסוּר, וְא"כ אִם נִתְעַרְבַּ בְּהִיתְרָא בְּטַל הִיתְרָא בְּרֹב וְהָיָה פְּלוֹ אִיסוּר אַף דְּהָיָה דְרַבָּנָן אִין אוֹמְרִים שְׁאֵנִי אוֹמֵר פִּינָן דָּאִם נֶאֱסַר אִין בּוֹ סְבָרָא לּוֹמַר מְדַהֵהוּא הִיתְרָא הָיָה נְמִי הִיתְרָא, א"כ מ"ש בְּזֶה דְּכָל חַד הָיָה כְּגוּפוֹ שֶׁל אִיסוּר, א"כ אִם הָיָה הַכּוֹלֵיא מִן הַכְּשָׁרוֹת הָיָה שְׁנֵיהֶם גּוּפוֹ שֶׁל אִיסוּר וְהָיָה פְּלוֹ שֶׁל אִיסוּר, וְכִמ"ש הַפְּר"ח לְהַדְיָא בְּדִינֵי ס"ס וְאַף דְּמִשְׁ"ף לֹא מִשְׁמַע פֶּן כְּבָר כְּתַב הַפְּר"ח דְּדַבְּרֵי סוֹתְרִים זֶה אֶת זֶה, גַּם כָּאֵן הָיָה מְמ"נ אִפִּי לְהַש"ף, וְאִם נֹאמַר דְּאֶזְלִינָן בְּתַר הָאֲמַת דְּחַד הָיָה כְּשָׁרָה וְכֹאֲלוֹ לֹא הִי בְּתַעֲרוּבַת דְּהָיָה חַד כְּשָׁרָה וְהָיָה כָּאֵן הִיתְרָא א"כ הַדָּר הָיָה לִי הַשְּׁנֵי סְפֵק טְרַפָּה מִן הַתּוֹרָה, וְלֹא שְׁיָיִף בְּזֶה שְׁאֵנִי אוֹמֵר, וְא"כ מְמ"נ אִין זֶה דּוֹמָה לְהַדִּין דְּסִי קי"א, וְאַף הַש"ף הַחֹלֵק שֶׁם הֵינּוּ רַק בְּב' חֲתִיכוֹת וְקַדְרָה אַחַת דִּישׁ לּוֹמַר שֶׁלֹּא נֶפֶל שֶׁם אִיסוּר כָּלֵל, אֶבֶל בְּב' קַדְרוֹת וְחֲתִיכָה אַחַת פִּינָן דְּוַדַּאי יֵשׁ כָּאֵן נְפִילַת אִיסוּר מוֹדָה דְּבַעֲיָנוּ שְׁיָהֵי מְחַצָּה הִיתְרָא, וְא"כ ה"נ פִּינָן דְּבּוֹדַאי יֵשׁ כָּאֵן כּוֹלֵיא סְפֵק טְרַפָּה, רַק דְּסַפֵּק מֵאִיזָה בְּהֵמוֹת הָיָה פָּמוֹ הֵתָם ב' קַדְרוֹת וְנְפִילָה אַחַת כְּמוֹכָן לְכָל מְבִין וְכַעֲנוּ שְׁיָהֵי מְחַצָּה הִיתְרָא ע"כ"פ.

וְגַם מ"ש רו"מ ע"פ דְּבָרֵי הַתּוֹס' בִּיבְמוֹת פ' הָעֶרֶל וְהַר"ש שֶׁהִקְשׁוּ דְלָמָּה לִי שְׁאֵנִי אוֹמֵר בְּלֹא"ה לּוֹקְמָא אַחְזַקַת הִיתְרָא וְתִירְצוּ פִינָן דְּהַדְּבָר שֶׁנֶּפֶל לְתוֹכוֹ אִין לּוֹ חֲזַקַת הִיתְרָא א"כ אִיף יֵאָכֵל הִתְרָא וְהָאִיסוּר עִמּוֹ וְא"כ תִּינַח הֵתָם אֶבֶל כָּאֵן הַכּוֹלֵיא בְּלֹא"ה טְרַפָּה, וְא"כ מוֹקְמִינָן לְבַהֲמָה בְּחֲזַקַת הִיתְרָא.

וְהִנֵּה רו"מ הוֹסִיף אִיזָה דְּבָרִים מְדַעְתּוֹ וְכָל הַמוֹסִיף גּוֹרַע כִּי אִם הִי מְעַתִּיק יָפָה לֹא הָיָה כּוֹתֵב פֶּן, כִּי הַתּוֹס' וְהָרָא"ש לֹא כְּתָבוּ פֶּן כָּלֵל טַעַם זֶה, דְּאִיף יֵאָכֵל הָאִיסוּר עִמּוֹ רַק בְּקִיצוֹר פִּינָן דְּמָה שֶׁנֶּפֶל אִין לּוֹ חֲזַקַת הִיתְרָא וְכּוֹנְנָתָם הָיָה דְּהַעֲיָקֵר בְּדַבְּרָא שְׁאֵנוּ דְּנִין עָלֵינוּ תְּלִיא מְלֵתָא וְלֹא בְּהַנְמָשָׁף מִמִּילָא מְמַנּוּ, וְהָרִי אִין אָנוּ דְּנִין עַל הַקַּדְרוֹת שְׁאִין לָנוּ רִיעוּתָא בָּהֶם רַק עַל מָה שֶׁנֶּפֶל אָנוּ דְּנִין מָה הִנֵּה וְהַנֶּפֶל אִין לּוֹ חֲזַקַת הִיתְרָא דְּהָרִי הָיָה חַד תְּרוּמָה, וְא"כ מִמִּילָא הַקְּנוּפָה שֶׁנֶּפֶלָה הָיָה סְפֵק תְּרוּמָה וּמִמִּילָא הַקַּדְרָה אֶסוּרָה, וְאִם פֶּן הָכָא נְמִי הָרִי אִין אָנוּ דְּנִין עַל הַבְּהֵמוֹת כִּי אִין לָנוּ רִיעוּתָא בָּהֶם וְאָנוּ דְּנִין רַק עַל הַכּוֹלֵיא מֵאִיזָה הַבְּהֵמָה הוּא וְהַכּוֹלֵיא אִין לָהּ חֲזַקַת הִיתְרָא פִּינָן דְּאֶתְחַזֵּק כָּאֵן נְמִי טְרַפּוֹת, וְעוֹד אֶדְרַבָּא מְמ"נ אִי נִימָא שֶׁהַכּוֹלֵיא הִיא מִן הַכְּשָׁרוֹת הָיָה הַבְּהֵמוֹת אֶסוּרוֹת, רַק דָּאִם נִימָא שֶׁהִיא מִן הַטְּרָפוֹת הָיָה הַבְּהֵמוֹת מוֹתְרוֹת וּבְזֶה כְּגוּף הַכּוֹלֵיא אִין לָנוּ חֲזַקָה לּוֹמַר שֶׁהוּא מִן הַטְּרָפוֹת יוֹתֵר מִמֶּן הַכְּשָׁרוֹת וְכִינּוּ דְּהַכּוֹלֵיא שְׁאֵנוּ דְּנִין עָלֵיהָ אִין לָהּ חֲזַקָה לְהַכְרִיעַ מֵאִין בְּאֵתָהּ לֹא מְהִי חֲזַקַת הַבְּהֵמוֹת דִּישׁ לָהֶם חֲזַקַת כְּשָׁרוֹת, פִּינָן דַּאִין אָנוּ דְּנִין עַל הַבְּהֵמוֹת, רַק עַל

הפוליא מאינן היא, וזה אין לנו חזקה המכריע ונהיה מ"ש רו"מ עוד עפ"י דברי האחרונים שפירשו התוס' והר"ש דכוננתם הוי מפח דההיתר פל מקום שהוא יהי נשאר היתר אפי' אם נפל האיסור בו, ולכך לא שינה לאוקמא אחזקת היתר וא"כ בנ"ד שינה שפיר חזקת היתר דהרי אם נטרפה היא בעצמה אסורה עכ"ד.

הנה גוף סברת האחרונים והישועות יעקב נשתמש בזה הרבה פעמים באמת אין נראה, ודברי התוס' והר"ש אין מורה כלל כן, ומה שהוכרחו לכך מפח קושיותם דאם בפשוטו קשה בב' קדורות וקנפה אחת מאי איכא למימר, ובאמת איכא למימר דזה לק"מ פיון דקיי"ל חתיכה מב' חתיכות הוי איקבע איסורא,, א"כ ה"נ בחתיכה אחת פיון דנדאי נפל כאן איסור לאחת מהם רק דאין ידוע לאיזה נפל, א"כ איקבע איסורא דהרי עכ"פ לחד קדורה נפל, וא"כ נגד חזקת היתר של הקדורה של היתר יש חזקה אחרת פנגדה דנדאי נפל לאחת איסור והוי איקבע איסורא, ולכך סלק חזקה נגד חזקה, וצריך לטעם ספק דרבנן, ולכך בעינו רביה, אבל עיקר קושיותם היכי דהוי ב' נפילות בזה ליכא איקבע איסורא, דהרי כמו נפל לאחת איסור, כך נפל לאחת היתר, וא"כ סלק חזקה נגד חזקה ושוב נלך בטר חזקת היתר.

ועל זה תירצו שפיר דבב' נפילות הקופות אין להם חזקת היתר. וז"ב בכוננתם, וא"כ אזיל ליה בנינו.

ואפי' לפי דברי האחרונים שפירשו דבריהם, הנה לדבריו הי' מקום אם הי' הטראפות טראפות ונדאין, אבל אם הוי רק ספק טראפות א"כ הדר אזיל ליה סברתו שכתב דעל הפשרות יש חזקה דהכוליא שלהם לא הי' בה מים, וא"ל דהטראפות נמי יש להם חזקה זו דלכשרות יש חזקה מפח רובא דרוב פשרות הם משא"כ הטראפות יצאו מן הרוב ואין להם חזקה זו דכוליא שלהם לא הי' בהם מים עכ"ד, דזה תינח אם הי' הטראפות בנדאי יוצאין הם מן הרוב, אבל פיון דהוי ספק א"כ נהי דלגבי הטראפות מה שנטרפו לא הועיל להם חזקת פשרות דידהו עכ"פ איך אפשר לומר בבירור דלדידהו ליכא חזקת פשרות, הרי יש לומר דלמא באמת גם הטראפות פשרות הי' ולא יצאו מן הרוב, דנדאי בהמה פשרה אף דאתרע לה איזה חולי נדאי בשביל זה לא נאמר דאיבדה חזקת פשרות דידה ודינה ככל בהמה דעלמא, וא"כ ה"ה בזה אולי פשרות הם ויש להם חזקה דלא הי' מים בכוליא דידהו ואיך נסמוך על זה להכשיר.

וגם גוף הדבר שכתב רו"מ דלא שינה לומ' בזה חזקת פשרות דעיקר חזקת פשרות דבהמה היינו שלא נולד בהם דבר המטריפן, וא"כ מה לי אם בהמה זו פשרה עתה או טרפה מ"מ יש לבהמות הטראפות נמי חזקה זו דלא איתרע בהם הפוליות וכתב שמצא גם בנו"ב פן במה"ת חיו"ד סי' ק"ח, הנה אמת שכן הוא שם, אבל אין דבריו נראין לי ולמה לא נימא בפשוטו אם חיתה יב"ח א"כ מעיקרא פשרה חיתה וראוי לאוקמא אחזקת פשרות משא"כ הטראפות יש חזקה דהרי לפניה להיפוך דעכ"פ עתה טרפה משא"כ הפשרות ליכא הרי לפניה, לכך אלים חזקת פשרות דידהו, ולכך אם הי' הטראפות נדאי פשרות הי' מקום להיתר שלו מ"ש בזה ראי' מדברי הב"ש אה"ע סי' ב' דהיכי דהוי חזקת פשרות מהני ספק אהד בגופו וספק אהד בתערובת, אף פיון דאינו רק ספק טראפות נהי דלגבי עצמן לא מהני להו חזקת פשרות, פיון דהוי הריעותא מגופה מ"מ תינח לענין

אומה הריעותא, אַבְל לענין ריעותא אחרת שפיר אית להו חזקת פשרות ולא שייך לומר
הרי לפניה דדלמא גם הם פשרות, ועוד באמת לא ראה רו"מ דברי הב"ש שפכת זה רק
לס"ד, אַבְל פכת שם דיש לדחות זה דלא עדיף חזקה זו מחזקה דרוב בהמות פשרות ולא
מפני ספק אַחַד בגופו וכו', וכתב שם טעם אחר מפני דאינו דומה לאסורין ייע"ש, וא"כ
נדחה היתר זה ג"כ.

ומ"ש רו"מ בפתח דבריו היתר מפני ס"ס שפא היא מן הטורפה, ואת"ל מן הפשרות דלמא
היא גופה פשרה שלא הגיע ללובן וכתב דזה דומה לביצה שנולדה וספק אם היא מן
הפשרה או מן הספק טורפה, והביא רו"מ פלוגתת הש"ך עם הפר"ח דהש"ך ס"ל דדוקא
להיפוך בנתערבו חד בחד הוי ס"ס ומותרת הביצה, אַבְל אם לא נתערבו התרנגולת לא
הוי ס"ס מפני דספק שפא אינה טורפה אסור מן התורה, אַבְל דעת הפר"ח הוי להיפוך
ממש דבאם ניקרין התרנגולת הוי ס"ס, פנין דאין אנו דנין רק על הביצה והס"ס בא
כאחד, אַבְל נתערבו הוי כ"א בגופו של אסור ולא הוי ס"ס לומר שפא מפשרה שהוא
נדאי מספק טורפה, ועפ"ז פכת רו"מ דלדברי הש"ך פאן לא הוי ס"ס פנין דניקרין
הבהמות וספק שפא אין הפוליא טורפה הוי אסור מן התורה, אַבְל לדעת הפר"ח פכת
דהוי פאן ס"ס פנין דאנו דנין על הבהמות לא על הפוליא והם לא נתערבו פן ת"ד.

ולפע"ד ז"א דגם להפר"ח אסור פאן מתרי טעמי, חדא דע"כ לא מתיר הפר"ח רק בביצה
מפני דאי אפשר להיות בה ס"ס רק בב"א ואי אפשר שינדמנו בזאח"ז, דאם ראינוהו
שנולדה מספק טורפה שוב לא יתחדש שום ספק עליו שפא מפשרה, ואם לא ראינוהו
מאין באתה שוב הוי ס"ס ביחד, וא"א שינדמנו בזאח"ז, רק או שלא יהי' בה ס"ס מעולם,
ואו שינדמנו יחד, לכך בזה הוי לי' דין ס"ס מעליא, אַבְל היכי דאפשר להזדמן בזאח"ז
לא הוי ס"ס אף שלא נודע לנו רק יחד, ועתה פנין דאפשר להזדמן בזאח"ז אין לו דין
ס"ס, וא"כ ה"נ הרי אם היו לפנינו הבהמות והפוליות נתערבו או בלי תערובת רק
שפוליא אחת פירשה ולא הוי נודע לנו אם היא מפשרה או מן הטורפה הוי לנו ספק אַחַד,
ואח"כ פשהינו פותחין הפוליא ומצאו בה מים עכורים הוי ספק שני א"כ הוי לנו הס"ס
בזה אחר זה, או להיפוך אם לא יבדקו הטורפותאם יהי' פוליא אחת ומצאנו בה מים
עכורים הוי לנו ספק אם נטריף בלא שלט בלובן או לא, הוי לנו ספק אַחַד וספק השני
לא הנה דעדיין לא ידענו אם האחרות טרפות ודלמא גם בהם יהיו פשרות ורוב בהמות
פשרות הם, ואח"כ פשיבדקו השניות ונמצאו טרפות נולד לנו עוד ספק שפא מן הטורפות
הם, ולכך פנין דאפשר להזדמן בזאח"ז אף שלא נודע לנו עתה רק יחד אין ס"ס פנין
דספק אַחַד אסור מן התורה וספק אַחַד בגופו וספק אַחַד בתערובת.

והדבר תמוה על רו"מ איך לא הרגיש בזה דבפר"ח עצמו מבואר פן דתליא באם אי
אפשר שיבואו רק ביחד או לא ייע"ש. ועוד בלא זה בביצה עתה תיכף פשנולדה לא הי'
אפשר להפיר האסור כלל עוד והוי נולדו ב' הספקות יחד, אַבְל בזה נהי' דלא בדקו אז
את הפוליות מ"מ הרי קיי"ל לענין ביטול כל דאפשר להפיר האסור הוי פאלו ניקר
האסור, וכן ה"נ בזה אם היו בודקין את הפוליות אז בשעת נטילתן הוי חזינו תיכף
הריעותא של המים ואז לא הי' לנו ספק אחר שפא מן הטורפות, וא"כ אף שלא עשינו פן
מ"מ הוי ספק אַחַד בתחלה, ואח"כ ספק השני בתערובת פשנתערבו, ולכך לא הוי לי'

דין ס"ס ד"יש לחוש ששוא מן הפשרות הם ואז הוי נולד ספק אחד תחלה קודם לחברו פינון דהי' אפשר לפתחו ולהפירו נהי דאין חיוב לפתחו מ"מ פינון דאפשר לברורי, והיגנו מטעם פינון דאפשר לברורי אינו בכלל ספק.

ואף החולקים היגנו בנולד הס"ס תחלה ביחד אבל היכי דהוי אפשר לברורי קודם התחלת שני הספקות ולא יחול הס"ס פלל לא מהני ס"ס פהה היכי דהוי ספק אחד בגופו וספק אחד בתערובת, ואין לנו היתר רק מפת דלא נודע לנו רק ביחד, וכבר פתב ר"מ בעצמו דבזה פתב הש"ך דלא מהני רק במקום הפס"מ וסעודת מצנה ושם לא הי' פל זח.

ומה שרצה ר"מ לומר בסוף דבריו דבאיפא חד פשרה וב' טרפות מותרת דאמרינו דהפוליא הוי מן הרוב אף דהוי קבוע מ"מ פינון דקבוע חידוש הוא אין לה בו אלא חידוש ויהיכי דהוי רוב ונתקה לא הוי קבוע, הנה מלבד דזה סותר דברי הראשונים דא"כ מה הקשה הר"ש יתסר פל העולם בזריעה מנחל איתו.

ומה הקשה הרי הנחל איתו מעיקרא הי' מותר וספק אם נאסר והוי פאן רובא ונתקה ולא הוי קבוע, גם עיין בט"ז סי' ק"א ס"ק י"ג ד"ה אין תולין ושפתב אבל אין לומר דהוי לי קבוע וכו' ונהי שם נמי איפא חזקת היתר דהחתיכות מותרות היו תחלה וגם רוב ושייך דין קבוע, מיהו בזה הנה יכול לומר דלמא באמת דלא פנותיהו אף המעיין בש"ס פ"ק דכתובות בסוגיא דקבוע מוכח שם להיפוך דהרי בט' חגיגות מוכרות בשר שחוטת וכו' הוי רוב דרוב בהמות פשרות וגם רובן שחוטות והוי תרי רובא ורובא ונתקה רובא עדיף ומוכח דאפי' בתרי רובא שייך קבוע, וגם בט' צפרדעין ושרץ אחד ביניהם דספקו טמא הרי יש לו חזקת היתר ורוב צפרדעים ואמרינו קבוע, בע"כ דליתא להו פללא ודברי התוס' בפסחים שהביא שתמה עליהם המג"ש אין פנאי לעמוד עליהם מחמת טרדתי אולי יזכני ה' בזמן אחר לבאר דבריהם ואין בידי רק לכתוב לגוף הדין.

והנה העולה לדינא דלפענ"ד הבהמות הללו הם טרפות פולם ואין מקום להתיר, אלא להפ"מ וסעודת מצנה או אם היו הטרפות טרפות ודאי יש להקל, מטעם שאני אומר ותולין הקלקלה במקולקל כנלפע"ד נכון לדינא, והנה לא אהי' למס מרעהו חסד ואעתיק לו מה שהרונחתי מדבריו מה שציניתי בהשמטות שלי להל' נדה בעת עיוני בדין אין תולין פתם בכתם מ"ש שם על הש"ע בחיבורי שם זו"ז אין להאריך.

דברי ידידו נצח וכו': והנה נשמט מלעיל שמ"ש דאם היו ודאי טרפות יש להקל מטעם שאני אומר פנונתי רק לפי שטתו שפדמה זה להיתר, אף לפי מ"ש אני דאינו דומה דכאן הוי פאלו היו רובו וכולו איסור דאף בדרבנן אין אומרים שאני אומר נדחה גם זה ולכך בכל ענין טרפה הפל, גם בספק טרפות בהשמיים יש מקום עוד להחמיר דהוי ס"ס להחמיר דלמא הוי כוליא זו מן הפשרות ואת"ל מן הטרפה דלמא הם פשרות ג"כ והדר פולן שוין וכולם אסורין דלמא מן הפשרות הם, וכעין ס"ס זה אמרינו אפי' לקולא גבי דם ביצים ודם דגים, וא"כ מכ"ש לחומרא ד"יש לומר פן לכך הוי ס"ס להיפוך לחומרא ג"כ, ועוד נראה דאין זה ס"ס דבשלמא בביצה הוי ספק אחד מתיר יותר מחברו דאם הוי הביצה מכשרה היא לבדה מותרת ואם נימא דהיא מן השני' ספק טרפה רק דדלמא היא גופה מותרת, א"כ נתיר גם התרגולת, אבל בזה אין הספק הראשון או האחרון מתיר יותר מחברו, וא"כ יש לומר תיכף הספק דלמא בהמות הללו פשרות או טרפות

והגוי רק חד ספק, ודומה למ"ש הש"ך סי' קפ"ז ס"ק כ"ב דיש לומר תיקף דלמא דם נדה הוא ה"נ בזה, ואין לומר דנ"מ לענן הפוליא בעצמה, חדא דהרי הפוליא מכלל איברי הבהמה היא ואם נאמר דכוליא זו מן הפשרה היא, א"כ הוי אינך מן הטורפות, ואם נאמר דזו מן הטורפות הוי אינך מן הפשרות וסוף סוף בשני הספקות יהיו הב' מותרין בכל מקום שהם וב' טורפות בכל מקום שהם, א"כ אין אחד מתיר יותר מחברו, ועוד אפי' אי נימא דנחשב ספק אחד מתיר יותר מחברו מפח דנ"מ לענן פוליא זו, ממילא אזיל ל"י מ"ש ר"מ דלדעת הפר"ח הוי פאן ס"ס פיון דהם לא נתערבו ולענן הפוליא אין אנו דנין וסמך על זה בכמה מקומות דאין אנו דנין על הפוליא רק על הבהמות, ולפמ"ש יהי ממ"נ אם אין אנו דנין על הפוליא הוי משם אחד דלמא הם פשרות או טורפות ולא הוי ס"ס דאין אחד מתיר יותר מחברו, ואם נאמר דנ"מ גם לענן הפוליא הדר אפילו להפר"ח טרפה פיון דהפוליות נתערבו, וגם לא שינך בזה חזקת פשרות פיון דהפוליות אין להם חזקת פשרות וכמ"ש לעיל והוי פאן ממ"נ.

והנה פמה גדולים דברי חז"ל הש"ך ושלפתי כהן ישמרו דעת שנעל דרכי הס"ס בפנינו, פי פמה חילוקים דקים יש בזה, ואין לנו לעשות ס"ס לדינא רק המפורשים בפוסקים. דברי ידידו נצח וכו': והנה אין לומר דכאן אף דהוי ספק טרפה אינך מ"מ הוי ס"ס דדלמא הפוליא גופה פשרה פיון דלא הגיע ללבו ואת"ל טרפה דלמא גם אינך טורפות ושוב יכולין לתלות בהם.

ז"א דא"כ גם בכתם נימא פן דדלמא כתם זה מעלמא הוא ואת"ל מגופה דלמא גם כתם השני מגופה והדר נוכל לתלות בה, ובע"כ דלא מהני ס"ס בזה דהוי כמו עשה ב' גופין להקל. או דהוי ס"ס להיפוך דלמא הכתם הזה מן הטורה ואת"ל מן השנייה דלמא גם הכתם הראשון הוי טהור והדר שקולים פולם ואסורין פולם מספק ודו"ק היטב: והנה חזר השואל והשיב לי, וזה אשר השבתי לו.

הנה מכתבו קבלתי יום אמש ואשיבהו בקצרה, הנה מ"ש דאין ראי' מכתם דהתם אין גופה מקולקלת ואין ידוע אם הוי מגופה וא"כ היא שנה כמו חכרתה משא"כ בזה לו יהא דהוי ודאי טרפה או ספק סוף סוף גופו מקולקל וכו'.

הנה תמה אקרא מה אריא שהוא ספק טרפה אפילו אם ודאי אינו טרפה רק שיהי' בה איזה חולי או חסרון אבר שאינו מטריף נימא נמי פיון דגופו מקולקל נתלה הטורפות בו פיון שגופו מקולקל וזה מבואר הביטול, ובע"כ דלא בקולקול הגוף תליא מלתא רק באיסור והיתר דכל שהוא אסור תולין בו אבל אם אינו ודאי רק ספק אי אפשר לתלות בו פיון דהוא גופו ספק, ועוד מה בכך שאין גופה מקולקל הרי גם גופה של המוצאת נמי אינה מקולקלת וכיון דשווין המה למה לא תתלה בה פיון דאינה מקולקלת לאידך פיון שהיא בלא"ה טמאה, והרי מוכח בש"ס דלולי הך סברא דמקלקלא לאידך היתה יכולה לתלות בחכרתה אף דמעיינה סתום ג"כ, ולמה תולות בבתולה שדמיה טהורין וכדומה אף דלא הוחזק מעיינה פתוח, בע"כ מפח דלא מקלקלה לה, וא"כ בבטלת כתם דלא מקלקלה לה פיון דגם היא אין מעיינה פתוח למה לא תתלה בה, ולמה בטמא וטהור שהולכין בדרך תולין הטהור בטמא, והרי אטו הטמא עלול יותר לילה בדרך הטמא מן הטהור, וכן בחמץ בבית בדוק ואינו בדוק אטו עלול העכבר לכנוס יותר לאינו בדוק

מלבדןק ואעפ"כ תולין זה בזה פיון דלא מקלקל לאידך, א"כ ה"נ מה בכך דמעיינה סתום הרי השני נמי מעיינה סתום וכיון דשקולין הם למה לא תתלה בבעלת פתם פיון דלא מקלקל לה.

הן אמת שפצא בחיבורי מי נדה ליישב קושניית החו"ד פו, הנה א"ש דאני פנונתי שם להך תירוץא של הכ"מ מה שהקשה דהרי בכל פתם הוי ס"ס דלמא מעלמא ודלמא מן העלי, ותירץ דכל היכא דגזרו חו"ל אסרו אפי' בס"ס וכן פתב הה"מ גבי חמץ, לפ"ז יפה פתבתי דלא שייך בזה תולין פיון דבלא"ה יש לומר דהוי מעלמא ודלמא מן העלי ונהמירו בו א"כ לא עדיפא חכרתה מהני תליות דאין תולין, רק אם הייתה בחזקת מעיינה פתוח הוי לי לתלות בה כמו אם נתעסקה בשוק של טפחים וכדומה רק פיון דאין מעיינה, פתוח לכה שוב הוי רק כמו מעלמא ונהרי החמירו חו"ל בזה, לכה החמירו גם בזה.

ויש לומר דזה פונת לשון הש"ס נדה דף סמ"ף דקאמר שם אין תולין מ"ט לפי שאין תולין והוא תמוה עיי"ש בחיבורי שם, ולפי הנ"ל הפונה כה דקאמר מ"ט אין תולין הרי בדרבנן אמרינו שאני אומר לכה מסיים לפי שאין תולין לומר דהוי מעלמא או מן העלי ובע"כ דהחמירו אפי' בס"ס לכה ה"ה נמי בזה, אף תינח להך טעמא של הכ"מ, אף לאידך תירוץא של הכ"מ ולהט"ז דמתרצים בע"א דלא הוי ס"ס הא בלא"ה הוי מהני ס"ס קשה שפיר למה אין תולין הרי אין מקלקלין לה, ומה בכך דמעיינה סתום הרי היא נמי מעיינה סתום, ומ"ש משבילין ובתים ובע"כ צריך לומר מפח דהוי ספק אין תולין ספק בספק, והן אמת דבחו"ד סי' קי"א פתב נמי פו דהתם שאני דמעיינה סתום, אף נראה דהוא נמשך נמי רק להך תירוץא דבפתם החמירו בס"ס אף לאידך תירוץא אין מקום לומר פו רק מפח דאין תולין מספקויש לומר דזה יהי פונת הש"ס דקאמר מ"ט לפי שאין תולין פלומו דשאלתו הוי מ"ט אין תולין פתם בפתם, אם מפח דאין מעיינה פתוח או מפח דהוי ספק, ונ"מ לעלמא דאם מפח דאין מעיינה פתוח ממילא בעלמא תולין אפי' בספק אם מפח דאין תולין בספק אפי' בעלמא אין תולין לכה אומר מ"ט, לזה סיים לפי שאין תולין פלומו דגם בעלמא אין תולין בספק ולא דוקא הכא רק בעלמא נמי אין תולין בספק וא"ש.

והנה שבת וראיתי בחיבורי בש"ס הבאתי שמה שזה הוי פלוגתת הרמב"ן והרשב"א והובא במשל"מ שלהרמב"ן הטעם דתולין מפח דמעיינה פתוח ולהרשב"א הטעם מפח דתולין הקלקלה במקולקל, והנה הנ"מ הוי דין זה אם תולין בספק, דלדעת הרמב"ן תולין אפי' בספק ומה דאין תולין פתם בפתם מפח דאין מעיינה פתוח אבל להרשב"א בע"כ הטעם מפח דפתם הוי ספק ואין תולין ספק בספק והחו"ד לא ראה כל זה, ועיין ברמב"ם פ"ט מה' איסורי ביאה ובמשל"מ הל' כ"ט שם והבן והעיקר נראה כדברי הרשב"א וכמ"ש במשל"מ שם.

ומה שהביא ר"מ ראי' מב' בתים ונהרי הבית אינו רק ספק ותולין נעלם ממנו דברי המג"א סי' תל"ז בסופו דחמץ הוי אמתחוק איסורא והוי פודאי וכן דברי המג"א סי' תל"ג דהיכי שמשמשין בו כל השנה הוי נדאי חמץ יע"ש, וגם מ"ש ראי' מלשון הברייתא והרמב"ם בטהור ותלוי שהלכו בשני שבילין, התם מייירי בספק טומאה ברה"י היינו שהתלוי הי' מספק טומאה ברה"י דעשאתו התורה פודאי לכה תולין בו, גם בלא זה א"ש

עײן בחו״ד סי' קי"א ס"ק א' דהתם שאני פנין דאם הוּו בּזאח"ז אַפּילוּ בּשׁני טהורין הוּו טהורין רק מִפּת דבּאוּ לְשׂאול פּאחת טמאין לְכּה לְכּה מְמילא בּתּלוי דְלָא בּעֵי שׂאֵלָה טהור הטהור משא"כ בּעֵלְמָא, סוף דְבַר דְבַר בּרוּר לְדַעְתִּי שׂאין תולין הַסְפֵּק בּסְפֵּק.

נאָמַת שׂראיתי בחו״ד סי' קי"א שׂכתב דאפי' הַנְּאָסֵר מַחַמַת חוּמְרָא תולין בו, אַף הַתָּם הַפּוֹנָה דְנֶאָסֵר מַחַמַת חוּמְרָא מִפּת וּדְאֵי לְכּה בְּזָה פִּינּוּ דַע"כ"פ מְדַרְבְּנָן אָסוּר מִפּת וּדְאֵי הוּו פְּכַל אִיסוּרִין דְרַבְּנָן וְאִיסוּרִין שׂאֵנִי אומר, דְהַרִי עֵיקַר שׂאֵנִי אומר הוּו בּאִיסוּר דְרַבְּנָן וְהוּו הַנְּאָסֵר מְדַבְּרֵי אַחְרוּנִים הוּו נְמִי כְּמוֹ אִיסוּר דְרַבְּנָן, אַבְּל הַנְּאָסֵר רק בְּתוֹרַת סְפֵּק וְחָשׁשׁ אֵין תולין בו, וְרָאָז' עוּד לְדַבְּרֵינוּ מ"ש בּש"ע סי' קי"א סְעִיף ו' הוּו לְפָנֵינוּ ב' קְדוּרוֹת שֶׁל הַיִּתֵּר נִפְלֵ אִיסוּר לְתוֹף א' מְהֵם וְיָדוּעַ לְאִיזָה נִפְלֵ וְאִתְ"כ נִפְלֵ אִיסוּר אַחַר וְאֵין יָדוּעַ לְאִיזָה נִפְלֵ תולין וכו' עיי"ש בּש"ף לְמָה קמ"ל פִּן דְנֶקֶט פִּן לְרְבוּתָא, וְקִשְׁיָה לְמָה לֹא אֲשַׁמְעֵנוּ רְבוּתָא טְפִי דְאִפּילוּ הוּו תְּחִלָּה ב' קְדוּרוֹת שֶׁנִּפְלֵ אִיסוּר לְתוֹף א' מְהֵם וְנֶאָסְרוּ שְׁנֵיהֶם מִפּת סְפֵּק, וְאִתְ"כ הִי לְפָנֵינוּ קְדוּרָה אַחַת מְאֵלוּ הַשְּׁתֵּימִם וְקְדוּרוֹת הַיִּתֵּר וְנִפְלֵ לְאַחַת מְהֵם אִיסוּר וְאֵין יָדוּעַ לְאִיזָה נִפְלֵ דְתוֹלִין דְהֶאֱיִסוּר נִפְלֵ לְקְדוּרָה הַאִסוּרָה מִתְּחִלָּה מִפּת סְפֵּק וּבַע"כ דְבַכּה"ג אֵין תולין, גַּם קִשְׁיָה מָה הַקִּשְׁיָה הַב"ח וט"ז וְש"ף עַל הַש"ע מָה קמ"ל הַרִי פְּכַר נְשַׁמְעַ מְרִישָׁא, הַרִי יֵשׁ לוֹמַר דְמִיָּיִרִי שְׁהִי סְפֵּק אִם יֵשׁ בְּקְדוּרָה הַזֹּו שֶׁנִּפְלֵ בְּהַ אִיסוּר תְּחִלָּה שְׁשִׁים פְּנֵגֵד אִיסוּר הֶרְאֵשׁוֹן אוֹ לֹא, וְהַרִי קִי"ל פִּל הִיכָא דְהוּו לְפָנֵינוּ וְאֵי אֲפִשֵׁר לְעַמּוּד עַל שְׁיַעוּרוֹ אָסוּר, וְא"כ הוּו ס"ד פִּינּוּ דְאֵין כָּאֵן רק סְפֵּק אִיסוּר וְדַלְמָא יֵשׁ כָּאֵן סְמ"ף וְכַבֵּר בְּטַל הֶאֱיִסוּר הֶרְאֵשׁוֹן וְאֵין תולין לְכּה קמ"ל פִּינּוּ דַע"כ"פ אָסוּר מִפּת סְפֵּק וְכַבֵּר אִיִּתְרַע בְּנִפְלֵהָ רֵאשׁוֹנָה לְכּה תולין שֶׁלְמִקּוּם שֶׁנִּפְלֵ הֶרְאֵשׁוֹן נִפְלֵ גַם הַשְּׁנֵי.

ובע"כ מוכח דבְּכַל סְפֵּק אֵין תולין אַף דְהוּו רֵיעוּתָא בְּגוּפָה דְאַתְרַע בְּנִפְלֵהָ וּבְפִרְט דְטַעֲמָא רְבָא אִיכָא בְּמִלְתָּא כּמ"ש בְּמִכְתְּבֵי הֶרְאֵשׁוֹן דְהוּו ס"ס לְהִיפּוּף דַלְמָא גַם אִינְף כְּשֵׁרוֹת וְיִפְנָסוּ פּוֹלָם בְּסְפֵּק וְאַתְ"ל טְרַפּוֹת אַפְתִּי דַלְמָא הַכּוֹלִיא הַטְרַפָּה מִן הַכְּשֵׁרוֹת הִיא יֵיע"ש בְּמִכְתְּבֵי וְהוּו בְּרוּר, וְיוֹתֵר אֵין לְהֶאָרִיף.

דידו וכו': תְּשׁוּבָה רַמַּט לַק"ק טוֹלְטִישִׁין לְהַתְרִיף מו"ה שׂוֹאֵל אֲלֵיעֶזֶר רַאבִּינְאוּוִיטְשׁ. הַגָּה ע"ד אֲשֶׁר שׂאֵל עַל דְבַרִי הַשְּׁיִטָּה מְקוּבָצָת פ"ק דב"מ גְּבִי קַפֵּץ אַחַד מִן הַמְּנוּיִן לְתוֹכוֹ שׂכתב דאף דְהַתוֹרָה אִמְרָה אֲזַלִּינָן בְּתַר רַבָּא מ"מ אֵינוּ וּדְאֵי רק סְפֵּק וְנִקְרָא עֲשִׂירֵי סְפֵּק, וְע"ז הַקִּשְׁיָה מְמַה דְאִיסוּרִין לְאִבּוֹ יִטְמָא לְאִבּוֹ וּדְאֵי וְלֹא לְאִבּוֹ סְפֵּק וְהַרִי רַאוי לְחוּשׁ דַלְמָא לֹא אִבּוֹ הוּו וְאִי דְאִיסוּרִין בְּתַר רַבָּא מְמַפָּה אִבּוֹ וְאִמוֹ אַפְתִּי נִקְרָא אִבּוֹ סְפֵּק, עכ"ל הַגָּה אֲדַמּוּתִיב עַל זֶה יִקְשֵׁה לּוֹ עַל הַש"ס דְיִלִּיף דְאֲזַלִּינָן בְּתַר רַבָּא מְמַפָּה אִבּוֹ וְאִמוֹ וְלְמָה לֹא הַקִּשְׁיָה דְמַה בְּכּה דְאֲזַלִּינָן בְּתַר רַבָּא הַרִי הַתוֹרָה אִמְרָה מְפָה אִבּוֹ וְאִמוֹ לְמָה לֹא נִימָא דְבַעֲיָנוּ אִבּוֹ וּדְאֵי וְלֹא סְפֵּק וְנִהִי דְהוּו רַבֵּב אַפְתִּי סְפֵּק הוּו, וּמַה בֵּין מְאֵמַר מְפָה אִבּוֹ וְאִמוֹ וּבֵין עֲשִׂירֵי יְהִי קוֹנֵדֵשׁ דְאַטּוֹ כְּתִיב וְלֹא עֲשִׂירֵי סְפֵּק, רק דְאֲנָן דְרַשִׁינוּ פִּינּוּ דְכְּתִיב עֲשִׂירֵי הוּו וּדְאֵי א"כ הַתָּם נְמִי נִימָא פִּן דְאִבּוֹ וּדְאֵי וְלֹא סְפֵּק.

אף בְּאִמַת לַק"מ דְהַתוֹרָה עֲשֵׁתָה הַרְבֵּב כְּנֻדְאֵי וְאִמְרָה הַתוֹרָה פִּינּוּ דִישׁ כָּאֵן רַבֵּב דְהוּו אִבּוֹ נִחְשָׁב כְּנֻדְאֵי אִבּוֹ, אַף זֶה בְּלִשׁוֹן תוֹרָה עֲשֵׂאוּ כְּנֻדְאֵי, אַבְּל בְּלִשׁוֹן ב"א מ"מ נִקְרָא סְפֵּק וְכִינּוּ דְבַמְעֶשֶׂר בְּעֵינוּ קְרִיאַת שֵׁם שְׁהוּו יִקְרָאנוּ עֲשִׂירֵי, וְכִינּוּ דְבַעֲיָנוּ שְׁהוּו יִקְרָאנוּ

עשירי ובלשון הפעלים לא נקרא רק עשירי ודאי ולא עשירי ספק וז"פ ונכון: ועוד נראה דלאו בכל רובא פתב השיטה פן רק בביתול ברוב, ואף דבעלמא רובא דאיתא קמן עדיף מרובא דלית' קמן היינו רק אם אין משתמשין במיעוט כמו הרוב, ע"ד משל בט' חנויות וכו' ונמצא חתיכות בשר בזה יש לומר דמן הטורפה לא פירש כלל, רק מן הרוב הוא, וא"כ אין משתמשין במיעוט כלל בזה הוי הרוב באמת ודאי וה"ה ברובא דלית' קמן כה"ג הוי ודאי ממש ולא נקרא ספק כלל, אף בביתול ברוב פגון בקפץ אחד מן המנוין לתוכו הנה לומר נכבשינהו דננידי ולומר פל דפריש מרובא פריש פבר ידוע התירוץ מה דמתרץ בש"ס בזבחים דגזרינו שמה יקח מן הקבוע, רק דקושניתם הוי דלכטל ברובא ולחייב פולם במעשר.

וא"כ בזה אנו רוצים להשתמש בהמיעוט כמו הרוב ולהיות גם הוא נכנס בחשבון, ונהרי ידענו דיש פאן אחד שהוא פטור א"כ בזה נהי דהתורה אמרה דמ"מ בטל הוא ברוב מ"מ בזה כ"א נקרא רק עשירי ספק פיון דיצענו דיש פאן אחד דהוי להיפוף.

ויובן יותר דדברי השט"מ יהיו נצמחין מדברי הש"ס בבכורות דאמר שם דטומאת משא פמאן דאיתא דמאי, והיינו מפח דבאכילה אפשר לומר בכל חד שאני אומר שזה היתר הוא וזה הוא היתר אבל כמה דהוי ביחד לא בטלה דלא שייך בזה ביתול, וא"כ ה"נ לענין מעשר פיון דבעינו שיהי' עשירי קודש והוי שם המצטרף וא"כ הוי השימוש ביחד ולא מהני ביתול, רק בזה לבד עדיין לא הונח דהרי התוס' כתבו שם בזה דהוי רק מדרבנן ונהרי התוס' לא ניתא להו שם לומר דפטור מדרבנן פדמוכח שם מדבריהם וילכף תירץ הש"מ פ' דעכ"פ נהי דמן התורה בטל ברוב אף דהוי ביחד מ"מ ודאי לא הוי רק ספק וילכף ממילא החמירו חז"ל שלא לבטל כלל, אבל היכי דלא הוי ביחד דהוי מן התורה פנדאי ממש לכך גם חז"ל לא החמירו בזה, ובזה אלו פל ההערות שיש להעיר על הש"מ הנ"ל דהוא לא אמר רק היכי דהוי ביחד השימוש ונהרי יצענו דיש בזה מיעוט להיפוף, בזה מן התורה נחשב רק ספק ולא עשירי ודאי ומדרבנן כה"ג לא בטל כלל.

אבל היכי דאין השימוש ביחד אז הוי מן התורה פנדאי ממש. ונקוט כלל זה בינך פי הוא עיקר גדול וכונה נכונה בדברי המשל"מ הנ"ל, ודו"ק היטב זו"ז אין להאריך.

דברי ידידו הטורד וכו': תשובה רנ להחרף מו"ה יונפא בהרבני מו"ה נחום אפרתי בק"ק בא"ד. הנה מכתבו קבלתי ולא הי' לי פנאי לעיין בו עד היום והנה פעת פניתי למארו.

ותרף דבריו שתמויה לו שדברי הש"ף סתרי אהדדי מדיני ס"ס למ"ש בסי' פ"ו ס"ק ח' שפסק פדעת הב"ח דאפילו לא נטרפה אלא סמוך לשחיטה אסורה מן התורה דלא פלוג. והנה מ"ש רו"מ דהב"י למד פן מסה"ת דקשה לו באם הוי ספק אם הביצה מפשרה או מטורפה למה יהי' מותר מפח ס"ס ומזה הוכיח דינו, הנה לא עיין במקור הדין בב"י סי' פ"ו שמוכח להיפוף, פי שם הביא תחלה דברי הסה"ת וכתב וז"ל ומ"ש אבל אם ספק אם היא של טורפה או של שחוטה אסורה טעמא משום דביצת טורפה הוי סד"ר, דשמה בשעה שנטרפה התרנגולת לא היתה רק בשר בלא קליפה דהוי כמו ירף האם, ואח"כ נגמרה קליפתה כ"כ בסה"ת.

ולפ"ז אם נטרפה סמוך לשחיטה מיד לא מתסר אלא מדרבנן, ואם נסתפק לנו בביצה אם היא של זאת או אם היא של שחוטה מותרת שפנין שלא היא שיהיה לגמר קליפתה משנטרפה עד שנשחטה אינה אסורה אלא מדרבנן, ויותר נראה לומר דאפ"ה דיינין לי באיסורא דאורייתא דלא נתנו דבריהם לשיעורין עכ"ל, הנה העתקתי לשונו דמזה מוכח דתחלה הוי ניקח לי לומר דאם נטרפה סמוך לשחיטה אינו רק דרבנן, ואעפ"כ הוי ניקח לי דברי סה"ת דבספק אסורה ולא נחשב לו לס"ס והיותר נראה לא פתב אח"כ רק מסבא, גם אין לפרש פונת סה"ת דמייירי בנתערבו חד בחד, חדא שלשון זה שפתב אבל אם ספק אם היא של טרפה או של שחוטה, ולא פתב דספק הוא אם הוי מן הטרפה או מן הפשרה, משמע דמייירי דהטרפה ניקרת בפ"ע והשחוטה בפ"ע, ועוד ממ"ש אח"כ ואם נסתפק לנו אם היא של זאת או היא של שחוטה מדכתב אם היא של זאת משמע דניכר הוא מי היא הטרפה, ועוד דבאינה ניקרת א"כ הוי עכ"פ איתחזק איסורא, ודעת כמה דאפי' בדרבנן הוי להחמיר, ואיך פתב פאן בפשיטות דאם הוידרבנן הי' מותר בע"כ מייירי דלא נתערבו, ומוכח דס"ל דאפי' בלא נתערבו לא נחשב ס"ס, וכן הוא משמעות לשון הש"ך ששינה ושיקלש בלשונו בדין ס"ס וכתב אע"ג שנתערבו חד בחד מוכח דמכ"ש בלא נתערבו הדין כן.

ושוב ראיתי שהפמ"ג העיר בזה ונדחק לי שבו ובאמת לשון הב"י הנ"ל מורה דאף בלא נתערבו הדין כן דלא הוי ס"ס. ובעיקר קושיותו על הש"ך שסתרו דבריו אהדדי לק"מ דיש לומר דהש"ך לא הכריע כהב"י רק בנדאי טרפה אז אמרינן לא פלוג, אבל בספק טרפה או ספק אם היא מטרפה בזה לא החמירו משום לא פלוג לעשותו כשל תורה, זולת טעם האו"ה, ומה דנ"מ בנדאי טרפה דעשאווהו כשל תורה יש לומר היינו לענין חשוד דנעשה חשוד על איסור תורה ולפסול לעדות, ושוב ראיתי שכן פתוב בפמ"ג שם דנ"מ לעדות ולחשוד, ולכאורה תמוה למה לא פתב דנ"מ לענין ספק, ולפמ"ש א"ש דלספק לא צריך לה"ט דבלא"ה אין זה ס"ס כטעם האו"ה וגם אי הוי נ"מ מזה לספק לא הוי צריך האו"ה לטעם ש"ל בע"כ דלענין ספק לא עשאווהו כשל תורה.

ואסביר לו הדבר יותר דבנדאי טרפה בענין דאם הוי נגמרה אחר הטרפות הי' בו אסור תורה ודאי, לכך אפי' אם נגמרה קודם עשאווהו כשל תורה מפח לא פלוג אבל אם הוי ידוע שנגמרה אח"כ נמי הוי רק ספק טרפה, ולא הוי רק ספק איסור תורה בזה לא החמירו משום לא פלוג ואוקמוהו אדינא לכך צריך טעם האו"ה.

ועוד נראה לי והוא העיקר בעיני דלא לחנם נקט הש"ך בלשון שנטרפה סמוך לשחיטה וכן הב"י ולמה לא פתבו שנטרפה סמוך להטלת הביצה, ולכך נראה דבנדאי בהטילה תיכף סמוך לטריפתה בענין שידוע שנגמר הקליפה קודם שנטרפה מודים דהוי רק מדרבנן ולא החמירו בזה משום לא פלוג, רק אם לא הטילה רק נשחטה בזה הרי דרף לפעמים שהביצה מתעכבת זמן מה אחר שנגמרה במעי' וא"כ אפשר דאם לא נשחטה לא היתה מטילה מיד רק הי' נשתהא במעי', וא"כ אז היתה אסורה מן התורה מספק דהרי לא הוי ניכר לנו אם נגמרה קודם טריפות או לא בזה לא פלוג חז"ל, ואף דנשחטה עשאווהו כאילו לא נשחטה שהיתה אסורה מספק תורה, כן ה"נ אף דנשחטה עשאווהו רק כאילו לא נשחטה, ואז אפשר דלא היתה יולדת מיד והוא אסור מספק, כן ה"נ עתה

נשארת באיסורה, פנין דלא ג'ענו היתר ברור לה דאפשר אם לא נשחטה לא הייתה יולדת מיד, ועוד בנשחטה פנין דעכ"פ הרוב לא שכיח שיהי' נמצא בה גמורות ממש לגמרי רק עדיין קליפה רכה, ואז מדינא אסורה לכהף אף דנזדמן ע"ד מקרה שנמצא בה גמורה ממש לא פלוג חז"ל ועשוהו כשול תורה, אבל באם ילדה גמורות דבזה חזינו הייתה ברור, דילדה מיד אחר הטרכות ונדעינו דנגמרה מקודם לכהף בזה לא התמירו משום לא פלוג, ולכהף האו"ה מייגרי בילדה מחיים לכהף הנצרה לטעם דידיה.

ונה נראה לי ברור ועיקר, זו"ז אין להאריף מחמת הטרכא דברי ידידו וכו': תשובה רנא להרב אב"ד דק"ק לעשנוב. הנה מכתבו קבלתי ופניתי להשיבו מיד, הנה מה שתמה על הר"ן בחוליו שכתב דבריה דרבנן מן התוס' ע"ז דף מ' ע"א ד"ה מחלוקת בצירן דשם משמע דבריה מדאורייתא לא בטלה, תמהתי מנין לו פן מן התוס' וכונתם כה דבתחלה הקשו פנין דצירן אסור נמי מן התורה א"כ הוי ספק תורה ולחומרא, ועל זה תירצו דצירן בטל ברוב ולרוב טמאין לא חיישינו דהרוב ודאי הוי מן הטהורין רק דחיישינו לעירוב מיעוט טמאים וצירן מה בכהף, אפי' אם נתערב מיעוט טמאים מה בכהף הא בטל ברוב, אבל גופן הרי הוי ברירה ולא בטל, ונהי דבריה דרבנן מ"מ שוב הוי ספק תורה ומצד אחר בא לו שהוא דרבנן, ולא אמרינו ספק דרבנן להקל וספק איסור שהוא ברירה נמי לא בטל וכמ"ש ביו"ד פן בכמה דונקתא לכהף חיישינו לגופן וז"ב פונתם, אף יעיין בתוס' ב"מ פ"ק דף נ"ו ע"ב ד"ה קפץ אחד וכו' שם מבנרר דס"ל ברירה הוי מן התורה לא בטל, דהרי כתבו תחלה דאף דהוי דבר שפמנן ולא בטל מ"מ היינו רק מדרבנן, וא"כ למה הנצרכו אס"כ לכתוב וברירה נמי לא הוי כמ"ש בחוליו, הרי אפי' אם הוי ברירה הוי רק דרבנן, ובע"כ דס"ל דבריה מן התורה, ועיין בתוס' מעילה והובא במשל"מ הל' מעילה שם מוכח מדבריהם ומדברי הכ"מ דמה דמטבע חשוב ולא בטל מן התורה וכן דשיל"מ הוי מן התורה יע"ש במשל"מ, ועיין בתוס' דף ע"ג ע"ב ד"ה אלא אמר רבא משום קבוע שם מוכח דתחלה עלה על דעתן שדברים החשובין הם מן התורה ואס"כ מסקי דהוי רק דרבנן יע"ש.

והנה מה שעמדנו לעיל דמהתוס' דב"מ מוכח דבריה דאורייתא יש לומר פונתם כה, דלדינא לא יפלגו על על הר"ן והוא עפ"מ ש במקום אחר ליישב קושית התוס' ד"ה קפץ דיש לומר כמו דקיי"ל דטומאת משא כמאן דאיתא דמאי מפח דהוי ביחד, פן יש לומר בזה, פנין דקריאת שם מעשר הוי שם המצטרף והוי כשימוש פולו ביחד, ובזה לא שייך ביטול, אף באמת זה אינו דהרי מה דטומאת משא לא בטל הוי רק דרבנן כמ"ש התוס' שם, א"כ הדרא קושיותם לדונקתא, וביארתי בזה דברי השיטה מקובצת שם, ולפ"ז יש לומר דהנה ידוע פלוגתת הפוסקים אם האיסור נהפך להיתר או לא ומבואר הוא ביו"ד סי' ק"ט בענין אם מותר לבשלם יחד או לא, ולפ"ז יש לומר דהה סברא דטומאת משא כמאן דאיתא דמאי אם הוי מן התורה או מן דרבנן תליא בהה סברא אם האיסור נהפך להיתר מה בכהף אם הוי השימוש ביחד הרי הוי פולו היתר לכהף בע"כ מה דטומאת משא כמאן דאיתא הוי רק דרבנן, אבל אם אין האיסור נהפך להיתר רק דהאיסור הוי איסור רק דתלינו על כל אחד זה ההיתר, בזה יש לומר אם הוי השימוש ביחד אינו בטל מן התורה, ולפ"ז פנין דבאמת מה דטומאת משא לא בטלה הוי רק דרבנן מוכח דהאיסור נהפך להיתר ולפ"ז ס"ל להתוס' כה דמה דהאיסור נהפך להיתר ע"י ביטול, זה הוי רק

בְּאֵינוּ בְּרִיָּה אֶבֶל בְּרִיָּה דְּחָשׁוּב הוּא מְהֵנִי עכ"פ חֲשִׁיבוֹת זֶה לְעַנְנֵי דְּאֵינוּ בְּטַל לְהִיּוֹת נְהַפְּףָּה לְהִתְרָא, רַק הָאִיסוּר נִשְׁאַר בְּאִיסוּרוֹ, מִיְהוּ לְאַכְלוֹ מִן־רֵחַ דְּעכ"פ אֲזַלְיֵנוּ בְּתַר רַבְּנָא וְאִמְרִינוּ עַל כָּל אֶחָד זֶה הִתְרָא, וּכְמוֹ דְּאִמְרִינוּ כֵּן לְהַסּוּבְרִים דְּבָכָל דְּבָר אֵין הָאִיסוּר נְהַפְּףָּה לְהִתְרָא, כֵּן הָיִי לְהַתּוֹס' עכ"פ גַּבֵּי בְּרִיָּה, מִיְהוּ כֵּינֵן דְּבִזְזָה אֵין הָאִיסוּר נְהַפְּףָּה לְהִתְרָא שׁוּב כֵּינֵן דְּהָיִי הַשְׁמִיּוּשׁ בְּיַחַד לְכַף לֹא מְהֵנִי בְּיַטּוּל מִן־הַתּוֹרָה, וְא"כ לִפ"ז יֵשׁ לֹאמַר דְּבָרֵי הַתּוֹס' וְהָר"ן לְאַחַד־מֵי דְּנִדְּאֵי בְּרִיָּה נְמִי בְּטַלָּה מִן־הַתּוֹרָה לְהִתְרָא אֶכִּילָה, רַק מְדַרְבְּנֵנוּ אֵינוּ בְּטַל גַּם לְהִתְרָא אֶכִּילָה אֶבֶל לְהִיּוֹת הָאִיסוּר נְהַפְּףָּה לְהִתְרָא זֶה אֵינוּ בְּטַל מִן־הַתּוֹרָה גַּבֵּי בְּרִיָּה וּבִזְזָה הִיכִי דְּהָיִי הַשְׁמִיּוּשׁ בְּיַחַד לֹא בְּטַל מִן־הַתּוֹרָה וְיֵשׁ לֹאמַר הַתּוֹס' מוֹדִים לְהָר"ן וְהָר"ן לְהַתּוֹס' וְדו"ק הֵיטֵב כִּי הוּא נֶכּוֹן בַּעֲזָה"י וְהִנֵּה חֲזוֹר הַשּׁוֹאֵל וְהַשִּׁיב לִי וְזֶה אֲשֶׁר הַשְׁבַּתִּי לוֹ.

הֵנָּה זְכָרֵי מִהַתּוֹס' מ"ש דְּבְרִיָּה הָיִי דְּאֵי כְּנֻנְתָּם כַּמ"ש לְעֵיל רַק מ"ש דְּצִירָן בְּטַל בְּרוּב מִנ"ל דְּהָיִי דְּטְהוּרִים רַבְּנָא זֶה אֵינוּ עֲנִין לְקוּשְׁיָא רֵאשׁוּנָה שְׁלוֹ וְזֶה הוּא תְּמוּהָ בִּפ"ע. וְהֵנָּה אֲנִי יֵשׁ לִי ת"ל חַבּוּר יִקָּר וְגָדוּל עַל כָּל מַס' ע"ז וְאִז לֹא הֵנָּה לִי פְּנְאִי לְעִינֵן בּוֹ וְכַעֲתַת עֵינֵינִי בּוֹ, וְרֵאִיתִי שְׁעַמְדִּיתִי עַל זֶה בְּחִיבּוּרֵי וְהַנְּחִיתִי בַּצ"ע שְׁדְּבָרֵיהֶם אֵין מוּבָנִין לִי.

אִף כַּעֲתַת רֵאִיתִי דַּא"ש דַּמ"ש בְּרֵאשׁוּנָה דְּרוּב טְהוּרִים כְּנֻנְתָּם כָּף דְּכֵינֵן דְּאִפִּי לְמ"ד דְּדִי בְּרֵאשׁ אוֹ שְׁדָרָה נְמִי עכ"פ סִימֵן הָיִי, דְּהָרֵי הָרֵאשׁ אוֹ שְׁדָרָה נִיכָר שֶׁהוּא מְטְהוּרִים, אִף טַעַם הַמ"ד דְּבַעֲיָנוּ תְּרַנּוּיָהוּ הֵינּוּ דְּבַחַד חֲיִישֵׁינוּ לְבַדְדָּמִי דְּלִמָּא טוּעָה בֵּין דְּמוֹת טְהוּרִים לְטְמֵאִים, אֶבֶל בְּשַׁנֵּי סִימְנִין לֹא חֲיִישֵׁינוּ בְּדָמִי, וְהֵנָּה זֶה נִדְּאֵי דְּבְכּוֹלָם אוֹ בְּרוּב אֵינוּ טוּעָה רַק דְּחֲיִישֵׁינוּ כֵּינֵן דִּישׁ הִרְבָּה אוֹלֵי טוּעָה בְּמִיעוּטָן וּבְכַרְט דְּסוּמָף כֵּינֵן דְּהָיִי רוּב טְהוּרִים מִן־הַסְּתָם כְּוָלָם כֵּן וְאֵינוּ מְדַקְדָּק עוֹד בְּהַמִּיעוּט לְשׁוּם בּוֹ ט"ע מְמַשׁ וְכֵינֵן דִּישׁ חֲשֵׁשׁ בְּמִיעוּט וּבַעֲיָנוּ תְּרַנּוּיָהוּ שׁוּב לֹא פְּלוּג רַבְּנֵן בְּתַקְנָתָא וְאִפִּי אִם הֵם רַק אֶחָד אוֹ ב' נְמִי בַעֲיָנוּ תְּרַנּוּיָהוּ דְּלֹא פְּלוּג רַבְּנֵן בִּזְזָה בֵּין מְעַט לְהִרְבָּה, וְלְכַף שְׁפִיר כְּתַבוּ הַתּוֹס' דְּבַצִּירָן כֵּינֵן דְּבְכּוֹלָם אֵינוּ טוּעָה רַק בְּמִיעוּטָן וּבְמִיעוּטָן בְּטַל בְּרוּב, אֶבֶל כֵּינֵן דְּהָיִי בְּרִיָּה הָיִי סְפָקָא דְּאוֹרֵייתָא וּמַצַּד אַחַר בָּא לוֹ שֶׁהוּא מְדַרְבְּנֵנוּ לְכַף לֹא אִמְרִינוּ סד"ר לְהַקְל, וְאִף דְּגַם בְּבִיטּוּל בְּרוּב מְדַרְבְּנֵנוּ צְרִיף סמ"ף וְא"כ הָיִי נְמִי מַצַּד אַחַר בָּא לוֹ שֶׁהוּא מְדַרְבְּנֵנוּ נִרְאָה דְּבְסמ"ף שְׁאֵנִי דְּהָרֵי יֵשׁ סְפָק אוֹלֵי אֵין כָּאֵן טְמֵאִים כָּלֵל וְאוֹלֵי בְּאִמַּת יֵשׁ סמ"ף, וְכֵינֵן דְּמִן־הַתּוֹרָה בְּטַל בְּרוּב סְמִכִּינוּ עַל זֶה.

אֶבֶל בְּגוּפָן כֵּינֵן דְּהָיִי נִדְּאֵי בְּרִיָּה לְכַף הָיִי מַצַּד אַחַר בָּא לוֹ שֶׁהוּא דְּרַבְּנֵנוּ. וְדו"ק: תְּשׁוּבָה רַבֵּן שִׁינָף לְסִי' ק"ב.

הֵנָּה בְּדִין בְּיַטּוּל בְּרוּב הָיִי רַק לְעַנְנֵי אֶכִּילָה אֶבֶל דְּבָר דְּהָיִי בְּיַחַד לֹא שִׁינָף בְּיַטּוּל דְּטוּמְאָת מַשָּׂא כְּמֵאֵן דְּאִיתָא דְּמֵא כַּמ"ש בְּבַכּוּרוֹת דָּף נ"ג וְהֵנָּה בִּזְזָה הַנּוּחַ לִי הַמְּשָׁנָה פ"ב דְּמַכְשִׁירִין מְשָׁנָה ג' אִימְתִי בְּזִמְן שְׁקָדְמוּ מִי שְׁפִיכוֹת אֶבֶל קְדָמוּ מִי גְּשָׁמִים אֶפִּילוּ כָּל שְׁהוּן לְמִי שְׁפִיכוֹת טְמֵא וְהֵנָּה מְרִישׁ הָיִי קוּשְׁיָא לִי וְשׁוּב רֵאִיתִי בְּתוּי"ט שֶׁמֶשׁ שְׁהִרְגִישׁ בִּזְזָה, דְּהָרֵי אֲדַרְבָּא בִּי"נ הָיִי לְהִפּוּף דְּאִיסוּרָא לְגוּ הִתְרָא עֲדִיף, וְהִבִּיא בְּשֵׁם הָרַבָּב"ד וְכ"מ שְׁנַתְעוּרְרוּ בְּטַעְמוֹ.

וְהֵנָּה מַה שְׁפַתְבְּתִי וּנְפַלְע"ד הוּא כָּף. דְּנִדְּאֵי בְּדָבָר אֶכִּילָה דְּשִׁינָף בִּי בְּיַטּוּל עֲדִיף אִם הָיִי אִיסוּרָא לְגוּ הִתְרָא אֶבֶל בְּדָבָר דְּלֹא שִׁינָף בִּי בְּיַטּוּל כְּגוֹן טוּמְאָת מַשָּׂא, אוֹ בְּמִים כָּאֵן

דמינרי לענגן הטובל בתוכו דהוי השימוש יחד ובזה טומאה לא בטלה בזה הוי להיפוך, דהנה נהי דטומאה לא בטלה מ"מ היינו רק במין במינו אבל באינו מינו יש לומר אף דהוי ביחד בטל רק במין במינו לא בטל, והנה מה נחשב מין במינו פליגי בש"ס פ"ג דמנחות אם בטר מבטל אזלינו או בטר בטל.

ולפ"ז י"ל דכאן הוי כף דכמו דביי"נ פל מה דהוי במקומו חשוב טפי ומועיל לבטל פן ה"נ במה דאינו בטל להיות נחשב מין במינו הוי להיפוך בטר מה דהוי במקומו בו תליא אם אפשר להיות פמוהו או לא, והנה נראה דמי השפיכות אין להם טהרה בהשקה פיון דיש בהם טעם גם מאוכלים או משאר משקים, ואפי' בעין יש בו גם משאר דברים ולא מהני לי השקה.

ולכך אם מי השפיכות קודמין פיון דאי אפשר למה דהוי במקומו להיות כמי הגשמים פיון דכבר נטמאו לכה הוי במין באינו מינו ובטל במי הגשמים אבל אם מי גשמים במקומו אזלינו בתרייהו ונהרי הם אפשר להיות נטמאים כמו מי השפיכות ואפשר להיות פמוהו הוי מין במינו ולכך אינו בטל וא"ש וא"כ אדרבא הוי כמו ביי"נ דדבר דהוי במקומו חשוב טפי, רק דהתם ביי"נ לענגן אכילה דשייך ביטול הוי מעלה מה דהיתר במקומו וכאן לענגן טומאה דכמאן דאיתא דמאי ואינו בטל הוי להיפוך מה דהוי במקומו היתר גרע דאפשר להיות פמוהו.

כנלפע"ד נכון בעזה"י לפי חומר הנושא ודו"ק: תשובה רנג לק"ק טרנאפל להרב מו"ה יעקב נ"י ולהחריף מו"ה יעקב נ"י. הנה ע"ד שאלתם בקצב אחד בקע ראש של עגל בקרדום ויצא מים ולא הי' באפשרי לידע אם הי' המוח מקיפו, פי נחתה גם המוח ע"י הקרדום והטרפנו העגל מספק, אבל נתערב הדרא דכנתא של העגל הנ"ל עם עוד שלשה הדרא דכנתא פשרים והיו עדיין פולם עם הפירשא, ואמרנו אף פי מבאר בסי' ק"א בט"ז דהדרא דכנתא הוי ראוי להתפבד, זה אם כבר הוציא הפירש ונתקן שפיר שקורין אפ קרילין אבל אם עדיין עם הפירשא ולא נתקן זה הוי מחוסר מעשה גדול מראש ורגלים שלא נחרכו משערו, לכה אמרנו דבטל שפיר פדין יבש ביבש, ואמרנו להקצב שישליף הדרא דכנתא אחת פחונרת הרמ"א ז"ל בסי' ק"ט, והקצב הלה מאתנו ונודע לנו אח"כ בלילה פי הקצב הנ"ל נתן הדרא דכנתא הללו לאשה אחת לנקותם ואשה זו הניחה שני הדרא דכנתות ביחד בכלי ראשון למלגם ואח"כ הוציאה מהקדרה ב' הללו ונתנה בקדרה הנ"ל שנים אחרים, וזה נודע לנו בערב אחר הקצב מכר כל השלשה הדרא דכנתא הפשרים לאחדים בחתיכות לכמה בני אדם, ואחת מכר לעכו"ם פאשר אמרנו לו תחלה.

והנה הדבר ספק ג"כ אם האשה מלגה אותם אחר שפא השאלה לפנינו ויצא הדבר בהיתר, או מלגה אותם טרם נודע השאלה לנו, פי הקצב הנ"ל נתן הד' פנתות הללו בפוקר למקנם והאשה אינה יודעה לכונן השעה מתי הוי התיקון עכת"ד שאלתם: תשובה הנה ע"ד המעשה הבא לידם בהדרא דכנתא אני לא הייתי מורה פן להיתר, פי אף שמה שאמרו תחלה שלא נחשב חהר"ל פיון דהוי עם הפירש זה נראה נכון, ואם פי ראיתם מראש ורגלים שלא נחרכו אינה ראייה דהרי חזינו דאנו קיי"ל פהרמ"א דאפילו בפיר חי אינו בטל, ונהרי צריך הרבה טורח לתכנו ולנקרו ולהדיחו ולמלחו ולבשלו, ואנו סהדי

דְּזָה הָיוּ הַרְבֵּה מַעֲשֵׂה יוֹתֵר מִמְּלִיגַת הָרֵאשׁ וְחִרְיֻכּוֹת הַרְגָּלִים, וּבַע"כ אֵין הַדְּבָר תְּלוּי בַּמַּעֲשֵׂה לְבַדּוֹ רַק בְּהָרֵאשׁ וְהַרְגָּלִים דְּהַחֲסָרוֹן הָיוּ בְּגוּפוֹ וּמָה שְׂמוֹנְעָם מְאַכִּילָה הָיוּ לְמַעֲלָה וְהֵם אֵין נִרְאִים רַק נִבְלָעִים בְּזָה לֹא נִחְשְׁבוּ חֵהֵר"ל פִּינּוֹן דְּחֲסָרוֹנָם הָיוּ בְּגוּפָם וּלְמַעֲלָה עַל גְּבִיחָן וּא"כ בְּהַדְרָא דְכַנְתָּא דְהַפְרָשׁ אֵינוֹ מְחַנְפֵּר בּוֹ וְהָיוּ מְוַבְלָע בְּתוֹכּוֹ וּלְמַעֲלָה רְאוּנוֹן פְּמוֹת שְׁהֵם יֵשׁ לוֹמֵר דְּהָיוּ חֵהֵר"ל, מ"מ פִּינּוֹן דְּחֵהֵר"ל דְּרַבְּנָן הוּא יֵשׁ לְהַקֵּל בְּזָה, אִף בְּמָה שְׁהַתִּירוּ אַחַר שְׂנַמְלָגוֹ יַחַד כָּל הַד' בְּכָלִי רֵאשׁוֹן, וְלֹא נוֹדַע לְהֵם אִם הִי זֶה קוֹדֵם שְׂנוּדַע אוֹ אַח"כ בְּזָה אֵין דַּעֲתִי נוֹחָה בְּמַקְצֵת טַעֲמָם, הִנֵּה מָה שְׂסַמְכוּ עַל הַפּמ"ג בְּסִי' ק"י דְּסַפֵּק תּוֹרָה וּע"י גְּלָגוּל נַעֲשֵׂה דְרַבְּנָן, אִם לֹא נוֹדַע עַד אַחַר שְׂנַעֲשֵׂה דְרַבְּנָן יֵשׁ לְהַתִּיר, וְאִף דְּהַש"ף ס"ל דְּבִלְאֵי נוֹדַע לֹא בְּטַל מִן הַתּוֹרָה חוֹלֵק עָלָיו הַמְּנַחֵת יַעֲקֹב דְּהָיוּ רַק דְּרַבְּנָן עַכְתָּ"ד, וְכֵן הִבִּיאוּ בְּשֵׁם הַשְּׁעָרִי מְלָךְ הַל' מְקוּוֹאוֹת.

הִנֵּה לֹא הוּטְבוּ דְבָרֵיהֶם בְּזָה, דְּהַפּמ"ג לֹא מֵיָרִי רַק אִם לִיפָא חֲתִיכָה אַחַת לְפָנֵינוּ שֶׁהִי בְּהַ עֲדִינּוֹן סְפֵק תּוֹרָה אִז פִּינּוֹן דְּלֹא נוֹדַע עַד אַחַר שְׂנַעֲשֵׂה דְרַבְּנָן דֵּינוּ כְּסַפֵּק דְרַבְּנָן מִתְחַלָּה, אֲבָל כָּאֵן בְּשֵׁר הָעֵגֶל עֲדִינּוֹ קֵיִים וְהָיָה בּוֹ סְפֵק תּוֹרָה עֲדִינּוֹ וְהַסְפֵּק בְּהַדְרָא דְכַנְתָּא תְּלוּיִן בְּגוּף הָעֵגֶל וּא"כ פִּינּוֹן דְּבְּגוּף הָעֵגֶל נוֹלַד לְנוּ הַסְפֵּק בְּשַׁל תּוֹרָה מִמֶּשׁ לֹא מְהַיִּי מָה שְׂבְּהַדְרָא דְכַנְתָּא נַעֲשֵׂה דְרַבְּנָן וְכִיּוֹצֵא בְּזָה כְּתִבּוּ הַתּוֹס' בְּפִרְק הָעֵרֶל דָּף פ"ב דְּלָכוֹן לֹא מוֹקְמִינּוּ הַקְּנוּפוֹת בְּחֻזְקַת הָיִתֵּר מִשּׁוּם דְּמָה דְּנָפֵל בְּהֵם אֵין לְהֵם חֻזְקַת הָיִתֵּר וְהֵם תְּלוּיִן בְּהֵם ע"ש כֵּן ה"נ מִמֶּשׁ יֵשׁ לוֹמֵר בְּזָה כ"ע מוֹדִים דְּלֹא אֶמְרִינוּ סְפֵק דְרַבְּנָן לְהַקֵּל וּלְמַעַט בְּפִלּוּגְתָּא עֲדִירָ, וְעוֹד דְּהָרִי הָיוּ ס"ס לְאִיסוּרָא בְּזָה, דְּלֵמָּא כְּהַש"ף דְּבִלְאֵי נוֹדַע לֹא חָל הַבְּיָטוּל מִן הַתּוֹרָה וְאִת"ל כְּהַמְנ"י דְּלֵמָּא כְּהַסוּבְּרִים דָּאִף לְאַחַר שְׂנַעֲשֵׂה דְרַבְּנָן נְמִי סְפֵקוֹ לְחוּמְרָא, וְעוֹד נִרְאָה דְּתַפְסִי תְּרִי קוֹלָא דְּסִתְרִי אֶהְדְּדִי, דְּזָה תְּלִיא בְּזָה דְּהַסוּבְּרִים דְּבִלְאֵי נוֹדַע עַד אַחַר שְׂנַעֲשֵׂה דְרַבְּנָן הָיוּ סְפִיקוֹ לְקוֹלָא בַּע"כ ס"ל דְּהִידִיעָה גּוֹרְמַת וְכָל דְּלֹא נוֹדַע אִז לֹא נִחְשָׁב לְסַפֵּק אִיסוּר תּוֹרָה א"כ כ"ש דְּלְחוּמְרָא הָיוּ כֵּן וּבִלְאֵי נוֹדַע לֹא נִתְבַּטַּל כָּלֵל וְהָיוּ כְּדַעַת הַש"ף בְּסִי' ק"ט, וְלְהַחֲלֻקִים עַל הַש"ף דְּמִן הַתּוֹרָה לֹא תְּלִיא מְלֵתָא בִּידִיעָה רַק בְּלֹא נוֹדַע נְמִי נִתְבַּטַּל א"כ כ"ש דְּלְחוּמְרָא הָיוּ כֵּן וְנִחְשָׁב סְפֵק אִיסוּר תּוֹרָה אִף דְּלֹא נוֹדַע אִז וְהֵם תַּפְסוּ תְּרִי קוֹלָא דְּסִתְרִי אֶהְדְּדִי, וְלָכוֹן אֵין לְהִתִּיר זֶה מְקוּם.

וּמ"ש בְּהִיתֵּר ב' לְסַמְוֵה עַל הַש"ף דְּבְּסַפֵּק אֶחָד בְּגוּפוֹ וְסַפֵּק אֶחָד בְּתַעְרוּבָתָּ מוֹתֵר בַּהַפּמ"מ בְּלֹא נוֹדַע וְהַמְנ"י מִתִּיר אִפִּי' בְּלֹא הַפּמ"מ, זֶה נִדְחָה נְמִי בַּמ"ש לְעֵיל פִּינּוֹן דְּבְּשֵׁר הָעֵגֶל עֲדִינּוֹ קֵיִים וְהַתַּעְרוּבָתָּ תְּלוּי בּוֹ.

וּמ"ש בְּהִיתֵּר ג' דְּהָיוּ ס"ס שְׂמָא מְלָגָה אוֹתָם אַחַר שְׂנוּדַע וְאִת"ל קוֹדֵם שְׂנוּדַע שְׂמָא אֵינָה טְרַפָּה וְהִכָּא לֹא נִחְשָׁב סְפֵק אֶחָד בְּגוּפוֹ וְסַפֵּק א' בְּתַעְרוּבָתָּ דְּהַסְפֵּק הָיוּ בְּגוּף אֶחָד אִם נִתְבַּטַּל מְקוֹדֵם וְכו'.

הִנֵּה בְּזָה תְּמָה אֲנִי עַל דְּבָרֵיהֶם דְּמָה בֵּין זֶה לְכָל הַתַּעְרוּבָתָּ דְּנִימָא כֵּן וְאִפִּי' אֵי נִימָא דְּהֵתָם מֵיָרִי בְּדְּבָרִים חֲשׁוּבִין שְׂאִינּוֹ בְּטָלִים דַּא"כ הָיוּ רַק סְפֵק דְרַבְּנָן לְהַקֵּל, וְעוֹד כָּאֵן נְמִי הָיוּ כֵּן דַּאִם מְלָגָם מְקוֹדֵם הָרִי הָיוּ בְּלִי הַפְרָשׁ כְּשְׂנוּדַע וְהָיוּ שׁוּב חֵהֵר"ל.

וְיָר מִן דִּין וּמִן דִּין בְּשַׁלְמָא אִם הֵינּוּ אוֹמְרִים דְּהַאִיסוּר נְהַפֵּף לְהִיתֵּר וּמוֹתֵר לְבַשְׁלָן יַחַד, הִי מְקוּם לְדְבָרֵינוּ לוֹמֵר דְּהַסְפֵּק הַשְּׁנִי נְמִי בְּגוּפוֹ שְׂמָא נִתְבַּטַּל וְנַעֲשֵׂה הִיתֵּר, אֲבָל אֲנִי קִי"ל דַּאִין הַאִיסוּר נְהַפֵּף לְהִיתֵּר וְהַאִיסוּר נִשְׂאָר אִיסוּר בְּכָל מְקוּם שְׁהוּא וְאִיסוּר לְבַשְׁלָן

יחד, וא"כ סוף סוף על כל הדרך דכנתא אין לנו צד להקל רק לומר שמה אינו זאת הטורפה, דאם היא הטורפה הי' אסורה אפילו לאחר הביטול, וא"כ הני ממש ספק אחד בגופו וספק אחד בתערובת ולכן אין נראין לי היתרים הללו.

רק מה שסמכו על הש"ך בסי' נו"ן להתיר בזה במקום הפ"מ במים בראש לומר נשחטה הותרה, ואף דכל האחרונים חולקים ואין ראוי להורות היתר לכחחלה, מ"מ בדיעבד פדאי הוא דלא למקדד עובדא, ואני מוסיף על דבריהם, דהנה ב' דינים הללו תלויין זה בזה, דלהסוברים דבידיעה תליא מלתא ובלא נודע לא חל הביטול יש לומר דה"ה בנולד ריעותא מחיים פיון דלא נודע עד אחר השחיטה הוי פלא נולד מחיים רק עתה ואמרין נשחטה הותרה, ואלו האוסרים דאפי' בכה"ג לא אמרינן נשחטה הותרה אף דלא נודע מחיים חוששין לדעת הסוברים דאין הידיעה גורמת רק גוף לידת הספק גורם הביטול וה"ה לחומרא הוי פו, ולכן נהי דאנו אזלינן הכא והכא לחומרא, אף פשוט דמנו ב' דינים הללו יחד מותר ממ"נ דאם בטר הידיעה אזלינן פיון דלא נודע לנו מחיים אמרינן נשחטה הותרה, ואם בלא הידיעה נמי נחשב נולד מחיים שוב הוי הביטול נמי אף דלא נודע, לכן בזה מותר ממ"נ פו נראה לי להחזיק הוראתם ולכן פיון דכבר פסקו פו אין לזוז מהוראתם והכל פשרים דברי ידיתם.

ועוד נראה לי להוסיף טעם בדבר דהרי לענין ספק אימתי נמלגו אם קודם שנודע או אח"כ ראוי לילך בטר חזקה דמעיקרא והשתא הוא דנמלגו ובשעת לידת הספק עדיין לא נמלגו פדדך פל חזקה דמעיקרא ובפרט התלוי במעשה ראוי לומר השתא הוא דנעשה ונשתנה לכך יפה התירו בזה: והנה חזר השואל והשיב לי ונה אשר השבתי לו.

הנה מכתבו קבלתי אמש סמוך לערב, והנה אם פי אני מוטרד מאוד בפרט סמוך לשבת אעפ"כ אמרתי להשיבו מיד אולי יהי שם עוד ידדי הרב החריף מו"ה בעריל מקאליש, והנה מ"ש ר"מ שפעת אין נ"מ בזה פיון דהעגל נמכר קודם שנולד הספק מאוד תמהתי אם יצאו הדברים מפיו, ונהרי עכ"פ הראש הוי קיים בעת לידת הספק דהרי פתחהו והי פו מים ומה לי פולו ומה לי פלגא או מיעוטו פל דיש בעולם ממנו ונ"מ לדין תורה שוב לא אמרינן סד"ר להקל.

ומה דהביא ר"מ ראי' מעירוב בספק טומאה דאף דהוי בדאורייתא אמרינן סד"ר להקל הנה מלבד דאף אם הנה פו לא הוי ראיה דיש לומר בתחומין הקילו פדמצינו פמה קולות בתחומין דהקילו יותר משאר דרבנן אף מלבד זה אחר המחילה טעה בזה ואין הדין פו ולא עיין בש"ס וש"ע סי' ת"ט שמבואר שם להיפוף בש"ס דף ל"ו ובמג"א ס"ק ט' דבעירוב בספק טורפה לא הוי עירוב.

והו אמת דגם דברי המג"א אינן מדוקדקים דנקט הטעם דבעינן סעודה הראויה לו מבע"י ובאמת הש"ס לא קאמר זה רק בעירוב בב' פפרות אחת טמאה ואחת טהורה פיון דעכ"פ חז יש פאן טהורה לכך הוצרך לטעם דבעינן סעודה הראויה לו מבע"י אכל בעירוב בכפר אחד ספק טמאה ספק טהורה בלא"ה לא הוי עירוב, פיון דהספק נולד בשל תורה.

ואפשר דגם המג"א מייירי בספק טורפה היינו באחת טורפה ואחת פשרה אז בעינן סעודה הראויה מבע"י אכל בחז ספק טורפה בלא"ה לא הוי עירוב פנ"ל. ואם פנת ר"מ בספק

אם נטמא מבע"י או בערב דבנה מהני העירוב, הנה בנה אין נ"מ בשל תורה דסוף סוף הכפר טמא, והו אמת אם היו נוגעין בו משקין בכפר זה ביום הוי נ"מ בשל תורה, אפשה בכה"ג באמת לא הוי עירוב והש"ס לא מיירי מזה רק כפשוטו דהספק על הכפר לבדו ובנה אין נ"מ לשל תורה רק לדרבנן, גם יש לומר אפילו הנה מזדמן פן הוי עירוב דהרי אין אנו דנין על הנוגע בכפר רק בגוף הכפר ובנה אין נ"מ בשל תורה, ואין העירוב תלוי במשקין הנוגעין בו רק בגוף הכפר ודו"ק ומ"ש ידידי הרב מו"ה בעריל ראי מחטה שנמצא בתבשיל דהחטה אסורה והתבשיל מותר בספק נתבקעה, הנה אינו דומה חומרא דחמץ דהוי במשהו לחומרא דשיניך בכל האיסורין דחומרא דמשהו לא החמירו בכה"ג, וכעין זה מפורש בש"ך סי' ק"י בדיני ס"ס לחלק בין גבינות של עכו"ם לדין בשנמ"ה דנה חומרא וזה מדינא פן ה"נ אינו דומה איסור משהו לדין ביטול דברים החשובין.

ומ"ש רי"מ ראי מספק ביצת גבלה אינה ראי דהתם הספק אינו רק על הביצה דהוי כגוף אחר דהרי מה"ט ביצת גבלה מותרת מן התורה וא"כ הוי פשני גופין ונחשב הביצה ענין בפ"ע ולא נחשב מצד אחר בא לו שהיא מדרבנן, רק כאלו הוי גופו ספק דרבנן והוי ספק אם היא ביצת גבלה או לא, אבל באבר מן הבהמה דהוי גוף אחד ממש כל דעדיין ישנו מגוף הבהמה בעין ואין נעשה דרבנן רק ע"י ביטול ודאי לא אמרינן סד"ר להקל, ומ"ש רי"מ על מ"ש דהוי ס"ס אולי פהסוכרים דבלא נודע עד שנעשה דרבנן נמי לא הוי ספיקא להקל וכתב רי"מ שלא ידע מי הם הפוסקים, הנה לחפש בספרים אין לי פנאי אבל הדבר מוכרע מן הש"ך בדיני ס"ס בס"ק י"ט ממה דהקשה על הרב מסי' קי"א משתי קדרות, ומה הקשה התם לא נולד הספק רק אחר שנעשה דרבנן דהרי הספק הוי לאיזה קדרה נפל וכל עוד שלא נפל לא הנה לנו ספק כלל וכשנפל כבר נעשה דרבנן. בע"כ דס"ל דאף בלא נודע רק אח"כ נמי לא הוי סד"ר להקל, גם אם לא הוי פוסקים דפליגי למה כתבו להקל רק בהפ"מ הי' ראוי להתיר אפילו בלי הפ"מ בע"כ דיש בנה פלוגתא המחמירין, ומה דהביא לי ראי דסברא שלי כתב הנו"ב מה"ק סי' ל"ב ביו"ד הנה נהגיתי מאוד שמצאתי לי רב לסייעני ואף דחזר בו אח"כ לדעתי תפוס לשון ראשון פי באמת אין זה ענין מטעם סתרי אהדדי וא"צ לראי' מבא לשאול עליו ועל חברו, רק הטעם הוי פך דרבנן לא הקלו בספק רק אם הספק הוי בגוף תקנתן אבל אם בתקנתן ליכא ספק רק הספק בגוף האיסור תורה, אז ספק תורה הוי פנדאי איסור תורה, וכמו דתקנו דנדאי איסור תורה אינו בטל פן תקנו בספק איסור תורה דנעשה כגופו של איסור ויש כאן בתערובת זה איסור תורה וכן מורה לשון הש"ך בדיני ס"ס בקצרה בדין י"ט ייע"ש בלשונו פן.

ובנה אזיל לי' נמי גושניית ידידי הרב מו"ה בעריל לדעת הזוהר הרקיע דבספק לא תקנו כלל, למה בספק איסור תורה ועל ידי גלגול נעשה דרבנן לא אמרינן פן, ולק"מ דהם לא תקנו בספק היינו בספק בגוף תקנתן אבל בספק תורה זה הוי כגופו של איסור והוי פנדאי איסור ואינו בטל רק בלא נודע עד אחר שנעשה דרבנן אז לא נעשה כגופו של איסור, ולא חל עליו שם איסור תורה מעולם אז דינו כדין ספק דרבנן וא"צ בנה לבא כלל לטעם סתרי אהדדי, וגם אין לו ענין למעשה דנוילנא דהתם לא הוי ההיתר מפת ביטול ברוב, רק מפת כל דפריש מרובא פריש, לכה אף דיש חצי השני מ"מ בחצי דפריש מקודם יש לומר בו כל דפריש וכו' אבל מה דאין לו היתר רק ע"י ביטול הוי ספק איסור

תורה פנדאי איסור תורה וכל דנתערב ספק איסור תורה אינו בטל פדין נדאי וכל עוד דינשו דבר בעולם דחל עליו שם איסור תורה נעשה כל הבהמה כגוף איסור תורה, דינענו שיש פאן בתערובת זה איסור תורה ואינו בטל, וז"ב לדעתי דאין להקל בדין זה קלל רק כמ"ש.

דברי ידידו הטורוד וכו': תשובה רנה לק"ק הרימלוב להרבני המופלג מו"ה מרדכי גינצבורג. הנה ע"ד שאלתו במעשה שבא לידו באשה שהי' לה ג' אונזות שחוטטים ומכרה אחת לאחר ושתיים נשארו בידה והמענים נשארו שלשתן בידה ואח"כ הרגישה שיש במענים של אונזא נקב בענין שהיא טרפה ולא נודע מאיזה אונזא, ועל זה רצה לסמוך על מה דמפניש בסי' ק"י סעיף זי"ן דבנאכל אחד קודם שנודע מותרין האחרים, אף חשש הרי לאדם אחד אסורים גם צריך לאכול ב' ב' וכאן ליכא רק שתיים מה יעשה ועל זה רצה לסמוך להוסיף עליהם ואח"כ פקפק בזה: תשובה הנה מה שנתן עצה לערבם באונזות אחרות אין דעתי נוטה לזה, כי לדעתי הוא בכלל אין מבטלין איסור לכתחלה, כיון דאסורין לאדם אחד וגם אסורין בלתי ב' ב' א"ו עדיין באיסורן הן עומדים והוי מבטל איסור והרי אף להוסיף איסור אסור לבטל האיסור ה"ה בזה.

ומה שהקשה על הש"ך שכתב דמייירי שאכלו קודם שנודע התערובת ובס"ק מ"ו כתב דלכך תולין משום דנתבטל מן התורה ומדרבנן אמרינן שאני אומר והקשה הרי הש"ך כתב בסי' ק"ט דבלא נודע לא בטל מן התורה ויפה העיר בזה.

אף מה שנלפע"ד לתרץ בסברא נכונה דהנה חזינו דלרבא יאוש שלא מדעת הוי יאוש ואמרינן מדהשתא ניחא ליה, ונהי דאנו קיי"ל פאבני דלא אמרינן מדהשתא ניחא ליה מ"מ מצינו בתרומה דמהני פלף אצל יפות והתוס' פתבו שנ דמילי דמצנה שאני והש"ך בסי' שנ"ח כתב דדוקא ביאוש דעתו נמי הוא בע"כ לא אמרינן מדהשתא ניחא ליה כו' אבל מה דהוא מרצונו אמרינן נמי מדהשתא ניחא לי וכו', וא"כ ה"נ לענין בפיטול איסורין נהי דאז לא נודע לו הפיטול מ"מ כשנודע לו ראוי לומר בזה מדהשתא ניחא לי מעיקרא נמי ניחא ליה והוי הפיטול כשעדיין לא נודע, אף יש לומר זה שאני דהתם מייירי בענין שאם הי' נעשה עתה פן ה"ה מועיל כגון ביאוש או בתרומה או הי' עתה מפריש פן בידיעתו הי' מועיל לכך חשבינן השע"ה שלא נודע פאלו הוא עתה שנודע לן והוי פאלו עתה נעשה פן בזה אמרינן מדהשתא ניחא ליה מעיקרא נמי ניחא ליה אבל בסי' ק"ו מייירי שפבר נתבטל כשנודע לו, וא"כ עתה אי אפשר שיבטל רו למפרע בזה ל"מ לומר מדהשתא ניחא ליה כיון דאם הי' נעשה עתה פן אינו בטל וכיון דעתה אי אפשר להתבטל לא חל למפרע וא"ש בסי' ק"ט.

אבל בסי' ק"י הרי עדיין הוא יבש ביבש וא"כ עדיין עתה הוא ראוי שיבטל ברוב ואם היו לפנינו הג' הי' גי עתה בטל מן התורה ואין הפניעה רק מצד אחר שאין הג' לפניו אבל אם היו הג' לפנינו או ה"ה נתערב פאן עוד אחת השתא הי' בטל ברוב וכיון דעתה נמי אפשר להתבטל ברוב אמרינן מדהשתא בטל וניחא ליה למפרע נמי ניחא ליה והוי בזה לא נודע כנודע לבטל למפרע וזה ברור מאוד בסברא הפוך בה והפוך בנ ובכשיטות יש לומר כך דמדכתב הש"ע לאכול ב' ב' מוכח דמייירי דהיו פשרות הרבה והאיסור הוא אחד וא"כ אפי' כשנפל אחד ליי עדיין יש רוב נגד האיסור וא"כ אמרינן ממ"נ אם האיסור

נפ אין צריק בייטויל ואם מן הקיטר נפל והאיסור נשאר הרי עדיין יש רוב נגדו ובטל מן התורה וכיין דמן התורה מותר רק מדרבנן אסור שוב אמרינן שאני אומר דהאיסור נפל, ולפ"ז בנדון דיין לטעם הראשון הנה שייך גם בזה שאני אומר והנה מותר להוסיף עליו לפי דעת ר"מ דלא שייך בזה אין מבטלין איסור לכתחלה אף לטעם השני בנדון זה דנשארו רק ב' א"כ אסורין מן התורה דלא שייך שאני אומר, ובנדאי אסור להוסיף עליו לבטל.

מיהו יש לומר פינן דאיסור זה דאין מבטלין איסור לכתחלה לרוב הפוסקים הני רק דרבנן א"כ הרי בדרבנן אמרינן שאני אומר ומותר להוסיף עליו ואם מוסיף עליו שוב הרי מן התורה בטל עתה ברוב רק מדרבנן אסור ואמרינן שאני אומר, ואף שפכתתי בפתח דברינו דגם זה בכלל אין מבטלין איסור לכתחלה מ"מ פינן דיש דיעות הסוברים דבחי לא שייך זה"ל ולצורך דעת הב"י דבלא נודע נמי בטל לי' כמ"ש הש"ך בס"ק ט בשמו ולכן נראה להקל בזה בדעת ר"מ להוסיף עליו ולבטלו.

מיהו מטעם אחר אין נראה לי עצה זו דנראה דלא הותר ב' ב' רק אם ישנו ממר שהי' בשעת נפילת האיסור ואז פינן דנהי דהיו בשעת נפילה האיסור ומ"מ חד הני דהיטר מהני לסייע לומר מדהוא דהיטר והוא נמי דהיטרא אבל מה שמוסיף עתה מחדש אחר שצאבד האיסור ונסתלק זה אינו ראיה למה שפכר הנה בתערובת עם האיסור, ותדע דאל"כ למה פתבו הפוסקים לאכול ב' ב' יאכו אחד ויקח מביתו אחד של היטר לאכול עמו ולמה משמע דמ התערובת בעינן שנים שנים ובע"כ דלא מהני רק אם אוכל מן התערובת פן וא"כ גם להוסיף עתה לא מהני לכן יפה מנע ר"מ מלהורות בזה היטר: והנה להסביר הסברא שלנו דלעיל ביותר נקל להבין, דהכל פה הוא דהיכא דאם הי' נעשה מעשה הביטול עתה כמו שנעשה אז כשלא נודע הי' עתה בטל ואין החסרון הביטולעמה כשנודע מגופו ולא מצד הדין רק מצד אחר שניטל אחד, בזה נחשב המעשה הנעשה אז קודם שנודע כאלו נעשה עתה ואמרינן פינן דנודע חל הביטול למפרע וזה הדין דסי' ק"ט, אבל אם הי' נעשה הביטול מאז עתה כשנודע לא הי' מועיל מצד ריעותא בגופו ומצד הדין גופא דלא שייך בגופו ביטול בזה לא מהני ביטול למפרע פינן דלא נודע והיינו הדין דסי' ק"י דהרי עתה הוא מעורב במקודם הידיעה ומ"מ אינו בטל מצד גופו דנתבשל ומצד הדין דלח בלח אינו בטל לא מהני הביטול למפרע פינן דלא נודע.

ודו"ק היטב. ידידו וכו': תשובה רנו לק"ק אוהריוב להרבני מו"ה חיים צבי נ"י.

הנה מה שהקשה על הרש"ל הובא בט"ז סי' מ"ד ס"ק ד' דלדעת רש"ל פינן דבלבון הוא בחוץ א"כ גם בריאה טרפה ומהו פריף הש"ס ונהרי מוגלא וכו'. הנה באמת לא ידעתי מאי קא קשיא לי דאטו פונת המהרש"ל שיהי' גם בחוץ, הפונה הני רק דהני פעין בועה בולטת לחוץ ומ"מ העור שלמעלה קיים ויפה וא"כ בריאה פשר בועה יחידית ובכוליא פסול.

ומה שהקשה על הכו"פ סי' ק"ג ס"ק ה' שכתב דאף למ"ד נטל"פ אסור מודה בשני נטל"פ דמותר, והקשית דא"כ מה הקשו התוס' בע"ז דף ל"ו לשמואל מהו קאמר הש"ס דבש למאי נחוש לה אי משום גיעולי נכרים נטל"פ היא ונהרי תנא דמתניתין אוסר

נטל"פ ומה הקשו הרי יש לומר דשמואל מפרש דדבש היינו משקה הנעשה מדבש דהוי שני נטל"פ עכ"ד.

הנה גם זה לק"מ דא"כ תקשה למה מנה המשנה דבש רק בהני דאלו מותרין הו"ל לממני גם דבש בהדי דאסורין ובדבש ממש, והוי לי' לחלק בדבש גופו בין גוף הדבש ובין משקה הנעשה מדבש כיון דמוכח מן הש"ס דלולי דנטל"פ מותר יש בדבש חשש גיעולי נכרים רק דנטל"פ מותר וא"כ כיון דבחד נטל"פ אסור הוי ליה לממני גם בין האסורין.

הן אמת דלפ"ז תקשה להסוברים ביו"ד סי' ק"ג דבדבש ממש הוי לשבח קשה נמי כן. ואפשר דלא פליגו רק בבשר ממש בזה מחלקים בין דבש למשקה הנעשה מדבש, אבל גיעולי נכרים מודים כיון דהוי רק פלוע בקדרה אפי' בדבש ממש הוי לפגם, אף א"כ תקשי קושיות על הכו"פ אף אין זה דרך קושיא על פלפול, ויש לומר דבאמת יתורץ בזה קושיות התוס' ומה בכך.

ומה שהקשה להסוברים דהיכי דמשהו אסור גם נטל"פ אסור ומה ראיה מביא הך מ"ד דנטל"פ אסור מגיעולי מדין הרי יש לומר דהוי הגעלה בשביל אסורין דאסרי במשהו, ופלפל בזה אי חיישינו למיעוטא מדרבנן או מן התורה.

הנה לא ידעתי מאי קושיא לך מי יתן ותודיעני איזה דבר האסור מן התורה במשהו הרי הוי הפל מדרבנן ומן התורה פל האסורין בטלין רק לר"י דס"ל מין במינו לא בטל, והרי מאן דאמר נטל"פ אסור יש לומר דס"ל כרבנן דמין במינו בטל, ובפרט דר"מ הוא דאית לי' נטל"פ אסור והוא בר פלוגתא דר"י, ועוד אפי' הסוברים דהיכי דמשהו אסור נטל"פ נמי אסור זה הוי רק בדבר שאינו תלוי במין במינו דוקא אבל דבר דעיקר אסורו הוי במשהו הוי רק מפח דהוי מין במינו יש לומר דלדידן' מודה בנטל"פ דלא הוי מין במינו כיון דזה לשבח וזה לפגם הוי כאינו מינו ומודה דנטל"פ מותר אם מותר בכל התורה ודו"ק.

זו"ז אין להאריך וכו': והנה יש לומר ע"ד פלפול מה דלא דחה הש"ס דיש לומר דגיעולי מדין הוי עבור מין במינו למ"ד מין במינו לא בטל, והוא דהרי הקשה הרמב"ן למה לי גיעולי מדין הרי הותר להם אפילו פתלי דחזירי אף נהי דאשתיי שגל דידהו שגל דידן לא אשתיי, וא"כ ה"א לענן התערובת שמבשלין בהכלים הללו דהתבשיל הוי שגל דידן וזה לא אשתיי, ובפרט להסוברים חנ"נ מן התורה וא"כ ההיתר נעשה אסור והוי שגל דידן, ולפ"ז הנה הטעם מה דדשיל"מ אינו בטל במינו ובאינו מינו בטל פתבו הפוסקים הטעם מפח דבמינו נקרא ההיתר על שם האסור אבל באינו מינו לא נקרא ההיתר ע"ש האסור ייע"ש ולפ"ז יש לומר ה"א להיפוך אם הוי מין באינו מינו א"כ נקרא האסור על אינו מינו והוי שגל דידן ושגל דידן לא אשתיי, אבל אם הוי מין במינו א"כ נקרא האסור על שם גוף האסור וגוף האסור הוי שגל דידהו ומותר ודו"ק.

כן הי' נראה לומר מיהו לומר בזה דבר חדש דנהי דשגל דידהו אשתיי מ"מ ע"י תערובת מאכל ישראל יהי נאסר דהוי שגל דידן אי אפשר לומר כן, דא"כ תקשה בבציא דאברי בשר נחירה שהכניסו לארץ מהו ופריה השתא פתלי דחזירי הותר וכו' ומהו פריה גימא דנ"מ לענן התערובת שנתערב באברי בשר נחירה וכו'.

מיהו זה טעות דהרי קושנית הש"ס הוי להס"ד דלא ידע מהו סבא דשלל דינו לא אשתי, ולפי מה דמחדש דשלל דינו לא אשתי בלא"ה א"ש לכך יש מקום לומר פן ודו"ק: הנה חזר השואל והשיב לו ונה אשר השבתי לו.

הנה מה שהקשה על המהרש"ל במכתבו הראשון. והנה שם קצתי ובאתי רק פננת מוגלא דהפננה פבועה הבולטת והנה זה אמת גמור ברש"י שם ד"ה מוגלא ובד"ה ופסול בכוליא וכן מוכח בש"ס דף מ"ח דמיירי בכה"ג, וכעת אבאר יותר פי לא דקדק פלל פי הרש"ל מיירי בלקותא ובזה ס"ל דלא חמיר מריאה והפסול פסול בזה ובזה אבל במוגלא מודה דכשר בריאה ופסול בפוליא והוא ש"ס מפנרש לעיל דף מ"ח, א"כ הרש"ל דקאמר דבלקותא לא חמיר כוליא מריאה, בע"כ לקותא לחוד ומוגלא לחוד, וא"כ מה זה שאמרת דבני מערבא לשטתם דקאמרי והוא שגייע למקום חריץ הם מיירי בלקותא, ובזה שנה ריאה לכוליא לדעת הרש"ל אבל במוגלא אינו שנה וכשר בריאה ופסול בכוליא.

רק זה היל' לה להקשות דאיך כתב הרש"ל דלא מצינו שיהי' חמור כוליא מריאה, ודרי חמור לענין מוגלא, אף פל זה פבר העיר התב"ש בסי' מ"ג ייע"ש, גם בלא זה קשה לי על גוף הש"ס דפריה ודרי מוגלא ופרש"י דאמרינן בר"פ וכו' ומוקמינן בכוליא ומה קשיא דרי תירוץ זה אמרינן שם למ"ד חסרון בפנים לא שמיה חסרון, ודרי בזה הוי פלוגתא בש"ס ויש דס"ל חסרון בפנים הוי חסרון וא"כ דלמא גם במערבא סברי פן ומיירי בריאה ומה קושיא וצ"ע.

ואין הפנאי גורם פעת לענין בזה, ועכ"פ הבט מה שכתבת במכתבך דהרי הרש"ל מדמה זה לריאה, ובריאה חסרון בפנים לא הוי חסרון, הנה הרפכת שני ענינים אני פכתתי במוגלא והרש"ל בלקותא וס"ל דבלקותא שנה ריאה לכוליא ובמוגלא יש חילוק, ומה שקשה עליו א"כ מוגלא יוכיח זה פבר הרגישו בו מחברים הנ"ל: ומ"ש לתמוה על הכו"פ שכתב דב' נטל"פ הוי פסרוחה מעיקרא ותמהת דהרי סרוחה מעיקרא פרש"י שהיתה סרוחה קודם שנאסרה משום גבלה.

והנה בזה פשע מאוד מה שתלה ההעלמה בי, דרי על זה יש לו לתמוה על הכו"פ לא עלי אטו מוכרח אני להשיג ולחקור על דבריו אני לא באתי רק ליישב מה שהקשית עליו אבל על שאר הענינים אין עלי אחריות דברי הפוסקים.

ובאמת גברא רבא אמר מלתא לא תחייכו עלה דכוננתו רק לדמיון דהוי ס"ד פנין דר"מ אוסר נטל"פ א"כ אין חילוק בין הרבה או מעט לכך אמר דהרי חזינו דלאו פכל ענין אוסר ר"מ דהרי בסרוחה מעיקרא מודה א"כ יש לומר ה"ה נמי בשני נטל"פ מודה.

ולמעמיק דברי יותר יש לומר עפ"י דעת רבנו יונה שהביא הרא"ש והאחרונים דגבלה עצמה דנשתנה לדבר המותר מותר ענין במג"א סי' רט"ז וחזק יעקב ה"פ סי' תס"ז וחזיבורי ספר החיים וחזיבורי מי נדה בק"א סי' ק"ץ וכמה דוכתא, וא"כ יש לומר דמה דאוסר ר"מ נטל"פ היינו בחד נטל"פ פנין דלא איקלש ליה איסורי ונהי דהוי לפגם מ"מ נרגש בו טעם הראשון עדיין לא נחשב נשתנה ולכך נשאר באיסורו, אבל אם הוי ב' נטל"פ פנין דאיקלש לי' טובא האיסור פועל דאמרינן בנ"ט בר נ"ט דהיתרא דאיקלש לי' איסורא ונהי פמאן דליתא פן ה"נ אפי' באיסור אם הוי ב' נטל"פ הוי פמאן דליתא וכאלו

נשמתנה לענין חדש והוי כדבר חדש ממש, ונהי דנשמתנה לדבר המותר ביאר הח"י סי' תס"ז דבעינו שנשמתנה לדבר שהוא כבר מותר בעולם אבל אם לא נשמתנה לדבר המותר מכבר אף דהוי ענין חדש לא חזר להיתרו כמו חלב לס"ד דש"ס עיין שם בח"י על זה פתב הכו"פ שפיר דכאן שאני פיו דנשמתנה לדבר חדש שוב הוי סרוחה מעיקרא וגם אפי' החולקים על רבינו יונה בנשמתנה, מודים בזה פיו דעכ"פ הוי נשמתנה לענין חדש שוב מהני הפגם דלפי מה שנתחדש עכשיו הוי סרוחה מעיקרא כן נראה להמליץ הצדיק דמעיקרא ודו"ק: תשובה רנו לס"י ק"י.

להרב מו"ה ליבוש אייטינגער אבד"ק ליטנאוויץ. הנה מה שרצה רו"מ להכריע בין החרים הגדולים שהובא בבית הלל ובפר"ח בנדון חצי צלע שנפרש מן הקבוע ונחציו נשאר במקום הקביעות, והביא רו"מ להכריע פדעת הפר"ח מדברי הרשב"א הובא בשיטה מקובצת דפ"ק דב"ב גבי נפל הפותל המקום ואבנים של שניהם אפילו פינו חז מינייהו והקשה הרשב"א פיו דהמקום שלו א"כ הוי גם אבנים שלו, דהוי כדבר של ראובן שנפל לחצרו של שמעון ותירץ הרשב"א פיו דהמקום גופו אינו שלו רק בתורת ספק וגם לא נודע הספק תחלה על המקום רק על האבנים והמקום ביחד לכה אין אומרים בזה המע"ה, וכתברו"מ דגם בזה הוי כן פיו דהקביעות הנשארו אינו אסור רק מפח ספק וכיון דלא נודע הספק עד שפירש השני לכה אף דהקביעות נשאר באיסורו מ"מ על זה שפירש אמרינו כל דפריש מרובא פריש עכ"ד, והנה ידי אחר המחילה מפנו אלף פעמים אורייתא היא דקמתתא לי דשאני אומר דנשבתבש מאוד לומר פהאי מלתא דמביא לידי גיחוח, דאין לו דמיון כלל, דהרי עיקר מחלוקת הגאונים הוא רק מפח סתרי אהדדי, דנדאי אם היו פמה בהמות כולן פירשו אף דכמה נשארו בקביעותם אותם שפירשו מותרין ואין מחלוקת בדבר רק עיקר המחלוקת אם צלע אחד פירש וצלע אחד נשאר דבזה פיו דאי אפשר להיות שצלע אחד יהי טרפה וצלע אחד כשר, וא"כ איך נימא דהצלע הנשארו אסורה שמה היא מטרפה וצלע הנפרש נאמר שהיא מפשרה מפח דאמרינו כל דפריש מרובא פריש והיא מן הכשרה וזה סתרי אהדדי דאם צלע שבחויז כשרה בע"כ גם שבפנים כשרה ואי אפשר לחלק, ואם צלע דבפנים אסורה שמה מטרפה היא א"כ גם מה שבחויז אסורה וא"כ סתרי אהדדי, ואי אפשר לחלק, וא"כ מה דמיון זה להתם דהתם לא סתרי אהדדי דאפשר לומר דהמקום יהי של שמעון והאבנים של ראובן דקנה זה מזה או דאחד לבד בנאו, וגם אפשר דהמקום של אחד והפותל בשותפות או להיפוף, וכיון דאין זה סותר את זה ואינו תלוי זה בזה לכה דייגין כל חד כפי דינו, ועוד דהתם אדרבא נשאר הדין בשנה דהמקום והאבנים של שניהם אבל כאן יהי להיפוף דחלק זה אסור וחלק זה מותר לכה דמיון שלו לא נהיר ולא צהיר, ובחיבורי מי נדה ברפ"ק שם הבאתי ראי' מדברי הרשב"א שם שפיר הבאתי ראי' לדין זה ושם ביארתי הדבר על נכון בעזה"י.

וגוף דברי הרשב"א צ"ע קצת כי מה בכך דהמקום שלו אפי' פיון לרשותו ממש נמי הוי של שניהם דדבר דהוי מתחלה בחזקת שותפיו, אפילו הוא אח"כ ברשות אחד עדיין הוא ברשות שניהם כמ"ש בחו"מ סי' צ"ג.

ומה דמיון הוא לאם דבר של ראובן נפל לתצרו של שמעון דלא הוי ברשות שניהם מעולם ולכך בזה רשות משנה, אבל דבר דהוי תחלה ברשות שניהם אין הרשות משנה דידו כי שנתפסו וצ"ע ואין פנאי להאריך בזה אולי יזכירי ה' בזמן אחר לפרש בזה יותר.

דברי ידו הטרוד וכו': תשובה רנח לק"ק ליטנאוויץ להרב דשם. הנה ע"ד שהקשה על מה דקאמר הש"ס בפ"ק דר"ה דף י"ג ובמנחות דאין ביולה בדבר יבש והוקשה לו מן המשנה דאין המדומע מדמע אלא לפי חשבון נהרי קי"ל אין ביולה.

הנה כמדומה לי שדברתי מזה באיזה מקום פעת נשפח ממנו, וכעת נראה לי כף דהנה ידידי העלה את המדומה כי לא דמי זה לזה כלל, דהתם מיירי לפרוש מן החדש על הישן או להיפוך בזה בעיני ביולה ממש אבל לבטל ברוב לא בעיני ביולה, דאפי' אם חתיכה אחת בבית וב' בעליה אם נודע לנו בין שניהם ספק איזה מותר ואיזה אסור בטלין ברוב ולא בעיני ביולה, ונהרי חתיכת איסור שנתערבה בכמה היתר אף דידוע הטרפות בפ"ע מונח בכל מקום שהוא מ"מ כל דאין ניכר לנו בטלין ברוב או בסמ"ך באינו מינו וכן בע"ח לולי דחשיבו הוי בטלין ונשחטו בטלין אף דהטרפה מונח בפ"ע בכל מקום שהיא, וכן אמרינו בזבחים הפגול והנוטר והטמא שבלול זה בזה ואכלו פטור אי אפשר שלא ירבה אחד על חברו ובטל ברוב ונהרי מ"מ המיעוט מונח בפ"ע ומ"מ בטל דכן גזרה התורה, ובאיסור והיתר מותר לאכול הכל וא"כ ה"ה לענין של פסח הוי פן, וא"כ ה"ה לענין המדומע מיירי בענין שהיו רוב מהחולין ומיעוט מן התורה הוא בטל ברוב או בסמ"ך רק מדרבנן הוא דאסור וא"כ שוב אף שגפול ממנו למקום אחר הוי רק ספק דרבנן ולכך הוי לקולא לכך בזה אמרינו יש ביולה ובזה הוי יש ביולה לחומרא, דאם הוי אמרינו אין ביולה אדרבא הי' מותר לגמרי דהוי תלינו דמההיתר נפל פינו דהוי ספק דרבנן, ולכך אדרבא לחומרא חיישינו ליש ביולה, ולכך עכ"פ אינו מדמע רק לפי חשבון מפח ממ"נ דאם יש ביולה די לפי חשבון ואם אין ביולה מותר לגמרי, ואפי' אם יהי' דחשק לומר דהמשנה דאין המדומע מיירי בענין דהוי רוב היתר מ"מ יהי' א"ש פינו דבכל דבר אזלינו בטר חזקה וא"כ בשלמא לענין לתרום מן החדש על החדש דהטביל הוי ליה חזקת איסור לא מהני לפטרו רק בודאי ולא בספק ולכך בזה חיישינו לאין ביולה בדבר יבש אבל אם נפל מן המדומע להיתר, פינו דההיתר יש לו חזקת היתר לכך לא אסרינו לי' מספק ומוקמינו לי' אחזקת היתר ויש ביולה, וכעין זה אמרינו בחולין בפ' הזרוע דקמה בחזקת חיובא קיימא ופרה בחזקת פטורה קיימא, ומ"מ לפי חשבון אוסר דלהתיר לגמרי אי אפשר דהוי ס"ס דלמא יש ביולה ודלמא פולו מן האיסור נפל אבל יותר מן לפי ערה מותר דבזה אזלינו בטר חזקת היתר, ואף דהתוס' ביבמות דף פ"ב כתבו פינו דלהם אין להם חזקת היתר לא מוקמינו בחזקת היתר יש לחלק דהתם כל סאה הנה עומד בפ"ע והנה ניכר האיסור בפ"ע לכך לא נחשב החזקת היתר אבל במדומע שהוא עצמו הנה לו חזקת היתר בתחלה, וכינון דאין האיסור עומד בפ"ע רק נתערב בהיתר.

לא אזלינו בתרי' רק בטר חזקת היתר ועוד לענין יש ביולה הרי לר"ש שזורי ס"ל דיש ביולה לכך אפי' לרבנן דס"ל אין ביולה מספק היינו רק היכי דאתחזק איסורא אבל כל

דליפא חזקת איסור אף דליפא נמי חזקת היתר אלימתא מודים דיש ביליה, רק נגד חזקת איסור אמרינו אין ביליה.

ודו"ק היטב פי קצרתיו והוא פלל נכון בעזה"י: תשובה רנט להרב מו"ה אברהם שמואל הלוי הורוויץ אב"ד דק"ק בוזנאב. הנה ע"ד שאלתו ונ"ל הנה נשאלתי פ"ק שפתחו התנור בש"ק בפוקר ואח"כ העמידו לתוף התנור קדרה עם מעט חלב וחרו וסתמו עם הדף של תנור ואחר ערף חצי שעה או שעה הוציאו משם הקדרה עם החלב והצאלינט טאפ הנה פתוח, ובשעת הוצאות הקדרה חלב היתה עדיין קרה והתרתי הפל ע"פ דברי המג"א סי' תמ"ז שהטמנה לשעה ולשתיים אינו אוסר בו ריח וכו'.

ומענה בפני המערער שעלי בזה שהי' לי להתיר רק החלב ולא הקדרה של החלב יען שהחלב היתה צוננת והפסק הקדרה מועיל לגבה שלא יאסר החלב בריח בהטמנה לשעה אבל הקדרה של חלב הי' לי לאסור מחמת שאין פנגדה הפסק והצאלינט הנה לו ריח חזק שהיה טמון מאתמול עכ"ל בשאלתו והנה העתקתי זה מפני המערערים ונוקפים.

והנה מתחלה נדבר דרך קצרה מגוף הדין הנה נדאי יפה הורה וכן היתי מורה וכו' אם הי' בא לידי וכן יורה כל יודעי דת ודין מתרי טעמי. אחד הנה גוף דברי המג"א שהחמיר בצאלינט אינו מוסכם עיין בחק יעלב שכתב שם שהמג"א לשטתו אגיל שמחמיר בתנור קטן וסתום אבל פבר נהגו להקל אפי' בתנור סתום ייע"ש הרי שהעיד שהמנהג להקל אפי' בתנור סתום ולפ"ז גם בצאלינט יש להקל ייע"ש ואין אחר עדות הח"י פלום על המנהג, ואף דהח"י לא התיר רק בהפסק מרובה מ"מ לא גרע באם פבר התיר בדיעבד דהוי הוראה מאם הוי הפ"מ דמותר לכתחלה והפלל כל דבהפ"מ מותר לכתחלה אם פבר הורה קם הוראתו אף דאינו הפ"מ וז"ב.

ואין לומר דנוקא לחזור ולפלנט דרך ריח אין לכלי אבל לפלנט דרך בישול יש ריח גם לכלי לזה הוכחתי מרש"י דזה אינו ודו"ק ומלבד זה הוי פאן טעות יותר שהמערערים באו לערער וטח עיניהם מראות גוף הדין במקומו בסי' ק"ח בהג"ה ובש"ך ס"ק י"א פי לא שייך ריח בכלי שיחזור ויפלנט לאוכל ייע"ש והנה מבואר דאין פלי נאסר ע"י ריח, מיהו אם הנה החלב נאסר ממילא הוי נעשה נבלה ואז הוי הקדרה אסורה שבלעה מן הבעין חלב אף כינון שהחלב מותר שוב אין הקדרה נאסרת רק מן הריח וריח לא שייך בכלי, והנה דין זה מוכרח מן הש"ס פ"ק כ"צ דמפונש שם למ"ד ריחא לאו מלתא מותר בפת חמה ורחבית מגופה, ומ"ט לא נימא כינון דהיינו הנה פבוש מעת לעת בכלי ויותר ועדיין הוא שם א"כ בלע הפלי מן היינו ושוב יאסר הפת דבלע מן הפלי ע"י ריח שלו ובע"כ מוכח דאין שייך ריח בכלי להפליט וה"ה להבליע, וראי' לזה מפרש"י שם ד"ה אמר לה רב דכ"ע ריחא מלתא וטעמא דר"י דפת צוננת ורחבית מגופה הוא ולא עייל בה ריחא וכו' והנה מ"ש רש"י משום דפת צוננת ורחבית מגופה בע"כ הוי הפונה או קתני או צוננת או מגופה והוי נ"ו מחלקת דאי בתרנוניהו אף לכ"ע שרי ובע"כ דאו או קתני או צוננת או מגופה והנה מ"ש דאין הריח נכנס בה אין לו הבנה דלהיפוך הוי לי לומר אין הריח יוצא ממנו דהרי עיקר הוי בשביל הריח היוצא מן היינו לפת ובע"כ הפונה פ"ד דלא הוי די לפרש דאין הריח יוצא ממנו דאפתי יהי' נאסר מן החביות דהוי בו טעם יין והוא מגולה לכו' פירש דלכלי אין הריח של הפת נכנס לחבית להיות מושך ממנו הריח

לחזור לפת דהרי בצוננת לכ"ע שרי ועיקר הקשש הוי בשביל פת חמה דיש לו ריח ונכנס לחבית ומושף האיסור אליו ובמגופה אין הריח נכנס בחביות כלל לחזור אליו ומוכח דאין דרף ריח לכנוס לכלי פלל וא"י לכנוס בו וממילא דאינו נאסר מפח הריח ונה פרוור ולכה ודאי יפה הורה דהקדמה מותרת.

והנה מעשה נבא לדבריו, הנה מ"ש דאף להמג"א נמי אינו אסור רק בהיו שניהם טמונים אבל פאן נהי דהצאלינט הנה טמון מאתמול מ"מ החלב הוי רק לשעה. הנה לכאורה מוכח מן הש"ס להיפוך דהרי אמרינו למ"ד בש"ס ריחא מלתא בפת חמה ורחביות פתוחה אסורה לכ"ע, הרי כל דהאחד חם ויש לו ריח אף דהשני צונן כל שהוא פתוח אסור וא"כ ה"ה לדידן היכי דיש לו ריח ונהי ריחא מלתא אז פשהאחד יש לו ריח חזק אסור אף דהשני הוא צונן מיהו פד דייקינן יפה אמר דלענן ריחא מלתא חמור יותר אם ההיתר יש לו ריח מן האיסור אם יש לו ריח וכדמוכח מלשון הרמ"א סי' ק"ח שכתב וכ"ש אם ההיתר דבר חריף וביותר בח"י שהיקל לגמרי באם האיסור דבר חריף ואינו אסור רק אם ההיתר דבר חריף יע"ש א"כ ה"נ בפת חמה ורחביות פתוחה של תרומה ההיתר יש לו ריח לכה אסור אף דהאיסור צונן משא"כ בזה נגד החלב הוי הבשר האיסור והאיסור יש לו ריח ולא ההיתר לא משגיחין בזה, ובזה יש לומר מה דנקט במשנה דהרודה פת חמה ונתנו ע"פ חביות יין של תרומה ולמה לא נקט להיפוך הרודה פת של תרומה ונתנו ע"פ חביות יין של חולין אם נאסר היין מן הפת, הו אמת דיש לדחוק ולומר בשביל חלוקו דר' יוסי דמחלק בין חטין לשעורים נקט כן.

אבל לפי הנ"ל א"ש יותר פינן דהם פליגי בפת חמה ורחביות מגופה א"כ תינח באם הפת מותר מהני לו הריח להיות נאסר מן היין אבל אם הפת הוא האיסור אף דהוא חם ויש לו ריח מותר לכ"ע ולכה לא נקט הפלוגתא בזה.

והנה לפ"ז ה"י נראה להיפוך דלהחוששים לדעת המג"א ה"י להם לאסור הבשר מן החלב פינן דהבשר הוי ההיתר ויש לו ריח שהי' טמון מע"ש נאסר הוא מן החלב אף שהוא צונן דהרי לדברי המג"א בזה ריחא מלתא ונהי פת חמה ורחביות פתוחה דהפת אסור ועכ"פ ה"י להם לאסור הקדרות של בשר, ותמה אני על השוטים המתמירין לאסור הפלים של החלב ולהיפוך של בשר ה"י להם לאסור.

מיהו לדינא כפר כתבתי דכבר העיד הח"י דהמנהג להקל ולפ"ז אפ"י בצאלינט מותר ומכ"ש הקדרות ודאי דמותרין פנ"ל דקדורה לבדה אינה נאסרת בריח. והנה בהיותי בזה פמו רגע עלה בלבי איזה רעיונות בזה לא אמנע מלהודיע להם דקשה לי מהו פריף הש"ס למ"ד ריחא לאו מלתא מאין צולין ב' פסחים פאחד וכו', וקשה הרי קיי"ל דזוז"ג מותר, ולא דנקא באיסורי הנאה רק אפ"י באיסורי אכילה פגון בהמה שנתפטמה באיסור, וכשרה שינקה מן הטרפה, ובתוס' חולין פרק בהמה המקשה גבי מהו לגמנע חלב יע"ש, וא"כ ה"א נמי מאי פריף ללוי דלמא פננת לוי דלכה ריחא לאו מלתא מפח דהוי זוז"ג דהרי אין הריח רק מפח התנור והחום ונהי זוז"ג האש והתנור עם הבשר, ואינו דומה ממש הנפלט רק ע"י רותחין דשם גוף הטעם יש בו אפ"י בצונן הוי טעמו בו, רק להפליט ולהבליע הוי רק ע"י רותחין, לכן אין זה בכלל זוז"ג, אבל בריח הרי בצונן אין לו ריח רק ע"י החום והתנור נעשה ריח ונהי זה גופו ענן חדש לכה הוי זוז"ג לכה

מותר, וא"כ לא מבעיא אי נימא דדין פסח שלא למנויו הוי פדין הקדש ודאי דלא קשה דהרי מפורש בש"ס דף כ"ג דבהקדש כל זוזי אסור, ואפ"י גם אי נימא דשלא למנויו אין לו דין הקדש, אפתי קשה הרי דין זוזי הוי פלוגתא דתנאי ונימא דההוה ברייתא אתיא כמ"ד זוזי אסור, אבל לדידן דקיי"ל זוזי אסור הוי ריחא לאו מלתא.

כן יש לעורר קצת ואין עת האסור פה לעינינו בזה ולא פתבתי רק דרף הערה היות כי עלה על רעיוני לא אמנע מלהודיעם זו"ז. אין להאריף והדין דין אמת פאשר הורה ר"מ וה' ישפוט שלום לו ולא יעלה עליו מקניאים וישב בשלוח והשקט פנפש ידיד לאוהבי התורה: והנה עוד קשה לי מהו פריף שם בשתי קדרות ס"ד הרי בסוף פ"ב דפסחים אמר הש"ס על הברייתא דצלאו ואח"כ בשלוח הא מני ר' יוסי הוא משמע דלרבנן צלאו ואח"כ בשלוח לאו ביטול הוא ומותר לאכלו וא"כ נימא דגם ר' ירמיה ולוי יסברו כן דלרבנן מותר צלאו ואח"כ בשלוח וא"כ יש לומר פונתו בצלאם ואח"כ בשלוח בב' קדרות ואתיא כרבנן דס"ל דליכא אסור בכה"ג או יש לומר בצלאם ואח"כ בצלי קדר דלכ"ע אין אסור בדיעבד בלי מים ואין לומר דלכתחלה עכ"פ אסור דבזה קשה ממ"נ אם משמע ליה לפירש דההוה אין צולין ב' פסחים פאחד היינו לכתחלה בלא"ה לק"מ דלמא לא קאמר לוי דריחא לאו מלתא דנאקא בדיעבד ולא לכתחלה, ואם משמע ליה דההוה אין צולין ב' פסחים פאחד הוי אפילו לענין דיעבד וקשיא ליה מדיעבד בזה שפיר מתרין דמייירי בב' קדרות ובצלאן ואח"כ בשלוח או בצלי קדר בזה הוי מותר בדיעבד ומשום אחלופי אסור ומהו פריף וצ"ע פעת.

ויותר אין להאריף מתמת טרדה. ידידו וכו': תשובה רס להרב מו"ה אשר בראנשטין אב"ד דק"ק פילווריק.

הנה ע"ד מכתבו נדון מה שהרגיש על דברי הש"ף בסי' ק"ב ס"ק ח' בכלי אסור שנתערב בכלי היתר דצריף שישקא אותם עד שלא יהיו בני יומן דהוי דשיל"מ, והנה מה שהקשה ר"מ הגאון מוהר"ר עקיבא איגר שתמה על הש"ף דהרי אב"י דמותר הוי נמי מטעם ביטול ולכך בעינן רוב היתר בפוגם קצת א"כ מה לי ביטול זה או זה.

ורו"מ תמה עליו דהרי בנתבשל במקצת פלי נמי מותר באב"י ונהרי בביתול במקצת פלי צריף ששים נגד כל הפלי ואין בביתול במקצת פלי ס' נגד כל הפלי ומוכח דלא הוי מטעם ביטול, והנה זה הוי אפשר ליישב דיש לומר פיון דמה דצריף ס' נגד כל הפלי הוי רק ספק שמה מפעפע בכל הפלי פידוע, וא"כ יש לומר באב"י הולכין בספקא לקולא לקה מותר התבשיל, מיהו בלא"ה לא קשה קושיות הגאון הנ"ל, ונדא דיש לומר דמה דבפוגם בעינן רוב היתר ומטעם ביטול, הוי רק מדרבנן ולא מן התורה, וא"כ ראוי להמתין עד שלא יהי כן יומו לצאת מאיסור תורה, גם יש לומר דמה דבעינן רוב היתר בפוגם קצת הוי רק באם האיסור בעין אבל בקדרה דאין האיסור בעין לא הוי מטעם ביטול פלל.

וגם אפי' אם נודה לו דהוי מטעם ביטול אין הענינים שונים דבנ"ט לשבח אף דהוא בטל מ"מ אין האיסור נהפך להיתר רק האיסור הוא באיסורו רק על כל משהו ומשהו אמרינן זהו ההיתר, ולכך בזה שייף לומר עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר דעכ"פ יאכל האיסור ג"כ ונהרי הוא באיסורו, אבל בפוגם אף אם הוי מטעם ביטול מ"מ יש לומר בזה

פינון דבלא"ה הוא פגום אז ע"י הביטול ברוב נהפך הוא עצמו להיתר ולא שינוי לומר עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר דגם עתה ע"י הביטול אוכלו בהיתר ממש וזה נכון.

מיהו העיקר נראה לי דבקדירה ודאי ההיתר באב"י מפאת עצמו לא מפח ביטול דבפשיטות אחז"ל לא אסרה התורה אלא קדירה ב"י מוכח דבאב"י אין בו איסור פלל וז"ב לדעתו, ומה שהקשה ר"מ על הש"ך למה בתחב פה לקדירה אם יש בו ס' מותר למה לא תאסר הקדירה לשהותה עכ"פ מעת לעת, הנה זה לק"מ דהעיקר הוי דדבר הנמשך ממנו האיסור אם הוא דשיל"מ או לא.

ולכך הש"ך מייירי בקדירה וכלי שנתערב בכלים בזה פינון דעיקר איסורו הוי מפח הכלי לכה בזה נחשב דשיל"מ פינון דכלי אפשיך לשהותו מעת לעת אבל בתבשיל בקדירה נפל לתוכו איסור, א"כ עיקר האיסור הנמשך לקדירה הוי מפח התבשיל וכינון דהתבשיל אין לו מתירין גם הנמשך ממנו לא נחשב דשיל"מ וכעין חילוק זה פתבו התוס' ביבמות דף פ"ב גבי ב' קנפות ייע"ש וא"ש: ובגידון קניות האתרוג ביו"ט שהביא ר"מ דברי הגאון מוהרא"ז מרגליות ז"ל דאין לקנות ביו"ט מפח דבעינו פסוף ומשיכה, ומשיכה לבד הוי רק דרבנו, ור"מ צידד להקל מפח דמקנין דרבנו נעשה דאורייתא, והנה זה מחלוקת ישינה ונפל ברבנותא אם מדרבנו נעשה דאורייתא או לא, וא"כ עדיין לא יצאנו י"ח לכל הדעות, ולדעתו יש לומר יותר דהנה זה ידוע ומבואר ברמב"ן דכל היכא דליכא פסוף ודאי קנין משיכה הוי דבר תורה ומתנה יוכיח דבמה זוכה וא"כ ה"נ ביו"ט פינון דהלה קונה לשם מצנה אז הוי אנו סהדי דהמוכר נותן לו האתרוג במתנה, רק שמתנה בתנאי שיטן לו אח"כ פה וכה דמים ואין הדמים תורת תשלומים רק תנאי מבחויך פמתנה תנאי בעלמא, ואף דאינו אומר כן בפירוש בזה מסתמא הוי פאומר פעין דקיי"ל באה"ע בשואל חפץ לקדש בו ובהל' קריעה בשואל חפץ לילה לבית האבל דהוי סתמא פפירושו כן ה"נ בזה.

ונה נכון לדעתו בעזה"י ויותר אין להאריך בזה. דברי ידיו וכו': תשובה רסא לק"מ קיטוב להרבני מו"ה משה נ"י.

הנה ע"ד שאלתו אשיבהו בקצרה. הנה בדבר החתיכה בפשר מן הפכשים הטרפות שנתערב בהרבה פשרים, והורה ר"מ דכשר רק להשליך מהם פשיעור הטרפות, הנה יפה הורה להכשיר דאין לו דין חהר"ל פינון דבמקומו אין ראוי להתפכד וכן הוא לשון הש"ך ביו"ד סי' ק"א ס"ב וס"ק י"ג מבואר כן דהכל לפי הזמן והמקום ייע"ש, וכינון דבמקומו אין ראוי להתפכד ודאי בטל, ובפרט בחי דדעת המחבר בלא"ה דבטלה ונהי דאנו פוסקים פהרמ"א מ"מ באם באותו מקום אינו ראוי להתפכד ודאי בטל לכ"ע בחי.

ויש להסביר הדבר קצת, דיש לומר דמאן דס"ל דבחי נמי נחשב חהר"ל היינו מפח הואיל ואלו הנה מבושל הי' ראוי להתפכד אפי' אם הוא חי נחשב חהר"ל וכן אפי' אם נאמר אף דבאותו מקום אין ראוי להתפכד נחשב חהר"ל היינו ה הואיל ואם הי' במקום אחר הוי ראוי להתפכד נחשב גם פאנראוי להתפכד אבל אם באותו מקום אינו ראוי להתפכד גם במבושל ועתה הוא חי ודאי אינו ראוי להתפכד דהוי תרי הואיל ותרי הואיל לא אמרינו פידוע וכמ"ש התוספות לכה ודאי יפה הורה להכשיר וכרבנים הקודמין לי שהכשירו.

ובגידון מה ששאל בעורף דניקב מבחויז עד לחלל וספק אם ע"י חולי או קוץ שהאחרונים
פולם מטריפיו, ויש אומרים דאם יש מפה מבחויז ניפר שהוא ע"י חולי, ורו"מ מפקפק
בזה. ולפענ"ד נראה דנדאי זה אמת כדבריו, דמה דהוי מפה ליפא הוכחה דהוי ע"י חולי
מתחלה, מיהו לדינא נראה פנותיהו, פינו דעכ"פ המפה עצמה לא באה מקוץ רק דאח"כ
נעשה מפאב הנקב, א"כ המפה נדאי באה ע"י חולי לכה יגיד עליו ריעו שפולו הוי ע"י
חולי.

ונהי דעת הרמ"א בלא"ה דבספק ע"י חולי או קוץ פשר ונהי דלא קיי"ל פן מ"מ בכה"ג
דהוי מפה וזה בא מחמת חולי אמרינו דכולו הוי מחמת חולי, וסברת יגיד עליו ריעו
מצינו גם בש"ס ולכה נראה עוד סי' דאם הנקב שנה בכל צדדיו אז יש לחוש שמה הוי
ע"י קוץ אבל אם הנקב אינו שנה רק מןפה גם בצדדיו אז ע"י קוץ מחויב להיות שנה
ונה פינו דאינו שנה מוכח דהוי מפח חולאת.

, נהי דיש לומר דהחולאת שהי' בנקב גרם לקלקל סביבו ועכ"פ בזה יגיד עליו ריעו
דהוי פולו ע"י חולי וכשר: ובדבר האנוניא שנתסר ממנה הטריפני קשקיליה הנה נדאי
טרפה אין ספק בדבר.

ובגידון הדו"ד שבין ר' יעקב אליעזר ובין ר"ג. הנה נראה לי שלא די שר"ג מחויב להחזיר
פל הוצאות לר' יעקב אליעזר מה שהוציא על הקרימנאל רק שמה שהוציא ר' יעקב
אליעזר על תביעתו לר"ג לשלם לו חובו מחויב לשלם, אף דר' יעקב אליעזר תבע
בערפאות בלי רשות ב"ד נראה דזה אינו דהש"ע בחו"מ סי' כ"ו מיירי רק אם הליך
לערפאות קודם שפסקו הב"ד ונהי לא הנה דוע אולי ינפה הנתבע גם בדיני ישראל בזה
צריך לעשות ברשות ב"ד כמו שמורה לשון הש"ע שם, אבל אם כבר תבעו בב"ד ויצא
ר"ג חייב, א"כ נדאי מגיע לרי"א מר' גרשון בזה לקיים הפס"ד א"צ רשות ב"ד ובכה"ג
עביד אינש דינא לנפשיה, ומ"ש בלשון הסמ"ע שם שאין מתירין לו לילה בערפאות
אלא אם פן אין יכולין להוציא מידו ע"י אדרכתא היינו נמי בכה"ג שלא רצה לעמוד
פלל לדין, ולכן לא הנה יכול להוציא ע"י אדרכתא, אבל אם כבר פסקו הב"ד הדין,
לכופו לקיים דין ישראל א"צ רשות ב"ד פינו דהוי רק כפיה לעשות מה שישראל אומרים
לו וכדין עשה רי"א, בפרט בזמנינו דהמנהג פשוט לילה בערפאות בלי רשות ב"ד וגם
דינא דמלכותא הוי דאין ב"ד של ישראל רשאים לדון ושהחויב לדון רק בדיניהם שא"צ
רשות ב"ד.

וילכה אם תובע רק לקיים פסק ב"ד שרי פן נלפע"ד ברור ונכון לדינא. דברי ידיו:
תשובה רסב לק"ק טיאטרא להרב מו"ה מושיל אב"ד דשם.

הנה ע"ד שאלתו בקצב שהי' לו בחנות שלו ד' צלעות בשר פשר וצלע אחת בשר טרפה
ושכח ומכר הפל בחזקת פשר ולא זכר מי שקנה הצלעות הטרפה, והורה מורה אחד
להיתר פדין המבואר בסי' ק"י שפל מה שלקחו קודם שנולד הספק הפל מותר, ורו"מ
חולק עליו פינו דהקצב ידע איזה טרפה רק בשכחה מכר הפל בחזקת פשרה ומכח דברי
החיות דעת דאם פירש קודם שנולד התערובת הפל אסור.

והנה לדעתי יפה הורה המורה מתרי טעמי, חדא פיון שהקצב שכח ומכר הכל בחזקת
כשרה, וסבר דהכל פשר הרי כבר נעשה התערוכת מיד, ומה בכך דאח"כ נזכר בפעשה
ששכח כבר נעשה התערוכת.

ועוד אפי' אם לא היה התערוכת קודם ממ"נ אם מכיר הקצב למי מכר הטורפה ויאמר
עתה, ואם אינו יודע עכ"פ פשהגיע ליד הקונים נעשה התערוכת ונהרי פתבו הפוסקים
דאפילו אחת בבית ואחת בפעליה מצטרפין, א"כ ביד הקונים נעשה התערוכת קודם
שנודע שחד טורפה הוי נמי פירש קודם שנודע התערוכת ומותר לדעתי וז"ב.

דברי דידו וכו' תשובה רסג לק"ק ברניגל להרב מו"ה משה מענדל מו"צ דשם פמה
דינים. ע"ד שאלתו באשה ששכחה ומלחה כרפשתא עם האמתא ולא נקרה מהחלב
הקרום.

הנה לדינא ודאי צריך ששים גם נגד הקרום פדעת המחמירין תשובת עה"ג והמ"שלמל
אף לאסור כל הדקין שמה נגעה ברובו ואי אפשר לקלוף הדקין זה אין להחמיר פיון
דמליחה בששים.

ונהי דיש חולקין ולכך בעי קליפה ג"כ, מ"מ היינו בבשר פיון דיש פחוש ויש שמון.
ובכחוש מדינא בעי קליפה ולכך משום לא פלוג צריך בכולם גם קליפה.

ולכן מחמיר הש"ך בסי' ק"ה ס"ק ל"ה באם אין ידוע אם נגע ברובו, אבל בשמון
הכרפשתא דזה הוי תמיד שמון, א"כ בזה פיון דיש ששים מדינא מותר ונהי הקליפה רק
חומרא לכך אין לאסור מספק דדלמא נגע ברובו לכך מותרין הדקין כנלפע"ד ב' ובגידון
גף העורף שגשבר סמוך לגוף ונקשר שע"ש באופן שהוא טורפה, מאיזה זמן לאסור
הביצים.

הנה לדעתי מזמן השבירה ואילך הביצים אסורין והכלים שנשתמשו בהם צריכין הכשר
אבל אלו שאין ידוע אם הם אחר השבירה או קודם השבירה הטילה אלו מותרין דהוי
פעין ס"ס ודו"ק: ג' ובגידון אשה אחת שיש לה נסת קבוע ושלא בשעת נסתה בכל פעם
שדוחקת עצמה מאוד לגדולים או לקטנים מוצאת אח"כ על העד שבדקת את עצמה בו
דם ממש, וכאשר לקחה מן הרופאים סמים שמביאים אותה קרוב לשלשול בכדי שלא
תצטרף לדחוק את עצמה אז אינה מוצאת שום דם.

וגם בבית הרעי אינה מוצאת דם כשדוחקת עצמה רק באותו מקום, וזה כמו חצי שנה
שיש לה פן ואין לה שום פאב בשעת הטלת מי רגלים. וכבר ציוונו לה לעשות בדיקת
המהרי"ו המבואר ברמ"א סי' קצ"א ועלתה בינה ועל זה שואל רמ"מ אף לעשות.

פי הרמ"א אינו מתיר רק ביש לה פאב, רק הנו"ב מתיר אפי' באין לה פאב ושואל פדת
מה לעשות. והנה לפע"ד אף המחמיר דבעינן פאב היינו רק אם ראתה כפשוטו אבל בזה
שהחזקה שלא לראות רק כשדוחקת עצמה ביותר, א"כ פשאינה דוחקת עצמה ביותר
בלא"ה לא החזקה לראות א"כ מוכח דהדחק ביותר גורמת הראיה, ואם אינה דוחקת
אינה רואה זה הוי רק פעין נסת הקפיצות ואם לא קפצה לא החזקה לראות, לכך אפי'
הבדיקה של מהרי"ו לא היתה צריכה רק לחומרא לכך מהני לכ"ע בלי הרגשת פאב

ו"פ לפענ"ד: ד' נאָאָר שאל בא' שנישא אשה על אשתו הראשונה וכפו אותו לשלוח לה גט לשניה ועדיין לא נודע אם הגיע הגט לידה או לא.

הנה בדין זה גופו בנדון הרימ"ט והנו"ב פתבנו בזה בילדותי בתשובה בארנפה. אבל בנדון זה רק פנגד חרגמ"ה די אם שקה זמן שפדרף הטבע הגיע גט ליד השניה, אבל קודם זמן שראוי שיגיע גט לידה אף ששלח לה גט פיון דעדיין לא הגיע לידה לא ידור עם הראשונה, גם אם ינודע שהשניה לא רצתה לקבל הגט אסור גם בראשונה דאיהו דאפסיד אנפשיה ולא היה לו לעשות מעשה רשע בזה ומחויב ליתן שאר וכסות לאשתו הראשונה אבל לא עונה: ה' ובנדון הפתם על בשרה להסוברים דבעינן פגרים ועוד אף שמצטרפין הטופין לכגרים ועוד אם הוי זה מזה רחוק אם מצטרף.

הנה לפע"ד ודאי אם שניהם הוי למטה מן החגור ודאי מצטרפין אבל אחד למעלה מן החגור אינו מצטרף וכן בטיפין זה על רגל אחד וזה על רגל אחד נמי מצטרף, ובענין תליה בג' ימים הראשונים אם הוי יותר מכגרים אפי' במקום דשכיחי פשפשיין אין לתלות בהם: ו' בכלי אחד היו כמה לחמים ונמצא בלחם אחד ג' תולעים אם נוכל להתיר שאר הלחמים בלי בדיקה.

הנה הדין כף הוא, אם אפשר לתלות באיזה דבר דהתולעים באו לתוף הלחם בזה ודאי אין לאסור שאר הלחמים וא"צ בדיקה בהם, אבל אם אין מקום לתלות שבאו לתוף הלחם אז ודאי הוי פן בהקמח דנעשה ממנו הלחמים נהרי בשעת הקמח היו הפל ביחד, לכה יש לחוש לכולם וכולם צריכין בדיקה, ואין חילוק בזה בין אם היו בכלי או על השולחן ולחזור ולשומם בתנור חם להתירם אין נראה לי.

ועיין בטוב טעם מה"ק מ"ש בענין גראפין שיש בהם מילבין אם להתזירם לתנור חם דג"כ אין נראה ייע"ש: ז' בנדון תרנגולים חדשים הגדולים אשר יש בסביבותיכם ובבצים שלקהם הוי טיפה שחורה.

הנה עד שהוא שואל על הבצים ישאל על העופות פי העופות בעצמן אסורים ככל עופות טמאין כאשר כתבתי לכמה מקומות וברוב מקומות הגדולים נהגו בהם איסור וכן הובא אלי מכתב מירושלים תוב"ב והמתירין עתידין ליתן את הדין.

אף באם היה אירע פן בבצים של עופות שלנו הנה אני מורה בטיפה שחורה לאיסור כפי הפלל שבנדינו האי שחור אדום הוא אלא שלקה. ואם אינו שחור ואינו אדום פדום אז יש להקל יותר פיון דאינו אדום ממש ולא שחור ממש.

ויותר אין להאריך. ובנדון השידוף שלו פבר השבתי לכמה מקומות זה כמה שנים שבאם אחד יש לו שם אחר בצירוף שם השנה להשני אין קפידא ומותר להתחמך.

גם לישא בת פהו אין נראה לאסור בזה דהש"ס לא אסרו רק בבת פהו לע"ה ובזה"ז ליפא ע"ה הנקרא בשם ע"ה ונדון הנושא אלמנה אם לזונג לה בלילה הראשונה העולם נהגו איסור בזה וראוי לחוש לו.

ו"ז אין להאריך מחמת תשות פחי. דברי ידידו וכו'.

תשובה רסד לק"ק זלאטשוב להרב התריף מו"ה שלום מרדכי הפהן נ"י. (כעת הוא הה"ג אב"ד בעיר בערזאן).

ע"ד שאלתו היות כי יש פ"ק אנשים המתזיקים עם הרב פנדע, אם מותר למפור להם בפער שחיטות השו"ב החדש אם אינם יודעים ומרגישים כי הוא משחיטת הנ"ל. והנה מדברי הרמ"א ביו"ד סי' קי"ט סעיף זי"ן אין ללמוד דין זה דיש לומר הוא מיירי בטועה בפיקול הדעת, ולכך נהי דרוב הפוסקים לא סבירא להו כן מ"מ פינו דהוי בפיקול הדעת אסור להאכילו.

אבל בטועה בדבר משנה יש לומר פינו דידוע שהוא מותר והאוסר רק טועה בדין מותר להאכילו פינו דהוי לו רק טעות גמור, וכאן הוי פטועה בדבר משנה לומר ששחיטת החדש הוא אסור.

לכך מותר להאכילם משחיטתו אף בר מן דין יפה פתב רו"מ נאני אסביר אותו יותר דדוקא היכי דאם לא יאכל זה יאכל היתר גמור אסור להאכילו דבר האסור לו, אבל אם לא נאכילנו זה יאכל אסור יותר, ודאי טוב להאכילו זה שלא יבא לידי אסור יותר חמור, וכן אמרינו בעלמא ניקח ליה לחבר לעשות אסורא זוטא ולא לייעבד ע"ה אסורא רבא.

וכן ה"נ בזה אם לא יקנה זה יאכלו משחיטת הטורף ודאי יותר טוב להאכילו לייעבד אסורא זוטא ומה גם אינו דומה לדין הרמ"א דשם דומה לו דהמאכל אסור, אבל כאן סובר רק פינו דשוחט בלי רשיון הרב שחיטתו אסורה אבל אם הנה שוחט במקום אחר ה"א אוכל ממנו.

וא"כ אין זה אסור ממש, והוי הטעות רק בהמקום ולא בגוף השחיטה, לכך נראה דנדאי מותר למפור בפער במה דאפשר. דברי דידו וכו' ונדון הרשע אשר מתלוץ בדברי חז"ל במס' גדה הזכר פניו למטה וכו' ימח שמו וזכרו דנדאי אמת דנשתנו הטבעים וראיה לזה מילדת למקוטעין דנשתנו הטבעים.

גם בלא"ה יש לומר דהרי אינה יכולה להרגיש רק כשמתחיל הנולד לצאת מן הרחם ויש לומר הש"ס מיירי קודם יציאה מן הרחם כשמתחיל להיות נולד הוי זה פניו למטה וזו פניו למעלה, אף בהגיעו לבית הרחם להיות יוצא ממש לאויר העולם נטהפך ובאים שניהם פניהם למעלה.

ודברי חז"ל נדאי אמת יש לו רמז בתורה בפסוק. וראיתם על האבנים אם בן הוא נהמיתן אותו ואם בת היא וחקיה.

ומדאמר על האבנים מוכח דהוי קודם שיצא לאויר העולם ומנין ידעו אם הוא בן או בת בע"כ ממה שיראו אם פניו למטה או, למעלה וזה ראיה ברורה בעזה"י. אח"כ ראיתי בגוף הש"ס סוף פ"ג דגדה וראיתי שהוא טעות מעיקרא דשם פרש"י דעל שעת תשמיש קאי לא על שעת הלידה ותמה אני על רו"מ שלא עיין בש"ס לסתום דברי הרשע הלז הנה.

דברי דידו וכו':